

A. L. Peirson.

87.2
W 11/6
1818
Dec
11/6

Thos Wlcit

New London

AUR. CORN. CELSI DE MEDICINA LIBRI OCTO

Cum Notis integris

JOANNIS CAESARII, ROBERTI CONSTANTINI, JOSEPHI SCALIGERI, ISAACI CASAUBONI, JOANNIS BAPTISTAE MORGAGNI.

Ac locis Parallelis.

Cura & Studio

TH. J. AB ALMELOVEEN,

M. D. ET PROFESSORIS.

Accedunt J. RHODII *vita* C. CELSI, *Variae Lectiones ex tribus antiquis editionibus, itemque Loci aliquot*

HIPPOCRATIS ET CELSI

AB

HENRICO STEPHANO

παραλλήλως concinnati.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud JOH. ARN. LANGERAK,

MDCCXLVI.

1746

6 G 37

BOSTON MEDICAL
JUL 19 1920
LIBRARY

CELEBERRIMIS ERUDITISSIMISQUE

V I R I S,

TIBERIO HEMSTERHUSIO,

Graecae Linguae & Hiſtoriae Patriae in Academia Lugd. Batava Profeſſori,

E T

ABRAHAMO GRONOVIO,

Bibliothecae Lugd. Batavae Praefecto.

Etſi ea, quae Celſus in his libris poſteritati tradidit, a ſtudiorum ratione, quam Vos ſuſcepiſtis, abhorrere videantur: tamen ob dulces, qui per eum nitent, latini ſermonis lepores dignus mihi vel in primis viſus eſt, qui Vobis, Viri Celeberrimi, ex veteri formula dicaretur. Neque enim ſum neſcius, quanta Vos voluptate ii veterum ſcriptorum perfundant, qui caſte, qui concinne, qui ornate ſine fuco ac pigmentis loquuntur. Quorum in numero cum Celſus non poſtremum locum obtineat, non dubito, quin vobis gratus ſit acceptuſque futurus. Sed quid ego tam alte dedicandi cauſas repeto, cum mihi magis propriae & quaſi domeſticae in promtu ſint, qui hoc a me officium jure quodam ſuo flagi-

 tare

BOSTON MEDICAL
JUl 19 1920
LIBRARY

tare videntur? Cum enim Celſum denuo ſub prelum revocarem, neque eſſet, cujus in ea re vel conſilio vel opera uti potuiſſem, Vos, Viri Praeſtantiſſimi, mihi nonnunquam, ut fit, haeſitanti conſilio affuiſtis, & praeterea ex Bibliothecis inſtructiſſimis, quicquid ad Celſum ornandum pertinere videretur, liberaliter ſuppeditaſtis. Non is ego ſum, qui hic in laudes Veſtras ſatis jam concelebratas, neque cum Vobismet intermorituras, excurram. Faciant hoc alii, qui majori vel ingenio florent, vel dicendi ubertate. Ego gratiſſimum animum publice teſtatus, id a Deo immortali precandum Vobis & continenter exorandum duco, ut Vos melioribus literis & Academiae praeſidio, rebus familiae ſemper florentibus, ſalvos diu & incolumes ſervet.

Veſtrorum,

Viri Celeberrimi atque Eruditiſſimi,
Ampliſſimorum Nominum

Cultor admiratorque
perpetuus

JOH. ARN. LANGERAK.

Lugd. Batav.
d. XXX. *Sept.*
MDCCXLV.

PRAE-

PRAEFATIO.

BIBLIOPOLA LECTORI SALUTEM.

EX quo animum ad novam Celſi editionem adjeci, deficiente, qui limam ei adhiberet, homine erudito, id mihi negotii datum eſſe intellexi, ut clarorum virorum notas, quarum tantum eclogas dederat Almeloveenius, jam tandem integras in editione mea exhiberem. Neque id ſine ratione a me factum eſſe ſcito. Diu enim eſt, quod intellexi, non amplius editionem commodioris formae deſiderari, (quarum copia paene abundamus) ſed majorem aliquanto, & luculentiorem, iisque inſtructam rebus, quae ſive ad explicandum ſive ad emendandum auctorem tam male a librariis acceptum pertinere videantur. Hac igitur mente Joannis Caeſarii, praeſtanti eruditione viri, & Roberti Conſtantini, quo nemo plures foedioreſque Celſo maculas abſterſit, annotationes huc revocavi omnes. Quorum quidem editiones, paucorum manibus tritas, cum diu fruſtra quaeſiviſſem, tandem ea, qua eſt, humanitate earum mihi uſum indulſit Vir eximius, Abrahamus Gronovius. *Non id mihi ſumo, ut de opera, quam hi Duumviri Celſo navarunt, judicium feram. Tantum dicam, Conſtantinum nonnullas Caeſarii notas, nulla ipſius mentione facta, totidem verbis in annotationes ſuas transfudiſſe. Quod quo animo ab eo factum ſit, equidem non dixerim. Quamquam ſcio, hominem jam ab aliis in atrum plagiariorum indicem eſſe relatum, ob idemque crimen in Scaliger. prim.* p. 12. *male audire. Interim nos haſce notas, ut*

ne bis eodem loco extarent, e Conſtantinianis ſuſtulimus, ſuoque reddidimus auctori. Venio nunc ad notas Literatorum Principis, Joſephi Scaligeri, quas nunc primum foras dari vides. Fuit quondam ea felicitas Jo. Antonid. Lindenii, ut illud ipſum exemplar, cui Scaliger manu ſua Animadverſiones adſcripſerat, e Bibliotheca Vorſtiana depromptum oculis uſurparet. Quamquam nihil eorum, quae illo libro continebantur, nobis impertivit. Poſtea idem exemplar e Bibliotheca Vorſtiana in Graevianam videtur perveniſſe. Is certe, qui Graevianorum Librorum indicem confecit, venditat nobis editionem Celſi Lugdunenſem 1587. 12. *cum MSS. Scaligeri. Sed cave temere aſſentiaris. Nam, ut Lindenius refert, Scaliger emendationes ſuas margini editionis* 1554. 12. *allevit, eamque Aelio Everhardo Vorſtio teſtamento reliquit. Puto igitur, aut editionem illam, quae in Bibliotheca Graeviana veniit, Scaligeri* αὐτόγραφον *plane non exhibuiſſe, aut in annorum numero deſignando eſſe peccatum. Jam etſi nobis non licuit eſſe tam felicibus, ut librum ipſius Scaligeri manu conſcriptum nanciſceremur, obtigit tamen nobis exemplar in Bibliotheca Leidenſi inter Libros Voſſianos, cujus nos minime poenitere debet. Fuit illud quondam Franciſci Vertuniani, viri & Graece doctiſſimi & Scaligero amiciſſimi, qui ex hujus libro Caſtigationes omnes in ſuum exemplar tranſcripſerat. Idem in Epiſtola Dedicatoria, quam Hippocratis libro de Capitis Vulneribus praemiſit, memoriae prodidit, Scaligero tum nihil antiquius fuiſſe, quam ut Celſum a tot tantiſque fecibus, quibus eum ſuperiorum temporum barbaries contaminaverat, quoad ejus fieri poſſet, repurgaret. Quo quidem in inſtituto*

to

to ſi viro divino perſeverare libuiſſet, nae ille Lindeenios, Almeloveenios, Morgagnoſque, viros doctos illos quidem & acutos, ſed huic Augiae ſtabulo expurgando minime pares, longo poſt ſe intervallo reliquiſſet. Interim his, quae ſors obtulit, fruamur, quae certe ſunt ejuſmodi, ut a nemine alio, niſi qui diuturnam cum priſcis auctoribus familiaritatem contraxit, profecta videri poſſint. Scaligeri vero nomen ne quid detrimenti ex hac editione caperet, notas haſce, antequam operis traderentur, ſubjecimus judicio Tiberii Hemſterhuſii, *Viri laude noſtra majoris, qui nobis pro eruditione ea, quam norunt omnes, optime de iis judicare poſſe videbatur. Ille igitur pleraſque, quae ederentur, dignas putavit, nonnullas, quae tanti viri eruditioni parum reſpondere viderentur, ceris relinqui juſſit. Atque haec fere ſunt praecipua novae editionis ornamenta, quae, ut tibi eorum ratio conſtaret, paulo latius perſecuti ſumus. Reliqua, quae hic comparere vides, loci videlicet Hippocratis & Celſi Paralleli ab Henrico Stephano collecti, itemque Variae Lectiones nunc primum ſub textum revocatae; ea non ſunt tanti, ut propterea ambitioſe monendus eſſes. Vale igitur, Benevole lector, noſtroque de literis bene merendi ſtudio fave.*

VIRIS CELEBERRIMIS,

PETRO PETITO

ET

MATTH. SLADO

ILLI GALLORUM, HUIC BATAVORUM MEDICORUM PRINCIPIBUS,

THEOD. JANS. AB ALMELOVEEN

S. D.

Antiquioris Medicinae parentes nobiliſſimos licet, atque ob eleganter fideliſſimeque tradita praecepta ſummopere neceſſarios, à plurimis noſtri ſeculi hominibus non modo negligi & contemni, verum etiam acerrimis proſcindi dicteriis, uſque adeo percrebuit, Viri Praeſtantiſſimi, ut hoſpes in literis, in Arte quoque noſtra plane peregrinus ſit oporteat, qui tam nota atque vulgaria ſe neſcire fateatur. Nec tantum illi, verum etiam (en quo tandem pigrities deſidiaque homines perduxit?) illorum cultores vel maximo odio, imo ludibrio habentur. Quod cum animadvertiſſem, quorum nominibus ſcriptorem hunc, quem ob innumera tranſlata loca, non immerito quidam Latinum appellare ſolent Hippocratem, de novo noſtra cura-

cura prodeuntem, inſcribi gratum eſſet, non ita diu quaerere debui, ſiquidem non alios niſi Vos, Viri eruditionis fama multiſque ac magnis in univerſam literarum rempublicam meritis celeberrimi, operis hujus patronos certiſſimos antiquiſſimosque potui eligere, quos ne Celſus ipſe quidem, ſi in vitam ei daretur reditus, ſcriptorum ſuorum cenſores recuſaret. Nunc itaque nihil mihi reſtat, quam ut obnixe Vos rogem, ut me in amicitiam Veſtram recipere, hancque inſcriptionem, tanquam benevolentiae obſervantiaeque erga Vos meae qualecunque documentum admittere dignemini Valete. Dabam Trajecti ad Rhenum a. d. Kal. xv. Febr. cIↄ Iↄ cxxcvii.

THEOD.

TH. J. AB ALMELOVEEN

LECTORI BENEVOLO

S. D.

MUltos non modo proximi, verum etiam hujus ſeculi eruditione atque fama praeſtantiſſimos viros operam in emendandis atque illuſtrandis A. C. CELSI de Medicina libris, non vulgarem poſuiſſe, qui ignorat, nae ſcriptorem illum ignoret neceſſe eſt. Quis enim eſt, qui vel primis labris Medicinam guſtaſſe prae ſe ferat, quem Caeſarii, Pantini, Conſtantini nomen fugiat? quis Jeremiam Threverium, quis Balduinum Ronſſeum de fama non noverit? quis de Jodoco Lommio, Petro Pavio nil audiviſſe ſe auſit profiteri? quis denique, quid Joannes Antonid. van der Linden praeſtiterit, non obſervarit? quorum Virorum exemplis, quibus duci ſolemus, incitatus incredibile quanto legendi, relegendique flagraverim deſiderio? quod repetita aliquoties lectione non leviter accrevit, adeo ut notare quaedam ab aliis praetermiſſa, & hunc Auctorem cum aliis conferre ſcriptoribus ſubinde coeperim, quod cum vidiſſent Celſi noſtri cultores diligentiſſimi, operae pretium me facturum exiſtimarunt, ſi cum orbe literato hunc noſtrum communicarem laborem, promiſſiſque abhinc fere anno datis ſatisfacerem. Quod cum altius in animum deſcendiſſet meum, protinus iſtis expoliendis memet applicui. Veruntamen quum variarum lectionum numerum in majorem molem excurrere viderem, editionem vero

ro formae commodioris, & ſi ita loqui liceat, portatilis deſiderari, conſilium mutavi, ſatis habens loca duntaxat ſive noſtri auctoris, ſive alterius medici, parallela indicare, ſcriptoris noſtri ſententiam quae aut illuſtrarent aut confirmarent. Editioni autem huic rerum atque verborum indicem, quem in omnibus aliis deſiderari ſciebam editionibus, adjecimus, de induſtria, ne nimiam in molem aſſurgeret nunquam è manibus deponendum hoc Medicinae ἐγχειρίδιον, aliquanto contractiorem; quod prae manibus nobis ſit, ejuſmodi lexicon, quale una cum notis eruditiſſimis in Celſum a viro fama ſuper aethera noto, Joanne Rhodio confectum, incendio triſtiſſimo abſumptum ſummopere dolemus, alii editioni ſubnectendum. Subjunximus, quae loca difficiliora explicant R. Conſtantini annotationes ſelectas ex exemplari, alias rariſſimo, è Cl. Graevii Bibliotheca deprompto. Scholia eruditorum facile principis Iſaaci Caſauboni, margini codicis, quo fuerat uſus, feſtinantiſſime illita, quae ex τοῦ πάνυ Iſaaci Voſſii Gazophylacio ſecum attulit Gothofredus Thomaſius, ὁ χαριέστατος, pro amicitia atque neceſſitudine, quae inter nos intercedit non vulgaris, quam benigniſſime mecum communicavit; quae licet breviora, numero pauciora, minimeque publicae luci ab Auctore adaptata, ob religionem tamen, qua ſumma eum colo, ſupprimere non potui aut minus grata fore putavi. Quid vero ipſi praeſtiterimus, lectione ipſa conſequetur H. Lector, quem duo monitum volumus, numerum margini impreſſum loci paralleli paginam verſumque indicare, alterum in notulis, ubi citati libri ſaepe numero auctoris reticetur nomen, Hippocratis debere intelligi.

IN-

INCLYTO ET *INGENUO*

JUVENI,

LUDOVICO

COMITI,

Ex praeclara & illuſtri COMITUM & DOMINORUM à STOELBERG & WERNIGERODAE Familia,

DOMINO SUO VERE GRATIOSO

JOANNES CAESARIUS

S. D.

MUltis quidem mirum videri ſolet, Ludovice Comes inclyte & generoſe, ſi qui agnito demùm ipſo bono, non ſtatim etiamnum ampleҀantur illud ac ſedulò perſequantur, cùm bonum ſuapte natura ejuſmodi ſit, ut id ipſum (quemadmodum & id Ariſtoteles in Ethicis ex Veterum ſententia tradit) omnia omnibus votis expetant. Verum hi mihi videntur illam Fabii Quintiliani ſententiam aut ignorare plané, vel ne legiſſe quidem unquam, aut certé ejus prorſus immemores eſſe: *non facilè mutaveris, quae ſemel inculcata ſunt.* A qua etiam Quintiliani ſententia nec illa Horatiana diſcrepat:

Quo ſemel eſt imbuta recens, ſervabit odorem,
Teſta diu.

Eadem

Eadem utique utriuſque auctoris ſententia eſt, tametſi ab altero paulo ſimpliciùs, ab altero figuratè pronunciata, & ad ea omnia rectiſſimé appoſitéque referenda, quae multo ſtudio, multo labore, & longa demùm conſuetudine animis hominum percipiuntur. Quocirca nihil in vita humana tam periculoſum tamque peſtilens & noxium cenſeri debet, quàm teneras mentes his imbui ſive morum, ſive literarum ſtudiis, quae operae pretium fuerit aliquando dediſcere, & quidem opera multo majore, quàm ea, quae recta ſunt, vel à primis rudimentis addiſcere. Si quidem hinc in mentibus hominum ſuboritur quaedam cùm pravitas, tùm caecitas, quae ſi quod eſt in illis judicium, id protinus obruit & obtundit, nec ſeſe ipſum unquàm erigere ſinit, ut quod verè bonum eſt, contueri aliquando & cernere poſſit. Jam hujus propoſiti, ſi quis exemplum ſive documentum quaerat, in promptu eſt ipſa barbaries, incondita quaedam & inepta prorſus linguae balbuties, quae tamen ſuperioribus aliquot ſeculis à Gothis & à Vandalis primùm illata plaga, poſthabita interim & neglecta in totum recta loquendi tam Graecè quàm Latinè ratione, uſque adeò invaluit, & ſtudioſorum alioqui hominum animos invaſit & occupavit, ut jam non uno aut altero Hercule, ſed pluribus opus fuiſſet, qui terras tot ubique horrendis monſtris occupatas expurgaſſent. Enim verò hujuſmodi Hercules, nempe linguarum vindices, & non inſtrenui hoſtium illarum propugnatores, tametſi non defuerunt proximis annis plus minus centum, ut nec hodie quoque deſunt, nondum tamen

penitus

penitus explodi atque reſtingui potuit foeda illa barbaries, quin adhuc multorum animis tam pertinaciter, imò tam pervicaciter ſemel inculcata inſidet & adfixa eſt, ut ferè ſpes nulla ſuperſit fore, ut radicitùs evellatur unquàm. Quid? quod iidem, licet videant nunc etiam utriuſque linguae miram tum elegantiam & pulchritudinem, tum utilitatem, atque adeò uſum ejus apprimè neceſſarium, nihilo tamen ſecius ipſas linguas non modò abominantur & deteſtantur, ſed & damnant inſuper, & nuſquàm non convitiis inceſſunt & inſectantur. Et quod hoc etiamnum multo eſt indignius, ut non addam etiam impudentius, nonnulli ex his, qui cùm ipſi ſuis abuſibus & inſanis corruptionibus anſam occaſionemque praebeant tot tantorumque malorum, quibus miſerè hodie adfligitur orbis, ea tamen omnia bonarum literarum ſtudiis & linguarum cognitioni imputare non vererentur. Quaſi verò ſolem quis ipſum idcirco jure culpaverit, quòd mundum aperiat & illuſtret, noctem depellat ac fuget, in qua mendae (ut ille ait) latent vitioque ignoſcitur omni. Sed non videmus manticae, quod in tergo eſt, ut alter ex Poëtis non tam lepidè & eleganter, quàm verè graviterque dixit. Nec aliter certè (id quod negari non poteſt) literae bonae mentes illuminant, exacuunt ingenia, & judicium adferunt: ſine quo non raró uſu venit, ut cùm impar hominum ſit prudentia (ſicuti quidam haud ignobilis Auctor ait) par tamen omnium jus & auctoritas habeatur. Atque haec quidem illae praeſtant haud dubiè, eliminata tamen priùs & exploſa barbarie, quae

verſa

verſa vice mentes obnubilat, hebetat ingenia; judicium, ſi quod eſt, obvertit prorſus & auſert: cauſa proinde veriſſima, quòd tot tantaque claſſicorum ſcriptorum praeclara opera peſſum iviſſe, & intercidiſſe omninò eruditi lamentantur & deplorant; inter quae & Cornelii Celſi opera, quae de omnibus propè bonarum artium ſtudiis à ſe poſteris auctor ille ſcripta reliquit, non inter poſtrema deſiderantur, praeter libros octo de medicina, quos ſolos ex illis adhuc ſupereſſe & exſtare, accidiſſe credo magis divino nutu, quam vel fortuna (quae alioqui in humanis rebus plurimùm valet) vel hominum induſtria, & id quidem (niſi fallor) propter ipſius artis cùm dignitatem, tùm neceſſitatem. Ob quas nimirum cauſas medicinam nobis, hoc eſt, artem illam, Eccleſiaſticus ſcriptor ille inter Hebraeos non ſolùm haud parum multûm reverenter commendat, atque eadem merita laude proſequitur, ſed & ejus artificem, nempe Medicum ipſum, honore dignum adjudicat atque pronunciat: *honora* (inquit) *medicum propter neceſſitatem*, &c. & de medicina non multo poſt: *Altiſſimus* (inquit) *creavit de terra medicinam, & vir prudens non abhorret illam.* Quin & ob eaſdem (opinor) cauſas, hujus artis inventores, deos eſſe falſò perſuaſa credidit antiquitas. Unde & apud Ovidium in primo Metamorphoſeon, ita illam ſibi inventam arrogat & vindicat Apollo his verbis:

Inventum medicina meum eſt, opifexque per orbem
Dicor, & herbarum ſubjecta potentia nobis.

** Nec

Nec non & Q. Serenus, qui & ipſe de medicina carmine ſané perquàm eleganti ſcripſit, quem & Celſo proinde nos, quòd ſimile idemque tractat argumentum, adjecimus, ſed emaculatum antea & repurgatum non paucis, quibus ſcatebat, mendis, & ſuae jam integritati reſtitutum, ſtatim in ipſo ſui Libri principio illud de eodem teſtatur Apolline, atque ita eum per invocationem, Poëtarum more, alloquitur:

Phoebe ſalutiferum (quod pangimus) aſſere carmen,
Inventumque tuum prompto comitare favore.

Simul autem inibi & Aeſculapium ejus filium ſubinde invocando, ut praeſens propitiuſque ſibi adeſſe velit, coepto peragendo, hunc in modum illum rogat atque precatur.

Tuque potens actis, reduces qui tradere vitas
Noſti, atque in coelum manes revocare ſepultos,
Huc ades, & quicquid cupido mihi ſaepè roganti
Firmaſti, cunctum teneris expone papyris.

His accedit, quod haec ipſa ars, praeterquàm quòd diis ſuos inventores (ut inquit Plinius) aſſignavit, & caelo dicavit, cultores habuit potentiſſimos reges, à quibus credi poteſt eam ſtudiorum partem accuratiùs ac diligentiùs cuſtoditam, utpote qui ſcirent illam humanis uſibus

bus cum primis neceſſariam. Sed nec inde quoque eadem ars parvam meretur laudem, quòd inter artifices nullus tam propè ad Deum vitae datorem accedit quàm Medicus. Quippe quòd, ut ille vitam nobis dat & largitur, ita hic datam tuetur, & fugientem retinere conatur. Quanta praeterea laude eam efferat & Homerus, indicat planè verſus ille ex undecimo Iliados:

Ἰητρὸς γὰρ ἀνὴρ πολλῶν ἀντάξιος ἄλλων.

Porrò autem ſive jam dictas ob cauſas, ſive ob aliam quamlibet cauſam hi nobis libri huc-uſque ſervati ſint, illud certè nullus vel mediocriter doctus, qui ſaltem eos legerit, inficiari poterit, quin iidem uſque adeò depravati atque corrupti, & à ſua integritate demutati fuerint, ut eorum lectio hactenus vel doctiſſimis parum firma certaque exſtiterit. Et profectò cùm hic Celſus noſter talis tantuſque auctor & ſit & habeatur, qualis utique & quantus ab eruditiſſimo quoque cenſetur & judicatur (quippe qui in his octo libris de medicina oppido quàm eleganter ſcribens tanto artificio univerſa morborum genera tractat, exequiturque definiendo dividendoque, & eorum protinus curationes non uno modo ſubjungendo; ut ne inter Graecos quidem hujus artis ſcriptores reperiatur quiſpiam, qui tam exactè tamque diligenter id praeſtet, aut praeſtiterit unquam, licet principes artis medicinae ea natio nobis dederit, Hippocratem & Galenum.) Cui jam non mirum videri debet ex iis praecipue, qui hanc

artem aut profitentur, aut certè colunt: cur illorum librorum lima à nullo eruditorum vel attentata ſit hactenus, cùm tamen hoc auctor ille neutiquam meruiſſet, qui ſic ſemper neglectus, nec dicam contemptus jaceret. Itaque cùm mecum aliquoties reputarem ac perpenderem, quàm id foret indignum, longa etiamnum exſpectatione fruſtratus, adeòque ut jam penè deplorata ſpes mihi eſſet futurum unquam, ut eruditus aliquis hanc ſibi provinciam aſſumeret, videlicet qui Celſum ab importunis iſtis & infeſtis ſtudiorum hoſtibus aſſereret vindicaretque; Ipſe tandem eam aggreſſus ſum magno quidem auſu, ac non minus temerario, utpote longé impar tanto oneri ferendo, & hos octo Cornelii Celſi libros mihi caſtigandos propoſui, quatenus tamen illud mihi pro ingenii parvitate liceret, ſimulque nullis interim quantumvis gravibus magniſque laboribus abſtinui, dum pro mea virili Celſus ſuae puritati & integritati, quatenus ſimul & res ipſa ferret, reſtitueretur. Jam verò in hoc quantum demum praeſtiterim atque effecerim, in eo candidus lector mihi judex eſto, idque maximè, ubi Celſum hunc noſtrum cum unoquolibet alio antè excuſo contulerit & examinaverit: id quod ei & in Q. Sereno liceat. Quare ſi obſtreperus quiſpiam ac perinde judex iniquus, & lector oculatior inter legendum obſervaverit locos aliquot, per me vel non fideliter caſtigatos (id quod evenire potuiſſe non negarim) vel intactos omninò (quod equidem lubens illi conceſſero) hunc admonitum velim atque etiam obnixè rogo, ut illud Ariſtotelis

telis graviſſimi ſanè Philoſophi in Elenchis di-ctum ſecum expendat, quo vir ille lectorem juxtà prudenter ac probè admonet, ita omiſſa veniâ dignanda eſſe, ut inventa multo favore proſequenda. Eidem quoque & illud Horatii in mentem veniat.

Eſt quodam prodire tenus, ſi non datur ultra.

His igitur rationibus licet abunde ſatis armatus videri poſſim adverſus obtrectatorum, ſive (ut cum Plinio Catonis verbo utar) vitilitigatorum morſus & calumnias, quominus Celſus ex no-ſtra qualicunque caſtigatione in publicum non prodeat, ſcholiis inſuper paſſim à nobis adjectis, ubi id res exigere videbatur, quo explanatior utcunque eſſet, illuſtratus: il-lud tamen me ad hoc ipſum quoque parum pro-vocat & animat, quod ſcio utique eum ſcrip-toribus morem receptum eſſe, ut cùm quid-piam à ſe compoſitum, publicare vellent, tum ſibi ex non infimi ordinis hominibus deligerent aliquem, cui ſuas lucubrationes dicarent, nun-cuparentque; nempe ſub cujus tutela liberè deinde tutòque illae circumferrentur publica-tae. Quod quidem cùm & mihi jam faciun-dum foret, tu prae caeteris mihi ad hoc deli-gendus occurrebas, Ludovice optime & huma-niſſime Comes, cui haſce noſtras in Celſum lu-cubrationes nuncuparem, dicaremque, partim quidem ea de cauſa, quae dicta eſt: partim verò & ob hanc, quòd cùm anno ſuperiori per ferias Paſcha es aliquandiu agerem apud clariſſimum virum Eberhardum Comitem &

Dominum à Konigſtein, in ipſa ejus arce, ejuſdem ſcilicet nominis & verè regali, utpote planè magnifica & eleganti non modò aſpectu ipſo & foris & intus, ſed quae praeterea & arte & natura undique munita ſit: tum me tibi ita devinxiſſe & ingenii tui dexteritate & ſuaviſſimo tuo nec inerudito colloquio, quo interim mihi liberrimè frui licebat: ut tum quoque mecum identidem cogitare coepiſſem, qua de re viciſſim mihi devincire poſſim, ut qui hac parte mihi longè feliciſſimus viderer, ſi talis tantique Comitis gratiam & benevolentiam mihi conciliatam haberem. Cùm ergo id nulla re alia decentius fieri poſſe arbitrarer, quàm iis (quas in Celſi libros octo paravi) lucubrationibus, non quòd id ſatis putarim, quo te mihi tantum Comitem devinctum redderem, ſed quòd certò ſcirem te non rem ipſam, quae datur & offertur, tanti aeſtimare, quanti ipſius dantis animum, eas ipſas (quaeſo) nunc haud alio vultu ſuſcipere digneris, quàm quali me vultu ad vos iſthuc advenientem primum excipiebas, qualemque deinceps per eos dies, quibus apud vos agebam, perpetuò exhibebas, nempe benevolentiſſimum. Quin & illud mihi tum ſubiit, eſſe videlicet aliud ferè nihil, quod per ocium principes viros magis deceat, quam pulchris ſimul & honeſtis ſeſe exercere literarum ſtudiis, iiſque maximè de rebus, quibus cognitis non animi tantum, ſed & corporis moleſtiam (ſi quando eos invaſerit corripueritque) propulſare poſſint. Cujusmodi ſanè poſt ſtudium ſacrarum Literarum adjuncta Hiſtoriarum cognitione, inter reliqua praecipuum

puum eſt ſtudium Medicinae, dummodo tamen id tale ſit, ut in eo res, quae tractatur, ſimul cum eloquentia conjuncta ſit. Quale utique id eſſe, quod eſt apud Celſum in his octo libris, nemo non ex eruditis apertè videat, & ingenuè fateatur. Quippe cujus res quidem ipſa probè cognita ad corporis moleſtiam propulſandam ex ipſo inſtituto facit; ejuſdem autem rei contemplatio & cognitio atque obiter ipſa quoque lectio non parum confert ac prodeſt ad relaxationem animi, ubi is jam fatigatus eſt (ut ſaepe fit) variis rerum civilium occupationibus: cujuſmodi principes plerumque viros tenent, ex iis praeſertim qui ſuo ordini & officio ſatisfacere adnituntur, inter quos nunc nec inter poſtremos illae tenent illuſtrem & generoſum parentem tuum Bodonem Comitem & Dominum à Stolberga & Vuernigeroda, nec non & jam antè dictum Eberhardum Comitem & Dominum à Konigſtein, tuum ex matre avunculum, matrona quidem illa me Hercule non minus moribus ſpectabili quàm natalibus generoſa, & te haud dubiè manent ob ingenii acumen & ingenuinam induſtriam, quae profectò tanta in te per aetatem propè juvenilem adhuc relucet, quanta raró ea conſpicitur, vel in his, qui jam ſenilem, nedum virilem attigerunt aetatem. Nec eſt, cur metuendum nobis ſit, ne hac de te ſpe & opinione fallamur unquam. Quandoquidem habes tu, non ſolum ipſam ad hoc naturam ducem, verùm etiam exemplum ab illo tuo avunculo quotidie ſumis, ut apud quem liberaliſſimè educatus filii loco haberis, quem & eo lubentiùs ob ocu-

los tibi proponis, ut quem imitari ſtudeas. At de hoc jam ſatis ſuperque, ne videor fortaſſe alicui plus aequo propenſior in tui commendationem, cùm tamen reverà hac etiam longè majorem tuae mereantur omnibus propè perſpectae virtutes. Caeterùm Celſo (quod dixi, cujus & rationem ſuprà reddidi) Q. Serenum adjecimus & Rhemnium Palaemonem, ſeu (ut aliis placet) Priſcianum de ponderibus, quòd ponderum videlicet ratio nonnihil habeat cum re medica commercii. Ad haec ut & ſtyli varietas te interim ad legendum invitet pelliciatque, & legentem jam remoretur aliquantum ac detineat. Veruntamen ut tibi Celſum, ita ex illis duobus alterum, nempe Quintum Serenum, Henrico, alterum Alberto, utrique fratri tuo germano, generoſis & ingenuis adoleſcentibus dicatum volui, idque hac ratione, quòd ſicut Celſus reliquis duobus non tam mole ipſa quàm materiae tractatu longè praeponderat: ita tu duobus illis fratribus tuis ut aetate, ſic & rerum cognitione anteis: aliâs verò, quae raro inter fratres reperitur concordia (ut quidem non inelegans auctor ait) ea inter vos & reliquos fratres veſtros germanos maxima conſpicitur, ac in dies major ſperatur: hinc ſumpto nobis indicio, quòd inter vos alius alium mutua, eaque perpetua proſequitur benevolentia, quam procul dubio idem inter vos conciliat alitque animorum conſenſus. Vale rectiſſimè, & me albo tibi devotorum adſcribe, perſuadeque Caeſarium tibi eſſe dedititiſſimum. Coloniae pridie calendas Aprilis. Anno à natali Chriſti, Milleſimo, quingenteſimo, viceſimo ſeptimo.

R.

R. CONSTANTINUS

CLARISS. ATQUE AMPLISSIMO

VIRO

JO. CAPELLAE

Regis Conſiliario & Archiatro doctiſſ.

S.

Omnia ſatis in pejus ruere, jam & vetus eſt, & ſummi Poetae querimonia. Nec verò longius abeundum, vt id conſtet exemplis. Tantum de proximo, & è re nata ſumendum, quod controverſum eſſe non poſſit. Veterum ſcriptorum, illius (aurei ſanè ſeculi) felicioris aetatis, quanta fuit olim ſtyli majeſtas? Qualis ex orationis illorum luminibus ſplendor eluxit? Quis quantuſque decor & gratia, ex illuſtri compoſitionis inimitabilis ornatu & elegantia propemodum ſingulari? Maximo argumento eſſe poſſunt, ut ſumptuoſi aedificii (cujus materiam olim opus ſuperabat) nonnullae reliquiae, quae etiamnum extant paulò integriores, quaſque non poſſumus ſine admiratione maxima contemplari. Nunc per exſcriptos libros, totiéſque imprimendo interpolatos, quis ſqualor & ſitus? Quanta verò obſcuritas, ut non umbrae, ſed tenebrae pro luce inductae ſint? Quot ſordes, quot ineptiae invectae ſunt, aut deſcribentium inſcitia, aut ſemidoctorum quorundam audacia?

Quanta denique in politiſſima ſcripta obrepſit barbaries? Nullus ferè liber eſt, qui non infinitis erratis, aut certè quamplurimis ſcateat. Auctores ipſi, ſi reviviſcant, exceptis pauciſſimis, libros, qui circumferuntur, tanquam liberos & ingenii ſui partus, aut nequeant, aut nolint agnoſcere: Uſque adeo ipſorum monumenta lacera, mutila, depravata & foedata ſunt, idque omnium ferme quidem omnia. Sed in his, ut caeteris, ea eſt temporis injuria, noxaque ſeneſcentis aetatis. Nihil enim eſt operae, aut manufactum, quod quantumvis elegans, ſcitum & exquiſitum, longa dies paulatim non imminuat, corrumpat & abſumat, tandémque penitus aboleat annorum quaſi ſenio & carie vetuſtatis. Porrò autem, ſi quis ſcriptor hanc calamitatem expertus eſt, is ipſe eſt, arbitror, Corn. Celſus, qui & tamen imprimis bonus auctor (Ideoque ab aliis primae notae ſcriptoribus laudatur, multumque approbatur, ut à Columella, verbi cauſa, Plinio, & Quintiliano licet communis artis aemulo) Qui & Hippocratis fidelis interpres Latinus dici meruit: Qui Medicinam in compendium contulit, Qui ita caſtigatè, propriè & eleganter loquitur (verſum enim dicendi genus & aſtrictum ſecutus eſt, in quo rerum ſententioſa gravitas, verborumque apta & numeroſa, & quaſi rotunda conſtructio) ut non modò à Medicis propter artis ſcientiam, verùm etiam ab omnibus eloquentiae candidatis, propter ſcribendi venuſtatem lectitari mereatur. Nullus enim auctor eſt, ſi Ciceronem & Plinium excipias, id eſt, duo linguae Rom. columina, cui plus ipſa Latina lingua debeat. Quod ipſe in linguae Latinae ſupplemento, niſi brevi oſtendam (ſi Dei opt. max. munere mihi vita

ſuppe-

ſuppetet) non recuſo ab omnibus mihi fidem derogari. Sed cùm ejus ſcripta, locis quampluri- mis miſerè corrupta ſint, & nonnullis obſcuriora, eò contigit, ut à paucis, aut non ita multis medicisque antea legerentur. Ea quidem cùm non ſemel perlegiſſem, & magnoperè placuiſſent, ſubiit animum tanti ſcriptoris indignam ſortem fatumque miſerari: continuòque coepi velle ejus vulneribus, quantum poſſem, opis afferre. Itaque ſubſidia omnia, quae potui, mihi ipſi comparavi. Nam conquiſitis antiquis exemplaribus (quod in caſtigando primas obtinet, aut debet obtinere) ad eorum fidem permulta mihi videor emendaſſe. Aliquid autem à lectione recepta ſummutare, niſi ubi manifeſtiſſimus error comparebat, mihi religio uſquequaque ſumma fuit. Itaque ſatis habui manuſcripti Codicis diverſam ſcripturam, aut propriam conjecturam in margine adnotaſſe: Et obſcuris pleriſque, expoſitione breviſſima nonnihil lucis afferre. Praeter haec, amicorum conſilio atque opera uſus ſum, imprimisque vigiliis & laboribus clariſſimi Medicinae Doctoris, Jacobi Dalechampii, *viri ſummi judicii, & in omni bonarum artium genere perpoliti, quo jam complures annos non amico tantùm fideliſſimo, ſed etiam ſtudiorum adjutore atque impulſore acerrimo ſemper uti conſuevi: cuique ſtudioſi maxima ex parte debebunt, quicquid utilitatis (ſi qua tamen, ut ſpero, futura eſt) ingenium nobis, qualecunque illud eſt, & labor aſſiduus in literis, induſtriaque extuderit. Conſului quoque perſaepe ingenioſiſſimum virum, nec minus artis experientia, quàm Doctrina celebrem,* Leonardum Botallum, *Regis item Medicum, quocum mihi jam vetus,* jam-

jamque arctiſſima neceſſitudo interceſſit. Ex eo autem amico (vir ornatiſſime atque eruditiſſime) cùm intellexiſſem, in tua Bibliotheca quaedam Celſi perantiqua exemplaria conſervari, hominem amantiſſimum mei orare non deſtiti, ut quoniam apud te gratiâ tantùm poſſet, ab humanitate tua & bonas artes adjuvandi ſtudio (quae in te ſumma eſſe, inter caetera ornamenta virtutis, minimè dubitabam) mihi illorum uſum & fructum ad tempus impetraret. Quid multis? Ille officio, benevolentia, precibusque noſtris adductus, inſtituit meâ cauſa, id à te per literas magnoperè poſtulare: Quibus, quamvis occupatiſſimus eſſes, & tunc inter aulicos tumultus verſabâre, mox tamen peramanter, nec minus officioſè eleganterque reſpondiſti. Liceat mihi, quaeſo, cum bona tua venia, ex illa epiſtola tua clauſulam unam, vel etiam alteram huic noſtrae attexere: Quod cùm mihi non temerè, ſed neceſſariò faciendum ſit, audacius id eò facturus ſum, quò magis utrique noſtrûm non niſi honorificum eſſe poteſt. Ergò Botallo *noſtro hunc in modum reſcripſiſti: „ De Celſo quòd ſcribis, memini „ me ſuperioribus annis unum exemplar meum, in „ quo conplures loci ex fide veterum Codicum re- „ ſtituti eſſent, viro doctiſſimo Vincentio Lau- „ reo communicaſſe, cùm ille viciſſim me ſui par- „ ticipem feciſſet: Verùm id ſanè exemplar ad „ manum non eſt. Quare illius copiam eruditiſſi- „ mo D. Conſtantino in praeſentiarum facere non „ poſſum. Attamen, ſi quos fortè locos indica- „ bit, quos corruptos eſſe ſuſpicetur, ſperaverim „ me alicubi nonnihil adjumenti allaturum. Ego „ enim in eo auctore cognoſcendo & repurgan-*

„ *do*,

„ *do, ab hinc biennium aliquantum operae po-*
„ *ſui.*

Haec hactenus, quae ut à te humaniter, amabiliter, honorificeque perſcripta ſunt: ſic à me quoque fideliter tranſcripta; quò mihi nunc apud omnes conſtet fides diligentiae, quae excuſationis errorum facilius veniam inveniat & exoret. Nec illa ſimplex noſtri facit ratio. Nam & literis tuis teſtata tam liberalis invitatio, me ambitionis ſuſpicione in totum exoneravit: Eademque mihi juſtiſſimam cauſam attulit, cur ad te Cornelium Celſum frugaliter à me exceptum, ut mea fert tenuitas, quàm primùm amandarem: ut à te pro copia facultatum, quae tibi vel maxima ſuppetit, liberaliter, lautè, magnificèque tractetur. Nec id ſolùm, verùm ut & ſanus & integer, tuiſque beneficiis ornatus ad nos omnes redeat, & in publicum prodeat. In quo quidem unius, non autem uni gratificatio futura eſt: ſed haec, & congratulatio omnium, & communis actio gratiarum. Nos enim aliquot naevos, varos, lentigines, ephelidas, verrucaſque tantùm curavimus: Reſtant Chironia, Telephia quoque ulcera, quae pro deploratis habeo, niſi à te ſanentur, qui ſummus es Medicus arte & dignitate. Talia ex compoſito à nobis relicta ſunt, ne ſecus tractando exacerbata magis exulcerarem. In ſumma minimum eſt, quicquid ipſi contulimus, nec minus tamen, quàm praeſtare potuimus. Quod &, ſi optima voluntas, ut teſtor, egregiuſque conatus, ut arbitror, cum difficultate penſentur, maximum videatur. Quare mihi magna ſpes eſt, fore, ut tecum, qui Galliae magnum es decus & ornamentum, boni omnes excuſent, nullisque labor impen-

ſus ingratus ſit. Quod mihi jam pro te ſpondet morum cum gravitate facilitas, tuaque humanitas: quam in te praelucere ex tot virtutum numero, idem Botallus noſter (quo non alter veracior, aut minus aſſentator) cum equidem tuam, id eſt, hominis graviſſimi & doctiſſimi cenſuram non parùm formidarem, toties confirmavit, mihíque perſuaſit. Eò factum eſt, ut & opera Theophraſti jam à nobis decennio recognita atque emaculata, eademque de Graeco in Latinum converſa limare occoeperim, ac nonnihil perpolire: quò te nominatiſſimus auctor ut cliens Patronum adoptet, ſub cujus nominis auctoritate ſua ſcripta quàm primum in lucem edita, minus vereantur in publicum exire, inter manuſque verſari. Vale.

CLARISSIMO VIRO,

DOMINO

GUIDONI PATINO

BELLOVACO,

Doctori Medico Pariſienſi, & Profeſſori Regio, amico ſuo Magno ſalutem.

Clarissime Vir,

Ciceronis iſta gloriatio eſt: *Latinos omnia inveniſſe meliùs, quàm Graecos; aut ab illis accepta feciſſe meliora.* Auguſta profecto, & magno viro magnarumque rerum fiduciam habente digna! Quam & veram minimeque vanam deprehendit, quiſquis à Romanis poſteritati tradita comparat cum Graecis. Ne longum abeam, Oratorum quidem laus ita ducta fuit ab humili ad ſummum: fuere & Philoſophiae ſtudia ſic ad Latinos traducta, ut ne bibliothecis quidem Graecis eguerint. Neque vulgare eſt, quod de noſtra arte Celſus promeruit. Quam enim ab Hippocrate, ab Aſclepiade, ab aliis Graecorum plurimis accepit ſcribendi de Medicina materiam, hoc ipſo fecit meliorem, quod primus eam ſic conceperit, ut eſſet ad diſcendum aptior, ad faciendum promtior. Graecorum antea nemini, quod ſciam, id laudis datum, quod artem

artem redegerit in ſyſtema, & corpus methodo conſtitutum. Celſus praeſtitit, & res faciendae medicinae utiles ac ſolum neceſſarias ita ingenioſe ac diligenter ex antiquis elegit, ita per partes digeſſit, haſque ipſas innexuit inter ſe, ut vel Recentiores inter non noverim, quem ipſi jure poſſis anteponere. Neque ad eam laudem refert, ſermone tantum, an etiam opere fuerit medicus. Si enim coire iſta ſemper neceſſe eſt, quotuſquiſque hodie medicus eſt? Cathedrarios quippe videas medicinae ſcientiam plerumque ſubtilius, quam ex uſu, excolere, atque hoc per ambitionem, quam vocant veri ſcrutationem, agere, ut ingenio & facundia vincant. Contra, qui quaeſtui ſerviunt, bene gnari, morbos non eloquentia, ſed remediis curari, ut populo placeant, ex quo ille major eſt, ſufficere credunt ſecreta jactare & his curatorum longas oſtentare tabellas. Hippocrates certe pro Medicis habet, qui veram artis ſibi cognitionem compararunt: ſed transferre ad uſum ſuadet, & fructum eorum, quorum gratia eſt inventa. Saperene putandus eſt, qui lucernam accendit, & ſubter modium ponit? Sapit, & bene de ſe ac proximo meretur, qui accenſam imponit candelabro, ut alluceat omnibus, qui ſunt in domo. Caeterum hoc dubitare de Celſo docti ſolent, fueritne in operibus Artis exercitatus. Quo de quia meam aliquando ſententiam rogaſti, dicam paucis. Magnum quid medendi ſcientia eſt: majus, prudentia atque ſapientia. illa quippe ſcientiae oculus; haec manus eſt. Abſque prudentia ſi eſt, neque tempora luſtrare Medicus rei bene gerendae, neque praecipites

tes captare occaſiones poteſt. Abſque ſapientia ſi eſt, tractare homines ignorat, & ſuo quemque calopodio calceare. Uti vero ſcientia niſi diſcendo, hoc eſt, legendo, audiendo, cogitando; ita prudentia & ſapientia, niſi faciendo & rebus ſe gerendis accommodando, non comparantur. Ex artis ſcientia Celſus ſi venit aeſtimandus, vix perſuaderi poteſt, ut is non habeatur pro Medico, & quidem uſu longo atque exercitatione perfecto, qui ſuis ſcriptis Medicinae intima penetralia ſubiiſſe, abdita quaeque enucleaſſe, penitus abſtruſa rimatum eſſe, ſuam ubique de iis ſententiam interponendo ſe prodit. Quod eſſe judicium noviſti ejus, qui praefatus olim ad Rubeum fuit. Probum mihi, & ex toto probatum. Si, quae in nullius non morbi curatione elucent, prudentiam atque ſapientiam ſpectemus, ubi, te quaeſo, unum Hippocratem ſi excipias, utriuſque aut ſalubriora praecepta, aut fideliora monita reperiſti? Quae, ſi numquam noſter venit in rem, quemadmodum fuit aſſecutus? Putasne ſecreta atque arcana artis, hoc eſt, intimas & occultas ad ſalutem cujuſque pertinentes rationes ſcire poſſe eum, qui in conclave numquam penetravit? Quae ſola felicis ingenii magnitudine complexum, & ob id alieni operis interpretem atque Hippocratis ejuſque ſectatorum diſcipulum, & exſcriptorem habendum eſſe potius, quam medicinae aliquem auctorem, judicium eſt viri egregie eruditi. Cui per me ſubſcribere, quibus libet, licet. nam à me non impetro. Si rectum tamen, heu! quantos auctores amiſimus! Ex toto quippe Galeni oceano, ſi dicere per invidiam fas eſt,

 non

non tot interiora medendi conſilia quis hauſerit, quam ex ubere hoc Cornelii rivo. Fateor, plus eſt in Galeno florum, ut & foliorum: ſed fructuum plus in Celſo eſt. Taceo multis locis ſic illum loqui, ut, ſe feciſſe medicinam, liquido ſatis demonſtret: nullo ſic, ut contrarium inde queat liquere. Solum obſtare videtur, quod Plinius ſua aetate, hoc eſt, centum & viginti praeter propter annis poſt, ſolam hanc artium Graecarum nondum exercuiſſe ſcribit Romanam gravitatem, & in tanto fructu pauciſſimos Quiritium attigiſſe, eoſque ipſos ſtatim ad Graecos transfugiſſe; imo vero auctoritatem aliter quam Graece eam tractantibus, etiam apud imperitos experteſque linguae, non fuiſſe. Si ex vero iſta; ſicuti cauſam non credendi non habemus oculato teſti, quei credimus Celſum, ex gente Cornelia, omnium Romae nobiliſſima, oriundum, factitaſſe artem, populus quam expertus damnavit? Non hoc ulli volo perſuaſum, fuiſſe ἐκ τῶν περιοδευτῶν, quos vocat Modeſtinus l. 6. §. 1. ff. de Excuſationibus; atque adeo ſolitum ἀνὰ τὴν πόλιν φοιτᾷν, & aegros viſitatum circuire mercedis cauſa. M. Catonem meminit idem Secundus profeſſum, eſſe commentarium ſibi, quo mederetur filio, ſervis, familiaribus, Nec alia ratione medicinam exercuiſſe Cornelium puto; nec apud alios, niſi forte quod nonnemini video placere, in gravioribus caſibus ſit paſſus ſe adiri, & eam rogari operam, quae virum nobilem non dedeceret. Verbo: talem opinor fuiſſe Medicum, qualis Cato fuit, aut quales ſunt hodieque Regum archiatri. Qui, etſi non omnibus vigilant, miſerabilibus tamen per-

ſonis,

ſonis, & ad ſe, ceu Æſculapium aliquem, confugientibus ſuam negare opem non ſuſtinent; ſcientes, nulla re hominem magis accedere ad Deum, quam ſalutem hominibus dando. Praeter haec, quae aut dici in eamdem ſententiam, aut objici poſſunt, jam ſunt ab aliis vel occupata vel refutata: ut neceſſe non ſit illis repetendis vel tempus prodigere, vel doctas tuas aures & gravioribus intentas curis obtundere. Hoc unum dicam, qualis qualis noſter fuerit, digniſſimus eſt, vel doctrinae cultu, vel elegantiae nitore, non ſolum, qui legatur, ſed qui numquam de manibus deponatur. Me, fateor, nullius poſt Hippocratem lectione vel affici magis, vel erudiri. Quo factum, ut & ſaepius relegerim, & numquam ſine voto, exiſteret aliquis, qui aut daret eum nobis quam emendatiſſimum, aut emendandi materiam ſuppeditaret. Quam tuo tandem beneficio conſecutus nobilem & locupletem, ſtatim operi admovi manum; quo & meae ſatisfacerem cupiditati, & expectationi eorum, apud quos nulla non occaſione & laudare Cornelium noſtrum, & ſerio commendare ſum ſolitus. Quam autem feliciter mihi res ſub manu ſucceſſerit, te velim vel in primis judicare. Nam haec inter plurimas mihi cauſa eſt, quod Celſum iſtum, quem meum imagine quadam adoptionis feci, celeberrimo tuo nomini, & multis mihi nominibus ſuſcipiendo colendoque conſecrarim. In ſeculi quippe hujus & tam antiquitatis faſtidioſi, quam novitatis omnis cupidi, conſpectum proditurientem, nec ſine patrono auſum, cujus in clientelam potius, quam tuam debui dare? Abſque

illis certe ſubſidiis, quae mihi numquam ſine ſumma laude loquendum ſtudium tuum juvandi publicum tulit, ſi fuiſſet, vel animum non applicuiſſem ad recognitionem Auctoris ut eruditiſſimi, ita & corruptiſſimi. Quis credat, poſt Egnatii, Caeſarii, Conſtantini, Stephani, Pantini, Ronſſei, Rubei, tot illuſtrium virorum diligentiſſimas curas, fuiſſe mihi pluſquam bis mille locis corrigendum? Quo ipſo quia feciſſe me opus putabam non poenitendum, aut tuo nomine & ſeculo indignum, etiam hoc auſus ſum illi inſcribere, quamvis non ignorem multo plura majoraque me debere amori & beneficiis in me tuis. Itaque te rogo; Vir Clariſſime, hanc cautionem accipere crediti, & animi ad omnem ſe gratitudinis memoriam obligantis. Certe hunc, quem eo vultu, quo omnes literatos ſoles amplecti, ſuſcipiendum tibi offero, ſi non induſtriae, ſaltem laboris mei foetum, teſtem eſſe volo, quanti & ſim & in perpetuum tibi ſim futurus debitor. Deus autem immortalis diu te ſoſpitem atque incolumem Rei medicae, literariae, publicae, imo mihi & omnibus bonis conſervet. Dabam Lugduni Batav. Menſe Auguſto, anni cIↄIↄcↄLVII.

Tui nominis atque dignitatis
cultor propenſiſſimus

JOH. ANTONIDES
VAN DER LINDEN.

LECTO-

LECTORI

S.

SISTO *tibi, amice Lector,* A. CORN. CELSUM, *auctorem latiniſſimum, medicum ſapientiſſimum, prudentiſſimumque. Cujus ego amorem tibi ſi velim commendare, idem fecero, quod hederam qui ſuſpendit vino veteri & bono. Quemadmodum namque virtutem non poteſt non amare ac ſequi, quisquis ejus pulchritudinem atque pretium novit: ita Celſum nemo non aeſtimat, nemo non diurna verſare manu, verſare nocturna ſtudet, quin in ſuccum & ſanguinem, quod ajunt, convertere; niſi qui ignorat, quanto nitore atque cultu, quanta induſtria atque ſolertia iſtos de Re medica libros octo* (*ſolos nobis ex pluribus eiſque eruditiſſimis ingenii ac vigiliarum egregie elaboratarum monumentis reliquos*) *ſcripſerit, atque ex Hippocrate cumprimis, medicinae parente, contraxerit, adhibitis in omni graviore negotio etiam in conſilium aliis, & ſemper quidem optimis auctoribus. Quales omnino neceſſe eſt fuiſſe, ſi ſola confiſus ingenii magnitudine, nulla artis exercitatione comparata notitia, tam admirandum nobis opus concinnare eſt aggreſſus. Quod me non credere, jam ſupra dixi. Scepticos in ſcribendo ſequutum, auctor eſt Quintilianus. Quod ſi de ſermonis ornatu intellexit, concedi poteſt: non facile, ſi de modo doctrinae. Ita enim ſcripſit, ut qui neutiquam dubitavit, non ſuam modo ſententiam aperte profiteri; ſed & ſummorum quoque virorum ad incudem cum rationis tum ex-*

ra: nullum tamen, praeter forte unum, quod nimio erat ἀπροσδιόνυσον, *auſus ſum de medio tollere, quia nullum huc praeeuntem habebam librum. Librorum in capita diſtinctiones uti ab ipſo auctore eſſe certum eſt ex* VI. 12. *&* VIII. 9. *in fine: ita lemmata illis adſcripta eſſe à librariis, & è margine in titulos tranſſumta, ne locus quidem dubitandi eſt; unde & aliquid licere mihi in iſtis putavi, quin, ſi forma operis ſiviſſet, redire eo, unde venerant auctoris injuſſu, juſſiſſem. Praeter haec animus erat, notas addere, & quaſdam noſtras in auctorem obſervationes: ſed, praeter quam modo retuli, cauſa alia fuit libri forma. Quam & ego & typographus* ἐυμετακόμιϛον *in praeſens malebamus: ille, lucri gratia; ego, auctoris. Quem mihi ſpes eſt reperturum tanto plures emtores lectoreſque, quanto eſt editio iſta caeteris emendatior, & elegantior atque aptior ad circumferendum. Vale & tuus mihi favor ſit ſtimulo ad tuum in commodum majora melioraque conandum.*

JOANNES BAPTISTA VULPIUS

M. D.

Medico, & Erudito Lectori

S. P. D.

NON ſolum ſuſcepta a Fratribus meis Antiquos Latinos Auctores edendi provincia, verum etiam quotidianae Amicorum poſtulationes, duos, inter illos, eruditiſſimos Medicinae Scriptores a me potiſſimum depoſcentium, in cauſa fuerunt, ut Aur. Corn. Celſi, & Q. Ser. Samonici libri Cominianis typis, eadem prorſus diligentia, qua ceteri hactenus prodierunt, recuderentur. Qua in re praeſtanda, quod ad Celſum attinet, Th. J. Almeloveenii, Viri doctiſſimi, & de hoc Auctore optime meriti, Editione ultima Amſtelodamenſi, habita apud Jo. Wolters in 8. anno 1713. tamquam meliori, uſi ſumus, nihil quidquam (ne ipſis quidem Praefationibus exceptis) quod in ea propoſitum ſit, omittentes, imo eandem tanta cum fide exprimentes, ut noſtrae hujus paginae illius paginis, & lineae lineis reſpondeant. Eam tamen quotieſcumque opus eſſe credidimus, cum accuratioribus aliis contulimus, ſemper autem, & diligentiſſime quidem, cum Elſeviriana anni 1657. a Famigeratiſſimo Lindenio curata, utpote quam in pleriſque ipſe eſt ſecutus Almeloveenius. Itaque multos typographicos errores in prima, nonnullos vero in hac etiam Elſeviriana deprehenſos ſuſtulimus. Ceteros autem ea qua licuit ratione ex parte indicavimus. Cum enim Cel. Praeceptor meus

Jo. Bapt. Morgagnus, cujus vel ſolum nomen maximum per ſe ipſum praeconium eſt, plurima mihi partim vetera, partim nova in Celſo menda, & plerorumque facilem manifeſtamque emendationem doctiſſima ad me ſcripta Epiſtola demonſtraſſet; etſi ab ipſo impetravi, ut edere hanc poſſem, id tamen ita impetravi, ut nihil propterea me in Celſi verbis novaturum eſſe, promitterem. Quod igitur potui, eandem huic noſtrae Editioni praefixi; ſingulis autem Celſi locis, de quibus ea in Epiſtola ſermo eſt, magno tuo commodo in paginarum marginibus numeros appoſui, Romanos quidem Epiſtolae paginis, barbaros autem ipſius lineis reſpondentes, ut nullo negotio, quid de quoque loco Vir. Cl. cenſeat, poſſis invenire. Idemque ad ea quoque loca praeſtitimus, quae de obſcuris, eruditionis ſuae luce, praeclariſſima reddidit. Quoniam vero & de Vita, & de Elogiis, & de Scriptis Celſi haud pauca praemiſit, & inter haec, Fragmenta etiam ipſius nonnulla, a nemine adhuc prolata; idcirco miſcellaneas de Celſo ejuſque Scriptis Notitias, quas Eruditiſſimus Jo. Alb. Fabricius in Bibliotheca ſua Latina, ejuſque novo ac pleniori Supplemento congeſſit, in hoc Auctore recudendo omittere viſum eſt, ne quae ſatis a Sapientiſſimo Morgagno, Joanne Rhodio, aliiſque Praeſtantiſſimis Viris in hac noſtra Editione luculenter de Celſo expoſita ſunt, inutiliter repeterentur: ceteroquin hoc noſtrum, a multis probatum, inſtitutum alias in reliquis Auctoribus, quos in animo emittere eſt, ſervaturi. Auctorum tantummodo a Celſo citatorum Indiculum diligenter a laudato Fabricio collectum,

ctum, ex memorato ejus novo Supplemento depromtum, & a nobis paginis lineiſque hujus noſtrae Editionis accommodatum, addidimus, ſublatis idcirco eorumdem Auctorum nominibus e rerum & verborum Indice, qui in fine occurrit, aliquantulum meliori ordine diſpoſitum nunc & concinnatum. Catalogum quoque Editionum non ſolum emendavimus, verum etiam adauximus. Ut autem nonnullorum Doctorum Virorum morem, Serenum Samonicum in Celſi calce, tanquam ejus pediſequum in publicum emittentium, perſequeremur (eſt enim Serèni Opuſculum non cum Celſi quidem libris comparandum, ſed tamen latinae tum antiquitatis, tum medicinae monumentum) probatiſſimam Roberti Conſtantini Editionem expreſſimus, qui Lugduni typis Gulielmi Rovillii A. 1566. in 8. una cum Celſo Serenum emiſit. Hanc nobis, non ubivis obviam, Editionem libentiſſime utendam dedit Humaniſſimus Morgagnus. Textum cum Londinenſi Editione quae II. Poëtarum Latinorum collectionis volumine occurrit, aliiſque vetuſtioribus collatum, non parum emaculatiorem reddidimus. Quinetiam, cum ad eundem tum emendandum, tum illuſtrandum inſervire plurimum poſſit Epiſtola, reconditae & abſtruſioris eruditionis pleniſſima, quam de Sereno ad nos ſcripſit idem, quem merito ſaepius laudavimus, J. B. Morgagnus: hanc bona Auctoris venia textui praemiſimus: & quemadmodum Varias Lectiones, & breves, ſed eruditas, Notas, quae Conſtantinianae Editionis marginibus appoſitae ſunt, ſignis parum certis & claris indicatae, ad ſingularum paginarum calcem

cem rejecimus, perpetuo & ſaepius iterato literarum alphabeti ordine, veluti digito, demonſtratas: ita numeris ſuo loco interjectis, quotieſcunque memoratam Epiſtolam, & qua in pagina, lineaque conſulere oporteat, te, Benigne Lector, diligenter admonuimus. Cum autem in eadem Epiſtola, non tantum de Sereni Samonici, verum etiam de Pſeudo-Macri, de Strabi, de Trotulae aetate diſſeratur, ac de ejuſdem Samonici Vita, Elogiis, Scriptis, Editionibus pleraque omnia, quae ſcitu digna ſunt, exponantur; hac de cauſa, quae ex aliis, & nominatim ex Cl. Fabricio praemittere in noſtris Editionibus conſuevimus, in hac praetermiſimus. Tantummodo Indiculum Sereni capitum attexere non inutile omnino arbitrati ſumus. Tandem, ne aliquid prorſus huic Editioni noſtrae deeſſet, quod in aliquibus, antiquis praeſertim, occurreret; Carmina illa quae ſub nominibus Q. Rhemnii Fannii Palaemonis, & Vindiciani feruntur, ex eadem Conſtantini Editione petita (ipſis tamen ope Stephanianae Editionis aliquantulum emendatioribus redditis) in hunc librum eo libentius recepimus, quod Carminis Vindiciano attributi, in laudata Epiſtola mentio fit, nonnullis ex eo verſibus expenſis, veroque omnium Auctore luculentiſſime patefacto.

Atque haec, noſtra Editione jam jam ad finem properante, perſcripſeram, cum in eam ſpem veni, ut duas alias Praeſtantiſſimi Morgagni in Celſum Epiſtolas, ad me perbenigne ſcriptas, eo permittente, poſſem adjicere. Hae quidem brevitate prioribus longe cedunt; rerum autem pondere, novitate, atque utilitate minime cedunt. Altera enim, quae ipſe in MS. Celſi Codice

dice invenerit, cum primam ſuam conferret Epiſtolam, docet, ejuſdemque Codicis ope rem prorſus inexſpectatam demonſtrat, ſcilicet aliquot Capita (& quibus quidem de rebus agentia) in libro Celſi IV. deeſſe. Altera, MS. alterius Codicis auctoritate, eadem omnia confirmat: & praeterea Viri Cl. Jacobi Facciolati, in hoc Celeberrimo noſtro Seminario Studiorum Praefecti Eruditiſſimi, & de ſaniori latini ſermonis cultu, atque elegantia praeclare meriti, pulcherrimas Animadverſiones XV. in totidem Celſi loca complectitur, cum his illuſtrandis, tum vero maxime latinae linguae a nonnullis vocibus, quas Eruditi omnes tamquam certas Celſo tribuere, & ejus auctoritate in accuratiora quaeque Lexica inferre non dubitabant, repurgandae utiliſſimas. Harum ſingulis accedunt laudati Morgagni Additamenta ex Codicum etiam inſpectione petita, quibus conſentientibus vocem illam in primis *verticillati*, quae occurrit libr. 8. cap. 1. pag. 504. l. 24. ejuſque unius loci auctoritate in latina Lexica invecta eſt, Librariorum oſcitantiae deberi, oſtendit, cum ſit ibi omnino legendum *vertici lati*. Sed id, atque alia in iiſdem Epiſtolis per te leges. Viro enim Modeſtiſſimo quidem, ſed tamen noſtri Amantiſſimo, exorato, tandem obtinuimus, ut quae in privatum noſtrum commodum properante calamo exaraverat, ea in commune Studioſorum omnium, ut nobis placeret, vulgare poſſemus. Itaque has ambas poſteriores Epiſtolas poſt breviora Variorum Auctorum in Celſum Scholia collocavimus, futuras procul dubio cum duabus illis prioribus ſplendidius noſtrae hujuſce Editionis ornamentum. Vale.

AURE-

A.CORN. CELSUS.
EX ICONIBUS A SAMBUCO EDITIS

AURELII CORNELII CELSI VITA

A

CLARISSIMO VIRO

JOANNE RHODIO

Conſcripta.

CORNELII CELSI *laudabilem in Re Medica operam annis jam mille ſexcentis, & quod ſuperat, Experientia, veritatis prima parens, feliciter probavit. Nec melioris animi quiſquam ita ab omni humanitate remotus fuit, cui non venerandum tam illuſtre nomen. At ingenio magis, quam origine notum, quam, relicta ſoli animo gloria, temporis diuturnitas poſteritatis memoriae exemit. Quamvis enim Romae vixiſſe Celſum, ipſius, ſive ut aliis viſum, Scribonii Largi ad J. Calliſtum Epiſtola indicio ſit: non deſunt tamen cauſae, cur addubitem, patria, an jure civitatis ipſum Romanis accenſeam. Maximeque, quum praeter hunc, quidam Julius Celſus Hadriano Imperatori à Conſiliis, vel ex aliorum ſententia, Alexandri Severi temporibus, Juris*

ris ſcientia perhibeatur claruiſſe. Vid. Spartianum in Hadr. 30. *& Pompon. JC. lib.* 2. *in fin. de Orig. Jur. & Politianum lib.* 5. *Epiſt. ad Jac. Modeſtum. Equidem Celſum Patrem ac Filium Jureconſultis annumerat Hotomannus in Deſcriptione Juriſconſultorum, & Juventium Celſum Patrem ad Veſpaſiani Imperatoris tempora refert Jacob. Gothofred. Hiſtor. Jur. Civil. cap.* 7. *de Juriſconſultorum ſucceſſione. Idem Celſum Patrem & Filium ſub Trajano, Hadriano, Antonino Pio vixiſſe cenſet. Verùm & Apulejus Celſus Valentis ac Scribonii Largi in Medicis Magiſter occurrit apud Scribonium Largum de Compoſ. Med. cap.* 94. *&* 171. *Cujus praeter Agricolam Woverius in Apuleji Vita mentionem injecit. Niſi fortè cum Cornario in Marc. Empirici Praefat. interpoſito inciſo, Apulejo, Celſo, diſtinctè legendum fuerit. Ita in praefat. Marcell. & Apulejus & Celſus occurrunt. Volaterranus etiam meminit in Anthropologia lib* 14. *Celſi cujuſdam, qui Philoſophiæ Stoicae ſectator, Origenis erat adverſarius, magiae ſcientia notus, cui Lucianus Pſeudo-Mantem inſcripſit. Ejuſdem quoque nominis ibidem, imperante Nerone, è Galliis puer novennis martyrio nobilitatus. Numo etiam innotuit apud Auguſtin. Dialogo* 5. *de Num. Celſus quidam III. Vir. Noſter autem Auguſti aevo floruit, ex quorundam ſententia, inter quos Jo. Britannic. in Juvenal. Sat.* 6. *&* 7. *Ovidii auctoritate, vel ut Jo. Cajo placuit, Cl. Tiberii, A. C.* 29; *aut certe Caji Imp. conjectura Sambuci, Viri Antiquitatis notitia clariſſimi. Major tamen eruditorum pars ſub Tiberio vixiſſe, vel fortè ipſo imperante natum uſque ad Trajani tem-*

pora

pora vitam produxiſſe cenſet; quamvis & ſub Nerone vixiſſe putet Thom. Fienus. Ut uno ſeculo vetuſtior Galeno videatur. Caeterùm, non levem hic de Patria ejus dubitandi occaſionem praebet Cael. Rhodiginus, qui Antiq. Lect. Lib. 14. *cap.* 5. *Veronenſes, ait, cum Macrobio, Vitruvio, & Plinio, Celſum quoque ſuum ortu civem agnoſcere. Librorum inſcriptionibus hujuſmodi divinationes ſtabiliri aſſolent. Sed exigui momenti munimento. Notius enim eſt, quàm ut pluribus confirmetur, Librorum titulos Literatoribus & Librariis arbitrarios fuiſſe, vixque veterum quempiam ulli ſuorum Commentariorum quidquam praenotaſſe, referente de ſemet idipſum Galeno lib.* 7. *Method. Med. cap.* 1. *qui id officii ab Amicis habuit: haud dubiè iſtius aevi modeſtia, quod ingenia admiratione ſuperiora protulit. Sed enim, ut mala exempla ex bonis initiis orta: Ita ex aemula, in conquirendis magnorum ingeniorum monumentis, Principum munificentia, accreſcente paulatim Librariorum avaritia, omnes propè optimorum etiam Auctorum praeſcriptiones impunè, ad lucroſam cujuſque libidinem, immutatae, ne dicam adulteratae.*

Atque ut ad Celſum redeam; quot ejus hodie Editiones, tot fermè Inſcriptiones diverſae. Caeſarii habet, Aurelii Cornelii Celſi de Re Medica VIII. Libri eruditiſſimi. *Vulgatae Lugdunenſes omnes, & Leidenſis modeſtiùs ſine phalerato encomio A. C. C. D. M. L. VIII. Horum priorem Cajus ſic mutavit:* Aurelii Cornelii Celſi Romani de Re Medica Libb. VIII. pereruditi. *H. Stephanus in ſuo exemplari caeteris Medicinae Principibus adjecto receptae le-*

ctioni ſubdidit; Operis ab eo ſcripti Pars Sexta. *Vett. Codicum MS. auctoritatem ſecutus, quibus communis haec inſcriptio:* A. Cornelii Celſi Artium Liber VI. *Nihil tamen hic praeter conſilium & rem ab illo temerè factum. Patriam enim ſive Auctor ipſe, ſive alius quiſpiam addiderit, id certè non caret vetuſtatis exemplo, potiſſimùm apud Graecos, quos inter Celſus ſibi* Hippocratem Coum *inprimis imitandum propoſuit, cujus etiam pleraque non infeliciter Latino ſermone reddidit, ſuam ipſe teſtatus in Epiſt. ad Pullum Natalem, in hoc ſtudiorum genere diligentiam, longè accuratiorem, quam Largii Deſignatiàni, qui Epiſtola ad filios ſe fuiſſe liberiorem fatetur, quemadmodum notante Cornario in Dedicat. Marcelli, in pleriſque Hippocratem expreſſit, ut integras ſententiarum periodos ex ipſo deſcriptas ſubinde in eo videas; imò tota capita nihil aliud quam Hippocratis ſententias ad verbum reddunt. Hinc non immeritò Hippocratis Simiam dixit Nic. Monardus, de V. S. in Pleurit. f.* 8. *Etſi verò Latini Scriptores Patriam haud uſque jactabant: neutiquam tamen diffitendum, antiquitùs Romanae civitatis jus glorioſum fuiſſe. Quo fortè venditores Auctorem noſtrum commendare ſatagebant; ſive is meritis & gratia civium numero adſcriptus eſſet; ſive Roma oriundus. Poſterius tamen ut credam, ſuadet praeter apertum Auctoris lib.* 5. *cap.* 21. *textum, Epiſtola ejuſdem ad Calliſtum, & perſuadet ad Pullum Natalem altera; in quibus inprimis Viri boni genius conſpicitur. Imò Marcellus in Praef. Operis Cornelium Celſum inter viros illuſtres & cives enumerat, quicquid ei impoſuerit Verderius Cenſ. p.* 144. *Ejus Colu-*

mel-

mella, Claudii tempore clarus, ut aequalis aut certè paulo ſuperioris, Rei Ruſt. lib. 1. *cap.* 1. *ſic meminit:* Noſtrorum temporum Cornelius Celſus, totum corpus Diſciplinae quinque libris complexus eſt. *Quem Ruſticam intellexiſſe, vero proximum eſt. Quintiliani ſententia Inſt. Orat. lib.* 10. *cap.* 1. *is* Vir Eruditus, inter eos Philoſophos Latinos, quos eloquentes literae Romanae tulerunt, qui ſcripſit non parum multa, ſcepticos ſequutus, non ſine cultu & nitore. *Ideoque ob nimiam novitatis cupiditatem, ejuſdem cenſura notatur. Scripta ejus ſigillatim prodidit Volaterranus Anthropol.* ,, *l. d. Cornelius Celſus mediocri Vir ingenio,* ,, *non ſolum artem Rhetoricam, ſed de re Militari, & de Ruſticana, deque Medicina libros* ,, *compoſuit.* ,, *Quae omnia J. Douſa, aeternum gentis & generis ſui decus, in Sylva Extemporal. hoc Epigrammate venuſtiſſimè complexus:*

Facta urbana tuo res Ruſtica munere, ſcriptis
Nec minus illuſtris eſt Medicina tuis.
Hinc quoque Militiae tractaſti commoda Rhetor,
Hoc Martem Muſis jungere, Celſe, fuit.

Subjungit Polyhiſtor Italus: Ad nos tantum ejus Medicina pervenit Oratorio more conſcripta. *Sed & quaedam Rhetorica ejus noſtra aetate Sixti Popmae ſtudio feruntur emiſſa. Veterinariam quoque conſcripſiſſe auctor eſt Mercurialis lib.* 4. *cap.* 2. *& Phil. Ingraſſ. Quaeſt. de Ve-*

terinar. cap. 9. Herbarium verò ei adſcriptum, Apuleji potiùs credit in vita Apuleji Elmenhorſtius. Julium quidem Celſum inter rei militaris Scriptores enumerat Rob. Valtur. quemadmodum huic à nonnullis adſcripta ſunt Julii Caeſaris Commentaria. De quibus tamen nihil verè conſtat. Varia ſanè ejus eruditio aliud prodere non poteſt, quàm Virum ingenuè natum, magna ſeculi felicitate, quod bonarum literarum erat feraciſſimum. Excepit nempe coluitque ea aetas Viros ſcientia, prudentia, ac eloquentia ſummos, Tullium, Saluſtium, Catullum, Virgilium, Propertium, Horatium, Tibullum, Manilium, Vitruvium, Antonium Muſam, Ovidium, Livium, Scribonium Largum, Valerium Maximum, Vellejum Paterculum: atque ſi ſe in Claudii imperium ipſius extenderit vita, Quintum Curtium, Perſium, Senecam, Silium Italicum, Plinium, Viros omnes conſummatiſſimos, in quibus tamen poſtremum nonnulli Celſo juniorem cenſent. Opinionem meam firmat laudabilis veterum conſuetudo, qua tria nomina Nobiliorum, Celſo etiam Plinii auctoritate rata; Libertis raro, nec fermè ſine gravi cauſa unquam conceſſa ſcimus, quibus tamen ſemper ſervile nomen remanſit. Nec moror, quòd Celſi Epiſtolae apud Marcellum in limine Operis Praenomen deſit, quo ſoli Romani inſigniebantur. Nomen enim apud bonos Auctores ſaepe Praenomen & Cognomen includit. Hinc Martialis:

Ut jugulem curas, nomen utrumque bibam.

Salutaribus itaque diſciplinis Graeciſque literis, *non*

non levi nobilitatis indicio, rectè inſtitutus, facilè potuit ſeculo tam auguſto ac beato, nihil non (ut ipſe in Epiſtola ad Natalem refert) dignum ſublimi Romanorum majeſtate de bono Medicinae Artis ſplendidiſſimè ſcribere, idque perennitati & literis mandare, utilitatis magis quàm delectationis cauſa.

Scio equidem, non deeſſe multae auctoritatis Viros, qui ex modò adducta Celſi Epiſtola opinantur, ipſum animo in diverſa ſtudia diviſo, Graeca duntaxat medicinalia in Latinum convertiſſe, aut Empedoclis & Democriti exemplo non ut merus atque ad quaeſtum Medicus, ſed ut ſapientem, atque, ut Columellae verbis utar, univerſae naturae prudentem, Medicinam veluti Philoſophiae partem cum ſapientiae ſtudio conjunxiſſe. Ideoque nec factam ejus ab Aureliano mentionem, Barthio Adv. lib. 38. *cap.* 3. *cenſente. Nec denique unquam Medicinae operatum. Credat qui volet. Nec eam litem meam facio. Medicum certè agnovit magnus Scaliger de Re Num.* 36. *Remedia quidem, Hippocratis & Galeni exemplo, aliunde congeſta digeſſiſſe, ultrò largior, ipſam verò Morborum* τέκμαρσιν *&* θεραπείαν *proprio ingenii ductu contextam pro me res ipſa loquitur. Quin ipſum Pharmaca praebuiſſe, non mediocri gloria, ex ipſius ad Julium Calliſtum Epiſtola ſatis liquet. Quorum artificioſam miſtionem ſe accuratè intellexiſſe prodit ipſe lib.* 7. *cap.* 26. *Unde Cornarius fortaſſis inter Pharmaceuticos repoſuit. Imò dedita opera ab aliis praetermiſſa proferre ac illuſtrare voluiſſe cenſuit Minadous, variae eruditionis Medicus, de Ext. Affect. lib.* 2. *cap.* 3.

 Ma-

Maximèque Medicum ejus Chirurgica probant, quae Geſneri in Catalogo Chirurgorum ſententia, veterum ſolus Latinè ſcripſit, ut verè ipſum inter Chirurgos reponat doctiſſimus Septalius Animadv. lib. 8. Caut. 1. & 40. Tanta verò id fide peregit, ut Hieronymus ab Aquapendente, Medicus & Chirurgus uſu vel annis nemini ſecundus, in Operat. Chirurg. cap. de Chir. Dent. his verbis ſeſe in ipſius laudes diffuderit: Mirabilis Celſus in omnibus: quem nocturna verſare manu, verſare diurna, conſulo. *Nec mirum: quum Celſus eruditiſſimo Manardo Epiſt. Medic. lib. 9. Epiſt. 1. bonus & fidelis Hippocratis interpres, licet in aliquo verbo quandoque lapſus videatur. Quod Viro in omni literarum genere exercitato vel ipſa* πολυγραφία *libenter profectò condonari jubet, quamvis non diffiteatur ipſe non pauca ſe ex aliena quandoque ſententia poſuiſſe. Horatio pariter Augenio de Miſſ. Sanguin. lib. 8. cap. 1. Lomnio, Ronſſeo Epiſt. Medic. lib. 8. ſect. 3. cap. 7. Schenckio, Jo. Heurnio, Bened. Matamoro, Rod. à Caſtro, innumeriſque praeclari judicii Medicis, propter ſingularem & ſuccinctam cum elegantia doctrinam, Latinus Hippocrates appellatur, in quo Pantini judicio Comment. ad Celſi lib. 1. cap. 1. optimae Methodi ac viae rationiſque docendi diſcendique, & in ſumma brevitate mira Artis & Sapientiae obſervatio plerunque animadvertatur. Rectè igitur Agricola de Pond. Rom. lib. 4.* Celſi, *inquit*, auctoritas Medicis nota eſt, aut ſaltem eſſe debet. *Quam elegantiſſimis verbis Caelius Rhodiginus Antiq. Lect. lib. 26. cap 3. inſinuavit:* A Cornelio Celſo verſuram faciunt multi. Verùm citra

tra

tra illius ſententiam nihil fermè promunt; perinde ac verba ſint veterum ſacrorum, quae demutaſſe piaculare flagitium planè cenſeri debeat, quodque hoſtiis majoribus procures. *Inde Fernelio, Franciae Hippocrati, referente Plantio in Vita Fernelii, cùm ob orationis puritatem, tum ob ſententiarum pondus, quàm chariſſimus fuit. Juris-conſultis procul dubio iiſdem nominibus uſque adeò venerabilis, ut Pandectas ſuas hujus Viri auctoritate muniri voluerint. Verùm, ne nimiis laudibus veriùs is oneretur, quàm ornetur, quem mortalium nemo rectè vituperavit: unicum Heurnii judicium, inter cetera graviſſimum, huic Virtutum coronae lemniſci loco ſatis erit. Ita ille Meth. Stud. Med. cap.* 5. Latinos inter Medicos primus eſt Cornelius Celſus: ſed prudenter legendus. Nam in multis Aſclepiadem Methodicum ſectatur, ut fatetur ipſe. Hujus cote ſtylum ſubigemus, & pluris Latinitatem ejus quam Medicinam faciemus. *Unicus itaque Celſus, ut ſcitè idem in Epiſt. ad Ronſſ. Celſo praefixa, Medicis latinis praeferatur: qui pomoeria Romanae eloquentiae eò protulit, ut Medicina ſuaviſſimo ore eloquentiae jam ſeſe cultioribus ingeniis meritò commendet.*

His quotquot naturae aſſociavit benignitas, aequos adferte animos, eleganti favete linguae. Ita Vobis, & verum animi ſermoniſque cultum, & firma valetudinis praeſidia parabitis. Tantum eſt.

Optandum eſt, ut ſit mens ſana in corpore ſano!

L I B R I

Quibus J. A. VAN DER LINDEN uſus fuit in hoc opere recognoſcendo.

M*ſſ. ſeu* ἀπόγραφον *codicis Pariſienſis, deſcriptum anno* CIƆCXXIV. *Communicavit V. Cl. D. Job. Hoornbeek, SS. Theol. D. & Prof. Ordin. in Academia, ac V. D. Min. in Eccleſia, quae eſt Lugd. Batavorum, Collega reverendus.*

Liber editus Venetiis, apud Aldum 1528. *in* 4. *ſed ſedulò collatus atque emendatus à V. Cl. Jac. Carpentario, Doct. Med. Pariſienſi & Prof. Regio, ex codicibus duorum Med. Pariſienſium, nempe Joh. Fernelii, viri incomparabilis, & Joh. Capellani, qui ei in comitina Archiatrῶn anno* CIↃ IↃ LVIII. *ſucceſſit apud Henricum II. Galliarum Regem. Mutuo dedit V. Cl. D.* [a] *Guido Patinus, Bellovacus, Doct. Med. Pariſienſis & Profeſſor Regius, amicus mihi eximius.*

Alius ibidem editus 1549. *in folio cum Medicis antiquis. Quem ſua manu V. Cl. Nic. Nancelius contulit cum editionibus, quotquot ſuo tempore extabant, excepta Stephani; toto opere ad marginem adſcriptis non modò lectionibus, ubi à libro, qui erat prae manu, variabant; ſed & propriis conjecturis, raro non bonis & doctis. Hunc quoque utendum dedit V. Cl. D.* [b] *Guido Patinus, ob ſingulare publicum juvandi ſtudium nunquam & nulli non laudandus.*

Alius Lugduni editus apud Joan. Tornaeſium 1554. *in* 12. *cui ad oram V. ill. Joſ. Scaliger, ſeculi miraculum, & veteris cujuſdam codicis lectiones & ſuas emendationes atque notas adſcripſit. Quem ipſe teſtamento reliquit V. Cl. D. Ælio Everhardo Vorſtio, Botanices ac Medicinae, dum viveret, Profeſſori primario; ego autem uſui acceptum debeo V. Cl. D. Adolfo Vorſtio, Parenti optimo in utraque & profeſſione & dignitate ſucceſſori digniſſimo, ac Collegae meo honorando.*

Variae lectiones, è Ms. Codice antiquo Bibl. Regiae Pari-

a *Lettres de Feu Mr. Guy Patin*, *Lettre* CXVI.

b *Lettres de Feu Mr. Guy Patin*, *Lettre* CXVI.

Pariſienſis, qui inſcriptus erat, Medicina antiqua, deſcriptae anno 1631. *à V. Cl. D. Joh. Walaeo, Med. Doct. & poſtea Profeſſore inſigni.*

Variae lectiones è libro Sacri Johannis, ab eodem excerptae. Et has & praecedentes mihi utendas dedit D. Antonius Clementius, ὁ μακαρίτης, *Cl. D. Walaei ex ſorore nepos, juvenis doctus, probus, pius, & ſi fata ſiviſſent, longiore vita dignus.*

Praeter quae contuli etiam eorum editiones, emendationes, annotationes, lectioneſque varias, quarum in epiſtola ad Cl. D. Patinum feci mentionem. Quemadmodum & illa, quae Janus Cornarius in comm. ad Gal. de Comp. pharm. quaeque alii & celebres inter Criticos (quos Fax Artium liberalium exhibet) auctores obſervarunt. Hoc quoque te ſcire tua intereſſe, Lector amice, putavi. Nunc adi ad auctorem. Quem, ſi cum cura & ſtudio leges, ſpondeo,

Lectio lecta, magis decies repetita, placebit.

INDICULUS EDITIONUM
CELSI.
AUCTUS ET EMENDATUS.

In Folio. Apud

Nicolaum, *Florentiae* 1478.

Leonardum Bachel Uldericum Sinczenzeler, *Mediolan.* 1481.

Joannem Rubeum, *Venet.* 1493.

„ —— —— *Ibid.* 1496. ex Maittaire de Orig. Ar-
„ tis Typograph. pag. 337. „

„ Lucam Ant. Juntam, *Venet.* 1524. „

Philippum Pinzi, *Venet.* 1497.

Aldum ex emendatione Bapt. Egnatii, *Venet.* 1524.

Chriſtia. Wechelum, *Pariſ.* 1529. „ cum Scrib.
„ Largo: non in 4. ut alii ponunt. „

Aldi filios cum Medicis antiquis, *Venet.* 1547.

Joannen Oporinum cum Notis Guilielmi Pantini, *Baſileae* 1552.

Henricum Stephanum Tom. III. Medicor. Princip. *Pariſ.* 1567.

In Quarto, apud

,, —— —— *Lugduni* 1516. ex Fabricii Bibliotheca ,, Latina. ,,

Aldum & Andr. Aſulanum, *Venet.* 1528. ,, ex emend. ,, Bapt. Egnatii. ,,

Franciſc. Raphelengium, cum Notis Jerem. Thriverii Brachelii & Balduini Ronſſei, *Lugd. Bat.* 1592.

In Octavo, apud

Joh. Soterem, cum Notis Joh. Caeſarii, *Hagenoae* 1528. *Salingiaci* 1538. *Pariſ.* 1533.

Matthaeum Cerommium cum Notis Thriverii, *Antverp.* 1539.

—— —— *Tiguri* 1540.

,, Sebaſt. Gryphium ,, *Lugd.* 1542.

Marc. Anton. de Galaſſis, *Patavii* 1563.

Guilielm. Rovillium cum Annotationibus R. Conſtantini, *Lugd.* 1566. ,, & in 12. ut in Lind. Re- ,, novato. ,,

Hieronymum Scotum, *Venet.* 1566.

In Duodecimo, & minori forma, apud

Joann. Tornaeſium, *Lugd.* 1549.

Joann. Tornaeſium & Guilielmum Gazeium, *Lugdun.* 1554.

—— —— *Lugd.* 1587. Epiſtre Françoiſe à Monſr. de la Scala, p. 325.

—— —— *Lugdun.* 1592. *Ibid.* 1608.

Joann. de Tournes, *Genev.* 1625. ,, & 1626. ut ait ,, Fabricius in Biblioth. Latina. ,,

Joann. Elſevirium ex recognitione Joan. Antonid. van der Linden, *Lugd. Batav.* 1657.

Salom. Wagenaar, *Lugd. Batav.* 1665.

,, Joann. Wolters, ex emendatione Theod. Janſo- ,, nii ab Almeloveen, & cum ejuſdem aliorum- ,, que Scholiis brevioribus, & locis parallelis. ,, *Amſtel.* 1687. ,,

,, *Ibid.* recuſa edit. 1713. apud eundem, in 8. ,,

Eadem recuſa Lugduni Batavorum apud Joh. Arnold. Langerak, 1730. in 8.

,, Et Joh. Fel. Bielkium, cum Præfat. Georgii ,, Wolfgangii Wedelii, & Indice locupletiſſimo, ,, *Jenae*, eodem anno, in 8.

Joſe-

Joſephum Cominum Pav. ann. 1722. cura Joh. Bap. Vulpii, una cum Ser. Samonico.

In Bibliotheca Eduardi Bernardi ſunt binae editiones, ſeu duo exemplaria cum Mſs. collata. Exſtant N°. 7489. ſeu 143. & 7495. ſeu 149. *pag.* 227. *Catal. Mſs. Angliae.*

Simon Bevelaqua *Lugdun.* 1516. in 4.

Simon Silvius. Ejus dedicatio exſtat in Edit. *Pariſ.* 1529. Sed eſt impreſſus apud Chr. Wechelum in fol.

JODOCI LOMMII, Commentarii de Sanitate tuenda in primum librum de Re Medica Aurelii Cornelii Celſi, Medicorum Romanorum longè principis, *Lovanii* apud Anton. Mariam Bergagne, 1558. in 8.

HIERONYMI RUBEI Annotationes in libros VIII. A. C. Celſi de Re Medica, quibus omnia, quae ad univerſam Medicinam ſpectant, dilucide & compendioſe explicantur. *Venet.* ex Typographia Franciſci Rampazeti, 1614. in 4.

PETRI PAAW Amſtelaedamenſis Succenturiatus Anatomicus, continens Commentaria in Hippocratem de capitis vulneribus. Additae in aliquot capita libri VIII. A. C. Celſi explicationes. *Lugd. Bat.* apud Jodocum à Colſter A. 1616. in 4.

JOANNES MORISOTUS ſcripſit Annotationes in Corn. Celſum, *Baſil.* ap. Joan. Oporin. 1547.

„ JOANNES RHODIUS quoque videtur poſſe ad- „ di inter eos, qui Commentaria in Celſum ſcri- „ pſere, propter Diſſertationem de Acia ad Cor- „ nelii Celſi mentem &c. quae primo prodiit Pa- „ tavii apud Paul. Frambottum 1639. 4. deinde ſe- „ cundis curis auctior &c. Accedit de Ponderibus, „ & Menſuris Vett. Medicor. inprimis C. Celſi, „ ejuſd. Rhodii Diſſertatio, & Vita Celſi. Hafniae, „ litteris Matthiae Godicchenii, ſump. Petri Hau- „ boldi Bibl. 1672. in 4. „

PROMISSÆ EDITIONES.

Franc. Vertunianus in Epiſtol. Dedicat. in Librum Hippocrat. de Capitis vulner. cum Notis Scaligeri.

UNum addam, quod tibi ac Aſclepiadis omnibus ſcio fore gratiſſimum, ſi à te tuique ſimilli-

millimis hunc primum ſuum conatum probatum iri animadverterit Scaliger, idem in reliquo Hippocrate tentaturum: quod jam in non minus eloquenti, quam fido ejuſdem Hippocratis interprete Celſo, curſim volutando, perfecit, cujus novam editionem, ſi per otium relegere dignabitur, caſtae emendataeque Latinitatis amantibus propediem adornat.

Joannes Tornaeſius in Epiſtolis Gallicis ad Joſ. Scaligerum, pag. 325.

J'Imprime *Corn. Celſus* en petit volume, comme autrefois feu mon Pere l'avoit imprimé. Je me ſers de ce que je trouve de bon en l'edition de Conſtantin par Rouillé, & en celle de Henri Eſtienne. J'ay entendu depuis deux jours que vous avez des Notes ſur cet Auteur là, tant de feu Monſieur vôtre Pere que de vous. Je vous ſupplie bien fort & avec toute affection, qu'il vous plaiſe me vouloir faire part de ce que vous avez: je l'imprimeray avec toute la diligence qu'il me ſera poſſible. Vous ferez du bien au public, & je recognoiſtray le ſecours que vous m'aures fait ainſi que le trouverez bon.

Paulo poſt.

Pour revenir à mon affaire, je vous prieray me faire ce bien que d'envoyer à Paris au Sire Ambroiſe Drouard Libraire juré près Saint Benoiſt, ce que vous aures ſur *Celſus*, afin qu'il me le faſſe tenir le plus promptement qu'il pourra. &c.

P. Colomeſius Galliae Orient al. pag. 116.

Celſum etiam pollicebatur Joh. Walaeus D. M. de cujus morte Sam. Sorberius in Epiſtol. Gallicis p. 442. In eundem Auctorem notas parabat AElius Everardus Vorſtius apud Leidenſes primarius Medicinae Profeſſor, de quo Cunaeus in laudatione funebri.

Lettres de Feu Mr. Guy Patin, Lettre CXVI. *de la derniere edition.*

On dit que Mr. Rhodius en fait imprimer un (Celſe) à Padouë, & nous avons ici (à Paris) Mr. Mentel qui en promet un pareillement en vertu de pluſieurs manuſcrits & reviſions qu'il a devers ſoi. Pour ce dernier, quoi qu'il diſe & promette

mette beaucoup, il ne fait jamais rien, & dit toûjours qu'il ſera merveille.

JACOBUS HOLSTIUS Tonningae Medicus ſcripſit commentarium in Celſum *Morhof. Polyhiſtor. liter. IV. pag.* 174.

PETRUS DACQUETUS Furnenſis Medicus ſcripſit Commentarium in Celſum. *Valer. Andr. Deſſel. Biblioth. Belgic. p.* 734.

TESTIMONIA
ET
ELOGIA de CELSO.

Quintil. Inſtit. Orat. L. XII. C. XI.

QUid plura? cum etiam Cornelius Celſus mediocri vir ingenio non ſolum de his omnibus conſcripſerit artibus, ſed amplius rei militaris, & ruſticae etiam, & medicinae praecepta reliquerit? dignus vel ipſo propoſito, ut eum ſciſſe omnia illa credamus.

Franciſcus Floridus Sabinus Lection. Subciſiv. lib. I. cap. IV.

Cornelium Celſum ego tam excellentem ſcriptorem fuiſſe reor, ut paucos ei anteponendos Latium protuliſſe cenſeam, cum medicinam tam candide, eleganterque Romanis literis illuſtraverit, quam potuit, qui ingenium ſic ad omnes ſcientias verſatile habuit, ut ad id unum à natura formatus videretur, quod vir praeſtantiſſimus tractare conſtituiſſet. Itaque cum ejus, quae exſtant, lucubrationibus nihil ſit pulcrius, nihil elegantius, quam ornate Philoſophica explicaſſe credendus eſt? de quibus non pauca ab illo Scepticos imitato ſcripta fuiſſe, memoriae prodidit Fabius Quintilianus, in iis etiam Celſo perſaepe (ut ejus de Oratoria Inſtitutione libri teſtantur) adverſatus, quae ad Oratoriam artem ſpectantia, utinam cum infinitis aliorum voluminibus commune naufragium paſſa non fuiſſent. Nam & Celſi ingenium latius agnoſceremus, & Rhetoricos ad Herennium libros non modo non ad Celſum, ſed ne ad mediocrem quidem Celſi auditorem eſſe referendos, tamquam in ſpeculo (ut eſt in proverbio) conſpicaremur.

Clau-

Claudius Verderius Cenſion. in Auctores, pag. 144.

Cornelius (Celſus) de Latinitate eſt tam bene meritus, ut inter Latinos videatur is, qui inter Graecos Theophraſtus fuit. Sed Hippocratem, & Graeca pene omnia parum feliciter vertit. Exemplo ſit Aphoriſmus quidam Hippocratis, quem ille ſic interpretatur lib. II. cap. 7. circa finem. *Alvus nigra*, inquit, *ſanguini atro ſimilis repentina, ſive cum febre, ſive ſine febre pernicioſa eſt*, αὐτόματος autem in Hippocratis Graeco non repentinum, ſed ſpontaneum ſignificat: ut idem alio Aphoriſmo αὐτομάτους κόπους προαγγέλλους καὶ κήρυκας τῶν νόσων eſſe dixit, hoc eſt laſſitudines non quidem repentinas, ſed ſpontaneas, praenuncias & praecones morborum eſſe. Etenim ex repentino motu repentina laſſitudo evenire poteſt, non tamen erit morbi praenuncia, quia cauſam habet motum: deinde vero Celſus, *repentina*, particulam ita collocat, ut ad *alvumne* an ad *febrem* referatur, vix dignoſcas. Melius itaque vertit Theodorus: *Dejectiones nigrae modo ſanguinis atri ſponte venientes, cum febre ſive ſine febre peſſimae ſunt, & quo plures ſunt pravi colores eo pejus: ſed ſi ex medicamento tales digeruntur melius eſt, & quo plures non pravi colores eo melius.* Nec quoque integrum Aphoriſmum vertit Celſus, ſed ſententiam Hippocratis ſecuit per medium. Nec Theodorus utique bene vertit, ſic enim tranſtulit Aphoriſmum 79. particulae IV. *Si quis ſanguinem mingit, & grumos, & guttatim emittit urinam, ac dolorem ad ventrem imum, & pectinem & foemen, vitiis veſicae laborat.* Celſus in eundem errorem incidit. *Aut ſi paulatim diſtillat*, ait Celſus, *vel ſi ſanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta ſunt, idque ipſum cum difficultate redditur, & circa pubem inferiores partes dolent, in veſica vitium eſt.* Graecum autem Hippocratis, *in veſica*, non habet, ſed *circa veſicam* hoc eſt, περὶ κύστης. Celſus lib. II. cap. 2. *Si Auſtri pluviaeque hyemem occuparint, ver autem frigidum & ſiccum eſt, gravidae quidem foeminae, quibus adeſt partus, abortu periclitantur: hae vero, quae gignunt, imbecillos vixque*

que vitales edunt. Ceteros lippitudo arida, & ſi ſeniores ſunt, gravedines atq'ie deſtillationes, male habent. Haec ad verbum ex Hippocrate eſſe videntur, niſi quod συντόμως ἀποθνήσκειν, male habere non eſt. Magna certe eſt differentia inter male habere & continuo mori. at male habet, qui continuo moritur. credo equidem: ſed ita ſit, Celſus Hippocratem non bene vertit. Pylorum inteſtinum à Graecis ita dictum eſſe commentatur, quod per partes inferiores, tanquam per oſtium, ea quae in corpore excreſcunt, emittat: cum Pylorum, pugnante è diametro ratione, tale nomen ſortitum eſſe ex Galeno pateat, quia ſcilicet nihil niſi prius in chylum (chylum enim pro Latina voce uſurpant medici) converſum tamquam bonus janitor exire ſinat, & poſtea ad inferiora inteſtina deducit, non ut dejiciat, sed ut remoretur potius in corpore, & ab hepate in ſanguinem tranſmittatur. Eaque ratione permotus Galenus V. de Uſu partium, non τῶν περιττωμάτων, ſed alimentorum ait eſſe inſtrumenta: ideoque à natura flexuoſa facta, ut cibus non repente fluat, ſed perſtans concoquatur & nutriat. Apud Celſum denique obſervationes quaedam ſunt ludicrae, qualis haec, ſi nimirum aegrotus ſummis digitis extrema parietum evellat, hoc eſt, lapillos ex muro eradicet, ſignum mortis eſſe.

Ab hoc Latinitatis amantes Latinas morborum nuncupationes repetere debebant. *Vertunianus in Hippocrat. librum de vulneribus cap. p.* 71.

Medicorum Deus. *Caſaub. Ep.* 29.

Puriſſimus Scriptor Cornelius Celſus.
Voſſ. de Vitiis Serm. I. c. 16.

Janus Douſa, Epigram. Acad. Leid. Praef.
Ad Cornelium Celſum.

Facta urbana tuo res Ruſtica munere ſcriptis
Nec minus illuſtris eſt Medicina tuis.
Hinc quoque militiae tractaſti commoda Rhetor,
Hoc Martem Muſis jungere Celſe fuit.

Balduinus Ronſſeus, Gandav.
De Cornelio Celſo.

Hippocrati quantum debet Cos inſula magno,
Pergama tantundem docte Galene Tibi.

His

His tamen ambobus quantum ſua patria debet,
Tantum Corneli, maxima Roma Tibi!

Joan. Sambucus, Sub imagine Celſi,
De Eodem.

Auſonias Cous votis perductus in oras
Edidit hunc foetum, veſte fovetque ſua.
Hic puris repetit verbis quaecumque probantur,
Et ſuperat molem, Forliviane, tuam.

Pithoeus Epigram. Vet. lib. 2. pag. 48.
Cornelius Celſus.

Dictantes medici quandoque & Apollinis artes
Muſas Romano juſſimus ore loqui.
Nec minus eſt nobis per pauca volumina famae,
Quam quos nulla ſatis bibliotheca capit.

De Cornelio Celſo
Incerti.

Cui Celſum ingenium dederat natura, quid illi
Mirum, ſi CELSI nomine nomen adeſt?
Hippocrati multum debebas Graie quod artem
Partibus innumeris excoluit medicam.
Plus meruit CELSUS: Latiis namque intulit oris
Artem hanc; quod majus quam excoluiſſe reor.
Hippocrates arti Graios invenit amicos,
Nec ſuaſiſſe quis huic, ſed docuiſſe, fuit.
CELSUS abhorrentes Romanos traxit ad artem,
Et miro medicos reddidit eloquio.
Omnia quae Cous, ſcripſit, ſed plura; quid ergo
Eſt opus ut magno cedat hic Hippocrati.

Lilius Gregorius Gyraldus Dialogiſmo XV.

Exiſtimo te, Hieronyme doctiſſime, probe ſcire, quantae auctoritatis ſit Cornelius Celſus apud Latinos, probeque accedere ad Ciceronis elegantiam. Quapropter ſoleo libenter ejus lectione delectari.

Caſpar Barthius ad Statii Thebaid. L. III. vs. 367. p. 777.

Pariter loquitur elegantiſſimus eorundem temporum aut paullo ſuperiorum auctor Cornelius Celſus, cujus utinam omni genere edita ſcripta ad nos perveniſſent.

Caſpar Barthius ad Statii Thebaid. L. II. vs. 677. pag. 611.

Nos Corn. Celſum ſecuti ita optime nos Latine loqui

loqui putamus, quem ille (*Nonius*) cum minoris alibi auctoritatis eſſe jactat, cum ſupercilio ſuo Grammatico. &c.

God. Stewechius ad Veget. de R. M. III. 6.

Cornelius Celſus auctor Latinae Linguae idoneus, & locuples, ſi quis alius.

Jacobus Moſantus Brioſius,
Cornelio Viqmanno Cadomenſi Medico.

Et ut innumeros alios omittam, ſit unus inſtar omnium inclytus ille tui agnominus Cornelius Celſus: Deus bone! quam diſerta illius dictio, quam Latina & caſtigata! quam beatum, in quo vixit, aevum redolens! Scio ſibi perſuadere multos, illum non medicum de re medica ſcripſiſſe, ſed fallunt aut falluntur. Epiſtol. pag. 77.

Ulyſſ. Aldrovand. de Inſect. L. 1. *c.* 3. *de Cera.*

Nihilo ſcilicet inſolentius atque a Celſo gravi, & Latinae Linguae auctore.

H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg.
Part. 1. *cap.* 7.

Primo ſeſe offert Celſi maxime proprius Latine loquendi modus, quem ego inter caeteros admiror.

Idem.
Operat. Chirurg. Part. 1. *cap.* 17.

Notetis Celſum, qui ad amuſſim ſemper loquitur, tres uſurpare voces, *filum, linum, & aciam.*

Idem.
Operat. Chirurg. Part. 1. *cap.* 32.

Mirabilis Celſus in omnibus, quem nocturna verſare manu, verſare diurna conſulo.

Chriſtophorus Cellarius in Prolegom. Curar. Poſteriorum de Barbariſmis & Idiotiſmis Sermonis Latini pag. 19.

Proximus Auguſti temporibus Cornelius Celſus fuit Medicinae ſcriptor elegantiſſimus a Columella I. cap. 1. & Quintiliano XII. cap. ult. laudatus, quem ipſi aureo ſeculo nonnulli inſerunt.

Idem in Aureo ſaeculo p. 81.

Accedit Celſus, ſcriptor vix inferior iis, qui ſub Auguſto floruerunt.

Idem ſaeculo Argenteo p. 110.

At Cornelius Celſus, niſi ipſe conſors Auguſti aevi, certe eidem proximus.

* * * * *

IN-

INDEX CAPITUM
CELSI MEDICINAE.

LIBER I.

Praefatio.

Cap. Pag.

I. *Quemadmodum ſanos agere conveniat.* 20

II. *Quae imbecillis ſervanda ſint.* 21

III *Obſervationes quaedam, prout res novae incidunt & corporum genera, & ſexus, & aetates, & tempora anni ſunt.* 24

IV. *De his, quibus caput infirmum eſt.* 34

V. *De his, qui lippitudine, gravedine, deſtillatione tonſiliſque laborant.* 36

VI. *Ad ſolutam alvum remedia.* ibid.

VII. *Remedia ad coli dolorem.* 37

VIII. *Quae agenda ſunt ſtomacho laborantibus.* 38

IX. *Quid obſervandum ſit dolore nervorum laborantibus.* 39

X. *Obſervatio in peſtilentia.* 40

LIBER SECUNDUS.

Praefatio. 41

I. *Quae anni tempora, quae tempeſtatum genera, quae partes aetatis, qualia corpora, vel tuta, vel morbis opportuna ſint, & quod valetudinis genus in quoque timeri poſſet.* 42

II. *De Signis adverſae valetudinis futurae.* 47

III. *Quae bona in aegrotantibus ſigna ſint.* 49

IV. *Mala ſigna aegrotantium.* 16

V. *De Signis longae valetudinis.* 13

VI. *De indiciis mortis.* ibid.

VII. *De Notis, quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit.* 18

VIII. *Quae notae in quoque morbi genere vel ſpem vel pericula oſtendant.* 66

IX. *De Morborum curationibus.* 76

X. *De ſanguinis detractione per venas.* 77

XI.

XI. *De ſanguinis detractione per Cucurbitulas.* 82
XII. *De Dejectione.* 84
XIII. *De Vomitu.* 87
XIV. *De frictione.* ibid.
XV. *De geſtatione.* 90
XVI. *De abſtinentia.* 92
XVII. *De ſudore.* 93
XVIII. *Qui cibi potioneſque, aut valentis aut mediae aut imbecillae materiae ſint.* 96
XIX. *Quae natura ac proprietas cujuſque rei ſit, qua veſcimur.* 100
XX. *De his, quae boni ſucci ſunt.* 101
XXI. - - - - - - *mali* - - ibid.
XXII. *Quae res lenes, quaeve acres ſint.* 102
XXIII. *De his, quae craſſiorem, quaeve tenuiorem pituitam faciunt.* 103
XXIV. *De his, quae ſtomacho idonea ſint.* ibid
XXV. *Quae res alienae ſtomacho ſunt.* 104
XXVI. *De his, quae inflant.* ibid.
XXVII. *De his, quae calefaciunt, aut refrigerant* 105
XXVIII. *De his, quae intus facile corrumpuntur.* ibid.
XXIX. *De his, quae alvum movent.* 106
XXX. *De his, quae alvum adſtringunt.* 107
XXXI. *De his, quae urinam movent.* 108
XXXII. *De his, quae ad ſomnum apta ſunt.* ibid.
XXXIII. *De his, quae materiam evocant.* ibid.

LIBER TERTIUS.

I. *De Morborum generibus.* 111
II. *Quomodo morbi cognoſcuntur, & an increſcant, an minuantur, & qua ratione ab initio, qui languere incipit, curari debeat.* 113
III. *De Febrium generibus.* 115
IV. *De Curationum diverſis generibus.* 117
V. *De Febrium ſpeciebus, & ſingularum curationibus: & primo, quando cibus febricitantibus dandus ſit.* 123
VI. *Quando potiones febricitantibus dari expediat.* 127
VII. *Quomodo peſtilentes febres curari debeant.* 133
VIII. *Curatio ſemitertianae febris, quae ἡμιτριταῖος dicitur.* 136
IX. *Curatio lentarum febrium.* ibid.
X. *Remedia in febribus ad capitis dolorem, & praecordiorum inflammationem, & ariditatem, & ſcabritiem linguae.* 138

XI. *Remedia contra frigus, quod febrem praecedit.* 140
XII. *Curatio horroris in febribus.* 141
XIII. ——— *quotidianae febris.* 143
XIV. ——— *tertianae febris.* ibid.
XV. ——— *quartanae febris.* 144
XVI. ——— *duarum quartanarum.* 146
XVII. ——— *quotidianae febris, quae ex quartana facta ſit.* 147
XVIII. *De tribus inſaniae generibus: & primo de ejus curatione, quae à Graecis φρενῖτις dicitur.* 148
XIX. *De Cardiacis.* 156
XX. *De Lethargicis.* 158
XXI. *De Hydropicis.* 160
XXII *De Tabe, & ejus ſpeciebus.* 167
XXIII. *De Comitiali morbo.* 172
XXIV. *De Regio morbo.* 175
XXV. *De Elephantia.* 176
XXVI. *De Attonitis.* 177
XXVIII. *De Reſolutione nervorum.* 178

LIBER QUARTUS.

I. *De Humani corporis interioribus ſedibus.* 182
II. *De Curationibus morborum, qui naſcuntur à capite.* 186
III *De Cervicis morbis.* 193
IV. *De Faucium morbis: & primum de Angina.* 196
V. *De Stomachi morbis.* 205
VI. *De laterum doloribus.* 209
VII. *De Viſcerum morbis: & primo, de Pulmone* 211
VIII. *De Hepaticis.* 213
IX *De Lienoſis.* 215
X. *De Renum morbis.* 216
XI. *De Inteſtinorum morbis: & primo de Cholera.* 217
XII. *De Coeliaco ventriculi morbo.* 220
XIII. *De Tenuioris inteſtini morbo.* 221
XIV. *De Morbo inteſtini plenioris.* 223
XV. *De Torminibus.* 224
XVI. *De Laevitate inteſtinorum.* 226
XVII. *De Lumbricis alvum occupantibus.* 227
XVIII. *De Teneſmo.* 228
XIX. *De Ventris fluxu.* 229
XX. *De Vulvae morbo.* 232
XXI. *De Seminis nimia ex naturalibus profuſione.* 235
XXII. *De Coxarum morbis.* ibid.

XXIII.

XXIII. *De Genuum dolore* 237
XXIV. *De Manuum & pedum articulorumque vitiis.* ibid.
XXV. *De Refectione convaleſcentium à morbo.* 240

LIBER QUINTUS.

PRAEFATIO. 241
I. *De Simplicibus facultatibus quarumcunque rerum, ex quibus medicamenta ſunt: & primo de his, quae ſanguinem ſupprimunt.* 242
II. *Quae vulnus glutinent.* ibid.
III. *Quae concoquant, & moveant pus.* 243
IV. *Quae aperiant vulnera.* ibid.
V. *Quae purgent.* ibid.
VI. *Quae rodant.* 244
VII. *Quae exedant corpus.* 141
VIII. *Quae adurant.* ibid.
IX. *Quae cruſtas ulceribus inducant.* 246
X. *Quae cruſtas ulceribus reſolvant.* ibid.
XI. *Quae diſcutiant ea, quae in aliqua parte corporis coierunt.* ibid.
XII. *Quae evocent, & educant.* 247
XIII. *Quae exaſperata laevent.* ibid.
XIV. *Quae carnem nutriant, & ulcus impleant.* ibid.
XV. *Quae molliant.* ibid.
XVI. *Quae cutem purgent.* 248
XVII. *De Miſturis ſimplicium rerum; & de ratione ponderum.* ibid.
XVIII. *De Malagmatis.* 250
XIX. *De Emplaſtris.* 260
XX. *De Paſtillis.* 268
XXI. *De Peſſis.* 270
XXII. *De Medicamentis, quibus aridis utimur.* 271
XXIII. *De Antidotis & quibus malis opitulentur.* 274
XXIV. *De Acopis.* 276
XXV. *De Catapotiis.* 278
XXVI. *De Quinque generibus noxarum corporis.* 282
XXVII. *De vulneribus, quae per morſus inferuntur, eorumque curationibus.* 307
XXVIII. *De interioribus ulceribus, quae, aliqua corporum parte corrupta, naſcuntur.* 315

rum fractorum, vel evulſorum, communibus curationibus. 531
XI. *De Oſſibus luxatis.* 542
XII. *De Maxilla luxata.* 545
XIII. *De Capite luxato.* 546
XIV. *De Spina luxata.* 547
XV. *De Humero luxato.* 548
XVI. De *Cubito luxato.* 550
XVII. *De Manu luxata.* 551
XVIII. *De Palma luxata.* 552
XIX. *De Digitis luxatis.* *ibid.*
XX. *De Femore luxato.* 553
XXI. *De Genu luxato.* 555
XXII. *De Talo luxato.* 556
XXIII. *De Planta luxata.* *ibid.*
XXIV. *De Digitis luxatis.* 557
XXV. *De his, quae cum vulnere loco moventur.* *ibid.*

Finis Indicis Capitum in Celſi medicinam.

A. CORN.

A. CORN. CELSI
MEDICINAE
LIBER PRIMUS.

PRAEFATIO.

UT ALIMENTA ſanis corporibus Agricultura, ſic [1] ſanitatem aegris Medicina promittit. Haec nuſquam quidem non eſt. Siquidem etiam imperitiſſimae gentes herbas, aliaque prompta in auxilium vulnerum morborumque noverunt. Veruntamen apud Graecos aliquanto magis, quam in caeteris nationibus, exculta eſt; ac ne apud hos quidem à prima [2] origine, ſed paucis ante nos ſeculis; utpote cum vetuſtiſſimus auctor AEſculapius celebretur. Qui, quoniam adhuc rudem & vulgarem hanc ſcientiam paulo ſubtilius excoluit, [3] in deorum numerum receptus eſt. Hujus deinde duo filii, Podalirius & [4] Machaon, bello Trojano ducem Agamemnonem ſecuti, non mediocrem opem commilitonibus ſuis attulerunt.

Pariſ. Ed. ARTIUM A. CORN. CELSI LIBER PRIMUS INCIPIT. Mediol. Ed. etiam addit INCIPIT. a Par. abeſt vox PRAEFATIO.

1 De Vet. Med. Tom. VIII. 22. 2 De Vet. Med. III. 8. 3 Orat. Theſſal. N. 178. 4 Orat. Theſſ. 183. Maxim. Tyr. Diſſert. XXIX. Plato de Rep. lib. III. pag. 407. Tom. II. ed. H. Steph. Ariſtides Orat. in Aſclepiadas.

lerunt. Quos tamen Homerus non in peſtilentia, neque in variis generibus morborum aliquid attuliſſe auxilii, ſed vulneribus tantummodo ferro & medicamentis mederi ſolitos eſſe propoſuit. Ex quo apparet, has partes medicinae ſolas ab his eſ-
405, 29. ſe tentatas, eaſque eſſe vetuſtiſſimas. Eodemque auctore diſci poteſt, morbos tum ad iram deorum immortalium relatos eſſe; & ab iiſdem opem poſci ſolitam. Verique ſimile eſt, inter non multa auxilia adverſae valetudinis, plerumque tamen eam bonam contigiſſe ob bonos mores, quos neque deſidia, neque luxuria vitiarant. Siquidem haec duo corpora, prius in Graecia, [1] deinde apud nos afflixerunt. Ideoque multiplex iſta medicina, neque olim, neque apud alias gentes neceſſaria, vix aliquot ex nobis ad ſenectutis principia perducit. Ergo etiam poſt eos, de quibus retuli, nulli clari viri medicinam exercuerunt; donec majore ſtudio literarum diſciplina agitari coepit. quae ut animo praecipue omnium neceſſaria, ſic corpori inimica eſt. Primoque medendi ſcientia, ſapientiae pars habebatur, ut & morborum curatio, & rerum naturae contemplatio ſub iiſdem auctoribus nata ſit:
21, 30. ſcilicet his hanc maxime [2] requirentibus, qui corporum ſuorum robora inquieta cogitatione, nocturnaque vigilia minuerant. Ideoque multos ex ſapientiae profeſſoribus peritos ejus fuiſſe accepimus: clariſſimos vero ex his Pythagoram, & Empe-

l. 7. Florent. ed. *Eodem vero auctore.* *l.* 11. M. *inter nonnulla auxilia.* *l.* 19. M. F. P. *aliquos.* *l.* 21. P. *nonnulli clari.*

1 Serv. ad Virgil. Aen. I. 641. Iſidor. Orig. lib. XIV. c. 3. p. 1162. Suidas V. Ἀβροδίαιτ. 2 Caelius Aurelian. Tard. Paſs. lib. V. cap. 9. Hippocrat. Democrit. de Nat. Hom. 13.

Empedoclem, & Democritum. Hujus autem (ut quidam crediderunt) diſcipulus Hippocrates Cous, primus quidem ex omnibus memoria dignis, ab ſtudio ſapientiae diſciplinam hanc ſeparavit, vir & arte & facundia inſignis. Poſt quem Diocles Caryſtius, deinde Praxagoras & Chryſippus, tum Herophilus & Eraſiſtratus ſic artem hanc exercuerunt, ut etiam in diverſas curandi vias proceſſerint.

Iiſdem temporibus in tres partes medicina diducta eſt: ut una eſſet, quae victu: altera, quae medicamentis: tertia, quae manu mederetur. Primam διαιτητικὴν, ſecundam φαρμακευτικὴν, tertiam χειρουργικὴν Graeci nominaverunt. Ejus autem, quae victu morbos curat, longe clariſſimi auctores etiam altius quaedam agitare conati, rerum quoque naturae [1] ſibi cognitionem 13, 11.
vendicaverunt, tanquam ſine ea, trunca & debilis medicina eſſet. Poſt quos Serapion, primus omnium, nihil hanc rationalem diſciplinam pertinere ad medicinam, profeſſus, in uſu & experimentis eam poſuit. Quem Apollonius, & Glaucias, & aliquanto poſt Heraclides Tarentinus, & alii quoque non mediocres viri ſecuti, ex ipſa profeſſione ſe ἐμπειρικοὺς appellaverunt. Sic in duas partes ea quoque, quae victu curat, medicina diviſa eſt, aliis rationalem artem, aliis uſum tantum ſibi vendicantibus: nullo vero quicquam poſt eos, qui ſupra comprehenſi ſunt, agitante, niſi quod acceperat: donec Aſclepiades medendi rationem

---

l. 11. M. F. P. *Iiſdemque.* *l.* 12. P. *diviſa eſt.* *l.* 24. F. *in uſu tantum &c.* l. 26. M. *alii qui non.* P. *alii aliqui non.*

1 de Vet. Med. xxxvi. 18. de Steril. xviii. 1.

nem magna ex parte mutavit. Ex cujus
ſucceſſoribus Themiſon nuper ipſe quo-
que quaedam in ſenectute deflexit. Et per
11, 7. hos quidem maxime viros ſalutaris iſta no-
bis profeſſio increvit.

Quoniam autem ex tribus medicinae
partibus, ut difficillima, ſic etiam clariſſi-
ma eſt ea, quæ morbis medetur, ante om-
nia de hac dicendum eſt. Et, quia prima in
ea diſſenſio eſt, quod alii ſibi experimento-
rum tantummodo notitiam neceſſariam eſ-
ſe contendunt: alii, niſi corporum rerum-
que naturalium ratione comperta, non ſatis
potentem uſum eſſe proponunt: indican-
dum eſt, quae maxime ex utraque parte di-
cantur, quo facilius noſtra quoque opinio
interponi poſſit.

Igitur hi, qui rationalem medicinam
profitentur, haec neceſſaria eſſe propo-
nunt: Abditarum & morbos continentium
cauſarum notitiam, deinde Evidentium,
poſt haec etiam Naturalium actionum, no-
viſſime Partium interiorum. Abditas cau-
ſas vocant, in quibus requiritur, ex qui-
bus principiis noſtra corpora ſint, quid ſe-
cundam, quid adverſam valetudinem fa-
5, 10. 32. ciat. Neque enim credunt, poſſe eum ſcire,
6, 32. quomodo morbos curare conveniat, qui,
7, 3, 19. unde hi ſint, [1] ignoret. Neque eſſe dubium,
quin alia curatione opus ſit, ſi ex quatuor
principiis vel ſuperans aliquid vel deficiens
adverſam valetudinem creat; ut quidam
ex ſapientiae profeſſoribus dixerunt: alia,
ſi in humidis omne vitium eſt; ut He-
ro-

---

l. 10. F. *eo.* *l.* 15. M. F. P. ignorant τὸ *naturalium.*

1 De Flatib. 11. 3. 4. Pallad. ad Hippocr. Epid. VI. pag. 213.

rophilo viſum eſt: alia, ſi in ſpiritu; ut
Hippocrati: alia, ſi ſanguis in eas venas,
quae ſpiritui accommodatae ſunt, transfun- 16, 20.
ditur, & inflammationem, quam Graeci
φλεγμονὴν nominant, excitat, eaque in-
flammatio talem motum efficit, qualis in
febre eſt; ut Eraſiſtrato placuit: alia, ſi 139, 15.
manantia corpuſcula per inviſibilia forami-
na ſubſiſtendo iter claudunt; ut Aſclepiades
contendit. Eum vero recte curaturum,
quem prima [1] origo cauſae non fefellerit. 4, 27.
Neque vero inficiantur, experimenta quo-
que eſſe neceſſaria; ſed, ne ad haec quidem
aditum fieri potuiſſe, niſi ab aliqua ratio-
ne, contendunt. Non enim quidlibet an-
tiquiores viros aegris inculcaſſe; ſed cogi-
taſſe, quid maxime conveniret; & id uſu
exploraſſe, ad quod ante conjectura aliqua
ducti eſſent. Neque intereſſe, an initio ple-
raque explorata ſint, ſi à conſilio tamen
coeperunt. Et id quidem in multis ita ſe
habere. Saepe vero etiam nova incidere ge- 13, 27.
nera [2] morborum, in quibus nihil adhuc
uſus oſtenderit, ut ideo neceſſarium ſit
animadvertere, unde ea coeperint; ceu ſine
quo nemo mortalium reperire poſſit, cur
hoc, quam illo, potius utatur. Et ob haec
quidem in obſcuro poſitas cauſas perſe-
quuntur. Evidentes vero has appellant,
in quibus quaerunt, initium morbi calor
attulerit, an frigus; fames, an ſatietas; &
quae ſimilia ſunt. Occurſurum enim ini- 4, 27.
tio ducunt eum, qui originem non igno- 6, 32.
rarit. Naturales vero corporis actiones 13, 4.
appel-

l. 18. M. F. P. ignorant *ad.* *l.* 19. F. P. *duxiſſet.* *l. ead.* M. F. P. *an nunc jam pleraque.* *l.* 24. P. *& ideo* *l.* 25. M. F. P. ignorant *ceu,* *l.* 32. M. F. P. *enim vitio.*

1 Hippocr. de Art. xx. 4. 2 Plato de Republ. lib. III. Tom. II. pag. 405. Lindan. Exercitat. Batav. pag. 754.

appellant, per quas ſpiritum trahimus & emittimus; cibum potionemque aſſumimus & concoquimus: itemque, per quas eadem haec in omnes membrorum partes digeruntur. Tum requirunt etiam, quare venae noſtrae modo ſubmittant ſe, modo attollant: quae ratio ſomni, quae vigiliae ſit. Sine quorum notitia, neminem putant vel occurrere, vel mederi morbis, intra haec naſcentibus, poſſe. Ex quibus quia quam maxime pertinere ad rem concoctio videtur, huic potiſſimum inſiſtunt; &, duce, alii, Eraſiſtrato [1], atteri cibum in ventre contendunt: alii, Pliſtonico, Praxagorae diſcipulo, putreſcere: alii credunt Hippocrati, per calorem cibos concoqui. Acceduntque Aſclepiadis aemuli, qui, omnia iſta vana & ſupervacua eſſe, proponunt. Nihil enim concoqui, ſed [2] crudam materiam, ſicut aſſumpta eſt, in corpus omne diduci. Et haec quidem inter eos parum conſtant. Illud vero convenit, alium dandum cibum laborantibus, ſi hoc; alium, ſi illud verum eſt. Nam ſi teritur intus, eum quaerendum eſſe, qui facillime teri poſſit. Si putreſcit, eum, in quo hoc expeditiſſimum eſt. Si calor concoquit, eum, qui maxime calorem foveat. At nihil ex his eſſe quaerendum, ſi nihil concoquitur: ea vero ſumenda, quae maxime manent, qualia aſſumpta ſunt. Eademque ratione, cum ſpiritus gravis eſt, cum ſomnus aut vigilia urget, eum mederi poſſe arbitrantur, qui prius illa ipſa, qualiter eveniant, perceperit.
4, 27. Praeter haec, cum in interiori-

l. 2. *potionemque & ars.* *l.* 5. P. *degerantur.* *l.* 9. M. F. P. *inter haec.* *l.* 10. M. F. P. ignorant *quia.* *l.* 23. M. F. *aliud, ſi.* *l.* 27. M. F. P. *moveat.* l. 32. P. *urgent.*

1 Macrob. Saturn. VII. 15. 2 Caelius Aurelian. Acut. Morb. l. 1. c. 14.

rioribus partibus & dolores & morborum
varia genera naſcantur, neminem putant
his adhibere poſſe remedia, [1] quas ipſe i- 4, 27.
gnoret. Neceſſarium ergo eſſe, incidere [2] 13, 4.
corpora mortuorum, eorumque viſcera at-
que inteſtina ſcrutari. Longeque optime fe-
ciſſe Herophilum [3] & Eraſiſtratum, qui no-
centes homines, à regibus ex carcere accep-
tos, vivos inciderint, conſiderarintque, e-
tiamnum ſpiritu remanente, ea, quæ natura
ante clauſiſſet, eorumque [4] poſituram, co- 11, 12.
lorem, figuram, magnitudinem, [5] ordinem,
duritiem, mollitiem, laevorem, confrac-
tum: proceſſus deinde ſingulorum & re-
ceſſus, ſive quid inſeritur alteri, ſive quid
partem alterius in ſe recipit. Neque enim,
cum dolor intus incidit, ſcire, quid doleat,
eum, qui, qua parte quodque viſcus inteſti-
numve ſit, non cognoverit. Neque curari
id, quod aegrum eſt, poſſe ab eo, qui, quid
ſit, ignoret. Et cum per vulnus alicujus vi-
ſcera patefacta ſunt, eum, qui ſanae cujuſ-
que colorem partis ignoret, neſcire, quid
integrum, quid corruptum ſit; ideo nec ſuc-
currere quidem poſſe corruptis: aptiuſque
extrinſecus imponi remedia, compertis
interiorum & ſedibus & figuris, cognitaque
eorum magnitudine: ſimileſque omnia,
quae propoſita ſunt, rationes habere. Ne-
que eſſe crudele, ſicut plerique proponunt,
hominum nocentium, & horum quoque
paucorum ſuppliciis, remedia populis in-
nocentibus ſeculorum omnium quaeri.

Contra hi, qui ſe ἐμπειρικοὺς ab experien-
tia

l. 3. M. F. P. *quae ipſe.* *l.* 10. M. F. P. *etiam ſpiritu.* *l.* 13. M. F. *livorem.* P. *livores.* *l.* 22. M. F. P. *ſanae cujuſquam.* *l.* 24. M. F. P. *ita ne ſuccurrere.* *l.* 29. M. F. P. ignorant *propoſita.*

1 De Diaet. I. T. 1. Gal. Med. M. l. 2. 2 Cic. T. Q. II. 39. 3 Tertull. de An. c. 10. & 25. Gal. Adm. An. III. 5. 4 Gal. ad Eug. de prop. l. p. 501. T. 1. 5 De Vet. Med. XLI. 25. ſeq. Alex. Tral. VII. 3.

tia nominant, evidentes quidem cauſas, ut neceſſarias, amplectuntur: obſcurarum vero cauſarum & naturalium actionum quaeſtionem ideo ſupervacuam eſſe contendunt, quoniam incomprehenſibilis natura ſit. Non poſſe vero comprehendi, patere ex eorum, qui de his diſputarunt, diſcordia: cum de iſta re, neque inter ſapientiae profeſſores, neque inter ipſos medicos conveniat. Cur enim potius aliquis Hippocrati credat, quam Herophilo? cur huic potius, quam Aſclepiadi? Si rationes ſequi velit, omnium poſſe videri non improbabiles: ſi curationes, ab omnibus his aegros perductos eſſe ad ſanitatem. Itaque neque diſputationi, neque auctoritati cujuſquam fidem derogari oportuiſſe. Etiam ſapientiae ſtudioſos maximos medicos eſſe, ſi ratiocinatio hos faceret: nunc illis verba ſupereſſe, deeſſe medendi ſcientiam. Dif-
18, 33. ferre [1] quoque pro natura locorum, genera medicinae; & aliud opus eſſe Romae,
119, 15. aliud in Ægypto, aliud in Gallia. Quod ſi morbos hae cauſae facerent, quae ubique eaedem eſſent, remedia quoque ubique eadem eſſe debuiſſe. Saepe etiam cauſas apparere, ut puta lippitudinis, vulneris; neque ex his patere medicinam. Quod ſi ſcientiam hanc non ſubjiciat evidens cauſa, multo minus eam poſſe ſubjicere, quae in dubio eſt. Cum igitur illa incerta incomprehenſibiliſque ſit, a certis potius & exploratis petendum eſſe praeſidium; id eſt, his, quae experientia in ipſis curationibus docuerit, ſicut in

---

l. 15. M. F. P. *Ita cum neque.* *l.* 19. M. F. P. *hoc faceret.* *l.* 24. M. F. P. *eae cauſae.* *l.* 26. M. F. P. *debuiſſent.* *l.* 30. M. F. P. *incomprehenſibilis ſit.* *l.* 33. P. *qui.*

1 Theſſal. orat. 130. Galen. de Simpl. Med. Facult. III. 12. Clem. Alex. Strom. lib. VI. Valeriol. Enarrat. lib. II. Enar. 5.

in caeteris omnibus artibus. Nam ne agricolam quidem aut gubernatorem diſputatione, ſed uſu fieri. Ac, nihil iſtas cogitationes ad medicinam pertinere, eo quoque diſci, quod, qui diverſa de his ſenſerint, ad eandem tamen ſanitatem homines perduxerint. Id enim feciſſe, quia non ab obſcuris cauſis, neque à naturalibus actionibus, quae apud eos diverſae erant; ſed ab experimentis: prout cuique reſponderant, medendi vias traxerint. Ne inter initia quidem ab iſtis quaeſtionibus deductam eſſe medicinam, ſed ab [1] experimen- 15, 25. tis. Aegrorum enim, qui ſine medicis erant, alios propter aviditatem primis diebus protinus cibum aſſumpſiſſe, alios propter faſtidium [2] abſtinuiſſe, levatumque magis eorum morbum fuiſſe, qui abſtinuerant. Itemque alios in ipſa febre aliquid ediſſe, alios paulo ante eam, alios poſt remiſſionem ejus: optime deinde his ceſſiſſe, qui poſt finem febris id fecerant. Eademque ratione alios inter principia protinus uſos eſſe cibo pleniore, alios exiguo; gravioreſque eos factos, qui ſe implerant. Haec ſimiliaque cum quotidie inciderent, diligentes homines [3] notaſſe, quae plerumque melius reſponderent: deinde aegrotantibus ea praecipere coepiſſe. Sic medicinam ortam, ſubinde aliorum ſalute, [4] aliorum interitu, pernicioſa diſcernentem à ſalutaribus. Repertis deinde medicinae remediis, homines de rationibus eorum diſſerere coepiſſe: nec poſt rationem, medicinam eſſe

l. 3. P. *At.* *l.* 5. P. *diverſo.* *l.* 18. M. F. P. *morbum eſſe.* *l.* 22. M. F. P. *fecerint.* *l.* 25. M. F. P. *implerent.* *l.* 32. F. *deinde jam remediis.* P. *deinde medicinae jam remediis.*

1 Diod. Sicul. 1. 82. 2 Hippocrat. de Arte T. vi. de Vet. Med. x. 17. xi. 3 Praecept. 11. 26. 27. 4 Columell. lib. 1. cap. 1.

ſe inventam; ſed poſt inventam medicinam, rationem eſſe quaeſitam. Requirere etiam, ratio idem doceat, quod experientia, an aliud. Si idem, ſupervacuam eſſe: ſi aliud, etiam contrariam. Primo tamen remedia exploranda ſumma cura fuiſſe, nunc vero illa explorata eſſe: neque ulla aut nova genera morborum reperiri, aut novam deſiderari medicinam. Quod ſi jam incidat mali genus aliquod ignotum, non ideo tamen fore medico de rebus cogitandum obſcuris: ſed eum protinus viſurum, cui morbo id proximum ſit; tentaturumque [1] remedia ſimilia illis, quae vicino malo ſaepe ſuccurrerint; & per ejus ſimilitudinem opem reperturum. Neque enim ſe dicere, conſilio medicum non egere, & irrationabile animal hanc artem poſſe praeſtare; ſed has latentium rerum conjecturas ad rem non pertinere, quia non interſit, quid morbum faciat, ſed quid tollat. Neque ad rem pertinere, quomodo, ſed quid optime digeratur: ſive hac de cauſa concoctio intercidat, ſive de illa; & ſive concoctio ſit illa, ſive tantum digeſtio. Neque quaerendum eſſe, quomodo ſpiremus; ſed, quid gravem tardumque ſpiritum expediat: neque, quid venas moveat; ſed, quid quaeque motus genera ſignificent. Haec autem cognoſci experimentis. Et in omnibus ejuſmodi cogitationibus in utramque partem diſſeri poſſe. Itaque ingenium & facundiam vincere: morbos autem, non [2] eloquentia, ſed remediis curari. Quae ſi quis elinguis uſu diſcre-

l. 2. P. *requiritur.* *l.* 3. M. P. F. *etiam ſi ratio.* *l.* 5. P. *aliud, eſſe contrariam.* *l.* 7. M. F. P. *vero jam.* *l.* 14. P. *iſtis.* *l.* 22. M. F. P. *pertineat.* *l.* ead. P. *ſed quam id.* *l.* 24. M. F. P. *incidat.*

1 Maxim. Tyrius Serm. xl. 2 Lucian. Hippias pag. 503. Tom. ii. ed. Bened.

diſcreta bene norit, hunc aliquanto majorem medicum futurum, quam ſi ſine uſu linguam ſuam excoluerit. Atque ea quidem, de quibus eſt dictum, ſupervacua eſſe tantummodo. Id vero, quod reſtat, etiam crudele; vivorum hominum alvum atque praecordia incidi; & ſalutis humanae praeſidem artem, non ſolum peſtem alicui, ſed hanc etiam atrociſſimam inferre: cum prae- 4, 4.
ſertim ex his, quae tanta violentia quaerantur, alia non poſſint omnino cognoſci, alia poſſint etiam ſine ſcelere. Nam colo- 7, 11.
rem, laevorem, mollitiem, duritiem, ſimiliaque omnia, non eſſe talia, inciſo corpore, qualia integro fuerint. Tum quia, corporibus inviolatis, haec tamen metu, dolore, inedia, cruditate, laſſitudine, & mille aliis mediocribus [1] affectibus ſaepe mutantur. Unde multo magis veriſimile, interiora, quibus major mollities & lux ipſa nova eſt, ſub graviſſimis vulneribus & ipſa trucidatione mutari. Neque quicquam eſſe ſtultius, [2] quam quale quid vivo homine eſt, tale exiſtimare eſſe moriente, imo jam mortuo. Nam ne uterum quidem, ut nihilominus aërem contineat, ſpirante homine poſſe diduci: ſimulatque vero ferrum ad praecordia acceſſit, & diſciſſum tranſverſum ſeptum eſt, quod membrana quadam ſuperiores partes ab inferioribus diducit (διάφραγμα Graeci vocant) hominem protinus animam amittere: itaque demum mortui praecordia & viſcus omne in conſpectum latrocinantis medici dari: quod neceſ-

l. 13. M. F. P. *livorem* *l.* 15. M. F. P. *Quia cum.* *l.* 16. P. *inviolata ſunt.* *l.* 17. *&* abeſt a F. P. *l.* 19. *Unde* abeſt a M. F. P. *l.* ead. F. P. *veriſimile eſt.* *l.* 20. M. F. P. ignorant *&.* *l.* 21. M. F. P. *nova ſit.* *l.* 23. P. F. *quidque vivo.* *l.* 25. M. P. *Nam uterum.* *l.* ead. M. F. P. *quidem, qui minus ad rem pertinet.* *l.* 32. M. F. P. ignorant *itaque.*

1 Quintil. Declam. VIII. pag. 116. ed. Gron. 2 Ariſtot. Hiſt. Anim. III. 2.

neceſſe ſit tale eſſe, quale mortui ſit, non quale vivi fuit. Itaque conſequi medicum, ut hominem crudeliter jugulet; non ut ſciat, qualia vivi viſcera habeamus. Si quid tamen ſit, quod adhuc ſpirante homine conſpectui ſubjiciatur; id ſaepe caſum offerre curantibus. Interdum enim gladiatorem in arena, vel militem in acie, vel viatorem à latronibus exceptum ſic vulnerari, ut ejus interior aliqua pars: & in alio alia, aperiatur; atque ita ſedem, poſitum,
7, 12. ordinem, figuram, ſimiliaque cognoſcere
10, 7. prudentem medicum, non caedem, ſed ſanitatem molientem; idque per miſericordiam diſcere, quod alii dira crudelitate cognoverint. Ob haec, ne mortuorum quidem lacerationem neceſſariam eſſe. Quae, etſi non crudelis, tamen foeda ſit, cum aliter pleraque in mortuis ſe habeant: quantum vero in vivis cognoſci poteſt, ipſa curatio oſtendat.

Cum haec per multa volumina, perque magnae contentionis diſputationes à medicis ſaepe tractata ſint atque tractentur: ſubjiciendum eſt, quae proxima vero videri poſſint, neque addicta alterutri opinioni, neque ab utraque nimium abhorrentia, ſed media quodammodo inter diverſas ſententias. quod in plurimis contentionibus deprehendere licet, ſine ambitione verum ſcrutantibus, perinde ut in hac ipſa re. Nam quae demum cauſae, vel ſecundam valetudinem praeſtent, vel morbos excitent; quomodo ſpiritus, aut cibus, vel

---

l. 10. M. F. P. *aliqua pars aperiatur, & in ita ſedem. l.* 16. M. F. P. *Ob hoc. l.* 26. M. F. P. *poſſint, ea neque addicta alterutri opinioni, neque ſunt ab utraque nimium abhorrentia, media. l.* 31. M. F. P. *perinde* ignorant.

vel deferatur, vel digeratur, ne ſapientiae
quidem profeſſores ſcientia comprehen-
dunt, ſed conjectura proſequuntur. Cujus
autem rei non eſt certa notitia, ejus opinio 5, 33.
certum reperire remedium non poteſt. Ve-
rumque eſt, ad ipſam curandi rationem ni-
hil plus conferre, quam experientiam.
Quanquam igitur multa ſint, ad ipſas artes
proprie [1] non pertinentia, tamen eas adju-
vant, excitando artificis ingenium. Itaque
iſta quoque naturae rerum contemplatio,
quamvis non faciat medicum, aptiorem 406,
tamen medicinae reddit. Profecto veriſi- 29.
mile eſt, & Hippocratem & Eraſiſtratum
& quicunque alii, non contenti febres &
ulcera [2] agitare, rerum quoque naturam ex
aliqua parte ſcrutati ſunt, non ideo quidem
medicos fuiſſe, verum ideo quoque majo-
res medicos extitiſſe. Ratione vero opus
eſt ipſi medicinae, ſi non ſemper inter ob-
ſcuras cauſas, neque inter naturales actio-
nes, tamen ſaepe. Eſt enim haec ars [3] con- 57, 16.
jecturalis, neque reſpondet ei plerumque
non ſolum conjectura, ſed etiam experien-
tia. Et interdum non febris, non cibus,
non ſomnus ſubſequitur, ſicut aſſuevit.
Rarius, ſed aliquando morbus quoque ipſe 5, 22.
novus eſt: quem non incidere, manifeſte
falſum eſt; cum aetate noſtra quaedam, ex
naturalibus partibus carne prolapſa & a-
rente, intra paucas horas expiraverit; ſic ut
nobiliſſimi medici neque genus mali, ne-
que remedium invenerint. Quos ideo nihil
tentaſſe judico, quia nemo in ſplendida
perſona

---

l. 1. M. F. P. *vel detrahatur, vel.* *l.* 3. M. F. P. *perſequuntur.* *l.* 13. M. F. P. *Profectum verique ſimile.* *l.* 20. M. F. P. *medicinae, & ſi non inter.* *l.* 33. M. F. P. *Quos ego nihil.*

1 Auguſtin. de Doctrin. Chr. II. 39. Hippocr. Epiſt. ad Theſſal. fil. De decent. Ornat. T. I. II. III. 2 i. e. *tradere.* 3 Hip. Cratev. ep. 17. Plato de Leg. XIII. p. 976. T. II. Ariſt. Orat. Plat. I. p. 364.

perſona periclitari conjectura ſua voluerit;
123, 5. ne occidiſſe, niſi ſervaſſet, videretur. Veri tamen ſimile eſt, potuiſſe aliquid excogitare, detracta tali verecundia, & fortaſſe reſponſurum fuiſſe id, quod aliquis eſſet expertus. Ad quod medicinae genus, neque ſemper ſimilitudo aliquid confert; & ſi quando confert, tamen id ipſum rationabile eſt, inter multa ſimilia genera, & morborum & remediorum, cogitare, quo potiſſimum medicamento ſit utendum. Cum igitur talis res incidit, medicus aliquid oportet inveniat, quod non ubique fortaſſe; ſed ſaepius tamen etiam reſpondeat. Petet autem novum quoque conſilium, non ab rebus latentibus (iſtae enim dubiae & incertae ſunt) ſed ab his, quae explorari poſſunt; id eſt, evidentibus cauſis. Intereſt enim, fatigatio morbum, an ſitis; an frigus, an calor; an vigilia, an fames fecerit; an cibi vinique abundantia, an intemperantia libidinis. Neque ignorare hunc
37, 33. oportet, quae ſit aegri natura: humidum magis, an magis ſiccum corpus ejus ſit: validi nervi, an infirmi: frequens adverſa valetudo, an rara: eaque, cum eſt, vehemens eſſe ſoleat, an levis; brevis, an longa: quod is vitae genus ſit ſecutus; laborioſum, an quietum; cum luxu, an cum frugalitate. Ex his enim, ſimilibuſque, ſaepe curandi nova ratio ducenda eſt. Quamvis ne haec quidem ſic praeteriri debent, quaſi nullam controverſiam recipiant. Nam & Eraſiſtratus non ex his fieri morbos dixit; quoniam

l. 3. M. F. P. *excogitare* ignorant, *l.* 8. M. F. P. *rationale*. *l.* 18. M. F. P. *utique*.

niam & alii, & idem alias poſt iſta non febricitarent.

Et quidam Methodici ſeculi noſtri, ſub auctore (ut ipſi videri volunt) Themiſone contendunt, nullius cauſae notitiam quicquam ad curationes pertinere: ſatiſque eſſe, quaedam communia morborum intueri: & quidem horum tria genera eſſe, unum adſtrictum, alterum fluens, tertium mixtum. Nam modo parum excernere aegros, modo nimium: modo alia parte parum, alia nimium. Haec autem genera morborum, modo acuta eſſe, modo longa; & modo increſcere, modo conſiſtere, modo minui conſueviſſe. Cognito igitur eo, quod ex his eſt, ſi corpus adſtrictum eſt, digerendum eſſe: ſi profluvio laborat, continendum: ſi mixtum vitium habet, occurrendum ſubinde vehementiori malo. Et aliter acutis morbis medendum, aliter vetuſtis: aliter increſcentibus, aliter ſubſiſtentibus, aliter jam ad ſanitatem inclinantibus. Horum obſervationem medicinam eſſe. quam ita 9, 13.
finiunt, ut quaſi viam quandam, quam μέθοδον Graeci nominant, eorumque, quae in morbis communia ſunt, contemplatricem eſſe contendant. Ac neque rationalibus ſe, neque experimenta tantum ſpectantibus annumerari volunt: cum ab illis eo nomine diſſentiant, quod in conjectura rerum latentium nolunt eſſe medicinam: ab his eo, quod parum artis eſſe in obſervatione experimentorum credunt. Quod ad Eraſiſtratum pertinet, primum, ipſa evidentia ejus opini-

l. 3. M. F. P. *Et quidem Medici*. *l.* 8. M. F. P. *Si quidem*. *l.* 15. M. P. *conſueverint*. F. *conſuerunt*. *l.* 27. M. F. P. *contendunt*.

opinioni repugnat; quia raro, niſi poſt horum aliquid, morbus venit. Deinde non ſequitur, ut quod alium non afficit, aut eundem alias, id ne alteri quidem, aut eidem tempore alio noceat. Poſſunt enim quaedam ſubeſſe corpori, vel ex infirmitate ejus, vel ex aliquo affectu, quae vel in alio non ſunt, vel in hoc alias non fuerunt, eaque per ſe non tanta, ut concitent morbum; tamen obnoxium magis aliis injuriis
13, 11. corpus efficiant. Quod ſi contemplationem rerum naturae [1] (quam non temere Medici ſibi vendicant) ſatis comprehendiſſet, etiam illud ſciſſet, nihil omnino ob unam cauſam fieri, ſed id pro cauſa apprehendi, quod contuliſſe plurimum videtur. Poteſt autem id, dum ſolum eſt, non movere, quod junctum aliis maxime movet. Accedit ad haec, quod ne ipſe quidem
5, 3. Eraſiſtratus, qui transfuſo in arterias ſanguine febrem fieri dicit, idque nimis repleto corpore incidere, reperit, cur ex duobus aeque repletis, alter in morbum inciderit, alter omni periculo vacarit; quod quotidie fieri apparet. Ex quo diſci poteſt, ut vera ſit illa transfuſio, tamen illam non per ſe, cum plenum corpus eſt, fieri; ſed cum horum aliquid acceſſerit.

Themiſonis vero aemuli, ſi perpetua, quae [2] promittunt, habent, magis etiam, quam illi, rationales ſunt. Neque enim, ſi quis non omnia tenet, quae rationalis alius probat, protinus alio novo nomine artis indiget: ſi modo, quod primum eſt, non me-

l. 9. M. F. P. *tanta vi ut concitant.* *l.* 11. M. F. P. *efficiunt.* *l.* 12. M. F. P. *quam tenere.* *l.* 25. M. F. P. *apparet, non diſcreverit. Ex quo.* *l.* 31. M. F. P. *quam ulli.*

1 De Ver. Med. XXXVI. 18. 2 Horat. II. Ep. I. 115. 116. *quod medicorum eſt, promittunt medici.*

memoriae ſoli, ſed rationi quoque inſiſtit. Sin, quod vero propius eſt; vix ulla [1] perpe- 119, 25 tua praecepta medicinalis ars recipit, iidem ſunt, quod ii, quos experimenta ſola ſuſtinent: eo magis, quoniam, ſi compreſſerit aliquem morbus, aut fuderit, quilibet etiam imperitiſſimus videt. Quid autem compreſſum corpus reſolvat, quid ſolutum teneat, ſi à ratione tractum eſt, Rationalis eſt medicus: ſin, ut ei, qui ſe rationalem negat, confiteri neceſſe eſt, ab experientia, Empiricus. Et ita apud eum morbi cognitio extra artem, medicina intra uſum eſt. Neque adjectum quicquam Empiricorum profeſſioni, ſed demtum eſt; quoniam illi multa circumſpiciunt, hi tantum facillima, & non plus, quam vulgaria. Nam & hi, qui pecoribus ac jumentis medentur, cum propria cujuſque ex mutis animalibus noſſe non poſſint, communibus tantummodo inſiſtunt. Et exterae gentes, cum ſubtilem medicinae rationem non noverint, communia tantum vident. Et qui ample valetudinarios nutriunt, quia ſingulis ſumma cura conſulere non ſuſtinent, ad communia iſta confugiunt. Neque, hercules, iſtud antiqui medici neſcierunt, ſed his contenti non fuerunt. Ergo etiam vetuſtiſſimus auctor Hippocrates, dixit [2] mederi 19, 27 oportere, & communia, & propria intuen- 18, 10 tem. Ac ne iſti quidem ipſi intra ſuam 96, 15 profeſſionem conſiſtere ullo modo poſſunt. Siquidem & compreſſorum & fluentium morborum genera diverſa ſunt; faciliuſque

l. 2. M. F. P. *ſi, vero quod propius.* *l.* 6. M. F. P. *an fuderit.* *l.* 10. M. F. P. *ſi ut ei.* *l.* 12. M. F. P. *Empiricus eſt. Ita apud.* l. 17. P. *qui & pecoribus.* *l.* 19. M. F. P. *ex multis.* *l.* 20. P. *poſſunt.* *l.* 27. F. P. *iſtud & antiqui.*

1 De Loc. in Homin. T. L. 2 Epidem. 1. 5. & 111. 27.

que id in his, quae fluunt, inſpici poteſt.
Aliud eſt enim ſanguinem, aliud bilem, a-
liud cibum vomere: aliud dejectionibus,
aliud torminibus laborare: aliud ſudore
digeri, aliud tabe conſumi. Atque in partes
quoque humor erumpit, ut oculos, aureſ-
que, quo periculo nullum humanum mem-
brum vacat. Nihil autem horum ſic, ut
aliud curatur. Ita protinus in his a com-
muni fluentis morbi contemplatione ad
propriam medicina deſcendit. Atque in
96, 16. hac quoque rurſus alia proprietatis notitia
ſaepe neceſſaria eſt: quia non eadem omni-
bus, etiam in ſimilibus caſibus, opitulan-
tur. Siquidem certae quaedam res ſunt,
112, 17. quae in pluribus ventrem aut aſtringunt,
405, 17. aut reſolvunt. Inveniuntur tamen, in qui-
bus aliter, atque in caeteris, idem eveniat.
In his ergo communium inſpectio contra-
ria eſt, propriorum tantum ſalutaris. Et
cauſae quoque aeſtimatio ſaepe morbum
ſolvit. Ergo etiam ingenioſiſſimus ſeculi
noſtri medicus, quem nuper vidimus, Caſ-
ſius, febricitanti cuidam & magna ſiti affec-
to, cum poſt ebrietatem eum premi coe-
piſſe cognoſceret, aquam frigidam ingeſ-
ſit. Qua ille epota, cum vini vim miſcen-
do fregiſſet, protinus febrem ſomno & ſu-
dore diſcuſſit. Quod auxilium medicus
opportune providit, non ex eo, quod aut
ſtrictum corpus erat, aut fluebat; ſed ex
cauſa, quae ante praeceſſerat. Eſtque etiam
8, 21. proprium aliud [1] & loci & temporis, iſtis
119, 32. quoque auctoribus. Qui, cum diſputant,
quem-

l. 1. F. *In iis. l.* 3. M. *vomere. l.* 6. M. F. P. *ut in oculos. l.* 31. F. *adſtrictum. l.* ead. F. *ex ea cauſa.*

1 Aphor. 1, 2. Orat. Theſſ. filii. 130.

quemadmodum ſanis hominibus agendum
ſit, praecipiunt, ut gravibus aut locis aut
temporibus magis vitetur frigus, aeſtus, ſa-
tietas, labor, libido; magiſque ut conquieſ-
cat iiſdem aut locis aut temporibus, ſi quis
gravitatem corporis ſentit; ac neque vomi-
tu ſtomachum, neque purgatione alvum
ſollicitet. Quae vera quidem ſunt; à com-
munibus tamen ad quaedam propria de-
ſcendunt. Niſi perſuadere nobis volunt,
ſanis quidem conſiderandum eſſe, quod
coelum, quod tempus anni ſit: aegris vero
non eſſe. Quibus tanto magis omnis obſer-
vatio neceſſaria eſt, quanto magis obnoxia
offenſis infirmitas eſt. Quinetiam morbo-
rum in iiſdem hominibus aliae atque aliae
proprietates ſunt: &, qui ſecundis aliquando
fruſtra curatus eſt, contrariis [1] ſaepe reſtitui- 405, 16.
tur. Plurimaque in dando cibo diſcrimina
reperiuntur: ex quibus contentus uno ero.
Nam famem facilius fert [2] adoleſcens, quam 32, 25.
puer: † facilius in denſo coelo, quam in tenui:
facilius hieme, quam aeſtate: facilius uno ci- 33, 7.
bo, quam prandio quoque aſſuetus: facilius
inexercitatus, quam exercitatus homo. Saepe
autem in eo magis neceſſaria cibi feſtina-
tio eſt, qui minus inediam tolerat. Ob quae
conjicio, eum, qui propria non novit, com- 17, 30.
munia tantum intueri debere: eumque, qui
noſſe propria poteſt, illa quidem non opor-
tere negligere, ſed his quoque inſiſtere.
Ideoque, cum par ſcientia ſit, utiliorem ta-
men medicum eſſe [3] amicum, quam extra-
neum. Igitur, ut ad propoſitum meum re-
deam,

---

l. 19. M. P. *blando.* *l.* 23. M. F. P. *facilius in hieme.* *l.* 25. M. F. P. *homo ſuſtinet. Saepe.* *l.* 28. M. F. *competit.*

1 Aphor. II. 22. 2 Aphor. I. 13. 3 Plaut. Perſ. IV. 4, 46. Hippocrat. Dionyſ. 29. 30. 31.

deam, rationalem quidem puto medicinam
eſſe debere: inſtrui vero ab evidentibus
cauſis, obſcuris omnibus, non a cogitatio-
ne artificis, ſed ab ipſa arte rejectis. Inci-
dere autem vivorum corpora, & crudele,
& ſupervacuum eſt, mortuorum vero,[1] diſ-
12, 11. centibus neceſſarium. Nam poſitum &
ordinem noſſe debent. Quae cadavera me-
lius, quam vivus & vulneratus homo, re-
praeſentant. Sed & caetera, quae in vivis
cognoſci modo poſſunt, in ipſis curationi-
bus vulneratorum paulo tardius, ſed ali-
quanto mitius uſus ipſe monſtrabit. His
propoſitis, primum dicam, quemadmodum
Sanos agere conveniat, tum ad ea tranſibo,
quae ad Morbos & curationes eorum perti-
nebunt.

Caput I.

Quemadmodum ſanos agere conveniat.

Sanus homo, qui & bene valet, &
ſuae ſpontis eſt, nullis obligare ſe legi-
bus debet; ac neque medico, neque iatro-
alipta egere. Hunc oportet [2] varium habere
vitae genus: modo ruri eſſe, modo in urbe,
ſaepiuſque in agro: navigare, venari, quieſ-
cere interdum, ſed frequenter ſe exercere.
28, 12. Siquidem ignavia [3] corpus hebetat, labor
firmat, illa maturam ſenectutem, hic lon-
gam adoleſcentiam reddit. Prodeſt etiam
interdum balneo, interdum aquis frigidis
uti: modo ungi, modo id ipſum negligere:
nullum cibi genus fugere, quo populus
utatur: interdum in convictu eſſe, inter-
dum

l. 6. M. P. F. *corpora.* *l.* 11. M. P. F. *quae modo &c.* *l.* 13. M. F. P. *demonſtravit.* *l.* 16. M. P. F. *curationeſque eorum.* *l.* 23. M. F. *Alyrioa.* *l.* 26. M. F. P. *frequentius.* *l.* 33. M. P. F. *convivio.*

1 Cicero A. Qu. II. 39. 2 Cael. Aurel. de Morb. Acur. I. 14. 2. De Diaeta l. I. T. I. 18. l. II. T. XXXVII. 13. & 38. I. Off. Med. XII. 4. Dion. Chryſ. Or. I. p. 5. ed. Caſ. Pallad. ad Hipp. l. VI. Epid. p. 252.

dum ab eo ſe retrahere: modo plus juſto, modo non amplius aſſumere: [1] bis die potius, 33, 29.
quam ſemel cibum [2] capere: & [3] ſemper quam plurimum, dummodo hunc concoquat. Sed ut hujus generis exercitationes cibique neceſſarii ſunt; ſic athletici ſupervacui. Nam & intermiſſus propter aliquas civiles neceſſitates ordo exercitationis corpus affligit: & ea corpora, quae more eorum repleta ſunt, celerrime & ſeneſcunt, & aegrotant.

De concubitu.

Concubitus vero neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcendus eſt. Rarus, corpus excitat; frequens, [4] ſolvit. Cum autem frequens, non numero ſit, ſed natura, ratione aetatis, & corporis, ſcire licet, eum non inutilem eſſe, quem corporis neque languor, neque dolor ſequitur. Idem interdiu pejor, tutior noctu: ita tamen, ſi neque illum cibus, neque hunc cum vigilia labor ſtatim ſequitur. Haec firmis ſervanda ſunt: cavendumque, ne in ſecunda valetudine adverſae praeſidia conſumantur.

CAP. II.

Quae imbecillis ſervanda ſint.

At imbecillis (quo in numero magna pars urbanorum, omneſque pene cupidi literarum [5] ſunt) obſervatio major 2, 29.
neceſſaria eſt: ut, quod vel corporis, vel loci, vel ſtudii ratio detrahit, cura reſti-

l. 12. P. om. *De concubitu.* *l.* 27. P. *Quae ſtomacho imbecillis.* *l.* 29. P. *Et.* *l.* ead. M. F. P. *imbecillis ſtomacho quo.*

1 Vide Nonn. de Re Cibar. l. 1. c. 4. 2 De Vet. Med. XVIII. 3 Caſaub. in Athen. II. 8. 4 De Gen. I. 5. 11: Praed. VIII. 15. 16. 5 Nazian. Orat. Funeb. in Baſil. Magn.

ſtituat. Ex his igitur, qui bene concoxit,
mane tuto ſurget: qui parum, quieſcere de-
bet; &, ſi mane ſurgendi neceſſitas fuerit,
25, 21. redormire. Qui non concoxit, ex toto con-
24, 8. 14. quieſcere, ac neque labori ſe, neque exer-
37, 19. citationi, neque negotio credere. Qui cru-
dum ſine praecordiorum dolore ructat, is
ex intervallo aquam frigidam bibere, & ſe
nihilominus continere. Habitare vero aedi-
ficio lucido, perflatum aeſtivum, hibernum
ſolem habente: cavere meridianum [1] ſo-
lem, matutinum & veſpertinum frigus;
itemque auras fluminum atque ſtagnorum;
minimeque nubilo coelo, ſoli aperienti ſe
committere, ne modo [2] frigus, modo calor
moveat: quae res maxime gravedines de-
ſtillationeſque concitat. Magis vero † gra-
vibus locis iſta ſervanda ſunt, in quibus
etiam peſtilentiam faciunt. Scire autem
40, 17. licet, integrum corpus eſſe, cum quotidie
mane urina alba, dein rufa eſt. Illud con-
coquere, hoc concoxiſſe ſignificat. Ubi ex-
perrectus eſt aliquis, paulum intermittere;
36, 11. deinde, niſi hiems eſt, fovere os multa
aqua frigida debet. Longis diebus meri-
diari potius ante cibum; ſin minus, poſt
eum. Per hiemem potiſſimum totis nocti-
bus conquieſcere. Sin lucubrandum eſt,
37, 19. non poſt cibum id facere, ſed poſt concoc-
tionem. Quem interdiu vel domeſtica,
vel civilia officia tenuerunt, huic tempus
aliquod ſervandum curationi corporis ſui
eſt. Prima autem ejus curatio, exercitatio
eſt, quae ſemper antecedere cibum debet:
in

1 De Diaeta. III. x. 6. 7. 8. 2 Aphor. III. I. Epi-
dem VI. 4. 41. 3 Plin. XXVIII. 6.

in eo, qui minus laboravit, & bene concoxit, remiſſior: in eo, qui aſſuetus eſt, & minus concoxit, amplior. Commode vero exercent, clara lectio, arma, pila, curſus, 38, 26. ambulatio, atque haec non utique plana, commodior eſt: ſiquidem melius aſcenſus quoque & deſcenſus, cum quadam varietate corpus moveat; niſi tamen id perquam imbecillum eſt. Melior autem eſt ſub divo, quam in porticu: melior, ſi caput patitur, in ſole, quam in umbra: melior in umbra, quam parietes aut viridaria efficiunt, quam quae tecto ſubeſt: melior recta, quam flexuoſa. Exercitationis autem plerumque finis eſſe debet [1] ſudor, aut certe laſſitudo, quae citra fatigationem ſit: idque ipſum, modo minus, modo magis faciendum eſt. Ac ne his quidem, athletarum exemplo, vel certa eſſe lex, vel immodicus eſſe labor debet. Exercitationem recte ſequitur, modo unctio, vel in ſole, vel ad ignem; modo balneum, ſed in conclavi quam maxime & alto & lucido & ſpacioſo. Ex his vero neutrum ſemper fieri oportet; ſed ſaepius alterutrum, pro corporis natura. Poſt haec paulum conquieſcere opus eſt. Ubi ad cibum ventum eſt, nunquam [2] utilis eſt nimia 24, 33. ſatietas: ſaepe inutilis nimia abſtinentia: ſaepe, ſi qua intemperantia ſubeſt, tutior eſt in potione, quam in eſca. Cibus à ſalſamentis, oleribus, ſimilibuſque rebus melius incipit. Tum caro aſſumenda eſt, quae aſſa optima, aut elixa eſt. [3] Condita omnia duabus de cauſis inutilia ſunt, quoniam & plus pro-

l. 2. M. F. P. *amplior.* *l.* ead. M. F. P. *fatigatus.* *l.* 3. M. F. P. *Remiſſior.* *l.* 9. P. *dio.* *l.* 22. M. F. P. om. *in.* *l.* 24. M. F. P. *ſaepe.* *l.* 27. P. *Saepe.* *l.* 29. M. P. *durior.*

1 Epid. VI. 3. 13. 2 Aph. II. 51. Vet. Med. XV. 10. 15. Tert. carm. ad Sen. Leon. Imp. nov. Conſt. 1. Ariſt. de Mor. II. 2. 3 Salmaſ. ad Simplicium p. 21, 22.

propter dulcedinem aſſumitur, & quod
modo par eſt, tamen aegrius concoquitur.
Secunda menſa bono ſtomacho nihil nocet,
in imbecillo coaceſcit. Si quis itaque hoc
parum valet, palmulas, pomaque, & ſimi-
lia melius primo cibo aſſumit. Poſt multas
potiones, quae aliquantum ſitim exceſſe-
22, 6. runt, nihil edendum eſt: poſt ſatietatem,
35, 31. nihil agendum. Ubi expletus eſt aliquis,
36, 15. facilius concoquit, ſi, quicquid aſſump-
38, 31. ſit, potione aquae frigidae includit, tum
paulifper invigilat, deinde bene dormit. Si
quis interdiu ſe implevit, poſt cibum ne-
que frigori, neque aeſtui, neque labori ſe
debet committere. Neque enim tam faci-
le haec inani corpore, quam repleto no-
cent. Si quibus de cauſis futura [1] inedia eſt,
labor omnis vitandus eſt.

Cap. III.

Obſervationes quaedam, prout res novae incidunt, & corporum genera, & ſexus, & aetates, & tempora anni ſunt.

Atque haec quidem pene perpetua ſunt: quaſdam tamen obſervationes deſiderant & novae res, & corporum genera, & ſexus, & aetates & tempora anni. Nam neque ex ſalubri loco in gravem, neque ex gravi in ſalubrem tranſitus ſatis tutus eſt. Ex ſalubri in gravem, prima hieme: ex gravi in eum, qui ſalubris eſt, prima aeſtate tranſire melius eſt. Ne-
22, 20. que vero ex multa fame nimia ſatietas: ne-
23, 27. que ex nimia ſatietate fames idonea eſt.
Peri-

l. 10. F. P. *ſic.* *l.* 13. F. P. *implebit.* *l.* 20. F. P. *accidunt.* *l.* 23. P. *Utque.* In MSS. Almelov. hiatus vacans erat uſque ad p. 49.

1 Aphor. 1. 16.

Periclitaturque &, qui ſemel, &, qui bis die cibum incontinenter, contra conſuetudinem, aſſumit. Item, neque ex nimio labore ſubitum ocium, neque ex nimio ocio ſubitus labor, ſine gravi noxa eſt. Ergo, cum quis mutare aliquid volet, paulatim debebit [1] aſſueſcere. Omnem etiam [2] laborem facilius vel puer vel ſenex, quam inſuetus homo, ſuſtinet. Atque ideo quoque nimis ocioſa vita utilis non eſt; quia poteſt incidere laboris neceſſitas. Si quando tamen inſuetus aliquis laboravit, aut multo plus, quam ſolet, etiam is qui aſſuevit, huic jejuno dormiendum eſt: multo magis, ſi etiam † os amarum eſt, vel oculi caligant, aut venter perturbatur. Tum enim non dormiendum tantummodo jejuno eſt, ſed etiam in poſterum diem ita permanendum, niſi cito id quies ſuſtulit. Quod ſi factum eſt, ſurgere oportet, & lente paululum ambulare. At ſi ſomni neceſſitas non fuit, quia modice magis aliquis laboravit, tamen ingredi 21, 3.
aliquantum eodem modo debet.

Communia deinde omnibus ſunt poſt fatigationem cibum ſumpturis, ubi paulum ambulaverunt, ſi balneum non eſt, calido loco, vel in ſole, vel ad ignem ungi, atque ſudare: ſi eſt, ante omnia in tepidario reſidere: deinde, ubi paulum conquieverunt, intrare & deſcendere in [4] ſolium; tum multo oleo ungi, leniterque perfricari; iterum in ſolium deſcendere; poſt haec, os aqua calida fovere, deinde frigida. Balneum his fervens idoneum non eſt. Ergo ſi ni-

l. 9. M. F. *quoque minus.* *l.* 18. *ita* omittunt M. F. P. *l.* 23. M. F. P. *aliquid eodem.*

1 Aphor. II. 50. II. De Diaet. vLIV. 2. 3. 2 Aph. II, 49. 4 Alveum A. ad Heren. lib. IV. 10.

nimium alicui fatigato pene febris eſt, huic abundè eſt, loco tepido demittere ſe inguinibus tenus in aquam calidam, cui paulum olei adjectum ſit: deinde totum quidem corpus, maxime tamen eas partes, quae in aqua fuerunt, leniter perfricare ex oleo, cui vinum & paulum contriti ſalis ſit adjectum. Poſt haec omnibus fatigatis aptum eſt, cibum ſumere, eoque humido uti; aqua, vel certe diluta potione eſſe contentos; maximeque ea, quae moveat urinam. Illud quoque noſſe oportet, quod ex labore
209. ſudanti frigidae potio pernicioſiſſima eſt:
19. atque etiam, cum ſudor remiſit, itinere
fatigatis inutilis. A balneo quoque venientibus Aſclepiades inutilem eam judicavit. Quod in his verum eſt, quibus alvus facile, nec tuto, reſolvitur, quique facile inhorreſcunt: perpetuum in omnibus non eſt, cum potius naturale ſit, potione aeſtuantem ſtomachum refrigerari, frigentem calefieri. Quod ita praecipio, ut tamen fatear, ne ex hac quidem cauſa ſudanti adhuc frigidam bibendam eſſe. Solet etiam prodeſſe, poſt varium cibum, frequenteſque dilutas potiones, vomitus, & poſtero die longa quies, deinde modica exercitatio. Si aſſidua oſcitatio urget, invicem modo aqua, modo vinum bibendum eſt, raroque balneo utendum. Levatque laſſitudinem etiam laboris mutatio: eumque quem novum genus cujuſdam laboris preſſit, id, quod in conſuetudine eſt, reficit. Fatigato quotidianum cubile [1] tutiſſimum eſt: inſolitum con-

---

l. 4. M. F. P. *adjectum, deinde.* *l.* 13. M. F. *frigida.* *l.* 15. P. *a balineo.* *l.* 17. *iis* *l.* 24. M. F. *frigidum bibendum.* *l.* 28. M. F. P. *aſſidua fatigatio.* *l.* 31. M. F. *ejuſdem laboris.*

1 Aphor. II. 48.

contrà, laſſat. Quod enim contra [1] conſuetudinem eſt, nócet; ſeu molle, ſeu durum eſt.

Proprie quaedam ad eum pertinent, qui ambulando fatigatur. Hunc reficit in ipſo quoque itinere frequens frictio: poſt iter, primum ſedile, deinde unctio; tum calida aqua aut balneo magis inferiores partes, quam ſuperiores foveat. Si quis vero exuſtus in ſole eſt, huic in balneum protinus eundum eſt, perfundendumque oleo corpus & caput: deinde in ſolium bene calidum deſcendendum eſt, tum multa aqua per caput infundenda prius calida, deinde frigida eſt. At ei, qui perfrixit, opus eſt in laconico primum involuto ſedere, donec inſudet; tum ungi; deinde lavari: cibum modicum, potiones meracas aſſumere.

Is vero, qui navigavit, & nauſea preſſus eſt, ſi multam bilem evomuit, vel abſtinere cibo debet, vel paulum aliquid aſſumere. Si pituitam acidam effudit, utique ſumere cibum, ſed aſſueto leviorem: ſi ſine vomitu nauſeavit: vel abſtinere, vel poſt cibum vomere. Qui vero toto die, vel in vehiculo, vel in ſpectaculis ſedit, huic nihil currendum, ſed lente ambulandum eſt. Lenta quoque in balneo mora, dein coena exigua prodeſſe conſueverunt. Si quis in balneo aeſtuat, reficit hunc ore exceptum, & in eo retentum acetum: ſi id non eſt, eodem modo frigida aqua aſſumpta. Ante omnia autem ſcire convenit [2] naturam corporis: quia alii graciles, alii obeſi ſunt; alii ca-

l. 8. M. F. P. *aqua in balneo magis ſuperiores partes, quam inferiores foveat. l.* 14. M. F. P. omittunt *eſt. l.* 15. M. F. P. *eſt in balneo. l.* 18. P. *deinde potiones. l.* 24. P. *vomitu nauſea fuit. l.* 26. M. F. *ſedet. l.* 29. *conſuerunt. l.* 33. P. *omnia autem norit quiſque naturam ſui corporis: quoniam alii.*

1 Aphor. II. 50. 2 Cicero de Orat. II. 44.

calidi, alii frigidiores; alii humidi, alii ſicciores; alios adſtricta, alios reſoluta alvus exercet. Raro quiſquam non aliquam partem corporis imbecillam habet. Tenuis vero homo implere ſe debet, plenus extenuare, calidus refrigerare, frigidus calefacere, madens ſiccare, ſiccus madefacere. itemque alvum firmare is, cui fuſa: ſolvere is, cui adſtricta eſt. Succurrendumque ſemper parti maxime laboranti eſt.

De cauſis, quae implent corpus.

40, 28. Implet autem corpus modica [1] exercitatio, frequentior quies, unctio, &, ſi poſt prandium eſt, balneum, contracta alvus, modicum frigus hieme, † ſomnus plenus & non multum nimis longus, molle cubile, animi ſecuritas, aſſumpta per cibos & potiones maxime dulcia & pinguia, frequentior cibus, &, quantum pleniſſime poteſt digerere.

40, 6. *De his, quae extenuant corpus.*

Extenuat corpus aqua calida, ſi quis in eam deſcendit, magiſque ſi ſalſa eſt: in jejuno balneum, inurens ſol, & omnis calor, cura, vigilia, ſomnus nimium vel brevis vel longus: lectus, per aeſtatem, terra; hieme, durum cubile: curſus, multa ambulatio, omniſque vehemens exercitatio, vomitus, dejectio, acidae res & auſterae, & ſemel in die aſſumptae epulae, & vini non perfrigidi potio jejuno in conſuetudinem adducta.

Cum vero inter extenuantia poſuerim vomitum & dejectionem, de his quoque pro-

---

l. 1. M. F. P. *ſicci.* *l.* 11. M. F. omittunt inſcript, *l.* 13, P. *unctio* omit. *l.* 15. P. P. *ſomnus & plenus.* *l.* 16. F. P. *non nimis longus.* *l.* 18. 19. M. F. *cibus & frequentior.* *l.* 21. M. F. omittunt inſcript. *l.* 23. M. F. P. *jejunio.* *l.* 30. M. F. P. *ſemel die.* *l.* 31. M. F. P. *jejuno potio.*

1 Caſſiodor. Variar. 1. Ep. 39.

propria quaedam dicenda ſunt. Rejectum eſſe ab Aſclepiade vomitum in eo volumine, quod de tuenda ſanitate compoſuit, video: neque reprehendo, ſi offenſus eorum eſt conſuetudine, qui quotidie ejiciendo vorandi facultatem moliuntur. Paulo etiam longius proceſſit. Idem purgationes [1] quoque 85, 7.
eodem volumine expulit. Et ſunt hae 118, 10.
pernicioſae, ſi nimis valentibus medicamentis fiunt. Sed haec tamen ſubmovenda eſſe, non eſt perpetuum: quia corporum temporumque ratio poteſt ea facere neceſſaria, dum & modo, & non niſi cum opus eſt, adhibeantur. Ergo ille quo- 51, 14.
que ipſe, ſi quid jam corruptum eſſet, expelli debere confeſſus eſt. Ita non ex toto res condemnanda eſt. Sed eſſe ejus etiam plures cauſae poſſunt: eſtque in ea quaedam paulo ſubtilior obſervatio adhibenda.

De Vomitu. 87.

Vomitus utilior eſt [2] hieme, quam aeſtate. Nam tum & pituitae plus, & capitis gravitas major ſubeſt. [3] Inutilis eſt gracilibus, & imbecillum ſtomachum habentibus, utilis vero plenis & bilioſis omnibus, ſi vel nimium ſe replerunt, vel parum concoxerunt. Nam, ſive plus eſt, quam quod concoqui poſſit, periclitari, ne corrumpatur, non oportet: ſive jam corruptum eſt, nihil commodius eſt, quam id, qua via [4] primum expelli poteſt, ejicere. [5] Itaque, ubi amari ructus cum dolore & gravitate praecordiorum ſunt, ad hunc protinus confugiendum eſt. Idem prodeſt ei, cui pectus [7] aeſtuat &

---

l. 1. M. F. P. *proprie.* *l.* ead. M. F. P. *ejectum.* *l.* 20. M. F. P. omittunt. inſcript. *l.* 25. M. F. P. *utilis eſt plenis.* *l.* 29. F. P. *ſi vero corruptum eſt.*

1 Scribon. Larg. Epiſt. ad Caliſt. 2 De Salubr. diaet. vi. 2. 3. 4. 3 Aph. iv. 6. 4 De loc. in Hom. L. v. 11. 12. 5 Soran. Epheſ. Iſagog. c. 7. 7. Aph. iv. 17.

& frequens ſaliva, vel nauſea eſt; aut ſonant aures, aut madent oculi, aut [1] os amarum eſt. Similiterque ei, qui vel coelum, vel locum mutat; hiſque, quibus, ſi per plures dies non vomuerunt, dolor praecordia infeſtat. Neque ignoro, inter haec praecipi quietem, quae non ſemper contingere poteſt agendi neceſſitatem habentibus: nec in omnibus idem facit. Itaque iſtud luxuriae cauſa fieri non oportere confiteor: interdum valetudinis cauſa recte fieri, experimentis credo. Commoneo tamen, ne quis, qui valere & ſeneſcere volet, hoc quotidianum habeat. Qui vomere poſt cibum volet, ſi ex facili facit, aquam tantum tepidam ante debet aſſumere; ſi difficilius, aquae vel ſalis, vel mellis paulum adjicere. At, qui mane vomiturus eſt, ante bibere mulſum, vel hyſſopum eſſe, aut [2] radiculam debet; deinde aquam tepidam, ut ſupra ſcriptum eſt, bibere. Caetera, quae antiqui medici praeceperunt, ſtomachum omnia infeſtant. Poſt vomitum, ſi ſtomachus infirmus eſt, paulum cibi, ſed hujus idonei, guſtandum; & aquae frigidae cyathi tres bibendi ſunt, ſiquidem vomitus fauces exaſperavit. Qui vomuit, ſi mane id fecit, ambulare debet, tum ungi, deinde coenare; ſi poſt coenam, poſtero die lavari, & in balneo ſudare. Huic proximus cibus mediocris utilior eſt: iſque eſſe debet cum pane heſterno, vino auſtero meraco, & carne aſſa, cibiſque omnibus quam ſicciſſimis. Qui vomere bis in menſe vult, melius

l. 1. M. F. P. *aut cui ſonant.* *l.* 4. F. P. *iiſque.* *l.* 19. M. P. F. *iſopum aut eſſe.* *l.* 26. M. F. P. *ſi autem vomitus.* *l.* 30. M. F. P. *Hinc proximus.*

1 Aphor. IV. 17. Coac. Praenot. 202. 2 Soran. Epheſ. I. Iſag. c. VII.

lius conſulet, ſi biduo [1] continuarit, quam ſi poſt quintum decimum diem, vomuerit; niſi haec mora gravitatem pectori faciet.

De Dejectionibus.

Dejectio autem à medicamento quoque petenda eſt, ubi venter ſuppreſſus parum reddit, ex eoque inflationes, caligines, capitis dolores, aliaque ſuperioris partis mala increſcunt. Quid enim inter haec adjuvare poſſunt quies & inedia, per quae illa maxime eveniunt? Qui dejicere volet, primum cibis viniſque utatur his, quae hoc praeſtant. Dehinc, ſi parum illa proficiunt, aloën ſumat. Sed purgationes quoque, ut inter- 29, 4. dum neceſſariae ſunt, ſic, ubi frequentes ſunt, periculum afferunt. Aſſueſcit enim non ali corpus; & ob hoc infirmum erit: cum omnibus morbis obnoxia maxime infirmitas ſit.

De his, quae calefaciunt & refrigerant corpus. p. 105.

Calefaciunt unctio, aqua [2] ſalſa, magiſque ſi calida eſt; omnia ſalſa, vinum auſterum. Contra [3] refrigerant, in jejuno, amara, carnoſa; ſi poſt cibum eſt, balneum, & ſomnus, niſi nimis longus eſt, & omnia acida: aqua quam frigidiſſima: oleum, ſi aqua miſcetur; & lotus.

De his, quae humidant, & ſiccant.

† Humidant autem corpus labor minor, quam ex conſuetudine, frequens balneum; cibus plenior, multa potio; poſt hanc, ambulatio, & [4] vigilia. Per ſe quoque ambulatio multa & vehemens, & matutinae exercita-

l. 4. M. F. omitt. *De Dejectionibus.* *l.* 5. *à* abeſt ab M. F. P. *l.* 7. M. F. P. *ex eoque inflammationes.* *l.* 10. M. F. P. *inedia, quae per illas.* *l.* 11. M. F. P. *ejicere.* *l.* 12. M. F. P. *utetur.* ibid. M. *praeſtent.* *l.* 13. M. F. P. *proficient.* *l.* 20. Lemma abeſt ab M. F. *l.* 21. M. F. P. *calefacit; autem unctio.* *l.* 23. M. F. P. *omnia ſalſa, amara, carnoſa; ſi poſt cibum eſt, balneum, vinum auſterum. Refrigerat in jejuno* F. P. *jejunio & balneum.* *l.* 26. M. F. P. *aquae miſceatur.* *l.* 28. *& lotus* abſunt a F. P. *l.* 29. Lemma deeſt in M. F. *l.* ead. M. F. P. *Humidum autem corpus efficit labor major.* *l.* 32. M. P. F. *poſt haec.* *l.* 34. M. F. P. *matut. exercitatio & non.*

1 De Salubri Diaet. T. VII. 2 II De diaet. XXXV. 4. 3 De diaeta XXXV. 7. 4 *Siccare*, ait Galenus M. Med. c. 7.

tationi non protinus cibus adjectus; ea genera eſcae, quae veniunt ex locis frigidis, & pluviis, & riguis. Contra ſiccant immodica exercitatio, fames, unctio, ſine aqua calor, ſal immodicus, frigida aqua, cibus exercitationi ſtatim ſubjectus, & is ipſe ex ſiccis & aeſtuoſis locis veniens.

De his, quae alvum adſtringunt & ſolvunt.

106. Alvum adſtringit labor, ſedile, creta
107. figularis corpori illita, cibus imminutus, & is ipſe ſemel die aſſumptus ab eo, qui bis ſolet: exigua potio, neque adhibita, niſi cum cibi quis quantum aſſumpturus eſt, cepit: poſt cibum quies. Contra ſolvit aucta ambulatio atque eſca, motus qui poſt cibum eſt, ſubinde potiones cibo immixtae. Illud quoque ſcire oportet,
67, 18. quod ventrem vomitus ſolutum comprimit, compreſſum ſolvit. Itemque comprimit is vomitus, qui ſtatim poſt cibum eſt: ſolvit is, qui tarde ſupervenit.

De aetatum varietate.

19, 19. Quod ad aetates vero pertinet, inediam facillime ſuſtinent [1] mediae aetates, minus juvenes, minime pueri & ſenectute confecti. Quo minus fert facile quiſque, eo saepius debet cibum aſſumere; maximeque eo eget, [2] qui increſcit. Calida lavatio, & pueris & ſenibus apta eſt. Vinum dilutius pueris, ſenibus meracius, neutri aetati, quae inflationes movent. Juvenum minus, quae aſſumant, & quomodo curentur, intereſt. Quibus juvenibus fluxit alvus [3], plerumque in

l. 3. M. F. P. *irriguis*, & *ſiccat modica*. *l.* 5. M. F. P. *ſol modicus*. *l.* 9. M. F. omittunt lemma. *l.* 16. M. F. P. *eſca; poſt motus*. *l.* 23. lemma deeſt in M. F.

1 Aphor. 7, 13, 14. 2 Aphor. 1, 14. Caſſii Medic. Probl. 46. 3 Aphor. 11, 20, 53.

in ſenectute contrahitur. Quibus in adoleſcentia fuit adſtricta, ſaepe in ſenectute ſolvitur. [1] Melior eſt autem in juvene fuſior, in ſene adſtrictior.

De varietate temporum.

Tempus quoque anni conſiderare oportet. Hieme plus eſſe [2] convenit; minus, ſed 19, 23.
meracius bibere; multo pane uti, carne potius elixa, modice oleribus; ſemel die cibum capere, niſi ſi nimis venter adſtrictus eſt. Si prandet aliquis, utilius eſt exiguum aliquid, & ipſum ſiccum ſine carne, ſine potione ſumere. Eo tempore anni calidis omnibus potius utendum eſt, vel calorem moventibus. Venus tum non aeque pernicioſa eſt. At vere [3] paulum cibo demendum, adjiciendumque potioni, ſed dilutius tamen bibendum eſt: magis carne utendum, magis oleribus, tranſeundum paulatim ab elixis ad aſſa. Venus eo tempore anni tutiſſima eſt.

De diaeta ciborum potionumque.

AEſtate vero & [4] potione & cibo ſaepius corpus eget; ideo prandere quoque commodum eſt. Eo tempore aptiſſima ſunt & caro & olus: potio quam dilutiſſima, ut & ſitim tollat, nec corpus incendat: frigida lavatio, caro aſſa, frigidi cibi, vel qui re- 12, 2.
frigerent. Ut ſaepius autem cibo utendum, ſic exiguo eſt.

Autumnalis diaeta.

Per autumnum vero, propter [5] coeli varietatem, periculum maximum eſt. Ita- 42, 21.
que neque ſine veſte, neque ſine calceamentis

l. 4. P. *in ſeneƐute.* *l.* 5. Abeſt lemma a M. F. atque etiam in ſeqq. *l.* 20. F. P. *ad aſſa ab elixis.* *l.* 23. M. F. P. *corpus ſaepius.* *l.* 26. P. *ut ſitem.* *l.* 32. M. F. P. ignorant *vero.* *l.* 34. F. P. *calciamentis.*

1 Aph. II. 53. 2 De Sal. diaet. I. 2. De diaet. III. III. N. II. 12. 13. Aph. I. 15. Orib. Sard. de Vict. rat. Aegin. I. 53. 3 De Sal. diaet. I. 8. 4 De diaet. ſal. I. 17. 5 Aph. III. 4.

mentis prodire oportet, praecipueque diebus frigidioribus, neque ſub divo noctu dormire, aut certe bene operiri. Cibo vero jam paulo [1] pleniore uti licet; minus, ſed, meracius bibere. Poma [2] nocere quidam putant, quae immodice toto die plerumque ſic aſſumuntur, ut ne quid ex denſiore cibo remittatur. Ita non haec, ſed [3] conſummatio omnium nocet. Ex quibus in nullo tamen minus, quam in his noxa eſt. Sed his uti non ſaepius, quam alio cibo convenit. Denique aliquid denſiori cibo, cum hic accedit, neceſſarium eſt demi. Neque [4] aeſtate vero, neque autumno utilis venus eſt. Tolerabilior tamen per autumnum: aeſtate in totum, ſi fieri poteſt, abſtinendum eſt.

CAP. IV.

De his, quibus Caput infirmum eſt.

PROXIMUM eſt, ut de his dicam, qui partes aliquas corporis imbecillas habent. Cui caput infirmum eſt, is ſi bene concoxit, leniter perfricare id mane manibus ſuis debet; nunquam id, ſi fieri poteſt, veſte velare, aut ad cutem tondere: utileque lunam [5] vitare, maximeque ante ipſum lunae ſoliſque concurſum: ſed nuſquam poſt cibum progredi. Si cui capilli ſunt, eos quotidie pectere: multum ambulare; ſed, ſi licet, neque ſub tecto, neque in ſole: utique autem vitare ſolis ardorem, maximeque poſt cibum & vinum: potius ungi, quam lavari; nunquam ad flammam ungi, interdum ad prunam. Si in balneum venit,

l. 2. M. F. P. *ſub dio nocte. l.* 7. M. F. P. ignorant *ut. l.* 8. M. F. P. *noxae. l.* 16. *eſt* omitt. M. F. P. *l.* 18. M. F. P. *De his* (F. *iis*) *qui aliqua parte corporis laborant; & primum de his* (F. *de iis*), *quibus caput infirmum eſt. l.* 20. F. *de iis. l* 23. M. F. P. *concoxerit. l.* 24. P. *manibus debet. l.* 25. F. P. *tonderi. l.* 33. M. F. P. *ubique.*

1 De Salubr. Diaet. I. 15. 2 Aeginet. I. 53. de Affect. L. I. 3. 3 Aphor. II. 51. Actuar. M. M. III. 9. 4 Aëtius Tetrab. I. Serm. III. c. 8. 5 Macrob. Saturn. VII. 16.

venit, ſub veſte primum paulum in tepi-
dario inſudare, ibi ungi, tum tranſire in
calidarium: ubi ſudarit, in ſolium non de-
ſcendere, ſed multa calida aqua per caput
ſe totum perfundere, tum tepida, dein fri- 36, 5.
gida; diutiuſque ea caput, quam caeteras 39, 30.
partes perfundere; deinde id aliquandiu
perfricare; noviſſime detergere & ungere.
Capiti nihil aeque prodeſt atque aqua fri-
gida. Itaque is, cui hoc infirmum eſt, per
aeſtatem id bene largo canali quotidie de-
bet aliquandiu ſubjicere. Semper autem,
etiamſi ſine balneo unctus eſt, neque to-
tum corpus refrigerari ſuſtinet, caput ta-
men aqua frigida perfundere. Sed cum cae-
teras partes attingi nolit, demittere id, ne
ad cervices aqua deſcendat; eamque, ne
quid oculis, aliiſve partibus noceat, de-
fluentem ſubinde manibus ad hoc regere-
re. Huic modicus cibus neceſſarius eſt,
quem facile concoquat: iiſque, ſi jejuno
caput laeditur, aſſumendus etiam medio
die eſt: ſi non laeditur, ſemel potius. Bibe-
re huic aſſidue vinum dilutum lene, quam
aquam, magis expedit; ut, cum caput gra-
vius eſſe coeperit, ſit, quo confugiat, eique
ex toto neque vinum, neque aqua ſemper
utilia ſunt: medicamentum utrumque eſt,
cum invicem aſſumitur. Scribere, legere,
voce contendere, huic opus non eſt, uti-
que poſt coenam: poſt quam nec cogitatio 24, 8.
quidem ei ſatis tuta eſt; maxime tamen
vomitus alienus eſt.

CAP.

l. 3. F. P. *ſudabit.* *l.* 14. M. F. P. *refrigerare.* *l.* 19. M. F. *ad os regerere.* P. *ad os regere.* *l.* 21. M. F. P. *jejunio.* *l.* 24. M. F. P. *leve.*

Cap. V.

De his, qui lippitudine, gravedine, deſtillatione, tonſilliſque laborant.

35, 9. Neque vero his ſolis, quos capitis imbecillitas torquet, uſus aquae frigidae prodeſt; ſed iis etiam, quos aſſiduae lippitudines, gravedines, deſtillationes, tonſillaeque male habent. His autem non caput tantum quotidie perfundendum; ſed 22, 24. os quoque multa frigida aqua fovendum eſt: praecipueque omnibus, quibus hoc utile auxilium eſt, eo utendum eſt, ubi gravius coelum Auſtri reddiderunt. Cum- 24, 8. que omnibus inutilis ſit poſt cibum aut contentio, aut fatigatio animi; tum his praecipue, qui vel capitis, vel arteriae dolores habere conſueverunt, vel quoslibet alios oris affectus. Vitari etiam gravedines, deſtillationeſque poſſunt, ſi quam minime is, † qui his opportunus eſt, aërem vel loca aquaſque mutat; ſi caput in ſole protegit, ne incendatur, neve ſubitum ex repentino nubilo frigus dimoveat: ſi poſt concoctionem jejunus caput radit: ſi poſt cibum neque legit, neque ſcribit.

Cap. VI.

Ad ſolutam Alvum remedia.

Quem vero frequenter cita alvus exercet, huic opus eſt, pila ſimilibuſque ſuperiores partes exercere; dum jejunus eſt, ambulare; vitare ſolis nimium ardorem, continua balnea; ungi

l. 2. F. *De iis.* *l.* 4. F. *iis ſolis.* *l.* 6. P. *ſed his.* *l.* 7. M. F. P. *aſſiduè.* *l.* 10. M. F. P. *perſundendum eſt*, *ſed.* *l.* 16. M. P. *cogitatio animi.* F. *agitatio animi*, & *tum iis.* *l.* 17. M. F. *conſuerunt.* *l.* 21. M. F. P. *minime cum....mutet.* *l.* 24. M. F. P. *frigus id moveat.*

ungi citra ſudorem : non uti cibis variis , minimeque jurulentis aut leguminibus , oleribuſve his , quae celeriter deſcendunt ; omnia denique ſumere , quae tarde concoquuntur. Venatio , durique piſces , & ex domeſticis animalibus aſſa caro maxime 108, 1.
juvant. Nunquam vinum ſalſum bibere expedit , ne tenue quidem; aut dulce; ſed auſterum , & plenius , neque id ipſum pervetus. Si mulſo uti volet , id ex decocto melle faciendum eſt. Si frigidae potiones ventrem ejus non turbant , his utendum potiſſimum eſt. Si quid offenſae in coena ſenſit , vomere debet ; idque poſtero quoque die facere : tertio , modici ponderis panem ex vino eſſe ; aut ova fricta ex oleo, vel ex defruto , ſimilibuſque aliis : deinde , ad conſuetudinem redire. Semper autem 24, 8.
poſt cibum conquieſcere , ac neque inten- 22, 28.
dere animum , neque ambulatione quamvis leni dimoveri.

CAP. VII.

Remedia ad Coli dolorem.

At ſi laxius inteſtinum dolere conſuevit , quod κόλον nominant , cum id nihil niſi genus inflationis ſit, id agendum eſt, ut concoquat aliquis; ut lectione , & aliis generibus exerceatur ; utatur balneo calido , cibis quoque & potionibus calidis ; denique omnimodo frigus evitet , item dulcia omnia , leguminaque , & quicquid inflare conſuevit.

CAP.

l. 2. P. *virulentis.* *l.* 3. F. *iis*, *quae.* *l.* 4. F. P. *fugere*, *quae.* *l.* 16. M. F. P. *eſſe*, *adjecta uva vel olea*, *vel ex.* *l* 21. M. F. P. *levi.* *l.* 23. P. *coli.* *l.* 24. P. *Et ſi.* *l.* 25. F. *colum.* P. *κῶλον.*

Cap. VIII.

Quae agenda ſint Stomacho laborantibus.

Si quis vero ſtomacho laborat, legere clare debet; poſt lectionem ambulare; tum pila, vel armis, aliove quo genere, quo ſuperior pars movetur, exerceri. Non aquam, ſed vinum calidum bibere jejunus. Cibum bis die aſſumere; ſic tamen, ut facile concoquat. Uti vino tenui & auſtero; & poſt cibum, frigidis potionibus potius. Stomachum autem infirmum indicant pallor, macies, praecordiorum dolor, nauſea, & nolentium vomitus, in jejuno dolor capitis. Quae in quo non ſunt, is firmi ſtomachi eſt. Neque credendum utique noſtris eſt, qui cum in adverſa valetudine vinum aut frigidam aquam concupierunt, delitiarum patrocinium in accuſationem non merentis ſtomachi habent. At, qui tarde concoquunt, & quorum ideo praecordia inflantur, quive propter ardorem aliquem noctu [1] ſitire conſueverunt, antequam conquieſcant, duos treſve cyathos per tenuem fiſtulam bibant. Prodeſt etiam adverſus tardam concoctionem clare legere, deinde ambulare, tum vel ungi vel lavari; aſſidue vinum frigidum bibere; & poſt cibum, magnam potionem, ſed, ut ſupra dixi, per ſiphonem: deinde omnes
24, 11. potiones aqua frigida includere. Cui vero cibus aceſcit, is ante eum bibere aquam egelidam debet, & vomere. At ſi cui ex hoc frequens dejectio incidit, quotiens alvus

l. 8. M. F. P. *Tum cibum.* *l.* 14. M. *quem quo non.* *l.* 22. M. F. *conſuerunt.* *l.* 27. M. P. *lavari aſſidue: vinum.* *l.* 32. M. F. P. *At is cui.*

1 Aphor. v. 27.

alvus ei conſtiterit, frigida potione potiſſimum utatur.

CAP. IX.

Quid obſervandum ſit dolore Nervorum laborantibus.

Si cui vero dolere nervi ſolent, quod in podagra chiragrave eſſe conſuevit, huic, quantum fieri poteſt, exercendum id eſt, quod affectum eſt, objiciendumque labori & frigori: niſi cum dolor increvit, ſub quo quies optima eſt. Venus ſemper inimica eſt. Concoctio, ſicut in omnibus corporis affectibus, neceſſaria. Cruditas enim id maxime laedit, & quotiens offenſum corpus eſt, vitioſa pars maxime ſentit. Ut concoctio autem omnibus vitiis occurrit, ſic rurſus aliis frigus, aliis calor. Quae ſequi quiſque pro [1] habitu corporis ſui debet. Frigus inimicum eſt ſeni, tenui vulneri, [2] praecordiis, inteſtinis, 46, 14. veſicae, auribus; coxis, ſcapulis, naturalibus, [3] oſſibus, dentibus, nervis, vulvae, cerebro. 75, 34. Idem ſummam cutem facit pallidam, aridam, [4] duram, nigram. Ex hoc horrores tremoreſque naſcuntur. At prodeſt [5] juvenibus, & omnibus plenis. Erectiorque mens eſt, & melius concoquitur, ubi frigus quidem eſt, ſed cavetur. Aqua vero frigida infuſa, praeterquam capiti, etiam ſtomacho 35, 9. prodeſt. [6] Item articulis doloribuſque, qui ſunt ſine ulceribus. [7] Item rubicundis nimis hominibus, ſi dolore vacant. Calor autem adjuvat omnia, quae frigus infeſtat: item lip-

l. 11. M. *ſub divo.* F. P. *ſub dio.* *l.* 12. F. M. *ſicuti.* *l.* 13. M. F. P. *neceſſaria eſt.* *l.* 26. P. *rectiorque.* *l.* 30. M. *articulis, doloribus, qui.* F. *articulis doloribuſque, qui.* P. *articulorum doloribus, qui.*

1 Aph. III, 2. 2 Aph. V, 24. 3 Aph. V, 18. 4 Aph. V, 20. 5 Aph. V, 21. 6 Aph. V, 25. 7 Aph. V, 25.

lippientes, ſi nec dolor, nec lachrymae ſunt: nervos [1] quoque, qui contrahuntur, praecipueque ea ulcera, quae ex frigore ſunt. Idem corporis colorem bonum facit: urinam movet. Si nimius eſt, corpus
28, 22. [2] effeminat, nervos [3] emollit, ſtomachum ſolvit. Minime vero aut frigus aut calor tuta ſunt, ubi [4] ſubita inſuetis ſunt. Nam frigus, lateris dolores, aliaque vitia; frigida aqua, ſtrumas excitat. Calor concoctionem prohibet, ſomnum aufert, ſudorem digerit, obnoxium morbis peſtilentibus corpus efficit.

CAP. X.

Obſervatio in Peſtilentia.

EST etiam obſervatio neceſſaria, qua quis in peſtilentia utatur adhuc integer, cum tamen ſecurus eſſe non poſſit. Tum igitur oportet peregrinari, navigare. Ubi id non licet, geſtari, ambulare ſub divo, ante aeſtum, leniter; eodemque modo ungi: &, ut ſupra comprehenſum eſt, vitare fatigationem, cruditatem, frigus, calorem,
22, 4. libidinem: multoque magis ſe continere. Si qua gravitas in corpore eſt, tum neque mane ſurgendum, neque pedibus nudis ambulandum eſt, minimeque poſt cibum, aut balneum: neque jejuno, neque coenato vomendum eſt: neque movenda alvus; atque etiam, ſi per ſe mota eſt, comprimenda eſt. Abſtinendum potius, ſi plenius corpus eſt. Itemque vitandum balneum, ſudor, meridianus ſomnus, utique ſi ci-

l. 21. F.P. *Sub dio.*

1 Aphor. v. 22. 2 Aphor. v. 16. 3 Aphor. v. 22. 4 Aphor. I. II.

ſi cibus quoque anteceſſit; qui tamen ſemel die tunc commodius aſſumitur: inſuper etiam modicus, ne cruditatem moveat. Alternis diebus invicem, modo aqua, modo vinum bibendum eſt. Quibus ſervatis, ex reliqua victus conſuetudine quam minimum mutari debet. Cum vero haec in omni peſtilentia facienda ſint, tum in ea maxime, quam Auſtri excitarint. Atque etiam peregrinantibus eadem neceſſaria ſunt, ubi gravi tempore anni diſceſſerunt ex ſuis ſedibus, vel ubi in graves regiones venerunt. Ac ſi caetera res aliqua prohibebit, utique abſtinere debebit: atque ita à vino ad aquam, ab hac ad vinum, eo, qui ſupra poſitus eſt, modo, tranſitus ei eſſe.

LIBER SECUNDUS.

Praefatio.

INSTANTIS autem valetudinis ſigna complura ſunt. In quibus explicandis non dubitabo auctoritate antiquorum virorum uti, maximeque Hippocratis; cum recentiores quoque medici, quamvis in curationibus mutarint, tamen haec illum optime praeſagiſſe fateantur. Sed antequam dico, quibus praecedentibus morborum timor ſubſit; non alienum videtur exponere, quae tempora anni, quae tempeſtatum genera, quae partes aetatis, qualia

---

l. 15. M. F. P. *ab vino.* *l.* 18. M. F. CORNELII CELSI DE MEDICINA LIBER II. P. ARTIUM AURELII CORNELII CELSI *libri primi finis. Incipit ſecundus de ſignis & communibus auxiliis.* *l.* 20. M. F. P. *autem adverſae valetudinis.* *l.* 26. M. F. P. *quamvis quaedam in.*

lia corpora maxime tuta vel periculis opportuna ſint, quod genus adverſae valetudinis in quoque timeri maxime poſſit. Non quod non omni tempeſtatum genere, omnis aetatis, omnis habitus homines per omnia genera morborum & aegrotent & moriantur; ſed quod frequentius tamen quaedam eveniant. Ideo utile eſt ſcire unumquemque, quid, & quando maxime caveat.

Cap. I.

Quae anni tempora, quae tempeſtatum genera, quae partes aetatis, qualia corpora vel tuta vel morbis opportuna ſint, & quod valetudinis genus in quoque timeri poſſit.

Igitur ſaluberrimum ver eſt: proxime deinde ab hoc, hiems: periculoſior aeſtas, autumnus longe periculoſiſſimus. Ex tempeſtatibus vero optimae [1] aequales ſunt, ſive frigidae, ſive calidae: peſſimae, quae
33, 31. maxime variant. Quo fit, ut [2] autumnus plurimos opprimat. Nam fere meridianis temporibus calor: nocturnis atque matutinis, ſimulque etiam veſpertinis, frigus eſt. Corpus ergo, & aeſtate, & ſubinde meridianis caloribus relaxatum, ſubito frigore excipitur. Sed ut eo tempore id maxime fit, ſic quandocunque evenit, noxium eſt. Ubi aequalitas autem eſt, ſaluberrimi ſunt [3] ſereni dies: meliores pluvii, quam tantum nebuloſi, nubilive: optimique hieme, qui omni vento vacant: aeſtate, quibus Favonii perflant. Si genus aliud ventorum eſt, ſalubriores

l. 3. 4. M. F. P. *non quo non omni tempore, in omni tempeſtatum genere, omnes.* *l.* 8. M. F. P. *ideoque.* *l.* 16. M. F. P. *proxima.* *l.* 22. M. F. P. *variant maxime.* *l.* 30. M. F. P. *eſt, tamen ſaluberrimi.* *l.* 31. M. F. P. *nebuloſi aut nubili.*

1 Aph. III. 8. 2 Aphor. III. 9. 3 Aphor. III. 15.

briores Septentrionales, quam Subſolani, vel [1] Auſtri ſunt. Sic tamen haec, ut interdum [2] regionum ſorte mutentur. Nam fere ventus ubique à mediterraneis regionibus veniens, ſalubris: à mari, gravis eſt. Neque ſolum in bono tempeſtatum habitu certior valetudo eſt; ſed pejores morbi quoque, ſi qui inciderunt, leviores ſunt, & promptius finiuntur. Peſſimum aegro eſt coelum, quod aegrum fecit; adeo ut in id quoque genus, quod natura pejus eſt, in hoc ſtatu ſalubris [3] mutatio ſit. AEtas media, tutiſſima eſt: quia neque juventae calore, neque ſenectutis frigore infeſtatur. Longis morbis ſenectus, acutis adoleſcentia magis patet. 47, 8.
[4] Corpus autem habiliſſimum quadratum eſt, neque gracile, neque obeſum. Nam longa [5] ſtatura, ut in juventa decora eſt, ſic matura ſenectute conficitur. Gracile corpus infirmum: obeſum hebes eſt. Vere tamen maxime, quaecunque [6] humoris motu novantur, in metu eſſe conſuerunt. Ergo tum lippitudines, puſtulae, profuſio [7] ſanguinis, abſceſſus corporis, quae ἀποστήματα Graeci nominant, bilis atra, quam μελαγχολίαν appellant; inſania, morbus comitialis, angina, gravedines, deſtillationes oriri ſolent. Hi quoque morbi, qui in articulis nervis- 138, 4.
que modo urgent, modo quieſcunt: tum maxime & inchoantur & repetunt. At aeſtas [8] non quidem vacat pleriſque [9] his morbis; ſed adjicit febres, vel ardentes, vel tertianas, vomitus, alvei dejectiones, auricularum dolores, ulcera oris, cancros, cum in cae-

l. 2. M. P. *tamen ut in haec int.* F. *tamen ut haec int. l.* 7. M. F. P. *ſed priores. l.* 9. M. F. P. *peſſimum ergo certum eſt. l.* 12. M. F. P. *ſit. At aetas. l.* 13. M. F. P. *quae neque. l.* 27. F. *ii quoque. l.* 31. M. F. P. *pleriſque ab his. l.* 32. M. F. P. *febres vel continuas, vel ardentes, vel tert. l.* 33. F. P. *alvi. l.* 34. M. F. P. *& in caeteris.*

1 Galen. de Theriac. l. 1. c. 11. p. 945. T. 13. 2 Aph. III. 3. 3 Dicaearch. Geogr. c. x. p. 56. Aph. II. 54. 4 Soran. Epheſ. Iſag. c. 5. 5 Aph. III. 10. 6 Aph. III. 21. 7 Soran. Epheſ. Iſag. c. 5.

caeteris quidem partibus, tum maxime obſcoenis; & quicquid ſudore hominem reſolvit. Vix quicquam ex [1] his in autumnum non incidit: ſed oriuntur eo quoque tempore febres incertae, lienis dolor, aqua inter cutem, tabes, quam Graeci φθίσιν nominant; urinae difficultas, στραγγουρίαν quam appellant; tenuioris inteſtini morbus, quem εἰλεὸν nominant. Fit item laevitas inteſtinorum, quae λειεντερία vocatur; coxae dolores, morbi comitiales. Idemque tempus & diutinis malis fatigatos, & ab aeſtate, etiam proxima preſſos interimit: & alios novis morbis conficit; & quoſdam longiſſimis implicat, maximeque quartanis, quae per hiemem quoque exerceant. Neque aliud magis tempus peſtilentiae patet, cuiuſcumque ea generis eſt; quamvis variis rationibus nocet. Hiems autem [2] capitis dolores, tuſſim, & quicquid in faucibus, in [3] lateribus, in viſceribus mali contrahitur, irritat.

Ex tempeſtatibus [4] Aquilo tuſſim movet, fauces exaſperat, ventrem [5] adſtringit, urinam ſupprimit, horrores excitat, item dolorem lateris & pectoris. Sanum tamen [6] corpus ſpiſſat, & mobilius atque expeditius reddit. Auſter [7] aures hebetat, ſenſus tardat, capitis dolorem movet, alvum ſolvit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum. Caeteri venti, quo huic vel illi propiores ſunt, eo magis vicinos his illiſve affectus faciunt. Calor omnis & jecur & lienem inflammat, mentem hebetat, & ut [8] anima deficiat, ut ſanguis prorumpat,

l. 1. M. F. P. *ſed maxime.* *l.* 7. F. *quam ſtranguriam.* P. *quam* σραγγουρίαν. *l.* 9. M. F. *lenitas.* *l.* 12. M. F. P. *aeſtate tantum proxima.* *l.* 13. M. F. P. *& aliis.* *l.* 14. P. *longiſſimos.* *l.* 24. M. F. P. *dolores.* *l.* 28. M. F. P. *dolores.* *l.* 30. M. F. P. *quo vel huic vel illi.* *l.* 31. P. *ſint.* *l.* 32. M. F. P. *Denique omnis calor & j. & l. inflam.* (*inflat* P.) *m. hebetat, ut anima.*

1 Aph. III. 22. 2 Aph. III. 23. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. II. 4 Aph. III. 5. 5 Aph. III. 17. 13. 6 Aph. III. 17. 7 Aph. III. 17. 8 Aph. V. 16.

rumpat, efficit. Frigus modo [1] nervorum diſtentionem, modo rigorem infert; illud σπασμὸς, hoc τέτανος Graece nominatur: nigrorem in ulceribus, & horrorem in febribus excitat. In ſiccitatibus, [2] acutae febres, lippitudines, [3] tormina, urinae difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres, [4] longae febres, alvi dejectiones, angina, cancri, morbi comitiales, reſolutio nervorum, quam παράλυσιν Graeci nominant. 178.
Neque ſolum intereſt, quales dies ſint, ſed etiam quales ante praeceſſerint. Si hiems ſicca Septentrionales ventos habuit, ver autem Auſtros & pluvias exhibet, fere ſubeunt [5] lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, praecipue in muliebribus. Si vero, Auſtri [6] pluviaeque hiemem occuparunt, ver autem frigidum & ſiccum eſt, gravidae quidem feminae, quibus tum adeſt partus, abortu periclitantur: hae vero quae gignunt, imbecillos, vixque vitales edunt. Caeteros lippitudo arida, &, ſi ſeniores ſunt, gravedines atque deſtillationes male habent. At ſi à prima hieme Auſtri ad ultimum ver continuarint, laterum dolores, & inſania febricitantium, † quam φρενῖτιν appellant, quam celerrime rapiunt. 148.
Ubi vero calor à primo vere orſus aeſtatem quoque ſimilem [7] exhibet, neceſſe eſt multum ſudorem in febribus ſubſequi. At ſi ſicca aeſtas [8] Aquilones habuit, autumno vero imbres Auſtrique ſunt, tota hieme, quae proxima eſt, tuſſis, deſtillatio, raucitas, in quibuſdam etiam tabes

l. 3. M. *illud* σπασμὸς *id eſt ſpaſmus: hoc* τέτανος *i. e. taſmus Graece nominatur.* F. *illud ſpaſmus: hoc taſmus Graece nominatur.* P. *Illud* σπασμος, *id eſt convulſio: hoc autem* τέτανος *Graeca voce nominatur.* *l.* 4. M. F. P. *nigritiem in ulceribus, humorem.* *l.* 17. F. P. *ideoque praecipue.* *l.* 19. P. *autem & frigidum.* *l.* 26. M. F. P. *continuarunt.* *l.* 27. M. F. *phreneſin.* P. φρένησιν. *l.* 28. M. F. *ubi primo calor.*

1 Aph. v. 17. 2 Aph. III. 7. 3 III. 16. 4 Aph. III. 16. 5 Aph. III. 11. 6 Aph. III. 12. 7 Aph. III. 6. 8 Aph. III. 13.

tabes oritur. Sin autem autumnus quoque aeque ſiccus [1] iiſdem Aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quae muliebria eſſe propoſui, ſecunda valetudo contingit: durioribus vero inſtare poſſunt, aridae lippitudines, & febres partim acutae, partim longae, & hi morbi, qui ex atra bile naſcuntur.

[2] Quod ad aetates vero pertinet, pueri proximique his vere optime valent, & aeſtate prima tutiſſimi ſunt: ſenes aeſtate & autumni prima parte: juvenes hieme, quique inter juventam ſenectutemque ſunt. Inimicior
39, 21. ſenibus hiems, aeſtas adoleſcentibus eſt. Tum ſi qua imbecillitas oritur, proximum eſt, ut infantes, teneroſque adhuc pueros ſerpentia [3] ulcera oris, quae ἄφθας Graeci nominant,
386, 10. vomitus, nocturnae vigiliae, aurium humor, circa umbilicum inflammationes exerceant. Propria etiam [4] dentientium, gingivarum exulcerationes, diſtentiones nervorum, febriculae, alvi dejectiones, maximeque caninis dentibus orientibus male habent. Quae pericula pleniſſimi cujuſque ſunt, & cui maxime venter adſtrictus eſt. At ubi aetas paulum proceſſit, † [5] glandulae, & vertebrarum, quae in ſpina ſunt, aliquo inclinationes, ſtrumae, verrucarum quaedam ge-
334, 11. nera dolentia, ἀκροχορδόνας Graeci appellant, & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente vero jam pube, [6] ex iiſdem multa, & longae febres, & ſanguinis ex naribus curſus. Maximeque omnis pueritia, [7] primum circa quadrageſimum diem; deinde ſeptimo

l. 1. M. F. P. *oriuntur*. l. 2. F. *hisdem*. l. 6. F. P. *poſſunt, & aridae*. l. 7. F. *& ii morbi*. l. 10. M. F. *proximeque*. l. 22. M. F. *febriculae interdum, alii*. l. 27. M. F. P. *aliquae*. l. 31. F. *hisdem*. l. ead. M. F. P. *multae & longae febres: ſanguinis*.

1 Aphor. III. 4. 2 Aphor. III. 18. 3 Aphor. III. 24. 4 Aphor. III. 25. 5 Aphor. III. 26. 6 Aph. III. 27. 7 Aphor. III. 28.

ſeptimo menſe, tum ſeptimo anno, poſtea
circa pubertatem periclitatur. Siqua etiam
genera morborum in infantem inciderunt,
ac neque pubertate, neque primis coitibus,
neque in femina primis menſtruis finita [1] 172. 17.
ſunt, fere longa ſunt: ſaepius tamen his
morbi pueriles, qui diutius manſerunt,
terminantur. Adoleſcentia [2] morbis acutis, 43, 15.
item comitialibus, tabique maxime objecta
eſt: fereque juvenes ſunt, qui ſanguinem
exſpuunt. Poſt hanc aetatem [3] laterum
& pulmonis dolores, lethargus, cholera,
inſania, ſanguinis per quaedam etiam velut
ora venarum, αἱμοῤῥοΐδας Graeci appellant,
profuſio. In ſenectute, [4] ſpiritus & urinae
difficultas, gravedo, articulorum & renum
dolores, nervorum [5] reſolutiones, malus
corporis habitus, καχεξίαν Graeci appellant, 62, 12.
nocturnae vigiliae, vitia longiora aurium, 401.
oculorum, etiam narium, praecipueque ſoluta 494.
alvus, &, quae ſequuntur hanc, tormina,
vel laevitas inteſtinorum, caeteraque fuſi
ventris mala. Praeter haec graciles, tabes,
dejectiones, deſtillationes, item viſcerum
& laterum dolores fatigant. Obeſi plerumque
acutis morbis, & difficultate ſpirandi,
ſtrangulantur, ſubitoque ſaepe moriuntur,
quod in corpore tenuiore vix evenit.

CAP. II.

De ſignis adverſae valetudinis futurae.

ANTE adverſam autem valetudinem, ut ſupra dixi, quaedam notae oriuntur; quarum omnium commune eſt, ali-

---

l. 6. M. F. P. *his* omittunt. *l.* 18. M. *cacheſiam.* F. *cacheſian.* *l.* 21. M. F. P. *alvus, quam ſequuntur.* *l.* 22. M. F. P. *levitas.* *l.* ead. *ventris fuſi.*

1 Aphor. III. 18. 2 Aphor. III. 29. 3 Aph. III. 30. 4 Aphor. III. 31. 5 Aphor. VI. 57.

aliter ſe corpus habere, atque conſuevit; neque in pejus tantum, ſed etiam in melius. Ergo ſi plenior aliquis, & ſpecioſior, & coloratior factus eſt, ſuſpecta habere bona ſua debet. Quae quia neque in eodem habitu ſubſiſtere, neque ultra progredi poſſunt, fere retro, quaſi ruina quadam, revolvuntur. Pejus tamen ſignum eſt, ubi
58, 19. aliquis contra conſuetudinem emacuit, &
51, 22. colorem decoremque amiſit: quoniam in
53. 24. his, quae ſuperant, eſt quod morbus demat: in his quae deſunt, non eſt quod ipſum morbum ferat. Praeter haec, protinus timeri debet, ſi graviora membra ſunt; ſi crebra ulcera oriuntur; ſi corpus ſupra conſuetudinem incaluit; ſi gravior ſomnus preſſit, ſi tumultuoſa ſomnia fuerunt; ſi ſaepius expergiſcitur aliquis, quam aſſuevit, deinde iterum ſoporatur: ſi corpus dormientis circa partes aliquas contra conſuetudinem inſudat, maximeque ſi circa pectus, aut cervices, aut crura, vel genua, vel coxas. Item, ſi marcet animus: ſi loqui & moveri piget; ſi corpus torpet; ſi dolor praecordiorum eſt, aut totius pectoris, aut, qui in plurimis evenit, capitis; ſi ſalivae plenum eſt os; ſi oculi cum dolore vertuntur: ſi tempora aſtricta ſunt: ſi membra inhorreſcunt; ſi ſpiritus gravior eſt: ſi circa frontem intentae venae moventur; ſi frequentes oſcitationes: ſi genua quaſi fatigata ſunt, totumve [1] corpus laſſitudinem ſentit. Ex quibus ſaepe plura, nunquam non aliqua febrem antecedunt. In primis tamen illud con-

---

l. 21. M. F. P. *maximeque circa.* *l.* 24. F. *corpus torquet.* *l.* 25. F. P. *aut in plurimis venis capitis.*

1 Aphor. II. 5.

conſiderandum eſt, num cui ſaepius horum aliquid eveniat, neque ideo corporis ulla difficultas ſubſequatur. Sunt enim quaedam proprietates hominum, ſine qua- 96, 15. rum notitia non facile quicquam in futurum praeſagiri poteſt. Facile itaque ſecurus eſt in his aliquis, quae ſaepe ſine periculo evaſit. Ille ſollicitari debet, cui haec nova ſunt; aut qui iſta nunquam ſine cuſtodia ſui tuto habuit.

CAP. III.

Quae bona in aegrotantibus ſigna ſint.

UBI vero febris aliquem occupat, ſcire licet, non periclitari, ſi in latus aut dextrum aut ſiniſtrum, ut ipſi in uſu eſt, cubat [1], cruribus paulum reductis; qui fere ſani quoque jacentis habitus eſt: ſi facile convertitur; ſi noctu dormit, ſi interdiu vigilat; ſi ex facili ſpirat; ſi non conflic- 51, 10. tatur; ſi circa umbilicum [2] & pubem cutis 51, 16. † plana eſt; ſi praecordia ejus ſine ullo ſenſu doloris aequaliter mollia in utraque parte ſunt: quod ſi paulo tumidiora ſunt, tamen digitis cedunt & non dolent. Haec valetudo, ut ſpacium aliquod habebit, ſic tuta erit. Corpus quoque, quod aequaliter molle & calidum eſt, quodque aequaliter [3] totum inſudat, & cujus febricula [4] eo ſudore finitur, ſecuritatem pollicetur. Quando jam ad ſanitatem venit corpus, † ſternutamentum etiam inter bona indicia eſt, & cupiditas [5] cibi vel a principio ſervata, vel etiam poſt faſtidium orta. Neque terrere debet ea

l. 1. M. F. P. *numquid.* *l.* 2. F. P. *eveniat, a. neque.* *l.* 10. P. *tuta.* *l.* 15. M. F. P. *viſum.* *l.* 32. *a primo ſervata.*

1 Actuar. M. Med. II. 3. 2 Aphor. II. 35. 3 De Judicat. I, 3. 4 Aph. IV. 55. 5 Aphor. II, 32.

ea febris, quae eodem die finita eſt: ac ne ea quidem, quae, quamvis longiore tempore tenuit, tamen ante alteram acceſſionem ex toto quievit, ſic, ut corpus integrum, quod εἰλικρινὲς Graeci vocant, fieret. Si quis autem incidit vomitus, mixtus eſſe ex bile & pituita debet: & in urina ſubſidere album, laeve [1], aequale; ſic ut etiam, ſi quae quaſi nubeculae innatarint, in imum deferantur. Ac venter ei, qui a periculo tutus eſt, reddit mollia, figurata, atque eodem fere tempore, quo ſecunda valetudine aſſuevit, modoque convenientia his, quae aſſumuntur. Pejor cita alvus eſt, ſed ne haec quidem terrere protinus debet, ſi matutinis temporibus coacta magis eſt, aut ſi procedente tempore paulatim contrahitur, & rufa eſt, neque [2] foeditate odoris ſimilem alvum ſani hominis excedit. Ac lumbricos [3] quoque aliquos † ſub fine morbi deſcendiſſe nihil nocet. Si inflatio ſine inflammatione in ſuperioribus partibus [4] dolorem tumoremque fecit, bonum ſignum eſt ſonitus ventris inde ad inferiores partes devolutus; magiſque etiam, ſi ſine difficultate, cum ſtercore exceſſit.

Cap. IV.

Mala ſigna aegrotantium.

Contra gravis morbi periculum eſt, ubi ſupinus aeger jacet, porrectis manibus, & cruribus: ubi reſidere
54, 28. vult in ipſo acuti morbi impetu, praecipueque pulmonibus laborantibus: ubi nocturna vigilia premitur, etiamſi interdiu ſomnus

l. 3. M. F. P. *evanuit, tamen.* *l.* 6. M. F. P. *eſſe & bile.* *l.* 9. M. F. *in unum.* *l.* 10. F. P. *reddit modo mollis.* *l.* 11. M. F. P. omittunt *atque.* *l.* ead. F. P. omittunt *modoque.* *l.* 21. M. F. P. *nocet. inflammatio in ſup.* *l.* 23. F. P. *ſonus.* *l.* 24. M. F. P. *evolutus.*

1 De Judicat. I. 8. 2 De Judicat. I. 6. 3 De Judicat. I. 7. Praenot. X. I. Aph. IV. 74.

nus accedit, ex quo tamen pejor eſt, qui
inter quartam horam & noctem, quam qui
a matutino tempore ad quartam. Peſſimum
tamen eſt, ſi ſomnus neque noctu, neque
interdiu accedit: id enim fere ſine conti-
nuo [1] delirio eſſe non poteſt. Neque vero 64, 16.
ſignum bonum eſt, ſomno ultra [2] debitum 54, 33.
urgeri: pejuſque, quo magis ſopor inter-
diu, noctuque continuat. Mali etiam mor-
bi teſtimonium eſt, vehementer & crebro
ſpirare, a ſexto [3] die coepiſſe inhorreſcere: 49, 20.
pus expuere: vix excreare, dolorem habere 56, 3.
continuum: difficulter ferre morbum: jac-
tare brachia & crura: ſine voluntate [4] la- 54, 31.
chrymare: † habere humorem [5] glutinoſum 54, 14.
dentibus inhaerentem; cutem circa [6] umbi- 49, 21.
licum & pubem macram: praecordia [7] in-
flammata, dolentia, dura, tumida, intenta;
magiſque, ſi haec dextra parte quam ſiniſtra
ſunt: periculoſiſſimum tamen eſt, ſi venae
quoque ibi vehementer agitantur. Mali 48, 9.
etiam morbi ſignum eſt, nimis celeriter
emacreſcere: caput & pedes manuſque [8] fri-
gidas habere, ventre & lateribus calenti-
bus; aut frigidas [9] extremas partes acuto 55, 22.
morbo urgente; aut poſt ſudorem [10] inhor- 285, 27.
reſcere: aut poſt vomitum [11] ſingultum eſſe,
vel rubere oculos: aut [12] poſt cupiditatem
cibi, poſtve longas febres hunc faſtidire; 53, 17.
aut multum ſudare, maximeque frigido 56, 11.
ſudore; aut habere ſudores non per totum 301, 24.
corpus aequales, quique febrem non finiant.
Malae etiam febres, quae quotidie tempore
eodem revertantur; quaeve ſemper pares
acceſ-

---

l. 2. P. *noctem eſt, quam. l.* 3. M. F. P. omitt. *a. l.* 6. M. F. P. *dolore eſſe non poteſt. Aeque vero ſignum malum eſt, etiam ſomno. l.* 8. M. F. P. *quo ſe magis. l.* 23. M. F. P. *calidas habere, ventre & lateribus frigentibus. l.* 32. M. F. P. *finiant, & eas febres.*

1 Aph. VII. 18. 2 Aph. II. 3. 3 Aph. IV. 29. 4 Aph. IV. 52. VIII. 2. 5 Aph. IV. 53. 6 Aph. II. 35. 7 Aph. II. 28. 8 Aph. VIII. 11. 9 Aph. VII. 1. 26. 10 Aph. VII. 4. 11 Aph. VII. 3. 12 Aph. VII. 6.

acceſſiones habeant, neque [1] tertio quoque die
leventur; quaeve ſic continuent, ut per ac-
ceſſiones increſcant, per deceſſiones tan-
tum molliantur, nec unquam integrum
corpus dimittant. Peſſimum eſt, ſi ne leva-
175, 13. tur quidem febris, ſed aeque concitata con-
55, 20. tinuat. Periculoſum eſt etiam, poſt arqua-
tum [2] morbum febrem oriri; utique ſi prae-
cordia dextra parte dura manſerunt, aut
dolentibus iis laeva. Nulla acuta febris le-
viter terrere nos debet. Neque unquam
in acuta [3] febre, aut a ſomno non eſt terribi-
lis nervorum diſtentio. Timere etiam ex
ſomno [4], mali morbi eſt. Itemque in prima
febre protinus mentem, eſſe turbatam,
membrumve aliquod eſſe reſolutum. Ex
quo caſu quamvis vita redditur, tamen id
56, 13. fere membrum debilitatur. Vomitus etiam
296, 10. periculoſus eſt ſincerae pituitae vel bilis;
56, 17. pejorque, ſi viridis, aut [5] niger eſt. At mala
urina eſt, in qua ſubſidunt ſubrubra aut
livida: deterior, in qua quaſi fila quaedam
tenuia atque alba: peſſima ex his, ſi tan-
quam ex furfuribus factas nubeculas re-
praeſentat. Diluta quoque, atque alba, vi-
tioſa eſt, [6] ſed in phreniticis maxime. Alvus
autem mala eſt, ex toto ſuppreſſa. Pericu-
loſa etiam, quae inter febres fluens con-
quieſcere hominem in cubili non patitur;
utique, ſi quod deſcendit, eſt perliquidum,
aut albidum, aut pallidum, aut ſpumans.
Praeter haec periculum oſtendit id, quod
excernitur, ſi eſt exiguum, glutinoſum,
56, 31. laeve, album, idemque ſubpallidum: vel ſi
eſt

---

l. 3. F. P. *diſceſſiones.* *l.* 6. M. P. *continuant.* *l.* 9. M. F. P. *ac dolentibus.* *l.* 16. M. F. P. *phreneticis.*

1 Aph. IV. 43. 2 Aph. IV. 62. 3 Aph. IV. 66. 4 Aph. IV. 67. 5 Aph. IV. 22. 6 Aph. IV. 72.

eſt aut lividum, aut bilioſum, aut cruen-
tum, aut pejoris odoris, quam ex conſue-
tudine. Malum eſt etiam, quod poſt fe- 56, 33.
bres longas, ſincerum eſt.

CAP. V.

De ſignis longae valetudinis.

POST haec indicia, notum eſt longum
morbum fieri: ſic enim neceſſe eſt, ni-
ſi occidit. Neque ulla alia ſpes in mag-
nis eſt, quam ut impetum morbi trahen-
do aliquis effugiat, porrigaturque in id
tempus, quod curationi locum praeſtet.
Protinus tamen ſigna quaedam ſunt, ex
quibus colligere poſſumus, morbum, etſi
non interemerit, longius tamen tempus
habiturum. Ubi frigidus [2] ſudor inter febres 56, 11.
non acutas circa caput tantum, & cervices
oritur; aut ubi, febre non quieſcente, cor-
pus † inſudat; aut ubi corpus modo [3] frigi-
dum, modo calidum eſt, & color alius ex
alio fit; aut ubi, quod inter febres [4] aliqua
parte abſceſſit, ad ſanitatem non pervenit;
aut ubi aeger pro ſpacio parum emacreſcit. 48, 9.
Item, ſi urina modo liquida & [5] pura eſt,
modo habet quaedam ſubſidentia; ſi laevia
atque alba rubrave ſunt, quae in ea ſubſi-
dunt; aut ſi quaſdam quaſi miculas repraeſ-
ſentat; aut ſi bullulas excitat. 60, 31.

CAP. VI.

De indiciis mortis.

SED inter haec quidem, propoſito me-
tu, ſpes tamen ſupereſt. Ad ultima vero
jam

l. 9. M. F. P. *Neque vitae alia in malis magnis. l.* 23. M. P. *at ubi. l.* 25. M. F. P. *Item urina. l.* 27. M. F. P. *maculas.*

1 Aph. vii, 6. 2 Aph. iv, 37. Coac. Praen. iv. 8, 39, 40. De Jud. vi, 9. viii. 2, 3, 4, 5. †Aph. iv, 56. 3 Aph. vii, 60. 4 Aph. iv, 51. 5 De Jud. vi. 1, 2. Aph. vii, 31.

jam ventum eſſe teſtantur, [1] nares acutae,
collapſa tempora, [2] oculi concavi, frigidae
languidaeque aures & imis partibus leni-
ter verſae, cutis circa frontem dura & in-
tenta, color aut niger aut perpallidus; mul-
toque magis, ſi ita haec ſunt, ut neque [3] vi-
gilia praeceſſerit, neque ventris reſolutio,
neque inedia. Ex quibus cauſis interdum
haec ſpecies oritur, ſed uno die finitur. Ita-
que diutius durans, mortis index eſt. Si
vero in morbo vetere [4] jam triduo talis eſt,
in propinquo mors eſt: magiſque, ſi prae-
ter haec oculi quoque lumen [5] refugiunt, &
51, 15. illachrymant; quaeque in iis alba eſſe de-
bent, [6] rubeſcunt; atque in iiſdem [7] venulae
pallent; pituitaque in iis innatans, noviſſi-
me angulis [8] inhaereſcit; alterque ex his mi-
nor eſt; iique aut vehementer ſubſederunt,
aut facti tumidiores ſunt; perque ſom-
72, 18. num [9] palpebrae non committuntur, ſed in-
ter has ex albo oculorum aliquid apparet;
neque id fluens alvus expreſſit: eaedemque
palpebrae pallent, & idem [10] pallor labra &
nares decolorat: eademque labra, & nares,
51, 28 oculique, & palpebrae, & ſupercilia, aliqua-
ve ex his pervertuntur; iſque propter im-
becillitatem jam † non audit, aut non videt.
50, 30. Eadem mors denunciatur, ubi aeger ſu-
pinus [11] cubat, eique genua [12] contracta
ſunt: ubi deorſum ad pedes ſubinde delabi-
51, 14. tur: ubi brachia & [13] crura nudat, & inae-
qualiter diſpergit, neque iis calor ſubeſt: ubi
51, 7. hiat [14]: ubi aſſidue dormit: ubi is, qui men-
tis ſuae non eſt, neque id facere ſanus ſo-
let,

---

l. 28. M. F. P. *ubi aegri ſupini cubant*, *hiſque genua.* *l.* 30. F. *ubi is deorſum.* *l.* 31. M. P. *inaequabiliter.*

1 Praen. II, 6. Coac. Praen. I, 104. 2 Praen. II, 7. 3 Praen. II, 13. 4 Praen. II, 17. Pr. VII, 51. 5 Pr. II, 19, 20. 6 Pr. II, 23. 7 Id. II, 24. 8 Id. II, 24. 9 Aphor. VI, 52. Praen. III, 1, 2. 10 Aph. IV, 49. 11 Praen. III, 8. 12 Id. III, 1. 13 Id. III, 10. 14 Id. III, 3.

let, dentibus [1] ſtridet: ubi ulcus, [2] quod aut 63, 22.
ante, aut in ipſo morbo natum eſt, aridum,
& aut pallidum, aut lividum factum eſt.
Illa quoque mortis indicia ſunt, [3] ungues, 66, 14.
digitique pallidi; frigidus [4] ſpiritus: aut ſi
manibus quis in febre, & acuto morbo,
vel inſania, pulmoniſve dolore, vel capitis,
in veſte [5] floccos legit, fimbriaſve diducit,
vel in adjuncto pariete, ſi qua minuta e-
minent, carpit. Dolores etiam circa coxas
& inferiores partes orti, ſi [6] ad viſcera tran-
ſierunt, ſubitoque deſierunt, mortem ſub-
eſſe teſtantur; magiſque, ſi alia quoque
ſigna acceſſerunt. Neque is ſervari poteſt,
qui ſine ullo tumore febricitans, ſubito
ſtrangulatur, aut devorare ſalivam ſuam
non poteſt: cuive in eodem febris corporiſ-
que habitu cervix [7] invertitur, ſic ut devo-
rare aeque nihil poſſit: aut cui ſimul & con-
tinua febris & ultima corporis infirmitas 52, 6.
eſt: aut cui, febre non quieſcente, exte-
rior pars [8] friget, interior ſic calet, ut etiam 51, 25.
ſitim faciat: aut qui, febre aeque non quieſ- 90, 23.
cente, ſimul & [9] delirio & ſpirandi difficul-
tate vexatur: aut qui epoto [10] veratro, ex-
ceptus diſtentione nervorum eſt: aut qui
ebrius obmutuit. Is enim fere [11] nervorum
diſtentione conſumitur, niſi aut febris ac-
ceſſit, aut eo tempore, quo ebrietas ſolvi
debet, loqui coepit. Mulier quoque gravi-
da [12] acuto morbo facile conſumitur; & is,
cui ſomnus dolorem [13] auget: & cui protinus,
in recenti morbo, bilis atra [14] vel infra vel
ſupra ſe oſtendit: cuive alterutro modo ſe
prom-

l. 15. F. P. *timore.* *l.* 18. M. F. P. *convertitur.* *l.* 21. P. *febre aeque non.* *l.* 27. M. F. P. *Is enim febre adjecta nervorum.*

1 Id. IV, 4. 2 Id. IV, 7, 8. 3 Aph. VIII, 12. 4 Id. IV. 9. 5 Id. IV. 14. 6 Aph. IV. 35. 7 Aph. IV. 48. 8 Aph. IV. 50. 9 Aph. IV. 16. V. 1. Coac. IV. 24. 10 Aph. V. 5. 11 Aph. V. 30. 12 Aph. II. 1. 13 Aph. IV. 22.

promſit, cum jam longo morbo corpus
51, 11. ejus eſſet extenuatum & confectum. Spu-
70, 32. tum etiam 1 bilioſum, & purulentum, ſive
71, 2. ſeparatim iſta, ſive mixta proveniunt, in-
teritus periculum oſtendunt. Ac, ſi circa
ſeptimum diem tale eſſe coepit, proximum
eſt, ut is circa quartumdecimum diem de-
cedat, niſi alia ſigna mitiora pejorave ac-
ceſſerint: quae quo leviora graviorave
ſubſecuta ſunt, eo vel ſeriorem mortem,
vel maturiorem denunciant. Sudor quo-
que 2 frigidus in acuta febre peſtiferus eſt:
301, 24. atque in omni morbo vomitus, qui 3 varius,
52, 18. & multorum colorum eſt: praecipueque, ſi
malus in hoc odor eſt. Ac ſanguinem quo-
que in febre 4 vomuiſſe peſtiferum eſt. Urina
52, 21. vero 5 fulva & tenuis † in magna cruditate eſſe
conſuevit; & ſaepe, antequam ſpacio matu-
reſcat, hominem rapit. Itaque ſi talis diutius
permanet, periculum mortis oſtendit. Peſ-
ſima 6 tamen eſt, praecipueque mortifera,
nigra, craſſa, mali odoris. Atque in viris
quidem & mulieribus talis deterrima eſt.
In pueris vero, quae tenuis & diluta eſt. Al-
vus quoque varia, peſtifera eſt; & quae
ſtrigmentum, ſanguinem, bilem, 7 viride
aliquid, modo diverſis temporibus, modo
ſimul, & in miſtura quadam, diſcreta ta-
men repraeſentat. Sed haec quidem poteſt
paulo † diutius trahere. In praecipiti vero
jam eſſe denunciat, quae liquida, eademque
que vel nigra 8, vel pallida, vel pinguis eſt;
52. 34. utique, ſi magna foeditas 9 odoris acceſſit.
53, 2. Illud interrogari me poſſe ab aliquo ſcio:
ſi cer-

l. 2. M. F. P. *& affectum.* *l.* 8. M. F. P. *ſigna meliora.* *l.* 17. M. F. P. *vero rubra.* *l.* 25. M. F. P. *eſt; quae.* *l.* 26. F. P. *bilem viridem.*

1 Aph. IV. 23. 2 Praen. V. 4. 3 Praen. XII. 11, 12, 13, 14. 4 Aph. VII. 37. 5 De Jud. VII. 5. 6 Praen. XI. 14, 15. 7 Plin. XXVIII. 6. 8 Praen. X. 8, 9. 9 Vict. Acut. XLVIII. 1. 10 Praen. X. 6.

ſi certa futurae mortis indicia ſunt, quomodo interdum deſerti a medicis convaleſcant, quoſdamque fama prodiderit in ipſis funeribus revixiſſe? Quinetiam vir jure magni nominis † Democritus, ne finitae quidem vitae ſatis certas † notas eſſe, propoſuit, quibus medici credidiſſent: adeo illud non reliquit, ut certa aliqua ſigna futurae mortis eſſent. Adverſus quod ne illud quidem dicam, quod in vicino ſaepe quaedam notae poſitae, non bonos, ſed imperitos medicos decipiunt (quod Aſclepiades ſciens, † funeri obvius inclamavit, eum vivere, qui efferebatur:) [1] nec protinus [2] crimen artis eſſe, ſi quod profeſſoris ſit. Illa
tamen moderatius ſubjiciam. Conjectura- 13, 22.
lem [3] artem eſſe medicinam, rationemque conjecturae talem eſſe, ut cum ſaepius aliquando † reſponderit, interdum tamen fallat. Non itaque, ſi quid vix [4] milleſimo in corpore aliquem decipit, id fidem non habet, cum per innumerabiles homines reſpondeat. Idque non in his tantum, quae peſtifera ſunt, dico: ſed in his quoque, quae ſalutaria. Siquidem [5] etiam ſpes interdum fruſtratur, & moritur aliquis, de quo medicus ſecurus primo fuit. Quaeque meden-
di cauſa reperta ſunt, nonnunquam in pejus 18, 13.
aliquibus vertunt. Neque id evitare huma- 19, 18.
na imbecillitas in tanta varietate corporum poteſt. Sed eſt tamen medicinae fides, quae multo ſaepius, perque multo [6] plures aegros prodeſt. Neque tamen ignorare oportet, in [7] acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis, & mortis.

CAP.

---

l. 9. M. F. P. *adverſus quos.* *l.* 12. M. F. P. *quod Aſclepiades funeri obvius intellexit quendam vivere.* *l.* 14. M. F. P *ne protinus.* *l.* 19. M. F. P. *fallat nos. Si quid itaque vix.* *l.* 21. M. F. P. *corpore aliquando decipit, id fidem notam habet.* *l.* 29. M. F. P. *aliquid convertunt.*

1 Soran Epheſ. cap. IV. 2 Hipp. de Arte XV. 6, 7. 3 Sext. Emp. adv. Math. l. I. c. 3. Macrob. Sat. VII. 15. 4 Cic. de N. D. II. 4. 5 Quintil. Declam. VIII. p. 110. 6 Galen. M. Med. LXI. 7 Aph. II. 19.

Cap. VII.

De notis, quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit.

Sed cum propoſuerim ſigna, quae in omni adverſa valetudine communia eſſe conſueverunt; ad ea quoque tranſibo, ut, quas aliquis in ſingulis morborum generibus habere poſſit notas, indicem. Quaedam autem ſunt, quae ante febres, quaedam quae inter eas, quid aut intus ſit, aut venturum ſit, oſtendit. Ante febres, ſi caput grave eſt, aut ex ſomno oculi caligant, aut frequentia ſternutamenta ſunt, circa caput aliquis pituitae impetus timeri poteſt. Si ſanguis, aut calor abundat, pro-
48, 9. ximum eſt, ut aliqua parte profluvium ſanguinis fiat. Si ſine cauſa quis emacreſcit, ne in malum habitum corpus ejus decidat, metus eſt. Si praecordia dolent, aut inflatio gravis eſt, aut toto die non concocta fertur urina, cruditatem eſſe manifeſtum eſt. Quibus diu color [1] ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis doloribus conflictantur, † vel terram edunt. Qui diu habent faciem [2] pallidam & tumidam, aut capite, aut viſceribus, aut alvo laborant. Si in continua febre puero venter nihil reddit,
64, 17. mutaturque ei color, nec ſomnus [3] accedit, ploratque is aſſidue, metuenda nervorum diſtentio eſt. Frequens autem deſtillatio in corpore tenui longoque, tabem timendam eſſe teſtatur. Ubi pluribus diebus non deſcen-

---

l. 6. F. *conſuerunt.* & *at* abeſt a M. F. P. *l.* 18. M. F. P. *recidat.* *l.* 20. M. F. P. *inflammatio.* *l.* 30. *diſtillatio.* *l.* 31. P. M. *timidam.*

1 II. Praed. xxxix. 1, 2, 3. 2 II. Praed. xxix. 7, 8. 3 Aph. vii, 18.

deſcendit alvus, docet, aut ſubitam dejectionem, aut febriculam inſtare. Ubi pedes tument, & longae dejectiones ſunt, aut dolor in imo ventre † & coxis eſt, aqua inter cutem inſtat, ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt his, quibus, cum voluntas † deſidendi eſt, venter nihil reddit, niſi & aegre & durum. Cum tumor in [1] pedibus eſt, idemque modo dextra, modo ſiniſtra parte ventris, invicem oritur atque finitur, a jocinore id malum proficiſci videtur. Ejuſdem morbi nota eſt, ubi circa [2] umbilicum inteſtina torquentur (στρόφον Graeci nominant) coxaeque dolores manent, qui neque tempore, neque remediis ſolvuntur. Dolor autem articulorum, prout in pedibus, manibusve, aut alia qualibet parte ſic eſt, ut eo loco nervi contrahantur; aut ſi id membrum, ex levi cauſa fatigatum, aeque frigido, calidoque offenditur, ποδάγραν χειράγρανve, vel ejus articuli, in quo id ſentitur, morbum futurum eſſe denunciat. Quibus in pueritia ſanguis ex naribus fluxit, dein fluere deſiit, hi vel capitis doloribus conflictentur neceſſe eſt, vel in articulis aliquas exulcerationes graves habeant, vel aliquo morbo etiam debilitentur. Quibus feminis [3] menſtrua non proveniunt, neceſſe eſt capitis acerbiſſimi dolores ſint, vel quaelibet alia pars morbo infeſtetur. Eademque his pericula ſunt, quibus articulorum vitia, ut dolores, tumoreſque, ſine podagra ſimilibuſque morbis, oriuntur,

l. 3. F. P. *turgent*, *longae dejectiones ſunt*, *ubi*. M. *tument*, *l. d. ſ. ubi*. *l.* 7. M. F. P. *quibus voluntas*. *l.* 9. *cum* abeſt a M. F. P. *l.* 11. M. F. P. *finitur ſed a.* *l.* 15. M. F. P. *manent*, *eaque neque*. *l.* 17. P. *Calor*. *l.* 21. M. *oſtenditur*.

1 Praen. VIII. 4. 2 Aph. IV. 11. 3 Aph. V. 57.

tur, & deſinunt. Utique, ſi ſaepe tempora iiſdem dolent, noctuque corpora inſudant, frons prurit, lippitudinis metus eſt. Si mulier a partu vehementes dolores habet, neque praeterea ſigna mala ſunt, circa viceſimum diem aut ſanguis per nares erumpet, aut in inferioribus aliquid abſcedet. Quicunque etiam dolorem ingentem circa tempora & frontem habebit, ei alterutra ratione finiet: magiſque, ſi juvenis erit, per ſanguinis profuſionem; ſi ſenior, per ſuppurationem. Febris autem, quae ſubito ſine ratione, ſi bonis ſignis finita eſt, fere revertitur. Cui fauces ſanguine & interdiu & noctu replentur, ſic, ut neque capitis dolores, neque praecordiorum, neque tuſſis, neque vomitus, neque febricula praeceſſerit, hujus aut in naribus, aut in faucibus ulcus reperietur. Si mulieri ex inguine febricula orta eſt, neque cauſa apparet, ulcus in vulva eſt. [1] Urina autem craſſa, ex qua quod deſidit, album eſt, ſignificat circa articulos, aut circa viſcera dolorem, metumque morbi eſſe. Eadem viridis, aut viſcerum dolorem, tumoremque cum aliquo periculo ſubeſſe, aut corpus certe integrum non eſſe, teſtatur. At ſi † ſanguis aut pus [2] in urina eſt, vel veſica, vel renes exulcerati ſunt. Si haec craſſa carunculas [3] quaſdam exiguas aut quaſi capillos habet, aut ſi [4] bullat, aut male [5] olet, aut interdum quaſi arenam, interdum quaſi ſanguinem trahit, dolent autem coxae, quaeque inter has ſuperque pubem ſunt, & acce-

---

l. 2. M. F. P. *inſudant, ſi frons.* *l.* 5. *neque alia praeterea.* M. *neque praeter ea.* *l.* 7. M. F. P. *inferioribus partibus aliquid.* *l.* 9. M. F. P. *is alterutra ratione eum finiet.* *l.* 22. P. *deſidet.* *l.* 30. M. F. P. *exiguas quaſi.* *l.* 31. M. F. P. *& male olet, & interdum.*

1 Aph. IV. 74. Plin. XXVIII. 6. † Aph. IV. 78. 81. 2 Aph. IV. 75. 3 Aph. IV. 76. 4 Plin. XXVIII. 6. 5 Aph. IV. 81.

accedunt frequentes ructus , interdum vomitus bilioſus extremaeque partes frigeſcunt , urinae crebra cupiditas , ſed magna difficultas eſt , & quod inde excretum eſt , aquae ſimile , vel rufum , vel pallidum eſt , paulum tamen in eo levamenti eſt , alvus vero cum multo ſpiritu redditur , utique in renibus vitium eſt. At ſi paulatim deſtillat , vel ſi ſanguis per hanc editur , & in eo quaedam cruenta concreta ſunt , idque ipſum cum difficultate redditur , & circa pubem interiores partes dolent , in eadem veſica vitium eſt. Calculoſi vero his indiciis cognoſcuntur. † Difficulter urina redditur ; paulatimque , interdum etiam ſine voluntate , [1] deſtillat. Eadem arenoſa [2] eſt. non- 480,13 nunquam aut ſanguis , aut cruentum , aut purulentum aliquid cum ea excernitur. Eamque quidam promptius recti , quidam reſupinati , maximeque hi , qui grandes calculos habent , quidam etiam inclinati reddunt , colemque extendendo , dolorem levant. Gravitatis quoque cujuſdam in ea parte ſenſus eſt ; atque ea curſu , omnique motu augetur. Quidam etiam , cum torquentur , pedes inter ſe , ſubinde mutatis vicibus , implicant. Feminae vero oras naturalium ſuorum manibus admotis ſcabere crebro coguntur. Nonnunquam , ſi digitum admoverint , ubi veſicae cervicem is urget , calculum ſentiunt. At , qui ſpumantem ſanguinem excreant , his in pulmone vitium eſt. Mulieri gravidae [3] ſine modo fuſa alvus elidere partum poteſt. Eidem ſi 73, 34 lac

l. 8. M. F. P. *Aut ſi.* *l.* 12. M. F. P. *inferiores.* *l.* 25. M. F. P. *augentur.* *l.* 30. P. *adnoverunt.* *l.* 34. Treverius. *Solet.*

1 Aph. v. 80. 2 Aph. IV. 79. 3 Aph. v. 34.

lac [1] ex mammis profluit, imbecillum eſt, quod intus gerit. Durae mammae, ſanum illud eſſe, teſtantur. Frequens [2] ſingultus & praeter conſuetudinem continuus, jecur inflammatum eſſe, ſignificat. Si [3] tumores ſuper ulcera ſubito eſſe deſierunt, idque a tergo incidit, vel diſtentio nervorum, vel rigor timeri poteſt: at, ſi a priore parte id evenit, vel lateris acutus dolor, vel inſania, expectanda eſt. Interdum etiam hujuſmodi caſum, quae tutiſſima inter haec eſt,
47, 14. profuſio alvi ſequitur. Si ora [4] venarum,
401, 17. ſanguinem ſolita fundere, ſubito ſuppreſſa ſunt, aut aqua inter cutem, aut tabes ſequitur. Eadem tabes ſubit, ſi in lateris dolo-
67, 2. re orta ſuppuratio intra [5] quadraginta dies purgari non potuit. At, ſi longa [6] triſtitia cum longo timore & vigilia eſt, atrae bilis morbus ſubeſt. Quibus ſaepe ex naribus fluit ſanguis, his aut † lienis tumet aut capitis dolores ſunt: quos ſequitur, ut quaedam ante oculos tanquam imagines obverſentur. At, quibus † magni lienes ſunt, his [7] gingivae malae ſunt, & os olet, aut ſanguis aliqua parte prorumpit. Quorum ſi nihil evenit,
215, 13. neceſſe eſt in cruribus mala ulcera, & ex his nigrae cicatrices fiant. Quibus cauſa doloris, neque ſenſus [8] ejus eſt, his mens laborat. Si in ventrem [9] ſanguis confluxit, ibi in pus vertitur. Si a coxis, & ab inferioribus partibus dolor † in pectus tranſit, neque ullum ſignum malum acceſſit, ſuppurationis eo loco periculum eſt. Quibus ſine febre aliqua parte dolor, aut prurigo, cum

---

l. 28. M. F. P. *mens labat.* *l.* 34. M. F. P. *aliqua ex parte.*

1 Aph. v. 52. 2 Aph. vii. 17. 3 Aph. v. 65. 4 Aph. vi. 12. 5 Aph. v. 15. 6 Aph. vi. 23. 7 De Int. Aff. xxxiv. 9, 10. Aegin. de Re Med. L. iii. c. 49. 8 Aph. ii. 6. 9 Aph. vi. 20.

cum rubore & calore eſt, ibi aliquid ſuppurat. Urina quoque, quae in homine parum ſano liquida eſt, circa aures futuram aliquam ſuppurationem eſſe denunciat.

Haec vero, cum ſine febre quoque vel latentium, vel futurarum rerum notas habeant, multo certiora ſunt, ubi febris acceſſit; atque etiam aliorum morborum tum ſigna naſcuntur. Ergo protinus inſania timenda eſt, ubi expeditior alicujus, quam ſani fuit, ſermo eſt, ſubitaque loquacitas orta eſt, & haec ipſa ſolito audacior: aut ubi raro quis & vehementer ſpirat, venaſque concitatas habet, praecordiis duris & tumentibus. Oculorum [1] quoque frequens motus; & in capitis dolore offuſae oculis tenebrae: vel, nullo dolore ſubſtante, ſomnus ereptus, continuataque nocte & die vigilia; vel proſtratum [2] contra conſuetudinem corpus in ventrem, ſic, ut ipſius alvi dolor id non coëgerit; item, robuſto adhuc corpore, inſolitus dentium ſtridor, 55, 1. inſaniae ſigna ſunt. Si quid etiam abſceſſit, &, antequam ſputum prodiret, manente adhuc in corpore ſolita febre, ſubſedit, periculum affert primum furoris, deinde interitus. Auris [3] quoque dolor acutus, cum febre continua vehementique, ſaepe mentem turbat: & ex eo caſu juniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur; ſeniores tardius: quoniam neque aeque magnas febres experiuntur, neque aeque inſaniunt: ita ſuſtinent, dum is affectus in pus vertatur. Suffuſae quoque [4] ſanguine mulie-

---

l. 1. M. F. P. *aut calore.* *l.* 21. M. P. *coeperit.* *l.* 24. *&* abeſt a P. & M. F. P. *antequam ſuppuraret.* *l.* 25. F. P. *adhuc corpore inſolita.* *l.* 23. M. F. P. *affectus intus verſatur.*

1 Coac. Praen. III. 331, 332, 333. 2 Coac. Praen. VI. 104. 3 Coac. Praen. II. 58. 4 Aph. V. 40.

mulieris mammae, furorem venturum eſſe, teſtantur. Quibus autem longae [1] febres ſunt, his aut abſceſſus aliqui, aut articulorum dolores erunt. Quorum faucibus in febre illiditur ſpiritus, inſtat his nervorum diſtentio. Si angina ſubito [2] finita eſt, in pulmonem id malum tranſit; idque ſaepe intra ſeptimum diem occidit: quod niſi incidat, ſequitur, ut aliqua parte ſuppuret. Denique, poſt alvi longam reſolu-
116, 14. tionem [3] tormina: poſt haec, inteſtinorum laevitas oritur. Poſt nimias deſtillationes, tabes [4]. Poſt lateris [5] dolorem, vitia pulmonum: poſt haec, [6] inſania. Poſt magnos [7] fervores corporis, nervorum rigor, aut diſtentio. Ubi caput [8] vulneratum eſt, deli-
51, 6. rium: ubi vigilia [9] torſit, nervorum diſten-
58, 30. tio: ubi vehementer venae [10] ſupra ulcera moventur, ſanguinis profluvium erit.

Suppuratio vero pluribus modis excitatur. Nam ſi longae febres ſine dolore, ſine manifeſta cauſa remanent, in aliquam partem id malum incumbit, ſed in junioribus tantum: nam in ſenioribus ex ejuſmodi morbo quartana fere naſcitur. Eadem ſuppuratio fit, ſi praecordia dura & dolentia ante [11] diem vigeſimum hominem non ſuſtulerunt, neque ſanguis ex naribus fluxit, maximeque in adoleſcentibus: utique, ſi inter principia aut oculorum caligo, aut capitis dolores fuerunt: ſed tum in inferioribus partibus aliquid abſcedit. At ſi praecordia tumorem [12] mollem habent, neque habere intra ſexaginta dies deſinunt, hae-

l. 3. P. *aliquis.* *l.* 10. M. F. P. *Deinde* *l.* 18. M. F. P. *ſuper.* *l.* 20 M. F. P. *pluribus morbis.* *l.* 23. M. F. P. *incumbit, in junioribus tamen.* *l.* 26. & abeſt a M. F. P. *l.* 31. M. F. P. *ſed cum inferioribus.*

1 Aph. IV. 44. 2 Aph. V. 10. Act. Meth. Med. I. 17. 3 Aph. VII. 23, 75. 4 De l. in Hom. XXVII. 1. 5 Aph. VII. 11. 6 Aph. VII. 12. 7 Aph. VII. 13. 8 Aph. VII. 14. 9 Aph. VII. 18. 10 Aph. VII. 21. 11 Coac. Praen. II, 228. 12 Coac. II, 231.

haeretque per omne id tempus febris, tum in ſuperioribus partibus fit abſceſſus: ac, ſi inter ipſa initia ſanguis e naribus non fluit, circa aures erumpit. Cumque omnis longus tumor ad ſuppurationem fere ſpectet, magis eo tendit is, qui in praecordiis, quam is, qui in ventre eſt: & is, qui ſupra umbilicum, quam is, qui infra eſt. Si laſſitudinis etiam ſenſus in febre eſt, vel in maxillis, vel in articulis aliquid abſcedit. [1] Interdum quoque urina tenuis & cruda ſic diu fertur, ut alia ſalutaria ſigna ſint, exque eo caſu plerumque infra tranſverſum ſeptum (quod διάφραγμα Graeci vocant) fit abſceſſus. Dolor pulmonis, ſi neque per ſputa, neque per cucurbitulas, neque per ſanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus eſt, vomicas aliquas interdum excitat, aut circa vigeſimum diem, aut circa triceſimum, aut circa quadrageſimum, nonnunquam etiam circa ſexageſimum. Numerabimus autem ab eo die, quo primum febricitavit aliquis, aut inhorruit, aut gravitatem ejus partis ſenſit. Sed hae vomicae modo a pulmone, modo a coſtarum parte naſcuntur. Quod ſuppurat, ea parte, quam afficit, dolorem inflammationemque concitat, ipſumque calidius eſt: &, ſi in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiam ſuppuratio, quae nondum oculis patet, ſic deprehendi poteſt: ſi febris non dimittit, eaque interdiu levior eſt, noctu increſcit; [2] multus ſudor oritur; cupiditas

l. 1. M. F. P. *febris, ſed tum.* *l.* 3. M. F. P. *ſi inter ipſa ulcera non fuit, circa.* *l.* 7. M. F. *is, qui infra eſt.* *l.* ead. P. omitt. *&*. M. F. ignorant, *& is qui ſupra umb. quam is qui infra eſt.* *l* 13. M. F. P. *ex quo.* *l.* 15. M. F. P. *Dolor autem pulmonis.* *l.* 20. M. F. P. omitt. *triceſimum aut circa.* *l.* 25. M. F. P. *modo a contraria parte.* *l.* 26. M. F. P. *ſuppurat ab ea.* *l.* 28. M. F. P. *ipſum calidius eſt.*

1 Aph. IV. 31. 2 De loc. in Hom. XXVIII. 12.

tas tuſſiendi eſt, & pene nihil in tuſſi excreatur; oculi cavi ſunt; malae rubent; venae ſub lingua inalbeſcunt; in manibus fiunt adunci ungues; digiti, maximeque ſummi, calent; in pedibus [1] tumores ſunt, ſpiritus difficilius trahitur; cibi faſtidium eſt; puſtulae toto corpore oriuntur. Quod ſi protinus initio dolor & tuſſis fuit, & ſpiritus difficultas, vomica vel ante vel circa vigeſimum diem erumpet. Si ſerius iſta coeperint, neceſſe eſt quidem increſcant, ſed quo minus cito adfuerint, eo tardius ſolventur. Solent etiam in gravi morbo
55, 6. pedes cum digitis unguibuſque nigreſcere. quod ſi non eſt mors conſecuta, & reliquum corpus convaluit, pedes tamen decidunt.

CAP. VIII.

Quae notae in quoque morbi genere vel ſpem vel pericula oſtendant.

SEQUITUR, ut in quoque morbi genere proprias notas explicem, quae vel ſpem, vel periculum oſtendant. Ex veſica dolenti, ſi purulenta [2] urina proceſſit, inque eo laeve & album ſubſedit, metum detrahit. In pulmonis morbo, ſi ſputo [3] ipſo levatur dolor, quamvis id purulentum eſt, tamen, ſi aeger facile ſpirat, facile excreat, morbum ipſum non difficulter fert, poteſt ei ſecunda valetudo contingere. Neque inter initia terreri convenit, ſi protinus ſputum miſtum eſt rufo quodam ſanguine, dummodo ſtatim ſedetur. Laterum [4] dolores,

l. 5. M. F. P. *ſummi pallent*. *l.* 12. M. F. P. *cito affecerint*. *l.* 16. M. F. P. *invaluit*. *l* 24. M. F. P. *dolente* *l.* 25. M. F. P. *inque ea*. *l.* 26. M. F. P. *ipſe*. *l.* 28. M. F. P. *tamen aeger*. *l.* 32. M. F. P. *quodam & ſanguine*. *l.* 33. *ſtatim edatur.*

1 De loc. in Hom. XXVIII. 8. 2 Praen. XIX. 11. 3 Praen. XIII. 16. Praed. II. XII. 2. 4 Aph. V. 15.

lores, ſuppuratione facta, deinde intra quadrageſimum diem purgata, finiuntur. 62, 15. Si in jocinore vomica eſt, & ex ea fertur pus purum [1] & album, ſalus ei facilis. 71, 13. Id enim malum in tunica eſt. Ex ſuppurationibus vero hae tolerabiles ſunt, quae in [2] exteriorem partem feruntur, & acuuntur. At ex his, quae intus [3] procedunt, hae leviores, quae concluſae cutem non afficiunt, eamque & ſine dolore & ejuſdem coloris, cujus reliquae partes ſunt, ſinunt eſſe. Pus [4] quoque, quacumque parte erumpit, ſi eſt laeve, album & unius modi, ſine ullo metu eſt; 410, 34. &, quo effuſo, febris protinus conquievit, deſieruntque urgere cibi faſtidium & potionis deſiderium. Si quando etiam ſuppuratio deſcendit in crura, ſputumque ejuſdem factum pro rufo purulentum eſt, periculi minus eſt. At in tabe ejus, qui ſalvus futurus eſt, ſputum eſſe debet album, [5] aequale, totum, ejuſdemque coloris, ſine pituita: eique etiam ſimile eſſe oportet, ſi quid in nares a capite deſtillat. Longe optimum eſt, [6] febrem omnino non eſſe: ſecundum eſt, tantillam eſſe, ut neque tantulum cibum impediat, neque crebram ſitim faciat. Alvus [7] in hac valetudine ea tuta eſt, quae quotidie coacta, eaque convenientia his, quae aſſumuntur, reddit. Corpus id, quod minime tenue, maximeque lati [8] pectoris atque ſetoſi eſt, cujuſque cartilago exigua, & carnoſa eſt. Super tabem ſi mulieri quoque ſuppreſſa menſtrua fuerunt, & circa pectus atque ſcapu-

l. 8. M. F. P. *Et ex his.* *l.* 9. M. F. P. *contra ſe autem.* *l.* 10. M. F. P. *dolore eſſe &c.* *l.* 13. M. F. P. *unius coloris, ſine.* *l.* 25. M. F. P. *tantulum.* *l.* 26. M. F. P. omitt. *tantulum.* *l.* 31. P. *ſoetoſi.*

1 Aph. VII. 45. 2 Praen. VII. 3. 3 Praen. VII. 5. 4 Praen. VII. 6. 5 Praedict. II. XII. 2. 6 Praed. II. XII. 4. 7 Praed. II. XII. 5. 8 Praed. II. XII. 7.

ſcapulas dolor manſit, ſubitoque [1] ſanguis
erupit, levari morbus ſolet: nam & tuſſis
minuitur, & ſitis atque febriculae deſinunt.
Sed iiſdem [2] fere, niſi redit ſanguis, vomica
erumpit: quae quo cruentior, eo melior eſt.
Aqua autem inter cutem minime terribi-
161, 5. lis eſt, quae nullo antecedente morbo coe-
pit: deinde, quae longo morbo ſupervenit;
utique, ſi firma [3] viſcera ſunt; ſi ſpiritus fa-
cilis; ſi nullus dolor; ſi ſine calore corpus
eſt; aequaliterque in extremis partibus ma-
crum eſt; ſi venter mollis; ſi nulla [4] tuſſis; nulla
ſitis; ſi lingua, ne per ſomnum quidem, ina-
reſcit; ſi cibi cupiditas eſt; ſi venter medica-
mentis movetur; ſi per ſe [5] excernit mollia &
figurata; ſi non extenuatur; ſi urina, & vini
mutatione, & epotis aliquibus medicamen-
tis mutatur; ſi corpus ſine laſſitudine eſt, &
motum facile ſuſtinet: ſiquidem in quo om-
nia haec ſunt, is ex toto tutus eſt: in quo plu-
ra ex his ſunt, is in bona ſpe eſt. Articulo-
rum vero vitia, ut podagrae chiragraeque, ſi
73, 7. juvenes [6] tentarunt, neque callum induxe-
runt, ſolvi poſſunt: maximeque [7] tormini-
bus leniuntur, & ſi quocumque modo ven-
73, 16. ter fluit. Item morbus [8] comitialis ante pu-
bertatem ortus, non aegre finitur. Et, in quo
ab una parte corporis venientis acceſſionis
ſenſus incipit, optimum eſt a manibus pe-
dibuſve initium fieri: deinde, a lateribus:
peſſimum inter haec, a [9] capite. Atqui in his
quoque ea maxime proſunt, quae per de-
jectiones excernuntur. Ipſa autem dejec-
73, 25. tio ſine ulla noxa eſt, quae ſine febre eſt;
ſi ce-

l. 16. M. F. P. *ſi extenuatur*. l. 19. M. F. P. *morbum facile*.

1 II. Praed. xiv. 3. 2 II. Praed. xiv. 6, 7. 3 II. Praed. xi. 6. 4 II. Praed. xi. 16. 5 Aph. vii. 2. 6 II. Praed. xv. 6, 7, 8. 7 II. Praed. xv. 4. 8 II. Praed. xvi. 1. Aph. v. 7. 9 II. Praed. xvi. 7.

ſi celeriter deſinit ; ſi contrectato ventre
nullus motus ejus ſentitur ; ſi extremam
alvum ſpiritus ſequitur. Ac ne tormina qui- 224.
dem periculoſa ſunt, ſi ſanguis & ſtrigmen-
ta deſcendunt, † dum febris caeteraeque ac-
ceſſiones hujus morbi abſint : adeo ut etiam
gravida [1] mulier, non ſolum conſervari
poſſit, ſed etiam partum reſervare. Pro-
deſtque in hoc morbo, ſi jam aetate aliquis
proceſſit. Contra, inteſtinorum [2] laevitas 226.
facilius a teneris aetatibus depellitur : uti-
que, ſi ferri urina, & ali cibo corpus inci-
pit. Eadem aetas prodeſt & in coxae dolore,
& humerorum, & in omni reſolutione ner-
vorum. Ex quibus coxa, ſi ſine torpore
eſt, ſi leviter friget, quamvis magnos do-
lores habet, tamen & facile & mature ſana-
tur : reſolutumque membrum, ſi nihilo
minus alitur, fieri ſanum poteſt. Oris re-
ſolutio etiam, alvo cita finitur. Omniſque
dejectio [3] lippienti prodeſt. At, varix [4] ortus 368, 28.
vel per ora venarum ſubita profuſio ſangui- 348, 15.
nis vel tormina, inſaniam tollunt. Hume-
rorum [5] dolores, qui ad ſcapulas vel manus
tendunt, vomitu atrae bilis ſolvuntur. Et
quisquis dolor deorſum tendit, ſanabilior 76, 5.
eſt. Singultus [6] ſternutamento finitur. Lon-
gas dejectiones [7] ſupprimit vomitus. Mulier
ſanguinem vomens, [8] profuſis menſtruis, li- 32, 19.
beratur. Quae menſtruis [9] non purgatur, ſi 202, 33.
ſanguinem ex naribus fudit, omni pericu-
lo vacat. Quae locis laborat, aut difficul-
ter [10] partum edit, ſternutamento levatur.
Cui calor & [11] tremor eſt, ſaluti delirium eſt.
Lieno-

---

l. 1. M. F. P. *contractio*. *l.* 3. M. F. P. *ſequitur*, *acria tormina*. *l.* 4. M. F. P. *periculoſa non ſunt*. *l.* 6. P. *adſint*. *l.* 7. M. F. P. *reſervari*. *l.* 33. M. F. P. poſt *levatur* addunt, *aeſtiva quartana fere febris eſt*.

1 II. Praed. xxx. 14. 2 II. Praed. xxxi. 12, 15, 16. 3 Aph. vi. 17. 4 Aph. vi. 21. 5 II. Praed. xliv. 2. 6 Aph. vi. 13. 7 Aph. vi. 15. 8 Aph. v. 32. 9 Aph. v. 33. 10 Aph. v. 35. 11 Aph. vi. 26.

Lienoſis bono [1] tormina ſunt. Denique, ipſa
febris, quod maxime mirum videri poteſt,
ſaepe praeſidio eſt. Nam & [2] praecordiorum
139, 18. dolores, ſi ſine inflammatione ſunt, finit; &
in jocinoris [3] dolore ſuccurrit: & nervorum
diſtentionem [4] rigoremque, ſi poſtea coe-
pit, ex toto tollit; & ex difficultate urinae
morbum tenuioris inteſtini ortum, ſi uri-
74, 28. nam per calorem movet, levat. At dolo-
res capitis, quibus oculorum caligo, & ru-
bor cum quadam frontis prurigine acce-
dunt, ſanguinis [5] profuſione, vel fortuita,
vel etiam petita, ſummoventur. Si capitis,
ac frontis [6] dolores ex vento, vel frigore,
aut aeſtu ſunt, gravedine & ſternutamentis
finiuntur. Febrem autem [7] ardentem, quam
Graeci καυσώδη vocant, ſubitus horror
exſolvit. Si in febre aures [8] obtuſae ſunt, ſi
ſanguis e naribus fluxit, aut venter reſolu-
tus eſt, illud malum deſinit ex toto. Nihil
plus adverſus [9] ſurditatem, quam bilioſa
alvus poteſt. Quibus in fiſtula [10] urinae mi-
325, 8. nuti abſceſſus, quos φύματα Graeci vocant,
eſſe coeperunt; iis, ubi pus ea parte pro-
fluxit, ſanitas redditur. Ex quibus cum ple-
raque per ſe proveniant, ſcire licet, inter
ea, quae ars adhibet, naturam plurimum
poſſe. Contra, ſi caput in febre continenti
dolet, neque quicquam remittit, malum
atque mortiferum eſt: maximeque id pe-
riculum eſt pueris, a ſeptimo anno ad quar-
tumdecimum. In pulmonis morbo, ſi ſpu-
tum primis diebus non fuit, deinde a ſep-
56, 3. timo die coepit, & ultra ſeptimum manſit,
pericu-

---

l. 1. P. *bona.* *l.* 12. M. P. *profuſionem.* *l.* 22. M. F. P. *urinae uti minuti.* *l.* 23. P. θύμαλα. *l.* 27. M. F. P. *ea quoque, quae.* *l.* 28. M. F. P. *in* ignorant. *l.* 29. M. F. P. *quicquam reddit.*

1 Aph. VI. 48. 2 Aph. VI. 40. 3 Aph. VII. 52. 4 Aph. IV. 57. 5 Aph. VI. 10. II. Praed. XXXVI. 5. 6 II. Praed. XXXVI. 8. 7 Aph. IV. 58. 8 Aph. IV. 60. 9 Aph. IV. 28. 10 Aph. IV. 82.

periculoſum eſt: quantoque magis mixtos, 56, 4. neque inter ſe diductos colores habet, tanto deterius. Et tamen nihil pejus eſt, quam ſincerum id edi, ſive rufum eſt, ſive cruentum, ſive [1] album, ſive glutinoſum, ſive pallidum, ſive ſpumans: nigrum [2] tamen peſſimum eſt. In eodem morbo periculoſa ſunt, tuſſis, deſtillatio; etiam, quod alias ſalutare habetur, [3] ſternutamentum. Periculoſiſſimumque eſt, ſi haec ſecuta ſubita [4] dejectio 72, 3. eſt. Fere vero, quae in pulmonis, eadem in lateris doloribus, & mitiora ſigna, & aſperiora eſſe conſuerunt. Ex jocinore ſi pus [5] cruentum exit, mortiferum eſt. At 67, 3. ex ſuppurationibus hae [6] peſſimae ſunt, quae intus tendunt, ſic ut exteriorem quoque cutem decolorent: ex his deinde, quae in exteriorem partem prorumpit; tum quae maximae, quaeque planiſſimae ſunt. Quod ſi, ne rupta quidem vomica, vel pure extrinſecus emiſſo, febris quievit, aut quamvis quieverit, tamen repetit; item; ſi ſitis eſt, ſi cibi faſtidium, ſi venter liquidus, ſi pus eſt lividum & pallidum, ſi nihil aeger excreat, niſi pituitam ſpumantem, periculum certum eſt. Atque ex his quidem ſuppurationibus, quas pulmonum morbi concitarunt, fere ſenes moriuntur: ex caeteris juniores. At in tabe ſputum mixtum purulentum, febris aſſidua, quae & cibi tempora eripit, & ſiti affligit, in corpore tenui periculum ſubeſſe teſtatur. Si quis etiam in eo morbo diutius traxit, ubi capilli [7] fluunt; ubi urina quaedam [8] araneis ſimilia ſuperſidentia

l. 13. P. *conſueverunt.* *l.* 18. *tum* abeſt a M. F. P. *l.* 34. M. F. P. *ſubſidentia.*

1 Praen. XIII. 6. 2 Praen. XIII. 8. 3 Aph. VI. 16. Coac. Praen. III. 174. Praen. XIII. 10. 4 Aph. V. 12. 5 Aph. VII. 45. 6 Praen. VII. 7 Aph. V. 11. 8 Praen. XII. 1. Coac. Praen. V. 49.

168, 5. dentia oſtendit; atque in ſputis odor [1] foe-
dus eſt; maximeque, ubi poſt haec orta
71, 10. dejectio eſt, protinus moritur: utique, ſi
tempus [2] autumni eſt: quo fere, qui caetera
parte anni traxerunt, reſolvuntur. Item,
pus expuiſſe in hoc morbo, deinde ex toto
ſpuere [3] deſiiſſe, mortiferum eſt. Solet etiam
in adoleſcentibus is morbus, ex vomica,
fiſtulave oriri: qui non facile ſaneſcunt,
niſi ſi multa ſigna bonae valetudinis ſubſe-
cuta ſunt. Ex reliquis [4] vero minime faci-
le ſanantur virgines, aut eae mulieres, qui-
bus ſupervenit tabes, quod menſtrua ſup-
preſſa ſint. Cui vero ſano [5] ſubitus dolor ca-
pitis ortus eſt, dein ſomnus oppreſſit, ſic ut
ſtertat, neque expergiſcatur, intra ſepti-
mum diem pereundum eſt: magis ſi, cum
54, 20. alvus cita non anteceſſerit, palpebrae dor-
mientis non coëunt, ſed album oculorum
apparet. Quos tamen ita mors ſequitur, ſi
id malum non eſt febre diſcuſſum. At [6] aqua
inter cutem, ſi ex acuto morbo coepit, ad
ſanitatem raro perducitur: utique, ſi con-
traria his, quae ſupra poſita ſunt, ſubſe-
quuntur. AEque in ea quoque tuſſis [7] ſpem
tollit: item, ſi ſanguis ſurſum [8] deorſumve
erupit, & aqua medium corpus implevit.
Quibuſdam etiam in hoc morbo [9] tumo-
res oriuntur, deinde deſinunt, deinde rur-
ſus aſſurgunt. Hi quidem tutiores ſunt,
quam qui ſupra comprehenſi ſunt, ſi atten-
dunt: ſed fere fiducia ſecundae valetudinis
opprimuntur. Illud jure aliquis mirabi-
tur, quomodo quaedam ſimul & affligant
noſtra

l. 1. M. F. P. *in his odor.* *l.* 7. M. F. P. *Solent etiam. in adoleſc. ex eo morbo vomicae fiſtulaeque oriri: quae.* *l.* 12. M. F. P. *hae mul. tabem, quod.* *l.* 14. M. F. P. *ſunt.* *l.* 17. M. F. P. *ſi, cum.* *l.* 18. M. F. P. *antec. ſi palpebrae.* *l.* 19. M. F. P. *coëunt, ſi alb.* *l.* 20. *cita* vel *certa* lego *l.* 31. M. F. P. *attenduntur.* *l.* 34. F. P. *affligunt.*

1 Aph. v. 11. 2 Aph. III. 10. 3 Aph. VII. 16, 78. 4 II. Praed. XIII. 5. 5 Aph. VI. 51. 6 Praen. VIII. 1. 7 Aph. VI. 35. VII. 47. 8 II. Praed. XI. 30. 9 II. Praed. XI. 33.

noſtra corpora, & parte aliqua tueantur.
Nam, ſive aqua inter cutem quem implevit,
ſive in magno abſceſſu [1] multum puris coiit,
ſimul id omne effudiſſe, aeque mortiferum
eſt, ac ſi quis ſani corporis vulnere factus
exanguis eſt. Articuli vero cui ſi dolent,
ut ſuper eos ex callo quaedam tubercula 68, 23.
innata ſint, nunquam liberantur: quaeque
eorum vitia vel in [2] ſenectute coeperunt, vel
in ſenectutem ab adoleſcentia pervene-
runt, ut aliquando leniri poſſunt, ſic nun-
quam ex toto finiuntur. Morbus quoque
comitialis poſt annum quintum & vigeſi-
mum ortus aegre curatur: multoque aegrius 68, 27.
is: qui poſt quadrageſimum annum coe-
pit; adeo ut in ea aetate [3] aliquid in natura 68, 26.
ſpei, vix quidquam in medicina ſit. In eo-
dem morbo, ſi ſimul totum [4] corpus affici-
tur, neque ante in partibus aliquis venien-
tis mali ſenſus eſt, ſed homo ex improviſo 172, 9.
concidit, cujuſcumque is aetatis eſt, vix
ſaneſcit: ſi vero aut mens laeſa eſt, aut ner-
vorum facta reſolutio, medicinae locus non
eſt. Dejectionibus [5] quoque ſi febris acceſſit; 68, 34.
ſi inflammatio jocinoris, aut praecordio-
rum, aut ventris; ſi immodica ſitis; ſi lon-
gius tempus; ſi alvus varia; ſi cum dolore
eſt, etiam mortis periculum ſubeſt: maxi-
meque, ſi inter haec tormina vetera eſſe coe-
perunt. Iſque morbus maxime [6] pueros ab-
ſumit uſque ad annum decimum: caeterae
aetates facilius ſuſtinent. Mulier [7] quoque
gravida ejuſmodi caſu rapi poteſt: atque,
etiamſi ipſa convaluit, partum tamen per- 61, 34.
dit.

---

l. 6. M. F. P. *qui ſi.* *l.* 8. M. F. P. *ſunt.* *l.* 28. F. *eſt*, *& etiam.*

1 Aph. VI. 27. 2 II. Praed. XV. 2. 3 Aph. II. 45. 4 II. Praed. XVI. 4. 5 II. Praed. XXX. 3, 4. 6 II. Praed. XXX. 10. 7 II. Praed. XXX. 14.

dit. Quin etiam tormina [1] ab atra bile orſa mortifera ſunt: aut ſi ſub his, extenuato jam corpore, ſubito nigra alvus profluxit. At inteſtinorum [2] laevitas periculoſior eſt, ſi frequens dejectio eſt; ſi venter omnibus horis & cum ſono & ſine hoc profluit; ſi ſimiliter noctu & interdiu; ſi, quod excernitur, aut crudum eſt, aut nigrum, &, praeter id, etiam laeve, & mali odoris; ſi ſitis urget; ſi poſt portionem urina non redditur (quod evenit, quia tunc liquor omnis non in veſicam, ſed in inteſtina deſcendit;) ſi os exulceratur; ſi rubet facies, & quaſi maculis quibusdam colorum omnium diſtinguitur: ſi venter eſt quaſi fermentatus, pinguis atque rugoſus; ſi & cibi cupiditas non eſt. Inter quae cum evidens mors ſit, multo evidentior eſt, ſi jam in longinquum quoque id vitium eſt: maxime etiam, ſi in corpore ſenili eſt: Si vero in tenuiore inteſtino morbus eſt, [3] vomitus, ſingultus, nervo-
221, 29. rum diſtentio, delirium, mala ſunt. At in morbo arquato [4] durum fieri jecur, perniciosiſſimum eſt. Quos lienes [5] male habent, ſi tormina prehenderunt, deinde converſa ſunt vel in aquam inter cutem, vel in inteſtinorum laevitatem, vix ulla medicina pericu-
70, 7. lo ſubtrahit. Morbus inteſtini tenuioris ex urinae [6] difficultate, niſi febre reſolutus eſt, intra ſeptimum diem occidit. Mulier [7] ex partu, ſi cum febre vehementibus etiam & aſſiduis capitis doloribus premitur, in periculo mortis eſt. Si dolor atque inflammatio eſt in his partibus, quibus viſcera con-

l. 4. M. F. P. *Aut.* *l.* 6. M. F. P. *ſomno.* *l.* 9. M. F. P. *odoris ſit*; *ſi.* *l.* 18. M. F. P. *longum.* *l.* 24. M. F. P. *lienis.* *l.* ead. M. F. P. *habet.* *l.* 25. M. F. P. *inverſa.* *l.* 26. M. F. P. omittunt *in.* *l.* 29. M. F. P. om. *ex urinae difficultate.* *l.* ead. M. F. P. om. *febre.*

1 Aph. IV. 24. 2 II. Praed. XXXI. 2, 3, 4. 3 Aph. VII. 10. 4 Aph. VI. 42. 5 Aph. VI. 43. 6 Aph. VI. 44. 7 Aph. II. 55.

continentur, frequenter ſpirare, ſignum malum eſt. Si ſine cauſa longus dolor capitis eſt, & in cervices ac ſcapulas tranſit, rurſuſque in caput revertitur, aut a capite ad cervices ſcapulaſque pervenit, perniciofus eſt: niſi vomicam aliquam excitat, ſic, ut pus [1] extuſſiatur; aut niſi ſanguis ex aliqua parte prorumpit; aut niſi in capite multa porrigo, totove corpore puſtulae ortae ſunt. AEque magnum malum eſt, ubi torpor [2] atque prurigo pervagantur, modo per totum caput, modo in parte; aut ſenſus alicujus ibi quaſi frigoris eſt, eaque ad ſummam quoque linguam perveniunt. Et, cum in iiſdem ex abſceſſibus auxilium ſit, eo tamen difficilior ſanitas eſt, quo minus ſaepe ſub his malis illi ſubſequuntur. In coxae [3] vero doloribus, ſi vehemens torpor eſt, frigeſcitque crus & coxa, alvuſque niſi coacta non reddit, idque, quod excernitur, muſcoſum eſt, jamque aetas ejus hominis quadrageſimum annum exceſſit, is morbus erit longiſſimus, minimumque annus; neque finiri poterit, niſi aut vere, aut [4] autumno. Difficilis aeque curatio eſt, in eadem aetate, ubi humerorum dolor [5] vel ad manus pervenit, vel ad ſcapulas tendit, torporemque & dolorem creat, neque bilis vomitu levata eſt. Quacunque vero parte corporis membrum aliquod reſolutum eſt, ſi neque [6] movetur, & emacreſcit, in priſtinum habitum non revertitur; eoque minus, quo vetuſtius [7] id vitium eſt, & quo magis in corpore ſenili eſt. Omnique reſolutioni nervorum ad medicinam 39, 24.
non

l. 1. P. *ſpirare in ſignum*. *l.* 3. P. omittit *in*. *l.* 6. M. F. P. *excitavit*. *l* 7. M. F. P. *extuſſiretur*. *l.* 8. M. F. P. *prorupit*. *l.* 9. M. F. P. *prurigo*. *l.* 14. M. F. P. om. *Ex*. *l.* 15. M. F. P. om. *tamen*. *l.* 19. M. F. P. om. *alvuſque*. *l.* 23. M. F. P. *minimeque*. *l.* 28. M. F. P. *levatur*.

1 Cael. Aurelian. Acut. Morb. II. 16. 2 II. Praed. XXXVII. 3 II. Praed. XLV. 2. ad 8. 4 ex Hippocrate. 5 II. Praed. XLIV. 1, 2. 6 II. Praed. XLII. 8. 7 II. Praed. XXIII. 2, 3.

178, 32. non idonea tempora ſunt hiems [1] & autum-
nus: aliquid ſperari poteſt vere & aeſtate.
† Iſque morbus mediocris [2] vix [3] ſanatur, ve-
hemens ſanari non poteſt. Omnis etiam do-
178, 18. lor minus medicinae paret, qui ſurſum [4] pro-
69, 26. cedit. Mulieri [5] gravidae ſi ſubito mammae
emacuerunt, abortus periculum eſt. Quae
neque [6] peperit, neque gravida eſt, ſi lac ha-
147, 7. bet, a menſtruis defecta eſt. Quartana [7] ae-
ſtiva, brevis, autumnalis fere longa eſt:
maximeque, quae coepit hieme appropin-
quante. Si ſanguis [8] profluxit, deinde ſecu-
ta eſt dementia cum diſtentione nervo-
rum, periculum mortis eſt. Itemque, ſi
medicamentis [9] purgatum & adhuc inanem,
nervorum diſtentio oppreſſit: aut ſi in mag-
no dolore, extremae partes frigent. Ne-
que is ad vitam [10] redit, qui ex ſuſpendio,
ſpumante ore, detractus eſt. Alvus [11] nigra,
ſanguini atro ſimilis, repentina, ſive cum
febre, ſive etiam ſine hac eſt, pernicioſa eſt.

CAP. IX.

De Morborum curationibus.

COGNITIS indiciis, quae nos vel ſpe conſolentur, vel metu terreant, ad curationes morborum tranſeundum eſt. Ex his quaedam communes ſunt, quaedam propriae. Communes, quae pluribus morbis opitulantur. Propriae, quae ſingulis. Ante de communibus dicam. Ex quibus tamen quaedam non aegros ſolum, ſed ſanos quoque ſuſtinent, quaedam in adverſa tantum valetudine adhibentur.

Omne

l. 2. M. F. P. *ſeparatim poſt.* *l.* 5. M. F. P. *patet.* *l.* 7. M. F. P. *emacruerunt.*

1 II. Praed. XLIII. 4. 2 Aph. II. 42. 3 Aretaeus de Morb. diuturn. I. 7. 4 II. Praed. XLVI. 9. 5 Aph. V. 37. 6 Aph. V. 39. 7 Aph. II. 25. 8 Aph. V. 3. 9 Aph. V. 4. 10 Aph. II. 43. 11 Aph. IV. 21.

Omne vero auxilium corporis, aut demit aliquam materiam, aut adjicit, aut evocat, aut reprimit, aut refrigerat, aut calefacit, ſimulque aut durat, aut mollit. Quaedam non uno modo tantum, ſed etiam duobus inter ſe non contrariis adjuvant. Demitur materia, ſanguinis detractione, cucurbitula, dejectione, vomitu, frictione, geſtatione, omnique exercitatione corporis, abſtinentia, ſudore. De quibus protinus dicam.

CAP. X.

De Sanguinis detractione per venas. [1]

SANGUINEM, inciſa vena, mitti novum non eſt: ſed nullum pene morbum eſſe, in quo non mittatur, † novum eſt. Item, mitti junioribus, & feminis uterum non gerentibus, vetus eſt. In pueris [2] vero idem experiri, & in ſenioribus, & in gravidis quoque mulieribus, vetus non eſt. Siquidem antiqui, primam ultimamque aetatem ſuſtinere non poſſe hoc auxilii genus judicabant; perſuaſerantque ſibi, mulierem gravidam, quae ita curata eſſet, [3] abortum eſſe facturam. Poſtea vero uſus oſtendit, nihil ex his eſſe perpetuum, aliaſque potius obſervationes adhibendas eſſe, ad quas dirigi curantis conſilium debeat. Intereſt enim, non quae aetas ſit, neque quid in corpore intus geratur, ſed quae vires ſint. Ergo, ſi juvenis imbecillus eſt: aut ſi mulier, quae gravida non eſt, parum valet, male ſanguis mittitur. Emoritur enim vis, ſi quae ſupererat, hoc

l. 8. P. *frictione, vomitu.* *l.* 9. P. *peſtatione.* *l.* 12. M. IX. *l.* 13. P. omittit *per venas.* *l.* 26. M. P. *potiones.* Alius correxerat *potiores.* *l.* 33. P. *ſiqua.* M. F. *ſique.*

1 Actuar. M. M. III. 1. 2 Actuar. M. M. III. 8. 3 Aph. v. 31.

hoc modo erepta. At firmus puer, & robuſtus ſenex, & gravida mulier valens, tuto ſic curantur. Maxime tamen in his medicus imperitus falli poteſt, quia fere minus roboris illis aetatibus ſubeſt. Mulierique praegnanti poſt curationem quoque viribus opus eſt, non tantum ad ſe, ſed etiam ad partum ſuſtinendum. Non quicquid aut intentionem animi, aut prudentiam exigit, protinus ejiciendum eſt: cum praecipua in hoc ars ſit, quae non annos nu-
120, 8. meret, neque conceptionem ſolam videat,
131, 2. ſed vires [1] aeſtimet, & ex eo colligat, poſſit nec ne ſupereſſe, quod vel puerum, vel ſenem, vel in una muliere duo corpora ſimul ſuſtineat. Intereſt etiam inter valens corpus, & obeſum; inter tenue, & infirmum. Tenuioribus magis ſanguis, plenioribus magis caro abundat. Facilius itaque illi detractionem ejuſmodi ſuſtinent: celeriuſque ea, qui nimium eſt pinguis, affligitur. Ideoque vis corporis melius ex venis, quam ex ipſa [2] ſpecie aeſtimatur.

Neque ſolum haec conſideranda ſunt, ſed etiam morbi genus quod ſit: utrum ſuperans, an deficiens materia laeſerit: corruptum corpus ſit, an integrum. Nam ſi materia vel deeſt, vel integra eſt, iſtud alienum eſt. At ſi vel copia ſui male habet, vel corrupta eſt, nullo modo melius ſuccurritur. Ergo vehemens febris, ubi rubet corpus, plenaeque venae tument, ſangui-
178, 21. nis detractionem requirit: item viſcerum
194, 2. morbi, [3] nervorumque reſolutio, & rigor, & diſten-

l. 1. M. F. P. *erepta eſt.* *l.* 3. M. F. P. om. *ſic.* *l.* 9. M. F. P. *autem intentionem.* *l.* 10. M. F. P. *faciendum.* *l.* 15. M. F. P. *muliere quod duo.* *l.* 16. M. F. P. *enim.* *l.* 19. P. *album dat.* *l.* 21. M. F. P. *ſi.* *l.* 24. M. F. P. *Neque enim ſolum.*

1 Soran. Epheſ. Iſag. c. 23. 2 Cicero in Oratore c. 2. 3 Pantin. ad Celſum pag. 238.

diſtentio : quicquid denique fauces diffi- 196, 21
cultate ſpiritus ſtrangulat ; quicquid ſubi-
to ſupprimit vocem ; quiſquis intolerabilis
dolor eſt ; & quacumque de cauſa ruptum
aliquid intus atque colliſum eſt : item ma-
lus corporis habitus ; omneſque acuti mor-
bi , qui modo , ut ſupra dixi , non infirmi-
tate , ſed onere nocent.

Fieri tamen poteſt , ut morbus quidem
id deſideret , corpus autem vix pati poſſe
videatur : ſed , ſi nullum tamen appareat
aliud auxilium , perituruſque ſit , qui labo-
rat , niſi temeraria quoque via fuerit adju-
tus , in hoc ſtatu boni medici eſt oſtendere,
quam nulla ſpes ſine ſanguinis detractione
ſit ; faterique , quantus in hac ipſa re metus
ſit : & tum demum , ſi exigatur , ſanguinem
mittere. De quo dubitare in ejuſmodi re
non oportet. ſatius eſt enim anceps auxi- 178, 19;
lium experiri , quam nullum. Idque maxi- 29.
me fieri debet , ubi nervi reſoluti ſunt ; ubi 196, 21.
ſubito aliquis obmutuit ; ubi angina [1] ſtran-
gulatur ; ubi prioris febris acceſſio pene
confecit , paremque ſubſequi veriſimile eſt,
neque eam videntur ſuſtinere aegri vires
poſſe.

Cum ſit autem minime crudo ſanguis
mittendus , tamen ne id quidem perpetuum
eſt. neque enim ſemper concoctionem res
expectat. Ergo , ſi ex ſuperiore parte aliquis 203, 20.
decidit , ſi contuſus eſt , ſi ex aliquo ſubito
caſu ſanguinem vomit , quamvis paulo an- 204, 9.
te ſumpſit cibum , tamen protinus ei demen-
da materia eſt, ne , ſi ſubſederit , corpus af-
fligat.

l. 11. M. F. P. omittunt *appareat.* *l.* 17. M. F. P. *exigetur.* *l.* 18. M. F. P. *dubitari.* *l.* 25. M. F. P. *eandem.*

1 Epid. VI. 26.

fligat. Idemque etiam in aliis † caſibus repentinis, qui ſtrangulabunt, dictum erit. At, ſi morbi ratio patiatur, tum demum nulla cruditatis ſuſpicione remanente id fiet. Ideoque ei rei videtur aptiſſimus adverſae valetudinis dies ſecundus, aut tertius. Sed ut aliquando etiam primo die ſanguinem mittere neceſſe eſt, ſic nunquam utile poſt diem quartum eſt, cum jam ſpatio ipſo materia vel exhauſta eſt, vel corpus corrupit; ut detractio imbecillum id facere poſſit, non poſſit integrum. Quod ſi vehemens febris urget, in ipſo impetu ejus ſanguinem mittere, hominem jugulare eſt. expectanda ergo intermiſſio eſt: ſi non decedit, cum creſcere deſiit: ſi neque remiſſio ſperatur, tunc quoque, quamvis pejor, ſola tamen occaſio non omittenda eſt.

Fere etiam iſta medicina, ubi neceſſaria eſt, in biduum dividenda eſt. Satius eſt enim, primum levare aegrum, deinde perpurgare, quam ſimul omni vi effuſa fortaſſe praecipitare. Quod ſi in cura quoque aquae, quae inter cutem eſt, ita reſpondet; quanto magis neceſſe eſt in ſanguine reſpondeat?

Mitti vero is debet, ſi totius corporis cauſa fit, ex brachio: ſi partis alicujus, ex ea ipſa parte, aut certe quam proxima; quia non ubique mitti poteſt, ſed in temporibus, in brachiis, juxta talos. Neque ignoro, quoſdam dicere, quam longiſſime [1] ſanguinem inde, ubi laedit, eſſe mittendum; ſic enim averti materiae curſum; at illo modo in

l. 3. M. F. P. *patietur.* *l.* 4. M. P. *ſuſpectione.* *l.* 10. M. P. &. *l.* ead. M. F. P. &. *l.* 11. M. F. P. *rumpit.* *l.* 15. M. F. P. *remiſſio.* *l.* 16. M. F. P. *creſcit.* *l.* ead. M. F. P. *ſed.* *l.* ead. M. F. P. om. *ſi.* *l.* 21. M. F. P. *enim, in primum.*

1 De Nat. Hum. XXII. 4. De Venis. XIII. 6.

in id ipſum, quod gravatur, evocari. Sed idipſum falſum eſt. proximum enim locum primo exhaurit: ex ulterioribus autem eatenus ſanguis ſequitur, quatenus emittitur: ubi is ſuppreſſus eſt, quia non trahitur, ne venit quidem. Videtur tamen uſus ipſe docuiſſe, ſi caput fractum eſt, ex brachio potius ſanguinem mittendum eſſe: ſi quod in humero [1] vitium eſt, ex altero brachio. credo, quia ſi quid parum ceſſerit, opportuniores hae partes injuriae ſunt, quam quae jam male habent. Avertitur quoque interdum ſanguis, ubi alia parte prorumpens, alia emittitur. deſinit enim fluere qua nolumus, inde objectis quae prohibeant, alio dato itinere.

Mittere autem ſanguinem cum ſit expeditiſſimum, uſum habenti; tamen ignaro difficillimum eſt. Juncta enim eſt vena arteriis, his nervi. Ita, ſi nervum ſcalpellus attigit, ſequetur nervorum [2] diſtentio, eaque hominem crudeliter conſumit. At arteria [3] inciſa neque coit, neque ſaneſcit: in- 183, 24.
terdum etiam, ut ſanguis vehementer erumpat, efficit. Ipſius quoque venae, ſi forte praeciſa eſt, capita comprimuntur, neque ſanguinem emittunt. At ſi timide ſcalpellus demittitur, ſummam cutem lacerat, neque venam incidit. Nonnunquam etiam ea latet, neque facile reperitur. Ita multae res id difficile inſcio faciunt, quod perito facillimum eſt.

Incidenda ad medium vena eſt. Ex qua cum ſanguis erumpit, colorem ejus habitumque

l. 1. M. F. P. *gravat.* *l.* 3. M. F. *exaruit.* *l.* 7. Quidam vir doctus legit *tactum.* *l.* 11. M. F. P. omitt. *quam.* *l.* 14. M. P. *volumus.* *l.* 18. P. *habent.* *l.* ead. M. F. P. *tum.* *l.* 21. M. F. P. *ſequitur.*

1 Aph. VI. 22. De Morb. III. 32. 2 Aph. VI. 18, 19. I. 3 De Morb. VII. 21.

189, 7. tumque oportet attendere. Nam ſi is craſſus & niger eſt, vitioſus eſt; ideoque utiliter effunditur: [1] ſi rubet & pellucet, integer eſt; eaque miſſio ſanguinis adeo non prodeſt, ut etiam noceat, protinuſque is ſupprimendus eſt. Sed id evenire non poteſt ſub eo medico, qui ſcit ex quali corpore ſanguis mittendus ſit. Illud magis fieri ſolet, ut aeque niger aſſidue primo die profluat. quod quamvis ita eſt, tamen ſi jam ſatis fluxit, ſupprimendus eſt: ſemperque ante finis faciendus eſt, quam [2] anima deficiat.

Deligandumque brachium ſuperimpoſito expreſſo ex aqua frigida penicillo; & poſtero die adverſo medio digito vena fricanda, ut recens coitus ejus reſolvatur, iterumque ſanguinem fundat. Sive autem primo, ſive ſecundo die ſanguis, qui craſſus & niger initio fluxerat, & rubere, & pellucere coepit, ſatis materiae detractum eſt, atque quod ſupereſt, ſincerum eſt: ideoque protinus brachium deligandum, habendumque ita eſt, donec valens cicatricula ſit; quae celerrime in vena confirmatur.

Cap. XI.

De Sanguinis detractione per Cucurbitulas.

† Cucurbitularum [3] vero duo genera ſunt: aeneum, & corneum. AEnea, altera parte patet, altera, clauſa eſt. cornea, altera parte aeque patens, altera foramen habet exiguum. In aeneum lina-men-

l. 9. M. F. P. *aſſidue ac primo.* *l.* 15. M. F. P. *ferienda.* *l.* 26. M. X. *l.* 31. M. F. omitt. *parte.* *l.* 33. M. F. P. *aeneam.*

1 Caſaub. in Athenae. Animadv. l. 1. c. 20. pag. 60. 2 Soran. Epheſius Iſagog. 1. cap. 22. 3 Proſp. Alpin. de Medic. Aegypt. II. 13.

mentum ardens conjicitur, ac ſic os ejus corpori aptatur, imprimiturque, donec inhaereat. Cornea, per ſe corpori imponitur; deinde, ubi ea parte, qua exiguum foramen eſt, ore ſpiritus adductus eſt, ſuperque cera cavum id clauſum eſt, aeque inhaereſcit. Utraque non ex his tantum materiae generibus, ſed etiam ex quolibet alio recte fit. Ac ſi caetera defecerunt, caliculus quoque aut pultarius, oris compreſſioris, ei rei commode aptatur. Ubi inhaeſit, ſi conciſa ante ſcalpello cutis eſt, ſanguinem extrahit: ſi integra eſt, ſpiritum. Ergo ubi materia, quae intus eſt, laedit, illo modo: ubi inflatio, hoc imponi ſolet.

Uſus autem cucurbitulae praecipuus eſt, ubi non in toto corpore, ſed in parte aliqua vitium eſt, quam exhauriri ad confirmandam valetudinem ſatis eſt. Idque ipſum teſtimonium eſt, etiam ſcalpello ſanguinem, ubi membro ſuccurritur, ab ea potiſſimum parte, quae jam laeſa eſt, eſſe mittendum: quod nemo cucurbitulam diverſae parti 233, 34.
imponit, niſi cum profuſionem ſanguinis eo avertit; ſed ei ipſi, quae dolet, quaeque liberanda eſt.

Opus eſſe cucurbitula poteſt in morbis longis (quamvis & iis jam ſpacium aliquod acceſſit) ſive corrupta materia, ſive ſpiritu male habente. In acutis quoque quibuſdam, ſi & levari corpus debet, & ex vena ſanguinem mitti, vires non patiuntur. Idque auxilium ut minus vehemens, ita magis tutum; neque unquam periculoſum

eſt,

---

l. 9. M. P. *At.* *l.* 18. P. *confirmandum.* *l.* 27. M. F. P. *Opus etiam eſſe.* M. omittit *eſſe.* *l.* 28. M. F. *etiam.* P. *jam & iis.*

eſt, etiamſi in medio febris impetu, etiamſi in cruditate adhibetur. Ideoque ubi ſanguinem mitti opus eſt, ſi inciſa vena praeceps periculum eſt, aut nobili in parte corporis vitium eſt, etiam huc potius confugiendum eſt. cum eo tamen, ut ſciamus, hic ut nullum periculum, ita levius prae- 232 15. ſidium eſſe; nec poſſe vehementi [1] malo, niſi aeque vehemens auxilium ſuccurrere.

CAP. XII.

De Dejectione.

DEJECTIONEM autem antiqui variis medicamentis, crebraque alvi ductione in omnibus fere morbis moliebantur: dabantque aut nigrum veratrum, aut ſiliculam, aut ſquamam aeris, quam λεπίδα χαλκȣ Graeci vocant; aut lactucae marinae [2] lac, cujus gutta pani adjecta abunde purgat; aut lac vel aſininum, vel bubulum, vel caprinum, eique ſalis paulum adjiciebant, decoquebantque id, &, ſublatis his, quae coierant, quod quaſi ſerum ſupererat, bibere cogebant.

241, 25. Sed medicamenta ſtomachum fere laedunt. Ideoque omnibus catharticis aloë miſcenda eſt. Alvus ſi vehementius fluit, aut ſaepius ducitur, hominem infirmat. Ergo numquam in adverſa valetudine medicamentum ejus rei cauſa recte datur, niſi ubi is morbus ſine febre eſt. Ut cum veratrum nigrum, aut atra bile vexatis, aut 87, 13. cum [3] triſtitia inſanientibus, aut iis, quorum 177, 33. nervi parte aliqua reſoluti ſunt, datur. At, ubi

l. 4. M. F. P. *aut ſi. l.* 5. M. F. P. *corporis etiam vitium.*

1 De Arte XIII. 16. Eraſm. Adag. *malo nodo.* Chryſ. ad Geneſ. cap. 1. Homil. VI. 2 Patin. pag. 248. 3 I. Diaet. XXXIII. 10. De Inſomn. VI. 5. de victu Acut. LVI.

ubi febres ſunt, ſatius eſt ejus rei cauſa cibos potioneſque aſſumere, qui ſimul & alant, & ventrem molliant. Suntque valetudinis genera, quibus ex lacte purgatio convenit.

2. *De Alvi ductione.* [1]

Plerumque vero alvus lotionibus ducenda eſt. quod, ab Aſclepiade [2] quoque ſic vitu- 29, 7.
peratum, ut tamen ſervatum ſit, video plerumque ſeculo noſtro, praeteriri. Eſt autem ea moderatio, quam is ſecutus videtur, aptiſſima, ut neque ſaepe † medicina tentetur, & tamen ſemel, vel ſummum bis, non omittatur, ſi caput grave eſt; ſi oculi caligant; ſi morbus majoris inteſtini eſt, quod Graeci κόλον nominant, ſi in imo ventre, aut in coxa dolores ſunt; ſi in ſtomachum quaedam linoſa concurrunt, vel etiam pituita eo ſe, humorve aliquis aquae ſimilis confert; ſi ſpiritus difficilius redditur; ſi nihil per ſe venter excernit; utique, ſi juxta quoque ſtercus eſt, & intus remanet; aut ſi ſtercoris odorem nihil dejiciens aeger ex ſpiritu ſuo ſentit; aut ſi corruptum eſt, quod excernitur; aut ſi prima inedia febrem non ſuſtulit: aut ſi ſanguinem mitti, cum opus ſit, vires non patiuntur, tempusve ejus rei praeteriit; aut ſi multum ante morbum aliquis potavit; aut ſi is, qui ſaepe, vel ſponte, vel caſu purgatus eſt, ſubito habet alvum ſuppreſſam. Servanda vero illa ſunt, ne ante diem tertium ducatur, ne ulla cruditate ſubſtante: ne in corpore infirmo, diuque in adverſa valetudine exhauſto: neve in eo, cui ſatis alvus reddit quotidie, quive

l. 5. M. F. P. omitt. *De Alvi ductione.* *l.* 6. M. F. P. *potius.* *l.* 7. M. F. P. *temperatum.* *l.* 11. M. F. P. *ſaepe ea medicina.* *l.* 12. M. F. P. *ſumtum vel bis.* *l.* 28. M. F. P. *portavit.*

1 Plutarch. de tuend. Valet. p. 232. 2 Plin. XXVI, 3. Craton. Conſilia Med. ex ed. Scholzii.

ve eam liquidam habet: neve in ipſo acceſſionis impetu; quia, quod tum infuſum eſt, alvo continetur, regeſtumque in caput, multo gravius periculum efficit. Pridie vero abſtinere debet aeger, ut aptus tali curationi ſit. Eodem die ante, aliquot horis, aquam calidam bibere, ut ſuperiores ejus partes madeſcant: tum immittenda in alvum eſt, ſi levi medicina contenti ſumus, pura aqua; ſi paulo valentiori, mulſa; ſi leni, aqua, in qua foenum graecum, vel ptiſana, vel malva decocta ſit: ſi reprimendi cauſa, ex [1] verbenis. Acris autem eſt marina aqua, vel alia ſale adjecto: at utraque decocta commodior eſt. Acrior fit, adjecto vel oleo, vel nitro, vel melle quoque. Si acrior eſt, eo plus extrahit, ſed minus facile ſuſtinetur. Id quod infunditur, neque frigidum eſſe oportet, neque calidum; ne alterutro modo laedat. Cum infuſum eſt, quantum fieri poteſt, continere ſe in lectulo debet aeger nec primae cupiditati dejectionis protinus cedere; ubi neceſſe eſt, tum demum deſidere. Fereque eo modo dempta materia, ſuperioribus partibus levatis, morbum ipſum mollit. Cum vero, quotiens res coëgit, deſidendo aliquis ſe exhauſit, pauliſper debet conquieſcere; &, ne vires deficiant, utique eo die cibum aſſumere. qui plenior, an exiguus ſit dandus, ex ratione ejus acceſſionis, quae expectabitur, aut in metu non erit, aeſtimari oportebit.

Cap.

l. 1. M. F. P. *habebit.* l. ead. M. F. P. *ne.* l. 5. M. F. *abſtineri.* l. 6. M. P. *horas.* l. 8. M. F. P. *injicienda alvus.* l. 10. M. F. P. *leni ex aqua.* l. 14. M. F. P. *atque utraque.* l. 15. M. P. *adjectio.* l. 22. M. P. *ne.* l. 32. P. *an.*

1 Pro quavis herba. Sic Plin. xxvi. c. 10. *Satyrii* nomine quaſvis herbas venerem excitantes nominat.

CAP. XIII.

De Vomitu. [1] 29, 22.

AT vomitus, ut in ſecunda quoque valetudine ſaepe neceſſarius bilioſis eſt; ſic etiam in his morbis, quos bilis concitavit. Ergo omnibus, qui ante febres horrore & tremore vexantur: omnibus, qui cholera laborant: omnibus etiam cum quadam hilaritate inſanientibus; & comitiali quoque morbo oppreſſis neceſſarius eſt. 183, 10. Sed, ſi acutus morbus eſt, ſicut in cholera; ſi febris eſt, inter rigores, aſperioribus medicamentis opus non eſt; ſicut in dejectionibus quoque ſupra dictum eſt. 84, 31. Satiſque eſt, ea vomitus cauſa ſumi, quae ſanis quoque ſumenda eſſe propoſui. 92, 4. At ubi longi valenteſque morbi ſine febre ſunt, ut comitialis aut inſania, veratro quoque albo utendum eſt. Id neque hieme, neque aeſtate recte datur: optime, vere: tolerabiliter autumno. Quiſquis daturus erit, id agere ante debet, ut accepturi corpus [2] humidius ſit. Illud ſcire oportet, omne ejuſmodi medicamentum, quod [3] potui datur, non ſemper aegris prodeſſe, ſemper [4] ſanis nocere.

CAP. XIV.

De Frictione. [5]

DE frictione vero & geſtatione adeo multa Aſclepiades, tanquam inventor ejus, [6] poſuit in eo volumine, quod Communium auxiliorum inſcripſit, ut, cum trium tantum faceret mentionem, hujus

l. 1. M. *XII. l.* 12. M. F. P. *eſt*, *ut & inter horrores. l.* 26. M. *XIII. l.* 30. M. F. P. *poſuit quod in. l.* 31. M. F. P. *ſcripſit. l.* ead. M P. omitt. *ut.*

1 Hippocr. T. 1. pag. 651. III. De Diaet. IV. 2 Aph. IV. 13. 3 Vomitui. 4 Aph. II. 36. IV. 16. 5 Oribaſ. Med. collect. VI. 13, 16, 17, 18, &c. 6 Mercur. de Arte Gymn. I. 7.

hujus & vini & geſtationis, tamen maximam partem in hoc conſumpſerit. Oportet autem neque recentiores viros in his fraudare, quae vel repererunt, vel recte ſecuti ſunt; & tamen ea, quae apud antiquiores aliquos poſita ſunt, auctoribus ſuis reddere. Neque dubitari poteſt, quin latius quidem, & dilucidius, ubi & quomodo frictio-
§48, 13. ne utendum eſſet, Aſclepiades praeceperit;
§49, 18. nihil tamen reperit, quod non a vetuſtiſſimo auctore Hippocrate paucis verbis comprehenſum ſit: qui dixit, Frictione, ſi vehemens ſit, [1] durari corpus: ſi lenis, molliri: ſi multa, minui: ſi modica, impleri. Sequitur ergo, ut tum utendum ſit, cum aut adſtringendum corpus ſit, quod fluens eſt: aut molliendum, quod induruit: aut digerendum in eo, cui copia nocet: aut alendum, id quod tenue & infirmum eſt.

Quas tamen ſpecies, ſi quis curioſius aeſtimet (quod jam ad medicum non pertinet) facile intelliget, omnes ex una cauſa pendere, quae demit. Nam & adſtringitur aliquid, eo dempto, quod interpoſitum, ut id laxaretur, effecerat: & mollitur, eo detracto, quod duritiem creabat: & impletur, non ipſa frictione, ſed eo cibo, qui poſtea uſque ad cutem, digeſtione quadam relaxatam, penetrat. Diverſarum vero rerum in modo cauſa eſt.

Inter unctionem autem & frictionem multum intereſt. Ungi enim, leniterque pertractari corpus, etiam in acutis & † recentibus morbis oportet; in remiſſione tamen, &

l. 1. M. F. P. *equi.* *l.* 10. M. F. P. *repererit.* *l.* 18. M. F. P. *quod.* *l.* 27. P. omitt. *poſtea.* *l.* 33. Alius adſcripſerat editioni Pariſinae *creſcentibus.*

1 III. Diaet. XLII. 9. 10. Oribaſ. Synopſ. I. 4. Plin. XXVIII. 4.

& ante cibum. Longa vero frictioni uti, neque in acutis morbis, neque increſcentibus convenit; praeterquam cum phreneticis ſomnus ea quaeritur. Amat autem hoc auxilium valetudo longa, & jam a primo impetu inclinata. Neque ignoro, quoſdam dicere, omne auxilium neceſſarium eſſe increſcentibus morbis, non cum jam per ſe finiuntur. Quod non ita ſe habet. Poteſt enim morbus, etiam qui per ſe finem habiturus eſt, citius tamen adhibito auxilio tolli. quod duabus de cauſis neceſſarium eſt: & ut quam primum bona valetudo contingat: & ne morbus, qui remanet, iterum; quamvis levi de cauſa, exaſperetur. Poteſt enim morbus minus gravis eſſe, quam fuerit: neque ideo tamen ſolvi: ſed reliquiis quibuſdam inhaerere, quas admotum aliquod auxilium diſcutiat.

Sed ut, levata quoque adverſa valetudine, recte frictio adhibetur: ſic nunquam adhibenda eſt febre increſcente: verum, ſi fieri poterit, cum ex toto corpus ea vacabit; ſin minus, certe cum ea remiſerit. Eadem autem modo in totis corporibus eſſe debet, ut cum infirmus aliquis implendus: modo in partibus; aut quia ipſa ejus membri imbecillitas id requirit: aut quia alterius. Nam & capitis [1] longos dolores ipſius frictio levat; non in impetu tamen doloris: & membrum aliquod reſolutum ipſius frictione confirmatur. Longe tamen ſaepius aliud perfricandum eſt, cum aliud dolet: maximeque cum a ſummis, aut a mediis parti-

l. 4. M. F. *requirit.* *l.* 15. P. *qua vis.* *l.* 18. P. *reliquis,* *l.* 19. M. F. P. *diſcutit.* *l.* 24. M. F. P. om. *ſin.* *l.* ead. M. F. P. *eodem.* *l.* 25. M. F. P. *cutis.* l. 27. M. F. P. *modo eſt in.* *l.* ead. M. F. P. *ipſius.*

1 Aretaeus de Diut. Curat. 1. 1.

partibus corporis evocare materiam volumus ; ideoque extremas partes perfricamus. Neque audiendi ſunt , qui numero finiunt , quoties aliquis perfricandus ſit. Id enim ex viribus hominis colligendum eſt. Ut ſi quis perinfirmus eſt , poteſt ſatis eſſe quinquagies : ſi robuſtior , poteſt ducenties eſſe faciendum. inter utrumque deinde , prout vires ſunt. Quo fit , ut etiam minus ſaepe in muliere , quam in viro : minus ſaepe in puero, vel ſene, quam in juvene , manus dimovendae ſint. Denique , ſi certa membra perfricantur , multa valentique fricatione opus eſt. Nam neque totum corpus infirmari cito per partem poteſt , & opus eſt quam plurimum materiae digeri , ſive ipſum membrum , ſive per id aliud levamus. At , ubi totius corporis imbecillitas hanc curationem per totum id exigit , brevior eſſe debet & lenior ; ut tantummodo ſummam cutem emolliat , quo facilius capax ex recenti cibo novae materiae fiat. In malis jam aegrum eſſe teſtatur , [1] ubi exterior pars corporis friget , interior cum ſiti calet ,
55, 22. ut ſupra poſui. Sed tunc quoque unicum in frictione praeſidium eſt , quae ſi calorem evocavit , poteſt alicui medicinae locum facere.

CAP. XV.

De Geſtatione. [2]

GESTATIO quoque longis & jam inclinatis morbis aptiſſima eſt. utiliſque eſt & his corporibus , quae jam ex

l. 5. M. F. P. *Et ſi is.* *l.* 13. M. P. *frictione.* *l.* 18. M. F. P. *ſive id ipſum.* *l.* 26. M. F. P. *colorem in cutem evocavit.* *l.* 29. M. *XIV.* *l.* 31. M. F. P. *etiam.*

1 Aph. IV. 48. 2 Oribaſ. Coll. Medic. VI. 23.

ex toto febre carent, ſed adhuc exerceri per ſe non poſſunt; & his, quibus lentae morborum reliquiae remanent, neque aliter eliduntur. Aſclepiades etiam in recenti vehementique, praecipueque ardente febre, ad diſcutiendam eam, geſtatione dixit utendum. Sed id periculoſe fit; meliuſque in quiete ejuſmodi impetus ſuſtinetur. Si quis tamen [1] experiri volet, ſic experiatur, ſi lingua non erit aſpera, ſi nullus tumor, nulla durities, , nullus dolor viſceribus, aut capiti, aut praecordiis ſuberit. At ex toto, nunquam geſtari corpus dolens debet, ſive id in toto, ſive in parte eſt; niſi tamen ſolis nervis dolentibus: neque unquam increſcente febre, ſed in remiſſione ejus.

Genera [2] autem geſtationis plura ſunt: quae adhibenda ſunt & pro viribus cujusque, & pro opibus; ne aut imbecillum hominem nimis digerant, aut humili deſint. Geſtationum leniſſima eſt navi, vel in portu, vel in flumine; vel lectica, aut ſcamno: acrior, vehiculo; vehementior, in alto mari [3] navi. Atque hae ipſae & intendi & leniri poſſunt. Si nihil horum eſt, ſuſpendi lectus debet, & moveri. Si ne id quidem eſt, at certe uni pedi † lecti fulcimentum ſubjiciendum eſt, atque ita lectus huc & illuc manu impellendus. Et levia quidem genera exercitationis infirmiſſimis conve niunt: valentiora vero his, qui jam pluribus diebus febre liberati ſunt; aut his, qui gravium morborum initia ſic ſentiunt, ut adhuc febre vacent (quod & in tabe, & in ſtomachi

*l.*5. M. F. P. *febre præcipueque ardente.* *l.*7. M. F. P. *utendum eſſe.* *l.*8. M. F. P. om. *in.* *l.*12. M. F. P. *ei.* *l.* 15. M. F. P. *in recenti.* *l.*18. M. F. P. *adhibenda quae.* *l.* 20. M. F. P. *obſint.* *l.*23. M. F. P. om. *vel lectica, aut ſcamno: acrior, vehiculo.* *l.* 24. M. F. P. *haec ipſa.* *l.* 27. M. F. P. *funiculus ſubjiciendus.* *l.*31. M. F. om. *qui jam pluribus diebus febre liberati ſunt; aut his.*

1 Oribaſ. Medic. Coll. VI. 25. 2 Oribaſ. Medic. Coll. VI. 23. 3 Gloſſ.

machi vitiis, & cum aqua cutem ſubiit, & interdum in morbo regio fit) aut ubi quidam morbi, qualis comitialis, qualis inſa- 17, 18. nia eſt, ſine febre, quamvis diu, manent. In quibus affectibus ea quoque genera exercitationum neceſſaria ſunt, quae comprehendimus eo loco, [1] quo, quemadmodum ſani, neque firmi homines ſe gerere debent, praecepimus.

Cap. XVI.

De Abſtinentia. [2]

Abstinentiae vero duo genera ſunt. Alterum, ubi nihil aſſumit aeger: alterum, ubi non niſi quod oportet. Initia morborum primum [3] famem, ſitimque deſiderant: ipſi deinde morbi, moderationem, ut neque aliud quam expedit, neque ejus ipſius nimium ſumatur. neque 14, 33. enim convenit juxta inediam protinus ſatietatem eſſe. Quod ſi ſanis quoque corporibus inutile eſt, ubi aliqua neceſſitas famen fecit: quanto inutilius eſt infirmo, nedum aegro? Neque ulla res [4] magis adjuvat laborantem, quam tempeſtiva abſtinentia. Intemperantes homines apud nos, ſibi cibi tempora, modum curantibus dant. Rurſus alii, tempora medicis pro dono remittunt, ſibi ipſis modum vindicant. Liberaliter agere ſe credunt, qui caetera illorum arbitrio relinquunt, in genere cibi liberi ſunt, quaſi quaeratur, quid medico liceat, non quid aegro ſalutare ſit. Cui vehementer nocet, quoties in ejus, quod aſſumitur, vel

---

l. 8. M. F. P. *gererent*. *l.* 9. M. F. P. om. *debent*. *l.* 10. M. *XV*. *l.* 23. M. F. P. *in corpore etiam aegro*. *l.* 25. M. F. P. *nos ipſi ſibi*. *l.* 28. M. F. P. om. *modum*.

1 Lib. I. c. I. 2 Soran. Epheſ. Iſag. cap. x. 3 Hipp. de Vet. M. T. xv. n. 10. 4 Plin. xxviii. 4.

vel tempore, vel modo, vel genere peccatur.

CAP. XVII.

De Sudore.

SUDOR duobus modis elicitur: aut ſicco calore, aut balneo. Siccus calor eſt, & † arenae calidae, [1] & laconici, & clibani, & quarundam naturalium ſudationum, ubi a terra profuſus calidus vapor aedificio includitur, ſicut ſuper Batas in murtetis habemus. Praeter haec, ſolae quoque, & exercitatione is movetur. Utiliaque haec genera ſunt, quoties humor intus nocet, iſque digerendus eſt. Ac nervorum quoque quaedam vitia ſic optime curantur. Et caetera infirmis poſſunt convenire: Sol, & exercitatio tantum robuſtioribus, qui tamen ſine febre, vel initio morbi, vel etiam non gravibus morbis tenentur. Cavendum autem eſt, ne quid horum vel in [2] febre, vel in cruditate tentetur.

At balnei duplex uſus eſt. Nam modo, diſcuſſis febribus, initium cibi plenioris, vinique firmioris, valetudini facit; modo febrem ipſam tollit. Fereque adhibetur, ubi ſummam cutem relaxari, evocarique corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit. Antiqui timidius eo utebantur: Aſclepiades audacius. Neque terrere autem ea res, ſi tempeſtiva eſt, debet; at ante tempus nocet. Quiſquis febre liberatus eſt, ſimulatque ea uno die non acceſſit, eo, qui proximus eſt poſt tempus acceſſio-

l. 3. M. *XVI.* *l.* 5. M. F. P. *Sudor etiam duobus.* *l.* 8. M. F. P. *ſudationes.* *l.* 9. M. F. P. *e.* *l.* 10. M. F. P. *Bajas.* *l.* 15. M. F. P. *ſed.* *l.* 16. M. P. *Solet* *l.* 18. M. P. F. om. *non.* *l.* 21. P. om. *in.* *l.* 31. M. F. P. *&*.

1 Aetius Tetr. I. Serm. III. 9. Horat. Epiſt. xv. l. 1. Ovid. de A. A. 1. 1. Caſſiodor. Var. l. ix. 6. 2 I. de Morb. Mul. LVIII. 14.

ceſſionis, tuto lavari poteſt. At ſi circuitum habere ea febris ſolita eſt, ſic ut tertio, quartove die revertatur, quandocunque non acceſſit, balneum tutum eſt. Manentibus vero adhuc febribus, ſi hae ſunt lentae, lieneſque jamdiu male habent, recte medicina iſta tentatur: cum eo tamen, ne praecordia dura ſint, neve ea tumeant, neve lingua aſpera ſit, neve aut in medio corpore, aut in capite dolor ullus ſit, neve tum febris increſcat. Et in his quidem febribus, quae certum circuitum habent, duo balnei tempora ſunt; alterum, ante horrorem; alterum, febre finita. In his vero, qui lentis febriculis diu detinentur, cum aut ex toto receſſit acceſſio; at ſi id non ſolet, certe lenita eſt; jamque corpus tam integrum eſt, quam maxime eſſe in eo genere valetudinis ſolet.

Imbecillus homo, iturus in balneum, vitare debet, ne ante frigus aliquod experiatur: ubi in balneum venit, pauliſper reſiſtere, experirique, num tempora adſtringantur, & an ſudor aliquis oriatur: illud ſi incidit, hoc non ſecutum eſt, inutile eo die balneum eſt: & perungendus eſt is leniter, & referendus, vitandumque omni modo frigus, & abſtinentia utendum. At ſi temporibus integris, primum ibi, deinde alibi ſudor incipit, fovendum os aqua calida; tum in ſolio deſidendum eſt: atque ibi quoque videndum, num ſub primo contactu aquae calidae ſumma cutis inhorreſcat, quod vix tamen fieri poteſt, ſi priora recte

l. 10. P. *ullus dolor.* *l.* 11. M. F. *Atque in iis.* P. *At in his.* *l.* 16. M. F. P. om. *&.* *l.* 17. M. F. *auferendus.*

recte acceſſerunt: certum autem id ſignum inutilis balnei eſt.

Ante vero, quam in aquam calidam ſe demittat, an poſtea aliquis perungi debeat, ex ratione valetudinis ſuae cognoſcat. Fere tamen (niſi ubi nominatim, ut poſtea fiat, id praecipietur) moto ſudore [1] leniter corpus perungendum: deinde in aquam calidam demittendum eſt. Atque hic quoque habenda virium ratio eſt; neque committendum, ut per aeſtum anima deficiat; ſed maturius is auferendus, curioſeque veſtimentis involvendus eſt, ut ne ad eum frigus aſpiret: & ibi quoque, antequam aliquid aſſumat, inſudet.

Fomenta quoque calida ſunt, milium, ſal, arena: quodlibet eorum calefactum, & 142, 12.
in linteum conjectum; etiam ſolum linteum, ſi minore vi opus eſt: at ſi majore, extincti titiones, involutique panniculis, & ſic circumdati. Quinetiam calido oleo replentur [2] † utriculi, & in vaſa fictilia (quas a ſimilitudine lenticulas vocant;) aqua conjicitur; & ſal ſacco lineo excipitur, demititurque in aquam bene calidam, tum ſuper id membrum, quod fovendum eſt, collocatur. Juxtaque ignem, ferramenta duo ignita ſunt, capitibus paulo latioribus: alterum ex his demittitur in ſiccum ſalem, & aqua ſuper leviter aſpergitur; ubi frigere coepit, ad ignem refertur: idem & in altero fit; deinde invicem in utroque: intereaque deſcen-

l. 3. M. F. P. *Vero, an poſtea quam.* *l.* 7. M. F. P. *leviter.* *l.* 9. M. F. *hic id quoque.* *l.* 12. M. F. P. *curioſeque id veſtimentis.* *l.* 13. M. F. P. *neque.* *l.* 19. M. F. P. tranſp. *op. eſt etiam ſolum linteum.* *l.* 20. M. F. *extinctiones.* *l.* ead. M. F. *panniculi.* *l.* 22. P. *ad.* *l.* 23. P. *ſimilitudinem quas* *l.* 25. M. F. P. *ſicco linteo.* *l.* 27. M. F. P. om. *ignita.* *l.* 28. M. F. P. *alterumque ex.* *l.* 29. F. M. P. *eum.* *l.* 31. M. P. *& idem.* *l.* 32. F. M. P. *inter quae.*

1 I. De Morb. Mul. LVIII. 12. 2 Diogen. Laert. l. v. vit. Ariſtot. pag. 117. ed. Lond. Valeriola obſerv. 1. obſerv. 11. in uxore partu difficili laborante.

ſcendit ſalſus & calidus ſuccus, qui contractis aliquo morbo nervis opitulatur. His omnibus commune eſt, digerere id, quod vel praecordia onerat, vel fauces ſtrangulat, vel in aliquo membro nocet. Quando autem quoque utendum ſit, in ipſis morborum generibus dicetur.

CAP. XVIII.

Qui cibi, potionesve, aut valentis, aut mediae, aut imbecillae materiae ſint.

CUM de his dictum ſit, quae detrahendo juvant: ad ea veniendum eſt, quae nos alunt, id eſt cibum, & potionem. Haec autem non omnium tantum morborum, ſed etiam ſecundae valetudinis communia praeſidia ſunt. Pertinetque ad rem, omnium proprietates noſſe: primum, ut
49, 4. ſani ſciant, quomodo his utantur: deinde,
17, 30. ut exequentibus nobis morborum curatio-
18, 12. nes, liceat ſpecies rerum, quae aſſumendae neceſſario erunt, ſubjicere: neque neceſſe ſit ſubinde ſingulas eas nominare.

Scire igitur oportet, omnia legumina, quaeque ex frumentis panificia ſunt, generis valentiſſimi eſſe (valentiſſimum voco, in quo plurimum alimenti eſt:) item omne animal quadrupes domi natum; omnem grandem feram, quales ſunt caprea, cervus, aper, onager; omnem grandem avem, quales ſunt anſer, & pavo, & grus; omnes belluas marinas, ex quibus cetus eſt, quaeque his pares ſunt: item mel, & caſeum. Quo minus mirum eſt, opus piſtorium valentiſſimum eſſe, quod ex frumento, adipe, melle, caſeo 1 conſtat. In media vero materia

l 8. M. *XVII.* *l.* 19. F. M. P. *curationem.* *l.* 20. F. M. P. *aſſidue neceſſariae.* *l.* 22. F. P. M. *eſt.* *l.* 25. F. M. P. *id valentiſſimum.* *l.* 28. F. M. P. *capreae.* *l.* 31. M. *cetos.*

1 II. Diaet. XXI. 10.

teria numerari ex oleribus debere ea, quorum radices, vel bulbos aſſumimus: ex quadrupedibus, leporem: aves omnes a minimis ad phoenicopterum: item piſces omnes, qui ſalem non patiuntur, ſolidive ſaliuntur. Imbecilliſſimam vero materiam eſſe, omne olus, & quicquid in cauliculo [1] naſcitur, qualis eſt cucurbita, & cucumis, & capparis: omnia [2] poma, oleas, cochleas, itemque conchylia.

Sed quamvis haec ita diſcreta ſint, tamen etiam, quae ſub eadem ſpecie ſunt, magna diſcrimina recipiunt; aliaque res alia vel valentior eſt, vel infirmior. Siquidem plus alimenti eſt in pane, quam in ullo alio. Firmius eſt [3] triticum, quam milium: id ipſum, quam hordeum: & ex tritico firmiſſima † ſiligo; deinde ſimila; deinde cui nihil ademptum eſt, quod [4] αὐτόπυρον Graeci vocant: infirmior eſt, ex polline: † infirmiſſimus, cibarius panis. Ex leguminibus vero valentior faba, vel lenticula, quam piſum. Ex [5] oleribus valentior rapa, napique, & omnes bulbi (in quibus cepam quoque, & allium numero) quam paſtinaca, vel quae ſpecialiter radicula appellatur. Item firmior braſſica, & beta, & porrum, quam lactuca, vel cucurbita, vel aſparagus. At ex fructibus † ſurculorum valentiores uvae, ficus, nuces, palmulae, quaeque poma proprie nominantur. Atque ex his ipſis firmiora, quae ſuccoſa, quam quae fragilia ſunt. Item ex his [6] avibus, quae in media ſpecie ſunt, valentiores eae, quae pedibus, quam quae volatu magis nitun-

---

l. 7. *omnem caulem oleris.* *l.* 11. F. M. P. *ſunt.* *l.* 15. F. M. P. *carne.* *l.* 17. *ſaligo* adſcript. in margine Codic. Mediolan. *l.* 20. P. *ex ſimila, deinde cum polline.* *l.* 30. F. M. P. *quam quae.* *l.* 32. F. M. P. *frigida.* *l.* ead. F. M. P. *Itemque ex.* *l.* 33. F. M. P. *valentior.* *l.* 34. F. M. P. *ea.*

1 Patin. p. 282, 283. & 287. 2 Id. ibid. 3 II. De Diaet. x. 1. Athen. Deipn. III. 30. p. 125. 4 Ath. Deipn. III. c. 28. 5 II. Diaet. xxiv. 6 Diaet. xvii.

nituntur: & ex his, quae volatu fidunt, firmiores ſunt grandiores aves, quam minutae, ut ficedula & turdus. Atque eae quoque, quae in aqua degunt, leviorem cibum praeſtant, quam quae natandi ſcientiam non habent. Inter domeſticas vero quadrupedes, leviſſima ſuilla eſt; graviſſima, bubula. Itemque ex feris, quo majus quodque animal, eo robuſtior ex eo cibus eſt. [1] Piſciumque eorum, qui ex media materia ſunt, quamvis maxime utimur, tamen graviſſimi ſunt: tum ex quibus ſalſamenta quoque fieri poſſunt, qualis lacertus eſt; deinde hi, qui, quamvis teneriores, tamen duri ſunt, ut aurata, corvus, ſparus, oculata; tum plani: poſt quos etiam leviores ſunt, lupi, mullique; & poſt hos, omnes ſaxatiles.

Neque vero in generibus rerum tantummodo diſcrimen eſt, ſed etiam in ipſis: quod & aetate fit, & membro, & ſolo, & coelo, & habitu. Nam quadrupes vel omne animal ſi lactens eſt, minus alimenti praeſtat: itemque quo tenerior pullus cohortalis eſt. In piſcibus quoque media aetas, quaeque nondum ſummam magnitudinem implevit. Deinde ex eodem ſue, ungulae, roſtrum, aures, cerebellum. Ex agno, hoedove, cum petiolis totum [2] caput aliquanto, quam caetera membra, leviora ſunt; adeo ut in media materia poni poſſint. Ex avibus, colla, alaeve recte infirmiſſimis annumerantur. Quod ad ſolum vero pertinet, frumentum quoque valentius eſt collinum, quam

l. 1. F. M. P. *nititur*. *l.* 2. F. M. P. *ſunt quae grandiores*. *l.* ead. F. M. P. *quam quae minutae*. *l.* 11. F. M. P. *quibus*. *l.* 12. F. M. P. om. *tum*. *l.* 14. F. M. P. om. *hi*. *l.* 15. F. M. P. *ſcarus*. *l.* 17. F. M. P. om. *ſunt*. *l.* 21. P. *ſit*. *l.* 22. F. M. P. om. *vel*. *l.* 25. F. M. P. om. *quaeque*. *l.* 29. M. *pectiolis*. *l.* 32. F. M. P. *infirmis*.

1 II. Diaet. XIIX. 2 II. Diaet. XXI. 2.

quam campeſtre. Levior [1] piſcis inter ſaxa editus, quam in arena; levior in arena, quam in limo. Quo fit, ut ex ſtagno, vel lacu, vel [2] flumine eadem genera graviora ſint. Leviorque, qui in alto, quam qui in vado vivit. Omne etiam ferum [3] animal domeſtico levius; & quodcumque humido coelo, quam quod ſicco natum eſt. Deinde eadem omnia pinguia, quam macra; recentia, quam ſalſa; nova, quam vetuſta, plus alimenti habent. Tum res eadem magis alit jurulenta, quam aſſa; magis aſſa, quam frixa. Ovum durum valentiſſimae materiae eſt; molle, vel ſorbile, imbecilliſſimae. Cumque panificia omnia firmiſſima ſint, † elota tamen quaedam genera frumenti, ut alica, oryza, ptiſana, vel ex iiſdem facta ſorbitio, vel pulticula, & † aqua quoque madens panis, imbecilliſſimis annumerari poteſt.

Ex potionibus vero, quaecunque ex frumento facta eſt, itemque lac, mulſum, defrutum, paſſum, vinum aut dulce, aut vehemens, aut muſtum, aut magnae vetuſtatis, valentiſſimi generis eſt. At acetum, & id vinum quod [4] paucorum annorum, vel auſterum, vel pingue eſt, in media materia eſt, ideoque infirmis nunquam ejus generis dari debet. Aqua omnium imbecilliſſima eſt. Firmiorque ex frumento potio eſt, quo firmius fuit ipſum frumentum: firmior ex eo vino, quod bono ſolo, quam quod tenui; quodque temperato coelo, quam quod aut nimis humido, aut nimis ſicco, nimiumque aut frigido, aut

l. 6. M. F. P. *vixit.* *l.* 13. P. *elixa.* *l.* 27. F. M. *lene.* *l.* 28. M. F. P. *alterius.*

1 II. Diaet. XIIX. 9. Athenaeus Deipn. VII. c. 15. 2 II. Diaet. XIX. 1. 3 II. Diaet. XX. 4 Patin. p. 299.

aut calido natum eſt. Mulſum, quo plus mellis habet; defrutum, quo magis decoctum; paſſum, quo ex ſicciore uva eſt, eo valentius eſt. [1] † Aqua leviſſima [2] pluviatilis eſt; deinde fontana, tum ex flumine, tum ex puteo; poſthaec ex nive, aut glacie; gravior his, ex lacu; graviſſima, ex palude. Facilis etiam, & neceſſaria cognitio eſt naturam ejus requirentibus. Nam levis, pondere apparet; & ex his, quae pondere pares ſunt, eo melior quaeque eſt, quo celerius [3] & calefit & frigeſcit; quoque celerius ex ea legumina percoquuntur.

Fere vero ſequitur, ut, quo valentior quaeque materia eſt, eo minus facile concoquatur; ſed ſi concocta eſt, plus alat. Itaque utendum eſt materiae genere pro viribus: moduſque omnibus pro genere ſumendus. Ergo imbecillis hominibus, rebus infirmiſſimis opus eſt: mediocriter firmos, media materia optime ſuſtinet: & robuſtis apta validiſſima eſt. Plus deinde aliquis aſſumere ex levioribus poteſt: in his magis, quae valentiſſima ſunt, temperare ſibi debet.

CAP. XIX.

Quae natura ac proprietas cujuſque rei ſit, qua veſcimur.

NEQUE haec ſola diſcrimina ſunt; ſed etiam aliae res boni ſucci, aliae mali ſunt; quae εὔχυμα, & κακόχυμα Graeci vocant: aliae lenes, aliae acres: aliae craſſiorem pituitam in nobis faciunt, aliae tenuiorem: aliae idoneae ſunt ſtomacho, aliae

l. 2. F. M. P. *incoctum eſt; paſſum.* *l.* 4. F. M. P. *pluviatis.* *l.* 25. M. *XVIII.* *l.* 30. F. M. *quas* εὔχυλας, & κακόχυλας. P. *quas* εὔχυλους & κακοχύλους.

1 Aquae bonae malaeve ſigna enumerantur a Caſaubono in *Athaeneum Animadv.* L. 11. c. 7. 2 Pallad. R. R. I. 17. Colum. de R. R. I. 5. 3 Aph. V. 26.

aliae alienae: Itemque aliae inflant, aliae ab hoc abſunt: aliae calefaciunt, aliae refrigerant: aliae facile in ſtomacho aceſcunt, aliae non facile intus corrumpuntur: aliae movent alvum, aliae ſupprimunt: aliae citant urinam, aliae tardant: quaedam ſomnum movent, quaedam ſenſus excitant. Quae omnia ideo noſcenda ſunt, quoniam aliud alii, vel corpori, vel valetudini, convenit.

CAP. XX.

De his, quae boni ſucci ſunt.

BONI ſucci ſunt, triticum, ſiligo, alica, oryza, amylum, tragum, ptiſana, [1] lac, caſeus mollis, omnis venatio, omnes aves, quae ex media materia ſunt: ex majoribus quoque hae, quas ſupra nominavimus: medii inter teneros duroſque piſces, ut mullus, & lupus: olera, lactuca, urtica, malva, cucumis, cucurbita, portulaca, cochleae, palmulae: ex pomis quodcumque neque acerbum, neque acidum eſt: vinum dulce, vel lene, paſſum, defrutum, oleae, quaeve ex his duobus in alterutro ſervatae ſunt: [2] vulvae, roſtra, [3] † trunculique ſuum, omnis pinguis caro, omnis glutinoſa, omne jecur, ovum ſorbile.

CAP. XXI.

De his, quae mali ſucci ſunt.

MALI uero ſucci ſunt, milium, panicum, hordeum, legumina, caro domeſtica permacra, omniſque caro ſalſa, omne [4] ſalſamentum, garum, vetus caſeus,

l. 1. F. M. P. *alienae ſunt: Itemque.* *l.* 3. P. *areſcunt.* *l.* 9. F. M. P. *alites.* *l.* 10. M. *XIX.* *l.* 11. M. P. *quae res boni ſucci ſunt.* *l.* 13. F. M. P. *amylum item & lenes ſunt, & ſtomacho aptae & calefaciunt tragum.* *l.* 18. F. M. P. *lupus verna.* *l.* ead. M. P. om. *olera.* *l.* 19. F. M. P. *cucurbita, ovum ſorbile, portulaca.* *l.* 23. F. M. P. om. *ve.* *l.* 24. F. M. om. *ſuum.* *l.* ead. F. M. P. *ſuum, in ſumma omnis.* *l.* 27. F. M. P. om. *ovum ſorbile.* *l.* 28. M. *XX.* *l.* 29. M. P. *De his, quae res mali ſucci ſunt.*

1 Varro R. R. II. 11. 2 Plin. Ep. l. 1. Ep. 15.
3 in Tyron. notis occurrit vox Trunculus pag. 167.
4 Athen. Deipn. III. c. 31. pag. 116.

ſeus, ſiſer, radicula, rapa; napi, bulbi, braſſica, magiſque etiam cyma ejûs, aſparagus, beta, cucumis, porrum, eruca, naſturtium, thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, ruta, anethum, feniculum, cuminum, aniſum, lapathum, ſinapi, allium, cepa, lienes, renes, inteſtina, pomum quodcunque acidum vel acerbum eſt, acetum, omnia acria, acida, acerba, oleum, [1] piſces quoque ſaxatiles, omneſque, qui ex tenerrimo genere ſunt, aut hi, qui rurſus nimium duri viroſique ſunt, ut fere quos ſtagna, lacus, limoſive rivi ferunt, quive in nimiam magnitudinem exceſſerunt.

CAP. XXII.

Quae res lenes, quaeve acres ſint.

LENES autem ſunt; ſorbitio, pulticula, laganum, amylum, ptiſana, pinguis caro, & quaecunque glutinoſa eſt: quod fere quidem in omni, quae domeſtica, fit, praecipue tamen in ungulis, † trunculiſque ſuum, in † petiolis capituliſque hoedorum & vitulorum & agnorum, omnibuſque cerebellis. Item lac, &, quae proprie dulcia nominantur, defrutum, paſſum; nuclei pinei. Acria ſunt, omnia nimis auſtera, omnia acida, omnia ſalſa; & mel quidem, quo melius eſt, eo magis. Item allium, cepa, eruca, ruta, naſturtium, cucumis, beta, braſſica, aſparagus, ſinapi, radicula, intubus, ocimum, lactuca, maximaque olerum pars.

CAP.

l. 6. M. P. *lapathium.* *l.* 8. P. *eſt, acida acetum &c.* *l.* 13. P. *fuerunt.* *l.* 15. M. *XXI.* *l.* 17. F. M. P. *ſorbitiones.* *l.* 22. M. *pectiolis.* *l.* 24. F. M, P. *ſi qui.* *l.* ead. F. M. P. *bulbi.* *l.* 25. F. M. P. *nominatur, lac defrutum.* *l.* 27. M. P. *quidem; in quo.*

1 Refutat Celſum Nonn. de Re Cibar. l. III. c. 13. p. 319.

CAP. XXIII.

De his, quae craſſiorem, quaeve tenuiorem pituitam faciunt.

CRASSIOREM autem pituitam faciunt, ova ſorbilia, alica, oryza, amylum, ptiſana, lac, bulbi, omniaque fere glutinoſa. Extenuant eandem, omnia ſalſa, atque acria, & acida.

CAP. XXIV.

De his, quae ſtomacho idonea ſunt.

STOMACHO autem apta ſunt, quaecunque auſtera ſunt, & quae acida, quaeque contacta ſale modico ſunt. Item panis ſine fermento, & elota alica, vel oryza, vel ptiſana; omnis avis, omnis venatio; atque utraque vel aſſa, vel elixa: ex domeſticis animalibus bubula: ſi quid ex caeteris ſumitur, macrum potius, quam pingue: ex ſue, ungulae, roſtra, aures, vulvaeque ſteriles: ex oleribus, intuba, lactuca, paſtinaca, cucurbita elixa, ſiſer: ex pomis, ceraſum, morum, ſorbum, pirum fragile, quale cruſtuminum vel naevianum eſt: item pira, quae ponuntur, Tarentina, atque Signina: malum orbiculatum, aut Scandianum, vel Amerinum, vel cotoneum, vel Punicum, abſinthium, murices, purpurae, cochleae, uvae ex olla, molle ovum, palmulae, nuclei pinei, [1] oleae albae, ex [2] dura muria, eaedem aceto intinctae, vel nigrae, quae in arbore bene permaturuerunt, vel quae in paſſo, defrutove verſatae ſunt: vinum auſterum, licet jam

l. 1. M. *XXII.* *l.* 2. M. P. *quae res craſſiorem.* *l.* 9. M. *XIII.* *l.* 10. F. om. *De his.* *l.* ead. F. M. P. *quae res ſtomacho idoneae.* *l.* 11. F. M. P. *aptiſſima.* *l.* 12. F. M. P. *etiam.* *l.* ead. F. M. P. *acida ſunt, quaeque.* *l.* 19. M. *ſterilesque.* *l.* 20. M. P. *intubus.* *l.* 21. F. M. P. *ceraſium.* *l.* 23. M. P. *maevianum.* *l.* 24. F. M. P. *quae reponuntur.* *l.* 25. F. M. P. *Scaudianum.* *l.* 27. F. M. om. *abſinthium, murices, purpurae, cochleae.* *l.* 32. F. M. P. *ſervatae.*

1 Merc. Var. Lect. I. 3. 2 Merc. Var. Lect. II. 26. ſed refutatur a L. Nonnio de Re Cibar. l. III. c. 45. pag. 421.

jam aſperum ſit, item reſinatum: duri ex media materia piſces, oſtrea, pectines, murices, purpurae, cochleae: cibi potionesſque frigidae, vel fervidae.

CAP. XXV.

Quae res alienae ſtomacho ſint.

ALIENA vero ſtomacho ſunt, omnia tepida, omnia ſalſa, omnia jurulenta, omnia [1] praedulcia, omnia pinguia, ſorbitio, panis fermentatus, idemque vel ex milio, vel ex hordeo, oleum, radices olerum, & quodcunque olus ex oleo garove eſtur, mel, mulſum, defrutum, paſſum, lac, omnis caſeus, uva recens, ficus & viridis & arida, legumina omnia, quaeque inflare conſueverunt: item thymum, nepeta, ſatureia, hyſſopum, naſturtium, lapathum, lampſana, juglandes. Ex his autem intelligi poteſt, non, quicquid boni ſucci eſt, protinus ſtomacho convenire; neque quicquid ſtomacho convenit, protinus boni ſucci eſſe.

CAP. XXVI.

De his, quae inflant.

INFLANT autem, omnia fere legumina, omnia pinguia, omnia praedulcia, omnia jurulenta, muſtum, atque etiam id vinum, cui nihil adhuc aetatis acceſſit: ex oleribus, allium, cepa, braſſica, omneſque radices, excepto ſiſere & paſtinaca, bulbi, ficus etiam aridae, ſed magis virides, uvae recentes, nuces omnes, exceptis nucleis pineis,

l. 4. F. M. P. *ferventes.* M. P. *vel.* F. M. P. *abſinthium.* *l.* 5. M. *XXIV.* *l.* 6. F. M. P. *ſunt.* *l.* 9. M. P. om. *omnia.* *l.* 16. P. om. *conſuerunt.* *l.* 17. F. M. P. *lapathium.* *l.* 18. F. M. P. *lapſanum.* *l.* 23. M. om. *XXV.* *l.* 24. F. M. om. *De his.* *l.* 25. F. M. P. *aut inflationem laedant.* *l.* 26. M. P. om. *prae.*

1 Calviſ. apud Chariſ. Soſip. Inſtit. Gram. l. 1.

pineis, lac, omniſque [1] caſeus, quicquid denique ſubcrudum aliquis aſſumpſit.

De his, quae minime inflant.

Minima inflatio fit ex venatione, aucupio, piſcibus, pomis, oleis, conchiliis, ovis vel mollibus vel ſorbilibus, vino vetere. Feniculum vero, & anethum, inflationes etiam levant.

CAP. XXVII.

De his, quae calefaciunt, aut refrigerant. p. 31.

At calefaciunt, piper, ſal, caro omnis jurulenta, allium, cepa, ficus arida, ſalſamentum, vinum, & quo meracius eſt, eo magis.

Refrigerant, olera, quorum crudi caules aſſumuntur, ut intubus, & lactuca: itemque coriandrum, cucumis, elixa cucurbita, beta, mora, ceraſa, mala auſtera, pira fragilia, caro elixa, praecipueque acetum, ſive cibus ex eo, ſive potio aſſumitur.

CAP. XXVIII.

De his, quae intus facile corrumpuntur.

Facile autem intus corrumpuntur, panis fermentatus, & quiſquis alius quam ex tritico eſt, & omne piſtorium opus, lac, mel; itemque † lactentia atque teneri piſces, oſtrea, olera, caſeus & recens & vetus, craſſa vel tenera caro, vinum dulce, mulſum, defrutum, paſſum: quicquid denique vel jurulentum eſt, vel nimis dulce, vel nimis tenue.

De

l. 1. F. M. P. *deinde.* *l.* 3. F. M. P. om. *De his, quae minime inflant.* *l.* 9. M. om. *XXVI.* *l.* 10. M. P. *quae res aut calefaciunt.* *l.* 17. M. P. *item.* *l.* 18. F. M. P. *ceraſia.* *l.* 21. M. *XXVII.* *l.* 22. F. M. P. *Quae res intus facile vitiantur vel minime corrumpuntur.* *l.* 25. F. *atque.* *l.* 26. F. M. P. *ideoque.* *l.* ead. F. M. P. *lactentia.* *l.* ead. M. P. *atque & omne piſtorium opus, teneri.* *l.* 29. F. M. P. *deinde.*

[1] De Vict. Acut. LIX. 5.

De his, quae intus minime vitiantur.

At minime intus vitiantur, panis ſine fermento, aves, & eae potius duriores, duri piſces, neque ſolum aurata puta, aut ſcarus, ſed etiam lolligo, locuſta, polypus: item bubula, omnisque dura caro; eademque aptior eſt, ſi macra, ſi ſalſa eſt; omniaque ſalſamenta: cochleae, murices, purpurae: vinum auſterum, vel reſinatum.

Cap. XXIX.

32, 9. *De his, quae alvum movent.*

At alvum movent, panis fermentatus, magisque ſi [1] cibarius vel hordeaceus eſt; braſſica, ſi ſubcruda eſt, lactuca, anethum, naſturtium, ocimum, urtica, portulaca, radicula, capparis, allium, cepa, malva, lapathum, beta, aſparagus, cucurbita, ceraſa, mora, poma omnia mitia, ficus etiam arida, ſed magis viridis, uvae recentes pingues, minutae aves, cochleae, garum, ſalſamentum, oſtrea, pelorides, echini, muſculi, & omnes fere conchulae, maximeque jus earum; ſaxatiles, & omnes teneri piſces, ſepiarum atramentum; ſi qua caro aſſumitur pinguis, eadem vel jurulenta, vel elixa; aves, quae natant; mel crudum, lac, lactentia omnia, mulſum, vinum dulce vel ſalſum, † aqua, omnia tenera, tepida, [2] dulcia, pinguia, elixa, jurulenta, ſalſa, diluta.

Cap.

---

l. 1. F. M. P. om. *De his, quae intus minime vitiantur.* *l.*3. F. M. P. *aurati.* *l.*4. F. M. P. *pura.* *l.*10. M. *XXVIII.* *l.* 11. F. M. P. om. *De his.* *l.*ead. F. M. P. *quae res alvum.* *l.* 17. F. M. P. *lapathium.* *l.*18. F. M. P. *ceraſia.* *l.* ead. F. M.P. *uva.* *l.*21. F. M.P. *ſalſamenta.* *l.*27. M.P. *lactantia.*

1 Victor. Variar. Lect. I. 22. 2 Athen. Deipn. III. 33.

CAP. XXX.

De his, quae alvum adſtringunt. 32, 9.

CONTRA adſtringunt, panis ex ſiligine, vel ex ſimila; magis, ſi ſine fermento eſt; magis etiam ſi toſtus eſt; intenditurque vis ejus etiam, ſi bis coquitur: pulticula vel ex alica, vel ex panico, vel ex milio; itemque ex iiſdem ſorbitio; & magis, ſi haec ante fricta ſunt: lenticula cui vel beta, vel intubus, vel [1] ambubeia, vel plantago adjecta eſt; magisque etiam, ſi illa ante fricta eſt: per ſe etiam intubus, vel ex plantagine, vel [2] ambubeia fricta; minuta olera, braſſica bis decocta; dura ova; magisque ſi aſſa ſunt; minutae aves, merula, palumbes; magisque, ſi in poſca decocta eſt; grus, omnesque aves, quae magis currunt, quam volant; lepus, caprea; jecur ex his, quae ſevum habent, maximeque bubulum, ac ſevum ipſum: [3] caſeus, qui vehementior vetuſtate fit, vel ea mutatione, quam in eo transmarino videmus; aut ſi recens eſt, ex melle, mulſove decoctus: item mel coctum, pira immatura, ſorba, magisque ea, quae torminalia vocantur, mala cotonea, & punica, oleae vel albae vel praematurae, myrta, palmulae, purpurae, murices, vinum reſinatum vel aſperum, item meracum, acetum, mulſum quod inferbuit, aſperum item defrutum, paſſum, † aqua vel tepida vel praefrigida, dura, id eſt, ea quae tarde puteſcit, ideoque pluviatilis potiſſimum, omnia dura, macra, auſtera, aſpera,

---

l. 1. M. *XXIX.* *l.* 2. F. M. P. om. *De his.* *l.* ead. F. M. *quae res alvum.* *l.* ead. F. M. *adſtringant.* P. *conſtringant.* *l.* 5. F. M. P. *uſtus.* *l.* 15. F. M. P. *palumbus.* *l.* 16. P. *poſco.* F. M. *puſco.* *l.* ead. F. M. P. *decoctus.* *l.* 17. M. F. om. *que.* *l.* 21. F. M. P. *caſeo.* *l.* 25. F. M. P. *Cydonea.* *l.* 26. P. *permaturae.* *l.* 29. F. M. P. om. *aſperum.* *l.* 32. F. M. P. *putreſcit.* *l.* ead. F. M. P. *pluvia.*

1 Salm. Exerc. Plin. pag. 583. 2 Ed. Ultraj. 3 De Vict. Acut. LIX. 5.

ra, toſta, & in eadem carne, aſſa potius, quam elixa.

Cap. XXXI.

De his, quae urinam movent.

Urinam autem movent, quaecunque in horto naſcentia boni odoris ſunt, ut apium, ruta, anethum, ocimum, mentha, hyſſopum, aniſum, coriandrum, naſturtium, eruca, feniculum. praeter haec, aſparagus, capparis, nepeta, thymum, ſatureia, lampſana, paſtinaca, magisque agreſtis, radicula, ſiſer, cepa. Ex venatione, maxime lepus, vinum tenue, piper & rotundum & longum, ſinapi, abſinthium, nuclei pinei.

Cap. XXXII.

De his, quae ad ſomnum apta ſunt.

Somno vero aptum eſt papaver, lactuca, maximeque aeſtiva, cujus cauliculus jam lacte repletus eſt, morum, porrum.

De his, quae ſenſum excitant.

Senſus vero excitant, nepeta, thymum, ſatureia, hyſſopum, praecipueque pulegium, ruta, & cepa.

Cap. XXXIII.

De his, quae materiam evocant.

Evocare vero materiam multa admodum poſſunt: ſed ea, cum ex peregrinis medicamentis maxime conſtent, aliiſque magis, quam quibus ratione victus ſuccur-

l. 3. M. om. *XXX.* *l.* 4. F. M. P. *quae res urinam.* *l.* 8. P. *aneſum.* *l.* 11. F. M. P. *lapſanum.* *l.* 16. M. *XXXIII.* *l.* 17. F. M. P. *quae res ſomnum aut ſenſus excitant.* *l.* 22. F. M. P. om. *De his, quae ſenſum excitant.* *l.* 23. F. M. P. om. *vero.* *l.* 24. M. P. *puleium.* *l.* 26. M. *XXXII.* *l.* 27. F. M. P. *Quae res corpus aut erodant, aut reprimant, aut refrigerent, aut calefaciant, aut durent, aut emolliant.* *l.* 29. F. M. P. *quae.*

ſuccurritur, opitulentur, in praeſentia differam: ponam vero ea, quae prompta, & his morbis, de quibus protinus dicturus ſum, apta, corpus erodunt, & ſic ex eo, quidquid mali eſt, extrahunt. Habent autem hanc facultatem, ſemina erucae, naſturtii, radiculae; praecipue tamen omnium, ſinapis. Salis quoque & fici eadem vis eſt.

De his, quae reprimunt.

Leniter vero ſimul & reprimunt & molliunt, lana ſuccida, ex aceto vel vino, † cui oleum adjectum eſt; contritae palmulae, furfures in ſalſa aqua vel aceto decocti.

At ſimul reprimunt & refrigerant, herba muralis (parthenium vel perdicium appellant) ſerpillum, pulegium, ocimum, herba ſanguinalis (quam Graeci πολύγονον vocant) portulaca, papaveris folia, capreolique vitium, coriandri folia, hyoſcyamum, muſcus, ſiſer, apium ſolanum (quam στρύχνον Graeci vocant) braſſicae folia, intubus, plantago, feniculi ſemen, contrita pira vel mala, praecipueque cotonea, lenticula, aqua frigida, maximeque pluviatilis, 290, 18.
vinum, acetum, & ex horum aliquo madens vel panis, vel farina, vel ſpongia, vel 264, 15.
lacinia, vel lana ſuccida, vel etiam linteolum, creta cimolia, gypſum, melinum, myrteum, [1] roſa, acerbum oleum, verbenarum contuſa cum teneris caulibus folia; cujus generis ſunt olea, cupreſſus, myrtus, lentiſcus, tamarix, liguſtrum, roſa, rubus, laurus, hedera, punicum malum.

Sine

l. F. M. P. *opitulantur.* *l.* 4. F. M. P. om. *ex.* *l.* 5. M. P. *quod.* *l.* 8. F. M. P. *ſinapi.* *l.* 10. F. M. P. om. *De his, quae reprimunt.* *l.* 12. F. M. P. *vel.* *l.* ead. F. M. P. *quo.* Male. Scriptum enim fuit *quoi* pro *cui.* *l.* 14. F. M. P. *decoctae.* *l.* 17. M. P. om. *pulegium.* *l.* 18. M. πολυγόνιον. *l.* 24. F. M. P. *cydonea.* *l.* 25. F. M. P. *pluvialis.* *l.* 26. F. M. P. *aliquo magis madens.* *l.* 28. F. M. P. *cinis.* *l.* 33. P. *tamaris.*

1 Patin. p. 328.

Sine frigore autem reprimunt, cocta cotonea, malicorium, aqua calida, in qua verbenae coctae ſunt, quas ſupra propoſui, pulvis vel ex fece vini, vel ex myrti foliis, amarae nuces.

De his, quae calefaciunt.

31, 20. Calefacit vero, ex qualibet farina cata-
105, 11. plaſma, ſive ex tritici, ſive ex farris, ſive hordei, ſive ervi, vel lolii, vel milii, vel panici, vel lenticulae, vel fabae, vel lupini, vel lini, vel foeni graeci, ubi ea deferbuit, calidaque impoſita eſt. Valentior tamen ad id omnis farina eſt ex mulſo, quam ex aqua cocta. Praeterea cyprinum, irinum, medulla, adeps ex fele juncta oleo, magisque, ſi vetus eſt, ſal, nitrum, | git, piper. quinque folium.

De his, quae durant, aut emolliunt.

Fereque, quae vehementer & reprimunt, & refrigerant, durant: quae autem calefaciunt & digerunt, ea emolliunt: praecipueque ad emolliendum poteſt cataplaſma ex lini vel foeni graeci ſemine.

His autem omnibus, & ſimplicibus, & permixtis, varie medici utuntur: ut magis, quid quisque perſuaſerit ſibi, appareat, quam quid evidenter compererit.

---

l. 1. F. M. P. *mala cydonea.* *l.* 5. F. M. P. om. *De his, quae calefaciunt.* *l.* 15. M. P. *felle.* *l.* 16. M. *nigrum.* *l.* 18. F. M. P. om. *De his, quae durant aut emolliunt.* *l.* 20. F. M. P. om. *autem.* *l.* 21. F. M. P. *&.*

LIBER

LIBER TERTIUS.

CAP. I.

De morborum generibus.

PRAEVISIS omnibus, quae pertinent ad univerſa genera morborum, ad ſingulorum curationes veniam. Hos autem in duas ſpecies Graeci diviſerunt; aliosque ex his acutos, alios longos eſſe dixerunt. Ideoque, quoniam non ſemper eodem modo reſpondebant, eoſdem alii inter acutos, alii inter longos retulerunt. Ex quo, plura eorum genera eſſe, manifeſtum eſt. Quidam enim breves acutique ſunt, qui cito vel tollunt hominem, vel ipſi cito finiuntur. Quidam longi, ſub quibus neque ſanitas in propinquo, neque exitium eſt. Tertiumque genus eorum eſt, qui modo acuti, modo longi ſunt, idque non in febribus tantummodo, in quibus frequentiſſimum eſt; ſed in aliis quoque fit. Atque etiam, praeter hos, quartum eſt; quod neque acutum dici poteſt, quia non perimit; neque utique longum, quia, ſi occurritur, facile ſanatur. Ego, cum de ſingulis dicam, cujus quiſque generis ſit, indicabo.

Dividam autem omnes in eos, qui in totis corporibus conſiſtere videntur, & eos, qui oriuntur in partibus. Incipiam a prioribus, pauca de omnibus praefatus. In nullo quidem morbo plus fortuna ſibi vendicare 405, 16.

l. 1. F. M. P. *Artium Aurelii Cornelii Celſi Liber tertius incipit.* *l.* 4. F. M. P. *Proviſis.* *l.* 14. F. M. P. *utique.*

care, quam ars: ars, quam natura, poteſt: utpote cum, repugnante [1] natura, nihil medicina proficiat. Magis tamen ignoſcendum medico eſt parum proficienti in acutis morbis, quam in longis. Hic enim breve ſpacium eſt, intra quod, ſi quod auxilium non profuit, aeger extinguitur: ibi & deliberationi, & mutationi remediorum tempus patet; adeo ut raro, ſi inter initia medicus acceſſit, obſequens aeger ſine illius vitio pereat. Longus tamen morbus cum penitus inſedit, quod ad difficultatem pertinet, acuto par eſt. Et acutus quidem, quo vetuſtior eſt; longus autem, quo recentior, eo facilius curatur. [2]

Alterum illud ignorari non oportet;
18, 13. quod non omnibus aegris eadem auxilia conveniunt. Ex quo incidit, ut alia atque alia ſummi auctores, quaſi ſola, venditaverint, prout cuique ceſſerant. Oportet itaque, ubi aliquid non reſpondet, non tanti putare auctorem, quanti aegrum, & experiri [3] aliud atque aliud. Sic tamen, ut in acutis morbis cito mutetur, quod nihil prodeſt: in longis, quos tempus, ut facit, ſic etiam ſolvit, non [4] ſtatim condemnetur, ſi quid non ſtatim profuit, minus vero removeatur, ſi quid paulum ſaltem juvat; quia profectus tempore expletur.

CAP.

---

1 Hippocrat. Lex. T. II. 10. Seneca de Tranq. An. c. VI. 2 Hipp. de A. T. xx. 6. 3 Philo Judaeus de Joſepho pag. 531. ed. 1631. 4 Cael. Aurel. Tard. paſſ. VI. 3. pag. 454.

CAP. II.

Quomodo morbi cognoſcantur, & an increſcant; an minuantur, & qua ratione ab initio, qui languere incipit, curari debeat.

PROTINUS autem inter initia ſcire facile eſt, quis acutus morbus, quis longus ſit: non in his ſolum, in quibus ſemper ita ſe habet; ſed in his quoque, in quibus variat. Nam ubi ſine intermiſſionibus acceſſiones & dolores graves urgent, acutus morbus eſt. Ubi lenti dolores, lentaeve febres ſunt, & ſpatia inter acceſſiones porriguntur, acceduntque ea ſigna, quae in priore [1] volumine expoſita ſunt, longum hunc futurum eſſe, manifeſtum eſt.

Videndum etiam eſt, morbus an increſcat, an conſiſtat, an minuatur: quia quaedam remedia increſcentibus morbis, plura inclinatis conveniunt. Eaque, quae creſcentibus apta ſunt, ubi acutus increſcens urget, in remiſſionibus potius experienda ſunt. Increſcit autem morbus, dum graviores dolores, acceſſioneſque veniunt; haeque & ante, quam proximae, revertuntur, & poſtea deſinunt. Atque in longis quoque morbis, etiam tales notas non habentibus, ſcire licet, increſcere, ſi ſomnus incertus eſt, ſi deterior concoctio, ſi foetidiores dejectiones, ſi tardior ſenſus, ſi pigrior mens, ſi percurrit corpus frigus aut calor, ſi id magis pallet. Ea vero, quae contraria his ſunt, decedentis ejus notae ſunt.

Prae-

l. 2. F. M. P. *an conſiſtant.* *l.* 7. F. M. P. *ſolis.* *l.* 8. P. *etiam.* *l.* 10. P. *acceſſionum dolore gravi urgentur.* *l.* 19. M. P. *inclinantibus.* *l.* 20. F. M. P. *quae decreſcentibus.* *l.* 29. M. P. om. *foetidiores.*

1 II. cap. 5.

Praeter haec, in acutis [1] morbis ſerius aeger alendus eſt, nec niſi jam inclinatis; ut inedia, dempta materia, impetum frangat. In longis maturius, ut ſuſtinere ſpatium affecturi mali poſſit. At, ſi quando is non in toto corpore, ſed in parte eſt; magis tamen ad rem pertinet, vim totius corporis moliri, quam partis; cum per eam partes aegrae ſanentur. Multum etiam intereſt, ab initio quis recte curatus ſit, an perperam: quia curatio minus his prodeſt, in quibus aſſidue fruſtra fuit. Si quis temere habitus, adhuc integris viribus vivit, admota curatione momento reſtituitur.

Sed cum ab his coeperim, quae notas quaſdam futurae adverſae valetudinis exhibent, curationum quoque principium ab animadverſione ejuſdem temporis faciam. Igitur, ſi quid ex his, quae propoſita
298, 15. ſunt, incidit, omnium optima ſunt, [2] quies
348, 21. & abſtinentia: ſi quid bibendum, aqua; idque interdum uno die fieri ſatis eſt; interdum, ſi terrentia manent, biduo: proximeque abſtinentiam ſumendus eſt cibus exiguus, bibenda aqua, poſtero die etiam vinum, deinde invicem alternis diebus, modo aqua, modo vinum, donec omnis cauſa metus finiatur. per haec enim ſaepe inſtans gravis morbus diſcutitur. Plurimique falluntur, dum ſe primo die protinus ſublaturos languorem, aut exercitatione, aut balneo, aut coacta dejectione, aut vomitu, aut ſudationibus, aut vino ſperant. non quod non interdum id incidat,

l. 2. F. M. P. *ut primo.* *l.* 5. P. *adventuri.* *l.* ead. M. P. *Ac.* *l.* 8. P. *molliri.* *l.* ead. F. M. *propriae.* *l.* 24. P. *abſtinere etiam.* *l.* 28. F. M. P. *cauſae.* *l.* 34. F. M. P. *quo.*

1 Aph. I. 4. & 10. 2 Liv. XXII. c. 18.

dat, aut non decipiat, ſed quod ſaepius fallat; ſolaque abſtinentia ſine ullo periculo medeatur. Cum praeſertim etiam pro modo terroris moderari liceat: &, ſi leviora indicia fuerunt, ſatis ſit a vino tantum abſtinere; quod ſubtractum plus, quam ſi cibo aliquid dematur, adjuvat: ſi paulo graviora, ſatis ſit, non aquam tantum bibere, ſed etiam cibo carnem ſubtrahere: interdum panis quoque minus, quam pro conſuetudine aſſumere, humidoque cibo eſſe contentum, & olere potiſſimum. Satiſque ſit, tum ex toto a cibo, a vino, ab omni motu corporis abſtinere, cum vehementes notae terruerunt. Neque dubium eſt, quin vix quiſquam, qui non diſſimulavit, ſed per haec mature morbo occurrit, aegrotet.

CAP. III.

De febrium generibus.

ATQUE haec quidem ſanis facienda ſunt, tantum cauſam metuentibus. ſequitur vero curatio febrium, quod & in toto corpore, & vulgare maxime morbi genus eſt. Et his una [1] quotidiana, altera tertiana, altera quartana eſt. Interdum etiam longiore circuitu quaedam redeunt, ſed id raro evenit. In prioribus, & morbi ſunt, & medicina.

Ac quartanae quidem [2] ſimpliciores ſunt. Incipiunt fere ab horrore; deinde calor erumpit; finitaque febre biduum integrum eſt. ita quarto die revertitur.

Tertianarum vero duo genera ſunt. Alterum

l. 1. F. M. P. *quo.* *l.* 8. F. M. P. *facile.* *l.* 15. P. *irruerunt.* *l.* 25. P. *tertia.*

1 I. Epidem. III. 14. &c. 2 I. Epidem. III. 17.

terum eodem modo, quo quartana, & incipiens, & deſinens; illo tantum interpoſito diſcrimine, quod unum diem praeſtat integrum, tertio redit. Alterum longe pernicioſius, quod tertio quidem die revertitur, ex octo autem & quadraginta horis fere ſex & triginta per acceſſionem occupat (interdum etiam vel minus, vel plus) neque ex toto in [1] remiſſione deſiſtit; ſed tantum levius eſt. Id genus plerique medici ἡμιτριταῖον appellant.

Quotidianae vero variae ſunt, & multiplices. Aliae enim protinus a calore incipiunt, aliae a frigore, aliae ab horrore. Frigus voco, ubi extremae partes membrorum inalgeſcunt: horrorem, ubi totum corpus intremit. Rurſus aliae ſic deſinunt, ut ex toto ſequatur integritas: aliae ſic, ut aliquantum quidem minuatur ex febre: nihilominus tamen quaedam reliquiae remaneant, donec altera acceſſio accedat: ac ſaepe aliae vix quicquam aut nihil remittunt, ſed ita, ut coepere, continuant. Deinde, aliae fervorem ingentem habent, aliae tolerabilem: aliae quotidie pares ſunt, aliae impares; atque invicem altero die leniores, altero vehementiores: aliae tempore eodem poſtridie revertuntur, aliae vel ſerius vel celerius: aliae diem noctemque acceſſione & deceſſione implent, aliae minus, aliae plus: aliae, cum decedunt, ſudorem movent, aliae non movent; atque alias per ſudorem ad integritatem venitur, alias corpus tantum imbecillius redditur. Acceſſio-

l. 13. *a frigore* ignorat P. *l.* 22. F. M. P. *remittant.* *l.* ead. *coepere* abeſt a M. P. *l.* 23. F. M. P. *continuent.* *l.* 30. F. M. P. *acceſſionem & deceſſionem.*

1 Eſt proprium verbum medicorum, Gronov. ad Senec. Epiſt. 53.

ceſſiones etiam, modo ſingulae ſingulis diebus fiunt, modo binae pluresve concurrunt. Ex quo ſaepe evenit, ut quotidie plures acceſſiones remiſſioneſque ſint; ſic tamen, ut unaquaeque alicui priori reſpondeat.

Interdum vero acceſſiones quoque confunduntur, ſic ut notari neque tempora earum, neque ſpatia poſſint. Neque verum eſt; quod dicitur a quibuſdam, nullam febrem inordinatam eſſe, niſi aut ex vomica, aut ex inflammatione, aut ex ulcere. Facilior enim ſemper curatio foret, ſi hoc verum eſſet. nam, quod evidentes cauſae faciunt, facere etiam abditae poſſunt. Neque de re, ſed de verbo controverſiam movent, qui, cum aliter aliterque in eodem morbo febres accedunt, non eaſdem inordinate redire, ſed alias aliaſque ſubinde oriri dicunt. Quod tamen ad curandi rationem nihil pertineret, etiamſi vere diceretur. Tempora quoque remiſſionum modo liberalia, modo vix ulla ſunt.

CAP. IV.

De Curationum diverſis generibus.

ET febrium quidem ratio maxime talis eſt. Curationum vero diverſa genera ſunt, prout auctores aliquos habent. Aſclepiades officium eſſe medici dicit, ut tuto, ut celeriter, ut jucunde curet. Id votum eſt: ſed fere periculoſa eſſe nimia & feſtinatio & voluptas ſolet. Qua vero moderatione utendum ſit, ut quantum

---

l. 1. P. *non. l.* 10. P. *nullam non febrem. l.* 14. F. M. P. *ſed. l.* 18. F. M. P. *accedant. l.* 20. P. *dicit & ut. l.* 30. P. *celeriter*, *& ut. l.* 31. F. M. P. *nimium.*

tum fieri poteſt, omnia iſta contingant, prima ſemper habita ſalute, in ipſis partibus curationum conſiderandum erit.

Et ante omnia quaeritur, primis diebus aeger qua ratione continendus ſit. Antiqui, medicamentis quibuſdam datis, concoctionem moliebantur; eo quod [1] cruditatem maxime horrebant: deinde eam materiam, quae laedere videbatur, ducendo ſaepius
alvum ſubtrahebant. Aſclepiades medica-
19, 7. menta ſuſtulit; alvum non toties, ſed fe-
85, 7. re tamen in omni morbo, ſubduxit. Febre
vero ipſa praecipue ſe ad remedium uti profeſſus eſt. Convellendas etiam vires aegri putavit, luce, vigilia, ſiti ingenti; ſic, ut ne os quidem primis diebus elui ſineret. Quo magis falluntur, qui per omnia jucundam ejus diſciplinam eſſe concipiunt. Etenim ulterioribus quidem diebus cubantis etiam luxuriae ſubſcripſit, primis vero tortoris vicem exhibuit.

† Ego autem, medicamentorum dari potiones, & alvum duci non niſi raro debere, concedo. Et id non ideo tamen agendum, ut aegri vires convellantur, exiſtimo: quoniam ex imbecillitate ſummum periculum eſt. Minui ergo tantum materiam ſuperantem oportet; quae naturaliter digeritur, ubi nihil novi accedit. Itaque abſtinendus a cibo primis diebus eſt, & in luce habendus aeger (niſi infirmus) interdiu, quoniam corpus iſta quoque digerit: iſque cubare quam maximo conclavi debet.

Quod ad ſitim vero ſomnumque pertinet,

l. 14. P. *enim.* *l.* 18. F. M. P. *contendunt.* *l.* 19. M. F. P. *Is enim.* *l.* 26. P. *quoniam & ex.* *l.* 28. F. M. *detrahatur.* *l.* 30. F. M. P. om. &. *l.* 31. F. M. P. *interdiu eſt, quoniam.*

1 Aph. I, 22.

net, moderandum eſt, ut interdiu vigilet;
noctu, ſi fieri poteſt, conquieſcat: ac ne-
que potet, neque nimium ſiti crucietur.
Os etiam ejus elui poteſt, ubi & ſiccum
eſt, & ipſi foetet. quamvis id tempus aptum
potioni non eſt. Commodeque Eraſiſtratus
dixit, ſaepe, interiore parte humorem non
requirente, os & fauces requirere; neque ad
rem, male haberi aegrum, pertinere. Ac
primo quidem ſic tenendus eſt.

Optimum vero medicamentum eſt, op-
portune cibus datus, qui quando primum
dari debeat, quaeritur. Plerique ex antiquis
tarde dabant, ſaepe quinto die, ſaepe ſexto,
& id fortaſſe vel in Aſia, vel in AEgypto, 8, 22.
coeli ratio patitur. Aſclepiades, ubi aegrum
triduo per omnia fatigaverat, quartum diem
cibo deſtinabat. At Themiſon nuper, non,
quando coepiſſet febris, ſed quando deſiſſet,
aut certe levata eſſet, conſiderabat, &, ab
illo tempore expectato die tertio, ſi non
acceſſerat febris, ſtatim: ſi acceſſerat, ubi ea
vel deſierat, vel, ſi aſſidue inhaerebat, ſi
certe ſe inclinaverat, cibum dabat.

Nihil autem horum utique perpetuum 17, 2.
eſt. Nam poteſt primo die primus cibus
dandus eſſe, poteſt ſecundo, poteſt ter-
tio, poteſt non niſi quarto, aut quinto; po-
teſt poſt unam acceſſionem, poteſt poſt duas;
poteſt poſt plures. Refert enim, qualis mor-
bus ſit, quale corpus, quale coelum, quae ae-
tas, quod tempus anni. Minimeque, in rebus 18. 33.
multum inter ſe differentibus, perpetuum
eſſe praeceptum temporis poteſt. In mor-
bo,

---

l. 1. P. *interdum.* *l.* 7. F. M. P. *inferiore.* *l.* 17. F. M. P. ignorant *ve.* *l.* ead. F. M. P. *quarto.* *l.* 33. P. *differentibus*, *quod intermittendum non eſt.*

bo, qui plus virium aufert, celerius cibus dandus eſt: itemque eo [1] coelo, quo magis digerit. Ob quam cauſam in Aphrica nullo die aeger abſtineri recte videtur. Maturius etiam puero, quam juveni: aeſtate, quam hieme, dari debet. [2] Unum illud, & ſemper, & ubique ſervandum eſt, ut aegri
78, 13. vires ſubinde aſſidens medicus inſpiciat, &
131, 21. quamdiu ſupererunt, abſtinentia pugnet;
295, 22. ſi imbecillitatem vereri coeperit, cibo ſubveniat. Id enim ejus officium eſt, ut aegrum, neque ſupervacua materia oneret, neque imbecilliorem fame perdat. Idque apud Eraſiſtratum quoque invenio: qui, quamvis parum docuit, quando venter, quando corpus ipſum exinaniretur, dicendo tamen, haec eſſe videnda, & tum cibum dandum, cum corpori deberetur: ſatis oſtendit, dum vires ſupereſſent, dari non oportere; ne deficerent, conſulendum eſſe.

Ex his autem intelligi poteſt, ab uno medico multos non poſſe curari: eumque, ſi artifex eſt, idoneum eſſe, qui non multum ab aegro recedit. Sed, qui quaeſtui ſerviunt, quoniam is major ex populo eſt, libenter amplectuntur ea praecepta, quae ſedulitatem non exigunt; ut in hac ipſa re. Facile eſt enim dies vel acceſſiones numerare his quoque, qui aegrum raro vident: ille aſſideat neceſſe eſt, qui, quod ſolum opus eſt, viſurus eſt, quando nimis imbecillus futurus ſit, niſi cibum acceperit. In pluribus tamen ad initium cibi dies quartus aptiſſimus eſſe conſuevit.

Eſt

---

l. 6. F. M. P. *eſt.* *l.* 7. F. M. P. *quod.* *l.* 13. M. F. P. *imbecillitatem.* *l.* ead. P. *prodat.* *l.* ead. *itaque.* *l.* 17. P. *viſenda.*

1 Aph. 1. 15. 2 Aph. 1. 9.

Eſt autem alia etiam de diebus [1] ipſis dubitatio, quoniam antiqui potiſſimum [2] impares ſequebantur, eosque, tanquam tunc de aegris judicaretur, κρισίμους [3] nominabant. [4] Hi erant dies tertius, quintus, ſeptimus, nonus, undecimus, quartusdecimus, unus & vigeſimus; ita ut ſumma potentia ſeptimo, deinde quartodecimo, deinde uni & vigeſimo daretur. Igitur ſic aegros nutriebant, 138, 9. ut dierum imparium acceſſiones expectarent: deinde poſtea cibum, quaſi levioribus acceſſionibus inſtantibus, darent: adeo ut Hippocrates, [5] ſi alio die febris deſiſſet, recidivam timere ſit ſolitus.

Id Aſclepiades jure ut vanum repudiavit; neque in ullo die, quia par imparve eſſet, aegris vel majus vel minus periculum eſſe dixit. Interdum enim pejores dies pares fiunt; & opportunius poſt febrium acceſſiones cibus datur. Nonnumquam etiam in ipſo morbo, dierum ratio mutatur; ſitque gravior, qui remiſſior eſſe conſueverat. Atque ipſe quartusdecimus par eſt, in quo eſſe magnam vim antiqui fatebantur. Qui cum octavum primi naturam habere contenderent, ut ab eo ſecundus ſeptenarius inciperet, ipſi ſibi repugnabant, non octavum, neque decimum, neque duodecimum diem ſumendo, quaſi potentiorem: plus enim tribuebant nono, & undecimo. Quod cum feciſſent ſine ulla probabili ratione, ab undecimo, non ad tertiumdecimum, ſed ad quartumdecimum tranſibant. Eſt etiam apud Hippocratem, ei, quem ſeptimus

l. 5. P. *In his erat.* *l.* 17. F. M. *iis.* P. *his.* *l.* 19. F. M. P. *eorum.* *l.* 27. F. M. P. *ſeptenarius numerus inciperet.* *l.* 29. F. M. P. *ſumendum.*

1 I. Epidem. III. de Partu ſeptim. VII. VIII. 2 Julian. Imper. Epiſt. pag. 207. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. I. 14. 4 Aph. II. 23. 24. 5 Aph. IV. 61.

timus dies liberaturus ſit, quartum eſſe graviſſimum. Ita, illo quoque auctore, in die pari & gravior febris eſſe poteſt, & certa futuri nota. Atque idem alio loco quartum quemque diem, ut in utrumque efficaciſſimum apprehendit; id eſt, quartum, ſeptimum, undecimum, quartumdecimum, decimumſeptimum: in quo ab impari ad paris rationem tranſit. Et ne in hoc quidem propoſitum conſervavit: cum a ſeptimo die undecimus, non quartus, ſed quintus ſit. Adeo apparet, quacumque ratione ad numerum reſpexerimus, nihil rationis, ſub illo quidem auctore, reperiri. Verum in his quidem antiquos tunc celebres admodum Pythagorici numeri fefellerunt: cum hic quoque medicus non numerare dies debeat, ſed ipſas acceſſiones intueri; & ex his conjectare, quando dandus cibus ſit.

Illud autem magis ad rem pertinet, ſcire, cibumne oporteat dari, cum jam bene venae conquieverunt, aut etiamnum manentibus reliquiis febris. Antiqui enim quam integerrimis corporibus alimentum offerebant. Aſclepiades, inclinata quidem febre, ſed adhuc tamen inhaerente. In quo vanam rationem ſecutus eſt: non quod non ſit interdum maturius cibus dandus, ſi mature timetur altera acceſſio: ſed quod ſcilicet non niſi quam ſaniſſimo dari debeat.[1] minus enim corrumpitur, quod integro corpori infertur. Neque tamen verum eſt, quod Themiſoni videbatur, ſi duabus horis

l. 8. F. M. P. *quo & ab.* *l.* 9. F. M. P. *paris numeri rationem.* *l.* ead. F. M. P. om. *in.* *l.* 13. *reſpexerimus* abeſt a F. P. M. *l.* 22. F. M. P. *tum.* *l.* 24. P. *febrium.* *l.* 28. F. M. P. *quo.* *l.* 30. M. F. P. *quo.* *l.* 31. F. M. P. omitt. *non niſi.*

1 Aph. I. 19.

ris integer futurus eſſet aeger, ſatius eſſe tunc dare; ut ab integro corpore potiſſimum diduceretur. Nam ſi diduci tam celeriter poſſet, id eſſet optimum. Sed cum hoc breve tempus non praeſtet, ſatius eſt, principia cibi a decedente febre, quam reliquias ab incipiente excipi. Ita, ſi longius tempus ſecuturum eſt, quam integerrimo dandus eſt: ſi etiam breve, antequam ex toto integer fiat. Quo loco vero integritas eſt, eodem eſt remiſſio, quae maxime in febre continua poteſt eſſe. At hoc quoque quaeritur, utrum tot horae expectandae ſint, quot febrem habuerunt: an ſatis ſit, primam partem earum praeteriri, ut aegris jucundius incidat, quibus interdum non vacat. Tutiſſimum eſt autem, ante totius acceſſionis tempus praeterire: quamvis, ubi longa febris fuit, poteſt indulgeri aegro maturius, dum tamen ante minimum pars dimidia praetereatur. Idque non in ea ſola febre, de qua proxime dictum eſt, ſed in omnibus ita ſervandum eſt.

CAP. V.

De febrium ſpeciebus, & ſingularum curationibus: & primo, quando cibus febricitantibus dandus ſit.

HAEC magis per omnia genera febrium perpetua ſunt: nunc ad ſingulas earum ſpecies deſcendam. Igitur ſi ſemel tantum acceſſit, deinde deſiit, eaque vel ex † inguine, vel ex laſſitudine; vel ex aeſtu,

---

l. 5. F. M. P. *eſſe*. *l.* 8. F. M. P. *ſecundum*. *l.* 9. F. M. P. *breve etiam*. *l.* 11. F. M. *maxime*. *l.* 12. F. M. P. *Atque hic*. *l.* 21. M. P. *minime*. *l.* 33. Malim *ſanguine* vel *ingluvie*. Quomodo enim ex inguine poſſet oriri febris? dein enumerat cauſas externas, quas inter inguen cenſeri non poteſt.

aeſtu, aliave ſimili re fuit, ſic, ut interior nulla cauſa metum fecerit, poſtero die, cum tempus acceſſionis ita tranſiit, ut nihil moveret, cibus dari poteſt. At, ſi ex alto calor venit; & gravitas vel capitis vel praecordiorum ſecuta eſt; neque apparet, quid corpus confuderit; quamvis unam acceſſionem ſecuta integritas eſt: tamen, quia tertiana timeri poteſt, expectandus eſt dies tertius; &, ubi acceſſionis tempus praeteriit, cibus dandus eſt, ſed exiguus; quia quartana quoque timeri poteſt. At die quarto demum, ſi corpus integrum eſt, eo cum fiducia utendum. Si vero poſtero, tertiove, aut quarto die ſecuta febris eſt: ſcire licet, morbum eſſe. Sed tertianarum, quartanarumque (quarum & certus circuitus, & finis integer, & liberaliter quieta tempora ſunt) expeditior ratio eſt. de quibus ſuo loco dicam.

Nunc vero eas explicabo, quae quotidie urgent. Igitur tertio quoque die cibus aegro commodiſſime datur; ut alter febrem minuat, alter viribus ſubveniat. Sed is dari debet, ſi quotidiana febris eſt, quae ex toto deſinat, ſimulatque corpus integrum factum eſt: ſin, quamvis non acceſſiones, febres tamen junguntur, & quotidie quidem increſcunt, ſed ſine integritate tamen remittunt, cum corpus ita ſe habet, ut major remiſſio non expectetur: ſi altero die gravior, altero levior acceſſio eſt, poſt graviorem. Fere vero graviorem acceſſionem levior [1] nox ſequitur: quo fit, ut graviorem acceſſionem nox quoque triſtior antecedat. At,

---

l. 12. M. F. P. *Et.* *l.* 17. M. F. P. *circuitus eſt, &.* *l.* ead. M. F. P. *integer eſt.* *l.* 18. M. F. *quia liberaliter.* P. *& quia liberaliter quieta.* *l.* 21. F. *negent.* *l.* 26. M. P. F. *ſi.*

1 Aph. II. 13.

At, ſi continuatur febris, neque levior unquam ſit, & dari cibum neceſſe eſt, quando dari debeat, magna diſſenſio eſt. Quidam, quia fere [1] remiſſius matutinum tempus aegris eſt, tunc putant dandum. Quod ſi reſpondet, non quia mane eſt, ſed quia remiſſio eſt aegris, dari debet. Si vero ne tunc quidem ulla requies aegris eſt, quia hoc ipſo pejus id tempus eſt, quod, cum ſua natura melius eſſe debeat, morbi vitio non eſt, ſimulque inſequitur tempus meridianum, a quo cum omnis aeger fere pejor fiat, timeri poteſt, ne ille magis etiam, quam ex conſuetudine, urgeatur. Igitur alii veſpere tali aegro cibum dant. Sed, cum eo [2] tempore fere peſſimi [3] ſint, qui aegrotant, verendum eſt, ne, ſi quid tunc moverimus, fiat aliquid aſperius. Ob haec alii differunt ad mediam noctem, decurſo jam graviſſimo tempore, eodemque longiſſime diſtante. Securius vero datur antelucanis horis; quibus omnes fere maxime dormiunt: deinde matutino tempore; quod natura ſua leviſſimum eſt.

Si vero febres vagae ſunt: quia verendum eſt, ne cibum ſtatim ſubſequantur: quandocunque quis ex acceſſione levatus eſt, tunc debet aſſumere. At, ſi plures acceſſiones eodem die veniunt, conſiderare oportet, paresne per omnia ſint (quod vix fieri poteſt) an impares. Si per omnia pares ſunt: poſt eam potius acceſſionem cibus dari debet, quae non inter meridiem & veſperem deſinit. Si impares ſunt: conſideran-

l. 7. M. F. *remiſſior*. *l.* ead. M. F. *aeger*. P. *aegro*. *l.* 8. M. F. P. om. *quia*. *l.* 18. M. F. P. ignorant *alii differunt*. *l.* 19. M. F. P. *decurſo id eſt finito jam*. *l.* 21. M. P. *ſecuturis*. *l.* ead. *datur* abeſt a M. P. *l.* 32. M. F. P. *ſint*.

1 Cael. Aurel. Morb. Chronic. II. 14. p. 427. Buxtorf. Lex. Chald. p. 520. 2 Cael. Aurel. A. M. l. 1. c. 15. p. 48. 3 Achill. Tatius de Clitophont. pag. 21.

ſiderandum eſt, quo diſtent. Nam, ſi altera gravior, altera levior eſt, poſt graviorem dari debet: ſi altera longior, altera brevior, poſt longiorem: ſi altera gravior, altera longior eſt, conſiderandum eſt, utra magis affligat, illa vi, an haec tempore, & poſt eam dandus eſt. Sed plane plurimum intereſt, quantae qualeſque inter eas remiſſiones ſint. Nam, ſi poſt alteram febrem motio manet, poſt alteram integrum corpus eſt; integro corpore, cibo tempus aptius eſt.

Si ſemper febricula manet; ſed alterum tamen longius tempus remiſſionis eſt; id potius eligendum eſt: adeo ut, ubi acceſſiones continuantur, protinus, inclinata priore, dandus cibus ſit. Etenim perpetuum eſt, ad quod omne conſilium dirigi poteſt; cibum quam maxime ſemper ab [1] acceſſione futura reducere: &, hoc ſalvo, dare quam integerrimo corpore. Quod non inter duas tantum, ſed etiam inter plures acceſſiones ſervabitur. Sed, cum ſit aptiſſimum, tertio quoque die cibum dare; tamen, ſi corpus infirmum eſt, quotidie dandus eſt: multoque magis, ſi continentes febres ſine remiſſione ſunt; quantoque magis corpus affligunt; aut ſi duae pluresve acceſſiones eodem die veniunt. Quae res efficit, ut & a primo die protinus cibus dari quotidie debeat; ſi protinus venae conciderunt: & ſaepius eodem die, ſi inter plures acceſſiones ſubinde vis corpori deeſt. Illud tamen in his ſervandum eſt; ut poſt eas febres

---

l. 21. M. F. P. *corpori.*

1 Aph. 1. 11.

bres minus cibi detur, poſt quas, ſi per corpus liceret, omnino non daretur. Cum vero febris inſtet, incipiat, augeatur, conſiſtat, decedat, deinde in deceſſione conſiſtat, aut finiatur; ſcire licet, optimum cibo tempus eſſe febre finita: deinde, cum deceſſio ejus conſiſtit: tertium, ſi neceſſe eſt, quandocunque decedit: caetera omnia periculoſa eſſe. Si tamen propter infirmitatem neceſſitas urget, ſatius eſſe; conſiſtente jam incremento febris, aliquid offerre, quam increſcente: ſatius eſſe, inſtante, quam incipiente: cum eo tamen ut nullo tempore is, qui deficit, non ſit ſuſtinendus.

Neque hercule ſatis eſt, ipſas tantum febres medicum intueri, ſed etiam totius corporis habitum, & ad eum dirigere curationem; ſeu ſuperſunt vires, ſeu deſunt, 120, 8.
ſeu quidam mali affectus interveniunt. Cum vero ſemper aegros ſecuros agere conveniat, ut corpore tantum, non etiam animo laborent: tum praecipue, ubi cibum ſumpſerunt. Itaque, ſi qua ſunt, quae exaſperatura eorum animos ſunt; optimum eſt, ea, dum aegrotant, eorum notitiae ſub- 358, 11.
trahere: ſi id fieri non poteſt, ſuſtinere tamen poſt cibum, poſtque ſomni tempus, & cum experrecti ſunt, tum exponere.

CAP. VI.

Quando potiones febricitantibus dari expediat.

SED de cibo facilior quidem cum aegris ratio eſt: quoniam ſaepe ſtomachus hunc

l. 25. P. *eadem aegrotantium.* *l.* 27. M. F. P. *uſque.* *l.* 33. M. F. P. *quorum.*

hunc reſpuit, etiamſi mens concupiſcit. De potione vero ingens pugna eſt; eoque magis, quo major febris eſt. Haec enim ſitim accendit, & tum maxime aquam exigit, cum illa periculoſiſſima eſt. Sed docendus aeger eſt, ubi febris conquieverit, protinus ſitim quoque quieturam: longioremque acceſſionem fore, ſi quod ei datum fuerit alimentum: ita celerius eum deſinere ſitire, qui non bibit. Neceſſe eſt tamen, quanto facilius etiam ſani famem, quam ſitim ſuſtinent, tanto magis aegris in potione, quam in cibo indulgere. Sed primo quidem die nullus humor dari debet: niſi ſubito ſic venae conciderunt, ut cibus quoque dari debeat. Secundo vero, caeteriſque etiam, quibus cibus non dabitur, tamen, ſi magna ſitis urgebit, potio dari poteſt.

Ac ne illud quidem, ab Heraclide Tarentino dictum, ratione caret: ubi aut bilis aegrum, aut cruditas male habet; expedire quoque per modicas potiones miſceri 218, 15. novam materiam corruptae. Illud videndum eſt, ut, qualia tempora cibo leguntur, talia potioni quoque: ubi ſine illo datur, deligantur, cum aegrum dormire cupiemus: quod fere ſitis prohibet. Satis autem convenit, cum omnibus [1] febricitantibus nimius humor alienus ſit, tum praecipue eſſe feminis, quae ex partu in febres inciderunt.

Sed cum tempora cibo potionique febris & remiſſionis ratio det, non eſt expedi-

l. 6. *con* omittunt M. F. P. *l.* 23. M. F. P. *medicas*. *l.* 27. M. F. P. *deligantur*, *aut cum*.

1 Aph. I. 16.

peditiſſimum ſcire, quando aeger febricitet, quando melior ſit, quando deficiat: ſine quibus diſpenſari illa non poſſunt. Venis enim maxime credimus, [1] fallaciſſimae rei; quia ſaepe iſtae lentiores celerioresve ſunt, & aetate, & ſexu, & corporum natura. Et plerumque ſatis ſano corpore, ſi ſtomachus infirmus eſt, nonnunquam etiam incipiente febre, ſubeunt & quieſcunt: ut imbecillus is videri poſſit, cui facile laturo gravis inſtat acceſſio. Contra ſaepe eas concitat & reſolvit ſol, & balneum, & exercitatio, & metus, & ira, & quilibet alius animi affectus. adeo ut, cum primum medicus venit, ſolicitudo aegri dubitantis, quomodo illi ſe habere videatur, eas moveat. Ob quam cauſam, periti medici eſt, non protinus ut venit, apprehendere manu brachium; ſed primum reſidere hilari vultu, percunctarique, quemadmodum ſe habeat; &, ſi quis ejus metus eſt, eum probabili ſermone lenire; tum deinde ejus carpo manum admovere Quas venas autem conſpectus medici movet, quam facile mille res turbant! Altera res eſt, cui credimus, calor, aeque fallax. Nam hic quoque excitatur aeſtu, labore, ſomno, metu, ſolicitudine.

Igitur intueri quidem etiam iſta oportet: ſed his non omnia credere. Ac protinus quidem ſcire, non febricitare eum, cujus venae naturaliter ordinatae ſunt, teporque talis eſt, qualis eſſe ſanis ſolet: nec protinus etiam ſub calore motuque febrem

ſeſe

l. 5. M. F. P. *leniores*. *l.* 10. In alio quopiam exemplari legitur *cui facile adhuc laturo*. Jo. Caeſarius. *l.* 16. M. F. P. *ille*. *l.* 83. M.F.P. *corpori*. *l.* 29. P. *quidem omnia etiam*. *l.* 33. M. F. P. *non*. *l.* 34. M. F. P. *autem*.

1 Pancirolæ obſerv. IV. 2 De decent. ornatu T. IX. X. Pallad. Sophiſt. in l. V. Epidem. pag. m. 201. Actuar. de M. M. II. 2.

ſeſe concipere : ſed ita, ſi ſumma quoque arida inaequaliter cutis eſt ; ſi calor & in fronte eſt, & ex intimis praecordiis oritur; ſi ſpiritus ex naribus cum fervore prorumpit ; ſi color, aut rubore, aut pallore novo mutatus eſt ; ſi oculi graves, & aut perſicci, aut ſubhumidi ſunt ; ſi ſudor, cum fit, inaequalis eſt; ſi venae non aequis intervallis moventur. Ob quam cauſam medicus neque in tenebris, neque a capite aegri debet reſidere ; ſed illuſtri loco adverſus eum, ut omnes notas, ex vultu quoque cubantis perſpiciat.

Ubi vero febris fuit, atque decrevit, ſpectare oportet, num tempora, parteſve corporis aliae paulum madeſcant, quae ſudorem venturum eſſe teſtentur. Ac ſi qua ejus nota eſt, tunc demum dare potui calidam aquam, cujus ſalubris effectus eſt, ſi ſudorem per omnia membra diffundit. 135, 21. Hujus autem rei cauſa, continere aeger ſub veſte ſatis multa manus debet ; eademque crura, pedesque contegere : qua mole plerique aegros in ipſo impetu febris, potiſſimeque ubi ardens ea eſt, male habent. Si ſudare corpus coepit, linteum tepefacere oportet, paulatimque ſingula membra detergere. At ubi ſudor omnis finitus eſt, aut ſi is non venit, ubi quam maxime tepuit, & idoneus eſſe cibo aeger videtur, ſub veſte leniter ungendus eſt, tum detergendus, deinde ei cibus dandus.

Cibus [1] autem febricitantibus humidus eſt aptiſſimus, aut humori certe quam proxi-

l. 3. M. F. P. omitt. *ex.* *l.* 7. M. F. *ſit.* *l.* 13. P. *illuſtri loco percipiat.* *l.* 14. M. F. P. *exſpectari.* *l.* 17. P. *At.* M. F. P. omitt. *ejus.* *l.* 23. P. *male.* *l.* 24. M. F. P. *peſſimeque.* *l.* 29. M. F. P. *potuit.* M. F. P. om. *&.* *l.* 33. P. *his.*

1 1. Aph. 16.

proximus: utique ex materia quam leviſſima; maximeque [1] ſorbitio: eaque, ſi magnae febres fuerunt, quam tenuiſſima eſſe debet. Mel quoque deſpumatum huic recte adjicitur, quo corpus magis nutriatur: ſed id, ſi ſtomachum offendit, ſupervacuum eſt; ſicut ipſa quoque ſorbitio. Dari vero in vicem ejus poteſt, vel † intrita ex aqua calida, vel alica elota; ſi firmus eſt ſtomachus, & compreſſa alvus, ex aqua mulſa; ſi vel ille languet, vel haec profluit, ex poſca. Et primo quidem cibo ita ſatis eſt: ſecundo vero aliquid adjici poteſt, ex eodem tamen genere materiae, vel olus, vel conchylium, vel pomum. At, dum febres quidem increſcunt; hic ſolus idoneus cibus eſt. Ubi vero aut deſinunt, aut levantur, ſemper quidem incipiendum eſt ab aliquo ex materia leviſſima, adjiciendum vero aliquid ex media, ratione habita ſubinde & virium hominis, & morbi. 78, 14.

Apponendi vero aegro varii cibi (ſicut Aſclepiades praecepit) tum demum ſunt, ubi 120, 8. faſtidio urgetur, neque ſatis vires ſufficiunt: ut paulum ex ſingulis deguſtando, famem vitet. At ſi neque vis, neque cupiditas deeſt, nulla varietate ſolicitandus aeger eſt; ne plus aſſumat, quam concoquat. Neque verum eſt, quod ab eo dicitur, facilius concoqui cibos varios; eduntur quidem facilius: ad concoctionem autem materiae genus & modus pertinent. Neque inter magnos dolores, neque increſcente [2] morbo, tutum eſt, aegrum cibo impleri; ſed ubi

---

l. 11. M. F. P. *puſca.* *l.* 15. M. F. P. *Et.* *l.* 22. M. F. P. *ponendi.* *l.* 29. P. *ea.* *l.* 30. P. *educuntur enim.* M. F. *eduntur enim.*

1 Hippocr. de Vet. M. XI. XII. 2 Aph. I. 7, 8.

ubi inclinata jam in melius valetudo eſt.

Sunt aliae quoque obſervationes in febribus neceſſariae; atque id quidem videndum eſt, quod quidam ſolum praecipiunt, an adſtrictum corpus ſit, an profluat. Quorum alterum ſtrangulat, alterum digerit. Nam, ſi adſtrictum eſt, ducenda alvus eſt, movenda urina, eliciendus omni modo ſudor. In hoc genere morborum ſanguinem etiam miſiſſe, concuſſiſſe vehementibus geſtationibus corpus, in lumine habuiſſe, imperaſſe famem, ſitim, vigiliam prodeſt. Utile eſt etiam ducere in balneum, prius demittere in ſolium, tum ungere, iterum ad ſolium redire, multaque aqua fovere inguina; interdum etiam oleum in ſolio cum aqua calida miſcere; uti cibo rarius & ſerius, tenui, ſimplici, molli, calido, exiguo; maximeque oleribus, qualia ſunt, lapathum, urtica, malva: vel jure etiam concharum, muſculorumve, aut locuſtarum: neque danda caro, niſi elixa, eſt. At † potio eſſe debet magis liberalis, & ante cibum, & poſt hunc, & cum hoc, ultra quam ſitis coget. Poteritque a balneo etiam pingue jus, aut dulcius dari vinum: poterit ſemel, aut bis interponi Graecum ſalſum.

37, 7. Contra vero, ſi corpus profluet, ſudor
147, 19. coërcendus, quies adhibenda erit; tenebris, ſomnoque, quandocunque volet, utendum; non niſi levi geſtatione corpus agitandum, & pro genere mali ſubveniendum. Nam, ſi venter fluit, aut ſi ſtomachus non continet, ubi febris decrevit, libera-

l. 3. M. F. P. *quoque*. *l.* 6. M. F. P. *ſtrangulat quod continet, alterum*. *l.* 14. P. *dimittere*. M. F. *item*. *l.* 19. M. F. P. *lapathium*. *l.* 25. M. P. *pinguius*. *l.* 30. M. *ſomnique*. P. *ſomniſque*. *l.* ead. P. *quando velit*. *l.* 31. F. *lent*.

beraliter oportet aquam tepidam potui dare, & vomere cogere; niſi aut fauces, aut praecordia, aut latus dolet, aut vetus morbus eſt.

Si vero ſudor exercet, duranda cutis eſt, vel nitro, vel ſale; quae cum oleo miſcentur. At, ſi levius id vitium eſt, oleo corpus ungendum eſt: ſi vehementius, roſa, vel melino, vel myrteo, cui vinum auſterum ſit adjectum.

Quiſquis autem fluore aeger eſt, cum venit in balneum, prius ungendus, deinde in ſolium demittendus eſt. Si in cute vitium eſt, frigida quoque, quam calida aqua melius utetur. Ubi ad cibum ventum eſt, dari debet his valens, frigidus, ſiccus, ſimplex, qui quam minime corrumpi poſſit, panis toſtus, caro aſſa, vinum auſterum, vel certe ſubauſterum; &, ſi venter profluit, calidum: ſi ſudores nocent, vomituſve ſunt, frigidum.

CAP. VII.

Quomodo peſtilentes febres curari debeant.

DESIDERAT etiam propriam animadverſionem in febribus peſtilentiae caſus. In hac minime utile eſt, aut fame, aut medicamentis uti, aut ducere alvum. Si vires ſinunt, ſanguinem mittere optimum eſt; praecipueque, ſi cum ardore febris eſt. Si id parum tutum eſt, ubi febris aut tenuata eſt, aut levata, vomitu pectus purgare. Sed in hoc maturius, quam in

l. 13. P. *dimittendus.* *l.* 16. M. F. P. *is.* *l.* 18. M. F. P. *aſperum.* *l.* 19. M. F. P. omitt. &. *l.* 30. M. F. P. *dolore.* *l.* 32. M. F. P. *levata eſt, vomitu.*

in aliis morbis, ducere in balneum opus eſt; vinum calidum, & meracius dare, & omnia glutinoſa: inter quae quoque carnem, generis ejuſdem. Nam quo celerius ejuſmodi tempeſtates corripiunt, eo maturius auxilia, etiam cum quadam temeritate, rapienda ſunt. Quod ſi puer eſt, qui laborat; neque tantum robur ejus eſt, ut ſanguis mitti poſſit, cucurbitulis ei utendum eſt; ducenda alvus vel aqua vel ptiſanae cremore; tum demum is levibus cibis nutriendus. Et ex toto non ſic pueri, ut viri; curari debent. Ergo, ut in alio quoque genere morborum, parcius in his agendum eſt: non facile ſanguinem mittere, non facile ducere alvum, non cruciare vigilia, fameve, aut nimia ſiti, non vino curare. Vomitus poſt febrem eliciendus eſt: deinde dandus cibus ex leviſſimis; tum is dormiat: poſtero die, ſi febris manet, abſtineat: tertio, ad ſimilem cibum redeat. Dandaque opera eſt, quantum fieri poteſt, ut inter opportunam abſtinentiam cibo opportuno, omiſſis caeteris, nutriatur.

2. *Curatio ardentis febris.*

Si vero ardens febris extorret, nulla medicamenti danda potio eſt; ſed in ipſis acceſſionibus oleo & aqua refrigerandus eſt: quae miſcenda manu ſunt, donec albeſcant. Etiam amplo conclavi tenendus, quo multum & purum aërem trahere poſſit;
137, 10. neque multis veſtimentis ſtrangulandus, ſed admodum levibus tantum velandus eſt. Poſſunt etiam ſuper ſtomachum imponi

l. 9. M. F. P. *ſiti.* *l.* 18. M. F. P. *curare ſatis convenit. Vomitus.* *l.* 20. M. F. P. *poſtero quoque die.* *l.* 21. M. F. P. *abſtineatur.* *l.* 23. M. F. P. *ciboſque.* *l.* 24. M. F. P. *opportunos.* *l.* ead. M. P. *opportuno, ab omiſſis.* *l.* 25. F. M. P. ignorant *curatio ardentis febris.* *l.* 30. M. F. P. *Et.*

poni folia vitis in aqua frigida tincta. Ac ne ſiti quidem nimia vexandus eſt. Alendus maturius eſt, id eſt a die tertio, & ante cibum iiſdem perungendus. Si pituita in ſtomacho coiit, inclinata jam acceſſione, vomere cogendus eſt; & tunc dandum frigidum olus, aut pomum, ex his, quae ſtomacho conveniunt. Si ſiccus manet ſtomachus, protinus vel ptiſanae, vel alicae, vel oryzae, cremor dandus eſt, cum quo recens adeps cocta ſit. Cum vero in ſummo incremento morbus eſt, utique non ante diem quartum, magna ſiti antecedente, frigida aqua copioſe praeſtanda eſt, ut bibat etiam ultra ſatietatem; &, cum jam venter & praecordia ultra modum repleta, ſatiſque refrigerata ſunt, vomere debet. Quidam ne vomitum quidem exigunt; ſed ipſa aqua frigida, tantum ad ſatietatem data, pro medicamento utuntur. Ubi utrumlibet factum eſt, multa veſte operiendus eſt, 131, 21. & collocandus, ut dormiat. Fereque poſt longam ſitim & vigiliam, poſt multam ſatietatem, poſt infractum calorem, plenus ſomnus venit; per quem ingens ſudor effunditur, idque praeſentiſſimum auxilium eſt: ſed in his tantum, in quibus praeter ardorem, nulli dolores, nullus praecordiorum tumor; nihil prohibens, vel in pulmone, vel in faucibus; non ulcus, non defectio, non profluvium alvi fuit. Si quis autem in hujuſmodi febre leniter [1] tuſſit, is neque vehementi ſiti conflictari, neque bibere aquam frigidam debet; ſed eo modo curan-

l. 27. M. F. *iis tamen.* P. *his tamen.* *l.* 29. M. F. P. addunt *vel in thorace.* *l.* 31. M. F. P. *defectio non dejectio, non.* *l.* 31. *Si quis - - - praecipitur.* Haec omnia abſunt a F. *l.* 32. P. *leviter.* *l.* 33. P. *conflictatur.*

1 Aph. IV. 54.

curandus eſt, quo in caeteris febribus praecipitur.

Cap. VIII.

Curatio ſemitertianae febris, quae ἡμιτριταῖος *dicitur.*

At, ubi id genus tertianae eſt, quod ἡμιτριταῖον Medici appellant, magna cura opus eſt, ne id fallat. Habet enim plerumque frequentiores acceſſiones deceſſioneſque, ut aliud morbi genus videri poſſit; porrigiturque febris in horas viginti quatuor, & triginta ſex; ut, quod idem eſt, non idem eſſe videatur. Et magnopere neceſſarium eſt, neque dari cibum, niſi in ea remiſſione, quae vera eſt; &, ubi ea venit, protinus dari. Plurimique ſub alterutro curantis errore ſubito moriuntur. Ac, niſi magnopere aliqua res prohibet, inter initia ſanguis mitti debet; tum dari cibus, qui neque incitet febrem, & tamen longum ejus ſpatium ſuſtineat.

Cap. IX.

Curatio lentarum febrium.

Nonnunquam etiam lentae febres ſine ulla remiſſione corpus tenent; ac neque cibo, neque ulli remedio locus eſt. In hoc caſu medici cura eſſe debet, ut morbum mutet: fortaſſe enim curationi opportunior fiet. Saepe igitur ex aqua frigida, cui oleum ſit adjectum, corpus ejus pertractandum eſt, quoniam interdum ſic evenit, ut horror oriatur, & fiat initium quod-

---

l. 11. M. F. P. omitt. *tur.*

quoddam novi motus ; exque eo , cum magis corpus incaluit, ſequatur etiam remiſſio. In his frictio quoque ex oleo & ſale ſalubris videtur.

At, ſi diu frigus eſt, & torpor, & jactatio corporis, non alienum eſt, in ipſa febre dare mulſi tres aut quatuor cyathos, vel cum cibo vinum bene dilutum. Intenditur enim ſaepe ex eo febris; & major ortus calor ſimul & priora mala tollit, & ſpem remiſſionis, inque ea curationis, oſtendit.

Neque hercule iſta curatio nova eſt , qua nunc quidam traditos ſibi aegros , qui ſub cautioribus medicis trahebantur , interdum [1] contrariis remediis ſanant. Siqui- 19, 15.
dem apud antiquos quoque ante Herophilum & Eraſiſtratum , maximeque poſt Hippocratem fuit Petron quidam, qui febricitantem hominem , ubi acceperat , multis veſtimentis operiebat , ut ſimul calorem 134, 34.
ingentem , ſitimque excitaret. Deinde, ubi paulum remitti coeperat febris , aquam frigidam potui dabat; ac, ſi moverat ſudorem, explicuiſſe ſe aegrum judicabat : ſi non moverat , plus etiam aquae frigidae ingerebat , & tum vomere cogebat. Si alterutro modo febre liberaverat , protinus ſuillam aſſam , & vinum homini dabat. Si non liberaverat , decoquebat aquam ſale adjecto , eamque bibere cogebat , ut vomendo ventrem purgaret.

Et intra haec omnis ejus medicina erat. Eaque non minus grata fuit his , quos Hippocratis ſucceſſores non refecerant : quam nunc

l. 4. Alias *utilis* J. Caeſar. *l.* 7. Rom. legit, *mulſae*. *l.* 11. M. F. P. om. *que*. *l.* 12. M. P. *hercules*. *l.* 18. M. F. P. *Petro*. *l.* 24. M. P. *indicabat*. *l.* 30. M. P. *movendo*.

1 Senec. de Clem. I. 9.

nunc eſt his, quos Herophili vel Eraſiſtra-
475. 19. ti aemuli diu tractos non expedierunt. Neque ideo tamen non eſt temeraria iſta medicina; quia plures, ſi protinus a principiis excepit, interemit. Sed, cum eadem omnibus convenire non poſſint, fere, quos ratio non reſtituit, temeritas [1] adjuvat. Ideoque ejuſmodi medici melius alienos aegros,
121, 9. quam ſuos nutriunt. Sed eſt circumſpecti quoque hominis, & novare interdum, & augere morbum, & febres accendere; quia curationem, ubi id, quod eſt, non recipit, poteſt recipere id, quod futurum eſt.

CAP. X.

Remedia in febribus ad capitis dolorem, & praecordiorum inflammationem, & ariditatem, & ſcabritiem linguae.

CONSIDERANDUM etiam eſt, febres ne ſolae ſint, an alia his quoque mala accedant; id eſt, num caput doleat, num lingua aſpera, num praecordia intenta ſint. Si capitis dolores ſunt, roſam cum aceto miſcere oportet, & id ingerere: deinde habere † duo pitacia, quae latitudinem frontis, longitudinemque aequent: ex his invicem alterum in aceto & roſa habere, alterum in fronte: aut intinctam iiſdem lanam ſuccidam imponere. Si acetum offendit, pura roſa utendum eſt. Si roſa ipſa laedit, oleo acerbo. Si iſta parum juvant, teri poteſt vel iris arida, vel nuces amarae, vel quaelibet herba ex refrigerantibus. Quorum quidlibet ex aceto impoſitum, dolo-

l. 23. M. F. P. & *in id.*

1 Exemp. vide apud Valleriolam lib. III. obſ. 4.

dolorem minuit ; ſed magis aliud in alio. Juvat etiam panis cum papavere injectus, vel cum roſa, ceruſa, ſpumave argenti. Olfacere quoque vel ſerpillum, vel anethum, non alienum eſt.

At, ſi in praecordiis inflammatio & dolor eſt, primo ſuperimponenda ſunt cataplaſmata reprimentia ; ne, ſi calidiora fuerint, plus eo materiae concurrat. Deinde, ubi prima inflammatio ſe remiſit, tunc demum ad calida & humida veniendum eſt ; ut ea, quae remanſerunt, diſcutiant. Notae vero inflammationis ſunt quatuor, rubor, & tumor, cum calore, & dolore. Quo magis erravit Eraſiſtratus, qui febrem nullam 5, 7. ſine hac eſſe dixit.

Ergo, ſi ſine inflammatione dolor eſt, nihil imponendum eſt. hunc enim ſtatim ipſa febris ſolvet. At, ſi neque inflammatio, 70, 9. neque febris, ſed tantum praecordiorum dolor eſt ; protinus calidis & ſiccis fomentis uti licet. Si vero lingua ſicca eſt, & ſcabra, detergenda primum penicillo eſt ex aqua calida : deinde ungenda mixtis inter ſe roſa & melle. Mel purgat, roſa reprimit, ſimulque ſicceſcere non ſinit. At ſi ſcabra non eſt, ſed arida, ubi penicillo deterſa eſt, ungi roſa debet, cui cerae ſit paulum adjectum..

---

l. 10. P. *primo.* *l.* 12. M. F. P. *remanſerint.* *l.* 19. M. P. *ſolvit.*

Cap. XI.

Remedia contra frigus, quod febrem praecedit.

Solet etiam ante febres eſſe frigus; idque vel moleſtiſſimum morbi genus eſt. Ubi id expectatur, omni potione prohibendus aeger eſt: haec enim paulo ante data, multum malo adjicit. Item maturius veſte multa tegendus eſt. Admovenda partibus his, pro quibus metuimus, ſicca & calida fomenta: ſic, ut ne ſtatim vehementiſſimi calores incipiant, ſed paulatim increſcant. Perfricandae quoque eae partes manibus unctis ex vetere oleo ſunt, eique adjiciendum aliquid ex calefacientibus. Contentique medici quidam una frictione, etiam ex quolibet oleo, ſunt. In harum febrium remiſſionibus nonnulli tres quatuor ſorbitionis cyathos, etiamnum manente febre, dant: deinde, ea bene finita, reficiunt ſtomachum cibo frigido & levi. Ego tum hoc puto tentandum, cum parum cibus, ſemel & poſt febrem datus, prodeſt.

Sed curioſe proſpiciendum eſt, ne tempus remiſſionis decipiat. Saepe enim in hoc quoque genere valetudinis jam minui febris videtur, & rurſus intenditur. Itaque ei remiſſioni credendum eſt, quae etiam immoratur, & jactationem, fervoremque corporis, quem ζέσιν Graeci vocant, minuit. Illud ſatis convenit, ſi quotidie pares acceſſiones ſunt, quotidie parvum cibum dandum:

l. 11. *fomentatio.* P. J. Caeſar. P. *l.* ead. M. F. P. om. *ut.* *l.* 18. M. F. P. *tres aut quatuor.* *l.* 19. M. *etiamnum ultra manente.* *l.* ead. P. *etiam nunc.* *l.* 20. P. *reſtituunt.* *l.* 21. M. F. P. *leni.* *l.* 24. M. F. P. *perſpiciendum.* *l.* 29. M. F. P. *foetoremque quendam oris, quem ozen.*

dum : ſi impares, poſt graviorem, cibum; poſt leviorem, aquam mulſam.

CAP. XII.

Curatio horroris in febribus.

HORROR autem eas fere febres antecedit, quae certum habent circuitum, & ex toto remittuntur; ideoque [1] tutiſſimae ſunt, maximeque curationes admittunt. Nam ubi incerta tempora ſunt, neque alvi ductio, neque balneum, neque vinum, neque medicamentum aliud recte datur. Incertum eſt enim, quando febris ventura ſit: ita fieri poteſt, ut, ſi ſubito venerit, ſumma in eo pernicies ſit, quod auxilii cauſa fuit inventum. Nihilque aliud fieri poteſt, quam ut primis diebus bene abſtineat aeger: deinde, ſub deceſſu febris ejus, quae graviſſima eſt, cibum ſumat.

At ubi certus circuitus eſt, facilius omnia illa tentantur; quia facilius proponere nobis & acceſſionum & deceſſionum vices poſſumus. In his autem, cum veteraverunt, utilis fames non eſt. Primis tantummodo diebus ea pugnandum eſt: deinde dividenda curatio eſt, & ante horror, tum febris diſcutienda. Igitur cum primum aliquis inhorruit, & ex horrore incaluit, dare ei oportet potui tepidam aquam ſubſalſam, & vomere eum cogere: nam fere talis horror ab his oritur, quae bilioſa in ſtomacho reſederunt. Idem faciendum eſt, ſi proximo quoque circuitu aeque acceſſit: ſaepe enim ſic diſcutitur. Jamque,

l. 8. M. F. P. *maxime quae.* *l.* 13. M. F. *poterit.* *l.* 15. M. F. P. *ſit.* *l.* 16. F. *qui.* *l.* 17. M. F. *abſtineatur.* *l.* ead. M. F. *ſucceſſu.* *l.* 22. *inveteraverunt*, Rittershuſius ad Phaedr. I. Fab. 2, *l.* 32. M. F. P. om. *ac.*

1 Aph. IV. 43.

que, quod genus febris ſit, ſcire licet.

Itaque ſub expectatione proximae acceſſionis, quae inſtare tertia poteſt, deducendus in balneum eſt; dandaque opera eſt, ut per tempus horroris in ſolio ſit. Si ibi quoque ſenſerit, nihilominus idem ſub expectatione acceſſionis quartae faciat: ſiquidem eo quoque modo ſaepe is diſcutitur. Si nec balneum quidem profuit, ante acceſſionem allium edat, aut bibat calidam aquam cum pipere: ſiquidem ea quoque aſſumpta calorem movent; qui horrorem non admittit. Deinde eodem modo, quo in frigore praeceptum eſt, antequam inhorreſcere poſſit, operiatur, fomentiſque protinus calidioribus totum corpus circumdare convenit, maximeque involutis extinc-
95, 20. tis teſtis & titionibus.

Si nihilominus horror perruperit, multo oleo calefacto inter ipſa veſtimenta perfundatur; cui aeque ex calefacientibus aliquid ſit adjectum: adhibeaturque frictio, quantam is ſuſtinere poterit, maximeque in manibus & pedibus: & ſpiritum ipſe contineat. Neque deſiſtendum eſt, etiamſi horror redit. ſaepe enim pertinacia juvantis malum corporis vincit.

Si quid evomuit, danda aqua tepida, iterumque vomere cogendus eſt; utendumque eiſdem eſt, donec horror finiatur. Sed praeter haec ducenda alvus eſt, ſi tardius horror quieſcet: ſiquidem id quoque exonerato corpore prodeſt. Ultima poſt haec auxilia ſunt, geſtatio & ambulatio. Cibus autem

l. 13. M. F. P. omitt. *dem.* *l.* 15. P. *fomentiſque ſe protinus.* *l.* 16. M. F. P. *validioribus* *l.* 26. M. F. P. *eſt.* *l.* 33. M. F. P. *corpori.* *l.* ead. *ultima quoque poſt.* *l.* 34. M. F. P. *frictio.*

autem in ejuſmodi morbis maxime dandus eſt, qui mollem alvum praeſtet, ac caro glutinoſa. Vinùm cum dabitur, auſterum ſit.

CAP. XIII.

Curatio quotidianae febris.

HAEC ad omnes circuitus febrium pertinent: diſcernendae tamen ſingulae ſunt, ſicut rationem habent diſſimilem. Si quotidiana eſt, triduo primo magnopere abſtinere oportet; tum cibis, † altero quoque die uti. Si res inveteraverit, poſt febrem experiri balneum, & vinum; magisque, ſi, horrore ſublato, haec ſupereſt.

CAP. XIV.

Curatio tertianae febris.

SI vero tertiana, quae ex toto intermittit, aut quartana eſt, mediis diebus, & ambulationibus, uti oportet, aliisque exercitationibus, & unctionibus. Quidam ex antiquioribus medicis Cleophantus, in hoc genere morborum, multo ante acceſſionem, caput aegri multa [1] calida aqua perfundebat, deinde vinum dabat. Quod, quamvis pleraque ejus viri praecepta ſecutus eſt Aſclepiades, recte tamen praeteriit: eſt enim anceps.

Ipſe, ſi tertiana febris eſt, tertio die poſt acceſſionem dicit alvum duci oportere: quinto, poſt horrorem vomitum elicere; deinde poſt febrem, ſicut illi mos erat, adhuc

l. 2. M. F. P. om. *ac.* *l.* 4. M. F. P. om. *ſit.* *l.* 18. P. *tertiana vero.* *l.* 32. M. F. P. *ſicuti.*

1 Aph. VII. 42.

huc calidis dare cibum & vinum: ſexto die, in lectulo detineri: ſic enim fore, ne ſeptimo die febris accedat. Id ſaepe fieri poſſe, veriſimile eſt. Tutius tamen eſt, hoc ipſo ordine tria remedia, vomitus, alvi ductionis, vini potus, per triduum, id eſt, die tertio, & quinto, & ſeptimo tentare: nec vinum, niſi poſt acceſſionem, die ſeptimo bibere.

Si vero primis diebus diſcuſſus morbus non eſt, inciditque in vetuſtatem, quo die febris expectabitur, in lectulo ſe contineat; poſt febrem perfricetur: tum, cibo aſſumpto, bibat aquam: poſtero die, quo a cibo vacat, & ab exercitatione unctioneque, aqua tantum contentus, conquieſcat. Et id quidem optimum eſt. Si vero imbecillitas urgebit, & poſt febrem vinum; & medio die paulum cibi debebit aſſumere.

Cap. XV.

Curatio quartanae febris.

Eadem in quartana facienda ſunt. Sed cum haec tarde [1] admodum finiatur, niſi primis diebus diſcuſſa eſt, diligentius ab initio praecipiendum eſt, quid in ea debeat fieri. Igitur, ſi cui cum horrore febris acceſſit, eaque deſiit, eodem die & poſtero tertioque continere ſe debet, & aquam tantummodo calidam primo die poſt febrem ſumere; biduo proximo, quantum fieri poteſt, ne hanc quidem: quarto die, ſi cum horrore febris revertitur, [2] vomere; ſicut ante praeceptum eſt: deinde poſt

l. 4. M. F. P. *eſt, ut hoc.* *l.* 5. M. F. P. *ordine utamur trid.* *l.* 9. M. F. P. *bibat.* *l.* 14. M. F. P. om. *a.* *l.* 31. M. F. P. *ſi quarto die.*

1 I. Epidem. III. 17. 2 De Affect. XIX. 2.

poſt febrem, modicum cibum ſumere, vini quadrantem. Poſtero tertioque die abſtinere; aqua tantummodo calida, ſi ſitis eſt, aſſumpta. Septimo die balneo frigus praevenire, abſtinere, continere ſe debet, & aqua tantummodo calida, ſi ſitis eſt, uti: ac tum ita nono die balneo frigus praevenire, &, ſi febris redierit, ducere alvum; ubi ex eo corpus conquieverit, inunctione vehementer perfricari, eodem modo ſumere cibum, & vino biduo proximo ſe abſtinere, frictione ſervata. Decimo tertio die rurſus balneum experiri: &, ſi poſtea febris acceſſit, aeque perfricari, vinum copioſius bibere. Ac ſic proximum eſt, ut quies tot dierum, & abſtinentia cum caeteris, quae praecipiuntur, febrem tollant.

Si vero nihilominus remanet, aliud ex toto ſequendum eſt curationis genus; idque agendum, ut, quod diu ſuſtinendum eſt, corpus facile ſuſtineat. Quo minus etiam curatio probari Heraclidis Tarentini debet, qui primis diebus ducendam alvum, deinde abſtinendum in ſeptimum diem dixit. Quod ut ſuſtinere aliquis poſſit: tamen etiam febre liberatus vix refectioni valebit. adeo, ſi febris ſaepius acceſſerit, concidet. Igitur, ſi tertio decimo die morbus remanebit, balneum neque ante febrem, neque poſt eam tentandum erit; niſi interdum jam horrore diſcuſſo. Horror ipſe per eadem, quae ſupra praeſcripta ſunt, expugnandus. Deinde poſt febrem oportebit ungi, & vehementer perfricari; cibum

---

l. 4. M. F. *ſitiet.* *l.* 5. *Et aqua - - - praevenire.* Haec abſunt a M. F. *l.* 6. P. *ſi ſitiet ac tum.* *l.* 7. P. *ſeptimo.* *l.* 8. P. omitt. *&.* *l.* 11. M. F. P. *vinum.* *l.* ead. M. F. P. omitt. *ut.* *l.* 12. M. F. P. omitt. *tertio.* *l.* 13. P. ignorat *&.* *l.* 15. M. F. P. *ſi.* *l.* 16. M. F. P. omitt. *ut.* *l.* ead. M. F. *ut abſtinentia.* *l.* 24. M. F. P. *abſtinendum uſque in.* *l.* 29. F. omitt. *re.* *l.* 34. P. *debet,*

cibum & validum, & fortiter aſſumere; vino uti, quanto libebit: poſtero die, cum ſatis quieverit, ambulare, exerceri, ungi, perfricari fortiter; cibum accipere ſine vino, tertio die abſtinere.

Quo die vero febrem expectabit, ante ſurgere, & [1] exerceri, dareque operam oportet, ut in ipſam exercitationem tempus febris incurrat: ſic enim ſaepe illa diſcutitur. At, ſi in opere occupavit, tum demum ſe recipere. In ejuſmodi valetudine, medicamenta ſunt, oleum, frictio, exercitatio, cibus, vinum. Si venter adſtrictus eſt, ſolvendus eſt.

Sed haec facile validiores faciunt: ſin imbecillitas occupavit, pro exercitatione geſtatio eſt. Si ne hanc quidem ſuſtinet, adhibenda tamen frictio eſt. Si haec quoque vehemens onerat, intra quietem, & unctionem, & cibum conſiſtendum eſt: dandaque opera eſt, ne qua cruditas in quotidianam id malum vertat. Nam quartana neminem [2] jugulat: ſed, ſi ex ea facta quotidiana eſt, in malis aeger eſt: quod tamen, niſi culpa vel aegri [3] vel curantis, nunquam fit.

Cap. XVI.

Curatio duarum quartanarum.

At, ſi duae quartanae ſunt, neque, quas propoſui, exercitationes adhiberi poſſunt: aut ex toto quieſcere opus eſt, aut, ſi id difficile eſt, leniter ambulare, hinc conſidere, diligenter involutis pedibus

l. 2. M. F. P. *quantum.* *l.* 7. M. F. P. *operam non oportet.* *l.* 15. M. F. P. *ſi.* *l.* 20. M. F. omitt. *con.* P. *ſuſtinendum.* *l.* 29. M. F. P. *neque hae, quas.* *l.* 32. M. F. P. *leviter.* *l.* 33. M. F. P. ignorant *hinc.*

1 Ariſtot. Probl. Sect. II. 58. 2 Tulpius obſerv. L. III. cap. 53. 3 Hippocr. I. Epidem. Sect. III, 4.

bus & capite. Quoties febris acceſſit & deſiit, cibum modicum ſumere, & vinum; reliquo tempore, niſi imbecillitas urget, abſtinere. At, ſi duae febres pene junguntur, poſt utramque cibum ſumere: deinde vacuo tempore, & moveri aliquantum, & poſt unctionem cibo uti. Cum vero vetus quartana raro, niſi vere [1] ſolvatur; utique eo tempore attendendum eſt, ne quid fiat, quod valetudinem impediat. Prodeſtque in vetere quartana, mutare ſubinde victus genus, a vino ad aquam, ab aqua ad vinum, a lenibus cibis ad acres, ab acribus ad lenes tranſire: eſſe radicem, deinde vomere: jureve pulli gallinacei ventrem reſolvere: oleo ad frictiones adjicere calefacientia: ante acceſſionem ſorbere, vel aceti cyathos duos, vel unum ſinapis, cum tribus Graeci vini ſalſi, vel miſta paribus 37, 7.
portionibus; & in aqua diluta, piper, ca- 132, 27.
ſtoreum, laſer, myrrham. Per haec enim ſimiliaque corpus agitandum eſt, ut moveatur ex eo ſtatu, quo detinetur.

Si febris quievit, diu meminiſſe ejus diei convenit: eoque vitare frigus, calorem, cruditatem, laſſitudinem. Facile enim revertitur, niſi a ſano quoque aliquandiu timetur.

CAP. XVII.

Curatio quotidianae febris, quae ex quartana facta ſit.

At, ſi ex quartana, quotidiana facta eſt; cum id initio inciderit, per bidu-

l. 4. M. F. P. *Aut.* l. 6. M. F. P. *aliquid.* l. 16. M. F. P. *oleum.* l. ead. M. F. P. *adjicere: calefacientia.* l. 33. M. F. P. *vitio.*

1 Epidem. VI. Sect. VI. 42.

duum abſtinere oportet, veſpere frictione uti, & aquam tantummodo potui dare. tertio die ſaepe fit, ne febris accedat. Sed ſive fuit, ſive non fuit, cibus poſt acceſſionis tempus eſt dandus: &, ſi manet, per biduum abſtinentia, quanta maxima imperari corpori poteſt, & fricatione quotidie utendum eſt.

Cap. XVIII.

De tribus inſaniae generibus: & primo de ejus curatione, quae a Graecis φρενῖτις *dicitur.*

Et febrium quidem curatio expoſita eſt. Superſunt vero alii corporis affectus, qui huic ſuperveniunt, ex quibus eos, qui certis partibus † aſſignari poſſunt, protinus jungam. Incipiam ab inſania, primamque hujus ipſius partem aggrediar, quae & acuta, & in febre eſt. Graeci φρενῖτιν appellant.

Illud ante omnia ſcire oportet, interdum in acceſſione aegros deſipere, & † loqui aliena. Quod non quidem leve eſt; neque incidere poteſt, niſi in febre vehementi, non tamen aeque peſtiferum eſt. nam plerumque breve eſſe conſuevit; levatoque acceſſionis impetu, protinus mens redit. Neque id genus morbi remedium aliud deſiderat, quam quod in curanda febre praeceptum eſt.

Phrenitis [1] vero tum demum eſt, cum continua dementia eſſe incipit; aut cum aeger, quamvis adhuc ſapiat, tamen quaſdam

l. 1. *veſpere* abeſt a M. F. P. *l.* 2. M. P. F. omitt. &. *l.* ead. M. F. P. *tantummodo veſperi potui.* *l.* 5. M. F. P. *at.* *l.* 6. M. F. P. *maxime.* *l.* 7. M. F. P. om. &. *l.* 12. M. F. P. *phreneſis.* *l.* 13. M. F. P. *ratio.* *l.* 16. M. F. P. *aſſignari non poſſunt.* *l.* 20. M. F. P. *phreneſin.* *l.* 31. M. F. *phreneſis.*

1 Trallian. I. 13. Cael. Aurelian. Praef. Lib. 1. Acutor. Morb. pag. 7.

dam vanas imagines accipit: perfecta eſt, ubi mens illis imaginibus addicta eſt. Ejus autem plura genera ſunt: ſiquidem ex phreniticis alii hilares, alii triſtes ſunt: alii facilius continentur, & intra verba deſipiunt; alii inſurgunt, & violenter quaedam manu faciunt; atque ex his ipſis, alii nihil niſi impetu peccant, alii etiam artes adhibent; ſummamque ſpeciem ſanitatis in captandis malorum operum occaſionibus praebent; ſed exitu deprehenduntur.

Ex his autem eos, qui intra verba deſipiunt, aut leviter etiam manu peccant, onerare aſperioribus coërcitionibus ſupervacuum eſt. Eos vero, qui violentius ſe gerunt, vincire convenit; ne vel ſibi vel alteri noceant. Neque credendum eſt, ſi vinctus aliquis, dum levari vinculis cupit, ſanum jam ſe fingat; quamvis prudenter & miſerabiliter loquatur, quoniam is dolus inſanientis eſt.

Fere vero antiqui tales aegros in tenebris habebant; eo quod illis contrarium eſſet, exterreri; & ad quietem animi tenebras ipſas conferri aliquid judicabant. At Aſclepiades, tanquam ipſis tenebris terrentibus, [1] in lumine habendos eos dixit. Neutrum tamen perpetuum eſt. Alium enim lux, alium tenebrae magis turbant. repeJ riunturque, in quibus nullum diſcrimen deprehendi, vel hoc, vel illo modo poſſit. Optimum itaque eſt, [2] utrumque experiri; & habere eum, qui tenebras horret, in luce; eum, qui lucem, in tenebris. At ubi nul-

---

l. 4. M. F. P. *phreneticis.* *l.* 6. M. F. P. *conſurgunt,* *l.* 10. M. F. P. *majorum.* *l.* 16. M. P. *alteri ſibi.* *l.* 23. P. *eis.* *l.* 26. P. *tenebris ipſis.* *l.* 27. M. F. P. *eſſe.*

1 Cael. Aurel. M. A. l. 1. c. 15. p. 40. 2 Cael. Aurel. Acut. Morb. l. 9. Aretaeus de Curat. Acut. l. 1.

nullum tale diſcrimen eſt, aeger, ſi vires habet, loco lucido: ſi non habet, obſcuro continendus eſt.

Remedia vero adhibere, ubi maxime furor urget, ſupervacuum eſt: ſimul enim febris quoque increſcit. Tum itaque nihil niſi continendus aeger eſt. Ubi vero res patitur, feſtinanter ſubveniendum eſt. Aſclepiades perinde eſſe dixit, his ſanguinem [1] mitti, ac ſi [2] trucidentur: hanc rationem ſecutus, quod neque inſania eſſet, niſi cum febre intenta; neque ſanguis, niſi in remiſſione ejus, recte mitteretur. Ipſe in his ſomnum multa frictione quaeſivit. Sed cum & intentio febris ſomnum impediat, & frictio non, niſi in remiſſione ejus, utilis ſit: hoc quoque auxilium debuit praeterire. Quid igitur eſt? Multa in praecipiti [3] periculo recte fiunt, alias omittenda. Et continua quoque febris habet tempora, quibus, etſi non remittit, non tamen creſcit. Eſtque hoc, ut non optimum, ſic ſatis tamen ſecundum remediis tempus. Quod ſi vires aegri patiuntur, ſanguis quoque mitti debet.

Nec minus dubitari poteſt, an alvus ducenda ſit. Tum, interpoſito die, convenit caput ad [4] cutem tondere: deinde aqua fovere, in qua verbenae aliquae decoctae ſint ex reprimentibus; aut prius fovere: deinde tondere, & iterum fovere: ac noviſſime roſa caput nareſque implere; offerre etiam naribus rutam, ex aceto contritam, & movere ſternutamenta medicamentis ad id effi-

l. 6. M. *Itaque tum.* *l.* 11. M. F. P. om. *cum.* *l.* 13. M. F. P. *mitteretur. Sed ipſe.* *l.* 14. M. F. P. om. *ſed.* *l.* 17. M. F. P. *ſit: itaque hoc.* *l.* 20. M. F. P. *continuata.* *l.* 22. M. F. P. om. *ſatis.* *l.* 23. M. F. P. *remedii.* *l.* 26. M. F. P. *deliberari.* *l.* 29. M. F. P. *ſint vel ex.* *l.* 33. M. F. P. om. *&.* *l.* 34. M. F. P. *in.*

1 V. S. quando & qualis conveniat *Cael. Aur. Acut. Morb.* I. *c.* 10. 2 Cael. Aur. Acut. Morb. I. 25. 3 Valeriola Obſerv. 1. lib. 1. 4 Cael. Aur. Acut. Morb. I. 10. & c. 15.

efficacibus. Quae tamen facienda ſunt in his, quibus vires non deſunt. Si vero imbecillitas eſt; roſa tantum caput, adjecto ſerpyllo, ſimilive aliquo, madefaciendum eſt. Utiles etiam in quibuſcumque viribus herbae duae ſunt, ſolanum & muralis, ſi ſimul ex utraque, ſucco expreſſo, † caput impleatur. Cum ſe febris remiſerit, frictione utendum eſt; parcius tamen in his, qui nimis hilares, quam in his, qui nimis triſtes ſunt.

Adverſus omnium autem ſic inſanientium animos gerere ſe pro cujuſque natura neceſſarium eſt. Quorundam enim vani metus levandi ſunt: ſicut in homine praedivite famem timente incidit: cui ſubinde falſae hereditates nunciabantur. Quorundam audacia coërcenda eſt: ſicut in his fit, in quibus continendis plagae quoque adhibentur. Quorundam etiam intempeſtivus riſus objurgatione & minis prohibendus eſt. Quorundam diſcutiendae triſtes cogitationes: ad quod ſymphoniae, & cymbala, ſtrepituſque proficiunt. Saepius tamen aſſentiendum, quam repugnandum eſt: paulatimque, & non evidenter, ab his, quae ſtulte dicuntur, ad meliora mens abducenda. Interdum etiam elicienda ipſius intentio: ut fit in hominibus ſtudioſis literarum, quibus liber legitur, aut recte, ſi delectantur; aut perperam, ſi id ipſum eos offendit. Emendando enim advertere animum incipiunt. Quin etiam recitare, ſi qua meminerunt, cogendi

l. 2. P. *tamen.* *l.* 6. M. F. P. omitt. *ſi.* *l.* 21. M. F. P. *riſus & objurgatione.* *l.* 27. M. F. P. *dicentur.* *l.* 28. M. F. *mens ejus abducenda.* *l.* ead. M. F. P. *Abducenda eſt. Interdum.* *l.* 33. M. F. P. *convertere.*

di ſunt. Ad cibum quoque quoſdam non deſiderantes reduxerunt hi, qui inter epulantes eos collocaverunt.

Omnibus vero ſic affectis ſomnus & difficilis, & praecipue neceſſarius eſt. ſub hoc enim plerique [1] ſaneſcunt. Prodeſt ad id, atque etiam ad mentem ipſam componendam, crocinum unguentum cum irino in caput datum. Si nihilominus vigilant, quidam ſomnum moliuntur potui dando aquam, in qua papaver aut hyoſcyamus decocta ſint: alii mandragorae mala pulvino ſubjiciunt: alii vel amomum, vel ſycamini lachrymam fronti inducunt. Hoc nomen apud Medicos reperio. Sed cur Graeci morum συκάμινον [2] appellant, cum mori nulla lachryma ſit? Sic vero ſignificatur lachryma arboris in AEgypto naſcentis, quam ibi συκόμορον appellant. Plurimi decoctis papaveris corticibus, ex ea aqua cum ſpongia os & caput ſubinde fovent.

Aſclepiades ea ſupervacua eſſe dixit: quoniam in lethargum ſaepe convertunt. Praecepit autem, ut primo die, a cibo, potione, ſomno abſtineretur: veſpere ei daretur potui aqua: tum frictio admoveretur lenis, ita ut ne manum quidem, qui fricaret, vehementer imprimeret: poſtero deinde die, iiſdem omnibus factis, veſpere ei daretur ſorbitio & aqua, rurſuſque frictio adhiberetur. Per hanc enim nos conſecuturos, ut ſomnus accedat. Id interdum fit, & quidem adeo, ut, illo confitente, nimia fricatio etiam lethargi periculum afferat.

Sed

l. 9. M. F. P. *vigilantii.* *l.* 12. M. F. P. *ſit.* *l.* 15. M. F. P. *cum.* *l.* 16. M. F. P. om. *cum.* *l.* 17. M. F. P. *eſt.* *l.* 19. M. F. *moroſicon.* *l.* 20. M. F. P. *ſubinde.* *l.* 21. M. F. P. om. *ſubinde.* *l.* 23. M. F. *converterent.* P. *compellerent.* *l.* 26. M. P. *tunc.* *l.* 34. M. F. P. *frictio.*

1 Aph. II. 2. 2 Bodæus a Stapel ad Theophraſt. Hiſtor. Plant. IV. 2.

Sed ſi ſic ſomnus non acceſſit, tum demum illis medicamentis arceſſendus eſt: habita ſcilicet eadem moderatione, quae hic quoque neceſſaria eſt; ne, quem obdormire volumus, excitare poſtea non poſſimus. † Confert etiam aliquid ad ſomnum ſilanus juxta cadens; vel geſtatio [1] poſt cibum, & noctu; maximeque lecti ſuſpenſi motus.

Neque alienum eſt, ſi neque ſanguis ante miſſus eſt, neque mens conſtat, neque ſomnus accedit, [2] occipitio inciſo cucurbitulam admovere: quae quia levat morbum, poteſt ſomnum facere. Moderatio autem in cibo quoque adhibenda eſt: nam neque aeger eſt implendus, ne inſaniat, neque jejunio utique vexandus eſt, ne imbecillitate in cardiacum incidat. Opus eſt autem cibo infirmo, maximeque ſorbitionis, & potione aquae mulſae, cujus ternos cyathos hieme, aeſtate vero quatuor dediſſe ſatis eſt.

Alterum genus inſaniae eſt, quod ſpatium longius recipit; quia fere ſine febre incipit, leves deinde febriculas excitat: & conſiſtit in triſtitia, quam videtur bilis [3] atra † contrahere. in hac utilis detractio ſanguine eſt. Si quid hanc prohibet, prima eſt abſtinentia: ſecunda, per album veratrum vomitumque purgatio: poſt utrumlibet, adhibenda bis die frictio eſt. Si magis valet, frequens etiam exercitatio: in jejuno vomitus; cibus, ſine vino, dandus ex media materia eſt. 155, 26. Quam quoties poſuero, ſcire licet, etiam ex infirmiſſima dari poſſe, dum

l. 2. M. F. P. *accerſendus.* *l.* 6. P. *ſaliens.* *l.* 13. M. F. P. *poteſt etiam ſomnum.* *l.* 17. P. *recidat.* *l.* 19. M. F. P. *ſorbitione.* *l.* ead. M. F. P. omitt. *&.* *l.* 20. M. F. P. *cyathos bis hieme.* *l.* ead. M. F. P. *quater aeſtate.*

1 Cael. Aurel. A. M. I. 15. p. 46. 2 Cael. Aurel. I. c. 11. p. 27. 3 Aretaeus de Morb. Diut. I. 6. Trallian. I. 16.

dum ne ea ſola quis utatur: valentiſſimam tantummodo eſſe removendam. Praeter haec, ſervanda alvus eſt quam tenerrima: removendi terrores, & potius bona ſpes afferenda: quaerenda delectatio ex fabulis, ludiſque, quibus maxime capi ſanus aſſueverat: laudanda, ſi qua ſunt, ipſius opera, & ante oculos ejus ponenda: leviter objurganda vana triſtitia: ſubinde admonendus, in his ipſis rebus, quae ſolicitant, cur non potius laetitiae, quam ſolicitudinis cauſa ſit. Si febris quoque acceſſit, ſicut aliae febres curanda eſt.

Tertium inſaniae genus eſt ex his longiſſimum; adeo ut vitam ipſam non impediat. quod robuſti corporis eſſe conſuevit. Hujus autem ſpecies duae ſunt. Nam quidam imaginibus, non mente fallunt; qualem inſanientem Ajacem vel Oreſtem poëtarum fabulae ferunt: quidam animo deſipiunt. Si imagines fallunt, ante omnia videndum eſt, triſtes, an hilares ſint. In triſtitia, nigrum veratrum dejectionis cauſa; in hilaritate, album, ad vomitum excitandum, dari debet. Idque, ſi in potione non accipit, pani adjiciendum eſt, quo facilius fallat. Nam, ſi bene ſe purgaverit, ex magna parte morbum levabit. Ergo etiam, ſi ſemel datum veratrum parum profecerit, interpoſito tempore iterum dari debet. Neque ignorare oportet, leviorem eſſe morbum cum [1] riſu, quam ſerio inſanientium. Illud quoque perpetuum eſt in omnibus morbis, ubi ab inferiore parte purgandus ali-

l. 1. P. *illa.* *l.* ead. M. F. P. *valentiſſima.* *l.* 2. M. F. P. *removenda.* *l.* 17. F. *ipſius.* M. P. *hujus autem ipſius.* *l.* 18. M. F. P. *falluntur.* *l.* 26. M. F. P. *accepit.*

1 Aph. VI, 53.

aliquis eſt, [1] ventrem ejus ante ſolvendum eſſe: ubi a ſuperiore, comprimendum.

Si vero conſilium inſanientem fallit, tormentis quibusdam optime curatur. Ubi perperam aliquid dixit, aut fecit, fame, vinculis, plagis coërcendus eſt. Cogendus eſt & attendere, & ediſcere aliquid, & meminiſſe. Sic enim fiet, ut paulatim metu cogatur conſiderare, quid faciat. Subito etiam terreri, & expaveſcere, in hoc morbo prodeſt; & fere, quicquid animum vehementer perturbat. Poteſt enim quaedam fieri mutatio, cum ab eo ſtatu mens, in quo fuerat, abducta eſt. Intereſt etiam, ſi ipſe ſine cauſa ſubinde rideat, an moeſtus demiſſusque ſit. Nam dementis hilaritas terroribus his, de quibus ſupra dixi, melius curatur. Si nimia triſtitia eſt, prodeſt lenis, ſed multa bis die frictio: item ſuper caput aqua frigida infuſa, demiſſumque corpus in aquam & oleum.

Illa communia ſunt: inſanientes vehementer exerceri debere: multa frictione uti; neque pinguem carnem, neque vinum aſſumere; cibis uti poſt purgationem, ex media materia, quam leviſſimis, non opor- 153, 31. tere eſſe vel ſolos, vel inter ignotos, vel in- 170, 16. ter eos, quos aut contemnant, aut negligant; mutare debere regiones, &, ſi mens redit, annua peregrinatione eſſe jactandos.

Raro, ſed aliquando tamen, ex metu delirium naſcitur. Quod genus inſanientium, ſpecie ſimile, ſimilique victus genere curandum eſt: praeterquam quod in hoc

l. 15. M. F. P. *dimiſſuſque*. l. 16. M. F. P. *demiſſis*. l. 18. P. *ſit*. l. 19. M. F. P. *per*,

[1] Aph. VII. 70.

hoc inſaniae genere ſolo recte vinum datur.

Cap. XIX.

1 *De Cardiacis.*

His morbis praecipue contrarium eſt id genus, quod καρδιακὸν a Graecis nominatur; quamvis ſaepe ad eum phrenitici tranſeunt: ſiquidem mens in illis laborat, in hoc vero conſtat. Id autem nihil aliud eſt, quam nimia imbecillitas corporis; quod, ſtomacho languente, immodico ſudore digeritur. Licetque protinus ſcire id eſſe, ubi venarum exigui imbecillique pulſus ſunt; ſudor autem ſupra conſuetudinem, & modo, & tempore, ex toto thorace, & cervicibus, atque etiam ex capite prorumpit, pedibus tantummodo, & cruribus ſiccioribus, atque frigidis. Acuti id morbi genus eſt.

Curatio prima eſt, ſupra praecordia imponere, quae reprimunt, cataplaſmata: ſecunda, ſudorem cohibere. Id praeſtat acerbum oleum, vel roſa, vel melinum, aut myrteum. Quorum aliquo corpus leniter perungendum; ceratumque ex aliquo horum tum imponendum eſt.

Si ſudor vincit, delinendus homo eſt vel gypſo, vel argenti ſpuma, vel cimolia creta, vel ſubinde horum pulvere reſpergendus. Idem praeſtat pulvis ex contritis aridae myrti vel rubi foliis, aut ex auſteri & boni vini arida fece. Pluraque ſimilia ſunt, quae ſi deſunt, ſatis utilis eſt quilibet ex

l. 4. M. F. P. *cardiaci morbi curatio.* *l.* 5. M. F. P. *huic morbo.* *l.* 8. M. P. *phrenetici.* *l.* 9. M. F. P. *labat.* *l.* ead. F. M. P. om. *vero.* *l.* 17. M. F. P. om. *ex.* *l.* 18. M. F. P. *frigentibus.* *l.* 19. M. P. *At ubi.* *l.* 21. M. F. P. *reprimant.* *l.* 22. M. F. P. *prohibere.* *l.* 24. M. F. P. *leviter.* *l.* 29. M. F. P. *vel etiam ſubinde.* *l.* 31. M. F. P. *aridi.*

1 Cael. Aur. Acut. Morb. II. 30, 31. Trallian. VII. 9.

ex via pulvis injectus. Super haec vero, quo minus corpus inſudet, levi veſte debet eſſe contectus, poſituſque loco non calido, feneſtris patentibus, ſic ut perflatus quoque aliquis accedat.

Tertium auxilium eſt, imbecillitati jacentis cibo vinoque ſuccurrere. Cibus non multus quidem, ſed ſaepe tamen nocte ac die dandus eſt; ut nutriat, neque oneret. Is eſſe debet ex infirmiſſima materia, & ſtomacho aptus. Niſi autem neceſſe eſt, ad vinum feſtinare non oportet. Si verendum eſt, ne deficiat, tum & intrita ex hoc, & hoc ipſum auſterum quidem, ſed tamen tenue, meraculum, egelidum ſubinde & liberaliter dandum eſt; adjecta polenta, ſi modo is aeger parum cibi aſſumit. Idque vinum eſſe debet, neque nullarum virium, neque ingentium: recteque tota die ac nocte, duas vel tres heminas aeger bibet; ſi vaſtius corpus eſt, plus etiam: ſi cibum non accipit, perunctum ante perfundere aqua frigida convenit, & tum dare.

Quod ſi ſtomachus reſolutus parum continet, & ante cibum, & poſt eum ſponte vomere oportet; rurſusque poſt vomitum cibum ſumere. Si ne is quidem manſerit, ſorbere vini cyathum, interpoſitaque hora, ſumere iterum. Si id quoque ſtomachus reddiderit, totum corpus bulbis contritis ſuperillinendum eſt: qui, ubi inaruerunt, efficiunt, ut vinum in ſtomacho contineatur, exque eo toti corpori calor veniſque vis redeat.

Ulti-

l. 3. M. F. P. ignorant *poſituſque.* *l.* 15. M. F. P. *meracum.* *l.* 19. P. *&.* *l.* 20. M. F. P. omitt. *duas.* *l.* 27. M. F. P. *id.* *l.* 29. M. F. P. *alterum.*

† Ultimum auxilium eſt, in alvum ptiſanae vel alicae cremorem ex inferioribus partibus indere, ſiquidem id quoque vires tuetur. Neque alienum eſt, naribus quoque aeſtuantis admovere, quod reficiat; ut eſt roſa & vinum: &, ſi qua in extremis partibus frigent, unctis & calidis manibus fovere. Per quae ſi conſequi potuimus, ut & ſudoris impetus minuatur, & vita prorogetur, incipit jam tempus ipſum eſſe praeſidio. Ubi eſſe in tuto videtur, verendum tamen eſt, ut ne in eandem imbecillitatem cito recidat. Itaque, vino tantum remoto, quotidie validiorem cibum debet aſſumere; donec ſatis virium corpori redeat.

Cap. XX.

De Lethargicis.

Alter quoque morbus eſt; aliter phrenitico [1] contrarius. In eo difficilior ſomnus, prompta ad omnem audaciam mens eſt: in hoc marcor, & inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas. [2] λήθαργον Graeci nominarunt. Id quoque genus acutum eſt, &, niſi ſuccurritur, celeriter jugulat.

Proinde ex eo aegros [3] quidam excitare nituntur, admotis his, per quae ſternutamenta evocantur, & his, quae odore foedo movent, qualis eſt pix uſta, lana ſuccida, piper, veratrum, caſtoreum, acetum, allium, cepa. Juxta etiam galbanum incendunt, aut cornu cervinum: ſi non eſt, quodlibet aliud. Haec enim cum comburuntur, odore foedo movent. Thar-

l. 5. P. *id. l.* 6. M. F. P. *roſam. l.* 11. M. P. *in tuto eſſe. l.* 12. M. F. P. om. *ut. l.* ead. P. *ad. l.* 17. M. F. P. *De lethargo & ejus curatione. l.* 20. M. F. P. *illo difficilis. l.* 21. M. F. P. *eſt at in. l.* 23. M. F. P. *nominant. l.* ead. M. F. P. *Atque id. l.* 26. M. F. P. *hos. l.* ead. M. F. P. *quidam ſubinde excitare. l.* 27. M. F. *quae per. l.* 29. M. F. P. *cruda. l.* 31. M. F. P. *incendunt, aut pilos aut. l.* 33. M. F. P. *odorem. l.* 34. M. F. P. *foedum.*

1 Alex. Trall. I. 14. 2 Cael. Aur. M. A. L. 11. c. 1. 3 Trallian. I. 15. Aretaeus de Morbor. Acut. Curat. I. 2.

Tharrias vero quidam, acceſſionis eſſe id malum, dixit, levarique, cum ea deceſſit. Itaque eos, qui ſubinde excitant, ſine uſu male habere. Intereſt autem, in deceſſione expergiſcatur aeger, an, cum febris levatur, aut, levata quoque ea, ſomnus urgeat. Nam ſi expergiſcitur, adhibere ei, ut ſopito, ſupervacuum eſt. neque enim vigilando melior fit; ſed per ſe, ſi melior eſt, vigilat. Si vero continens ei ſomnus eſt, utique excitandus eſt; ſed his temporibus, quibus febris leviſſima eſt, ut excernat aliquid, & ſumat. Excitat autem validiſſime repente aqua frigida ſuperinfuſa. Poſt remiſſionem itaque, perunctum oleo multo totum corpus, tribus aut quatuor amphoris totum per caput perfundendum eſt. Sed hoc utemur, ſi aequalis aegro ſpiritus erit, ſi mollia praecordia. Sin aliter haec erunt, ea potiora, quae ſupra comprehenſa ſunt. Et, quod ad ſomnum quidem pertinet, commodiſſima haec ratio eſt.

Medendi autem cauſa, caput radendum; deinde poſca fovendum eſt, in qua laurus, aut ruta decocta ſit. Altera vero die imponendum caſtoreum, aut ruta ex aceto contrita, aut lauri baccae, aut hedera cum roſa & aceto. Praecipueque proficit, & ad excitandum hominem, naribus admotum; & ad morbum ipſum depellendum, capiti frontive impoſitum ſinapi. Geſtatio etiam in hoc morbo prodeſt: maximeque opportune cibus datus, id eſt, in remiſſione, quanta maxima inveniri poterit. Aptiſſima

l. 5. M. F. P. *febris non levatur.* *l.* 5. M. F. P. *levetur.* *l.* 12. M. F. P. *ut & cernat.* *l.* 14. M. F. P. om. *ſuper.* *l.* 16. M. F. P. om. *totum.* *l.* 24. M. F. P. *poſtea.* *l.* ead. M. F. P. *eſt aqua.* *l.* 25. M. F. P. *altero.* *l.* ead. M. F. P. om. *vero.* *l.* 34. M. F. *maxime.*

tiſſima autem ſorbitio eſt, donec morbus decreſcere incipiat. Si autem quotidie gravis acceſſio eſt, haec quotidie detur: ſi alternis poſt graviorem, ſorbitio; poſt leviorem, mulſa aqua. Vinum quoque cum tempeſtivo cibo datum non mediocriter adjuvat.

Quod ſi poſt longas febres ejuſmodi torpor acceſſit, caetera eadem ſervanda ſunt. Ante acceſſionem autem, tribus quatuorve horis, ſi venter adſtrictus eſt, dandum eſt caſtoreum cum ſcammonea; ſi non eſt, per ſe ipſum caſtoreum cum aqua dandum eſt. Si praecordia mollia ſunt, cibis utendum eſt plenioribus; ſi dura, in iiſdem ſorbitionibus ſubſiſtendum; imponendumque praecordiis, quod ſimul & reprimat & emolliat.

CAP. XXI.

451. [1] *De Hydropicis.*

SED hic quidem acutus eſt morbus. Longus vero fieri poteſt eorum, quos aqua inter cutem male habet: niſi enim primis diebus ſuccurritur, in ὕδρωπα, quam Graeci vocant, incidunt. Ejus tres ſpecies ſunt. Nam modo, ventre vehementer intento, creber intus, ex motu ſpiritus, ſonus eſt: modo corpus inaequale eſt, tumoribus aliter aliterque per totum id orientibus: modo intus in uterum aqua contrahitur; &, moto corpore, ita movetur, ut impetus ejus conſpici poſſit. Primum, τυμπανίτην: ſecundum, λευκοφλεγματίαν, vel

---

l. 2. M. F. P. *ſic ut ſi*. *l.* 9. M. F. P. *torpor corpori acceſſit*. *l.* 11. M. F. P. *caſtoreum mixtum cum ſcammonea*. *l.* 12. M. F. P. om. *dandum*. *l.* 13. M. F. P. om. *caſtoreum*. *l.* 17. M. F. P. *imponendumque eſt praecordiis*. *l.* 20. F. P. *De aqua inter cutum hoc eſt hydropico morbo*. M. *inter cutem*. *l.* 23. M. F. P. om. *enim*. *l.* 24. M. F. P. *diſcuſſus eſt*, *Hydropa Graeci vocant. Atque ejus tres ſpecies*. *l.* 30. M. F. P. *unum*.

1 Aretaeus de Diuturn. Morb. II. 1.

vel *ὑπὸ τὴν σάρκα*; tertium *ἀσκίτην* Graeci nominarunt. Communis tamen omnium eſt humoris nimia abundantia: ob quam ne ulcera [1] quidem in his aegris facile ſaneſcunt. Saepe vere hoc malum per ſe incipit: 68, 7. ſaepe alteri vetuſto morbo, maximeque quartanae, ſupervenit.

Facilius in ſervis, quam in liberis tollitur. quia, cum deſideret famem, ſitim, & mille alia taedia, longamque patientiam, promptius iis ſuccurritur, qui facile coguntur, quam quibus inutilis libertas eſt. Sed ne hi quidem, qui ſub alio ſunt, ſi ex toto ſibi temperare non poſſunt, ad ſalutem perducuntur. Ideoque non ignobilis medicus, Chryſippi diſcipulus, apud Antigonum regem, amicum quendam ejus, † notae intemperantiae, mediocriter eo morbo implicitum, negavit poſſe ſanari. Cumque alter medicus Epirotes Philippus ſe ſanaturum polliceretur; reſpondit, illum ad morbum aegri reſpicere; ſe, ad animum. Neque eum res fefellit. Ille enim cum ſumma diligentia non medici tantummodo, ſed etiam regis cuſtodiretur, tamen malagmata ſua devorando, bibendoque ſuam urinam, in exitium ſeſe praecipitavit.

Inter initia tamen, non difficillima curatio eſt, ſi imperata ſunt corpori, quies, ſitis, inedia. At ſi malum inveteravit, non ſine magna mole diſcutitur. [2] Metrodorum tamen, Epicuri diſcipulum, referunt, cum hoc morbo tentaretur, neque aequo animo neceſſariam ſitim ſuſtineret, ubi diu ab-

l. 1. M. F. P. *hypoſarca.* *l.* 2. M. F. P. *nominant.* *l.* ead. *omnium* abeſt a M. F. P. *l.* 9. M. F. P. om. &. *l.* 11. P. *bis.* *l.* 18. Apulei. Metam. x. *medicus notae perfidiae.* L. 3. §. 4. de liber. exhibend. *notae nequitiae homo.* *l.* 27. M. F. *exitum.* *l.* 30. M. P. *inveteraverit.* *l.* 31. M. F. P. *moleſtia.* *l.* 34. M. F. P. *animo ferret neceſſariam.* *l.* ead. M. F. P. ignorant *ſuſtineret.*

1 Aph. VI. 8. 2 Ejus vitam deſcribit Diog. Laertius.

abſtinuerat, ſolitum bibere, deinde evomere. Quod, ſi redditur, quicquid receptum eſt, multum taedio demit: ſi a ſtomacho retentum eſt, morbum auget. ideoque in quolibet tentandum non eſt.

Sed ſi febris quoque eſt, haec in primis ſubmovenda eſt per eas rationes, per quas huic ſuccurri poſſe propoſitum eſt. Si ſine febre aeger eſt, tum demum ad ea veniendum eſt, quae ipſi morbo mederi ſolent. Atque hic quoque, quaecumque ſpecies eſt, ſi nondum nimis occupavit, iiſdem auxiliis opus eſt. Multum ambulandum, currendum aliquando, & ſuperiores maxime partes ſic perfricandae, ut calorem in cutem evocet: inter quae, ſpiritum ipſe contineat. Evocandus eſt ſudor, non per exercitationem tantum, ſed etiam in arena calida, vel laconico, vel clibano, ſimilibuſque aliis: maximeque utiles ſunt naturales, & ſiccae ſudationes; quales ſuper [1] Batas
93, 11. habemus in myrtetis. Balneum, atque omnis humor alienus eſt. Jejuno recte catapotia dantur, facta ex duabus abſinthii, myrrhae tertia parte.

Cibus eſſe debet ex media [2] quidem materia, ſed tamen generis durioris. Potio non ultra danda eſt, quam ut vitam ſuſtineat: optimaque eſt, quae urinam movet. Alvum moliri cibo melius eſt, quam medicamento. Si tamen res coget, ex his aliquid, quae id praeſtant, erit decoquendum, eaque aqua potui danda. Videntur autem hanc facultatem habere, iris, nardum,

l. 14. M. F. *aliquid.* *l.* ead. M. F. om. *&.* *l.* 15. *calorem in cutem evocet: inter quae.* Haec abſunt a M. F. P. *l.* 17. M. F. P. *non exercitatione tantummodo.* *l.* 21. M. F. P. *Baias.* *l.* 23. M. F. *taputia.* *l.* 30. M. F. P. *ſed id ipſum tamen moliri cibo quam medicamento melius eſt.* *l.* 32. M. F. P. *praeſtent.*

1 Cicero Epiſt. ad Fam. IX. 12. 2 Supra II. 18.

dum, crocum, cinnamomum, caſſia, myrrha, balſamum, galbanum, ladanum, oenanthe, [1] panaces, cardamomum, hebenus, cupreſſi ſemen, uva taminia, quam σταφίδα ἀγρίαν Graeci nominant, abrotanum, roſae folia, acorum, amarae nuces, tragoriganum, ſtyrax, coſtum, junci quadrati & rotundi flos; illum κύπειρον, hunc σχοῖνον Graeci vocant. quae quoties poſuero, non quae hic naſcuntur, ſed, quae inter aromata afferuntur, ſignificabo. Primo tamen, quae leniſſima ex his ſunt, id eſt, roſae folia, vel nardi ſpica, tentanda ſunt. Vinum quoque utile eſt auſterum, ſed quam tenuiſſimum.

Commodum eſt etiam, lino quotidie ventrem metiri, &, qua comprehendit alvum, notam imponere: poſtero quoque die videre, plenius corpus ſit, an extenuetur. id enim, quod extenuatur, medicinam ſentit. Neque alienum eſt, metiri & potionem ejus, & urinam. nam ſi plus humoris excernitur, quam aſſumitur, ita demum ſecundae valetudinis ſpes eſt. Aſclepiades in eo, qui ex quartana in hydropa deciderat, ſe abſtinentia bidui, & frictione uſum; tertio die, jam & febre, & aqua liberato, cibum, & vinum dediſſe, memoriae prodidit. Hactenus communiter de omni ſpecie praecipi poteſt: ſi vehementius malum eſt, diducenda ratio curandi eſt.

Ergo, ſi inflatio, & ex ea dolor creber eſt, utilis quotidianus, aut altero quoque

 die

l. 1. M. F. P. *cinnamum.* M. F. P. *amomum.* *l.* 4. M. F. P. *timinia.* *l.* 7. M. F. *ſtorax.* *l.* 8. alias *odorati* Caeſar. *l.* ead. M. F. P. *ſemen.* *l.* ead. M. F. P. *illud.* *l.* ead. M. F. *echinon hoc.* *l.* 9. P. σχοῖνον *hoc.* *l.* 12. M. F. P. *leviſſima.* *l.* 14. M. F. P. *eſt & auſterum.* *l.* 18. M. F. P. om. *quoque.* *l.* 19. M. P. F. *videre, ſi plenius.* *l.* 20. M. P. F. om. *ex.* *l.* 26. M. P. F. *frictione.* *l.* 29. M. F. om. *di.* *l.* 30. M. F. P. *dici.* *l.* 33. *inflammatio.* *l.* 34. M. F. P. *alterno.*

1 Rhodius ad Scribon. Largi Comp. V. p. 37.

die poſt cibum, vomitus eſt. Fomentis deinde ſiccis calidiſque utendum eſt. Si per haec dolor non finitur, neceſſariae ſunt ſine ferro cucurbitulae. Si ne per has quidem tormentum tollitur, incidenda cutis eſt, & tum his utendum. Ultimum auxilium eſt, ſi cucurbitulae nihil profuerunt, per alvum infundere copioſam aquam calidam, eamque recipere. Quin etiam quotidie ter quaterve opus eſt uti fricatione vehementi, cum oleo & quibuſdam calefacientibus. Sed in hac frictione a ventre abſtinendum eſt. Imponendum vero in eum crebrius ſinapi, donec cutem erodat; ferramentiſque candentibus pluribus locis venter exulcerandus eſt, & ſervanda ulcera diutius. Utiliter etiam ſcilla cocta deligatur ſuper cutim. Sed diu poſt has inflationes abſtinendum eſt ab omnibus inflantibus.

At, ſi id vitium eſt, cui λευκοφλεγματία nomen eſt, eas partes, quae tument, ſubjicere ſoli oportet; ſed non nimium, ne febriculam incendat: ſi is vehementior eſt, caput velandum eſt, utendumque fricatione. madefactis tantum manibus aqua, cui ſal & nitrum & olei paulum ſit adjectum; ſic, ut aut puerilis aut muliebres manus adhibeantur, quo mollior earum tactus ſit. Idque ſi vires patiuntur, ante meridiem, tota hora; poſt meridiem, ſemihora fieri oportet. Utilia ſunt etiam cataplaſmata, quae reprimunt: maximeque, ſi corpora teneriora ſunt. Incidendum quoque ſuper talum, quatuor fere digitis, ex parte interiore

l. 1. M. F. P. om. *deinde.* *l.* 8. M. F. P. *copioſe.* *l.* 10. M. F. P. *frictione.* *l.* 17. M. F. P. *delinitur cutis.* *l.* 18. M. F. P. *inflammationes.* *l.* 23. M. F. P. *febricula incidat.* *l.* 24. M. F. P. *frictione.* *l.* 33. M. F. P. *quoque eſt ſuper talum.*

teriore eſt: quo per aliquot dies frequens humor feratur: atque ipſos tumores incidere altis plagis oportet: concutiendumque corpus eſt multa geſtatione, atque, ubi inductae vulneribus cicatrices ſunt, adjiciendum exercitationibus & cibis, donec corpus ad priſtinum ſtatum revertatur. Cibus valens eſſe debet, & glutinoſus, maximeque caro. Vinum, ſi per ſtomachum licet, dulcius. ſed ita, ut invicem biduo triduove, modo aqua, modo id bibatur. Prodeſt etiam lactucae marinae, quae grandis juxta mare naſcitur, ſemen, cum aqua potui datum. Quod ſi valens eſt, qui id accipit, ei ſcilla cocta ſimul ſuper ventrem deligatur. Auctoreſque multi ſunt, inflatis veſicis pulſandos tumores eſſe.

Si vero id morbi genus eſt, quo in uterum multa aqua contrahitur, ambulare, ſed magis modice oportet, malagma, quod digerat, impoſitum habere; idque ipſum ſuperimpoſito triplici panno, faſcia, non nimium tamen vehementer, aſtringere. quod a Tharria profectum, ſervatum eſſe a pluribus video. Si jecur, aut lienem affectum eſſe, manifeſtum eſt, ficum pinguem contuſam, adjecto melle, ſuperponere. Si per talia auxilia venter non ſiccatur, ſed humor nihilominus abundat, celeriori via ſuccurrere, ut is per ventrem ipſum emittatur. Neque ignoro, Eraſiſtrato diſplicuiſſe hanc curandi viam. morbum enim hunc jocineris putavit: ideoque illud eſſe ſanandum; fruſtraque aquam emitti, quae, vitiato

l. 1. M. F. P. om. *eſt.* *l.* ead. M. F. P. *qua.* *l.* 6. M. F. P. *adjiciendum & exercitationibus.* *l.* ead. *exercitationibus eſt & cibis.* *l.* 7. M. F. P. *habitum.* *l.* 14. M. F. P. ignorant *quod.* *l.* 15. M. F. P. *ſicut ſupra dixi, delinitur.* *l.* 33. M. F. P. *ideoque ita illum.*

vitiato illo ſubinde renaſcantur. Sed primum, non hujus viſceris unius hoc vitium eſt. Nam & ſplene affecto, & in totius corporis malo habitu fit. Deinde, ut inde coeperit, tamen aqua niſi emittitur, quae contra naturam ibi ſubſtitit, & jocinori, & caeteris interioribus partibus nocet. Convenitque, corpus nihilominus eſſe curandum. Neque enim ſanat emiſſus humor, ſed medicinae locum facit, quam intus incluſus impedit. Ac ne illud quidem in controverſiam venit, quin non omnes in hoc morbo ſic curari poſſint; ſed juvenes robuſti, qui vel ex toto carent febre, vel certe ſatis liberales intermiſſiones habent. Nam quorum ſtomachus corruptus eſt, quive ex atra bile huc deciderunt, quique malum corporis habitum habent, idonei huic curationi non ſunt. Cibus autem, quo die primum humor emiſſus eſt, ſupervacuus eſt, niſi ſi vires deſunt. In ſequentibus diebus, & his vinum meracius quidem, ſed non ita multum dari debet, paulatimque revocandus aeger eſt ad exercitationes, fricationes, ſolem, ſudationes, fatigationes, & idoneos cibos, donec ex toto convaleſcat. Balneum rarum res amat; & frequentiorem in jejuno vomitum. Si aeſtas eſt, in mari natare commodum eſt. Ubi convaluit aliquis, diu tamen alienus ei veneris uſus ſit.

---

l. 1. M. F. P. om. *re.* *l.* 3. F. M. P. om. *&.* *l.* 7. M. F. P. *inferioribus.* *l.* 24. M. F. P. *evocandus.* *l.* 25. M. F. P. *frictiones.* *l.* 26. M. F. P. *navigationes.* *l.* 27. M. F. P. om. *&.* *l.* 29. M. F. *mare.* *l.* 31. M. P. *eſt.*

CAP. XXII.
De Tabe, & ejus ſpeciebus.

DIUTIUS ſaepe & periculoſius tabes eos male habet, quos invaſit. Atque hujus quoque plures [1] ſpecies ſunt. Una eſt, qua corpus non alitur, &, naturaliter ſemper aliquibus decedentibus, nullis vero in eorum locum ſubeuntibus, ſumma macies oritur; &, niſi occurritur, tollit. [2] ἀτροφίαν hanc Graeci nominant. Ea duabus fere de cauſis incidere conſuevit. Aut enim nimio timore aliquis minus, aut aviditate nimia plus, quam debet, aſſumit: ita vel, quod deeſt, infirmat: vel, quod ſuperat, corrumpitur.

Altera ſpecies eſt, quam Graeci καχεξίαν appellant: ubi malus corporis habitus eſt; ideoque omnia alimenta corrumpuntur. Quod fere fit, cum longo morbo vitiata corpora, etiamſi illo vacant, refectionem tamen non accipiunt; aut cum malis medicamentis corpus affectum eſt; aut, cum diu neceſſaria defuerunt; aut, cum inuſitatos & inutiles cibos aliquis aſſumpſit, aliquidve ſimile incidit. Huic, praeter tabem, illud quoque nonnunquam accidere ſolet, ut per aſſiduas puſtulas, aut ulcera, ſumma cutis exaſperetur, vel aliquae corporis partes intumeſcant.

Tertia eſt, longeque periculoſiſſima ſpecies, quam Graeci φθίσιν nominaverunt. Oritur fere a capite: inde in pulmonem diſtillat. Ex hoc exulceratio accidit, & febricula

l. 2. M. F. P. *& curationibus.* *l.* 10. M. F. P. *vocant.* *l.* 33. M. F. P. *huic.* *l.* ead. M. F. P. *acceait.* *l.* ead. M. F. P. *ex hac.*

1 Erant apud veteres, qui tabem & longos morbos inducere poterant, *Philo Judaeus de ſpecialib. leg.* 16. pag. 792. & 1691. 2 Cael. Aurel. Morb. Chron. II. 14.

cula lenis fit; quae etiam, cum quievit, tamen repetit. In ea quoque frequens tuſſis eſt, & pus excreatur; interdum cruentum aliquid. Quicquid excreatum eſt, ſi in ignem [1] impo-
72, 1. ſitum eſt, mali odoris eſt. Itaque, qui de morbo dubitant, hac nota utuntur.

[2] Cum haec genera tabis ſint, animadvertere primum oportet, quid ſit, in quo laboratur. Deinde, ſi tantum non ali corpus apparet, cauſam ejus attendere; &, ſi cibi minus aſſumpſit aliquis quam debuit, adjicere oportet: ſed paulatim, ne ſi corpus inſuetum ſubita multitudine oneraverit, ſtomachus gravetur, & concoctionem impediat. Si vero plus juſto quis aſſumere ſolitus eſt, abſtinere uno die; deinde ab exiguo cibo incipere; quotidie adjicere, donec ad juſtum modum perveniat. Praeter haec convenit ambulare locis quam maxime frigidis, ſole vitato: per manus quoque exerceri. Si infirmior eſt, geſtari, ungi, perfricari. ſi poteſt, maxime per ſe ipſum, ſaepius eodem die, & ante cibum, & poſt eum, ſic ut interdum oleo quaedam adjiciantur calefacientia, donec inſudet. Prodeſtque jejuno prehendere per multas partes cutem, & attrahere, ut relaxetur; aut, impoſita reſina, & abducta, ſubinde idem facere. Utile eſt etiam interdum balneum, ſed poſt cibum exiguum. Atque in ipſo ſolio recte cibi aliquid aſſumitur: aut ſi ſine hoc fricatio fuit, poſt eam protinus. Cibi vero eſſe debent ex his, qui facile concoquuntur, maximeque alunt. Ergo vini quoque, ſed au-

l. 1. M. F. P. *levis*, *l.* 2. M. F. P. *tamen & repetit*. *l.* ead. M. F. P. ignorant *in ea quoque*. *l.* ead. F. P. om. *&*. *l.* 8. M. F. P. *tantum modo non*. *l.* 11. F. M. P. *debet*. *l.* 12. M. F. P. om. *oportet*. *l.* 14. *ſtomachus gravetur*, *&* abeſt a M. F. P. *l.* 19. M. F. P. *minime*. *l.* 26. M. F. P. *praetendere*. *Praetendere* alias *prendere*, Caeſarius in margine. *l.* 27. P. om. *im*. *l.* 32. M. F. P. *frictio*. *l.* 34. M. F. P. *qui maxime*.

1 Aphor. V. 11. 2 Cael. Aurel. Morbor. Chronic. II. 14. p. 421. Trallian. V. 2.

auſteri, neceſſarius uſus eſt, movendae urinae.

At ſi malus habitus corporis eſt, primum abſtinendum eſt; deinde alvus ducenda; tum paulatim cibi dandi, adjectis exercitationibus, unctionibus, fricationibus. Utilius his frequens balneum eſt, ſed jejunis; etiam uſque ad ſudorem. Cibis vero opus eſt copioſis, variis, boni ſucci, quique etiam minus facile corrumpantur, vino auſtero. Si nihil reliqua proficiunt, ſanguis mittendus eſt; ſed paulatim, quotidieque pluribus diebus, cum eo, ut caetera quoque eodem modo ſerventur.

Quod ſi mali plus eſt, & vera phthiſis eſt, inter initia protinus occurrere neceſſarium eſt: neque facile enim hic morbus, cum inveteraverit, evincitur. Opus eſt, ſi vires patiuntur, [1] longa navigatione, coeli mutatione ſic, ut denſius quam id eſt, ex quo diſcedit aeger, petatur. Ideoque aptiſſime Alexandriam ex Italia itur. Fereque id poſſe inter principia corpus pati debet, cum hic morbus aetate firmiſſima maxime oriatur, id eſt ab anno [2] duodevigeſimo uſque ad annum quintum & trigeſimum. Si id imbecillitas non ſinit, nave tamen, ſed non longe, vectari commodiſſimum eſt. Sin navigationem aliqua res prohibet, lectica, vel alio modo corpus movendum eſt: tum a negotiis abſtinendum eſt, omnibusque rebus, quae ſolicitare animum poſſunt: ſomno indulgendum: cavendae diſtillationes, ne, ſi quid cura levarit, exaſperent; & ob id, vitanda cruditas,

---

l. 1. M. F. P. *movenda urina.* *l.* 2. P. *corporis habitus.* *l.* 5. M. F. P. *frictionibus.* *l.* 7. M. F. om. *ad.* *l.* 16. M. F. *bis.* *l.* 24. M, F. P. *duodecimo.* *l.* 25. M. P. ignorant *uſque.* *l.* 27. M. F. P. om. *ſed.* *l.* ead. M. F. P. *gepari.* *l.* 28. M. P. *Si.* *l.* 29. M. F. P. *corpus dimovendum eſt.*

1 Aretaeus de Diuturn. Curar. I. 8. Trallian. VII. 2. Plin. N. H. XXVIII. 4. 2 Aphor. V. 9. VIII. 7.

ditas, ſimulque & ſol, & frigus; os obtegendum; fauces velandae, tuſſicula ſuis remediis finienda: &, quamdiu quidem febricula incurſat, huic interdum abſtinentia, interdum etiam tempeſtivis cibis medendum: eoque tempore bibenda aqua. Lac [1] quoque, quod in capitis doloribus, & in acutis febribus, & per eas facta nimia ſiti, ac, ſive praecordia tument, ſive bilioſa urina eſt, ſive ſanguis fluxit, pro veneno eſt; in [2] phthiſi tamen, ſicut in omnibus longis difficilibusque febriculis, recte dari poteſt.

Quod ſi febris aut nondum incurſat, aut jam remiſit, decurrendum eſt ad modicas exercitationes, maximeque ambulationes, item lenes fricationes. Balneum alienum eſt. Cibus eſſe debet primo acer, ut allium, porrum, idque ipſum ex aceto, vel ex eodem intubus, ocimum, lactuca: deinde lenis ſorbitio ex ptiſana, vel ex alica, vel ex amylo, lacte adjecto. Oryza quoque, &, ſi nihil aliud eſt, far idem praeſtat. Tum invicem modo his cibis, modo illis utendum eſt: adjiciendaque quaedam ex media materia, praecipue vero ex prima, cerebellum, vel piſciculus, & his ſimilia. Farina etiam cum ſevo ovillo caprinove miſta, deinde incocta, pro medicamento eſt. Vinum aſſumi debet leve auſterum.

Hactenus non magna mole pugnatur. Si vehementior noxa eſt, ac neque febricula, neque tuſſis quieſcit, tenuarique corpus

l. 1. M. F. P. om. *&*. *l.* 9. M. F. P. om. *ac*. *l.* 15. P. *recurrendum*. *l.* 16. M. F. P. *frictiones*. *l.* 21. M. F. P. om. *de*. *l.* ead. M. P. *lenis ut ſorbitio*. *l.* 22. M. F. P. *adjecto. Idem oryza*. *l.* 23. M. F. P. om. *idem*. *l.* 26. *praecipueque vel ex vero*. *l.* 27. M. F. P. *a pruna*.

1 Aph. V. 64. 2 Aph. V. 64.

pus apparet, validioribus auxiliis opus eſt. Exulcerandus eſt ferro candenti, uno loco ſub mento, altero in gutture, duobus ad mammam utramque; item ſub imis oſſibus ſcapularum, quas ὠμοπλάτας Graeci vocant, ſic, ne ſaneſcere ſinas ulcera, niſi tuſſis finita fuerit: cui per ſe quoque medendum eſſe, manifeſtum eſt. Tunc ter quaterque die vehementer extremae partes perfricandae ſunt: thorax leni manu pertractandus; poſt cibum intermittenda hora & perfricanda crura, brachiaque. Interpoſitis denis diebus, demittendus aeger in ſolium eſt, in quo ſit aqua calida & oleum. Caeteris diebus bibenda aqua: tum vinum, ſi tuſſis non eſt, potui frigidum dandum: ſi vero eſt, egelidum. Utile eſt etiam in remiſſionibus quotidie cibos dari: frictiones geſtationeſque ſimiliter adhiberi: quarto, aut quinto die ſumere, interdum herbam ſanguinalem ex aceto, vel plantaginem eſſe. Medicamentum eſt etiam vel plantaginis ſuccus per ſe, vel [1] marrubii, ſi cum melle ſit incoctus; ita ut illius cyathus ſorbeatur, hujus cochleare plenum paulatim delingatur; vel inter ſe miſta, & incocta reſinae terebinthinae pars dimidia, butyri & mellis pars altera. Praecipua tamen ex his omnibus ſunt victus, vehiculum, & navis, & ſorbitio. Alvus [2] cita utique vitanda eſt. Vomitus in hoc morbo frequens, pernicioſus eſt, maximeque ſanguinis. Qui meliuſculus eſſe coepit, adjicere debet exercitationes, fricationes, ci- 91, 34.
bos:

l. 5. M. F. P. *omotidas. l.* 6. M. F. P. *ulcera, ſinamus. l.* 7. M. F. P. *tuſſi. l.* ead. M. F. P. om. *fuerit. l.* 10. M. F. P. om. *ſunt. l.* ead. M. F. P. *levi. l.* 15. M. F. P. *tum & vinum. l.* 17. M. F. P. *aeſtas. l.* 20. M. F. *adhiberi: eadem acria quarto.* P. *itemque acria. l.* 24. M. F. P. *marrubium ex melle coctum, l.* 32. M. F. P. *morboſi frequens. l.* ead. M. F. P. *frequens eſt, pernicioſus eſt. l.* 34. M. F. P. *frictiones.*

1 Trall. v. 3. p. 476. 2 Aph. v. 12, 14. Trall. 11. 2. p. 313.

225, 4. bos: deinde ipſe ſe, ſuppreſſo ſpiritu, perfricare; diu abſtinere a vino, [1] balneo, venere.

Cap. XXIII.

[2] *De Comitiali morbo.*

Inter notiſſimos morbos eſt etiam is, qui [3] comitialis, vel major nominatur.
73, 20. Homo ſubito concidit, ex ore ſpumae moventur, deinde interpoſito tempore ad ſe redit, & per ſeipſum conſurgit. Id genus ſaepius viros, quam feminas occupat; ac ſolet quidem etiam longum eſſe, uſque ad mortis diem, & vitae non periculoſum. Interdum tamen cum recens eſt, hominem conſumit; & ſaepe eum, ſi remedia non ſu-
47, 4. ſtulerunt, in [4] pueris veneris, in puellis menſtruorum initium tollit. Modo cum diſtentione membrorum aut nervorum prolabitur aliquis; modo ſine illa.

Quidam hos quoque iiſdem, quibus lethargicos, excitare conantur: quod admodum ſupervacuum eſt: &, quia ne lethargicus quidem his ſanatur; &, quia, cum poſſit ille nunquam expergiſci atque ita fame interire, hic ad ſe utique revertitur.

Ubi concidit aliquis, ſi nulla nervorum diſtentio acceſſit, utique [5] ſanguis mitti debet: ſi acceſſit, non utique mittendus eſt, niſi alia quoque hortantur. Neceſſarium
173, 23. autem eſt, ducere alvum, vel nigro vera-
87, 19. tro purgare, vel utrumque facere, ſi vires patiuntur: tunc caput tondere, oleoque & aceto perungere; cibum poſt diem tertium

l. 5. M. F. P. *De comitialis morbi curationibus.* *l.* 19. P. *modo ſine illa quidem.* *l.* 20. P. ignorat *quidam.*

1 Colum. I. 6. 2 Aretaeus de Diuturn. M. l. I. c. 4. 3 Vocatur: *lues deifica*, *morbus Sacer.* 4 Aph. II. 45. V. 7. 5 Valleriol. l. III. obſ. 7.

tium, ſimul ac tranſiit hora, qua concidit, dare. Neque ſorbitiones his aut alioqui molles, & faciles cibi; neque caro, minimeque ſuilla convenit; ſed mediae materiae: nam 96. & viribus opus eſt, & [1] cruditates cavendae ſunt. Cum quibus fugere oportet ſolem, balneum, ignem, omniaque calefacientia: item, frigus, vinum, venerem, loci praecipitis conſpectum, omniumque terrentium, vomitum, laſſitudinem, ſolicitudines, ne- 87, 10. gotia omnia: &, ubi tertio die cibus datus eſt, intermittere quartum, & invicem alterum quemque; eadem hora cibi ſervata, donec quatuordecim dies tranſeant. Quos ubi morbus exceſſit, acuti vim depoſuit: at ſi manet, curandus jam ut longus eſt.

Quod ſi non, quo die primum is incidit, medicus acceſſit; ſed is, qui cadere conſuevit, poſt ei traditus eſt; protinus eo genere victus habito, qui ſupra comprehenſus eſt, expectandus eſt dies, quo prolabatur; utendumque tum vel ſanguinis [2] miſſione, vel ductione alvi, vel nigro veratro, ſicut prae- 172, 30. ceptum eſt. In ſequentibus deinde diebus, per eos cibos, quos propoſui, vitatis omnibus, quae cavenda dixi, nutriendus eſt.

Si per haec morbus finitus non fuerit, confugiendum erit ad album veratrum; ac 89, 19. ter quoque aut quater eo utendum, non ita multis interpoſitis diebus; ſic tamen, ne iterum unquam ſumat, niſi conciderit. Mediis autem diebus vires ejus erunt nutriendae; quibuſdam, praeter ea, quae ſupra ſcripta ſunt, adjectis. Ubi mane experrectus

---

l. 1. M. F. P. *cum.* *l.* ead. M. F. P. *tranſit.* *l.* 2. M. F. P. *autem his aliique.* *l.* 11. M. F. P. om. *&.* *l.* 17. M. F. P. *id.* *l.* 19. M. F. P. om. *poſt.* *l.* 26. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 33. M. F. P. ignorant *ſupra.*

1 Trallian. l. 15. 2 Cael. Aurelian. Tard. paſſ. 1. 4. p. 272.

tus eſt, corpus ejus leniter ex oleo vetere (cum capite, excepto ventre) permulceatur: tum ambulatione quam maxime longa & recta utatur: poſt ambulationem loco tepido vehementer & diu, ac non minus ducenties; niſi infirmus erit, perfricetur: deinde ſuper caput multa aqua frigida perfundatur; paulum cibi aſſumat; conquieſcat; rurſus ante noctem ambulatione utatur; iterum vehementer perfricetur, ſic ut neque venter, neque caput contingatur: poſt haec coenet, interpoſitiſque tribus aut quatuor diebus, uno aut altero acria aſſumat.

Si ne per haec quidem fuerit liberatus, caput radatur; ungatur oleo vetere, adjecto aceto & nitro; perfundatur aqua ſalſa; bibat jejunus ex aqua caſtoreum; nulla aqua, niſi decocta, potionis cauſa utatur. Quidam jugulati [1] gladiatoris calido ſanguine poto tali morbo ſe liberarunt. Apud quos miſerum auxilium tolerabile miſerius malum fecit. Quod ad medicinam vero pertinet, ultimum eſt, juxta talum, ex utroque crure paulum ſanguinis mittere: occipitium incidere, & cucurbitulas admovere: ferro candente in occipitio quoque & infra, qua ſumma vertebra cum capite committitur, adurere duobus locis, ut per ea perniciofus humor evadat. Quibus ſi finitum malum non fuerit, prope eſt, ut perpetuum ſit. Ad levandum id, tantummodo utendum erit exercitatione, cibiſque his, qui ſupra comprehenſi ſunt: praecipue-

l. 1. M. F. P. *leviter.* *l.* 7. M. F. P. om. *ſu.* *l.* 16. M. F. *radat.* *l.* 21. M. F. P. *epoto.* *l.* 23. M. F. P. *medicum.* *l.* 33. *exercitatione multa, frictione, cibiſque bis.*

1 Plin. XXVIII. 1. Lang. Epiſt. 14. lib. 1. Minucius Felix. pag. 34. Vide duo exempla ejus noxam indicantia apud Tulpium Obſ. *l.* IV. *c.* 4.

cipueque vitanda omnia, quae ne fierent, excepimus.

CAP. XXIV.

De Regio Morbo.

ÆQUE notus eſt morbus, quem interdum arquatum, [1] interdum regium nominant. Quem Hippocrates ait, ſi poſt ſeptimum diem [2] febricitante aegro ſupervenit, tutum eſſe, mollibus tantummodo praecordiis ſubſtantibus. Diocles ex toto, ſi poſt febrem oritur, etiam prodeſſe; ſi poſt hunc febris, occidere. 7[2], 7. Color autem eum morbum detegit, maxime oculorum, in quibus, quod album eſſe debet, fit luteum. Soletque accedere & ſitis, & dolor capitis, & frequens ſingultus, & praecordiorum dextra parte durities; &, ubi corporis vehemens motus eſt, ſpiritus difficultas, membrorumque reſolutio: atque, ubi diutius manet morbus, totum corpus cum pallore quodam inalbeſcit.

Primo die abſtinere aegrum oportet: ſecundo ducere alvum: tum, ſi febris eſt, [l] eam victus genere diſcutere: ſi non eſt, ſcammoneam potui dare, vel cum aqua betam albam contritam, vel cum aqua mulſa nuces amaras, abſinthium, aniſum, ſic, ut pars hujus minima ſit. Aſclepiades aquam quoque ſalſam, & quidem per biduum, purgationis cauſa bibere cogebat, iis, quae urinam movent, rejectis. Quidam, ſuperioribus omiſſis, per haec, & per eos cibos, qui extenuant, idem ſe conſequi dicunt.

Ego

l. 4. M. F. P. *De regii morbi curatione.*

1 Plin. H. N. XXII. 24. 2 Aph. IV. 62.

Ego utique, ſi ſatis virium eſt, validiora; ſi parum, imbecilliora auxilia praefero. Si purgatio fuit, poſt eam triduo primo modice cibum oportet aſſumere ex media materia, & vinum bibere Graecum ſalſum, ut ſolutio ventris remaneat: tum altero triduo validiores cibos, & carnis quoque aliquid eſſe, intraque aquam manere: deinde ad ſuperius genus victus reverti, cum eo, ut magis ſatietur; omiſſo Graeco vino bibere nigrum auſterum; atque ita per haec variare, ut interdum acres quoque cibos interponat, interdum ad ſalſum vinum redeat. Per omne vero tempus utendum eſt exercitatione, fricatione, &, ſi hiems eſt, balneo: ſi aeſtas, frigidis natationibus: lecto etiam, & conclavi [1] cultiore, uſu, loco, ludis, laſcivia, aliis, per quae mens exhilaretur: ob quae regius morbus dictus videtur. Malagma quoque, quod digerat, ſuper praecordia datum prodeſt; vel arida ibi ficus impoſita, ſi jecur aut lienis affectus eſt.

Cap. XXV.

[2] *De Elephantia.*

IGnotus autem pene in Italia, frequentiſſimus in quibuſdam regionibus is morbus eſt, quem ἐλεφαντίασιν Graeci vocant; iſque longis annumeratur. Quo totum corpus afficitur ita, ut oſſa quoque vitiari dicantur. Summa pars corporis crebras maculas crebroſque tumores habet. Rubor earum paulatim in atrum colorem convertitur. Summa cutis inaequali-

l. 1. M. F. P. *ubique.* *l.* 2. M. P. *imbecillia.* *l.* 4. M. F. P. *oportere.* *l.* 6. M. F. P. *ut reſolutio.* *l.* ead. M. F. P. om. *re.* *l.* 11. M. F. P. *integrum.* *l.* 15. M. F. P. *frictione* *l.* ead. M. F. P. om. *&.* *l.* 17. M. F. P. *clauſo loco uti, ludis.* *l.* 18. M. P. om. *aliis.* *l.* 24. M. F. P. *De elephantiae curatione.* *l.* 27. M. F. P. ἐλεφαντίαν. *l.* 28. M. F. P. om. *quo.* *l.* 32. M. F. P. *harum.*

1 Seren. Sammon. de Regio morbo. 2 Mercurial. Variar. Lect. I. 2.

qualiter craſſa, tenuis, dura, molliſque, quaſi ſquamis quibuſdam exaſperatur, corpus emacreſcit, os, ſurae, pedes intumeſcunt. Ubi vetus morbus eſt, digiti in manibus pedibuſque ſub tumore conduntur; febricula oritur, quae facile tot malis obrutum hominem conſumit.

Protinus ergo inter initia ſanguis per biduum mitti debet; aut nigro veratro venter ſolvi. Adhibenda triduum, quanta ſuſtinere poteſt, inedia eſt: paulum deinde vires reficiendae & ducenda alvus: poſthaec, ubi corpus levatum eſt, utendum eſt exercitatione, praecipueque curſu: ſudor primum labore ipſius corporis; deinde etiam ſiccis ſudationibus evocandus: fricatio adhibenda: moderandumque inter haec, ut vires conſerventur: balneum rarum eſſe debet: cibus ſine pinguibus, ſine glutinoſis, ſine inflantibus. Vinum, praeterquam primis diebus, recte datur. Corpus contrita plantago & illita optime tueri videtur.

CAP. XXVI.

De Attonitis.

Attonitos quoque raro videmus, quorum & corpus & mens ſtupet. Fit interdum ictu fulminis, interdum morbo. hunc ἀποπληξίαν Graeci appellant. His ſanguis mittendus eſt. Veratro quoque albo, vel alvi ductione utendum. Tum adhibendae fricationes; & ex media

l. 10. M. F. P. *tum.* *l.* 11. M. F. P. *ſuſtineri.* *l.* 16. M. F. P. *frictio.* *l.* 25. M. P. F. addunt *& eorum curatione.* *l.* 29. P. ἀποπληξίαν *hunc.* *l.* 32. M. F. P. *frictiones.*

media materia minime pingues cibi; quidam etiam acres: & a vino abſtinendum.

Cap. XXVII.

De Reſolutione nervorum.

At reſolutio nervorum frequens ubique morbus eſt. Sed interdum tota corpora, interdum partes infeſtat. Veteres auctores illud [1] ἀποπληξίαν; hoc παράλυσιν nominaverunt. nunc utrumque παράλυσιν appellari video. Solent autem, qui per omnia membra vehementer reſoluti ſunt, celeriter rapi. ac ſi correpti non ſunt, diutius quidem vivunt; ſed raro tamen ad ſanitatem perveniunt; & plerumque miſerum ſpiritum trahunt, memoria quoque amiſſa. In partibus vero nonnun-
76, 3. quam acutus, ſaepe longus, fere [2] † inſanabilis morbus eſt.

[3] Si omnia membra vehementer reſoluta ſunt, ſanguinis detractio vel occidit
78, 34. vel liberat. Aliud curationis genus vix unquam ſanitatem reſtituit; ſaepe mortem tantum differt; vitam interim infeſtat. Poſt ſanguinis miſſionem, ſi non redit & motus & mens, nihil ſpei ſupereſt: ſi redit, ſanitas quoque proſpicitur.

At, ubi pars reſoluta eſt, pro vi & malo corporis, vel ſanguis mittendus eſt, vel alvus ducenda. Caetera eadem in utroque caſu facienda ſunt. Siquidem vitare prae-
76, 1. 2. cipue convenit frigus; paulatimque ad exercitationes revertendum eſt, ſic, ut ingrediatur ipſe protinus, ſi poteſt. Si id crurum

l. 4. M. F. P. addunt *quae ἀποπληξία vel παράλυσις dicitur.* *l.* 12. M. P. *correcti.* *l.* 16. M. F. P. om. *non.* *l.* 17. M. F. P. om. *in.* *l.* 25. M. F. *rediit.* *l.* 27. M. F. *providet.* P. *proderit.* *l.* 28. P. M. F. *miſſus.* *l.* 29. M. F. P. *ducta.*

1 Cael. Aurel. Acut. Morb. III. 5. 2 Aretaeus de Morb. Diuturn. I. 7. 3 De praeſervatione Crato apud Schol. conſilio 35. 36.

rum imbecillitas prohibet, vel geſtetur, vel motu lecti concutiatur: tum id membrum, quod deficit, ſi poteſt, per ſe; ſin minus, per alium moveatur, & vi quadam ad conſuetudinem ſuam redeat. Prodeſt etiam torpentis membri ſummam cutem exaſperaſſe, vel urticis caeſam, vel impoſito ſinapi, ſic, ut ubi rubere coeperit corpus: haec removeantur. Scilla quoque contrita, bulbique contriti cum thure recte imponuntur. Neque alienum eſt, reſina cutem tertio quoque die diutius vellere, pluribus etiam locis, aliquando ſine ferro, cucurbitulas admovere. Unctioni vero aptiſſimum eſt vetus oleum, vel nitrum aceto & oleo admixtum. Quinetiam fovere aqua calida marina, vel, ſi ea non eſt, tamen ſalſa, magnopere neceſſarium eſt. Ac, ſi quo loco vel naturales, vel etiam manufactae tales natationes ſunt, iis potiſſimum utendum eſt; praecipueque in his agitanda membra, quae maxime deficiunt. ſi id non eſt, balneum tamen prodeſt. Cibus eſſe debet ex media materia, maximeque ex venatione: potio, ſine vino, aquae calidae. Si tamen vetus morbus eſt, interponi quarto vel quinto die purgationis cauſa vinum Graecum ſalſum poteſt. Poſt coenam utilis vomitus eſt. 91, 16,

2. *De Dolore nervorum.*

Interdum vero etiam nervorum dolor oriri ſolet. In hoc caſu non vomere, non medicamentis urinam movere, non exercitatione ſudores, ut quidam praecipiunt, expedit.

l. 3. M. F. P. *deficiet.* *l.* ead. M. F. P. *ſi.* *l.* 6. *torpentibus membris.* Caeſar. in marg. ita habet Pariſ. *l.* 16. M. F. P. om. *ad.* *l.* 18. M. F. P. *At.* *l.* 28. M. F. P. *prodeſt.* *l.* 30. a M. F. P. abſunt haec *De dolore nervorum.* *l.* 32. M. F. P. *non oportet vomere.* *l.* 33. M. F. P. *non ſine exercitatione.*

pedit. Bibenda aqua eſt bis die. † In lectulo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt; deinde, retento ſpiritu, in ipſa exercitatione potius ſuperiores partes movendae: balneo raro utendum: mutandum ſubinde peregrinationibus coelum. Si dolor eſt, ea ipſa pars ſine oleo, nitro ex aqua perungenda eſt, deinde involvenda, & ſubjicienda pruna lenis, & ſulphur; atque ita id ſuffumigandum; idque aliquandiu faciendum, ſed jejuno, cum bene jam concoxerit. Cucurbitulae quoque ſaepe dolenti parti admovendae ſunt, pulſanduſque leniter inflatis veſicis bubulis is locus eſt. Utile eſt etiam ſevum miſcere cum cumini & urticae contritis ſeminibus, ſic, ut omnium par modus ſit, idque imponere: fovere aqua, in qua ſulphur decoctum ſit. Utriculi quoque recte imponuntur aqua calida repleti, aut bitumen cum hordeacea farina mixtum. Atque in ipſo potiſſimum dolore, utendum geſtatione vehementi eſt. quod in aliis doloribus peſſimum eſt.

3. *De Tremore nervorum.*

Tremor autem nervorum aeque vomitu medicamentiſque urinam moventibus intenditur. Inimica etiam habet balnea, aſſaſque ſudationes. Bibenda aqua eſt: acri ambulatione utendum, item unctionibus, fricationibuſque, maxime per ſeipſum: pila, ſimilibuſque ſuperiores partes † dimovendae: cibo quolibet utendum, dummodo concoctioni utique ſtudeatur. Secundum cibum, curis abſtinendum: rariſſima venere uten-

---

l. 3. M. F. P. *ab.* *l.* 13. M. F. P. *leviter.* *l.* 15. M. F. P. cum *hyoſciami.* *l.* 24. M. F. P. ignorant *De Tremore nervorum.* *l.* 30. M. F. P. *frictionibuſque.*

utendum eſt. Si quando quis in eam prolapſus eſt, tum oleo leniter diuque in lectulo perfricari manibus puerilibus potius, quam virilibus, debet.

4. *De Suppurationibus internis.*

† Suppurationes autem, quae in aliqua interiori parte oriuntur, ubi ortae fuerint, primum id agere oportet per ea cataplaſmata, quae reprimunt, ne coitus inutilis materiae fiat. deinde, ſi haec victa ſunt, ut per ea malagmata, quae digerunt, diſſipe- 263. tur. Quod ſi conſecuti non ſumus, ſequitur, ut evocetur: deinde, ut matureſcat. omnis tum vomicae finis eſt, ut rumpatur. Indiciumque eſt, pus vel alvo vel ore redditum. Sed nihil facere oportet, quominus, quicquid eſt puris, exeat. Utendum maxime ſorbitionibus eſt, & aqua calida. Ubi pus ferri deſiit, tranſeundum ad faciles quidem, ſed tamen validiores & frigidos cibos, frigidamque aquam ſic, ut ab egelidis tamen initium fiat. primoque cum melle quaedam edenda, ut nuclei pinei, vel Graecae nuces, vel avellanae. Poſtea ſubmovendum idipſum, quo maturius induci cicatrix poſſit. Medicamentum eo tempore ulceri eſt, ſuccus aſſumptus vel porri vel marrubii, & omni cibo porrum ipſum adjectum. Oportebit autem uti in his partibus, quae non afficiuntur, fricationibus, item ambulationibus lenibus. Vitandumque erit, ne vel luctando, vel currendo, vel alia ratione ſaneſcentia ulcera exaſperentur. In hoc enim morbo pernicioſus, ideoque omni modo cavendus ſanguinis vomitus eſt.

LI-

---

l. 2. M. F. P. *leviter*. *l.* 5. M. F. P. om. *De ſuppurationibus internis*. *l.* 7. M. F. P. *notae*. *l.* 10. M. F. om. *ut*. *l.* 11. F. *diſſipentur*. *l.* 14. P. *tunc*. *l.* 17. M. F. P. *excedat*. *l.* 30. M. P. *afficientur*. *l.* ead. M. F. P. *frictionibuſque*.

LIBER QUARTUS.

Cap. I.

De humani corporis interioribus ſedibus.

† Hactenus reperiuntur ea genera morborum, quae in totis corporibus ita ſunt, ut iis certae ſedes aſſignari non poſſint: nunc de his dicam, quae ſunt in partibus. Facilius autem omnium interio-
7, 2. rum morbi [1] curationeſque in notitiam venient, ſi prius eorum ſedes breviter oſtendero.

Caput igitur, eaque, quae in ore ſunt, non lingua tantummodo palatoque terminantur, ſed etiam, quatenus oculis noſtris expoſita ſunt. In dextra ſiniſtraque circa guttur venae grandes, quae σφαγίτιδες nominantur; itemque arteriae (quas καρωτίδας vocant) surſum procedentes ultra aures
46, 26. feruntur. Atque in ipſis cervicibus glandulae poſitae ſunt: quae interdum cum dolore intumeſcunt. Deinde duo itinera incipiunt: alterum, [2] aſperam arteriam nominant; † alterum, ſtomachum. Arteria exterior ad pulmonem: † ſtomachus interior ad ventriculum fertur. illa ſpiritum: hic cibum recipit. Quibus cum diverſae viae ſint, qua coëunt, exigua in arteria ſub ipſis faucibus lingula eſt: quae, cum ſpiramus, attollitur; cum cibum potionemque aſſumimus, arteriam claudit. Ipſa autem arteria, dura & cartilaginoſa, in gutture aſſurgit;

---

l. 2. M. F. addunt *De medicina liber incipit* P. *Artium Aurelii Cornelii Celſi Liber Quartus incipit.* *l.* 28. M. F. P. *lingua.*

1 Soran. Epheſ. Iſag. cap. XII. 2. i. e. Gulam. *Mercurial.* Var. Lect. I. 6. 1.

git; caeteris partibus reſidit. Conſtat ex circulis quibuſdam, compoſitis ad imaginem earum vertebrarum, quae in ſpina ſunt, ita tamen, ut ex parte exteriore aſpera; ex interiore, ſtomachi modo laevis ſit. eaque deſcendens ad praecordia cum pulmone committitur. Is ſpongioſus, ideoque ſpiritus capax, & a tergo ſpinae ipſi junctus, in duas [1] fibras, ungulae bubulae modo, dividitur. Huic cor annexum eſt, natura [2] muſculoſum, in pectore ſub ſiniſteriore mamma ſitum; duoſque quaſi ventriculos habet. At ſub corde atque pulmone, tranſverſum ex valida membrana ſeptum eſt, quod a praecordiis uterum diducit, aeque nervoſum; multis etiam venis per id diſcurrentibus; a ſuperiore parte, non ſolum inteſtina, ſed jecur quoque lienemque diſcernit. Haec viſcera proxime, ſed infra tamen poſita, dextra ſiniſtraque ſunt. Iecur a dextra parte ſub praecordiis ab ipſo ſepto orſum, intrinſecus cavum, extrinſecus gibberum eſt. quod prominens leviter ventriculo inſidet, & in quatuor fibras dividitur. Ex inferiore vero parte ei fel inhaeret. At lien in ſiniſtra, non eidem ſepto, ſed inteſtino annexus eſt, natura mollis & rarus, longitudinis craſſitudiniſque modicae; iſque paulum a coſtarum regione in uterum excedens, ex maxima parte ſub his conditur. † atque haec quidem juncta ſunt. Renes vero diviſi: qui lumbis ſub imis coxis inhaerent, a parte earum reſimi, ab altera rotundi;

---

l. 1. P. *reſidet.* *l.* 20. M. F. P. *proxima.* *l.* 22. M. F. *ortum.* *l.* 23. M. F. P. *gibbum eſt.* *l.* 27. F. M. om. *ei.* M. F. P. *lienis.* *l.* 28. M. F. P. *innexus.* *l.* 33. M. F. P. *diverſi.*

1 Hippocr. Coac. Sent. 300. Van der Linden Med. Phyſiol. c. IV. p. 239. 2 Hippocrat. de Corde T. IV.

tundi; qui & venoſi ſunt, & tunicis ſuper conteguntur. Ac viſcerum quidem hae ſedes ſunt. Stomachus vero, qui inteſtinorum principium eſt, nervoſus a ſeptima ſpinae vertebra incipit, ac circa praecordia cum ventriculo committitur. Ventriculus autem, qui receptaculum cibi eſt, conſtat ex duobus tergoribus. iſque inter lienem & jecur poſitus eſt; utroque ex his paulum ſuper eum ingrediente. Suntque etiam membranulae tenues, per quas inter ſe tria iſta connectuntur, junguntur que ei 183, 19. ſepto, quod tranſverſum eſſe, ſupra poſui. Inde ima ventriculi pars paulum in dexteriorem partem converſa, in ſummum inteſtinum coarctatur. Hanc juncturam πυλωρὸν Graeci vocant, quoniam portae modo in inferiores partes ea, quae excreturi ſumus, emittit. Ab ea jejunum inteſtinum incipit, non ita implicitum. cui tale vocabulum eſt, quia nunquam, quod accepit, continet; ſed protinus in inferiores partes tranſmittit. Inde tenuius inteſtinum eſt, in ſinus vehementer implicitum: orbes vero ejus per membranulas ſinguli cum interioribus connectuntur; qui in dexteriorem partem converſi & e regione dexterioris coxae finiti, ſuperiores tamen partes magis complent. Deinde id inteſtinum cum craſſiore altero tranſverſo committitur; † quod a dextra parte incipiens, in ſiniſteriorem pervium & longum eſt, in dexteriorem non eſt; ideoque caecum nominatur. At id, quod pervium eſt, late fuſum at-

que

l. 1. M. F. P. *ſunt, & ventriculos habent & tunicis.* *l.* 4. P. *nervoſus ſeptus a ſeptimae ſpinae â.* *l.* ead. M. F. *ſeptimae.* *l.* 12. P. *omnia.* *l.* 19. P. *remittit.* *l.* 21. F. M. P. *accipit.* *l.* 23. P. *tezue.* *l.* 26. M. F. P. *inferioribus.*

que ſinuatum, minuſque quam ſuperiora inteſtina nervoſum, ab utraque parte huc atque illuc volutum, magis tamen ſiniſteriores inferioreſque partes tenens, contingit jecur atque ventriculum: deinde cum quibuſdam membranulis a ſiniſtro rene venientibus jungitur; atque hinc ad dextra recurvatum in ima dirigitur, qua excernit: ideoque id ibi rectum inteſtinum nominatur. Contegit vero univerſa haec omentum, ex inferiore parte laeve & adſtrictum, ex ſuperiore mollius. Cui adeps quoque innaſcitur; quae ſenſu, ſicut cerebrum quoque & medulla, caret. At a renibus ſingulae venae, colore albae, ad veſicam feruntur; οὐρητῆρας Graeci vocant, quod per eas inde deſcendentem urinam in veſicam diſtillare concipiunt. Veſica autem in ipſo ſinu nervoſa & duplex, cervice plena atque carnoſa, jungitur per venas cum inteſtino, eoque oſſe, quod pubi ſubeſt: ipſa ſoluta atque liberior eſt: aliter in viris atque in feminis poſita. Nam in viris juxta rectum inteſtinum eſt, potius in ſiniſtram partem inclinata: in feminis ſuper genitale earum poſita eſt, &, ſuperne lapſa, ab ipſa vulva ſuſtinetur. Tum in maſculis iter urinae ſpatioſius & compreſſius a cervice hujus deſcendit ad colem: in feminis brevius & plenius, ſuper vulvae cervicem ſe oſtendit. Vulva autem in virginibus quidem admodum exigua eſt: in mulieribus vero, niſi ubi gravidae ſunt, non multo major, quam ut manu comprehendatur.

474, 20.
48, 22.

Ea,

l. 7. P. *haec dextra.* *l.* ead. M. F. om. *ad.* *l.* 8. M. F. P. *imo.* *l.* ead. M. F. *derigitur.* *l.* 11. M. F. P. *interiore.* *l.* 12. M. F. P. om. *ad.* *l.* 26. F. *ſupraque elapſa:* M. P. *ſuperque elapſa.*

Ea, recta tenuataque cervice, quam canalem vocant, contra mediam alvum orſa, inde paulum ad dexteriorem coxam convertitur; deinde ſuper rectum inteſtinum progreſſa, iliis feminae latera ſua innectit. Ipſa autem ilia inter coxas & pubem imo ventre poſita ſunt. A quibus ac pube abdomen ſurſum verſus ad praecordia pervenit; ab exteriore parte, evidenti cute; ab interiore levi membrana incluſum: quae omento jungitur; περιτόναιος autem a Graecis nominatur.

Cap. II.

De curationibus morborum, qui naſcuntur a capite.

His veluti in conſpectum quendam, quatenus ſcire curanti neceſſarium eſt, adductis, remedia ſingularum laborantium partium exequar, orſus a capite: ſub quo nomine nunc ſignifico eam partem, quae capillitio tegitur: nam oculorum, aurium, dentium dolor, & ſi quis ſimilis eſt, alias erit explicandus.

2. *De Capitis dolore.*

In capite autem interdum acutus & peſtifer morbus eſt, quam κεφαλαίαν Graeci vocant. Cujus notae ſunt, [1] horror validus, nervorum reſolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus, ſic ut vox ſupprimatur; vel ſanguinis ex naribus curſus, ſic ut corpus frigeſcat, anima deficiat. Praeter haec, dolor intolerabilis, maxime circa tempora, vel occipitium. Interdum autem in

l. 1. M. F. P. *continuataque*. *l.* ead. M. P. F. *quem*. *l.* 10. M. F. P. *interiori*. *l.* 11. F. M. περιτόνιος. *l.* 15. F. M. P. addunt *Et primo de ejus dolore, deinde de morbo qui circa faciem naſcitur, tum de linguae reſolutione, poſtremo de deſtillatione ac gravedine*. *l.* 21. M. F. P. *capillo*. *l.* 24. M. F. P. ignorant *De capitis dolore*. *l.* 24. M. F. P. *calidus*.

1 Soran. Epheſ. 1. Iſag. c. 6.

in capite longa imbecillitas, ſed neque gravis, neque periculoſa, per hominis aetatem eſt. Interdum gravior dolor, ſed brevis, neque tamen mortiferus; qui vel vino, vel cruditate, vel frigore, vel igne, aut ſole contrahitur. Hique omnes dolores modo in febre, modo ſine hac ſunt: modo in toto capite, modo in parte; interdum ſic, ut oris quoque proximam partem excrucient. Praeter haec etiam invenitur genus, quod poteſt longum eſſe: ubi humor cutem inflat, eaque intumeſcit, & prementi digito cedit: ὑδροκέφαλον Graeci appellant.

Ex his id, quod ſecundo loco poſitum eſt, dum leve eſt, qua ſit ratione curandum, dixi, [1] cum perſequerer ea, quae ſani homines in imbecillitate partis alicujus facere deberent. Quae vero auxilia ſint capitis, ubi cum febre dolor eſt, eo loco explicitum eſt, quo febrium curatio expoſita 17, 8.
eſt. nunc de caeteris dicendum eſt. 138, 23.

Ex quibus id, quod acutum eſt, & id, quod ſupra conſuetudinem intenditur, idque, quod ex ſubita cauſa, etſi non peſtiferum, tamen vehemens eſt, primam curationem habet, qua ſanguis mittatur. Sed id, niſi intolerabilis eſt dolor, ſupervacuum eſt. Satiuſque eſt, abſtinere a cibo; ſi fieri poteſt, etiam a potione; ſi non poteſt, aquam bibere. Si poſtero die dolor remanet, alvum ducere, ſternutamenta evocare, nihil aſſumere, niſi aquam. Saepe enim dies unus aut alter totum dolorem hac

---

l. 19. M. F. *ſunt.*

1 Lib. I. c. 4.

hac ratione diſcutit, utique, ſi ex vino vel cruditate origo eſt.

Si vero in his auxilii parum eſt, tondere oportet ad cutem: deinde conſiderandum eſt, quae cauſa dolorem excitarit. Si calor, aqua frigida multa perfundere caput expedit; ſpongiam concavam imponere, ſubinde aqua frigida expreſſam; ungere roſa & aceto, vel potius his tinctam lanam ſuccidam imponere, aliave refrigerantia cataplaſmata. At ſi frigus nocuit, caput oportet perfundere aqua calida marina, vel certe ſalſa, aut in qua laurus decocta ſit; tum caput vehementer perfricare; deinde calido oleo implere & veſte velare. quidam etiam id devinciunt: alii cervicalibus veſtimentiſque onerant, & ſic levantur: alios calida cataplaſmata adjuvant. Ergo etiam, ubi cauſa incognita eſt, videre oportet, refrigerantia magis, an calefacientia leniant, & his uti, quae experimentum approbarit.

At ſi parum cauſa diſcernitur, perfundere caput, primum aqua calida, ſicut ſupra praeceptum eſt, vel ſalſa, vel ex lauro decocta, tum frigida poſca. Illa in omni vetuſto capitis dolore communia ſunt: ſternutamenta excitare, inferiores partes vehementer perfricare, gargarizare [1] his, quae ſalivam movent, cucurbitulas temporibus & occipitio admovere, ſanguinem ex naribus detrahere, reſina ſubinde tempora pervellere, & impoſito ſinapi exulcerare ea, quae male habent, ante linteolo ſubjecto, ne

l. 4. M. F. P. *tonderi.* *l.* 8. M. F. P. *ſubinde in aqua.* *l.* 10. M. F. P. *aliaque.* *l* 15. F. M. P. om. &. *l.* 26. M. F. *puſca.* *l.* 29. F. *iis.*

1 Soran. Epheſ. Iſag. c. 6.

ne vehementer erodat, candentibus ferramentis, ubi dolor eſt, ulcera excitare, cibum ſemper modicum cum aqua ſumere: ubi levatus eſt dolor, in balneum ire, ibi multa aqua prius calida, deinde frigida 35, 5. caput perfundi. Si diſcuſſus ex toto dolor eſt, etiam ad vinum reverti; ſed poſtea ſemper, antequam quicquam aliud, aquam bibere.

Diſſimile eſt id genus, quod humorem in caput contrahit. In hoc tonderi ad cutem neceſſarium eſt: deinde imponere ſinapi, ſic ut exulceret: ſi id parum profuit: ſcalpello utendum eſt. Illa cum hydropicis 160. communia ſunt, ut exerceatur, inſudet, vehementer perfricetur, cibis potionibusque utatur urinam praecipue moventibus.

2.

De morbo, qui circa faciem naſcitur.

CIRCA faciem vero morbus innaſcitur, quem Graeci [1] κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta febre oritur. Os cum rictu quodam pervertitur, ideoque nihil aliud eſt, quam diſtortio oris. Accedit crebra coloris in facie totoque corpore mutatio: ſomnus in promptu eſt.

In hoc ſanguinem mittere optimum eſt. Si finitum eo malum non eſt, ducere alvum. Si ne ſic quidem diſcuſſum eſt, albo veratro vomitum movere. Praeter haec neceſſarium eſt vitare ſolem, laſſitudinem, vinum. Sed ſi diſcuſſum his non eſt, utendum eſt curſu, & fricatione in eo, quod laeſum

l. 1. F. M. P. *arrodat.* *l.* 3. M. F. *per modicum.* *l.* 6. M. F. P. *frigida per caput.* *l.* 13. M. F. P. *profluit.* *l.* 19. M. F. P. addunt *quem Graeci κυνικὸν σπασμὸν vocant.* *l.* 22. M. F. P. *acuta fere febre.* *l.* 23. M. F. P. *motu.* *l.* 24. M. F. P. *diſtentio.* *l.* 32. M. . P om. *ſed.* *l.* ead. M. F. *id.* P. *Id his.* *l.* 33. M. F. P. *frictione.*

1 Aretaeus de Morb. Diuturn. I. 7. Caelius Aurelian. Tard. paſſ. II. 2.

ſum eſt, leni & multa: in reliquis partibus breviore, ſed vehementi. Prodeſt etiam movere ſternutamenta, caput radere, idque perfundere aqua calida, vel marina, vel certe ſalſa, ſic ut ei quoque ſulphur adjiciatur: poſt perfuſionem iterum perfricari, ſinapi manducare; eodemque tempore affectis oris partibus ceratum, integris item ſinapi, donec erodat, imponere. Cibus aptiſſimus ex media materia eſt.

3.

De Reſolutione linguae.

At ſi lingua reſoluta eſt, quod interdum per ſe, interdum ex morbo aliquo fit, ſic ut ſermo hominis non explicetur; oportet gargarizare ex aqua, in qua vel thymum, vel hyſſopum, vel nepeta decocta ſit; aquam bibere; caput, & os, & ea, quae ſub mento ſunt, & cervicem vehementer perfricare; laſere linguam ipſam linere; manducare, quae ſunt acerrima, id eſt ſinapi, allium, cepam; magna vi luctari, ut verba exprimantur; exerceri retento ſpiritu, caput ſaepe aqua frigida perfundere, nonnunquam multam eſſe radiculam, deinde vomere.

4.

[1] *De Diſtillatione ac gravedine.*

Distillat autem humor de capite interdum in nares, quod lene eſt; interdum in fauces, quod peius eſt; interdum etiam in pulmonem, quod peſſimum

l. 8. M. F. P. *idem.* *l.* 9. M. F. P. *arrodat.* *l.* 28. M. F. P. *De deſtellatione ac gravedine.* *l.* 29. M. F. P. *deſtillat.* *l.* ead. F. M. P. *ex.*

1 Cael. Aurelian. Morbor. Chronic. II. 7.

mum eſt. Si in nares diſtillaverit, tenuis per has pituita profluit, caput leniter dolet, gravitas in eo ſentitur, frequentia ſternutamenta ſunt. Si in fauces, has exaſperat, tuſſiculam movet. Si in pulmonem, praeter ſternutamenta & tuſſim, eſt etiam capitis gravitas, laſſitudo, ſitis, aeſtus, bilioſa urina.

Aliud autem (quamvis non multum diſtans) malum, gravedo eſt. Haec nares claudit, vocem obtundit, tuſſim ſiccam movet. Sub eadem vero ſalſa eſt ſaliva, ſonant aures, venae moventur in capite, turbida urina eſt. Haec omnia κορύζας Hippocrates nominat. Nunc video apud Graecos in gravedine hoc nomen ſervari: diſtillationes, κατασταγμοὺς appellari. Haec communia & brevia; ſed ſi neglecta ſunt, longa eſſe conſuerunt. Nihil peſtiferum eſt, niſi quod pulmonem exulcerat.

Ubi aliquid ejuſmodi ſentimus, protinus abſtinere a ſole, a balneo, a venere debemus. Inter quae unctione, & aſſueto cibo nihilominus uti licet. Ambulatione tantum non acri, ſed recta utendum eſt, & poſt eam caput atque os ſupra quinquagies perfricandum. Raroque fit, ut ſi biduo, vel certe triduo nobis temperavimus, id vitium non levetur. Quo levato, ſi in diſtillatione craſſa facta pituita eſt, vel in gravedine, nares magis patent, balneo utendum eſt, multaque aqua prius calida, poſt egelida, fovendum os, caputque; deinde cum cibo pleniore vinum bibendum.

---

l. 1. M. F. P. *deſtillat.* *l.* 2. P. *leviter.* *l.* 3. M. F. P. *ejus.* *l.* 12. M. F. P. om. *vero.* *l.* 16. M. F. *deſtillationem.* *l.* 17. M. F. P. *haec autem communia.* *l.* 18. M. F. P. *&.* *l.* 20. M. F. P. *exulceravit.* *l.* 21. M. F. P. *ſenſimus.* *l.* 22. M. F. P. om. *a.* *l.* ead. M. F. P. *vino.* *l.* 25. M. F. P. om. *non.* *l.* ead. M. F. *tecta.* *l.* 30. M. F. P. *deſtillatione.* *l.* 31. M. F. *patent.*

dum. At, ſi aeque tenuis die quarto pituita eſt, vel nares aeque clauſae videntur, aſſumendum eſt vinum aminaeum, auſterum; deinde rurſus biduo aqua, poſt quae ad balneum, & ad conſuetudinem revertendum eſt.

Neque tamen ipſis diebus, quibus aliqua omittenda ſunt, expedit tamquam aegros agere: ſed caetera omnia quaſi ſanis facienda ſunt, praeterquam ſi diutius aliquem, & vehementius iſta ſolicitare conſuerunt. huic enim quaedam curioſior obſervatio neceſſaria eſt. Igitur huic, ſi in nares vel in fauces diſtillavit, praeter ea, quae ſupra retuli, protinus primis diebus multum ambulandum eſt, perfricandae vehementer inferiores partes, levior fricatio adhibenda thoraci erit, levior capiti, demenda aſſueto cibo pars dimidia, ſumenda ova, amylum, ſimiliaque, quae pituitam faciunt craſſiorem, ſiti, quanta maxima ſuſtineri poteſt, pugnandum eſt. Ubi per haec idoneus aliquis balneo factus, eoque uſus eſt, adjiciendus eſt cibo piſciculus, aut caro; ſic tamen, ne protinus juſtus modus cibi ſumatur: vino meraco copioſius utendum eſt.

At, ſi in pulmonem quoque deſtillat, multo magis & ambulatione & frictione opus eſt, eademque adhibita ratione in cibis. Si non ſatis illi proficiunt, acrioribus utendum eſt, magis ſomno indulgendum eſt, abſtinendumque a negotiis omnibus, aliquando, ſed ſerius, balneum tentandum.

In

l. 7. M. F. P. *tamen illis ipſis.* *l.* 11. al. *conſueverunt.* *l.* 14. M. F. P. *deſtillavit.* *l.* 17. M. F. P. *frictio.* *l.* 21. M. F. *maxime.* *l.* 28. M. F. P. *multoque magis.* *l.* 32. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 33. P. *&.* *l.* ead. a M. F. abeſt *balneum.*

In gravedine autem, primo die quieſcere, neque eſſe, neque bibere, caput velare, fauces lana circumdare: poſtero die ſurgere, diu abſtinere a potione, aut, ſi res coëgerit, non ultra heminam aquae aſſumere: tertio die panis non ita multum ex parte interiore cum piſciculo, vel levi carne ſumere, aquam bibere: ſi quis ſibi temperare non potuerit, quo minus pleniore victu utatur, vomere: ubi in balneum ventum eſt, multa aqua calida caput & os fovere uſque ad ſudorem, tum ad vinum redire. Poſt quae vix fieri poteſt, ut idem incommodum maneat. ſed, ſi manſerit, utendum erit cibis frigidis, aridis, levibus, humore quam minimo, ſervatis frictionibus exercitationibusque, quae in omni tali genere valetudinis neceſſariae ſunt.

CAP. III.

De Cervicis morbis. [1]

A CAPITE tranſitus ad cervicem eſt, quae gravibus admodum morbis obnoxia eſt. Neque tamen alius importunior [2] acutiorque morbus eſt, quam is, qui quodam rigore nervorum, modo caput ſcapulis, modo mentum pectori adnectit, modo rectam & immobilem cervicem intendit. Primum Graeci [3] ὀπισθότονον, ſequentem ἐμπροσθότονον, ultimum τέτανον [4] appellant: quamvis minus ſubtiliter quidam indiſcretis his nominibus utuntur. Ea ſaepe intra quartum [5] diem tollunt: ſi hunc evaſerunt, ſine periculo ſunt.

Eadem

l. 6. M. *tam.* *l.* 7. M. F. P. *leni.* *l.* 8. M. *aqua.* *l.* 20. M. F. P. addunt *curationibuſque.* *l.* 26. *annectit.* *l.* 28. M. P. F. *priorem.* *l.* 29. M. F. P. *inſequentem.*

1 Galen. Introd. in Med. c. 13. 2 Aretaeus de Morb. Acut. I. 6. 3 Cael. Aurel. Morb. Acut. III. 6. 4 Suid. in ead. voce. 5 Aphor. V. 6.

Eadem omnia ratione curantur; idque
78, 34. convenit. Aſclepiades utique [1] mittendum ſanguinem credidit. Id quidam utique vitandum eſſe dixerunt, eo quod maxime tum corpus calore egeret; iſque eſſet in ſanguine venarum. Hoc quidem falſum eſt. neque enim natura ſanguinis eſt, ut utique calet; ſed ex his, quae in homine ſunt, is celerrime vel caleſcit, vel refrigeſcit. Mitti vero nec ne debeat, ex his intelligi po-
78, 79. teſt, quae de ſanguinis miſſione praecepta ſunt. Utique autem recte datur [2] caſtoreum, & cum hoc piper, vel laſer. Deinde opus eſt fomento humido & calido. Itaque plerique aqua calida multa cervices ſubinde perfundunt. id in praeſentia allevat; ſed opportuniores nervos frigori reddit. quod utique vitandum eſt.

Utilius igitur eſt, cerato liquido primum cervicem perungere; deinde admovere veſicas bubulas vel utriculos [3] oleo calido repletos, vel ex farina calidum cataplaſma, vel piper cum ficu contuſum. Utiliſſimum tamen eſt, humido ſale [4] fove-
95, 16. re. quod quomodo fieri debeat, jam oſtendi. Ubi eorum aliquid factum eſt, admovere ad ignem, vel ſi aeſtas eſt, in ſole aegrum oportet; maximeque oleo vetere; ſi id non eſt, [5] Syriaco; ſi ne id quidem eſt, adipe [6] quam vetuſtiſſima, cervicem, & ſcapulas, & ſpinam perfricare.

Fricatio cum omnibus vertebris hominum utilis ſit, tum iis praecipue, quae in col-

l. 2. M. F. P. *convenit. Sed Aſclepiades. l.* 3. M. F. P. *quod. l.* ead. M. F. P. om. *utique. l.* 6. M. F. P. ignorant *venarum. l.* ead. M. P. F. *verum hoc. l.* 8. M. F. P. *caleat. l.* ead. M. P. F. *hic. l.* 10. M. om. *ne. l.* 23. M. P. F. *piper rotundum cum. l.* ead. M. F. P. *ficuo. l.* 25. M. F. P. *fieret. l.* 30. M. F. P. *ſpinas. l.* 32. M. F. P. *frictio. l.* ead. M. F. P. *omnibus in homine vertebris. l.* 33. M. F. P. om. *hominum.*

1 Cael. Aur. Acut. Morb. III. 8. 2 Marcell. de Med c. XVIII. p. 320. 3 Cael. Aur. Acut. Morb. III. 8. 4 Marc. de Med. c. XVIII. p. 320. 5 Plin. N. H. XV. 7. 6 Marcell. de Med. c. XVIII. p. 320.

collo ſunt. Ergo die noctcque, interpoſitis tamen quibuſdam temporibus, hoc remedio utendum eſt: dum intermittitur, imponendum [1] malagma aliquod ex calefacientibus. Cavendum vero & praecipue frigus. ideoque in eo conclavi, quo curatur aeger, ignis continuus eſſe debet, maximeque tempore antelucano, quo praecipue frigus intenditur. Neque inutile erit, caput attonſum habere, idque irino vel cyprino calido madefacere, & ſuperimpoſito pileo velare: nonnunquam etiam in calidum oleum totum deſcendere, vel in aquam calidam, in qua foenum graecum decoctum ſit, & adjecta olei pars tertia. Alvus [2] quoque ducta ſaepe ſuperiores partes reſolvit.

Si vero etiam vehementius dolor crevit, admovendae cervicibus cucurbitulae ſunt, ſic ut cutis incidatur. Eadem aut ferramentis aut ſinapi adurenda. Ubi levatus eſt dolor, moverique cervix coepit; ſcire licet, cedere remediis morbum. Sed diu vitandus cibus, [3] quiſquis mandendus eſt. Sorbitionibus utendum, itemque ovis ſorbilibus, aut † e pullis mollibusve jus aliquod aſſumendum. Id ſi bene proceſſerit, jamque ex toto recte ſe habere cervices videbuntur, incipiendum erit a pulticula, vel intrita bene madida. Celerius tamen etiam panis mandendus, quam vinum guſtandum; ſiquidem hujus uſus praecipue periculoſus; ideoque in longius tempus differendus eſt.

CAP.

l. 2. M. F. P. *dum id intermittitur.* *l.* 4. M. F. P. om. *&*. *l.* 5. P. *conclavi*, *in quo.* *l.* ead. M. F. P. *cubabit.* *l.* 6. M. F. P. *debebit.* *l* 18. M. P. *eaedem.* *l.* 19. M. P. *adurendae.* *l.* 24. M. F. P. *à.* *l.* ead. M. F. P. *mollibus.* *l.* 25. M. F. *at.* *l.* 31. M. F. P. *longum.*

1 Marcellus de Med. c. XVIII. p. 320. 2 Aph. VII. 5. 3 Caelius Aurel. Morb. Acut. III. 8.

Cap. IV.

[1] *De Faucium morbis: & primum de Angina.*

Ut hoc autem morbi genus circa totam cervicem; ſic alterum, aeque peſtiferum acutumque, in faucibus eſſe conſuevit. Noſtri anginam vocant: apud Graecos nomen, prout ſpecies eſt. Interdum enim neque rubor, neque tumor ullus apparet; ſed corpus aridum eſt, vix ſpiritus trahitur, membra ſolvuntur. id [2] συνάγχην vocant. Interdum lingua faucesque cum rubore intumeſcunt, vox nihil ſignificat, oculi vertuntur, facies pallet, ſingultuſque eſt. ὡς συνάγχη vocatur. Illis communia ſunt; aeger non cibum devorare, non potionem poteſt, ſpiritus ejus intercluditur. Levius eſt, ubi [3] tumor tantummodo & rubor eſt, caetera non ſequuntur. id παρασυνάγχην appellant.

Quicquid eſt, ſi vires patiuntur [4] ſanguis mittendus eſt, etſi non abundat: ſecundum
79, 1, 22. eſt, ducere alvum. Cucurbitula quoque recte ſub mento, & circa fauces admovetur; ut id, quod ſtrangulat, evocet. Opus eſt deinde fomentis humidis. nam ſicca ſpiritum elidunt. Ergo admovere ſpongias oportet: quae melius in calidum oleum, quam in calidam aquam ſubinde dimittuntur. Efficaciſſimumque eſt hic quo-
95, 25. que, ſalem calidis cum ſaccellis ſuperponere. Tum commodum eſt, hyſſopum, vel nepetam, vel thymum, vel abſinthium, vel etiam furfures, aut ficus aridas, cum mulſa

l. 3. M. F. P. *accurationibus. l.* ead. M. F. P. *deinde de difficultate ſpirandi, ultimo de tuſſi. l.* 15. M. F. *uti. l.* ead. M. F. P. *illa. l.* 17. M. F. P. *includitur. l.* 18. M. F. P. *lenius. l.* 22. M. F. P. *ſi. l.* 29. M F. P. *demittuntur. l.* 30. M. F. P. *efficaciſſimuſque.* P. *efficaciſſimuſque eſt ſalis calidi ſuccus. l.* 31. M. F. *ſalis calidi ſuccus. l.* 33. M. F. P. *nepeta. l.* 34. M. F. P. *aut.*

1 Aretaeus de Morb. Acut. I. 7. 2 Cael. Aur. Morb. Acut. III. c. 1, 2, 3, 4. Ægin. III. 27. D. Hier. in Job. cap. VII. 3 Aphor. VI. 37. 4 Marcell. de Med. c. XV. p. 303.

ſa decoquere, eaque gargarizare: poſt haec palatum ungere vel felle taurino, vel eo medicamento, quod ex moris eſt. Polline etiam piperis recte reſpergitur.

Si per haec parum proficitur, ultimum eſt, incidere ſatis altis plagis ſub ipſis maxillis ſupra collum, & in palato circa uvam, vel eas venas, quae ſub [1] lingua ſunt, ut per ea vulnera morbus erumpat. Quibus ſi non fuerit aeger adjutus, ſcire licet, a malo victum eſſe. Si vero his morbus levatus eſt, jamque fauces cibum & potum capiunt, facilis ad bonam valetudinem recurſus eſt. Atque interdum natura [2] quoque adjuvat, ſi ex anguſtiore ſede vitium tranſit in latiorem. Itaque rubore & tumore in praecordiis orto, ſcire licet fauces liberari.

Quicquid autem eas levarit, incipiendum eſt ab humidis, maximeque aqua mulſa: deinde aſſumendi molles & non acres cibi ſunt, donec fauces ad priſtinum habitum revertantur. Vulgo audio [3], ſi quis [4] pullum hirundinum ederit, angina toto anno non periclitari. Servatumque eum ex [5] ſale, cum is morbus urget, comburi, carbonemque ejus contritum in aquam mulſam, quae potui detur, infriari & prodeſſe. Id cum idoneos auctores ex populo habeat, neque habere quicquam periculi poſſit, quamvis in monumentis medicorum non legerim, tamen inſerendum huic operi meo credidi.

2. *De*

l. 1. M. F. P. *mulſam aquam.* *l.* 4. M. F. P. *piperis id recte.* *l.* 5. M. P. *ſed.* *l.* 7. M. F *ſupra.* P. *citra.* *l.* 10. M. F. P. om. *a.* *l.* 12. M. F. P. *fauces & cibum.* *l.* ead. M. F. P. *ſpiritum.* *l.* 18. M. F. P. *levavit.* *l.* 19. M. F. P. *mulſa decocta deinde.* *l.* 23. M. F. P. *hirundinis.* *l.* 27. M. F. P. *datur.* *l.* ead. M. F. P. *infricari.*

1 Marc. de Med. c. XV. p. 305. 2 Aph. VI. 37. 3 Plin. H. N. X. c. 33. 4 Plin. H. N. XXX. 4. 5 Plinius H. N. XXX. 4.

2. *De Difficultate ſpirandi*

Est etiam circa fauces malum, quod apud Graecos aliud aliudque nomen habet, prout ſe intendit. Omne in difficultate ſpirandi conſiſtit; ſed haec dum modica eſt, neque ex toto ſtrangulat, [1] δύσπνοια appellatur: cum vehementior eſt, ut ſpirare aeger ſine ſono & anhelatione non poſſit, [2] ἄσθμα; cum acceſſit id quoque, ne niſi recta cervice [3] ſpiritus trahatur, ὀρθόπνοια Ex quibus id, quod primum eſt, poteſt diu aliquem trahere: duo inſequentia acuta eſſe conſuerunt. His communia ſunt; † quod propter anguſtias, per quas ſpiritus evadit, [4] ſibilum elidit; dolor in pectore praecordiiſque eſt, interdum etiam in ſcapulis, iſque modo decedit, modo revertitur; ad haec tuſſicula accedit.

Auxilium vero eſt, niſi aliquid prohibet, in ſanguinis detractione. Neque id
* 79, 1. ſatis eſt, ſed lac caprinum calidum jejuno dandum, &, ſi non febrit, venter ſolvendus eſt. Liquanda alvus, interdum etiam ducenda, quibus extenuatum corpus incipit ſpiritum trahere commodius. Caput autem etiam in lecto ſublime habendum eſt: thorax fomentis, cataplaſmatiſque calidis, aut ſiccis, aut etiam humidis adjuvandus eſt; & poſtea malagma ſuperimponendum, vel ceratum ex cyprino, vel irino unguento. Sumenda deinde jejuno in potum mulſa, vel aqua, cum qua vel hyſſopus cocta, vel con-

---

l. 4. M. F. P. *atque aliud.* *l.* 13. M. F. P. *diutius trahi.* *l.* 17. M. F. om. *in.* *l.* 18. M. F. P. *decidit.* *l.* 20. M. F. P. om. *vero.* *l.* 22. M. F. P. *lacte quoque v. ſ.* *l.* 30. F. M. P. *poſtea vel malagma.* *l.* 31. M. F. P. *vel certe ceratum.* *l.* 32. M. F. P. *potui.* *l.* 33. F. M. P. om. *vel.*

1 Cael. Aurel. Tard. Paſſion. III. 1. AEginet. III. 20. 2 Hieron. in Job c. IX. 3 *Sublimis ſpiritus* dicitur Horatio. Vide Not. Dan. Heinſ. ad Horat. I. 15. vs. 31. 4 Trall. I. 2.

contrita capparis radix ſit. Deligitur etiam utiliter, aut nitrum, aut [1] naſturtium, alliumve frictum; deinde contritum & cum melle mixtum: ſimulque coquuntur mel, galbanum, reſina, terebinthina: ubi autem coïerunt, 275, 33. ex his, quod fabae magnitudinem habet, quotidie ſub lingua liquatur: aut ſulphuris ignem non experti P*. & quadrans, abrotani P*, in vini cyatho teruntur, idque tepefactum ſorbetur. Eſt etiam non vana opinio, vulpinum jecur [2], ubi ſiccum & aridum factum eſt, contundi oportere, pollinemque ex eo potioni aſpergi; vel ejuſdem pulmonem quam recentiſſimum aſſum, ſed ſine ferro coctum, edendum eſſe. Praeter haec, ſorbitionibus & lenibus cibis utendum eſt: interdum vino tenui auſtero: nonnunquam vomitu. Proſunt etiam, quaecumque urinam movent: ſed nihil magis, quam ambulatio lenta pene uſque ad laſſitudinem; fricatio multa, praecipue inferiorum partium, vel in ſole, vel ad ignem, & per ſeipſum, & per alios, uſque ad ſudorem.

3. *De Faucium exulceratione.*

In interiore vero faucium parte interdum exulceratio eſſe conſuevit. In hac plerique extrinſecus cataplaſmatis calidis, fomentiſque humidis utuntur. Volunt etiam vaporem calidum ore recipi. per quem molliores alii partes eas fieri dicunt, opportunioreſque vitio jam haerenti. Sed, ſi bene ſic vitari morbus poteſt, tuta illa praeſidia: ſi metus ejus eſt, ſupervacua ſunt. Uti-

l. 1. M. F. P. *datur*. *l.* 2. M. F. P. *album*. *l.* 4. F. P. *coquantur*. M. *coquatur*. *l.* 5. M. F. P. *terebinthina: & ubi*. *l.* ead. M. F. P. om. *autem*. *l.* 11. M. F. *vulpium*. *l.* 13. M. F. P. *potentamque*. *l.* 19. F. M. P. *augent*. *l.* 21. M. F. P. *frictio*. *l.* 24. M. F. P. ignorant *De Faucium exulceratione*. *l.* 30. M. *quae*.

1 Cael. Aurelian. Tard. Paſſ. III. 1. 2 Scribon. Larg. c. 19. Comp. 76. Plin. H. N. XXVIII. 13.

Utique autem perfricare fauces periculoſum eſt. exulcerat enim. Neque utilia ſunt, quae urinae movendae ſunt apta : quia poſſunt, dum tranſeunt, ibi quoque pituitam extenuare; quam ſupprimi melius eſt.

Aſclepiades multarum rerum, quas ipſi quoque ſecuti ſumus, auctor bonus, acetum ait quam acerrimum eſſe ſorbendum. hoc enim ſine ulla noxa comprimi ulcera. Sed id ſupprimere ſanguinem poteſt, ulcera ipſa ſanare non poteſt. Melius huic rei licium eſt; quod idem quoque aeque probat: vel porri, vel marrubii ſuccus, vel nuces Graecae [1] cum tragacantho contritae & cum paſſo mixtae, vel lini ſemen contritum & cum dulci vino mixtum. Exercitatio quoque ambulandi currendique neceſſaria eſt. Fricatio a pectore vehemens toti inferiori parti adhibenda.

Cibi vero eſſe debent, neque nimium acres, neque aſperi; mel, lenticula, tragum, lac, ptiſana, pinguis caro, praecipueque porrum, & quicquid cum hoc mixtum eſt. Potionis quam minimum eſſe convenit. Aqua dari poteſt, vel pura, vel in qua malum cotoneum, palmulaeve decoctae ſunt. Gargarizationes quoque lenes : ſin hae parum proficiunt, reprimentes utiles ſunt.

Hoc genus neque acutum eſt, & poteſt eſſe non longum : curationem tamen maturam, ne vehementer & diu laedat, deſiderat.

4. *De Tuſſi.*

Tuſſis vero fere propter faucium exulcera-

l. 12. M. P. *licitum.* *l.* 14. M. F. *trachanto.* *l.* 18. M. F. P. *frictio.* *l.* 22. P. *pinguis quoque caro.* *l.* 26. M. F. *cydneum.*

1 *Amygdala.* Vide Rhodii Lexicon Scribonianum. Macrobium Saturn. II. 14.

cerationem moleſta eſt: quae multis [1] modis contrahitur. Itaque, illis reſtitutis, ipſa finitur. Solet tamen interdum per ſe quoque male habere: & vix, cum vetus facta eſt, eliditur. ac modo arida eſt, modo † pituitam facit vel citat.

Oportet autem hyſſopum altero quoque die bibere: ſpiritu retento currere, ſed minime in pulvere: ac lectione uti vehementi; quae primo impeditur a tuſſi, poſt eam vincit: tum ambulare: deinde per manus quoque exerceri, & pectus diu perfricare: Poſt haec quam pinguiſſimae ficus uncias tres, ſuper prunam incoctas, eſſe.

Praeter haec, ſi humida eſt, proſunt frictiones validae, cum quibuſdam calefacientibus, ſic, ut caput quoque ſimul vehementer perfricetur: item cucurbitulae pectori admotae, ſinapi ex parte exteriore faucibus impoſitum, donec leviter exulceret; potio ex menta, nucibuſque Graecis & amylo; primoque aſſumptus panis aridus, deinde aliquis cibus lenis.

At, ſi ſicca tuſſis eſt, cum ea vehementiſſime urget, adjuvat vini auſteri cyathus aſſumptus; dum ne amplius id, interpoſito tempore aliquo, quam ter aut quater fiat: item laſeris quam optimi paululum devorare opus eſt; porri vel marrubii ſuccum aſſumere; ſcillam delingere; acetum ex ea, vel certe acre ſorbere, aut cum ſpica allii contriti duos vini cyathos.

Utilis etiam in omni tuſſi eſt peregrinatio, navigatio longa, loca maritima, natationes.

---

l. 2. P. *vetus.* *l.* 4. P. *ipſa.* *l.* 6. M. F. P. om. *facit vel.* *l.* 7. a M. F. P. abeſt *autem.* *l.* 14. M. F. P. *ſupra prunas.* *l.* 15. M. F. P. *frictiones.* *l.* 17. M. F. P. *ſiccum.* *l.* 23. M. om. *cibus.* *l.* 28. M. P. *paulum.*

1 Trallian. V. 1.

tiones. Cibus interdum mollis, ut malva, ut urtica: interdum acer, ut lac cum allio coctum. Sorbitiones, quibus laſer ſit adjectum, aut in quibus porrum incoctum tabuerit. Ovum quoque ſorbile, ſulphure adjecto; ſorbeatur. In potum vero primum aqua calida, deinde invicem aliis diebus haec, † aliis vero vinum.

[1] 5. *De Sanguinis ſputo.*

Magis terreri poteſt aliquis, cum ſanguinem expuit. ſed id modo minus, modo plus periculi habet. Exit enim modo † ex gingivis, modo ex ore. & quidem ex hoc interdum etiam copioſe, ſed ſine tuſſi, ſine ulcere, ſine gingivarum ullo vitio; ita ut nihil excreetur. Verum ut ex naribus, ſic ex ore aliquando prorumpit. Atque interdum ſanguis profluit, interdum ſimile aquae quiddam, in qua caro recens lota eſt. Nonnunquam autem is a ſummis faucibus fertur, modo exulcerata ea parte, modo non exulcerata; ſed aut ore venae alicujus adaperto, aut tuberculis quibuſdam natis, ex hiſque ſanguine erumpente. Quod ubi incidit, neque laedit potio aut cibus, neque quicquam, ut ex ulcere, excreatur. Aliquando vero, gutture & arteriis exulceratis, frequens tuſſis ſanguinem quoque extundit. Interdum etiam fieri ſolet, ut aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut jocinore feratur. Saepe feminae, quibus ſanguis per menſtrua non reſpon-
69, 29. det, hunc expuunt. Auctoreſque medici ferunt, vel exeſa parte aliqua ſanguinem exire,

---

l. 5. M. F. P. om. *quoque*. *l.* 6. M. F. *potui*. P. *potus*. *l.* 8. M. F. P. om. *vero*. *l.* 9. M. F. P. ignorant *De Sanguinis ſputo*. *l.* 23. M. F. *turbeculis*. *l.* 24. M. P. *his*. *l.* 26. M. P. *aut*. *l.* 27. F. M. P. om. *vero*. *l.* 31. M. F. P. *aut ex*. *l.* 34. F. *ſunt*. M. P. *fuerunt*. *l.* ead. M. *ex ea*.

1 Aretaeus de Morb. Acutis II. 2. Cael. Aurel. Morb. Chronic. Lib. II. c. 9.

exire, [1] vel rupta, vel ore alicujus venae patefacto. Primam διαίρεσιν, ſecundam ῥηγμοχασμὸν, tertiam ἀναστόμωσιν appellant. Ultima minime nocet; prima graviſſime. Ac ſaepe quidem evenit, uti ſanguinem [2] pus ſequatur.

Interdum autem, qui ſanguinem ipſum ſuppreſſit, ſatis ad valetudinem profuit. Sed ſi ſecuta ulcera ſunt, ſi pus, ſi tuſſis eſt, prout ſedes ipſa eſt, ita varia & periculoſa genera morborum fiunt. Si vero ſanguis tantum fluit, expeditius & remedium & finis eſt. Neque ignorari oportet, eis, quibus fluere [3] ſanguis ſolet, aut quibus ſpina dolet, coxaeve, aut poſt curſum vehementem vel ambulationem, dum febris abſit, non eſſe inutile ſanguinis mediocre profluvium: idque per urinam redditum ipſam quoque laſſitudinem ſolvere. Ac ne in eo quidem terribile eſſe, qui ex ſuperio- 79, 30.
re loco decidit: ſi tamen in ejus urina nihil aliud novabit. Neque vomitum hujus afferre periculum, etiam cum repetit, ſi ante confirmare & implere corpus licuit: & ex toto nullum nocere, qui in corpore robuſto, neque nimius eſt, neque tuſſim aut calorem movet. Haec pertinent ad univerſum. nunc ad ea loca, quae propoſui, veniam.

Si ex gingivis exit, portulacam manducaſſe ſatis eſt. Si ex ore, continuiſſe eo merum vinum: ſi id parum proficit, acetum. Si inter haec quoque graviter erumpit, quia conſumere hominem poteſt, commodiſſi-

l. 2. M. F. *reſino χασμὸν.* *l.* 3. M. F. *monanchomoſin.* *l.* 11. M. F. P. *ſunt.* *l.* 22. M. F. P. om. *aliud.* *l.* ead. *notabit.* *l.* 32. M. P. *parum id.*

1 Cael. Aurel. Tard. Paſſ. II. 9. 10: Aretaeus Morb. Acutor. Curat. II. 2. Trallian. VII. 1. 2 Aph. VII. 78. 3 Aph. VII. 37.

diſſimum eſt, impetum ejus, admota [1] occipitio cucurbitula, ſic ut cutis quoque incidatur, avertere. Si id mulieri, cui menſtrua non feruntur, evenit, eandem cucurbitulam, inciſis inguinibus ejus, admovere.

At, ſi ex faucibus interioribusve partibus proceſſit, & metus major eſt, & cura
79, 2. major adhibenda. Sanguis mittendus eſt: &, ſi nihilominus ex ore proceſſit, iterum tertioque, & quotidie paulum aliquid: protinus autem debet ſorbere vel acetum, vel etiam cum thure plantaginis aut porri ſuc-
290, 21. cum, imponendaque extrinſecus ſupra id,
293, 21. quod dolet, lana ſuccida ex aceto eſt, & id ſpongia ſubinde refrigerandum. Eraſiſtratus horum crura quoque & femora brachiaque pluribus locis deligabat. Id Aſclepiades adeo non prodeſſe, ut etiam inimicum eſſet, propoſuit. Sed id ſaepe commode reſpondere experimenta teſtantur.

Neque tamen pluribus locis deligari neceſſe eſt, ſed ſat eſt infra inguina, & ſuper talos, ſummosque humeros, etiam brachia. Tum, ſi febris urget, danda eſt ſorbitio; & potui aqua, in qua aliquid ex his, quae alvum adſtringunt, decoctum ſit. At, ſi abeſt febris, vel elota alica, vel panis ex aqua frigida, & molle quoque ovum dari poteſt potui, vel idem, quod ſupra ſcriptum eſt, vel vinum dulce, vel aqua frigida. ſed ſic bibendum erit, ut ſciamus, huic morbo ſitim prodeſſe.

Praeter haec neceſſaria ſunt quies, ſecuritas,

1 Marcell. de Med. c. X. pag. 288.

ritas, ſilentium. Caput hujus quoque cubantis ſublime eſſe debet; recteque tondetur. Facies ſaepe aqua frigida fovenda eſt. At inimica ſunt vinum, balneum, venus, 172, 2. in cibo oleum, acriora [1] omnia, item calida fomenta, conclave calidum, & incluſum, multa veſtimenta corpori injecta: etiam fricationes, niſi ubi bene ſanguis conquievit. Tum vero incipiendum eſt a brachiis, cruribusque; a thorace abſtinendnm. In hoc caſu per hiemem, locis maritimis; per aeſtatem, mediterraneis opus eſt.

CAP. V.

De Stomachi morbis.

FAUCIBUS ſubeſt ſtomachus; in quo plura [2] longa vitia incidere conſuerunt. Nam modo ingens calor, modo inflatio hunc, modo inflammatio, modo exulceratio afficit. Interdum pituita, interdum bilis adoritur. Frequentiſſimumque eſt ejus malum, quo reſolvitur: neque ulla re magis aut afficitur, aut corpus afficit.

Ut diverſa autem vitia ejus, ſic etiam remedia ſunt. Ubi exaeſtuat, aceto cum roſa extrinſecus ſubinde fovendus eſt; imponendusque pulvis cum oleo, & ea cataplaſmata, quae ſimul & reprimunt & molliunt. Potui, niſi quid obſtat, gelida aqua praeſtanda.

Si inflatio eſt, proſunt admotae [3] cucurbitulae; neque incidere cutem neceſſe eſt: proſunt ſicca & calida fomenta, ſed non vehementiſſima. Interponenda abſtinentia eſt.

---

l. 5. M. F. P. *acria.* *l.* 8. M. F. P. om. *niſi.* *l.* 15. M. F. P. *& curationibus.* *l.* 21. M. F. P. *oritur.* *l.* 29. M. F. *quid.*

1 Cael. Aurelian. Acut. Morb. II. 24. 2 Cael. Aurel. Tard. Paſſ. III. 2. Trallian. VII. 3. 3 Sub ſcapulis, uti duobus exemplis confirmat Aloiſius Mundella Epiſt. 7. pag. 125. & ſeqq.

eſt. Utilis in jejuno potio eſt abſinthii, aut hyſſopi, aut rutae. Exercitatio [1] primo levis, deinde major adhibenda eſt; maximeque, quae ſuperiores partes moveat. quod genus in omnibus ſtomachi vitiis aptiſſimum eſt. Poſt exercitationem opus eſt unctione, fricatione: balneo quoque nonnunquam, ſed rarius; interdum alvi ductione. Cibis deinde calidis, neque inflantibus: eodemque modo calidis potionibus, primo aquae: poſt, ubi reſedit inflatio, vini auſteri. Illud quoque in omnibus ſtomachi vitiis praecipiendum eſt, ut, quo modo ſe quiſque aeger refecerit, eodem ſanus utatur. nam redit huic imbecillitas ſua, niſi iiſdem defenditur bona valetudo, quibus reddita eſt.

At ſi inflammatio aliqua eſt, quam fere tumor & dolor ſequitur, prima ſunt quies, & abſtinentia; lana ſulphurata circumdata; in jejuno abſinthium. Si ardor ſtomachum urget, aceto cum roſa ſubinde fovendus eſt: deinde cibis quidem utendum eſt modicis; imponenda vero extrinſecus quae ſimul & reprimunt & molliunt: deinde, his detractis, utendum calidis ex farina cataplaſmatis, quae reliquias digerant: interdum alvus ducenda: adhibenda exercitatio, & cibus plenior.

At, ſi exulceratio ſtomachum infeſtat, eadem fere facienda ſunt, quae in faucibus
199. exulceratis praecepta ſunt. Exercitatio, fricatio inferiorum partium adhibenda. Adhibendi lenes & glutinoſi cibi, ſed citra ſatietatem. Omnia acria atque acida removenda.

l. 2. M. F. P. *lenis.* *l.* 7. M. F. P. *frictione.* *l.* 14. M. F. P. *eo ut.* *l.* 27. M. F. *alvum.* *l.* 32. M. F. P. *frictio.*

1 Equitatio. Plin. XXVIII. in fine 4.

venda. Vino, ſi febris non eſt, dulci, aut, ſi id inflat, certe leni utendum: ſed neque perfrigido, neque nimis calido.

Si vero pituita ſtomachus impletur, neceſſarius modo in jejuno, modo poſt cibum vomitus eſt. Utilis exercitatio, geſtatio, navigatio, fricatio. Nihil edendum, bibendumque, niſi calidum; vitatis tantum his, quae pituitam contrahere conſuerunt.

Moleſtius eſt, ſi ſtomachus bile vitioſus eſt. Solent autem hi, qui ſic tentantur, interpoſitis quibuſdam diebus, hanc, & quidem, quod peſſimum eſt, atram vomere. His recte alvus ducitur: potiones ex abſinthio dantur: neceſſaria geſtatio, navigatio, &, ſi fieri poteſt, ex nauſea vomitus: vitanda cruditas: ſumendi cibi faciles & ſtomacho non alieni, vinum auſterum.

Vulgatiſſimum vero peſſimumque ſtomachi vitium eſt reſolutio, id eſt, cum cibi non [1] tenax eſt, ſoletque deſinere ali corpus, ac ſic tabe conſumi. Huic generi inutiliſſimum balneum eſt. Lectiones, exercitationeſque ſuperioris partis neceſſariae, item unctiones, fricationeſque: hinc perfundi frigida, atque in eadem natare, canalibus ejuſdem ſubjicere etiam ſtomachum ipſum, & magis etiam a ſcapulis id quod contra ſtomachum eſt: conſiſtere in frigidis, medicatiſque fontibus, quales † [2] Cutiliarum † Sumbruinarumque ſunt, ſalutare eſt. Cibi quoque aſſumendi ſunt frigidi, qui potius difficulter coquuntur, quam facile vitiantur. Ergo plerique, qui nihil aliud

l. 3. M. F. P. *praefrigido.* *l.* 5. M. F. P. *jejunio.* *l.* 7. M. F. P. *frictis.* *l.* 13. M. *movere.* *l.* 14. F. M. om *ex.* *l.* 15. F. M. *eſt.* *l.* 22. M. *ſi.* *l.* 25. M F. P. *frictionesque.* *l.* ead. F. *iis.* M. *his.* *l.* 30. M. F. *medii captiisque.* *l.* 31. P. *Subcutilianumque.*

1 Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 7. 2 Plin. II. 95. & XXXI. 2. Vitruvius VIII. 3. Caelius Aurelian. Tard. Paſſ. V. 2. p. 518.

aliud concoquere poſſunt, bubulam coquunt. Ex quo colligi poteſt, neque avem, neque venationem, neque piſcem dari debere, niſi generis durioris. Potui quidem aptiſſimum eſt vinum frigidum, vel certe bene calidum meracum, potiſſimum [1] Rheticum, vel Allobrogicum, aliudve, quod & auſterum & reſina conditum eſt: ſi id non eſt, quam aſperrimum, maximeque [2] Signinum.

Si cibus non continetur, danda aqua, & eliciendus plenior vomitus eſt; iterumque dandus cibus, & tum admovendae duobus infra ſtomachum digitis cucurbitulae, ibique duabus aut tribus horis continendae ſunt. Si ſimul & vomitus, & dolor eſt, imponenda ſupra ſtomachum eſt lana ſucci-da, vel ſpongia [3] ex aceto, vel cataplaſma, quod refrigeret. Perfricanda vero non diu, ſed vehementer brachia, & crura, & calefacienda.

Si plus doloris eſt, infra praecordia quatuor digitis cucurbitula utendum eſt: protinus dandus panis ex poſca frigida. Si non continuit, poſt vomitum leve aliquid ex his, quae non aliena ſtomacho ſint. Si ne id quidem tenuit, ſinguli cyathi vini, ſingulis interpoſitis horis, donec ſtomachus conſiſtat. Valens etiam medicamentum eſt, radiculae ſuccus: valentius, acidi punici mali, cum pari modo ſucci, qui ex dulci punico malo eſt, adjecto etiam intubi ſucco, & mentae, ſed hujus minima parte; quibus tantundem, quantum ex his omnibus

l. 14. M. F. P. *intra.* *l.* 24. M. F. *puſca.* *l.* 25. M. F. P. *lene.* *l.* 26. F. *iis.* *l.* 33. M. F. P. *menta.* *l.* 34. M. F. P. *in.*

1 Serv. ad Virgil. II. Georg. 96. Sueton. in Auguſt. c. 77. Plin. XIV. 6. 2 Plin. XIV. 6. 3 Trallian. VII. 7.

bus eſt, aquae frigidae quam optime miſcetur. Id enim plus quam vinum ad comprimendum ſtomachum poteſt. Supprimendus autem vomitus eſt, qui per ſe venit, etſi nauſea eſt.

Sed ſi coacuit intus cibus, aut computruit, quorum utrumlibet ructus oſtendit, ejiciendus eſt; protinuſque, cibis aſſumptis iiſdem, quos proxime poſui, ſtomachus reſtituendus. Ubi ſublatus eſt praeſens metus, ad ea redeundum eſt, quae ſupra praecepta ſunt.

CAP. VI.

De Laterum doloribus.

STOMACHUS lateribus cingitur; atque in his quoque vehementes dolores eſſe conſuerunt. Eorum initium vel ex frigore, vel ex ictu, vel ex nimio [1] curſu, vel ex morbo eſt. Sed interdum id malum intra dolorem eſt: iſque modo tarde, modo celeriter ſolvitur. interdum ad perniciem quoque procedit; oriturque acutus morbus, qui πλευριτικὸς a Graecis nominatur. Huic dolori lateris, febris [2] & tuſſis accedit: & per hanc excreatur, ſi tolerabilis morbus eſt, pituita; ſi gravis, ſanguis. Interdum etiam ſicca tuſſis eſt, quae nihil emolitur, idque vitio primo gravius, ſecundo tolerabilius eſt.

Remedium vero eſt magni & recentis doloris, ſanguis [3] miſſus. At, ſive levior, ſive vetuſtior caſus eſt, vel ſupervacuum, vel ſerum id auxilium eſt; confugiendumque ad

l. 1. F. *ſic.* M. P. *ſic ſi.* *l.* 10. M. F. *his.* *l.* 17. M. F. P. *&.* *l.* 19. M. F. *ne.* *l.* 28. P. *primo vitio.*

1 Aret. de Morb. Acut. I. 10. Trall. VI. 1. 2 Cael. Aur. Acut. Morb. II. 13. 3 Cael. Aurel. Acut. Morb. II. 18.

ad cucurbitulas eſt, ante ſumma cute inciſa.
Recte etiam ſinapi ex aceto ſuper pectus
imponitur, donec ulcera puſtulasque exci-
tet; & tum medicamentum, quod humo-
rem illuc citet. Praeter haec, circumdare
483, 3. primum oportet latus hapſo lanae ſulphu-
ratae: deinde, cum paululum inflammatio
ſe remiſit, ſiccis & calidis fomentis uti. Ab
350. his tranſitus ad malagmata eſt.

252. Si vetuſtior dolor remanet, noviſſime
reſina impoſita diſcutitur. Utendum cibis
potionibusque calidis: vitandum frigus. In-
ter haec tamen non alienum eſt extremas
partes oleo & ſulphure perfricare. Si leva-
ta tuſſis eſt, leni lectione uti: jamque &
acres cibos, & vinum meracius aſſumere.
Quae ita a medicis praecipiuntur. Attamen
324, 18. ſine his ruſticos noſtros epota ex aqua trixa-
go ſatis adjuvare dicitur.

Haec in omni lateris dolore communia
ſunt: plus negotii eſt, ſi acutus quoque
morbus is factus eſt. In hoc, praeter ea,
quae ſupra poſita ſunt, haec animadverten-
da ſunt: ut cibus ſit quam maxime tenuis &
lenis, praecipueque ſorbitio, eaque ex ptiſa-
na potiſſimum, aut jus in quo porrus cum
pullo gallinaceo coctus ſit: idque non niſi
tertio die detur: ſi tamen per vires licebit:
potui vero aqua mulſa, in quo hyſſopum,
aut ruta decocta ſit. Quae quibus tempori-
bus danda ſint, ex ratione vel adauctae, vel
levatae febris apparebit, ſic, ut in remiſſio-
ne quam maxima dentur: cum eo tamen, ut
ſciamus, non eſſe ejus generis tuſſi aridas
fau-

l. 6. M. F. *apſo.* P. *latus ipſum lana ſulphurata.* *l.* 7. M. F. P. *paulum.* *l.* 13. M. F. P. *&.* *l.* 17. M. F. P. om. *ita.* *l.* ead. M. F. P. *Ut tamen.* *l.* 18. M. F. P. *aqua herba trixago.* *l.* 19. M. F. *trix:iquo.* *l.* ead. M. F. P. *adjuvet.* *l.* 28. M. F. P. *tertio quoque die.* *l.* 29. M. F. P. *,tio.* M. F. P. *qua.* *l.* 31. M. F. P. *adjectae.* *l.* 33. M. F. P. *dent.*

fauces committendas. ſaepe enim, ubi nihil eſt, quod excreetur, continuatur, & ſtrangulat. Ob quam cauſam dixi etiam pejus id genus eſſe tuſſis, quod nihil, quam quod 109, 3. pituitam moveret. Sed hic vinum ſorbere, ut ſupra praecepimus, morbus ipſe non patitur: in vicem ejus, cremor ptiſanae ſumendus eſt.

Ut his autem in ipſo morbi fervore ſuſtinendus aeger eſt, ſic, ubi paulum is ſe remiſit, alimenta pleniora, & vini quoque aliquid dari poteſt; dum nihil detur, quod aut refrigeret corpus, aut fauces aſperet. Si in refectione vero manſerit tuſſis, intermittere oportebit uno die; poſteroque, cum cibo vini paulo plus aſſumere. At, invaleſcente quoque tuſſi, tum non erit alienum, ut ſupra quoque poſitum eſt, vini cyathos ſorbere. ſed in hoc genere valetudinis, dulce, vel certe lene commodius eſt. Si malum inveteravit, athletico victu corpus firmandum eſt.

CAP. VII.

De Viſcerum morbis: & primo, de Pulmone.

A COMPAGINE corporis ad viſcera tranſeundum eſt; & inprimis ad pulmonem veniendum. Ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem περιπνευμονίαν Graeci vocant. Ejus haec conditio eſt. [1] Pulmo totus afficitur. hunc caſum ejus ſubſequitur tuſſis, bilem vel pus trahens; praecordiorum totiusque pectoris gravitas, ſpiritus difficultas, magnae febres, con-

l. 2. M. P. *excreatur.* *l.* 14. M. P. F. *quoque.* *l.* 16. M. F. P. *atque incipiente.* *l.* 24. M. F. P. addunt *deinde de jocinore, tum de liene, poſtremo de renibus.* *l.* 25. M. F. P. *& compagine vero corporis.* *l.* 29. M. F. P. περιπνευμονικόν.

1 Caelius Aurelian. Acut. Morb. II. 26, 27. Aretaeus de Morb. Diut. I. 12.

continua vigilia, cibi faſtidium, tabes. [1] Id genus morbi plus periculi quam doloris habet.

Oportet, ſi ſatis validae vires ſunt, ſanguinem [2] mittere: ſin minores, cucurbitulas ſine ferro praecordiis admovere. Quod ſi ſatis valet, geſtando aegrum, digerere: ſi parum, intra domum tantum dimovere. In potionem autem hyſſopum dare, cum quo ficus arida ſit incocta; aut aquam mulſam, in qua vel hyſſopum vel ruta decocta ſit. Fricatione uti diutiſſime in ſcapulis, proxime ab his in brachiis, & pedibus, & cruribus, leniter contra pulmonem; idque bis quotidie facere.

Quod ad cibum vero pertinet, huic nec ſalſis opus eſt, neque acribus, neque amaris, neque alvum adſtringentibus, ſed paulo lenioribus. Ergo primis diebus danda eſt ſorbitio ptiſanae, vel alicae, vel oryzae, cum qua recens adeps cocta ſit. Cum hac ſorbile ovum, nuclei pinei: ex melle, panis, vel elota alica ex aqua mulſa. Potui danda deinde non ſolum pura aqua, ſed etiam mulſa egelida; aut, ſi aeſtas eſt, etiam frigida; niſi quid obſtat. Haec autem altero quoque die, increſcente morbo dare ſatis eſt.

Ubi incrementum conſtitit, quantum res patitur, ab omnibus abſtinendum eſt, praeterquam aqua egelida. Si vires deſunt, adjuvandae ſunt aqua mulſa. Proſuntque adverſus dolores impoſita calida fomenta, vel ea, quae ſimul & reprimunt & emolliunt. Prodeſt etiam impoſitus ſuper pectus ſal bene

l. 6. M. F. P. *tum.* *l.* 8. M. F. P. *tamen.* *l.* ead. M. P. om. *in.* *l.* 9. M. F. P. *hyſſopi.* *l.* 10. F. P. *cui.* M. *cum.* *l.* 12. M. F. P. *frictione.* *l.* 14. M. F. P. *leviter.* *l.* 19. P. *levioribus.* *l.* 23. M. F. P. ignorant *danda.* *l.* 28. M. F. P. *incremento.* *l.* 34. F. M. P. om. *etiam.*

1 Aph. VII. 11. 2 Cael. Aurel. Acut. Morb. II. 29.

bene contritus; cum cerato miſtus; quia leviter cutem erodit, eoque impetum materiae, qua pulmo vexatur, evocat. Utile etiam aliquod malagma eſt ex his, quae ma- 250,252.
teriam trahunt. Neque alienum eſt, dum premit morbus, clauſis feneſtris aegrum continere: ubi paulum levatus eſt, ter aut quater die, feneſtris aliquantum apertis, purum aërem recipere. Deinde in refectione pluribus diebus a vino abſtinere: geſtatione, fricatione uti; ſorbitionibus, & prioribus cibis adjicere, ex oleribus porrum; ex carne, ungulas, & ſumma † trunculorum, atque piſciculos, ſic, ut diu nihil niſi molle & lene ſumatur.

CAP. VIII.

De Hepaticis.

ALTERIUS quoque viſceris morbus, id eſt jocinoris, aeque modo longus, modo acutus eſſe conſuevit. ἡπατικὸν Graeci vocant. Dextra parte ſub praecordiis vehemens dolor eſt: idemque ad latus dextrum, & ad jugulum, [1] humerumque partis ejuſdem pervenit: nonnunquam manus quoque dextra torpet; horror validus eſt. Ubi male eſt, bilis evomitur: interdum ſingultus prope ſtrangulat. Et haec quidem acuti morbi ſigna ſunt. Longioris vero, ubi ſuppuratio in jocinore eſt; dolorque modo finitur, modo intenditur; dextra parte praecordia dura ſunt, & tument; poſt cibum major ſpiritus difficultas eſt: accedit maxillarum quaedam reſolutio. Ubi inveteravit

l. 3. M. F. P. *quo. l.* 8. M. F. P. *aliq*[illegible]*nto. l.* 9. M. F. P. *parvum.* Ita quoque vult Rhodius in lexico Scribon. V. *exiguum vinum. l.* 11. M. F. P. *fricti*[illegible]*ne. l.* 15. M. F. P. om. *niſi. l.* 18. M. F. P. addunt *de jo*[illegible]*s morbo & curatione. l.* 20. M. F. *jocineris.* P. *jecinoris. l.* 25. M. F. P. *torquetur. l.* 26. M. F. P. *calidus. l.* 28. M. F. om. *ſigna. l* 29. F. *jocinere.* P. *jecinore. l.* 32. a M. F. P. abeſt *ſpiritus.*

1 Aretaeus de Diuturn. Morb. I. 13. Cael. Aurelian. Tard. Paſſ. III. 4.

ravit malum, venter & crura pedeſque intumeſcunt; pectus atque humeri, circaque jugulum utrumque extenuatur.

In initio ſanguinem mittere optimum eſt: tum venter ſolvendus eſt; ſi non poteſt aliter, per nigrum veratrum. Imponenda extrinſecus cataplaſmata; primum quae reprimant; deinde calida, quae diducant; quibus recte iris vel abſinthium adjicitur: poſt
251, 5. haec, malagma. Dandae vero ſorbitiones ſunt, omneſque cibi & calidi, & qui non multum alunt, & fere qui pulmonis quoque dolori conveniunt; praeterque eos, qui urinam movent, potioneſque ad id efficaces. Utilia in hoc morbo ſunt thymum, ſatureia, hyſſopum, nepeta, amaracum, ſeſamum, lauri baccae, pini flos, herba ſanguinalis, mentha, ex malo cotoneo medium, columbae jecur recens & crudum. Ex quibus quaedam per ſe eſſe, quaedam adjicere vel ſorbitioni vel potioni licet: ſic tamen, ut parce aſſumantur. Neque alienum eſt, abſinthium contritum ex melle & pipere, ejuſque catapotium quotidie devorare. Abſtinendum utique eſt ab omnibus frigidis. neque enim res ulla magis jecur laedit. Fricationibus utendum in extremis partibus. Vitandus omnis labor, omnis vehementior motus: ne ſpiritus quidem diutius continendus eſt. Ira, trepidatio, pondus, jactus, curſus, in hoc inimica ſunt. Perfuſio corporis multa prodeſt ex aqua, ſi hiems eſt, calida; ſi aeſtas, tepida: itemque liberalis unctio, & in balneo ſudor.

Si

l. 4. M. P. om. *in.* *l.* 8. M. P. *deducant.* *l.* 12. M. F. P. *alant.* *l.* 13. F. *praeterquam.* *l.* 16. M. P. *nepeta, amyllum amaracum.* *l.* ead. M. F. P. *ſiſamum.* *l.* 26. M. F. P. *frictionibus.* *l.* 30. M. F. P. *ictus.* *l.* 31. M. F. P. om. *in hoc.* *l.* 33. M. F. P. *item.*

Si vero jecur vomica [1] laborat, eadem facienda ſunt, quae in caeteris interioribus ſuppurationibus. Quidam etiam ultra id ſcalpello [2] aperiunt, & ipſam vomicam adurunt.

CAP. IX.

De Lienoſis. [3]

AT lienis ubi affectus eſt, intumeſcit, ſimulque cum eo pars ſiniſtra; quae & dura eſt, & prementi renititur; † venterque intentus eſt: aliquis etiam cruribus tumor eſt. Ulcera aut omnino non 62, 26. ſaneſcunt, aut certe cicatricem vix recipiunt. In intenta ambulatione, vel curſu, dolor, & quaedam difficultas eſt.

Hoc vitium quies auget. itaque † exercitatione & labore opus eſt: habita tamen ratione, ne febrem iſta, ſi nimium proceſſerit, excitent. Unctiones [4] frictioneſque, & ſudores neceſſarii ſunt. Dulcia omnia inimica ſunt: item lac & caſeus. Acida autem maxime conveniunt. Ergo acetum acre per ſe ſorbere, & magis etiam, quod ſcilla conditum eſt, expedit. Edenda ſunt ſalſamenta, vel oleae ex muria durae; lactucae intinctae in aceto; intubi [5] quoque & betae ex eodem; & ſinapi, armoraciae, & paſtinacae: de carnibus vero ungulae, roſtra, aves macrae, ejuſdemque generis venatio. Potui vero jejuno dari debet abſinthium aquae incoctum: at poſt cibum aqua [6] a ferrario fabro, in qua candens ferrum ſubinde extinctum ſit. haec enim vel praecipue

---

l. 3. M. F. P. *contra.* *l.* 4. M. P. om. *&*. *l.* 6. M. F. P. addunt *De lienis morbo & curatione.* *l.* 8. M. F. P. *eaque.* *l.* 9. M. F. P. *venter.* *l.* 13. M. F. P. *curſuque.* *l.* 17. M. P. *febre mixta.* *l.* 18. M. F. P. *excitetur.* *l.* 24. M. F. P. *dura.* *l.* 25. M. F. P. *tinctae in aceto lactucae.* *l.* ead. M. P. F. *intubique.* *l.* ead. M. F. P. om. *quoque.* *l.* 26. M. F. *ex.* P. om. *l.* 26. M. F. P. *ſinapi*, *aſparagus.* *l.* ead. M F. P. *armoracia.* *l.* 27. M. F. P. *paſtinaca.* *l.* ead. M. F. P. om. *de carnibus vero.* *l.* 28. M. F. P. *ejusdem.* *l.* 30. M. F. P. om. *aquae.* *l.* 33. M. F. P. *tinctum.*

1 Aret. de Morb. Diut. Cur. I. 13. 2 Aph. VII. 45. 3 Cael. Aurel. Tard. Paſſ. III. 4. Aret. de Morb. Diut. I. 14. Marcell. de Medic. c. XXIII. p. 345. 4 Nicol. Myrepſ. de Ung. Sect. III. c. 64. 65. 66. 86. 87. 5 Nonn. de Re Cib. I. 12. 6 Scribon. Larg. c. 32. c. 132.

lienem coërcet. quod animadverſum eſt in his animalibus, quae apud hos fabros educata exiguos lienes habent. Poteſt etiam dari vinum tenue, auſterum; omniaque in cibis & potionibus, quae urinae movendae ſunt: praecipueque ad id valet vel trifolii ſemen, vel cuminum, vel apium, vel ſerpyllum, vel cytiſus, vel thymum, vel hyſſopum, vel ſatureia. haec enim inde commodiſſime videntur humorem educere. Lienis quoque bubulus utiliter eſui datur: praecipueque eruca & naſturtium lienem extenuant. Imponenda quoque extrinſecus ſunt, quae levent. fit ex unguen-
251, 18. tariis glandulis, quas μυροβαλάνους [1] Graeci vocant: fit ex lini & naſturtii ſemine, quo vinum & oleum adjicitur: fit ex cupreſſo viridi, & arida ficu: fit ex ſinapi, cui ſevi hircini a renibus quarta pars ponderis adjicitur, teriturque in ſole, & protinus imponitur. Multiſque modis huic rei cappar aptum eſt. Nam & ipſum cum cibo aſſumere, & muriam ejus cum aceto ſorbere commodum eſt. Quin etiam extrinſecus radicem contritam, vel corticem ejus cum furfuribus, aut ipſum cappari cum melle
250. & ſeqq. contritum imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

CAP. X.

De Renum morbis. [2]

At renes ubi affecti ſunt, diu male habent. Pejus vero eſt, ſi frequens bilioſus vomitus accedit. Oportet conqui-

---

l. 8. M. F. P. *cytiſus, vel portulaca, vel nepeta, vel.* *l.* 10. M. F. P. *deducere.* *l.* 11. M. F. P. *crura.* *l.* 15. M. F. P. *unguento & palmulis quod myrobalanon.* *l.* 16. P. *cui.* *l.* 20. M. F. P. *ſale.* *l.* 23. M. F. P. *pari.* *l.* 30. M. F. P. addunt *& curationibus.* *l.* 32. M. F. P. om. *vero.*

1 Scribon. Larg. c. XXXII. c. 131. 2 Aretaeus de Diut. Morb. II. 3. Curat. Morb. Diut. II. 3. Caelius Aurelian. Tard. Paſſ. V. 3.

quieſcere: cubare molliter: ſolvere alvum; ſi aliter non reſpondet, etiam ducere: ſaepe deſidere in aqua calida: neque cibum, neque [1] potionem frigidam aſſumere: abſtinere ab omnibus ſalſis, acribus, acidis, pomis: bibere liberaliter: adjicere modo cibo, modo potioni piper, porrum, ferulam, album papaver. quae maxime inde urinam movere conſuerunt.

Auxilio quoque his exulceratis ſunt, ſi adhuc ulcera purganda ſunt, cucumeris ſemina detractis corticibus ſexaginta, nuclei ex pinu ſilveſtri quindecim, aniſi quod tribus digitis ſumi poſſit; croci paulum, contrita & in duas mulſi potiones diviſa.

Si vero dolor tantum levandus eſt, ejuſdem cucumeris ſemina triginta, iidem nuclei viginti, nuces Graecae quinque, croci paululum, contrita & cum lacte potui data. Ac inſuper quoque recte quaedam malagmata injiciuntur; maximeque ea, quae humori extrahendo ſunt. 250.

CAP. XI.

De Inteſtinorum morbis: & primo de Cholera.

A VISCERIBUS ad inteſtina veniendum eſt, quae ſunt & acutis & longis morbis obnoxia. Primoque facienda mentio eſt cholerae; quia commune id ſtomachi atque inteſtinorum vitium videri poteſt. Nam ſimul & dejectio [2] & vomitus eſt: praeterque haec inflatio eſt, inteſtina torquentur, bilis ſupra infraque erumpit, pri-

l. 13. M. F. P. *duodecim.* *l.* 20. M. F. P. *At.* *l.* ead. M. F. P. *ſuper.* *l.* 28. M. F. P. *primaeque.*

1 Plin. de R. M. L. V. C. 32. 2 Aretaeus de Morb. Acut. II. 5. Caelius Aurelian. Acut. Morb. III. 19.

primum aquae ſimilis, deinde ut in ea recens caro lota eſſe videatur, interdum alba, nonnunquam nigra, vel varia. Ergo eo nomine morbum hunc χολέραν Graeci nominarunt. Praeter ea vero, quae ſupra comprehenſa ſunt, ſaepe etiam crura manuſque contrahuntur; urget ſitis, anima deficit. quibus concurrentibus, non mirum eſt, ſi ſubito quis moritur. Neque tamen ulli morbo minori momento ſuccurritur.

Protinus ergo, ubi iſta coeperunt, aquae tepidae [1] quam plurimum bibere oportet, & vomere. Vix unquam ea ſine vomitu ſumitur: ſed etiamſi non incidit, tamen corrup-
128, 24. tae miſcuiſſe novam materiam prodeſt; parſque ſanitatis eſt, vomitum eſſe ſuppreſſum. Si id incidit, protinus ab omni potione abſtinendum eſt. Si vero tormina ſunt, oportet frigidis & humidis fomentis ſtomachum fovere: vel, ſi venter dolet, iiſdem egelidis, ſic ut venter ipſe mediocriter calentibus juvetur. Quod ſi vehementer & vomitus, & dejectio, & ſitis vexant, & adhuc ſubcruda ſunt, quae vomuntur, nondum vino maturum tempus eſt: aqua, neque ea ipſa frigida, ſed potius egelida danda eſt. Admovendumque naribus eſt pulegium ex aceto, vel polenta vino aſperſa, vel mentha, vel quod ſecundum naturam eſt.

At cum diſcuſſa cruditas eſt, tum magis verendum eſt, ne anima deficiat. Ergo tum confugiendum eſt ad [2] vinum. Id eſſe oportet tenue, odoratum, & cum aqua frigida mixtum, vel polenta adjecta, vel infracto pane;

---

l. 4. M. F. *morbi.* *l.* 13. M. F. P. *ſequitur.* *l.* 15. M. F. P. *miſcuiſſe tamen novam materiam corruptae.* *l.* 27. M. F. *pulejum.* *l.* 29. M. F. om. *vel quod.* *l.* ead. P. *ſi nondum matura.* *l.* 33. M. F. P. om. *&.* *l.* 34. M. F. P. *melle q. a. e.*

1 Trallian. VII. 14. 2 Aretaeus Acutor. Morb. Curat. II. 4.

pane, quem ipſum quoque aſſumere expedit: quotieſque aliquid aut ſtomachus, aut venter effudit, toties per haec vires reſtituere. Eraſiſtratus primo tribus vini guttis, aut quinis aſpergendam potionem eſſe dixit; deinde paulatim merum adjiciendum. Is, ſi ab initio vinum dedit, & metus cruditatis ſecutus eſt, non ſine cauſa fecit: ſi vehementem infirmitatem adjuvari poſſe tribus guttis putavit, erravit.

At ſi inanis eſt homo, & crura ejus contrahuntur, interponenda potio abſinthii eſt. Si extremae partes corporis frigent, ungendae ſunt calido oleo, cui cerae paulum ſit adjectum; calidiſque fomentis nutriendae. Si ne ſub his quidem quies facta eſt, extrinſecus contra ventriculum ipſum cucurbitula admovenda eſt, aut ſinapi ſuperimponendum. Ubi is conſtitit, dormire oportet: poſtero die utique a potione abſtinere: die tertio in balneum ire: paulatim ſe cibo reficere; ſomnoque, quiſquis facile adquieſcit; vitetque laſſitudinem, & frigora. Si poſt ſuppreſſam choleram febricula manet, alvum duci neceſſarium eſt: tum cibis vinoque utendum eſt. Sed hic quidem morbus & [1] acutus eſt, & inter inteſtina ſtomachumque verſatur ſic, ut, cujus potiſſimum partis ſit, non facile dici poſſit.

---

l. 7 M. F. P. *ſi & ab.* *l.* 8. M. F. P. *metum.* *l.* 23. M. F. P. *ſomno.* *l.* 24. M. F. P. *itemque.* *l.* ead. M. F. P. *laſſitudine.* *l.* ead. M. F. P. *frigore.*

1 Hippocrat. VII. Epidem. XL. 20. Trallian. VII, 14.

Cap. XII.

De Coeliaco ventriculi morbo.

In ipſius vero ventriculi porta conſiſtit is, qui & longus eſſe conſuevit & κοιλιακὸς a Graecis nominatur. Sub hoc venter indureſcit, dolorque ejus eſt; alvus nihil reddit, ac ne ſpiritum quidem [1] tranſmittit: extremae partes frigeſcunt: difficulter ſpiritus redditur.

Commodiſſimum eſt inter initia calida cataplaſmata toti ventri imponere, ut dolorem leniant. Poſt cibum vomere, atque ita ventrem exinanire. Proximis deinde diebus cucurbitulas ſine ferro ventri & coxis admovere. Ventrem ipſum liquare dato lacte, & vino ſalſo, frigido. Si tempus anni patitur, etiam viridibus ficis; ſic tamen, ne quis aut cibus, aut humor univerſus detur, ſed paulatim. Ergo per intervalla temporis ſat eſt cyathos binos ternoſve aſſumere, & cibum pro portione hujus. commodeque facit cyatho lactis cyathus aquae miſtus & ſic datus. Cibique calentes & acres utiliores ſunt; adeo ut lacti quoque recte contritum allium adjiciatur.

Procedente vero tempore, opus eſt geſtari: maximeque navigare; perfricari ter aut quater die ſic, ut nitrum oleo adjiciatur; perfundi aqua calida poſt cibum; deinde ſinapi imponere per omnia membra, excepto capite, donec arrodantur & rubeant; maximeque ſi corpus durum & virile eſt. paulatim deinde faciendus eſt tranſitus ad ea,

l. 4. M. F. P. om. *&*. *l.* 20. M. F. P. *ſumere.* *l.* 24. M. P. *inflantes.* *l.* 28. M. F. P. *miſceatur.* *l.* 31. M. F. P. *arrodatur.* *l.* ead. M. F. P. *rubent.*

1 Plane contrarium dicit Marcellus cap. XXVII. p. 363.

ea, quae ventrem comprimunt. Aſſa caro danda, valens, & quae non facile corrumpatur: in potum vero pluviatilis aqua decocta; ſed quae per binos ternoſve cyathos bibatur.

Si vetus vitium eſt, oportet laſer quam optimum ad piperis magnitudinem devorare: altero quoque die vinum vel aquam bibere, interdum interpoſito cibo, ſingulos vini cyathos ſorbere: ex inferiori parte infundere aquam pluviatilem egelidam; maximeque, ſi dolor in imis partibus remanet.

CAP. XIII.

De Tenuioris inteſtini morbo.

INTRA ipſa vero inteſtina conſiſtunt duo morbi; quorum unus in tenuiore, alter in pleniore eſt. Prior acutus eſt: inſequens eſſe longus poteſt. Diocles Caryſtius tenuioris inteſtini morbum [1] χόρδαψον, plenioris εἰλεὸν nominavit. A pleriſque video nunc illum priorem εἰλεὸν, hunc κωλικὸν nominari. Sed prior modo ſupra umbilicum, modo ſub umbilico dolorem movet. Fit in alterutro loco inflammatio: nec alvus, nec ſpiritus [2] infra tranſmittitur. Si ſuperior pars affecta eſt, cibus: ſi inferior, ſtercus per os redditur: ſi utralibet, metus eſt. Adjicitur periculo, ſi vomitus [3] bilioſus, mali odoris, 7 l, 20. aut varius, aut niger eſt.

Remedium eſt, ſanguinem mittere; vel cucurbitulas pluribus locis admovere, non ubique cute inciſa: id enim duobus aut tribus locis ſatis eſt: ex caeteris ſpiritum evoca-

l. 3. M. F. P. *potui*. *l.* ead. M, F. P. *pluvialis*. *l.* 11. F. M. F. *pluvialem*. *l.* 15. M. F. P *inter*. *l.* 16. F. M. P. *alter*. *l.* 22. M. F. P. *Chordion*. *l.* 23. M. F. P. *ex*. *l.* 27. M. F. P. *utrumlibet*. *l.* ead. M. F. P. *vetus*. *l.* 28. F. M. P. om. *ſi*. *l.* 29. M. F. P. om. *eſt*.

1 Cael: Aurelian. Acutor. Morb. III. 17. 2 Aretaeus de Morb. Acut. II. 6. 3 Aph. VII. 10.

evocare abunde eſt. Tum animadvertere oportet, quo loco malum ſit. ſolet enim contra id tumere. Et ſi ſupra umbilicum eſt, alvi ductio utilis non eſt. Si infra eſt, alvum ducere interdum, ut Eraſiſtrato [1] placuit, optimum eſt, & ſaepe id auxilii in his partibus magnum remedium eſt. Ducitur autem percolato ptiſanae cremore, cum oleo & melle ſic, ut praeterea nihil adjiciatur. Si nihil tumet, duas manus imponere oportet ſupra ſummum ventrem, paulatimque deducere. invenietur enim mali locus; qui neceſſe eſt renitatur: & ex eo demum deliberari poterit, ducenda, necne alvus ſit.

Illa communia ſunt: calida cataplaſmata admovere, eaque imponere a mammis uſque ad inguina, & ſpinam; ac ſaepe mutare: brachia, cruraque perfricare: demittere totum hominem in calidum oleum. Si dolor non quieſcit, etiam in alvum ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Ubi per haec conſecuti ſumus, ut ex inferiore parte ſpiritus tranſmittatur, offerre potui mulſum tepidum non multum. (nam ante magna cura vitandum eſt, ne quid bibat.) ſi id commode ceſſit, adjicere ſorbitionem.

Ubi dolor & febricula quierunt, tum demum uti cibo pleniore; ſed neque inflante, neque valido, ne inteſtina adhuc imbecilla laedantur. potui vero nihil praeterquam puram aquam. Nam ſive quid vinolentum ſive acidum eſt, id huic morbo alienum eſt. Ac

l. 5. a M. F. P. abeſt *interdum*. *l.* 6. M. F. P. *ſatis eſt*. *l.* 9. F. M. P. *praeter ea*. *l.* 13. F. M. P. *eodem*. *l.* 20. M. F. *calido*. *l.* ead. M. F. *oleo*. *l.* 23. M. *jam*. *l.* 24. F. P. *ut jam ex*. *l.* 31. M. F. P. *neque duro neque valido*.

1 Cael. Aurelian. Acut. Morb. III. 17. pag. 219. 220.

Ac poſtea quoque vitare oportet balneum, ambulationem, geſtationem, caeteroſque corporis motus. Nam facile id malum redire conſuevit: & cum frigus ſubit, ſive aliqua jactatio, niſi bene jam confirmatis inteſtinis, revertitur.

CAP. XIV.

De Morbo inteſtini plenioris. [1]

Is autem morbus, qui in inteſtino pleniore eſt, in ea maxime parte eſt, quá caecum eſſe propoſui. Vehemens fit inflatio, vehementes dolores, dextra magis parte: inteſtinum verti videtur; quod prope ſpiritum elidit. In pleriſque poſt frigora cruditateſque oritur, deinde quieſcit; & per aetatem ſaepe repetens ſic cruciat, ut vitae ſpatio nihil demat.

Ubi is dolor cepit, admovere ſicca & calida fomenta oportet; ſed primo lenia, deinde validiora; ſimulque fricatione ad extremas partes, id eſt, crura brachiaque materiam evocare. Si diſcuſſus non eſt, qua dolet, cucurbitulas ſine ferro defigere. Eſt etiam medicamentum ejus rei cauſa comparatum, quod κωλικὸν nominatur. Id ſe reperiſſe Caſſius gloriabatur. magis prodeſt potui datum. ſed impoſitum quoque extrinſecus, digerendo ſpiritum, dolorem levat.

Niſi finito vero tormento, recte neque cibus neque potio aſſumitur. Quo victu ſit utendum iis, qui hoc genere tentantur, jam mihi dictum eſt. Confectio medicamenti, quod

---

l. 4. M. F. P. *& ſive cum.* *l.* 10. M. F. *quam.* *l.* 11. M. F. *certam.* P. *caecam.* *l.* ead. M. P. om. *fit.* *l.* 13. M. F. P. *quod verti videtur.* *l.* 19. F. M. P. *lenta.* *l.* 20. F. M. P. *frictiones.* *l.* 22. F. M. P. *revocare.* *l.* ead. F. M. P. *diſcuſſum.* *l.* 32. M. F. P. om. *iis.*

1 Trallian. X. 1. Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 8. Cael. Aurelian. Tard. Paſſ. IV. 7.

281, 7. quod κωλικὸν nominatur, ex his [1] conſtat. Coſti, aniſi, caſtorei, ſingulorum P. * III. petroſelini P. * IV. piperis longi, & rotundi, ſingulorum P. * V. papaveris lacrymae, junci rotundi, myrrhae, nardi, ſingulorum P. * VI. quae melle excipiuntur. Id autem & devorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

Cap. XV.

De Torminibus.

69, 3. Proxima his inter inteſtinorum mala tormina eſſe conſueverunt. δυσεντερία Graece vocatur. Intus inteſtina [2] exulcerantur: ex his cruor manat; iſque modo cum ſtercore aliquo ſemper liquido, modo cum quibuſdam quaſi mucoſis excernitur; interdum ſimul quaedam [3] carnoſa deſcendunt. † Frequens dejiciendi cupiditas, dolorque in ano eſt. Cum eodem dolore exiguum aliquid emittitur: atque eo quoque tormentum intenditur; idque poſt tempus aliquod levatur, exiguaque requies eſt, ſomnus interpellatur, febricula oritur, longoque tempore id malum, cum inveteraverit, aut tollit hominem, aut, etiamſi finitur, excruciat.

Oportet inprimis conquieſcere; ſiquidem omnis agitatio exulcerat: deinde jejunum ſorbere vini cyathum, cui contrita radix quinquefolii ſit adjecta: imponere cataplaſmata ſuper ventrem, quae reprimunt; quod in ſuperioribus ventris morbis non expedit: quotiesque deſedit, ſubluere aqua calida, in qua decoctae verbenae ſint:

---

l. 2. M. F. P. *aneſi*. *l.* 3. M. F. P. om. *IV*. *l.* ead. M. F. P. *piperis denariorum III. piperis*. *l.* 4. M. F. P. *XII*. *l.* ead. M. F. P. ignorant *papaveris lacrymae*, *junci rotundi*. *l.* 9. M. F. *dyſenteria*. P. addit *inteſtinorum*. *l.* 11. M. F. δυσεντερίον. *l.* 28. M. F. *junium*. *l.* 32. M. F. P. *deſidit*.

1 Scrib. Larg. cap. XXIX. Com. 120. Nicol. Myrep. ſect. XXXI. de Catapl. c. 5. 2 Trall. VIII. 9. Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 9. Hippocr. de Affection. XXIV. 3 Aphor. IV. 26.

ſint: portulacam vel coctam, vel ex dura muria ediſſe; cibos potioneſque eas, quae adſtringunt alvum.

Si vetuſtior morbus eſt, ex inferioribus partibus tepidum infundere vel ptiſanae cremorem, vel lac, vel adipem liquatam, vel medullam cervinam, vel oleum, vel cum roſa butyrum, vel cum eadem album crudum ex ovis, vel aquam, in qua lini ſemen decoctum ſit; vel, ſi ſomnus non accedit, vitellos cum aqua, in qua roſae floris folia cocta ſint. Levant enim dolorem haec, & mitiora ulcera efficiunt; maximeque utilia ſunt, ſi cibi quoque ſecutum faſtidium eſt. Themiſon [1] muria dura quam aſperrima ſic utendum memoriae prodidit.

Cibi vero eſſe debent, qui leniter ventrem adſtringant. At ea, quae urinam moveant, ſi id conſecuta ſunt, in aliam partem humorem avertendo proſunt: ſi non ſunt conſecuta, noxam augent. itaque niſi in quibus prompte id facere conſuerunt, non ſunt adhibenda. Potui, ſi febricula eſt, aqua pura calida, vel ea, quae ipſa quoque adſtringat, dari debet: ſi non eſt, vinum leve, auſterum. Si pluribus diebus nihil remedia illa juverunt, vetuſque jam vitium eſt, aquae bene frigidae potio aſſumpta ulcera adſtringit, & initium ſecundae valetudinis 293, 20
facit. Sed ubi venter ſuppreſſus eſt, protinus ad calidam potionem revertendum eſt.

Solet autem interdum etiam putris ſanies, peſſimique odoris deſcendere; ſolet & inter-

l. 18. M. *deſtringant.* P. *diſtringant. l.* ead. F. M. P. *Et. l.* ead. F. M. *movent. l.* 19. F. M. P. *ea. l.* 25. F. M. P. *lene. l.* 28. F. M. P. *alia. l.* 34. M. F. P. om. *&.*

1 Cael. Aurel. Tard. Paſſ. IV. 6. Galen. Meth. Med. XII. c. 1. Joan. Baptiſt. Sylvat. Med. Hiſtor. 62.

P

interdum purus ſanguis profluere. Si ſuperius vitium eſt, alvus aqua mulſa delui debet; tum deinde etiam infundi, quae ſupra comprehenſa ſunt. Valensque eſt etiam adverſus cancerem inteſtinorum, minii gleba cum ſalis hemina contrita: ſin minus, miſta his aqua in alvum datur. At, ſi ſanguis profluit, cibi potionesque eſſe debent, quae adſtringant.

Cap. XVI.

De Laevitate inteſtinorum. [1]

64, 10. Ex torminibus [2] interdum inteſtinorum laevitas oritur; qua continere nihil poſſunt, & quicquid aſſumptum eſt, † inconfectum protinus reddunt. Id interdum aegros trahit, interdum praecipitat.

In hoc utique adhibere oportet comprimentia; quo facilius tenendi aliquid inteſtinis vis ſit. Ergo & ſuper pectus ponatur ſinapi; exulcerataque cute, malagma, [3] quod humorem evocet: & ex verbenis decocta in aqua deſideat: & cibos potionesque aſſumat, quae alvum adſtringunt; & frigidis utatur perfuſionibus.

Oportet tamen proſpicere, ne, ſimul his omnibus admotis, vitium contrarium per immodicas inflationes oriatur. Paulatim ergo firmari inteſtina debebunt, aliquibus quotidie adjectis. Et cum in omni fluore ventris, tum in hoc praecipue neceſſarium eſt, non quoties libet deſidere, ſed quoties neceſſe eſt, ut haec ipſa mora in conſuetudinem ferendi oneris inteſtina deducat.

Alte-

l. 1. a M. F. P. abeſt *interdum*. *l.* 2. M. F. P. *duci*. *l.* 3. M. F. P. *tunc*. *l.* ead. M. F. P. *eadem*. *l.* 5. M. F. *ulcera*. *l.* 6. M. F. P. *ſi*. *l.* 7. M. *Ac*. *l.* 13. M. F. P. *quae*. *l.* 15. M. F. P. *imperfectum*. *l.* 19. M. F. P. *ponetur*. *l.* 21. M. P. *decoctis*. *l.* 22. M. P. om. *in*. *l.* ead. M. F. P. *deſidat*. *l.* 23. M. F. P. *utetur*.

1 Hippocr. de Affection. T. XXV. Aretaeus de Morb. Diutur. II. 10. 2 Aphor. VII. 76. 3 Nicol. Myrepſ. Sect. XXXIV. c. 9.

Alterum quoque, quod aeque ad omnes ſimiles affectus pertinet, in hoc maxime ſervandum eſt; ut, cum pleraque utilia inſuavia ſint, qualis eſt plantago, & rubi, & quicquid malicorio mixtum eſt, ea potiſſimum ex his dentur, quae maxime aeger volet. Deinde, ſi omnia iſta faſtidiet, ad excitandam cibi cupiditatem, interponatur aliquid minus utile, ſed magis gratum. Exercitationes & fricationes huic quoque morbo neceſſariae ſunt: & cum his ſol, ignis, balneum, vomitus [1], ut Hippocrati viſum eſt; etiam albo veratro, [2] ſi caetera parum proficient, evocatus.

CAP. XVII.

De Lumbricis alvum occupantibus.

NONNUNQUAM autem lumbrici quoque occupant alvum, hique modo ex inferioribus partibus; modo, quod foedius, ore [3] redduntur. Atque interdum latos eos, qui pejores ſunt; interdum teretes videmus.

Si lati ſunt, aqua potui dari debet, in qua lupinum, aut cortex mori decoctus ſit; aut cui adjectum ſit contritum vel hyſſopum, vel piperis acetabulum, ſcammoneae paulum. Vel etiam pridie, cum multum allium ederit, vomat. Poſteroque die mali punici tenues radiculas colligat, quantum manu comprehendet; eaſque contuſas in aquae tribus ſextariis decoquat, donec tertia pars ſuperſit; huic adjiciat nitri paulum, & jejunus bibat. Interpoſitis deinde tribus horis,

l. 6. M. F. *in.* *l.* 10. M. F. P. *frictiones.* *l.* 19, M. F. P. om. *quod.* *l.* 28. M. F. *ediderit.* *l.* 32. M. F. P. *huc.*

1 Aph. IV, 12. 2 De Victu Acutor. LVI. 6. Quatenus ſc. fluxio ex capite, de Affection. xxv. 6. 3 Seren. Sam. xxx. 5. Caelius Aurel. Tard. Paſſ. IV, 8.

horis, duas potiones ſumat talis aquae, vel
183, 31. muriae durae huic adjectae; tum deſideat, ſubjecta calida aqua in pelve.

Si vero teretes ſunt, qui pueros maxime exercent, & eadem dari poſſunt, & quaedam leviora; ut contritum ſemen urticae, aut braſſicae, aut cumini cum aqua, vel mentha [1] cum eadem, vel abſinthium decoctum, vel hyſſopum ex aqua mulſa, vel naſturtii ſemen cum aceto contritum. Ediſſe etiam & lupinum, & allium prodeſt; vel in alvum oleum ſubter dediſſe.

Cap. XVIII.

De Teneſmo.

Est autem aliud levius omnibus proximis, de quibus ſupra dictum eſt, quod τηνεσμὸν Graeci vocant. Id neque acutis neque longis morbis annumerari debet, cum facile [2] tollatur, neque unquam per ſe jugulet. In hoc aeque atque in torminibus frequens deſidendi [3] cupiditas eſt; aeque dolor, ubi aliquid excernitur. Deſcendunt autem pituitae [4] muciſque ſimilia; interdum etiam leviter ſubcruenta; ſed his interponuntur nonnunquam ex cibo quoque recte cocta.

Deſidere oportet in [5] aqua calida; ſaepiusque ipſum anum nutrire. cui rei plura medicamenta idonea ſunt: butyrum [6] cum roſa; acacia ex aceto liquata; emplaſtrum id,
262, 11. quod πετροφάρμακον Graeci vocant, roſa liquatum; alumen lanae circumdatum, & ita appoſitum; eademque ex inferiore parte in-

l. 1. M. F. P. *aut aquae.* *l.* 2. M. F. P. *ſic.* *l.* ead. M. F. P. *deſidat.* *l.* 8. M. F. ignorant *cum eadem.* *l.* 12. M. P. *malvae.* *l.* 14. M. F. P. addunt *inteſtinorum morbo.* *l.* 20. M. F. P. *cum & facile.* *l.* 25. M. F. *leniter.* *l.* 26. M. F. P. *coactae.* *l.* 28. M. F. P. *manu.* *l.* ead. M. F. P. om. *rei.* *l.* 31. M. F. P. *lana.*

1 Ser. Samm. XXX. 11. 2 Plin. H. N. XXVIII. 14. 3 Marc. de Med. c. xxviii. p. 372. 4 Hippocr. de Affect. T. xxvii. 5 Hippocr. de Fiſtul. 6 Al. Trall. VIII. 6.

indita, quae torminum auxilia ſunt, eaedem verbenae decoctae, ut inferiores partes foveantur. Alternis vero diebus aqua, alternis leve & auſterum [1] vinum bibendum eſt. Potio eſſe debet egelida & frigidae propior: ratio victus talis, qualem ad tormina ſupra praecepimus.

CAP. XIX.
De Ventris fluxu.

LEVIOR etiam, dum recens, dejectio, ubi & liquida alvus, & ſaepius quam ex conſuetudine fertur. In qua interdum tolerabilis dolor eſt, interdum graviſſimus; idque pejus eſt. Sed uno die fluere alvum ſaepe pro valetudine eſt: atque etiam pluribus, dum febris abſit, & intra ſeptimum diem id conquieſcat. Purgatur enim corpus, &, quod intus laeſurum erat, utiliter effunditur. Verum ſpatium periculoſum eſt. interdum enim tormina ac febriculas excitat, vireſque conſumit.

Primo die quieſcere ſatis eſt; neque impetum ventris prohibere. Si per ſe deſiit, balneo uti, paulum cibi capere: ſi manſit, abſtinere non ſolum a cibo, ſed etiam a potione. Poſtero die, ſi nihilominus liquida alvus eſt, aeque conquieſcere; paululum adſtringentis cibi ſumere. Tertio die in balneum ire: vehementer omnia praeter ventrem perfricare; ad ignem lumbos, ſcapulaſque admovere; cibis uti, ſed ventrem contrahentibus; vino non multo, meraco. Si poſtero quoque die fluet, plus ediſſe, ſed vome-

l. 1. M. F. P. *eadem.* *l.* 5. M. P. *frigida.* *l.* 6. M. F. P. *in.* *l.* 9. M. F. P. addunt *& curatione.* *l.* 10. M. F. P. *dejectio eſt ubi.* *l.* 12. M. F. P. *atque.* *l.* 27. M. P. *paulum.* *l.* 32. M. F. P. *multum.*

1 Cael. Aurelian. Tard. paſſ. IV. 6.

vomere etiam. Ex toto, donec conquieſcat, contra ſiti, fame, vomitu niti. Vix enim fieri poteſt, ut, poſt hanc animadverſionem, alvus non contrahatur.

Alia via eſt, ubi velis ſupprimere, coenare, deinde vomere: poſtero die lecto conquieſcere, veſperi ungi, ſed leviter: deinde panis circa ſelibram ex vino [1] aminaeo
231, 5. mero ſumere: tum aſſum aliquid, maximeque avem; & poſtea vinum idem bibere aqua pluviatili mixtum, idque uſque quintum diem facere, iterumque vomere. Frigidam autem aſſidue potionem eſſe debere, contra priores auctores Aſclepiades affirmavit, & quidem quam frigidiſſimam. Ego experimentis quemque in ſe credere debere exiſtimo, calida potius, an frigida utatur.

Interdum autem evenit, ut id malum, pluribus diebus neglectum, curari difficilius poſſit. A vomitu oportet incipere: deinde poſtero die veſperi tepido loco ungi; cibum modicum aſſumere, vinum meracum quam aſperrimum; impoſitam ſuper ventrem habere cum cerato rutam. In hoc autem affectu corporis neque ambulatione, neque fricatione opus eſt: vehiculo ſediſſe, vel magis etiam equo, prodeſt. neque enim ulla res magis inteſtina confirmat.

Si vero etiam medicamentis utendum eſt; aptiſſimum eſt, quod ex pomis fit. Vindemiae tempore in grande vas conjicienda ſunt pira atque mala ſilveſtria. ſi ea non ſunt,

l. 2. M. P. *ſitim.* *l.* ead. M. *uti.* *l.* 7. M. F. P. *veſpere.* *l.* ead. M. F. P. *leniter.* *l.* 11. M. F. P. *pluviali.* *l.* 19. a M. F. P. abeſt *malum.* *l.* 27. M. F. P. *frictione.* *l.* 32. M. F. P. *eſt id, quod.*

1 Virg. Georg. II. 97. Auſon. Epiſt. V. vs. 13.

ſunt, pira [1] Tarentina viridia, vel Signina, mala [2] Scandiana vel [3] Amerina, [4] myrrhapia: hiſque adjicienda ſunt cotonea, & cum ipſis corticibus ſuis punica, ſorba, &, quibus magis utimur, etiam torminalia, ſic ut haec tertiam ollae partem teneant: tum deinde ea muſto implenda eſt; coquendumque id, donec omnia, quae indita ſunt, liquata, in unitatem quandam coëant. Id guſtui non inſuave eſt: &, quandocunque opus eſt, aſſumptum leniter, ſine ulla ſtomachi noxa, ventrem tenet. duo aut tria cochlearia uno die ſumpſiſſe, ſatis eſt. Alterum valentius genus: myrti baccas legere, ex his vinum exprimere, id decoquere, ut decima pars remaneat, ejuſque cyathum ſorbere. Tertium, quod quandocumque fieri poteſt, malum punicum excavare, exemptiſque omnibus ſeminibus, membranas, quae inter ea fuerunt, iterum conjicere: tum infundere cruda ova, rudiculaque miſcere: deinde malum ipſum ſuper prunam imponere; quod, dum humor intus eſt, non aduritur: ubi ſiccum eſſe coepit, removere oportet, extractumque cochleari, quod intus eſt, ediſſe. Hoc, aliquibus adjectis, majus momentum habet. Itaque etiam in piperatum conjicitur, miſceturque cum ſale & pipere, eſturque ex his. Edenda eſt pulticula etiam, cum qua paulum ex favo vetere coctum ſit. Et lenticula cum malicorio cocta, rubique cacumina in aqua decocta, & ex oleo atque aceto aſſumpta, efficacia ſunt: ut & ea aqua, in qua

l. 11. M. F. P. *leviter.* *l.* 17. M. F. *quando.* *l.* 21. M. F. *tudiculaque.* *l.* ead. M. F. *dein.* *l.* 25. M. F. P. om. *hoc.* *l.* 28. M. F. P. *eſt quid ex his edendum.* *l.* 31. M. F. P. *malocorio.* *l.* 33. M. F. P. *atque.*

1 Plin. H. N. XV. 15. 2 Scribon. Larg. Comp. 104. Plin. H. N. XV. 15. 3 Gataker. Adverſar. Miſcellan. cap. 5. pag. 35. I. Rhodius ad Scribon. Larg. comp. 64. 4 *Myrapia* Plin. H. N. XV. 15.

qua vel palmulae, vel malum cotoneum, vel arida ſorba, vel rubi decocti ſunt, potata. quod genus ſignifico, quoties potionem dandam eſſe dico, quae adſtringat. 250, 8. Tritici quoque hemina in vino aminaeo auſtero decoquitur; idque triticum jejuno ac ſitienti datur; ſuperque id vinum id ſorbetur. quod jure valentiſſimis medicamentis annumerari poteſt. Atque etiam potui datur vinum Signinum, vel reſinatum auſterum, vel quodlibet auſterum. Contunditurque cum corticibus, ſeminibuſque ſuis punicum malum, vinoque tali miſcetur: idque vel merum ſorbet aliquis, vel bibit mixtum. Sed medicamentis uti, 84, 9. niſi in vehementibus malis, ſupervacuum eſt.

Cap. XX.

De Vulvae morbo.

Ex vulva quoque feminis vehemens malum naſcitur: proximeque ab ſtomacho, vel afficitur haec, vel corpus afficit. Interdum etiam ſic exanimat, ut tanquam comitiali [1] morbo proſternat. Diſtat tamen hic caſus, eo quod neque oculi vertuntur, nec ſpumae profluunt, nec nervi diſtenduntur: ſopor tantum eſt. Id vitium quibuſdam feminis crebro revertens perpetuum evadit.

Ubi incidit, ſi ſatis virium eſt, [2] ſanguis miſſus adjuvat: ſi parum eſt, cucurbitulae tamen defigendae ſunt in inguinibus. Si diutius aut jacet aut alioqui jacere conſuevit;

---

l. 19. M. F. P. addunt *& curationibus.* *l.* 27. M. F. P. *vitiumque.* *l.* 28. M. F. P. *eſt.*

1 Aretaeus de Morb. Acut. II. 11. 2 Idem de Curat. Acut. II. 10.

ſuevit; admovere oportet naribus extinctum ex lucerna linamentum, vel aliud ex his, quae foedioris eſſe [1] odoris retuli, quod mulierem excitet. Idemque aquae frigidae perfuſio efficit. Adjuvatque ruta contrita cum melle, vel ex cyprino ceratum, vel quodlibet calidum & humidum cataplaſma, naturalibus pube tenus impoſitum. Inter haec etiam perfricare coxas, & poplites oportet.

Deinde, ubi ad ſe rediit, circumcidendum vinum eſt in totum annum, etiam ſi caſus idem non revertitur. Fricatione quotidie utendum totius quidem corporis, praecipue vero ventris, & poplitum. Cibus ex media materia dandus. Sinapi ſuper imum ventrem tertio quoque aut quarto die imponendum, donec corpus rubeat.

Si durities manet, mollire commode videtur ſolanum in lac demiſſum, deinde contritum, & cera alba atque medulla cervina cum irino, aut ſevum taurinum vel caprinum cum roſa miſtum. Dandum potui etiam vel caſtoreum eſt, vel git, vel anethum. Si parum pura eſt, purgetur junco quadrato. Si vero vulva exulcerata eſt, ceratum ex roſa fiat: etiam recens ſuilla adeps, & ex ovis album miſceatur, idque apponatur; vel album ex ovo cum roſa miſtum, adjecto, quo facilius conſiſtat, contritae roſae pulvere. Dolens vero vulva ſulphure ſuffumigari debet.

At ſi purgatio nimia mulieri nocet, remedio ſunt cucurbitulae, cute inciſa, inguinibus

---

l. 11. M. F. P. *redit.* *l.* 12. Rittershuſius ad Phaedr. Lib. IV. fab. 20. putat redundare *annum.* Vide 6. cap. 9. ſub initium: *Anonym. ad meum Codicem.* *l.* 13. M. F. P. *frictione.* *l.* 25. M. F. P. *purgatur.* *l.* 27. M. F. P. *fiet.* *l.* ead. M. F. P. *&.* *l.* 31. M. F. P. *ea.*

1 Hippocr. II. de Morb. Mulier. LX. 10, 11. Aretaeus de Curat. Acut. II. 10.

23, 23. bus [1] vel etiam ſub mammis admotae. Si maligna purgatio eſt, ſubjicienda ſunt * coërcentia. † Id faciunt etiam albae violae, nigrum papaver cum melle aſſumptum, & gummi cum trito ſemine apii liquatum, & cum cyatho paſſi datum.

Praeter haec, in omnibus vulvae doloribus idoneae potiones ſunt, quae ex odoribus fiunt, id eſt ſpica nardi, croco, cinnamomo, caſia, ſimilibuſque. Idemque etiam decocta lentiſcus praeſtat. Si tamen intolerabilis dolor eſt, & ſanguis profluit, etiam ſanguinis detractio apta eſt; aut certe coxis admotae cucurbitulae cute inciſa.

2. *De Urinae nimia profuſione.* [2]

† At cum urina ſuper potionum modum mingitur, & jam ſine dolore profluens maciem & periculum facit, ſi tenuis eſt, opus eſt exercitatione & fricatione, maximeque in ſole, vel ad ignem. Balneum rarum eſſe debet, neque longa in eo mora: cibus comprimens: vinum [3] auſterum meracum; per aeſtatem, frigidum; per hiemem, egelidum; ſed tantum, quantum minimum ſit. Infima alvus quoque vel ducenda vel lacte purganda eſt. Si craſſa urina eſt, vehementior eſſe debet & exercitatio, & fricatio: longior in balneo mora: cibis opus eſt teneris: vinum idem. In utroque morbo vitanda omnia ſunt, quae urinam movere conſuerunt.

Cap.

---

l. 2. M. F. P. *coëuntia.* *l.* 3. M. F. P. *olivae &.* Mercurialis Variar. Lect. Lib. I. c. 3. videtur *olivas* legiſſe, quo loco multa de olivis albis. *l.* 7. M. F. P. *veſicae.* *l.* 9. M. F. P. *cinnamo.* *l.* 15. M. F. P. ignorant *De urinae nimia profuſione.* *l.* 17. M. F. P. *etiam.* *l.* 19. M. F. P. *frictione.* *l.* 25. M. F. P. *infinita.* *l.* 27. M. F. P. *frictio.*

1 Aphor. V. 50. 2 Aretaeus de Morb. Diuturn. II. 2. Aeginet. II. 14. & III. 45. Trall. IX. 8. 3 Aretaeus de Curat. Diut. II. 2.

CAP. XXI.

De Seminis nimia ex naturalibus profuſione. [1]

EST etiam circa naturalia vitium, nimia profuſio ſeminis. quod ſine venere, ſine nocturnis [2] imaginibus ſic fertur, ut, interpoſito ſpatio, tabe hominem conſumat.

In hoc affectu ſalutares ſunt vehementes fricationes, perfuſiones, natationeſque quam frigidiſſimae: neque cibi, nec potio, niſi frigida aſſumpta. Oportet autem vitare cruditates, & omnia inflantia: nihilque ex his aſſumere, quae contrahere ſemen videntur; qualia ſunt, ſiligo, ſimila, ova, alica, amylum, omnis caro glutinoſa, piper, eruca, bulbi, † nuclei pinei. † Neque alienum eſt, fovere inferiores partes aqua, decocta ex verbenis comprimentibus, ex iiſdem aliqua cataplaſmata imo ventri inguinibuſque circumdare; praecipueque ex aceto. † Vitare autem oportet rutam, & ne ſupinus dormiat.

CAP. XXII.

De Coxarum morbis [3]

SUPEREST, ut ad extremas partes corporis veniam, quae articulis inter ſe conferuntur. Initium a coxis faciam. Harum ingens dolor eſſe conſuevit: iſque hominem ſaepe debilitat, & quoſdam non dimittit. 75, 22. Eoque id genus difficillime curatur, quod fere poſt longos [4] morbos vi peſtifera

l. 10. M. F. P. *frictiones*. l. 13. M. F. P. om. *&*. l. ead. M. F. P. *nihil*. l. 22. M. P. om. *autem oportet*. l. 24. M. F. P. *obdormiat*. l. 25. M. F. P. addunt *& curationibus*. l. 32. M. F. P. *vis*.

1 Aret. de Morb. Diut. II. 5. & de Cur. Diut. II. 5. Tral. XI. 9. 2 Cael. Aurel. Tard. paſſ. V. 5. 3 Equitatio. Plin. XXVIII. c. 4. in fine. II. Praed. XLV. Aret. de Diut. II. 12. 4 Aret. de Curat. Diut. II. 12.

ſera huc ſe inclinat: quod ut alias partes liberat, ſic hanc ipſam quoque affectam prehendit.

Fovendum primum aqua calida eſt: deinde utendum calidis cataplaſmatis. Maxime prodeſſe videtur, aut cum hordeacea farina, aut cum ficu ex aqua decocta mixtus capparis cortex conciſus; vel lolii farina ex vino diluto cocta, & miſta cum arida fece. quae quia refrigeſcunt, imponere noctu malagmata [1] commodius eſt. Inulae quoque radix contuſa, & poſtea ex vino auſtero cocta, & late ſuper coxam impoſita, inter valentiſſima auxilia eſt. Si iſta non ſolverunt, ſale calido & humido utendum eſt.

Si ne ſic quidem finitus dolor eſt, aut tumor ei accedit, inciſa cute admovendae ſunt cucurbitulae: movenda urina: alvus, ſi compreſſa eſt, ducenda. Ultimum eſt, & in uteri quoque morbis efficaciſſimum, tribus aut quatuor locis ſuper coxam, [2] cutem candentibus ferramentis exulcerare. Frictione quoque utendum eſt, maxime in ſole, & eodem die ſaepius: quo facilius ea, quae coëundo nocuerunt, digerantur. Eaque, ſi nulla exulceratio eſt, etiam ipſis coxis: ſi eſt, caeteris partibus adhibenda eſt. Cum vero ſaepe aliquid exulcerandum candenti ferramento ſit, uti materia inutilis evocetur, illud perpetuum eſt, non, ut primum fieri poteſt, hujus generis ulcera ſanare: ſed ea trahere, donec id vitium, cui per haec opitulamur, conquieſcat.

CAP.

l. 1. M. P. *quae ut illas*. *l.* 2. M. P. *ipſam*. *l.* 9. M. F. P. *acida*. *l.* 10. M. F. *qua*. *l.* 20. M. F. P. *uteribus*. *l.* 22. M. F. P. *ſed frictione*. *l.* 25. M. F. P. *dirigantur*. *l.* 26. M. F. P. *ſicut et*. *l.* 29. M. F. P. *ferramento*. *l.* 33. M. P. *opitulantur*. *l.* ead. M. P. *conquieſcant*.

1 N. Myrepſ. Sect. XXXIV. c. 12. 2 Aphor. VI. 60.

CAP. XXIII.

De Genuum dolore. [1]

COXIS proxima genua ſunt. in quibus ipſis nonnunquam dolor eſſe conſuevit. In iiſdem autem cataplaſmatis cucurbituliſque praeſidium eſt: ſicut etiam, cum in humeris, aliisve commiſſuris dolor aliquis exortus eſt. Equitare ei, cui genua dolent, inimiciſſimum omnium eſt. 204, 7. Omnes autem ejuſmodi dolores, ubi inveteraverunt, vix citra uſtionem finiuntur.

CAP. XXIV.

De Manuum & pedum articulorumque vitiis. [2]

IN manibus pedibusque articulorum vitia frequentiora longioraque ſunt. Quae in podagricis chiragricisve eſſe conſuerunt, ea raro vel [3] caſtratos, vel [4] pueros ante feminae coitum, vel [5] mulieres, niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant. Ubi ſentire coeperunt, [6] ſanguis mittendus eſt. Id enim inter initia ſtatim factum, ſaepe annuam, nonnunquam perpetuam valetudinem bonam praeſtat. Quidam etiam, cum aſinino lacte poto ex toto ſe eluiſſent, in perpetuum hoc malum evaſerunt. † Quidam, cum toto anno a vino, mulſo, venere ſibi temperaſſent, ſecuritatem totius vitae conſecuti ſunt. idque utique poſt primum dolorem ſervandum eſt, etiamſi quievit. Quod ſi jam conſuetudo ejus facta eſt, poteſt quidem aliquis eſſe ſecurior

---

l. 2. M. F. P. *De genuum doloribus & cura.* *l.* 13. M. F. P. *De articulorum doloribus in manibus pedibuſque.* *l.* 23. M. F. om. *bonam.* P. *totam.* *l.* 24. M. F. P. *lacte epoto*, *l.* 26. M. F. P. om. *ex toto.* P. *totio.*

1 Marc. de Med. c. 34. 2 Cael. Aur. Tard. Paſſ. V. 2. Trall. XI. 1. Aret. de Morb. Diut. II. 12. 3 Aph. VI. 28. 4 Aph. VI. 30. 5 Aph. VI. 29. 6 Cheſneau IV. 1. de Arthrit. p. 419, 420. Willis cap. 14. de Arthrit.

curior his temporibus, quibus dolor ſe remiſit: majorem vero curam adhibere debent
43, 28. hi, quibus id revertitur. quod fere [1] vere autumnove fieri ſolet.

Cum vero dolor non urget, mane geſtari debet; deinde ferri, aut inambulatione leni ſe dimovere, & ſi podagra eſt, interpoſitis temporibus exiguis, invicem modo ſedere, modo ingredi; tum, antequam cibum capiat, ſine balneo, loco calido leniter perfriçari; ſudare, perfundi aqua egelida: deinde cibum ſumere ex media materia, [2] interpoſitis rebus urinam moventibus, quotiesque plenior eſt, evomere.

Ubi dolor vehemens urget, intereſt, ſine tumore is ſit, an tumor cum calore, an tumor jam etiam obcaluerit. Nam, ſi tumor nullus eſt, calidis fomentis opus eſt. Aquam marinam, vel muriam duram fervefacere oportet, deinde in pelvem conjicere, &, cum jam homo pati poteſt, pedes demittere ſuperque pallam dare, & veſtimento tegere, paulatim deinde juxta labrum ipſum ex eadem aqua leniter infundere, ne calor intus deſtituat; ac deinde nocte cataplaſmata [3] calefacientia imponere, maximeque hibiſci [4] radicem ex vino coctam. Si vero tumor calorque eſt, utilioraque ſunt refrigerantia, recteque in aqua quam [5] frigidiſſima articuli continentur; ſed neque quotidie, neque diu fiat, ne nervi indureſcant. Imponendum vero eſt cataplaſma, quod refrigeret: neque tamen in hoc ipſo diu permanendum; ſed ad ea transeun-

l. 5. M. F. om. *non. l.* ead. M. F. P. *manu. l.* 6. M. F. *fieri. l.* ead. M. F. P. om. *aut. l.* 6. M. F. P. *levi. l.* 10. M. F. P. *leviter. l.* 24. M. F. P. *leviter. l.* 28. M. F. P. *ſin. l.* 29. M. F. P. om. *que. l.* 31. M. F. P. *fit.*

1 Aphor. VI. 55. 2 Optime, quia materia ſeroſa eſt. 3 Aretaeus de Curat. Diut. II. 12. 4 Plin. H. N. L. XX. c. 4. 5 Aph. V. 25.

eundum, quae ſic reprimunt, ut emolliant.

Si major eſt dolor, papaveris cortices in vino coquendi, miſcendique cum cerato ſunt, quod ex roſa factum ſit: vel cerae & adipis ſuillae tantundem una liquandum, deinde his vinum miſcendum, atque ubi, quod ex eo impoſitum eſt, incaluit, detrahendum, & ſubinde aliud imponendum eſt.

Si vero tumores etiam obcaluerunt, & dolent, levat ſpongia impoſita, quae ſubinde ex oleo, vel aceto, vel aqua frigida exprimitur; aut pari portione inter ſe miſta, pix, cera, alumen. Sunt etiam plura idonea manibus pedibusque [1] malagmata. Quod 259, 15.
ſi nihil ſuperimponi dolor patitur, id, quod ſine tumore eſt, fovere oportet ſpongia, quae in aquam calidam demittatur, in qua vel papaveris cortex, vel cucumeris ſilveſtris radix decocta ſit; tum inducere articulis crocum cum ſucco papaveris & ovillo lacte.

At ſi tumor eſt, foveri quidem debet aqua egelida, in qua lentiſcus, aliave ex reprimentibus verbena decocta ſit: induci vero medicamentum ex nucibus amaris cum aceto tritis; aut ex ceruſſa, cui contritae herbae muralis ſuccus ſit adjectus. Lapis etiam, qui carnem edit, quem σαρκοφάγον Graeci vocant, exciſus ſic, ut pedes capiat, demiſſos eos, cum dolent, retentosque ibi levare conſuevit. Ex quo in Aſſo [2] ſepulchra faciunt. Et lapidi Aſio [3] gratia eſt ad juvandum.

Ubi

l. 4. M. F. P. *quae compoſita.* *l.* 16. M. P. om. *dolor.* *l.* 24. M. *calida.* P. *congelida.* *l.* ead. M. om. *ex.* *l.* 29. F. M. P. *carnem exedit.* *l.* 33. M. F. P. *Aſia.* *l.* ead. M. F. *Taſio.* *l.* 34. F. M. P. om. *ad juvandum.*

1 Nicol. Myrepſ. Sect. XXXIV. c. 10, 11. Scrib. Larg. c. 41. Comp. 158, 159. 2 Plin. H. N. XXXVI. 17. 3 Plin. loco cit. Oribaſ. Synopſ. II. 56.

Ubi dolor & inflammatio ſe remiſerunt, (quod intra dies triginta fit, niſi vitium hominis acceſſit) modicis exercitationibus, abſtinentia, unctionibus lenibus utendum eſt ſic, ut etiam cum acopo, vel liquido cerato cyprino articuli perfricentur. Equitare podagricis quoque alienum eſt.

137, 9. Quibus vero articulorum dolor certis temporibus revertitur, hos ante & curioſo victu cavere oportet, ne inutilis materia corpori ſuperſit: & crebriore vomitu, &, ſi quis ex corpore metus eſt, vel, alvi ductione uti, vel lacte purgari. Quod Eraſiſtratus in podagricis [1] expulit; ne in inferiores partes factus curſus pedes repleret: cum evidens ſit omni purgatione non ſuperiora tantummodo, ſed etiam inferiora exinaniri.

CAP. XXV.

De Refectione convaleſcentium a morbo.

Ex quocunque autem morbo quis convaleſcit, ſi tarde confirmatur, vigilare prima luce debet; nihilominus in lecto conquieſcere: circa tertiam horam leniter unctis manibus corpus permulcere. Deinde delectationis cauſa, quantum juvat, ambulare, circumciſa omni negotioſa actione. Tum geſtari diu: multa fricatione uti: loca, coelum cibos ſaepe mutare. Ubi triduo quatriduove vinum bibit, uno aut etiam altero die interponere aquam. Per haec enim fiet, ne in vitia tabem inferentia incidat, & ut mature vires ſuas recipiat. Cum vero

l. 2. M. F. P. *quadraginta.* *l.* 5. F. M. P. om. *cum.* *l.* 20. M. F. P. ignorant *De Refectione convaleſcentium a morbo.* *l.* 21. F. M. P. *invaleſcit.* *l.* 24. M. F. P. *leviter.* *l.* 27. M. F. P. *negotioſa cogitatione vel actione.*

Aph. VI. 49. 1 *Libro quo de Podagra ſcripſit.* Caelius Aurelia 1. Tard. Paſſ. II. 2. in fine.

vero ex toto convaluerit, periculoſe vitae genus ſubito mutabit, & inordinate aget. Paulatim ergo debebit, omiſſis his legibus, eo tranſire, ut arbitrio ſuo vivat. †

LIBER QUINTUS.

PRAEFATIO.

DIXI de his malis corporis, quibus victus ratio maxime ſub- 3, 29.
venit. nunc tranſeundum eſt ad eam medicinae partem, quae magis medicamentis pugnat. His multum antiqui auctores tribuerunt, & Eraſiſtratus, & hi qui ſe ἐμπειρικοὺς nominaverunt; praecipue tamen † Herophilus, deductique ab illo viri; adeo ut nullum morbi genus ſine his curarent. Multaque etiam de facultatibus medicamentorum memoriae prodiderunt, qualia ſunt vel Zenonis, vel Andreae, vel Apollonii, qui Mus cognominatus eſt. Horum autem uſum ex magna
parte Aſclepiades non ſine cauſa ſuſtulit; & 29, 7.
cum omnia fere medicamenta ſtomachum 85, 7.
laedant, malique ſucci ſint, ad ipſius victus 84, 25.
rationem potius omnem curam ſuam tranſtulit. Verum, ut illud in plerisque morbis utilius eſt, ſic multa admodum corporibus noſtris incidere conſuerunt, quae ſine medicamentis ad ſanitatem pervenire non poſſunt. Id ante omnia ſcire convenit, quod omnes medicinae partes ita connexae ſunt, [1] ut ex toto ſeparari non poſſint: ſed ab eo

l. 5. M. F. P. praeponit *Corn. Cel. de Medicina. l.* 6. a. M. F. P. abeſt *Praefatio. l.* 13. F. *ii. l.* 29. F. M. P. *illud. l.* 30. M. F. P. *innexae.*

1 Scribon. Larg. c. 68.

eo nomen trahant, a quo plurimum petunt. Ergo ut illa, quae victu curat, aliquando medicamentum adhibet; ſic illa, quae praecipue medicamentis pugnat, adhibere etiam rationem victus debet; quae multum admodum in omnibus malis corporis proficit. Sed cum omnia medicamenta proprias facultates habeant, ac ſaepe ſimplicia opitulentur, ſaepe miſta; non alienum videtur ante proponere & nomina, & vires, & miſturas eorum: quo minor ipſam curationem exſequentibus mora ſit.

CAP. I.

De ſimplicibus facultatibus quarumcunque rerum, ex quibus medicamenta ſunt: & primo de his, quae Sanguinem ſupprimunt.

SANGUINEM ſupprimunt, atramentum ſutorium, quod Graeci χάλκανθον appellant, chalcitis, acacia, & ex aqua lycium, thus, aloë, gummi, plumbum combuſtum, porrum, herba ſanguinalis, creta
293, 21. vel cimolia vel figularis, miſy, frigida aqua, vinum, acetum, alumen, melinum, ſquama & ferri & aeris; atque hujus quoque duae ſpecies ſunt, alia tantum aeris, alia rubri aeris.

CAP. II.

Quae vulnus glutinent.

GLUTINANT vulnus, myrrha, thus, gummi, praecipueque acanthinum, pſyllium, tragacantha, cardamomum; bul-

l. 3. M. F. P. &c. *l.* 11. M. F. P. *ipſius* *l.* ead. M. F. P. *curationis.* *l.* 15. M. F. P. *ſiunt.* *l.* 25. *Et utriuſque ferri* legendum dicit Rubeus, p. 193. *l.* 29. M. F. *glutinant.*

bulbi, lini ſemen, naſturtium, ovi album, gluten, ichthyocolla, vitis alba, contuſae cum teſtis ſuis cochleae, mel coctum, ſpongia vel ex aqua frigida, vel ex 293, 20. vino, vel ex aceto expreſſa: ex iiſdem lana ſuccida, ſi levis plaga eſt; etiam [1] aranea.

Reprimunt, alumen & ſciſſile, quod *χιστὸν* vocatur, & liquidum, melinum, auripigmentum, aerugo, chalcitis, atramentum ſutorium.

CAP. III.

Quae concoquant, & moveant pus.

CONCOQUUNT & movent pus, nardum, myrrha, coſtus, balſamum, galbanum, propolis, ſtyrax, thuris & fuligo & cortex, bitumen, pix, ſulphur, reſina, ſevum, adeps, oleum.

CAP. IV.

Quae aperiant vulnera. [2]

VULNERA aperiunt tanquam ora in corporibus, quod *ἀναστομοῦν* Graece dicitur, cinnamomum, balſamum, panaces, juncus quadratus, pulegium, flos albae violae, bdellium, galbanum, reſina terebinthina & pinea, propolis, oleum vetus, piper, pyrethrum, chamaepitys, uva taminia, ſulphur, alumen, rutae ſemen.

CAP. V.

Quae purgent.

PURGANT, aerugo, auripigmentum, quod *ἀρσενικὸν* a Graecis nominatur (huic autem

---

l. 7. M. F. P. om. *reprimunt.* *l.* 12. M. F. *concoquunt.* *l.* ead. M. F. *movent.* *l.* 19. M. F. *aperiunt.* *l.* 21. M. F. P. *ἀνάστομα.* *l.* 26. F. *chamaepitis.* *l.* 29. M. F. *purgant.*

1 Petron. Sat. c. 58. 2 Oribaſ. Synopſ. II. 42, 47.

tem & ſandarachae in omnia eadem vis; ſed validius eſt) ſquama aeris, pumex, iris, balſamum, ſtyrax, thus, thuris cortex, reſina, & pinea, & terebinthina liquida, oenanthe, lacerti ſtercus, ſanguis columbae, & palumbi, & hirundinis, ammoniacum, bdellium (quod in omnia idem, quod ammoniacum, poteſt; ſed hoc valentius eſt) abrotonum, ficus arida, coccum gnidium, [1] ſcobis eboris, omphacium, radicula, coagulum, ſed maxime leporinum (cui eadem, quae caeteris coagulis, facultas, ſed utique validior eſt) fel taurinum, vitellus crudus, cornu cervinum, gluten, mel crudum, miſy, chalcitis, crocum, uva taminia, ſpuma argenti, galla, ſquama aeris, lapis haematites, minium, coſtum, ſulphur, pix cruda, ſevum, adeps, oleum, ruta, porrum, lenticula, ervum.

CAP. VI.

Quae rodant.

RODUNT, alumen liquidum, ſed magis rotundum, aerugo, chalcitis, miſy, ſquama aeris, ſed magis rubri, aes combuſtum, ſandaracha, minium ſinopicum, caſia, balſamum, myrrha, thuris cortex, galbanum, reſina, terebinthina liquida, piper utrumque, ſed rotundum magis, cardamomum, auripigmentum, calx, nitrum, & ſpuma ejus, apii ſemen, narciſſi radix, omphacium, alcyonium, oleum ex amaris nucibus, allium, mel crudum, vinum, lentiſcus, ſquama ferri, fel taurinum, ſcammonea,

l. 2. M. F. P. *validior.* *l.* 4. F *oenanche.* *l.* 8. M. F. P. om. *hoc.* *l.* 12. F. M. P. *ubique.* *l.* 13. M F. P. om. *taurinum.* Poſt *gluten* inſerunt *taurinum* M. P. *l.* 14. M. F. *miſtyos.* P. *miſyos.* *l.* 15. M. F. *timinia.* *l.* ead. M. P. *abrotanum.* *l.* 21. M. F. *rodunt.* *l.* 26. M. F. P. *galla.* *l.* 27. M. F. P. *humida.* *l.* 31. M. *omphacum.*

1 Caſaubonus ad Capitolin. in Verum, pag. 436.

monea, uva taminia, cinnamomum, ſtyrax, ruthae ſemen, reſina, narciſſi ſemen, ſal, nuces amarae, ut oleum earum, atramentum ſutorium, chryſocolla, concharum cinis.

CAP. VII.

Quae exedant corpus.

EXEDUNT corpus, acaciae ſuccus, hebenus, aerugo, ſquama aeris, chryſocolla, cinis Cyprius, nitrum, cadmia, ſpuma argenti, hypociſtis, diphryges, ſal, auripigmentum, ſulphur, eruca, ſandaracha, ſalamandra, alcyonium, aeris flos, chalcitis, atramentum ſutorium, ochra, calx, acetum, galla, alumen, lac caprifici, vel lactucae marinae, quae τιθύμαλλος a Graecis nominatur, fel, thuris fuligo, ſpodium, lenticula, mel, oleae folia, marrubium, lapis haematites, & [1] Phrygius, & Aſius, & ſciſſilis, miſy, vinum, acetum.

CAP. VIII.

Quae adurant. [2]

ADURUNT, auripigmentum, atramentum ſutorium, chalcitis, miſy, aerugo, calx, charta combuſta, ſal, ſquama aeris, fex combuſta, myrrha, ſtercus & lacerti, & columbae, & palumbi, & hirundinis, piper, coccum gnidium, allium, diphryges, lac utrumque (quod proximo capite ſupra comprehenſum eſt) veratrum & album & nigrum, cantharides, corallium, pyrethrum, thus, ſalamandra, eruca, ſandaracha, uva taminia, chryſocolla, ochra, alu-

l. 1. M. F. *timinia.* *l.* 2. M. F. P. *cicutae.* *l.* ead. M. F. P. *fel.* *l.* 3. M. F. P. *oleumque.* *l.* 4. M P. *veratrum.* *l.* 6. M. F. *exedunt.* *l.* 11. M. F. P. *cicuta.* *l.* 16. F. M. P. *nominatur*, *alcyonium fel.* *l.* 18. M. F. *Taſius.* *l.* 21. M. F. *adurunt.* *l.* 32. M. F. *timinia.*

1 Plin. H. N. XXXVI. 19. 2 Oribaſ. Synopſ. II. 48.

alumen ſciſſile, ovillum ſtercus, oenanthe.

Cap. IX.

Quae cruſtas ulceribus inducant.

Eadem fere cruſtas ulceribus tanquam igne aduſtis inducunt, ſed praecipue chalcitis, utique ſi cocta eſt, flos aeris, aerugo, auripigmentum, miſy, & id quoque magis coctum.

Cap. X.

Quae cruſtas ulceribus reſolvant.

Cruſtas vero has reſolvit, farina triticea cum ruta, vel porro, aut lenticula, cui mellis aliquid adjectum eſt.

Cap. XI.

Quae diſcutiant ea, quae in aliqua parte corporis coierunt.

Ad diſcutienda vero ea, quae in corporis parte aliqua coierunt, maxime poſſunt, abrotonum, helenium, amaracus, alba viola, mel, lilium, ſanſucus, cyperus, lac, ſertula campana, ſerpyllum, cupreſſus, cedrus, iris, viola purpurea, narciſſus, roſa, crocum, praſium, juncus quadratus, nardum, cinnamomum, caſia, ammoniacum, cera, reſina, uva taminia, ſpuma argenti, ſtyrax, ficus arida, tragoriganus, lini & narciſſi ſemen, bitumen, † ſordes ex gymnaſio, pyrites lapis, aut molaris, crudus vitellus, amarae nuces, ſulphur.

---

l. 3. M. F. *inducunt.* *l.* 10. M. *quo.* *l.* ead. M. F. *reſolvunt.* *l.* 18. F. *coërunt.* *l.* 21. M. F. P. *cyprius.* *l.* 23. M. F. P. *paſſum.* *l.* 25. M. F. *timinia.*

CAP. XII.

Quae evocent, & educant

EVOCAT & educit, ladanum, alumen rotundum, hebenus, lini ſemen, omphacium, fel, chalcitis, bdellium, reſina terebinthina & pinea, propolis, ficus arida decocta, ſtercus columbae, pumex, farina lolii, groſſi in aqua cocti, elaterium, lauri baccae, nitrum, ſal.

CAP. XIII.

Quae exaſperata laevent.

LAEVANT id, quod exaſperatum eſt, ſpodium, hebenus, gummi, ovi album, lac, tragacanthum.

CAP. XIV.

Quae carnem nutriant, & ulcus impleant.

CARNEM alunt, & ulcus implent, reſina pinea, ochra [1] Attice, mel, aſteriace, 255, 27.
cera, butyrum.

CAP. XV.

Quae molliant.

MOLLIUNT, aes combuſtum, terra Eretria, nitrum, papaveris lachryma, ammoniacum, bdellium, cera, ſevum, adeps, oleum, ficus arida, ſeſamum, ſertula Campana, narciſſi & radix & ſemen, roſae folia, coagulum, vitellus crudus, amarae nuces, medulla omnis, ſtimmi, pix, cochlea cocta, cicutae ſemen, plumbi recrementum, σκωρίαν μολύβδȣ Graeci vo- 267, 17.
cant,

l. 2. M. F. *evocant.* *l.* ead. M. F. *educunt.* *l.* 12. F. M. P. *laevat.* *l.* 16. M. F. *nutriunt.* *l.* ead. M. F. *implent.* *l.* 17. M. F. P. *alit.* *l.* ead. M. F. P. *implet.* *l.* 18. M. F. *Aeticae, vel, aſterace.* *l.* 21. M. F. *molliunt.* *l.* 28. M. F. *ſtebis.* P. *ſtibi.* *l.* 29. M. F. P. *recrementum.*

1 Gorraeus Defin. Medic. V. ὤχρα.

cant, panaces, cardamomum, galbanum, reſina, uva taminia, ſtyrax, iris, balſamum, ſordes ex gymnaſio, ſulphur, butyrum, ruta.

CAP. XIV.

Quae cutem purgent.

CUTEM purgat mel, ſed magis, ſi eſt cum galla, vel ervo, vel lenticula, vel marrubio, vel iride, vel ruta, vel nitro, vel aerugine.

CAP. XVII.

De miſturis ſimplicium rerum; & de ratione ponderum.

EXPOSITIS ſimplicibus facultatibus, dicendum eſt, quemadmodum miſceantur, quaeque ex his fiant. Miſcentur autem varie, neque hujus ullus modus eſt, cum ex ſimilibus alia demantur, alia adjiciantur; iiſdemque ſervatis, ponderum ratio mutetur. Itaque, cum facultatum materia non ita multiplex ſit, innumerabilia miſturarum genera ſunt; quae comprehendi ſi poſſent, tamen eſſet ſupervacuum. Nam & iidem effectus intra paucas compoſitiones ſunt, & mutare eas cuilibet, cognitis facultatibus, facile eſt. Itaque contentus his ero, quas accepi velut nobiliſſimas. In hoc autem volumine eas explicabo, quae vel deſiderari in prioribus potuerunt; vel ad eas curationes pertinent, quas protinus hic comprehendam ſic, ut tamen, quae magis communia ſunt, ſimul jungam. Si qua ſingulis, vel etiam paucis commo-

l. 1. M. F. *panacis.* *l.* 2. M. F. *timinia.* *l.* 5. M. F. *purgant.* *l.* 6. M. *item.* *l.* 12. M. F. P. addunt *& quid malagma & emplaſtrum & paſtillus inter ſe differant.* *l.* 15. M. F. P. om. *que.* *l.* 17. M. F. P. *parvis.* *l.* ead. M. P. *paucis accommodata.*

modata ſunt, in ipſorum locum differam.

Sed & ante ſciri volo, † in uncia pondus denariorum ſeptem eſſe. Unius deinde denarii pondus dividi a me in ſex partes, id eſt ſextantes, [1] ut idem in ſextante denarii habeam, quod Graeci habent in eo, quem ὀβολὸν [2] appellant. Is ad noſtra pondera [3] relatus paulo plus dimidio ſcrupulo facit.

2. *Quid* [4] *Malagma, & Emplaſtrum, & Paſtillus inter ſe differant.*

Malagmata vero, atque emplaſtra, paſtillique, quos τροχίσκους Graeci vocant, cum plurima eadem habeant; differunt eo, quod malagmata maxime ex floribus eorumque etiam ſurculis, emplaſtra paſtillique magis ex quibusdam metallicis fiunt. Deinde malagmata contuſa abunde molleſcunt: nam ſuper integram cutem injiciuntur: laborioſe vero conteruntur ea, ex quibus emplaſtra paſtillique fiunt; ne laedant vulnera, cum impoſita ſunt. Inter emplaſtrum autem & paſtillum hoc intereſt, quod emplaſtrum utique liquati aliquid accipit: in paſtillo tantum arida medicamenta aliquo humore junguntur. Tum emplaſtrum hoc modo fit. Arida medicamenta per ſe teruntur: deinde miſtis his inſtillatur aut acetum, aut ſi quis alius non pinguis humor acceſſurus eſt; & ea rurſus ex eo teruntur. Ea vero, quae liquari poſſunt, ad ignem ſimul liquantur; & ſi quid olei miſceri debet, tum infunditur. Interdum etiam aridum aliquod ex oleo prius coquitur. Ubi facta ſunt, quae ſeparatim fieri debuerunt, in

l. 2. M. F. P. *antea.* *l.* 5. M. F. P. *ſexuncias.* *l.* ead. M. F. P. *ſexuncia.* *l.* 7. M. F. P. *id.* *l.* 7. M. F. P. *relatum.* *l.* 9. M. F. P. ignorant *Quid malagma, & emplaſtrum, & paſtillus inter ſe differant.* *l.* 14. M. F. *odoribus.*

1 Rhod. de Ponderib. p. 24. 2 Rhod. de Ponderib. p. 27. 3 Rhod. de Ponder. p. 24. 4 Reineſ. Variar. Lect. II. 8. 189.

in unum omnia miſcentur. At paſtilli haec ratio eſt. Arida medicamenta contrita humore non pingui, ut vino vel aceto, coguntur, & rurſus coacta, inareſcunt: atque, ubi utendum eſt, ejuſdem generis humore diluuntur. Tum emplaſtrum imponitur, paſtillus illinitur, aut alicui molliori, † aut cerato miſcetur.

Cap. XVIII.

De Malagmatis. [1]

1. *Malagma adverſus calidas podagras.*

His cognitis, primum malagmata ſubjiciam; quae fere non ſunt refrigerandi; ſed calefaciendi cauſa reperta. Eſt tamen, quod refrigerare poteſt; ad calidas podagras aptum. Habet gallae & immaturae & alterius, coriandri ſeminis, cicutae, lachrymae aridae, gummi, ſingulorum plenum acetabulum, cerati eloti, quod πεπλυμένον Graeci vocant, ſelibram. Reliqua fere calefaciunt. Sed quaedam digerunt materiam, quaedam extrahunt, quae ἐπισπαστικὰ vocantur: pleraque certis partibus membrorum accommodata ſunt.

2. *Malagma ad materiam extrahendam.*

Si materia extrahenda eſt, ut in hydropico, in lateris dolore, in incipiente abſceſſu, in ſuppuratione quoque mediocri, aptum eſt id, quod habet reſinae aridae, nitri, ammoniaci, galbani, ſingulorum p. *. cerae p. *. Aut in quo haec ſunt: aeruginis raſae, thuris, ſingulorum p. II. *. ammoniaci

l. 3. M. F. P. *aut.* *l.* ead. M. F. *coquuntur.* *l.* 4. M. F. P. P. *cocta.* *l.* 11. M. F. P. *adverſum.* *l.* 15. M. F. P. *poſſit.* *l.* 23. M. F. P. *certis magis partibus.* *l.* 31. M. F. *pondo.* *l.* ead. M. F. *cerae pondo.*

1 AEgineta VII. 18. Oribaſ. Synopſ. III.

moniaci ſalis p. VI. * ſquamae aeris, cerae, ſingulorum p. VIII. * reſinae aridae. p. XII. *. aceti cyathus. Idem praeſtat cumini farina cum ſtruthio, & melle p. II. *.

3. Malagma ad jecur dolens.

Si jecur dolet, id in quo eſt balſami lachrymae p. XII. *. coſti, cinnamomi, caſſiae, corticis, myrrhae, croci, junci rotundi. balſami ſeminis, iridis illyricae, cardamomi, amomi, nardi, ſingulorum. p. XVI. *. Quibus adjicitur nardinum unguentum, donec cerati craſſitudo ſit. Et hujus quidem recentis uſus eſt: ſi vero ſervandum eſt, reſinae terebinthinae p. XVI. *. cerae p. X. *. ex vino leni contunduntur, & cum eo miſcentur.

4. Malagma ad lienem.

At, ſi lienis torquet, glandis, quam μυρο- 216, 15.
βάλανον Graeci vocant, cortex & nitrum paribus portionibus contunduntur, reſperguntur que aceto quam acerrimo: ubi cerati craſſitudinem habet, linteo, ante in aqua frigida madefacto, inlinitur, & ſic imponitur, ſupraque farina ordeacea injicitur: ſed manere ibi non amplius ſex horis debet, ne lienem conſumat: ſatiusque eſt id bis, aut ter fieri.

5. Malagma commune pluribus.

Commune autem & jocinori, & lieni, & abſceſſibus, & ſtrumae, parotidibus, articulis, calcibus quoque ſuppurantibus, aut aliter dolentibus, etiam concoctioni ventris, Lyſias compoſuit ex his: opopanacis, galbani, reſinae, ſingulorum p. II. *. ammonia-

l. 7. M. P. *caſiae.* *l.* 11. M. F. *nardium.* *l.* 15. M. F. P. ignorant *& cum eo miſcentur.* *l.* 18. M. F. P. om. *μυροβάλανον.* *l.* 22. M. F. P. *antea.* *l.* 23. M. P. *illinitur.* *l.* 28. M. F. P. om. *malagma commune pluribus.* *l.* 29. M. F. P. *communem.* *l.* 33. M. F. P. *hyſſopi.* *l.* ead. M. F. P. *opopanacis, ſtyracis galbani.*

moniaci, bdellii, cerae, ſevi taurini, iridis aridae p. IIII.*. cachryos acetabulo, piperis granis [1] quadraginta. quae contrita irino unguento temperantur.

6. *Malagma ad laterum dolorem.*

Ad laterum autem dolores compoſitio eſt [2] Apollophanis: in qua ſunt reſinae terebinthinae, thuris fuliginis, ſingulorum p. IV.*. bdellii, ammoniaci, iridis: ſevi aut vitulini, aut caprini a renibus, viſci, ſingulorum p. IV.*. Haec autem omnem dolorem levat, dura emollit, mediocriter calefacit.

7. *Ad idem Andreae.*

Ad idem valet Andreae quoque malagma, quod etiam reſolvit, humorem educit, pus maturat, ubi id maturum eſt, cutem rumpit, & ad cicatricem perducit. Prodeſt impoſitum minutis majoribusque abſceſſibus: item articulis, & coxis, & pedibus dolentibus: item, ſi quid in corpore colliſum eſt, reficit: praecordia quoque dura & inflata emollit: oſſa extrahit: ad omnia denique valet, quae adjuvare calor poteſt. Id habet cerae p. XI. *. viſci, ſycamini, quam alias ſycomorum vocant, lachrymae, ſingulorum p. I.*. piperis & rotundi, & longi, ammoniaci thymiamatis, bdellii, iridis Illyricae, cardamomi, xylobalſami, thuris maſculi, myrrhae, reſinae aridae, ſingulorum p. X.*. pyrethri, cocci gnidii, ſpumae nitri, ſalis ammoniaci, radicis ariſtolochiae Creticae, cucumeris agreſtis radicis, reſinae terebinthinae liquidae, ſingulorum

l. 2. M.F.P. *cachrios.* *l.* 5. M. F. P. *dolores.* *l.* 9. M.F.P. om. *aut.* *l.* 10. M. F. P. *ſicci.* *l.* 11. M. F. P. *eadem.* *l.* 12. F. P. *levant.* *l.* ead. M. F. P. *emolliunt.* *l.* ead. M. F. P. *faciunt.* *l.* 13. M. F. P. om. *Ad idem Andreae.* *l.* 14. M. F. P. *latus.* *l.* ead. M. F. P. *malagma, eſt quod.* *l.* 19. M. F. P. *articulis, ideoque &c.* *l.* 24. M. F. om. *. *l.* 26. M. F. P. *XI.* *l.* 31. M. P. *ariſtolochiae Creticae radicis.* *l.* 32. M. F. P. *radicis ex cucumere agreſti reſinae.*

1 Rhod. de Pond. p. 26. 2 Orib. Syn. III. C. Aur. A. M. II. 24. dicitur *Polyarchion* Marc. de M. c. XX. Æg. VII. 18.

lorum P. XX.*. quibus adjicitur unguenti irini, quantum ſatis eſt ad ea mollienda, atque cogenda.

8. *Malagmata ad reſolvenda, quae adſtricta ſunt; & mollienda, quae dura ſunt; & digerenda, quae coëunt.*

Praecipuum vero eſt ad reſolvenda, quae adſtricta ſunt, mollienda, quae dura ſunt, digerenda, quae coëunt, id, quod ad Polyarchum auctorem refertur. Habet junci quadrati, cardamomi, thuris fuliginis, amomi, cerae, reſinae liquidae, pares portiones.

9. *Aliud malagma ad eadem.*

Aliud ad eadem Nilei: crocomagmatis, quod quaſi recrementum ejus eſt, P. IV.*. ammoniaci thymiamatis, cerae, ſingulorum P. XXX.*. ex quibus duo priora ex aceto teruntur, cera cum roſa liquatur, & tum omnia junguntur.

10. *Malagma Moſchi ad molliendum.*

Proprie etiam dura mollit id, quod Moſchi eſſe dicitur. Habet galbani unciam, thuris fuliginis P. III.*. cerae, ammoniaci thymiamatis trientes [1], picis aridae P. II.*. aceti heminas tres.

11. *Malagma Medi ad digerenda, quae coëunt.*

Fertur etiam ad digerenda, quae coëunt, † ſub auctore Medo: quod habet cerae P. III.*. panacis P. *. ſemis, ſquamae acris, aluminis rotundi, item ſciſſilis, ſingulorum P. I.*. plumbi combuſti P. I.*. & ſemis.

12. *Malagma Panthemi ad eadem.*

Ad eadem Panthemius utebatur, calcis. P.*.

l. 15. M. *croci malagmatis.* P. *crocimagnatis.* *l.* 17. F. om. *thymiamatis.* *l.* 18. M. F. P. *XX.* *l.* 24. M. F. 2. *l.* 25. M. F. om. *. P. III.*. *l.* 29. M. F. 2. *l.* 30. M. F. om. *. *l.* 31. M. F. om. *. *l.* 32. M. F. om. *.

1 Rhodius de Ponderib. p. 12.

P. ✱. ſemis, ſinapis contriti, item foeni graeci, aluminis, ſingulorum P. I. ✱. ſevi bibuli P. II. ✱. & ſemis.

13. *Malagma ad ſtrumas.*

Ad ſtrumam multa malagmata invenio. Credo autem, quo pejus id malum eſt, minuſque facile diſcutitur, eo plura eſſe tentata; quae in perſonis varie reſponderunt. Andreas auctor eſt, ut haec miſceantur: urticae ſeminis P. I. ✱. piperis rotundi, bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, reſinae aridae, ſingulorum P. IV. ✱. reſinae liquidae, cerae, pyrethri, piperis longi: lactucae marinae ſeminis, ſulphuris ignem non experti, quod ἄπυρον vocatur, pares portiones.

14. *Aliud Miconis ad idem.*

Hoc autem Miconis [1] eſt: fecis aridae, aceti, ſpumae nitri, ſalis ammoniaci, ſinapis, cardamomi, radicis cucumeris ſilveſtris, reſinae, ſingulorum P. IV. ✱. Quae ex leni vino contunduntur.

15. *Aliud Malagma ad idem valens.*

Expeditius ad idem fit, quod habet viſci, felini ſtercoris, reſinae, ſulphuris ignem non experti pares portiones. Et in quo eſt ſulphuris P. I. ✱. lapidis, quem pyriten vocant, P. IV. ✱. cumini [2] acetabulum. Item in quo eſt lapidis ejuſdem pars una, ſulphuris duae partes, reſinae terebinthinae partes tres.

16. *Malagma ad ſtrumam, & phymata.*

Arabis autem cujuſdam eſt ad ſtrumam, & orientia tubercula, quae φύματα vocantur, quod haec digerit. Habet myrrhae, ſalis ammonia-

---

l. 1. M. F. om. ✱. *l.* 2. M F om. ✱. *l.* 3. M. F. P. om. II. ✱. *l.* 15. M. F. P. om. *pares portiones.* *l.* 20. M. F. P. *radicis ex cucumere ſylveſtri.* *l.* 21. M. F. P. VIII. *l.* 23. M. om. *ad idem.* *l.* 25. M. F. *ſementi.*

1 Plin. H. N. XX. 23. *Mictionis*, ubi alii *Myconis*, meminit. 2 I. Rhodius de Ponderib. p. 34.

moniaci, thuris, reſinae & liquidae & aridae, crocomagmatis, cerae, ſingulorum P. I. *. lapidis ejus, quem πυρίτην vocant, P. IV. *. quibus quidam adjiciunt ſulphuris P. II. *.

17. *Malagma ad ſtrumam, & tubera, & καρκινώδη.*

Eſt etiam proficiens in ſtruma; & in his tuberibus, quae difficulter concoquuntur; & in his, quae καρκινώδη vocantur, quod ex his conſtat: ſulphuris P. II. *. nitri P. IV. *. myrrhae P. VI. *. fuliginis thuris P. *. ſemis, ſalis ammoniaci P. III. *. cerae P. I. *.

18. *Malagma Protarchi ad parotidas, & favum, & mala ulcera.*

Protarchus autem ad παρωτίδας atque tubercula, quae μελικηρίδες, id eſt favi, vel φύματα nominantur, item mala ulcera, pumicis, reſinae pineae liquidae, thuris fuliginis, ſpumae nitri, iridis, ſingulorum P. VIII. *. cum cerae P. IX. *. miſcebat, hiſque olei cyathum & dimidium adjiciebat.

19. *Malagma adverſus panum, & phymata.*

At adverſus panum, tum primum orientem quod φύγεθλον Graeci vocant, & omne tuberculum, quod φύμα nominatur, miſcetur ochra, quae Attice nominatur, cum 247, 21.
duabus partibus ſimilae, hiſque, dum contunduntur, ſubinde mel inſtillatur, donec malagmatis craſſitudo ſit.

20. *Malagma adverſus phymata.*

Diſcutit etiam omne tuberculum, quod φῦμα vocatur, id, quod habet calcis, ſpumae nitri, piperis rotundi, ſingulorum P. I. *.

---

l. 2. M. F. *crocimagmatis.* *l.* 4. M. F. om. *. *l.* 6. M. P. καρκινώδας. *l.* 12. M. F. 2. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 15. M. F. P. *eaque.* *l.* 16. M. F. P. μελιμηρώδης. *l.* 25. M. F. φύγεθλον. *l.* 28. M. F. P. om. *dum.* *l.* 29. M. F. P. *contunditur.*

I. *. galbani P. II. *. ſalis P. IV. *. quae excipiuntur cerato ex roſa facto.

21. *Malagma ad ſupprimendum omne, quod abſcedit.*

Supprimit quoque omne, quod abſcedit, id, in quo eſt galbani, fabae freſſae, ſingulorum P. I. *. myrrhae, thuris, corticis ex radice capparis, ſingulorum P. IV. *. Satiſque omnia abſcedentia digerit murex combuſtus, & bene contritus, aceto ſubinde adjecto.

22. *Malagma ad ſanguinem ſupprimendum.*

At, ſi plus ſatis ſanguis ſubit, recte imponitur, quod adverſus phymata quoque poteſt. Conſtat ex his: bdellii, ſtyracis, ammoniaci, galbani, reſinae & aridae & liquidae pineae: item ex lentiſci, thuris, iridis, ſingulorum P. II. *.

23. *Malagma ad carcinomata & phymata lenienda.*

Carcinomata vero & phymata commode his leniuntur: galbani, viſci, ammoniaci, reſinae terebinthinae ſingulorum P. I. *. ſevi taurini P. *. ſemis, fecis combuſtae quam maxima portione, dum id ſiccius non faciat, quam eſſe malagma oportet.

24. *Malagma ad faciem contuſam ejusque livorem.*

Quod ſi facie contuſa livor ſubcruentus eſt, haec compoſitio nocte & die impoſita tollit. Ariſtolochiae, thapſiae, ſingulorum P. II. *. bdellii, ſtyracis, ammoniaci thymiamatis, galbani, reſinae aridae, & ex lentiſco liquidae, thuris maſculi, iridis Illyricae, cerae, ſingulorum P. IV. *. Eidem faba quoque impoſita proficit.

25.

---

l. 4. M. F. P. *que.* *l.* 6. M. F. *ex radice cupparis, coi ucis.* *l.* 12. M. F. P. *ſupprimendum & phymata.* *l.* 13. M. F. P. om. *plus.* *l.* 19. M. F. P. *sarcinodas.* *l.* 21. M. F. P. *carcinodae.* *l.* 23. M. F. P. *in ſingulis.* *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 27. M. F. P. *ad livorem faciei contuſae.*

25. *Malagmata* ἀναστομωτικὰ *ad aperiendum.*

Sunt etiam quaedam malagmata, quae ἀναστομωτικὰ Graeci vocant, quoniam aperiendi vim habent. Quale eſt, quod ex his conſtat: piperis longi, ſpumae nitri, ſingulorum p. II. *. eryſimi p. IV. *. quae cum melle miſcentur. Idoneaque etiam ſtrumae aperiendae ſunt. Ejus generis, vehementiusque ex his eſt, quod habet calcis p. IV. *. piperis grana ſex, nitri, cerae, ſingulorum 282.
p. X. *. mellis p. III. *. olei heminam.

26. *Miconis Malagma, ad reſolvendum aperiendumque ac purgandum.*

Miconis quoque eſt, quod reſolvit, aperit, purgat. Habet alcyonium, ſulphur, nitrum, pumicem, pari pondere; quibus tantum picis, & cerae adjicitur, ut fiat cerati craſſitudo.

27. *Malagma ad oſſa & nervos.*

Ad oſſa autem Ariſtogenis, fit ex his: ſulphuris p. I. *. reſinae terebinthinae, nitri ſpumae, & ex ſcilla partis interioris, plumbi eloti, ſingulorum p. II. *. thuris fuliginis p. VIII. *. ficus aridae quam pinguiſſimae, ſevi taurini, ſingulorum p. VIII. *. cerae p. XII. *. iridis Macedonicae p. VI. *. ſeſami fricti acetabulum. maximeque nervis & articulis malagma hoc convenit.

28. *Malagma Euthyclei ad articulos, & ad omnem dolorem.*

Euthyclei quod eſt, & ad articulos, & ad omnem dolorem, & ad veſicae, & ad recenti cicatrice contractos articulos, quas ἀγκύλας Graeci nominant, conveniens, habet fuligi-

l. 1. M. F. P. *ſtomachica.* *l.* 3. M. F. P. *ſtomachica.* *l.* 9. M. P. *eſt, id quod.* *l.* 11. M. F. 2. *l.* 12. M. *Niconis.* *l.* 14. M. *Niconis.* *l.* 16. M. F. P. *paribus portionibus.* *l.* 26. M. F. P. XI. *l.* ead. M. *Macedonia.* *l.* 28. M. F. P. om. *hoc.* *l.* 31. M. F. P. *igitur Euthyclei.* *l.* ead. M. F. Pom. *quod.* *l.* 34. M. F. P. om. *conveniens.* *l.* ead. M. F. P. *conveniens quod habet.*

liginis thuris acetabulum, reſinae tantundem, galbani ſine ſurculis ſeſcunciam, ammoniaci, bdellii, ſingulorum p. *. cerae p. *. ſemis. Aliud item fit, quod habet iridis, ammoniaci, galbani, nitri, ſingulorum p. XIV. *. reſinae liquidae p. VI. *. cerae p. XVI. *.

29. *Malagma Soſagorae ad dolores articulorum.*

Ad dolores articulorum Soſagorae: plumbi combuſti, papaveris lachrymae, corticis hyoſcyami, ſtyracis, peucedani, ſevi, reſinae, cerae par pondus.

30. *Chryſippi Malagma, ad idem valens.*

Eſt & Chryſippi: reſinae liquidae, ſandarachae, piperis, ſingulorum p. XII. *. quibus cerae paululum adjicitur.

31. *Cteſiphontis Malagma ad idem valens, & ad parotidas, & phymata, & ſtrumam.*

Cteſiphontis: cerae Creticae, reſinae terebinthinae, nitri quam ruberrimi, ſingulorum p. *. ſemis, olei cyathi tres. Sed id nitrum ante per triduum, inſtillata aqua, teritur, & cum ſextario ejus incoquitur, donec omnis humor conſumatur. Prodeſt vero ea compoſitio etiam ad parotidas, phymata, ſtrumam, omnemque coitum humoris emolliendum.

32. *Malagma ad articulos.*

Ad articulos, fici quoque aridae partem nepetae miſtam; vel uvam taminiam ſine ſeminibus cum pulegio recte aliquis imponit.

33. *Malagma Ariſtonis, adverſus podagras & recentia phymata, & omnes dolores.*

Eadem podagrae praeſidio ſunt. Sed ad eam

l. 5. M. F. 2. P. IIIX. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 12. M. F. P. *pares portiones.* *l.* 14. M. F. P. om. *eſt &.* *l.* 16. M. P. *paulum.* *l.* 17. M. *Cleſiphontis.* *l.* 19. M. *Cleſiphontis.* *l.* 21. M. F. om. *. *l.* 24. M. P. *poteſt.* *l.* 29. M. F. P. *aridi.* *l.* 30. M. F. *timiniam.* *l.* 34. M. F. *praeſidia.*

eam fit Ariſtonis quoque, quod habet nardi, cinnamomi, caſſiae, chamaeleontis, junci rotundi, ſingulorum p. VIII. *. ſevi caprini ex irino liquati p. XX. *. iridis p. I. *. quae in aceto quam acerrimo jacere per XX. dies debet. Idem autem etiam recentia phymata doloreſque omnes diſcutit.

34. *Theoxeni Malagma ad pedum dolores.*

At Theoxenus ad pedum dolores, ſevi a renibus partem tertiam, ſalis partes duas miſcebat, hiſque membranulam illitam imponebat; tum ſuperinjiciebat ammoniacum thymiama in aceto liquatum.

35. *Numenii Malagma ad podagram, caeteroſque articulos induratos.*

At Numenius podagram, caeteroſque articulos induratos hoc molliebat: abrotoni, roſae aridae, papaveris lachrymae, ſingulorum p. III. *. reſinae terebinthinae p. IV. *. thuris, ſpumae nitri, ſingulorum p. VIII. *. iridis, ariſtolochiae, ſingulorum p. XII. *. cerae p. III. *. quibus adjicitur cedriae cyathus unus, olei laurini cyathi tres, olei acerbi ſextarius.

36. *Dexii Malagma, ſi quando callus in articulis increvit.*

Si quando autem in articulis callus increvit, Dexius docuit imponere, calcis p. IV. *. ceruſſae p. VIII. reſinae pineae p. XX. *. piperis grana XXX. cerae p. II. *. Quibus, dum contunduntur, hemina vini lenis inſtillatur.

---

l. 2. M. P. *caſiae.* *l.* 8. M. F. P. *Theoſeni.* *l.* 9. M. F. P. *Theoſenus.* *l.* 13. M. F. *Thymiana.* *l.* 22. M. F. om. *. *l.* 23. P. *cedri.* M. F. *laurei.* *l.* 30. M. F. 2.

CAP. XIX.

De Emplaſtris.[1]

Ex emplaſtris autem nulla majorem uſum praeſtant, quam quae cruentis protinus vulneribus injiciuntur. ἔναιμα Graeci vocant. Haec enim reprimunt inflammationem, niſi magna vis eam cogit; atque tum illius quoque impetum minuunt, & glutinant vulnera, quae id non patiuntur, & cicatricem iiſdem inducunt. Conſtant autem ex medicamentis non pinguibus, ideoque ἀλίπαντα a Graecis nominantur.

1. *Barbarum Emplaſtrum nigrum, quod cruentis protinus vulneribus injicitur.*

Optimum ex his eſt, quod Barbarum[2] nominatur. Habet enim aeruginis raſae p. XII. *. ſpumae argenti p. XX. *. aluminis, picis aridae, reſinae pineae aridae, ſingulorum p. I. *. quibus adjiciuntur olei & aceti ſingulae heminae.

2. † *Choacon Emplaſtrum nigrum, ad idem valens.*

Alterum ad idem, quod Choacon vocant, habet ſpumae argenti p. X. *. reſinae aridae tantundem. ſed ſpuma prius ex tribus olei heminis coquitur. His duobus emplaſtris color niger eſt. qui fere talis fit, ex pice atque reſina: ut ex bitumine nigerrimus: ex aerugine, aut aeris ſquama, viridis: ex minio ruber; ex ceruſſa, albus.

3. *Baſilicon Emplaſtrum nigrum ad idem.*[3]

Paucae admodum compoſitiones ſunt, in quibus aliquid miſturae varietas novat. Ergo id quoque nigrum eſt, quod βασιλικὸν

---

l. 8. M. F. P. om. *tum.* *l.* 9. M. F. P. *tum.* *l.* ead. M. F. P. om. *non.* *l.* 10. M. F. P. om. *&* *l.* 12. M. F. P. *alipene.* *l.* 15. M. F. P. *vocatur.* *l.* 16. M. F. P. om: *enim.* *l.* 23. M. F. P. xc. *l.* 27. M. F. P. *at.*

1 P. Aegineta VII. 17. 2 Scribon. Larg. c. LXXVII. c. 207. 3 Oribaſ. Synopſ. III.

κὸν nominatur. Habet opopanacis p. I. *. galbani p. II. *. picis, & reſinae ſingulorum p. x. olei dimidium cyathum.

4. *Smaragdinum Emplaſtrum ad idem.* [1]

At, quod perviride eſt, Smaragdinum appellatur, in quo ſunt reſinae pineae p. III. *. cerae p. I. *. aeruginis, p. *. ſemis, thuris pollinis p. II. *. olei tantundem, & aceti, quo pollen & aerugo in unum cogantur.

5. *Emplaſtrum rufum ad idem.*

Eſt etiam coloris fere ruffi, quod celeriter ad cicatricem vulnera perducere videtur. Habet thuris p. I. reſinae p. II. *. ſquamae aeris p. III. *. ſpumae argenti p. xx. *. cerae p. c. *. olei heminam.

6. Παρακολλητικὸν *Emplaſtrum ad idem.*

Praeterea eſt, quod παρακολλητικὸν a glutinando vocant. Conſtat ex his: bituminis, aluminis ſciſſilis p. IV. *. ſpumae argenti p. IV. *. & olei veteris hemina.

7. *Cephalicum Emplaſtrum Philotae, capiti conveniens.*

Praeterea ſunt quaedam generis ejuſdem, quae, quia capitibus fractis maxime conveniunt, κεφαλικὰ a Graecis nominantur. Philotae compoſitio habet terrae Eretriae, chalcitidis, ſingulorum p. IV. *. myrrhae, aeris combuſti, ſingulorum p. x. *. ichthyocollae p. VI. *. aeruginis raſae, aluminis rotundi, miſyos crudi, ariſtolochiae, ſingulorum p. VIII. *. ſqamae aeris p. xx. thuris maſculi p. II. *. cerae p. I. roſae, & olei acerbi, ternos cyathos, aceti quantum ſatis eſt, dum arida ex eo conteruntur.

8. *Em-*

---

l. 1. M. F. P. *panacis.* *l.* 3. M. F. P. xx. *l.* 7. M. F. om. *. *l.* 8. M. F. P. *fuliginis.* *l.* ead. M. F. 2. *l.* ead. F. M. om. &. *l.* 9. M. F. P. *fuligo.* *l.* 14. F. M. IV. *l.* 15. F. xc. *l.* 17. M. F. *quam.* *l.* ead. M. F. om. προσκολλητικὸν. *l.* 20. M. F. x. *l.* 26. M. F. P. *Eritriae.* *l.* 29. M. F. *collae ſingulorum p.* VI. *l.* 30. M. F. *myſi.* *l.* 31. M. F. x. *l.* 32. M. F. om. *.

1 Scribon. Larg. c. LXXXIII.

8. *Emplaſtrum viride ad idem valens.*

Aliud ad idem viride. Habet aeris combuſti, ſquamae aeris, myrrhae, ichthyocollae, ſingulorum p. VI. * miſyos crudi, aeruginis raſae, ariſtolochiae, aluminis rotundi, ſingulorum p. VIII. *. cerae p. VI. olei heminam, aceti quod ſatis ſit.

9. *Tetrapharmacum Emplaſtrum, ad pus movendum.* [1]

Puri autem movendo non aliud melius, quam quod expeditiſſimum eſt, & [2] τετραφάρμακον a Graecis nominatur. Habet pares portiones cerae, picis, reſinae, ſevi taurini; ſi id non eſt, vitulini.

10. *Enneapharmacum Emplaſtrum ad pus movendum, & ad purgandum valens.*

Alterum ad idem, [3] ἐννεαφάρμακον nominatur; quod magis purgat. Conſtat ex novem rebus, cera, melle, ſevo, reſina, myrrha, roſa, medulla vel cervina vel vitulina vel bubula, oeſypo, butyro. Quorum quoque pondera paria miſcentur.

11. *Emplaſtra, quibus utriuſque rei facultas eſt.*

Sunt autem quaedam emplaſtra, quibus utriuſque rei facultas eſt, quae, niſi ſingula habenda ſit, meliora ſunt; alias deteriora, nec, niſi cum utraque opus eſt, aut in ſingulis ſingulorum inopia, utenda veniunt: ſed in copia rejicienda ſunt; his potius adhibitis, quae id proprie, quod eo tempore opus eſt, conſequuntur. Exempli cauſa duo proponam.

Attalum Emplaſtrum ad vulnera.

Eſt igitur ad vulnera Attalum: quod habet

---

l. 2. M. F. P. om. *habet.* *l.* 4. M. F. *miſſi.* *l.* 6. M. F. 1. *l.* ead. M. F. P. *hemina.* *l.* 11. M. P. om. *&.* *l.* 21. M. F. P. *hyſopo.* *l.* ead. F. M. P. *quorum ipſorum quoque.* *l.* 23. M. F. P. ignorant *Emplaſtra, quibus utriuſque rei facultas eſt.* *l.* 25. M. F. P. *ſi.* *l.* 26. M. P. F. *ſunt.* *l.* ead. a M. F. P. haec abſunt: *alias deteriora, nec, niſi cum utraque opus eſt, aut in ſing. ſingul. inopia, utenda veniunt.* *l.* 30. M. P. *proprie id.*

1 Scribon. Larg. cap. LXXXI. c. 211. 2 Caſaub. ad Spart. Adrianum, c. 21. p. 192. 3 Caſaub. ad Spartian. Adrian. c. 21. p. 192, 232.

bet ſquamae aeris p. VI. *. thuris fuliginis p. XV. *. ammoniaci tantundem, reſinae terebinthinae liquidae p. XXV. *. ſevi taurini tantundem, aceti heminas tres, olei ſextarium.

Judaei Emplaſtrum, fracto capiti accommodatum.

At inter ea, quae fracto capiti accommodantur, habent quidam id, quod ad auctorem Judaeum [1] refertur, Conſtat ex his: ſalis p. IV. *. ſquamae aeris rubri, aeris combuſti, ſingulorum p. XII. *. ammoniaci thymiamatis, thuris fuliginis, reſinae aridae, ſingulorum p, VI. *. reſinae Colophoniae, cerae, ſevi vitulini curati, ſingulorum p. XX. *. additur aceti ſeſquicyathus, olei minus 271, 8.
cyatho [2]. Quae τεθεραπευμένα Graeci appellant, nos curata vocamus; cum ex ſevo puta omnes membranulae diligenter exemptae ſunt, aut ex alio medicamento.

12. *Emplaſtra ἐπισπαστικά.* [3]

Sunt etiam quaedam emplaſtra nobilia ad extrahendum. quae ipſa quoque ἐπισπαστικά nominantur. Quale eſt, quod, quia lauri baccas habet, διὰ δαφνίδων appellatur. In eo eſt, reſinae terebinthinae p. X. *. nitri, cerae, picis aridae, baccarum lauri, ſingulorum p. XX. *. olei paululum. Quoties autem baccam, aut nucem, aut ſimile aliquid poſuero, ſcire oportebit, antequam expendatur, ei ſummam pelliculam eſſe demendam.

13. *Aliud διὰ δαφνίδων, ad extrahendum, & pus movendum.*

Aliud eodem nomine, quod puri quoque movendo eſt. Sevi vitulini, ammoniaci

l. 1. M. F. P. XVI. *l.* ead. om. *thuris.* *l.* 13. M. P. *colophoniacae.* *l.* 15. M. P. om. *additur.* *l.* ead. M. F. P. *ſeſquicyathum.* *l.* 16. F. M. P. *cyathum.* *l.* ead. F. M. P. om. *quae.* *l.* 17. F. M. P. *quae.* *l.* ead. M. F. P. *vocant.* *l.* 19. M. F. P. om. *aut.* *l.* 20. M. P. *διαδαφνίδων emplaſtrum ad extrahendum.* *l.* 27. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. M. F. P. *aut.* *l.* 33. M. F. P. *eo.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. III. 14. 2 Rhodius de Ponderib. & Menſur. p. 35. 3 Scrib. Larg. c. LXXXVI.

niaci thymiamatis, picis, cerae, nitri, baccarum lauri, reſinae aridae, ariſtolochiae, pyrethri, pares portiones.

14. *Philocratis Emplaſtrum, ad extrahendum, & pus movendum.*

Praeter haec, eſt Philocratis: quod habet ſalis ammoniaci p. VII. *. ariſtolochiae p. VIII. *. cerae, reſinae terebinthinae, fuliginis thuris, ſingulorum p. XV. *. ſpumae argenti p. XXXII. *. Quibus, ut pus quoque moveant, iridis p. III. *. galbani p. VI. *. adjiciuntur.

15. *Ῥυπῶδες Emplaſtrum, ad extrahendum.*

Optimum tamen ad extrahendum eſt id quod a ſimilitudine ſordium ῥυπῶδες Graeci appellant. Habet myrrhae, croci, iridis, propolis, bdellii, capitulorum punici mali, aluminis ſciſſilis & rotundi, miſyos, chalcitidis, atramenti ſutorii cocti, opopanacis, ſalis ammoniaci, viſci, ſingulorum p. IV. *. ariſtolochiae p. VIII. *. ſquamae aeris p. XVI. *. reſinae terebinthinae p. LXXV. *. cerae, & ſevi vel taurini vel hircini ſingulorum p. C. *.

16. *Emplaſtrum Hecataei, ad extrahendum.*

Hecataeo quoque auctore emplaſtrum generis ejuſdem fit ex his: galbani p. II. *. fuliginis thuris p. IV. *. picis p. V. *. cerae, & reſinae terebinthinae, ſingulorum p. VIII. *. quibus paulum irini unguenti miſcetur.

17. *Alexandrinum Emplaſtrum viride, ad extrahendum.*

Valenſque ad idem emplaſtrum viride Ale-

---

l. 6. M. F. P. *hac.* *l.* 11. M. F. P. IV. *l.* 18. M. F. P. *aluminis & ſciſſilis.* *l.* 18. M. F. P. *miſii.* *l.* 19. M. F. P. *chalcitis.* *l.* 20. M. P. *Panacis.* *l.* 23. M. F. LXV. P. LXXXVI. *l.* 24. M. F. P. om. *ſingulorum.* *l.* ead. M. F. P. XC.

Alexandrinum eſt. Habet aluminis ſciſſilis p. VIII. *. ſalis ammoniaci, p. VII. *. ſquamae aeris p. XVI. *. myrrhae, thuris, ſingulorum p. XVIII. *. cerae p. CL. *. reſinae Colophoniae aut pineae p. CXC. *. olei heminam, aceti ſextarium.

18. *De Emplaſtris exedentibus.*

Quaedam autem ſunt emplaſtra exedentia, quae σηπτικὰ Graeci vocant, quale eſt id, quod habet reſinae terebinthinae, fuliginis thuris, ſingulorum p. II. *. ſquamae aeris p. I. *. ladani p. II. *. aluminis tantundem, ſpumae argenti p. IV. *.

19. *Emplaſtrum, quod exeſt corpus, oſſa reſolvit, & ſupercreſcentem carnem coërcet.*

Exeſt etiam vehementer corpus, atque oſſa quoque reſolvit, & ſupercreſcentem carnem coërcet, id, quod habet ſpumae argenti, ſquamae aeris, uncias ſingulas; nitri ignem non experti, lapidis Aſii, ariſtolochiae p. ſextantes [1], cerae, reſinae terebinthinae, thuris, olei veteris, atramenti ſutorii, ſalis ammoniaci p. ſemis, aeruginis raſae p. [2] beſſem, aceti ſcillitici heminam, vini amimaei tantundem.

20. *Emplaſtra adverſus morſus, & alia recentiora vulnera.*

Emplaſtrum Diogenis nigrum.

Sunt etiam adverſus morſus quaedam accommodata; quale eſt Diogenis nigrum: quod habet bituminis, cerae, reſinae pineae aridae, ſingulorum p. XX. *. ſpumae argenti p. C. *. olei § ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamae aeris p. IV. ceruſſae, & aeruginis raſae ſin-

l. 2. M. F. VIII. *l.* 5. M. F. P. *colophoniacae.* *l.* ead. F. CXXC. *l.* 9. M. F. P. σηπτά. *l.* 11. M. F. *. P. III. *l.* 14. M. F. P. *corpus & oſſa.* *l.* 20. M. F. *Taſii.* *l.* 24. M. *ſcilliti.* *l.* 28. M. F. P. ignorant *Emplaſtrum Diogenis nigrum.* *l.* 30. M. F. *Diogeni.* *l.* 34. M. F. P. *paſſae.*

1 I. Rhodius de Ponderib. p. 13. 2 I. Rhodius de Ponderib. p. 11, 12. §. I. Rhodius de Ponderib. p. 27.

ſingulorum p. VIII. *. ammoniaci p. XII. *. cerae, reſinae pineae, ſingulorum p. XXV. *. ſpumae argenti p. C. *. olei ſextarium. Aut in quo ſunt ſquamae aeris p. XIV. *. galbani p. VI. *. ceruſſae, & aeruginis raſae, ſingulorum p. VIII. *. ammoniaci p, XII. cerae, reſinae pineae, ſingulorum p. LV. *. ex quibus ſpuma argenti concoquitur.

21. *Epheſium Emplaſtrum rubrum, ad idem valens.*

Rubrum quoque emplaſtrum, quod Epheſium vocatur, huc aptum eſt. Habet reſinae terebinthinae p. II. *. galbani p. IV. *. minii ſinopici p. VI. *. thuris fuliginis p. VI. *. cerae p. VIII. *. ſpumae argenti p. LVI. *. olei veteris heminam.

22. *Aliud Emplaſtrum, ad idem valens.*

Item id, quod ex his conſtat; ſquamae aeris, thuris fuliginis, ſingulorum p. IV. *. galbani p. VI. *. ſalis ammoniaci p. XII. Z. *. cerae p. XXV. *. olei tribus heminis. Haec autem aliis quoque recentioribus vulneribus recte imponuntur.

23. Λευκὰ *Emplaſtra non gravibus vulneribus accommodata, & maxime ſenilibus.*

Sunt etiam alba lenia, λευκὰ Graeci vocant, fere non gravibus vulneribus accommodata, praecipueque ſenilibus. Quale eſt quod habet ceruſſae p. LII. *. ſevi vitulini curati, & cerae, ſingulorum p. LVIII. *. olei heminas tres, ex quibus ea ceruſſa coquitur.

24. *Elephantinum Emplaſtrum.* [1]

Aliud, quod habet ceruſſae p. XX. *. cerae. p. LV. *.

---

l. 5. P. VI. *l.* 6. M. F. p. XXII. *l.* ead. P. om. *ammoniaci.* p. XXII. *l.* ead. F. P. *cereae.* M. *cerae.* *l.* 7. M. F. P. om. *ex quibus.* *l.* 9. M. F. P. *Ethefium.* *l.* 12. M. F. P. *Ethefium.* *l.* 34. M. F. P. X.

1 Oribaſ. Synopſ. l. III.

p. LV. *. olei heminam, aquae ſextarium. Quae quoties adjiciuntur ceruſſae vel ſpumae argenti, ſcire licet, illa ex his coquenda eſſe. Eſt autem ea percandida compoſitio, quae ſupra poſita eſt, ideoque elephantina nominatur.

25. *Lenia Emplaſtra.*

Lenia quoque quaedam emplaſtra ſunt, quae [1] λιπαρὰ fere Graeci nominant; ut id quod habet minii p. IV. *. ſpumae argenti p. XXV. *. cerae, & adipis ſuillae ſingulorum p. XXXV. *. vitellos ovorum quatuor.

26. *Emplaſtrum lene.*

Alia compoſitio generis ejuſdem: cerae, reſinae terebinthinae, ſingulorum p. V. *. ceruſſae p. VIII. *. ſpumae argenti, plumbi retrimenti, (σκωρίαν μολύβδυ Graeci vocant) 247, 34.
ſingulorum p. X. *. cicini olei, & myrtei, ſingulorum heminae tertia.

27. *Archagathi Emplaſtrum lene.*

Alia, quae ad auctorem Archagathum refertur: miſyos cocti, aeris combuſti, ſingulorum p. IV. *. ceruſſae coctae p. VIII. *. reſinae terebinthinae p. X. *. ſpumae argenti p. VI. *.

28. *Emplaſtra ejuſdem generis, ad leniendum apta.*

Etiamnum generis ejuſdem: ſpumae argenti, cerae, adipis ſuillae, ſingulorum p. XXVII. *. vitelli cocti, roſae hemina. Aut compoſitio haec: cerati ex oleo myrteo facti partes tres, adipis ſuillae pars quarta, paululum ex plumbi retrimento. Aut haec compoſitio; ſpumae argenti [2] ſelibra: ex olei hemina, & aquae marinae altera, cocta donec

---

l. 9. M. F. P. *quas.* *l.* ead. M. F. P. λιπαρὰς. *l.* 12. M. F. P. XXXVII. *l.* ead. M. F. P. om. *ovorum.* *l.* 15. M. F. VI. *l.* 17. M. P. *recrementi.* *l.* ead. M. F. μολύϐδι. *l.* 18. M. F. P. XX. *l.* 19. M. F. P. om. *tertia.* *l.* 21. F. *tertia.* *l.* 22. M. F. P. *miſii.* *l.* 29. F. *cocti* IV. *roſae.* *l.* 30. M. F. P. ignorant *aut compoſitio haec.* *l.* 31. M. F. P. *paulum.* *l.* 32. M. F. P. *recremento.* *l.* ead. M. F. P. om. *haec compoſ.*

1 Plin. XIII. 9. & XXXIII. 6. 2 Rhodius de Ponderib. p. 12.

nec bullire deſierit, cui paulum cerae ſit adjectum. Aut haec: pares portiones cerae, ſevi, ſtibii, ſpumae argenti, ceruſſae.

Cap. XX.

De Paſtillis.

Et primo de his, qui ad recentia vulnera glutinanda, ſanandaque apti ſunt.

Pastilli quoque facultates diverſas habent. Sunt enim ad recentia vulnera glutinanda ſanandaque apti. Qualis eſt, qui habet chalcitidis, miſyos, ſpumae nitri, floris aeris, gallae, aluminis ſciſſilis modice cocti, ſingulorum p. i. *. aeris combuſti, capitulorum mali punici, ſingulorum p. iii. *. Hunc oportet diluere aceto, ac ſic, ubi vulnus glutinandum eſt, illinere. At, ſi nervoſus aut muſculoſus is locus eſt, commodius eſt cerato miſcere, ſic ut illius octo partes, nona hujus ſit.

1. *Alius Paſtillus ad glutinanda vulnera.*

Alius ad idem. Conſtat ex his: bituminis, aluminis ſciſſilis, ſingulorum, p. i. *. aeris combuſti p. iv. *. ſpumae argenti p. xi. *. olei ſextario.

2. *De Sphragide Paſtillo, quem Polyidas confecit ad glutinandum vulnus.*

Sed longe Polyidae [1] celeberrimus eſt: σφραγίς autem nominatur. Qui habet aluminis ſciſſilis p. iv. *. atramenti ſutorii p. ii. *. myrrhae p. v. *. aloës tantundem, capitulorum punici mali, fellis taurini, ſingulorum p. vi. *. quae contrita vino auſtero excipiuntur.

3. *Paſtil-*

---

l. 2. M. F. P. om. *haec.* *l.* 3. M. F. *ſtibis.* *l.* 11. M. F. P. *chalcitis.* *l.* ead. M. F. P. *miſii.* *l.* 15. M. F. P. om. *ac.* *l.* 25. M. F. *Polybus.* P. *Polybius.* *l.* 27. M. F. *Polybi.* P. *Polybii.* *l.* 29. M. F. xi. 2.

1 Caelius Aurelian. de Acut. Morb. III. 3.

3. *Paſtillus ad ulcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, & in obſcoenis partibus, inflammationeſque eorum.*

Ad ulcera ſordida, & nigritiem in auribus, naribus, obſcoenis partibus, inflammationeſque eorum: chryſocollae p. I. *. atramenti ſutorii, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. II. *. halicacabi corticis p. IV. *. minii p. VI. *. ſpumae argenti p. XII. *. ceruſſae p. XVI. *. quae ex aceto coguntur, &, ubi utendum eſt, diluuntur.

4. *Paſtillus Andronis ad uvam inflammatam, ad naturalia ſordida, etiam cancro laborantia.*

Andronis [1] vero eſt ad uvam inflammatam, ad naturalia ſordida, etiam cancro laborantia: gallae, atramenti ſutorii, myrrhae, ſingulorum p. I. *. ariſtolochiae, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. II. *. capitulorum punici mali p. XXV. *. ex paſſo coactorum &, cum uſus exigit, aceto vel vino dilutorum, prout valentius aut levius vitium eſt, cui medendum eſt.

5. *Paſtillus ad fiſſa ani, vel ora venarum fundentia ſanguinem, vel cancrum.*

Proprie autem ad ani fiſſa, vel ora venarum fundentia ſanguinem, vel cancrum valet: aeruginis p. II. *. myrrhae p. IV. *. gummi p. VIII. *. thuris p. XII. *. ſtibii, lacrymae papaveris, acaciae, ſingulorum p. XVI. quae ex vino & teruntur, & in ipſo uſu deliquantur.

6. *Paſtillus ad expellendum calculum ex veſica.*

Expellere autem ex veſica cum urina calculum videtur haec compoſitio: caſſiae, croci,

---

l. 2. M. F. om. *& in.* *l.* 8. M. *haliacacabi.* *l.* 10. M. F. P. *aceto & coguntur.* *l.* 18. M. F. *capitula.* *l.* 19. M. F. *coacta.* *l.* 20. M. F. *diluta.* *l.* 21. M. F. P. *lenius.* *l.* ead. M. *fixa.* *l.* 27. M. F. P. om. *valet.* *l.* ead. M. F. P. XII. *l.* 28. M. P. F. om. *gummi.* p. VIII. *. *thuris* p. XII. *l.* ead. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 29. M. F. P. XVI. *. *quae.* *l.* 32. M. F. P. *cum urina.* *l.* 34. M. P. *caſiae.*

1 Oribaſ. Synopſ. III. Galen. de Comp. Med. ſecund. loc. III. 3.

croci, myrrhae, coſti, nardi, cinnamomi, dulcis radicis, balſami, hyperici pares portiones conteruntur; deinde vinum lene inſtillatur, & paſtilli fiunt, qui ſinguli habeant p. I. *. hique ſinguli quotidie mane jejuno dantur.

Cap. XXI.

De Peſſis.

Haec tria compoſitionum genera, id eſt, quae in malagmatis, emplaſtris paſtilliſque ſunt, maximum praecipueque varium uſum praeſtant. Sed alia quoque utilia ſunt: ut ea quae feminis ſubjiciunt. πεσσοὺς Graeci vocant. † Eorum haec proprietas eſt: medicamenta compoſita molli lana excipiuntur, eaque lana naturalibus conditur.

1. *Ad ſanguinem evocandum.*

Ad ſanguinem autem evocandum, cauneis duabus adjicitur nitri p. I. *. aut allii ſemen conteritur, adjicitur myrrhae paululum, & unguento ſuſino miſcetur. Aut cucumeris ſylveſtris pars interior ex lacte muliebri diluitur.

2. *Ad vulvam molliendam.*

Ad vulvam molliendam, ovi vitellus, & foenum Graecum, & roſa, & crocum temperantur. Aut elaterii p. III. *. ſalis tantundem, uvae taminiae p. VI. *. melle excipiuntur.

3. *Alia Peſſi compoſitio, ad idem valens.*

Aliud Boëtho [1] auctore: quod habet croci, reſinae terebinthinae, ſingulorum p. IV. *. myr-

l. 14. M. F. P. *ſubjiciuntur.* *l.* 19. M. F. *canneis.* *l.* 28. M. F. 2. *l.* 29. M. F. *timiniae.* *l.* 32. M. F. P. *aut.* *l.* ead. M. F. P. om. *quod habet.*

1 Ejus meminit Cicero de Divin. II. 12.

myrrhae p. III. *. roſae p. I. *. ſevi vitulini p. III. cerae p. II. *. miſcentur.

4. *Ad inflammationes vulvae Numenii Peſſus.*

Optima autem adverſus inflammationes vulvae Numenii compoſitio eſt, quae habet croci p. III. *. cerae p. I. *. butyri p. VIII. *. adipis anſerinae p. XII. *. vitellos coctos duos, roſae minus cyatho. 263, 15.

5. *Ad ejiciendum e vulva infantem mortuum.*

Si vero infans intus deceſſit, quo facilius ejiciatur, malicorium ex aqua terendum, eoque utendum eſt.

6. *Si mulier vitio locorum concidit, qua curatione utendum ſit.*

† Si concidere vitio locorum mulier ſolet, cochleae cum teſtis ſuis comburendae, conterendaeque, deinde his mel adjiciendum.

7. *Si mulier non comprehendit.*

Si non comprehendit, adeps leonina ex roſa mollienda eſt.

CAP. XXII.

De Medicamentis, quibus aridis utimur.

1. *Ad carnem ſupercreſcentem exedendam.*

QUAEDAM miſturae medicamentorum ſunt, quibus aridis neque coactis utimur ſic, ut inſpergamus; aut cum aliquo liquido mixta illinamus: quale eſt, ad carnem ſupercreſcentem exedendam, quod habet ſquamae aeris, fuliginis thuris, ſingulorum p. I. *, aeruginis p. II. *. Haec autem eadem cum melle purgant ulcera; & cum cera, implent. Miſy quoque & galla, ſi paribus portionibus miſceantur, corpus conſumunt: eaque vel arida inſper-

---

l. 11. M. F. *malocorium.* *l.* 17. M. F. P. *adjiciendum eſt.* *l.* 18. *a.* M. F. P. abſunt haec: *ſi mulier non comprehendit.* *l.* 24. M. F. *quaedam autem miſturae.* *l.* 29. M. F. P. om. *aeris.* *l.* 32. M. F. P. om. *&*.

ſpergere licet, vel excepta cadmia illinire.

2. *Ad putrem carnem continendam, ne ultra ſerpat, eamque leniter exedendam, plures compoſitiones.*

Putrem vero carnem continet, neque ultra ſerpere patitur, & leniter exeſt, mel vel cum lenticula, vel cum marrubio, vel cum oleae foliis, ante ex vino decoctis. Item ſertula campana in mulſo cocta, deinde contrita. Aut calx cum cerato. Aut amarae nuces cum allio, ſic ut hujus pars tertia ſit, paululumque his croci adjiciatur. Aut quod habet ſpumae argenti p. vi. *. cornu bubuli combuſti p. xii. *. olei myrtei, & vini cyathos ternos. Aut quod ex his conſtat: floris punici mali, atramenti ſutorii, aloës, ſingulorum p. ii. *. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum p. iv. *. gallae p. viii. *. ariſtolochiae p. x. *. Vehementius idem facit, etiam adurendo, auripigmentum cum chalcitide, & aut nitro, aut calce, aut charta combuſta. Item ſal cum aceto. Vel ea compoſitio, quae habet chalcitidis, capitulorum mali punici, aloës, ſingulorum p. ii. *. aluminis ſciſſilis, thuris, ſingulorum p. iv. *. gallae p. viii. *. ariſtolochiae p. x. *. mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Vel cantharidum, ſulphuris, ſingulorum p. i. *. lolii p. iii. *. quibus adjicitur picis liquidae quantum ſatis eſt ad jungendum. Vel chalcitis quoque cum reſina & ruta mixta: aut cum eadem reſina diphryges: aut uva taminia cum pice liquida. Idem vero poſſunt & feces vini combuſtae, & calcis & nitri pares

l. 12. M. F. P. *paulumque.* *l.* 27. M. F. P. *cantharides.* p. xi. *l.* 28. M. F. P. om. *ſingulorum.* *l.* 32. M. F. *timinia.* *l.* 34. M. F. P. om. *&.*

pares portiones. Vel aluminis ſciſſilis p. I. thuris, ſandarachae; nitri, ſingulorum p. I. *. gallae p. VIII. *. ariſtolochiae p. X. *. mellis quantum ſatis eſt.

3. *Herae compoſitio.* [1]

Eſt etiam Herae compoſitio, quae habet myrrhae, chalcitidis, ſingulorum, p. II. *. aloës, thuris, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. IV. *. ariſtolochiae, gallae immaturae, ſingulorum p. VIII. *. malicorii contriti p. XX. *.

4. *Judaei compoſitio.*

Eſt & Judaei: in qua ſunt calcis partes duae, nitri quam ruberrimi pars tertia: quae urina impuberis pueri coguntur, donec ſtrigmenti craſſitudo ſit. Sed ſubinde is locus, cui id illinitur, madefaciendus eſt.

5. *Jollae compoſitio.*

At Jollas, chartae combuſtae, ſandarachae, ſingulorum p. I. *. calcis p. II. p. auripigmenti tantundem miſcebat.

6. *Ad ſanguinis profluvia vel ex membrana cerebri, vel aliis locis; & ad cancrum, & ad inducendam cicatricem, & ad coërcendam carnem increſcentem.*

Si vero ex membrana, quae ſuper cerebrum eſt, profluit ſanguis, vitellus combuſtus & contritus inſpergi debet. Si ex alio loco ſanguinis profluvium eſt, auripigmenti, ſquamae aeris, ſingulorum p. I. *. ſandarachae p. II. *. marmoris cocti p. IV. *. inſpergi debent. Eadem cancro quoque obſiſtunt. Ad inducendam cicatricem, ſqamae aeris, thuris fuliginis, ſingulorum p. II. *.

---

l. 5. M. F. P. *Hierae.* *l.* 6. M. P. F. *Hierae.* *l.* 10. M. *malacorit.* *l.* 11. F. om. XX. *l.* 13. F. om. *&*. M. *etſi.* *l.* 25. M. F. P. *creſcentem.* *l.* 28. M. F. P. *ex.* *l.* 31. M. F. om. *. *l.* 32. M. F. *debet.*

1 Oribaſ. Synopſ. L. III. de *Paſtillis.*

p. ii. *. calcis p. iv. p. Eadem increſcentem quoque carnem coërcent.

7. *Timaei compoſitio ad ignem ſacrum vel cancrum.*

Timaeus autem ad ignem ſacrum, & ad cancrum his utebatur: myrrhae p. ii. *. thuris, atramenti ſutorii, ſingulorum p. iii. *. ſandarachae, auripigmenti, ſqamae aeris, ſingulorum p. iv. *. gallae p. vi. *. ceruſſae combuſtae p. viii. *. Eadem vel arida inſperſa, vel melle excepta idem praeſtant.

8. *Ad ſternutamenta excitanda.*

Sternutamenta vero & albo veratro, vel ſtruthio conjecto in nares excitantur. vel his miſtis: piperis, veratri albi, ſingulorum p. iii. caſtorei p. i. *. ſpumae nitri p. ii. *. ſtruthii p. iii. *.

9. *Gargarizationes quibus fieri debeant.*

Gargarizationes autem aut laevandi cauſa fiunt, aut reprimendi, aut evocandi. Laevant, lac, cremor vel ptiſanae, vel furfurum. Reprimit autem aqua, in qua vel lenticula, vel roſa, vel rubus, vel cotoneum malum, vel palmulae decoctae ſunt. Evocant, ſinapi, piper.

Cap. XXIII.

De Antidotis,

& quibus malis opitulentur.

Antidota raro, ſed praecipue interdum neceſſaria ſunt, quia graviſſimis caſibus opitulantur. Ea recte quidem dantur colliſis corporibus vel per ictus, vel ubi ex alto deciderunt, vel in viſcerum, late-

l. 1. M. F. P. om. p. ii. *. *l.* 4. F. *vel ad cancrum.* *l.* 5. M. F. P. *vel.* *l.* 16. M. F. i. *l.* 17. P. viii. *l.* 22. M. F. P. om. *autem.* *l.* 33. M. om. *in.*

laterum, faucium, interiorumque partium doloribus. Maxime autem deſideranda ſunt adverſus venena, vel per morſus, vel per cibos, aut potiones noſtris corporibus inſerta.

1. Compoſitio antidoti.

Unum eſt, quod habet lacrymae papaveris p. *. z. acori, malabathri p. v. *. iridis Illyricae, gummi, ſingulorum p. II. *. aniſi p. III. *. nardi Gallici, foliorum roſae aridorum, cardamomi, ſingulorum p. IV. *. petroſelini p. *. III. z. trifolii p. v. *. caſſiae nigrae, ſilis. bdellii, carpobalſami, ſeminis papaveris albi, ſingulorum p. *. z. ſtyracis p. *. v. z. myrrhae, opopanacis, nardi Syri, thuris maſculi, hypociſtidis ſucci, ſingulorum p. VI. *. caſtorei p. VI. *. coſti, piperis albi, galbani, reſinae terebinthinae, croci, floris junci rotundi, ſingulorum p. VI. *. z. dulcis radicis p. VIII. *. z. quae melle vel paſſo excipiuntur.

2. *Aliud antidotum*, [1] *Ambroſia nominatum; quod Zopyrus Ptolemaeo regi compoſuit.*

Alterum, quod Zopyrus regi Ptolemaeo dicitur compoſuiſſe, atque Ambroſiam nominaſſe, ex his conſtat: coſti, thuris maſculi, ſingulorum p. v. *. piperis albi p. *. z. floris junci rotundi p. II. *. cinamomi p. III. *. caſſiae nigrae p. IV. *. croci Cilicii p. *. IV. z. myrrhae, quam ſtacten nominant, p. v. *. nardi Indici p. *. v. z, quae ſingula contrita melle cocto excipiuntur: deinde, ubi utendum eſt, id, quod [2] AEgyptiae fabae magnitudinem impleat, in potione vini diluitur.

 3. *An-*

l. 11. M. F. om. *. *l.* ead. M F. IV. *l.* ead. F. *perfolii.* *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 12. M. F. P. *balſami.* *l.* 13. M. F. P. *piperis.* *l.* 14. F. om. *. M. VIII. P. VIII. *. *l.* 19. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 20. F. *quae vel melle.* *l.* 26. M. F. om. *. *l.* 27. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 28. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 29. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. P. *nominat.* *l.* 30. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. P. VIII.

1 Ambroſiae Junii Criſpi meminit Marcellus de Med. cap. XXIII. p. 345. 2 Rhodius de Ponderib. p. 25.

3. *Antidotum Mithridatis.* [1]

Nobiliſſimum autem eſt Mithridatis. quod quotidie ſumendo rex ille dicitur adverſus venenorum pericula tutum corpus ſuum reddidiſſe. In quo haec ſunt: coſti p. *. z. acori p. v. *. hyperici, cumini, ſagapeni, acaciae ſucci, iridis Illyricae, cardamomi, ſingulorum p. II. *. aniſi p. III. *. nardi Gallici, gentianae radicis, aridorum roſae foliorum, ſingulorum p. IV. *. papaveris lachrymae, petroſelini, ſingulorum p. *. IV. z. caſſiae, ſileris, lolii, piperis longi ſingulorum p. VI. *. ſtyracis p. *. V. z. caſtorei, thuris, hypociſtidis ſucci, myrrhae, opopanacis, ſingulorum p. VI. *. malabathri folii p. VI. *. floris junci rotundi, reſinae terebinthinae, galbani, dauci Cretici ſeminis, ſingulorum p. *. V. z. nardi, opobalſami, ſingulorum p. *. VI. z. thlaſpis p. *. VI. radicis Ponticae p. VII. *. croci, zinziberis, cinnamomi, ſingulorum p. *. VIII. Haec contrita melle excipiuntur, & adverſus venenum, quod magnitudinem nucis Graecae impleat, ex vino datur. In caeteris autem affectibus corporis pro modo eorum vel quod [2] AEgyptiae fabae vel ervi magnitudinem impleat, ſatis eſt.

CAP. XXIV.

De Acopis. [3]

1. *Acopum nervis utile.*

ACOPA quoque utilia nervis ſunt. Quale eſt, quod habet floris junci rotundi p. *. II. zz. coſti, junci quadrati,

l. 6. M. F. om. *. *l.* ead. F. om. *. *l.* 8. M. F. om. *. *l.* 10. M. F. om. *. *l.* 12. M. F. *ſcilis.* *l.* 13. F. om. *. *l.* 15. M. F. om. *. *l.* 18. M. F. VI. *l.* 19. F. V. *. zz. *l.* 21. F. om. VIII. *. *l.* 26. M. F. *vel quod ervi.*

1 Plin. H. N. XXIII. 18. 2 Jo. Rhodius de Ponderib. p. 26. 3 Scribon. Larg. cap. CLIV. c. 26.

drati, lauri baccarum, ammoniaci, cardamomi, ſingulorum p. *. IV. z. myrrhae, aeris combuſti, ſingulorum p. VII. *. iridis Illyricae, cerae, ſingulorum p. IV. *. Alexandrini calami, junci rotundi, aſpalathi, xylobalſami, ſingulorum p. XVIII. *. ſevi p. I. *. unguenti irini cyathum.

2. *Acopum Elodes nervis utile.*

Alterum, quod ἐλαιώδεις vocant, hoc modo fit: cerae p. *. z. olei tantundem, reſinae terebinthinae ad nucis juglandis magnitudinem; ſimul incoquuntur: deinde infuſa in mortario teruntur, inſtillaturque ſubinde quam optimi mellis acetabulum, tum irini unguenti, & roſae terni cyathi.

3. Ἔγχριστα *ad ulcera purganda & implenda.*

Ἔγχριστα autem Graeci vocant liquida, quae illinuntur. Quale eſt, quod fit ad ulcera purganda & implenda, maxime inter nervos, paribus portionibus inter ſe mixtis, butyri, medullae vitulinae, ſevi vitulini, adipis anſerinae, cerae, mellis, reſinae terebinthinae, roſae, olei cicini. Quae ſeparatim omnia liquantur, deinde liquida miſcentur, & tum ſimul teruntur. Et hoc quidem magis purgat: magis vero emollit, ſi pro roſa cyprus infunditur.

4. *Ad ſacrum ignem.*

Ad ſacrum ignem: ſpumae argenti p. VI. *. cornu bubuli combuſti p. II. *. conteruntur, adjiciturque invicem vinum, & id, quod ſpecialiter [1] ſic vocatur, & myrteum, donec utriuſque terni cyathi conficiantur.

CAP.

---

l. 3. F. *. VII. *l.* 5. M. F. *aſphalti.* *l.* 8. M. F. P. *Elaeodes.* *l.* 23. M. F. P. *cilicini.* *l.* 32. M. P. *ſit.*

1 Omnes edit. *Sil.* cujus meminit Plin. H. N. XXXIII. 13. Plura loca congeſſit Rhodius ad Scribon. Larg. cap. XXX. c. 126. & in Lexico.

Cap. XXV.

De Catapotiis.

1. *Catapotium ad ſomnum accerſendum, & levationem doloris, & ſimul ad coquendum.*

Catapotia quoque multa ſunt, variisque de cauſis fiunt. Ἀνώδυνα vocant, quae ſomno dolorem levant. Quibus uti, niſi nimia neceſſitas urget, alienum eſt. Sunt enim ex vehementibus medicamentis, & ſtomacho alienis. Prodeſt tamen etiam ad concoquendum, quod habet papaveris lachrymae, galbani, ſingulorum p. I. *. myrrhae, caſtorei, piperis, ſingulorum p. II. Ex quibus, quod ervi magnitudinem habet, ſatis eſt devoraſſe.

2. *Catapotium valentius ad ſomnum.*

Alterum, ſtomacho pejus, ad ſomnum valentius, ex his fit: mandragorae p. *. z. apii ſeminis, item hyoſcyami ſeminis, ſingulorum p. IV. *. quae ex vino teruntur. Unum autem ejuſdem magnitudinis, quae ſupra poſita eſt, abunde eſt ſumpſiſſe.

3. *Catapotium ad plurimos dolores per ſomnum leniendos.*

Sive autem capitis dolores, ſive ulcera, ſive lippitudo, ſive dentes, ſive ſpiritus difficultas, ſive inteſtinorum tormenta, ſive inflammatio vulvae, ſive coxae eſt, ſive jecur, aut lienis, aut latus torquet, ſive vitio locorum aliqua prolabitur & obmuteſcit, occurrit dolori per quietem ejuſmodi catapotium. Silis, acori, rutae ſilveſtris ſeminis, ſingulorum p. II. *. caſtorei, cinamomi, ſin-

---

l. 4. *ad concoquendum.* *l.* 10. M. F. P. *poteſt.* *l.* 14. M. F. P. II. *. *ex.* *l.* 20. F. *. IV. *l.* 21. M. P. *vinum.* *l.* 28. M. F. P. *eſt, ſive coxa.* *l.* 33. M. F. I. P. I. *.

ſingulorum p. II. *. papaveris lachrymae, panacis radicis, mandragorae malorum aridorum, junci rotundi floris, ſingulorum p. II. *. piperis grana LVI. Haec per ſe contrita, rurſus inſtillato ſubinde paſſo, ſimul omnia teruntur, donec craſſitudo ſordium fiat. Ex eo paulum aut devoratur, aut aqua diluitur, & potui datur.

4. *Catapotium aliud ad multa valens.*

† Quinetiam ſilveſtris papaveris, cum jam ad excipiendam lachrymam maturum eſt, manipulus, qui manu comprehendi poteſt, in vas demittitur, & ſuper infunditur aqua, quae id contegat, atque ita coquitur. Ubi jam bene manipulus is coctus eſt, ibidem expreſſus projiciatur; & cum eo humore paſſum pari menſura miſceatur, inferveatque, donec craſſitudinem ſordium habeat. Cum infrixit, catapotia ex eo fiunt, ad noſtrae [1] fabae magnitudinem, habentque uſum multiplicem. Nam & ſomnum faciunt, vel per ſe aſſumpta, vel ex aqua data & aurium dolores levant, adjectis exiguo modo rutae ſucco, ac paſſo: & tormina ſupprimunt ex vino liquata: & inflammationem vulvae coërcent, miſta cerato ex roſa facto, cum paululum his croci quoque acceſſit: & ex aqua fronti inducta, pituitam in oculos decurrentem tenent.

5. *Catapotium ad inducendum ſomnum, quem vulva dolens prohibuit.*

Item, ſi vulva dolens ſomnum prohibet, croci p. II. *. aniſi, myrrhae, ſingulorum p. I. *. papaveris lacrymae p. IV. *. cicutae ſemi-

---

l. 4. F. *. 11. *l.* 16. M. F. P. *projicitur.* *l.* ead. M. F. P. *paſſi.* *l.* 17. M. F. P. *miſcetur.* *l.* 24. *ſucci.* *l.* ead. M. F. *paſſi.* *l.* 27. M. P. *paulum.* *l.* 30. M. F. P. *quod.* *l.* 32. M. F. P. *prohibuit.* *l.* 34. F. M.

1 Rhodius de Ponder. p. 25.

ſeminis p. viii. *. miſcentur, excipiunturque vino veteri & quod lupini magnitudinem habet, in tribus cyathis aquae diluitur. Id tamen in febre periculoſe datur.

6. *Ad jecur ſanandum.*

Ad ſanandum jecur, nitri p. *. z. croci, myrrhae, nardi Gallici, ſingulorum p. i. *. melle excipiuntur, daturque, quod AEgyptiae fabae magnitudinem habeat.

7. *Ad finiendos dolores lateris.*

Ad lateris dolores finiendos piperes, ariſtolochiae, nardi, myrrhae pares portiones.

8. *Ad thoracis dolores finiendos.*

Ad thoracis, nardi p. i. *. thuris, caſſiae, ſingulorum p. iii. *. myrrhae, cinnamomi, ſingulorum p. vi. *. croci. p. viii. reſinae terebinthinae quadrans, mellis heminae tres.

9 *Catapotium Athenionis ad tuſſim.*

Ad tuſſim, † Athenionis: myrrhae, piperis, ſingulorum p. i. *. caſtorei, papaveris lacrymae, ſingulorum p. i. *. Quae ſeparatim contuſa poſtea junguntur, & ad magnitudinem fabae noſtrae, bina catapotia mane, bina noctu dormituro dantur.

10. *Catapotium Heraclidis Tarentini ad tuſſim & ſomnum.*

At, ſi tuſſis ſomnum prohibet, ad utrumque Heraclidis Tarentini: croci p. i. *. cinnamomi, caſtorei, papaveris lachrymae, ſingulorum p. i. *. myrrhae, piperis longi, coſti, galbani, ſingulorum p. *. z.

11. *Catapotium ad purganda ulcera in faucibus tuſſientibus.*

Quod ſi purganda ſunt ulcera in faucibus

---

l. 7. F. *. i. *l.* 14. M. F. *. i. *l.* 15. M. F. *. iii. *l.* 27. M. F. P. om. *At.* *l.* ead. M. F. *utranque.* *l.* 30. M. F. *. i.

bus tuſſientibus, panacis, myrrhae, reſinae terebinthinae, ſingulorum p. v. *. galbani p. *. z. hyſſopi p. *. z. conterenda ſunt, hisque hemina mellis adjicienda, & quod digito excipi poteſt, devorandum eſt.

12. *Colice Caſſii medici.*

Colice vero Caſſii ex his conſtat: croci, 224, 1.
aniſi, caſtorei, ſingulorum p. III. *. petroſelini p. IV. *. piperis & longi, & rotundi, ſingulorum p. v. *. papaveris lacrymae, junci rotundi, myrrhae, nardi, ſingulorum p. VI. *. quae melle excipiuntur. Id autem & devorari poteſt, & ex aqua calida ſumi.

13. *Ad infantem mortuum aut ſecundas expellendas.*

Infantem vero mortuum, aut ſecundas expellit aquae potio, cui ſalis ammoniaci p. I. *. aut cui dictami Cretici p. I. *. adjectum eſt.

14. *Laborantibus ex partu quid dari debeat.*

Ex partu laborantibus, eryſimum ex vino tepido jejunis dari debet.

15. *Ad adjuvandum vocem.*

Vocem adjuvat, thuris p. I. *. in duobus cyathis vini datum.

16. *Adverſus difficultatem urinae.*

Adverſus urinae difficultatem: piperis longi, caſtorei, myrrhae, galbani, papaveris lacrymae, croci, coſti, unciae ſingulae, ſtyracis, reſinae terebinthinae pondo ſextantes, mellis abſinthii cyathus. Ex quibus ad magnitudinem fabae AEgyptiae mane & coenato dari debet.

17. *Arteriaces compoſitio quomodo fiat.*

Arteriace vero hoc modo fit: caſſiae, iridis,

l. 2. M. F. x. *l.* 6. M. F. *Collice.* *l.* 7. M. F. *collice.* *l.* ead. forte *coſti*, uti Libro IV. c. 14. Sed malim ibi legere *croci.* Ita Scribon. Larg. cap. XXIX. cujus deſcriptio in aliis variat. *l.* 21. F. *laboranti.* *l.* ead. M. F. P. *jejunae.* *l.* 23. M. F. P. *. I. *l.* 30. M. P. *mel.* *l.* 31. M. F. P. *Aegyptiae & mane.*

dis, cinnamomi, nardi, myrrhae, thuris, ſingulorum p. I. *. croci p. I. *. piperis [1] grana xxx. ex paſſi tribus ſextariis decoquuntur, donec mellis craſſitudo his fiat. Aut croci, myrrhae, thuris ſingulorum p. I. *. conjiciuntur in paſſi eundem modum, eodemque modo decoquuntur. Aut ejuſdem paſſi heminae tres uſque eo coquuntur, donec extracta inde gutta indureſcat; & adjicitur tritae caſſiae p. I. *.

CAP. XXVI.

De quinque generibus noxarum corporis.

CUM facultates medicamentorum propoſuerim; genera, in quibus noxa corpori eſt, proponam. Ea quinque ſunt. Cum quid extrinſecus laeſit, ut in vulneribus. Cum quid intra ſeipſum corruptum eſt, ut in cancro. Cum quid innatum eſt, ut in veſica calculus. Cum quid increvit, ut vena, quae intumeſcens in varicem convertitur. Cum quid deeſt, aut cum curta pars aliqua eſt. Ex his alia ſunt, in quibus medicamenta, alia in quibus plus manus proficit. Ego, dilatis his, quae praecipue ſcalpellum in manum poſtulant, nunc de his dicam, quae maxime medicamentis egent. Dividam autem hanc quoque curandi partem, ſicut priorem; & ante dicam de his, quae in quamlibet partem corporis incidunt; tum de his, quae certas partes infeſtant. Incipiam a vulneribus.

1. *De vulneribus, quae per tela inferuntur.*

In his autem ante omnia ſcire medicus debet,

l. 2. M. F. *. I. *l.* ead. M. F. *. I. *l.* 5. M. F. *. I. *l.* 10. M. F. *. I. *l.* 12. M. F. P. addunt *& primo de vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. l.* 21. M. F. P. *ut. l.* 23. M. F. P. *quibus plus medicamenta. l.* 24. M. F. P. *ergo. l.* 25. M. F. P. *&. l.* ead. legendum eſt *aut* vel *ac. l.* 29. M. P. om. *de his. l.* 30. M. F. *inducunt. l.* 32. a M. F. P. abſunt haec: *De vulneribus, quae per tela inferuntur.*

1 pag. 252. 257.

debet, quae inſanabilia ſint, & quae difficilem curationem habeant, quae promptiorem. Eſt enim prudentis hominis, primum eum, qui ſervari [1] non poteſt, non attingere, nec ſubire ſpeciem ejus, ut occiſi, quem 14, 1.
ſors ipſius interemit. Deinde, ubi gravis metus ſine certa tamen deſperatione eſt, indicare neceſſariis periclitantis, in difficili [2] rem eſſe: ne, ſi victa ars malo fuerit, vel ignoraſſe, vel fefelliſſe videatur. Sed ut haec prudenti viro conveniunt: ſic rurſus hiſtrionis eſt, parvam rem attollere, quo plus praeſtitiſſe videatur. Obligari aequum eſt confeſſione promptae rei, quo curioſius etiam circumſpiciat, ne, quod per ſe exiguum eſt, majus curantis negligentia fiat.

2. *Quae vulnera inſanabilia ſint.*

[3] Servari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui jocinoris portae, cui in ſpina [4] medulla percuſſa eſt; cuique aut pulmo medius, aut jejunum, aut [5] tenuius inteſtinum, aut ventriculus, aut renes vulnerati ſunt; cuive circa fauces grandes venae, vel arteriae praeciſae ſunt. 21, 23.

3. *Quae vulnera difficilem curationem habeant.*

Vix autem ad ſanitatem perveniunt, quibus ulla parte aut pulmo, aut jocinoris craſſum, aut membrana, quae continet cere- 512, 13.
brum, aut lienis, aut vulva, aut veſica, aut ullum inteſtinum, aut ſeptum tranſverſum vulneratum eſt. Hi quoque in praecipiti ſunt, in quibus uſque ad grandes intuſque con-

---

l. 1. M. P. om. &. *l.* 6. M. F. P. *peremit*. *l.* 10. M. F. P. *fefelliſſe ſe videatur*. *l.* 14. M. F. P. *obligarique aequum*. *l.* 27. M. F. P. om. *aut*.

1 Hipp. de Arte T. IV. 6. XXIII. 5, 6. Apuleius de Doctr. Platon. L. II. Cicero ad Attic. L. XVI. Ep. 15. Rittershuſ. ad Iſidor. Peluſiot. L. II. Epiſt. 16. 2 Aegin. VI. 88. 3 Aph. VI. 18. Coac. Not. III. 387. II. Praedict. XIX. XLII. 4 Exemplum vide apud Tulpium Obſ. L. III. c. 27. 5 Aph. VI. 24. Coac. Not. III. 379, 389.

conditas venas in alis vel poplitibus mucro deſedit. Periculoſa etiam vulnera ſunt, ubicunque venae majores ſunt, quoniam exhaurire hominem profuſione ſanguinis poſſunt. Idque evenit non in alis tantum, atque poplitibus; ſed etiam in his venis, quae ad anum teſticuloſque perveniunt. Praeter haec malum vulnus eſt, quodcunque in alis vel feminibus, vel inanibus locis, vel inter digitos eſt. Item quodcunque muſculum, aut
81, 23. nervum, aut arteriam, aut membranam, aut os, aut cartilaginem laeſit.

4. *Quae vulnera tutiorem curationem habeant.*

Tutiſſimum omnium, quod in [1] carne eſt. Et haec quidem loco vel pejora, vel meliora ſunt. Modo vero periculum facit, quodcunque magnum eſt.

5. *Obſervationes in vulneris genere & figura.*

Aliquid etiam in vulneris genere figuraque eſt. Nam pejus eſt, quod etiam colliſum, quam quod tantum diſciſſum eſt, adeo ut acuto quoque, quam retuſo telo, vulnerari commodius ſit. Pejus etiam vulnus eſt, ex quo aliquid exciſum eſt; ex quove caro alia parte abſciſſa, alia dependet. Peſſima quaeque plaga [2] curva eſt: tutiſſima, quae lineae modo recta eſt. Quo deinde propius huic illive figurae vulnus eſt, eo uel deterius vel tolerabilius eſt.

18, 33. 6. *AEtatis obſervatio, & corporis, &*
119, 31. *vitae, & temporis.*

Quin etiam confert aliquid & aetas, & [3] corpus, & vitae propoſitum, & anni tempus, quia facilius ſaneſcit puer vel adoleſcens, quam ſenior: valens, quam infirmus: neque

l. 2. Caeſarius in margine *deſcendit. l.* 9. M. F. P. *locis, vel in articulis. l.* 18. M. F. P. *obſervationes quaedam & aetatis & corporis & vitae & temporis in vulneribus. l.* 22. F. *retunſo. l.* 25. M. F. om. *que.* P. *quae. l.* ead. M. P. *in orbem. l.* 29. a M. F. P. haec abſunt: *Aetatis obſervatio & corporis & vitae & temporis.*

1 Hippoc. Coac. Not. III. 390. & I. de Morb. III. 5. 2 II. Praed. xxiv. 2. Coac. Praen. III. 389. 3 II. Praedict. xix. 7.

neque nimis tenuis, neque nimis plenus, quam ſi alterum ex his eſt: integri habitus, quam corrupti: exercitatus, quam iners: ſobrius & temperans, quam vino venerique deditus. Opportuniſſimumque curationi tempus[1] vernum eſt; aut certe neque fervens, neque frigidum. 42, 17. ſiquidem vulnera & nimius calor & nimium frigus infeſtant; maxime tamen horum varietas: ideoque perniciosiſſimus autumnus eſt. 33, 33.

7. *Signa eorum, quae intus laeſa ſunt.*

Sed pleraque ex vulneribus oculis ſubjecta ſunt: quorumdam ipſae ſedes indices ſunt, quas alio loco demonſtravimus, cum poſitus interiorum partium oſtendimus. Verumtamen, quia quaedam vicina ſunt, intereſtque, vulnus in ſumma parte ſit, an penitius penetraverit, neceſſarium eſt notas ſubjicere, per quas quid intus ictum ſit, ſcire poſſimus; & ex quibus vel ſpes, vel deſperatio oriatur.

8. *Signa percuſſi cordis.*[2]

Igitur, corde percuſſo, ſanguis multus fertur, venae langueſcunt, color pallidiſſimus, ſudores frigidi, malique odoris, tanquam in aegroto corpore oriuntur: extremisque partibus frigidis[3] matura mors ſequitur.

9. *Signa pulmonis icti.*[4]

Pulmone icto, ſpirandi difficultas eſt: ſanguis ex ore ſpumans, ex plaga rubens, ſimulque etiam ſpiritus cum ſono fertur: in vulnus inclinari juvat: quidam ſine ratione conſurgunt. Multi ſi in ipſum vulnus incli-

l. 11. M. F. P. ignorant *ſigna eorum, quae intus laeſa ſunt.* *l.* 17. M. P. *quoque.* *l.* 18. M. F. P. *penitus.* *l.* 19. M. F. P. *actum.* *l.* 21. M. F. P. *oritur.* *l.* 26. M. F. P. *vorato.*

1 Aph. VI. 47. 2 Aeginet. VI. 88. 3 Aph. VIII. 12. 4 Aeginet. VI. 88.

inclinati ſunt, loquuntur: ſi in aliam partem, obmuteſcunt.

10. *Signa jocinoris vulnerati.*

Jocinoris autem vulnerati notae ſunt: multus ſub dextra parte praecordiorum profuſus ſanguis: ad ſpinam reducta praecordia; in ventrem cubandi dulcedo; punctiones, doloresque uſque ad jugulum, junctumque ei latum ſcapularum os, intenti. quibus nonnunquam etiam bilioſus vomitus accedit.

11. *Signa percuſſorum renum.*

Renibus vero percuſſis, dolor ad inguina teſticulosque deſcendit: difficulter urina redditur; eaque aut eſt cruenta, aut cruor fertur.

12. *Signa vulnerati lienis.*

At, liene icto, ſanguis niger a ſiniſtra parte prorumpit: praecordia cum ventriculo ab eadem parte indureſcunt: ſitis ingens oritur: dolor ad jugulum, ſicut jocinore vulnerato, venit.

13. *Signa percuſſae vulvae.*

At, cum vulva percuſſa eſt, dolor in inguinibus, & coxis, & feminibus eſt: ſanguinis pars per vulnus, † pars per naturam deſcendit: vomitus bilis inſequitur. Quaedam obmuteſcunt: quaedam mente labuntur; quaedam, ſui compotes, nervorum oculorumque dolore urgeri ſe confitentur; morientesque eadem, quae corde vulnerato, patiuntur.

14. *Signa percuſſi cerebri, vel membranae ejus.*

Si cerebrum membranave ejus vulnus accepit,

---

l. 9. M. F. P. *latus.* *l.* 9. M. F. P. *intentum.* *l.* 12. M. F. *renium.* *l.* 24. M. F. P. om. *in.* *l.* 25. M. P. F. *femoribus.* *l.* 26. M. P. *naturale.* *l.* 31. M. F. P. *tandem.* *l.* 34. M. F. P. *ſin.*

accepit, ſanguis per nares, quibusdam etiam per aures exit; fereque bilis [1] vomitus inſequitur: quorumdam ſenſus obtunduntur, appellatique ignorant: quorumdam trux vultus eſt: quorundam oculi, quaſi reſoluti, huc illucque moventur: fereque tertio, vel quinto die delirium accedit. Multorum etiam nervi [2] diſtenduntur. Ante mortem autem plerique faſcias, quibus caput deligatum eſt, lacerant, ac nudum vulnus frigori objiciunt.

15. *Signa ſtomachi percuſſi.*

Ubi ſtomachus autem percuſſus eſt, ſingultus, & bilis vomitus inſequitur: ſi quid cibi vel potionis aſſumptum eſt, id redditur cito: venarum motus elangueſcunt: ſudores tenues oriuntur; per quos extremae partes frigeſcunt.

16. *Signa jejuni inteſtini, & ventriculi vulnerati, & aliorum inteſtinorum.* [3]

Communes vero jejuni inteſtini & ventriculi vulnerati notae ſunt. Nam cibus & potio per vulnus exeunt: praecordia indureſcunt: nonnunquam bilis per os redditur. Inteſtino tantum ſedes inferior eſt. Caetera inteſtina icta vel ſtercus [4], vel odorem ejus exhibent.

17. *Signa percuſſae medullae, quae in ſpina eſt.*

Medulla vero, quae in ſpina eſt, diſciſſa, nervi reſolvuntur, aut diſtenduntur: ſenſus intercidit: interpoſito tempore aliquo ſine voluntate inferiores partes vel ſemen, vel urinam, vel etiam ſtercus excernunt.

18. *Si-*

---

l. 6. M. F. P. *huc atque illuc.* *l.* 10. M. F. P. *deligatum.* *l.* 15. M. F. P. *ſingultus.* *l.* ead. M. F. *ea.* *l.* 29. M. F. P. *diſcuſſa.*

1 Aph. VI. 50. Aeginet. VI. 88. Hippoc. Coac. Not. III. 383, 384. 2 Aegin. VI. 90. 3 Aeginet. VI. 88. 4 Valleriola Obſ. L. II. Obſ. 9.

18. *Signa ſepti transverſi percuſſi.*

At, ſi ſeptum transverſum percuſſum eſt, praecordia ſurſum contrahuntur, ſpina dolet, ſpiritus rarus eſt, ſanguis ſpumans fertur.

19. *Signa veſicae vulneratae.*

Veſica vero vulnerata, dolent inguina: quod ſuper pubem eſt, intenditur: pro urina, ſanguis; at ex ipſo vulnere urina deſcendit: ſtomachus afficitur. itaque aut bilem vomunt, aut ſingultiunt: frigus, & ex eo mors ſequitur.

20. *De ſanguine, & ſanie, & pure, & eorum ſpeciebus: quandoque meliora, deteriorave ſint.*

His cognitis, etiamnum quaedam alia noſcenda ſunt, ad omnia vulnera ulceraque, de quibus dicturi ſumus, pertinentia. Ex his autem exit ſanguis, ſanies, pus. Sanguis omnibus notus eſt. Sanies eſt tenuior hoc, varie craſſa, & glutinoſa, & colorata. Pus craſſiſſimum albidiſſimumque, glutinoſius & ſanguine & ſanie. Exit autem ſanguis ex vulnere recenti, aut jam ſaneſcente. Sanies eſt inter utrumque tempus. Pus ex ulcere jam ad ſanitatem ſpectante. Rurſus & ſanies & pus quaſdam ſpecies Graecis nominibus diſtinctas habent. Eſt enim quaedam ſanies, quae vel ἰχὼρ, vel μελίκηρα nominatur. Eſt pus, quod ἐλαιῶδες appellatur. Ἰχὼρ [1] tenuis, ſubalbidus, ex malo ulcere exit, maximeque ubi, nervo laeſo, inflammatio ſecuta eſt. Μελίκηρα craſſior eſt, glutinoſior, & ſubalbida, mellique albo ſubſimilis. Fertur haec quoque ex malis ulce-

l. 9. M. F. P. *Aut.* *l.* 28. M. F. *hydrops.* *l.* ead. P. μελικεϱία. M. *melitera.* *l.* 30. M. F. *hydrops.* *l.* 32. P. μελικέϱια. M. *melitera.* *l.* ead. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 33. M. F. P. *& glutinoſior.*

1 Mercurial. Variar. Lect. IV, 12.

ulceribus, ubi nervi circa articulos laeſi
ſunt; & inter haec loca, maxime ex geni-
bus. 'Ελαιώδες tenue, ſubalbidum, quaſi
unguinoſum colore, atque pinguitudine
oleo albo non diſſimile apparet in magnis
ulceribus ſaneſcentibus. Malus eſt autem
ſanguis, nimium aut tenuis, aut craſſus; 82, 13
colore vel lividus, vel niger; aut pituita
miſtus, aut varius. Optimus calidus, ru-
bens, modice craſſus, non glutinoſus. Ita-
que protinus ejus vulneris expedita magis
curatio eſt, ex quo ſanguis bonus fluxit.
Itemque poſtea ſpes in his major eſt, ex qui-
bus melioris generis quaeque proveniunt.
Sanies igitur mala eſt, multa, nimis te-
nuis, livida, aut pallida, aut nigra, aut
glutinoſa, aut mali odoris, aut quae ipſum
ulcus, & junctam ei cutem erodit. Melior
eſt non multa, modice craſſa, ſubrubicun-
da, aut ſubalbida. 'Ιχώρ autem pejor eſt
multus, craſſus, ſublividus aut ſubpalli-
dus, glutinoſus, ater, calidus, mali odoris.
Tolerabilior eſt ſubalbidus, quique caetera
omnia contraria prioribus habet. Melicera
autem mala eſt, multa, & percraſſa: me-
lior, quae & tenuior, & minus copioſa eſt.
Pus inter haec optimum eſt. Sed id quoque
pejus eſt, multum, tenue, dilutum; magiſ-
que, ſi ab initio tale eſt; itemque, ſi colore
ſero ſimile, ſi pallidum, ſi lividum, ſi faecu-
lentum. Praeter haec, ſi male olet; niſi ta-
men locus hunc odorem excitat. Melius
eſt, quo minus eſt, quo craſſius, quo albi- 321, 20
dius: itemque, ſi laeve eſt, ſi nihil olet, ſi
aequa-

l. 4. M. F. P. *unctum*. *l.* 17. M. F. P. *quae & ipſum*. *l.* 19. M. F. P. om. *eſt*. *l.* 20. M. F. *hydrops*. *l.* 23. M. F. P. *qui*. *l.* 24. P. *meliceria*. M. *melitera*. *l.* 30. M. F. P. *faeculentum eſt*.

aequale eſt. Modo tamen, convenire & magnitudini vulneris, & tempori debet. Nam plus ex majore, plus nondum ſolutis inflammationibus naturaliter fertur. Ἐλαιῶδες quoque pejus eſt multum, & parum pingue: quo minus autem, quoque id ipſum pinguius, eo melius eſt.

21. *Curatio adverſus profuſionem ſanguinis in vulneribus.* [1]

Quibus exploratis, ubi aliquis ictus eſt, qui ſervari poteſt, protinus proſpicienda duo ſunt: ne ſanguinis profuſio, neve inflammatio interimat. Si profuſionem timemus (quod ex ſede vulneris, & ex magnitudine ejus, & ex impetu ruentis ſanguinis intelligi poteſt) ſiccis linamentis vulnus implendum eſt, ſupraque imponenda ſpongia ex aqua [2] frigida expreſſa, ac manu ſuper comprimenda. Si parum ſic ſanguis conquieſcit, saepius linamenta mutan-
204, 15. da ſunt. Et, ſi ſicca parum valent, aceto
293, 11. madefacienda ſunt. Id vehemens ad ſanguinem ſupprimendum eſt: ideoque quidam id vulneri infundunt. Sed alius rurſus metus ſubeſt; ne, nimis valenter ibi retenta materia, magnam inflammationem poſtea moveat. Quae res efficit, ut neque rodentibus medicamentis, neque adurentibus, & ob id ipſum inducentibus cruſtam, (quamvis pleraque ex his ſanguinem ſupprimunt) ſit utendum: ſed, ſi ſemel ad ea decurritur, his potius, quae mitius idem efficiunt. Quod ſi illa quoque profluvio vincuntur, venae, quae ſanguinem fundunt, appre-

l. 6. M. F. P. *etiam.* *l.* 13. Vir doctus in margine codicis ſcripſit *interveniat.* M. F. P. om. *interimat.* *l.* 14. M. F. P. om. *ex.* *l.* 27. M. F. om. *ut.* *l.* 30. M. P. *ſit utendum.* *l.* 32. M. F. P. om. *his.*

1 Aeginet. IV. 53. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 51.
2 Frigidam potui exhibet Aëtius Tetr. I. Serm. III. c. 145. Celſ. p. 204, 31.

apprehendendae, circaque id, quod ictum eſt, duobus locis deligendae intercidendaeque ſunt, ut & in ſe ipſae coëant, & nihilominus ora praecluſa habeant. Ubi ne id quidem res patitur, poſſunt ferro candenti aduri. Sic etiam ſatis multo ſanguine effuſo ex eo loco, quo neque nervus, neque muſculus eſt, utputa in fronte, vel ſuperiore capitis parte, commodiſſimum eſt, cucurbitulam admovere adverſa parte, ut illuc ſanguinis curſus revocetur.

22. *Curationes adverſus vulnerum inflammationem.*

Et adverſus profuſionem quidem in his auxilium eſt: adverſus inflammationem autem, in ipſo ſanguinis curſu. Ea timeri poteſt, ubi laeſum eſt vel os, vel nervus, vel cartilago, vel muſculus, aut ubi parum ſanguinis pro modo vulneris fluxit. Ergo quoties quid tale erit, ſanguinem mature ſupprimere non oportebit; ſed pati fluere, dum tutum erit, adeo ut, ſi parum fluxiſſe videbitur, mitti quoque ex brachio debeat; utique, ſi corpus juvenile, & robuſtum, & exercitatum eſt: multoque magis, ſi id vulnus ebrietas praeceſſit. Quod ſi muſculus laeſus videbitur, praecidendus erit. nam percuſſus, mortiferus eſt: praeciſus, ſanitatem recipit.

23. *De glutinatione vulnerum.*

Sanguine autem vel ſuppreſſo, ſi nimius erumpit; vel exhauſto, ſi per ſe parum fluxit; longe optimum eſt, vulnus glutinari. Poteſt autem id, quod vel in cute, vel

---

l. 6. M. F. P. *ſed.* *l.* 9. M. F. P. *commodiſſimum tamen eſt.* *l.* 10. M. F. P. *a diverſa.* *l.* 34. M. P. *vel quod.*

vel etiam in carne eſt; ſi nihil ei praeterea mali accedit. Poteſt caro, alia parte dependens, alia inhaerens; ſi tamen etiamnum integra eſt, & conjunctione corporis fovetur.

In his vero, quae glutinantur, duplex curatio eſt. Nam ſi plaga in molli parte eſt, ſui debet: maximeque, ſi diſciſſa auris ima eſt, vel imus naſus, vel frons, vel bucca, vel palpebra, vel labrum, vel circa guttur cutis, vel venter. Si vero in carne vulnus eſt, hiatque, neque in unum orae facile attrahuntur, ſutura quidem aliena eſt: imponendae vero fibulae ſunt (ἀγκτῆρας Graeci nominarunt) quae oras, paulatim tamen, contrahant; quo minus lata poſtea cicatrix ſit.

Ex his autem colligi poteſt, utrum id quoque, quod alia parte dependens, alia inhaerebit, ſi alienatum adhuc non eſt, ſuturam, an fibulam poſtulet. Ex quibus neutra ante debet imponi, quam intus vulnus purgatum eſt: ne quid ibi concreti ſanguinis relinquatur. Id enim & in pus vertitur, & inflammationem movet, & glutinari vulnus prohibet. Ne linamentum quidem, quod ſupprimendi ſanguinis cauſa inditum eſt, inibi relinquendum eſt. nam id quoque inflammat.

Comprehendi vero ſutura, vel fibula, non cutem tantum, ſed etiam aliquid ex carne, ubi ſuberit haec, oportebit; quo valentius haereat, neque cutem abrumpat. Utraque optima eſt ex [1] * acia molli, non nimis torta, quo mitius corpori inſideat. Utra-

l. 6. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 14. M. F. P. *nominant.* *l.* ead. M. F. P. *paulum.* *l.* 17. M. F. P. om. *utrum.* *l.* 34. M. F. P. *inſidat.*

1 De ea librum ſcripſit Joan. Rhodius. Turneb. Adverſ. XVII. 21. * H. F. ab Aquapendente, Oper. Chirurg. P. 1. c. 17. pag. 70. Salmaſius Epiſt. 45. & 49.

Utraque neque nimis rara, neque nimis crebra injicienda eſt. Si nimis rara eſt, non continet; ſi nimis crebra eſt, vehementer afficit; quia, quo ſaepius acus corpus tranſivit, quoque plura loca injectum vinculum mordet, eo majores inflammationes oriuntur; magisque aeſtate. Neutra etiam vim ullam deſiderat: ſed ea hactenus utilis eſt, qua cutis ducentem quaſi ſua ſponte ſubſequitur. Fere etiam fibulae latius vulnus eſſe patiuntur: ſutura oras jungit, quae ne ipſae quidem inter ſe contingere ex toto debent; ut ſi quod intus humoris concreverit, ſit qua emanet. Si quod vulnus neutrum horum recipit, id tamen purgari debet.

Deinde omni vulneri primo imponenda
eſt ſpongia ex [1] aceto expreſſa. Si ſuſtinere 290, 21.
aliquis aceti vim non poteſt, vino utendum
eſt. Levis plaga juvatur etiam, ſi ex aqua 204, 16.
frigida expreſſa ſpongia imponitur. Sed ea,
quocunque modo impoſita eſt, dum madet, prodeſt: itaque, ut inareſcat, non
eſt committendum. Licetque ſine peregrinis, & conquiſitis, & compoſitis medicamentis vulnus curare. Sed ſi quis huic parum confidit, imponere medicamentum de-
bet, quod ſine ſevo compoſitum ſit ex his, 268, 269.
quae cruentis vulneribus apta eſſe propoſui: 260.
maximeque ſi caro eſt, Barbarum: ſi nervi, 16.
vel cartilago, vel aliquid ex eminentibus, 268.
quales aures, vel labra ſunt, Polybi ſphra- 264, 32.
gidem. Alexandrinum quoque viride nervis idoneum eſt: eminentibusque partibus

l. 4. M. F. *tranſuit.* Ita Caeſarius in margine. *l.* 10. M. P. *tamen.* *l.* 13. M. P. *quid.* *l.* 14. M. *quia.* *l.* 23. M. P. *inhaereſcat.* *l.* 32. P. *Polybii.*

1 Maledictam methodum dicit Ettmuller in Comment. ad Schrod. & Morell. pag. 408.

bus ea, quam Graeci ῥύπτουσαν vocant.

Solet etiam, colliſo corpore, exigua parte findi cutis. Quod ubi incidit, non alienum eſt, ſcalpello latius aperire; niſi muſculi, nervique juxta ſunt, quos incidi non expedit. ubi ſatis diductum eſt, medicamentum imponendum eſt. At, ſi id, quod colliſum eſt, quamvis parum diductum eſt, latius tamen aperiri propter nervos aut muſculos non licet; adhibenda ſunt ea, quae humorem leniter extrahant; praecipueque
297, 15. ex his, id, quod ῥυπῶδες vocari propoſui. Non alienum eſt etiam, ubicunque vulnus eſt grave, impoſitum, quo id juvetur, inſuper circumdare lanam ſuccidam ex aceto & oleo: vel cataplaſma, ſi mollis is locus eſt, quod leniter reprimat; ſi nervoſus, aut muſculoſus, quod emolliat.

24. *Quomodo vulnus ligari conveniat.*

Faſcia vero ad vulnus deligandum linea aptiſſima eſt: eaque lata eſſe debet, ut ſemel injecta non vulnus tantum, ſed paululum utrinque oras ejus comprehendat. Si ab altera parte caro magis receſſit, ab ea melius attrahitur: ſi aeque ab utraque, transverſe comprehendere oras debet: aut ſi id vulneris ratio non patitur, media primum injicienda eſt, ut tum in utramque partem ducatur. Sic autem deliganda eſt, ut & contineat, nec adſtringat. quod non contine-
300, 17. tur; elabitur: quod nimis adſtrictum eſt, cancro periclitatur. Hieme ſaepius faſcia circuire debet: aeſtate, quoties neceſſe eſt. Tum extrema pars ejus inferioribus acu aſſuen-

l. 1. P. Ῥάπτουσαν. M. *Rhaptuſam.* *l.* 2. Vir doctus *enim.* *l.* 5. M. F. P. *ſint.* *l.* 6. M. F. *deductum.* *l.* 8. M. *his is.* *l.* ead. M. F. *deductum.* *l.* 20. M. F. P. *lintea.* *l.* 22. M. F. P. *paulum.* *l.* 23. M. F. P. *utrinque etiam oras ejus.* Vir doctus, *etiam ultra oras ejus.* *l.* 25. M. F. P. *transverſa.* *l.* 30. M. F. P. *neque.* *l.* 32. *cancro.* Vir doctus *Gangraena*, potius legendum putat.

aſſuenda eſt. nam nodus vulnus laedit. niſi tamen longe eſt.

Porro neminem decipi decet, ut propriam viſcera curationem requirant, de quibus ſupra poſui. Nam plaga ipſa curanda extrinſecus, vel ſutura, vel alio medicinae genere eſt. In viſceribus nihil movendum eſt; niſi, ſi quid aut ex jocinore, aut liene, aut pulmone duntaxat extremo dependeat, id praecidatur. Alioquin vulnus interius ea victus ratio eaque medicamenta ſanabunt, quae cuique viſceri convenire ſuperiore libro propoſui.

25. *Quomodo vulnerato agendum ſit.*

His ita primo die ordinatis, homo in lecto collocandus eſt: iſque ſi grave vulnus eſt, abſtinere, quantum vires patiuntur, ante inflammationem, cibo debet: bibere, donec ſitim finiat, aquam calidam, vel, ſi aeſtas eſt, ac neque febris, neque dolor eſt, etiam frigidam. Adeo tamen nihil perpe-
tuum eſt, ſed ſemper pro vi corporis aeſti- 120, 7.
mandum, ut imbecillitas etiam cibum protinus facere neceſſarium poſſit; tenuem ſcilicet, & exiguum, qui tantum ſuſtineat. Multique etiam ex profluvio ſanguinis in-
termorientes ante ullam curationem vino 299, 21.
[1] reficiendi ſunt; quod alioqui inimiciſſimum vulneri eſt.

26. *De notis vulnerum.*

Nimis vero [2] intumeſcere vulnus, periculoſum: nihil [3] intumeſcere, periculoſiſſimum eſt. illud indicium magnae inflammationis: hoc, emortui corporis eſt. Protinuſ-

l. 1. M. F. P. *ulcus.* *l.* 3. M. F. P. *illo.* *l.* 4. M. F. P. *requirat.* *l.* ead. M. F. P. *viſcerum.* *l.* 8. M. P. *aut ſi quid.* *l.* 10. M. F. P. om. *id.* *l.* ead. F. *alioqui.* *l.* 14. M. F. P. *De ratione victus & notis vulnerum, curationibuſque eorum.* *l.* 18. M. F. P. *inflammationem, a cibo.* *l.* 20. M. F. P. om. *ac.* *l.* 22. M. P. *viribus.* *l.* 30. M. F. P. om. *De notis vulnerum.* *l.* 33. M. F. P. *indicium eſt magnae.* *l.* 34. M. F. P. om *eſt.*

1 Athen. Deipn. L. 1. c. 8. p. 10. 2 Aph. V. 66. 3 II. Epidem. III. 128.

tinuſque, ſi mens homini conſiſtit, ſi nulla febris acceſſit, ſcire licet, mature vulnus ſanum fore. At ne febris quidem terrere debet, ſi in magno vulnere, dum inflammatio eſt, permanet. Illa pernicioſa eſt, quae vel levi vulneri ſupervenit, vel ultra tempus inflammationis durat, vel delirium movet: vel ſi nervorum [1] rigorem aut diſtentionem, quae ex vulnere orta eſt, ea
52, 18. non finit. Vomitus quoque bilioſus non
287, 2. voluntarius, vel protinus, ut percuſſus eſt aliquis, vel dum inflammatio manet, malum ſignum eſt in his duntaxat, quorum vel nervi, vel etiam nervoſi loci vulnerati ſunt. Sponte tamen vomere, non alienum eſt; praecipue his, quibus in conſuetudine fuit: ſed neque protinus poſt cibum, neque jam inflammatione orta, neque cum in ſuperioribus partibus plaga eſt.

27. *De curationibus vulnerum.*

[2] Biduo ſic vulnere habito, tertio die id aperiendum, detergendaque ſanies † ex aqua frigida eſt, eademque rurſus injicienda ſunt. Quinto jam die, quanta inflammatio futura eſt, ſe oſtendit. Quo die rurſus detecto vulnere, conſiderandus color eſt. Quod ſi lividus, aut pallidus, aut varius, aut niger eſt; ſcire licet, malum vulnus eſſe. idque, quandocunque animadverſum eſt, terrere nos poteſt. Album, aut rubicundum eſſe vulnus, commodiſſimum eſt. Item cutis dura, craſſa, dolens, periculum oſtendit. Bona ſigna ſunt, ubi haec ſine dolore, tenuis, & mollis eſt. Sed ſi glutinatur vul-

---

l. 3. M. F. P. *Ac.* *l.* 8. M. F. P. *rigor.* *l.* 9. M. F. P. *diſtentio.* *l.* ead. M. F. P. *eam.* *l.* 10. M. F. P. om. *De curationibus vulnerum.* *l.* 31. M. F. P. *ulcus.*

1 Aph. IV. 57. II. 26. 2 De Fractur. XXXIII. 5.

vulnus, aut leviter intumuit, eadem ſunt imponenda, quae primo fuerunt.

Si gravis inflammatio eſt, neque glutinandi ſpes eſt, neque movetur, aquae quoque [1] calidae neceſſarius uſus eſt, ut materiam digerat; & duritiam emolliat, & pus citet. Ea ſic temperanda eſt, ut manu contingenti jocunda ſit; & uſque eo adhibenda, donec aliquid minuiſſe ex tumore caloremque ulceri magis naturalem reddidiſſe videatur. Poſt id fomentum, ſi late plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet, maximeque, ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis cartilaginoſis, ῥυπῶδες. At ſi latius 294, 12. hiat, idem illud emplaſtrum liquari ex irino unguento oportet, eoque inlita linamenta diſponi per plagam: deinde emplaſtrum ſupra dari, & ſuper id lanam ſuccidam; minuſque etiam, quam primo, faſciae adſtringendae ſunt.

28 *Curationes propriae articulorum.*

Sed propria quaedam in articulis viſenda ſunt. In quibus ſi praeciſi nervi ſunt, qui continebant, debilitas [2] ejus partis ſequitur. Si id dubium eſt, & ex acuto telo plaga eſt, & ea tranſverſa, commodior eſt: & ſi ex retuſo & gravi eſt, nullum in figura diſcrimen eſt: at videndum eſt, pus ſupra articulum, an infra naſcatur. Si ſub eo naſcitur, albumque & craſſum diu fertur, nervum praeciſum eſſe credibile eſt: magiſque, quo majores dolores inflammationeſque, & quo maturius excitatae ſunt. Quamvis autem

l. 1. M. F. *leniter.* *l.* 4. M. F. P. *eaque pus moveant.* *l.* 5. M. F. P. *ut & materiam.* *l.* 7. M. P. *ut & manu.* *l.* 8. M. F. P. om. *&.* *l.* 11. M. F. P. ῥυπώδες. *Poſt id fomentum, ſi late plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet.* *l.* 15. M. F. P. *&.* *l.* 16. M. F. P. om. *idem.* *l.* 23. M. F. P. om. *ſed.* *l.* ead. M. F. P. *proprie.* *l.* 27. M. F. P. om. *&.* M. F. om. *ex.* *l.* 29. M. F. P. *viſendum.* *l.* 32. M. F. P. *magis quoque.* *l.* 33. Vir doctus: *ſi maturius excitatae ſunt.* *l.* 33. M. F. P. om. *&.*

1 Aph. V. 22. 2 Coac. Praen. III. 385. I. de Morb. III. 2.

non abſciſſus nervus eſt; tamen, ſi circa durus tumor diu permanet, neceſſe eſt, & diuturnum ulcus eſſe, & ſanato quoque eo, tumorem permanere: futurumque eſt, ut tarde membrum id vel extendatur, vel contrahatur. Major tamen in extendendo
257, 33. mora eſt, ubi recurvato articulo curatio adhibita eſt; quam in recurvando eo, quod rectum continuerimus. Collocari quoque membrum, quod ictum eſt, ratione certa debet. Si glutinandum eſt, ut ſuperius ſit: ſi in inflammatione eſt, ut in neutram partem inclinatum ſit: ſi jam pus profluit, ut devexum ſit.

248, 21. Optimum etiam medicamentum, [1] quies eſt. Moveri, & ambulare, niſi ſanis, alienum eſt. Minus tamen periculoſum his eſt, qui in capite vel brachiis, quam qui in inferioribus partibus vulnerati ſunt. Minimeque ambulatio convenit, femine, aut crure, aut pede laborante. Locus, in quo cubat, tepidus eſſe debet. Balneum quoque, dum parum vulnus purum eſt, inter res infeſtiſſimas eſt. Nam id & tumidum & ſordidum reddit. Ex quibus ad cancrum tranſitus eſſe conſuevit. Lenis fricatio recte adhibetur; ſed his partibus, quae longe abſunt à vulnere.

29 *Vulnus quomodo purgandum eſt.*

Inflammatione finita, vulnus purgandum eſt. Id optime faciunt tincta in melle linamenta: ſupraque id emplaſtrum vel
262. τετραφάρμακον vel ἐννεαφάρμακον dandum eſt. Tum demum vero purum ulcus eſt, cum

---

l. 3. M. F. P. *ſano.* *l.* 5. M. F. P. om. *vel.* *l.* 12. M. F. om. *in.* *l.* 18. M. om. *in.* *l.* 22. M. F. P. *cubabit.* *l.* ead. M. P. *debebit.* *l.* 24. M P. *humidum.* *l.* 26. M. F. P. *levis.* *l.* ead. M. F. P. *frictio.* *l.* 27. M. F. P. *longius.* *l.* 32. M. F. P. om. *vel* τετραφάρμακον. *l.* 34. M. *parum.*

1 Hippocrat. de Ulcer. T. 11. 3.

cum rubet, ac nimium neque ſiccum, neque humidum eſt. At, quodcunque ſenſu caret, quod non naturaliter ſentit: quod nimium aut aridum aut humidum eſt; quod aut albidum, aut lividum, aut nigrum eſt; id purum non eſt.

30. *Quomodo vulnus implendum eſt.*

Purgato vulnere, ſequitur, ut impleatur; iamque calida aqua eatenus neceſſaria eſt, ut ſanies removeatur. Lanae ſuccidae ſupervacuus uſus eſt: lota melius circumdatur. Ad implendum autem vulnus proficiunt quidem etiam medicamenta aliqua: itaque ea adhiberi non alienum eſt: ut butyrum cum roſa, & exigua mellis parte; aut cum eadem parte mellis aut cum eadem roſa, τετραφάρμακον; aut ex roſa linamenta. Plus tamen proficit balneum rarum. Cibi boni ſucci; vitatis omnibus acribus. Sed jam plenioribus, avis, & venatio, & ſuilla elixa dari poteſt. Vinum omnibus, 295, 284 dum febris, dum inflammatio eſt, alienum eſt: itemque uſque ad cicatricem, ſi nervi, muſculive vulnerati ſunt; etiam, ſi alte caro. At, ſi plaga in ſumma cute generis tutioris eſt, poteſt non pervetus, modice tamen datum, ad implendum quoque proficere. Si quid molliendum eſt, quod in nervoſis locis, muſculoſiſque neceſſarium eſt, cerato quoque ſuper vulnus utendum eſt. At, ſi caro ſupercrevit, modice reprimit ſiccum linamentum; vehementius, ſquama aeris. Si plus eſt, quod tolli opus eſt, adhibenda ſunt etiamnum vehementioria, quae corpus exedant.

---

l. 2. M. P. *Ac.* *l.* 5. M. F. P. *quod aut pallidum aut.* *l.* 8. M. F. P. om. *vulnere.* *l.* 15. M. F. P. *is.* *l.* 16. M. F. P. om. *mellis.* *l.* 20. M. F. P. *plenioribus, nam & avis.* *l.* 25. M. F. P. *aut.*

exedant. Cicatricem, *poſt omnia haec, commode inducit lycium ex paſſo aut lacte dilutum; vel etiam per ſe impoſitum ſiccum linamentum vehementius.

31. *De ulceribus, quae extrinſecus per vulnera incidunt, curationibusque eorum.*

Hic ordo felicis curationis eſt. Sed quaedam tamen periculoſa incidere conſuerunt. Interdum enim vetuſtas ulcus occu-
331, 411. pat, induciturque ei callus, & circum orae craſſae livent. Poſt quae, quicquid medicamentorum ingeritur, parum proficit; quod fere negligenter curato ulceri ſupervenit.

Interdum vel ex nimia inflammatione, vel ob aeſtus immodicos, vel ob nimia fri-
294, 31. gora, vel quia nimis vulnus adſtrictum eſt,
533, 31. vel quia *corpus ſenile, aut mali habitus eſt, cancer occupat. Id genus a Graecis diductum in ſpecies eſt, noſtris vocabulis non eſt. omnis autem cancer non ſolum id corrumpit, quod occupavit; ſed etiam *ſerpit: deinde aliis aliisque ſignis [1] diſcernitur. Nam modo ſuper inflammationem rubor ulcus ambit, iſque cum dolore procedit: ἐρυσίπελας Graeci nominant: modo ulcus nigrum eſt, quia caro ejus corrupta eſt, idque vehementius; etiam in putreſcendo intenditur, ubi vulnus humidum eſt, & ex nigro ulcere humor pallidus fertur, malique odoris eſt, & caro intus corrupta: interdum etiam nervi ac membranae reſolvuntur, ſpecillumque demiſſum deſcendit aut in latus, aut deorſum, eoque vitio non-

l. 1. M. F. *exedunt.* *l.* 4. M. F. P. ignorant *vehementius.* *l.* 5. M. F. *vulneribus.* *l.* 18. M. F. P *corpus aut ſenile.* *l.* 28. M. F. P. om. *in.* *l.* 31. M. F. P. *carunculaeque corruptae.*

1 In principio difficillime cognoſcitur teſte Galeno M. M. XIV. Vide Hildan. Obſerv. Chirurg. Cent. 1. Obſ. 1.

nonnunquam os afficitur: modo oritur ea, qu m Graeci γάγγραιναν appellant. 303.

Priora in qualibet parte corporis fiunt: haec in prominentibus membris, id eſt, inter ungues, & alas, vel inguina; fereque in ſenibus, vel in his, quorum corpus mali habitus eſt. Caro illi ulceri vel nigra, vel livida eſt; ſed ſicca & arida, proximaque cutis, plerumque ſubnigris puſtulis impletur; deinde ei proxima, vel pallida, vel livida fereque aeruginoſa & ſine ſenſu eſt. Deterior in inflammatione eſt, omniaque ea ſimul ſerpunt: ulcus, in locum puſtuloſum: Puſtulae, in eum, qui pallet aut livet: pallor aut livor, in id quod inflammatum eſt: inflammatio, in id quod integrum eſt, tranſit. Inter haec deinde febris acuta oritur, ingensque ſitis: quibuſdam etiam delirium accedit: alii, quamvis mentis ſuae compotes ſunt, balbutiendo vix ſenſus ſuos explicant, incipit affici ſtomachus: fit foedi ſpiritus ipſe odoris. Atque initium ejus quidem mali recipit curationem: ubi vero penitus inſedit, inſanabile eſt. plurimique ſub frigido ſudo- 51, 30.
re moriuntur.

32. *Curatio veteris ulceris.*

Ac pericula quidem vulnerum haec ſunt. Vetus autem ulcus ſcalpello circumcidendum eſt, excidendaeque ejus orae, &, quicquid ſuper eas livet, aeque incidendum. Si varicula intus eſt, quae id ſanari prohibet, ea quoque excidenda. Deinde, ubi ſanguis emiſſus, novatumque vulnus eſt, eadem curatio adhibenda, quae in recentibus vulneri

---

l. 1. M. F. P. *nonnunquam quoque os.* *l.* 3. M. F. P. *priores.* *l.* 4. M. F. P. *hoc.* *l.* 6. M. P. om. *in.* *l.* 7. M. P. F. *in ulcere.* *l.* 11. M. F. P. *rugoſa.* *l.* ead. M. F. P. *ulterior.* *l.* 20. M F. P. *balbutiendo tamen vix.* *l.* ead. M. *ſuos os explicant.* P. *ore* *l.* 21. F. *foedus.* M. *foedius.* *l.* 26. M. F. P. om. *veteris.* *l.* 28. F. *concïdendum.* P. *incidendum.* M. *conjiciendum.* *l.* 31. M. F. P. *his.*

neribus expoſita eſt. Si ſcalpello aliquis uti non vult, poteſt ſanare id emplaſtrum, quod ex ladano fit: &, cum ulcus ſub eo exeſum eſt, id, quo cicatrix inducitur.

33. *Curatio Eryſipelatum.*

Id autem, quod ἐρυσίπελας vocari dixi, non ſolum vulneri ſupervenire, ſed ſine hoc quoque oriri conſuevit: atque interdum periculum magnum adfert; utique, ſi circa cervicem aut [1] caput conſtitit.

Oportet, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere: deinde imponere ſimul reprimentia & [2] refrigerantia; maximeque ceruſſam ſolani ſucco, aut cimoliam cretam aqua pluviatili exceptam; aut ex eadem aqua ſubactam farinam cupreſſo adjecta, aut, ſi tenerius corpus eſt, lenticula. Quicquid impoſitum eſt, betae folio contegendum eſt, & ſuper linteolum frigida aqua madens imponendum. Si per ſe refrigerantia parum proderunt, miſcenda erunt hoc modo: ſulphuris P. I. *. ceruſſae, croci, ſingulorum P. X. *. eaque cum vino conterenda ſunt, & id his illinendum: aut, ſi durior locus eſt, ſolani folia contrita ſuillae adipi miſcenda ſunt, & illinita linteolo ſuperinjicienda.

At, ſi nigrities eſt, quae nequedum ſerpit, imponenda ſunt, quae carnem putrem lenius exedunt; repurgatumque ulcus ſic, ut caetera, nutriendum eſt. Si magis [3] putre eſt, jamque procedit ac ſerpit, opus eſt vehementius erodentibus. Si ne haec quidem evincunt, aduri locus debet, donec nul-

---

l. 5. M. P. *Eryſipelarum.* *l.* 9. M. F. P. *majus.* *l.* 10. M. F. P. *cervices.* *l.* 15. M. F. *pluviali.* *l.* 17. M. F. P. *lenticulam.* *l.* 22. M. F. P. X. *l.* ead. M. P. *ceruſſae, & croci.* *l.* 23. M. P. XX. *l.* 26. F. M. P. *illita.* *l.* 28. M. F. P. om. *quae.*

1 Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 59. Aeginet. IV. 21.
2 Oribaſ. de Morb. Curat. III, 47. 3 Aph. VII. 20.

nullus ex eo humor feratur. nam quod ſanum eſt, ſiccum eſt, cum aduritur. Poſt uſtionem putris ulceris, ſuperponenda ſunt, quae cruſtas a vivo reſolvant: *ἀπιχαρωτικὰ* Graeci nominant. Ubi exciderunt, purgandum ulcus, maxime melle & reſina eſt. Sed iis quoque purgari poteſt, quibus purulenta curantur, eodemque modo ad ſanitatem perducendum eſt.

34. *Curatio Gangraenae.* [1]

Gangraenam vero, ſi nondum plane tenet, ſed adhuc incipit, curare non difficillimum eſt; utique in corpore juvenili; & magis etiam, ſi muſculi integri ſunt; ſi nervi vel laeſi non ſunt, vel leviter affecti ſunt; neque ullus magnus articulus nudatus eſt; aut carnis in eo loco paululum eſt, ideoque non multum quod putreſceret, fuit, conſiſtitque uno loco vitium; quod maxime fieri in digito poteſt. In ejuſmodi caſu primum eſt, ſi vires patiuntur, ſanguinem mittere. Deinde, quicquid aridum eſt, & intentione quadam proximum quoque locum male habet, uſque ad ſanum corpus concidere.

Medicamenta vero, dum malum ſerpit, adhibenda nulla ſunt, quae pus movere conſuerunt; ideoque ne aqua quidem calida. Gravia quoque, quamvis reprimentia, aliena ſunt; ſed his quam leviſſimis opus eſt. ſuperque ea, quae inflammata ſunt, utendum eſt refrigerantibus. Si nihilo magis malum conſtitit, uri id, quod eſt inter integrum ac vitiatum locum, debet. Prae-

l. 4. M. F. P. *eas eſcharas.* *l.* 5. M. F. P. *vocant.* *l.* 7. M. F. P. *aliis.* *l.* 17. M. F. P. *paulum.* *l.* 19. M. P. *co.* *l.* 24. M. F. *eo.*

1 Aeginet. IV. 19.

Praecipueque in hoc caſu petendum, non a medicamentis ſolum, ſed etiam a victus ratione praeſidium eſt. Neque enim id malum, niſi corrupti vitioſique corporis eſt. Ergo primo, niſi imbecillitas prohibet, abſtinentia utendum. Deinde danda, quae per cibum potionemque alvum, ideoque etiam corpus adſtringant; ſed ea levia. Poſtea, ſi vitium conſtitit, imponi ſuper vulnus eadem debent, quae in putri ulcere praeſcripta ſunt. Ac tum quoque plenioribus cibis uti licebit ex media materia; ſed tamen non niſi alvum, corpusque ſiccantibus: aqua vero pluviatili frigida. Balneum, niſi jam certa fiducia redditae ſanitatis eſt, alienum eſt; ſiquidem emollitum in eo ulcus cito rurſus eodem malo afficitur. Solent vero nonnunquam nihil omnia auxilia proficere, ac nihilominus ſerpere ſub his cancer. Inter quae miſerum, ſed unicum, auxilium eſt; ut caetera pars corporis tuta ſit, membrum, quod paulatim emoritur, abſcindere.

35. *Curatio vulnerum, ubi quid colliſum eſt, aut detritum; aut infixum.*

Hae graviſſimorum vulnerum curationes ſunt. Sed ne illa quidem negligenda, ubi interior pars colliſa; aut ubi deraſum, detritumve aliquid eſt; aut ubi ſurculus corpori infixus eſt; aut ubi tenue, ſed altum vulnus inſedit.

In primo caſu commodiſſimum eſt malicorium ex vino coquere, interioremque ejus partem continere, & cerato miſcere ex

l. 12. M. F. P. *ſic.* *l.* 14. M. F. *pluviali.* *l.* 16. M. F. P. *vulnus.* *l.* 19. M. F. P. om. *ſub.* *l.* 24. a M. F. P. haec abſunt: *Curatio vulnerum, ubi quid colliſum eſt, aut detritum, aut infixum.* *l.* 27. M. F. *ubi integra cute interior.* *l.* 28. M. F. *colliſa eſt; aut.* *l.* 29. M. P. F. *attritumve.* *l.* 33. M. *interiorumque.* *l.* 34. M. F. P. *conterere.*

ex roſa facto, idque ſuperponere: deinde, ubi cutis ipſa exaſperata eſt, inducere lene medicamentum, qualis λιπαρὰ eſt. 267, 9

Deraſo vero, detritoque, imponendum eſt emplaſtrum τετραφάρμακον, minuenduſque cibus & vinum ſubtrahendum. Neque id, quia non habebit altiores ictus, contemnendum erit; ſiquidem ex ejuſmodi caſibus ſaepe cancri fiunt. Quod ſi levius id erit, & in parte exigua, contenti eſſe poterimus eodem leni medicamento.

Surculum vero, ſi fieri poteſt, oportet vel manu, vel etiam ferramento educere. Si vel praefractus eſt, vel altius deſcendit, quam ut ita fieri poſſit, medicamento evocandus eſt. Optime autem educit ſuperimpoſita arundinis radix; ſi tenera eſt, protinus contrita; ſi jam durior, ante in mulſo decocta. cui ſemper mel adjiciendum eſt aut ariſtolochia cum eodem melle. Peſſima ex ſurculis, arundo eſt; quia aſpera eſt. Eademque offenſa etiam † in filice eſt. Sed uſu cognitum eſt, utramque adverſus alteram medicamentum eſſe, ſi contrita ac ſuperimpoſita eſt. Facit autem idem in omnibus ſurculis, quodcunque medicamentum extrahendi vim habet. Idem altis tenuibusque vulneribus aptiſſimum eſt. Priori rei Philocratis: huic Hecataei emplaſtrum maxime convenit. 264

36. *Quomodo cicatrix vulneri inducenda, purgandaque ſit.* [1]

Ubi vero in quolibet vulnere ventum ad inducendum cicatricem eſt (quod per-

pur-

l. 1. M. P. *ſupponere.* l. 3. M. P. *quale.* l. 13. M. F. P. *ejicere.* l. 24. M. F. P. om. *ac.*

1 Aeginet. IV. 45.

purgatis jam, repletiſque ulceribus neceſſarium eſt) primum ex aqua frigida linamentum, dum caro alitur: deinde cum jam continenda eſt, ſiccum imponendum eſt, donec cicatrix inducatur: tum deligari ſuper album plumbum oportet, quo & reprimitur cicatrix, & colorem maxime ſano corpori ſimilem accipit. Idem radix ſilveſtris cucumeris praeſtat. Idem compoſitio, quae habet elaterii p. i. *. ſpumae argenti p. ii. *. glandis unguentariae pondo iv. *. quae excipiuntur reſina terebinthina, donec emplaſtri craſſitudo ex omnibus fiat. At nigras quoque cicatrices leniter purgant, paribus portionibus mixta, aerugo & plumbum elotum, eademque reſina cocta; ſive eo ungitur cicatrix, quod in facie fieri poteſt; ſive id ut emplaſtrum imponitur, quod in aliis partibus commodius. eſt.

At, ſi vel excrevit cicatrix, vel concava eſt, ſtultum eſt, decoris cauſa, rurſum & dolorem & medicinam ſuſtinere: alioquin res utrique ſuccurri patitur. Siquidem utraque cicatrix exulcerari ſcalpello poteſt. Si medicamentum aliquis mavult, idem efficiunt compoſitiones hae, quae corpus exedunt. Cute exulcerata, ſuper eminentem carnem exedentia medicamenta conjicienda ſunt: ſuper concavam, implentia: donec utrumque ulcus ſanae cuti aequetur, & tum cicatrix inducatur.

---

l. 11. M. F. P. ignorant *glandis.* *l.* ead. M. F. P. *unguenti.* *l.* 14. M. F. P. *Ac.* *l.* 16. M. F. P. om. *&.* *l.* ead. M. F. P. *roſa.* *l.* 17. M. F. P. om. *eo.* *l.* 21. M. P. F. *rurſus.* *l.* 29. F. *eae.*

Cap.

CAP. XXVII.

De vulneribus, quae per morſus inferuntur eorumque curationibus.

DIXI de his vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. † Sequitur, ut de his dicam, quae morſu fiunt, interdum [1] hominis, [2] interdum ſimiae, ſaepe canis, nonnunquam ferarum, aut aliorum animalium, aut ſerpentium. Omnis autem † ferae morſus habent quoddam virus.

Itaque, ſi vehemens vulnus eſt, [3] cucurbitula admovenda eſt: ſi levius, protinus emplaſtrum injiciendum, praecipueque
Diogenis. ſi id non eſt, quodlibet ex his, 265.
quae adverſus morſus propoſui. ſi ea non
ſunt, viride Alexandrinum; ſi ne id qui- 264.
dem eſt, quodlibet non pingue ex his, quae recentibus vulneribus accommodantur. Sal quoque his, praecipueque ei, quod canis fecit, medicamentum eſt, ſi aridus vulneri imponitur, ſuperque id duobus digitis verberatur. exſaniat enim. Ac ſalſamentum quoque recte ſuper id vulnus deligatur.

2. *Curatio adverſus rabioſi canis morſum.* [4]

Utique autem, ſi rabioſus canis fuit, cucurbitula virus ejus extrahendum eſt. Deinde, ſi locus neque nervoſus, neque muſculoſus eſt, vulnus id adurendum eſt. Si uri non poteſt, ſanguinem homini mitti non alienum eſt. Tum uſto quidem vulneri ſuperimponenda, quae caeteris uſtis ſunt. Ei vero, quod expertum ignem non eſt,

---

l. 9. M. F. P. *ferorum.* *l.* 14. M. F. P. *Diogeſi.* *l.* 21. M. F. P. *manus.*

1 Dom. Panarolus Pentec. 11. Obſ. 31. 2 Seren. Samm. XLV. 3 Aeginet. V. 2. 4 Aeginet. V. 3. Actuar. M. M. VI. 11.

eſt, ea medicamenta, quae vehementer exedunt. Poſt quae nullo novo magiſterio, ſed jam ſuprapoſito vulnus erit implendum, & ad ſanitatem perducendum. Quidam poſt rabioſi canis morſum protinus in balneum mittunt; eumque ibi patiuntur deſudare, dum vires corporis ſinunt, vulnere aperto; quo magis ex eo quoque virus diſtillet: deinde multo meracoque vino excipiunt. quod omnibus venenis contrarium eſt. Idque cum ita per triduum factum eſt, tutus eſſe homo a periculo putatur.

Solet autem ex eo vulnere, ubi parum occurſum eſt, aquae timor naſci. ὑδροφοβίαν Graeci appellant. Miſerrimum genus morbi: in quo ſimul aeger & [1] ſiti & aquae metu cruciatur. quo oppreſſis in anguſto ſpes eſt. Sed unicum tamen remedium eſt, nec opinantem in piſcinam non ante ei proviſam projicere, &, ſi natandi ſcientiam non habet, modo merſum bibere pati, modo attollere; ſi habet, interdum deprimere, ut invitus quoque aqua ſatietur. ſic enim ſimul & ſitis, & aquae metus tollitur. Sed aliud periculum excipit, ne infirmum corpus in aqua frigida vexatum, nervorum diſtentio abſumat. Id ne incidat, a piſcina protinus in oleum calidum demittendus

275. eſt. Antidotum [2] autem (praecipue id, quod primo loco poſui; ubi id non eſt, aliud) ſi nondum aeger aquam horret, potui ex aqua dandum eſt: &, ſi amaritudine offenditur, mel adjiciendum eſt: at, ſi jam is morbus occupavit, per catapotia ſumi poteſt.

3. *Cu-*

---

l. 3. M. F. P. *ulcus.* *l.* 6. M. F. P. *ibique.* *l.* 7. M. F. P. *ulcere adaperto.* *l.* 12. M. F. P. *videtur.* *l.* 14. M. P. *tumor.* *l.* ead. *hydrophlogas.* *l.* 33. M. F. P. *&c.*

1 Caſſii Problem. 73. 2 Scribon. Larg. c. XLIII. c. 171.

3. *Curationes communes adverſus omnes morſus ſerpentium.* [1]

Serpentium quoque morſus non nimium diſtantem curationem deſiderant: quamvis in ea multum antiqui variarunt; adeo ut in ſingula anguium genera ſingula medendi praeciperent; aliique alia. ſed in omnibus eadem maxime proficiunt. Igitur in primis ſupra vulnus id membrum deligandum eſt: non tamen nimium vehementer, ne torpeat. Dein venenum extrahendum eſt. Id cucurbitula optime facit. Neque alienum eſt, ante ſcalpello circa vulnus incidere, quo plus vitiati jam ſanguinis extrahatur. Si cucurbitula non eſt, (quod tamen vix incidere poteſt) tum quodlibet ſimile vas, quod idem poſſit. Si ne id quidem eſt, homo [2] adhibendus eſt, qui vulnus exſugat.

Neque hercule ſcientiam praecipuam habent hi, qui [3] † Pſylli nominantur; ſed audaciam uſu ipſo confirmatam. Nam venenum ſerpentis, ut quaedam etiam venatoria venena, quibus Galli praecipue utuntur, non guſtu, ſed in vulnere nocent. Ideoque colubra ipſa tuto eſtur: ictus ejus occidit, &, ſi ſtupente ea (quod per quaedam medicamenta circulatores faciunt) in os digitum quis indidit, neque percuſſus eſt, nulla in ejus ſaliva noxa eſt. Ergo quiſquis, exemplum Pſylli ſecutus, id vulnus exſuxerit, & ipſe tutus erit, & tutum hominem praeſtabit. Illud interea ante debebit attendere, ne quod in gingivis, palatove, aliave parte

l. 6. M. F. P. om. *adeo.* *l.* 7. M. P. *medendi genera praeciperent.* *l.* ead. M. F. P. *atque aliis.* *l.* 9. M. F. P. *ſuper.* *l.* 20. M. P. *Hercules.* *l.* 30. M. F. P. *ea.* *l.* 33. M. F. P. *ne intereat.*

1 Aëtii Tetrab. IV. Serm. 1. c. 1. 2. & ſeqq. 2 Aeginet. V. 2. Actuar. M. M. VI. 11. 3 Vocantur alio nomine *Marſi.* Vide Reineſ. Variar. Lect. 1. c. 8. p. 26.

te oris ulcus habeat. Poſt haec is homo loco calido collocandus eſt, ſic, ut id, quod percuſſum erit, in inferiorem partem inclinetur.

Si neque qui exſugat, neque cucurbitula eſt, ſorbere oportet jus anſerinum, vel vitulinum, & vomere. Vivum autem gallinaceum pullum per medium dividere, & protinus calidum ſuper vulnus imponere ſic, ut pars interior corpori jungatur. Facit id etiam hoedus agnuſve diſciſſus, & calida ejus caro ſtatim ſuper vulnus im-
165. poſita. Emplaſtra quoque, quae ſupra comprehenſa ſunt. Aptiſſimumque eſt, vel
166. Epheſium, vel id quod ei ſubjectum eſt. Praeſensque in aliquo antidoto praeſidium eſt. Sin id non eſt, neceſſarium eſt exſorbere portionem meri vini cum pipere, vel quidlibet aliud, quod calori movendo eſt, nec humorem intus coire patitur. nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam urinam moventia, quia materiam extenuant, utilia ſunt.

4. *Speciales curationes adverſus ictus ſerpentium: & primo adverſus ictum Aſpidis.* [1]

Haec adverſus omnes ictus utilia ſunt, cummuniaque: uſus tamen ipſe docuit, eum, quem [2] Aſpis percuſſit, acetum potius bibere debere. Quod demonſtraſſe dicitur caſus cujuſdam pueri, qui cum ab hac ictus eſſet, & partim ob ipſum vulnus, partim ob immodicos aeſtus ſiti premeretur, ac locis ſiccis alium humorem non reperiret, acetum, quod forte ſecum habebat, ebibit, & libera-

---

l. 6. M. F. P. *vel ovillum vel vitulinum.* *l.* 18. M. F. P. *quo calor movendus eſt.* *l.* 19. M. F. P. *ne.* *l.* ead. M. P. *patiatur.* *l.* ead. M. *maxime.* *l.* 25. M. F. P. om. *utilia.* *l.* 26. M. F. P. *communia: ſunt.*

1 Aeginet. V. 18. Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 20.
2 De Aſpide videatur Ammian. Marcellin. L. XXII. Cap. 15. pag. 338. Ejus morſum ſanari poſſe negat Aelian. de Animal. 1. Cap. 54.

liberatus eſt. Credo quoniam id, quamvis refrigerandi vim habet, habet tamen & diſſipandi. Quo fit, ut terra reſperſa eo ſpumet. Eadem ergo vi veriſimile eſt ſpiſſeſcentem quoque intus humorem hominis ab eo diſcuti, & ſic dari ſanitatem.

5. *Adverſus ictum Scorpionis.* [1]

In quibusdam etiam aliis ſerpentibus certa quaedam auxilia ſatis nota ſunt. Nam ſcorpio ipſe ſibi pulcherrimum medicamentum eſt. Quidam contritum cum vino bibunt. Quidam eodem modo contritum ſuper vulnus imponunt. Quidam ſuper prunas eo impoſito, vulnus ſuffumigant, undique veſte circumdata, ne is fumus dilabatur; tum carbonem ejus ſuper vulnus deligant. Bibere autem oportet herbae ſolaris (quam ἡλιοτρόπιον Graeci vocant) ſemen, vel certe folia ex vino. Super vulnus vero etiam furfures ex aceto, vel ruta ſilvatica recte imponitur, vel cum melle ſal toſtus. Cognovi tamen medicos, qui ab ſcorpione ictis nihil aliud, quam ex brachio ſanguinem miſerunt.

6. *Adverſus Aranei & Scorpionis ictum.*

Ad ſcorpionis etiam, & ad [2] aranei ictum, allium cum ruta recte miſcetur, ex oleoque contritum ſuperimponitur.

7. *Adverſus* [3] *Ceraſtis, & Dipſadis, & Haemorrhoidis ictum.* [4]

At, ſi ceraſtes, aut dipſas, aut haemorrhois percuſſit, aſphodeli, quod AEgyptiae fabae magnitudinem aequet, arefactum, in duas

l. 2. M. F. P. *tamen habet etiam.* *l.* 10. M. F. P. *ſibi ipſe.* *l.* 14. *prunam.* *l.* 26. M. F. P. *etiam. Et ad* S. *autem.* *l.* 29. M. F. P. *Dipſae.* *l.* 32. M. F. *ſpoli.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 19. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 16. Ex eo mors. Dom. Panarolus Pentec. 1. Obſ. 45. 3 Deſcribitur ab Aelian. de Animal. 1. c. 57. Aëtius. 4 Tetrab. IV. Serm. I. 22. 23.

duas potiones dividendum eſt ſic, ut ei rutae paululum adjiciatur. Trifolium quoque & mentaſtrum, & cum aceto panaces aeque proficiunt. Coſtumque, & caſſia, & cinnamomum recte per potionem aſſumuntur.

8. *Adverſus Cherſydri* [1] *ictum, & Ceraſtis.*

Adverſus Cherſydri vero ictum, panaces, aut laſer, quod ſit ſcrupulorum P. II. *. vel porri ſuccus cum hemina vini ſumendus eſt, & edenda multa ſatureia. Imponendum autem ſuper vulnus ſtercus caprinum ex aceto coctum; aut ex eodem hordeacea farina; aut ruta, vel nepeta, cum ſale contrita, melle adjecto. Quod in eo quoque vulnere, quod ceraſtes fecit, aeque valet.

9. *Adverſus Phalangii ictum.* [2]

Ubi vero phalangium [3] nocuit, praeter eam curationem, quae manu editur, ſaepe homo demittendus in ſolium eſt, dandusque ei myrrhae & uvae taminiae par modus ex paſſi hemina; vel radiculae ſemen, aut lolii radix ex vino; & ſuper vulnus furfures ex aceto cocti, imperandumque, ut is conquieſcat.

10. *Adverſus ictus Italorum anguium, qui minus terribiles peregrinis ſunt.*

Verum haec genera ſerpentium & peregrina, & aliquanto magis peſtifera ſunt; maxime, quae aeſtuoſis gignuntur locis. Italia frigidioreſque regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quod minus terribiles angues edunt. Adverſus quos ſatis proficit herba betonica,* vel cantabrica, vel centaurion, vel agrimonia, vel trixago, vel

---

l. 2. M. F. P. *paulum.* *l.* 6. M. F. P. *chelydri.* *l.* 7. M. F. P. *Chelydri.* *l.* ead. M. F. *panacis.* *l.* 18. M. F. P. *redditur.* *l.* 20. M. F. *timiniae.* *l.* 28. M. P. *maximeque.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 35. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 18. 3 Salmaſius in Notis ad Spartiani Hadrian. C. 20. pag. 190. Ed. Hackian.

vel perſonata, vel marinae paſtinacae; ſi vel ſingulae binaeve tritae, & ſic potui datae ſunt cum vino, & ſuper vulnus impoſitae. Illud ignorare non oportet, omnis ſerpentis ictum & jejuni & jejuno magis nocere. ideoque pernicioſiſſimi ſunt, † cum incubant: utiliſſimumque eſt, ubi ex anguibus metus eſt, non ante progredi, quam quis aliquid aſſumpſit.

11. *Remedium generale adverſus omnia venena, vel in cibo, vel in potione aſſumpta.*

Non tam facile his opitulari eſt, qui venenum, vel in cibo, vel in potione ſumpſerunt. Primum, quia non protinus ſentiunt, ut ab angue icti: ideo ne ſuccurrere quidem ſtatim ſibi poſſunt. Deinde quia noxa non a cute, ſed ab interioribus partibus incipit. Commodiſſimum eſt tamen, ubi primum ſenſit aliquis, protinus oleo multo epoto vomere. Deinde, ubi praecordia exhauſit, bibere antidotum: ſi id non eſt, vel merum vinum.

12. *Specialia remedia adverſus quaedam venena: & primo adverſus Cantharidas.* [1]

Sunt tamen quaedam remedia propria adverſus quaedam venena, maximeque leviora. Nam ſi cantharidas aliquis ebibit, panaces cum lacte contuſa, vel galbanum vino adjecto dari, vel lac per ſe debet.

13. *Adverſus Cicutam.* [2]

Si cicutam, vinum merum calidum cum ruta quamplurimum ingerendum eſt; deinde is vomere cogendus: poſteaque laſer ex vino dandum. Iſque, ſi febre vacat, in cali-

l. 1. M. F. P. *perſonina*. *l.* ead. M. F. P. om. *ſi vel*. *l.* 2. M. F. P. om. *ſic*. *l.* ead. M. F. P. *cum vino, potui datae*. *l.* 3. M. F. P. om. *ſunt*. *l.* 4. M. F. P. *ignorari*. *l.* 6. M. F. *pernicioſiſſimae*. *l.* 15. M. F. P. *ita*. *l.* 28. M. P. *galbano*. *l.* 31. M. F. *cicuta*.

1 Aeginet. V. 30. Scribon. Larg. LVII. Actuar. M. M. V. 12. 2 Aeginet. V. 41. Scribon. Larg. XLVII. Actuar. M. M. V. 12.

calidum balneum mittendus: ſi non vacat, ungendus ex calefacientibus eſt. Poſt quae quies ei neceſſaria eſt.

14. *Adverſus Hyoſcyamum.* [1]

Si hyoſcyamum, fervens mulſum bibendum eſt, aut quodlibet lac, maxime tamen aſininum.

15. *Adverſus Ceruſſam.* [2]

Si ceruſſam, jus malvae, vel juglandis ex vino contritae, maxime proſunt.

16. *Adverſus Sanguiſugam, ſi epota eſt, & lac, quod intus coiit.* [3]

Si ſanguiſuga epota eſt, acetum cum ſale bibendum eſt. Si lac intus coiit, aut paſſum, aut cum aceto laſer.

17. *Adverſus Fungos inutiles.* [4]

Si fungos inutiles quis aſſumpſit, radicula aut e poſca, aut cum ſale & aceto edenda eſt. Ipſi vero hi & ſpecie quidem diſcerni poſſunt ab utilibus, & coctурae genere idonei fieri. Nam ſive ex oleo inferbuerunt, ſive piri ſurculus cum his inferbuit, omni noxa vacant.

18. *De aduſtis corporis locis, & quomodo curari debeant.* [5]

Aduſtis quoque locis extrinſecus vis infertur; itaque ſequi videtur, ut de his dicam. Haec autem optime curantur foliis aut lilii, aut linguae caninae, aut betae in vino oleoque decoctis. Quorum quodlibet protinus impoſitum ad ſanitatem perducit.

Sed dividi quoque curatio poteſt in ea, quae mediocriter exedentia reprimentiaque,

---

l. 9. M. F. P. *jusglandis.* *l.* 14. M. F. P. *aut paſſum coagulum aut.* *l.* 17. M. P. L. *aſſumpſerit.* *l.* 18. M. F. P. L. *epota.* *l.* 21. Alii *idonei ſunt.* *l.* 29. M. F. P. L. *in vetere vino.* *l.* 34. Vir doctus *exſiccantia.*

1 Aeginet. V. 38. 2 Scribon. Larg. XLVII. 3 Aeginet. V. 36. Plin. H. N. XXII. 23. 4 Aeginet. V. 54. Scrib. Larg. LXVI. 5 Aegin. IV. 11. Seren. Samm. LX. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 64.

que, primo & puſtulas prohibeant, & ſummam pelliculam exaſperent: deinde ea, quae lenia ad ſanitatem perducant. Ex prioribus eſt lenticulae cum melle farina: vel myrrha cum vino; vel creta cimolia cum thuris cortice contrita, & aqua coacta, atque, ubi uſus neceſſitas incidit, aceto diluta. Ex inſequentibus, quaelibet λιπαρά. 267. Sed idonea maxima eſt, quae vel plumbi retrimentum, vel vitellos habet.

Eſt etiam illa aduſtorum curatio, dum inflammatio eſt, impoſitam habere cum melle lenticulam; ubi ea declinavit, farinam cum ruta, vel porro, vel marrubio, donec cruſtae cadant, tum ervum cum melle, aut irim, aut reſinam terebinthinam, donec ulcus purum ſit: noviſſime ſiccum linamentum.

CAP. XXVIII.

De interioribus ulceribus, quae, aliqua corporum parte corrupta, naſcuntur.

1. *De carbunculo* [1]

AB his, quae extrinſecus incidunt, ad ea veniendum eſt, quae interius, corrupta aliqua corporum parte, naſcuntur. Ex quibus non aliud carbunculo pejus. Ejus hae notae ſunt. Rubor eſt, ſuperque eum non nimium puſtulae eminent, maxime nigrae, interdum ſublividae, aut pallidae. In iis ſanies eſſe videtur; infra color niger eſt. Ipſum corpus aridum, & durius, quam naturaliter oportet. Circaque quaſi cruſta eſt; eaque inflammatione cingitur.

l. 4. M. F. P. L. *vel.* *l.* 5. M. F. P. L om. *vel.* *l.* 10. M. F. P. L. *recrementum.* *l.* 13. M. F. L. *farina.* *l.* 22. M. F. P. *De carbunculo & ejus curatione.* *l.* 28. F. M. *eminet.* *l.* 30. M. P. *jus.* *l.* 32. M. F. P. *circa quem.*

1 Aeginet. IV. 25. Actuar. M. M. II. 12. Oribaſ. Synopſ. VII. 12.

gitur. Neque in eo loco levari cutis poteſt, ſed inferiori carni quaſi affixa eſt. Somnus urget. Nonnunquam horror, aut febris oritur, aut utrumque. Idque vitium ſubteractis quaſi quibuſdam radicibus ſerpit; interdum celerius, interdum tardius. Supra quoque, procedens inalbeſcit; dein lividum fit; circumque exiguae puſtulae oriuntur. Et ſi circa ſtomachum fauceſve incidit, ſubito ſpiritum ſaepe elidit.

Nihil melius eſt, quam protinus adurere. Neque id grave eſt, nam non ſentit; quoniam ea caro mortua eſt. Finiſque adurendi eſt, dum ex omni parte ſenſus doloris eſt. Tum deinde ulcus, ſicut caetera aduſta, curandum eſt. Sequitur enim ſub medicamentis erodentibus cruſta: quae undique a viva carne diducta, trahit ſecum, quicquid corruptum erat: puruſque jam ſinus curari poteſt implentibus. At, ſi in ſumma cute vitium eſt, poſſunt ſuccurrere quaedam vel exedentia tantum, vel etiam adurentia. Vis pro magnitudine adhibenda eſt. Quodcunque vero medicamentum impoſitum eſt, ſi ſatis proficiet, protinus a viva corruptam partem reſolvet.

Certaque eſſe fiducia poteſt fere, ſi undique vitioſa caro excidat, qua hujuſcemodi medicamen exeſt: ſi id non fit, medicamentumque malo vincitur, utique ad uſtionem properandum eſt. Sed in ejuſmodi caſu abſtinendum a cibo, a vino eſt. Aquam liberaliter bibere expedit. Magiſque ea ſervanda ſunt, ſi febricula quoque acceſſit.

2. De

l. 15. M. F. P. *vulnus.* *l.* 19. *puruſque* vir doctus, ubi *priuſque* legebatur. *l.* ead. M. F. P. *priuſque.* *l.* 25. M. F. P. *poſitum.* *l.* 26. M. F. P. *reſolvit.* *l.* 27. M. F. P. *ut.* *l.* 28. M. F. P. *excedat.* *l.* ead. M. F. P. *hujusve rei.* *l.* 29. M. F. *medicamentum.*

2. *De Carcinomate.*

Non idem periculum καρκίνωμα affert, niſi imprudentia curantis agitatum eſt. Id vitium fit maxime in ſuperioribus partibus, circa [1] faciem, nares, aures, labra, [2] mammas feminarum. Et ex jecore, aut ſplene hoc naſcitur. Circa locum aliqua quaſi puncta ſentiuntur: iſque immobilis, inaequaliter tumet: interdum etiam torpet. Circa eum inflatáe venae quaſi recurvantur: haeque pallent, aut livent: nonnunquam etiam in quibuſdam deliteſcunt. Tactuſque is locus, aliis dolorem affert, in aliis eum non habet. Et nonnunquam ſine ulcere durior aut mollior eſt, quam eſſe naturaliter debet: nonnunquam iiſdem omnibus ulcus accedit. Interdumque nullam habet proprietatem: interdum ſimile his eſt, quae vocant Graeci κονδυλώματα; aſpredine quadam & magnitudine ſua. Colorque ejus ruber eſt, aut lenticulae ſimilis. Neque tuto ſecatur. nam protinus aut reſolutio nervorum, aut diſtentio inſequitur. Saepe homo ictus obmuteſcit, atque ejus anima deficit. Quibuſdam etiam, ſi idipſum preſſum eſt, quae circa ſunt, intenduntur & intumeſcunt. Namque peſſimum id genus eſt, fereque primum id fit; quod κακόηθες a Graecis nominatur. Deinde ex eo id καρκίνωμα, quod ſine ulcere eſt. Deinde ulcus; & ex eo, thymium.

† Tolli nihil, niſi κακόηθες, poteſt: reliqua curationibus irritantur. Et quo major vis adhibita eſt, eo magis quidam uſi ſunt medicamentis adurentibus Quidam ferro ad-

l. 1. M. F. P. *De carcinomate & ejus curatione.* *l.* 6. M. F. P. *in.* *l.* ead. M. F. P. *jecore, autem aut.* *l.* 8. M. F. P. *inaequalis.* *l.* 21. M. F. P. *fertur.* *l.* 26. F. *ob quae.* M. P. *nam quae.* *l.* 30. M. F. P. om. *&*.

1 Aeginet. III. 22. 2 Scribon. Larg. XXIII.

aduſſerunt: quidam ſcalpello exciderunt. neque ulli unquam medicina [1] profuit: ſed aduſta, protinus concitata ſunt, & increverunt, donec occiderent. Exciſa etiam poſt inductam cicatricem, tamen reverterunt, & cauſam mortis attulerunt. Cum interim plerique nullam vim adhibendo, qua tollere id malum tentent; ſed imponendo tantum lenia medicamenta, quae quaſi blandiantur, quo minus ad ultimam ſenectutem perveniant, non prohibeantur. Diſcernere autem cacoethes, quod curationem recipit, a carcinomate, quod non recipit, nemo ſcire poteſt, niſi tempore & experimento.

Ergo, ubi primum id vitium notatum eſt, imponi debent medicamenta adurentia. Si levatur malum, minuunturque ejus indicia, procedere curatio poteſt & ad ſcalpellum, & ad uſtionem. Si protinus irritatum eſt, ſcire licet, jam carcinoma eſſe; removendaque ſunt omnia acria, omnia vehementia. Sed, ſi ſine ulcere is locus durus eſt, imponi ficum quam pinguiſſimam, aut 264, 14. ῥυπῶδες emplaſtrum ſatis eſt. Si ulcus aequale eſt, ceratum ex roſa injiciendum eſt, adjiciendusque ei pulvis ex contrita teſta, ex aqua, qua faber ferrarius tingere candens ferrum ſolitus eſt. Si id nimium ſupercrevit, tentanda ſquama aeris eſt (quae leniſſima ex adurentibus eſt) eatenus, ne quid eminere patiatur; ſed ita, ſi nihil exacerbavit: ſin minus, eodem cerato contenti eſſe debebimus.

3. De

l. 2. M. F. P. *proficit.* *l.* 11. M F. P. *prohibentur.* *l.* 11. M. P. *diſcedere.* *l.* 14. M. F. *ſed.* *l.* 23. M. F. om. *durus.* *l.* 28. M. F. P. om. *aqua.* *l.* 33. M. F. P. *ſi.*

1 Aphor. VI. 38.

3. *De Theriomate.*

Eſt etiam ulcus, quod θηρίωμα Graeci vocant. Id & per ſe naſcitur, & interdum ulceri ex alia cauſa facto ſupervenit. Color eſt vel lividus, vel niger: odor foedus: multus, & muco ſimilis humor. Idipſum ulcus neque tactum, neque medicamentum ſentit: prurigine tantum movetur. circa dolor eſt, & inflammatio. Interdum etiam febris oritur. Nonnunquam ex ulcere ſanguis erumpit. Atque id quoque malum ſerpit. quo omnia ſaepe intenduntur. Fitque ex his ulcus, quod [1] ἕρπητα ἐσθιόμενον Graeci vocant; quia celeriter ſerpendo, penetrandoque uſque ad oſſa, corpus vorat. Id ulcus inaequale eſt, † coeno ſimile; ineſtque multus humor glutinoſus; odor intolerabilis; majorque, quam pro modo ulceris, inflammatio. Utrumque, ſicut omnis cancer, fit maxime in ſenibus; vel his, quorum corpora mali habitus ſunt. 167, 18.

Curatio utriuſque eadem eſt: ſed in majore malo major vis neceſſaria. 84, 9. Ac primum, a victus ratione ordinandum eſt: ut quieſcat in lectulo: ut primis diebus a cibo abſtineat: aquam quamplurimam aſſumat. Alvus quoque ei ducatur. Dein, poſt inflammationem, cibum boni ſucci capiat: vitatis omnibus acribus: potionis quantum volet, ſic, ut interdiu quidem aqua contentus ſit: in coena vero etiam vini auſteri aliquid bibat. Non aeque tamen fame in his, quos ἕρπης urgebit, atque in his, qui θηρίωμα adhuc habebunt, utendum erit. Et

l. 1. M. F. P. *De Theriomate & ejus curatione.* *l* 6. M. F. P. *mucci.* *l.* 6. M. F. *ipſum.* *l.* 7. F. *tractum.* *l.* 8. M. F. P. *movetur. at citra.* *l.* 11. M. F. P. *at.* *l.* 12. M. F. P. *quae.* *l.* 15. M. F. P. om. *ad.* *l.* 16. Vir doctus ita inſcribit: *Id ulcus inaequale eſt, ineſtque multus humor glutinoſus, coeno ſimilis.* *l.* 23. M. F. P. *magis.* *l.* 24. M. P. *ordinandus.* *l.* 31. M. F. P. om. *vero.* *l.* 33. F. *iis.* *l.* ead. M. P. om. *in.*

1 Actuar. M. M. II. 12. Aeginet. IV. 20.

Et victus quidem talis neceſſarius eſt.

Super ulcus vero inſpergenda eſt arida aloë contrita, &, ſi parum proficiet, chalcitis. At, ſi quis nervus, exeſa carne, nudatus eſt, contegendus ante linteolo eſt, ne ſub eo medicamento aduratur. Si validioribus etiam remediis opus eſt, ad eas compoſitiones veniendum eſt, quae vehementius adurunt. Quicquid autem inſpergitur, averſo ſpecillo infundi debet. Superdanda cum melle ſunt vel linamenta, vel oleae folia ex vino decocta, vel marrubium: eaque linteolo contegenda in aqua frigida madefacto, dein bene expreſſo. Circaque, qua tumor ex inflammatione eſt, imponenda, quae reprimant, cataplaſmata. Si ſub his nihil proficitur, ferro locus aduri debet; diligenter nervis, qui apparent, ante contectis. Aduſtum vel medicamentis vel ferro corpus, primum purgandum, deinde implendum eſſe, apparere cuilibet ex prioribus poteſt.

4. *De Sacro igne.* [1]

Sacer quoque ignis malis ulceribus annumerari debet. Ejus duae ſpecies ſunt. Alterum eſt ſubrubicundum, aut miſtum rubore atque pallore; exaſperatumque per puſtulas continuas, quarum nulla altera major eſt, ſed plurimae perexiguae. In his ſemper fere pus, & ſaepe rubor cum calore eſt: ſerpitque id nonnunquam ſaneſcente eo, quod primum vitiatum eſt: nonnunquam etiam exulcerato, ubi, ruptis puſtulis, ulcus continuatur, humorque exit, qui eſſe inter

l. 2. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 3. M. F. P. *oenanthe eſt.* *l.* 4. M. F. P. *Ac.* *l.* 7. M. P *etiam num remediis.* *l.* 18. M. F. P. *nervis, ſi qui.* *l.* 23. M. F. P. *De ſacro igne & curatione.*

1 Aeginet. IV. 12. Seren. Sammon. XLI. Aëtius Tetrab. IV. Serm. 59.

ter ſaniem & pus videri poteſt. Fit maxime in pectore, aut lateribus, aut eminentibus partibus, praecipueque in plantis. Alterum autem eſt in ſummae cutis exulceratione, ſed ſine altitudine, latum, ſublividum, inaequaliter tamen; mediumque ſaneſcit, extremis procedentibus: ac ſaepe id, quod jam ſanum videbatur, iterum exulceratur. At circa, proxima cutis, quae vitium receptura eſt, tumidior & durior eſt, coloremque habet ex rubro ſubnigrum. Atque hoc quoque malo fere corpora ſeniora tentantur, aut quae mali habitus ſunt; ſed in cruribus maxime.

Omnis autem ſacer ignis, ut minimum periculum habet ex his, quae ſerpunt; ſic prope difficillime tollitur. Medicamentum ejus fortiſſimum eſt, uno die febris, quae humorem noxium abſumat. Pus, quo craſ- 289, 33.
ſius & albidius eſt, eo periculi minus eſt. Prodeſt etiam infra ulcera locum caedi, quo plus puris exeat; & id, quo ibi corruptum corpus eſt, extrahatur. Sed tamen, ſi febricula acceſſit, abſtinentia, lectulo, alvi ductione opus eſt. In omni vero ſacro igne, neque lenibus & glutinoſis cibis, neque ſalſis & acribus utendum eſt; ſed his, quae inter utrumque ſunt: qualis eſt panis ſine fermento, piſcis, hoedus, aves, exceptoque apro, omnis fere venatio. Si non eſt febricula, & geſtatio utilis eſt, & ambulatio, & vinum auſterum, & balneum. Atque in hoc quoque genere potio magis liberalis eſſe, quam cibus, debet.

Ipſa

l. 8. M. F. P. *videbitur.* *l.* 12. M. F. *modo.* *l.* 18. edit. Aldi, Stephani aliaeque *fortuitum.* *l.* 19. M. F. P. *cujus.* *l.* 21. M. F. P. *os ulcerum laedi.* *l.* 23. M. F. *extrahat.*

Ipſa autem ulcera, ſi mediocriter ſerpunt, aqua calida: ſi vehementius, vino calido fovenda ſunt. Deinde acu puſtulae, quaecumque ſunt, aperiendae. Tum imponenda ea, quae putrem carnem exedant. Ubi inflammatio ſublata, ulcuſque purgatum eſt, imponi lene medicamentum debet. In altero autem genere, poſſunt proficere mala cotonea in vino cocta, atque
*73, 262. contrita: poteſt emplaſtrum vel Herae, vel τετραφάρμακον; cui quinta pars thuris adjecta ſit; poteſt nigra hedera ex vino auſtero cocta, ac ſi celeriter malum ſerpit, non aliud magis proficit. Purgato ulcere, quod in ſumma cute eſſe propoſui, ſatis ad ſanitatem eadem lenia medicamenta proficiunt.

5. *De Chironio ulcere.* [1]

† Chironium autem ulcus appellatur, quod & magnum eſt, & habet [2] oras duras, calloſas, tumentes. Exit ſanies non multa, ſed tenuis: odor malus. neque in ulcere, neque in ejus tumore ulla eſt inflammatio. dolor modicus eſt. Nihil ſerpit, ideoque nullum periculum adfert; ſed non facile ſaneſcit. Interdum tenuis cicatrix inducitur, deinde iterum rumpitur, ulcuſque renovatur. Fit maxime in pedibus & cruribus.

Super id imponi debet, quod & lene aliquid, & vehemens, & reprimens habeat. Quale ejus rei cauſa fit ex his: ſquamae aeris, plumbi eloti combuſti, ſingulorum p. VI. *. cadmiae, cerae, ſingulorum p. VIII. *. roſae

l. 5. M. *exedunt.* *l.* 7. M. *leve.* *l.* 10. M. F. P. *Hierae.* *l.* 16. M. F. P. *proficient.* *l.* 18. M. F. P. *ulcere & ejus curatione.* *l.* 20. M. F. P. *duas.* *l.* 23. M. F. P. *eſt nulla.* *l.* 34. M. F. P. IV.

1 Aegin. IV. 46. 2 Pollux IV. c. 25.

*. roſae quantum ſatis eſt ad ceram ſimul cum eis molliendam.

6. *De Ulceribus, quae ex frigore in pedibus & manibus oriuntur.*

Fiunt etiam † ex frigore hiberno [1] ulcera, maxime in pueris, & praecipue pedibus, digitiſque eorum, nonnunquam etiam in manibus. Rubor cum inflammatione mediocri eſt. Interdum puſtulae oriuntur, deinde exulceratio. Dolor autem modicus: prurigo major eſt. Nonnunquam humor exit, ſed non multus; qui referre vel pus, vel ſaniem videtur.

In primis multa calida aqua fovendum eſt, in qua rapa decocta, aut ſi ea non ſunt, aliquae verbenae ex reprimentibus. Si nondum adapertum ulcus eſt, aes, quam maxime calidum quis pati poteſt, admovendum eſt. Si jam exulceratio eſt, imponi debet alumen, aequa portione cum thure contritum, tum vino adjecto; aut malicorium in aqua coctum, deinde contritum. Si ſumma detracta pellicula eſt, hic quoque melius lenia medicamenta proficiunt.

7. *De Struma.* [2]

Struma quoque eſt tumor, in quo ſubter concreta quaedam ex pure & ſanguine quaſi glandulae oriuntur. Quae vel praecipue fatigare medicos ſolent, quoniam & febres movent, nec unquam facile matureſcunt; &, ſive ferro, ſive medicamentis curantur, plerumque iterum juxta cicatrices ipſas reſurgunt; multoque poſt medicamenta ſaepius. quibus id quoque accedit, quod longo

l. 4. M. F. P. *oriuntur & eorum curationibus.* *l.* 17. M. P. om. *eſt.* *l.* 21. M. F. P. *cum.* *l.* 25. M. F. P. *De ſtruma, & ejus curatione.* *l.* 33. M. F. P. *medicamento eſt opus ſaepius.*

1 Aeginet. III. 79. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. III. c. 5. Actuar. Meth. Med. II. 12. Aegin. IV. 33. Oribaſ. Synopſ. VII. 29.

longo ſpatio detinent. Naſcuntur maxime in cervice; ſed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus. In mammis quoque feminarum ſe reperiſſe, chirurgus Meges auctor eſt.

Propter haec & album veratrum recte datur, atque etiam ſaepius, donec ea digerantur. Et medicamenta imponuntur, quae humorem vel educant, vel diſſipent; quorum ſupra mentio facta eſt. Adurentibus quoque quidam utuntur, quae exedunt, cruſtaque eum locum adſtringunt: tum vero ut ulcus curant. Quaecunque autem ratio curandi eſt, corpus, puro ulcere, exercendum atque alendum eſt, donec ad cicatricem perveniat. Quae cum medici doceant, ab iis requirenda. Quorundam
383, 11. ruſticorum experimento cognitum, quem ſtruma male habet, eum, ſi anguem edit, liberari.

8. *De Furunculo.* [1]

Furunculus vero, eſt tuberculum acutum cum inflammatione, & dolore; maximeque ubi jam in pus vergit. Qui ubi adapertus eſt, & exiit pus, ſubter apparet pars carnis in pus verſa, pars corrupta ſubalbida, ſubrubra; quem ventriculum quidam furunculi nominant. In eo nullum periculum eſt, etiamſi nulla curatio adhibeatur: matureſcit enim per ſe, atque erumpit. Sed dolor efficit, ut potior medicina ſit, quae maturius liberet.

Proprium ejus medicamentum galbanum eſt. ſed alia quoque ſupra comprehenſa ſunt. Si caetera deſunt, imponi debet, pri-

l. 4. M. F. P. *chirurgicus*. *l.* 12. M. F. P. *tunc*. *l.* 17. M. F. P. om. *ab iis requirenda*. *l.* 21. M. F. P. addunt *& ejus curatione*. *l.* 23. M. F. P. Aldi & aliae *inflatione*. *l.* 24. F. M. *vertit*. P. *vertitur*. *l.* 25. M. F. P. *exit*. *l.* ead. M. F. P. deeſt *pus*. *l.* ead. M. F. P. *ſuper*. *l.* 34. M. F. P. *debent*.

1 Aeginet. IV. 23. Seren. Sammon. XXXVIII.

primum, non pingue emplaſtrum, ut id reprimat: deinde, ſi non repreſſit, quodlibet puri movendo accommodatum. ſi ne id quidem eſt, vel reſina, vel fermentum. Expreſſo pure, nulla ultra curatio neceſſaria eſt.

9. *De Phymate.* 326, 20.

Phyma vero nominatur tuberculum furunculo ſimile, ſed rotundius & planius, ſaepe etiam majus. Nam furunculus ovi dimidii magnitudinem raro explet, * nunquam excedit. Phyma etiam latius patere conſuevit: ſed inflammatio dolorque ſub eo minores ſunt. Ubi divulſum eſt, pus eodem modo apparet: ventriculus qui in furunculo, non invenitur: verum omnis corrupta caro in pus vertitur. Id autem in pueris & ſaepius naſcitur, & facilius tollitur: in juvenibus rarius oritur, & difficilius curatur. Ubi aetas induravit, ne naſcitur quidem. Quibus vero medicamentis diſcuteretur, ſupra propoſitum eſt. 258, 19.

10. *De Phygethlo.* [1]

Φύγεθλον autem eſt tumor, non altus, ſed latus, in quo quiddam puſtulae ſimile eſt. Dolor diſtentioque vehemens eſt, & major quam pro magnitudine tumoris: interdum etiam febricula. Idque tarde matureſcit, neque magnopere in pus convertitur. Fit maxime aut in cervice, aut in alis, aut in inguinibus. Panum, ad ſimilitudinem figurae, noſtri vocant. Atque idipſum quo medicamento tolleretur, ſupra demonſtravi. 255.

11. *De*

---

l. 7. M. F. P. addunt *& ejus curatione*. *l.* 14. M. F. P. *evulſum*. *l.* 15. M. F. P. *quod*. *l.* 23. M. F. *De Phlygetro & ejus curatione*. P. *Phygethlo &c.* *l.* 24. F. M. *phlygetron*. *l.* ead. F. M. om. *ſed*. *l.* 30. M. 1, 2, *vertice*. *l.* 31. M. F. P. *panem*.

1 Seren. Samm. XL. Aeginet. IV. 22.

11. *De Abſceſſibus.* [1]

Sed cum omnes hi nihil niſi minuti abſceſſus ſint, generale nomen trahit latius vitium, totum ad ſuppurationem ſpectans. Idque fere fit aut poſt febres, aut poſt dolores partis alicujus, maximeque eos, qui ventrem infeſtarunt. Saepiusque oculis expoſitum eſt, ſiquidem latius aliquando intumeſcit ad ſimilitudinem ejus, quod φῦμα vocari propoſui, rubetque cum calore, & paulo poſt etiam cum duritia, magiſque nocenter adoleſcit, & ſitim vigiliamque exprimit. Interdum tamen nihil horum in cute deprehendi poteſt; maximeque, ubi altius pus movetur: ſed cum ſiti vigiliaque ſentiuntur intus aliquae punctiones. Et, quod de ſubito durius non eſt, melius eſt: & quod, quamvis rubet, coloris tamen in album mutati eſt. quae ſigna jam pure oriente naſcuntur: tumor enim ruborque multo ante incipiunt.

Sed, ſi locus nobilis eſt, avertendus materiae aditus eſt per cataplaſmata, quae ſimul & reprimunt, & refrigerant: qualia & alias & paulo ante in eryſipelate propoſui. Si jam durior eſt, ad ea veniendum eſt, quae digerant, & reſolvant: qualis eſt ficus arida contuſa: aut fex miſta cum cerato, quod ex adipe ſuilla coactum ſit; aut cucumeris ſilveſtris radix, cui ex farina duae partes adjectae ſint, ante ex mulſo decoctae. Licet etiam miſcere aequis portionibus ammoniacum, galbanum, propolim, viſcum, pondusque adjicere myrrhae dimidio minus,

l. 1. M. F. P. om. *De abſceſſibus*. *l.* 4. M. F. P. deeſt *totum*. *l.* 8. M. F. P. *aliquid*. *l.* 12. M. F. P. *innocenter*. *l.* ead. M. F. P. *indoleſcit*. *l.* 18. M. F. P. om. *quod*. *l.* ead. M. F. P. *quamvis non rubet*. *l.* ead. M. F. P. *aliter*. *l.* 20. M. F. P. om. *enim*. *l.* 22. M. F. P. *mollis*. *l.* ead. M. F. P. *avertendus is materiae*. *l.* 25. M. F. P. *eryſipela*. *l.* 30. M. F. P. om. *ſilveſtris*.

1 Aeginet. IV. 18. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 32. Oribaſ. Synopſ. VII. 28.

nus, quam in prioribus ſingulis erit. Atque emplaſtra quoque & malagmata idem efficiunt, quae ſupra explicui.

Quod per haec diſcuſſum non eſt, neceſſe eſt, matureſcat. Idque quo celerius fiat, imponenda eſt farina ordeacea, ex aqua coƈta, cui & olerum aliquid reƈte miſcetur. Eadem aut haec in minoribus quoque abſceſſibus, quorum nomina proprietateſque ſupra edidi, reƈte fiunt. Eademque omnium curatio: tantummodo diſtat. Crudum eſt autem, in quo major quaſi venarum motus eſt, & gravitas, & ardor, & diſtentio, & dolor, & rubor, & durities; &, ſi major abſceſſus eſt, horror, atque etiam febricula permanet: penitiuſque condita ſuppuratione pro his, quae alioqui cutis oſtendit, punƈtiones ſunt. Ubi iſta ſe remiſerunt, jamque is locus prurit, & aut ſublividus, aut ſubalbidus eſt, matura ſuppuratio eſt. Ex qua, ubi vel per ſe, vel per medicamenta, vel etiam ferro aperta eſt, pus debet emitti. Tum, ſi qua in alis, vel inguinibus ſunt, ſine linamento nutrienda ſunt. In caeteris quoque partibus, ſi ima plaga exigua eſt, ſi mediocris ſuppuratio fuit, ſi non alte penetravit, ſi febris non eſt, ſi valet corpus, aeque linamenta ſupervacua ſunt. In reliquis, parce tamen, nec, niſi magna plaga eſt, imponi debent. Commode vero mel ſuper linamenta, vel ſine his imponitur lenticula ex melle, aut malicorium ex vino coƈtum. quae & per ſe & miſta idonea ſunt.

l. 7. M. F. P. om. *Cui & olerum aliquid.* *l.* 8. M. P. F. *autem haec.* *l.* 10. M. F. P. *reddidi.* *l.* 12. M. F. P. *magis.* *l.* 15. M. F. P. *aut.* *l.* 16. M. F. P. *penitus.* *l.* 17. M. F. P. *ſuppuratio,* *l.* ead. F. M. P. *ſi pro.* *l.* ead. M. F. P. *alibi.* *l.* 19. M. F. P. *cutis.* *l.* 20. P. *ſublivida.* *l.* ead. P. *ſubalbida.* *l.* 21. F. M. P. *eaque.* *l.* ead. M. F. P. om. *vel per ſe.* Caeſarius in margine *& aqua.* *l.* 22. F. M. *per ipſa medicamenta.* *l.* 25. M. F. P. *una.* *l.* 30. M. F. P. deeſt *magna.* *l.* ead. F. M. *deberet.* *l.* 31. F. M. *vel.*

Si qua circa duriora ſunt, ad ea mollienda, vel malva contrita, vel foeni Graeci linive ſemen ex paſſo coctum ſuperdandum eſt. Quicquid deinde impoſitum eſt, non adſtringi, ſed modice deligari debet. Illo neminem decipi decet, ut in hoc genere cerato utatur. Caetera, quae pertinent ad purgandum ulcus, ad implendum, ad cicatricem inducendam, conveniuntque vulneribus, expoſita ſunt.

12. *De Fiſtulis.* [1]

412, 413. Nonnunquam autem ex ejuſmodi abſceſſibus, & ex aliis ulcerum generibus, fiſtulae oriuntur. Id nomen eſt ulceri alto, anguſto, calloſo. Fit in omni fere parte corporis: habetque quaedam in ſingulis locis propria. Prius de communibus dicam. Genera igitur fiſtularum plura ſunt, ſiquidem aliae breves ſunt, aliae altius penetrant: aliae recta intus feruntur, aliae multoque plures tranſverſae: aliae ſimplices ſunt, aliae duplices tripliceſve; quae ab uno ore orſae intus tres fiunt, aut etiam in plures ſinus dividuntur: aliae rectae, aliae flexae, & tortuoſae ſunt: aliae intra carnem deſinunt, aliae ad oſſa aut cartilaginem penetrant; aut, ubi neutrum horum ſubeſt, ad interiora perveniunt: aliae deinde facile, aliae cum difficultate curantur, atque etiam quaedam inſanabiles reperiuntur.

Expedita curatio eſt in fiſtula ſimplici, recenti, intra [2] carnem. Adjuvatque ipſam corpus, ſi juvenile, ſi firmum eſt. Inimica contraria his ſunt: itemque, ſi fiſtula os, vel

---

l. 9. M. F. P. *quae in.* l. 11. M. F. P. *addunt & earum generibus & curationibus.* l. 20. M. F. P. *recte.* l. 21. F. M. *tranſverſe.* l. 22. M. F. P. om. *quae intus.* l. 32. M. F. P. *ipſum.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 55. 2 Hippocr. Coac. Praen. III. 394.

vel cartilaginem, vel nervum, vel muſculos laeſit; ſi articulum occupavit; ſi vel ad veſicam, vel ad pulmonem, vel ad vulvam, vel ad grandes venas arteriasve, vel ad maxillas, guttur, ſtomachum, thoracem penetravit. Ad inteſtina quoque eam tendere, ſemper periculoſum, ſaepe peſtiferum eſt. Quibus multum mali accedit, ſi corpus vel aegrum, vel ſenile, vel mali habitus eſt.

Ante omnia autem demitti ſpecillum in fiſtulam convenit; ut, quo tendat, & quam alte perveniat, ſcire poſſimus. Simul etiam, prorſus humida, an ſiccior ſit, quod extracto ſpecillo patet. Id quoque dici poteſt, in oſſe vitium ſit, necne: &, ſi jam eo fiſtula penetravit, quatenus nocuerit. Nam, ſi molle eſt, quod ultimo ſpecillo contingitur, intra carnem adhuc vitium eſt: ſi magis id renititur, ad os ventum eſt. Ibi deinde ſi dilabitur ſpecillum, nondum caries eſt: ſi non dilabitur ſede, qua innititur, caries quidem, verum adhuc levis eſt: ſi inaequale quoque & aſperum ſubeſt, vehementius os exeſum eſt. At cartilago ubi ſubſit, ipſa ſedes docet: perventumque eſſe ad eam, ex reniſu patet.

Ex his quidem colliguntur fiſtularum ſedes, ſpatia, noxae. Simplices vero hae ſint, an in plures partes diducantur, cognoſci poteſt ex modo puris. Cujus ſi plus fertur, quam quod ſimplici ſpacio convenit, plures ſinus eſſe manifeſtum eſt. Cumque fere juxta ſint caro, & nervus, & aliqua

---

l. 5. M. F. P. *inania ut.* *l.* 14. M. F. P. *protinus.* *l.* 15. M. P. F. *Si vero os in vicino eſt, id quod diſci poteſt ſic: jam nec ne &c.* *l.* 21. M. P. F. *labitur.* *l.* 22. M. F. P. *labitur.* *l.* ead. M. F. P. *ſed aequali.* *l.* 25. M. F. P. *haeſit.* *l.* 27. M. F. P. *renixu.* *l.* 28. M. F. P. *ſed ex.*

qua nervoſa, quales fere tunicae membranaeque ſunt, genus quoque puris docebit, num plures ſinus intus diverſa corporis genera perroſerint. Siquidem ex carne pus laeve, album copioſius fertur: at ex nervoſo loco, coloris quidem ejuſdem, ſed tenuius & minus: ex nervo, pingue & oleo non diſſimile. Denique etiam corporis inclinatio docet, num in plures partes fiſtulae penetrarint, quia saepe, cum quis aliter decubuit, aliterque membrum collocavit, pus ferri, quod jam deſierat, iterum incipit; teſtaturque, non ſolum alium ſinum eſſe, ex quo deſcendat, ſed etiam in aliam corporis partem eum tendere.

Si in carne & recens & ſimplex eſt; ac neque ſinuoſa neque cava ſede; neque in articulo, ſed in eo membro, quod per ſe immobile, non niſi cum toto corpore movetur, ſatis proficiet emplaſtrum, quod recentibus vulneribus imponitur, dum habeat vel ſalem vel alumen, vel ſquamam aeris, vel aeruginem, vel ex metallicis aliquid. Exque eo collyrium fieri debet altera parte tenuius, altera paulo plenius. Idque ea parte, qua tenuius eſt, antecedente demitti oportet in fiſtulam, donec purus ſanguis ſe oſtendat. quae in omnibus fiſtularum collyriis perpetua ſunt. Idem deinde emplaſtrum in linteolo ſuperimponendum; ſupraque injicienda ſpongia eſt, in acetum ante demiſſa: ſolvique quinto die ſatis eſt. Genus victus adhibendum eſt, quo carnem ali docui.

At,

l. 8. F. M. P. *inquinatio.* *l.* 12. M. F. P. deeſt *iterum.* *l.* 16. M. F. P. *ſed ſi.* *l.* ead. M. F. P. *etſi.* *l.* 17. M. F. P. *rugoſa.* *l.* 26. M. F. P. *eſt, altera antecedente.* *l.* 31. M. P. om. *eſt.* *l.* ead. M. F. *cum.* *l.* 33. M. F. P. *genuſque victus.*

At, ſi longius a praecordiis fiſtula eſt, ex intervallo jejunum radiculas eſſe, deinde vomere, neceſſarium eſt.

Quum vetuſtate calloſa fit fiſtula (callus 300, 9.
autem neminem fallit, quia durus eſt, & aut albus, aut pallidus) tum validioribus medicamentis opus eſt. Quale eſt, quod habet papaveris lachrymae p. I. *. gummi p. III. *. cadmiae p. IIII. *. atramenti ſutorii p. VIII. *. ex quibus aqua coactis collyrium fit. Aut in quo ſunt gallae p. I. *. aeruginis, ſandarachae, aluminis Aegyptii ſingulorum p. I. *. atramenti ſutorii combuſti p. II. *. Aut quod conſtat ex chalcitide, & e ſaxo calce; quibus adjicitur auripigmenti dimidio minus, quam in ſingulis prioribus eſt; eaque melle cocto excipiuntur. Expeditiſſimum autem eſt ex praecepto Megetis, [1] aeruginis raſae p. II. *. conterere, deinde ammoniaci thymiamatis p. II. *. aceto liquare, eoque infuſo aeruginem cogere. Idque ex primis medicamentis eſt. Sed, ut haec maximi effectus ſunt, ſi cui iſta non adſunt, facile tamen eſt callum quibuslibet adurentibus medicamentis erodere: ſatiſque eſt vel papyrum intortum, vel aliquid ex penicillo in modum collyrii adſtrictum eo illinere. Scilla quoque cocta & mixta cum calce, callum exeſt.

Si quando vero longior & tranſverſa fiſtula eſt, demiſſo ſpecillo, contra principium hujus incidi commodiſſimum eſt, & collyrium, quod volucris demitti.

At ſi duplicem eſſe fiſtulam vel multiplicem

l. 1. M. *Ac.* *l.* ead. M. F. P. om. *ex.* *l.* 2. M. F. P. *ediſſe.* *l.* 4. M. F. P. om. *quum.* *l.* 6. M. F. P. *ſed tum.* *l.* 8. M. F. om. *. *l.* 9. M. F. om. *. *l.* ead. M. F. om. *. *l.* 11. M. F. P. x. *l.* 15. M. F. P. om. *e.* *l.* ead. M. F. P. *calcis.* *l.* ead. M. F. P. om. *adjicitur.* *l.* 17. M. F. P. *eſt; adjicitur, eaque.* *l.* 21. F. M. *ex aerugine colligere.* P. *ex aceto liquare, eoque infuſo aeruginem cogere.* *l.* 23. M. P. *ſic.* *l.* 25. Vir doctus *tunc* & mox *perdere* loco *prodere.* *l.* ead. M. F. P. *prodere.* *l.* 26. M. F. P. *aut quibus haec maxime in effectu ſunt erodere ſatiuſque.* *l.* ead. P. *intortam.* *l.* 33. M. F. P. *utrumque.* Ita quoque edit. Aldi & Stephani. Alii legunt *utrimque.* *l.* 34. M. F. P. *aut.*

1 Oribaſ. Synopſ. VII. 30.

cem exiſtimamus, ſic tamen ut brevis, intraque carnem ſit, collyrio uti non debemus; quod unam partem curet, reliquas omittat: ſed eadem medicamenta arida in calamum ſcriptorium conjicienda ſunt, iſque ori fiſtulae aptandus, inſpirandumque, ut ea medicamenta intus compellantur. Aut eadem ex vino liquanda ſunt; vel, ſi ſordidior fiſtula eſt, ex mulſo; ſi calloſior, ex aceto; atque intus infundendum, quicquid inditum eſt. Superponenda ſunt; quae refrigerent & reprimant. nam fere, quae circa fiſtulam ſunt, habent aliquid inflammationis. Neque alienum eſt, ubi quis reſolverit, antequam rurſus alia medicamenta injiciat, per oricularium clyſterem fiſtulam eluere; ſi plus puris fertur, vino; ſi callus durior eſt, aceto; ſi jam purgatur, mulſo, vel aqua, in qua ervum coctum ſit, ſic ut huic quoque mellis paululum adjiciatur.

Fere vero fit, ut ea tunica, quae inter foramen & integram carnem eſt, victa tot medicamentis exeat, infraque ulcus purum ſit. Quod ubi contingit, imponenda glutinantia ſunt; praecipueque ſpongia melle cocto illita. Neque ignoro, multis placuiſſe linamentum in modum collyrii compoſitum & tinctum melle, implendi cauſa demitti. ſed celerius ſic glutinantur, quam impletur. Neque verendum eſt, ne purum corpus puro corpori junctum non coëat, adjectis quoque medicamentis ad id efficacibus; cum ſaepe exulceratio digitorum, niſi magna cura proſpeximus, ſaneſcendo in unum eos jungat.

13. *De*

l. 8. M. F. P. om. *ſunt.* *l.* 10. M. F. P. *aceto ſunt.* *l.* 16. M. F. P. *conjiciat.* *l.* 20. M. F. P. *paulum.* *l.* 21. F. M. *ferrumen.* *l.* 22. F. M. P. om. *tot.* *l.* 23. M. F. P. *medicamentis tota ex eat.* *l.* 27. M. F. P. om. *&.* *l.* 28. M. F. P. ignorant *implendi cauſa.* *l.* 29. M. F. P. *id.*

13. *De Ulceris genere, quod* κηρίον *nominatur.*

Eſt etiam ulceris genus, quod a favi ſimilitudine κηρίον [1] Graecis nominatur. Idque duas ſpecies habet. Alterum eſt ſubalbidum, & furunculo ſimile: ſed majus, & cum magno dolore. Quod, ubi matureſcit, habet foramina; per quae fertur humor glutinoſus, & purulentus: nec tamen ad juſtam maturitatem pervenit. Si diviſum eſt, multo plus intus corrupti, quam in furunculo, apparet, altiusque deſcendit. Raro fit niſi in capillis.

Alterum eſt minus, & ſuper caput eminens, durum, latum, ſubviride, ſubpallidum, magis exulceratum: ſiquidem ad ſingulorum pilorum radices foramina ſunt, per quae fertur humor glutinoſus, ſubpallidus, craſſitudinem mellis, aut viſci referens, interdum olei: &, ſi inciditur, viridis intra caro apparet. Dolor autem, & inflammatio ingens eſt, adeo ut acutam quoque febrem movere conſuerint.

Super id, quod minus crebris foraminibus exaſperatum eſt, recte imponitur & ficus arida, & lini ſemen in mulſo coctum, & emplaſtra ac malagmata materiam educentia, aut quae propne huc pertinentia ſupra poſui.

Super alterum, & eadem medicamenta, & farina ex mulſo cocta, ſic ut ei dimidium reſinae terebinthinae miſceatur; & ficus in mulſo decocta, cui paulum hyſſopi contriti ſit adjectum; & uvae taminiae pars quarta fico adjecta. Quod ſi parum in utrolibet genere

l. 1. M. F. P. *Melicera.* *l.* 3. M. F. P. *melicera a.* *l.* 4. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 5. M. F. P. om. *&.* *l.* 6. M. F. P. *dolore majore.* *l.* 12. M. F. P. *ſcapulis.* *l.* 13. M. F. P. om. *&.* *l.* ea l. M. F. P. *corpus.* *l.* 19. M. F. P. *&.* *l.* 25. Alii *quod in vino.* *l.* 29. M. F. P. om. *eadem.* *l.* 33. F. M. *timiniae.*

1 Actuar. M. M. II. 12. & IV. 16. Aeginet. III. 3. Trallian. I. 9.

genere medicamenta proficiunt, totum ulcus uſque ad ſanam carnem excidi oportet. Ulcere ablato, ſuper plagam medicamenta danda ſunt; primum, quae pus citent; deinde, quae purgent, tum, quae impleant.

14. *De Acrochordone, & Thymio, & Myrmeciis, & Clavo.*

Sunt vero quaedam verrucis [1] ſimilia; quorum diverſa nomina, ut vitia ſunt. Ἀκροχορδόνα Graeci vocant, ubi ſub cute coit aliquid durius, & interdum paulo aſperius, coloris ejuſdem; infra ad cutem tenue, ſupra latius. Idque modicum eſt, quia raro fabae magnitudinem excedit. Vix unum tantum eodem tempore naſcitur; ſed fere plura, maximeque pueris: eaque nonnunquam ſubito deſinunt, nonnunquam mediocrem inflammationem excitant. ſunt, quae etiam in pus convertuntur.

Ἀκροθύμιον [2] nominatur, quod ſuper corpus quaſi verrucula eminet, ad cutem latius, ſupra tenue, ſubdurum, & in ſummo peraſperum. Id, qua ſummum, colorem floris thymi repraeſentat; unde ei nomen eſt; ibique facile finditur, & cruentatur; nonnunquam aliquantum ſanguinis fundit: fereque circa magnitudinem fabae AEgyptiae eſt, raro majus, interdum perexiguum. Modo autem unum, modo plura naſcuntur, vel in palmis, vel in inferioribus pedum partibus: peſſima tamen in obſcoenis ſunt; maximeque ibi ſanguinem fundunt.

Μυρμήκια [3] autem vocantur humiliora thymio

l. 3. M. F. P. *& ulcere. l.* 8. F. M. *Myrmetio. l.* ead. M. F. P. *clavo curationibusque eorum. l.* 14. M. F. P. om. *ad cutem ſupra. l.* 17. M. F. P. *maximeque in pueris. l.* 21. M. F. P. *Aſthymion. l.* 24. M. P. F. *que. l.* 28. M. F. P. *circa. l.* 30. M. F. P. *unum, mode autem. l.* 31. M. F. P. *vel in talis vel palmis. l.* ead. M. F. P. om. *in.*

1 Aeginet. IV. 15. VI. 87. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 3. Oribaſ. Synopſ. VII. 39. 3 Actuar. M. M. II. 11. Oribaſ. Synopſ. VII. 43.

thymio duriorque. quae radices altius † exigunt, majoremque dolorem movent, infra lata, ſupra autem tenuia, minus ſanguinis mittunt: magnitudine vix unquam lupini modum excedunt. Naſcuntur ea quoque aut in palmis aut in inferioribus partibus pedum.

Clavus [1] autem nonnunquam quidem etiam alibi, ſed in pedibus tamen maxime naſcitur, praecipue autem ex contuſo, quamvis interdum aliter: doloremque, etiamſi non alias, tamen ingredienti movet.

Ex his Acrochordon & acrothymium ſaepe etiam per ſe finiuntur, &, quo minora ſunt, eo magis. Myrmecia & clavi ſine curatione vix unquam deſinunt. Acrochordon, ſi exciſa eſt, nullam radiculam relinquit, ideoque ne renaſcitur quidem. Acrothymio clavoque exciſis, ſubrotunda radicula naſcitur, quae penitus deſcendit ad carnem: eaque relicta, idem rurſus exit. Myrmecia latiſſimis radicibus inhaerent: ideoque ne excidi quidem ſine magna exulceratione poſſunt. Clavum ſubinde radere, commodiſſimum eſt. nam ſine ulla vi ſic molleſcit. at, ſi ſanguinis quoque aliquid emiſſum eſt, ſaepe emoritur. Tollitur etiam, ſi quis eum circumpurgat, deinde imponit reſinam, cui miſcuit pulveris paululum, quem ex lapide molari contrito fecit. Caetera vero genera medicamentis adurenda ſunt. Aliiſque id, quod ex fece vini: myrmeciis id, quod ex alumine & ſandaracha fit, aptiſſimum

---

l. 11. M. F. P. *tamen.* *l.* 14. M. F. P. *ſive te*[illegible]*um.* *l.* 19. M. F. P. *thymio.* *l.* 20. M. F. P. *ſubter rotunda.* *l.* 22. M. F. P. *exigit.* *l.* 25. M. F. P. *ſubinde deradere.* *l.* 27. M. F. P. *ſic emolleſcit.* *l.* ead. M. F. P. *ac.* *l.* 30. M. F. P. *paulum.*

1 Aeginet. III, 80. VI. 87.

ſimum eſt. Sed ea, quae circa ſunt, foliis contegi debent, ne ipſa quoque exulcerentur: deinde poſtea lenticula imponi. Tollit acrothymium etiam ficus in aqua decocta.

15. *De Puſtularum generibus.*

[1] At puſtulae maxime vernis temporibus oriuntur. Earum plura genera ſunt. Nam modo circa totum corpus partemve aſpredo quaedam fit, ſimilis his puſtulis, quae ex urtica, vel ex ſudore naſcuntur: [2] ἐξανθήματα Graeci vocant. eaeque modo rubent, modo colorem cutis non excedunt. Nonnunquam plures, ſimiles varis oriuntur, nonnunquam majores. Puſtulae, lividae, ſunt, aut pallidae, aut nigrae, aut aliter naturali colore mutato: ſubeſtque illis humor. Ubi hae ruptae ſunt, infra quaſi exulcerata caro apparet. φλύκταιναι [3] ἑλκώδεις Graece nominantur. Fiunt vel ex frigore, vel ex igne, vel ex medicamentis.

† Φλυζάκιον autem paulo durior puſtula eſt, ſubalbida, acuta. ex qua ipſa quod exprimitur, humidum eſt. Ex puſtulis vero nonnunquam etiam ulcuſcula fiunt, aut aridiora, aut humidiora: & modo tantum cum prurigine, modo etiam cum inflammatione ac dolore, exitque aut pus, aut ſanies, aut utrumque. Maximeque id evenit in aetate puerili: raro, in medio corpore: ſaepe, in eminentibus partibus.

Peſſima puſtula eſt, quae [4] ἐπινυκτὶς vocatur. Ea colore vel ſublivida, vel ſubnigra, vel alba eſſe conſuevit. Circa hanc autem vehe-

l. 1. M. F. P. om. *eſt*. *l.* 3. M. F. P. *imponi ſolet*. *l.* 4. M. F. P. *thymium*. *l.* ead. M. F. P. *cocta*. *l.* 6. M. F. P. *De puſtularum generibus & earum curationibus*. *l.* 10. F. *iis*. *l.* 12. M. F. P. *eaque*. *l.* 16. M. F. P. om. *ſunt*. *l.* 17. M. F. P. *bis*. *l.* 19. M. F. P. deeſt *φλύκταιναι*. *l.* 20. M. F. P. *nominatur*. *l.* 22. M. F. P. *φυζάκιον*. *l.* 25. M. P. *ſunt*. *l.* 28. M. F. P. *aut*.

1 Aph. III. 20. 2 Act. M. M. II. 11. Trall. I. 5. 3 Act. M. M. VI. 8. 4 Act. M. M. II. 11. Orib. Syn. VII. 37. 42.

vehemens inflammatio eſt; &, cum aperta eſt, reperitur intus exulceratio mucoſa, colore humori ſuo ſimilis. Dolor ex ea ſupra magnitudinem ejus eſt: neque enim ea faba major eſt. Atque haec quoque oritur in eminentibus partibus, & fere noctu. unde nomen quoque a Graecis ei ἐπινυκτὶς eſt impoſitum.

In omni vero puſtularum curatione primum eſt, multum ambulare, atque exerceri: ſi quid iſta prohibet, geſtari. Secundum eſt, cibum minuere: abſtinere ab omnibus acribus [1] & extenuantibus. eademque nutrices facere oportet, ſi lactens puer ita affectus eſt. Praeter haec, is, qui tam robuſtus eſt, ſi puſtulae minutae ſunt, deſudare in balneo debet; ſimulque ſuper eas nitrum inſpergere; oleoque vinum miſcere, & ſic ungi; tum deſcendere in ſolium. Si nihil ſic proficitur, aut ſi majus puſtularum genus occupavit, imponenda lenticula eſt; detractaque ſumma pellicula, ad medicamenta lenia tranſeundum. Ἐπινυκτὶς poſt lenticulam, recte herba quoque ſanguinali, vel viridi coriandro curatur.

Ulcera vero ex puſtulis facta tollit ſpuma argenti cum ſemine foeni Graeci mixta ſic, ut his invicem roſa atque intubi ſuccus adjiciatur, donec mellis craſſitudo ei fiat. Proprie ad eas puſtulas, quae infantes male habent, lapidis, quem πυρίτην Graeci vocant, P. VIII. *. cum quinquaginta amaris nucibus miſcetur, adjiciunturque olei cyathi tres. Sed prius ungi ex ceruſſa puſtulae debent, & tum hoc illini.

16. *De*

l. 1. M. F. P. *cum adaperta.* *l.* 3. M. P. *calor eſt.* *l.* 14. M. F. P. *jam.* *l.* 25. M. P. om. *vero.* *l.* 28. M. F. P. om. *ei.* *l.* 30. M. F. P. om. *Graeci.* *l.* 34. M. F. P. om. *et.*

1 Oribaſ. de Morb. Curat. III. 54.

16. *De Scabie.* [1]

Scabies vero eſt durities cutis rubicundior. ex qua puſtulae oriuntur, quaedam humidiores, quaedam ſicciores. Exit ex quibuſdam ſanies; fitque ex his continuata exulceratio pruriens; ſerpitque in quibusdam cito. Atque in aliis quidem ex toto deſinit, in aliis vero certo tempore anni revertitur. † Quo aſperior eſt, quoque prurit magis, eo difficilius tollitur. Itaque 340, 14. eam, quae talis eſt, ἀγρίαν Graeci appellant, id eſt, feram.

In hac quoque victus ratio eadem, quae ſupra, neceſſaria eſt. Medicamentum autem ad incipientem hanc idoneum eſt; quod fit ex ſpodii, croci, aeruginis, ſingulorum P. I. *. piperis albi, omphacii, ſingulorum P. I. *. cadmiae P. VIII. *. At, ubi jam exulceratio eſt, id, quod fit ex ſulphuris P. I. *. cerae P. IV. *. picis liquidae hemina, olei ſextariis duobus. quae ſimul uſque ad craſſitudinem mellis incoquuntur. Eſt 255, 16. etiam, quod ad Protarchum auctorem refertur. Habet hoc farinae lupinorum ſextarium, nitri cyathos quatuor, picis liquidae heminam, reſinae humidae ſelibram, aceti cyathos tres. Crocum quoque, lyrium, aerugo, myrrha, cinis, aequis portionibus recte miſcentur, & ex paſſo coquuntur. Idque omnem utique ſcabiem ſanat. Ac, ſi nihil aliud eſt, amurca ad tertiam partem decocta, vel ſulphur pici liquidae miſtum, † ſicut de pecoribus propoſui, hominibus quoque ſcabie laborantibus opitulantur.

17. De

l. 1. M. F. P. *De Scabie & ejus curatione.* *l.* 2. M. F. P. *duritior.* *l.* ead. F. *rubicundus.* *l.* 5. M. F. *continuate.* *l.* 18. M. F. P. *aut.* *l.* 21. M. F. P. *dum craſſitudo mellis fiat.* *l.* 27. M. F. P. *lycium.* *l.* 30. M. F. P. *utique ſcabiem ſanat. Pituitam ubique ſuſtinet.* *l.* 31. M. F. P. *At.* *l.* 32. M. F. P. *pice.* *l.* 33. M. F. P. *liquida.* *l.* ead. M. F. P. *mixtum.* *l.* ead. M. F. P. *in.*

1 Oribaſ. de Morb. Curat. III. 58.

17. *De impetiginis ſpeciebus.* 1

Impetiginis vero ſpecies ſunt quatuor. Minime mala eſt, quae ſimilitudine ſcabiem repraeſentat. nam & rubet, & durior eſt, & exulcerata, & rodit. Diſtat autem ab ea, quae magis exulcerata eſt, & varis ſimiles puſtulas habet, videnturque eſſe in ea quaſi bullulae quaedam, ex quibus interpoſito tempore quaſi ſquamulae ſolvuntur, certioribuſque haec temporibus revertitur.

Alterum genus eſt pejus & ſimile papulae fere, ſed aſperius rubicundiuſque, figuras varias habens: ſquamulae ex ſumma cute decidunt, roſio major eſt, celerius & latius procedit, certioribuſque etiam, quam prior, temporibus & fit, & deſinit. Rubra cognominatur.

Tertia etiamnum deterior eſt. nam & craſſior eſt, & durior, & magis tumet; in ſumma cute finditur, & vehementius rodit. Ipſa quoque ſquamoſa, ſed nigra eſt: proceditque & latet, nec tardat: minus vero errat in temporibus, quibus aut oritur, aut deſinit; neque ex toto tollitur. Nigrae cognomen eſt.

Quartum genus eſt, quod curationem omnino non recipit, diſtans colore. nam ſubalbidum eſt, & recenti cicatrici ſimile; ſqamulaſque habet pallidas, quaſdam ſubalbidas, quaſdam lenticulae ſimiles: quibus demptis, profluit ſanguis nonnunquam. Alioqui vero humor ejus albidus eſt, cutis dura atque fiſſa eſt, proceditque latius.

Haec vero omnia genera maxime oriuntur in pedibus, & manibus; atque ungues

l. 1. M. F. P. *De impetiginis ſpeciebus & curationibus.* *l.* 5. M. F. P. *exulcerata eſt.* *l.* ead. M. F. P. *roditur.* *l.* 6. M. F P. *quia.* *l.* 9. M. F. P. om. *quaſi.* *l.* ead. M. F. P. *ſquamulae reſolvuntur.* *l.* 10. M. P. F. *hoc.* *l.* 11. M. F. P. *pejus eſt.* *l.* ead. M. F. P. om. *&.* *l.* 14. M. F. P. *diſcedunt.* *l.* 15. M. F. P. *etiam nonnunquam.* *l.* 16. P. *priori.* *l.* ead. M. F. P. *rubrica.* *l.* 21. M. F. P. om. *eſt.* *l.* ead. M. F. P. *procedit.* *l.* 22. M. F. P. *late & tarde eminus ſerpit.* *l.* 23. M. F. P. om. *quibus.* *l.* 31. M. P. *alioquin.*

1 Oribaſ. de Morb. Curat. III. 59. Synopſ. VII. 49.

gues quoque infeſtant. Medicamentum non aliud valentius eſt, quam quod ad ſcabiem quoque pertinere † ſub auctore
338, 23. Protarcho retuli. Serapion autem, nitri p. II. *. ſulphuris p. IV. *. excipiebat reſina copioſa, eoque utebatur.

18. *De papulis.*

Papularum vero duo genera ſunt. Alterum eſt, in quo per minimas puſtulas cutis exaſperatur, & rubet, leviterque roditur, medium habet pauxillo levius: tarde ſerpit. idque vitium maxime rotundum incipit, eademque ratione in orbem pro-
338, 11. cedit. Alterum eſt, quam ἀγρίαν Graeci appellant. In qua ſimiliter quidem, ſed magis cutis exaſperatur, exulceraturque, ac vehementius & roditur, & rubet, & interdum etiam pilos remittit.

Quae minus rotunda eſt, difficilius ſaneſcit: niſi ſublata eſt, in impetiginem vertitur. Sed levis papula etiam, ſi jejuna ſaliva quotidie defricetur, ſaneſcit. Major, commodiſſime murali herba tollitur, ſi ſuper eadem trita eſt. Ut vero ad compoſita medicamenta veniamus, idem illud Protarchi tanto valentius in his eſt, quanto minus in his vitii eſt. Alterum ad idem, Miconis; nitri rubri, thuris, ſingulorum p. I. *. cantharidum purgatarum p. II. *. ſulphuris ignem non experti tantundem, reſinae terebinthinae liquidae p. XX. farinae lolii ſext. III. git cyathi tres, picis crudae ſext. unum.

19. *De*

l. 7. M. F. *De papulis & earum curatione. l.* 8. M. F. P. *altera. l.* 9. M. F. P. *qua. l.* 14. M. F. P. *altera autem. l.* ead. M. F. P. *ἀγρίαν id eſt feram. l.* 17. M. F. P. om. *&. l.* 19. F. *ſeneſcit. l.* 22. F. *defricatur. l.* ead. F. *ſeneſcit. l.* 23. M. F. P. *ſub. l.* 24. M. F. P. *ea detrita. l.* 27. M. F. P. *Mironis. l.* 32. M. F. P. *ſem. l.* ead. M. F. P. *cyathos. l.* 33. M. F. P. om. *ſext.*

19. *De Vitiliginis ſpeciebus, id eſt, de Alpho, & Melane, & Leuce.* [1]

Vitiligo quoque, quamvis per ſe nullum periculum adfert: tamen & foeda eſt, & ex malo corporis habitu fit. Ejus tres ſpecies ſunt. Ἄλφος vocatur, ubi color albus eſt, fere ſubaſper & non continuus, ut quaedam quaſi guttae diſperſae eſſe videantur. Interdum etiam latius, & cum quibuſdam intermiſſionibus ſerpit. Μέλας colore ab hoc differt, quia niger eſt, & umbrae ſimilis. caetera eadem ſunt. Λεύκη habet quiddam ſimile alpho, ſed magis albida eſt, & altius deſcendit; in eaque albi pili ſunt, & lanugini ſimiles. Omnia haec ſerpunt: ſed in aliis celerius, in aliis tardius. Alphos & Melas in quibuſdam variis temporibus oriuntur & deſinunt. Leuce, quem occupavit, non facile dimittit.

Priora curationem non difficillimam recipiunt: ultimum vix unquam ſaneſcit; ac, ſi quid ei vitio demptum eſt, tamen non ex toto ſanus color redditur. Utrum autem aliquod horum ſanabile ſit, an non; experimento facile colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pungi. ſi ſanguis exit, quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus eſt: ſi humor albidus, ſanari non poteſt. Itaque ab hoc quidem abſtinendum eſt.

Super id vero, quod curationem recipit, imponenda lenticula mixta cum ſulphure & thure, ſic, ut ea contrita ex aceto ſit. Aliud ad idem, quod ad Irenaeum auctorem refertur. Alcyonium, nitrum, cuminum,

l. 2. F. *Mela.* *l.* ead. F. *Leuce & eorum curatione.* *l.* 4. M F. P. om. *&.* *l.* 17. M. F. P. *temporibus & oriuntur.* *l.* 24. M. F. P. *non ſit.*

1 Actuar. M. M. II. 11. VI. 8. Oribaſ. de Morb. Cur. III. 58. Aëtius Tetrab. IV. Serm. I. 131.

num, ſici folia arida paribus portionibus contunduntur, adjecto aceto. His in ſole vitiligo perungitur: deinde non ita multo poſt, ne nimis erodatur, eluitur. Proprie quidem, Micone auctore, eos, quos Alphos vocari dixi, hoc medicamento perungunt: ſulphuris P. II. *. nitri P. IV. *. myrrhae aridae contritae acetabulum miſcent, deinde in balneo ſuper vitiliginem inſpergunt farinam ex faba, tum haec inducunt. Hi vero, quos Melanas vocari dixi, curantur, cum ſimul contrita ſunt alcyonium, thus, hordeum, faba, eaque ſine oleo in balneo ante ſudorem inſperguntur, ac tum genus id vitiliginis defricatur.

LIBER SEXTUS.

CAPUT I.

De Vitiis ſingularum corporis partium.

Dixi de his vitiis, quae per totum corpus orientia, medicamentorum auxilia deſiderant. nunc ad ea veniam, quae non niſi in ſingulis partibus incidere conſueverunt, orſus a capite.

1. *De Capillis fluentibus.* [1]

In hoc igitur capillis fluentibus maxime quidem ſaepe radendo ſuccurritur. Adjicit etiam vim quandam ad continendum, ladanum cum oleo [2] miſtum. Nunc de his
334, 27. capillis loquor, qui poſt morbum fere fluunt. Nam, quo minus caput quibuſdam aetate nu-

l. 5. M. F. P. *Mirone.* *l.* 10. F. *ii.* *l.* 13. M. F. P. om. *eaque.* *l.* 14. M. F. P. om. *ac.* *l.* 16. M. F. *C. Celſi de Medicina Liber Sextus.* *l.* 19. F. *iis.* *l.* 23. M. F. P. *conſuerunt.* *l.* 27. M. F. P. *enim.*

1 Trall. I. 2. Act. M. M. II. 5. IV. 9. Orib. de Loc. Affect. Cur. IV. 5. 2 Scil. myrteo. Th. Priſcian. I. 2.

[1] nudetur, ſuccurri nullo modo poteſt

CAP. II.

De Porrigine. [2]

PORRIGO autem eſt, ubi inter pilos quaedam quaſi ſquamulae ſurgunt, eaeque a cute reſolvuntur; & interdum madent, multo ſaepius ſiccae ſunt. Idque evenit, modo ſine ulcere, modo exulcerato loco. Huic quoque modo malo odore, modo nullo accedente. Fereque id in capillo fit, rarius in barba, aliquando etiam in ſupercilio. Ac neque ſine aliquo corporis vitio naſcitur, neque ex toto inutile eſt. Nam bene integro capite, non exit: ubi aliquod in eo vitium eſt, non incommodum eſt, ſummam cutem potius ſubinde corrumpi, quam id, quod nocet, in aliam partem magis neceſſariam verti.

Commodius eſt ergo ſubinde pectendo repurgare, quam id ex toto prohibere. Si tamen ea res magis offendit (quod nimium humore ſequente fieri poteſt, magiſque, ſi is etiam mali odoris eſt) caput ſaepe radendum eſt; dein id ſuper adjuvandum aliquibus ex leviter reprimentibus. quale eſt nitrum cum aceto, vel ladanum cum myrteo & vino, vel myrobalanum cum vino. Si parum per haec proficitur, vehementioribus uti licet; cum eo, ut ſciamus, utique in recenti vitio id inutile eſſe.

---

* *l.* 3. F. M. P. *De porrigine & ejus curatione.* *l.* 10. M. F. P. *accidente.* *l.* 12. M. *aliquid.* *l.* 21. M. F. P. *nimium.* *l.* ead. M. F. P. om. *nimium.* *l.* 23. M. F. P. *id.* *l.* 25. M. F. P. om. *ex.*

1 Priſcian. I. 2. 2 Aeginet. III. 3. Trallian. I. 4. Oribaſ. de Loc. Affect. Cur. IV. 9, 10.

CAP. III.

De Sycoſi. [1]

EST etiam ulcus, quod a fici ſimilitudine σύκωσις a Graecis nominatur, quia caro in eo excreſcit: & id quidem generale eſt. Sub eo vero duae ſpecies ſunt. Altera, ulcus durum & rotundum eſt: altera, humidum & inaequale. Ex duro exiguum quiddam & glutinoſum exit: ex humido plus, & mali odoris. Fit utrumque in iis partibus, quae pilis conteguntur: ſed, id quod calloſum & rotundum eſt, maxime in barba; id vero, quod humidum, praecipue in capillo.

Super utrumque oportet imponere elaterium, aut lini ſemen contritum & aqua coactum, aut ficum in aqua decoctam, aut emplaſtrum tetrapharmacum ex aceto ſubactum. Terra quoque Eretria ex aceto liquata recte illinitur.

CAP. IV.

De Areis.

AREARUM quoque duo genera ſunt. Commune utrique eſt, quod, emortua ſumma pellicula, pili primum extenuantur; deinde excidunt: ac, ſi ictus is locus eſt, ſanguis exit liquidus, & mali odoris: increſcitque utrumque in aliis celeriter, in aliis tarde. Pejus eſt, quod denſam cutem, & ſubpinguem, & ex toto glabram fecit. Sed ea, quae ἀλωπεκία [2] nominatur, ſub qualibet figura dilatatur. Fit & in capillo, & in barba.

---

l. 2. M. F. P. *De Sycoſi & ejus curatione.* *l.* 4. M. F. P. om. *quia.* *l.* 6. M. F. P. *in eo.* *l.* ead. M. F. P. *alterum.* *l.* 7. M. F. P. *alterum.* *l.* 10. M. F. P. *ſit vero utrumque.* *l.* 11. M. F. P. *id quidem quod.* *l.* 13. M. F. P. *praecipue eſt in.* *l.* 22. M. F. P. *De areis & earum curationibus.*

1 Aegin. III. 3. Actuar. M. M. II. 5. Oribaſ. de Loc. Affect. Cur. IV. 52. Trall. I. 5. 2 Trallian. I. 1. Priſcian. L. 1. c. 6.

barba. Id vero, quod a ſerpentis ſimilitudine ὀφίασις [1] appellatur, incipit ab occipitio: duorum digitorum latitudinem non excedit: ad aures duobus capitibus ſerpit; quibuſdam etiam ad frontem, donec ſe duo capita in priorem partem committant. Illud vitium in qualibet aetate eſt: hoc fere in infantibus. Illud vix unquam ſine curatione: hoc per ſe ſaepe finitur.

Quidam haec genera arearum ſcalpello exaſperant. quidam illinunt adurentia ex oleo; maximeque chartam combuſtam. quidam reſinam terebinthinam cum thapſia inducunt. Sed nihil melius eſt, quam novacula quotidie radere: quia, cum paulatim ſumma pellicula exciſa eſt, adaperiuntur pilorum radiculae. Neque ante oportet deſiſtere, quam frequentem pilum naſci apparuerit. Id autem, quod ſubinde raditur, illini atramento ſutorio ſatis eſt.

CAP. V.

De Varis, & Lenticulis, & Ephelide. [2]

PENE ineptiae ſunt, curare varos, & lenticulas, & ephelidas: ſed eripi tamen feminis cura cultus ſui non poteſt. Ex iis autem, quae ſupra propoſui, vari lenticulaeque vulgo notae ſunt; quamvis rarior ea ſpecies eſt, quam φακίαν Graeci vocant, cum ſit ea lenticula rubicundior, & inaequalior. Ἐφηλὶς vero a pleriſque ignoratur: quae nihil eſt, niſi aſperitas quaedam & durities mali coloris Caetera non niſi in facie:

l. 7. M. P. om. *in*. *l.* 15. M. F. P. *qua*. *l.* 20. M. F. P. *ſcriptorio*. *l.* 23. M. F. P. addunt *& eorum curationibus*. *l.* 27. M. F. P. *his*. *l.* ead. M. F. P. *quas*. *l.* 29. M. F. P. *xenion*.

1 Oribaſ. de loc. Affect. Cur. IV. 42. Actuar. M. M. v. 13. 2 Aeginet. III. 1.

cie: lenticulae etiam in alia parte nonnunquam naſci ſolent. de qua per ſe ſcribere alio loco, viſum operae pretium non eſt.

Sed vari commodiſſime tolluntur impoſita reſina, cui non minus quam ipſa eſt, aluminis ſciſſilis, & paulum mellis adjectum eſt. Lenticulam tollunt galbanum & nitrum, cum pares portiones habent, contritaque ex aceto ſunt, donec ad mellis craſſitudinem venerint. His corpus illinendum eſt, &, interpoſitis pluribus horis, mane eluendum, oleoque leviter ungendum.

Ephelidem tollit reſina, cui tertia pars ſalis foſſilis & paulum mellis adjectum eſt. Ad omnia vero iſta atque etiam ad colorandas cicatrices, prodeſt ea compoſitio, quae ad Tryphonem patrem auctorem refertur. In ea pares portiones ſunt myrobalani, crocomagmatis, cretae cimoliae ſubceruleae, nucum amarum, farinae hordei atque ervi, ſtruthii albi, ſertulae campanae ſeminis. quae omnia contrita, melle quam amariſſimo coguntur, illitumque a veſpere uſque mane eluitur.

Cap. VI.

De oculorum morbis: & primo de his, qui lenibus medicamentis curantur. [1]

Sed haec quidem mediocria ſunt. [2] Ingentibus vero & variis caſibus oculi noſtri patent. Qui cum magnam partem ad vitae ſimul & uſum & dulcedinem conferant, ſumma cura tuendi ſunt.

Pro-

l. 11. M. F. P. om. *eſt*. *l.* 12. M. F. P. *eluendum eſt oleoque*. *l.* ead. F. *unguendum*. *l.* 19. M. F. P. *magmatis*. *l.* 23. *coquuntur*. *l.* 26. M. F. P. *De oculorum morbis curationibuſque eorum &c.* *l.* ead. M. F. P. addunt *morbis*.

1 Actuar. M. M. IV. 11. VI. 5. III. 22. 2 Trall. II. 1.

Protinus autem orta lippitudine, quaedam notae ſunt, ex quibus, quid eventurum ſit, colligere poſſimus. Nam, ſi ſimul & lachryma & tumor & craſſa pituita coeperint; ſi ea pituita lachrymae miſta eſt; neque lachryma calida eſt, pituita vero alba & mollis, tumor non durus, longae valetudinis metus non eſt. At ſi lachryma multa & calida, pituitae paulum, tumor modicus, 331, 411. idque in uno oculo eſt; longum id, ſed ſine periculo, futurum eſt. Idque lippitudinis genus minime cum dolore eſt; ſed vix ante vigeſimum diem tollitur; nonnunquam per duos menſes durat, quandoque brevius finitur.

Si pituita alba & mollis eſſe incipit; lachrymaeque miſcetur, aut, ſi ſimul hae utrumque oculum invaſerunt, poteſt eſſe brevior, ſed periculum ulcerum eſt. Pituita autem ſicca & arida dolorem quidem movet, ſed maturius deſinit; niſi quid exulceravit.

Tumor magnus ſi ſine dolore eſt, & ſiccus, ſine ullo periculo eſt: ſi ſiccus quidem, ſed cum dolore eſt, fere exulcerat; & nonnunquam ex eo caſu fit, ut palpebra cum oculo glutinetur. Ejuſdem exulcerationis timor in palpebris pupillisve eſt; ubi, ſuper magnum dolorem, lachrymae ſalſae calidaeque eunt; aut etiam, ſi tumore jam finito, diu lachryma cum pituita profluit.*

Pejus etiamnum eſt, ubi pituita pallida aut livida eſt, lachryma calida aut multa profluit, caput calet, a temporibus ad oculos

l. 3. M. F. P. om. *ſi.* *l.* 4. P. *ac.* *l.* 6. M. F. P. *& ea.* *l.* 14. M. F. P. *durat; ſed quandoque.* *l.* ead. M. F. P. om. *brevius.* *l.* 17. M. F. P. *miſcentur.* *l.* 30. M. F. P. *infinito.* *l.* 32. M. F. P. *callida.*

los dolor pervenit, nocturna vigilia urget. ſiquidem ſub his oculus plerumque rumpitur, † votumque eſt, ut tantum exulceretur. Intus ruptum oculum febricula juvat. Si foras jam ruptus procedit, ſine auxilio eſt. Si de nigro aliquid albidum factum eſt, diu manet. At, ſi aſperum, & craſſum eſt, etiam poſt curationem veſtigium aliquod relinquit.

Curari vero oculos ſanguinis detractione, medicamento, balneo, fotu, vino, vetuſtiſſimus auctor Hippocrates [1] memoriae prodidit. Sed eorum tempora & cauſas parum explicuit: in quibus Medicinae ſumma eſt. Neque minus in [2] abſtinentia & alvi
69, 11. ductione ſaepe auxilii eſt. Hos igitur interdum inflammatio occupat: ubi cum tumore in his dolor eſt; ſequiturque pituitae curſus, nonnunquam copioſior vel acrior, nonnunquam utraque parte moderatior. In
114, 20. ejuſmodi caſu prima omnium ſunt quies
298, 15. & abſtinentia. Ergo primo die, loco obſcuro cubare debet ſic, ut a ſermone quoque abſtineat: nullum cibum aſſumere; ſi fieri poteſt, ne aquam quidem; ſin minus, certe quam minimum ejus.

Quod ſi graves dolores ſunt, commodius ſecundo die; ſi tamen res urget, etiam primo [3] ſanguis mittendus eſt; utique ſi in fronte venae tument, ſi firmo corpore materia ſupereſt: Si vero minor impetus, minus acrem curationem requirit. Alvum non niſi ſecundo tertiove die duci oportet. At modica inflammatio neutrum ex his auxi-

l. 7. M. P. om. *&*. *l.* 11. M. F. om. *fotu*. P. om. *fotu*, *vino*. *l.* 30. M. P. *corpori*. *l.* 33. M. F. P. *alvum ſed non*.

1 Aphor. VI. 31. 2 Marcell. de Medic. c. 8. 3 Idem ibid.

auxilium deſiderat: ſatiſque eſt, uti quiete & abſtinentia.

Neque tamen in lippientibus longum jejunium neceſſarium eſt, ne pituita tenuior atque acrior fiat: ſed ſecundo die dari debet id, quod leviſſimum videri poteſt ex iis, quae pituitam faciunt craſſiorem; qualia ſunt ova ſorbilia: ſi minor vis urget, pulticula quoque, aut panis ex lacte. In ſequentibus diebus, quantum inflammationi 360, 15.
detrahetur, tantum adjici cibus poterit; ſed generis ejuſdem: utique ut nihil ſalſum, nihil acre, nihil ex his, quae extenuant, ſumatur; nihil potui praeter aquam. Et victus quidem ratio talis maxime neceſſaria eſt.

Protinus autem primo die, [1] croci p. I. *. & farinae candidae quam tenuiſſimae p. II, *. excipere oportet ovi albo, donec mellis craſſitudinem habeat: idque in linteolum illinere, & fronti agglutinare, ut, compreſſis venis, pituitae impetum cohibeat. Si crocum non eſt, thus idem facit. Linteolo an lana excipiatur, nihil intereſt. Superinungi vero oculi debent ſic, ut croci quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ſumatur, myrrhae ad fabae, papaveris lachrymae ad lentis magnitudinem, eaque cum paſſo conterantur, & ſpecillo ſuper oculos inducantur. Aliud ad idem: mirrhae p. I. *. [2] mandragorae ſucci p. II. *. papaveris lachrymae p. II. *. foliorum roſae, cicutae ſeminis, ſingulorum p. III. *. acaciae p. IV. *. gummi p. VIII. *. Et haec quidem interdiu:

---

l. 7. M. P. *bis.* *l.* 9. M. F. P. *inſequentibuſque diebus,* *l.* 28. M. F. P. *lenticulae.* *l.* 33. M. F. P. IV.

1 Marcell. de Medic. c. 8. 2 Idem ibid.

diu : noctu vero , quo commodior quies veniat , non alienum eſt , ſuperimponere candidi panis interiorem partem ex vino ſubactam. nam & pituitam reprimit, & , ſi quid lachrymae proceſſit , abſorbet , & oculum glutinari non patitur.

Si grave id & durum , propter magnum oculorum dolorem , videtur , ovi & album & vitellus in vas defundendum eſt ; adjiciendumque eo mulſi paulum , idque digito permiſcendum ; ubi facta unitas eſt , demitti debet † lana mollis bene carpta , quae id excipiat , ſuperque oculos imponi. Ea res & levis eſt , & refrigerando pituitam coërcet , & non exareſcit , & glutinari oculum non patitur. Farina quoque hordeacea cocta , & cum malo cotoneo cocto mixta , commode imponitur. Neque ab ratione abhorret , etiam penicillo potiſſimum uti expreſſo, ſi levior impetus eſt , ex aqua; ſi major , ex poſca. Priora faſcia deliganda ſunt, ne per ſomnum cadant : at hoc ſuperimponi ſatis eſt , quia & reponi ab ipſo aegro commode poteſt : & quia , cum inaruit , iterum madefaciendum eſt. Si tantum mali eſt , ut ſomnum diu prohibeat , eorum aliquid dandum eſt , quae ἀνώδυνα Graeci appellant: ſatiſque eſt puero, quod ervi; viro , quod fabae magnitudinem impleat. † In ipſum vero oculum primo die, niſi immodica inflammatio eſt , nihil recte conjicitur : ſaepe enim potius concitatur eo pituita, quam minuitur. At ſecundo die, gravi quoque lippitudine per indita medicamen-

l. 22. M. F. P. &. *l.* 24. M. F. P. om. *aegro. l.* ead. M. F. P. om. *quia. l.* 28. M. F. P. *vocant. l.* 30. M. F. P. *modica. l.* 33. M. F. P. *A.*

menta recte ſuccurritur, ubi vel jam ſanguis miſſus, vel alvus ducta eſt; aut, neutrum neceſſarium eſſe, manifeſtum eſt.

2. *De diverſis oculorum collyriis.*

Multa autem multorumque collyria ad id apta ſunt; noviſque etiamnum miſturis temperari poſſunt; cum lenia medicamenta, & modice reprimentia, facile & varie miſceantur. Ego autem nobiliſſima exequar.

3. *Philonis collyrium.*

Eſt igitur Philonis, quod habet ceruſſae elotae, ſpodii, gummi, ſingulorum p. I. *. papaveris lachrymae combuſtae p. I. *. Illud ſcire oportet, haec quoque omnia medicamenta, ſingula primum per ſe teri, deinde miſta iterum, adjecta paulatim vel aqua, vel alio humore. Gummi cum quaſdam alias facultates habeat, hoc maxime praeſtat, ut, ubi collyria diu facta inaruerunt, glutinata ſint, neque frientur.

4. *Dionyſii collyrium.*

Dionyſii collyrium eſt: papaveris lachrymae combuſtae, donec tenereſcat p. I. *. thuris combuſti, gummi, ſingulorum p. II. *. ſpodii p. IIII. *.

5. *Cleonis collyrium.* [1]

Cleonis nobile admodum: papaveris lachrymae frictae p. I. *. croci p. I. *. gummi p. *. V. quibus, cum teruntur, adjicitur roſae ſuccus. Aliud ejusdem valentius; ſquamae ferri, quod στόμωμα [2] appellant, p. I. *. croci p. II. *. ſpodii p. IV. *. plumbi & eloti, & combuſti p. I. *. gummi tantun-

l. 2. M. F. P. *aut ubi neutrum.* *l.* 5. M. F. P. *multorumque auctorum collyria.* *l.* 6. M. F. P. *etiamnunc.* *l.* 9. M. F. P. om. *autem.* *l.* ead. M. F. P. *ergo nobiliſſima.* *l.* 20. M. F. P. *praeſtare.* *l.* ead. M. F. P. om. *diu.* *l.* 21. M. F. *fricentur.* *l.* 23. M. F. P. *Dionyſii vero collyrium.* *l.* 30. M. F. P. p. I. *. *l.* 32. M. F. P. *aeris.*

1 Oribaſ. Synopſ. LIII. *de Collyriis.* Aeginet. VII, 16.
2 Vide Sarracenum in Dioſcorid. L. V. c. 90.

tundem. Ejus aliud quoque ad idem eſt, maxime ubi multa pituita profluit: caſtorei p. *. I. aloes p. *. I. myrrhae p. *. II. cadmiae curatae p. VIII. *. ſtibii tantundem, acaciae ſucci p. XII. *. quod, cum miſcueris, in pixidicula ſervetur. Theodotus vero huic compoſitioni adjecit papaveris lachrymae combuſtae p. *. I. aeris combuſti & eloti p. II. *. nucleorum palmarum combuſtorum p. X. *. gummi p. XII. *.

[1] 6. *Theodoti collyrium, Achariſtum appellatum.*

At ipſius Theodoti, quod a quibuſdam ἀχάριστον nominatur, ejusmodi eſt: caſtorei, nardi Indici, ſingulorum p. I. *. lycii p. *. papaveris lachrymae tantundem; myrrhae p. II. *. croci, ceruſſae elotae, aloës, ſingulorum p. III. *. cadmiae botryitidis elotae, aeris combuſti, ſingulorum p. VIII. *. gummi p. XVIII. *. acaciae ſucci p. XX. *. ſtibii tantundem; quibus aqua pluvialis adjicitur.

7. *Cythion vel Thephrion collyrium.*

Praeter haec, ex frequentiſſimis collyriis eſt id, quod quidam Cythion, quidam a cinereo colore Tephrion appellant. Habet amyli, tragacanthae, acaciae ſucci, gummi, ſingulorum p. I. *. papaveris lachrymae p. II. *. ceruſſae elotae p. IV. *. ſpumae argenti elotae p. VIII. quae aeque ex aqua pluviatili conteruntur.

8. *Euelpidis collyrium, Trygodes nominatum.*

Euelpides autem, qui aetate noſtra maximus fuit [2] ocularius medicus, utebatur eo, quod ipſe compoſuerat; & τρυγῶδες nominabat,

l. 2. M. F. P. 2. *l.* 3. M. F. P. XI. *l.* ead. M. F. P. I. *croci p.* XC. *myrrhae. l.* ead. M. F. P. *licii p.* XIII. *cadmiae. l.* 4. M. F. P. *ſtibis. l.* 5. M. F. P. *miſcueris liquidum in. l.* ead. M. F. P. *miſcuit. l.* ead. P. *pixidula. l.* 7. M. F. P. X. *l.* 8. M. F. P. *nucleos. l.* 9. M. F. *combuſtos. l.* ead. M. F. P. XXII. *l.* 14. . XL. *l.* 16. M. F. P. *botrydis. l.* 18. M. F. P. *ſtibis. l.* 19. M. F. P. *pluralis. l.* 23. M. F. P. om. *habet. l.* 26. M. F. om. *argenti. l.* 31. M. F. P. om. *&*.

1 Aeginet. VII. 16. Paulo aliter exſtat apud Marcellum de Medic. c. VIII. pag. 267. Ed. Steph. Eſt & aliud Theodorion Dionyſianum p. 274. eodem capite deſcriptum, niſi malis hoc referre ad mox antecedens Dionyſii. Aliud exſtat etiam pag. 281. 2 Marcell. de Medic. c. 8. p. 267. 274.

nabat. Habet autem hoc, caſtorei p. II. *. lycii, nardi, papaveris lachrymae, ſingulorum p. I. *. croci, myrrhae, aloës, ſingulorum p. IV. *. aeris combuſti p. VIII. *. cadmiae, & ſtibii, ſingulorum p. XII. *. acaciae ſucci p. XXVI. *. gummi tantundem.

Quo gravior vero quaeque inflammatio eſt, eo magis leniri medicamento debet, adjecto vel albo ovi, vel muliebri lacte. At, ſi neque medicus, neque medicamentum praeſto eſt, ſaepius utrumlibet horum in oculos penicillo ad idipſum facto infuſum, id malum lenit. Ubi vero aliquis relevatus eſt, jamque curſus pituitae conſtitit, reliquias fortaſſe leviores futuras diſcutiunt balneum & vinum. igitur lavari debet leviter, ante ex oleo perfricatus, diutiuſque in cruribus & feminibus; multaque calida aqua fovere oculos; deinde per caput prius calida, tum egelida perfundi: a balneo cavere ne quo frigore afflatuve laedatur: poſthaec cibo paulo pleniore, quam ex operum conſuetudine, uti; vitatis tamen omnibus pituitam extenuantibus: vinum bibere lene, ſubauſterum, modice vetus; neque effuſe, neque timide; ut neque cruditas ex eo, & tamen ſomnus fiat, lenianturque intus latentia acria. Sed, ſi quis in balneo ſenſit majorem oculorum perturbationem, quam attulerat (quod incidere his ſolet, qui, manente adhuc pituitae curſu, feſtinarunt) quamprimum diſcedere debet: nihil eo die vini aſſumere; cibi minus etiam, quam pridie. deinde cumprimum

---

l. 1. M. F. P. ignorant *Habet autem hoc.* *l.* 5. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 8. M. F. P. *medicamentum.* *l.* 9. M. om. *ovi.* *l.* 12. M. P. *oculis.* *l.* 13. F. *revelatus.* *l.* 15. M. F. P. *leniores.* *l.* 23. M. F. P. *eorum dierum.*

mum ſatis pituita ſubſtitit, iterum ad uſum balnei redire.

Solet tamen evenire nonnunquam, ſive tempeſtatum vitio, ſive corporis, ut pluribus diebus neque dolor, neque inflammatio, & minime pituitae curſus finiatur. Quod ubi incidit, jamque ipſa vetuſtate res matura eſt, ab his eiſdem auxilium petendum eſt, id eſt, balneo ac vino. Haec enim ut in recentibus malis aliena ſunt; quia concitare ea poſſunt, & accendere: ſic in veteribus, quae nullis aliis auxiliis ceſſerunt, admodum efficacia eſſe conſuerunt.
29, 18. videlicet hic quoque, ut alibi, [1] cum ſecunda vana fuerint, contrariis adjuvantibus. Sed ante tonderi ad cutem convenit: deinde in balneo aqua calida quam plurima caput atque oculos fovere: tum utrumque penicillo detergere, & ungere caput irino unguento: continereque in lectulo ſe; donec omnis calor, qui conceptus eſt, finiatur; deſinatque ſudor, qui neceſſario in capite collectus eſt. Tum ad idem cibi vinique genus veniendum eſt ſic, uti potiones meracae ſint; obtegendumque caput, &
348, 15. quieſcendum. Saepe enim poſthaec gravis
368, 18. ſomnus, ſaepe ſudor, ſaepe alvi dejectio pituitae curſum finit. Si levatum eſt malum (quod aliquando ſerius fit) per plures dies idem fieri oportet, donec ex toto ſanitas reſtituatur. Si diebus eiſdem alvus nihil reddit, ducenda eſt; quo magis ſuperiores partes leventur.

Nonnunquam autem ingens inflammatio

l. 24. M. F. om. *eſt*. l. 29. M. P. *aliquanto*. l. ead. M. F. P. *ſaepius*.

1 Lib. II. c. 9.

tio tanto impetu erumpit, ut oculos e ſua ſede propellat. πρόπτωσιν id, quoniam oculi procidunt, Graeci appellant. His utique, ſi vires patiuntur, ſanguinem mitti: ſi id fieri non poteſt, alvum duci, longioremque inediam induci, neceſſarium eſt. Opus autem leniſſimis medicamentis eſt. Ideoque Cleonis collyrio quidam, quod ex duobus ante poſitum eſt, utuntur. Sed opti- 351, 27.
mum eſt Nilei: neque de ullo magis inter omnes auctores convenit.

9. *Nilei collyrium, omnium optimum.*

Id habet nardi Indici, papaveris lachrymae, ſingulorum P. *. gummi P. I. *. croci P. II. *. foliorum roſae recentium P. IV. *. quae vel aqua pluviatili, vel vino levi ſubauſtero coguntur. Neque alienum eſt, malicorium, vel ſertulam campanam ex vino coquere, deinde conterere: aut myrrham nigram cum roſae foliis miſcere: aut hyoſcyami folia cum ovi vitello cocta: aut farinam cum acaciae ſucco, vel paſſo, aut mulſo. Quibus ſi folia quoque papaveris adjiciuntur, aliquanto valentiora ſunt. Horum aliquo praeparato, penicillo fovere oculos oportet, ex aqua calida expreſſo, in qua ante vel myrti vel roſae folia decocta ſint: deinde, ex illis aliquid imponi. Praeter haec, ab occipitio inciſa cute, cucurbitula adhibenda eſt.

Quod ſi per haec reſtitutus oculus in ſedem ſuam non eſt, eodemque modo prolapſus permanet, ſcire oportet, lumen eſſe amiſſum: deinde futurum, ut indureſcat is,

l. 1. M. F. P. om. *è*. *l.* 3. F. *iis*. *l.* 6. M. F. P. *indici*. *l.* 16. M. P. *leni*. *l.* 21. M. P. *cocti: vitello*. *l.* 30. M. F. P. *admonenda*. *l.* 34. F. *ut aut inareſcat*. *l.* ead. M. P. *inareſcat*.

is, aut in pus vertatur. Si ſuppuratio ſe oſtendit, ab eo angulo, qui tempori propior eſt, incidi oculus debet; ut, effuſo pure, inflammatio ac dolor finiatur, & intus tunicae reſidant, quo minus foeda poſtea facies ſit. Utendum deinde vel iiſdem collyriis ex lacte aut ovo; vel croco, cui album ovi miſceatur. At, ſi induruit, & ſic emortuus eſt, ut ne in pus verteretur; quatenus foede prominebit, excidendum erit ſic, ut hamo ſumma tunica apprehendatur, atque infra id ſcalpellus incidat: tum eadem medicamenta erunt injicienda, donec omnis dolor finiatur. Iiſdem medicamentis in eo quoque oculo utendum eſt, qui primum procidit, deinde per plura loca fiſſus eſt.

10. *De Carbunculis oculorum.* [1]

Solent etiam carbunculi ex inflammatione naſci, nonnunquam in ipſis oculis, nonnunquam in palpebris: & in his ipſis, modo ab interiore, modo ab exteriore parte. In hoc caſu alvus ducenda eſt: cibus minuendus: lac potui dandum; ut acria, quae laeſerunt, leniantur. Quod ad cataplaſmata & medicamenta pertinet, his utendum, quae adverſus inflammationes propoſita ſunt. Atque hic quoque Nilei Collyrium optimum eſt. Si tamen carbunculus in exteriore palpebrae parte eſt, ad cataplaſmata aptiſſimum eſt lini ſemen ex mulſo coctum; aut, ſi id non eſt, tritici farina eodem modo cocta.

11. *De*

l. 3. M. F. P. *pure, & inflammatio.* *l.* 6. M. F. P. *collyriis eſt ex.* *l.* 8. M. F. P. *Ac.* *l.* 9. M. F. P. om. *ut.* *l.* 12. M. F. P. deeſt *atque.* *l.* ead. M. F. P. *id deinde ſcalpellus.* *l.* ead. M. P. *tantundem.* *l.* 13. M. F. P. *conjicienda.* *l.* 18. M. F. P. addunt *& eorum curatione.* *l.* 22. M. F. P. om. *parte.*

1 Scribon. Larg. III. c. 25. Marcell. de Medic. C. VIII. Trallian. II. 7.

11. *De Puſtulis oculorum.*

Puſtulae quoque ex inflammationibus interdum oriuntur. Quod ſi inter initia protinus incidit, magis etiam ſervanda ſunt, quae de ſanguine & quiete ſupra propoſui; ſin ſerius, quam ut ſanguis mitti poſſit, alvus tamen ducenda eſt. Si id quoque aliqua res inhibet, utique victus ratio ſervanda eſt. Medicamentis autem hic quoque lenibus opus eſt; quale Nilei, quale Cleonis eſt.

12. *Philetis collyrium, ad puſtulas oculorum.*

Id quoque, quod Philetis vocatur, huic aptum eſt. Habet enim myrrhae, papaveris lachrymae, ſingulorum p. I. *. plumbi eloti, terrae Samiae, quae ἀστὴρ vocatur, tragacanthae, ſingulorum p. IV. *. ſtibii cocti [1], amyli, ſingulorum p. VI. *. ſpodii eloti, ceruſſae elotae, ſingulorum p. VIII. *. quae aqua pluviatili excipiuntur. Uſus collyrii, vel ex ovo, vel ex lacte eſt.

13. *De Ulceribus oculorum, & de διὰ λιβάνου collyrio.* [2]

Ex puſtulis ulcera interdum fiunt; eaque recentia aeque lenibus medicamentis nutrienda ſunt, & iiſdem fere, quae ſupra in puſtulis propoſui. Fit quoque proprie ad haec, quod διὰ λιβάνου vocatur. Habet aeris combuſti, & eloti, papaveris lachrymae frictae ſingulorum p. I. *. ſpodii eloti, thuris, ſtibii combuſti & eloti, myrrhae, gummi, ſingulorum p. II. *.

14. *De Imminutione oculorum.*

Evenit etiam, ut oculi, vel ambo, vel ſin-

---

l. 1. M. F. P. addunt *& curatione earum.* *l.* 5. M. F. P. *poſui.* *l.* 12. M. F. P. *Philetos.* *l.* 13. M. F. *Philetos.* *l.* 14. M. F. P. om. *habet enim.* *l.* 16. M. F. ἀστέρα. *l.* 17. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 22. M. F. P. *de ulceribus oculorum et eorum curatione & de.* *l.* 23. M. F. P. *balany.* *l.* 27. M. P. *poſui.* *l.* 28. M. F. P. *balany.* *l.* 30. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 32. M. F. P. *curatio oculorum aliquo caſu imminutorum.*

1 Scrib. Largus Comp. XXIII. Rhodius in notis pag. 63. 2 Trall. II. 5. Longè aliter deſcribitur a Marc. de Medic. Cap. VIII. pag. 280. Eadem pagina paulo inferius aliud ejuſdem nominis depromitur.

ſinguli, minores fiant, quam eſſe naturaliter debeant. Idque & acer pituitae curſus in lippitudine efficit; & continuati fletus, & ictus parum bene curati. In his quoque iiſdem lenibus medicamentis ex muliebri lacte utendum eſt: cibis vero his, qui maxime corpus alere, & implere conſuerunt: vitandaque omni modo cauſa, quae lachrymas excitet, & cura domeſticorum. quo-
127, 25. rum etiam, ſi quid forte incidit, ejus [1] notitiae ſubtrahendum: atque acria quoque medicamenta, & acres cibi non alio magis nomine his nocent, quam quod lachrymas movent.

15. *De Pediculis palpebrarum.* [2]

Genus quoque vitii eſt, qui inter pilos palpebrarum pediculi naſcuntur. id φθειρίασιν Graeci nominant. Quod cum ex malo corporis habitu fiat, raro non ultra procedit: ſed fere, tempore interpoſito, pituitae curſus acerrimus ſequitur; exulceratiſque vehementer oculis, aciem quoque ipſam corrumpit.

His alvus ducenda eſt; caput ad cutem tondendum, diuque quotidie jejunis perfricandum. His, ambulationibus aliiſque exercitationibus diligenter utendum: gargarizandum ex mulſo, in quo nepeta & pinguis ficus decocta ſit: ſaepe in balneo multa calida aqua fovendum caput: vitandi acres cibi; lacte pingui vinoqne utendum: bibendumque liberalius, quam edendum eſt. Medicamenta vero intus quidem lenia danda ſunt; ne quid acrioris pitu-

l. 10. M. F. P. *tale.* *l.* 24. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 27. M. P. *garizandumque.* *l.* 34. M. F. *acriorem.*

1 Hippocr. de Dec. Orn. XI. 15. 2 Actuar. M. M. II. 7. & IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 65. Oribaſ. de Loc. Aſt. IV. 31.

pituitae concitent: ſuper ipſos vero pediculos alia, quae necare eos, & prohibere, ne ſimiles naſcantur, poſſint. Ad idipſum ſpumae nitri P. I. *. ſandarachae P. I. *. uvae taminiae, P. *. I. ſimul teruntur, adjiciturque vetus oleum pari portione, atque acetum, donec eis mellis craſſitudo ſit.

16. *De Oculorum gravioribus morbis, qui ex inflammationibus oriuntur, & validioribus medicamentis curantur, & de Andreae collyrio, & de διακέρατος.*

Hactenus oculorum morbi, qui lenibus medicamentis nutriuntur. Genera deinde alia ſunt, quae diverſam curationem deſiderant: fere ex inflammationibus nata, ſed finitis quoque his manentia. atque inprimis in quibuſdam perſeverat tenuis pituitae curſus. Quibus alvus ab inferiore parte evocanda eſt, demendumque aliquid ex cibo. Neque alienum eſt, illini frontem ex compoſitione Andreae. Quae habet gummi P. I. *. ceruſſae, ſtibii, ſingulorum P. II. *. ſpumae argenti coctae & elotae P. IV. *. ſed ea ſpuma ex aqua pluviatili coquitur; & arida haec medicamenta ex ſucco myrti conteruntur. His illita fronte, cataplaſma quoque ſuperinjiciendum ex farina, quae frigida aqua coacta ſit, cuique aut acaciae ſuccus, aut cupreſſus adjecta ſit. Cucurbitula quoque, inciſo vertice, recte accommodatur: aut ex temporibus ſanguis emittitur. Inungi vero eo debet, quod habet ſquamae aeris, papaveris lachrymae; ſingulorum P. *. cervini cornu combuſti & eloti,

l. 4. M. F. *timiniae.* *l.* 7. M. P. *ei.* *l.* 12. M. F. P. om. *qui.* *l.* 15. M. P. F. *fereque.* *l.* ead. M. F. P. *nata ſunt, ſed.* *l.* 19. M. F. P. *demendum.* *l.* 20. M. F. P. om. *ex.* *l.* 22. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 23. M. F. P. *argenti & coctae.* *l.* 27. M. F. P. *ſuperinjiciendum eſt ex.*

ti, plumbi eloti, gummi, ſingulorum P. IV. *. thuris P. XII. Hoc vero collyrium quia cornu habet, διὰ κέρατος nominant. Quotieſcunque non adjicio, quod genus humoris adjiciendum ſit, aquam intelligi volo.

17. Μεμιγμένον, *Euelpidis collyrium.*

Ad idem Euelpidis, quod μεμιγμένον nominabat. in eo papaveris lachrymae, & albi piperis, ſingulae unciae ſunt, gummi libra, aeris combuſti p. I. *. Inter has autem curationes, poſt intermiſſionem aliquam, proſunt balneum & vinum. Cumque omnibus lippientibus vitandi cibi ſint, 349, 7. qui extenuant; tum praecipue, quibus tenuis humor diu fertur. Quod ſi jam faſtidium eſt eorum, quae pituitam craſſiorem reddunt, ſicut in hoc genere materiae maxime promptum eſt; confugiendum eſt ad ea, quae, quia ventrem, corpus quoque adſtringunt.

18. *De Oculorum ulceribus ſupercreſcentibus, ſordidis, cavis, veteribus.*

At ulcera, ſi cum inflammatione finita non ſunt, aut ſupercreſcentia, aut ſordida, aut certe vetera eſſe conſuerunt. Ex his ſupercreſcentia collyrio, quod μεμιγμένον vocatur, optime reprimuntur. Sordida purgantur & eodem, & eo, quod Smilion nominatur.

19. *Smilion collyrium.*

Habet aeruginis P. VI. *. gummi tantundem, ammoniaci, minii ſinopici, ſingulo-

---

l. 2. M. P. om. *vero. l.* 3. M. F. P. *nominatur. l.* 14. M. F. P. *ſunt. l.* 23. M. F. P. addunt *& de curationibus ſingulorum. l.* 25. M. F. P. *ſordida, aut cava aut. l.* 32. M. F. P. IV.

lorum P. XVI. *. quae quidam ex aqua; quidam, quo vehementiora ſint, ex aceto terunt.

20. *Phynon collyrium Euelpidis.*

Id quoque Euelpidis, quod Phynona appellabat, hic utile eſt: croci P. I. *. papaveris lachrymae, gummi, ſingulorum P. II. *. aeris combuſti & eloti, myrrhae, ſingulorum P. IV. piperis albi P. VI. *. Sed ante litum, hoc ungendum eſt.

21. *Sphaerion collyrium Euelpidis.*

Id quoque ejuſdem, quod Sphaerion nominabat, eodem valet. Lapidis haematitis eloti P. II. *. piperis grana ſex, cadmiae elotae, myrrhae, papaveris lachrymae, ſingulorum P. III. *. croci P. IV. *. gummi P. VIII. *. quae cum vino aminaeo conteruntur.

22. *Liquidum Euelpidis collyrium.*

Liquidum quoque medicamentum ad idem componebat. in quo erant haec: aeruginis P. *. minii combuſti, atramenti ſutorii, cinnamomi, ſingulorum P. III. *. croci, nardi, papaveris lachrymae, ſingulorum P. I. *. myrrhae P. II. *. aeris combuſti P. III. *. cineris ex odoribus P. IV. *. piperis grana XV. Haec ex vino auſtero teruntur: deinde cum paſſi tribus heminis decoquuntur, donec corpus unum ſit. Idque medicamentum vetuſtate efficacius fit.

23. *De cavis oculorum ulceribus.*

Cava vero ulcera commodiſſime implent ex his, quae ſupra poſita ſunt, Sphaerion, & id quod Philetis vocatur. Idem Sphae-

---

l. 6. M. P. *huic.* *l.* 9. M. F. P. IV. *. *piperis.* *l.* ead. M. F. P. *linitum.* *l.* 31. M. F. P. addunt *& curationibus.* *l.* 34. M. F. *phileton.*

Sphaerion vetuſtis ulceribus & vix ad cicatricem venientibus optime ſuccurrit.

24. *Hermonis collyrium.*

Eſt etiam collyrium, quod cum ad plura valeat, plurimum tamen proficere in his ulceribus videtur. Refertur ad Hermonem auctorem. Habet piperis longi p. I. z. *. albi p. *. cinnamomi, coſti, ſingulorum p. I. *. atramenti ſutorii, nardi, caſiae, caſtorei, ſingulorum p. II. *. gallae p. V. *. myrrhae, croci, thuris, lycii, ceruſſae, ſingulorum p. VIII. *. papaveris lachrymae p. XII. *. aloës, aeris combuſti, cadmiae, ſingulorum p. XVI. *. acaciae, ſtibii, gummi, ſingulorum p. XXV. *.

25. *De cicatricibus oculorum, quae ex ulceribus factae ſunt, & de Aſclepia, & Canopite, & Pyxino, collyriis.*

Factae vero ex ulceribus cicatrices duobus vitiis periclitantur; ne aut cavae, aut craſſae ſint. Si cavae ſunt, poteſt eas implere id, quod Sphaerion vocari dixi; vel id, quod [1] Aſclepias nominatur. Habet hoc papaveris lachrymae p. II. *. ſagapeni, opopanacis, ſingulorum p. III. *. aeruginis p. IV. *. gummi p. VIII. *. piperis p. XII. *. cadmiae elotae, ceruſſae, ſingulorum p. XVI. *. At, ſi craſſae cicatrices ſunt, extenuat vel Smilion, vel Canopite collyrium, quod habet cinnamomi, acaciae, ſingulorum p. I. *. cadmiae elotae, croci, myrrhae, papaveris lachrymae, gummi, ſingulorum p. II. *. piperis albi, thuris, ſingulorum p. III. *. aeris combuſti p. IX. *. cum aqua pluviatili.

---

l. 14. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 17. M. F. P. *ſunt, & quomodo curari debeant &c.* *l.* 23. M. F. P. om. *hoc.* *l.* 26. M. P. *cumini.* *l.* 28. M. F. *extenuant.*

1 Marcell. de Medic. Lib. cap. 8. p. 166.

tili. Vel Euelpidis Pyxinum, quod ex his conſtat: ſalis foſſilis p. IV. *. ammoniaci thymiamatis p. VIII. *. papaveris lachrymae p. XII. *. ceruſſae p. XV. *. piperis albi, croci Cilicii, ſingulorum p. LII. *. gummi p. XIII. *. cadmiae elotae p IX. *. Maxime tamen tollere cicatricem videtur id, quod habet gummi p. III. *. aeruginis p. I. *. crocomagmatis p. IV.

26. *De alio genere inflammationis oculorum.*

Eſt etiam genus inflammationis, in qua, ſi cui tument ac diſtenduntur cum dolore oculi, ſanguinem ex fronte mitti neceſſarium eſt: multaque aqua calida caput atque oculos fovere: gargarizare ex lenticula, vel ex fici cremore: inungi acribus medicamentis, quae ſupra comprehenſa ſunt; maximeque 361. eo, quod Sphaerion nominatur, quodque lapidem haematiten habet. Atque alia quoque utilia ſunt, quae ad extenuandam aſpritudinem fiunt; de qua protinus dicam.

Haec autem inflammationem oculorum fere ſequitur; interdum major, interdum levior. Nonnunquam etiam ex aſpritudine lippitudo fit, atque ipſam deinde aſpritudinem auget, fitque ea in aliis brevis, in aliis longa, & quae vix unquam finiatur.

In hoc genere valetudinis quidam craſſas, duraſque palpebras, & ficulneo folio, & aſperato ſpecillo, & interdum ſcalpello eradunt; verſaſque quotidie medicamentis ſuffricant. Quae neque niſi in magna vetu-

---

l. 5. M, P. *Siculi.* *l.* 7. M. F. P. deeſt *tamen.* *l.* 9. M. F. *crocimagmatis.* *l.* 13. M. F. P. *fronte emitti.* *l.* 19. M. F. P. *quod.* *l.* 23. M. F. P. *hanc.* *l.* ead. M. F. P. *inflammatio.* *l.* 26. M. F. P. om. *atque*.

vetuſtaque aſpritudine, neque ſaepe facienda ſunt. Nam melius eodem ratione victus & idoneis medicamentis pervenitur. Ergo exercitationibus utemur, & balneo frequentiore; multaque oculorum palpebras aqua calida fovebimus: cibi autem ſumendi ſunt acres & extenuantes.

27. [1] *Caeſarianum collyrium.*

At medicamentum id, quod Caeſarianum vocatur, habet atramenti ſutorii p. i. *. miſyos p. *. piperis albi p. v. *. papaveris lachrymae, gummi, ſingulorum p. ii. *. cadmiae lotae p. iii. *. ſtibii p. vi. *. Satiſque conſtat, hoc collyrium adverſus omne genus oculorum valetudinis idoneum eſſe; exceptis his, quae lenibus nutriuntur.

28. *Hieracis collyrium.*

Id quoque, quod Hieracis nominatur, ad aſpritudinem poteſt. Habet myrrhae p. i. *. ammoniaci thymiamatis p ii. *. aeruginis raſae p. iv. *. cum aqua pluviatili. Ad idem idoneum eſt etiam id, quod Canopite, & id quod Smilion vocatur, & id quod Pyxinum, & id quod Sphaerion. Si autem compoſita medicamenta non adſunt, felle caprino, vel quam optimo melle ſatis commodo aſpritudo curatur.

29. *De arida lippitudine.*

Eſt etiam genus aridae lippitudinis, quod ξηροφθαλμίαν [2] Graeci appellant. Sub hoc neque tument, neque fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam fere levi ac prurigine graves ſunt, & palpebrae citra

---

l. 6. M. F. P. *cibos.* *l.* ead. M. F. P *ſumemus.* *l.* 11. M. F. *miſii.* *l.* 13. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 22. M. F. P. *Canopite eſt,&*. *l.* 24. M. F. P. om. *autem.* *l.* 28. M. F. P. *De ſyrophthalmia, genere aridae lippitudinis.* *l.* 29. M. F. P. om. *quod.* *l.* 30. F. M. P. om. *ſub hoc.* *l.* 32. M. F. P. ignorant *fere levi ac prurigine.* *l.* 34. M. F. P. *graveſcunt.* *l.* ead. a F. abſunt *& palpebrae citra duritiem ullam.*

1 Forte a Caeſare Auguſto ita dictum, ſi illud inde dictum, quod refert Marc. de Med. c. 8. p. 266. 2 Act. M. M. II. 7. Aeg. III. 22. Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 75, 77.

citra duritiem ullam noctu prægravi pituita inhaereſcunt: quantoque minor generi huic impetus, tanto finis minus expeditior eſt.

In hoc vitio multum ambulare, multum exerceri, lavari ſaepe, ibique deſudare, multaque fricatione uti neceſſarium eſt. Cibi neque qui implent, neque nimium acres, apti ſunt, ſed inter hos medii. Mane, ubi concoxiſſe manifeſtum eſt, non eſt alienum ex ſinapi gargarizare, tum deinde caput atque os diutius perfricare.

30. *Rhinion collyrium.*

Collyrium vero hoc aptiſſimum eſt, quod Rhinion vocatur. Habet myrrhae p. I. *. papaveris lachrymae, acaciae ſucci, piperis, gummi, ſingulorum p. I. *. lapidis haematitis, lapidis Phrygii, Lycii, lapidis ſciſſilis, ſingulorum p. II. aeris combuſti p. IV. *. Ac Pyxinum quoque eidem accommodatum eſt.

31 *De Scabris oculis.* [1]

Si vero ſcabri oculi ſunt, quod maxime in angulis eſſe conſuevit, poteſt prodeſſe Rhinion, id quod ſupra poſitum eſt. Poteſt ſimiliter prodeſſe id, quod habet aeruginis raſae, piperis longi, papaveris lachrymae, ſingulorum p. II. *. piperis albi, gummi, ſingulorum p. IV. *. cadmiae lotae, ceruſſae, ſingulorum p. VI. *. Nullum tamen melius eſt, quam Euelpidis, quod βασιλικὸν nominabat. Habet papaveris lachrymae, ceruſſae, lapidis Aſii, ſingulorum p. II. *. gummi p. XIII. *. piperis albi p. IV. *. croci

l. 1. M. F. P. & *noctu.* *l.* 2. F. M. P. *generis.* *l.* 3. M. F. P. *hujus.* *l.* ead. M. F. P. *expeditus.* *l.* 7. M. F. P. *frictione.* *l.* 12. F. P. *defricare.* *l.* 14. M. P. om. *hoc.* *l.* 16. M. F. P. om. I. *l.* 20. M. F. P. *eodem.* *l.* 22. M. F. P. *ad oculos ſcabros collyria.* *l.* 34. F. om. X.

1 Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 76.

croci p. vi. *. pſorici p. xiii. *. Nulla autem per ſe materia eſt, quae Pſoricum nominetur; ſed chalcitidis aliquid, & cadmiae † dimidio plus ex aceto ſimul conteruntur, idque in vas fictile inditum, & contectum ficulneis foliis ſub terra reponitur diebus viginti, & rurſus ſublatum teritur, & ſic appellatur pſoricum. Verum de baſilico quoque collyrio convenit, ad omnes affectus oculorum id eſſe idoneum, qui non lenibus medicamentis curantur.

At, ubi non ſunt medicamenta compoſita, ſcabros angulos laevant & mel & vinum. Succurritque & his & aridae lippitudini, ſi quis panem ex vino ſubactum ſuper oculum imponit. Nam, cum fere ſit humor aliquis, qui modo ipſum oculum, modo angulos, aut palpebras exaſperat; ſic &, ſi quid prodit humoris, extrahitur; &, ſi quid juxta eſt, repellitur.

32 *De Caligine oculorum.*

Caligare vero oculi nonnunquam ex lippitudine, nonnunquam etiam ſine hac, propter ſenectutem, imbecillitatemve aliam, conſueverunt. Si ex reliquiis lippitudinis id vitium eſt, adjuvat collyrium, quod Aſclepias nominatur. Adjuvat & id, quod
362, 23. ex crocomagmate fit.

33 Διὰ κρόκου *collyrium* [1]

Proprie etiam ad id componitur, quod διὰ κρόκου vocant. Habet piperis p. i. *. croci Cilicii, papaveris lachrymae, ceruſſae, ſingulorum p. ii. *. pſorici, gummi, ſingulorum. p. iv. *.

34. *De*

l. 5. M. P. F. *additum.* *l.* 7. M. F. P. om. *diebus viginti & rurſus.* *l.* ead. F. M. P. *ſublatumque poſt dies viginti rurſus teritur.* *l.* 8. F. M. P. deeſt *pſoricum.* *l.* ead. M. F. P. *in.* *l.* 11. M. F. P. *levibus.* *l.* 12. M. F. P. om. *At.* *l.* 21. M. F. P. *Ad caligationem oculorum, quae propter lippitudinem oritur, remedia & collyria.* *l.* 25. M. P. *conſuerunt.* *l.* 27. M. F. P. om. *&.* *l.* 28. M. F. P. *crocimagmate.* *l.* 32. M. F. *cilicis.*

1 Trallian. II. 1.

34. De Caligine propter ſenectutem, aut aliam imbecillitatem. [1]

At, ſi ex ſenectute aliave imbecillitate id eſt, recte inungi poteſt, & melle quam optimo, & cyprino, & oleo vetere. Commodiſſimum tamen eſt, balſami partem unam, & olei veteris, aut cyprini partes duas, mellis quam acerrimi partes tres miſcere. Utilia quoque huic medicamenta ſunt, quae ad caliginem proxime, quaeque ad extenuandas cicatrices ſupra comprehenſa ſunt.

Cuicunque vero oculi caligabunt, huic 362.
opus erit multa ambulatione, atque exercitatione, frequenti balneo, ubi totum quidem corpus perfricandum eſt, praecipue tamen caput ex irino, donec inſudet; velandumque poſtea, nec detegendum, antequam ſudor & calor domi conquierint. Tum cibis utendum acribus, & extenuantibus: interpoſitiſque aliquibus diebus, ex ſinapi gargarizandum.

35. De Suffuſione oculorum. [2]

Suffuſio quoque, quam Graeci ὑπόχυσιν nominant, interdum oculi pupillae, qua cernit, ſe opponit. Quod ſi inveteraverit, manu curandum eſt. Inter initia nonnunquam certis obſervationibus diſcutitur. 348, 29.
Sanguinem ex fronte vel naribus mittere; in temporibus venas adurere; gargarizando pituitam evocare; ſuffumigare; oculos acribus medicamentis inungere, expedit. Victus optimus eſt, qui pituitam extenuat.

36. De reſolutione oculorum.

At ne reſolutio quidem oculorum. (quam

---

l. 1. M. F. P. *ad caligationem oculorum*, *quae*. *l.* 2. M. F. P. addunt *fit*. *l.* 16. M. F. P. *& quidem*. *l.* 24. M. F. P. *potentiae*. *l.* 25. F. *inveteravit*. *l.* 26. M. F. P. *nonnunquam etiam certis*. *l.* 33. F. M. P. addunt *quae* παράλυσις *dicitur*. *l.* 34. M. F. P. *Ac*.

1 Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 16. 2 Actuar. M. M. II. 7. IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 49. Aeginet. III. 22.

(quam παράλυσιν Graeci nominant) alio victus modo, vel aliis medicamentis curanda eſt. Expoſuiſſe tantum genus vitii ſatis eſt. Igitur interdum evenit, modo in uno oculo, modo in utroque, aut ex ictu aliquo, aut ex morbo comitiali, aut ex diſtentione nervorum, qua vehementer ipſe oculus convulſus eſt, ut is neque quoquam intendi poſſit, neque omnino conſiſtat; ſed huc illucve ſine ratione moveatur, idoque ne conſpectum quidem rerum praeſtet.

37. *De Mydriaſi oculorum.* [1]

Non multum ab hoc malo diſtat id, quod μυδρίασιν Graeci vocant. Pupilla diffunditur & dilatatur, acieſque ejus hebeſcit, ac pene caligat. Difficillime genus id imbecillitatis eliditur. In utraque vero, id eſt paralyſi & mydriaſi, pugnandum eſt per eadem omnia, quae in caligine oculorum 366, 21. praecepta ſunt paucis tantum mutatis; ſiquidem ad caput irino interdum acetum, interdum nitrum adjiciendum eſt: oculos vero melle inungi ſatis eſt. Quidam in poſteriore vitio calidis aquis uſi relevatique: quidam ſine ulla manifeſta cauſa ſubito obcaecati ſunt. Ex quibus nonnulli, cum aliquandiu nihil vidiſſent, repentina [2] pro- 69, 21. fuſione alvi, lumen receperunt. Quo mi- 354, 27. nus alienum videtur, & recenti re & interpoſito tempore, medicamentis quoque moliri dejectiones, quae omnem noxiam materiam in inferiora depellant.

38. *De imbecillitate oculorum.*

Praeter haec imbecillitas oculorum eſt, ex

---

l. 5. M. F. P. *altero.* *l.* 8. M. F. P. *concuſſus.* *l.* 9. M. F. P. *nec.* *l.* 14. M. F. P. *effunditur.* *l.* 16. M. F. P. deeſt *caligat.* *l.* 18. M. F. P. *eſt & paralyſi.* *l.* 22. M. F. P. ignorant *oculos vero.* *l.* 29. M. F. P. *ex.*

1 Cael. Aurel. II. 1. p. 344. Actuar. M. M. II. 7. & IV. 11. Aeginet. III. 22. 2 Aph. VI. 17.

ex qua quidem interdiu ſatis, [1] noctu nihil cernunt. quod in feminam bene reſpondentibus menſtruis non cadit. Sed ſic laborantes inungi oportet ſanguine jocinoris (maxime hircini; ſin minus, caprini) ubi id aſſum coquitur, excepto: atque edi quoque ipſum jecur debet. Licet tamen etiam iiſdem medicamentis non inutiliter uti, quae vel cicatrices, vel aſpritudinem extenuant. Quidam contrito ſemine portulacae mel adjiciunt eatenus, ne id ex ſpecillo diſtillet, eoque inungunt. Utendum vero eſt exercitationibus, balneo, & fricationibus.

39. *Ad Oculos, qui extrinſecus offenduntur, & ſanguine ſuffuſi ſunt.*

Et haec quidem in ipſis corporibus oriuntur. Extrinſecus vero interdum ſic ictus oculum laedit, ut ſanguis in eo ſuffundatur. Huic nihil commodius eſt, quam ſanguine vel columbae, [2] vel palumbae, vel hirundinis inungere. Neque id ſine cauſa fit; cum harum † acies extrinſecus laeſa, interpoſito tempore in antiquum ſtatum redeat, celerrimeque hirundinis. Unde etiam locus fabulae factus eſt, per parentes id herba reſtitui, quod per ſe ſaneſcit. Eorum ergo ſanguis noſtros quoque oculos ab externo caſu commodiſſime tuetur, hoc ordine, ut ſit hirundinis optimus, deinde palumbae, minimum efficax columbae, & ſibi ipſi, & nobis.

Supra percuſſum vero oculum, ad inflammationem leniendam, non eſt alienum impo-

l. 5. M. P. *ſi.* *l.* ead. M. *ad.* *l.* 12. M. F. P. om. *Utendum vero eſt.* *l.* 13. M. F. P. *frictionibus.* *l.* ead. M. F. P. *gargarizationibus iiſdem, bis quoque utendum eſt.* *l.* 15. M. F. P. *cum.* *l.* 17. M. F. P. *ſi.* *l.* 19. M. P. deeſt *huic.* *l.* 20. M. F. P. *palumbi.* *l.* 21. M. F. P. *horum.* *l.* 24. M. P. *celeberrimeque.* *l.* 29. M. F. P. *palumbi.* *l.* 30. M. F. P. *minime.* *l.* ead. M. F. P. *illi.*

1 νυκτάλωπας vocant Æginet. III, 21. Actuar. M. M. II. 7. IV, 11. Trallian. II, 6. Aëtius Tetr. II. Serm. III, 46. 2 Æginet. III, 22.

imponere etiam cataplaſmata. Sed ſal armeniacus, vel quilibet alius quam optime teri debet, ſic, ut ei paulatim oleum adjiciatur, donec craſſitudo ſtrigmenti fiat. Id deinde miſcendum eſt cum hordeacea farina, quae ex mulſo decocta ſit. Facile autem, recognitis omnibus, quae medici quoque prodiderunt, apparere cuilibet poteſt, vix ullum ex iis, quae ſupra comprehenſa ſunt, oculi vitium eſſe, quod non ſimplicibus quoque, & promptis remediis ſubinde removeri poſſit.

Cap. VII.

De aurium morbis. [1]

Hactenus in oculis ea reperiuntur, in quibus medicamenta plurimum poſſunt: ideoque ad aures tranſeundum eſt; quarum uſum proximum a luminibus natura nobis dedit. Sed in his aliquanto majus periculum eſt. nam vitia oculorum intra ipſos nocent: aurium inflammationes doloresque interdum etiam ad dementiam mortemque praecipitant. Quo magis inter initia protinus ſuccurrendum eſt, ne majori periculo locus ſit.

Ergo, ubi primum dolorem aliquis ſenſit, abſtinere & continere ſe debet. Poſtero die, ſi vehementius malum eſt, caput tondere, idque irino unguento calido perungere, & operire. At magnus cum febre vigiliaque dolor exigit, ut ſanguis quoque mittatur. Si id aliquae cauſae prohibent, alvus ſolvenda eſt. Cataplaſmata quoque calida,

---

l. 1. F. *cataplaſma.* *l.* ead. M. F. P *ammoniacus.* *l.* 2. M. F. P. *optimus.* *l.* 9. M. P. *bis.* *l.* 11. M. F. P. *ſub.* *l.* 11. P. *ſubmoveri.* *l.* 14. M. F P. *De aurium morbis & curationibus.* *l.* 16. M. F. P. *poſſint.*

1. Seren. Sammon. XII. AEginet. III, 23. Trallian. III, 1. Actuar. M. M. II, 6. IV, 10. Cael. Aurelian. Tardar. Paſſ. L. II. c. 3.

calida, ſubinde mutata, proficiunt; ſive foeni graeci, ſive lini, ſive alia farina ex mulſo decocta. Recte etiam ſubinde admoventur ſpongiae, ex aqua calida expreſſae. Tum, levato dolore, ceratum circumdari debet ex irino, aut cyprino factum. In quibuſdam tamen melius*, quod ex roſa eſt, proficit. Si vehemens inflammatio ſomnum ex toto prohibet, adjici cataplaſmati debent papaveris cortices fricti atque contriti ſic, ut ex his pars dimidia ſit; eaque tum ſimul ex paſſo vel mulſo decoquuntur. In aurem vero infundere aliquod medicamentum oportet: quod ſemper ante [1] tepefieri convenit, commodiſſimeque per [2] ſtrigilem inſtillatur. ubi auris repleta eſt, ſuper lana mollis addenda eſt, quae humorem intus contineat. Et haec quidem communia ſunt.

Medicamentum vero eſt & roſae, & radicum arundinum ſuccus, & oleum, in quo lumbrici cocti ſunt, & humor ex amaris nucibus, aut ex nucleo mali perſici expreſſus. Compoſita vero ad inflammationem doloremque leniendum haec fere ſunt: caſtorei, papaveris lachrymae, pares portiones conteruntur, deinde adjicitur his paſſum. Vel papaveris lachrymae, croci, myrrhae par modus ſic teritur, ut invicem modo roſa, modo paſſum inſtilletur. Vel id, quod amarum in [3] AEgyptia faba eſt, conteritur, roſa adjecta. Quibus myrrhae quoque paululum a quibuſdam miſcetur, vel papaveris lachrymae, aut thus cum muliebri lacte, vel amararum nucum cum roſa ſuccus. Vel caſtorei,

l. 3. M. F. P. *decocta eſt.* *l.* 7. M. F. P. *roſa factum eſt.* *l.* 9. M. F. *cataplaſmate.* *l.* 12. M. F. P. *mixto.* *l.* ead. M. F. P. *decoquatur.* *l.* 31. M. F. P. *paulum.* *l.* 34. M. F. P. *roſae.* *l.* ead. M. F. P. *ſucco.*

1 Plin. de Re Med. L. 1. c. 9. 2 Formam exhibet Mercurial. in Art. Gymnaſt. 3 Marcell. p. 284.

ſtorei, myrrhae, papaveris lachrymae pares portiones cum paſſo. Vel croci p. i. *. myrrhae, aluminis ſciſſilis, ſingulorum p. iii. *. quibus, cum teruntur, paulatim miſcentur paſſi cyathi tres, mellis minus cyatho. Idque ex primis medicamentis eſt. Vel papaveris lachryma ex aceto. Licet etiam compoſitione uti Themiſonis; quae habet caſtorei, opopanacis, papaveris lachrymae ex aceto, ſingulorum p. ii. *. ſpumae nitri p. iv. *. quae contrita paſſo excipiuntur, donec cerati craſſitudinem habeant; atque ita reponuntur. Ubi uſus requirit; rurſus id medicamentum, adjecto paſſo, piſtillo teritur. Illud perpetuum eſt, quotieſcunque craſſius medicamentum eſt, quam ut in aurem inſtillari poſſit, adjiciendum eum eſſe humorem, ex quo id componi debet, donec ſatis liquidum ſit.

2. *De Pure & malo odore aurium.* [1]

Si vero pus quoque aures habent, recte lycium per ſe infunditur; aut irinum unguentum; aut porri ſuccus cum melle; aut centaureae ſuccus cum paſſo; aut ſuccus mali punici in ipſius cortice tepefactus, adjecta myrrhae exigua parte. Recte etiam miſcentur myrrhae, quam στακτὴν cognominant, p. i. *. croci tantundem, nuces amarae xxv. mellis ſeſquicyathus. quae contrita, cum utendum eſt, in cortice mali punici tepefiant. Ea quoque medicamenta, quae oris exulcerati cauſa componuntur, aeque ulcera aurium ſanant. Quae ſi vetuſtiora ſunt, & multa ſanies fluit, apta

l. 4. M. *tum.* *l.* ead. F. M. 2. *l.* ead. M. *dum.* *l.* 11. M. F. P. *licii.* *l.* 14. M. F. P. *requiritur.* *l.* ead. M. F. P. *idem medicamentum.* *l.* 15. M. F. P. *ſpecillo.* *l.* 20. M. F. P. ignorant *De Pure & malo odore aurium.* *l.* 24. M. F. P. *aut punici mali dulcis ſuccus.*

1 Aegin. III. 23. Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 37. Aetius Tetr. II. Serm. II. c. 83. Plin. de Re Medic. L. 1. c. 11.

ta compoſitio eſt, quae ad auctorem Eraſiſtratum refertur. habet piperis, croci, ſingulorum, p. I. *. myrrhae, miſy cocti, ſingulorum p. II. *. aeris combuſti p. II. *. haec ex vino teruntur: deinde ubi inaruerunt, adjiciuntur paſſi heminae tres, & ſimul incoquuntur. Cum vero utendum eſt, adjicitur his mel & vinum. Eſt etiam Ptolemaei chirurgi medicamentum, quod habet lentiſci, gallae, ſingulorum p. I. *. omphacii p. I. *. ſuccum punici mali. Eſt & Menophili validum admodum, quod ex his conſtat: piperis longi p. I. *. caſtorei p. II. *. myrrhae, croci, papaveris lachrymae, nardi Syriaci, thuris, malicorii, ex Aegyptia faba partis interioris, nucum amararum, mellis quam optimi, ſingulorum p. IV. *. Quibus, dum conteruntur, adjicitur acetum quam acerrimum, donec craſſitudo in his paſſi fiat. Eſt & Cratonis: cinnamomi, caſſiae, ſingulorum p. I. *. nardi, lycii, myrrhae, ſingulorum p. I. *. aloës p. II. *. mellis cyathi tres, vini ſextarius. Ex quibus lycium cum vino decoquitur: deinde his alia miſcentur. At ſi multum puris, maluſque odor eſt, aeruginis raſae, thuris, ſingulorum p. II. *. mellis cyathi duo, aceti quatuor ſimul incoquuntur. ubi utendum eſt, dulce vinum miſcetur. Aut aluminis ſciſſilis, papaveris lachrymae, acaciae ſucci par pondus miſcetur, hiſque adjicitur hyoſcyami ſucci dimidio minor, quam unius ex ſuperioribus, portio; eaque trita ex vino diluuntur. Per ſe quoque

l. 2. M. F. P. om. *habet.* *l.* ead. *piperis* I. *. *l.* ead. M. F. P. *croci* I. *. *l.* ead. M. F. P. om. *ſingulorum.* *l.* 7. M. F. P. *coquuntur.* *l.* ead. M. F. P. deeſt *vero.* *l.* 10. M. F. P. *lentiſci* I. *. *gallae* I. *. *l.* II. M. F. P. om. *&.* *l.* 18. M. F. P. *cum conteruntur.* *l.* 20. M. F. P. om. *&.* *l.* 24. M. F. P. *vinum cum lycio.*

que hyoſcyami ſuccus ſatis proficit.

3. [1] *Compoſitiones ad omnia aurium vitia.*

Commune vero auxilium adverſus omnes aurium caſus, jamque uſu comprobatum Aſclepiades compoſuit. In eo ſunt cinnamomi, caſiae, ſingulorum p. I. ✱. floris junci rotundi, caſtorei, piperis albi & longi, amomi, myrobalani, ſingulorum ſcrupuli duo, thuris maſculi, nardi Syriaci, myrrhae pinguis, croci, ſpumae nitri, ſingulorum p. II. ✱. Quae ſeparatim contrita, rurſus mixta, ex aceto conteruntur; atque ita condita, ubi utendum eſt, aceto diluuntur. Eodem modo commune auxilium auribus laborantibus eſt Polybi ſphragis ex 268, 28. dulci vino liquata. Quae compoſitio priori libro continetur.

Quod ſi & ſanies profluit, & tumor eſt, non alienum eſt, mixto vino per oricularium clyſterem eluere; & tum infundere vinum auſterum cum roſa mixtum, cui ſpodii paululum ſit adjectum, aut lycium cum lacte, aut herbae ſanguinalis ſuccum cum roſa, aut mali punici ſuccum cum exigua parte myrrhae.

4. *De Ulcere ſordido aurium.*

Si ſordida quoque ulcera ſunt, melius mulſo eluuntur; & tum aliquod ex his, quae ſupra ſcripta ſunt, quod mel habeat, infunditur. Si magis pus profluit, & caput utique tondendum, & multa calida aqua perfundendum, & gargarizandum; & uſque ad laſſitudinem ambulandum, & cibo modico utendum eſt. Si cruor quoque ex ulceribus

l. 2. M. F. P. ignorant *Compoſitiones ad omnia aurium vitia. l.* 7. M. F. P. om. *&. l.* 11. F. III. *l.* 16. F. *priore. l.* 17. M. F. P. *libello. l.* 26. a M. F. P. abſunt *De Ulcere ſordido aurium. l.* 31. M. P. *tondendum eſt.*

1 Scribon. Larg. c. V. Marcell. Empi. Cap. 9.

ceribus apparet, lycium cum lacte debet infundi; vel aqua, in qua roſa decocta ſit; ſucco, aut herbae ſanguinalis, aut acaciae adjecto.

Quod ſi ſuper ulcera caro [1] increvit, eaque mali odoris, & ſanguinem fundit, aqua tepida elui debet; tum infundi id, quod ex thure & aerugine, & aceto, & melle fit, aut mel cum aerugine incoctum. Squama quoque aeris cum ſandaracha contrita per fiſtulam recte inſtillatur.

5. *De Vermibus aurium.* [2]

Ubi vero vermes orti ſunt, ſi juxta ſunt, protrahendi oriculario ſpecillo ſunt: ſi longius, medicamentis enecandi; cavendumque, ne poſtea naſcantur. Ad utrumque proficit album veratrum cum aceto contritum. Elui quoque aurem oportet vino, in quo marrubium decoctum ſit. Sic emortui vermes in primam auris partem prolabuntur, unde faciliime educi poſſunt.

9. *Ad Compreſſa aurium foramina.*

Si foramen auris compreſſum eſt, & intus craſſa ſanies ſubeſt, mel quam optimum indendum eſt. Si id parum proficit, mellis cyatho & dimidio, aeruginis raſae P. II. *. adjiciendum eſt, incoquendumque, & eo utendum. Iris quoque cum melle ad idem proficit. Item mellis & roſae ſcrupuli duo. Item galbani P. II. *. myrrhae cum melle, & fellis taurini, ſingulorum p. II. *. vini quantum ſatis eſt ad myrrham diluendam.

7. *Ad Gravem auditum.* [3]

Ubi vero gravius aliquis audire coepit (quod

---

l. 1. M. F. P. *apparuit.* *l.* 6. M. F. P. om. *&*. *l.* 11. M. F. P. *adverſus aurium vermes.* *l.* 21. M. F. P. *provocabuntur.* *l.* 23. M. F. P. *ſin.* *l.* 25. M. F. P. *addendum.* *l.* 28. M. F. P. om. *ad.*

1 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 84. 2 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 85. de Locis Affect. IV. 40. 3 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 79. Plin. de Re Medic. L. 1. c. 12.

(quod maxime poſt longos capitis dolores evenire conſuevit) in primis † aurem ipſam conſiderare oportet. Apparebit enim, aut cruſta, qualis ſuper ulcera innaſcitur, aut ſordium coitus. Si cruſta eſt, infundendum eſt aut oleum calidum, aut cum melle aerugo, vel porri ſuccus aut cum mulſo nitri paulum. Atque, ubi cruſta ex auricula procidit, eluenda eſt aqua tepida; quo facilius ea per ſe diducta oriculario ſpecillo protrahat. Si ſordes eaeque molles ſunt, eodem ſpecillo eximendae ſunt. At, ſi durae ſunt, acetum & cum eo nitri paululum injiciendum eſt; cumque emollitae ſunt, eodem modo elui aurem, purgarique oportet. Quod ſi capitis gravitas manet, attondendum idem; & leniter, ſed diu perfricandum eſt, adjecto vel irino vel laureo oleo, ſic ut utrilibet paululum aceti miſceatur: tum diu ambulandum, leniterque poſt unctionem aqua calida caput fovendum: cibiſque utendum ex imbecilliſſima & media materia; magiſque aſſumendae dilutae potiones: nonnunquam gargarizandum eſt [1]. Infundendum autem in aurem caſtoreum cum aceto & laureo oleo & ſucco radiculae corticis: aut cucumeris agreſtis ſuccus, adjectis roſae foliis contritis. Immaturae quoque uvae ſuccus cum roſa inſtillatus, adverſus ſurditatem ſatis proficit.

8. *De Sonitu aurium.* [2]

Aliud vitii genus eſt, ubi aures intra ſe ipſae ſonant. Atque hoc quoque fit, ne exter-

l. 8. M. F. P. *a corpore jam recedit.* *l.* 9. M. F. P. *eluenda auris eſt.* *l.* 11. M. F. P. *protrahatur.* *l.* 13. M. F. P. *cojiciendum.* *l.* 19. M. F. P. *paulum.* *l.* 32. M. F. P. *ad ſonitum aurium intra ſe ipſos.* *l.* 34. M. F. P. *ipſas.*

1 Aceto ſcil. Marc. de Med. p. 287. 2 Actuar. M. M. II, 6. IV, 10. Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 77. Tr. III. 3.

ternum ſonum accipiant. Leviſſimum eſt, ubi id ex gravedine eſt: pejus, ubi ex morbo, capitiſve longis doloribus incidit: peſſimum, ubi, magnis morbis venientibus, maximeque comitiali, provenit. Si ex gravedine eſt, † purgare aurem oportet, & ſpiritum continere, donec, inde humor aliquis exſpumet. Si ex morbo vel capitis dolore, quod ad exercitationem, fricationem, perfuſionem, gargarizationemque pertinet, eadem facienda ſunt: cibis non utendum niſi extenuantibus: in aurem dandus radiculae ſuccus cum roſa, vel cum ſucco radicis ex cucumere agreſti, vel caſtoreum ex aceto, & laureo oleo. Veratrum quoque cum aceto conteritur, deinde melle cocto excipitur, & deinde collyrium factum in aurem demittitur. Si ſine his coepit, ideoque novo metu terret, in aurem dari debet caſtoreum cum aceto, vel irino, vel laureo oleo; aut huic miſtum caſtoreum cum ſucco nucum amararum; aut myrrha & nitrum cum roſa & aceto. Plus tamen in hoc quoque proficit victus ratio: eademque facienda ſunt, quae ſupra comprehendi, cum majore quoque diligentia: & praeterea, donec is ſonus finiatur, a vino abſtinendum.

Quod ſi ſimul & ſonus eſt, & inflammatio, laureum oleum conjeciſſe abunde eſt aut id, quod ex amaris nucibus exprimitur; quibus quidam vel caſtoreum, vel myrrham miſcent.

9. *Ad*

l. 1. M. F. P. *morbis.* *l.* 9. M. F. P. *frictionem.* *l.* 19. M. F. P. om. *eſt.*

9. *Ad ea, quae in aurem inciderunt, extrahenda.*[1]

Solet etiam interdum in aurem aliquid incidere, ut calculus, aliquodve animal. Si pulex intus eſt, compellendum eo lanae paululum eſt; quo ipſe ſi ſubit, & ſimul extrahitur. Si non eſt ſecutus, aliudve animal eſt, ſpecillum lana involutum in reſinam quam glutinoſiſſimam, maximeque terebinthinam demittendum, idque in aurem injiciendum, ibique vertendum eſt. utique enim comprehendet & eximet. Sin aliquid exanime eſt, ſpecillo oriculario protrahendum eſt, aut hamulo retuſo paululum recurvato. Si iſta nihil proficiunt, poteſt eodem modo reſina protrahi. Sternutamenta quoque admota id commode elidunt, aut oriculario clyſtere aqua vehementer intus compulſa. Tabula quoque collocatur media, inhaerens capitibus utrinque pendentibus, ſuperque eam homo deligatur, in id latus verſus, cujus auris eo modo laborat, ſic ut extra tabulam non emineat: tum malleo caput tabulae, quod a pedibus eſt, feritur; atque ita concuſſa aure, id quod ineſt, excidit.

CAP. VIII.

De Narium morbis.[2]

NARES vero exulceratas fovere oportet vapore aquae calidae. Id & [3] ſpongia expreſſa atque admota fit, & ſubjecto vaſe oris anguſti, calida aqua repleto. Poſt id fomentum, illinenda ulcera ſunt, aut plumbi recremento, aut ceruſſa,

l. 5. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. M. F. P. *is.* *l.* 10. F. M. *cojiciendum.* *l.* 13. M. F. P. *paulum.* *l.* 19. F. *utrique.* *l.* 22. M. F. P. om. *non.* *l.* 27. M. F. P. addunt *& curationibus.* *l.* 28. M. F. P. *vero intus exulceratas.* *l.* 30. M. F. P. *eſt.* *l.* 33. M. P. *fit.*

1 Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 87. 2 Trallian. III. 8. Actuar. M. M. VI. 12. Aëtius Tetr. II. Serm. II. c. 90. 3 Marcell. de Medic. C. x. pag. 288.

ruſſa, aut argenti ſpuma. cum quodlibet horum aliquis conterit, ei, dum teritur, invicem vinum & oleum myrteum adjiciat, donec mellis craſſitudinem fecerit. Sin autem ea ulcera circa os ſunt, pluresque cruſtas & odorem foedum habent, quod genus Graeci [1] ὀζαιναν appellant; ſciri quidem debet, vix ei 442, 16. malo poſſe ſuccurri. Nihilominus tamen haec tentari poſſunt; ut caput ad cutem tondeatur, aſſidueque vehementer perfricetur, multaque calida aqua perfundatur: multa eidem ambulatio ſit; cibus modicus, neque acer, neque valentiſſimus. Tum in narem ipſam, mel cum exiguo modo reſinae terebinthinae conjiciatur (quod ſpecillo quoque involuto lana fit) attrahaturque ſpiritu is ſuccus, donec in ore guſtus ejus ſentiatur. Sub his enim cruſtae reſolvuntur, quae tum per ſternutamenta elidi debent. Puris ulceribus vapor aquae calidae ſubjiciendus eſt: deinde adhibendum aut lycium ex vino dilutum, aut amurca, aut omphacium, aut menthae, aut marrubii ſuccus; aut atramentum ſutorium, quod candefactum, deinde contritum ſit; aut interior ſcillae pars contrita; ſic ut horum cuilibet mel adjiciatur. Cujus in caeteris admodum exigua pars eſſe debet; in atramento ſutorio tanta, ut ea miſtura liquida ſit; cum ſcilla utique pars major; involvendumque lana ſpecillum eſt, & in eo medicamentum tingendum, eoque ulcera implenda ſunt. Rurſusque linamentum involutum & oblon-

l. 1. M. F. P. *ſpumam. l.* ead. M. F. P. *quo. l.* 2. M. F. P. *eique dum. l.* 3. M. F. P. *adjicit. l.* 5. M. F. P. *nares. l.* 10. M. F. P. om. *multaque. l.* 12. M. F. P. *ei de ambulatio. l.* 15. F. M. *cojiciatur. l.* 24. M. F. P. *candent. l.* 30. M. F. P. *fiat. l.* 31. M. F. *medicamento intingendum.* P. *medicamen inting.*

1 Oribaſ. de Loc. affect. IV. 45. Aëtius Tetrab. II. Serm. II. 91. Marc. de Med. Cap. x. *Odorem gravem* vertit. Vide H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. I. c. 26.

longum eodem medicamento illinendum, demittendumque in narem, & ab inferiore parte leniter deligandum. Idque per hiemem & ver bis die; per aeſtatem & autumnum, ter fieri debet.

2. *De Carnoſis carunculis narium.*

Interdum vero in naribus carunculae quaedam ſimiles muliebribus mammis naſcuntur, haeque imis partibus, quae cartilaginoſae ſunt, inhaerent. Has curare oportet medicamentis adurentibus; ſub qui-
441,30. bus ex toto conſumuntur. Πολύπους [1] vero eſt caruncula, modo alba, modo ſubrubra, quae narium oſſibus inhaeret; & modo ad labra tendens narem implet, modo retro per id foramen, quo ſpiritus a naribus ad fauces deſcendit, adeo increſcit, ut poſt uvam conſpici poſſit; ſtrangulatque hominem, maxime auſtro aut euro flante; fereque mollis eſt, raro dura; eaque magis ſpiritum impedit, & nares dilatat; fereque καρκινώδης eſt, itaque attingi non debet. Illud aliud genus fere quidem ferro curatur; interdum tamen inareſcit; ſi addita in narem per linamentum aut penicillum ea compoſitio eſt, quae habet minii ſinopici, chalcitidis, calcis, ſandarachae, ſingulorum p. i. *. atramenti ſutorii p. ii. *.

Cap. IX.

[2] *De Dentium dolore.*

In dentium autem dolore, qui ipſe quoque maximis tormentis annumerari poteſt, vinum ex toto circumcidendum eſt:

---

l. 2. M. F. P. *narem eſt.* *l.* 5. M. F. P. *ter die fieri.* *l.* 6. M. F. P. ignorant *De carnoſis carunculis narium.* *l.* 7. F. M. P. *vero etiam in.* *l.* 9. M. F. P. *carnariſſimae.* *l.* 14. M. F. P. *oſſi.* *l.* 15. M. F. P. *pendens.* *l.* 17. M. F. P. *uti poſt.* *l.* 21. M. F. P. *quae fere.* *l.* 27. F. *calcidis.* M. *calcidiis.* *l.* 30. M. F. P. addunt *& curationibus.*

1 Aegin. III. 24. VI. 25. Actuar. M. M. II. 8. Aëtius Tetrab. II. Serm. II. c. 92. 2 Trallian. III. 10. Cael. Aurelian. Morb. Chron. II. 4.

eſt: cibo quoque primo abſtinendum, deinde eo modico mollique utendum, ne mandentis dentes irritet; tum extrinſecus admovendus per ſpongiam vapor aquae calidae; imponendumque ceratum ex cyprino aut irino factum, lanaque id comprehendendum, caputque velandum eſt. Quod ſi gravior dolor eſt, utiliter & alvus ducitur, & calida cataplaſmata ſuper maxillam injiciuntur, & ore humor calidus cum medicamentis aliquibus continetur, ſaepiusque mutatur. Cujus rei cauſa & [1] quinquefolii radix in vino mixto coquitur; & hyoſcyami radix vel in poſca, vel in vino mixto coquitur ſic, ut paululum his ſalis adjiciatur; & papaveris non nimium aridi cortices, & mandragorae radix, eodem modo. Sed in his tribus utique vitandum eſt, ne, quod hauſtum erit, devoretur. Ex populo quoque alba cortex radicis in hunc uſum in vino mixto recte coquitur, aut in aceto cornu cervini ramentum & nepeta cum teda ac ficu pingui: item ficus pinguis vel in mulſo, vel in aceto & melle, ex quibus cum ficus diſcocta eſt, is humor percolatur. [2] Specillum quoque lana involutum in calidum oleum demittitur, eoque ipſe dens fovetur. Quinetiam quaedam quaſi cataplaſmata in dentem ipſum induntur. in quem uſum ex malo punico acido atque arido malicorii pars interior cum pari portione & gallae & pinei corticis conteritur, miſceturque his minium; eaque contrita aqua pluviatili coguntur: aut panacis, papaveris

l. 8. M. F. P. *gravior is dolor.* *l.* 9. M. F. P. *maxillas.* *l.* 15. M. F. P. *paulum.* *l.* 21. M. F. P. *&.* *l.* 22. M. F. *cervinum raſum.* *l.* 23. M. F. P. om. *ac ficu.* *l* ead. M. F. P. *pingui: ac item.* *l.* 25. M. F. P. *decocta.* *l.* 27. M. P. *ipſo.* *l.* 29. M. F. P. *illinuntur.*

1 Marcell. de Medic. C. XII. p. 293. 297. 2 Auriſcalpium dicit Marcell. de Medic. Cap. XII. p. 293.

paveris lachrymae, peucedani, uvae taminiae ſine ſeminibus pares portiones conteruntur: aut galbani partes tres, papaveris lachrymae pars quarta. Quicquid dentibus admotum eſt, nihilo minus ſupra maxillam ceratum (quale ſupra poſui) eſſe debet lana obtectum. Quidam etiam myrrhae, cardamomi, ſingulorum p. i. *. croci, pyrethri, ficorum, piperis, ſingulorum p. iv. *. ſinapis p. viii. *. contrita linteolo illinunt, imponuntque in humero partis ejus, qua dens dolet; ſi is ſuperior eſt, a ſcapulis; ſi inferior, a pectore: idque dolorem levat; &, cum levavit, protinus ſubmovendum eſt.

Si vero exeſus [1] eſt dens, feſtinare ad eximendum eum, niſi res coëgit, [2] non eſt neceſſe: ſed tum omnibus fomentis, quae ſupra poſita ſunt, adjiciendae quaedam valentiores compoſitiones ſunt, quae dolorem levant. quales hae ſunt, quae habent papaveris lachrymae p. i. *. piperis p. ii. ſoreos p. x. *. quae contrita galbano excipiuntur, idque circumdatur: aut Menemachi, maxime ad maxillares dentes, in qua ſunt, croci p. i. *. cardamomi, thuris fuliginis, ficorum, piperis, pyrethri, ſingulorum p. iv. *. ſinapis p. viii. *. Quidam autem miſcent pyrethri, piperis, elaterii, ſingulorum p. i. *. aluminis ſciſſilis, papaveris lachrymae, uvae taminiae, ſulphuris ignem non experti, bituminis, lauri baccarum, ſinapis, ſingulorum p. ii. *. Quod ſi dolor eximi eum cogit, piperis ſemen cortice liberatum, & eodem

l. 1. M. F. *timiniae. l.* 9. M. P. *partes. l.* 18. F. M. P. *cum. l.* 21. M. F. P. *habet autem. l.* 26. M. F. P. *ficorum, partes. l.* 27. M. F. P. om. *piperis. l.* 28. M. F. P. *autem immiſcent. l.* 30. M. F. *timiniae. l.* 33. M F. P. *cogit, & piperis.*

1 Oribaſ. de Loc. Affect. IV, 58. Aëtius Tetrab. II. Serm. IV. c. 33. 34. 2 Ita ſentit Marcellus de Medic. Cap. XII, p. 293.

dem modo bacca [1] hederae conjecta in ejus foramen, dentem findit, iſque per teſtas excidet. Plani quoque piſcis (quem nos paſtinacam, Graeci τρυγόνα vocant) aculeus torretur, deinde conteritur, reſinaque excipitur, quae denti circumdata hunc ſolvit. Alumen quoque ſciſſile in foramen conjectum dentem citat. Sed id tamen involutum in lanula demitti commodius eſt; quia ſic & dentem ſervat, & dolorem levat. Haec a Medicis accepta ſunt: ſed agreſtium experimento cognitum eſt, cum dens doluerit, herbam [2] mentaſtrum cum ſuis radicibus evelli debere, & in pelvem mitti, ſupraque aquam infundi, collocarique juxta ſedentem hominem undique veſte contectum; tum in pelvem candentes ſilices demitti, ſic, ut aqua tegantur, hominemque eum hiante ore vaporem excipere, ut ſupra dictum eſt, undique incluſum. Nam & ſudor plurimus ſequitur, & per os continens pituita defluit, idque longiorem, ſaepe annuam valetudinem bonam praeſtat. 324, 18.

CAP. X.

De Tonſillis. [3] 445.

Si vero tonſillae ſine exulceratione per inflammationem intumeſcunt, caput quoque velandum eſt, & extrinſecus is locus vapore calido fovendus; multa ambulatione utendum; caput in lecto ſublime habendum; gargarizandumque reprimentibus medicamentis. Radix quoque ea, quam dulcem appellant, contuſa & in paſſo mul-

l. 1. M.F.P. *id.* l. 2. M. F. P. *forte ſtans.* l. 3. M. F. P. *& plani.* l. ead. M. F. P. om. *quoque.* l. ead. M. F. P. *quam p. noſtri.* l. 7. M. F. P. *& alumen.* l. ead. M. F. P. om. *quoque.* l. ead. M. F. P. *in id foramen.* l. 10. M. F. P. *dente ſervato.* l. 12. M. F. P. *dolet.* l. 14. M. F. P. *velli.* l. ead. F. M. *conjici.* P. *conjici.* l. 22. M. F. P. *idque ſaepe longiorem.* l. 25. M. F. P. addunt *& earum cura.* l. 27. M. F. P. *intumuerunt.* l. 28. M. F. P. om. *quoque.* l. ead. M. F. P. om. &. l. 31. M. F. P. *gargarizandumque eſt ex reprimentibus.* l. 32. M. F. P. om. *medicamentis.*

1 Marcell. de Medic. Cap. XII. p. 296. 2 Idem eodem cap. p. 293. 3 Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 70.

mulſove decocta, idem praeſtat. Leniterque quibuſdam medicamentis eas illini non alienum eſt; quae hoc modo fiunt. Ex malo [1] punico dulci ſuccus exprimitur, & ejus ſextarius ad lenem ignem decoquitur, donec ei mellis craſſitudo ſit; tum croci, myrrhae, aluminis ſciſſilis, ſingulorum P. II. *. per ſe conteruntur, paulatimque his adjiciuntur vini lenis cyathi duo, mellis unus; deinde priori ſucco iſta miſcentur, & rurſus leniter incoquuntur; aut ejuſdem ſucci ſextarius eodem modo coquitur, atque eadem ratione trita haec adjiciuntur; nardi p. *. omphacii p. I. *. cinnamomi, myrrhae, caſiae, ſingulorum p. I. *. Eadem autem haec & auribus & naribus purulentis accommodata ſunt. Cibus in hac quoque valetudine lenis eſſe debet, ne exaſperet.

Quod ſi tanta inflammatio eſt, ut ſpiritum impediat, in lecto conquieſcendum; cibo abſtinendum, neque aſſumendum quicquam praeter aquam calidam eſt: alvus quoque ducenda eſt: gargarizandumque ex fico & mulſo: illinendumque mel cum omphacio. extrinſecus admovendus, ſed aliquanto diutius, vapor calidus, donec ea ſuppurent, & per ſe aperiantur. Si pure ſubſtante non rumpuntur hi tumores, incidendi ſunt. deinde mulſo calido gargarizandum.

At, ſi modicus quidem tumor, ſed exulceratio eſt, furfurum cremori ad gargarizandum paulum mellis adjiciendum eſt, illi-

l. 5. M. F. P. *in leni igne coquitur*. *l.* 13. M. F. P. *trita ei haec*. *l.* 22. M. F. P. *a cibo*. *l.* 24. M. P. *gargarizandum*. *l.* 25. M. F. P. *illinendum*. *l.* 26. M. F. P. *intrinſecus*. *l.* 27. M. F. P. *aquae calidae*. *l.* 30. M. F. P. *deinde ex mulſo*. *l.* 31. M. F. P. addunt *ex fico*. *l.* 32. M. F. P. *&*.

[1] Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 73. Aeginet. III. 26.

illinendaque ulcera hoc medicamento: paſſi quam dulciſſimi tres heminae ad unum coquuntur; tum adjicitur thuris p. I. *. croci, myrrhae, ſingulorum, p. *. iterumque omnia ferveſcunt. Ubi pura ulcera ſunt, eodem furfurum cremore, vel lacte gargarizandum eſt. Atque hic quoque cibis lenibus opus eſt; quibus adjici dulce vinum poteſt.

CAP. XI.

De Oris Ulceribus. [1]

ULCERA autem oris, ſi cum inflammatione ſunt, & parum pura ac rubicunda ſunt, optime his medicamentis curantur, quae ſupra poſita ex malis punicis fiunt Continenduſque ſaepe ore reprimens cremor eſt, cui paulum mellis ſit adjectum; utendumque ambulationibus, & non acri cibo. Cum vero pura ulcera eſſe coeperunt, lenis humor, interdum etiam quam optima aqua ore continenda eſt. Prodeſtque aſſumtum purum vinum, pleniorque cibus, dum acribus vacet: inſpergique ulcera debent alumine ſciſſili, cui dimidio plus gallae immaturae ſit adjectum.

Si jam cruſtas habent, quales in aduſtis eſſe conſuerunt, adhibendae ſunt compoſitiones, quas Graeci ἀνθηρὰς nominant. [2] Ha- 388.
bent hae junci quadrati, myrrhae, ſandarachae, aluminis, pares portiones: aut croci, myrrhae ſingulorum p. II. *. iridis, aluminis ſciſſilis, ſandarachae, ſingulorum p. IV. *. junci quadrati p. VIII. *, aut gallae, myr-

---

l. 4. M. F. P. *leniterque rurſus.* *l.* 11. M. F. P. addunt *& curationibus & quae antherae ſint.* *l.* 17. M. om. *eſt.* *l.* 18. M. F. P. *utendum.* *l.* 19. M. F. P. *ſimul atque.* *l.* 27. F. *ſunt eae compoſitiones.* M. P. *hae.* *l.* 28. M. F. P. om. *habent hae.* *l.* 29. M. F. P. *ſandarachae ſingulorum* p. IV. *.

1 Aëtius Tetrab. II. Serm. IV. c. 22. 2 Simile medicamentum vide apud Marcell. Cap. XI. p. 292. Plin. de Re Med. L. 1. c. 31.

myrrhae, ſingulorum p. ii. *. aluminis ſciſſilis. p. ii. roſae foliorum p. iv. *. Quidam autem croci p. *. aluminis ſciſſilis, myrrhae, ſingulorum p. i. *. ſandarachae p. ii. *. junci quadrati p. iv. *. miſcent. Priora arida inſperguntur: hoc cum melle illinitur; neque ulceribus tantum, ſed etiam tonſillis.

Verum ea longe periculoſiſſima ſunt ul-
64, 17. cera, quas ἄφθαι [1] Graeci appellant; ſed in [2] pueris, hos enim ſaepe conſumunt. in viris & mulieribus idem periculum non eſt. Haec ulcera a gingivis incipiunt; deinde palatum, totumque os occupant; tum ad uvam fauceſque deſcendunt. quibus obſeſſis, non facile fit, ut puer convaleſcat. ac
98, 23. miſerius etiam eſt, ſi lactens adhuc infans eſt; quo minus imperari remedium aliquod poteſt. Sed inprimis nutrix cogenda eſt exerceri ambulationibus, & his operibus, quae ſuperiores partes movent: mittenda in balneum, jubendaque ibi calida aqua mammas perfundere: tum alenda cibis lenibus, & his qui non facile corrumpuntur: potione, ſi febricitat puer, aquae: ſi ſine febre eſt, vini diluti. ac, ſi alvus nutrici ſubſiſtit, ducenda eſt. Si pituita in os ejus coit, vomere debet. Tum ipſa ulcera perungenda ſunt melle, cui [3] † rhus quem Syriacum vocant, aut amarae nuces adjectae ſunt: vel miſtis inter ſe roſae foliis aridis, nucleis pini, mentha, collectis cum melle: vel eo medicamento, quod ex moris fit: quorum ſuccus eodem modo, quo punici mali, ad mellis

---

l. 16. F. *lactans.* *l.* 23. F. *iisque.* M. P. *hiſque.* *l.* 24. M. F. P. *potiones.* *l.* ead. M. *febriat.* *l.* 28. M. F. P. *Rhos.* *l.* 31. M. F. P. *pineis.* *l.* ead. M. F. P. *menthae.* *l.* ead. M. F. P. *coliculo.*

1 Aeginet. I. 10. Aretaeus Morb. Acut. I. 9. Orib. de Loc. Affect. Cur. IV. c. 68. Actuar. M. M. II. 10. IV. 14. Aët. Tetr. II. Serm. I. 39. 2 Aph. III. 24. 3 Salm. de Homonym. Hyles Jatric. Cap. 58.

mellis craſſitudinem coquitur, eademque ratione ei crocum, myrrha, alumen, vinum, & mel miſcetur. Neque quicquam dandum, a quo humor evocari poſſit. Si vero jam firmior puer eſt: gargarizare debet his fere, quae ſupra comprehenſa ſunt. Ac, ſi leniora medicamenta in eo parum proficiunt, adhibenda ſunt ea, quae adurendo cruſtas ulceribus inducant. Valens quoque eſt ſciſſile alumen, vel chalcitis, vel atramentum ſutorium Prodeſt etiam fames & abſtinenta, quanta maxima imperari poteſt. Cibus debet eſſe lenis. Ad purganda tamen ulcera, interdum caſeus ex melle recte datur.

CAP. XII.

De Linguae ulceribus. [1]

LINGUAE quoque ulcera non aliis medicamentis egent, quam quae prima parte ſuperioris capitis expoſita ſunt. Sed quae in latere ejus naſcuntur, diutiſſime durant. Videndumque eſt, num contra dens aliquis acutior ſit, qui ſaneſcere ſaepe ulcus eo loco non ſinit, ideoque limandus eſt.

CAP. XIII.

De Parulidibus & ulceribus gingivarum. [2]

SOLENT etiam interdum juxta dentes in gingivis tubercula quaedam oriri dolentia; παρουλίδας Graeci appellant. Haec initio leniter ſale contrito perfricare oportet; aut inter ſe mixtis ſale foſſili combuſto,

l. 3. M. F. P. om. *&*. *l.* 4. M. F. P. *ad quod*. *l.* 7. M. P. *at*. *l.* ead. M. P. *lenta*. *l.* 9. M. F. P. *quale*. *l.* 27. M. *parodontidibus*. *l.* ead. F. P. *parotidibus*. *l.* ead. M. F. P. *tuberculis, deque aliis ulceribus gingivarum*. *l.* 30. F. παρωτίδας. M. *parodontidas*. P. *parotidas*.

1 Actuar. M. M. II. 10. 2 Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 66. Actuar. M. M. II. 10. IV. 14. Aëtius Tetr. II. Serm. IV. 24. Aeginet. VI. 27.

buſto, cupreſſo, nepeta; deinde eluere os cremore lenticulae, & inter haec hiare, donec pituitae ſatis profluat. In majore vero inflammatione iiſdem medicamentis utendum eſt, quae ad ulcera oris ſupra poſita ſunt: & mollis linamenti paululum involvendum aliqua compoſitione ex his, quas ἀνθηρὰς [1] vocari dixi; demittendumque id inter dentem & gingivam. Quod ſi durior erit, & id prohibebit, extrinſecus admovendus erit ſpongiae vapor calidus, imponendumque ceratum. Si ſuppuratio ſe oſtendet, diutius eo vapore utendum erit: erit & continendum ore calidum mulſum, in quo ficus decocta ſit. Idemque ſubcrudum incidendum, ne, ſi ibi diutius pus permanſerit, os laedat. Quod ſi major is tumor eſt, commodius totus exciditur, ſic ut ex utraque parte dens liberetur. Pure exemto, ſi levis plaga eſt, ſatis eſt ore calidam aquam continere, & extrinſecus fovere eodem vapore: ſi major eſt, lenticulae cremore uti, iiſdemque medicamentis, quibus caetera ulcera oris curantur.

Alia quoque ulcera in gingivis plerumque oriuntur, quibus eadem, quae in reliquo ore, ſuccurrunt. Maxime tamen mandere liguſtrum oportet, ſuccumque eum ore continere. Fit etiam interdum, ut ex gingivae ulcere, ſive παρουλὶς fuit, ſive non fuit, diutius pus feratur, dente aut corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe: maximeque id per fiſtulam evenire conſuevit. Quod ubi incidit, locus aperiendus,

l. 6. M. F. P. *paulum.* *l.* 15. M. F. P. *itemque.* *l.* 23. M. *hiſdem.* P. *iiſdem.* *l.* 30. M. F. *parotides.* P. *parodontis.* *l.* 31. M. F. P. *feratur, quod dente.* *l.* 33. M. F. P. *venire.* *l.* 34. M. F. P. om. *quod.*

1 Scribon. Larg. C. XII. c. 61.

dus, dens eximendus; teſta oſſis, ſi qua de-
ceſſit, recipienda eſt; ſi quid vitioſi eſt, ra-
dendum. Poſt quae, quid fieri debeat, ſu-
pra in aliorum ulcerum curatione compre-
henſum eſt. Si vero a dentibus gingivae re-
cedunt, eaedem antherae ſuccurrunt. Uti- 385.
le eſt etiam pira aut mala non permatura
mandere, & ore eum humorem continere.
Idemque praeſtare non acre acetum in ore
retentum poteſt.

CAP. XIV.

De Uvae morbo. [1]

UVAE vehemens inflammatio terrere quoque debet. Itaque in hac abſtinentia neceſſaria eſt, & ſanguis recte mittitur; &, ſi id aliqua res prohibet, alvus utiliter ducitur: caputque ſuper haec velandum, & ſublimius habendum eſt: tum aqua [2] gargarizandum, in qua ſimul rubus & lenticula decocta ſit. Illinenda autem ipſa uva vel omphacio, vel galla [3], vel alumine ſciſſili, ſic ut cuilibet eorum mel adjiciatur. Eſt etiam medicamentum huic aptum, quod Andronium [4] appellatur. conſtat ex his; alumine ſciſſili, ſquama aeris rubri, atramento ſutorio, galla, myrrha, miſy. quae per ſe contrita, mixtaque rurſus paulatim adjecto vino auſtero, teruntur, donec his mellis craſſitudo ſit. † Chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt. Ubi horum aliquo illita uva eſt, fere multa pituita decurrit: cumque ea quievit, ex vino calido gargarizandum. Quod

l. 1. M. F. P. *exceſſit.* *l.* 2. M. F. P. *recidenda.* *l.* 12. M. F. P. addunt *& curatione.* *l.* 14. M. F. P. *hac & abſtinenda.* *l.* 29. F. *eſt, Chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maxime prodeſt, fere.* M. P. hoc loco inſerit ſubducta.

1 Oribaſ. de Loc. Affect. Cur. IV. 73. 2 Marcell. de Med. Cap. XIV. pag. 299. 3 Scribon. Larg. C. XVII. c. 71. 4 Scribon. Larg. C. XIII. 63. Longe aliter exſtat apud Marcell. de Medic. Cap. XI. pag. 292.

Quod ſi minor in ea inflammatio, laſer terere, eique adjicere frigidam aquam ſatis eſt, eamque aquam cochleari exceptam ipſi uvae ſubjicere. Ac mediocriter eam tumentem aqua quoque frigida, eodem modo ſubjecta, reprimit. Ex eadem autem aqua gargarizandum quoque eſt, vel cum laſere, vel ſine eo. At curationis uvae productae per manum, ratio ſubjecta eſt.

Cap. XV.

De Cancro oris. [1]

Si quando autem ulcera oris cancer invaſit, primo conſiderandum eſt, num malus corporis habitus ſit, eique occurrendum: deinde ipſa ulcera curanda. Quod ſi in ſumma parte id vitium eſt, ſatis proficit anthera, humido ulceri arida inſperſa: ſicciori, cum exigua parte mellis illita. Si paulo altius, chartae combuſſae partes duae, auripigmenti pars una. Si penitius malum deſcendit, chartae combuſtae partes tres, auripigmenti pars quarta, aut pares portiones ſalis fricti, & iridis frictae: aut etiam pares portiones chalcitidis, calcis, auripigmenti. Neceſſarium autem eſt linamentum in roſa tingere, & ſuper adurentia medicamenta imponere; ne vicinum & ſanum locum laedant. Quidam etiam in acris aceti heminam frictum ſalem conjiciunt, donec tabeſcere deſinat; deinde id acetum coquunt, donec exſiccetur; eumque ſalem contritum inſpergunt. Quoties autem medicamentum injicitur, & ante & poſt

l. 3. M. F. P. *cochleario.* *l.* 7. M. F. P. *eſt, quae vel.* *l.* 8. M. F. P. *hac curatione.* *l.* 9. M. F. P. om. *productae per manum*, *ratio.* *l.* 13. M. F. P. *primum.* *l.* 20. M. P. *penitus.* *l.* 24. M. P. *item.*

1 Scribon. Larg. c. XIII.

poſt os diluendum eſt vel cremore lenticulae, vel aqua, in qua aut ervum, aut [1] oleae, aut verbenae decoctae ſint, ſic, ut cuilibet eorum paululum mellis miſceatur. Acetum quoque ex ſcilla retentum ore, ſatis adverſus haec ulcera proficit: & ex aceto cocto ſali, ſicut ſupra demonſtratum eſt, rurſus miſtum acetum ſed & diu continere utrumlibet, & id bis aut ter die facere, prout vehemens malum eſt, neceſſarium eſt. Quod ſi puer eſt, cui id incidit, ſpecillum lana involutum in medicamentum demittendum eſt, & ſuper ulcus tenendum; ne per imprudentiam adurentia devoret. At, ſi dolor in gingivis eſt, moventurque aliqui dentes, refigi eos oportet. nam curationem vehementer impediunt. Si nihil medicamenta proficient, ulcera erunt adurenda. Quod tamen in labris ideo non eſt neceſſarium, quoniam excidere commodius eſt. Et id quidem, aeque aduſtum, atque exciſum, ſine ea curatione, quae corpori manu adhibetur, impleri non poteſt. Gingivarum vero oſſa, quae hebetia ſunt, in perpetuum uſtione nudantur. neque enim poſtea caro increſcit. Imponenda tamen aduſtis lenticula eſt, donec ſanitatem, qualis eſſe poteſt, recipiant.

CAP. XVI.

De Parotidibus [2]

HAEC in capite fere medicamentis egent. Sub ipſis vero auribus oriri παρωτίδες ſolent; modo in ſecunda vale-

l. 4. M. F. P. *paulum*. *l.* 6. M. F. P. om. *et*. *l.* 15. M. F. P. *Et*. *l.* 16. M. F. P. *refici*. *l.* ead. M. F. F. *curationes*. *l.* 30. M. F. P. addunt *quae ſub auribus oriuntur*. *l.* 31. M. F. *capita*.

1 Marcell. de Medic. Cap. XI. pag. 292. 2 Oribaſ. de Loc. Affect. Cur. c. 44. Trallian. III, 7.

valetudine, ibi inflammatione orta; modo poſt longas febres, illuc impetu morbi converſo. Id abſceſſus genus eſt. Itaque nullam novam curationem deſiderat: animadverſionem tantummodo hanc habet neceſſariam, ut, ſi ſine morbo id intumuit, primum reprimentibus experimentum fiat: ſi ex adverſa valetudine, illud inimicum eſt, maturarique & quam primum aperiri commodius eſt.

Cap. XVII.

De Umbilico prominente. [1]

Ad umbilicos vero prominentes, ne manu ferroque utendum ſit, ante tentandum eſt, ut abſtineant, alvus his ducetur: imponatur ſuper umbilicum id, quod ex his conſtat; cicutae & fuliginis, ſingulorum p. I. *. ceruſſae elotae p. IV. *. plumbi eloti p. VIII. *. ovis duobus; quibus etiam ſolani ſuccus adjicitur. Hoc diutius impoſitum eſſe oportet; & interim conquieſcere hominem; cibo modico uti, ſic ut vitentur omnia inflantia.

Cap. XVIII.

De Obſcoenarum partium vitiis.

Proxima ſunt ea, quae ad partes obſcoenas pertinent. quarum apud Graecos vocabula & tolerabilius ſe habent, & accepta jam uſu ſunt; cum in omni fere medicorum volumine atque ſermone jactentur: apud nos foediora verba, ne conſuetudine quidem aliqua verecundius loquen-

l. 6. F. *ut, quia ſi.* *l.* ead. M. P. *quia.* *l.* ead. M. F. P. *reprimentium.* *l.* 7. M. F. P. *eſt.* *l.* 12. M. F. P. *De umbilici prominentis curatione.* *l.* 15. M. F. *abſtineat.* *l.* 16. M. F. P. *ducatur.* *l.* 20. M. F. P. *dilutius.* *l.* 25. M. F. P. adduunt *& curationibus.* *l.* 29. M. F. P. om. *in.*

1 AEginet. VI, 51. Aëtius Tetr. I. Serm. IV, c. 26. & Tetr. IV. Serm. IV, 111. Oribaſ. de Loc. Affect. IV, c. 117.

quentium commendata ſunt: ut difficilis haec explanatio ſit, ſimul & pudorem, & artis praecepta ſervantibus. Neque tamen ea res a ſcribendo deterrere me debuit. Primum, ut omnia, quae ſalutaria accepi, comprehenderem; dein, quia in vulgus eorum curatio etiam praecipue cognoſcenda eſt, quae invitiſſimus quiſque alteri oſtendit.

2. *De Colis morbis.*

Igitur ſi ex inflammatione [1] coles intumuit, reducique ſumma cutis, aut rurſus induci non poteſt, multa calida aqua fovendus locus eſt. Ubi vero glans contecta eſt, oriculario quoque clyſtere inter eam cutemque aqua calida inſerenda eſt. 471, 22. ſi mollita ſic & extenuata cutis reducenti paruit, expeditior reliqua curatio eſt: ſi tumor vicit, imponenda eſt vel lenticula vel marrubium, vel oleae folia ex vino cocta, ſic ut cuilibet eorum, dum teritur, mellis paululum adjiciatur: ſurſumque coles ad ventrem deligandus eſt: quod in omni curatione ejus neceſſarium eſt: iſque homo continere ſe, & abſtinere a cibo debet, & potione aquae tantum a ſiti vindicari. Poſtero die rurſus adhibendum iiſdem rationibus aquae fomentum eſt, & tum vi quoque experiundum, an cutis ſequatur: Eaque, ſi non parebit, leviter ſumma ſcalpello concidenda erit. nam, cum ſanies profluxerit, extenuabitur is locus, & facilius cutis ducetur.

Sive autem hoc modo victa erit, ſive nunquam repugnaverit; ulcera vel in cutis ulte-

l. 1. Alii *accommodata.* *l.* 9. M. F. P. addunt *& curationibus* *l.* 16. M. F. P. *ducenti,* *l.* 21. M. F. P. *paulum.* *l.* 27. M. F. P. *cum.* *l.* 34. M. P. *unquam.*

1 Aëtius. Tetr. IV. Serm. II, 16.

ulteriore parte, vel in glande, ultrave eam in cole reperientur: quae neceſſe eſt, aut pura ſiccaque ſint, aut humida & purulenta. Si ſicca ſunt, primum aqua calida fovenda ſunt: deinde imponendum licium ex vino eſt, aut amurca cocta cum eodem, aut cum roſa butyrum. Si tenuis iis humor ineſt, vino eluenda ſunt; tum butyro roſae & mellis paululum, & reſinae terebinthinae pars quarta adjicenda eſt, eoque utendum. At, ſi pus ex iis profluit, ante omnia elui mulſo calido debent: tum imponi piperis p. I. *. myrrhae p. II. *. croci, miſyos cocti, ſingulorum p. II. *. quae ex vino auſtero coquuntur, donec mellis craſſitudinem habeant. Eadem autem compoſitio tonſillis, uvae madenti, oris nariumque ulceribus accommodata eſt. Aliud ad idem, piperis p. I. *. myrrhae p. I. *. croci p. II. *. miſyos p. I. *. aeris combuſti p. II. *. quae primum ex vino auſtero conteruntur; deinde, ubi inaruerunt, iterum teruntur ex paſſi tribus cyathis, & incoquuntur, donec viſci craſſitudinem habeant. AErugo quoque cum cocto melle, & ea, quae ad oris ulcera ſupra comprehenſa ſunt, curant. At Eraſiſtrati compoſitio, aut Cratonis recte ſuper purulenta naturalia imponitur. Folia quoque oleae ex novem cyathis coquuntur; his adjicitur aluminis ſciſſilis p. IV. *. lycii p. VIII. *. mellis ſeſquicyathus: ac, ſi plus puris eſt, id medicamentum ex melle: ſi minus, ex vino diluitur. Illud perpetuum eſt; poſt curationem, dum inflammatio

---

l. 3. M. F. P. *ſiccave.* *l.* 7. M. P. *levis.* *l.* 8. M. F. P. *eſt.* *l.* ead. M. F. P. *butyri & roſae.* *l.* 9. M. F. P. *mollis paulum.* *l.* 11. M. F. P. *aut.* *l.* 12. M. F. *debet.* *l.* 14. M. F. *miſit.* *l.* 17. M. F. *madentioris.* *l.* 19. M. F. P. *eam.* *l.* 30. M. F. *miſii cocti.* *l.* 26. M. F. P. *aut.* *l.* 29. M. F. P. *cyathis vini coquuntur.*

matio manet, quale ſupra poſitum eſt, cataplaſma ſuper dare, & quotidie ulcera eadem ratione curare. Quod ſi pus & multum, & cum malo odore coepit profluere, elui cremore lenticulae debet, ſic, ut ei mellis paululum adjiciatur: aut oleae aut lentiſci folia; vel marrubium decoquendum eſt, eoque humore eodem modo cum melle utendum: imponendaque eadem; aut etiam omphacium cum melle; aut id, quod ex aerugine & melle ad aures fit; aut compoſitio Andronis; aut anthera, ſic, ut ei paululum mellis adjiciatur. Quidam ulcera omnia, de quibus adhuc dictum eſt, lycio ex vino curant.

Si vero ulcus latius atque altius ſerpit, eodem modo elui debet: imponi vero, aut aerugo, aut omphacium cum melle; aut Andronis compoſitio; aut marrubii, myrrhae, croci, aluminis ſciſſilis cocti, roſae foliorum aridorum, gallae, ſingulorum p. I. *. minii ſinopici p. II. *. quae per ſe ſingula primum teruntur; deinde juncta iterum, melle adjecto, donec liquidi cerati craſſitudinem habeant; tum in aeneo vaſe leniter coquuntur, ne ſuperfluant; cum jam guttae indureſcunt, vas ab igne removetur: idque medicamentum tum prout opus eſt, aut ex melle aut ex vino liquatur. Idem autem per ſe etiam ad fiſtulas utile eſt.

Solet etiam interdum ad nervos [1] ulcus deſcendere; profluitque multa pituita, ſanies tenuis malique odoris, non coacta, at aquae ſimilis, in qua caro recens lota eſt: dolo-

---

l. 2. M. F. P. *ſupra.* *l.* 5. F. *ſit.* *l.* 6. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. F. *vel.* *l.* 13. M. F. *paulum.* *l.* 19. M. F. P. *myrrhae, aut croci.* *l.* 33. M. F. P. *coctae aut.*

1 I. e. cremaſteras pag. 455. *l.* 30.

doloreſque is locus, & punctiones habet. Id genus quamvis inter purulenta eſt, tamen lenibus medicamentis curandum eſt; quale eſt emplaſtrum πετραφάρμακον ex roſa liquatum, ſic, ut thuris quoque paululum ei miſceatur: aut id, quod ex butyro, roſa, reſina, melle fit; ſupra vero a me poſitum eſt. Praecipueque id ulcus multa calida aqua fovendum eſt, velandumque, neque frigori committendum.

Interdum autem per ipſa ulcera coles ſub cute exeſus eſt ſic, ut glans excidat. Sub quo caſu cutis ipſa circumcidenda eſt. Perpetuumque eſt, quoties glans, aut ex cole aliquid, vel excidit, vel abſcinditur, illam eſſe ſervandam, ne conſidat, ulcerique agglutinetur, ac neque reduci poſſit poſtea, & fortaſſe fiſtulam quoque urinae intercludat.

Tubercula etiam, [1] quae φύματα Graeci vocant, circa glandem oriuntur: quae vel medicamentis, vel ferro aduruntur; & cum cruſtae exciderunt, ſquama aeris inſpergitur, ne quid ibi rurſus increſcat.

3. *De Cancro, qui in Cole naſcitur.*

Haec citra cancrum ſunt; qui cum in reliquis partibus, tum in his quoque vel praecipue ulcera infeſtat. Incipit a nigritie. quae ſi cutem occupavit, protinus ſpecillum ſubjiciendum, eaque incidenda eſt; deinde orae vulſella prehendendae, tum, quicquid corruptum eſt, excidendum, ſic, ut ex integro quoque paulum dematur, idque adurendum. Quoties quid uſtum eſt, id

l. 5. M. F. P. *paulum.* *l.* 12. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 15. M. F. P. *hanc non.* *l.* 18. M. F. P. *cludat.* *l.* 25. M. F. P. *cancri.* *l.* ead. M. F. P. *De cancri curatione qui in cole naſcitur.*

1 Aeginet. VI, 57.

id quoque ſequitur, ut imponenda lenticula ſit: deinde, ubi cruſtae exciderunt, ulcera ſicut alia curentur.

At, ſi cancer ipſum colem occupavit, inſpergenda aliqua ſunt ex adurentibus, maximeque id, quod ex calce, chalcitide, auripigmento componitur. Si medicamenta vincuntur, hic quoque ſcalpello, quicquid corruptum eſt, ſic, ut aliquid ſecum integri trahat, praecidi debet. Illud quoque aeque perpetuum eſt; exciſo cancro, vulnus eſſe adurendum. Sed ſive ex medicamentis, ſive ex ferro cruſtae occalluerint, magnum periculum eſt, ne his decidentibus, ex cole profuſio ſanguinis inſequatur. Ergo longa quiete & immobili pene corpore opus eſt, donec ex ipſo cruſtae maturae leniter reſolvantur. At ſi vel volens aliquis, vel imprudens, dum ingreditur immature, cruſtas diduxit, & fluit ſanguis, frigida 293, 20.
aqua adhibenda eſt. Si haec parum valet, decurrendum eſt ad medicamenta, quae ſanguinem ſupprimunt. Si ne haec quidem ſuccurrunt, aduri diligenter & timide debet: neque ullo poſtea motu dandus eidem periculo locus eſt.

4. *De Phagedaena in Cole naſcente.*

Nonnunquam etiam id genus ibi cancri, quod φαγέδαινα a Graecis nominatur, oriri ſolet. In quo minime differendum, ſed protinus iiſdem medicamentis occurrendum eſt; &, ſi parum valent, ferro adurendum. Quaedam etiam nigrities eſt, quae non ſentitur, ſed ſerpit, ac, ſi ſuſtinuimus, uſque ad

l. 3. M. F. P. *ſic ut.* *l.* 9. M. F. P. *etiam.* *l.* 17. M. F. P. *purae.* *l.* ead. P. *leviter.* *l.* 27. M. F. P. *De Phagdaene in cole naſcentis curatione.* *l.* 34. M. I. P. *et.*

ad veſicam tendit: neque ſuccurri poſtea poteſt. Sed, ſi in ſumma glande circa fiſtulam urinae eſt, prius in eam tenue ſpecillum demittendum eſt, ne claudatur; deinde id ferro adurendum: ſi vero alte penetravit, quicquid occupatum eſt, praecidendum eſt. Caetera eadem, quae in aliis cancris facienda ſunt.

5. *De Carbunculo, qui in Cole naſcitur.*

Occalleſcit etiam in cole interdum aliquid; idque omni pene ſenſu caret. quod ipſum quoque excidi debet. Carbunculus autem ibi natus, ut primum apparet, oriculario clyſtere eluendus eſt: deinde ipſe quoque medicamentis [1] urendus, maximeque chalcitide cum melle, aut aerugine cum cocto melle, aut ovillo ſtercore fricto & contrito cum eodem melle. Ubi is excidit, liquidis medicamentis utendum eſt, quae ad oras ulceris componuntur.

6. *De Teſticulorum morbis.*

In teſticulis vero, ſi qua inflammatio [2] ſine ictu orta eſt, ſanguis ex talo mittendus eſt: a cibo abſtinendum: imponendum, quod eſt ex fabae farina ex mulſo cocta, & cum cumino contrito ex melle coacta; aut contritum cuminum cum cerato ex roſa facto; aut lini ſemen frictum, contritum, & in mulſo coctum; aut tritici farina ex mulſo cocta cum cupreſſo; aut lilii radix contrita. At, ſi iidem induruerunt, imponi debet lini vel foeni Graeci ſemen ex mulſo coctum: aut ex cyprino ceratum; aut ſimila ex vino contrita, qui paululum croci ſit adjectum.

l. 2. M. F. *ſi id.* P. *ſi in.* *l.* 3. M. F. P. *ea.* *l.* 7. M. F. P. *caeterum.* *l.* 17. M. ignorat *aut ovillo ſtercore fricto & contrito cum eodem melle.* *l.* 20. M. P. *ora.* *l.* 21. M. F. P. addunt *& eorum curatione.* *l.* 25. M. F. P. om. *quod eſt.* *l.* ead. M. F. P. *faba.* *l.* ead. M. F. P. om. *et.* *l.* 26. M. F. P. *cocto.* *l.* 31. M. F. P. *aut.* *l.* 33. M. F. *ſimilia.* *l.* 34. M. F. P. *paulum.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II, 18. 2 Aeginet. III. 54. Aëtius Tetr. IV, Serm. II, c. 21.

adjectum. Si vetuſtior jam durities eſt, maxime proficit cucumeris agreſtis radix ex mulſo cocta, deinde contrita.

Si ex ictu tument, ſanguinem mitti neceſſarium eſt, magiſque, ſi etiam livent. Imponendum vero utrumlibet ex his, quae cum cumino componuntur, ſupraque poſita ſunt; aut ea compoſitio, quae habet nitri cocti p. I. *. reſinae pineae, cumini, ſingulorum p. II. *. uvae taminiae ſine ſeminibus p. IV. *. mellis quantum ſatis ſit ad ea cogenda. Quod ſi ex ictu teſticulus ali quidem deſiit, fere quoque pus increſcit; neque aliter ſuccurri poteſt, quam ſi, inciſo ſcroto, & pus emiſſum, & ipſe teſticulus excifus eſt.

7. *De Ani Morbis.*
De Rhagadiis.

Anus quoque multa taediique plena mala recipit, nec a ſe multum abhorrentes curationes habet. Ac primum in eo ſaepe, & quidem pluribus locis, cutis ſcinditur, ῥαγάδας Graeci vocant. Id ſi recens eſt, quieſcere homo debet, & in aqua calida deſidere. Columbina quoque ova coquenda ſunt, &, ubi induruerunt, purganda: deinde alterum jacere in aqua bene calida debet, altero calido foveri locus, ſic, ut invicem utroque aliquandiu utatur. Tum tetrapharmacum, aut rhypodes roſa diluendum eſt; aut oeſypum recens miſcendum cum cerato liquido ex roſa facto: aut eidem cerato liquido plumbum elotum adjiciendum; aut reſinae terebinthinae myrrha; aut

493, 15.

---

l. 3. M. *dein.* *l.* 7. M. F. P. *ſupraque propoſita.* *l.* 9. M. F. P. *gummi.* *l.* 10. M. F. *timiniae.* *l.* 12. M. F. P. *teſticulis aliquid deſit.* *l.* 17. M. F. P. om. *De ani morbis.* *l.* 18. M. F. P. *De condylomate, & haemorrhoidis aliiſque ani morbis & curationibus eorum & primo de Rhagadiis.* *l.* 20. M. F. P. *in.* *l.* 21. M. F. P. *At.* *l.* 22. M. F. P. *exciditur.* *l.* 24. M. F. P. om. *et.* *l.* 26. M. F. *aduruerunt.* *l.* 29. M. F. P. *aliquis.* *l.* 31. M. F. P. *hyſſopum.*

1 Scribon. Larg. c. LXXXIX. 223.

aut ſpumae argenti vetus oleum; & quolibet ex his id perungendum. Si, quicquid laeſum eſt, extra eſt, neque intus reconditum, eodem medicamento tinctum linamentum ſuperdandum eſt, & quicquid ante adhibuimus, cerato contegendum. In hoc autem caſu, neque acribus cibis utendum, neque aſperis, nec alvum comprimentibus: ne aridum quidem quicquam ſatis utile eſt, niſi admodum paulum. Liquida, lenia, pinguia, glutinoſa, meliora ſunt. Vino leni uti nihil prohibet.

8. *De Condylomate.* [1]

494, 5. Condyloma autem eſt tuberculum, quod ex quadam inflammatione naſci ſolet. Id ubi ortum eſt, quod ad quietem, cibos, potioneſque pertinet, eadem ſervari debent, quae proxime ſcripta ſunt. Iiſdem etiam ovis recte tuberculum id fovetur. ſed deſidere ante homo in aqua debet, in qua verbenae decoctae ſunt ex reprimentibus: tum recte imponitur lenticula cum exigua mellis parte, ſertula campana ex vino cocta, & rubi folia contrita cum cerato ex roſa facto; & cum eodem cerato contritum vel cotoneum malum, vel malicorii ex vino cocti pars interior: & chalcitis cocta atque contrita, deinde oeſypo ac roſa excepta; & ex ea compoſitione, quae habet thuris P. I. *. aluminis ſciſſilis P. II. *. ceruſſae P. III. *. ſpumae argenti P. V. *. quibus, dum teruntur, invicem roſa & vinum inſtillatur. Vinculum autem ei loco linteolum aut panniculus quadratus eſt, qui

l. 23. M. F. P. *parte, & ſertula.* *l.* 28. M. F. P. *hyſopo.*

1 Aëtius Tetr. IV, Serm. II, c. 3. Scribon. Larg. C. XC. AEginet. VI, 8c.

qui ad duo capita duas anſas, ab altera vero parte totidem faſcias habet: cumque ſubjectus eſt, anſis ad ventrem datis, a poſteriore parte in eas adductae faſciae conjiciuntur, atque, ubi arctatae ſunt, dexterior ſiniſtra, ſiniſterior dextra procedit, circumdataeque circa alvum inter ſe noviſſime nodo deligantur. Sed, ſi vetus condyloma jam induruit, neque ſub his curationibus deſiit, aduri medicamento poteſt, quod ex his conſtat; aeruginis p. II. *. myrrhae p. IV. *. gummi p. VIII. *. thuris p. XII. *. ſtibii, papaveris lachrymae, acaciae, ſingulorum p. XVI. *. Quo medicamento quidam etiam ulcera, de quibus proxime dixi, renovant. Si id nondum in condylomate proficit, adhiberi poſſunt etiam vehementius adurentia. Ubi conſumptus eſt tumor, ad medicamenta lenia tranſeundum eſt.

9. *De Haemorrhoidibus.* [1]

Tertium autem ani vitium eſt, ora ve- 494, 15.
narum tanquam capitulis quibuſdam tur-
gentia, quae ſaepe ſanguinem fundunt;
αἱμοῤῥοΐδας Graeci vocant. Idque etiam in
ore vulvae feminarum incidere conſuevit.
Atque in quibuſdam parum tuto ſupprimi-
tur; qui ſanguinis profluvio imbecilliores 62, 13.
non fiunt. habent enim purgationem
hanc, non morbum. Ideoque curati qui-
dam, cum ſanguis exitum non haberet, in-
clinata in praecordia ac viſcera materia,
ſubitis & graviſſimis morbis correpti ſunt.
Si cui vero id nocet, is deſidere in aqua ex
ver-

l. 5. M. F. P. *dexteriori.* *l.* 6. M. F. P. *ſiniſteriori dextra.* *l.* 10. M. F. P. *deſidit.* *l.* 13. M. F. P. *ſtibis.* *l.* 16. M. F. P. *hoc parum.* *l.* 21. F. M. *haemorrhoidis.* *l.* 22. M. F. P. om. *ani,* *l.* 23. M. F. P. *tanquam ex capitulis.* *l.* ead. M. F. P. *ſurgentia.* *l.* 31. M. F. P. *ſanguinis.* *l.* ead. M. F. P. *haberent.*

1 Aeginet. III, 57. VI. 79. Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 5.

verbenis debet: imponere maxime malicorium cum aridis roſae foliis contritum; aut ex his aliqua, quae ſanguinem ſupprimunt. Solet autem oriri inflammatio, maxime ubi dura alvus eum locum laeſit. Tum in aqua dulci deſidendum eſt, & id fovendum ovis, imponendi vitelli cum roſae foliis ex paſſo ſubactis: idque, ſi intus eſt, digito illinendum; ſi extra, ſuperillitum panniculo imponendum eſt. Ea quoque medicamenta, quae recentibus ſciſſuris poſita ſunt, hic idonea ſunt. Cibis vero in hoc caſu iiſdem, quibus in prioribus, utendum eſt. Si iſta parum juvant, ſolent impoſita medicamenta adurentia ea capitula abſumere. At, ſi jam vetuſtiora ſunt, ſub auctore Dionyſio inſpergenda ſandaracha eſt: deinde imponendum, quod ex his conſtat; ſquamae aeris, auripigmenti, ſingulorum p. v. *. ſaxi calcis p. viii. *. poſtero die acu compungendum. Aduſtis capitulis fit cicatrix, quae ſanguinem fundi prohibet. Sed, quoties is ſuppreſſus eſt, ne quid periculi afferat, multa exercitatione digerenda materia eſt: praetereaque & viris, & feminis, quibus menſtrua non proveniunt, interdum ex brachio ſanguis mittendus eſt.

10. *Si Anus, vel Os vulvae procidit, qua* [1] *curatione utendum ſit.*

At, ſi anus ipſe, vel os vulvae procidit (nam id quoque interdum fit) conſiderari debet, purumne id ſit, quod provolutum eſt, an humore mucoſo circumdatum. Si purum

---

l. 8. alii *ſubacto.* *l.* 10. M. P. *panniculum.* *l.* 16. M. P. *Ac.*

1 Aeginet. III. 89. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 7.

purum eſt, in aqua deſidere homo debet, aut ſalſa, aut cum verbenis vel malicorio incocta. Si autem humidum, vino auſtero ſublavandum eſt, illinendumque fece vini combuſta. Ubi utrolibet modo curatum eſt, intus reponendum eſt: imponendaque plantago contrita, vel folia ſalicis in aceto cocta; tum linteolum & lana, eaque ſuper deliganda ſunt, cruribus inter ſe devinctis.

11. *De Fungo ani aut vulvae.*

Fungo quoque ſimile ulcus in eadem ſede naſci ſolet. Id, ſi hiems eſt, egelida; ſi aliud tempus, frigida aqua fovendum eſt; dein ſquama aeris inſpergenda, ſupraque ceratum ex myrteo factum, cui paululum ſquamae, fuliginis, calcis ſit adjectum. Si hac ratione non tollitur, vel aliis medicamentis ſimilibus, vel vehementioribus, ferro adurendum eſt.

CAP. XIX.

De Digitorum ulceribus.

DIGITORUM autem vetera ulcera commodiſſime curantur, aut lycio, aut amurca cocta; cum utrilibet vinum adjectum eſt. In iiſdem recedere caruncula ab unguibus cum magno dolore conſuevit; † πτερύγιον [1] Graeci appellant. Oportet alumen Melium rotundum in aqua liquare, donec mellis craſſitudinem habeat: tum, quantum ejus aridi fuit, tantundem mellis infundere, & rudicula miſcere, donec ſimilis croco color fiat, eoque illinere. Quidam ad eundem uſum deco-

l. 2. *vi.* *mel.* *l.* 3. M. F. P. om. *autem.* *l.* 4. M. F. P. *ſubluendum.* *l.* 8. M. F. P. *& ſuper lana aeque.* *l.* 9. M. F. P. deeſt *ſunt.* *l.* 10. M. F. P. *De ulcere fungo ſimili in ano* *l.* 14. M. P. *de ſpuma.* *l.* 15. M. F. P. *paulum.* *l.* 17. M. F. *ſi in hac.* P. *ſi id hac.* *l.* ead. M. F. P. om. *aliis.* *l.* 19. M. F. P. ignorant *ſimilibus, vel.* *l.* 20. M. F. P. *vehementioribus vel ferro.* *l.* 24. M. F. P. *myrrha.* *l.* 26. M. F. P. *ungue.* *l.* 28. M. F. P. *melinum.* *l.* 31. M. F. P. *radicula.* *l.* 32. M. F. P. *colore.*

1 Aeg. IV. 81. VI. 85. Aëtius Tetr. IV. Serm. II. c. 74.

quere ſimul malunt, cum paria pondera aluminis aridi & mellis miſcuerunt. Si hac ratione ea non exciderunt, excidenda ſunt: deinde digiti fovendi aqua ex verbenis, imponendumque ſuper medicamentum ita factum: chalcitis, malicorium, ſquama aeris excipiuntur fico pingui leviter cocta & melle; aut chartae combuſtae, auripigmenti, ſulphuris ignem non experti par modus cerato miſcetur ex myrteo facto; aut aeruginis raſae p. i. *. ſquamae aeris p. ii. *. mellis cyatho coguntur; aut pares portiones miſcentur, ſaxi calcis, chalcitidis, auripigmenti. Quicquid horum impoſitum eſt, tegendum linteolo aqua madefacto eſt. Tertio die digitus reſolvendus, &, ſi quid aridi eſt, iterum excidendum, ſimiliſque adhibenda curatio eſt. Si non vincitur, purgandum eſt ſcalpello, tenuibuſque ferramentis adurendum, &, ſicut reliqua uſta, curandum.

At, ubi ſcabri [1] ungues ſunt, circum aperiri debent, qua corpus contingunt: tum ſuper eos ex hac compoſitione aliquid imponi; ſandarachae, ſulphuris, ſingulorum p. ii. *. nitri, auripigmenti, ſingulorum p. iv. *. reſinae liquidae p. viii. *. tertioque id die reſolvendum eſt. Sub quo medicamento vitioſi ungues cadunt, & in eorum locum meliores renaſcuntur.

---

l. 2. M. F. P. *miſcuerint.* *l.* 7. M. F. P. *leniter coƈto ex.* *l.* 12. M. F. P. om. *aeris.* *l.* 17. M. F. P. *eſt.* *l.* 19. M. F. P. *purgandus.* *l.* 20. M. F. P. *adurendus eſt.* *l.* 21. M. F. P. *curandus eſt.* *l.* 23. M. P. *tunc.* *l.* 24. M. F. P. *aeque.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 79.

LIBER

LIBER SEPTIMUS.

PRAEFATIO.

De Chirurgica, & qui in ea claruerint, & qualis eſſe Chirurgus debeat, & quid hoc in libro deſcribatur.

TERTIAM eſſe medicinae partem, quae
manu curet, & vulgo notum, & a me
propoſitum eſt. Ea non quidem me-
dicamenta atque victus rationem o-
mittit; ſed manu tamen plurimum praeſtat. eſt-
que ejus effectus inter omnes medicinae par-
tes evidentiſſimus. Si quidem in morbis cum
multum [1] fortuna conferat, eademque ſae- 18, 13.
pe ſalutaria, ſaepe vana ſint; poteſt dubitari, 19, 18.
ſecunda valetudo medicinae, an corporis be- 111, 34.
neficio contigerit. In his quoque, in quibus 112, 17.
medicamentis maxime utimur, quamvis
profectus evidentior eſt, tamen ſanitatem &
per haec fruſtra quaeri, & ſine his reddi ſae-
pe, manifeſtum eſt. Sicut in oculis quoque
deprehendi poteſt; qui a medicis diu vexa-
ti, ſine his interdum ſaneſcunt. At in ea
parte, quae manu curat, evidens eſt, om-
nem profectum, ut aliquid ab aliis adju-
vetur, hinc tamen plurimum trahere. Haec
autem pars, cum ſit vetuſtiſſima, magis ta- 2, 7.
men ab illo parente omnis medicinae Hip-
pocrate, quam a prioribus exculta eſt. De-
inde, poſteaquam diducta ab aliis habere
profeſſores ſuos coepit, in AEgypto quoque
increvit, Philoxeno maxime auctore, qui
plu-

l. 1. a M. F. P. abſunt *Cornelii Celſi de Medicina* LIBER SEPTIMUS *incipit. Praefatio. l.* 4. M. P. *chirurgicus. l.* 13. *remedia* quidam adſcripſit margini edit. Caeſarii. *l.* 17. P. *utimur. l.* 23. F. M. *curata. l.* 31. M. *Philoxemo.*

1 Hippocr. de Arte. V.

pluribus voluminibus hanc partem diligentiſſime comprehendit. Gorgias quoque & Soſtratus, & Herones & Apollonii duo, & Ammonius Alexandrinus, multique alii celebres viri, ſinguli quaedam repererunt. Ac Romae quoque non mediocres profeſſores, maximeque nuper [1] Tryphon pater, & Euelpiſtus Phlegetis filius, &, ut ex ſcriptis ejus intelligi poteſt, horum eruditiſſimus Meges, quibuſdam in melius mutatis, aliquantum ei diſciplinae adjecerunt.

Eſſe autem Chirurgus debet adoleſcens, aut certe adoleſcentiae propior; manu ſtrenua, ſtabili, nec unquam intremiſcente, eaque non minus ſiniſtra, quam dextra promptus; acie oculorum acri, claraque; animo intrepidus, [2] immiſericors, ſic, ut ſanari velit eum, quem accepit, non ut clamore ejus motus, vel magis, quam res deſiderat, properet, vel minus, quam neceſſe eſt, ſecet: ſed perinde faciet omnia, ac ſi nullus ex vagitibus alterius affectus oriretur.

Poteſt autem requiri, quod huic parti proprie vindicandum ſit: quia vulnerum quoque ulcerumque multorum curationes, quas alibi executus ſum, Chirurgi ſibi vendicant. Ego eundem quidem hominem poſſe omnia iſta praeſtare concipio: atque, ubi ſe diviſerunt, eum laudo, qui quamplurimum percipit. Ipſe autem huic parti ea reliqui, in quibus vulnus facit medicus, non accipit; & in quibus vulneribus ulceribuſve plus profici manu, quam medicamento, credo: tum, quicquid ad oſſa pertinet.

---

l. 3. M. F. P. *Hieron.* *l.* 8. F. deeſt *Phlegetis filius.* *l.* 18. M. F. P. *accipit.* *l.* 21. M. F. *faciat.* *l.* 22. M. F. P. *oriatur.* *l.* 23. M. F. P. *quid.* *l.* 24. M. F. P. *vendicandum.* *l.* 33. M. F. P. *perfici.*

1 Rhod. ad Scrib. Larg. pag. 291. 2 Theodoret. Graec. Affect. I. pag. m. 4.

tinet. Quae deinceps exequi aggrediar, dilatisque in aliud volumen oſſibus, in hoc caetera explicabo: praepoſitiſque his, quae in qualibet parte corporis fiunt, ad ea, quae proprias ſedes habent, tranſibo.

CAPUT I.

De Vexatis. [1]

VEXATA igitur in quacunque parte corporis ſint, quamprimum ſic curari debent, ut, qua dolor eſt, ea ſcalpello cutis crebro incidatur, detergeaturque eodem adverſo profluens ſanguis. quod ſi paulo tardius ſubvenitur, jamque etiam rubor eſt; qua rubet corpus: ſi tumor quoque acceſſit, quacunque is eſt, id idem optimum auxilium eſt. Tum ſuperdanda reprimentia ſunt; maximeque lana ſuccida ex [2] aceto & oleo. Quod ſi levior is caſus eſt, poſſunt etiam, ſine ſcalpello, impoſita eadem mederi. Et, ſi nihil aliud eſt, cinis quoque; maxime ex ſarmentis: ſi is non eſt, quilibet alius ex aceto, vel etiam ex aqua coactus.

CAP. II.

De his, quae per ſe intumeſcunt, quomodo incidenda, & curanda ſint.

VERUM hoc quidem promptum eſt. In his autem negotium majus eſt, quae per ſe, vitio intus orto, intumeſcunt, & ad ſuppurationem ſpectant. Ea

l. 7. M. F. P. *luxatis*. *l* 8. M. F. P. *luxata*. *l.* 9. M. F. P. *ſunt*. *l.* 11. M. P. *detergaturque*. *l.* 13. M. P. *ſubvertitur*. *l.* 16. M. F. P. om. *idem*. *l.* 27. M. F. P. *exciaenda*. *l.* ead. M. F. P. *ſunt*.

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 68. 2 Actuar. M. M. IV. 16.

Ea omnia genera abſceſſuum eſſe alias propoſui, medicamentaque his idonea executus ſum: nunc ſupereſt, ut dicam, quae in iis manu fieri debeant. Ergo, priuſquam indureſcant, cutem incidere, & cucurbitulam accommodare oportet; quod, quicquid illud malae corruptaeque materiae coiit, extrahat: idque iterum, tertioque recte fit, donec omne indicium inflammationis excedat. Neque tamen fas eſt, nihil a cucurbitula agere.

Interdum etiam fit, ſed raro, ut quicquid abſcedit, velamento ſuo includatur. id antiqui tunicam nominabant. Meges, quia tunica omnis nervoſa eſt, dixit, non naſci ſub eo vitio nervum, quo caro conſumeretur, ſed ſubjecto jam vetuſtiore pure, callum circumdari. Quod ad curationis rationem nullo modo pertinet; quia quicquid, ſi tunica eſt, idem, ſi callus eſt, fieri debet: neque ulla res prohibet, etiamſi callus eſt, tamen, quia cingit, tunicam nominari: tum, pure quoque maturiore, haec interdum eſſe conſuevit. ideoque, quod ſub ea eſt, extrahi per cucurbitulam non poteſt. ſed facile id intelligitur, ubi nihil admota illa mutavit. Ergo, ſive id incidit, ſive jam durities eſt, in hac auxilii nihil eſt: ſed, ut alias ſcripſi, vel avertenda concurrens eo materia, vel digerenda, vel ad maturitatem perducenda eſt. Si priora contigerunt, nihil praeterea neceſſarium eſt. Si pus maturuit, in alis quidem & inguinibus raro ſecandum eſt: item ubicunque

---

l. 1. M. *abſceſſum.* *l.* 2. M. P. *eis.* *l.* 4. M. *hisdem.* P. *iisdem.* *l.* 6. M. F. P. *quae.* *l.* 9. M. F. P. *excidat.* *l.* 10. M F. P. *fas non eſt.* *l.* ead. M. F. P. om. *a.* *l.* 12. M. F. P. *enim.* *l.* ead. M. F. P. om. *ut.* *l.* 13. M. F. P. *includitur.* *l.* 15. M. F. P. *dicit.* *l.* 19. M. F. P. *loco.* *l.* 20. M. F. F. *quidquid dixi.* *l.* 23. M. F. *maturior.* *l.* 29. M. F. P. *et.* *l.* 32. M. *praeter ea.*

que mediocris abſceſſus eſt: item quoties in ſumma cute, vel etiam carne vitium eſt; niſi feſtinare curandi imbecillitas cogit. Satiſque eſt cataplaſmatibus efficere, ut per ſe pus aperiatur. nam fere ſine cicatrice poteſt eſſe is locus, qui expertus ferrum non eſt. Si autem altius malum eſt, conſiderari debet, nervoſusne is locus ſit, an non ſit. Nam, ſi ſine nervis eſt, candenti ferramento aperiri debet. cujus haec ratio eſt, quod exigua plaga diutius ad pus evocandum pateat, parvaque poſtea cicatrix ſit. At, ſi nervi juxta ſunt, ignis alienus eſt; ne diſtendantur & membrum debilitent: neceſſaria vero opera [1] ſcalpelli eſt. Sed caetera etiam ſubcruda aperiri poſſunt; inter nervos ultima expectanda maturitas eſt, quae cutem extenuet, eique pus jungat, quo propius reperiatur. Jamque alia rectam plagam deſiderant, ut in carne: alia vero vehementer cutem extenuant, in quibus tota ea ſuper pus excidenda eſt. Semper autem, ubi ſcalpellus admovetur, id agendum eſt, ut & quam minimae & quam pauciſſimae plagae ſint: cum eo tamen, ut neceſſitati ſuccurramus, & in modo, & in numero. Nam majores ſinus, latius; interdum etiam duabus, aut tribus lineis incidendi ſunt. Dandaque opera, ut imus ſinus exitum habeat; ne quis humor intus ſubſidat, qui proxima & adhuc ſana rodendo ſinuet. Eſt etiam in rerum natura, ut cutis latius excidenda ſit. Nam, ubi poſt longos morbos totius corporis habitus vitiatus eſt, lateque ſe ſinus ſuf-

l. 3. M. F. P. *curantis.* *l.* 4. F. P. *cataplaſmatis.* M. *cataplaſma.* *l.* 10. M. F. P. *gratia.* *l.* 12. M. F. P. *patet.* *l.* ead. M. F. *fit.* *l.* 13. M. F. *in his periculum ignis alienum eſt.* *l.* 13. M. P. *ne vel diſtendantur.* *l.* 14. M. F. P. *hi vel.* *l.* 17. M. F. P. *vos vero ultima.* *l.* 19. M. F. P. *itemque aliam.* *l.* 20. M. F. P. om. *ut.* *l.* ead. M. F. P. *carne: quia fere.* *l.* 21. M. F. P. *extenuat.* *l.* ead. M. F. P. deeſt *in quibus.* *l.* 28. M. F. P. *pluribus.* *l.* 33. M. F. P. *totus.* *l.* 34. M. F. *vitatus.* *l.* ead. M. *diffudit.*

1 H. F. ab Aquapend. Chirur. p. 442.

fudit, & in eo jam cutis pallet; ſcire licet, eam jam emortuam eſſe, & inutilem futuram. Ideoque excidere commodius eſt: maxime, ſi circa articulos majores id evenit, cubantemque aegrum fluens alvus exercuit, neque per alimenta quicquam corpori accedit. Sed excidi ita debet, ut plaga ad ſimilitudinem myrtei folii fiat, quo facilius ſaneſcat. Idque perpetuum eſt; ubicunque medicus & quacunque de cauſa cutem excidit. Pure effuſo, in alis vel inguinibus linamento opus non eſt; ſed ſpongia ex vino imponenda eſt. In caeteris partibus, ſi aeque ea linamenta ſupervacua ſunt; purgationis cauſa paulum mellis infundendum: dein glutinantia ſuperdanda: ſi illa neceſſaria ſunt, ſuper ea quoque ſimiliter dari ſpongia eodem modo ex vino expreſſa debet. Quando autem linamentis opus ſit, quando non ſit, alias dictum eſt. Caetera eadem, inciſa ſuppuratione, facienda ſunt, quae ubi per medicamenta rupta eſt, facienda eſſe propoſui.

Cap. III.

De bonis, maliſve ſignis Suppurationum.

Protinus autem, quantum curatio efficiat, quantumque aut ſperari aut timeri debeat, ex quibusdam ſignis intelli-
195. gi poteſt: fereque iiſdem, quae in vulneri-
30. bus expoſita ſunt. Nam bona ſigna ſunt ſomnum capere, facile ſpirare, ſiti non confici, cibum non faſtidire, ſi febricula fuit, ea vacare: itemque habere pus album, laeve, non

l. 1. M. F. P. *pars.* *l.* 5. M. F. *exaruit.* P. *exhauſit.* *l.* 10. M. P. *ex.* *l.* ead. M. F. P. om. *de.* *l.* 12. M. F. P. om. *ſed.* *l.* 25. F. M. P. *exulceratorum.*

non foedi odoris. Mala ſunt, vigilia, ſpiritus gravitas, ſitis, cibi faſtidium, febris; pus nigrum, aut feculentum, [1] & foedi odoris: item procedente curatione eruptio ſanguinis; aut ſi, antequam ſinus carne impleatur, orae calloſae [2] fiunt, illa quoque ipſa 300, 10. carne hebete, nec firma. Deficere tamen animam vel in ipſa curatione, vel poſtea, peſſimum omnium eſt. Quinetiam morbus ipſe, ſive ſubito ſolutus eſt, dein ſuppuratio exorta eſt; ſive effuſo pure permanet, non injuſte terret. Eſtque inter cauſas timoris, ſi ſenſus in vulnere rodentium non eſt. Sed ut haec ipſa † fortuna huc illucve diſcernit; ſic medici partium eſt, eniti ad reperiendam ſanitatem. Ergo, quoties ulcus reſolverit, eluere id, ſi reprimendus humor videbitur, vino & aqua pluviatili mixto, vel aqua, in qua lenticula cocta ſit, debebit: ſi purgandum erit, mulſo, rurſuſque imponere eadem. Ubi jam repreſſus videbitur humor, ulcuſque purum erit, produci carnem conveniet, & foveri ulcus pari portione vini ac mellis, ſuperque imponi ſpongiam ex vino & roſa tinctam per quae caro producitur. Plus tamen, ut alias quoque dixi, victus ratio eo confert. Ea eſt, ſolutis jam febribus & cibi cupiditate reddita, balneum rarum; quotidiana, ſed lenis geſtatio; cibi potioneſque corpori faciendo aptae. Quae omnia, per medicamenta quoque ſuppuratione rupta, ſequuntur. Sed, quia magno malo vix ſine ferro mederi licet, in hunc locum reſervata ſunt.

CAP.

---

l. 6. M. F. P. *carnoſae.* *l.* 8. M. F. P. om. *in.* *l.* 18. M. P. *ex.* *l.* 23. M. F. P. *vulnus.* *l.* 25. M. F. P. *ſpongia.* *l.* ead. M. F. P. *tincta.* *l.* 26. M. P. F. *quae cum caro.* *l.* ead. M. F. P. *producatur.* *l.* 27. F. M. P. *id.* *l.* 30. M. F. P. *reficiendo.* *l.* 31. F. *apte.* M. P. *apteque omnia.*

1 Aphor. VII. 44. 2 Aphor. VI. 4.

CAP. IV.

328. ### *De Fiſtulis.*

ADVERSUS fiſtulas quoque, ſi altius penetrant, ut ad ultimas demitti [1] collyrium non poſſit, ſi tortuoſae ſunt, ſi multiplices, majus in manu, quam in medicamentis, praeſidium eſt; minuſque operae eſt, ſi ſub cute tranſverſae feruntur, quam ſi recta intus tendunt. Igitur, ſi ſub cute tranſverſa fiſtula eſt, demitti [2] ſpecillum debet, ſupraque id ea incidi. Si flexus reperiuntur, hi quoque ſimul ſpecillo & ferro perſequendi ſunt. Idemque faciendum, ſi plures ſe quaſi rivuli oſtendunt. Ubi ad fines fiſtulae ventum eſt, excidendus ex ea totus callus eſt, ſuperque fibulae dandae, & medicamentum, quo glutinetur. At, ſi recta ſubter tendit, ubi, quo maxime ferat, ſpecillo exploratum eſt; excidi is ſinus debet: dein fibula oris cutis injicienda eſt, eique glutinantia medicamenta ſuperdanda ſunt; aut, ſi corruptius ulcus eſt (quod interdum oſſe vitiato fit) ubi id quoque curatum eſt, pus moventia.

2. *De Coſtarum fiſtulis.*

Solent autem inter coſtas fiſtulae ſubter ire. Quod ubi incidit, eo loco coſta ab utraque parte praecidenda [3] & eximenda eſt, ne quid intus corruptum relinquatur. Solent quoque, ubi coſtas tranſierunt, ſeptum id, quod tranſverſum a ſuperioribus viſceribus inteſtina diſcernit, violare. Quod intelligi poteſt & ex loco, & ex magnitudine doloris,

l. 9. F. *ſi ſic ſub.* *l.* ead. M. F. P. *recte.* *l.* 14. M. F. P. *ramuli.* *l.* 15. M. F. *excidendum.* *l.* 16. M. F. P. *toto.* *l.* 21. M. F. P. *& aeque.* *l.* 22. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 25. M. F. P. ignorant *De coſtarum fiſtulis.* *l.* 26. M. F. P. *ſubter exire.* *l.* 28. M. F. P. *decidenda.* *l.* 30. M. P. om. *quoque.* *l.* 33. M. P. om. *poteſt.*

1 Aeginet. IV. 49. 2 Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. c. 55. 3 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. p. 1. c. 4.

ris, & quia nonnunquam ſpiritus eo cum humore quaſi bullante prorumpit, maximeque, ſi hunc ore ille continuit. In eo medicinae locus nullus eſt. In caeteris vero, quae circa coſtas ſanabilia ſunt, pinguia medicamenta inimica ſunt, caeteris, quae ad vulnera accommodantur, uti licet: optime tamen ſicca linamenta, vel, ſi purgandum aliquid videtur, in melle tincta imponuntur.

3. *De Ventris fiſtulis.*

Ventri nullum os ſubeſt; ſed ibi pernicioſae admodum fiſtulae fiunt: adeo ut Soſtratus inſanabiles eſſe crediderit. Id non ex toto ita ſe habere uſus oſtendit. Et quidem, quod maxime mirum videri poteſt, tutior fiſtula eſt contra jecur, & lienem, & ventriculum, quam contra inteſtina: non quo pernicioſior ibi res ſit, ſed quo alteri periculo locum faciat. Cujus experimento moti quidam auctores parum modum rei cognoverunt. Nam venter ſaepe etiam telo perforatur, prolapſaque inteſtina conduntur, & oras vulneris ſuturae comprehendunt. quod quemadmodum fiat, mox indicabo. Itaque, etiam ubi tenuis fiſtula abdomen perrupit, excidere eam licet, ſuturaque oras conjungere. Si vero ea fiſtula intus patuit, excifa neceſſe eſt latius foramen relinquat. quod niſi permagna vi ſui non poteſt; utique ab interiore parte, qua quaſi membrana quaedam finit abdomen, quam περιτόναιον Graeci vocant. Ergo, ubi aliquis ingredi ac moveri coepit, rum-

l. 1. M. P. *doloris poteſt.* *l.* 4. M. F. P. *medicamini.* *l.* 11. M. F. P. ignorant *De ventris fiſtulis.* *l.* 27. M. F. P. *perrumpit.* *l.* 30. M. F. P. *magna.* *l.* 31. M. F. P. *utique ab interiore parte, ſui non poteſt.*

rumpitur illa ſutura, atque inteſtina ſolvuntur, quo fit, ut pereundum homini ſit. Sed non omnimodo res ea deſperationem habet: ideoque tenuioribus fiſtulis adhibenda curatio eſt.

493. 4. *De Ani fiſtulis.* [1]

Propriam etiamnum animadverſionem deſiderant eae, quae in ano ſunt. In has demiſſo ſpecillo, ad ultimum ejus caput incidi cutis debet: dein novo foramine ſpecillum educi lino ſequente, quod in aliam ejus partem, ob id ipſum perforatam, conjectum ſit. Ibi linum apprehendendum ligandumque cum altero capite eſt, ut laxe cutem, quae ſuper fiſtulam eſt, teneat. Idque [2] linum debet eſſe crudum, & duplex triplexve, ſic tortum, ut unitas in eo facta ſit. Interim autem licet negocia agere, ambulare, lavare, cibum capere, perinde atque ſaniſſimo. Tantummodo id linum bis in die, ſoluto nodo, ducendum eſt ſic, ut ſubeat fiſtulam pars, quae ſuperior fuit. Neque committendum eſt, ut id linum putreſcat; ſed tertio qnoque die nodus reſolvendus eſt, & ad caput alterum recens linum alligandum, eductoque vetere, id in fiſtula cum ſimili nodo relinquendum. Sic enim id paulatim cutem, quae ſupra fiſtulam eſt, incidit: ſimulque & id ſaneſcit, quod a lino relictum eſt; & id, quod ab eo mordetur, inciditur. Haec ratio curationis longa, ſed ſine dolore eſt.

Qui feſtinant, adſtringere cutem lino debent, quo celerius ſecetur; noctuque ex peni-

l. 8. M. F. P. *ea.* *l.* 12. M. F. P. *perforatum.* *l.* 13. M. F. P. *prehendendum.* *l.* ead. M. F. P. *vinciendumque.* *l.* 17. M. P. om. *in eo.* *l.* 19. M. F. P. *lavari.* *l.* 20. M. F. P. om. *in.* *l.* 21. M. F. P. *ſalvo.* *l.* ead. M. *modo.* *l.* 22. M. P. *fuerit.* *l.* 25. M. F. P. *alligandum eſt.* *l.* 33. M. F. P. *feſtinat.* *l.* 34. M. F. P. *debet.* *l.* ead. M. P. *ſecet.* *l.* ead. M. F. P. om. *ex.*

1 Aeginet. VI. 78. H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. 1. c. 93. Petr. de Marchettis Obſerv. Medic. Chirurgic. in fine multa.

2 Quid ſit docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. C. 93.

penicillo tenuia quaedam intus demittere, ut cutis hoc ipſo extenuetur, quo extenditur. ſed haec dolorem movent. Adjicitur celeritati, ſicut tormento quoque, ſi & linum, & id, quod ex penicillo eſt, aliquo medicamento illinitur ex iis, quibus callum exedi propoſui. Poteſt tamen fieri, ut ad ſcalpelli curationem etiam illo loco veniendum ſit, ſi intus fiſtula fert, ſi multiplex eſt. Igitur in haec genera demiſſo ſpecillo, duabus lineis incidenda cutis eſt, ut media inter eas habenula tenuis admodum injiciatur, ne protinus orae coëant; ſitque locus aliquis linamentis, quae quam pauciſſima ſuperinjicienda ſunt; omniaque eodem modo facienda, quae in abſceſſibus poſita ſunt. Si vero ab uno ore plures ſinus erunt, recta fiſtula ſcalpello erit incidenda; ab eo caeterae, quae jam patebunt, lino excipiendae. Si intus aliqua procedet, quo ferrum tuto pervenire non poterit, collyrium demittendum erit.

Cibus autem in omnibus ejusmodi caſibus, ſive manu, ſive medicamentis agetur, dari debet humidus; potio liberalis, diuque aqua. ubi jam caro increſcit, tum demum & balneis raris utendum erit, & cibis corpus implentibus.

CAP. V.

De Telis e corpore extrahendis. [1]

TELA quoque, quae illata corporibus intus haeſerunt, magno negocio ſaepe ejiciuntur. Sunt enim quaedam difficultates

l. 7. M. F. P. *poſui.* *l.* ead. M. F. P. *poterit.* *l.* 8. M. F. P. *loci.* *l.* 13. M. F. P. *ejiciatur.* *l.* ead. M. F. P. *ora.* *l.* 16. M. F. P. *qui.* *l.* 17. M. F. P. *poſitus eſt.* *l.* 33. M. F. P. *que.*

1 Aeginet. VI. 88.

tates ex generibus eorum; quaedam ex his ſedibus, in quas illa penetrarunt. Omne autem telum extrahitur, aut ab ea parte, qua venit, aut ab ea, in quam tetendit. illic viam, qua redeat, ipſum ſibi fecit: hic, a ſcalpello accepit. nam contra mucronem caro inciditur. Sed ſi non alte telum inſedit, & in ſumma carne eſt, aut certe magnas venas & loca nervoſa non tranſit, nihil melius eſt, quam, qua venit, id revellere. Si vero plus eſt, per quod telo revertendum, quam quod perrumpendum eſt: jamque venas nervoſque id tranſiit, commodius eſt aperire, quod ſupereſt, eaque extrahere. nam & propius petitur, & tutius evellitur. Et in majore membro, ſi medium mucro tranſiit, facilius ſaneſcit, quod pervium eſt: quia utrinque medicamento fovetur. Sed, ſi retro telum recipiendum, amplianda plaga eſt; quo facilius id ſequatur, quoque minor oriatur inflammatio: quae major fit, ſi ab illo ipſo telo, dum redit, corpus laniatur. Item, ſi ex alia parte vulnus aperitur, laxius eſſe debet, quam ut telo poſtea tranſeunte amplietur. In ſumma autem utraque parte iſta habenda cura eſt, ne nervus, ne vena major, ne arteria incidatur. Quorum ubi aliquid detectum eſt, excipiendum hamo retuſo eſt, abducendumque a ſcalpello. Ubi autem inciſum eſt ſatis, telum eximendum eſt: tunc quoque eodem modo, & eadem cura habita, ne ſub eo, quod eximitur, aliquid eorum laedatur, quae tuenda eſſe propoſui.

2. *De*

---

l. 4. M. F. P. *qua.* *l.* 10. M. F. P. *evellere.* *l.* 13. M. F. P. *tranſit.* *l.* 14. Alii *itaque.* *l.* 19. M. F. P. *recipiendum eſt.* *l.* 20. M. F. P. *amplianda ſcalpello plaga.* *l.* 26. M. F. P. om. *in.* *l.* ead. M. F. P. *ita.* *l.* 30. M. F. P. om. *a.* *l.* 31. M. F. P. *ſatis inciſum eſt.* *l.* 33. M. F. P. *eximetur.*

2. *De Sagittis recipiendis.*

Haec communia ſunt: praeter quae propria quaedam in ſingulis telorum generibus ſunt, quae protinus ſubjiciam. Nihil tam facile in corpus, quam ſagitta, conditur, eademque altiſſime inſidit. Haec autem eveniunt, & quia magna vi fertur illa, & quia ipſa anguſta eſt. Saepius itaque ab altera parte, quam ex qua venit, recipienda eſt; praecipueque, quia fere ſpiculis cingitur; quae magis laniant, ſi retro, quam ſi contra trahuntur. Sed inde, aperta via, caro diduci debet ferramento facto ad ſimilitudinem Graecae literae ν: deinde, ubi apparuit mucro, ſi ei arundo inhaeret, propellenda eſt, donec ab altera parte apprehendi & extrahi poſſit. Si jam illa decidit, ſolumque intus ferrum eſt; mucro vel digitis apprehendi, vel forcipe, atque ita educi debet. Neque alia ratio extrahendi eſt, ubi ab ea parte, qua venit, evelli magis placuit. nam, ampliato magis vulnere, aut arundo, ſi ineſt, evellenda eſt; aut, ſi ea non eſt, ferrum ipſum. Quod ſi ſpicula apparuerunt, eaque brevia & tenuia ſunt, forcipe ibi comminui debent, vacuumque ab his telum educi; ſi ea majora valentioraque ſunt, fiſſis ſcriptoriis calamis contegenda, ac, ne quid dilacerent, ſic evellenda ſunt. & in ſagittis quidem haec obſervatio eſt.

3. *De Latis telis educendis.*

Latum vero telum, ſi aliquis intus in carne habuerit, ab altera parte educi non expedit; ne ingenti vulneri ipſi quoque in-

l. 1. M. F. P. om. *De ſagittis recipiendis. l.* 2. M. F. P. deeſt *quae. l.* 4. M. F. P. *generibus ſubjicienda ſunt. l.* 5. M. F. *corpore. l.* 6. M. F. *inſedit. l.* 8. M. F. P. *in anguſto. l.* 14. M. F. P. Ψ. *l.* 14. M. F. P. *apparuit ſi mucro. l.* 15. F. om. *ei.* P. *ſi mucroni ar. l.* 16. M. F. P. *forfice. l.* 22. M. F. P. om. *magis. l.* 25. M. P. *forfice. l.* 28. M. F. P. *fixis. l.* 29. M. F. P. *lacerent. l.* 31. M. F. P. om. *De latis telis educendis. l.* 32. M. F. P. *conditum eſt.*

ingens vulnus adjiciamus. Evellendum eſt ergo quodam genere ferramenti, quod Διοκλέους γραφίσκον Graeci vocant; quoniam auctorem Dioclem habet; quem inter priſcos maximoſque medicos fuiſſe, jam poſui. Lamina eſt ferrea, vel aenea etiam; ab altero capite duos utrinque deorſum converſos uncos habens; ab altero duplicata lateribus, leviterque extrema eam in partem inclinata, quae ſinuata eſt; inſuper etiam ea parte inclinata, quae perforata eſt. Haec juxta telum tranſverſa demittitur: deinde, ubi ad imum mucronem ventum eſt, paululum torquetur, ut telum foramine ſuo excipiat: cum in cavo mucro eſt, illico duo digiti, ſubjecti partis alterius uncis, ſimul ferramentum id extrahunt, & telum.

4. *De alio telorum genere.*

Tertium genus telorum, quod interdum evelli debet, eſt plumbea glans, aut lapis, aut ſimile aliquid, quod, perrupta cute, integrum intus inſedit. In omnibus his latius vulnus aperiendum, idque, quod ineſt, ea, qua venit, forcipe extrahendum eſt. Accedit vero aliquid difficultatis ſub omni ictu, ſi telum vel oſſi inhaeſit, vel in articulo ſe inter duo oſſa demerſit. In oſſe uſque eo movendum eſt, donec laxetur is locus, qui mucronem momordit; & tunc vel manu vel forcipe telum extrahendum eſt. quae ratio quoque in dentibus ejiciendis eſt. Et vix unquam ita telum non ſequitur. ſed, ſi morabitur, excuti quoque cum aliquo ferramento poterit. Ultimum eſt, ubi non

l. 3. F. *Diocoris Graecis Beſalkon.* M. *Diocris Graeci bebulcum.* P. *Diocleum Eraphiſcum Gr. v. l.* 6. M. F. P. *vel. l.* ead. F. *abenea. l.* 8. M. F. P. *habet. l.* 10. M. F. P. *inſuper ibi etiam. l.* 11. M. P. om. *ea. l.* 14. M. F. P. *paulum. l.* 16. M. F. P. *ſimul & ferramentum. l.* 18. M. F. P. om. *De alio telorum genere. l.* 19. M. F. P. *telorum eſt. l.* 20. M. F. P. om. *eſt. l.* 24. M. F. P. *forſice. l.* 29. M. F. P. *tum. l.* 30. M. F. P. *forſice. l.* 33. M. F. P. *ictum.*

non evellitur, terebra juxta forare, & ab eo foramine, ad ſpeciem literae ν contra telum os excidere ſic, ut lineae, quae diducuntur, ad telum ſpectent: eo facto, id neceſſe eſt labet, & facile auferatur.

Inter duo vero oſſa ſi per ipſum articulum perruperit, circa vulnus duo membra faſciis habenisve deliganda, & per has in diverſas partes diducenda ſunt, ut nervos diſtendant: quibus extentis, laxius inter oſſa ſpatium eſt, ut ſine difficultate telum recipiatur. Illud videndum eſt, ſicut in aliis locis poſui, ne quis nervus, aut vena, aut arteria a telo laedatur, dum id extrahitur: eadem ſcilicet ratione, quae ſupra poſita eſt.

5. *De venenato telo evellendo.*

At, ſi venenato quoque telo quis ictus eſt, iiſdem omnibus, ſi fieri poteſt, etiam feſtinantius actis, adjicienda curatio eſt, quae vel epoto veneno [1], vel a ſerpente ictis adhibetur. Vulneris autem ipſius, extracto telo, medicina non alia eſt, quam quae eſſet, ſi corpore icto nihil inhaeſiſſet. de qua ſatis alio loco dictum eſt.

CAP. VI. 305.

De Gangliis, & Meliceride, & Atheromate, [2] *& Steatomate, capitis tuberculis.*

HAEC evenire in qualibet parte corporis poſſunt: reliqua certas ſedes habent, de quibus dicam, orſus a capite. In hoc multa variaque [1] tubercula oriun-

l. 1. M. F. P. om. &. *l.* 2. M. F. P. *eo quoque foramine.* *l.* ead. M. F. P. Ψ. *l.* 17. M. F. P. ignorant *De venenato telo evellendo.* *l.* 27. F. M. *gangiliis.* *l.* 28. F. M. *heromate.* *l.* 29. M. F. P. *venire.*

1 Scribon. Larg. C. XLV. c. 175. 2 Aeginet. IV. 34. VI. 36. Actuat. M. M. IV. 16.

oriuntur [1] *γάγγλια*, *μελικηρίδας*, & *ἀθερώματα* nominant; aliiſque etiamnum vocabulis quaedam alii diſcernunt; quibus ego *στεατώματα* quoque adjiciam. quae quamvis & in cervice, & in alis, & in lateribus oriri ſolent; per ſe tamen non poſui; cum iſta omnia mediocres differentias habeant, ac neque periculo terreant, neque diverſo genere curentur. Omnia autem iſta & ex parvulo incipiunt, & diu paulatimque increſcunt, & tunica ſua includuntur. Quaedam ex his dura ac renitentia, quaedam mollia cedentiaque ſunt: quaedam ſpatio nudantur, quaedam tecta capillo ſuo permanent, fereque ſine dolore ſunt. Quid intus habeant, ut conjectura praeſagiri poteſt; ſic ex toto cognoſci, niſi cum ejecta ſunt, non poteſt. Maxime tamen in his, quae renituntur, aut lapillis quaedam ſimilia, aut concreti confertique pili reperiuntur. In his vero, quae cedunt, aut melli ſimile aliquid, aut tenui pulticulae, aut quaſi raſae cartilagini, aut carni hebeti & cruentae, quibus alii aliique colores eſſe conſueverunt. Fereque ganglia renituntur: atheromati ſubeſt quaſi tenuis pulticula: meli-
188, 72. ceridi liquidior humor; ideoque preſſu circumfluit: ſteatomati pingue quiddam, idque latiſſime patere conſuevit, reſolvitque totam cutem ſuperpoſitam ſic, ut ea labet; cum in caeteris ſit adſtrictior. Omnia, deraſa ante, ſi capillis conteguntur, per medium oportet incidere, ut effundatur, quicquid intus coiit. Sed ſteatomatis tunica

---

l. 1. M. F. P. *γάγγιλια*. *l.* ead. M. F. *ἠερώματα*. *l.* 8. M. *ne*. *l.* 24. M. F. P. *aliqui*. *l.* 24. M. F. P. *conſuerunt*. *l.* 25. M. F. *gangilia*. *l.* 27. M. F. *preſſum*. P. *preſſus*.

1 Aeginet. IV. 16. & VI. 39. Actuar. M. M. II. 11.

ca quoque ſecanda eſt: quia non [1] facile a cute & ſubjecta carne ea ſeparatur. At in caeteris ipſa tunica inviolata ſervanda eſt. Protinus autem, cum iſta alba & intenta ſe oſtendit, tum ſcalpelli manubriolo diducenda a cute & carne eſt, ejiciendaque cum eo, quod intus tenet. Si quando tamen ab inferiore parte tunicae muſculus inhaeſit, ne is laedatur, ſuperior pars illius decidenda, alia ibidem relinquenda eſt. Ubi tota exempta eſt, committendae orae, fibulaque his injicienda, & ſuper medicamentum glutinans dandum eſt. Ubi vel tota tunica, vel aliquid ex ea relictum eſt, pus moventia adhibenda ſunt.

CAP. VII.

De Oculorum vitiis, quae ſcalpello & manu curantur.

SED ut haec neque genere vitii, neque ratione curationis inter ſe multum diſtant: ſic in oculis, quae manum poſtulant, & ipſa diverſa ſunt, & aliter aliterque curantur. Igitur in ſuperioribus palpebris veſicae [2] naſci ſolent, pingues graveſque; quae vix attollere oculos ſinunt, leveſque pituitae curſus, ſed aſſiduos, in oculis movent. Fere vero in pueris naſcuntur. Oportet, compreſſo digitis duobus oculo, atque ita cute intenta, ſcalpello tranſverſa linea incidere, ſuſpenſa leviter manu, ne veſica ipſa vulneretur, & ut, loco ei patefacto, ipſa prorumpat; tum digitis eam apprehendere, & evellere. facile enim ſequitur.

l. 2. M. F. P. om. *&*. *l.* ead. M. F. P. *ſepararetur*. *l.* ead. M. F. P. om. *At*. *l.* 4. M. F P. om. *cum*. *l.* 29. M. F. P. *tranſverſam*. *l.* 30. M. F. P. *lineam*. *l.* 31. M. F. P. *locus*. *l.* ead. M. F. P. *patefactus eſt*. *l.* 32. M. F. P. *apprehendere oportet*. *l.* 33. M. F. P. *autem*.

1 Actuar. M. M. IV. 16. 2 De hiſce agit H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. c. 9.

tur. Dein ſuperinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi ſuperinunguntur: quo pauciſſimis diebus cicatricula inducitur. Moleſtius eſt, ubi inciſa veſica eſt. effundit enim humorem; neque poſtea, quia tenuis admodum eſt, poteſt colligi. Si forte id incidit, eorum aliquid imponendum eſt, quae puri movendo ſunt.

12. *De Crithe.* [1]

In eadem palpebra ſuper pilorum locum tuberculum parvulum naſcitur, quod a ſimilitudine [2] hordei, a Graecis κριθὴ nominatur. Tunica quiddam, quod difficulter matureſcit, comprehenſum eſt. Id vel calido pane, vel cera ſubinde calefacta foveri oportet ſic, ne nimius is calor ſit, ſed facile a parte ſuſtineatur. hac enim ratione ſaepe diſcutitur, interdum concoquitur. Si pus ſe oſtendit, ſcalpello dividi debet, &, quicquid intus humoris eſt, exprimi: eodem deinde vapore poſtea quoque foveri, & ſuperinungi, donec ad ſanitatem perveniat.

3. *De Chalazio.* [3]

Alia quoque quaedam in palpebris huic non diſſimilia naſcuntur; ſed neque utique figurae ejuſdem, & mobilia, ſimulatque digito huc vel illuc impelluntur. Quae, quia grandini ſimilia ſunt, † χαλάζια Graeci vocant. Haec incidi debent, ſi ſub cute ſunt ab exteriore parte; ſi ſub cartilagine, ab interiore: dein ſcalpelli manubriolo deducenda ab integris partibus ſunt. Ac, ſi intus plaga eſt, inungendum primo lenibus, dein-

l. 1. M. F. P. *ſuperungi.* *l.* 3. M. F. P. om. *quo.* *l.* ead. M. F. P. *pauciſſimisque diebus.* *l.* 9. M. F. P. addunt *tri-berculo palbebrarum.* *l.* 17. M. F. P. *ea.* *l.* 24. M. F. P. *De chalazia palbebrarum.* *l.* 29. M. F. P. *ideoque ea χαλάζια vocant.*

1 Aegin. III. 22. Act. M. M. II. 7. 2 *Varulus* dicitur Marc. de Med. C. VIII. pag. 179. 3 Act. M. M. II. 7.

deinde acrioribus : ſi extra , ſuperdandum emplaſtrum, quo id glutinetur.

4. *De Ungue oculorum.* [1]

Unguis vero , quod πτερύγιον Graeci vocant , eſt membranula nervoſa , quae oriens ab angulo , nonnunquam ad pupillam quoque pervenit, eique officit. Saepius a narium , interdum etiam a temporum parte naſcitur. Hunc recentem non difficile eſt diſcutere medicamentis , quibus cicatrices in oculis extenuantur. Si inveteravit , jamque ei craſſitudo quoque acceſſit , excidi debet. Poſt abſtinentiam vero unius diei , vel adverſus in ſedili contra medicum is homo collocandus eſt , vel ſic averſus , ut in gremium ejus caput reſupinus effundat. Quidam , ſi in ſiniſtro oculo vitium eſt , adverſum : ſi in dextro , reſupinum collocari volunt. Alteram autem palpebram a miniſtro diduci oportet , alteram a medico : ſed ab hoc , ſi ille adverſus eſt , inferiorem ; ſi ſupinus , ſuperiorem. Tum idem medicus hamulum acutum , paulum mucrone intus recurvato , ſubjicere extremo ungui debet , eumque infigere ; atque eam quoque palpebram tradere alteri : ipſe , hamulo apprehenſo , levare unguem , eumque acu trajicere linum trahente : deinde acum ponere , lini duo capita apprehendere , & per ea erecto ungue , ſi qua parte oculo inhaeret , manubriolo ſcalpelli diducere , donec ad angulum veniat : deinde invicem modo remittere , modo attrahere , ut ſic & initium ejus , & finis anguli reperiatur. Duplex enim periculum

l. 3. M. F. P. addunt *quod Ptegion a Graecis vocatur.* *l.* 6. M. F. P. *angulo, quae nonnunquam.* *l.* 15. M. F. *adverſus.*

1 Aeginet. III. 22. VI. 18. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. Cap. 18.

lum eſt ; ne vel ex ungue aliquid relinquatur , quod exulceratum vix ullam recipiat curationem ; vel ex angulo quoque caruncula abſcindatur ; quae , ſi vehementius unguis ducitur , ſequitur quoque ac decidit. Si abſciſſa eſt , patefit foramen , per quod poſtea ſemper humor deſcendit : [1] † ῥυάδα Graeci vocant. Verus ergo anguli finis utique noſcendus eſt ; qui ubi ſatis conſtitit ; non nimium adducto ungue ſcalpellus adhibendus eſt ; deinde ſic excidenda membranula, ne quid ex angulo laedatur. Ei deinde ex melle linamentum ſuperdandum eſt, ſupraque linteolum , & aut ſpongia aut lana ſuccida ; proximiſque diebus diducendus quotidie oculus eſt , ne cicatrice inter ſe palpebrae glutinentur (ſiquidem id quoque tertium periculum accedit) eodemque modo linamentum imponendum , ac noviſſime inungendum collyrio , quo ulcera ad cicatricem perducuntur.

Sed ea curatio vere eſſe debet , aut certe ante hiemem. De qua re , ad plura loca pertinente , ſemel dixiſſe ſatis erit. Nam duo genera curationum ſunt : alia , in quibus eligere tempus non licet , ſed utendum eſt eo , quod incidit : ſicut in vulneribus , & fiſtulis : alia , in quibus nullus dies urget , & expectare tutiſſimum & facile eſt ; ſicut evenit in iis , quae & tarde increſcunt , & dolore non cruciant. In his ver expectandum eſt: aut, ſi quid magis preſſit , melior tamen autumnus quam hiems vel
185, 5. aeſtas eſt ; atque is ipſe medius , jam fractis

l. 4. M. F. P. *abſcidatur.* *l.* 5. M. F. P. *ideoque decipit ac ſi.* *l.* 6. M. F. P. *pateſcit.* *l.* 7. Alii ῥυπάδα. *l.* 11. M. F. P. om. *ſic.* *l.* ead. M. P. *excidenda ea membranula.* *l.* 12. M. F. P. *eo.* *l.* 22. M. F. P. *ſed.* *l.* 28. M. F. *& in fiſtulis.* *l.* 33. M. F. P. *vel aeſtas quam hiems.* *l.* 34. M. F. P. *bis.*

1 Trallian. II. 8.

tis aeſtibus, & nondum ortis frigoribus. Quo magis autem neceſſaria pars erit, quae tractabitur, hoc quoque majori periculo ſubjecta eſt. & ſaepe, quo major plaga facienda, eo magis haec temporis ratio ſervabitur.

5. *De Encanthide.* [1]

Ex curatione vero unguis, ut dixi, vitia naſcuntur, quae ipſa aliis quoque de cauſis oriri ſolent. Interdum enim fit in angulo, parum ungue exciſo, vel aliter, tuberculum, quod palpebras parum diduci patitur: ἐγκανθὶς [2] Graece nominatur. Excipi hamulo, & circumcidi debet: hic quoque diligenter temperata manu, ne quid ex ipſo angulo abſcindatur. Tum exiguum linamentum reſpergendum eſt vel cadmia, vel atramento ſutorio; inque eum angulum, diductis palpebris, inſerendum, ſupraque eodem modo deligandum: proximiſque diebus ſimiliter nutriendum, ut primo tantum aqua egelida, vel etiam frigida foveatur.

6. *De Ancyloblepharo.* [3]

Interdum inter ſe palpebrae coaleſcunt, aperirique non poteſt oculus. Cui malo ſolet etiam illud accedere, ut palpebrae cum albo oculi cohaereſcant; ſcilicet, cum in utrovis fuit ulcus negligenter curatum. ſaneſcendo enim, quod diduci potuit & debuit, glutinabitur; ἀγκυλοβλέφαρον ſub utroque vitium Graeci vocant. Palpebrae tantum inter ſe cohaerentes, non difficulter diducuntur; ſed interdum fruſtra. nam rurſus glutinantur. Experiri tamen oportet:

l. 1. M. F. P. *aeſtatibus. l.* ead. M. F. P. om. *&. l.* 7. M. F. *De encanthide tuberculo. l.* 13. M. F. P. *excidi. l.* 15. M. F. *quod. l.* 16. M. F. P. om. *angulo l.* ead. M. F. *abſcidat. l.* 21. F. om. *primo. l.* ead. M. P. *tantum ut primis. l.* 23. M. F. P. addunt *oculorum vitio. l.* 28. M. F. P. *utroque. l.* 30. M. F. P. *glutinabit. l.* ead. M. F. ἀγκυλοβλέφαρος. *l.* 31. M. F. P. *vitio.*

1 Tulpius Obſerv. lib. 1. c. 29. H. F. ab Aquap. Oper. Chir. Part. 1. c. 19. 2 Aeg. III. 22. Act. M. M. IV. 11. 3 Aeg. III. 22. VI. 15.

tet; quia bene res ſaepius cedit. Igitur adverſum [1] ſpecillum inſerendum, diducendaeque eo palpebrae ſunt: deinde exigua penicilla interponenda, donec exulceratio ejus loci finiatur. At, ubi albo ipſius oculi palpebra inhaeſit, Heraclides Tarentinus auctor eſt, adverſo ſcalpello ſubſecare, magna cum moderatione, ut neque ex oculo, neque ex palpebra quicquam abſcindatur; ac, ſi neceſſe eſt, ex palpebra potius. Poſt haec, inungatur oculus medicamentis, quibus aſpritudo curatur: quotidieque palpebra vertatur, non ſolum ut ulceri medicamentum inducatur, ſed etiam ne inhaereat: ipſique etiam aegro praecipiatur, ut ſaepe eam duobus digitis attollat. Ego ſic reſtitutum eſſe neminem memini. Meges ſe quoque multa tentaſſe, neque unquam profuiſſe, quia ſemper iterum oculo palpebra inhaeſerit, memoriae prodidit.

17. *De Aegilope.* [1]

Etiamnum in angulo, qui naribus propior eſt, ex aliquo vitio quaſi parva fiſtula aperitur, per quam pituita aſſiduo deſtillat: αἰγίλωπα Graeci vocant. Idque aſſidue male habet oculum: nonnunquam etiam exeſo oſſe, uſque ad nares penetrat. Idque interdum naturam carcinomatis habet: ubi intentae venae & recurvatae ſunt, color pallet, cutis dura eſt, & levi tactu irritatur, inflammationemque in eas partes, quae conjunctae ſunt, evocat. Ex his eos, qui quaſi carcinoma habent, curare periculoſum eſt. nam mortem quoque ea res ma-

---

l. 1. *averſum* legendum eſſe conſtat ex H. F. ab Aquap. Chirurg. Oper. Pars I. c. 7. qui meretur inſpici. *l.* 9. M. F. *abſcidatur.* *l.* 14. M. F. P. *ne rurſus inhaereat.* *l.* 14. M. F. P. om. *aegro.* *l.* 19. M. F. P. *prodit.* *l.* 20. M. F. P. addunt *fiſtula oculorum.*

1 Quid ſit, docet H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 7. p. 46. 2 Actuar. M. M. IV. 11. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 86. H. F. ab Aquap. Oper. Chirurg. Part. I. c. 21.

maturat. Eos vero, quibus ad nares tendit, ſupervacuum. neque enim ſaneſcunt. At, quibus id in angulo eſt, poteſt adhiberi curatio; cum eo, ne ignotum ſit, eſſe difficilem. quanto autem angulo propius id foramen eſt, tanto difficilior eſt, quoniam peranguſtum eſt, in quo verſari manus poſſit: recenti tamen re mederi facilius eſt. Hamulo autem ſummum ejus foraminis excipiendum; deinde totum id cavum, ſicut in fiſtulis dixi, uſque ad os exciden- 411, 10. dum; oculoque & caeteris junctis partibus bene obtectis, os ferramento adurendum eſt vehementius. quod ſi jam carie vexatum eſt, quo craſſior huic ſquama abſcedat, quidam adurentia imponunt; ut atramentum ſutorium, vel chalcitidem, vel aeruginem raſam. quod & tardius & non idem facit. Oſſe aduſto, curatio ſequitur eadem, quae in caeteris uſtis.

8. *De Pilis palpebrarum oculum irritantibus.*

Pili vero, qui in palpebris ſunt, duabus de cauſis oculum irritare conſueverunt. Nam modo palpebrae ſumma cutis relaxatur, & procidit; quo fit, ut ejus pili ad ipſum oculum convertantur, quia non ſimul cartilago quoque ſe remiſit: modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit, qui protinus intus ad oculum tendit. Curationes vero hae ſunt. Si pili nati ſunt, qui non debuerunt, tenuis acus [1] ferrea ad ſimilitudinem ſpathae lata, in ignem conjicienda eſt: deinde candens, ſublata palpebra ſic, ut ejus pernicioſi pili in conſpectum curantis

l. 4. M. F. P. *eam non.* *l.* 5. M. F. P. *quantoque autem.* *l.* ead. M. F. P. deeſt *autem.* *l.* 9. M. F. P. *ſed hamulo.* *l.* ead. M. F. P. om. *autem.* *l.* 15. M. F. P. *his.* *l.* ead. M. F. P. *accedat.* *l.* 23. M. F. P. *conſuerunt.* *l.* 24. M. F. P. *palpebrae ſuperioris ſummae.* *l.* 30. M. F. P. om. *vero.* *l.* 32. M. F. P. *haſtae.*

1 Aeginet. VI. 13. H. F. ab Aquapend. Operat. Chir. Part. I. c. 12.

rantis veniant, ſub ipſis pilorum radicibus angulo immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebrae tranſvehat: deinde iterum, tertioque ad alterum angulum. quo fit, ut omnes pilorum radices aduſtae emoriantur. Tum ſuperimponendum medicamentum eſt, quod inflammationem prohibeat: atque ubi cruſtae exciderunt, ad cicatricem perducendum. Facillime autem id genus ſaneſcit. Quidam ajunt, acu [1] tranſſui juxta pilos exteriorem partem palpebrae oportere, eamque tranſmitti duplicem capillum muliebrem ducentem; atque ubi acus tranſiit, in ipſius capilli ſinum, qua duplicatur, pilum eſſe injiciendum, & per eum in ſuperiorem palpebrae partem attrahendum, ibique corpori agglutinandum, & imponendum medicamentum, quo foramen glutinetur. ſic enim fore, ut is pilus in exteriorem partem poſtea ſpectet. Id primum fieri non poteſt, niſi in pilo longiore; cum fere breves eo loci naſcantur. Deinde ſi plures pili ſunt, neceſſe eſt longum tormentum ſit, & toties acus tranſiens magnam inflammationem moveat. Noviſſime, cum humor aliquis ibi ſubſit, oculo & ante per pilos & tum per palpebrae foramina affecto, vix fieri poteſt, ut gluten, quo vinctus eſt pilus, non reſolvatur: eoque fit, ut is eo, unde vi abductus eſt, redeat. Ea vero curatio, quae palpebrae laxioris ab omnibus frequentatur, nihil habet dubii. Siquidem oportet contecto oculo mediam palpebrae cutem, ſive ea ſuperior, ſive inferior eſt, apprehendere

l. 2. M. F. P. *radicibus ab angulo.* *l.* 4. M. F. P. *tertioque uſque ad.* *l.* 11. M. F. P. *pilos in exteriorem.* *l.* 15. M. F. *cojiciendum.* *l.* 18. M. F. P. *foramen quoque glutinetur.* *l.* 22. M. F. P. *loco.* *l.* 23. M. F. P. *cum.* *l.* 24. M. P. *tranſuet.*

1 Aeginet. VI. 13.

dere digitis, ac levare. tum conſiderare, quantulo detracto futurum ſit, ut naturaliter ſe habeat. Siquidem hic quoque duo pericula circumſtant: ſi nimium fuerit exciſum, ne contegi oculus non poſſit; ſi parum, ne nihil actum ſit, & fruſtra ſectus aliquis ſit. Quod deinde incidendum videbitur, per duas lineas atramento notandum eſt ſic, ut inter oram, quae pilos continet, & propiorem ei lineam, aliquid relinquatur, quod apprehendere acus poſtea poſſit. His conſtitutis, ſcalpellus adhibendus eſt: &, ſi ſuperior palpebra eſt, ante; ſi inferior, poſtea propius ipſis pilis incidendum: initiumque faciendum in ſiniſtro oculo, ab eo angulo, qui tempori: in dextro, ab eo, qui naribus propior eſt: idque, quod inter duas lineas eſt, excidendum. deinde orae vulneris inter ſe ſimplici ſutura committendae operienduſque oculus eſt: &, ſi parum palpebra deſcendet, laxanda utique; ſi nimium, aut adſtringenda, aut etiam rurſus tenuis habenda ab ulteriore ora excidenda. Ubi ſecta eſt, aliae ſuturae adjiciendae, quae ſupra tres eſſe non debent. Praeter haec, in ſuperiore palpebra ſub pilis ipſis incidenda linea eſt, ut ab inferiore parte diducti pili ſurſum ſpectent. Idque, ſi levis inclinatio eſt, etiam ſolum ſatis tuetur. Inferior palpebra eo non eget. His factis, ſpongia, ex aqua frigida expreſſa, ſuper deliganda eſt. Poſtero die glutinans emplaſtrum injiciendum. Quarto ſutura tollenda eſt, & collyrio, quod inflammatio-

---

l. 7. M. F. P. *quà.* *l.* 9. M. F. P. *de interiore.* *l.* 10. M. F. P. *propiore lineam linea.*

mationes reprimit, ſuperinungendum.

9. *De Lagophthalmo.* [1].

Nonnunquam autem, nimium ſub hac curatione exciſa cute, evenit, ut oculus non contegatur. Idque interdum etiam alia de cauſa fit. λαγώφθαλμον Graeci appellant. In quo ſi nimium palpebrae deeſt, nulla id reſtituere curatio poteſt: ſi exiguum, mederi licet. Paulum infra ſupercilium cutis incidenda eſt lunata figura, cornibus ejus deorſum ſpectantibus. Altitudo eſſe plagae uſque ad cartilaginem [2] debet, ipſa illa nihil laeſa. nam, ſi ea inciſa eſt, palpebra concidit, neque attolli poſtea poteſt. Cute igitur tantum diducta ſit, ut paululum in ima oculi ora deſcendat; hiante ſcilicet ſuper plaga, in quam linamentum injiciendum eſt, quod & conjungi diductam cutem prohibeat, & in medio carunculam creet: quae ubi eum locum implevit, poſtea recte oculus operitur.

10 *De Eutropio.* [3]

Ut ſuperioris autem palpebrae vitium eſt, quo parum deſcendit, ideoque oculum non contegit: ſic inferioris, quo parum ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat, neque poteſt cum ſuperiore committi. Atque id quoque evenit interdum ex ſimili vitio curationis, interdum etiam ſenectute. ἐκτρόπιον Graeci vocant. ſi ex mala curatione eſt, eadem ratio medicinae eſt, quae ſupra poſita eſt: plagae tantum cornua ad maxillas, non ad oculum convertenda ſunt. Si ex ſenectute eſt, tenui ferramento id

l. 2. M. F. *De Caglaucophthalmo.* M. F. P. addunt *oculorum.* *l.* 6. F. λαυκάφθαλμον. *l.* 17. M. F. P. *plagam.* *l.* 18. M. F. *conjiciendum.* *l.* 20. M. F. P. *citet.* *l.* 25. M. F. P. *quod.* *l.* 26. M. F. P. *quod.*

1 Aeginet. VI. 10. Aëtius Tetr. II. Serm. III. c. 73.
2 Vide H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 14.
3 Actuar. M. M. II. 7.

id totum extrinſecus adurendum eſt; deinde melle inungendum a quarto die, vapore aquae calidae fovendum, inungendumque medicamentis ad cicatricem perducentibus.

11. *De Staphylomate.*

Haec fere circa oculum in angulis palpebriſque incidere conſueverunt. In ipſo autem oculo nonnunquam ſumma attollitur tunica, ſive ruptis intus membranis aliquibus, ſive laxatis; [1] & ſimilis figura [2] acino fit. unde id ςαφύλωμα Graeci vocant. Curatio duplex eſt. Altera, ad ipſas radices per medium tranſſuere acu duo lina ducente; deinde alterius lini duo capita ex ſuperiore parte, alterius ex inferiore adſtringere inter ſe, quae paulatim ſecando id excidant. Altera, in ſumma parte ejus ad lenticulae magnitudinem excidere; deinde ſpodium aut cadmiam infricare. Utrolibet autem facto, album ovi lana excipiendum & imponendum; poſteaque vapore aquae calidae fovendus oculus, & lenibus medicamentis ungendus eſt.

12. *De Clavis oculorum.*

Clavi autem vocantur calloſa [3] in albo oculi tubercula; quibus nomen a figurae ſimilitudine eſt. Hos ad imam radicem perforare acu commodiſſimum eſt, infraque eam excidere, deinde lenibus medicamentis inungere.

13. *De Oculorum natura.*

Suffuſionis jam alias feci mentionem; 367, 23.
quia cum recens incidit, medicamentis quo-

l. 2. M. F. P. *at.* *l.* 5. M. F. P. addunt *oculi.* *l.* 7. M. F. P. *conſuerunt.* *l.* 15. M. F. P. *interiore.* *l.* 18. M. F. P. *excidunt.* *l.* 30. M. F. P. addunt *& eorum ſuffuſione.*

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 17. 2 Aegin. III. 22. VI. 19. Actuar. M. M. II. 7. Aëtius Tetr. II. Serm. III. 34. 35. Aliud procidentiæ genus obſervavit Tulpius Obſerv. L. 1. cap. 28. 3 Actuar. M. M. II. 7.

quoque ſaepe diſcutitur. ſed, ubi vetuſtior facta eſt, manus curationem deſiderat. quae inter ſubtiliſſimas haberi poteſt. De qua antequam dico, paucis ipſius oculi natura indicanda eſt. Cujus cognitio, cum ad plura loca pertineat; tum vel praecipue ad hunc pertinet. Is igitur ſummas habet duas tunicas: ex quibus ſuperior a Graecis κερατοειδὴς vocatur: eaque, qua parte alba eſt, ſatis craſſa, pupillae loco extenuatur. Huic interior adjuncta eſt media parte, qua pupilla eſt, modico foramine concava, circa tenuis, ulterioribus partibus ipſa quoque plenior. quae χοροειδὴς a Graecis nominatur. Hae duae tunicae, cum interiora oculi cingant, rurſus ſub his coëunt; extenuataeque & in unum coactae per foramen, quod inter oſſa eſt, ad membranam cerebri perveniunt, eique inhaereſcunt. Sub his autem, qua parte pupilla eſt, locus vacuus eſt: deinde infra rurſus tenuiſſima tunica, quam Herophilus ἀραχνοειδῆ nominavit. Ea media ſubſidit; eoque cavo continet quiddam, quod, a vitri ſimilitudine, ὑαλοειδὲς Graeci vocant. Id neque liquidum, neque aridum eſt; ſed quaſi concretus humor. Ex cujus colore pupillae color vel niger eſt, vel caeſius, cum ſumma tota tunica alba ſit. Id autem ſuperveniens ab interiore parte membranula includit. Sub his gutta humoris eſt, ovi albo ſimilis, a qua videndi facultas proficiſcitur. κρυσταλλοειδὴς a Graecis nominatur.

14. *De*

---

l. 9. M. Γ. P. *ea.* *l.* 11. M. F. P. *inferior.* *l.* 19. M. F. *eoque.*

14. *De Suffuſione.*

Igitur vel ex morbo, vel ex ictu concreſcit humor ſub duabus tunicis [1], qua locum vacuum eſſe propoſui; iſque paulatim indureſcens, interiori potentiae ſe opponit. Vitii ejus plures ſpecies ſunt, quaedam ſanabiles, quaedam quae curationem non admittunt. Nam ſi exigua ſuffuſio eſt, ſi immobilis, colorem vero habet marinae aquae, vel ferri nitentis, a latere ſenſum aliquem fulgoris relinquit, ſpes ſupereſt. Si magna eſt, ſi nigra pars oculi, amiſſa naturali figura, in aliam ſe vertit, ſi ſuffuſioni color coeruleus eſt, aut auro ſimilis, ſi labat, & hac atque illac movetur, vix unquam ſuccurritur. Fere vero pejor eſt, quo ex graviore morbo, majoribusve capitis doloribus, vel ictu vehementiore orta eſt. Neque idonea curationi ſenilis aetas eſt; quae ſine novo vitio, tamen aciem hebetem habet: ac ne puerilis quidem; ſed inter has media aetas. Oculus quoque curationi neque exiguus, neque concavus, ſatis opportunus eſt. Atque ipſius quoque ſuffuſionis quaedam maturitas eſt. Expectandum igitur eſt, donec jam non fluere, ſed duritie quadam concreviſſe videatur. 369, 18.

Ante curationem autem modico cibo uti, bibere aquam triduo debet; pridie, ab omnibus abſtinere. Poſt haec in adverſo ſedili collocandus eſt loco lucido, lumine adverſo, ſic ut contra medicus paulo altius ſedeat; a poſteriore autem parte caput ejus, qui curabitur, miniſter contineat, & immo-

l. 1. M. F. P. om. *De ſuffuſione.* *l.* 6. M. F. P. *vitiique ejus.* *l.* 10. M. F. P. *nitentis, & a.* *l.* 13. M. F. P. om. *ſe.* *l.* 19. M. F. P. *curatioſi.* *l.* 21. M. F. P. *at.* *l.* ead. M. F. P. *haec.* *l.* 24. M. F. P. om. *quoque.* *l.* 26. M. F. P. *durities quaedam.*

1 Hoc non uſque adeo veritati conſentire putat H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. Part. I. c. 16.

mobile id praeſtet: nam levi motu eripi acies in perpetuum poteſt. Quin etiam ipſe oculus, qui curabitur, immobilior faciendus eſt, ſuper alterum lana impoſita & deligata. Curari vero ſiniſter oculus dextra manu, dexter ſiniſtra debet. Tum acus admovenda eſt, aut acuta, aut certe non nimium tenuis, eaque demittenda, ſed recta, eſt per ſummas duas tunicas medio loco inter nigrum oculi & angulum tempori propiorem, e regione mediae ſuffuſionis ſic, ne qua vena laedatur. Neque tamen timide demittenda eſt, quia inani loco excipitur. Ad quem cum ventum eſt, ne mediocriter quidem peritus falli poteſt; quia prementi nihil renititur. Ubi eo ventum eſt, inclinanda acus ad ipſam ſuffuſionem eſt, leniterque ibi verti & paulatim eam deducere infra regionem pupillae debet; ubi deinde eam tranſiit, vehementius imprimi, ut inferiori parte inſidat. Si haeſit, curatio expleta eſt. Si ſubinde redit, eadem acu magis concidenda, & in plures partes diſſipanda eſt: quae ſingulae & facilius conduntur, & minus late officiunt. Poſt haec educenda acus recta eſt, imponendumque eſt lana molli exceptum ovi album, & ſupra, quod inflammationem coërceat, atque ita devinciendum.

348, 21. Poſt haec opus eſt quiete, abſtinentia, lenium medicamentorum inunctionibus, cibo (qui poſtero die ſatis mature datur) primum liquido, ne maxillae laborent; deinde, inflammatione finita, tali, qualis in vul-

l. 7. M. F. P. *forte.* *l.* 18. M. P. *leviterque.* *l.* 20. M. F. P. *tranſit.*

vulneribus propoſitus. Quibus, ut aqua quoque diutius bibatur, neceſſario accedit.

15. *De Pituita oculorum.*

De pituitae quoque tenuis curſu, qui oculos infeſtat, quatenus medicamentis agendum eſt, jam explicui. Nunc ad ea veniam, quae curationem ex manu poſtulant. Animadvertimus autem quibuſdam nunquam ſicceſcere oculos, ſed ſemper humore tenui madere: quae res aſpritudinem continuat, & ex levibus momentis inflammationes & lippitudines excitat, totam denique vitam hominis infeſtat. Idque in quibuſdam nulla ope adjuvari poteſt, in quibuſdam ſanabile eſt. Quod primum diſcrimen noſſe oportet, ut alteris ſuccurratur, alteris manus non injiciatur. 347.

Ac primum ſupervacua curatio eſt in his, qui ab infantibus id vitium habent; quia neceſſario manſurum eſt uſque mortis diem. Deinde non neceſſaria etiam in his, quibus non multa, ſed acris pituita eſt: ſiquidem manu nihil adjuvantur; medicamentis, & victus ratione, quae craſſiorem pituitam reddit, ad ſanitatem perveniunt. Lata etiam capita vix medicinae patent. Tum intereſt, pituitam emittant venae, quae inter calvariam & cutem ſunt, an quae inter membranam cerebri & calvariam: ſuperiores enim per tempora oculos rigant; inferiores, per eas membranas, quae ab oculis ad cerebrum tendunt. Poteſt autem adhiberi remedium his, quae ſupra os fluunt; non poteſt his, quae ab oſſe. Ac ne his quidem

l. 1. M. F. P. *propoſitus eſt. Quibus.* *l.* 11. M. F. P. om. &. *l.* 16. M. F. P. *crimen eſt noſſe.* *l.* ead. M. F. P. *alteri.* *l.* 17. M. F. P. *alteri.* *l.* 21. M. F. P. *neceſſario.* *l.* 30. M. F. P. *fere.* *l.* 34. M. F. P. *ſub.*

dem ſuccurritur, quibus pituita utrinque deſcendit: quia levata altera parte, nihilominus altera infeſtat.

Quid ſit autem, hac ratione cognoſcitur. Raſo capite ea medicamenta, quibus in lippitudine pituita ſuſpenditur, a ſuperciliis uſque ad verticem illini debent: ſi ſicci oculi eſſe coeperunt, apparet per eas venas, quae ſub cute ſunt, irrigari: ſi nihilominus madent, manifeſtum eſt ſub oſſe deſcendere: ſi eſt tumor, ſed levior, duplex vitium eſt. Plurimi tamen ex laborantibus reperiuntur, quos ſuperiores venae exerceant; ideoque pluribus etiam opitulari licet. Idque non in Graecia tantummodo, ſed in aliis quoque gentibus celebre eſt: adeo ut nulla medicinae pars magis per nationes quaſque expoſita ſit.

Reperti in [1] Graecia ſunt, qui novem lineis cutem capitis inciderent: duabus in occipitio rectis, una ſuper eas tranſverſa: dein duabus ſuper aures, una inter eas item tranſverſa: tribus denique inter verticem & frontem rectis. Reperti ſunt, qui a vertice recta eas lineas ad tempora deducerent; cognitiſque, ex motu maxillarum, muſculorum initiis, leviter ſuper eos cutem inciderent, diductiſque per retuſos hamos oris, insererent linamenta ſic, ut neque inter ſe cutis antiqui fines committerentur, & in medio caro increſceret, quae venas, ex quibus ad oculos tranſiret, adſtringeret. Quidam etiam atramento duas lineas duxerunt a media aure ad mediam alteram

l. 11. M. P. *humor.* *l.* 19. M. F. P. *quoque.* *l.* 23. M. F. P. om. *denique.* *l.* 24. M. F. P. *capite.* *l.* 25. M. F. P. *recte.* *l.* 28. M. F. P. *inductiſque.* *l.* 29. M. F. P. om. *ſic.* *l.* 32. M. F. P. *quibus humor. ad.*

1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurgic. Part. I. c. 4.

teram aurem, deinde a naribus ad verticem; tum ubi lineae committebantur, ſcalpello inciderunt; & poſt ſanguinem effuſum, os ibidem aduſſerunt. Nihilominus autem & in temporibus, & inter frontem atque verticem eminentibus venis idem candens ferrum admoverunt.

Frequens curatio eſt, venas in temporibus adurere, quae fere quidem in ejuſmodi malo tument: ſed tamen, ut inflentur magiſque ſe oſtendant, cervix ante modice deliganda eſt. Tenuibus autem ferramentis, & retuſis venae adurendae; donec in oculos pituitae curſus conquieſcat. Id enim ſignum eſt quaſi excaecatorum itinerum, per quae humor ferebatur.

Valentior tamen medicina eſt, ubi tenues conditaeque venae ſunt, ideoque legi non poſſunt, eodem modo cervice deligata [1], retentoque ab ipſo ſpiritu, quo magis venae prodeant, atramento notare eas contra tempora, & inter verticem ac frontem: deinde cervice reſoluta, qua notae ſunt, venas incidere, & ſanguinem mittere: ubi ſatis fluxit, tenuibus ferramentis adurere. contra tempora quidem, timide: ne ſubjecti muſculi, qui maxillas tenent, ſentiant: inter frontem vero & verticem, vehementer ſic, ut ſquama ab oſſe recedat.

Efficacior tamen etiamnum eſt Afrorum curatio, qui verticem uſque ad os adurunt ſic, ut ſquamam remittat. Sed nihil melius eſt, quam quod in Gallia quoque Comata fit, ubi venas in temporibus & in ſuperiore

l. 3. M. F. P. *ſanguine.* *l.* ead. F. *effuſo.* M. P. *fuſo.* *l.* 6. M. F. P. *calvariam.* *l.* 12. M. F. P. *que.* *l.* 13. M. F. P. *oculis.* *l.* 18. M. F. P. om. *ſunt.* *l.* 29. M. F. P. *ut ſic.*

1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. Part. I. c. 3.

periore capitis parte legunt. Aduſta quo modo curanda ſint, jam explicui. Nunc illud adjicio: neque ut cruſtae decidant, neque ut ulcus impleatur, aduſtis venis, eſſe properandum; ne vel ſanguis erumpat, vel cito pus ſupprimatur: cum per hoc ſiccefcere eas partes opus ſit; per illud exhauriri opus non ſit. Si quando tamen ſanguis eruperit, infrianda medicamenta eſſe, quae ſic ſanguinem ſuppriment, ut ne adurant. Quemadmodum autem venae deligendae ſint, quidque lectis his faciendum ſit, cum venero ad crurum varices, dicam,

Cap. VIII.

De Aurium morbis, qui manu & ſcalpello curantur.

Verum ut oculi multiplicem curationem, etiam manus exigunt: ſic in auribus admodum pauca ſunt, quae in hac medicinae parte tractentur. Solet tamen evenire vel a prima natali die protinus, vel poſtea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut foramen [1] in ea nullum ſit, ideoque audiendi uſu careat. Quod ubi incidit, ſpecillo tentandum eſt, altene id repletum, an in ſummo tantum glutinatum ſit. Nam ſi alte eſt, prementi non cedit: ſi in ſummo, ſpecillum protinus recipit. Illud attingi non oportet; ne ſine effectus ſpe oriatur diſtentio nervorum, & ex ea mortis periculum ſit: hoc facile curatur. Nam qua cavum eſſe debet, vel medicamentum aliquod impo-

l. 9. M. F. P. *infricanda. l.* 10. M. F. P. om. *ut.*

1 Aeginet. VI. 23.

imponendum eſt ex adurentibus, vel candente ferro aperiendum, vel etiam ſcalpello incidendum. Cumque id patefactum, & jam ulcus purum eſt, injicienda eo pinna eſt, illita medicamento cicatricem inducente: circaque id, medicamentum dandum, ut cutis circa pinnam ſaneſcat; quo fit, ut ea remota, poſtea facultas audiendi ſit.

At ubi aures perforatae ſunt, & offendunt, trajicere id cavum celeriter candente acu ſatis eſt, ut leniter ejus orae exulcerentur; aut etiam adurente medicamento idem exulcerare: poſtea deinde imponere id quod purget; tum quod eum locum repleat, & cicatricem inducat. Quod ſi magnum id foramen eſt, ſicut ſolet eſſe in his, qui majora pondera auribus geſſerunt, incidere, quod ſuper eſt, ad extremum oportet: ſupra deinde oras ſcalpello exulcerare, & poſtea ſuere, ac medicamentum, quo id glutinetur, imponere. Tertium eſt, ſi quid ibi curti eſt, ſarcire. quae res cum in labris quoque & naribus fieri poſſit, eandem autem curationem habet, ſimul explicanda eſt.

CAP. IX.

Curta in auribus, labriſque ac naribus, quomodo ſarciri & curari poſſint. [1]

CURTA igitur in his tribus, ac ſi qua parte parva ſunt, curari poſſunt: ſi qua majora ſunt, aut non accipiunt curationem, aut ita per hanc ipſam deforman-

l. 4. M. *cojicienda.* F. P. *conjicienda.* *l.* 6. M. F. P. *idem.* *l.* 10. M. F. P. *aures in viro puta perforatae.* *l.* 12. M. F. *ora.* *l.* 16. M. F. P. *& ſic cicatricem.* *l.* 25. M. F. P. *etiam.* *l.* 31. M. F. P. *paria.* *l.* 32. M. F. *recipiunt.*

1 Aeginet. III. 24. VI. 25.

mantur, ut minus indecora ante fuerint. Atque in aure quidem & naribus deformitas ſola timeri poteſt: in labris vero, ſi nimium contracta ſunt, uſus quoque neceſſario jactura fit; quia minus facile & cibus aſſumitur, & ſermo explicatur. Neque enim creatur ibi corpus; ſed ex vicino adducitur. quod etſi in levi mutilatione, & nihil eripere, & fallere oculum poteſt; in magna, non poteſt. Neque ſenile autem corpus, neque quod mali habitus eſt, neque in quo difficulter ulcera ſaneſcunt, huic medicinae idoneum eſt: quia nuſquam aut celerius cancer occupat, aut difficilius tollitur.

Ratio curationis ejuſmodi eſt: id quod curtatum eſt, in quadratum redigere; ab interioribus ejus angulis lineas tranſverſas incidere, quae citeriorem partem ab ulteriore ex toto diducant; deinde ea, quae ſic reſolvimus, in unum adducere. Si non ſatis junguntur, ultra lineas, quas ante fecimus, alias duas lunatas, & ad plagam converſas immittere, quibus ſumma tantum cutis diducatur: ſic enim fit, ut facilius quod adducitur, ſequi poſſit. quod non vi cogendum eſt; ſed ita adducendum, ut ex facili ſubſequatur, & demiſſum non multum recedat.

Interdum tamen ab altera parte cutis haud omnino adducta deformem, quem reliquit locum, reddit. Hujusmodi loci altera pars incidenda, altera intacta habenda eſt. Ergo neque ex imis auribus, neque ex me-

l. 4. M. P. *neceſſarii.* *l.* 8. M. F. P. om. *etſi.* *l.* ead. M. F. P. *mutulatione.* *l.* 14. M. F. P. om. *aut.* *l.* 17. M. F. P. *curatum.* *l.* 31. Alii *repoſuimus.* *l.* 30. M. F. P. *autem.*

medio naſo imiſve narium partibus, neque ex angulis labrorum quicquam attrahere tentabimus. Utrinque autem petemus, ſi quid ſummis auribus, ſi quid imis aut mediis naribus, aut mediis labris deerit. Quae tamen interdum etiam duobus locis curtata eſſe conſuerunt: ſed eadem ratio curandi eſt. Si cartilago in eo, quod inciſum eſt, eminet, excidenda eſt: neque enim aut glutinatur, aut acu tuto trajicitur. Neque longe tamen excidi debet, ne inter duas oras liberae cutis utrinque coitus puris fieri poſſit. Tum junctae orae inter ſe ſuendae ſunt, utrinque cute apprehenſa; & qua priores lineae ſunt, ea quoque ſuturae injiciendae ſunt. Siccis locis, uti naribus, illita ſpuma argenti, ſatis proficit. In interiores vero, lunataſque plagas, linamentum dandum eſt; ut caro increſcens vulnus impleat. Summaque cura, quod ita ſutum eſt, tuendum eſſe, apparere ex eo poteſt, quod de cancro ſupra poſui. Ergo etiam tertio quoque die fovendum erit vapore aquae calidae, rurſuſque idem medicamentum injiciendum. quo fere ſeptimo die glutinatum eſt. Tum ſuturae eximi, & ulcus ad ſanitatem perduci debet.

CAP. X.

De Polypo. [1] 380.

POLYPUM vero, qui in naribus naſcitur, praecipue ferro curari jam alias poſui. Ergo etiam hunc ferramento acuto, in modum [2] ſpathae facto, reſolvere ab

l. 1. M. P. *imis venarum. l.* 4. M. F. P. *imis ſi quid aut medio naſo aut. l. 6.* M. F. P. *curata. l.* 16. M. F. P. *ut in. l.* 17. M. P. *ulteriores. l.* 25. M. F. P. *ſereque. l.* 27. M. *debent. l.* 30. M. F. P. *De polypi curatione per ferrum.*

1 Aeginet. VI. 25. H. F. Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 24. 25. 2 De hac conſule Rhodium ad Scribon. Largum. pag. 46.

ab oſſe oportet: adhibita diligentia, ne infra cartilago laedatur; in qua difficilis curatio eſt. Ubi abſciſſus eſt, unco ferramento extrahendus eſt. Tum implicitum linamentum, vel aliquid ex penicillo reſpergendum eſt medicamento, quo ſanguis ſupprimitur, eoque nares leniter implendae. Sanguine ſuppreſſo, linamento ulcus purgandum eſt. Ubi purum eſt, eo pinna,
439, 5. eodem modo, quo in aure ſupra poſitum eſt, medicamento illita, quo cicatrix inducitur, intus demittenda, donec ex toto id ſaneſcat.

Cap. XI.

379. *De Ozena.*

Id autem vitium, quod ὄζαινα a Graecis vocatur, ſi medicamentis non cederet, quemadmodum manu curandum eſſet, apud magnos Chirurgos non reperi. Credo, quia res raro ad ſanitatem ſatis proficit; cum aliquod in ipſa curatione tormentum habeat. Apud quoſdam tamen poſitum eſt, vel ſubtilem fiſtulam, vel eodem ſcriptorium calamum [1] in narem eſſe conjiciendum, donec ſurſum ad os perveniat: tum per id tenue ferramentum candens dandum eſſe ad ipſum os: deinde aduſtum locum purgandum eſſe aerugine & melle: ubi purus eſt, lycio ad ſanitatem perducendum. Vel narem incidendam eſſe ab ima parte ad os, ut & conſpici locus poſſit, & facilius candens ferramentum admoveri. Tum ſui narem debere; & aduſtum quidem

l. 8. M. F. P. *vulnus.* *l.* 23. M. F. *ſutilem.* H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. P. I. c. 26. p. 104. & 106. legit *fictilem.* *l.* 24. F. *cojiciendum.* *l.* 31. M. F. *una.*

1 Hodierni Chirurgi argenteum habent. H. F. ab Aquap. Oper. Chir. P. I. cap. 26.

dem ulcus eadem ratione curari: ſuturam vero illini vel ſpuma argenti, vel alio glutinante.

CAP. XII.

De Oris vitiis, quae manu & ferro curantur.

1. *De Dentibus.* [1] 381.

IN ore quoque quaedam manu curantur. Ubi in primis dentes nonnunquam moventur, modo propter radicum imbecillitatem, modo propter gingivarum marceſcentium vitium. Oportet in utrolibet candens ferramentum gingivis admovere, ut leviter attingat; non ut inſidat. Aduſtae gingivae melle illinendae, & mulſo eluendae ſunt. Ut pura ulcera eſſe coeperunt, arida medicamenta infrianda ſunt ex his, quae reprimunt.

Si vero dens dolores movet, eximique eum, quia medicamenta nihil adjuvant, placuit, circumradi debet, ut gingiva ab eo [2] reſolvatur; tum is concutiendus eſt. Eademque facienda, donec bene moveatur. nam dens haerens cum ſummo periculo evellitur, ac nonnunquam maxilla loco movetur [3]. Idque etiam majore periculo in ſuperioribus dentibus fit; quia poteſt tempora oculoſve concutere. Tum, ſi fieri poteſt, manu; ſi minus, forcipe [4] dens excipiendus eſt.

At ſi exeſus eſt ante, id foramen vel [5] linamento, vel bene accommodato plumbo replendum eſt, ne ſub forcipe confringatur. Recta

l. 10. M. P. *areſcentium.* *l.* 16. M. F. P. *infricanda.* *l.* ead. F. *iisque.* *l.* 22. M. P. *eaque.* *l.* 28. M. F. P. *forſice.* *l.* 30. M. F. P. *ac.* *l.* 32. M. F. P. *forſice.*

1 Aegin. III. 26. 2 Id ſaepenumero ſufficit teſte Simone Paulo Quadr. Botan. p. 151. 3 Imo pars avellitur, quod aliquando ipſe vidi. 4 Vide figuram apud Rhodium ad Scrib. Largum, p. 94. 5 Aeginet. VI. 28.

Recta vero forceps ducendus eſt, ne inflexis radicibus os rarum, cui dens inhaeret, parte aliqua frangatur. Neque ideo nullum ejus rei periculum eſt; utique in dentibus brevibus, qui fere longiores radices habent: ſaepe enim forceps, cum dentem comprehendere non poſſit, aut fruſtra comprehendat, os gingivae prehendit & frangit.

Protinus autem, ubi plus ſanguinis profluit, ſcire licet, aliquid ex oſſe fractum eſſe. Ergo ſpecillo conquirenda eſt teſta, quae receſſit, & vulſella protrahenda eſt: ſi non ſequitur, incidi gingiva debet, donec labans oſſi teſta recipiatur. Quod ſi fractum ſtatim non eſt, ſed intumeſcit extrinſecus maxilla, ut os hiare non poſſit, foris imponendum calidum ex farina & fico cataplaſma eſt, donec ibi pus moveatur: tum incidi gingiva debet. Pus quoque multum profluens, oſſis fracti nota eſt. Itaque etiam tum id extrahi convenit. Nonnunquam etiam, eo laeſo, fiſſura fit, quae eradi debet.

Dens autem ſcaber, qua parte niger eſt, radendus eſt, illinenduſque roſae flore contrito, cui gallae quarta pars & altera myrrhae ſit adjecta, continendumque ore crebro vinum meracum. Atque in eo caſu velandum caput, ambulatione multa, fricatione capitis, cibo non acri utendum eſt.

At, ſi ex ictu vel alio caſu aliqui labant dentes, auro cum his, qui bene haerent, vinciendi ſunt; continendaque ore reprimentia,

---

l. 1. M. F. P. *forſex.* *l.* ead. M. F. P. *ducenda.* *l.* 2. M. F. P. *earum.* *l.* 6. M. F. P. *forſex.* *l.* 13. M. P. *volſella.* *l.* 15. F. P. *oſſis.* *l.* ead. M. F. P. *factum.* *l.* 16. M. F. P. *indureſcit.* *l.* 17. F. P. *is.* M. *his.* *l.* ead. M. F. P. *ſed.* *l.* 23. M. F. P. *fiſtula.* *l.* 30. M. F. P. *frictione.*

mentia, ut vinum, in quo malicorium decoctum, aut in quod galla candens conjecta ſit. Si quando etiam in pueris ante dens naſcitur, quam prior excidat is, qui cadere debuit, circumradendus & evellendus eſt; is, qui natus eſt in locum prioris, quotidie digito adurgendus, donec ad juſtam magnitudinem perveniat. Quotieſcunque dente exempto radix relicta eſt, protinus ea quoque ad id facto forcipe, quam ῥιζάγραν [1] Graeci vocant, eximenda eſt.

2. *De Tonſillis induratis.* 383.

Tonſillas autem, quae poſt inflammationes induruerunt, † ἀντιάδες autem a Graecis appellantur, cum ſub levi tunica ſint, oportet digito circumradere & evellere: ſi ne ſic quidem reſolvuntur, hamulo excipere, & ſcalpello excidere: tum ulcus aceto eluere, & illinire vulnus medicamento, quo ſanguis ſupprimitur.

3. *De Uva.* 389.

Uva, ſi cum inflammatione deſcendit, dolorique eſt, & ſubrubicundi coloris, praecidi ſine periculo non poteſt: ſolet enim multum ſanguinem effundere, itaque melius eſt iis uti, quae alias propoſita ſunt. Si vero inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem ea ultra juſtum modum a pituita diducta eſt, & tenuis, acuta, alba eſt, praecidi debet. Itemque, ſi ima, livida & craſſa; ſumma, tenuis eſt. Neque quicquam commodius eſt, quam vulſella apprehendere, ſub eaque, quod volumus, excidere. Neque enim ullum periculum eſt, ne

l. 2. M. F. P. *quo.* *l.* 3. M. F. P. *alter.* *l.* 5. M. F. P. *circum purgandus.* *l.* 10. M. F. P. *forfice.* *l.* 11. M. F. P. ῥίζαν. *l.* 12. M. F. P. om. *De Tonſillis induratis.* *l.* 14. M. F. ἀνδιάδες. *l.* 20. M. F. P. *ſupprimatur.* *l.* 26. M. P. *his.* *l.* 29. M. F. *deducta.* *l.* 32. M. F. P. *prehendere.*

1 Vide Rhodium ad Scrib. Largum. pag. 94.

ne plus minuſve praecidatur : cum liceat tantum infra vulſellam relinquere , quantum inutile eſſe manifeſtum eſt ; idque praecidere , quo longior uva eſt , quam eſſe naturaliter debet. Poſt curationem eadem facienda ſunt , quae in tonſillis proxime poſui.

4. *De Lingua.*

387. Lingua vero quibuſdam cum ſubjecta parte a primo natali die juncta eſt : qui ob id ne [1] loqui quidem poſſunt. Horum extrema lingua vulſella apprehendenda eſt , ſub eaque membrana incidenda : magna cura habita, ne venae, quae juxta ſunt, violentur , & profuſione ſanguinis noceant. Reliqua curatio vulneris in prioribus poſita eſt. Et plerique quidem , ubi conſanuerunt , loquuntur. Ego autem cognovi , qui ſuccisa lingua , cum abunde ſuper dentes eam promeret , non tamen loquendi facultatem conſecutus eſt. Adeo in medicina , etiam , ubi perpetuum eſt , quod fieri debet , non tamen perpetuum eſt id , quod conſequi convenit.

5. *De Abſceſſu ſub lingua.* [2]

Sub lingua quoque interdum aliquid abſcedit ; quod fere conſiſtit in tunica , doloreſque magnos movet. Quod ſi exiguum eſt , incidi ſemel ſatis eſt : ſi majus , ſumma cutis uſque ad tunicam excidenda eſt ; deinde utrinque orae hamulis excipiendae , & tunica , undique circumdata , liberanda eſt : magna diligentia per hanc curationem habita , ne qua major vena incidatur.

6. *De*

---

l. 20. M. F. P. *premeret.* *l.* 24. M. P. *ſequi.* *l.* 33. M. P. *omnem.*

1 Aeginet. VI. 29. 2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 36.

6. *De Labris.* [1]

Labra autem ſaepe finduntur, eaque res habet cum dolore etiam hanc moleſtiam, quod ſermo prohibetur; qui ſubinde eas rimas cum dolore diducendo ſanguinem citat. Sed has ſi in ſummo ſunt, medicamentis curare commodius eſt, quae ad ulcera oris fiunt: ſi vero altius deſcenderunt, neceſſarium eſt tenui ferramento adurere. quod ſpathae ſimile, quaſi tranſcurrere, non imprimi debet. poſtea facienda eadem ſunt, quae in naribus aduſtis expoſita ſunt.

CAP. XIII.

De Cervicis vitio.

At in cervice, inter cutem & aſperam arteriam, tumor increſcit (βρογχοκήλην [2] Graeci vocant) quo, modo caro hebes, modo humor aliquis, melli aquaeve ſimilis, includitur: interdum etiam minutis oſſibus pili immiſti. Ex quibus quicquid eſt, quod tunica continetur, poteſt adurentibus medicamentis curari. Quibus ſumma cutis cum ſubjecta tunica exuritur. quo facto, ſive humor eſt, profluit; ſive quid denſius, digitis educitur: tum ulcus ſub linamentis ſaneſcit. Sed ſcalpelli curatio brevior eſt. Medio tumor una linea inciditur uſque ad tunicam: deinde vitioſus ſinus ab integro corpore digito ſeparatur, totuſque cum velamento ſuo eximitur: tum aceto, cui vel ſalem vel nitrum aliquis adjecit, eluitur; oraeque una ſutura junguntur; caeteraque eadem, quae in aliis ſu-

---

l. 12. M. F. P. *auribus.* *l.* 14. M. F. P. *De cervicis vitio & curatione.* *l.* 23. M. F. P. *ſuperjecta.* *l.* ead. ed. Aldi & Stephani *exeditur.* Alii *exoritur.* *l.* 27. M. F. P. *tumore.*

1 Oribaſ. de Loc. Affect. IV. 56. 2 Aeginet. VI. 38.

ſuturis, ſuperinjiciuntur: leniter deinde, ne fauces urgeat, deligatur. Si quando autem tunica eximi non potuerit, intus inſpergenda adurentia, linamentiſque id curandum, & caeteris pus moventibus.

392.

Cap. XIV.

De Umbilici vitiis. 1

Sunt etiam circa umbilicum plura vitia; de quibus, propter raritatem, inter auctores parum conſtat. Veriſimile autem, id a quoque praetermiſſum, quod ipſe non cognoverat: a nullo id, quod non viderat, fictum. Commune omnibus eſt, umbilicum indecore prominere. Cauſae requiruntur? Meges tres has poſuit: modo inteſtinum eo irrumpere, modo omentum, modo humorem. Soſtratus nihil de omento dixit. Duobus iiſdem adjecit, carnem ibi interdum increſcere, eamque modo integram eſſe, modo carcinomati ſimilem. Gorgias ipſe quoque omenti mentionem omiſit: ſed eadem tria cauſatus, ſpiritum quoque interdum eo dixit irrumpere. Heron omnibus his quatuor poſitis, & omenti mentionem habuit, & ejus, quod ſimul & omentum & inteſtinum habuerit.

Quod autem horum ſit, his indiciis cognoſcitur. Ubi inteſtinum prolapſum eſt, tumor neque durus, neque mollis eſt: omni frigore minuitur; non ſolum ſub omni calore, ſed etiam retento ſpiritu creſcit: ſonat interdum; atque, ubi reſupinatus eſt aliquis, relapſo inteſtino, ipſe deſidit. Ubi vero

l. 5. M. F. P. *eſt.* *l.* 23. P. *Hieron.* *l.* 27. ed. Aldi & Stephani *Quid.* *l.* 30. M. F. P. *frigore comminuitur.* *l.* 33. M. F. P. *delapſo.*

1 Aeginet. VI. 51. H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. I. c. 52.

vero omentum eſt, caetera ſimilia ſunt, tumor mollior, & ab ima parte extenuatus in verticem eſt; ſi quis apprehendit, elabitur. Ubi utrumque eſt, indicia quoque mixta ſunt, & inter utrumque mollities. At caro durior eſt, ſemperque etiam reſupinato corpore tumet, prementique non cedit, prioribus facile cedentibus. Si vitioſa eſt, eaſdem notas habet, quas in carcinomate expoſui. Humor autem, ſi premitur, circumfluit. At ſpiritus preſſus cedit, ſed protinus redit: reſupinato quoque corpore tumorem in eadem figura tenet.

Ex his id, quod ex ſpiritu vitium eſt, medicinam non admittit. Caro quoque, carcinomati ſimilis, cum periculo tractatur. itaque omittenda eſt. Sana excidi debet; idque vulnus linamentis curari. Humorem quidam vel inciſo ſummo tumore effundunt, & vulnus iiſdem linamentis curant. In reliquis variae ſententiae ſunt. Ac reſupinandum quidem corpus eſſe, res ipſa teſtatur; ut in uterum, ſive inteſtinum, ſive omentum eſt, relabatur. Sinus vero umbilici, tum vacuus, a quibuſdam duabus regulis excipitur; vehementerque earum capitibus deligatis, ibi emoritur: a quibuſdam ad imum acu trajectatur, duo lina ducente; deinde utriuſque lini duobus capitibus diverſae partes adſtringuntur, (quod in uva quoque oculi fit:) 431, 15. 454, 26.
nam ſic id, quod ſupra vinculum eſt, moritur. Adjecerunt quidam, ut antequam vincirent, ſummum una linea inciderent; quo

l. 2. Aldina *una. l.* ead. M. F. P. *parte latus extenuatus. l.* 24. M. P. *delabatur. l.* 26. M. F. P. *exceptus eſt. l.* 28. Ald. *id vitium. l.* 34. M. F. P. addunt *exciderentque.*

quo facilius digito demiſſo, quod illuc irrupiſſet, depellerent: tum deinde vincirent. Sed abunde eſt, jubere ſpiritum continere, ut tumor, quantus maximus eſſe poteſt, ſe oſtendat: tum imam baſim ejus atramento notare; reſupinatoque homine, digitis tumorem eum premere, ut, ſi quid relapſum non eſt, manu cogatur: poſt haec, umbilicum attrahere, & qua nota atramenti eſt, lino vehementer adſtringere: deinde partem ſuperiorem aut medicamentis, aut ferro adurere, donec emoriatur: atque, ut caetera uſta, ulcus nutrire. Idque non ſolum ubi inteſtinum, vel omentum, vel utrumque eſt; ſed etiam, ubi humor eſt, optime proficit.

Sed ante quaedam viſenda ſunt, ne quod ex vinculo periculum ſit. Nam curationi neque infans, neque aut robuſtus annis, aut ſenex aptus eſt; ſed a ſeptimo fere anno ad quartum decimum. Deinde ei corpus idoneum eſt id, quod integrum eſt: at quod mali habitus eſt, quodque papulas, impetigines, ſimiliaque habet, idoneum non eſt. Levibus quoque tumoribus facile ſubvenitur: at in eorum, qui nimis magni ſunt, curatione periculum eſt. Tempus autem anni & autumnale, & hibernum vitandum eſt. Ver idoneum maxime eſt. Ac prima aeſtas non aliena eſt. Praeter haec, abſtinere pridie debet. Neque id ſatis eſt: ſed alvus quoque ei ducenda eſt; quo facilius omnia quae exceſſerunt, intra uterum conſidant.

Cap.

---

l. 2. M. F. P. *vinxerunt.* *l.* 7. M. F. P. *delapſum.* *l.* 34. M. F. P. *alvum.*

CAP. XV.

Quomodo Aqua hydropicis emittatur. [1]

AQUAM his, qui hydropici ſunt, emitti oportere, alias [2] dixi. nunc, quemadmodum id fiat, dicendum. Quidam autem ſub umbilico, fere quatuor interpoſitis [3] digitis a ſiniſtra parte; quidam, ipſo umbilico perforato, id facere conſueverunt: quidam, cute primum aduſta, deinde interiore abdomine inciſo; quia, quod per ignem diviſum eſt, minus celeriter coit. Ferramentum autem demittitur magna cura habita, ne qua vena incidatur. Id tale eſſe debet, ut fere tertiam digiti partem latitudo mucronis impleat: demittendumque ita eſt, ut membranam quoque tranſeat, qua caro ab interiore parte finitur: eo tum plumbea aut aenea fiſtula injicienda eſt, vel recurvatis in exteriorem partem labris, vel eadem circumcingente quadam remora; ne tota intus delabi poſſit. Hujus ea pars, quae intra, paulo longior eſſe debet, quam quae extra; ut ultra interiorem membranam procedat. Per hanc effundendus humor eſt: atque ubi major pars ejus evocata eſt, claudenda demiſſo linteolo fiſtula eſt; & in vulnere, ſi id uſtum non eſt, relinquenda. Deinde per inſequentes dies circa ſingulas heminas emittendum, donec nullum aquae veſtigium appareat. Quidam tamen etiam non uſta cute, protinus fiſtulam recipiunt, & ſuper vulnus ſpongiam expreſſam ex aqua frigida, vel ex aceto deligant: deinde poſtero

l. 5. M. F. *dicendum eſt.* *l.* 6. M. F. *autem qui ſub.* *l.* 8. M. F. P. om. *id.* *l.* ead. M. F. P. *conſuerunt.* *l.* 18 M. F. *cojicienda.* *l.* 19. M. F. P. *in media.* *l.* 20. M. F. P. *circumſurgente.* *l.* ead. F. om. *quadam remora.* M. *quadam mora.* P. *quodam nodo.* *l.* 23. M. F. P. *ulteriorem.* *l.* 25. M. F. P. *cludenda.* *l.* 32. M. F. P. ignorant *ex aqua frigida, vel ex aceto.*

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. 1. c. 54. 2 Libro III. c. 21. 3 Aeginet. V. 50.

ſtero die rurſus fiſtulam demittunt (quod recens vulnus paululum diductum patitur) ut, ſi quid humoris ſupereſt, emittatur: idque bis ita feciſſe contenti ſunt.

Cap. XVI.

De Ventre ictu perforato, & Inteſtinis vulneratis.[1]

Nonnunquam autem venter ictu aliquo perforatur; ſequiturque, ut inteſtina evolvantur. Quod ubi incidit, protinus conſiderandum eſt, an integra ea ſint; deinde, an his color ſuus maneat. Si tenuius inteſtinum perforatum eſt, nihil profici poſſe, jam retuli. Latius inteſtinum ſui poteſt: non quod certa fiducia ſit; ſed quod dubia ſpes, certa deſperatione ſit potior. † interdum enim glutinatur. Tum, ſi utrumlibet inteſtinum lividum, aut pallidum, aut nigrum eſt, quibus illud quoque neceſſario accedit, ut ſenſu careat, medicina omnis inanis eſt. Si vero adhuc ea ſui coloris ſunt, cum magna feſtinatione ſuccurrendum eſt: momento enim alienantur externo & inſueto ſpiritu circumdata. Reſupinandus autem homo eſt, coxis erectioribus; &, ſi anguſtius vulnus eſt, quam ut inteſtina commode refundantur, incidendum eſt, donec ſatis pateat. Ac, ſi jam ſicciora inteſtina ſunt, perluenda aqua ſunt, cui paululum admodum olei ſit adjectum. Tum miniſter oras vulneris leniter diducere manibus ſuis, vel etiam duobus hamis, membranae interiori injectis,

l. 2. M. F. P. *paulum.* *l.* 6. M. F. P. *De inteſtinorum vulneratorum curationibus.* *l.* 30. M. F. P. *paulum.* *l.* 32. M. F. P. *leviter.*

1 H. F. ab Aquapendente Operat. Chirurg. P. 1. c. 55.

tis, debet: medicus priora ſemper inteſtina, quae poſteriora prolapſa ſunt, condere ſic, ut orbium ſingulorum locum ſervet. Repoſitis omnibus, leniter homo concutiendus eſt. quo fit, ut per ſe ſingula inteſtina in ſuas ſedes reducantur, & in his conſidant. His conditis, omentum quoque conſiderandum eſt: ex quo, ſi quid jam nigri & emortui eſt, forfice excidi debet: ſi quid integrum eſt, leniter ſuper inteſtina reduci: ſutura autem, neque ſummae cutis, neque interioris membranae per ſe, ſatis proficit; ſed utriuſque. Et quidem e duobus linis facienda eſt, & ſpiſſior quam alibi; quia & rumpi facilius motu ventris poteſt, & non aeque magnis inflammationibus pars ea expoſita eſt. Igitur in duas acus fila conjicienda, eaeque duabus manibus tenendae: & prius interiori membranae ſutura injicienda eſt ſic, ut ſiniſtra manus in dexteriore ora, dextra in ſiniſteriore a principio vulneris orſa, ab interiori parte in exteriorem acum immittat. quo fit, ut ab inteſtinis ea pars ſemper acuum longe ſit, quae acuta; propinqua, quae retuſa eſt. Semel utraque parte trajecta, permutandae acus inter manus ſunt, ut ea ſit in dextra, quae fuit in ſiniſtra, ea veniat in ſiniſtram, quam dextra continuit: iterumque eodem modo per oras immittendae ſunt: atque ita tertio & quarto, deincepsque permutatis inter manus acubus includenda plaga. Poſt haec, eadem fila, eaedemque acus ad cutem transferendae, ſimilique ratione ei quoque parti utra-

l. 6. M. F P. *diducantur.* *l.* 10. M. F. P. *leviter.* *l.* ead. M. F. P. *diduci.* *l.* 13. M. F. P. om. *e.* *l.* 14. M. F. P. *vincienda.* *l.* ead. M. F. P. om. *&.* *l.* 17. M. F. P. *duabus.* *l.* ead. P. *acubus.* *l.* 17. P. *trajicienda.* *l.* 18. M. F. P *eaque.* *l.* ead. M. F. P. *tenenda.* *l.* 25. M. F. P. om. *acuta; propinqua.* *l.* 33. M. F. P. om. *acus.*

utraque ſutura injicienda; ſemper ab interiore parte acubus venientibus, ſemper inter manus trajectis. Dein glutinantia injicienda. Quibus aut ſpongiam, aut ſuccidam lanam ex aceto expreſſam accedere debere, manifeſtius eſt, quam ut ſemper dicendum ſit. Impoſitis his leniter deligari venter debet.

Cap. XVII.

De Interiore membrana abdominis rupta. [1]

Interdum tamen vel ex ictu aliquo, vel retento diutius ſpiritu, vel ſub gravi faſce, interior abdominis membrana, ſuperiore cute integra, rumpitur. Quod feminis quoque ex utero ſaepe evenire conſuevit: fitque praecipue circa ilia. Sequitur autem, cum ſuperior caro mollis ſit, ut non ſatis inteſtina contineat, hiſque intenta cutis indecora intumeſcat. Atque id quoque aliter atque aliter curatur. Quidam enim per acum duobus linis ad imam baſim immiſſis ſic utrinque devinciunt, quemadmodum & in umbilico, & in uva
449, 32. poſitum eſt, ut, quicquid ſuper vinculum eſt, emoriatur. Quidam medium tumorem excidunt, ad ſimilitudinem myrtacei folii (quod ſemper eodem modo ſervandum eſſe jam poſui) & tum oras ſutura jungunt. Commodiſſimum eſt autem, reſupinato corpore, experiri manu, qua parte is tumor maxime cedat, quia neceſſe eſt, ea parte rupta membrana ſit; quaque integra

---

l. 5. M. F. P. *impreſſam.* *l.* 7. M. F. P. *leviter.* *l.* 10. M. F. P. *parte.* *l.* 11. M. F. P. addunt *& qua ratione curanda ſit.* *l.* 21. M. F. P. *ab aliis.*

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. *I.* cap. 53.

gra eſt, ea magis obnitatur: tum, qua rupta videbitur, incidendae ſcalpello duae tunicae ſunt, ut exciſo medio, interior membrana utrinque recentem plagam habeat; quia, quod vetus eſt, ſutura non coit. Loco patefacto, ſi qua parte membrana non novam plagam, ſed veterem habet, tenuis excidenda habena eſt, quae tantum oras 467, 2. ejus exulceret. Caetera, quae ad ſuturam, reliquamque curationem pertinent, ſupra comprehenſa ſunt.

2. *De Varicibus ventris.*

Praeter haec evenit, ut in quorundam ventribus varices ſint, quarum quia nulla alia curatio eſt, quam quae in cruribus eſſe conſuevit, tum eam partem explanaturus, hanc quoque eo differo. 495, 16.

CAP. XVIII.

De Teſticulorum natura, & morbis. [1]

VENIO autem ad ea, quae in naturalibus partibus circa teſticulos oriri ſolent. quae quo facilius explicem, prius ipſius loci natura paucis proponenda eſt. Igitur teſticuli ſimile quiddam glandulis habent. nam ſanguinem non emittunt, & omni ſenſu carent: dolent autem in ictibus & inflammationibus tunicarum, quibus hi continentur. Dependent vero ab inguinibus per ſingulos nervos, quos κρεμαστῆρας Graeci nominant. cum quorum utroque binae deſcendunt & venae & arteriae. Haec autem tunica conteguntur tenui, nervoſa, ſine ſanguine, alba, quae ἐλυτροειδὴς a

l. 2. Edit. Aldi, Stephani aliaeque, *immittendae ſcalpello duae lineae.* Caeſarius legit *i. ſ. d. tunicae. l.* 8. M. F. P. *ora. l.* 9. M. F. P. *ſuturae. l.* 10. M. F. P. *reliquam. l.* ead. M. F. P. addunt *eorum. l.* 24. M. F. P. *medullis. l.* 27. M. F. P. *tunicae. l.* 32. M. F. P. *hae.*

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. I. c. 71.

a Graecis nominatur. Super eam valentior tunica eſt, quae interiori vehementer ima parte inhaeret. δαρτὸν Graeci vocant. Multae deinde membranulae venas & arterias, eoſque nervos comprehendunt; atque inter duas quoque tunicas ſuperioribus partibus tenues patulaeque ſunt. Hactenus propria utrique teſticulo & velamenta & auxilia ſunt. Communis deinde utrique, omnibuſque interioribus ſinus eſt, qui etiam conſpicitur a nobis. ὄσχεον Graeci, ſcrotum noſtri vocant. Iſque ab ima parte mediis tunicis leviter innexus, a ſuperiore tantum circumdatus eſt.

Sub hoc igitur plura vitia eſſe conſueverunt. quae modo ruptis tunicis; quas ab inguinibus incipere propoſui, modo his integris fiunt. ſiquidem interdum vel ex
398, 32. morbo primum inflammatur, deinde poſtea pondere abrumpitur, vel ex ictu aliquo protinus rumpitur tunica, quae diducere ab inferioribus partibus inteſtina debuit. Tum pondere eo devolvitur, aut omentum, aut etiam inteſtinum: atque ibi reperta via, paulatim ab inguinibus in inferiores quoque partes niſum, ſubinde nervoſas tunicas, & ob id, quod dixi patentes diducit. ἐντεροκήλην & ἐπιπλοκήλην Graeci vocant: apud nos indecorum, ſed commune his, herniae nomen eſt.

Deinde, ſi deſcendit omentum, nunquam in ſcroto tumor tollitur, ſive inedia fuit, ſive corpus huc illucve converſum, aut alio quovis modo collocatum: itemque ſi

l. 3. M. F. δαρτιὸν. *l.* 7. M. F. P. *leves parvulaeque.* *l.* 11. M. F. P. *jam.* *l.* 13. M. F. P. *innexus eſt.* *l.* 15. M. F. P. *conſuerunt.* *l.* 24. P. *at.* *l.* 25. M. F. *paulatim aut ab.* *l.* ead. M. F. om. *in.* *l.* 26. M. F. *miſſum.* P. *demiſſum.* *l.* 27. M. F. P. *ejus rei patentes.* *l.* 30. M. F. *hirneae.* *l.* 34. M. F. P. *aliquo.*

ſi retentus eſt ſpiritus, non magnopere increſcit, tactu vero inaequalis eſt, & mollis, & lubricus.

At ſi inteſtinum quoque deſcendit, tumor is ſine inflammatione modo minuitur, modo increſcit; eſtque fere ſine dolore, &, cum conquieſcit aliquis aut jacet, interdum ex toto deſidit, interdum ſic minuitur, ut in ſcroto exiguae reliquiae maneant: at ſub clamore, & ſatietate, & ſi ſub aliquo pondere is homo nixus eſt, creſcit: † frigore omni contrahitur, calore diffunditur: eſtque tum ſcrotum & rotundum, & tactu leve: idque, quod ſubeſt, lubricum eſt; ſi preſſum eſt, ad inguen revertitur; dimiſſumque, iterum cum quodam quaſi murmure devolvitur, & id quidem in levioribus malis evenit. Nonnunquam autem ſtercore accepto vaſtius tumet, retroque compelli non poteſt: adfertque tum dolorem & ſcroto, & inguinibus, & abdomini. Nonnunquam ſtomachus quoque affectus primum rufam bilem per os reddit, deinde viridem, quibuſdam etiam nigram.

Integris vero membranis interdum eam partem humor diſtendit. Atque ejus quoque ſpecies duae ſunt. Nam vel inter tunicas is increſcit, vel in membranis, quae ibi circa venas & arterias ſunt, ubi hae gravatae occalluerunt. Ac ne ei quidem humori, qui inter tunicas eſt, una ſedes eſt. Nam modo inter ſummam & mediam, modo inter mediam & imam conſiſtit.

Graeci

l. 4. M. *humor.* *l.* 9. M. F. P. *dividitur.* *l.* 10. M. F. P. *ſi.* *l.* 27. M. F. P. *diſtrindit.*

Graeci communi nomine, quicquid eſt,
468, 5. ὑδροκήλην appellant: noſtri vero, ſcilicet nullis diſcriminibus ſatis cognitis, hoc quoque ſub eodem nomine, quo priora, habent.

Signa autem quaedam communia ſunt, quaedam propria. Communia, quibus humor deprehenditur: propria, quibus locus. Humorem ſubeſſe diſcimus, ſi tumor eſt, nunquam ex toto ſe remittens, ſed interdum levior, aut propter famem, aut propter febriculam, maximeque in pueris: iſque mollis eſt, ſi non nimius humor ſubeſt; at, ſi is vehementer increvit, renititur ſicut uter repletus & arcte adſtrictus: venae quoque in ſcroto inflantur; &, ſi digito premimus, cedit humor, circumfluenſque id, quod non premitur, attollit; & tanquam in vitro cornuve per ſcrotum apparet; isque, quantum in ipſo eſt, ſine dolore eſt. Sedes autem ejus ſic deprehenditur. Si inter ſummam mediamque tunicam eſt, cum digitis duobus premimus, paulatim humor inter eos revertens ſubit: ſcrotum remiſſius & albidius eſt; ſi ducitur, aut nihil, aut paululum intenditur: teſticulus ea parte neque viſu, neque tactu ſentitur. At, ſi ſub media tunica eſt, intentum ſcrotum magis ſe attollit, adeo ut ſuperior coles ſub tumore deliteſcat.

Praeter haec aeque integris tunicis ramex innaſcitur. κιρσοκήλην Graeci appellant, cum venae intumeſcunt. Hae quandoque
468, 23. intortae [1], conglomerataeque ad ſuperiorem partem, vel ipſum ſcrotum implent, vel mediam

l. 2. M. F. P. *vero.* *l.* 3. M. F. *haec.* *l.* 8. M. P. *locis.* *l.* ead. M. F. P. *dicimus.* *l.* 14. M. P. *ſic ut.* *l.* 16. M. F. *preſſimus.* P. *preſſus.* *l.* 22. M. F. *preſſimus.* P. *preſſus.* *l.* 23. M. F. P. *ipſius.* *l.* 25. M. F. P. *parvulum.* *l.* 32. M. F. om. *cum.* *l.* ead. M. F. P. *quoque.*

1 De hac voce vide I. Rhodium de Acia, C. 15. p. 212.

mediam tunicam, vel imam: interdum etiam ſub ima tunica, circa ipſum teſticulum nervumque ejus, increſcunt. Ex his eae, quae in ipſo ſcroto ſunt, oculis patent: hae vero, quae mediae imaeve tunicae inſident, ut magis conditae non aeque quidem cernuntur, ſed tamen etiam viſui ſubjectae ſunt: praeterquam quod & tumoris aliquid eſt, pro venarum magnitudine & modo, & id prementi magis renititur, ac per ipſos venarum toros inaequale eſt; &, qua parte id eſt, teſticulus magis juſto dependet. Cum vero etiam ſuper ipſum teſticulum nervumque ejus id malum increvit, aliquanto longius teſticulus ipſe deſcendit, minorque altero fit, utpote alimento amiſſo.

Raro, ſed aliquando caro quoque inter tunicas increſcit. σαρκοκήλην Graeci vocant. 470, 17.

Interdum etiam ex inflammatione tumet ipſe teſticulus, ac febres quoque adfert; & niſi celeriter ea inflammatio conquievit, dolor ad inguina atque ilia pervenit; parteſque hae intumeſcunt, & nervus, ex quo teſticulus dependet, plenior fit, ſimulque indureſcit.

Super haec, inguen quoque nonnunquam ramices implent. βουβωνοκήλην appellant.[1] 471, 4.

CAP.

l. 4. M. F. *ea.* *l.* 25. M. F. P. om. & *l.* 29. M. F. P. *varices.*

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. P. 1. c. 72.

Cap. XIX.

De Teſticulorum curationibus communibus: & primo de inciſione & curatione Inguinis, vel Scroti.

His cognitis, de curatione dicendum eſt. In qua quaedam communia omnium ſunt, quaedam propria ſingulorum. Prius de communibus dicam. Loquar autem nunc de his, quae ſcalpellum deſiderant. nam quae vel ſanari non poſſint, vel aliter nutriri debeant, dicendum erit, ſimul ac ad ſpecies ſingulas venero. Inciditur autem interdum inguen, interdum ſcrotum. In utraque curatione homo ante per triduum bibere aquam; pridie abſtinere etiam a cibo debet: ipſo autem die collocari ſupinus: deinde, ſi inguen incidendum eſt, idque jam pube contegitur, ante radendum eſt: tum, extento ſcroto, ut cutis inguinis intenta ſit, id incidendum ſub imo ventre, qua cum abdomine tunicae inferiores committuntur. Aperiendum autem audacter eſt, donec ſumma tunica, quae ipſius ſcroti eſt, incidatur, perveniaturque ad eam, quae media eſt. Plaga facta, foramen deorſum verſus ſubeſt. In id demittendus eſt ſiniſtrae manus digitus index, ut deductis intervenientibus membranulis, ſinum laxet. † Miniſter autem, ſiniſtra manu comprehenſo ſcroto, ſurſum verſus eum debet extendere, & quam maxime ab inguinibus abducere; primum cum ipſo teſticulo, dum medicus omnes membranulas,

l. 12. M. F. om. *ac.* *l.* 13. M. F. *incidunt.* *l.* 15. M. F. P. om. *per.* *l.* 19. M. F. P. *eſt & tum.* *l.* 25. M. P. *qua.* *l.* 29. M. F. P. *ſimul.*

nulas, quae ſuper mediam tunicam ſunt, ſi digito diducere non poteſt, ſcalpello abſcindat: deinde ſine eo, ut is delapſus ipſi plagae jungatur, digitoque inde promatur, & ſuper ventrem cum duabus ſuis tunicis collocetur. Inde ſi qua vitioſa ſunt, circumcidenda ſunt. In quibus cum multae venae diſcurrant, tenuiores quidem praecidi protinus poſſunt, majores vero ante longiore lino deligandae ſunt; ne periculoſe ſanguinem fundant.

Sin media tunica vexata erit, aut ſub ea malum increverit, excidenda erit ſic, ut alte ad ipſum inguen praecidatur. Infra tamen non tota demenda eſt: nam quod ad baſin teſticuli vehementer cum ima tunica connexum eſt, excidi ſine ſummo periculo non poteſt. itaque ibi relinquendum eſt.

Idem in ima quoque tunica, ſi laeſa eſt, faciendum eſt. Sed non a ſumma inguinis plaga, verum infra paululum ea abſcindenda; ne, laeſa abdominis membrana, inflammationes moveat. Neque tamen nimium ex ea rurſum relinquendum eſt; ne poſtea ſinuetur, & ſedem eidem malo praeſtet,

Purgatus ita teſticulus per ipſam plagam cum venis, & arteriis, & nervo ſuo leniter demittendus eſt; videndumque, ne ſanguis in ſcrotum deſcendat, neve concretus aliquo loco maneat. Quae ita fient, ſi venis vinciendo medicus proſpexerit. Lina, quibus capita earum continebuntur, extra plagam dependere debebunt.

l. 2. M: F. P. *deducere.* *l.* ead. M. F. *abſcidat.* *l.* 22. M. F. P *paulum.* *l.* ead. M. F. *abſcidenda.* *l.* 25. M. F. P. *ſurſum.* *l.* 29. M. F. P. *leviter.*

bunt. quae, pure orto, ſine ullo dolore excident, Ipſi autem plagae injiciendae duae fibulae ſunt; & inſuper medicamentum, quo glutinetur.

Solet interdum ab altera ora neceſſarium eſſe aliquid excidi, ut cicatrix major & latior fiat. Quod ubi incidit, linamenta ſuper non fulcienda, ſed leviter tantum ponenda ſunt; ſupraque ea, quae inflammationem repellant, id eſt, ex aceto vel lana ſuccida, vel ſpongia: caetera eadem, quae, ubi pus moveri debet, adhibenda ſunt. At, cum infra incidi oportet, reſupinato homine, ſubjicienda ſub ſcroto ſiniſtra manus eſt; deinde id vehementer apprehendendum, & incidendum: ſi parvulum eſt, quod nocet, modice, ut tertia pars integra, ad ſuſtinendum teſticulum, infra relinquatur: ſi majus eſt, etiam amplius, ut paululum tantummodo ad imum, cui teſticulus inſidere poſſit, integrum maneat. Sed primo rectus ſcalpellus quam leviſſima manu teneri debet, donec ſcrotum ipſum diducat: tum inclinandus mucro eſt, ut tranſverſas membranas ſecet, quae inter ſummam mediamque tunicam ſunt, At, ſi vitium in proximo eſt, mediam tunicam attingi non oportet: ſi ſub illa quoque conditur, etiam illa incidenda eſt; ſicut tertia quoque, ſi illa vitium tegit. Ubicumque autem repertum malum eſt, miniſtrum ab inferiore parte exprimere moderate ſcrotum oportet: medicum, digito manubriolove ſcalpelli diducta inferiore parte, tunicam

l. 4. M. F. P. *glutinentur.* *l.* 20. M. F. P. *paulum.* *l.* 25. M. F. P. *tranſverſa.* *l.* ead. M. F. P. *membrana.* *l.* 31. M. F. P. om. *autem.* *l.* 33. M. F. P. *manubriolo.* *l.* ead. M. F. P. *ſcalpello.* *l.* ead. M. F. P. *diductam.* *l.* ead. M. F. P. *inferiorem.* *l.* ead. M. F. P. *partem.* *l.* ead. M. F. P. *tunica.*

cam extra collocare; deinde eam ferramento, quod a ſimilitudine corvum vocant incidere ſic, ut intrare duo digiti, index & medius poſſint: his deinde confectis; incidenda reliqua pars tunicae, & inter digitos ſcalpellus immittendus eſt, eximendumque aut effundendum quicquid eſt noxium.

Quamcunque autem tunicam quis violavit, illam quoque debet excidere, ac mediam quidem, ut ſupra dixi, quam altiſſime ad inguen; imam autem, paulo infra. Caeterum antequam excidantur, hae quoque vinciri lino ſumma cura debent; & ejus lini capita extra plagam relinquenda ſunt, ſicut in aliis quoque venis, quae id requiſierint.

Eo facto, teſticulus intus reponendus eſt: oraeque ſcroti ſuturis inter ſe committendae; neque paucis, ne parum glutinentur, & longior fiat curatio: neque multis, ne inflammationem augeant. Atque hic quoque videndum eſt, ne quid in ſcroto ſanguinis maneat: tum imponenda glutinantia ſunt.

Si quando autem in ſcrotum ſanguis defluxit, aliquidve concretum ex eo decidit, incidi ſubter id debet; purgatoque eo ſpongia, acri aceto madens, circumdari. Deligatum autem vulnus omne, quod ex his cauſis factum eſt, ſi dolor nullus eſt, quinque primis diebus non eſt reſolvendum; ſed bis die tantum aceto irroranda lana vel ſpongia impoſita: ſi dolor eſt, tertia

l. 2. M. F. P. *curvum.* *l.* 4. M. F. P. *conjectis.* *l.* 5. M. F. P. *excipienda.* *l.* 12. M. F. P. *ab.* *l.* ead. M. F. P. *inguine.* *l.* 14. M. F. P. *ſumme.* *l.* ead. M. F. P. om. *cura.* *l.* 30. M. F. P. *deligatus.* *l.* 34. M. F. P. om. *impoſita.*

tia die reſolvendum; &, ubi fibulae ſunt, hae incidendae; ubi linamentum, id mutandum eſt; roſaque & vino madefaciendum id, quod imponitur. Si inflammatio increſcit, adjiciendum prioribus cataplaſma ex lenticula & melle; vel ex malicorio, quod in auſtero vino coctum ſit; vel ex his mixtis. Si ſub his inflammatio non conquierit, poſt diem quintum multa calida aqua vulnus fovendum, donec ſcrotum ipſum & extenuetur, & rugoſius fiat: tum imponendum cataplaſma ex triticea farina, cui reſina pinea adjecta ſit, quae ipſa, ſi robuſtus curatur, ex aceto; ſi tener, ex melle coquenda ſunt. Neque dubium eſt, quodcunque vitium fuit, ſi magna inflammatio eſt, quin ea quae pus movent, imponenda ſint.

Quod ſi pus in ipſo ſcroto ortum eſt, paululum id incidi debet, ut exitus detur; linamentumque eatenus imponendum eſt, ut foramen tegat. Inflammatione finita, propter nervos propiore cataplaſmate, dein cerato utendum eſt. Haec proprie ad ejuſmodi vulnera pertinent. Caetera, & in curatione, & in victu, ſimilia his eſſe debent, quae in alio quoque vulnerum genere praecepimus.

Cap. XX.

De Inteſtini in ſcrotum devoluti curatione [1]

His propoſitis ad ſingulas ſpecies veniendum eſt. Ac, ſi cui parvulo puero inteſtinum deſcendit, ante ſcalpel-

l. 2. F. *immutandum.* l. 16. M. F. P. *initium.* l. 20. M. F. P. *paulum.* l. 23. M. F. P. *priore.* l. 30. M. F. P. om. *in ſcrotum devoluti.*

1 Aeginet. VI. 52. 65.

pellum experienda vinctura eſt. Faſcia ejus rei cauſa fit, cui uno loco pila aſſuta eſt ex panniculis facta, quae ad repellendum inteſtinum ipſi illi ſubjicitur: deinde reliqua faſciae pars arcte circumdatur. ſub quo ſaepe & intus compellitur inteſtinum, & inter ſe tunicae glutinantur. Rurſus, ſi aetas proceſſit, multumque inteſtini deſcendiſſe ex tumore magno patet, adjiciunturque dolores & vomitus (quae ex ſtercore, per cruditatem eo delapſo, fere accidunt) ſcalpellum adhiberi ſine pernicie non poſſe, manifeſtum eſt: levandum tantummodo malum; & per alias curationes extrahendum eſt.

Sanguis mitti ex brachio debet: deinde, ſi vires patiuntur, imperanda tridui abſtinentia eſt; ſi minus, certe pro vi corporis quam longiſſima. Eodem vero tempore ſuperhabendum cataplaſma ex lini ſemine, quod ante aliquis ex mulſo decoxerit. Poſt haec, & farina hordeacea cum reſina injicienda; & ipſe demittendus in ſolium aquae calidae; cui oleum quoque adjectum ſit, dandumque aliquid cibi levis & calidi. Quidam etiam alvum ducunt. Id ducere aliquid in ſcrotum poteſt, educere ex eo non poteſt. Per ea vero, quae ſupra ſcripta ſunt, levato malo, ſi quando alias dolor reverterit, eadem erunt facienda.

Sine dolore quoque ſi multa inteſtina prolapſa ſunt, ſecari ſupervacuum eſt: non quo excludi a ſcroto non poſſint (niſi tamen id inflammatio prohibuit) ſed quo re-

l. 1. M. F. P. *junctura.* *l.* 2. M. F. P. *imo.* *l.* 9. M. F. P. *dolor.* *l.* 10. M. F. P. *& ex.* *l.* ead. M. F. P. *cruditate.* *l.* 19. M. P. *longiſſime.* *l.* 23. M. F. P. *is.* *l.* ead. M. P. *ſolum.* *l.* 25. M. F. P. *lenis.* *l.* ead. M. F. P. om. *&.* *l.* 26. M. F. P. *id deducere.* *l.* 33. M. F. P. *quo non excludi a ſcroto.*

repulſa inguinibus immorentur, ibique tumorem excitent, atque ita fiat mali non finis, ſed mutatio.

At in eo, quem ſcalpello curari oportebit, ſimulatque ad mediam tunicam vulnus in inguine factum pervenerit, duobus hamulis ea juxta ipſas oras apprehendi debebit, dum eductis omnibus membranulis medicus eam liberet. Neque enim niſi cum periculo laeditur, quae incidenda eſt; cum inteſtinum eſſe, niſi ſub ea, non poſſit. Ubi diducta autem erit, ab inguine uſque ad teſticulum incidi debebit ſic, ne ipſe laedatur; tum excidi. Fere tamen hanc curationem puerilis aetas, & modicum malum recipit.

Sin vir robuſtus eſt, majusque id vitium eſt, extrahi teſticulus non debet, ſed in ſua ſede permanere. Id hoc modo fit. Inguen eadem ratione uſque ad mediam tunicam ſcalpello aperitur; eaque tunica eodem modo duobus hamis excipitur ſic, ut a ſiniſtro teſticulus eatenus contineatur, ne per vulnus exeat: tum ea tunica deorſum verſus ſcalpello inciditur: ſub eaque index digitus ſiniſtrae manus ad imum teſticulum demittitur, eumque ad plagam compellit: deinde dextrae manus duo digiti, pollex atque index, venam & arteriam & nervum tunicamque eorum a ſuperiore tunica diducunt. quod ſi aliquae membranulae prohibent, ſcalpello reſolvuntur, donec ante oculos tota jam tunica ſit. Exciſis, quae excidenda ſunt, repoſitoque teſticulo,

l. 9. M, F. P. *liberat.* *l.* ead. M. F. P. om. *niſi.* *l.* 10. M. F. P. *excidenda.* *l.* 12. M. F. P. *deducta.* *l.* 13. F. *ne is ipſe.* M. P. *ne his ipſe.* *l.* 17. M. F. P. *ſi.* *l.* 18. M. P. *teſticulum.* *l.* 22. M. F. P. *miniſtro.*

culo, ab ora quoque ejus vulneris, quod in inguine eſt, demenda habenula paulo latior eſt; quo major plaga ſit, & plus creare carnis poſſit.

CAP. XXI.

De Omenti in ſcrotum prolapſi curatione.

AT ſi omentum deſcendit, eodem quidem modo, quo ſupra ſcriptum eſt, aperiendum inguen, diducendaeque tunicae ſunt. Conſiderandum autem eſt, majorne ejus modus, an exiguus ſit. Nam quod parvulum eſt, ſuper inguen in uterum vel digito vel adverſo ſpecillo repellendum eſt: ſi plus eſt, ſinere oportet dependere, quantum ex utero prolapſum eſt; idque adurentibus medicamentis illinere, donec [1] emoriatur & excidat. Quidam hic quoque duo lina acu trajiciunt, binisque ſingulorum capitibus diverſas partes adſtringunt. Sub quo aeque, ſed tardius emoritur. Adjicitur tamen hic quoque celeritati, ſi omentum ſuper vinculum illinitur medicamentis, quae exedunt, nec erodunt. σηπτικὰ Graeci vocant. Fuerunt etiam, qui omentum forfice praeciderent. Quod in parvulo non eſt neceſſarium: ſi majus eſt, poteſt profuſionem ſanguinis facere; ſiquidem omentum quoque venis quibusdam, etiam majoribus, illigatum eſt. Neque vero, ſi diſciſſo ventre id, quod prolapſum eſt, forfice praeciditur, cum & emortuum ſit, & aliter tutius avelli non poſſit, inde huc exemplum transferendum eſt. Vul-

l. 6. M. F. P. om. *in ſcrotum prolapſi.* *l.* 11. M. F. P. *majorne is.* *l.* 13. M. F. P. *alvum.* *l.* ead. M. F. P. *averſo.* *l.* 21. M. F. P. *emoriatur.* *l.* 23. M. F. P. *quae ſic exedunt.* *l.* ead. M. F. P. *ne.* *l.* 24. M. F. P. *erodant.* *l.* 30. M. F. P. *diſcuſſo.* *l.* 31. M. P. om. *eſt.*

1 Aph. VI. 58.

Vulnus autem curari, ſi reductum omentum eſt, ſutura debet: ſi id amplius fuit, & extra emortuum eſt, exciſis oris, ſicut ſupra propoſitum eſt.

458, 2. 2. *De Herniae aquoſae curatione.* [1]

Si vero humor intus eſt, incidendum eſt: in pueris quidem, inguen; niſi in his quoque liquoris ejus major modus prohibet: in viris vero, & ubicunque multus humor ſubeſt, ſcrotum. Deinde, ſi inguen inciſum eſt, eo protractis tunicis humor effundi debet: ſi ſcrotum, & ſub hoc protinus vitium eſt, nihil aliud quam humor eſt effundendus, abſcindendaeque membranae ſunt, ſi quae eum continuerunt; deinde eluendum id ex aqua, quae vel ſalem adjectum, vel nitrum habeat: ſi ſub media, imave tunica, totae hae extra ſcrotum collocandae excidendaeque ſunt.

Cap. XXII.

De Ramicis curatione.

458, 31. Ramex [2] autem, ſi ſuper ipſum ſcrotum eſt, adurendus eſt tenuibus & acutis ferramentis, quae ipſis venis inſigantur; cum eo, ne amplius quam has urant; maximeque, ubi inter ſe implicatae glomerantur, eo ferrum id admovendum eſt; tum ſuper farina ex aqua frigida ſubacta
400, 34. injicienda eſt; utendumque eo vinculo, quod idoneum eſſe ani curationibus poſui: tertio die lenticula cum melle imponenda eſt. poſt, ejectis cruſtis, ulcera melle purganda, roſa implenda, & ad cicatricem aridis linamentis

l. 1. M. F. P. *relictum.* *l.* 5. M. F. P. om. *De Herniae aquoſae curatione.* *l.* 11. M. F. *protactis.* *l.* 33. M. F. P. om. *&.*

1 Aeginet. VI. 62. 2 Hanc vocem exponit Salmaſius Epiſt. 56.

mentis perducenda ſunt. Quibus vero ſuper mediam tunicam venae tument, incidendum inguen eſt, atque tunica promenda, ab eaque venae digito vel manubriolo ſcalpelli ſeparandae, qua parte vero inhaerebunt, & ab ſuperiore & ab inferiore parte lino vinciendae; tum ſub ipſis vinculis praecidendae, reponenduſque teſticulus eſt. At, ubi ſupra tertiam tunicam ramex inſedit, mediam excidi neceſſe eſt. Deinde, ſi duae treſve venae tument, & ita pars aliqua obſidetur, ut major eo vitio vacet, idem faciendum, quod ſupra ſcriptum eſt: ut ab inguine, & a teſticulo deligatae venae praecidantur, iſque condatur. Sin totum id ramex obſederit, per plagam demittendus digitus index erit, ſubjiciendusque venis ſic, ut paulatim eas protrahat aeque adducendo, donec is teſticulus par alteri fiat; tum fibulae oris ſic injiciendae, ut ſimul eas quoque venas comprehendant. Id hoc modo fit. Acus ab exteriore parte oram vulneris perforat: tum non per ipſam venam, ſed per membranam ejus immittitur, per eamque in alteram oram compellitur. Venae vulnerari non debent, ne ſanguinem fundant. Membrana ſemper inter has venas eſt, ac neque periculum affert, & filo comprehenſas illas abunde tenet. itaque etiam ſatis eſt, duas fibulas eſſe. Tum venae, quaecunque protractae ſunt in ipſum inguen, averſo ſpecillo compelli debent. Solvendi fibulas tempus, inflammatione finita, & purgato vulnere, eſt; ut una ſimul & oras & venas cicatrix devinciat. Ubi

---

l. 3. M. F. P. *promovenda.* *l.* 12. M. F. P. *majore.* *l.* 18. M. F. P. om. *eas.* *l.* 31. M. F. P. *adverſo.* *l.* 32. M. F. P. *comprehendi.*

Ubi vero inter imam tunicam & ipſum teſticulum nervumque ejus ramex ortus eſt, una curatio eſt, quae totum teſticulum abſcindit. Nam neque ad generationem quicquam is confert, & omnibus indecore, quibuſdam etiam cum dolore dependet. Sed tum quoque inguen incidendum, media tunica promenda, atque excidenda eſt: idem in ima faciendum; nervuſque, ex quo teſticulus dependet, praecidendus. Poſt id venae & arteriae ad inguen lino deligandae, & infra vinculum abſcindendae ſunt.

Cap. XXIII.

De Carne, quae inter tunicas teſticulorum concrevit, & de Nervo indurato.[1]

459, 19. Caro quoque, ſi quando inter tunicas increvit, nihil dubii eſt, quin eximenda ſit: ſed id, ipſo ſcroto inciſo, fieri commodius eſt.

At, ſi nervus induruit, curari res neque manu, neque medicamento poteſt. Urgent enim, febres ardentes; & aut virides, aut nigri vomitus: praeter haec, ingens ſitis, & linguae aſpritudo; fereque a die tertio ſpumans bilis alvo cum roſione redditur. Atque neque aſſumi facile cibus, neque contineri poteſt: neque multo poſt extremae partes frigeſcunt, tremor oritur, manus ſine ratione extenduntur; deinde in fronte frigidus ſudor, eumque mors ſequitur.

Cap.

---

l. 4. M. F. *abſcidit.* *l.* 17. M. F. P. *concrevit.*

1 Aeginet. VI. 63.

Cap. XXIV.

De Ramice inguinis. [1]

Ubi vero in ipſo inguine ramex eſt, ſi tumor modicus eſt, ſemel incidi; ſi major, duabus lineis debet, ut medium excidatur: deinde, non extracto teſticulo, ſicut inteſtinis quoque prolapſis interdum fieri docui, colligendae venae, vinciendaeque; ubi tunicis inhaerebunt, & ſub his nodis praecidendae ſunt. Neqūe quicquam novi curatio vulneris ejus requirit. 459, 29.

Cap. XXV.

Ad tegendam Glandem colis, ſi nuda eſt. [2]

Ab his ad ea tranſeundum eſt, quae in cole ipſo fiunt. In quo ſi glans nuda eſt, vultque aliquis eam decoris [3] cauſa tegere, fieri poteſt: ſed expeditius in puero, quam in viro; in eo, cui id naturale eſt, quam in eo, qui quarundam gentium more circumciſus eſt; in eo, cui glans parva juxtaque eam cutis ſpatioſior, brevis ipſe coles eſt, quam in quo contraria his ſunt. Curatio autem eorum, quibus id naturale eſt, ejuſmodi eſt. Cutis circa glandem prehenditur [4] & extenditur, donec illam ipſam condat; ibique deligatur: deinde, juxta pubem, in orbem tergus inciditur, donec coles nudetur; magnaque cura cavetur, ne vel urinae iter, vel venae, quae ibi ſunt, incidantur. Eo facto, cutis ad vinculum inclinatur, nudaturque circa pubem velut circulus; tum ſuper eo linamenta dantur, ut caro 393, 12.

---

l. 8. M. F. P. *vinciendae quae.* *l.* 10. M. F. *modis.* *l.* 22. M. F. P. *vero.* *l.* 25. M. F. *apprehenditur.* *l.* 30. M. F. P. *eoque.*

1 Aeginet. VI. 66. Aëtius Tetrab. IV. Serm. II. 24.
2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. C. 61.
3 Aeginet. VI. 53. 4 Aeginet. VI. 53.

ro increſcat & id impleat, ſatiſque velamenti ſupra latitudo plagae praeſtet. Sed, donec cicatrix ſit, vinctum eſſe id debet; in medio tantum relicto exiguo urinae itinere. At in eo, qui circumciſus eſt, ſub circulo glandis ſcalpello diducenda cutis ab interiore cole eſt. Non ita dolet, quia, ſummo ſoluto, diduci deorſum uſque ad pubem manu poteſt; neque ideo ſanguis profluit. Reſoluta autem cutis rurſus extenditur ultra glandem: tum multa frigida aqua fovetur; emplaſtroque circumdatur, quod valenter inflammationem reprimat; proximiſque diebus abſtinere, donec prope a fame victus ſit, ne forte eam partem ſatietas excitet. Ubi jam ſine inflammatione eſt, deligari debet a pube uſque circulum: ſuper glandem autem adverſo emplaſtro impoſito induci. ſic enim fit, ut inferior pars glutinetur; ſuperior ita ſaneſcat, ne inhaereat.

2. *Quomodo Glans penis contecta aperiri poſſit.* [1]

393, 13. CONTRA, ſi glans ita contecta eſt, ut nudari non poſſit (quod vitium Graeci φίμωσιν [2] appellant) aperienda eſt. Quod hoc modo fit. Subter a ſumma ora, cutis inciditur recta linea uſque ad frenum; atque ita ſuperius tergus relaxatum, cedere retro poteſt. Quod ſi parum ſic profectum eſt, aut [3] propter anguſtias, aut propter duritiem tergoris, protinus triangula forma cutis ab inferiore parte excidenda eſt ſic, ut vertex ejus ad frenum; baſis in tergo extremo ſit. Tum ſuperdanda linamenta ſunt, aliaque medicamenta quae

l. 2. M. F. P. *praeſtat.* *l.* 8. M. F. P. *deduci.* *l.* 12. M. F. P. *emplaſtrumque.* *l.* ead. M. F. P. *circa datur.* *l.* 12. M. F. P. *valentem.* *l.* 14. M. F. P. *ut.* *l.* 15. M. F. P. *eſt.*

1 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. 1. c. 62.
2 Aeginet. VI. 54.

quae ad ſanitatem perducant. Neceſſarium autem eſt, donec cicatrix ſit, conquieſcere: nam ambulatio, atterendo ulcus ſordidum reddit.

3. *Infibulandi ratio.* [1]

† Infibulare quoque adoleſcentulos interdum valetudinis cauſa quidam conſuerunt: ejuſque haec ratio eſt. Cutis, quae ſuper glandem eſt, extenditur, notaturque utrinque a lateribus atramento, qua perforetur; deinde remittitur. Si ſuper glandem notae revertuntur, nimis apprehenſum eſt, & ultra notari debet: ſi glans ab his libera eſt, is locus idoneus fibulae eſt. Tum, qua notae ſunt, cutis acu filum ducente tranſuitur, ejuſque fili capita inter ſe deligantur, quotidieque id movetur, donec circa foramina cicatriculae fiant. Ubi hae confirmatae ſunt, excepto filo fibula inditur, quae [2] quo levior, eo melior eſt. Sed hoc quidem ſaepius inter ſupervacua, quam inter neceſſaria eſt.

CAP. XXVI.

De Urinae reddendae difficultate, & curatione. [3]

RES vero interdum cogit emoliri manu urinam, cum illa non redditur; aut quia ſenectute iter ejus collapſum eſt, aut quia calculus, vel concretum aliquid ex ſanguine intus ſe oppoſuit: ac mediocris quoque inflammatio ſaepe eam reddi naturaliter prohibet. Idque non in viris tantummodo, ſed in feminis quoque interdum neceſſarium eſt. Ergo aeneae fiſtulae fiunt;

l. 10. F. *alteribus*. *l.* ead. M. F. P. *perforatur*. *l.* 19. M. F. P. *exempto*. *l.* ead. M. F. P. *additur*. *l.* 20. M. F. P. *melior eo levior*. *l.* 23. M. F. P. *De calculo curationibuſque eorum*. *l.* ead. M. F. P. om. *curatione*. *l.* 32. F. *aheneae*.

1 H. F. ab Aquapendente Oper. Chirurg. Part. 1, C. 63. 2 Rhodius de Acia, Cap. 6. pag. 83. 3 Aegin. VI, 59.

fiunt: eaeque, ut omni corpori, ampliori minorique ſufficiant, ad mares, tres; ad feminas, duae medico habendae ſunt. Ex virilibus maxima decem & quinque eſt digitorum; media, duodecim; minima, novem: ex mulieribus major, novem; minor, ſex. Incurvas vero eſſe eas paululum, ſed magis viriles oportet, laeveſque admodum; ac neque nimis plenas, neque nimis tenues.

Homo tum reſupinus eo modo, quo in curatione calculi figuratur, ſuper ſubſellium aut lectum collocandus eſt. Medicus autem a dextro latere, ſiniſtra quidem manu colem maſculi continere, dextra vero fiſtulam demittere in iter urinae debet: atque ubi ad cervicem veſicae ventum eſt, ſimul cum cole fiſtulam inclinatam in ipſam veſicam compellere, eamque, urina reddita, recipere. 185, 30. 481, 22. Femina brevius urinae iter, ſimul & rectius habet, quod carunculae ſimile, inter imas oras ſuper naturale poſitum, non minus ſaepe auxilio eget, ſed aliquanto minus difficultatis exhibet.

† Nonnunquam etiam prolapſus in ipſam fiſtulam calculus, qui ſubinde ea extenuatur, non longe ab exitu inhaereſcit. Eum ſi fieri poteſt, oportet evellere, vel oriculario ſpecillo, vel eo ferramento, quo in ſectione calculus protrahitur. Si id fieri non potuit, cutis extrema † quam plurimum attrahenda, &, condita glande, lino vincienda eſt; deinde a latere recta plaga co-

les

l. 1. M. F. P. *quae.* *l.* 7. M. F. P. *paulum.* *l.* 12. M. F. P. *ani.* *l.* ead. M. F. *ſubſellum.* *l.* 21. M. F. P. *ſimiliter.* *l.* 21. M. F. P. *mammulae* an *mamillae.* *l.* 24. M. F. P. om. *ſed.* *l.* 29. M. F. P. *vellere.*

les incidendus, & calculus eximendus eſt: tum cutis remittenda. ſic enim fit, ut inciſum colem integra pars cutis contegat, & urina naturaliter profluat.

2. *Calculoſis quae curatio adhibeatur.* [1]

Cum veſicae vero, calculique facta mentio ſit; locus ipſe exigere videtur, ut ſubjiciam, quae curatio calculoſis, cum aliter ſuccurri non poteſt, adhibeatur. Ad quam feſtinare, cum praeceps ſit, nullo modo convenit. Ac neque omni tempore, neque in omni aetate, neque in omni vitio id experiendum eſt: ſed ſolo vere, in eo corpore, quod jam novem annos, nondum quatuordecim exceſſit; &, ſi tantum mali ſubeſt, ut neque medicamentis vinci poſſit, neque etiam trahi poſſe videatur, quo minus interpoſito aliquo ſpatio interimat. Non quo non interdum etiam temeraria medicina proficiat; ſed quo ſaepius utique in hoc fal- 138, 3.
lat, in quo plura & genera & tempora periculi ſunt. quae ſimul cum ipſa curatione proponam.

Igitur, ubi ultima experiri ſtatutum eſt, ante aliquot diebus victu corpus praeparandum eſt, ut modicos, ut ſalubres cibos, ut minime glutinoſos aſſumat, ut aquam bibat. Ambulandi vero inter haec exercitatione utatur, quo magis calculus ad veſicae cervicem deſcendat. Quod an inciderit, digitis quoque, ſicut in curatione docebo, demiſſis cognoſcitur. Ubi ejus rei fides eſt, pridie is puer in jejunio continendus eſt; & tum loco calido curatio adhi-

1 Aeginet. VI. 60. H. F. ab Aquapend. Oper. Chir. P. I. c. 59.

adhibenda: quae hoc modo ordinatur.

Homo praevalens & peritus in ſedili alto conſidit, ſupinumque eum & averſum, ſuper genua ſua coxis ejus collocatis, comprehendit; reductiſque ejus cruribus, ipſum quoque jubet, manibus ad ſuos poplites datis, eos, quam maxime poſſit, attrahere; ſimulque ipſe ſic eos continet. Quod ſi robuſtius corpus ejus eſt, qui curatur, duobus ſedilibus junctis, duo valentes inſidunt: quorum & ſedilia & interiora crura inter ſe deligantur, ne diduci poſſint. Tum is ſuper duorum genua eodem modo collocatur, atque alter, prout conſedit, ſiniſtrum crus ejus, alter dextrum, ſimulque ipſe poplites ſuos attrahit. Sive autem unus, ſive duo continent, ſuper humeros ejus ſuis pectoribus incumbunt. Ex quibus evenit, ut inter ilia ſinus ſuper pubem ſine ullis rugis ſit extentus, & in anguſtum compulſa veſica, facilius calculus capi poſſit. Praeter haec, etiamnum a lateribus duo valentes objiciuntur, qui circumſtantes, labare vel unum vel duos, qui puerum continent, non ſinunt.

Medicus deinde, diligenter unguibus circumciſis, ſiniſtrae manus duos digitos, indicem & medium, leniter prius unctos oleo, ſimul in anum ejus demittit; dextraeque digitos ſuper imum abdomen leniter imponit; ne, ſi utrinque digiti circa calculum vehementer concurrerint, veſicam laedat. Neque vero feſtinanter in hac re, ut in pleriſque, agendum eſt; ſed ita, ut quam

l. 3. M. F. P. *adverſum.* *l.* 11. M. F. P. *quo.* *l.* 23. M. F. *levare.* P. *levari.* *l.* 27. P. M. F. *circumciſis, atque ſiniſtra.* *l.* ead. M. F. P. *manu.* *l.* ead. M. F. P. *duos ejus digitos.* *l.* 28. M. F. P. *prius unum, deinde alterum.* *l.* 33. M. F. P. *laedant.*

quam maxime id tuto fiat: Nam laeſa veſica nervorum diſtentiones cum periculo mortis excitat. Ac primum circa cervicem quaeritur calculus. ubi repertus, minore negocio expellitur. Et ideo dixi, ne curandum quidem, niſi cum hoc indiciis ſuis cognitum eſt. Si vero aut ibi non fuit, aut receſſit retro, digiti ad ultimam veſicam dantur; paulatimque dextra quoque manus ejus ultra tranſlata ſubſequitur.

Atque, ubi repertus eſt calculus (qui neceſſe eſt in manus incidat) eo curioſius deducitur, quo minor laeviorque eſt; ne effugiat, id eſt, ne ſaepius agitanda veſica ſit. Ergo ultra calculum dextra ſemper manus ei ſe opponit; ſiniſtra eum compellit deorſum digitis, donec ad cervicem pervenitur. In quam, ſi oblongus eſt, ſic compellendus eſt, ut ne pronus exeat: ſi planus, ſic, ut tranſverſus ſit: ſi quadratus, ut duobus angulis ſedeat: ſi altera parte plenior, ſic, ut prius ea, qua tenuior ſit, evadat. In rotundo nihil intereſſe, ex ipſa figura patet; niſi, ſi laevior altera parte eſt, ut ea antecedat.

Cum jam eo venit, ut ſuper veſicae cervicem ſit, juxta anum incidi cutis † plaga lunata uſque ad cervicem veſicae debet, cornibus ad coxas ſpectantibus paululum: deinde ea parte, qua ſtrictior ima plaga eſt, etiamnum ſub cute, altera tranſverſa † plaga facienda eſt, qua cervix aperiatur; donec urinae iter pateat ſic, ut plaga paulo major, quam calculus ſit. Nam, qui metu ſiſtu-

l. 4. M. F. P. *ibi.* *l.* 6. M. F. *cum in hoc.* *l.* 16. M. F. P. *ejus.* *l.* ead. M. F. P. *opponitur.* *l.* ead. M. F. P. *ſiniſtrae digiti deorſum eum compellit.* *l.* 19. M. F. P. om. *ne.* *l.* 26. M. F. P. *ut incidi ſuper.* *l.* 27. M. F. P. om. *ſit.* *l.* ead. M. F. P. om. *incidi.* *l.* ead. M. F. P. *debeat.* *l.* 29. M. F. P. *paulum.* *l.* 34. Alii *meatum.*

fiſtulae (quam illo loco ὀῤῥυάδα Graeci vocant) parum patefaciunt, cum majore periculo eodem revolvuntur: quia calculus iter, cum vi promitur, facit, niſi accipit. idque etiam pernicioſius eſt; ſi figura quoque calculi, vel aſpritudo aliquid eo contulit. Ex quo & ſanguinis profuſio, & diſtentio nervorum fieri poteſt. quae ſi quis evaſit, multo tamen patentiorem fiſtulam habiturus eſt rupta cervice, quam habuiſſet, inciſa.

† Cum via perfecta eſt, in conſpectum calculus venit: in cujus corpore multum diſcrimen eſt. Ideo, ſi exiguus eſt, digitis ab altera parte propelli, ab altera protrahi poteſt. Si major, injiciendus a ſuperiore ei parte uncus eſt, ejus rei cauſa factus. Is eſt ad extremum tenuis, in ſemicirculi ſpeciem retuſae latitudinis; ab interiori parte laevis, qua corpori jungitur; ab interiori aſper, qua caculum attingit. Iſque longior potius eſſe debet: nam brevior extrahendi vim non habet. Ubi injectus eſt, in utrumque latus inclinandus eſt, ut appareat calculus, & teneatur, quia, ſi apprehenſus eſt, ille ſimul inclinatur. Idque eo nomine opus eſt, ne, cum adduci uncus coeperit, calculus intus effugiat, hic in oram vulneris incidat, eamque convulneret. In qua re, quod periculum eſſet, jam ſupra propoſui.

Ubi ſatis teneri calculum patet, eodem pene momento triplex motus adhibendus eſt: in utrumque latus; deinde extra, ſic tamen,

l. 1. Alii χοιράδα vel ὀιράδα. ed. optimae ὀρῥῆρων anni 1497. *corbyada.* *l.* 12. M. F. P. *vero.* *l.* 13. M. F. P. *nullum.* *l.* 14. M. F. P. *ipſe.* *l.* 19. M. F. *ſpecie.* *l.* ead. M. F. P. *exteriori.* Legendum ſane eſt *exteriori* vel *anteriori.* *l.* 22. M. F. P. *brevis.* *l.* 23. M. F. P. om. *non.* *l.* 26. M. P. *ideoque.* *l.* 27. M. P. *minime.*

tamen, ut leniter id fiat, paululumque primo calculus attrahatur: quo facto, attollendus uncus extremus eſt, uti intus magis maneat, faciliuſque illum producat. Quod ſi aliquando a ſuperiore parte calculus parum commode comprehenditur, a latere erit apprehendendus. Haec eſt ſimpliciſſima curatio.

Sed varietas rerum quaſdam etiamnum animadverſiones deſiderat. Sunt enim quidam non aſperi tantummodo, ſed ſpinoſi quoque calculi, qui per ſe quidem delapſi in cervicem, ſine ullo periculo eximuntur. In veſica vero, non tuto vel hi conquiruntur, vel attrahuntur; quoniam, ubi illam convulnerarunt, ex diſtentione nervorum mortem maturant; multoque magis, ſi ſpina aliqua veſicae inhaeret, eamque, cum deduceretur, duplicavit. Colligitur autem eo, quod difficilius urina redditur, in cervice calculum eſſe; eo, quod cruenta diſtillat, illum eſſe ſpinoſum: maximeque id ſub digitis quoque experiendum eſt, neque adhibenda manus, niſi id conſiſtit. Ac tum quoque leniter intus digiti objiciendi, ne violenter promovendo convulnerent: tum incidendum. Multi hic quoque ſcalpello uſi ſunt. Meges (quoniam is infirmior eſt, poteſtque in aliqua prominentia incidere, inciſoque ſuper illam corpore, qua cavum ſubeſt, non ſecare, ſed relinquere, quod iterum incidi neceſſe ſit) ferramentum fecit rectum, in ſumma parte labroſum, in ima ſemicirculatum acutum-

l. 1. M. F. P. *paulum.* *l.* 19. M. F. P. *duceretur.* *l.* 21. M. F. *deſtillat.* *l.* 24. M. F. P. *conſtitit.* *l.* 33. M. P. *ſummam.* *l.* ead. M. P. *partem.* *l.* 34. P. *imam.*

tumque. Id receptum inter duos digitos, indicem ac medium, ſuper pollice impoſito ſic deprimebat, ut ſimul cum carne, ſi quid ex calculo prominebat, incideret. Quo conſequebatur, ut ſemel, quantum ſatis eſſet, aperiret. † Quocunque autem modo cervix ea parte ſecta eſt, leniter extrahi, quod aſperum eſt, debet; nulla propter feſtinationem, vi admota.

3. *Signa calculorum, vel arenoſorum, vel mollium.*

At calculus arenoſus, & ante manifeſtus
61, 16. eſt; quoniam urina, quae redditur, arenoſa eſt: & in ipſa curatione; quoniam inter ſubjectos digitos neque aeque, ſed leniter renititur, & inſuper dilabitur. Item molles calculos, & ex pluribus minutiſque, ſed inter ſe parum adſtrictis, compoſitos indicat urina, ſecum trahens quaſdam quaſi ſquamulas. Hos omneis, leniter permutatis ſubinde digitorum vicibus, ſic oportet abducere, ne veſicam laedant, neve intus aliquae diſſipatae reliquiae maneant, quae poſtmodum curationi difficultatem faciant. Quicquid autem ex his in conſpectum venit, vel digitis, vel unco eximendum eſt.

At, ſi plures calculi ſunt, ſinguli protrahi debent; ſic tamen, ut, ſi quis exiguus ſupererit, potius relinquatur. Siquidem in veſica difficulter invenitur; inventusque celeriter effugit. Ita longa inquiſitione veſica laeditur, excitatque inflammationes mortiferas; adeo ut quidam non ſecti, cum diu fruſtraque per digitos veſica eſſet agitata,

---

l. 5. M. F. P. *cum ſequebatur.* *l.* 7. M. F. *facta.* P. *fracta.* *l.* 13. M. F. P. *quoniam & urina.* *l.* 15. M. F. P. om. *ſed.* *l.* 16. M. F. P. *dilatatur.* *l.* ead. M. F. P. *mollis.* *l.* 17. M. F. P. *calculus.* *l.* 18. M. F. P. *compoſitus.* *l.* 18. M. F. P. *indicatur.* *l.* 91. M. F. P. *in ſe attrahens.* *l.* 33. M. F. P. om. *non.*

tata, deceſſerint. Quibus accedit etiam, quod exiguus calculus, ad plagam urina poſtea promovente, excidit.

Si quando autem is major non videtur, niſi rupta cervice, extrahi poſſe, findendus eſt. cujus repertor Ammonius, qui ob id λιθότομος cognominatus eſt. Id hoc modo fit. Uncus injicitur calculo ſic, ut facile eum concluſum quoque teneat, ne is retro revolvatur: tum ferramentum adhibetur craſſitudinis modicae, prima parte tenui, ſed retuſa, quod admotum calculo, & ex altera parte ictum, findat; magna cura habita, ne aut ad ipſam veſicam ferramentum perveniat, aut calculi fractura ne quid incidat.

4. *De Calculis feminarum.*

Hae vero curationes in feminis quoque ſimiles ſunt; de quibus parum, proprie tamen quaedam dicenda ſunt. Siquidem in his, ubi parvulus calculus eſt ſcalpellus ſupervacuus eſt; quia is urina in cervicem compellitur, quae & brevior, [1] quam in maribus, & laxior eſt. † Ergo & per ſe ſaepe excidit, & ſi in u- 185, 10
rinae itinere, quod eſt anguſtius, inhaeret, eo- 474, 19.
dem tamen unco ſine ulla noxa educitur. At in majoribus calculis neceſſaria eadem curatio eſt. Sed virgini ſubjici digiti tanquam maſculo, mulieri per naturalia ejus debent. Tum, virgini quidem, ſub ima ſiniſteriore ora; mulieri vero, inter urinae iter & os pubis, incidendum eſt ſic, ut utroque loco plaga tranſverſa ſit. neque terreri convenit, ſi plus ex muliebri corpore ſanguinis profluit.

5. *Quae*

---

l. 6. M. F. P. om. *qui*, *l.* 9. M. F. P. *concuſſum*. *l.* 12. M. F. *admodum*. *l.* ead. M. F. P. *calculum*. *l.* 13. F. M. P. *findit*. *l.* 14. M. F. P. *veſicam per ferramentum*. *l.* 21. M. F. P. *urinam*. *l.* ead. M. F. P. *non compellit*. *l.* 23. M. F. P. *primo*.

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 99.

5. *Quae curatio calculo evulſo habenda ſit.*

Calculo evulſo, ſi valens corpus eſt, neque magnopere vexatum, ſinere oportet ſanguinem fluere, quo minor inflammatio oriatur. Atque, ingredi quoque eum paululum, non alienum eſt, ut excidat, ſi quid intus concreti ſanguinis manſit. Quod ſi per ſe non deſtitit, rurſus, ne vis omnis intereat, ſupprimi debet. Idque protinus, in imbecillioribus, ab ipſa curatione faciendum eſt. Siquidem, ut diſtentione nervorum periclitatur aliquis, dum veſica ejus agitatur; ſic alter metus excipit, remotis medicaminibus, ne tantum ſanguinis profluat, ut occidat. Quod ne incidat, deſidere is debet in acre acetum, cui aliquantum ſalis ſit adjectum. ſub quo & ſanguis fere conquieſcit, & adſtringitur veſica, ideoque minus inflammatur. Quod ſi parum proficit, agglutinanda cucurbitula eſt, & in genibus, & coxis, & ſuper pubem.

Ubi jam ſatis vel evocatus eſt ſanguis, vel prohibitus, reſupinus collocandus eſt ſic, ut caput humile ſit, coxae paululum excitentur: ac ſuper vulnus imponendum eſt duplex aut triplex linteolum, aceto madens. Deinde, interpoſitis duabus horis, in ſolium is aquae calidae reſupinus demittendus eſt ſic, ut a genibus ad umbilicum aqua teneat, caetera veſtimentis circumdata ſint; manibus tantummodo pedibuſque nudatis, ut & minus digeratur, & ibi diutius maneat. Ex quo ſudor multus oriri ſolet: qui ſpongia ſubinde in facie detergendus eſt.

l. 5. M. F. P. om. *paulum.* *l.* 13. M. F. P. *excipitur.* *l.* 20. M. F. P. *inguinibus.* *l.* 24. M. F. P. *paulum.* *l.* 25. M. F. P. *ulcus.* *l.* 34. M. F. *quo.* *l.* ead. M. P. *facile.* *l.* ead. M. F. *detergendum.*

eſt. Finiſque ejus fomenti eſt, donec infirmando offendat. Tum multo is oleo perungendus, inducenduſque † hapſus lanae 210, 6. mollis, tepido oleo repletus, qui pubem, & coxas, & inguina, & plagam ipſam, conteċtam eodem ante ſe linteolo, protegat: iſque ſubinde oleo tepido madefaciendus eſt; ut neque frigus ad veſicam admittat, & nervos leniter molliat. Quidam cataplaſmatis calefacientibus utuntur. Ea plus pondere nocent, atque veſicam urgendo vulnus irritant, quam calore proficiunt. Ergo ne vinculum quidem ullum neceſſarium eſt.

Proximo die, ſi ſpiritus difficilius redditur, ſi urina non exit, ſi locus circa pubem mature intumuit, ſcire licet, in veſica ſanguinem concretum remanſiſſe. Igitur, demiſſis eodem modo digitis, leniter pertraċtanda veſica eſt, & diſcutienda, ſi qua coierunt: quo fit, ut per vulnus poſtea procedant. Non alienum etiam eſt, oriculario clyſtere acetum nitro mixtum per plagam in veſicam compellere. nam ſic quoque diſcutiuntur, ſi qua cruenta coierunt. Eaque facere etiam primo die convenit, ſi timemus, ne quid intus ſit: maximeque, ubi ambulando id elicere imbecillitas prohibuit. Caetera eadem facienda ſunt: ut demittatur in ſolium, ut eodem modo panniculus, eodem lana ſuperinjiciatur.

Sed neque ſaepe, neque tamdiu in aqua calida puer habendus, quam adoleſcens eſt; infirmus, quam valens; levi, quam gra-

l. 11. M. F. P. *quae.* *l.* 15. M. F. P. *excedit.* *l.* 18. M. F. P. *leviter.* *l.* 30. M. F. P. *eadem.*

graviore inflammatione adfectus; is, cujus corpus digeritur, quam is, cujus adſtrictum eſt. Inter haec vero, ſi ſomnus eſt, & aequalis ſpiritus, & madens lingua, & ſitis modica, & venter imus ſedet, & mediocris eſt cum febre modica dolor, ſcire licet, recte procedere curationem.

At in his inflammatio fere quinto vel
ſeptimo die finitur: qua levata, ſolium
ſupervacuum eſt. ſupini tantummodo vul-
nus aqua calida fovendum eſt, ut, ſi quid
urinae rodit, abluatur. Imponenda autem
medicamenta ſunt pus moventia; &, ſi pur-
261, 17. gandum ulcus videbitur, melle liniendum.
Id, ſi rodet, roſa temperabitur. Huic curationi aptiſſimum videtur ἐννεαφάρμακον emplaſtrum. nam & ſevum habet ad pus movendum, & mel ad ulcus repurgandum: medullam etiam, maximeque vitulinam; quae in id, ne fiſtula relinquatur, praecipue proficit. Linamenta vero tum ſuper ulcus non ſunt neceſſaria; ſuper medicamentum, ad id continendum, recte imponuntur. At, ubi ulcus purgatum eſt, puro linamento ad cicatricem perducendum eſt.

Quibus temporibus tamen, ſi felix curatio non fuit, varia circa pericula oriuntur. Quae praeſagire protinus licet, ſi continua vigilia eſt, ſi ſpiritus difficultas, ſi lingua arida eſt, ſi ſitis vehemens, ſi venter imus tumet, ſi vulnus hiat, ſi tranſiliens urina id non rodit, ſi ſimiliter ante tertium diem quaedam livida excidunt, ſi is aut nihil aut tarde reſpondet, ſi vehementes dolores

---

l. 5. M. F. P. *ſedet ſed &*. *l.* ead. M. P. om. *ſedet.* *l.* 7. M. *producere.* *l.* 8. M. F. P. *atque.* *l.* 12. M. F. P. *rodet.* *l.* 14. M. F. P. *linendum.* *l.* 19. M. F. P. *medulla.* *l.* ead. M. F. P. *vitulina.* *l.* 20. M. F. P. *quod.*

lores ſunt, ſi poſt diem quintum magnae febres urgent, & faſtidium cibi permanet, ſi cubare in ventrem jucundius eſt. Nihil tamen pejus eſt diſtentione nervorum, &, ante nonum diem, vomitu bilis. Sed cum inflammationis ſit metus, ſuccurri abſtinentia, modicis, & tempeſtivis cibis; inter haec, fomentis, & quibus ſupra ſcripſimus, oportet.

CAP. XXVII.

De Cancro, qui exciſa veſica naſcitur.

PROXIMUS cancri metus eſt. Is cognoſcitur, ſi, & per vulnus, & per ipſum colem, fluit ſanies mali odoris, cumque ea quaedam a concreto ſanguine non abhorrentia, tenueſque carunculae lanulis ſimiles. praeter haec, ſi orae vulneris aridae ſunt, ſi dolent inguina, ſi febris non deſinit, eaque in noctem augetur, ſi inordinati horrores accedunt. Conſiderandum autem eſt, in quam partem cancer is tendat. Si ad colem, indureſcit is locus, & rubet, & tactu dolorem excitat, teſticulique intumeſcunt: ſi in ipſam veſicam, 1 ani dolor ſequitur, coxae tumeſcunt, non facile crura extendi poſſunt; at, ſi in alterutrum latus, oculis id expoſitum eſt, pareſque utrinque eaſdem notas, ſed minores, habet.

Primum autem ad rem pertinet corpus recte jacere, ut ſuperior pars ſemper ea ſit, in quam vitium fertur. Ita, ſi ad colem it, ſupi-

l. 8. M. P. F. *de.* *l.* 12. M. P. F. addunt *& qua curatione uti deceat.* *l.* 16. M. F. *eo.* *l.* 20. M. F. P. *deſuit.* *l.* 26. M. F. P. *dureſcunt.* *l.* 32. M. F. P. *eadem.*

1 Tulpius Obſervat. Lib. IV. Cap. 38.

ſupinus is collocari debet: ſi ad veſicam, in ventrem: ſi in latus, in id, quod integrius eſt. Deinde, ubi ventum fuerit ad curationem, homo in aquam demittetur, in qua marrubium decoctum ſit, aut cupreſſus, aut myrtus; † idemque humor clyſtere intus adigetur: tum ſuperponetur lenticula cum malicorio mixta; quae utraque ex vino decocta ſint; vel rubus, aut oleae folia, eodem modo decocta; aliave medicamenta, quae ad cohibendos purgandoſque cancros propoſuimus. ex quibus, ſi qua erunt arida, per ſcriptorium calamum inſpirabuntur.

Ubi ſtare coeperit cancer, mulſo ulcus eluetur. vitabiturque eo tempore ceratum; quod, ad recipiendum id malum, corpus emollit. potius plumbum elotum cum vino inungetur: ſuper quae idem linteolo illitum imponetur. Sub quibus perveniri ad ſanitatem poteſt: cum eo tamen, quod non ignoremus, orto cancro ſaepe affici ſtomachum, cui cum veſica quoddam conſortium eſt: exque eo fieri, ut neque retineatur cibus, neque, ſi quis retentus, concoquatur, neque corpus alatur; ideoque ne vulnus quidem aut purgari, aut ali poſſit. quae neceſſario mortem maturant.

Sed ut his ſuccurri nullo modo poteſt, ſic a primo tamen die tenenda ratio curationis eſt. In qua quaedam obſervatio, ad cibum quoque potionemque pertinens, neceſſaria eſt. Nam cibus inter principia, non niſi humidus dari debet: ubi ulcus purga-

l. 7. M. F. P. *adjicietur.* *l.* 10. M. F. P. *aliaque.* *l.* 15. M. F. P. *vulnus.*

purgatum eſt, ex media materia, olera & ſalſamenta ſemper aliena ſunt. Potione opus eſt, non immodica. Nam, ſi parum bibitur, accenditur vulnus, & vigilia urget, & vis corporis minuitur: ſi plus aequo aſſumitur, ſubinde veſica impletur, eoque irritatur. Non niſi aquam autem bibendam eſſe, manifeſtius eſt, quam ut ſubinde dicendum ſit.

Solet vero ſub ejuſmodi victu evenire, ut alvus non reddatur. Haec aqua ducenda eſt, in qua vel foenum Graecum, vel malva decocta ſit. Idem humor roſa mixtus in ipſum vulnus oriculario clyſtere agendus, ubi id rodit urina, neque purgari patitur. Fere vero primo per vulnus exit haec: deinde, eo ſaneſcente, dividitur, & pars per colem deſcendere incipit, donec ex toto plaga claudatur. Quod interdum tertio menſe, interdum non ante ſextum, nonnunquam exacto quoque anno fit.

Neque deſperari debet ſolida glutinatio vulneris, niſi ubi aut vehementer rupta cervix eſt, aut ex cancro multae magnaeque carunculae, ſimulque nervoſa aliqua exciderunt. Sed, ut vel nulla ibi fiſtula, vel exigua admodum relinquatur, ſumma cura providendum eſt. Ergo, cum jam ad cicatricem vulnus tendit, extentis jacere feminibus & cruribus oportet; niſi tamen molles arenoſive calculi fuerunt: ſub his enim tardius veſica purgatur. Ideoque diutius plagam patere neceſſarium eſt; & tum demum,

l. 3. M. F. P. *modica.* *l.* 10. M. P. *venire.* *l.* 15. M. *agendus eſt.* *l.* 30. M. F. *vulnus intendit.*

demum, ubi jam nihil tale extra fertur, ad cicatricem perduci.

Quod, ſi antequam veſica purgata eſt, orae ſe glutinarunt, dolorque & inflammatio redierunt; vulnus digitis vel averſo ſpecillo diducendum eſt; ut torquentibus exitus detur. Hiſque effuſis, cum diutius pura urina deſcendit, tum demum, quae cicatricem inducant, imponenda ſunt, extendendique, ut ſupra docui, pedes, quam maxime juncti.

Quod ſi fiſtulae metus ex his cauſis, quas propoſui, ſubeſſe videbitur, quo facilius claudatur ea, vel certe coanguſtetur, in anum quoque danda plumbea fiſtula eſt; extentiſque cruribus femina talique inter ſe deliganda ſunt, donec, qualis futura eſt, cicatrix ſit.

Cap. XXVIII.

Si Naturalia feminarum non admittunt concubitum, quomodo curari conveniat [1]

Et hoc quidem commune eſſe maribus & feminis poteſt. Propriе vero quaedam ad feminas pertinent: ut in primis, quod † earum naturalia nonnunquam, inter ſe glutinatis oris, concubitum non admittunt. Idque interdum evenit protinus in utero matris: interdum [2] exulceratione in his partibus facta, & per malam curationem his oris ſaneſcendo junctis. Si ex utero eſt, membrana ori vulvae oppoſita eſt: ſi ex ulcere, caro id replevit.

Opor-

l. 5. M. P. *adverſo.* *l.* 7. M. F. P. *tum.* *l.* 8. M. F. P. *deſcendat.* *l.* 10. M. F. P. *vincti.* *l.* 16. F. *futura.*

1 Aeginet. VI. 72. Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 96. Hipp. de Steril. XIII. 1. Idem de Natur. Mulieb. VI. Joan. Wierus Obſerv. L. 1. p. 935. 2 Hipp. I. de Morb. Mul. T. LXVIII.

Oportet autem membranam duabus lineis, inter ſe tranſverſis, incidere ad ſimilitudinem literae [1] x, magna cura habita, ne urinae iter violetur: deinde undique eam membranam excidere. At, ſi caro increvit, neceſſarium eſt recta linea patefacere: tum ab ora † vel vulſella vel hamo apprehenſam, tanquam habenulam, excidere: & intus implicitum in longitudinem linamentum (λημνίσκον Graeci vocant) in aceto tinctum demittere, ſupraque ſuccidam lanam aceto madentem deligare: tertio die ſolvere, & vulnus, ſicut alia vulnera, curare. Cumque jam ad ſanitatem tendet, plumbeam fiſtulam medicamento cicatricem inducente illinere, eamque intus dare: ſupraque idem medicamentum injicere; donec ad cicatricem plaga perveniat.

CAP. XXIX.

Qua ratione partus emortuus ex utero excutiatur [2]

UBI concepit autem aliqua, ſi jam prope maturus partus intus emortuus eſt, neque excidere per ſe poteſt, adhibenda curatio eſt. Quae numerari inter difficillimas poteſt. nam & ſummam prudentiam moderationemque deſiderat, & maximum periculum affert. Sed ante omnia vulvae natura mirabilis, cum in multis aliis, tum in hac re quoque facile cognoſcitur.

Oportet autem ante omnia [3] reſupinam mulierem tranſverſo lecto ſic collocare, ut femi-

---

l. 5. M. F. P. *Ac.* *l.* 13. M. F. P. *ulcus &c.* *l.* ead. M. F. P. *ulcera.* *l.* 20. M. F. P. *qua curatione.* *l.* 22. M. F. P. *concipit.*

1 Chiaſmus vocatur ab Aeginet. VI. 51, 65. & ab aliis. H. F. ab Aquapendente Oper. Chir. P. I. c. 83.
2 Aeginet. VI. 74. Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 23.
3 Hippocr. l. de Morb. Mul. T. XCIV. 4.

feminibus ejus ipſius ilia comprimantur, quo ſit, ut & imus venter in conſpectu medici ſit, & infans ad os vulvae compellatur; quae, emortuo partu, id comprimit: ex intervallo vero paululum dehiſcit. Hac occaſione uſus medicus, unctae manus indicem digitum primum debet inſerere, atque ibi continere, donec iterum os adaperiatur, rurſuſque alterum digitum demittere debebit, & per eaſdem occaſiones alios, donec tota eſſe intus manus poſſit. Ad cujus rei facilitatem multum confert & magnitudo vulvae, & vis nervorum ejus, & corporis totius habitus, & mentis etiam robur: cum praeſertim intus nonnunquam etiam duae manus dari debeant.

Pertinet etiam ad rem, quam calidiſſimum eſſe imum ventrem, & extrema corporis; neque dum inflammationem accepiſſe, ſed recenti re protinus adhiberi medicinam. Nam, ſi corpus jam intumuit, neque demitti manus, neque educi infans, niſi aegerrime poteſt; ſequiturque ſaepe cum vomitu, & cum tremore, mortifera nervorum diſtentio. Verum intus emortuo corpori manus injecta protinus habitum ejus ſentit. nam aut in caput, aut in pedes converſum eſt, aut in tranſverſum jacet: fere tamen ſic, ut vel manus ejus, vel pes in propinquo ſit.

Medici vero propoſitum eſt, ut infantem manu dirigat vel in caput[1], vel etiam in pedes, ſi forte aliter compoſitus eſt. Ac, ſi nihil aliud eſt, manus vel pes apprehenſus, corpus rectius

l. 5. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. M. F. P. *dehiſcere.* *l.* 8. F. *iterum id os.* M. P. *iterum ad nos.* *l.* 12. M. F. P. *facultatem.* . 19. Alii *cepiſſe.* *l.* 31. M. F. P. *eum.* *l.* 32. Alii *manus.*

1 Hippocr. I. de Morb. Mul. XCV. 2.

rectius reddit. nam manus in caput, pes in pedes eum convertet. Tum, ſi caput proximum eſt, † demitti debet uncus, undique laevis, acuminis brevis, qui vel oculo, vel auri, vel ori, interdum etiam fronti recte injicitur: deinde attractus infantem educit. Neque tamen quolibet is tempore extrahi debet. nam, ſi compreſſo vulvae ore id tentatum eſt, non emittente eo, infans abrumpitur, & unci acumen in ipſum os vulvae delabitur, ſequiturque nervorum diſtentio, & ingens periculum mortis. Igitur, compreſſa vulva, conquieſcere; hiante, leniter trahere oportet; & per has occaſiones paulatim eum educere. Trahere autem dextra manus uncum; ſiniſtra, intus poſita, infantem ipſum, ſimulque dirigere eum debet.

Solet etiam evenire, ut is infans [1] humore diſtendatur; exque eo profluat foedi odoris ſanies. Quod ſi tale eſt, indice digito corpus illud forandum eſt, ut, effuſo humore extenuetur: tum id leniter per ipſas manus recipiendum eſt. nam uncus injectus putri corpuſculo facile elabitur. in quo quid periculi ſit, ſupra poſitum.

Sed in pedes quoque converſus infans non difficulter extrahitur. namque his apprehenſis per ipſas manus commode educitur.

Si vero tranſverſus eſt, neque dirigi potuit, uncus alae injiciendus, paulatimque attrahendus eſt. Sub quo fere cervix replicatur, retroque caput ad reliquum corpus ſpectat.

---

† *l.* 25. M. F. P. *facile hebeti corpuſculo elevabitur.* *l.* 28. M. F. P. *quibus.* *l.* 34. M. F. P. *ac.*

1 Aëtius Tetrab. IV. Serm. IV. c. 23.

ſpectat. Remedio eſt, cervix praeciſa; ut ſeparatim utraque pars auferatur. Id unco fit. qui, priori ſimilis, in interiore tantum parte per totam aciem exacuitur. Tum id agendum eſt, ut ante caput, deinde reliqua pars auferatur: quia fere, majore parte extracta, caput in vacuam vulvam prolabitur, extrahique ſine ſummo periculo non poteſt.

Si tamen id incidit, ſuper ventrem mulieris duplici panniculo injecto, valens homo, non imperitus, a ſiniſtro latere ejus debet aſſiſtere, & ſuper imum ventrem ejus duas manus imponere, alteraque alteram premere. quo fit, ut illud caput ad os vulvae compellatur, idque tum eadem ratione, quae ſupra poſita eſt, unco extrahi poſſit.

At, ſi pes alter juxta repertus eſt, alter retro cum corpore eſt, quicquid prolapſum eſt, [1] paulatim abſcindendum eſt. Et, ſi clunes os vulvae urgere coeperunt, iterum retro repellendae ſunt, conquiſituſque pes ejus adducendus. Aliaeque etiamnum difficultates faciunt, ut, qui ſolidus non exit, conciſus eximi debeat.

Quoties autem infans protractus eſt, tradendus miniſtro eſt. Is eum ſupinis manibus ſuſtinere, medicus deinde ſiniſtra manu leniter trahere umbilicum debet ita, ne abrumpat, dextraque eum ſequi uſque ad eas, quas Secundas vocant, quod velamentum infantis intus fuit: hiſque ultimis apprehenſis, venulas membranulaſque omnes eadem ratione manu diducere a vulva, totumque illud extrahere, &, ſi quid intus

l. 3. M. F. P. *interiorem.* *l.* ead. M. F. P. *partem.* *l.* 10. M. P. *intecto.* *l.* 15. M. F. P. om. *tum.* *l.* 16. M. F. P. *extrahitur.* *l.* 18. M. F. P. *protractum.* *l.* 21. M. F. *conquitiuſque.* *l.* 31. F. *iſque.*

1 Hippocrat. I. de Morb. XCVI.

intus praeterea concreti ſanguinis remanet. Tum compreſſis in unum feminibus, illa in conclavi collocanda eſt, modicum calorem, ſine ullo perflatu, habente. Super imum ventrem ejus imponenda lana ſuccida, in aceto & roſa tincta. Reliqua curatio talis eſſe debet, qualis in inflammationibus, & in his vulneribus, quae in nervoſis locis ſunt, adhibetur.

CAP. XXX.

De Ani vitiis.

ANI quoque vitia, ubi medicamentis 414.
non vincuntur, manus auxilium deſiderant. Ergo, ſi qua fiſſa in eo ve- 399, 23.
tuſtate induruerunt, jamque callum habent, commodiſſimum eſt, ducere alvum; tum ſpongiam calidam admovere, ut relaxentur illa, & foras prodeant: ubi in conſpectu ſunt, ſcalpello ſingula excidere, & ulcera renovare: deinde imponere linamentum molle, & ſuper linteolum illitum melle; locumque eum molli lana implere, & ita vincire: altero die, deincepsque caeteris, lenibus medicamentis uti; quae ad recentia eadem vitia neceſſaria eſſe, alias propoſui: utique per primos dies ſorbitionibus eum ſuſtinere, paulatim deinde cibis adjicere aliquid, generis tamen ejus, quod eodem loco praeceptum eſt. Si quando autem ex inflammatione pus in his oritur, ubi primum id apparuit, incidendum eſt; ne anus ipſe ſuppuret. Neque tamen ante properandum eſt. nam, ſi crudum inciſum eſt, in-

l. 2. M. F. P. om. *in.* *l.* 4. M. F. *praeflatu.* *l.* 9. M. F. P. *adhibeatur.* *l.* 11. M. F. P. addunt *& eorum curatione.* *l.* 14. M. F. P. *ſciſſa.* *l.* 20. Alii *removere.* *l.* 23. M. F. P. *eum.* *l.* 26. M. F. P. *poſui: & utique.*

inflammationi multum accedit, & puris aliquanto amplius concitatur. His quoque vulneribus, lenibus cibis, iiſdemque medicamentis opus eſt.

2 *De Condylomatis.* [1]

400, 14. 403, 11. At tubercula, quae κονδυλώματα appellantur, ubi induruerunt, hac ratione curantur. Alvus ante omnia ducitur. Tum vulſella tuberculum apprehenſum, juxta radices exciditur. Quod ubi factum eſt, eadem ſequuntur, quae ſupra poſt curationem adhibenda eſſe proproſui: tantummodo, ſi quid increſcit, ſquama aeris coërcendum eſt.

3. *De Haemorrhoidibus.* [2]

401, 22. Ora etiam venarum, fundentia ſanguinem, ſic tolluntur. Ubi ſanguini, qui effluit, ſanies adjicitur, alvus acribus ducitur; quo magis ora promoveantur. eoque fit, ut omnia vaſa, quaſi capitula conſpicua ſint. Tum, ſi capitulum exiguum eſt, baſimque tenuem habet, adſtringendum lino paulum ſupra eſt, quam ubi cum ano committitur, imponendaque ſpongia ex aqua calida eſt, donec id liveat: deinde aut ungue, aut ſcalpello, ſupra nodum id exulcerandum eſt. Quod niſi factum eſt, magni dolores ſubſequuntur: interdum etiam urinae difficultas. Si id majus eſt, & baſis latior, hamulo uno aut altero excipiendum eſt, paululumque ſupra baſim incidendum: neque relinquendum quicquam ex eo capitulo, neque quicquam ex ano demendum eſt. quod conſequitur is, qui neque nimium, neque parum hamos ducit.

---

l. 1. M. F. P. *inflammationis*. *l.* 5. M. F. P. *De condylomatum curatione*. *l.* 11. M. F. *ſequitur*. *l.* 15. M. P. F. ignorant *De haemorrhoidibus*. *l.* 18. M. F. P. *acrius*. *l.* 19. M. F. P. *orae*. *l.* ead. Alii, Rouſeus *omnes venae*. *l.* 20. M. F. P. *vela*. *l.* 23. M. F. P. *imponenda*. *l.* 24. M. F. P. om. *ex*. *l.* 25. M. F. P. *libeat*. *l.* 30. M. F. P. *paulumque*.

1 Aeginet. VI. 80. 2 Aeginet. VI. 79.

ducit. Qua inciſum eſt, acus debet immitti, infraque eam lino id capitulum alligari. Si duo triave ſunt, intimum quodque primum curandum eſt: ſi plura, non omnia ſimul; ne tempore eodem undique tenerae cicatrices ſint. Si ſanguis profluit, excipiendus eſt ſpongia: deinde linamentum imponendum, ungenda femina, & inguina, & quicquid juxta ulcus eſt, ceratumque ſuperdandum, & farina hordeacea calida implendus is locus, & ſic deligandus eſt. Poſtero die is deſidere in aqua calida debet, eodemque cataplaſmate foveri. Ac bis die, & ante curationem, & poſt eam, coxendices ac femina liquido cerato perungenda ſunt; tepidoque is loco continendus. Interpoſitis quinque aut ſex diebus, oriculario ſpecillo linamenta educenda, &, ſi capitula ſimul non exciderunt, digito promovenda: tum lenibus medicamentis, iiſdemque, quae alibi poſui, ulcera ad ſanitatem perducenda. Finito vitio, quemadmodum agendum eſſet, jam alias ſuperius expoſui.

CAP. XXXI.

De Varicibus. [1]

AB his ad crura proximus tranſitus eſt. In quibus orti varices non difficili ratione tolluntur. Huc autem & earum venularum, quae in capite nocent; & eorum varicum, qui in ventre ſunt, curationem diſtuli: quoniam ubique eadem eſt. Igitur vena omnis, quae noxia eſt, aut aduſta tabeſcit, aut manu exciditur. Si

---

l. 3. M. F. P. *imum.* *l.* 10. M. F. P. *eſt.* *l.* 11. M. P. *locus eſt.* *l.* 14. M. F. P. *cervices.* *l.* 18. M. F. P. om. *&.* *l.* 25. M. F. P. *De varicum curatione.*

1 Aeginet. VI. 82.

Si recta; Si quamvis tranſverſa, tamen ſimplex; ſi modica eſt, melius aduritur. Si curva eſt, & velut in orbes quoſdam implicatur, pluresve inter ſe involvuntur, utilius excidere eſt.

Adurendi ratio haec eſt. Cutis ſuperinciditur: tum, patefacta vena, tenui & retuſo ferramento candente modice premitur; vitaturque, ne plagae ipſius orae adurantur: quas reducere hamulis facile eſt. Id interpoſitis fere quaternis digitis per totum varicem fit: & tum ſuperponitur medicamentum, quo aduſta ſanantur.

At exciditur hoc modo. Cute eadem ratione ſuper venam inciſa, hamulo orae excipiuntur; ſcalpelloque undique a corpore vena diducitur; caveturque, ne inter haec ipſa laedatur; eique retuſus hamulus ſubjicitur; interpoſitoque eodem fere ſpacio, quod ſupra poſitum eſt, in eadem vena idem fit: quae, quo tendat, facile hamulo extento cognoſcitur.

Ubi jam idem, quacunque varices ſunt, factum eſt, uno loco adducta per hamulum vena praeciditur: deinde, qua proximus hamus eſt, attrahitur & evellitur; ibique rurſus abſcinditur. Ac ſic undique varicibus crure liberato, tum plagarum orae committuntur, & ſuper emplaſtrum glutinans injicitur.

---

l. 1. M. F. P. *recta eſt.* *l.* 5. M. F. P. *eximere.* *l.* 12. M. F. P. *ſuperimponitur.* *l.* 26. M. F. P. *ibi.* *l.* 27. *abſciditur.*

CAP. XXXII.

De Digitis cobaerentibus, & curvatis.

AT, ſi digiti vel in utero protinus, vel propter communem exulcerationem poſtea cohaeſerunt, ſcalpello diducuntur: dein ſeparatim uterque non pingui emplaſtro circumdatur: atque ita per ſe uterque ſaneſcit.

Si vero fuit ulcus in digito, poſteaque male inducta cicatrix curvum eum reddidit; primum malagma tentandum eſt: dein, ſi id nihil prodeſt (quod & in veteri cicatrice, &, ubi nervi laeſi ſunt, evenire conſuevit) videre oportet, nervine id vitium, an cutis ſit. Si nervi eſt, attingi non debet: neque enim ſanabile eſt. Si cutis, tota cicatrix excidenda eſt, quae fere calloſa efficit, ut extendi digitus non poſſit. Tum rectus ſic ad novam cicatricem perducendus eſt.

CAP. XXXIII.

De Gangraena.

GANGRAENAM inter ungues alaſque, aut inguina naſci; &, ſi quando medicamenta vincuntur, membrum praecidi oportere, alio loco mihi dictum eſt.

Sed id quoque cum periculo ſummo fit. 304, 23. nam ſaepe in ipſo opere, vel profuſione ſanguinis vel animae defectione moriuntur. Verum hic quoque nihil intereſt, an ſatis tutum praeſidium ſit, quod unicum eſt. Igitur

---

l. 2. M. F. P. *Curatio digitorum cohaerentium.* *l.* 10. M. F. P. *ſit.* *l.* 11. M. F. P. *reddit.* *l.* 19. M. F. P. *digitum.* *l.* ead. M. F. P. *patiatur.* *l.* 23. M. F. P. *De gangraenae curatione.* *l.* 32. M. P. *ſitis.*

Igitur inter ſanam vitiatamque partem incidenda ſcalpello caro uſque ad os eſt ſic, ut neque contra ipſum articulum id fiat, & potius ex ſana parte aliquid excidatur, quam ex aegra relinquatur. Ubi ad os ventum eſt, reducenda ab eo ſana caro, & circa os ſubſecanda eſt, ut ea quoque parte aliquid oſſis nudetur: dein id ſerrula praecidendum eſt, quam proxime ſanae carni etiam inhaerenti: ac tum frons oſſis, quam ſerrula exaſperavit, laevanda eſt, ſupraque inducenda cutis. quae ſub ejuſmodi curatione laxa eſſe debet, ut quam maxime undique os contegat. Quo cutis inducta non fuerit, id linamentis erit contegendum, & ſupra id ſpongia ex aceto deliganda. Caetera poſtea ſic facienda, ut in vulneribus, in quibus pus non moveri debet, praeceptum eſt.

LIBER OCTAVUS.

Cap. I.

De poſitu & figura Oſſium totius humani corporis.

Superest ea pars, quae ad oſſa pertinet. Quae quo facilius accipi poſſit, prius poſitus figuraſque eorum indicabo. Igitur calvaria incipit ex interiore parte concava, extrinſecus gibba, utrinque laevis, &, qua cerebri [1] membranam contegit, &, qua cute, capillum gignente, contegitur,

l. 8. M. F. P. *os.* *l.* 18. M. F. P. om. *non.* *l.* 20. F. *Cornelii Celſi de Medicina liber octavus.* P. *Artium Aurelii Cornelii Celſi liber octavus.* *l.* 22. M. F. P. om. *oſſium.*

1 Graeci μήνιγγας, Macrob. Saturn. *lib.* 7. *Omentum* vocant.

tegitur. Eaque ſimplex, ab occipitio & temporibus; duplex uſque in verticem a fronte, eſt. Oſſaque ejus, ab exterioribus, dura; ab interioribus, quibus inter ſe connectuntur, molliora ſunt. Interque ea venae diſcurrunt, quas his alimentum ſubminiſtrare, credibile eſt.

Raro autem calvaria ſolida, ſine [1] ſuturis eſt: locis tamen aeſtuoſis facilius invenitur. & id caput firmiſſimum, atque a dolore tutiſſimum eſt: ex caeteris, quo ſuturae pauciores ſunt, eo capitis valetudo commodior eſt. neque enim certus earum numerus eſt, ſicut nec locus quidem. Fere tamen duae, ſuper aures, tempora a ſuperiore capitis parte diſcernunt: tertia, ad latera per verticem tendens, occipitium a ſummo capite diducit: quarta, ab eodem vertice per medium caput ad frontem procedit; eaque modo ſub imo capillo deſinit, modo frontem ipſam ſecans inter ſupercilia finitur. Ex his caeterae quidem ſuturae in unguem committuntur: hae vero, quae ſuper aures tranſverſae ſunt, totis oris paulatim extenuantur; atque ita inferiora oſſa ſuperioribus leniter inſidunt. Craſſiſſimum vero in capite os poſt aurem eſt; qua capillus, ut veriſimile eſt, ob idipſum non gignitur. Super hos quoque muſculos, qui tempora contegunt, os medium, in exteriorem partem inclinatum, poſitum eſt. At facies ſuturam habet maximam: quae a tempore incipiens, per medios oculos, nareſque tranſverſa pervenit ad alterum tempus.

l. 3. F. M. *exterioribus partibus.* *l.* 12. *etiam* legit Pauw p. 6. *l.* 13. M. F. P. *ne.* *l.* 17. M. F. P. *aures.* *l.* 25. *aſſidens* legit Pauw p. 12. *l.* 26. M. P. *quia.* *l.* 28. M. F. P. *ſub iis.* *l.* ead. M. F. P. *muſculis.* *l.* 29. *connectunt* legit Pauw p. 12. *l.* ead. M. F. P. *connectunt.*

1 Nonnunquam tamen obſervatur, uti variis exemplis probat Vertunianus ad Hippocr. de Vulneribus Capitis, pag. 45.

pus. A qua breves duae ſub interioribus angulis deorſum ſpectant. Et malae quoque in ſumma parte ſingulas tranſverſas ſuturas habent. A mediiſque naribus, aut ſuperiorum dentium gingivis, per medium palatum una procedit; aliaque tranſverſa idem palatum ſecat. Et ſuturae quidem in plurimis hae ſunt.

Foramina autem, intra caput, maxima oculorum ſunt; deinde narium; tum quae in auribus habemus. Ex his, quae oculorum ſunt, recta ſimpliciaque ad cerebrum tendunt. Narium duo foramina oſſe medio diſcernuntur. ſiquidem haec primum a ſuperciliis, anguliſque oculorum, oſſe inchoantur ad tertiam fere partem: deinde in cartilaginem verſa, quo propius ori deſcendunt, eo magis caruncula quoque molliuntur. Sed ea foramina, quae a ſummis ad intimas nares ſimplicia ſunt, ibi rurſus in bina itinera dividuntur: aliaque ex his, ad fauces pervia, ſpiritum & reddunt & accipiunt; alia ad cerebrum tendunt. In ultima parte in multa & tenuia foramina diſſipantur, per quae ſenſus odoris nobis datur. In aure quoque primo rectum & ſimplex iter procedendo flexuoſum fit. Quod juxta cerebrum in multa & tenuia foramina diducitur, per quae facultas audiendi eſt. Juxta ea duo parvuli quaſi ſinus ſunt; ſuperque eos finitur os, quod tranſverſum a genis tendens, ab inferioribus oſſibus ſuſtinetur. Jugale appellari poteſt ab eadem ſimilitudine, a qua id Graeci

---

l. 17. M. P. *cartilagine.* *l.* ead. M. F. P. *verſae.* *l.* 20. M. F. P. *imas.* *l.* 28. M. F. P. *quod ipſum juxta.* *l.* 30. M. F. P. *juxtaque ea.*

Graeci ζυγῶδες appellant. Maxilla vero eſt molle os, eoque una eſt. Cujus eadem & media, & etiam ima pars, mentum eſt: a quo utrinque procedit ad tempora; ſolaque ea movetur. Nam malae cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes excipit, immobiles ſunt. † Verum ipſius maxillae partes extremae quaſi bicornes ſunt. Alter proceſſus, intra latior, vertice ipſo tenuatur, longiusque procedens ſub oſſe jugali ſubit, & ſuper id temporum muſculis illigatur. Alter brevior & rotundior, & in eo ſinu, qui juxta foramina auris eſt, cardinis modo fit; ibique huc & illuc ſe inclinans maxillae facultatem motus praeſtat.

Duriores oſſe dentes ſunt: quorum pars maxillae, pars ſuperiori oſſi malarum haeret. Ex his quaterni primi, quia ſecant, τομικοὶ a Graecis nominantur. Hi deinde quatuor caninis dentibus ex omni parte cinguntur. Ultra quos utrinque fere [1] maxillares quini ſunt, praeterquam in iis, in quibus genuini, qui ſero gigni ſolent, non increverunt. Ex his primores ſingulis radicibus, maxillares utique binis, quidam etiam ternis, quaternisve nituntur. Fereque longior radix breviorem dentem edit; rectique dentis recta etiam radix, curvi flexa eſt. Ex ea radice in pueris novus dens ſubit, qui multo ſaepius priorem expellit; interdum tamen ſupra infrave eum ſe oſtendit.

Caput autem ſpina excipit. Ea conſtat ex vertebris quatuor & viginti. Septem in cer-

---

l. 6. M. F. P. *exigit.* Alii *facilitatem.* Male. Pauw p. 23. *l.* 19. M. F. *temnici.* *l.* 22. M. F. P. *quaterni.* *l.* 23. M. F. *tres ultimi.* P. *ultimi.* *l.* ead. *jam genuini.* Pauw. p. 26. *l.* 24. M. F. P. *priores.* *l.* 29. M. F. P. *exque ea.*

1 Militares i. c. molares vocat Soranus Epheſius, Iſag. C. 17.

cervice ſunt, duodecim ad coſtas, reliquae quinque ſunt proximae coſtis. Hae teretes breveſque, ab utroque latere, proceſſus duos exigunt: mediae perforatae, qua ſpinae medulla cerebro commiſſa deſcendit. latera quoque inter duos proceſſus tenuibus cavis pervia, per quae a membrana cerebri ſimiles membranulae deducuntur. Omneſque vertebrae (exceptis tribus ſummis) a ſuperiore parte in ipſis proceſſibus parum deſidentes ſinus habent: ab inferiore alios deorſum verſus proceſſus exigunt. Summa igitur protinus caput ſuſtinet, per duos ſinus receptis exiguis ejus proceſſibus. Quo fit, ut caput deorſum parvis tuberibus exaſperetur. Secunda ſuperioris parti inferiori inferitur. Quod ad circuitum pertinet, pars ſumma anguſtiore orbe finitur. itaque ſuperior ſecundae circumdata in latera quoque caput moveri ſinit. Tertia eodem modo ſecundam excipit. Ex quo facilis cervici mobilitas eſt. Ac, ne ſuſtinere quidem caput poſſet, niſi utrinque recti valenteſque nervi collum continerent, quos καρῶτας Graeci appellant. ſiquidem horum inter omnes flexus alter ſemper intentus ultra prolabi ſuperiora non patitur. Jamque vertebra tertia tubercula, quae inferiori inferantur, excipit. Caeterae proceſſibus deorſum ſpectantibus in inferiores inſinuantur, ac per ſinus, quos utrinque habent, ſuperiores accipiunt, multiſque nervis & multa cartilagine continentur. Ac ſic, uno flexu modico in pronum dato,

l. 4. *exſerunt* legit Pauw p. 32. *l.* 5. *ea* legit Pauw p. 32. *l.* ead. M. F. P. *circa*. *l.* 6. M. F. P. *per*. *l.* 7. M. F. P. *perviae*. *l.* 11. M. F. *deſidentis*. *l.* 15. M. F. P. *caput ſurſum deorſum*. *l.* ead. M. F. P. *verſum*. Pauw p. 64. legit *verſus*. *l.* 16. M. F. P. *ſuperiori*. Ita quoque Pauw p. 64. *l.* ead. M. F. P. *inferiore*. Pauw p. 64. legit *inferioris*. *l.* 17. M. P. om. *inſeritur*. *l.* 19. M. F. P. *ſummae*. *l.* 29. M. F. P. *exigit*. *l.* 34. M. P. *promptum*.

dato, caeteris negociis homo & rectus inſiſtit, & alioqui ad neceſſaria opera curvatur.

Infra cervicem vero ſumma coſta contra humeros ſita eſt. Inde ſeptem inferiores uſque ad imum pectus perveniunt: haeque, primis partibus rotundae & leniter quaſi capitulatae, vertebrarum tranverſis proceſſibus, ibi quoque paululum ſinuatis, inhaerent: inde lateſcunt, & in exteriorem partem recurvatae paulatim in cartilaginem degenerant; eaque parte rurſus in interiora leniter flexae committuntur cum oſſe pectoris. Quod valens ac durum a faucibus incipit, ab utroque latere lunatum, & a praecordiis, jam ipſum quoque cartilagine mollitum, terminatur. Sub coſtis vero ſuperioribus quinque (quas νόθας Graeci nominant) breves tenuioreſque, atque ipſae quoque paulatim in cartilaginem verſae, extremis abdominis partibus inhaereſcunt; imaque ex his, majore jam parte nihil, niſi cartilago eſt.

Rurſus, a cervice duo lata oſſa utrinque ad ſcapulas tendunt: noſtri † ſcutula operta; ὠμοπλάτας Graeci nominant. Ea in ſummis verticibus ſinuata, ab his triangula, paulatimque lateſcentia ad ſpinam tendunt; &, quo latiora quaque parte ſunt, hoc hebetiora. Atque ipſa quoque, in imo cartilaginoſa, poſteriore parte velut innatant; quoniam, niſi in ſummo, nulli oſſi inhaereſcunt. Ibi vero validis muſculis nerviſque conſtricta ſunt.

At a ſumma coſta paulo interius, quam

l. 2. M. F. P. *aliquid.* *l.* 4. M. F. P. *undecim.* *l.* 8. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. M. F. P. *inſinuatis.* *l.* 9. M. F. P. *pateſcunt.* *l.* 13. M. F. *&*. *l.* 16. M. F. P. *prioribus.* *l.* 17. M. F. P. *ῥόας.* *l.* 24. M. F. P. *ſcoptula.* *l.* 29. M. *ac.*

quam ubi ea media eſt, os excreſcit, ibi quidem tenue, procedens vero, quo propius lato ſcapularum oſſi fit, eo plenius latiuſque eſt, paululum in interiora curvatum. quod protinus altera verticis parte modice intumeſcens, ſuſtinet jugulum. Id ipſum recurvum ac inter duriſſima oſſa numerandum, altero capite in eo, quod poſui, altero in exiguo ſinu pectoralis oſſis inſidit, paululumque motu brachii movetur, & cum lato oſſe ſcapularum, infra caput ejus, nervis & cartilagine connectitur.

Hinc humerus incipit, extremis utrinque capitibus tumidus, mollis, ſine medulla, cartilaginoſus: medius teres, durus, medulloſus: leniter cavus, in priorem & interiorem; gibbus, in poſteriorem & exteriorem partem. Prior autem pars eſt, quae a pectore eſt: poſterior, quae ab ſcapulis: interior, quae ad latus tendit; exterior, quae ab eo recedit. quod ad omnes articulos pertinere, in ulterioribus patebit. † Superius autem humeri caput rotundius quam caetera oſſa, de quibus adhuc dixi, † verticillati ſcapularum oſſi inſeritur, ac majore parte extra id ſitum nervis deligatur. At inferius duos proceſſus habet: inter quos, quod medium eſt, magis etiam extremis partibus ſinuatur.

Quae res ſedem brachio praeſtat. quod conſtat ex oſſibus duobus. Radius, quem κερκίδα Graeci appellant, ſuperior breviorque, & primo tenuior, rotundo & leniter cavo capite exiguum humeri tuberculum recipit. quod ibi nervis & cartilagine contine-

l. 4. M. F. P. *& paulatim in exteriora.* *l.* 5. M. F. P. *propius.* *l.* 7. M. F. P. *id autem ipſum.* *l.* ead. *ac neque inter.* *l.* 10. M. F. P. *paulum.* *l.* 12. M. F. P. *cartilagini.* *l.* 16. M. F. P. *& in priorem & in exteriorem.* *l.* 17. M. F. om. *in poſteriorem &.* *l.* 24. M. F. P. *verticillatis.* *l.* ead. M. F. P. *oſſibus.* *l.* 25. M. F. P. *extranſitu.* *l.* 34. M. F. P. *atque.*

tinetur. Cubitus inferior longiorque, & primo plenior, in ſummo capite duobus quaſi verticibus extantibus in ſinum humeri, quem inter duos proceſſus ejus eſſe propoſui, ſe inſerit. † Primo vero duo, radii & brachii, oſſa juncta paulatim dirimuntur, rurſuſque ad manum coëunt, modo craſſitudinis mutato. Siquidem ibi radius plenior, cubitus admodum tenuis eſt. Dein radius, in caput cartilaginoſum conſurgens, in cervicem ejus inſinuatur. Cubitus rotundus in extremo, parte altera paululum procedit. Ac, ne ſaepius dicendum ſit, illud ignorari non oportet, plurima oſſa in cartilaginem deſinere, nullum articulum non ſic finiri. Neque enim aut moveri poſſet, niſi laevi inniteretur; aut cum carne nerviſque conjungi, niſi ea media quaedam materia committeret.

In manu vero prima palmae pars ex multis minutiſque oſſibus conſtat, quorum numerus incertus eſt. Sed oblonga omnia, & triangula, ſtructura quadam inter ſe connectuntur, cum invicem ſuperior alterius planities ſit: eoque fit ex his unius oſſis paululum in interiora concavi ſpecies. Verum ex manu duo exigui proceſſus in ſinum radii conjiciuntur. Tum ex altera parte quinque oſſa recta, ad digitos tendentia, palmam explent. A quibus ipſi digiti oriuntur: qui ex oſſibus ternis conſtant. omniumque eadem ratio eſt. Interius os in vertice ſinuatur, recipitque exterioris exiguum tuberculum, nervique ea continent. A quibus

l. 5. M. F. P. *duobus.* *l.* ead. M. F. P. *radiis.* *l.* 6. M. F. P. om. &. *l.* 11. M. F. P. *verticem.* *l.* 12. M. F. *paulum.* *l.* 25. M. F. P. *alterius angulus: planities.* *l.* 26. M. F. P. *paulum.* *l.* 27. M. P. *ſinu.* *l.* 32. M. F. P. *verticem.*

bus orti ungues indureſcunt. Ideoque non oſſi, ſed carni magis radicibus ſuis inhaerent. At ſuperiores quidem partes ſic ordinatae ſunt.

Ima vero ſpina in coxarum oſſe definit; quod tranſverſum longeque valentiſſimum, vulvam, veſicam, rectum inteſtinum tuetur. Idque ab exteriore parte gibbum; ad ſpinam, reſupinatum; a lateribus, id eſt, in ipſis coxis, ſinus rotundos habet. A quibus oritur os, quod pectinem vocant; idque, ſuper inteſtina ſub pube tranſverſum, ventrem firmat: rectius in viris, recurvatum magis in exteriora in feminis, ne partum prohibeat.

Inde femina oriuntur. Quorum capita rotundiora etiam, quam humerorum ſunt; cum illa ex caeteris rotundiſſima ſint. Infra vero duos proceſſus a priore & a poſteriore parte habent. Dein dura, & medulloſa, & ab exteriore parte gibba, rurſus ab inferioribus quoque capitibus intumeſcunt: ſuperiora in ſinus coxae, ſicut humeri in ea oſſa, quae ſcapularum ſunt, conjiciuntur; tum infra introrſus leviter tendunt, quo aequalius ſuperiora membra ſuſtineant. Atque in eo inferiora quoque capita media ſinuantur, quo facilius excipi a cruribus poſſint. Quae commiſſura oſſe parvo, molli, cartilaginoſo tegitur. patellam vocant. Haec ſuper innatans, nec ulli oſſi inhaerens, ſed carne & nervis deligata, pauloque magis ad femoris os tendens, inter omnes crurum flexus juncturam tuetur.

Ipſum autem crus eſt ex oſſibus duobus. Ete-

---

l. 3. M. F. P. *Ac.* *l.* 1. M. F. P. *deſidit.* *l.* 14. M. F. P. *format.* *l.* 19. M. F. *gibba habent.* *l.* 23. M. F. P. *leniter.* *l.* ead. M. F. *leniter intendunt.* *l.* 31. M. om. *os tendens.*

Etenim per omnia femur humero, crus vero brachio ſimile eſt: adeo ut habitus quoque & decor alterius ex altero cognoſcatur. quod ab oſſibus incipiens, etiam in carne reſpondet. Verum alterum os ab exteriore parte ſurae poſitum eſt: quod ipſum quoque ſura recte nominatur. Id brevius, ſupraque tenuius, ad ipſos talos intumeſcit. Alterum a priore parte poſitum, cui tibiae nomen eſt, longius & in ſuperiore parte plenius, ſolum cum femoris inferiore capite committitur; ſicut cum humero cubitus. Atque ea quoque oſſa, infra ſupraque conjuncta, media, ut in brachio dehiſcunt.

Excipitur autem crus infra oſſe ex transverſo talorum; idque ipſum ſuper os calcis ſitum eſt. quod quadam parte ſinuatur, quadam exceſſus habet, & procedentia ex talo recipit, ut in ſinum ejus inſeritur. Idque ſine medulla durum, magiſque in poſteriorem partem projectum, teretem ibi figuram repraeſentat. Caetera oſſa pedis ad eorum, quae in manu ſunt, ſimilitudinem inſtructa ſunt. Plantae palmis, digiti digitis, ungues unguibus reſpondent.

CAP. II.

Oſſa vitiata & corrupta quibus ſignis cognoſcantur, & qua ratione curentur.

OMNE autem os, ubi injuria acceſſit, aut vitiatur, aut finditur, aut frangitur, aut foratur, aut colliditur, aut de loco movetur. Id, quod vitiatum eſt, pri-

---

l. 6. M. F. P. *ſupra. l.* 7. M. F. P. *ſupra. l.* 19. M. F. P. *&. l.* 24. M. F. *palmae. l.* 33. M. F. P. om. *de.*

primo fere pingue fit, deinde vel [1] nigrum, vel carioſum. quae, ſupernatis gravibus ulceribus aut fiſtulis, hisque vel longa vetuſtate, vel etiam cancro occupatis, eveniunt. Oportet autem ante omnia os nudare, ulcere exciſo, &, ſi latius eſt ejus vitium, quam ulcus fuit, carnem ſubſecare, donec undique os integrum patefiat: tum id, quod pingue eſt, ſemel iterumve ſatis eſt admoto ferramento adurere, ut ex eo ſquama ſecedat; aut radere, donec jam aliquid cruoris oſtendatur, quae integri oſſis nota eſt. nam neceſſe eſt aridum ſit id, quod vitiatum eſt. Idem in cartilagine quoque laeſa faciendum eſt. ſiquidem ea quoque ſcalpello radenda eſt, donec integrum id ſit, quod relinquitur. Deinde, ſive os ſive cartilago raſa eſt, nitro bene trito reſpergendum eſt. Neque alia facienda ſunt, ubi caries, nigritiesve in ſummo oſſe eſt. ſiquidem id vel paulo diutius eodem ferramento adurendum, vel radendum eſt. qui radit haec, audacter imprimere ferramentum debet, ut & agat aliquid, & maturius deſinat. Finis eſt, cum vel ad album os, vel ad ſolidum ventum eſt. Albo finiri ex nigritie vitium, ſoliditate quadam ex carie, manifeſtum eſt. Accedere etiam cruoris aliquid integro, ſupra dictum eſt. Si quando autem altius deſcenderit utrumlibet, dubium eſt.

In carie quidem expedita cognitio eſt, ſi ſpecillum tenue in foramina demittitur; quod magis minusve intrando, vel in ſummo cariem eſſe, vel altius deſcendiſſe, teſtatur,

Colligi

---

l. 8. M. F. P. *pateat*. l. 10. M. F. P. *ſtatu*. l. 11. M. F. P. *aut eradere*. l. 12. M. P. *integrioris*. l. 16. M. F. P. *relinquatur*. l. 32. M. F. P. om. *ſi*. l. ead. M. F. P. *foramen*.

1 Aph. VII. 2.

Colligi idem poteſt etiam ex dolore, & ex febre, quae ubi mediocria ſunt, illa alte deſcendiſſe non poteſt. Manifeſtior tamen adacta terebra fit. nam finis vitii eſt, ubi ſcobis nigra eſſe deſiit. Igitur, ſi caries alte deſcendit, per terebram urgenda crebris foraminibus eſt, quae altitudine vitium aequent: tum in ea foramina demittenda candentia ferramenta ſunt, donec ſiccum os ex toto fiat. ſimul enim & poſt haec ſolvetur ab inferiore oſſe, quodcumque vitiatum eſt; & is ſinus carne replebitur; & humor aut nullus poſtea feretur, aut mediocris.

Sin autem nigrities eſt, aut ſi caries ad alteram quoque partem oſſis tranſit, oportet excidi. Idem quoque in carie, ad alteram partem oſſis penetrante, fieri poteſt. Sed quod totum vitiatum, totum eximendum eſt. Si inferior pars integra eſt, eatenus, quod corruptum eſt, excidi debet. Item ſive capitis, ſive pectoris os, ſive coſta carioſa eſt, inutilis uſtio, ſed excidendi neceſſitas eſt. Neque audiendi ſunt, qui oſſe nudato, diem tertium expectant, ut tunc excidant. ante inflammationem enim tutius omnia tractantur. Itaque, quantum fieri poteſt, eodem momento & cutis incidenda eſt, & os detegendum, & omni vitio liberandum eſt. Longeque perniciosiſſimum eſt, quod in oſſe pectoris eſt: quia vix, etiamſi recte ceſſit curatio, veram ſanitatem reddit.

CAP.

---

l. 1. M. F. P. *nigrities colligi quidem.* *l.* 9. M. F. P. *donec inde ſiccum.* *l.* 10. M. F. P. *poſt haec & reſolvetur.* *l.* 17. M. F. P. *excidi. Atque idem.* *l.* 23. M. F. P. *vitio eſt &.*

Cap. III.

Quomodo os excidatur; & de Modiolo, & Terebra, ferramentis ad id paratis.

Excidi tur vero os duobus modis. Si parvulum eſt, quod laeſum eſt, [1] modiolo, quem χοινίκιον Graeci vocant: ſi ſpatioſius, terebris. Utriuſque rationem proponam. Modiolus ferramentum concavum, teres, eſt, imis oris ſerratum: per quod medium clavus, ipſe quoque interiore orbe cinctus demittitur. Terebrarum autem duo genera ſunt: alterum ſimile ei, quo fabri utuntur: alterum capituli longioris, quod ab acuto mucrone incipit, deinde ſubito latius fit; atque iterum ab alio principio paulo minus quam aequaliter ſurſum procedit.

Si vitium in anguſto eſt, quod comprehendere modiolus poſſit, ille potius aptatur. At, ſi caries ſubeſt, medius clavus in foramen demittitur. Si nigrities, angulo ſcalpri ſinus exiguus fit, qui clavum recipiat, ut, eo inſiſtente, circumactus modiolus delabi non poſſit: deinde his habena quaſi terebra, convertitur. Eſtque quidam premendi modus, ut & foretur, & circumagatur: quia, ſi leviter imprimitur, parum proficit; ſi graviter, non movetur. Neque alienum eſt, inſtillare paululum roſae, vel lactis, quo magis lubrico circumagatur. quod ipſum tamen, ſi copioſius eſt, aciem ferramenti hebetat. At, ubi jam iter modiolo impreſſum eſt, medius clavus educitur, & ille per

l. 6. M. *ſpatioſus.* P. *ſpatioſum.* *l.* 9. M. F. P. *ferratum.* *l.* 20. M. F. P. *&.* *l.* 22. M. P. *fit.* *l.* 24. *quid in premendi modo*, Pauw, p. 85. *l.* 28. M. F. P. *paulum.* *l.* 31. M. F. *inter.* *l.* 32. M. F. P. *preſſum.*

1 Vide Franciſc. Verrunian. Comment. in Hippocr. Lib. de cap. vulner. p. 89. 90. H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. P. 1. c. 2.

per ſe agitur. deinde, cum ſanitas inferioris partis ſcobe cognita eſt, modiolus removetur.

At, ſi latius vitium eſt, quam ut illo comprehendatur, terebra res agenda eſt. Ea foramen fit in ipſo fine vitioſi oſſis atque integri: deinde alterum non ita longe, tertiumque, donec tactus is locus, qui excidendus eſt, his cavis cinctus ſit. atque ibi quoque, quatenus terebra agenda ſit, ſcobis ſignificat. Tum exciſorius ſcalper ab altero foramine ad alterum malleolo adactus id, quod inter utrumque medium eſt, excidit; ac ſic ambitus ſimilis ei fit, qui in anguſtiorem orbem modiolo imprimitur. Utro modo vero id circumductum eſt, idem excisorius ſcalper, & in oſſe corrupto planus, ſummam quamque teſtam laevet, donec integrum os relinquatur

Vix unquam nigrities integrum, caries per totum os perrumpit, maximeque ubi vitiata calvaria eſt. Id quoque vitii ſpecillo ſignificatur, quod depreſſum in id foramen, quod infra ſolidam ſedem habet, & renitens aliquid invenit, & madens exit. Si pervium invenit, altius deſcendens inter os & membranam, nihil oppoſitum invenit, educiturque ſiccum: non quo non ſubſit aliqua vitioſa ſanies; ſed quoniam ibi, ut in latiore ſede, diffuſa ſit.

Sive autem nigrities, quam terebra detexit, ſive caries, quam ſpecillum oſtendit, os tranſit, modioli quidem uſus fere ſupervacuus eſt; quia latius pateat neceſſe eſt, quod tam

---

l. 4. leg. *Ac ſic*, Pauw, p. 87. *l.* 8. M. P. *totus.* *l.* 11. M. F. P. *tunc.* *l.* 18. M. F. *laeſit.* P. *laedit.* Al. *laevigat*, *leviget*, Pauw, p. 87. *l.* 22. M. F. P. *ſigni.* *l.* 23. M. F. P. *qui.* *l.* ead. M. F. P. *depreſſus.* *l.* 25. M. F. P. *& ob id renitens.* *l.* 28. M. F. P. *ſiccus.*

tam alte proceſſit. Terebra vero ea, quam ſecundo loco poſui, utendum; eaque, ne nimis incaleſcat, ſubinde in aquam frigidam demittenda eſt. Sed tum majore cura agendum eſt; cum jam aut ſimplex os dimidium perforatum eſt; aut in duplici ſuperius. illud ſpatium ipſum; hoc ſanguis ſignificat. Ergo tum lentius ducenda habena, ſuſpendendaque magis ſiniſtra manus eſt, & ſaepius attollenda, & foraminis altitudo conſideranda, ut, quandocunque os perrumpitur, [1] ſentiamus, neque periclitemur, ne mucrone cerebri membrana laedatur: ex quo graves inflammationes, cum periculo mortis [2] oriuntur.

Factis foraminibus, eodem modo media ſepta, ſed multo circumſpectius, excidenda ſunt; ne forte angulus ſcalpri eandem membranam violet; donec fiat aditus, per quem membranae cuſtos immittatur. μηνιγγοφύλακα Graeci vocant. lamina autem aenea eſt, firma, paululum reſima, ab exteriore parte laevis. Quae demiſſa ſic, ut exterior pars ejus cerebro propior ſit, ſubinde ei ſubjicitur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt: ac, ſi excipit ejus angulum, ultra tranſire non patitur: eoque & audacius, & tutius, ſcalprum malleolo ſubinde medicus ferit, donec exciſum undique os, eadem lamina levetur, tollique ſine ulla noxa cerebri poſſit. Ubi totum os ejectum eſt, circumradendae laevandaeque ſunt orae, & ſi quid ſcobis membranae inſedit, colligendum. Ubi, ſuperiori parte ſublata, inferior relicta eſt, non

l. 1. M. F. P. *jam.* *l.* 17. M. F. P. *ſaepe.* *l.* 20. M. F. μηνιγγοφύλακας. *l.* 21. M. P. om. *autem.* *l.* 22. M. F. P. *paulum.* *l.* 23. M. F. P. *eſt.* *l.* 30. M. P. *poteſt.* *l.* 32. M. F. P. *quis.*

1 *Periclitemur*, hoc eſt, probemus, Vertunian. p. 92. 2 Aph. VI. 18.

non orae tantum, ſed os quoque totum laevandum eſt, ut ſine noxa poſtea cutis increſcat, quae aſpero oſſi innaſcens protinus non ſanitatem, ſed novos dolores movet.

Patefacto cerebro, qua ratione agendum ſit, dicam, cum ad fracta oſſa pervenero. Si baſis aliqua ſervata eſt, ſuperimponenda ſunt medicamenta non pinguia, quae recentibus vulneribus accommodantur; ſupraque imponenda lana ſuccida, oleo atque aceto madens. Ubi tempus proceſſit, ab ipſo oſſe caro increſcit, eaque factum manu ſinum complet. Si quod etiam os aduſtum eſt, a parte ſana recedit; ſubitque inter integram atque emortuam partem caruncula, quae, quod abſceſſit, expellat. eaque fere, quia teſta tenuis & anguſta eſt, λεπὶς, id eſt, ſquama, a Graecis nominatur.

Poteſt etiam evenire, ut ex ictu neque findatur os, neque perfringatur; ſed ſummum tantum collidatur, exaſperetur que. Quod ubi incidit, radi & laevari ſatis eſt. Haec quamvis maxime fiunt in capite, tamen caeteris quoque oſſibus communia ſunt; ut ubicunque idem incidet, eodem remedio ſit utendum. At, cum ea fracta, fiſſa, forata, colliſa ſunt, quaſdam proprias in ſingulis generibus, quaſdam communes in pluribus curationes requirunt. De quibus protinus dicam, initio ab eadem calvaria accepto.

CAP.

l. 1. M. F. P. *ora.* *l.* 3. M. F. *oſſe.* *l.* 6. F. *venero.* *l.* 12. M. F. P. *ore.* *l.* 18. M. F. P. *ſquama, id eſt,* λεπὶς. *l.* 21. M. F. P. *tamen.* *l.* 27. M. F. P. *ſint.*

CAP. IV.

De Calvaria fracta. [1]

IGITUR, ubi calvaria percuſſa, protinus requirendum eſt, [2] num bilem is homo vomuerit; num [3] oculi ejus obcaecati ſint; num obmutuerit; num per nares auresve ſanguis ei effluxerit; num conciderit; num ſine ſenſu quaſi dormiens jacuerit. Haec enim non niſi oſſe fracto eveniunt. Atque, ubi inciderunt, ſcire licet, neceſſariam, ſed difficilem curationem eſſe. Si vero etiam torpor [4] acceſſit; ſi mens non conſtat, ſi nervorum vel reſolutio vel diſtentio ſecuta eſt; veriſimile eſt, etiam cerebri membranam eſſe violatam: eoque in anguſto magis ſpes eſt. At, ſi nihil horum ſecutum eſt, & jam poteſt dubitari, an os fractum ſit; & protinus conſiderandum eſt, lapide, an ligno, an ferro, an alio telo percuſſum ſit, & hoc ipſo laevi an aſpero, mediocri an vaſtiore, vehementer an leviter. quia quo mitior ictus fuit, eo facilius os ei reſtitiſſe credibile eſt. Sed nihil tamen melius eſt, quam certiore id nota explorare. Ergo, qua plaga eſt, demitti ſpecillum oportet, neque nimis tenue, neque acutum; ne, cum in quoſdam naturales ſinus inciderit, opinionem fracti oſſis fruſtra faciat: neque nimis plenum; ne parvulae rimulae fallant. Ubi ſpecillum ad os venit, ſi nihil niſi laeve & lubricum occurrit, integrum id videri poteſt: ſi quid aſperi eſt, utique qua ſuturae non ſint, fractum os eſſe teſtatur. A ſu-

---

l. 2. M. F. P. *De calvariae fractae curatione.* *l.* 3. omnes edit. *pertuſa.* *l.* 3. M. F. P. *ea.* *l.* 5. F. *vomerit.* *l.* 16. M. F. P. om. *& jam.* *l.* 19. M. F. *leni.* *l.* 20. F. M. *leniter.* *l.* 30. M. P. om. *ſi.* *l.* ead. M. F. P. *lene.*

1 Aeginet. VI. 90. 2 Plura, quae Recentiores adjiciunt, ſigna enumerat Vertunianus in Comm. ad Hipp. Lib. de Cap. vulnerib. p. 68, 69. 3 Male, potius, *ſi oculi obtenebrarint*, ex Hippocrate. Vertunian. ibid. p. 68. 4 Graecis *κάρος*. Idem pag. 71.

A ſuturis ſe deceptum eſſe, [1] Hippocrates memoriae tradidit, more ſcilicet magnorum virorum, & fiduciam magnarum rerum habentium. Nam † levia ingenia, quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt. Magno ingenio, multaque nihilominus habituro, convenit etiam ſimplex veri erroris confeſſio; praecipueque in eo miniſterio, quod utilitatis cauſa poſteris traditur; ne qui decipiantur eadem ratione, qua quis ante deceptus eſt. Sed haec quidem, alioquin memoria magni profeſſoris, uti interponeremus, effecit.

Poteſt autem ſutura eo nomine fallere, quia aeque aſpera eſt; ut aliquis hanc eſſe, etiamſi rima eſt, exiſtimet eo loco, quo ſubeſſe hanc veriſimile eſt. Ergo eo nomine decipi non oportet: ſed os deoperire tutiſſimum eſt. Nam neque utique certa ſedes, ut ſupra poſui, ſuturarum eſt: & poteſt idem & naturaliter commiſſum & ictu fiſſum eſſe, juxtave aliquid fiſſum habere. Quin aliquando etiam, ubi ictus fuit vehementior, quamvis ſpecillo nihil invenitur, tamen aperire commodius eſt. At, ſi ne tum quidem rima manifeſta eſt, inducendum ſuper os atramentum ſcriptorium eſt, deinde ſcalpro id deradendum, nigritiem enim continet ſi quid fiſſum eſt.

[2] Solet etiam evenire, ut altera parte fuerit ictus, & os altera fiderit. Itaque, ſi graviter aliquis percuſſus eſt, ſi mala indicia ſubſecuta ſunt, neque ea parte, qua cutis diſciſſa eſt, rima reperitur; non incommodum

l. 2. M. F. P. *prodidit.* *l.* 11. F. *alioqui.* *l.* 15. F *quae.* M. *quaeque.* *l.* 18. M. F. P. *aperire.* *l.* 23. M. F. P. *aliquid.* *l.* ead. M. F. P. *fuerit.* *l.* 26. M. P. *detrahendum.* *l.* 27. P. *fixum.* *l.* 33. M. F. P. *diſcuſſa.*

1 Quintil. Inſtitur. Orator. III. 6. ad quem locum plura dabimus exempla. 2 Hic quintus fracturarum cranii modus ἀπήχημα dictus deſcribitur, de quo vide Vertunian. in Comment. in Hippocr. de Cap. vulner. pag. 63. & ſeq.

dum eſt, parte altera conſiderare, num quis locus mollior ſit, & tumeat; eumque aperire: ſiquidem ibi fiſſum os reperietur. Nec tamen magno negocio cutis ſaneſcit, etiamſi fruſtra ſecta eſt. Os [1] fractum niſi ſuccurſum eſt, gravibus [2] inflammationibus afficit, difficiliuſque poſtea tractatur.

Raro, ſed aliquando tamen, evenit, ut os quidem totum integrum maneat, intus vero ex ictu vena aliqua in cerebri membrana rupta aliquid ſanguinis mittat; iſque ibi concretus magnos dolores moveat, & oculos quibuſdam obcaecet. Sed fere contra id dolor eſt, &, eo loco cute inciſa, pallidum os reperitur, ideoque id quoque os excidendum eſt. Quacumque autem de cauſa curatio haec neceſſaria eſt, ſi nondum ſatis cutis patefacta eſt, latius aperienda eſt, donec, quicquid laeſum eſt, in conſpectu ſit. In quo ipſo videndum eſt, ne quid ex ipſa membranula, quae ſub cute calvariam cingit, ſuper os relinquatur: ſiquidem haec ſcalpro terebriſve lacerata vehementes febres cum inflammationibus excitat. Itaque eam commodius eſt ex toto ab oſſe deduci. Plagam, ſi ex vulnere eſt, talem neceſſe eſt habeamus, qualem acceperimus. Si manu facienda eſt, ea fere commodiſſima eſt, quae duabus tranſverſis
489. lineis literae x figuram accipit, ut deinde a ſingulis procedentibus angulis cutis ſubſecetur.

Inter quae, ſi ſanguis fertur, ſpongia ſubinde

l. 4. M. F. P. *in fruſta deſecta.* Ita quoque legendum cenſet Scaliger apud Vertunian. in Comment. in Hipp. de Cap. Vulner. p. 63. *l.* 12. lege *oculoſque pus obcaecet.* Scaliger apud Vertunian. p. 64. *l.* 14. M. F. P. om. *&*. *l.* ead. M. F. P. *quibus.* *l.* 30. edit. *lingulis*, aliae, *ligulis.* *l.* ead. M. F. P. *ſubſequatur.* Ita etiam Scaliger apud Vertunian. p. 90.

1 Aph. VII. 14, 24. 2 Aeginet. VI. 90.

inde in aceto tincta cohibendus eſt, occupandusque objectis linamentis, & caput altius [1] excitandum. Neque id vitium ullum metum, niſi inter muſculos, qui tempora continent, adfert: ſed ibi quoque nihil tutius fit.

In omni vero fiſſo fractove oſſe, protinus antiquiores medici ad ferramenta veniebant, quibus id exciderent. Sed multo melius eſt, ante emplaſtra experiri, quae calvariae cauſa componuntur. eorumque aliquod oportet ex aceto mollitum per ſe ſuper fiſſum fractumve os imponere: deinde ſuper id, aliquanto latius quam vulnus eſt, eodem medicamento illitum linteolum, & praeterea ſuccidam lanam aceto tinctam: tunc vulnus deligare, & quotidie reſolvere; ſimiliterque curare usque ad diem quintum. A ſexto die etiam vapore aquae calidae per ſpongiam fovere: caeteraque eadem facere. Quod ſi caruncula increſcere coeperit, & febricula aut ſoluta fuerit, aut levior, & cupiditas cibi reverterit, ſatisque ſomni accedat, in eodem medicamento erit perſeverandum. Procedente deinde tempore emolliendum id emplaſtrum, adjecto cerato ex roſa facto; quo facilius carnem producat. nam per ſe reprimendi vim habet. Hac ratione ſaepe rimae callo quodam implentur; eſtque ea oſſis velut cicatrix. & latius fracta oſſa, ſi qua inter ſe non cohaerebunt, eodem callo glutinantur. eſtque id aliquanto melius velamentum cerebro, quam caro, quae exciſo oſſe increſcit. Si vero ſub prima curatione febris intenditur, brevesque ſomni, & iidem per ſom-

---

l. 10. M. P. *aliquid.* *l.* 19. M. F. P. *cetera ex.* *l.* 21. M. F. P. *erit.* *l.* ead. F. *lenior.* *l.* 22. M. F. P. *accedet.* *l.* 30. M. F. P. *cohaerebant.* *l.* 31. M. P. om. *id.*

1 Ita Seneca, *excitare aedificium.* Flor. L. 1. *excitare urbem.*

ſomnia tumultuoſi ſunt, ulcus madet, neque [1] alitur, & in cervicibus glandulae oriuntur, magni dolores ſunt, cibique ſuper haec faſtidium increſcit; tum demum ad manum ſcalprumque veniendum eſt.

Duo vero ſub ictu calvariae [2] pericula ſunt; ne vel findatur vel medium deſidat. Si fiſſum eſt, poſſunt orae eſſe compreſſae; vel quia altera ſuper alteram exceſſit; vel etiam, quia vehementer rurſus ſe commiſerunt. Ex quo evenit, ut humor ad membranam quidem deſcendat, exitum vero non habeat; ac ſic eam irritet, & graves inflammationes moveat.

At ubi medium os deſedit, eandem cerebri membranam urget: interdum etiam ex fractura quibuſdam velut aculeis pungentibus. His ita ſuccurrendum eſt, ut tamen quam minimum ex oſſe dematur. Ergo, ſi ora alteri inſedit, ſatis eſt id, quod eminet, plano ſcalpro excidere. Quo ſublato, ſi rima hiat aliquantum, curationi ſatis eſt. At, ſi orae inter ſe comprimuntur, a latere ejus, interpoſito digiti ſpatio, terebra foramen faciendum eſt: ab eoque ſcalper duabus lineis ad rimam agendus, ad ſimilitudinem literae Λ; ſic, ut vertex ejus a foramine, baſis ad rimam ſit.

Quod ſi rima longius patet, ab altero foramine rurſus ſimilis ſinus fieri debebit: & ita nihil latere ſub eo oſſe confractum poteſt, abundeque exitus datur intus laedentibus. Ne ſi fractum quidem os deſedit, totum excidi neceſſe eſt: ſed, ſive totum

l. 13. M. F. P. *ſi.* *l.* 15. M. F. P. om. *at.* *l.* 22. M. F. P. *jam.* *l.* ead. M. F. P. *quantum.* *l.* 27. M. F. P. C. *l.* 28. M. F. P. *it.* *l.* 31. M. F. P. *latens in.* *l.* ead. M. F. P. *concavum.* *l.* 32. M. F. P. *eſt.* *l.* ead. alii *latentibus.*

1 i. e. *coaleſcit.* Scaligerana prima, pag. 7. 2 H. F. ab Aquapend. Oper. Chirurg. Part. 1. C. 2.

tum perfractum eſt, & ab alio ex toto receſſit, ſive circumpoſitae calvariae inhaeret exigua parte, ab eo, quod naturaliter ſe habet, ſcalpro dividendum eſt. Deinde in eo, quod deſedit, juxta rimam, quam fecimus, foramina facienda ſunt, ſi in anguſto noxa eſt, duo, ſi latius patet, tria; ſeptaque eorum excidenda: & tum ſcalper utrinque ad rimam agendus ſic, ut lunatum ſinum faciat, imaque pars ejus intus ad fracturam, cornua ad os integrum ſpectent. Deinde, ſi qua labant, & ex facili removeri poſſunt, forcipe ad id facto colligenda ſunt, maximeque ea, quae acuta membranam infeſtant. Si id ex facili fieri non poteſt, ſubjicienda lamina eſt, quam cuſtodem ejus 512, 21.
membranae eſſe, propoſui; & ſuper eam, quicquid ſpinoſum eſt, & intus eminet, excidendum eſt. eadem lamina, quicquid deorſum inſedit, attollendum. Hoc genus curationis efficit, ut, qua parte fracta oſſa tamen inhaerent, ſolidentur: qua parte abrupta ſunt, ſine ullo tormento ſub medicamentis tempore excidant, ſpaciumque inter haec ſatis illis magnum ad extrahendam ſaniem relinquatur, pluſque in oſſe propugnaculi cerebrum habeat, quam habiturum fuit, eo exciſo.

His factis, ea membrana acri aceto reſpergenda eſt; ut, ſive aliquid ſanguinis ex ea profluit, cohibeatur, ſive intus concretus cruor remanet, diſcutiatur: tum idem medicamentum eodem modo, qui ſupra poſitus eſt, mollitum, ipſi membranae imponen-

l. 6. M. F. P. *addenda.* *l.* 12. M F. P. *labent.* Alii *laedunt.* *l.* 13. M. F. P. *forſice.* *l.* ead. M. F. P. *facta.* *l.* 23. M. P. *medicamenti.* *l.* 25. M. P. *illi.*

ponendum eſt: caeteraque eodem modo facienda ſunt, quae ad linteolum illitum, & lanam ſuccidam pertinent: collocanduſque is loco intepido: & curandum quotidie vulnus; bis etiam, aeſtate.

Quod ſi membrana per inflammationem intumuerit, infundenda erit roſa tepida. Si uſque eo tumebit, ut ſuper oſſa quoque emineat, coërcebit eam bene trita lenticula, vel folia vitis contrita, & cum recenti vel butyro, vel adipe anſerino mixta: cervixque molliri debebit liquido cerato, ex irino facto. At, ſi parum pura membrana videbitur, par modus ejus emplaſtri & mellis miſcendus erit; idque ſuperinfundendum; ejuſque continendi cauſa unum aut alterum linamentum injiciendum, & ſuper linteolo, cui emplaſtrum illitum ſit, contegendum. Ubi ſatis pura membrana eſt, eadem ratione adjiciendum emplaſtro ceratum, ut carnem producat.

Quod ad abſtinentiam vero, & primos ulterioreſque cibos potioneſque pertinet, p. 95, 15. eadem, quae in vulneribus praecepi, ſervanda ſunt: eo magis, quo periculoſius haec pars afficitur. Quinetiam, cum jam non ſolum ſuſtineri, ſed ali cibis quoque oportebit, tamen erunt vitanda, quaecunque mandenda ſunt: item fumus, & quicquid excitat ſternutamentum. Spem vero certam faciunt, membrana mobilis ac ſui coloris, caro increſcens rubicunda, facilis motus maxillae atque cervicis. Mala ſigna ſunt, membrana immobilis, nigra, vel livida,

l. 12. Alii *illiniri.* *l.* 19. M. F. P. *plus.* *l.* 27. F. *his.* M. P. *bis.* *l.* ead. M. F. P. & Pantin. edit. *adparebunt.* *l.* 31. Alii *mollis.*

da, vel aliter coloris corrupti, dementia, acris vomitus, nervorum vel reſolutio vel diſtentio, caro livida, maxillarum rigor, atque cervicis. Caetera, quae ad ſomnum, cibi deſiderium, febrem, puris colorem attinent, eadem, quae in caeteris vulneribus, vel ſalutaria, vel mortifera ſunt.

Ubi bene res cedit, incipit ab ipſa membrana; vel, ſi os eo loco duplex eſt, inde quoque caro increſcens id, quod inter oſſa vacuum eſt, replet: nonnunquam etiam ſuper calvariam excreſcit. Quod ſi incidit, inſpergenda ſquama aeris eſt, ut id reprimat & cohibeat, eaque carni ſuperdanda, quae ad cicatricem perducant. Omnibuſque ea locis commode inducitur, excepta frontis ea parte, quae paululum ſuper id eſt, quod inter ſupercilia eſt. Ibi enim vix fieri poteſt, ut non per omnem aetatem ſit exulceratio: quae linteolo, medicamentum habente, contegenda erit. Illa utique, capite fracto, ſervanda ſunt, ut, donec jam valida cicatrix erit, vitentur ſol, ventus, frequens balneum, major vini modus.

CAP. V.

De Naſo fracto. 1

IN naribus vero, & os, & cartilago frangi ſolet, & quidem modo adverſa, modo a latere eſt: ſi adverſa fracta ſunt, alterumve ex his, nares deſidunt, difficulter ſpiritus trahitur Si a latere os fractum eſt, is locus cavus eſt; ſi cartilago, in alteram partem nares declinantur.

† Quic-

l. 4. M. F. P. *caeteraque.* *l.* 10. M. F. P. *increſcere. eaque.* *l.* 14. M. F. P. *ea.* *l.* ead. M. F. P. *cobibeatque.* *l.* ead. M. F. P. om. *eaque.* *l.* ead. M. F. P. *ſuperdando.* *l.* 17. M. F. P. *paulum.* *l.* 19. M. F. P. & ed. Pantin. om. *non.* *l.* ead. M. F. P. *ſit.* *l.* 23. M. F. P. *erit ſolvenda.* *l.* ead. M. F. P. om. *ſol, ventus.* *l.* 26. M. F. P. *De narium fractarum curatione.*

1 Aegin. VI. 91. Hippocr. de Artic. T. XXX. XXXI. Vectar. T. V. Petr. de Marchettis Obſervat. Medico Chirurg. Obſerv. 26, 27. exempla refert.

† Quicquid e cartilagine concedit, excitandum leniter eſt, aut ſubjecto ſpecillo, aut duobus digitis utrinque compreſſis: deinde in longitudinem implicata linamenta, & molli pellicula cincta circumſutaque, intus injicienda ſunt; aut eodem modo compoſitum aliquid ex arido penicillo; aut grandis pinna, gummi, vel fabrili glutine illita, & molli pellicula circumdata, quae deſidere cartilaginem non ſinunt. Sed, ſi adverſa ea fracta eſt, aequaliter utraque naris implenda eſt. Si a latere, id, quod inſeritur, craſſius eſſe debet ab ea parte, in quam naſus jacet, ab altera tenuius. Ex-
525, 18. trinſecus autem circumdanda habena eſt mollis, medio illita mixtis inter ſe ſimila & thuris fuligine: eaque ultra aures ducenda, & fronti duobus capitibus agglutinanda eſt. id enim corpori quaſi gluten inhaereſcit, &, cum induruit, nares commode continet. † Sin, quod intus inditum eſt, laedit; ſicut maxime fit, ubi interior cartilago perfracta eſt, exercitatae nares eadem tantummodo habena continendae ſunt: deinde, poſt quatuordecim dies idipſum demendum eſt. Reſolvitur autem aqua calida; eaque tumens locus quotidie fovendus eſt.

Sin os fractum eſt, id quoque digitis in ſuam ſedem reponendum eſt: atque ubi adverſum id ictum eſt, utraque naris implenda eſt: ubi a latere, ea, in quam os impulſum eſt: imponendumque ceratum, & paulo vehementius deligandum eſt; quia callus eo loco non ad ſanitatem tantummodo,

---

l. 1. M. F. P. *in.* *l.* ead. *cartilaginem incidit.* *l.* 6. M. F. P. *adjicienda.* *l.* 10. M. F. P. *ſinat.* *l.* 12. M. F. P. *craſſius.* *l.* 16. M. F. P. *media.* *l.* 23. M. F. P. *excitatae.* *l.* 27. *tum is.*

modo, ſed etiam ad tumorem increſcit. a tertio die fovendum id aqua calida eſt, tantoque magis, quanto propius eſſe ſanitati debet. Quod ſi plura erunt fragmenta, nihilominus intrinſecus ſingula in ſuas ſedes digitis erunt compellenda; imponendaque extrinſecus eadem habena, & ſuper eam ceratum; neque ultra faſcia adhibenda eſt.

At, ſi quod fragmentum undique reſolutum cum caeteris non glutinabitur, intelligetur quidem ex humore, qui multus ex vulnere feretur; vulſella vero extrahetur: finitiſque inflammationibus, imponetur aliquod medicamentum ex iis, quae leniter reprimunt. Pejus eſt, ubi aut oſſi aut cartilagini fractae cutis quoque vulnus acceſſit. id admodum raro fit. Si incidit, illa quidem nihilominus eadem ratione in ſuas ſedes excitanda ſunt: cuti vero ſuperimponendum emplaſtrum aliquod ex his, quae recentibus vulneribus accommodata ſunt: ſed inſuper nullo vinculo deligandum eſt.

CAP. VI.

De Auribus fractis. [1]

In aure quoque interdum rumpitur cartilago. Quod ſi incidit, antequam pus oriatur, imponendum glutinans medicamentum eſt. ſaepe enim ſuppurationem prohibet, & aurem confirmat. Illud & in hac & in naribus ignorari non oportet; non quidem cartilaginem ipſam glutinari, circa tamen carnem increſcere, ſolidarique

eum

l. 5. M. F. P. *extrinſecus.* *l.* 25. M. F. P. *De aurium fractarum curatione.*

1 Aegin. III. 23. Hippocr. de Articul. T. XXXV. Vectir, VI.

eum locum. Itaque, ſi cum cute cartilago rupta eſt, cutis utrinque ſuitur. Nunc autem de ea dico, quae, cute integra, frangitur. In ea vero ſi jam pus natum eſt, aperienda altera parte cutis, & ipſa cartilago contra lunata plaga excidenda eſt: deinde utendum eſt medicamento leniter ſanguinem ſupprimente, quale lycium eſt aqua dilutum, donec ſanguis fluere deſinat: tum imponendum linteolum cum emplaſtro, ſic, ut pingue omne vitetur: & a parte poſteriore lana mollis auri ſubjicienda eſt, quae, quod eſt inter hunc & caput, compleat: tum leniter ea deliganda eſt; & a tertio die, vapore, ut in naribus poſui, fovenda. Atque in his quoque generibus abſtinentia primis temporibus neceſſaria eſt, donec inflammatio finiatur.

Cap. VII.

De Maxilla fracta, & quibuſdam ad omnia oſſa pertinentibus. [1]

Ab his ad maxillam venturus indicanda quaedam puto communiter ad omnia oſſa pertinentia, ne ſaepius eadem dicenda ſint. Omne igitur os, modo rectum, ut lignum in longitudinem finditur; modo frangitur tranſverſum; interdum obliquum: atque id ipſum nonnunquam retuſa habet capita, nonnunquam acuta. quod genus peſſimum eſt: quia neque facile committuntur, quae nulli retuſo innituntur; & carnem vulnerant, interdum quoque nervum aut muſculum. Quinetiam

l. 3. F. M. *ita.* *l.* 7. M. F. P. om. *ſanguinem.* *l.* 16. M. F. P. *primi.* *l.* 17. M. F. P. *temporis.* *l.* 20. M. F. P. *De maxillae fractae curatione deque.* *l.* 28. M. F. P. *in.*

1 Aeginet. VI. 91.

etiam aliquando plura fragmenta a fragmento fiunt. Sed in aliis quidem oſſibus ex toto ſaepe fragmentum a fragmento recedit: Maxillae vero ſemper aliqua, parte etiam vexata, oſſa inter ſe cohaerent.

Igitur inprimis digitis duobus utrinque prementibus, & ab ore, & a mento omnia oſſa in ſuam ſedem compellenda ſunt: deinde, ſi maxilla transverſa fracta eſt (ſub quo caſu fere dens ſuper proximum dentem excidit) ubi ea ſuam ſedem collocata eſt, duo proximi dentes, aut ſi hi labant, ulteriores inter ſe [1] ſeta deligandi ſunt. id in alio genere fracturae ſupervacuum eſt. caetera eadem facienda. Nam linteolum duplex, madens vino & oleo, ſuperinjiciendum eſt, cumque eo ſimila & thuris fuligo: deinde aut faſcia, aut mollis habena, medio in longitudinem inciſa, 522, 16. ut utrinque mentum complectatur; & inde capita ejus ſupra caput adducta ibi ligentur.

Illud quoque ad omnia oſſa pertinens dictum erit; famem primum eſſe neceſſariam: deinde, a die tertio, humidum cibum; ſublata inflammatione, paulo pleniorem, eumque, qui carnem alat: vinum per omne tempus eſſe alienum. Deinde tertio die reſolvi debere; foverique per ſpongiam vapore calidae, eademque, quae primo foverant, ſuperdari; idem quinto die fieri, & donec inflammatio finiatur; quae vel nono die, vel ſeptimo fere ſolvitur: ea ſublata, rurſus oſſa eſſe tractanda, ut, ſi quod fragmentum loco ſuo non eſt, reponatur. neque id eſſe ſol-

---

l. 7. M. F. P. *cute.* *l.* ead. M. P. *omnino.* *l.* 10. M. F. *excedit.* *l.* 15. M. F. P. *facienda ſunt.* *l.* 17. M. F. P. *cum eadem.* *l.* ead. M. F. P. *& eadem thuris fuligine eſt.* *l.* 18. M. I. P. *media.* *l.* 21. M. F. P. *deligantur.* *l.* 28. M. F. P. *vapore aquae calidae.* *l.* 29. M. P. *fuerunt.* *l.* 30. M. *item.* *l.* 31. M. F. P. *octavo.* *l.* 32. M. P. *fere reſolvitur.*

1 Rhodius de Acia, C. 15. p. 213.

ſolvendum, niſi duae partes ejus temporis, intra quod quaeque oſſa confervent, tranſierunt.

Fere vero inter quartumdecimum & unum & vigeſimum diem ſaneſcunt, maxilla, malae, jugulum, pectus, latum os ſcapularum, coſtae, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta: inter vigeſimum & trigeſimum diem, crura brachiaque: inter ſeptimum & vigeſimum & quadrageſimum, humeri & femora

Sed de maxilla illud quoque adjiciendum eſt, quod humidus cibus diu aſſumendus ſit. Atque etiam, cum tempus proceſſit, in lagano ſimilibuſque aliis perſeverandum eſt, neque quicquam edendum, donec ex toto maxillam callus firmaverit. Itemque, primis utique diebus, habendum ſilentium.

Cap. VIII.

De Jugulo fracto.

Jugulum vero, ſi transverſum fractum eſt, nonnunquam per ſe recte coit, &, niſi movetur, ſanari ſine vinctura poteſt: nonnunquam vero, maximeque ubi motum eſt, elabitur; fereque id, quod a pectore eſt, ſuper id, quod ab humero eſt, in poſteriorem partem inclinatur. Cujus ea ratio eſt, quod per ſe non movetur; ſed cum humeri motu conſentit. Itaque, eo conſiſtente, ſuper id humerus agitatur. Raro vero admodum in priorem partem jugulum inclinatur: adeo ut magni profeſſores nunquam

l. 2. M. F. P. *conſeruntur.* *l.* 6. F. M. P. *latus.* *l.* 11. M. F. P. *femina.* *l.* 14. M. F. P. *eſt.* *l.* 16. M. F. P. ignorant *eſt, neque quicquam edendum.* *l.* 17. M. F. P. *firmavit.* *l.* 17. M. F. P. *item.* *l.* 21. M. F. P. *De juguli fracti curatione.* *l.* 23. M. F. P. *ſe rurſus recte.* *l.* 24. M. F. P. *junctura.* *l.* 27. M. F. P. om. *eſt.* *l.* ead. M. P. *ſub.* *l.* 30. M. F. P. *ſubſiſtente.* *l.* 31. M. F. P. *ſub.*

quam ſe vidiſſe memoriae mandaverint. Sed locuples tamen ejus rei auctor Hippocrates eſt.

Verum, ut diſſimilis uterque caſus eſt, ſic quaedam diſſimilia requirit. Ubi ad ſcapulas jugulum tendit, ſimul dextra manu plana propellendus in poſteriorem partem humerus eſt, & illud in priorem attrahendum. Ubi ad pectus converſum eſt, ipſum quidem retro dandum, humerus autem in priorem partem adducendus eſt: ac, ſi is inferior eſt, non id, quod a pectore eſt, deprimendum eſt, quia immobile eſt; ſed humerus ipſe attollendus: ſin autem ſuperior eſt, id, quod a pectore eſt, implendum lana, & humerus ad pectus deligandus eſt. Si acuta fragmenta ſunt, incidi contra cutis debet; & ex oſſibus ea, quae carnem vulnerant, praecidenda; tum retuſa oſſa committenda ſunt; &, ſi quod ab aliqua parte eminet, opponendum eſt triplex linteolum in vino & oleo tinctum. Si plura fragmenta ſunt, excipienda ſunt ex ferula facto canaliculo, eodemque intus incerato, ne faſcia diducatur. quae jugulo compoſito circumdanda eſt saepius potius, quam valentius. quod ipſum quoque in omnibus fractis perpetuum eſt. A dextro vero jugulo, ſi id fractum eſt, ad alam ſiniſtram; a ſiniſtro, ad dextram, rurſusque ſub ala ſua faſcia dari debet: poſt haec, ſi jugulum ad ſcapulas inclinatum eſt, brachium ad latus; ſi in partem priorem, ad cervicem deligandum eſt: ſupinusque homo collocandus. caetera eadem

l. 1. M. F. P. *mandarint.* *l.* 15. M. F. P. *ſi caſu.* *l.* 18. M. F. P. om. &. *l.* 19. M. F. P. *praecidenda ſunt.* *l.* ead. M. F. P. *tunc.* *l.* 20. M. F. . om. &. *l.* 21. M. F. P. *opponendum ei eſt.* *l.* 27. M. F. P. *omnibus oſſibus fractis.* *l.* 30. M. F. *faſciari.* *l.* 34. M. F. P. *caeteraque eadem.*

dem facienda, quae ſupra comprehenſa ſunt.

2. *De diverſis oſſium curis.*

Sunt vero plura oſſa fere immobilia, vel dura, vel cartilaginoſa, quae vel franguntur, vel forantur, vel colliduntur, vel finduntur, ut malae, pectus, latum os ſcapularum, coſtae, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta. Horum omnium eadem curatio eſt. Si ſupra vulnus eſt, id ſuis medicamentis nutriendum eſt. quo ſaneſcente, rimas quoque oſſis, aut, ſi quod foramen eſt, callus implet. Si cutis integra eſt, &, os laeſum eſſe, ex dolore colligimus, nihil aliud, quam quieſcendum; imponendumque ceratum eſt, & leniter deligandum, donec ſanitate oſſis dolor finiatur.

Cap. IX.

De Coſtis fractis. [1]

Proprie tamen quaedam de coſtis dicenda ſunt; quia juxta viſcera ſunt, & gravioribus periculis is locus expoſitus eſt. Coſta igitur interdum ſic finditur, ut ne ſummum quidem os, ſed interior pars ejus, quae rara eſt, laedatur: interdum ſic, ut eam totam is caſus perruperit. Si tota fracta non eſt, nec ſanguis expuitur, nec febricula ſequitur, nec quicquam ſuppurat, niſi admodum raro, nec dolor magnus eſt; tactu tamen is locus leviter indoleſcit: ſed abunde eſt eadem, quae ſupra ſcripta ſunt, facere; & a media faſcia incipere deligare, ne in alterutram partem haec cutem inclinet. Ab uno vero & vigeſimo die,

l. 2. M. F. P. om. *De diverſis oſſium curis.* *l.* 6. M. F. P. *latus.* *l.* 7. M. F. P. *coſtarum.* *l.* 11. M. F. P. *ferrumen.* *l.* 18. M. F. P. *De coſtarum fractarum curatione.* *l.* 19. M. F. P. *coſta.* *l.* 20. M. F. P. *eſt.* *l.* ead. M. F. P. *gravioribuſque periculis.* *l.* 22. M. F. P. *haec quoque coſta.* *l.* 29. M. F. *leniter.* *l.* 30. M. F. P. om. *ſed.*

1 Aeginet. VI. 96.

die, quo utique os eſſe debet glutinatum, id agendum cibis uberioribus eſt, ut corpus quam pleniſſimum fiat, quo melius os veſtiat: quod illo loco tenerum adhuc injuriae ſub tenui cute expoſitum eſt. Per omne autem tempus curationis, vitandus clamor, ſermo quoque, tumultus, ira, motus vehementior corporis, fumus, pulvis, & quicquid vel tuſſim vel ſternutamentum movet: ne ſpiritum quidem magnopere continere expedit.

At, ſi tota coſta perfracta eſt, caſus aſperior eſt. Nam & graves inflammationes, & febris, & ſuppuratio, & ſaepe vitae periculum ſequitur, & ſanguis ſpuitur. Ergo, ſi vires patiuntur, ab eo brachio, quod ſuper eam coſtam eſt, ſanguis mittendus eſt: ſi non patiuntur, alvus, tamen ſine ullo acri, ducenda eſt; diutiuſque inedia pugnandum. Panis vero ante ſeptimum diem non aſſumendus; ſed una ſorbitione vivendum: imponendumque ei loco ceratum ex lycio factum, cui cocta quoque reſina adjecta ſit, aut Polyarchi malagma; aut panni ex vino 253.
& roſa & oleo; ſuperque imponenda lana ſuccida mollis, & duae faſciae a mediis orſae, minimeque adſtrictae. Multo vero magis omnia vitanda, quae ſupra poſui; adeo, ut ne ſpiritus quidem ſaepius movendus ſit. Quod ſi tuſſis infeſtabit, ad id potio ſumenda erit, vel ex trixagine, vel ex ruta, vel ex herba ſtoechade, vel ex cumino & pipere. Gravioribus vero doloribus urgentibus, cataplaſma imponi quoque conveniet,

---

l. 2. M. F. P. *agendum. Cibis.* *l.* ead. M. F. P. *eſt utendum.* *l.* 22. M. F. P. *lino.* *l.* 24. M. F. *panacis*, P. *panaces.* *l.* 26. F. om. *a.*

veniet, vel ex lolio, vel ex hordeo, cui pinguis fici tertia pars ſit adjecta. Et id quidem interdiu ſuperjacebit: noctu vero idem aut ceratum, aut malagma, aut panni; quia poteſt cataplaſma decidere. Ergo quotidie quoque reſolvetur, donec jam cerato aut malagmate poſſimus eſſe contenti. Et decem quidem diebus extenuabitur fame corpus; ab undecimo vero ali incipiet. ideoque etiam laxior, quam primo, faſcia ſit, qua ligabitur, Fereque ea curatione ad quadrageſimum diem perveniet.

Sub qua ſi metus erit ſuppurationis, plus malagma, quam ceratum ad digerendum proficiet. Si ſuppuratio vicerit, neque per quae ſupra ſcripta ſunt, diſcuti potuerit: omnis mora vitanda erit, ne os infra vitietur: ſed, qua parte maxime tumebit, demittendum erit candens ferramentum, donec ad pus perveniat; idque effundendum. Si nuſquam tumor ſe oſtendit, ubi maxime pus ſubſit, ſic intelligemus. creta cimolia totum locum illinemus, & ſiccari patiemur: quo loco maxime humor intus perſeverabit, ibi pus proximum erit; eoque uri debebit. Si latius aliquid abſcedet, duobus aut tribus locis erit perforandum: demittendumque linamentum, aut aliquid ex penicillo. quod ſummum lino ſit devinctum, ut facile educatur. Reliqua eadem, quae in caeteris aduſtis, facienda ſunt. Ubi purum erit ulcus, ali corpus debebit, ne tabes, pernicioſa futura, id malum ſubſequatur. Nonnunquam etiam, levius ipſo oſſe affecto,

l. 9. M. F. P. *incipit.* *l.* 11. M. F. P. *circum.* *l* ead. M. F. P. *curatio.* *l.* 13. M. F. P. *quae ſi modus.* *l.* 21. M. F. P. *caput.* *l.* 22. M. F. P. *ſubit.* *l.* ead. M. P. *intelligimus.* *l.* 23. M. F. P. *illinamus.* *l.* 24. M. F. *in.* P. *in ea.* *l.* 25. M. F. P. *eaque.* *l.* 28. M. F. P. *demittendum erit linamentum.*

affecto, & inter initia neglecto, non pus, ſed humor quidam muco ſimilis, intus coit; molleſcitque contra cutis. In qua ſimili uſtione utendum eſt.

2. *De ſpina fracta.* [1]

In ſpina quoque eſt, quod proprie notemus. Nam ſi quid ex vertebra excidit, aut aliquo modo fractum eſt, locus quidem concavus fit; punctiones autem in eo ſentiuntur: quia neceſſe eſt ea fragmenta ſpinoſa eſſe. quo fit, ut homo in anteriorem partem ſubinde nitatur. Haec noſcendae rei cauſa ſunt. Medicamentis vero iiſdem opus eſt, quae prima parte hujus capitis expoſita ſunt.

CAP. X.

De Humerorum, brachiorum, femorum, crurum, digitorum fractorum, vel evulſorum, communibus curationibus.

SIMILES rurſus ex magna parte caſus curationeſque ſunt humeris & femoribus. Communia etiam quaedam humeris, brachiis, femoribus, cruribus, digitis: ſiquidem ea minime periculoſe media franguntur: at, quo propior fractura capiti vel ſuperiori vel inferiori eſt, eo pejor eſt. nam & majores dolores affert, & difficilius curatur. Earum maxime tolerabilis eſt ſimplex, eaque tranſverſa: pejor, ubi obliqua, atque ubi fragmenta: peſſima, ubi eadem acuta ſunt. Nonnunquam autem fracta in his oſſa in ſuis ſedibus remanent. multo ſaepius excidunt, aliudque ſuper aliud effertur.

l. 2. M.F. P. *mucis.* *l.* 5. M. F. P. *De ſpinae curatione.* *l.* 7. M. F. P. *ſi id quod.* *l.* ead. M. F. P. *excedit.* *l.* ead. M. F. P. om. *aut.* *l.* 11. M. F. P. *interiorem.* *l.* 14. M. F. P. *plurima.* *l.* 25. M. F. P. om. *at.* *l.* 28. M. F. P. *ea.* *l.* 29. M. F. P. om. *eaque.* *l.* 30. M. F. P. *peſſimum.* *l.* 31. M. F. P. om. *ſunt.*

1 Aeginet. VI. 98.

tur. idque ante omnia conſiderari debet: & ſunt notae certae. Si ſuis ſedibus ſunt mota, reſima, punctioneſque ſenſum repraeſentant, & tactu inaequalia ſunt. Si vero non adverſa, ſed obliqua junguntur (quod fit, ubi loco ſuo non ſunt) membrum id altero latere brevius eſt, & muſculi ejus tument.

Ergo, ſi hoc deprenſum eſt, protinus id membrum oportet extendere. Nam nervi muſculique, intenti per oſſa, contrahuntur: neque in ſuum locum veniunt, niſi illos per vim aliquis intendit. Rurſus, ſi primis diebus id omiſſum eſt, inflammatio oritur. † Sub qua & difficile, & periculoſe, vis nervis adhibetur. nam diſtentionem nervorum vel [1] cancer ſequitur; vel certe, cum mitiſſime agitur, pus. itaque, ſi ante repoſita oſſa non ſunt, poſt eam reponenda ſunt. intendere autem digitum vel aliud quodque membrum, ſi adhuc tenerum eſt, etiam unus homo poteſt; cum alteram partem dextra, alteram ſiniſtra prendit. Valentius membrum duobus eget, qui in diverſa contendant. Si firmiores nervi ſunt, ut in viris robuſtis, maximeque eorum feminibus & cruribus evenit; habenis quoque, vel linteis faſciis utrinque capita articulorum deliganda, & per plures & in diverſa ducenda ſunt. Ubi vero paulo longius, quam naturaliter eſſe debet, membrum vis fecit; tum demum oſſa manibus in ſuam ſedem compellenda ſunt: indiciumque oſſis repoſiti eſt dolor ſublatus. At membrum alteri aequa-

l. 2. M. F. P. om. *ſunt.* *l.* 3. M. F. *reſimam.* *l.* 4. M. F. P. om. *&.* *l.* 9. M. F. P. *depreſſum.* *l.* 14. M. F. *obmiſſum.* *l.* 16. M. F. P. *diſtentio.* *l.* 17. M. F. P. *vel certum ut diutiſſime alatur.* *l.* 19. M. F. P. *ea.* *l.* 20. M. F. P. *aliud quoque.* *l.* 27. F. *lintris.* M. *linteis.* *l.* 29. M. F. P. om. *&.* *l.* 30. M. F. P. om. *vero.* *l.* 31. M. F. P. *oſſi.* *l.* 34. M. F. P. *&.* *l.* ead. M. F. P. *alteri parti aequatum.*

1 Tulpius Obſerv. L. 4. Cap. 13.

aequatum, involvendum duplicibus triplicibuſve pannis in vino & oleo tinctis: quos lineos eſſe, commodius eſt.

Fere vero faſciis ſex opus eſt. Prima breviſſima adhibenda: quae circa fracturam ter voluta ſurſum verſum feratur, & quaſi in cochleam ſerpat; ſatiſque eſt, eam ter hoc quoque modo circuire. Altera dimidio longior ea: quae, ſi qua parte os eminet, ab ea, ſi totum aequale eſt, undelibet ſuper fracturam incipere debet, priori adverſa, deorſumque tendere; atque iterum ad fracturam reverſa, in ſuperiore parte ultra priorem faſciam deſinere. Super has injiciendum latiore linteo ceratum eſt, quod eas contineat. Ac, ſi qua parte os eminet, triplex ei pannus objiciendus, eodem vino & oleo madens. Haec tertia faſcia comprehendenda ſunt, quartaque, ſic, ut ſemper inſequens priori adverſa ſit, & tertia tantum in inferiore parte, tres in ſuperiore finiant: quia ſatius eſt ſaepius circuire, quam adſtringi: ſiquidem id, quod adſtrictum eſt, † alienatur, & cancro opportunum eſt. 294, 31. Articulum autem quam minime vincire opus eſt: 300, 17. ſed, ſi juxta hunc os fractum eſt, neceſſe eſt.

Deligatum vero membrum in diem tertium continendum eſt. Eaque vinctura talis eſſe debet, ut primo die nihil offenderit, non tamen laxa viſa ſit; ſecundo laxior; tertio jam pene reſoluta. Ergo tum rurſum id membrum deligandum, adjiciendaque prioribus quinta faſcia eſt, iterumque

que

l. 1. *triplicis panni &c.* *l.* 3. M. F. P. *linteos.* *l.* 4. M. F. *iis.* *l.* 7. M. F. P. *cochlea.* *l.* 9. M. F. P. *cochlea longiore.* *l.* ead. M. F. P. *eaque.* *l.* 12. M. F. P. *de.* *l.* ead. M. F. P. *fractura.* *l.* 16. M. F. P. *ea.* *l.* 21. M. F. om. *in.* *l.* ead. M. F. *faciant.* Alii *feriant.* *l.* 29. M. F. P. *junctura.*

que quinto reſolvendum eſt, & tum ſex faſciis involvendum, ſic, ut tertia & quinta infra, caeterae ſupra finiantur. Quotieſcunque autem ſolvitur membrum, calida aqua fovendum eſt. Sed, ſi juxta articulum fractura eſt, diu inſtillandum vinum eſt, exigua parte olei adjecta, eademque omnia facienda, donec ab eo inflammatio ſolvatur, vel tenuius quoque, quam ex conſuetudine, id membrum fiat. quod ſi ſeptimus dies non dedit, certe nonus exhibet. tum facillime oſſa tractantur.

Rurſus ergo, ſi parum commiſſa ſunt, committi debent: ſi qua fragmenta eminent, in ſuas ſedes reponenda ſunt, deinde eodem modo membrum deligandum, ferulaeque ſuperaccommodandae ſunt, quae fiſſae circumpoſitaeque oſſa in ſua ſede contineant: &, in quam partem fractura inclinat, ab eo latior valentiorque ferula imponenda eſt. Eaſque omnes circa articulum eſſe oportet reſimas, ne hunc laedant, nec ultra adſtringi, quam ut oſſa contineant: & cum ſpatio laxentur, tertio quoque die paulum habenis ſuis coartari; ac, ſi nulla prurigo, nullus dolor eſt, ſic manere, donec duae partes ejus temporis, quo os quodque confervet, compleantur: poſtea levius aqua calida fovere; quia primo digeri materiam opus eſt, tum evocari. Ergo cerato quoque liquido id leniter eſt ungendum, perfricandaque ſumma cutis eſt: laxiuſque id deligandum eſt. Tertio quoque die ſolvendum, ſic, ut remota calida aqua,

l. 1. F. *quinto die reſolvendum.* *l.* ead. M. F. *ſexta.* P. *ſexto.* *l.* 8. M. *adeo.* *l.* 9. M. F. P. *lēvius.* *l.* 27. M. F. P. *quod quoque os.* *l.* 31. Alii *pleniter.*

aqua, caetera eadem fiant; tantummodo ſingulae faſciae, quoties reſolutae fuerint, ſubtrahantur.

2. *De Humero fracto.* [1]

Haec communia ſunt: illa propria. Si quidem humerus fractus eſt, non ſic, ut membrum aliud, intenditur: ſed homo collocatur alto ſedili, medicus autem humiliore adverſus. Una autem faſcia, brachium amplexa, ex cervice ipſius, qui laeſus eſt, id ſuſtinet: altera, ab altera parte ſuper caput data, ibi accipit nodum: tertia vincto imo humero deorſum demittitur, ibi quoque capitibus ejus inter ſe vinctis. Deinde ab occipitio ipſius, miniſter ſub ea faſcia, quam ſecundo loco poſui, porrecto, ſi dexter humerus ducendus eſt, dextro, ſi ſiniſter, ſiniſtro brachio*, demiſſum inter femina ejus, qui curatur, baculum tenet: medicus ſuper eam faſciam, de qua tertio loco dixi, plantam injicit dextram, ſi ſiniſter, ſiniſtram, ſi dexter humerus curatur; ſimulque alteram faſciam miniſter attollit, alteram premit medicus: quo fit, ut leniter humerus extendatur. Faſciis vero, ſi medium aut imum os fractum eſt, brevioribus opus eſt; ſi ſummum, longioribus: ut ab eo ſub altera quoque ala per pectus ad ſcapulas porrigantur. Protinus vero brachium, cum deligatur, ſic inclinandum eſt, ut id, quod afficitur, ante faſciis quoque ſic figuratum ſit, ne poſtea ſuſpenſum aliter, atque cum deligabatur, humerum inclinet, brachioque ſuſpenſo, ipſe quoque hume-

l. 4. M. F. P. *De humeri fracti curatione.* *l.* 6. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 9. M. F. P. om. *autem.* *l.* 11. M. F. P. *ſuſtineat.* *l.* 13. M. F. P. *juncto.* *l.* 14. M. F. P. *junctis.* *l.* 16. F. *correcto.* M. P. *correpto.* *l.* 21. M. F. P. *planam.* *l.* 22. M. F. P. *ſumatur.* *l.* 31. M. F. P. *id quod afficit ut ante.* *l.* 32. M. F. P. *figurandum.* *l.* 33. M. F. P. *aliter.*

1 Hippocr. de Fract. T. VIII.

humerus ad latus leniter deligandus eſt. per quae fit, ut minime moveatur: ideoque oſſa ſic ſe habent, ut aliquis compoſuit. Cum ad ferulas ventum eſt, extrinſecus eſſe earum longiſſimae debent: a lacerto breviores; ſed ſub ala breviſſimae. Saepiuſque reſolvendae ſunt, ubi in vicinia cubiti humerus fractus eſt, ne ibi nervi rigeſcant, & inutile brachium efficiatur. Quoties ſolutae ſunt, fractura manu continenda; cubitus aqua calida fovendus, & molli cerato perfricandus; ferulaeque vel omnino non imponendae contra eminentia cubiti, vel aliquanto breviores ſint.

3. *De Brachio fracto.* [1]

At, ſi brachium fractum eſt, in primis conſiderandum eſt, alterum os, an utrumque comminutum ſit: non quo alia in ejuſmodi caſu curatio ſit admovenda; ſed primum, ut valentius [2] extendatur, ſi utrumque os fractum eſt, quia neceſſe eſt minus nervos contrahi altero oſſe integro, eoſque intendente; deinde, ut curioſius omnia in continendis oſſibus fiant, ſi neutrum alteri auxilio eſt. nam, ubi alterum integrum eſt, plus opis in eo, quam in faſciis feruliſque eſt. Deligari autem brachium debet, paululum pollice ad pectus inclinato; ſiquidem is maxime brachii naturalis habitus ſit: idque involutum mitella commodiſſime excipitur. quae latitudine ipſa brachio, peranguſtis capitibus collo injicitur: atque ita commode brachium ex cervice ſuſpenſum eſt. Idque pau-

---

l. 7. M. F. P. *ſaepiuſque eae reſolvendae.* *l.* 9. M. F. P. *efficiant.* *l.* 14. M. F. P. *ſunt.* *l.* 15. M. F. P. *De brachii fracti curatione.* *l.* 19. M. F. P. om. *ſit.* *l.* 28. M. F. P. *paulum.* *l.* 32. M. F. P. *ipſi.*

1 Aeginet. VI, 99. 2 Hippocrat. de Fractur. T. IV. 9.

paulum ſupra cubiti alterius regionem pendere oportet.

4. *De Cubito fracto.*

Quod ſi ex ſummo cubito quid fractum ſit, glutinare id vinciendo alienum eſt. fit enim brachium immobile. Ac, ſi nihil aliud quam dolori occurrendum eſt, idem, qui fuit, ejus uſus eſt.

5. *De Cruribus Femoribusque fractis.* [1]

In crure aeque ad rem pertinet, alterum ſaltem os integrum manere. commune vero ei femorique eſt, quod, ubi deligatum eſt, in canalem conjiciendum eſt. Is canalis ab inferiori parte foramina habere debet, per quae, ſi quis humor exceſſerit, deſcendat: & a planta moram, quae ſimul & ſuſtineat eam, & delabi non patiatur: & a lateribus cava, per quae loris datis, morae quaedam crus femurque, ut collocatum eſt, detineant. Eſſe etiam is debet, a planta, ſi crus fractum eſt, circa poplitem: ſi femur, uſque ad coxam: ſi juxta ſuperius caput femoris, ſic, ut ipſa quoque ei coxa inſit. Neque tamen ignorari oportet, ſi femur fractum eſt, fieri brevius, quia nunquam in antiquum ſtatum revertitur: ſummiſque digitis poſtea cruris ejus inſiſti. ex quo multa debilitas eſt; foedior tamen, ubi fortunae negligentia quoque acceſſit.

6. *De Digito fracto.*

Digitum ſatis eſt ad unum ſurculum deligari poſt inflammationem.

7. *Com-*

l. 3. M. F. P. om. *De cubito fracto.* *l.* 4. M. F. P. *id factum.* *l.* 7. M. F. P. *occurſum.* *l.* 9. M. F. P. *De crurum femorumque fractorum curatione.* *l.* 14. M. F. P. *&.* *l.* ead. M. F. P. *habet.* *l.* 16. M. om. *a.* *l.* 18. M. F. P. *mora.* *l.* 19. M. F. P. *quidem.* *l.* 20. M. P. *detineat.* *l.* 23. M. F. P. *ſit.* *l.* 27. M. F. P. *ſed multa tamen femori.* *l.* 28. M. F. om. *foedior tamen.* *l.* 30. M. F. P. *De digiti fracti curatione.* *l.* 31. Alii *furunculum.* *l.* 32. M. P. *poſt inflammationem ligari.*

1 Aeginet. VI. 102. Hippocr. de Fractur. XXIII.

7. *Communes curationes ad humeros, brachia, crura, femina, digitoſque confractos pertinentes.*

His proprie ad ſingula membra pertinentibus, rurſus iſta communia ſunt, primis diebus fames: deinde tum, cum jam increſcere callum oportet, liberalius alimentum: longa a vino abſtinentia: fomentum aquae calidae, dum inflammatio eſt, liberale; cum ea deſiit, modicum: tum etiam longior ulterioribus, e liquido cerato, membris, & mollis tamen unctio. Nec protinus exercendum id membrum, ſed paulatim ad antiquos uſus reducendum eſt.

Gravius aliquanto eſt, cum oſſis fracturae carnis quoque vulnus acceſſit; maximeque, ſi id muſculi femoris aut humeri ſenſerint. nam & inflammationes multo graviores, & promptiores cancros habent. Ac femur quidem, ſi oſſa inter ſe ceſſerunt, fere praecidi neceſſe eſt. Humerus vero quoque in periculum venit; ſed facilius conſervatur. Quibus periculum etiam magis id expoſitum, quod juxta ipſos articulos ictum eſt. Igitur curioſius id agendum eſt, & per mediam plagam muſculus tranſverſus praecidendus: ſanguis vero, ſi parum fluxit, mittendus: corpus inedia in decimum diem extenuandum. Ac reliqua quidem membra lentius intendenda, & lenius in his oſſa in ſuam ſedem reponenda ſunt: his vero neque intendi nervos, neque oſſa tractari, ſatis expedit. ipſique homini permittendum eſt, ut ſic ea collocata habeat, quem-

---

l. 3. F. M. *pertinentia.* *l.* 5. M. F. P. *illa.* *l.* 10. M. P. *deſit.* *l.* 11. M. F. P. *&.* *l.* 12. M. F. P. *neque.* *l.* 13. M. F. P. om. *paulatim.* *l.* 18. M. F. P. *ſenſerunt.* *l.* 22. M. F. P. *ſi.* *l.* 25. M. F. P. om. *id.* *l.* 26. M. F. P. *muſculus quidem transverſus.* *l.* 28. M, F. P. om. *in decimum diem.*

quemadmodum minimum laeduntur. Omnibus autem his vulneribus imponendum primo linamentum ex vino madens, cui roſae paulum admodum adjectum ſit: caetera eadem. Deliganda faſciis ſunt, aliquanto, quam vulnus, laxioribus; ſcilicet laxius, quam ſi ea plaga non eſſet, quantoque facilius & alienari & occupari cancro vulnus poteſt. numero potius faſciarum id agendum eſt, ut laxae quoque aeque contineant.

Quod in femore humerove ſic fiet, ſi oſſa forte recte concurrerint: ſin aliter ſe habebunt, eatenus circumdari faſcia debebit, ut impoſitum medicamentum contineat. Caetera eadem, quae ſupra ſcripſi, facienda ſunt. praeterquam quod neque ferulis, neque canalibus, inter quae vulnus ſaneſcere non poteſt; ſed pluribus tantummodo & latioribus faſciis opus eſt: ingerendumque ſubinde in eas eſt calidum oleum, & vinum; magiſque hoc. In principio fame utendum; vulnus calida aqua fovendum; frigusque omni ratione vitandum eſt, & tranſeundum ad medicamenta, quae pus movendo ſunt. Majorque vulneri, quam oſſi cura adhibenda. ergo quotidie ſolvendum nutriendumque eſt.

Inter quae ſi quod parvulum fragmentum oſſis eminet, id, ſi retuſum eſt, in ſuam ſedem dandum: ſi acutum, ante acumen ejus; ſi longius eſt, praecidendum; ſi brevius, limandum, & utrumque ſcalpro laevandum: tum ipſum recondendum eſt. ac, ſi id manus facere non poteſt, vulſella, quali

---

l. 1. M. F. P. *minime laedunt.* *l.* 3. M. F. P. *eſt.* *l.* 6. M. P. F. *latioribus.* *l.* 7. M. F. P. *quanto.* *l.* 9. Alii *numeris.* *l.* 11. M. F. P. *humeroque.* *l.* 21. Alii *magiſque in primo fame &c.* *l.* 22. M. F. P. *utendo.* *l.* 23. M. F. P. om. *eſt.* *l.* 26. M. F. P. *agenda.* *l.* 31. M. F. P. om. *ſi.* *l.* 32. M. F. P. *limandum.*

quali fabri utuntur, injicienda eſt acutae oſſis prominentis cuſpidi, ab ea parte, qua ſima eſt; ut ea parte, qua gibba eſt, eminens os in ſuam ſedem compellat. Si id majus eſt, membranulisque cingitur, ſinere oportet has ſub medicamentis reſolvi, idque os, ubi jam nudatum eſt, abſcindere; quod maturius ſcilicet faciendum eſt. poſtque ea ratione & os coire, & vulnus ſaneſcere: illud ſuo tempore; hoc, prout ſe habet.

Nonnunquam etiam in magno vulnere evenit, ut fragmenta quaedam velut emoriantur, neque cum caeteris coëant. quod hic quoque ex modo fluentis humoris colligitur. Quo magis neceſſarium eſt, ſaepius ulcus reſolvere, quam nutrire: ſequiturque fere, ut id os per ſe poſt aliquot dies excidat; aut, cum jam ante miſera conditio vulneris ſit, tamen id interdum majus diuturniusque faciat. Saepe etiam integra cute os abrumpitur, protinusque prurigo & dolor oritur. Quare ſolvere, ſi accidit, maturius oportet, & fovere aqua, per aeſtatem, frigida; per hiemen, egelida: deinde ceratum myrteum imponere.

Interdum fractura quibuſdam velut aculeis carnem vexat. Quo a prurigine & punctionibus cognito, aperire id medicus, eosque aculeos praecidere neceſſe habet. Reliqua vero curatio in utroque hoc caſu eadem eſt, quae, ubi plagam ictus protinus intulit. Puro jam ulcere, cibis hic quoque utendum eſt carnem producentibus.

l. 2. M. F. *recte ſe habendi capite.* P. *habenti.* *l.* 3. M. F. *cibra.* *l.* 5. M. F. P. *cinguntur.* *l.* 6. M. F. P. *ea.* *l.* 17. M. F. P. *atque.* *l.* ead. M. F. P. *ſequitur vero.* *l.* 19. M. F. P. *tam miſera antea.* *l.* 20. M. F. P. *diutiuſque.* *l.* 21. M. F. P. *facies.* *l.* ead. M. F. P. *enim.* *l.* ead. M. F. P. *cutis.* *l.* 22. M. F. P. *oſſe.* *l.* 23. M. F. P. *quae.* *l.* 29. M. F. P. *melius.* *l.* 32. M. F. P. om. *plagam.*

bus. Si brevius adhuc membrum eſt, & oſſa loco ſuo non ſunt, paxillus tenuis & laeviſſimi generis inter ea demitti debet, ſic, ut capite paululum emineat; iſque quotidie plenior adigendus eſt, donec par id membrum alteri fiat. Tum paxillus removendus, vulnusque ſanandum eſt. Cicatrix vero inducta fovenda aqua frigida eſt, in qua myrtus, hedera, aliaeve ſimiles verbenae decoctae ſint: illinendumque medicamentum, quod ſiccet. & magis etiam hic quieſcendum, donec id membrum confirmetur.

Si quando vero oſſa non conferbuerunt, quia ſaepe ſoluta, ſaepe mota ſunt, in aperto deinde curatio eſt. poſſunt enim coire. Si vetuſtas occupavit, membrum extendendum eſt, ut aliquid laedatur: oſſa inter ſe manu dividenda, ut concurrendo exaſperentur, &, ſi quid pingue eſt, eradatur, totumque id quaſi recens fiat. magna tamen cura habita, ne nervi muſculive laedantur. Tum vino fovendum eſt, in quo malicorium decoctum ſit; imponendumque idipſum ovi albo mixtum: tertio die reſolvendum, fovendumque aqua, in qua verbenae, de quibus ſupra dixi, decoctae ſint. quinto die idem faciendum, ferulaeque circumdandae; caetera, & ante, & poſt, eadem facienda, quae ſupra ſcripſi. Solent tamen interdum adverſa inter ſe oſſa confervere: eoque & brevius membrum, & indecorum fit, &, ſi capita acutiora ſunt, aſſidue puncturae ſentiuntur. Ob quam cauſam frangi rurſus

l. 2. M. F. P. *quam.* *l.* 4. M. F. P. *paulum.* *l.* ead. M. F. P. *paululum ſupra ulcus emineat.* *l.* 7. M. P. *vulnus.* *l.* 8. M. F. P. om. *vero.* *l.* 10. M. F. P. om. *decoctae.* *l.* 11. F. *medicamentum eſt.* *l.* 15. M. F. P. *quae.* *l.* 20. M. F. P. *ut.* *l.* 31. F. *transverſa.* M. P. *diverſa.* Alii *cohaerere* vel *coaleſcere.* *l.* 33. M. F. P. *punctiones.*

rurſus oſſa & dirigi debent. Id hoc modo fit. Calida aqua multa id membrum fovetur, & ex cerato liquido perfricatur, intenditurque: inter haec, medicus pertractans oſſa, ut adhuc tenero callo, manibus ea diducit, compellitque id, quod eminet, in ſuam ſedem: &, ſi parum valuit, ab ea parte, in quam os ſe inclinat, involutam lana regulam objicit; atque ita deligando, aſſueſcere iterum vetuſtae ſedi cogit.

Nonnunquam autem recte quidem oſſa conferbuerunt, ſuperincrevit vero nimius callus; ideoque locus intumuit. Quod ubi incidit, diu leniterque id membrum perfricandum eſt ex oleo, & ſale, & nitro: multumque aqua calida ſalſa fovendum; & imponendum malagma, quod digerat; adſtrictiusque alligandum: oleribusque, & praeterea vomitu utendum. per quae cum carne callus quoque extenuatur: confertque aliquid de ſinapi cum ficu in alterum pariter membrum impoſitum, donec id paulum erodat, eoque evocet materiam. Ubi his tumor extenuatus eſt, rurſus ad ordinem vitae revertendum eſt.

Cap. XI.

De Oſſibus luxatis.

Ac de fractis quidem oſſibus hactenus dictum ſit. Moventur autem ea ſedibus ſuis duobus modis. Nam modo, quae juncta ſunt, inter ſe dehiſcunt: ut cum latum os ſcapularum ab humero recedit; & in brachio, radius a cubito; & in crure, tibia a ſura;

l. 4. M. F. P. *intenditurque: & inter. l.* 8. M. F. P. *qua. l.* ead. M. F. P. *lanam. l.* 11. M. F. P. *coeperunt. l.* 14. M. F. *leviterque. l.* 21. M. F. P. *ſinapi quod cum. l.* 22. M. F. *par. l.* 24. F. *is.*

a ſura; &, interdum ſaltu, calcis os a talo; quod raro tamen fit: modo articuli ſuis ſedibus excidunt. Ante de prioribus dicam.

Quorum ubi aliquid incidit, protinus is locus cavus eſt, depreſſuſque digitus ſinum invenit. deinde gravis inflammatio oritur; atque in talo praecipue: ſiquidem febres quoque, & cancros, & nervorum vel diſtentiones, vel rigores, qui caput ſcapulis annectunt, movere conſuevit. Quorum vitandorum cauſa, facienda eadem ſunt, quae in oſſibus mobilibus laeſis. Atque id ubi incidit, protinus his locis imponenda, quae ſupra propoſita ſunt, ut dolor tumorque per ea tollantur. Nam diducta oſſa nunquam rurſus inter ſe junguntur: & ut aliquid decoris eo loco, ſic nihil uſus admittitur.

Maxilla vero & vertebrae, omneſque articuli, cum validis nervis comprehenduntur, excidunt aut vi expulſi, aut aliquo caſu nervis vel ruptis, vel infirmatis; faciliusque in pueris & adoleſcentulis, quam in robuſtioribus. Hique elabuntur in priorem & in poſteriorem, in interiorem & in exteriorem partem: quidam omnibus modis, quidam certis. Suntque quaedam communia omnium ſigna, quaedam propria cujuſque. Siquidem ſemper ea parte tumor eſt, in quam os prorumpit; ea ſinus, a qua receſſit. Et haec quidem in omnibus deprehenduntur, alia vero in ſingulis. quae, ſimulatque de quoque dicam, proponenda erunt.

Sed

---

l. 1. M. F. P. om. *&*. *l.* ead. M. F. P. *interdum a ſaltu*. *l.* 7. M. F. P. *talis*. *l.* ead. *praecipua*. *l.* 12. M. F. P. *mollibus*. *l.* ead. M. F. P. *aliquid*. *l.* 13. F. *iis*. *l.* ead. M. F. P. ignorant *imponenda*, *quae ſupra*. *l.* 17. M. F. P. *ſit*. *l.* 19. M. F. P. *vertebra*. *l.* 20. M. F. P. *comprehendantur*. *l.* 25. M. F. P. *exteriorem*. *l.* ead. M. F. P. *in interiorem & exteriorem*. *l.* 28. M. F. P. *propria ſunt cujuſque*. *l.* 30. M. F. P. *qua*. *l.* 32. M. F. P. *vero ſi in*.

Sed ut excidere omnes articuli poſſunt, ſic non omnes reponuntur. Caput enim nunquam compellitur, neque in ſpina vertebra, neque ea maxilla, quae, utraque parte prolapſa, antequam reponeretur, inflammationem movit. Rurſum, qui nervorum vitio prolapſi ſunt, compulſi quoque in ſuas ſedes iterum excidunt. Ac, quibus in pueritia exciderunt, neque repoſiti ſunt, minus quam caeteri creſcunt: omniumque, quae loco ſuo non ſunt, caro emacreſcit, magisque in proximo membro, quam ulteriore. utputa, ſi humerus loco ſuo non eſt, major in eo ipſo fit macies, quam in brachio; major in hoc, quam in manu. Tum pro ſedibus*, & pro caſibus, qui inciderunt, aut major aut minor uſus ejus membri relinquitur: quoque in eo plus uſus ſupereſt, eo minus id extenuatur.

Quicquid autem loco ſuo motum eſt, ante inflammationem reponendum eſt. Si illa occupavit, dum conquieſcat, laceſſendum non eſt: ubi finita eſt, tentandum eſt in his membris, quae id patiuntur. Multum autem eo confert & corporis & nervorum habitus. Nam, ſi corpus tenue, ſi humidum eſt, ſi nervi infirmi, expeditius os reponitur; ſed & multo facilius excidit, & poſtea minus fideliter continetur. Quae contraria his ſunt, melius continent: ſed id, quod expulſum eſt, difficulter admittunt. Oportet autem ipſam inflammationem levare, ſuccida lana ex aceto ſuperimpoſita: a cibo, ſi valentioris articuli caſus eſt, triduo; interdum

l. 1. M. F. P. *articuli non poſſunt.* *l.* 3. F. M. P. *enim nonnunquam.* *l.* 8. M. P. *At.* *l.* 9. M. F. *repoſita.* *l.* 11. M. F. P. *ea increſcit.* *l.* 12. M. F. P *quam in ulteriore.* *l.* 14. M. F. P. om. *macies.* *l.* ead. M. F. P. *acie.* *l.* 22. M. F. P. *conquieſcat, tunc laceſſendum.* *l.* 23. M. F. P. om. *non.* *l.* 28. M. F. P. *primo.* *l.* 32. M. F. P. *levare, ſuper ſuccida.* *l.* 33. M. F. P. *impoſita.*

dum etiam quinque diebus abſtinere: bibere aquam calidam, dum ſitis finiatur: curioſiusque haec facere, his oſſibus motis, quae validis plenisque muſculis continentur: ſi vero etiam febris acceſſit, multo magis: deinde die quinto fovere ex aqua calida; remotaque lana, ceratum imponere ex cyprino factum; nitro quoque adjecto, donec omnis inflammatio finiatur. Tunc infrictionem ei membro adhibere: cibis uti bonis; uti vino modice: jamque ad uſus quoque ſuos id membrum promovere; quia motus, ut in dolore peſtifer, ſic alias ſaluberrimus corpori eſt. Haec communia ſunt: nunc de ſingulis dicam.

CAP. XII.

De Maxilla luxata. [1]

MAXILLA in priorem partem propellitur, ſed modo altera parte, modo utraque. Si altera, in contrariam partem ipſa mentumque inclinatur: dentes paribus non reſpondent; ſed ſub his, qui ſecant, canini ſunt. At, ſi utraque, totum mentum inclinatur, & in exteriorem partem promovetur; inferioresque dentes longius, quam ſuperiores excedunt; intentique temporum muſculi apparent. Primo quoque tempore homo in ſedili collocandus eſt, ſic, ut miniſter a poſteriore parte caput ejus contineat, vel ſic, ut juxta parietem is ſedeat, ſubjecto inter parietem & caput ejus † ſcorteo pulvino duro, eoque caput per miniſtrum urgeatur, quo ſit immobilius. tum

l. 1. M. F. P. *abſtinere debere: bibere.* *l.* 2. M. F. P. *ſitim.* *l.* ead. M. F. P. *finiat.* *l.* 3. M. F. *iis.* *l.* 6. M. F. P. *ex die quinto fovere.* *l.* 17. M. F. P. *De maxillae luxatae curatione.* *l.* 20. M. F. *alteram.* *l.* 21. M. F. *partem modo utraque ipſa.* *l.* 24. M. F. P. om *inclinatur, &c.* *l.* 27. M. F. P. *ſuper muſculi.*

1 Aeginet. VI. 112.

tum medici digiti pollices, linteolis vel faſciis, ne dilabantur, involuti in os ejus conjiciendi, caeteri extrinſecus admovendi ſunt. ubi vehementer maxilla apprehenſa eſt, ſi una parte procidit, concutiendum mentum, & ad guttur adducendum eſt: tunc ſimul & caput apprehendendum, &, excitato mento, maxilla in ſuam ſedem compellenda, & os ejus comprimendum eſt, ſic, ut omnia pene uno momento fiant. Sin utraque parte prolapſa eſt, omnia eadem facienda; ſed aequaliter retro eſt maxilla agenda. Repoſito oſſe, ſi cum dolore oculorum & cervicis iſte caſus incidit, ex brachio ſanguis mittendus eſt. Cum omnibus vero, quorum oſſa mota ſunt, primo liquidior cibus conveniat, tum his praecipue: adeo ut ſermo quoque frequens, motu oris temporum nervos laedat.

Cap. XIII.

De Capite luxato.

Caput duobus proceſſibus in duos ſinus ſummae vertebrae dimiſſis ſuper cervicem contineri, in prima parte propoſui. Hi proceſſus interdum in poſteriorem partem excidunt: quo fit, ut nervi ſub occipitio extendantur, & mentum pectori agglutinetur, neque bibere is, neque loqui poſſit, interdum ſine voluntate ſemen emittat. quibus celerrime mors ſupervenit. Ponendum autem hoc eſſe credidi, non quo curatio ejus rei ulla ſit; ſed ut res indiciis cognoſceretur, & non putarent ſibi me-

l. 10. M. om. *uno.* *l.* ead. M. F. P. *ſi in.* *l.* 11. F. *eſt, eodem omnia.* *l.* ead. M. F. om. *eadem.* *l.* 18. M. F. P. *frequenti.* *l.* ead. M. F. P. *per.* *l.* 26. M. F. P. *nervus.* *l.* 27. M. F. P. *extendatur.* *l.* ead. M. F. P. om. *&*.

medicum defuiſſe, ſi qui ſic aliquem perdidiſſent.

CAP. XIV.

De Spina luxata. [1]

IDEM caſus manet eos, quorum in ſpina vertebrae exciderunt. Id enim non poteſt fieri, niſi & medulla, quae per medium; & duabus membranulis, quae per duos a lateribus proceſſus feruntur; & nervis, qui continent, ruptis. Excidunt autem & in poſteriorem partem, & in priorem; & ſupra ſeptum tranſverſum, & infra. Si in utramvis partem exciderint, a poſteriore parte vel tumor, vel ſinus erit. Si ſuper ſeptum id incidit, manus reſolvuntur, vomitus, aut diſtentio nervorum ſequitur, ſpiritus difficulter movetur; dolor urget, & aures obtuſae ſunt. Si ſub ſepto, femina reſolvuntur, urina ſupprimitur, interdum etiam ſine voluntate prorumpit. Ex ejuſmodi caſibus, ut tardius, quam ex capitis, ſic tamen intra triduum homo moritur. Nam, quod Hippocrates dixit, vertebra in exteriorem partem prolapſa, pronum hominem collocandum eſſe, & extendendum, tum calce aliquem ſuper ipſum debere conſiſtere, & intus impellere: in his accipiendum eſt, quae paululum exceſſerunt; non in his, quae toto loco motae ſunt. Nonnunquam enim nervorum imbecillitas efficit, ut, quamvis non exciderit vertebra, paululum tamen in priorem partem promineat. id non jugulat. Sed ab interiore parte non contingit quidem

l. 8. M. F. P. *ex.* *l.* 12. M. F. P. om. *ſi.* *l.* 13. M. F. P. *utramque.* *l.* ead. M. *exciderit.* *l.* 14. M. P. *oritur.* *l.* 16. M. F. P. *nervorum inſequitur* *l.* 26. M. F. P. *id.* *l.* 27. P. *iis.* *l.* 28. M. F. P. *paulum.* *l.* 29. M. F. P. *mutatae.* *l.* 31. M. F. P. *paulum.*

1 Aeginet. VII. 117.

quidem propelli. Ab exteriore ſi quid propulſum eſt, plerumque iterum redit: niſi, quod admodum rarum eſt, vis nervis deſtituta.

Cap. XV.

De Humero luxato. [1]

Humerus autem modo in alam excidit, modo in partem priorem. Si in alam delapſus eſt, ei junctus cubitus recedit ab latere, ſurſumque ad ejuſdem partis aurem cum humero porrigi non poteſt, longiuſque altero id brachium eſt. Si in priorem partem, ſummum quidem brachium extenditur, minus tamen, quam naturaliter; difficiliuſque in priorem partem, quam in poſteriorem cubitus porrigitur.

Igitur, ſi in alam humerus excidit, & vel puerile adhuc eſt corpus, vel molle, certe imbecillibus nervis intentum eſt, ſatis eſt collocare id in ſedili; & ex duobus miniſtris alteri imperare, ut caput lati ſcapularum oſſis leniter reducat; alteri, ut brachium extendat: ipſum poſteriore parte reſidentem, humerum genu ſub ala ejus cogere, ſimulque & latum os, & altera manu brachium ejus ad latus impellere.

At, ſi vaſtius corpus, nervive robuſtiores ſunt, neceſſaria eſt ſpatha lignea, quae & craſſitudinem duorum digitorum habet, & longitudine ab ala uſque ad digitos pervenit. in qua ſumma capitulum eſt rotundum, & leniter cavum; ut recipere particulam aliquam ex capite humeri poſſit: inque

l. 1. M. F. P. *poſſe*. *l.* ead. M. F. P. om. *quid*. *l.* 3. M. F. P. *reſtituta*. *l.* 9. M. F. P. *& victus*. *l.* 10. M. F. P. *rurſum juxta*. *l.* 18. M. F. P. *eſt & imbecillibus*. *l.* 21. M. F. *late*. *l.* 22. M. *oſſibus*. *l.* 24. M. F. *renum*. *l.* ead. M. F. *coire* *l.* 25. M. F. *ille*. *l.* 28. M. F. P. *ſpathula*. *l.* ead. M. F. P. *& quae*. *l.* 29. M. F. om. *&*. *l.* 30. M. F. P. *in*. *l.* 33. M. F. P. om. *inque*.

1 Aeginet. VI. 114.

que ea bina foramina tribus locis ſunt, inter ſe ſpatio diſtantibus; in quae lora mollia conjiciuntur. Eaque ſpatha, faſcia involuta, quo minus tactu laedat, ad alam a brachio dirigitur, ſic, ut caput ejus ſummae alae ſubjiciatur: deinde, loris ſuis ad brachium deligatur; uno loco, paulum infra humeri caput; altero, paulum ſupra cubitum; tertio, ſupra manum. cui rei protinus intervalla tunc quoque foraminum aptata ſunt. Sic brachium deligatum ſuper ſcalae gallinariae gradum trajicitur, ita altae, ut conſiſtere homo ipſe non poſſit; ſimulque in alteram partem corpus demittitur, in alteram brachium intenditur: eoque fit, ut capite ligni caput humeri impulſum in ſuam ſedem, modo cum ſono, modo ſine hoc compellatur. Multas eſſe alias rationes, ſcire facile eſt uno Hippocrate lecto; ſed non alia magis uſu comprobata eſt.

At, ſi in partem priorem humerus incidit, ſupinus homo collocandus, faſciaque, aut habena, media ala circumdanda eſt, capitaque ejus poſt caput hominis miniſtro tradenda; brachium alteri; praecipiendumque, ut ille habenam, hic brachium extendat; deinde medicus, caput quidem hominis ſiniſtra debet repellere, dextra vero cubitum cum humero attollere, & os in ſuam ſedem compellere. faciliusque id in hoc caſu, quam in priore revertitur. Repoſito humero, lana alae ſubjicienda eſt; ſi in interiore parte os fuit, ut ei opponatur, ſi in priore, ut tamen commodius deligetur.

l. 2. M. F. P. *quae. l.* ead. M. F. P. *quae ea lora. l.* 21. M. F. P. *excidit. l.* 22. M. F. P. *collocandus eſt: faſciaque. l.* 33. M. F. P. om. *in. l.* 34. M. F. P. *priore parte, ut.*

tur. Tum faſcia, primum ſub ala obvoluta, caput ejus debet comprehendere, deinde per pectus ad alteram alam, ab eaque ad ſcapulas, rurſusque ad ejusdem humeri caput tendere, ſaepiusque ad eandem rationem circumagi, donec bene id teneat. Vinctus hac ratione humerus commodius continetur, ſi adductus ad latus ſit, & ad id quoque faſcia deligetur.

CAP. XVI.

De Cubito luxato. [1]

IN cubito autem tria coire oſſa, humeri, & radii, & cubiti ipſius, ex his, quae prima parte hujus voluminis poſita ſunt, intelligi potuit. Si cubitus, quia annexus humero eſt, ab hoc excidit, radius, qui adjunctus eſt, interdum diſtrahitur, interdum ſubſiſtit. In omnes vero quatuor partes excidere cubitus poteſt. ſed, ſi in priorem prolapſus eſt, extentum brachium eſt, neque recurvatur: ſi in poſteriorem, brachium curvum eſt, neque extenditur, breviuſque altero eſt; interdum [2] febrem, vomitumque bilis movet: ſi in exteriorem, interioremve, brachium porrectum eſt, ſed paululum in eam partem, a qua os receſſit, recurvatur.

Quicquid incidit, reponendi ratio una eſt (neque in cubito tantum, ſed in omnibus quoque membris longis, quae per articulum longa teſta junguntur) utrumque membrum in diverſas partes extendere, donec ſpatium inter oſſa liberum ſit; tum id

l. 3. M. F. P. *profectus. l.* 8. M. F. P. om. *&. l.* 9. M. F. P. *deligatur. l.* 11. M. F. P. *De cubiti luxati curatione. l.* 15. M. F. P. *ſed. l.* 16. M. F. P. *innexus. l.* 17. M. F. P. *trahitur. l.* 26. M. F. P. *paulum. l.* 27. M. F. P. *recurvatum. l.* 29. M. F. P. *tantum eſt, ſed.*

1 Hippocrat. de Articulis. T. XXI. & Vectar. T. IX.
2 Hippocrat. de Artic. T. XXII. 1.

id os, quod excidit; ab ea parte, in quam prolapſum eſt, in contrarium impellere. Extendendi tamen alia atque alia genera ſunt, prout nervi valent, aut oſſa huc illucve ſe dederunt. Ac modo manibus ſolis utendum eſt, modo quaedam alia adhibenda.

Ergo, ſi in priorem partem cubitus prolapſus eſt, extendi per duas manus, interdum etiam habenis adjectis, ſatis eſt: deinde rotundum aliquid, a lacerti parte ponendum eſt, & ſuper id repente cubitus ad humerum impellendus eſt. At in aliis caſibus commodiſſimum eſt eadem ratione brachium extendere, quae, fracto humero ſupra poſita eſt, & tum oſſa reponere.

Reliqua curatio eadem eſt, quae in omnibus. Celerius tantum ſaepiuſque id reſolvendum eſt; multoque magis aqua calida fovendum, & diutius ex oleo & nitro ac ſale perfricandum. In cubito enim celerius, quam in ullo alio articulo, ſive extra remanſit, ſive intus revertit, callus circumdatur, iſque, ſi per quietem increvit, flexus illius poſtea prohibet.

Cap. XVII.

De Manu luxata.

MANUS quoque in omnes quatuor partes prolabitur. Si in poſteriorem partem excidit, porrigi digiti non poſſunt: ſi in priorem, non inclinantur: ſi in alterutrum latus, manus in contrarium, id eſt, aut ad pollicem, aut ad minimum

l. 1. M. P. *contrariam.* *l.* 5. M. F. P. *ſederunt.* *l.* 10. M. F. P. *injectis.* *l.* 15. M. F. P. *cubito.* *l.* 20. M. F. P. om. *&*.

1 Hippocrat. de Articul. T. XXIII. Vectar. X.

mum digitum convertitur, & reponi non difficillime poteſt. Super locum autem durum & renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium debet, ſic, ut prona ſit, ſi in poſteriorem partem os excidit; ſupina, ſi in priorem; ſi in interiorem exterioremve, in latus. Ubi ſatis nervi diducti ſunt, ſi uſque in alterutrum latus procidit, manibus in contrarium repellendum eſt. At his, quae in priorem poſterioremve partem prolapſa ſunt, ſuperimponendum aliquid durum, idque ſupra prominens os manu urgendum eſt, per quod os vis adjecta facilius in ſuam ſedem compellit.

CAP. XVIII.

De Palma luxata.

In palma quoque oſſa interdum ſuis ſedibus promoventur, modo in priorem partem, modo in poſteriorem. In latus enim moveri, paribus oſſibus oppoſitis, non poſſunt. Signum id ſolum eſt, quod omnium commune eſt. tumor ab ea parte, in quam os venit: ſinus ab ea, a qua receſſit. Sed ſine intentione, digito tantummodo bene preſſum os in ſuam ſedem revertitur.

CAP. XIX.

De Digitis luxatis.

557, 4. At in digitis totidem fere caſus, eademque ſigna ſunt, quae in manibus. Sed in his extendendis non aeque vi opus eſt; quod articuli breviores, & nervi

l. 1. M. F. P. om. *&.* *l.* 2. M. F. P. om. *autem.* *l.* 8. M. F. P. deeſt *uſque.* *l.* 9. M. F. P. *manus brachium.* *l.* 13. M. F. P. om. *os.* *l.* 16. M. F. P. ignorant *luxata.* *l.* 17. M. F. deeſt *oſſa.* *l.* 28. M. F. P. om. *luxatis.* *l.* 32. M. F. P. *cum &.*

nervi minus validi ſint. Super menſam tantummodo intendi debent, qui vel in priorem vel in poſteriorem partem exciderunt; tumque palma compelli: ut ita in locum, unde lapſus eſt digitus, reſtituatur.

CAP. XX. [1]

De Femore luxato.

Cum de humeris dixerim; de his quoque, quae in cruribus ſunt, videri poſſum dixiſſe: ſiquidem in hoc caſu quaedam ſimilitudo eſt femori & humero, tibiae & cubito, pedi & manui. quaedam tamen ſeparatim quoque de his dicenda ſunt.

Femur in omnes quatuor partes promovetur: ſaepiſſime in [2] interiorem; deinde in exteriorem; raro admodum in priorem, aut poſteriorem. Si in interiorem partem prolapſum eſt, crus longius altero & valgius eſt: extra enim pes ultimus ſpectat. Si in exteriorem, brevius, varumque fit, & pes intus inclinatur; calx ingreſſu terram non contingit, ſed planta ima; meliuſque id crus ſuperius corpus, quam in priore caſu, fert, minuſque baculo eget. Si in priorem, crus plicari non poteſt, extenſumque alteri cruri ad calcem par eſt; ſed ima planta minus in priorem partem inclinatur: dolorque in hoc caſu praecipuus eſt; & maxime urina ſupprimitur. Ubi cum dolore inflammatio quievit, commode ingrediuntur, rectuſque eorum pes eſt. Si in poſteriorem, extendi non poteſt crus, breviuſque eſt; ubi conſiſtit, calx quoque terram non contingit.

Mag-

l. 4. M. F. P. *tum jam.* *l.* 5. M. F. P. *atque id quod in latus elapſum eſt, digitis reſtitui.* *l.* 7. M. F. P. om. *luxato.* *l.* 9. M. F. P. *his.* *l.* ead. F. *iis.* *l.* 10. M. F. P. *ſiquidem etiam in.* *l.* 12. M. F. P. *humero, & tibiae.* *l.* 18. M. F. P. *vaſtius.* *l.* 20. M. F. P. *rarumque.* *l.* ead. M. om. *& pes.* F. P. *&.* *l.* 25. M. F. P. *extenſum eſt, implicarique non poteſt.* *l.* 31. M. F. P. *totusque.* *l.* ead. M. F. P. *eſt. Sed & ſi.* *l.* 32. M. P. *conſtitit.*

1 Aegin. V. 118. 2 Hipp. de Art. T. LV. Vect. T. XI.

Magnum autem femori periculum eſt, ne vel difficulter reponatur, vel repoſitum rurſus excidat. Quidam ſemper iterum excidere contendunt: ſed Hippocrates, & Diocles, & Philotimus, & Nileus, & Heraclides Tarentinus, clari admodum auctores, ex toto ſe reſtituiſſe memoriae prodiderunt. Neque tot genera machinamentorum quoque, ad extendendum in hoc caſu femur, Hippocrates, Andreas, Nileus, Nymphodorus, Protarchus, Heraclides, faber quoque quidam repeniſſent, ſi id fruſtra eſſet. Sed ut haec falſa opinio eſt; ſic illud verum: cum ibi valentiſſimi nervi muſculique ſint, ſi ſuum robur habent, vix admittere, ut reponatur: ſi non habent, repoſitum non continere.

Tentandum igitur eſt, &, ſi tenerius membrum eſt, ſatis eſt habenam alteram ab inguine, alteram a genu intendi: ſi validius, melius adducent, qui eaſdem habenas ad valida bacula deligarint; tumque eorum fuſtium imas partes oppoſitae morae objecerint, ſuperioreſque ad ſe utraque manu traxerint. Etiamnum valentius intenditur membrum ſuper ſcamnum, cui ab utraque parte axes ſunt, ad quos habenae illae deligantur: qui, ut in torcularibus, converſi, rumpere quoque, ſi quis perſeveraverit, non ſolum extendere nervos & muſculos poſſent. Collocandus autem homo ſuper id ſcamnum eſt, aut pronus, aut ſupinus, aut in latus, ſic, ut ſemper ea pars ſuperior ſit, in quam os prolapſum eſt; ea etiam inferior,

l. 11. M. F. P. ignorant *faber quoque quidam.* *l.* 14. M. F. P. *verum eſt cum.* *l.* 16. M. F. P. om. *ut reponatur.* *l.* ead. M. F. P. *poſtea.* *l.* 17. M. F. P. *contineri.*

ferior, a qua receſſit. Nervis extenſis, ſi in priorem partem os venit, rotundum aliquid ſuper inguen ponendum; ſubitoque ſuper id genu adducendum eſt eodem modo, eademque de cauſa, qua idem in brachio fit; protinusque, ſi complicari femur poteſt, intus eſt.

In caeteris vero caſibus, ubi oſſa paululum inter ſe receſſerunt, medicus debet id, quod eminet, retro cogere; miniſter contra coxam propellere. Repoſito oſſe, nihil novi aliud curatio requirit, quam ut diutius is in lecto detineatur; ne, ſi motum femur fuerit adhuc laxioribus nervis, rurſus erumpat. Poteſt tamen conditus articulus medius aut ſummus canaliculo aliquo contineri.

CAP. XXI.

De Genu luxato. [1]

GENU vero & in exteriorem, & in interiorem, & in poſteriorem partem excidere, notiſſimum eſt. In priorem non prolabi, plerique ſcripſerunt. poteſtque id vero proximum eſſe; cum ibidem oppoſita patella, ipſa quoque caput tibiae contineat. Meges tamen eum, cui in priorem partem excidiſſet, a ſe curatum eſſe, memoriae prodidit.

In his caſibus intendi nervi rationibus iiſdem, quas in femore retuli, poſſunt. Et id quidem, quod in poſteriorem partem excidit, eodem modo rotundo aliquo ſuper poplitem impoſito, adductoque eo crure, recondi-

l. 1. M. F. P. *extentis* *l.* 2. M. F. P. om. *partem*. *l.* 8. M F. P *oſſa per vim paulum*. *l.* 11. M. F. P. *contra inde coxam*. *l.* ead. M. F. P. *poſito*. *l.* 15. M. F. P. ignorant *poteſt tamen conditus articulus medius aut ſummus canaliculo aliquo contineri*. *l* 19. M. F. P om. *luxato*. *l.* 20. M. *uno*. P. *quoque*. *l.* 24. M. F. P. *inde*.

1 Aeginet. VI. 119.

conditur. Caetera vero manibus ſimul, tum oſſa in diverſas partes compelluntur.

Cap. XXII.

De Talo luxato.

Talus quidem in omnes partes prolabitur. Ubi in interiorem partem excidit, ima pars pedis in exteriorem partem convertitur. Ubi huic contrarius caſus, contrarium etiam ſignum eſt. At, ſi in priorem partem prorumpit, a poſteriore latus nervus durus & intentus eſt; ſimuſque iis pes eſt. Si in poſteriorem, calx pene conditur, planta major fit. Reponitur autem is quoque per manus; prius in diverſa pede & crure diductis. Et in hoc quoque caſu diutius in lectulo perſeverandum eſt; ne is talus, qui totum corpus ſuſtinet, parum confirmatis nervis, ferendo oneri cedat, rurſuſque prorumpat. Calceamentis quoque humilioribus primo tempore utendum, ne vinctura talum ipſum laedat.

Cap. XXIII.

De Planta luxata.

Plantarum vero oſſa iiſdem modis, quibus in manibus, prodeunt; iiſdemque conduntur. faſcia tantummodo calcem quoque debet comprehendere, ne, cum mediam plantam, imumque ejus vinciri neceſſe eſt, liber talus in medio relictus, materiam pleniorem recipiat, ideoque ſuppuret.

Cap.

l. 4. M. F. P. om. *luxato*. *l.* 5. M. F. P. deeſt *quidem*. *l.* 9. M. F. P. *talus*. *l.* ead. F. M. P. *extat*. *l.* ead. M. F. P. om. *At*. *l.* 10. M. F. P. *erumpit*. *l.* 11. M. F. P. *inſanus*. *l.* 12. M. F. P. *minuſque his opus*. *l.* ead. P. *lana*. *l.* 13. M. F. P. *plaga*. *l.* 21. M. F. P. *junctura*. *l.* 23. M. F. P. om. *luxata*. *l.* 24. M. F. P. *plantae*. *l.* 25. M. F. P. *manus*. *l.* ead. M. P. *prodeunt his iiſdemque*. F. *prodeunt iis iiſdemque*.

CAP. XXIV.

De Digitis luxatis. [1]

IN digitis nihil ultra fieri debet, quam quod in his, qui ſunt in manu, poſitum eſt. 551,30.

CAP. XXV. [2]

De his, quae cum vulnere loco moventur.

HAEC facienda ſunt in his caſibus, ubi ſine vulnere oſſa exciderunt: ſaepe tamen cum vulnere loco moventur. Hic vero & ingens periculum eſt, & eo gravius, quo majus membrum eſt, quove validioribus nervis aut muſculis continetur. Ideoque ab humeris, femoribusque, metus mortis eſt; ac, ſi repoſita oſſa ſunt, ſpes nulla eſt: non repoſitis tamen, nonnullum periculum eſt. Eoque major in utroque timor eſt, quo propius vulnus articulo eſt. Nam Hippocrates [3] nihil tuto reponi poſſe, praeter digitos, & plantas, & manus, dixit: atque in his quoque diligenter eſſe agendum, ne praecipitentur aegri. Quidam brachia quoque & crura repoſuerunt: &, ne cancri, diſtentionesque nervorum orirentur, (ſub quibus in ejuſmodi caſu fieri ſolet mors matura) ſanguinem ex brachio miſerunt. Verum ne digitus quidem (in quo minimum, ut malum, ſic etiam periculum eſt) reponi debet aut in inflammatione, aut poſtea, cum jam vetus res eſt. Si quoque, repoſito oſſe, nervi diſtenduntur, rurſus id protinus expellendum eſt.

Omne

---

*l.*2. M. F. P. om. *luxatis.* *l.*7. M. F. P. ignorant *De his, quae cum vulnere loco moventur.* *l.* 8. M. F. P. *poteſt tamen conditus articulus medius, aut ſummus canaliculo aliquo contineri, haec.* *l.* 9. F. *iis.* *l.* 10. M. F. P. om. *ſaepe tamen cum vulnere loco moventur.* *l.*12. M. F. P. *quoque.* *l.* 14. M. F. P. om. *ab.* *l.*19. M. F. P. om. *nam.* *l.*22. M. F. P. *praecipitarent.* *l.* 25. M. F. P. *fieret.* *l.* 29. M. F. P. *ante.* *l.* ead. M. F. P. *inflammationem.*

1 Aeginet. VI. 116. 2 Aeginet. V. 121. 2 Hippopocrat. Vectar. XIX. 5.

Omne autem membrum , quod cum vulnere loco motum , neque repoſitum eſt , ſic jacere convenit , ut maxime cubantem juvat : tantum ne moveatur , neve dependeat. In omni tali morbo magnum ex longa fame praeſidium eſt : deinde ex curatione eadem, quae propoſita eſt. Ubi oſſibus fractis vulnus acceſſit , ſi nudum os eminet , impedimento ſemper futurum eſt. ideo , quod excedit , abſcindendum eſt ; imponendaque ſuper arida linamenta ſunt , & medicamenta non pinguia ; donec , quae ſaltem eſſe in ejusmodi re ſanitas poteſt , veniat , nam & debilitas ſequitur , & tenuis cicatrix inducitur : quae neceſſe eſt facile noxae poſtea pateat.

---

l. 5. M. F. P. *omnique tali.* *l.* 9. M. F. P. *id.* *l.* 13. M. F. P. *ſola.*

F I N I S.

NOTAE

NOTAE VARIORUM AUCTORUM IN CELSI LIBROS DE RE MEDICA.

Pag. 1. lin. 1. *A. Corn. Celſi Medicinae liber primus.*] *Auli Cornelii Celſi Artium liber ſextus*, *idemque Medicinae primus.* Ad marginem adſcriptum: *Grammatica: Rhetorica: De re militari: De agricultura.* Scal.

p. 1. l. 3. *Ut alimenta*] Tranſitio ab agricultura ad Medicinam. *Scal.*

p. 1. l. 8. *Apud Graecos*] Vide Plinium lib. xxix. in prooemio. *Conſtant.*

p. 1. l. 8. *Prompta*] Graeci ἕτιμα. *Scal.*

p. 1. l. 13. *Aeſculapius*] Cicero de Natura Deorum, & Lactantius Inſtit. lib. 1. cap. 15. *Conſt.*

p. 1. l. 17. *Podalirius*] Homerus Iliad II.

Ἀσκληπιοῦ δύο παῖδε
Ἰητῆρ' ἀγαθὼ, Ποδαλείριος ἠδὲ Μαχάων. *Conſt.*

p. 2. l. 1. *Quos tamen Homerus non in peſtilentia*,] Ob iram Apollinis immiſſa. Iliad. I. *Conſt.*

p. 2. l. 1. *Quos tamen Homerus*] Columella lib. ix. cap. 177. *Scal.*

p. 2. l. 7. *Tentatas*,] *probatas*. Vet. *Conſt.*

p. 2. l. 7. *Eſſe tentatas*,] *Probatas*, id eſt, *expertas*, *quarumque facta ſit experientia.* Scal.

p. 2. l. 8. *Eodemque auctore*] *Ab eodem quoque auctore*, nempe Homero, ut Iliad. I. de peſtilentia. *Conſt.*

p. 2. l. 8. *Eodemque auctore*] Dictys Cretenſ. lib. 11. cap. 37.

p. 2. l. 14. *Vitiarant.*] *Tentarant* melius eſt. *Scal.*

p. 2.

p. 2. l. 14. *Luxuria vitiarant.*] Vide Caſaubonum ad Perſium pag. 206. Scaligerana prima V. *Bonos mores.* Jamblichus Protrept. cap. 2. Exemplo Jacobi Mazonii confirmatum apud Jan. Nic. Erythr Pinacoth. pag. 68.

p. 2. l. 19. *Ex bonis ad ſenectutis*] *Ex nobis ad ſen.* Conſt.

p. 2. l. 23. *Agitari coepit*,] *Et mutas agitare inglorius artes.* Virgilius Aen. lib. XII. *Scal.*

p. 2. l. 25. *Primoque medendi*] *Cum primo quae medendi.* Conſt.

p. 2. l. 25. *Sic corpori inimica eſt.*] Transpoſitio hic eſt. *Sic corpori inimica eſt , , ſcilicet bis hanc maxime requirentibus , qui corporum ſuorum robora inquieta cogitatione , nocturnaque vigilia minuerant. Primoque medendi ſcientia ſapientiae pars habebatur, ut & morborum curatio , & rerum naturae contemplatio ſub iiſdem auctoribus nata ſit. Ideoque multos* &c. Scal.

p. 2. l. 30. *Suorum*] *Sanorum.* Conſt.

p. 2. l. 34. *Pythagoram* ,] Sic certe Aelian. Var. Hiſt. lib. IV. c. 17. ſama exibat, eum non docendi, ſed medendi cauſa ad urbes acceſſiſſe.

p. 3. l. 1. *Democritum.*] Plin. H. Nat. L. XVIII. c. 28.

p. 3. l. 2. *Ut quidam crediderunt*] Hippocratis Epiſtolae contrarium docent. *Conſt.*

p. 3. l. 3. *Hippocrates*] Vide Plinium L. XXVI. c. 2. *Conſt.*

p. 3. l. 8. *Tum Herophilus*] *Poſt Herophilus* Cod. *Conſt.*

p. 3. l. 17. *Clariſſimi auctores*] Logici ſive Dogmatici. *Conſt.*

p. 3. l. 18. *Agitare*] *Cogitare*, Vet. *Conſt.*

p. 3. l. 20. *Vendicaverunt* ,] *Vindicaverunt* melius eſt , licet idem. *Scal.* .

p. 3. l. 21. *Serapion*] Primus Empiricorum, de quo & Cicero in Epiſt. *Conſt.*

p. 3. l. 21. *Serapion*] Non putem me hujus mentionem factam apud Ciceronem legiſſe, verum quidem Aſclepiadis.

p. 3. l. 26. *Et aliqui*] *Et alii quoque* , Vet. *Conſt.*

p. 3. l. 26. *Aliqui non mediocres viri*] V. C. *Alii quoque non mediocres viri.* Utrumque bonum. *Scal.*

p. 3. l. 33. *Agitante* ,] V. C. *Cogitante.* Scal.

p. 4. l. 1. *Mutavit.*] Hoc fuſiſſimè docet Plinius lib. XXVI. cap. 3. *Conſt.*

p. 4. l. 2. *Themiſon*] Themiſon τ̃ κοινοτήτων inventor, ut vocatur à Galeno, Laodiceus Syrus fuit, qui ab Aſclepiade Rationali inſtitutus ad Methodicae ſectae inventionem ſe contulit. *Conſt.*

p. 4.

p. 4. l. 3. *Quaedam*] *Ab iis in quibusdam.* Conſt.

p. 4. l. 3. *Quaedam in ſenectute deflexit*] Recte. Non; ut Conſtantinus, *ab iis in quibuſdam deflexit.* Nam *deflexit aliquod ſpatium* latine dicimus, quod ille ignorabat. *Scal.*

p. 4. l. 5. *Increvit*] *increbuit.* Scal.

p. 4. l. 8. *Quae morbis medetur*,] *medicamentis.* Conſt.

p. 4. l. 12. *Rerumque*] Naturalium. *Conſt.*

p. 4. l. 20. *Morbos continentium cauſarum*] τῶν συνεχῶν ſive προεχῶν ἢ συνεκτικῶν. *Conſt.*

p. 4. l. 27. *Neque enim credunt, poſſe eum ſcire*] V. C. *Neque eum credunt poſſe ſcire.* Indifferens. *Scal.*

p. 4. l. 29. *Neque eſſe dubium,*] *Neque eſt dubium.* Conſt.

p. 4. Fin. poſt *Pallad. ad Hippocr. Epid.* VI. *p.* 224.] Adde Marcell. de Medicam. cap. XX. pag. 336. Soram. Epheſ. Iſagog. in rem medic. cap. XV.

p. 5. l. 1. *Venas*,] *arterias.* Conſt.

p. 5. l. 8. *Manantia corpuſcula per inviſibilia foramina*] ἄτομοι, *inſecabilia corpora*, Quintil. *Conſt.*

p. 5. l. 11. *Experimenta*] Quintilianus II. 5. *in omnibus fere minus valent praecepta, quam experimenta.*

p. 5. l. 13. *Sed ne ad haec quidem aditum*] *ſed ne aditum quidem ad haec.* Conſt.

p. 5. l. 15. *Non enim quidlibet*] V. C. *Nec enim quilibet.* Utrumque bonum. *Scal.*

p. 5. l. 18. *Conjectura aliqua duxiſſent.*] *conjectura aliqua didiciſſent.* Conſt.

p. 5. l. 18. *Quod ante conjectura aliqua duxiſſent*] R. V. C. *quo ante conjectura aliqua duxiſſet.* Scal.

p. 5. l. 29. *Evidentes verò has*] *Evidens cauſa* i. externa, & quae ſenſibus patet, ἡ προκαταρκτικὴ Galeno, προκατάρχουσα αἰτία etiam πρόφασις dicta, quae & neceſſaria, & non neceſſaria eſſe poteſt. Interna verò, ſive abdita & continens cauſa, ἡ προηγουμένη. *Conſt.*

p. 5. l. 32. *Initio*,] Malim cum antiquiſſimis; nullis exceptis, editionibus *vitio.*

p. 6. l. 5. *Digeruntur*] Hoc verbo nunquam pro concoctione utitur Celſus: at bene Seneca. Vide infra p. 10. l. 25. *Scal.*

p. 6. l. 6. *Venae noſtrae*] *Venae* hic, i. arteriae. Sic φλέβες in Platonis Timaeo à corde. Galen. VI. Meth. *Conſt.*

p. 6. l. 6. *Venae*] Male Conſtantinus pro *venae* reponit *arteriae*, cum φλέβας etiam Ariſt. vocet ipſas arterias Lib. de Reſpiratione. Vide Gellium, qui ex profeſſo caput ea

de re ſcripſit ex Eraſiſtrato Lib. XVIII. c. 10. Vide infra p. 10. l. 28. *Scal.*

p. 6. l. 9. *Inter haec*] *intra haec.* Conſt.

p. 6. l. 10. *Inter haec naſcentibus*] Satius eſſet legere *internaſcentibus*, ſed non auſim mutare, quia conſtare poteſt, ac ſi *inter ea* dixiſſet. *Scal.*

p. 6. l. 10. *Ex quibus quam maximè*] *Ex quibus quia quàm maximè.* Conſt.

p. 6. l. 10. *Ex quibus quam maximè*] V. C. *quia maximè.* Scal.

p. 6. l. 15. *Putreſcere:*] Haec fuit & Empedoclis opinio. *Conſt.*

p. 6. l. 20. *Diduci*] *deduci.* Conſt.

p. 6. l. 20. *In corpus omne diduci*] Graeci διαφορεῖσθαι, διοικονομεῖσθαι. *Scal.*

p. 6. l. 23. *Aliud, ſi*] *alium, ſi.* Conſt.

p. 6. l. 24. *Teritur*] Auctor Graecus, a quo hoc deſumpſit, ſcripſerat τρίβεται, i. e. *teritur*, vel *adteritur.* Nec potuit aliter vertere. *Scal.*

p. 6. l. 27. *Calorem moveat.*] *Calorem foveat.* Conſt.

p. 6. l. 29. *Ea verò ſumenda,*] Ut cenſuit Aſclepiades. *Conſt.*

p. 6. l. 34. *Perceperit*] *praeceperit.* Unde *praecipere animo*, praeſumere. *Scal.*

p. 7. l. 4. *Neceſſarium ergo eſſe, incidere corpora mortuorum, eorumque viſcera atque inteſtina ſcrutari*] Meminit hujusce rei Galenus circa finem libri de arte medicina, ac inibi dicit ſe duos ſcripſiſſe libros, alterum de ſectione mortuorum, alterum de Sectione vivorum. *Caeſar.*

p. 7. l. 7. *Herophilum*] Herophilus ille medicus aut lanius, qui ſexcentos exſecuit, ut naturam ſcrutaretur, qui hominem odit, ut noſſet. Vide Tertullian. de Anima cap. 10. *Caſaub.*

p. 7. l. 11. *Poſituram*] *poſitum.* Gr. θέσιν. *Scal.*

p. 7. l. 13. *Contractum:*] *Contractum* exponunt aſperitatem vel ſcabritiem. Sed quis unquam ita uſurpavit? in MS. legitur *contractum.* Itaque *confractum* pro aſpero & confragoſo (quod laevigato opponitur) repono. *Conſt.*

p. 7. l. 13. *Contactum*] Ruell. *contractum.* Σύμπτωσιν vocat Hippocr. Aph. 3. lib. 1. compreſſum, contracturam: *contractum* ergo legendum. *Scal.*

p. 7. l. 11. *Eorum poſituram, colorem, figuram, magnitudinem, ordinem, duritiem, mollitiem, laevorem, confractum.*] Loquitur hic Celſus de partibus corporis humani; nec video, quem locum habeat *confractus*, quae vox, ſi

Latina

Latina eſt, fracturam ſignificat. Quinque editiones longe optimae, quae apud me ſunt, Florentina princeps 1478. utraque Aldina 1528 & 1547. Gryphiana 1542. & Henrici Stephani 1567. habent *contactum*, quae vox certiſſimae Latinitatis eſt, & ſenſum reddit idoneum. Non dubito, quin Almeloveenius, praeſtanti judicio vir, probatis codicibus uſus ſit: ſed hic aliquis diligentiam ſaltem illam deſiderabit, quae variantes lectiones complectitur, & ceteroquin Tranſalpinis ingeniis familiariſſima eſt. Hanc ſi quis ex noſtris damnavit unquam, in quo accuſari ſolemus, ideo damnavit, quod ſaepe vertitur circa levia. Ceterum cum aliquid hujuſmodi contra vulgatas editiones in libros inducitur; tum vero non utilis modo, ſed prorſus neceſſaria eſt; praeſertim ſi quid inducatur ita novum, ut nullo praeterea locupletis Auctoris teſtimonio confirmari poſſit. Talia enim non ad unum aliquem Scriptorem pertinent, ſed ad communem totius linguae rationem, qua de agitur. Exemplo eſſe poſſunt cum aliae voces, quas deinceps recenſebo, tum haec ipſa *confractus*, quae Celſi auctoritate in egregium Baſilii Fabri Theſaurum allata eſt, & reliquis Latinis fidei non dubiae adnumerata. Editiones aliae quinque, id eſt, Juntae, Caeſarii, Pantini, Conſtantini, Ronſſei, habent *contactum*; manifeſtum enim Operarum errorem puto, quod in Juntina legatur *cortactum* & *contactum*. Illud mirum eſt, Ronſſeum in libri margine addidiſſe: *per laevorem, & contactum, aſperitatem intelligit, & quod illi eſt contrarium*; quando Conſtantinus haec adnotaverat: *Contractum* (lege *Contactum*) *exponunt aſperitatem vel ſcabritiem. Sed quis unquam ita uſurpavit? In manuſcripto legitur* contractum. *Itaque* Confractum *pro aſpero & confragoſo* (*quod laevigato opponitur*) *repono.* Hieronymus autem Rubeus in ſuis ad Celſum Annotationibus cum haec ferme ipſa Conſtantini verba, Auctoris nomine diſſimulato, retuliſſet, iſtiuſmodi emendationem atque interpretationem *ſatis* ſibi *probabilem videri* negavit, haecque ſubjunxit: *Forte autem, quia, quod contractum eſt, explicato & ob id laevi opponitur, per* contractum *poterit aſperum intelligi.* Videtur igitur maluiſſe *contractum*, quam quidem vocem in Veneto etiam codice invenimus. Haec tamen eo dumtaxat protulimus, ut intelligeres, Conſtantinum non veterum exemplarium auctoritate, ſed conjectura ductum, ex *contractum* illam, qua de agitur, vocem elicuiſſe, & huc primum induxiſſe *confractum*. Morg.

p. 7. l. 22. *Qui ſanè*] *qui ſanae.* Conſt.

p. 7. l. 22. *Cujuſquam*] Ald. *cujuſque.* Utrumque bonum. *Scal.*

p. 7. l. 24. *Ita ne ſuccurrere*] *item ne ſuccurrere.* Conſt.

p. 7. l. 29. *Quae poſita*] *quae intus poſita.* Conſt.

p. 7. l. 34. *Qui ſe* ἐμπειρικὸς *ab experientia*] ἀπὸ τῆς ἐμπειρίας. *Caeſar.*

p. 8. l. 5. *Quoniam incomprehenſibilis*] C. Vet. *non ut comprehenſibilis.* Scal.

p. 8. l. 26. *Eſſe debuiſſent.*] *eſſe debuiſſe.* Conſt.

p. 10. l. 2. *Requirere*] *requiritur.* Conſt.

p. 10. l. 12. *Sed eum protinus viſurum*,] Empiricorum μετάβασιν τῦ ὁμοίυ ſignificat. *Conſt.*

p. 10. l. 15. *Et poſt ejus*] *et per ejus.* Conſt.

p. 10. l. 21. *Neque ad rem pertineat*, *quomodo*, *ſed quid optimè digeratur:*] Legi poteſt, *ſed quàm id optimè digeratur.* Cæſar.

p. 10. l. 21. *Neque ad rem pertineat*,] *neque ad rem pertinere.* Conſt.

p. 10. l. 24. *Intercidat*,] *intercedat*, vel *incedat.* Conſt.

p. 10. l. 28. *Neque*, *quid venas*] Vide pag. *6. Conſt.*

p. 10. l. 34. *Non eloquentia*, *ſed remediis curari.*] Hinc Virgilius *mutas artes* vocat. XII. AEneid. *Caſaub.* Vide Reies Camp. Elyſ. jucund. Quaeſt. VII. p. *61.* & ſeqq.

p. 10. l. 1. *Diſcretus*,] Prior lectio habebat *diſcreta.* Tu jam vide, utrum tibi magis arrideat. *Caeſ.*

p. 11. l. 1. *Diſcreta*] *diſcretus* legit Caeſarius.

p. 11. l. 18. *Mille*] *milleque.* Conſt.

p. 11. l. 19. *Veriſimile eſt*, *interiora*,] *veriſimile eſſe*, *vel interiora.* Conſt.

p. 11. l. 25. *Nam uterum quidem*,] *Nam ne uterum quidem.* Conſt.

p. 11. l. 25. *Nam ne uterum quidem*] Auctor noſter uterum ſumit pro ventre ſeu abdomine. Ita enim lib. IV. cap. 1. *At ſub corde atque pulmone*, *tranſverſum ex valida membrana ſeptum eſt*, *quod à praecordiis uterum diducit.* Martial. l. 3. Epigr. 71. Iſidorus Orig. XI. cap. 1. *Uterum ſolae mulieres habent in quo concipiunt*, *ad ſimilitudinem cauliculi.* (Martinius *Canaliculi*, forte *cuniculi.*) *Tamen auctores uterum pro utriuſque ſexus ventre plerumque ponunt*, *nec poëtae tantummodo*, *ſed & caeteri.* Doctiſſimus Caſpar. Bartholinus *Exercitatione* IX. obſervat. Tacitum, *uterum* navis ob cavitatem dixiſſe; Lactantius de Opificio Dei c. 11. *uterum* pro veſica aut ſimili cavo corpore poſuit. Columell. XII. 4. *quod in utero dolii eſt.*

p. 12. l. 10. *Aliqua pars aperiatur*, *& in alio alia ſita; ita ſedem*,] *al. p. aperiatur*, *& in alio alia; ita ut ſedem.* Conſt.

p. 12. l. 16. *Ob haec,*] *Ob hoc.* Vet. *Conſt.*

p. 13. l. 1. *Vel detrahatur,*] *vel deferatur.* Codex Ald. *diſtrahatur.* Conſt.

p. 13. l. 9. *Adjuvat,*] *adjuvant.* Conſt.

p. 13. l. 12. *Perfectum*] gloſſema eſt. *Quamvis non faciat medicum, aptiorem tamen medicinae reddit. Verique ſimile &c.* Scal.

p. 13. l. 20. *Etſi non inter obſcuras cauſas, neque inter*] *etſi non ſemper inter obſcuras cauſas, atque inter.* Conſt.

p. 13. l. 28. *Quem non*] *quod non.* Conſt.

p. 13. l. 29. *Noſtra quidam*] *noſtra quaedam.* Conſt.

p. 13. l. 30. *Arente*] *haerente.* Conſt.

p. 14. l. 1. *Periclitari conjecturam ſuam*] Semper *periclitari* accuſativo jungit Cicero in Laelio, & omnes veteres. *Vires ingenii periclitari.* Scal.

p. 14. l. 6. *Ad quod medicinae genus,*] Μετάβασις τῶ ὁμοίω Vide ſuprà pag. 10. *Conſt.*

p. 14. l. 8. *Rationabile*] *rationale.* Aliud tamen melius, ut videre eſt paſſim apud Lucretium. *Scal.*

p. 15. l. 3. *Et quidem medici*] *Et quidem Methodici.* Vide pag. 3. *Conſt.*

p. 15. l. 7. *Communia morborum*] Methodicis vocantur κοινότητες. *Conſt.*

p. 15. l. 9. *Unum adſtrictum, alterum fluens, tertium mixtum*] στεγανὸν, ῥοῶδες καὶ μικτόν. *Scal.*

p. 15. l. 14. *Minui conſueverunt.*] *minui conſueviſſe.* Conſt.

p. 15. l. 16. *Digerendum*] id eſt, *fluidum reddendum*, quod familiare Celſo. *Scal.*

p. 15. l. 27. *Contendunt.*] *contendant.* Conſt.

p. 16. l. 9. *Tanta vi concitant*] *tanta, ut concitent.* Cod. *Conſt.*

p. 16. l. 11. *Efficiunt.*] *efficiant.* Conſt.

p. 16. l. 16. *Videtur.*] *videatur.* Conſt.

p. 16. l. 26. *Transfuſio,*] παρέμπτωσις. *Conſt.*

p. 16. l. 32. *Tenet,*] *ſequitur.* Conſt.

p. 17. l. 1. *Memoriae*] Ut empirici, qui obſervationum ſuarum congeriem ἄθροισμα vocabant, earundem verò memoriam αὐτοψίαν, ſcientiamque talem ἱστορίαν. *Conſt.*

p. 17. l. 2. *Si verò, quod propius eſt, vix*] Legito *ſi* (*quod vero propius eſt*) *vix &c.* Conſt.

p. 17. l. 6. *An fuderit,*] *aut fuderit.* Conſt.

p. 17. l. 23. *Et quia amplè*] Hippocrates ἁδροτέρως dicit & πιοτέρως, cui λεπτῶς opponit. *Conſt.*

p. 18. l. 5. *Digeri,*] διαφορεῖσθαι. *Conſt.*

p. 18. l. 18. *Idem eveniat.*] *id eveniat.* Cod. *Conſt.*

p. 19. l. 11. *Quod coelum, quod tempus anni ſit.*] *Quod* potius, quam *quid.* Utrumque autem eodem modo ſcriptum eſt in veteribus codicibus. *Scal.*

p. 19. l. 21. *Nam famem faciliùs fert adoleſcens, quàm puer; faciliùs in denſo coelo, quàm in tenui; faciliùs hieme, quàm aeſtate;*] Quibuſdam videtur hic legendum potius, *in tenui coelo, quam in denſo, & aeſtate, quàm hieme*, propterea quod Hippocrat. dicat lib. 1. Aphor. *Ventres hieme & vere ſunt calidiſſimi. Quare per ea tempora alimenta copioſiora ſunt exhibenda.* Et Paulus Aegineta lib. itidem I. cap. 53. *Hieme quidem & fortiori exercitatione, & pleniore cibo utendum eſt.* Niſi eò referas, quod in denſo coelo & per hiemem corpora ſunt robuſtiora, atque ideo etiam facilius quamlibet moleſtiam ferunt. *Caeſar.*

p. 19. l. 24. *Quoque aſſuetus*] Gloſſema eſt ineptum. *Scal.*

p. 19. l. 25. *Homo ſuſtinet*] Gloſſema eſt. *Scal.*

p. 19. l. 27. *Ob quae competit,*] *ob quae convenit.* Vetus *conjicio.* Conſt.

p. 19. l. 28. *Communia tantùm*] *communia non tantùm.* Conſt.

p. 20. l. 19. *Qualiter ſanus ſe agere debeat.*] Ὑγιεινὴ prima pars Medicinae. *Conſt.*

p. 20. l. 21. *Suae ſpontis*] *Liber*, qui vivit, ut libet, neque conditione ſervus, neque vitae inſtituto adſtrictus, ὁ μὲν καὶ τῇ τύχῃ καὶ προαιρέσει ἐλεύθερος. *Conſt.*

p. 20. l. 21. *Suae ſpontis eſt*] Graeci αὐτοπροαίρετος: Gallice, un homme, qui eſt libre, un homme, qui eſt à ſoy. *Scal.*

p. 20. l. 22. *Jatralipta*] Ἰατραλείπτης vocatur *reunctor.* Prodicus inſtituens jatralepticen, reunctoribus quoque medicorum ac mediaſtinis vectigal invenit. Plin. Lib. XXIX. cap. 1. *Conſt.*

p. 21. l. 13. *Concubitus verò neque nimis concupiſcendus, neque nimis pertimeſcendus eſt. Rarus, corpus excitat; frequens, ſolvit.*) Paulus Aegineta lib. 1. cap. 37. *frequens concubitus corpus rarius, frigidius & imbecillius reddit.* Caeſar.

p. 21. l. 15. *Solvit.*] *reſolvit.* Conſt.

p. 21. l. 23. *Cavendumque, ne in ſecunda*] Notabilis ſententia. *Conſt.*

p. 22. l. 10. *Per flatum aeſtivum, hybernum*] *perflato, aeſtivum hybernumque.* Conſt.

p. 22. l. 13. *Auras fluminum atque ſtagnorum*] *Aurae* ſunt nebulae, brouillards, apud Macrobium & Plinium. *Scal.*

p. 22. l. 14. *Aperienti*] Rectè pro *apparenti*. Alii *operienti*. Conſt.

p. 22. l. 15. *Calor*] Sed *calorem* legi minus probarim. *Conſt.*

p. 22. l. 17. *Gravibus*] Hic gravis opponitur ſalubri. *Conſt.* Sic ipſe explicat pag. 24. l. 28. ſeq. *neque ex ſalubri loco in gravem, neque ex gravi in ſalubrem tranſitus tutus eſt.*

p. 22. l. 21. *Urina alba,*] *albeſcit* i. pallet. ὠχρὸς color urinae, deindè flavus, ξανθὸς, poſtremò ruffus i. πυῤῥὸς. *Conſt.*

p. 22. l. 25. *Longis diebus meridiari*] eſt, quod Varro lib. I. cap. 2. de Re Ruſtica dicit, *diem diffindere inſititio ſomno.* Scal.

p. 23. l, 8. *Moveat;*] *movet.* Conſt.

p. 23. l. 9. *Sub divo,*] Vel *ſub dio*, ἐν ὑπαίθρῳ. *Conſt.*

p. 23. l. 15. *Laſſitudo,*] Laſſitudo eſt gravitas corporis. *Virgil.*

Laſſove papavera collo.

Quae etiam citra laborem accidit. Fatigationem vero nimietatem laboris intelligimus. Idem:

Veloces jaculo cervos, curſuque fatigat.

Quod mox immodicum laborem appellavit. Verum de generibus laſſitudinis legendus eſt liber III. Galeni de ſanit. tuend. *Conſt.*

p. 23. l. 24. *Neutrum ſaepè*] *neutrum ſemper.* Conſt.

p. 23. l. 29. *Durior eſt in potione, quàm in eſca.*] Contra hanc Celſi ſententiam videtur planè eſſe ea Hippocrat. in Aphoriſmis lib. 1. qua dicit; *facilius eſſe impleri cibo, quam potu.* Atque *durior* fortaſſe a Celſo dictum eſt pro *intolerabilior.* Accedit, quod intemperantia ex potione caput infeſtare plurimum ſolet. Unde & crapula dicta eſt graece κραιπάλη, ἀπὸ τοῦ τὸ κάρα πάλλειν τοὺς μεθύοντας, auctore Suida. *Caeſar.*

p. 23. l. 29. *Durior eſt*] *tutior eſt.* Conſt.

p. 24. l. 1. *Quod modò par eſt,*] *quod modò parvum eſt.* Conſt.

p. 24. l. 6. *Primo cibo*] A l' entrée de table. Ita l. 32. ſeq. *prima æſtate.* Caſaub.

p. 24. l. 12. *Si quis interdiu*] Hipp. II. de Vict. acut. *Conſt.*

p. 24. l. 17. *Si quibus de cauſis*] Hippocrat. II. Aphor. 16. *Conſt.*

p. 24. l. 21. *Sexus,*] De ſexu praetermiſſum vel auctoris oblivione, vel temporum injuria. *Conſt.*

p. 24. l. 27. *Ex ſalubri loco*] Hippocr. I. Aphor. 1. & 17. lib. II. Aphor. 51. *Conſt.*

p. 24. l. 31. *Neque verò ex*] Lib. II. de Vict. acut. *Conſt.*

p. 25. l. 7. *Omnem etiam laborem*] II. Aphoriſm. 49. *Conſt.*

p. 25. l. 11. *Si quando tamen inſuetus*] Inſueti laborantis & aſſueti nimis laborantis par analogia. Ergo utrique quies ſomnuſque convenit. Ubi enim quis laborare coeperit, quies ſtatim laſſitudinis remedium. 2 Aph. 48. *Conſt.*

p. 25. l. 15. *Os amarum*] Modò bilioſus non ſit. Nam πικρόχολοις adverſatur inedia. Hipp. II. de Vict. acut. Galen. VIII. Meth. Medend. Ergo hic Celſus indiſtinctè. *Conſt.*

p. 25. l. 22. *Ingredi aliquid*] *ingredi aliquantum.* Conſt.

p. 25. l. 23. *Eodem modo*] *aliquodammodo*, i. e. *aliquantum.* Apud Caeſarem inveni in meo Codice manuſcripto: in excuſis corruptum erat. *Scal.*

p. 25. l. 33. *Balneum his fervens*] Hujus ratio apud Galenum X. Meth. & libro de ſympt. cauſ. *Conſt.*

p. 25. l. 34. *Ergo ſi nimium*] Vide Gal. VII. Meth. *Conſt.*

p. 26. l. 10. *Vel certe diluta*] *ſaltem diluta.* Conſt.

p. 26. l. 24. *Frigidum bibendum eſſe*] *Frigidam bibendam eſſe.* Conſt.

p. 26. l. 24. *Frigidum bibendum eſſe*] *frigidam.* Eſt autem fatui cujuſdam error, putantis, eſſe incongruum, ſi diceret, *frigidam bibendum eſſe.* Scal.

p. 26. l. 30. *Levatque*] *que* ſuperfl. *Conſt.*

p. 26. l. 32. *Ejuſdem laboris preſſit* (*id quod in conſuetudine eſt*) *reficit.*] *cujuſdam laboris preſſit*, *id*, *quod in conſuetudine eſt*, *reficit.* Conſt.

p. 26. l. 33. *Fatigato*] Hippocr. II. acut. vict. *Conſt.*

p. 27. l. 1. *Quod enim*] *Etenim quod.* Conſt.

p. 27. l. 7. *Tum calida aqua in balneo magis ſuperiores partes, quàm inferiores foveat.*] Locus corruptus eſt, & ita reſtituendus: *tum calida aqua: tum balneo magis inferiores partes, quàm ſuperiores foveat.* Conſt.

p. 27. l. 9. *Exuſtus in ſole eſt*] i. e. *ſi quis exuſſit cutem ſole aſſo*, ut ſolebant ii, qui in campo Martio exercebantur. Plato ςαθερὸν vocat. Perſius — *Exuſta cuticula ſole.* *Aſſus* proprie apud veteres, qui ſucco caret. Unde *aſſus ſol* dicitur, quia ibi non ungebantur. Caeterum laxata cutis a ſole facilius combibebat oleum ipſum. Corrigendus igitur Plinii locus lib. XVII. cap. 22. & pro *aſſiduo ſole*

aſſo

aſſo reponendum. Hinc apud Epictetum *aſſa ſerentaria.* Hoc porro Graeci χροΐζεσθαι vel χρώννυσθαι ἐν ἡλίῳ, *colorari ad ſolem*, dicebant. *Scal.*

p. 27. l. 13. *Per caput*] *ſuper caput.* Conſt.

p. 27. l. 15. *At ei, qui perfrixit, opus eſt balneo primum involuto ſedere*] *At eum, qui perfrixit, opus eſt in balneo primum involutum.* Conſt.

p. 27. l. 24. *Nauſea fuit*] *nauſeavit.* Ita puto ſcripſiſſe Celſum, & male tranſcriptum. *Scal.*

p. 28. l. 4. *Tenuis verò homo*] Quia contraria contrariis curantur. Hippocr. II Aph. 22 & lib. de Locis. *Conſt.*

p. 28. l. 15. *Somnus plenus*] Integer, nec abruptus ante juſtum dormiendi tempus. *Conſt.*

p. 28. l. 15. *Somnus plenus*] *ſomnus plenus, & non multum nimis longus:* Celſi ipſius ἀντίγραφον producat oportet, qui velit nobis perſuadere, hoc genus conſtructionis latinum eſſe. Quinque Editiones modo allatae ita habent; *Somnus & plenus, & non nimis longus.* Idemque omnino habent aliae praeterea quinque Editiones, quas ſupra memoravimus. *Morg.*

p. 28. l. 19. *Quantus pleniſſimus*] *quantum pleniſſimus.* Conſt.

p. 28. l. 19. *Quantus pleniſſimus*] Modus loquendi novus, ſed Celſo familiaris, pro *quam pleniſſimus.* Scal.

p. 28. l. 26. *Lectus per aeſtatem terra,*] χαμευνία. Al. *terrae.* Conſt.

p. 28. l. 30. *Semel die aſſumptae epulae,*] μονοσιτία. *Conſt.*

p. 29. l. 1. *Ejectum*] *rejectum.* Vide Plin. lib. XXVI. cap. 3. *Conſt.*

p. 29. l. 6. *Facultatem*] *facilitatem*, Cod. *Conſt.*

p. 29. l. 17. *Etiam plures cauſae*] *etiam ſeparatè*, Cod. *Conſt.*

p. 29. l. 21. *Vomitus utilior*] Ex Polybo de Diaeta ſalubri. *Conſt.*

p. 29. l. 23. *Inutilis eſt gracilibus,*] Haec & ex Polybo, quae non contraria 8. Aph. lib. IV. quia Hippocrati graciles, macilenti quidem, ſed lato pectore, facilè vomentes, ut bilioſi: Celſo verò graciles, ut φθινώδεις, ſicci ac debiles, melancholi, thoracíſque anguſtioris, ineptique ad vomendum. *Conſt.*

p. 29. l. 31. *Amari ructus*] i. e. *acidi*, ὀξυρεγμίαν Graeci vocant. Lucil. *exhalans acidos e pectore ructus.* Scal.

p. 29. l. 34. *Item prodeſt*] *Idem prodeſt.* Cod. *Conſt.*

p. 30. l. 3. *Similiterque ei, qui vel coelum*] Hippocr. II. de Diaeta. *Conſt.*

p. 30. l. 10. *Luxuriae*] Intemperantiae, voracitatis atque gulae. *Conſt.*

p. 30. l. 14. *Qui vomere poſt cibum volet*,] Galen. VII. Methodi 4. Val. & Polyb. *Conſt.*

p. 30. l. 15. *Aquam tanquam tepidam*] Non *tantum*, ut alii, reponendum. Nam hic graeciſſat, proque ὡς *tanquam* ponit. *Scal.*

p. 30. l. 21. *Caetera, quae antiqui*] ἐμετικά. Ut de elleboriſmo, caeteriſque id genus. *Conſt.*

p. 30. l. 24. *Sed hujus idonei*,] *ſed huic*, nempè affectui. Alii ἀντὶ τῦ]ϰ. *Conſt.*

p. 30. l. 34. *Qui vomere bis in menſe*] Hippocr. de Inſomniis, & Polybus. Galeno non probatur. *Conſt.*

p. 31. l. 7. *Inflammationes*,] *inflationes*. Conſt.

p. 31. l. 9. *Inter haec*] *interdum haec*, nempè mala, quae eveniunt ſuppreſſa alvo. *Conſt.*

p. 31. l. 11. *Qui dejicere volet*,] Motus & ſaturitas citant alvum; quies ſiſtit, maximèque inedia, per quam ſuppreſſa alvo illa mala ſuperveniunt. *Conſt.*

p. 31. l. 11. *Ejicere*] *dejicere*, nempè alvum. *Conſt.*

p. 31. l. 23. *Auſterum.*] *nigrum* Cod. *Repoſitum auſterum* ex II. de Diaeta Hipp. unde haec ſumpſit. *Conſt.*

p. 31. l. 26. *Niſi nimis*] *ſi nimis*. Conſt.

p. 31. l. 30. *Humidant autem corpus labor &c.*] Hic quoque in quinque Editionibus meis aliter legitur: *Humidum autem corpus efficit labor &c.* Miror autem, ex quo codice verbum hoc *humido* exierit, & non modo in Celſum, ſed & in Baſil. Fabri Theſaurum irrepſerit ad augendum latinum ſermonem. Ego vel inter barbara, vel inter dubia referendum crediderim. *Morg.*

p. 31. l. 32. *Poſthac*,] *poſt haec*. Conſt.

p. 31. l. 33. *Et vigilia.*] *nec vigilia*, non ſimpliciter, ſed poſt potionem. *Conſt.*

p. 32. l. 11. *Figuralis*] *Figularis*. Vide adnotat. ad cap. 1. lib. V. *Conſt.*

p. 32. l. 11. *Creta figuralis*] Capell. *figularis*: imo *figuralis* legendum. Erat autem terra, qua perducebant pedes mancipiorum. Unde dicuntur *gypſati pedes* Tibull. Ovidio; *Caelati* autem, id eſt, *figurati* Propertio. *Scal.*

p. 32. l. 18. *Illud quoque ſcire*] Ex Hippocratis II. de Diaeta. *Conſt.*

p. 32. l. 24. *Quod ad aetates verò pertinet, inediam facillimè ſuſtinent mediae aetates, minus juvenes, minimè pueri & ſenectute confecti.*] Ex 1. Aphor. 13. *Senes facillimè jeju-*

jejunium ferunt , &c. *&*, *qui creſcunt*, *plurimum habent calidi innati*, *plurimo igitur egent alimento.* Caeſar.

p. 32. l. 26. *Pueri*] μειράκια, παιδία. *Conſt.*

p. 32. l. 30. *Vinum dilutius*] Ex Hippocrate lib. de Aëre &c. & Polybo. *Conſt.*

p. 32. l. 34. *Quibus juvenibus*] II. Aphor. 20. *Conſt.*

p. 33. l 3. *Melior eſt*] Vide II. Aphor. 53. *Conſt.*

p. 33. l. 7. *Hieme plus*] Vide I. Aphor. 15. & 18. *Conſt.*

p. 33. l. 7. *Elixa*] *aſſa.* Conſt.

p. 33. l. 12. *Sine carne*,] *cum carne.* Conſt.

p. 33. l. 15. *Moventibus.*] *foventibus.* Utrumque recte. *Conſt.*

p. 33. l. 18. *Magis*] *minus.* Conſt.

p. 33. l. 20. *Aſſa ab elixis.*] *elixa ab aſſis.* Conſt.

p. 33. l. 23. *Et potione & cibo*] Potione multa & pauco frequentique cibo corpus tunc eget. *Conſt.*

p. 33. l 28. *Caro aſſa*,] *caro elixa.* Conſt.

p. 33. l. 32. *Per autumnum*] Aegineta lib. X. Hippocr. de Diaeta lib. III. *Conſt.*

p. 34. l. 7. *Ne quid*] *ut ne quid.* Conſt.

p. 34. l. 7. *Denſiore cibo.*] Voluit reddere ἁδρός. *Scal.*

p. 34. l. 8. *Conſummatio omnium*] Una omnium effecta ſumma, uſuſque immodicus. *Conſt.*

p. 34. l. 12. *Cum id accedit*,] *cum hic accedit*, Vet. *Conſt.*

p. 34. l. 15. *In totum*,] *ex toto*, Vet. Utrumque rectè. *Conſt.*

p. 34. l. 19. *De his*, *qui aliqua parte corporis laborant*, *& primum*] Quidam hoc obeliſco notaut, ut ſuppoſititium. *Scal.*

p. 35. l. 3. *Ubi ſudabit*,] *ubi ſudavit.* Conſt.

p. 35. l. 15. *Perfundere*] De capite frigida ſaepe aſpergendo repetit variis locis. Huc refer τὰς ψυχροποσίας Antonii Muſae, de quibus Xiphilinus pag. 75. *Caſaub.*

p. 35. l. 19. *Ad os*] *ad hoc* , Cod. nempe caput. *Conſt.*

p. 35. l. 24. *Leve*] *lene.* Conſt.

p. 35. l. 24. *Vinum dilutum leve*] *lene.* Aliud tamen tolerari poteſt. *Scal.*

p. 36. l. 21. *Qui his opportunus eſt*] *Opportunus* pro *obnoxius.* Sic p. 42. l. 1. *Corpora periculis opportuna.* 81 , 10. *Opportuniores injuriae partes.* 194. 17. *Opportuniores nervos frigori reddit.* 199, 32. *Partes opportuniores vitio jam ſaevienti.* Caſaub.

p. 36. l. 30. *Superiores partes exercere* ,] ἀντιπεριστάσεως cauſa. *Conſt.*

p. 36. l. 30. *Citata*] *cita.* Utrumque bonum. *Scal.*

p. 37.

p. 37. l. 4. *Sumere*,] Alii *ingerere.* Conſt.

p. 37. l. 4. *Fugere*] *eligere.* In vetuſtis Edd. pro *ſumere* legitur *fugere.* Scal.

p. 37. l. 7. *Vinum ſalſum bibere*] Vinum ſalſum, οἶνος θαλασσίτης vel τεθαλασσωμένος eſt, cui pars marinae aquae infuſa eſt. Aliter vocabatur *Chium* & *vinum Graecum.* Itaque Horatius alluſit, *Chium maris expers.* Nam Chium, quod Romani Graecum vocant, fiebat in Italia ipſa, admiſſa portione marinae aquae. Ipſe vero voluit intelligere, non eſſe transmarinum. Quod autem in deliciis eſſet, ut hodie apud nos Malvaticum, praeter alios indicio erit Propertius: *Et Methymnaei Graeca ſaliva meri*, ubi male *grata* legebatur. Vide Catonem & Palladium, apud quos extat illius confectio. Vide Athenaeum Lib. I. & Alexandrum Trallianum. *Scal.*

p. 37. l. 16. *Adjecta uva, vel olea, vel ex defruto*] Legi poteſt *ex oleo*, vel potius *oleo.* Caeſar,

p. 38. l. 5. *Quo genere*,] *quodam genere.* Conſt.

p. 38. l. 13. *In jejuno*] *in jejunio.* Conſt.

p. 38. l. 18. *In accuſationem*] *in accuſatione.* Conſt.

p. 38. l. 25. *Tenuem fiſtulam*] σιφῶνα vel *ſiphunculum*, infrà *ſiphonem* vocat. *Conſt.*

p. 38. l. 30. *Siphonem*] idem quod *fiſtula.* Alias dicitur *ſimpulum*, *ſimpuvium*, *ſiphunculus*, quo utebantur in ſacrificiis ad bibendum. Factum erat, ut lampas, oblongo collo: σιφωνίζειν eſt *buveter.* Scal.

p. 39. l. 11. *Sub dio quies*] *ſub quo quies.* Conſt.

p. 39. l. 19. *Frigus inimicum eſt ſeni*,] V. Aphor. 18. & 20. & lib. V. Aphor. 17. & 25. *Conſt.*

p. 39. l. 19. *Inimicum*] Πολέμικον Gr. Scriptor. *Caſaub.*

p. 39. l. 25. *At prodeſt juvenibus*,] V. Aphor. 21. & III. Valet. *Conſt.*

p. 39. l. 30. *Item articulis doloribuſque, qui*] *Item articulorum doloribus, qui.* V. Aphor. 25. 23. *Conſt.*

p. 39. l. 32. *Hominibus*,] *omnibus.* Conſt.

p. 39. l. 32. *Calor autem*] De calida actione V. Aphor. 22. *Conſt.*

p. 40. l. 1. *Lachrymae ſunt.*] Ξηροφθαλμίαν intelligit. *Conſt.*

p. 40. l. 5. *Si nimius eſt*,] Hippocrat. V. Aphor. & lib. de uſu liquid. *Conſt.*

p. 40. l. 8. *Nam frigus*,] 3. Aphor. & 17. *Conſt.*

p. 40. l. 10. *Calor concoctionem prohibet.*] Calor immoderatus, nec naturalis: contrarium efficit calor inſitus. Hippocr. VI. Epidem. Galen. X. Meth. Conſt.

p. 40.

p. 40. l. 11. *Sudorem digerit,*] *ſudore*, vel lege *egerit.* Conſt.

p. 40. l. 23. *Crudelitatem,*] *cruditatem.* Conſt.

p. 40. l. 29. *Neque movenda alvus,*] Neque medicamentis, quae vires exſolvant. Maximè tum periculoſa Diarrhoea. Vide Hippocr. 1. Epidem. Ideo Celſus lib. III. in peſtilentiali febre miſſione ſanguinis potius utitur. *Conſt.*

p. 42. l. 3. *Non quo non*] *non quod non.* Conſt.

p. 42. l. 5. *Habitus hominum*] *habitus*, *homines.* Hippocr. III. Aphor. 19. *Conſt.*

p. 42 l. 16. *Ver eſt,*] III. Aph. 9. *Conſt.*

p. 42. l. 17. *Hiems,*] 1 Aph. 15 *Conſt.*

p. 42. l. 17. *Aeſtas,*] 1 Aph. 18. *Conſt.*

p. 42. l. 18. *Autumnus*] III. Aph. 9. *Conſt.*

p. 42. l. 19. *Ex tempeſtatibus*] III. Aph. 8. *Conſt.*

p. 42. l. 20. *Ex tempeſtatibus*] *Tempeſtas* non eſt proprie nomen ſimplex τὸ τῆς ἴτυς τεταρτομόριον, ſed ὥρα, hoc eſt, ἡ ποιὰ κατάστασις. *Caſaub.*

p. 42. l. 21. *Quae variant*] III. Aph. 1. *Conſt.*

p. 42. l. 27. *Sed ut eo*] III. Aph. 4. Conſt.

p. 42. l. 31. *Optimique*] Hippocrates de aëre. *Conſt.*

p. 43. l. 3. *Sorte*] Pro ſorte ſitus & poſiturae regionum, pro climatis varietate. *Conſt.*

p. 43. l. 6. *Tempeſtatum habitu*] τῇ τῶν ὡρῶν καταστάσει. *Conſt.*

p. 43. l. 7. *Pejores*] Hippocrat. de Nat. hum. *Conſt.*

p. 43. l. 9. *Peſſimum ergo*] *aegro*, Cod. *Conſt.*

p. 43. l. 13. *Quia neque juventae*] Aph. 39. *Conſt.*

p. 43. l. 16. *Corpus autem habiliſſimum*] εὐεκτικώτατον, optimi habitus. *Conſt.*

p. 43. l. 16. *Quadratum.*] Pro σύμμετρον. *Conſt.*

p. 43. l. 16. *Corpus autem habiliſſimum quadratum eſt*] *Quadratum corpus* eſt, quod neque majus, neque minus eſt, quam eſſe debeat. Ita Graecis τετράγωνοι homines dicuntur, qui ſunt concinnis membris, omnibuſque invicem ſibi reſpondentibus. Suetonius Veſpaſ. c. 20. *Scal.*

p. 43. l. 16. *Corpus habiliſſimum*] Mediae ſtaturae explicat Brodaeus Miſcel. l. IV. c. 19.

p. 43. l. 19. *Matura ſenectute conficitur*] δύσχρηστον voluit exprimere, ex Hipp. 2. Aph. ult. *Conſt.*

p. 43. l. 28. *Hi quoque morbi &c.*] τὰ ποδαγρικὰ, Hippocrat. 6. Aph. 55. *Conſt.*

p. 44. l. 1. *Obſcoenis*] σηπεδόνας αἰδοίων. *Conſt.*

p. 44. l. 2. *Quicquid ſudore hominem reſolvit*] τὰ ὕδρωα. *Conſt.*

p 44.

p. 44. l. 5. *Febres incertae*] πλανῆτες. *Conſt.*

p. 44. l. 7. Στραγγουρίαν] Fallitur Celſus in ϛραγγουρίας interpretatione, quae proprie Latinis *ſubſtillum*, non *ſtillicidium*. Cum incipit tempus rorare ante largum imbrem, dicitur *ſubſtillum tempus*, cum ſcilicet tegulae guttatim manant. Ab illo dicta eſt *ſubſtilla urina*, ἡ ϛραγγουρία, & *ſubſtillum* ſimpliciter. Cato de R. R. c. 156. omnium, qui nunc extant; antiquiſſimus linguae Latinae auctor. At δυσουρία proprie *urinae difficultas*. Scal.

p. 44. l. 8. Ἔιλεον] Vide de eo Aretaeum. *Scal.*

p. 44. l. 10. *Coxae dolores*] ἰσχιάδες. *Conſt.*

p. 44. l. 10. Λειεντερία] Foria Latinis: quod generale nomen eſt omnium alvi fluxuum. *Scal.*

p. 44. l. 12. *Ab aeſtate tantùm proxima*] *ante*. Al. *tantùm non*. Atque in Vet. Cod. legi obſervavit Vir Doctus, qui *tum jam proxima* legendum conjecerat. *Conſt.*

p. 44. l. 13. *Aliis*] *alios*. Conſt.

p. 44. l. 16. *Neque aliud magis tempus peſtilentiae patet, cujuſcunque ea generis eſt, quamvis variis rationibus nocet.*] *cujuſcunque ea* (tempeſtas) *generis eſt; quamvis* (i. e. *quantumvis*) *variis rationibus nocet.* Alii ea ad peſtilentiam referunt. *Conſt.*

p. 44. l. 31. *Denique omnis calor & jecur*,] *calor omnis & jecur & lienem inflammat* (Cod. *inflat*) *denique mentem.* Ubi *omnis* videlicet nimius. *Conſt.*

p. 45. l. 3. *Nigritiem*] Al. *nigrorem*. Conſt.

p. 45. l. 14. *Exhibet*] *exhibet* poſſet auferri. Sed tamen non auſim mutare, licet diſpliceat. *Scal.*

p. 45. l. 15. *Fere ſubeunt*] *fere aeſtate ſubeunt*. Hippocr. ἀνάγκη τοῦ θέρεος γίνεσθαι. *Conſt.*

p. 45. l. 20. *Dum adeſt*] Lege *tum*. Nam & Hippocrates: πυρετοὶ ὀξέες τὸ ἦρ.

p. 45. l. 20. *Quibus dum*] i. e. *adhuc*. Optime dici poteſt. Uno verbo pronunciabant veteres. *Scal.*

p. 45. l. 27. *Et inſania febricitantium, quam φρενῖτιν appellant.*] φρενῖτιν tum hic, tum alibi apud Celſum, non *phreneſis*, ſed *phrenitis* (ut & Hermolaus Barbarus nos admonet) legendum eſt. Quamvis apud Martialem Juvenalemque non *phrenitis*, ſed *phreneſis* quoque legant. Idque tamen (ut Barbarus ſuſpicatur) ex vulgari imperitorum conſuetudine. Doctiores ſecundùm Deſpauterium legunt, *Cum furor haud dubius, cùm ſit manifeſta phrenitis.* Cæſar.

p. 45.

p. 45. l. 28. *Quam celerrimè rapiunt.*] Ex Hippocr. III. Aph. 6. *Conſt.*

p. 45. l. 28. *Ubi primò calor*] Pro *ubi primò* legerem *ubi verò*, niſi vetuſtum exemplar reclamaret, tolerabiliſque eſſet ſcriptura. *Conſt.*

p. 45. l. 31. *At ſi ſicca aeſtas*] III. Aph. 13. *Conſt.*

p. 45. l. 34. *Deſtillatio*,] κόρυζα. *Conſt.*

p. 45. l. 34. *Raucitas*,] βράγχος. *Conſt.*

p. 46. l. 8. *Atra bile*] μελαγχολίη Hippocr. *Conſt.*

p. 46. l. 9. *Quod ad aetates*] III. Aph. 18. *Conſt.*

p. 46. l. 10. *Aeſtate prima*] ἄκρου τοῦ θέρεος. *Conſt.*

p. 46. l. 12. *Quique inter juventam*] οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσι. *Conſt.*

p. 46. l. 14. *Tum ſi qua*] XIII. Aph. 24. *Conſt*

p. 46. l. 19. *Circa umbilicum inflammationes*] καὶ φόβοι, καὶ βῆχες omiſit. *Conſt.*

p. 46. l. 20. *Proprie etiam*] III. Aph. 52. *Conſt.*

p. 46. l. 20. *Dentientium*] ὀδοντοφυέειν. Hippocr. *Conſt.*

p. 46. l. 22. *Alvi dejectiones*,] διάῤῥοιαι. *Conſt.*

p. 46. l. 24. *Pleniſſimi*] παχύτατοι, nempe pueri. *Conſt.*

p. 46. l. 26. *Glandulae*] Glandulae nomen hic eſt partis pro ejus morbo atque inflammatione. Hippocr. παρίσθμια i. tonſillae, ἀντιάδες pro parte autem lib. IV. cap. 1. *Conſt.*

p. 46. l. 27. *In ſpina ſunt, aliquae inclinationes*,] Hippocr. σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον ὤσιες. *Conſt.*

p. 46. l. 33. *Incipiente*] Aphor. 26. lib. III. *Conſt.*

p. 46. l. 31. *Multae*] *multi* nempe morbi, τὰ πολλὰ τουτέων, hoc eſt, multa νοσήματα. Hippocr. *Conſt*

p. 46. l. 33. *Maximèque*] III. Aphor. 28. *Conſt.*

p. 47. l. 8. *Adoleſcentia*] III. Aphor. 29. *Conſt.*

p. 47. l. 11. *Poſt hanc aetatem*] III. Aphor. 30. *Conſt.*

p. 47. l. 12. *Pulmonis dolores*,] περιπνευμονίαι. *Conſt.*

p. 47. l. 15. *In ſenectute*] Aphor. 31. *Conſt.*

p. 47. l. 16. *Gravedo*,] πόνοι ἄρθρων. Hippocr. *Conſt.*

p. 47. l. 16. *Renum dolores*,] νεφρίτιδες. *Conſt.*

p. 47. l. 17. *Nervorum reſolutiones*,] ἀποπληξίαι, legerat παραπληγίαι. *Conſt.*

p. 47. l. 25. *Obeſi*] II. Aphor. 44. *Conſt.*

p. 48. l. 3. *Ergo ſi plenior*] Ex I. Aphor. 3. *Conſt.*

p. 48. l. 9. *Emacruit*] *emacuit* habet vetus. *Conſt.*

p. 48. l. 13. *Praeter haec*] Ex Hippocr. partim III. de ſalubri Diaeta, partim II. Prognoſt. *Conſt.*

p. 48. l. 14. *Si graviora*] II. Aphor. 5. *Conſt.*

p. 48. l. 14. *Si crebra*] Aphor. 15. *Conſt.*

p. 48. l. 15. *Si corpus*] IV. Aphor. 39. *Conſt.*

p. 48. l. 16. *Si gravior.*] II. Aphor. 3.

p. 48. l. 17. *Tumultuoſa*] φαντασιώδη καὶ ταραχώδη. *Conſt.*

p. 48. l. 19. *Si corpus*] IV. Aphor. 48, 41. *Conſt.*

p. 48. l. 21. *Inſudat*,] *ſudat.* Conſt.

p. 49. l. 2. *Ac ideo neque corporis*] *neque ideo corporis.* Conſt.

p. 49. l. 10. *Tuta habuit.*] *Tutò.* Cod. *Conſt.*

p. 49. l. 13. *Ubi verò febris*] Hippocr. in Prognoſt. & Prorrhet. *Conſt.*

p. 49. l. 19. *Non conflictatur;*] οὐκ ἀσώδης ἐστὶν, οὐκ ἀλύει. Hoc enim ἄση καὶ ἀλυσμὸς, ἢ ἀλύη, καὶ ἀλύκη. Hippocr. *Conſt.*

p. 49. l. 21. *Plana*] Prorſus legendum *plena.* Hoc enim ex Hippocr. II. Aph. 35. ubi πάχος ἔχειν &c. & in Prognoſt. unde & ſequentia deſumpſit. *Conſt.*

p. 49. l. 26. *Corpus quoque*,] In Prognoſt. & Pror. *Conſt.*

p. 49. l. 28. *Inſudat*,] Al. *ſudat.* Conſt.

p. 49. l. 29. *Quando*] *quoniam*, Codex. *Conſt.*

p. 49. l. 31. *Cupiditas*] III. Aphor. 32, 33. *Conſt.*

p. 49. l. 31. *Sternutamento.*] Vide Thomſon. Epilapſum Chymicor. n. XXI.

p. 49. l. 33. *Neque terrere*] IV. Aphor. 45.

p. 50. l. 1. *Ac ne ea quidem*,] Ex Prognoſt. & Pror. *Conſt.*

p. 50. l. 5. Εἰλικρινὲς] Metaphora eſt a limpida aqua; quae luto defaecata eſt. Nam ἡ ἴλυς *coenum* eſt; Galli *fange* appellant, & verbum κρίνω, *diſcerno.* Additum autem eſt ε Jonice. *Scal.*

p. 50. l. 6. *Si quis autem incidit vomitus*,] Ex Prognoſt. & Pror. & de Victus ratione. *Conſt.*

p. 50. l. 10. *Reddit modo mollia, figurata*,] *reddit mollia, figura atque eodem ferè tempore, quo ſecunda valetudine aſſuevit, modoque &c.* ubi modo, τῷ μέτρῳ menſura ſtercus cohaerens compactumque probatur Hippocr. liquidius duriuſque vituperatur. *Conſt.*

p. 50. l. 11. *Figurata*] ἀναχωρήματα. *Caſaub.*

p. 50. l. 15. *Debet, ſi matutinis temporibus coacta magis eſt,*] *Debent, ſi matut. coacta minus ſunt. Si autem procedente*

dente tempore paulatim contrahitur, ruffa fiunt, neque foeditate odoris, ſed ſimilia alvi ſani hominis, excedunt, ſupple *excrementa*. Conſt.

p. 50. l. 15. *Coacta*] Martialis: *Nec deſiderio coacta ventris, Gutta pallia non ſefellit ulla*. Scal.

p. 50. l. 20. *Fine*] *ſub finem*. Sic κρίσιν i. judicationem videtur appellare. *Conſt.*

p. 50. l. 20. *Si inflammatio*] Ex Prognoſt. & Prorrhet. *Conſt.*

p. 50. l. 30. *Reſidere*] Ex Prognoſt. *ſedere*, vel *erectus ſedere*. Hippocr. *Conſt.*

p. 50. l. 31. *Impetu*,] ἐν τῷ παροξυσμῷ. *Conſt.*

p. 50. l. 32. *Pulmonibus laborantibus:*] ἐν τῇ περιπνευμονίᾳ. *Conſt.*

p. 50. l. 32. *Nocturna vigilia*] ἀγρυπνίαι. *Conſt.*

p. 51. l. 3. *Peſſimum*] VII. Aphor. 18. *Conſt.*

p. 51. l. 6. *Dolore*] *Delirio*. Conſt.

p. 51. l. 6. *Aeque verò ſignum*] II. Aphor. 3. & lib. 1. Praedict. *Conſt.*

p. 51. l. 8. *Se ſopor*] expunge *ſe*. Conſt.

p. 51. l. 9. *Mali etiam morbi*] Prognoſt. & IV. Aph. 68. *Conſt.*

p. 51. l. 11. *A ſexto die*] IV. Aphor. 47. *Conſt.*

p. 51. l. 13. *Jactare brachia*] in Prognoſt. *Conſt.*

p. 51. l. 14. *Sine voluntate lachrymare*,] IV. Aph. 52. exemplum IV. Epidem. *Conſt.*

p. 51. l. 15. *Humorem glutinoſum*] IV. Aphor. 53. *Conſt.*

p. 51. i. 15. *Glutinoſum.*] Vid. Auguſt. Totmer. Obſervat. pag. 13.

p. 51. l. 16. *Cutem circa umbilicum*] II. Aphor. 35. *Conſt.*

p. 51. l. 17. *Praecordia inflammata*] II. Aphor. 28. *Conſt.*

p. 51. l. 20. *Si venae*] *arteriae*. Conſt.

p. 51. l. 21. *Mali etiam morbi ſignum*] in Progn. *Conſt.*

p. 51. l. 23. *Caput & pedes*] in Prognoſt. *Conſt.*

p. 51. l. 25. *Aut frigidus*] VII. Aph. I. 27. *Conſt.*

p. 51. l. 26. *Aut poſt ſudorem*] VII. Aph. 4. *Conſt.*

p. 51. l. 27. *Aut poſt vomitum*] VII. Aph. 3. *Conſt.*

p. 51. l. 28. *Aut poſt cupiditatem*] VII. Aph. 6. & 11. *Conſt.*

p. 51. l. 30. *Aut multum ſudare*,] IV. Aph. 41. *Conſt.*

p. 51. l. 23. *Et eas febres &c.*] *Si inflatio abſque inflammatione in ſuperioribus partibus dolorem tumoremque fecit, bonum ſignum eſt ſonitus ventris inde ad interiores partes devolutus magiſque etiam &c.* Sic legendum ex antiquo Codice, cujus veram lectionem confirmat Hippocrat. in Progn. & Pror. atque in IV. Aph. 73. unde haec Celſus decerpſit. *Conſt.*

p. 52. l. 1. *Neque tertio quoque die*] IV. Aph. 30. *Conſt.*

p. 52. l. 4. *Molliantur*,] IV. Aph. 43. *Conſt.*

p. 52. l. 7. *Poſt arquatum morbum febrem oriri;*] Ex IV. Aph. 6. & ex Coacis Praenot. legendum, *poſt febrem arquatum morbum oriri.* Conſt.

p. 52. l. 9. *Ac dolentibus*] *aut dolentibus.* Conſt.

p. 52. l. 11. *Neque unquam in acuta*] IV. Aph. 66. & 67. quos confudit. *Conſt.*

p. 52. l. 13. *Timere etiam*] Ratio in II. Aph. Timor, nota copiae humoris melancholici, ut ſpaſmus pituitoſi. *Conſt.*

p. 52. l. 18. *Vomitus etiam*] II. lib. Praen. Hippocr. Lege & II. Aph. 32. *Conſt.*

p. 52. l. 20. *At mala urina &c.*] Ex Hippocratis imitatione in Coacis Praenot. ſic diſtinxit. In MS. legitur *quaſi folia:* πεταλώδη voluit exprimere. Rectius dixiſſet laminoſa. πέταλον utrumque ſignificat. Conatus eſt etiam πιτυρώδεα reddere, dicens ex furfuribus factas nubeculas: parum feliciter. Excuſo nubeculas καταχρηστικῶς dici de hypoſtaſi atque ſedimento. *Conſt.*

p. 52. l. 22. *Fila*] V. C. *folia.* Falſum eſſe Celſum ſatius eſt dicere, quam reponere ſubſidentia, ut Capella. *Scal.*

p. 52. l. 25. *Diluta quoque*] Quae aquea ὑδατώδης Actuario Lib. I. c. 2. & Chryſtallina Plin. 28. c. 6. οὖρα διαφανέα λευκὰ dixit Hippocrat. IV. Aph. 72. ex quo Celſus. *Conſt.*

p. 53. l. 3. *Malum eſt etiam*] Lege Hippocr. VII. Aph. 6. *Conſt.*

p. 53. l. 4. Ante *ſincerum eſt* ponatur ſignum †.

p. 53. l. 6. *Valetudinis*] *aegritudinis.* Conſt.

p. 53. l. 9. *Alia ſpes*] *alia vitae ſpes.* Conſt.

p. 53. l. 10. *Neque ulla alia ſpes*] *Ulla vitae alia.* Aldus ſic; *neque vitae alia ſpes.* Scal.

p. 53. l. 11. *Effugiat*] Hoc trahendo effugium in imperfecta criſi: perfecta morbo nihil cunctata liberat. *Conſt.*

p. 53. l. 16. *Ubi frigidus ſudor*] IV. Aph. 40. *Conſt.*

p. 53. l. 23. *Ubi aeger*] II. Aph. 28. *Conſt.*

p. 53. l. 24. *Item ſi urina*] VII. Aphor. 32. *Conſt.*

p. 53. l. 27. *Maculas*] Lego ab acus eris aculas. Supra vertit ut potuit οὖρα πεταλώδεα & πιτυρώδεα: reſtabat κριμνώδεα, quod (cùm vocabulum idoneum deeſſet) dixit *quaſi aculas* i. propriè ἀχυρώδεα, non idem ſanè, ſed adſimile ſumpſit ex Hippocr. in Praenot. & VII. Aph. 32. & 35. ubi κριμνώδεες ὑποστάσεις, & πομφόλυγες. noſter *bullulas* expoſuit. *Conſt.*

p. 53. l. 28. *Miculas*] Recte *miculas*, κριμνώδεα, non

acu-

acculas, ut inepte Conſtantinus. Nam ab *acus* fit *acuſculum* diminutivum. *Scal.*

p. 53. l. 32. *Ad ultima verò jam ventum eſſe teſtantur nares acutae, collapſa tempora, oculi concavi, frigidae languidaeque aures, & imis partibus leniter verſae, cutis*] Habes de his indiciis Hippocratem ipſum in primo prognoſtic. Unde haec auctor deſumpſit, ut alia multa in hoc ſecundo libro. *Caeſar.*

p. 53. l. 32. *Ad ultima verò*] Haec omnia maxima ex parte ex Hippocratis Praenot. utriſque. Lege Trallianum & Plinium lib. VII. cap. 51. de ſignis mortis. *Conſt.*

p. 54. l. 14. *Illachrymant*,] IV. Aph. 52. *Conſt.*

p. 54. l. 16. *Pituitaque*] λήμην hic convertit *pituitam*: has oculi ſordes ex pituita craſſiore & ſemicocta (ut ſcribit Galenus comment. III. de Articulis) *gramias* vel *gramas* Latini vocant. *Conſt.*

p. 54. l. 20. *Palpebrae non committuntur*,] ſi ita aegrotus dormire non aſſueverit, ut λαγόφθαλμοι. *Conſt.*

p. 54. l. 22. *Neque id fluens alvus expreſſit*] Neque alvus fluens naturali profluvio aut purgatione. VI. Aph. 52. *Conſt.*

p. 54. l. 24. *Eademque labra & nares*,] IV. Aph. 49. *Conſt.*

p. 54. l. 25. Pro loco parallelo 51, 18.

p. 54. l. 27. *Non audit*] V. ſim. Paulli de Febr. malig. pag. 18, 19.

p. 54. l. 28. *Eadem mors*] IV. Aph. 34. VII. 62. & in Coacis Praenot. *Conſt.*

p. 55. l. 1. *Floccos legit*] κροκοδίζειν. *Caſaub.*

p. 55. l. 6. *In febre & acuto morbo*,] i. in febre acuta; ut apud Hippocr. & φρενῖτιν, quam impropriè *inſaniam* tranſtulit, ut περιπνευμονίαν (quod ſuprà obſervatum) *pulmonis dolorem*. Conſt.

p. 55. l. 8. *In veſte floccos legit*,] ſtuduit exprimere τὸ καρφολογεῖν, etiamque ſequentibus τὸ κροκυδίζειν. *Conſt.*

p. 55. l. 11. *Ad viſcera*] lumbos & ilia i. λαγόνας vel κενεῶνας, ut habet Hippocrates: & pro φρένας vel διάφραγμα i. *praecordia* vel *ſeptum tranſverſum* ſubſtituit *viſcera*, non mendacio, ſed innovatione. *Conſt.*

p. 55. l. 14. *Neque is ſervari poteſt*,] IV. Aph. 37. VII. 62. & in Coacis Praenot. *Conſt.*

p. 55. l. 17. *Cuive in eodem*] Ex IV. Aph. 35. & Coacis Praenot. *Conſt.*

p. 55. l. 19. *Aut cui ſimul*] Ex IV. Aph. 38. & VII. 1. & 2. lib. praedict. *Conſt.*

p. 55. l. 21. *Aut cui, febre*] Ex IV. Aph. 50. & VI. 54. *Conſt.*

p. 55. l. 23. *Aut qui febre*] Ex IV. Aph. 50. *Conſt.*

p. 55. l. 25. *Qui epoto*] IV. Aph. 16. & V. 1. *Conſt.*

p. 55. l. 27. *Qui ebrius obmutuit.*] Ex V. Aph. 5. *Conſt.*

p. 55. l. 27. *Febre*] *ferè* legendum. *Conſt.*

p. 55. l. 30. *Mulier quoque gravida*] Ex V. Aph. 30. *Conſt.*

p. 55. l. 32. *Cui protinus*] II. Aph. 1. *Conſt.*

p. 55. l. 34. *Cuive alterutrum*] IV. Aph. 23. legendumque *alterutro.* Conſt.

p. 56. l. 3. *Sive ſeparatim*] In Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 56. l. 6. *Proximum*] *in proximo.* Conſt.

p. 56. l. 8. *Meliora*] *mitiora.* Conſt.

p. 56. l. 11. *Sudor quoque frigidus*] Aph. 37. & Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. 56. l. 12. *Peſtiferus*] *peſtifer* latinius. Utrumque tamen bonum. *Scal.*

p. 56. l. 13. *In omni morbo*] I. Lib. Praedic. & in Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 56. l. 15. *Ac ſanguinem quoque*] VII. Aph. 37. & IV. 25. & in Coacis Praedic. *Conſt.*

p. 56. l. 16. *Urina verò rubra & tenuis in magna cruditate eſſe conſuevit,*] *In magna cruditate*, ſubaudiendum eſt *morbi.* Sic in Progn. Hippocr. l. 2. *Urina quoad ruffa tenuisque apparuerit, crudum morbum ſignificat.* Caeſ.

p. 56. l. 16. *Urina verò rubra*] Ex Praenot. ſed pro *fulva* ſubſtitutum *rubra* mendoſè. *Conſt.*

p. 56. l. 18. *Matureſcat,*] Pari audacia dixit de maturatione vel morbi vel humorum, πεπασμὸν, & Ariſt. πέπανσιν, immò & interdum πέψιν Galen. cui ὠμότης i. *cruditas* opponitur: cum πέψις propriè ſit *coctio.* Conſt.

p. 56. l. 24. *Alvus quoque*] Ex Praenot. *Conſt.*

p. 56. l. 26. *Bilem viridem aliquid*] Ex Praenot. lege *bilem, viride aliquid.* Conſt.

p. 56. l. 30. *In praecipiti verò jam eſſe denunciat, quae liquida, eademque vel nigra, vel pallida, vel pinguis eſt, utique ſi magna*] Haec ex ultimò citato loco. Sed ita legendum: *In praecipiti verò jam eſſe denunciat* (nempe alvus) *quae liquida* (excrementa repraeſentat) *idemque quae vel nigra, vel pallida, vel pinguia, & utique ſi magna &c.* Conſt.

p. 56. l. 30. *Diutius trahere*] Sicut dicimus Galli de male

le ſano & affecto, *il traine toujours*, ſi quis in eo morbo diutius traxit. mox; *autumno*, *qui caetera anni parte traxerint*, *reſolvuntur*. p. 137. *aegri ſub cautioribus medicis trahebantur*, & 138. *aegros Medici diutius tractos non expediverunt*. Caſaub.

p. 57. l. 4. *Revixiſſe?*] De his, qui elati revixerint, lege Plinium lib. VII. cap. 52. & Valer. Max. lib. I. cap. 8. *Conſt.*

p. 57. l. 5. *Democritus*] Tempore Democriti puella diu conclamata revixit, deque ea re ſcripſit juſtum volumen Democritus titulo περὶ ἄπνου, i. e. *de ea*, *quae non ſpirat*. Hoc Heraclitus maxime laudat. Quo noto plurimi alioqui difficiles loci Diogenis Laertii intelligi poſſunt. Porro domi patris Jul. Caeſ. Scaligeri ſubulcus ter pro mortuo habitus frigidiſſimus & ſine reſpiratione ter revixit. *Scal.*

p. 57. l. 5. *Democritus*] Qui περὶ ἄπνου ſcripſerat, ut quibuſdam placet. vid. *ad Laert.* Caſaub. Inde Kirchmann. de funerib. lib. I. cap. 13. pag. 91.

p. 57. l. 6. *Certas notas eſſe*, *propoſuit*] Scaliger ad Manilium Lib. V. p. 308. putat Celſum Democriti librum, περὶ ἄπνου, quem Plinius Heraclidae adſcribit, indigitaſſe: verum refutat illuſtriſſimum virum clar. Menagius in Obſervationibus ad Diogen. Laert. Prooem. pag. 5. Ed. Lond.

p. 57. l. 12. *Quod Aſclepiades*] Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. Nos verò totam hanc periodum antea corruptam reſtituimus. *Conſt.*

p. 57. l. 13. *Funeri obvius*] Vide Kirchmann. de mortuorum miraculis part. II. cap 22. Kirchmann. de funer. lib. I. cap. 13.

p. 57. l. 14. *Nec protinus crimen artis*] Medicinae pars illa, quae σημειωτικὴ vocatur, praecipuè conjecturalis eſt ſive ϛοχαϛικὴ, qua tamen peritus artifex artificialiter utitur. *Conſt.*

p. 57. l. 19. *Reſponderit*] *Reſpondere* Celſo eſt ϛοχάζεσθαι, vel potius commode cedere, ἐξοδοῦσθαι. & ſic paſſim. *Caſaub.*

p. 57. l. 28. *In pejus aliquid convertunt*] *Hoc vertit in malum:* cela ſe tourne en mal, Phraſis in libris Caeſaris, Ciceronis & Propertii ubique obvia. Imo non aliter Celſi tempore loquebantur. Propertius Lib. I. eleg. 16.

Atque utinam trajecta cava mea vocula rima,
Percuſſas dominae vertat in auriculas.

Eſt ergo illud *aliquid* gloſſema ineptiſſimum. *Scal.*

p. 57. l. 32. *Perque multo plures aegros*] Pluries aegro; quaſi perpluries, Tmeſis. *Scal.*

p. 57. l. 33. *Neque tamen ignorare*] Ex II. Aph. 19. *Conſt.*

p. 58. l. 6. *Ea*] *ad ea.* Conſt.

p. 58. l. 18. *Malum habitum*] καχεξίαν. *Conſt.*

p. 58. l. 20. *Inflammatio*] *inflatio* Cod. *Conſt.*

p. 58. l. 22. *Quibus diu color*] Hippocr. lib. II. Praedict. Sed pro *ſine morbo regio* debuit dicere *non tamen ut in morbo regio.* Conſt.

p. 58. l. 22. *Inflammatio*] Vetus Codex *inflatio.* Scal.

p. 58. l. 26. *Aut alvo laborant.*] II. Praedict. legendum *alio* (ſic cetera, quae Hippocrates habet, complexus eſt) non *alvo.* Conſt.

p. 58. l. 26. *Si in continua febre*] In Praenot. utriſque, & VII. Aph. 18. *Conſt.*

p. 58. l. 26. *Terram edunt*] Id eſt, malacia aut pica laborant.

p. 58. l. 30. *Frequens autem deſtillatio*] II. Praedic. *Conſt.*

p. 59. l. 1. *Subitam dejectionem*,] *profluvium.* Conſt.

p. 59. l. 2. *Ubi pedes turgent*,] Praenot. utrisque. Sed *coxas* pro *lumbis*: *ilia* pro *lumborum partibus* mollioribus poſuit. *Conſt.*

p. 59. l. 6. *Idem propoſitum*] Ex Praenot. repone *tuſſiendi* expuncto τῷ *deſidendi.* Vid. & VI. Aph. 35. & 47. *Conſt.*

p. 59. l. 7. *Deſidendi*] Imitatur Graecum ἀφεδρεύειν. Scal.

p. 59. l. 7. *Deſidendi*] Sic honeſte τὸ σχίζειν exprimit. 86, 24. 224, 33. *Caſaub.*

p. 59. l. 12. *Ejuſdem morbi nota*] Ex Coacis Praenot. στρόφος tormina; ipſe δυσεντερίαν per *tormina* ſolet exponere. *Conſt.*

p. 59. l. 14. Στρόφον] Celſus στρόφους non audet vocare *tormina*, quod ubique Plinius facit: & recte quidem. Nam στρόφοι *tormina* revera ſunt. Celſus autem vel diarrhoeam vel dyſenteriam *tormina* appellat. *Scal.*

p. 59. l. 15. *Coxaeque*] ὀσφύς, Hippocr. *Conſt.*

p. 59. l. 17. *Dolor*] *calor* legitur in MS. non *dolor.* Nihildum certi habeo, adhucque anquiro, unde meſſem fecerit. Non enim puto alluſiſſe ad Aph. 25. lib. v. *Conſt.*

p. 59. l. 24. *Quibus in pueritia*] Ex Praedict. *Conſt.*

p. 59. l. 27. *Exulcerationes graves*] μελικηρίδα dicit Hippocrates de hoc genere ulceris lib. v. cap. 28. ubi μελικηρὸς ſcribitur in Celſi codice. *Conſt.*

p. 59.

p. 59. l. 29. *Quibus feminis*] Lib. V. Aph. 58. vide & VI. 29. & in Praedict. *Conſt.*

p. 59. l. 33. *Eademque his pericula ſunt, quibus articulorum vitia, dolores,*] Ex Praedict. ſed in MS. *vitia, ut dolores.* Conſt.

p. 60. l. 3. *Frons prurit*] Videtur error eſſe, & legendum, *Si frons.* Nam apud Hippocr. non invenitur conjunctum. *Scal.*

p. 60. l. 4. *Si mulier à partu vehementes*] Sic in MS. alioqui videri poſſit corruptum eſſe, legendumque, *ſimiliter caput ſi vehementes*, quia ita Hippocrates in Praedict. *Conſt.*

p. 60. l. 8. *Quicunque etiam dolorem ingentem*] Ex II. Praedict. lege *recentem*, non *ingentem.* Expungendumque τὸ *eum.* Conſt.

p. 60. l. 12. *Febris autem, quae ſubito*] Lib. IV. Aph. 61. & II. 27. item in Praenot. utriſque, & in Praenot. *Conſt.*

p. 60. l. 19. *Ulcus reperietur.*] Ex II. Praedict. legendum *ulcus aut hirudo reperietur.* Praecordia pro dorſo & pectore poſuit. *Conſt.*

p. 60. l. 19. *Muliere ex inguine febricula*] Ex II. Praedict. mutato tamen auctoris ſenſu, *cui ex ulcere uteri febris & tumor inguinum.* Conſt.

p. 60. l. 21. *Urina autem craſſa,*] Ex II. Praedict. & IV. Aph. 74. *Conſt.*

p. 60. l. 24. *Eadem viridis,*] Ex II. Praedict. & Coac. Praenot. *Conſt.*.

p. 60. l. 27. *At ſi ſanguis*] Ex IV. Aph. 75. *Conſt.*

p. 60. l. 29. *Si haec craſſa caruunculas quaſdam exiguas quaſi capillos*] Ex IV. Aph. 76. lege *aut quaſi.* Conſt.

p. 60. l. 31. *Aut ſi bulliat,*] Ex Aph. 34. ubi πομφόλυγες, lege *aut ſi bullas.* Conſt.

p. 60. l. 31. *Et malè olet & interdum,*] IV. Aph. 18. grave olentia tamen propriè affectae veſicae index. Lego, *& ſi malè olet, aut ſi interdum.* Sic Codex. *Conſt.*

p. 60. l. 31. *Et male olet, & interdum*] V. C. *& ſi male olet, aut ſi interdum.* Scal.

p. 60. l. 32. *Quaſi arenam*] VI. Epid. Sect. I. Aph. 5. *Conſt.*

p. 60. l. 33. *Quaſi ſanguinem trahit,*] IV. Aph. 78. & in Epidem. cit. loco. *Conſt.*

p. 60. l. 33. *Coxae*] Hippocr. verò ὀσφύες. *Conſt.*

p. 61. l. 2. *Bilioſus*] hic pro aeruginoſo. Vid. lib. de internis affect. Hippocrat. *Conſt.*

p. 61. l. 6. *Levamenti*] Levamentum hic eſt ἐναιώρημα ſive νεφέλη. *Conſt.*

p. 61. l. 8. *Aut ſi paulatim*] IV. Aph. 80. Leg. *At ſi paulatim.* & *interiores*, non *inferiores.* Cod. MS. *Conſt.*

p. 61. l. 14. Soranus Epheſius Iſagog. cap. 9. addit, naturam ſubtumidam eſſe, & eos pruriginem in ano pati.

p. 61. l. 19. *Eamque quidam*] In Coacis Praenot. *Conſt.*

p. 61. l. 23. *Gravitatis quoque*] VI. Epid. ubi motus & exercitium probantur. His diſcutitur calculus è renibus in praeparatis corporibus victus ratione & medic. Qui in plenis impuriſque verò tranſitu meatus lacerat. *Conſt.*

p. 61. l. 27. *Feminae verò oras*] Vid. Hippocrat. de locis, aquis, &c. *Conſt.*

p. 61. l. 28. *Scabere*] Pro *ſcabere* legitur *ſcalpere* in antiquis. *Conſt.*

p. 61. l. 31. *At qui ſpumantem*] V. Aph. 13. *Conſt.*

p. 61. l. 33. *Mulieri gravidae*] Ex V. Aph. 34. *Conſt.*

p. 61. l. 34 *Eidem ſi lac*] Ex V. Aph. 35. *Conſt.*

p. 62. l. 3. *Frequens ſingultus*] Ex VII. Aph. 17. *Conſt.*

p. 62. l. 5. *Si tumores*] Ex V. Aph. 65. *Conſt.*

p. 62. l. 6. *Super ulcera*] ἐφέλκεσι, Hippocr. *Conſt.*

p. 62. l. 8. *Rigor*] ῥῖγος Hippocr. *Conſt.*

p. 62. l. 12. *Si ora venarum*] Ex VI. Aph. 12. αἱμοῤῥοΐδες. *Conſt.*

p. 62. l. 15. *Eadem tabes*] V. Aph. 15. *Conſt.*

p. 62. l. 17. *At ſi longa triſtitia*] VI. Aph. 23. & VII. 18. & in Praenot. *Conſt.*

p. 62. l. 18. *Atrae bilis morbus*] ἡ μελαγχολία morbus. *Conſt.*

p. 62. l. 19. *Quibus ſaepe ex naribus*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 62. l. 20. *Lienis tumet*] *Lienis* pro lien amat dicere Celſus. *Lienes male habent.* 74, 24. & 94, 6, 176, 22. Ita Cato de R. R. cap. 157. *Si lienes turgent.* Caſaub.

p. 62. l. 21. *Quos ſequitur, aut quaedam*] Reſtituo, *quo ſequitur, ut quaedam.* Conſt.

p. 62. l. 23. *At quibus magni*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 62. l. 23. *Magni lienes*] Adi Iſaac. Voſſii not. ad Catull p. 98.

p. 62. l. 27. *Quibus cauſa doloris*] II. Aph. 6. *Conſt.*

p. 62. l. 29 *Si in ventrem*] II. Aph. 20. ubi κοιλίη, ut hic *venter* pro omni cavitate. *Conſt.*

p. 62. l. 30. *Si à coxis*,] In Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 62.

p. 62. l. 31. *In pectus*] Pectus pro ſepto tranſverſo poſuit. *Conſt.*

p. 62. l. 33. *Quibus ſine febre*] Lib. de Morbis, & lib. de Locis lib. II. Aph. 47. & in Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 63. l. 2. *Urina quoque quae in homine ſano parum liquida eſt ,*] Ex Praenot. ſed ex MS. leg. *Urina quoque* (*quae in homine ſano parum*) *ſi liquida eſt.* Conſt.

p. 63. l. 5. *Haec verò cum ſine febre quoque*] Hanc totam periodum apertè corruptam reſtituere non dubitavi. *Conſt.*

p. 63. l. 9. *Ergo protinus inſania*] Ex Coacis Praenot. & in Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 63. l. 13. *Venaſque*] *venas* hic ἀρτηρίας. *Conſt.*

p. 63. l. 17. *Nullo dolore*] In Praenot. *Conſt.*

p. 63. l. 19. *Vel proſtratam*] In Praenot. *Conſt.*

p. 63. l. 23. *Si quid etiam obceſſit*] *abſceſſit.* Conſt.

p. 63. l. 24. *Antequam ſuppuraret, manente adhuc corpore inſolita febre*] Ex Praenot. legend. & (*antequam ſputum prodiret*) *manente adhuc in corpore ſolita febre.* Conſt.

p. 63. l. 33. *Affectus intus verſatur.*] Ex Praenot. corrigendum, *affectus in pus vertatur.* Conſt.

p. 63. l. 34. *Suffuſae quoque*] V. Aph. 40. *Conſt.*

p. 63. l. 34. *Sanguine*] The Bilioſo & fervido , qui in lac non convertitur. Hoc rariſſimum , Galeno teſte. *Conſt.*

p. 64. l. 2. *Quibus autem longae*] IV. Aph. 44. & in Coac. Praenot. *Conſt.*

p. 64. l. 4. *Quorum faucibus*] IV. Aph. 68. *Conſt.*

p. 64. l. 4. *Illiditur ſpiritus*] Aph. IV. l. 68.

p. 64. l. 5. *Eliditur*] προσπίπτει. Vide & VI. Aph. 54. *Conſt.*

p. 64. l. 6. *Si angina ſubitò finita eſt , in pulmonem id malum tranſit, idque ſaepe*] V. Aph. 10. legendum, *in pulmonemque id malum tranſit, id ſaepe.* Conſt.

p. 64. l. 9. *Suppuret.*] Pulmo videlicet. Vide in Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 64. l. 10. *Deinde poſt alvi*] VII. Aph. 23. & 75. In MS. *Denique*, non *deinde.* Conſt.

p. 64. l. 12. *Poſt nimias. deſtillationes* , Ex VII. Aph. 39. & 78. & lib. de Locis. *Conſt.*

p. 64. l. 13. *Poſt lateris*] Ex VII. Aph. II. & XII. *Conſt.*

p. 64. l. 13. *Lateris dolores ,*] πλευρίτις. *Conſt.*

p. 64. l. 13. *Vitia pulmonum ;*] περιπνευμονία. *Conſt.*

p. 64. l. 14. *Inſania.*] φρενῖτις. *Conſt.*

p. 64. l. 14. *Poſt magnos fervores*] VII. Aph. 13. *Conſt.*

p. 64. l. 16. *Ubi caput vulneratum*] Ex VII. Aph. 14. *Conſt.*

p. 64. l. 17. *Ubi vigilia torſit,*] Ex VII. Aph. 18. *Conſt.*

p. 64. l. 18. *Ubi vehementer venae*] Ex VII. Aph. 21. *Conſt.*

p. 64. l. 20. *Suppuratio verò*] Ex Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 64. l. 20. *Morbis*] Legitur *modis.* Conſt.

p. 64. l. 25. *Eadem ſuppuratio*] In Praenot. *Conſt.*

p. 65. l. 3. *Si inter ipſa ulcera*] *ſi inter ipſa viſcera.* Codex *ipſa initia.* Conſt.

p. 65. l. 6. *Praecordiis, quàm is, qui infrà eſt.*] In Praenot utriſq. legitur, *in anterioribus praecordiis, quàm is, qui in ventre eſt: is qui ſuprà umbilicum, quàm is, qui infrà eſt.* Conſt.

p. 65. l. 11. *Interdum quoque urina*] In Praenot. *Conſt.*

p. 65. l. 15. *Dolor antem*] *dolor etiam.* Cod. hoc & ex Praenot. *Conſt.*

p. 65. l. 25. *Modò à contraria parte*] Lege *modò à coſtarum parte.* Cod. *Conſt.*

p. 65. l. 28. *Ipſum calidius eſt, & ſic in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere*] Legitur, *ipſumque latus calidius eſt, & ſi in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam pondere.* Ex Praenot. *Conſt.*

p. 65. l. 31. *Omnis etiam ſuppuratio*] ibid. *Conſt.*

p. 66. l. 7. *Quod ſi protinus*] In Praenot. *Conſt.*

p. 66. l. 23. *Ex veſica dolente,*] In Praenot. utriſque haec omnia. *Conſt.*

p. 66. l. 32. *Et ſanguine,*] *Et* dele. *Conſt.*

p. 66. l. 33. *Statim edatur.*] Legitur in Cod. *ſedatur.* Al. *reddatur.* Conſt.

p. 66. l. 33. *Laterum dolores*] V. Aph. 15. *Conſt.*

p. 67. l. 3. *Si in jocinore*] VII. Aph. 45. *Conſt.*

p. 67. l. 5. *Ex ſuppurationibus*] In Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 67. l. 9. *Contra ſe cutem*] Legendum *contractae cutem.* Conſt.

p. 67. l. 9. *Concluſae;* pro quo veteres Edd. *contra ſe*] contruſae. *Scal.*

p. 67. l. 12. *Pus quoque,*] Ex Praenot. utriſque. *Conſt.*

p. 67. l. 19. *At in tabe*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 67. l. 25. *Tantulam*] *Tantillam.* Conſt.

p. 67. l. 28. *Quae quotidie coacta, eaque convenientia*] *Coacta* ergo *alvus* erit hic, quae *cogitur* excernere, ut infra. Lib. II. c. 8. quae vix excernit. In Codice Capellae ita legitur hic locus: *quae coacta, quae convenientia.* Scal.

p. 68. l. 11. *Macrum eſt*] molle & gracile, Hippocr. *Conſt.*

p. 68.

p. 68. l. 19. *Morbum*] *motum*, Hippocr. *πόνον*. *Conſt.*

p. 68. l. 21. *Articulorum*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 68. l. 26. *Item morbus comitialis*] II. Praedict. & II. Aph. 45. & V. Aph. 7. Conſt.

p. 68. l. 32. *Dejectiones*] Abſceſſus, Hippocrat. *Conſt.*

p. 68. l. 33. *Ipſa autem dejectio*] Ex II. Praedict.

p. 69. l. 1. *Contracto*] Corrige pro *contracto contrectato*. Conſt.

p. 69. l. 5. *Dum febris caeteraeqae acceſſiones hujus morbi abſint:*] Vide, num poſſit legi, *adſint*. Caeſar.

p. 69. l. 5. *Dum febris*] Aph. 6. 3.

p. 69. l. 7. *Reſervari*] Malo *ſervari*. Conſt.

p. 69. l. 12. *Fieri*] *Ferri*, non *fieri*. *Conſt.*

p. 69. l. 15. *Ex quibus cora*,] Ex II. Praedict. *Conſt.*

p. 69. l. 18. *Si nihilominus aliter fieri ſanum poteſt*,] Legendum, *ſi nihilo minus alitur*, *fieri ſanum poteſt*. Conſt.

p. 69. l. 19. *Oris*] *Os* pro facie. *Conſt.*

p. 69. l. 19. *Oris reſolutio*] Ex VI. Aph. 17. *Conſt.*

p. 69. l. 21. *At varix*] VI. Aph. 21. lege *Ac varix*. Conſt.

p. 69. l. 22. *Per ora venarum ſubita profuſio ſanguinis*] *αἱμοῤῥοΐδες*, Hippocr. vide & VII. Aph. 5. & VI. Aph. II. *Conſt.*

p. 69. l. 23. *Tormina*,] Hippocr. *δυσεντερία*. *Conſt.*

p. 69. l. 23. *Humerorum dolores*,] Hippocr. III. Praedict. *Conſt.*

p. 69. l. 25. *Et quisquis dolor*,] In Praenot. *Conſt.*

p. 69. l. 27. *Singultus*] VI. Aph. 13. *Conſt.*

p. 69. l. 27. *Longas dejectiones*] Ex VI. Aph. 15. *Conſt.*

p. 69. l. 28. *Mulier ſanguinem*] Ex V. Aph. 32. *Conſt.*

p. 69. l. 30. *Quae menſtruis*] VI. Aph. 33. *Conſt.*

p. 69. l. 32. *Quae locis*) V. Aph. 15. *Conſt.*

p. 69. l. 33. *Levatur. Aeſtiva quartana ferè brevis eſt. Cui calor*] II. Aphor. 25. *Aeſtiva quartana ferè febris eſt*. Conſt.

p. 69. l. 34. *Calor*] *Calor* hic pro febri ponitur. *Conſt.*

p. 70. l. 3. *Nam & praecordiorum*] VI. Aph. 40. *Conſt.*

p. 70. l. 5. *Et nervorum diſtentionem*] IV. Aph. 57. & II. 26. in Coaciſque Praenot.

p. 70. l. 7. *Difficultate urinae*] *εἰλεὺς* dicitur vel *χορδαψὸς* *Conſt.*

p. 70. l. 8. *Morbum tenuioris*] VI. Aph. 44. *Conſt.*

p. 70. l. 9. *At dolores capitis*,] Praedict. (56, 5) *Conſt.*

p. 70. l. 13. *Petita*] Procurata arte. Hoc rectè addidit. *Conſt.*

p. 70. l. 13. *Si capitis*] Ex II. Praedict. (36, 8.) *Conſt.*

p. 70. l. 16. *Febrem autem ardentem*] IV. Aph. 58. *Conſt.*

p. 70. l. 17. *Horror*] ῥίγος Hippocrati, *rigor*. Conſt.

p. 70. l. 18. *Si in febre aures*] IV. Aph. 60. *Conſt.*

p. 70. l. 20. *Nihil plus adverſus ſurditatem*] IV. Aph. 28. *Conſt.*

p. 70. l. 23. Θύματα] Ex IV. Aph. 82. reſtituo φύματα, Hoc & in Coacis. *Conſt.*

p. 70. l. 23. Φύματα] Omne tuberculum φῦμα eſt, nec unquam aliter Plinius ex Dioſcoride vertit φύματα, quam tubercula. *Scal.*

p. 70. l. 29. *Neque quicquam reddit*,] Ex Hippocr. in Praenot. utriſque lege, *neque veſica quicquam reddit*. Conſt.

p. 70. l. 31. *Ad quartum decimum.*] *Ad quintum decimum.* Conſt.

p. 70. l. 32. *In pulmonis morbo*,] Ex Praenot. *Conſt.*

p. 71. l. 9. *Periculoſiſſimumque eſt*,] Ex VI. Aph. 16.

p. 71. l. 13. *Ex jocinere ſi pus*] VII. Aph. 45. & in Coacis. *Conſt.*

p. 71. l. 14. *At ex ſupputationibus*] In Praenot utriſque. *Conſt.*

p. 71. l. 42. *Pallidum*,] χλωρὸν Hippocr. *Conſt.*

p. 71. l. 29. *At in tabe*] Ex praenot, & ex II. Praedict. *Conſt.*

p. 71. l. 32. *Si quis etiam in eo morbo*] V. Aph. 12. *Conſt.*

p. 71. l. 33. *Capilli fluunt*] Hoc Graeci μαδᾷν dicunt. Μαδαροὶ ſunt, quibus capilli defluunt, ut ἀλωπεκιῶντες. *Scal.*

p. 71. l. 34. *Araneis ſimilia ſuperſidentia*] Hic ἐφίστασις, ſive ἐπίστασις Hippocratis locum habet, non ὑπόστασις. Ideo *inſidentia*, non *ſubſidentia* legunt. *Conſt.*

p. 71. l. 34. *Subſidentia*] i, e. *ſuperſidentia*, quia eſt ἐπίστασις ἀραχνώδης. *Subices* dicuntur nubes, & Virgilius Eclog. X. v. 75.

Quantum vere novo viridis ſe ſubjicit alnus.

i. e. *ſe attollit*. Item *ſubjectare* eſt ſurſum jactare. Virgilius Aen. Lib. XII.

——— ——— *aut corpora ſaltu*
Subjectant.

Non mirum igitur, ſi *ſubſidentia* hic pro *ſuperſidentiis* & ἀντὶ τῆς ἐπιστάσεως ſumit. *Scal.*

p. 72. l. 1. *Atque in his odor foedus eſt*,] *atque in ſputis odor*

odor foedus eſt, ex V. Aph. 11. *Conſt.*

p. 72. l. 2. *Ubi poſt haec orta dejectio*] *alvi profluvium*, διάῤῥοια, ex V. Aph. 14. *Conſt.*

p. 72. l. 3. *Utique ſi tempus*] III. Aph. 10. *Conſt.*

p. 72. l. 5. *Reſolvuntur*] *intereunt:* Ex Praedict. *Conſt.*

p. 72. l. 5. *Item pus*] VII. Aph. 16. *Conſt.*

p. 72. l. 7. *Solent etiam in adoleſcentibus ex eo morbo vomicae fiſtulaeque*] Ex II. Praedict. lege, *ſolet etiam in adoleſcentibus is morbus* (nempe tabes) *ex vomica fiſtulaque oriri.* Conſt.

p. 72. l. 11. *Ex reliqus verò*] Ex II. Praedict. (XIII. 5.) *Conſt.*

p. 72. l. 13. *Quibus ſuper tabem menſtrua ſuppreſſa ſunt.*] Legend. *quibus ſupervenit tabes*, *quod menſtrua ſuppreſſa ſint.* Conſt.

p. 72. l. 14. *Cui verò ſano ſubitus dolor*] Ex VI. Aph. 57. Cui ſequentem adtexuit. *Conſt.*

p. 72. l. 17. *Magis ſi eum alvus cita non anteceſſerit. Si palpebrae*] Ex VI. Aphor. 52. quem cum praecedente conjunxit, legendum, *magis ſi cui alvus cita non anteceſſerit*, *palpebrae.* Conſt.

p. 72. l. 21. *At aqua inter cutem*,] Ex Praenot. (VIII. 1.) *Conſt.*

p. 72. l. 23. *Utique ſi contraria*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 72. l. 25. *Aeque in ea quoque tuſſis*] VI. Aph. 25. *Conſt.*

p. 72. l. 26. *Item ſi ſanguis*] Praedict. (XI. 30.) *Conſt.*

p. 72. l. 28. *Tumores*] viſcerum. *Conſt.*

p. 27. l. 30. *Hi quidem*] Hydropici. *Conſt.*

p. 27. l. 31. *Si attenditur*,] *ſi attendunt.* Conſt.

p. 73. l. 2. *Nam ſive aqua*] II. Aph. 27. *Conſt.*

p. 73. l. 6. *Articuli verò qui ſic dolent*,] II. Praedict.

p. 73. l. 12. *Morbus quoque comitialis*] V. Aph. 7. *Conſt.*

p. 73. l. 14. *Multoque aegrius is*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 73. l. 22. *Nervorum facta reſolutio*] Ibid. ἀποπληξία Hippocrat. *Conſt.*

p. 73. l. 24. *Dejectionibus quoque ſi febris acceſſit*] Ex II. Praedict. (30, 3. 4.) ubi δυσεντερία, quam *tormina* vertere conſuevit. *Conſt.*

p. 74. l. 1. *Quin etiam tormina*] IV. Aph. 24. *Conſt.*

p. 74. l. 2. *Aut ſi ſub his*] IV. Aph. 23. *Conſt.*

p. 74. l. 3. *Profluxit*, *aut inteſtinorum levitas. Periculoſior eſt*, *ſi frequens dejectio eſt. Si venter omnibus horis & cum ſomno*] Ex II. Praedict. (31, 2. 3. 4.) leg. *profluxit. At*

At inteſtinorum levitas periculoſior eſt, ſi frequens dejectio eſt: ſi venter omnibus horis & cum ſono, & ——— ———

p. 74. l. 3. *Nigra alvus*] i. e. nigra proluvies. Alvum vocat proluviem, quemadmodum Juris Conſulti vocant partum *ventrem*. Virgilio proluvies eſt egeſtio ventris. Aen. III. 217. *Scal.*

p. 74. l. 10. *Quod evenit*,] Ex IV. Aph. ult. *Conſt.*

p. 74. l. 13. *Quaſi maculis*] Hippocrates ἐφηλίδας habet II. Praedict. Vide Celſum Lib. V. c. 5. *Conſt.*

p. 74. l. 13. *Fermentatus*,] *emollitus*. Conſt.

p. 74. l. 15. *Pinguis*] Legit λιπαρὴ, ubi nunc apud Hippocr. ῥυπαρή. *Conſt.*

p. 74. l. 15. *Venter eſt quaſi fermentatus*] Enflé. *Fermentatum* dicit, quod digito attactum cedit, & paulatim redit. *Scal.*

p. 74. l. 20. *Si vero in tenuiore inteſtino*] VII. Aph. 10. & in Coacis. *Conſt.*

p. 74. l. 22. *At in morbo arquato*] Ex VI. Aph. 42. & IV. 64. *Conſt.*

p. 74. l. 24. *Quos lienis malè habet*] Ex VI. Aph. 43. ubi tales σπληνώδεες vocantur. *Conſt.*

p. 74. l. 24. *Quos lienis male habet*] *Lienis* pro *lien* antiquo loquendi modo: quo *plebes* pro *plebs*, & ſimilia efferebant. *Scal.*

p. 74. l. 25. *Inverſa ſunt*] Lege *converſa ſunt*. Conſt.

p. 74. l. 28. *Morbus inteſtini tenuioris*] Ex Aph. 33. leg. *Morbus inteſtini tenuioris ex urinae difficultate, niſi*. Conſt.

p. 74. l. 30. *Inter*] *intra*. Conſt.

p. 74. l. 30. *Mulier ex partu*,] Ex Praenot. Sed Hippocrates in genere de omnibus pronuntiat, quae Celſus reſtringit. Ex Praenot. utrisque. *Conſt.*

p. 74. l. 34. *Partibus, quibus viſcera continentur*] De pectoris regione & partibus ſupra ſeptum tranſverſum, Hippocrat. *Conſt.*

p. 75. l. 1. *Si ſine cauſa longus dolor*] II. Praedict. *Conſt.*

p. 75. l. 6. *Sic, ut pus extuſſiretur*,] Leg. *aut pus extuſſiatur*. Conſt.

p. 75. l. 7. *Extuſſiatur*.] Vox elegans. *Caſaub.* Vide. Plin. H. N. lib. XXIII. cap. 3. & lib. 35. cap. 15.

p. 75. l. 8. *Multa prurigo*] *multa porrigo*. Conſt.

p. 75. l. 10. *Aeque magnum malum eſt*,] II. Praedict. *Conſt.*

p. 75. l. 14. *Cum in iiſdem abſceſſibus*] Iiſdem quibus & in longo dolore capitis. *Conſt.*

p. 75. l. 18. *Vehemens*] *admodum vehemens*, Hippocrat. *Conſt.*

p. 75. l. 23. *Minimèque annuus*,] *minimumque annuus.* Conſt.

p. 75. l. 24. *Aut verè, aut autumno*] *aut vere aut autumno.* Conſt.

p. 75. 25. *Converſa*] *Inverſa* primo legebatur, Caſaubonus emendat *ea verſa.*

p. 75. l. 28. *Neque bilis*] *neque bilis atrae*, Hippocrat. *Conſt.*

p. 75. l. 28. *Levatur.*] Pro levatur in MS. *levata eſt* nempe aetas. *Conſt.*

p. 75. l. 30. *Movetur*,] *moveri poteſt.* Conſt.

p. 75. l. 34. *Omnique reſolutione nervorum*] Ex II. Praed. & VI. Aph. 55. *Conſt.*

p. 76. l. 3. *Iſque morbus mediocris vix ſanatur*] Ita Hippocrates Section. II. Aph. 42. in quem latius inquirit. Reies *Campi Elyſii jucundar. Quaeſtion.* Quaeſtion. LXXIX. Vide doctiſſimum Librum *Juſti Cortnummi* de *Morbo Attonito.*

p. 76. l. 4. *Iſque morbus*] II. Aph. 42. de Apoplexia. *Conſt.*

p. 76. l. 5. *Patet*,] In MS. *paret.* Conſt.

p. 76. l. 6. *Mulieri gravidae*] VI. Aph. 37. *Conſt.*

p. 76. l. 7. *Emacruerunt*,] In antiq. *emarcuerunt.* Hippocr. ἢν ἰσχνοὶ γένωνται i. gracileſcant. *Conſt.*

p. 76. l. 7. *Quae neque peperit*] V. Aph. 37. *Conſt.*

p. 76. l. 11. *Maximeque, quae coepit hyeme*] II. Aph. 25. πρὸς τ̃ χειμῶνα συνάπτοντες, Hippocr. Celſus ergo dicere debuit *maximèque quae hyemem attingit.* Conſt.

p. 76. l. 12. *Si ſanguis profluxit*,] VII. Aph. 9. *Conſt.*

p. 76. l. 13. *Cum diſtentione nervorum*,] Recte. Legendum enim apud Hippocrat. καὶ (non ἢ vel ἢ καὶ) σπασμός. Vide Comment. Gal. *Conſt.*

p. 76. l. 14. *Itemque ſi medicamentis*] V. Aph. 4. & VII. 25. *Conſt.*

p. 76. l. 16. *Aut ſi in magno dolore*] VII. Aph. 26. *Conſt.*

p. 76. l. 17. *Extremae partes*] Partium circa ventrem extrema, Hippocr. II. Aph. 43. *Conſt.*

p. 76. l. 17. *Neque is ad vitam redit*,] Ex IV. Aph. 21. *Conſt.*

p. 76. l. 19. *Alvus nigra*,] Pro dejectionibus alvi nigris. *Conſt.*

p. 76. l. 20. *Repentina*,] ἀπὸ αὐτομάτου Hippocr. ſponte. *Conſt.*

p. 76. l. 20. *Sive cum febre*,] Vide Hippocr. de natura hum. *Conſt.*

p. 77. l. 10. *De quibus*] Immò & balneo; & medicamentis diaphoreticis ſive diſcutientibus. *Conſt.*

p. 77. l. 17. *Novum eſt*] Germanos vero id frequenter feciſſe conqueritur Wierius obſervationum lib. 2. pag. 949.

p. 77. l. 23. *Perſuaſerantque ſibi*] II. Aph. 31. Sed antiquorum ſanguinis detractio maxima erat: noſtra parva, ideoque minus periculoſa. *Conſt.*

p. 76. l. 26. *Potiores*] *Potius* in Exempl. *Conſt.*

p. 77. l. 33. *Si quae ſupererat*,] Scribitur *ſi quia ſupererat.* Conſt.

p. 78. l. 8. *Ad parum*] *Ad partum.* Conſt.

p. 78. l. 14. *Supereſſe*] Virgilius Georg. III. 127. *Dulcique queat ſupereſſe labori*, i. e. *poſſit reſiſtere.* Scal.

p. 78. l. 15. *In una muliere*] Gravida. *Conſt.*

p. 78. l. 19. *Illi*] Tenues. *Conſt.*

p. 78. l. 24. *Enim*] *autem.* Conſt.

p. 78. l. 28. *Iſtud*] Venaeſectio ſanguiniſque detractio. *Conſt.*

p. 78. l. 29. *At ſi vel copia*] Viſcerum, thoracis, pulmoniſque partium. Hocque praecipue fit in morbis calidis: interdumque in frigidis revulſionis cauſa. *Conſt.*

p. 78. l. 34. *Nervorumque reſolutio*,] ἀποπληξία & πέπανσις. Convenit, ubi ſanguis in culpa. *Conſt.*

p. 79. l. 5. *Item malus corporis habitus*] καχεξία infra lib. III. Nam κακοχυμία potius medicamentis (niſi interdum propter nimiam humoris illius copiam), πληθώρα ſanguinis miſſione curatur. *Conſt.*

p. 79. l. 21. *Ubi nervi reſoluti ſunt*,] In apoplexia ſive paralyſi univerſali. *Conſt.*

p. 79. l. 22. *Obmutuit*,] Ut concuſſo cerebro accidit VII. Aph. 58. vel percuſſo VII. Aph. 14. vel repleto VI. Aph. 51. *Conſt.*

p. 79. l. 31. *Ex aliquo ſubito caſu*] Externo, ut ictu: aut interno, ut vaſe intus eroſo, abrupto, & quoquo modo aperto. *Conſt.*

p. 80 l. 1. *Caſibus*] Id eſt, capitis dolore, Aph. V, 68. oculorum, Aph. VI, 31. VII, 46. dyſuria, Aph. V, 63. ſtranguria, Aph. VII, 48.

p. 80. l. 10. *Et exhauſta eſt*,] Aliàs *vel exhauſta eſt.* Conſt.

p. 80. l. 10. *Et corpus corrumpit*,] *vel corrupit.* Conſt.

p. 80. l. 13. *In ipſo impetu*] παροξυσμῷ. *Conſt.*

p. 80. l. 15. *Decreſcit, ſed creſcere deſiit, neque ſperatur remiſ-*

remiſſio] *Decreſcit : & cum creſcere deſiit , neque ſperatur intermiſſio.* Conſt.

p. 80. l. 23. *Quod ſi in cura*] VI. Aph. 27. & II. 51. *Conſt.*

p. 80. l. 32. *Quam longiſſimè ſanguinem*] Id tutius in lentis diuturniſque fluxionibus, ut in podagra ſecatur *κατ' ἴξιν* vel *ἀϑυωρίαν* cubiti vena & praecautionis gratia, ubi metus apoplexiae, comitialis morbi, aut vertiginis, imo in ipſo affectu inciditur vena poplitis vel malleoli. *Conſt.*

p. 81. l. 1. *In id ipſum*,] Membrum affectum. *Conſt.*

p. 81. l. 3. *Ex ulterioribus autem*] Poſt diem quartum. Quia occaſio praeterita, in praecipiti morbo & malo, ut in apoplexia ceteriſque peracutis, vel acutis, I. Aph. 24. *Conſt.*

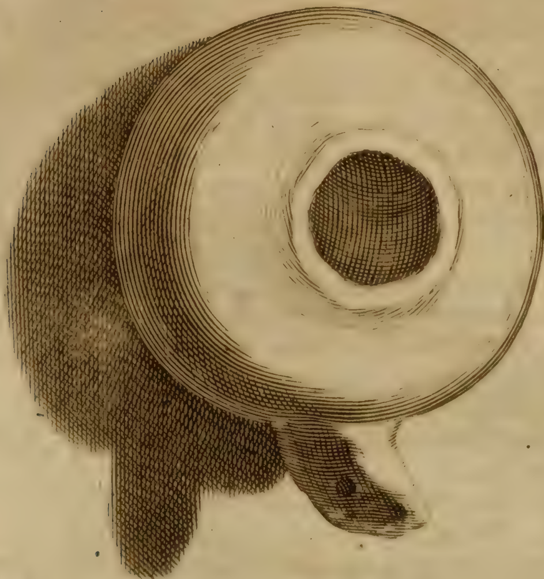
p. 81. l. 15. *Volumus, inde*] *volumus deinde.* Conſt.

p. 81. l. 18. *Uſum habenti, tum*] *uſum habenti, tamen.* Conſt.

p. 81. l. 21. *Ea quae*] *eaque.* Conſt.

p. 81. l. 21. *Pultarius*] Pultarium vas. *Conſt.*

p. 82. l. 30. *Cucurbitular. vero duo genera ſunt: aeneum & corneum*] Quam frequens cucurbitarium, ut eas vocare amat Caelius Aurelianus, apud veteres fuerit uſus, norunt ii, qui in antiquis ſcriptoribus ſaepius ſeſe recreant; teſtis eſt Plutarchus in conviviis, qui dicit *propter uſum non parum laudis id remedii genus inveniſſe.* Has vero in quovis corporis loco agglutinabant, defigebant, & accommodabant, uti loquitur Celſus vel cum, vel ſine ferro, ſeu ſacrificatione; quas *leves* vocat Caelius Aurelianus Acut. Morb. 1. cap. 11. idque mediante aqua calida, uti refert Albucaſis, vel igne, quas idcirco *arentes & ſiccatas* nominavit idem Caelius Aurelianus Acut. Morb. 1. cap. 11 Materiam, qua conſtat, duplicem vocat Celſus. De corneo autem cucurbitularum genere vide ſis Thom. Bartholinum de unicornu c. XXXII. & pag. 322. & pag. & ſeqq. formam vero deſcribit clar. Smetius Antiquitatum Neomagens. pag. 80. hiſce verbis: *Cucurbitulae ſunt aeneae aut figlinae, aeneae tres, figlinae ſeptem, forma omnes rotundae, fundo plano, tumido ventre, & in ſuperioris orbis acclivis centro os habent rotundum & patens, quod pollicem craſſiuſculum admittit. Ligula parva anguſto foramine iiſdem pro manubrio eſt.* Cujus è cimeliarchio, ut eo melius forma cucurbitularum appareat, effigiem hic apponi curavimus.

p. 83. l. 3. *Cornea*] *Cornea cucurbitula* vocatur ὠὸν ἰατρικὸν apud Heronem Mechanicum, cujus multa fragmenta penes me ſunt. Ceterum primus id ego deprehendi. *Scal.*

p. 83. l. 10. *Caliculus quoque aut pultarius*] *Aut* auferendum. Caliculus quoque pultarius dicitur, quod in eo comedi puls ſoleat. Vide Varronem. *Scal.*

p. 83. l. 10. *Pultarius*] Loco cucurbitulae *Caſaub.*

p. 83. l. 24. *Niſi cùm profuſionem ſanguinis eo avertit*,] Vide pag. 79. *Conſt.*

p. 83. l. 28. *Quamvis & iis jam ſpatium aliquod acceſſit*,] *quamvis & in iis jam ſpatium aliquod interceſſerit.* Conſt.

p. 84. l. 2. *Ubi ſanguinem*] Scribitur *ubicunque.* Conſt.

p. 84. l. 4. *Aut ſi in parte*] *& ſi in nobili parte.* Conſt.

p. 84. l. 16. *Filiculam*,] Polypodium. *Conſt.*

p. 84. l. 17. *Aut lactucae marinae lac*,] Vide cap. 8. lib. V. *Conſt.*

p. 84. l. 29. *Niſi ubi is morbus ſine febre eſt.*] Hippocrat. libello de Medicam. Purg. *Conſt.*

p. 85. l. 7. *Temperatum*] *vituperatum.* Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. *Conſt.*

p. 85. l. 11. *Medicina tentetur*,] Aliàs *eadem & ſemel ſumpta, vel bis, omittatur.* Conſt.

p. 85. l. 12. *Semel ſumptum*,] *ſemel ad ſummum.* Conſt.

p. 85.

p. 85. l. 30. *Ne ante diem tertium ducatur*,] Si materia cruda. Si turget, vel primo die vacuanda eſt. *Conſt.*

p. 85. l. 32. *Diuque in adverſa*] *diuque adverſa.* Conſt.

p. 86. l. 2. *Quia quod tum infuſum eſt, alvo continetur*,] Sic ſanè in Mſſ. Alii, qui haec omnia dicta de infuſione per clyſterem malunt interpretari, legendum contendunt: *Quia eo, quod tum infuſum eſt, quod alvo continetur, regeſtum in caput* &c. Conſt.

p. 86. l. 6. *Eodem die, ante aliquot horas*] Hoc fit, ut meatibus patefactis ſequacior effecta materia, facilius decurrat evocata clyſtere. Alii hoc cavent jecori & hypochondriis, ne potione jam aeſtuantia inflammentur. *Conſt.*

p. 86. l. 13. *Ex Verbenis*] Tallos herbarum intelligit Celſus per *verbenas*: ut videbis poſtea variis locis. *Scal.*

p. 86. l. 20. *Cum infuſum eſt*,] Haec potius de clyſtere, quàm de potione dici videantur. *Conſt.*

p. 86. l. 26. *Mollit.*] *tollit.* Conſt.

p. 87. l. 12. *Inter horrores*,] *rigores.* Conſt.

p. 87. l. 19. *Id neque hyeme neque aeſtate*] Hippocr. IV. Aphor. 4, 5, 6. rurſuſque VI. Aph. 47. *Conſt.*

p. 87. l. 21. *Quisquis daturus erit*,] Ex IV. Aphor. 13. Vide & II. Aph. 9. *Conſt.*

p. 87. l. 22. *Humidus*] *humidius.* Conſt.

p. 87. l. 23. *Illud ſcire oportet*,] Ex II. Aph. 36. Item IV. Aph. 16. *Conſt.*

p. 87. l. 30. *Ejus poſuit, quod*] *ut.* Conſt.

p. 87. l. 32. *Trium tantum faceret mentionem, hujus & equi & geſtationis*,] Plinius lib. XXVI. cap. 3. plura enumerat, & ex eo legendum: *hujus & vini & geſtationis.* Conſt.

p. 88. l. 12. *Si vehemens ſit*,] Hippocr. VI. Epidem.

p. 88. l. 23. *Quae demit.*] Demit quidem contrarium contrario: non verò harum quaelibet ſpecies demit tollitque de corpore aliquid. Nihil enim detrahit, quae aſtringit aut implet. *Conſt.*

p. 88. l. 28. *Digeſtione quadam*] Conſumptione materiae, quae tranſpirat per cutim frictione relaxatam. Hoc ipſe cenſet. Verum in cauſa eſt partis alimentum frictione evocatum, indéqué aſſimilatum. *Conſt.*

p. 88. l. 33. *Recentibus*] Alius adſcripſerat editioni Pariſinae *creſcentibus.*

p. 89. l. 5. *Et jam à primo*] In MS. *etiam.* Intellige de totius morbi inclinatione. *Conſt.*

p. 89. l. 23. *Vacabit, minus*] *vacabit, ſin minus.* Conſt.

p. 89. l. 25. *Eodem autem modo in tutis corporibus eſſe debet, ut cùm infirmus aliquis implendus modò eſt in partibus*,

aut quia ipſa ejus membri imbecillitas id requirit, *aut quia alterius.*] *Eadem autem modò in totis corporibus eſſe debet*, *ut cùm infirmus aliquis implendus eſt : modò in partibus* , *aut quia ipſius membri imbecillitas id requirit*, *aut quia alterius neceſſitas*. Sic legendum ex manuſcripto. *Conſt.*

p. 90. l. 8. *Faciendum.*] *fricandum.* Conſt.

p. 91. l. 12. *Et ex toto*] *At ex toto.* Conſt.

p. 91. l. 17. *Plura ſunt adhibenda*, *quae ſunt & pro*] *plura ſunt*, *quae ſunt adhibenda & pro.* Conſt.

p. 91. l. 20. *Humili*] Homini humilis tenuiſque fortunae. *Conſt.*

p. 91. l. 27. *Funiculus ſubjiciendus*] Vetus Codex. *fulmentum ſubjiciendum.* Scal.

p. 91. l. 27. *Lecti fulcimentum*] Celſus accipit non pro fulcro lecti, ſed pro quovis fulcimento, quod pedi lecti, ſive clinopodio ſubjicitur. Scaliger ad Manil. lib. 1. pag. 195.

p. 91. l. 31. *Valentiora verò his* , *qui gravium morborum initia ſic ſentiunt* , *ut adhuc febre vacent.*] Nihil abludit ſi quis legat, *valentiora verò his*, *qui jam pluribus diebus febre liberati ſunt* , *aut his* , *qui graviorum morborum* &c. Caeſar.

p. 92. l. 13. *Alterum ubi nihil aſſumit aeger.*] Alterum convenit in morbis acutis, initiſque aegritudinis: alterum morbis longis. Niſi ſint ab ipſa inedia, laboribus atque vigiliis: niſi corpus bilioſum fuerit aut vehementer extenuatum. *Conſt.*

p. 92. l. 26. *Intemperantes homines apud nos ſibi cibi tempora*, *modum curantibus dant*] Inde *imperantes aegri* in L. 26. *Medicus libertus. ff. de operis libertor.* dicuntur, de quibus vide Senecam & Galenum initio Methodi medendi. *Scal.*

p. 92. l. 29. *Liberaliter agere*] Perſius Satyr. III. *Caſaub.*

p. 93. l. 8. *Sudatio*, *ubi*] *ſudationum*, *ubi.* Conſt.

p. 93. l. 8. *Arenae calidae*] De remedio calentium arenarum & arundinum Auguſtus apud Suetonium c. LXXX. & Gellius XIX VIII. *Caſaub.*

p. 93. l. 10. *Bajas in Myrtetis*] Vide Horat. Epiſt. (15) lib. 1. ad Vallam de Myrtetis. Nunc *Tritoli* vocantur. *Conſt.*

p. 93. l. 18. *Vel initio morbi*, *vel etiam gravibus*] *vel inter initia morbi*, *vel & jam cum non amplius gravibus.* Conſt.

p. 93. l. 24. *Firmioris*] *infirmioris* in veteri. Alii *firmiori.* Conſt.

p. 93.

p. 93. l. 29. *Aſclepiades audacius.*] Vide Plinium lib. XXVI. cap. 3. *Conſt.*

p. 93. l. 30. *Debet: & ante*] *debet*, *& ſi ante*. Conſt.

p. 94. l. 16. *Certè lenita eſt*,] *certè cum lenita eſt*. Conſt.

p. 94. l. 31. *In ſolio deſidendum eſt*,] Legitur etiam, *in ſolium deſcendendum eſt*. Conſt.

p. 95. l. 3. *Ante verò, an poſtea quàm in aquam calidam ſe demittat*,] *ante verò, quàm in aquam calidam ſe demittat, an poſtea*. Conſt.

p. 95. l. 7. *Leviter*] *leniter*. Conſt.

p. 95. l. 20. *Extincti titiones*,] Rectè: non ut alii, *extincti lateres*. Fiunt fomenta adhibitis teſtis & titionibus. Vide cap. 12. lib. III. *Conſt.*

p. 95. l. 22. *Utriculi*,] Utriculi vocantur ἀσκοὶ ſive *φασκοὶ πυελαῖοι. Conſt.*

p. 95. l. 22. *Ad ſimilitudinem*] Legend. *à ſimilitudine*.

p. 95. l. 23. *Lenticulas*] *lenticulae*, *φακωτὰ πυελατήελα. Conſt.*

p. 95. l. 27. *Juxtaque ignem*] *intraque*. In antiquo Codice ſcribitur, *lixataque igne*. Conſt.

p. 95. l. 32. *Inter quae deſcendit*] *intereaque deſcendit*. Alii *aſcendit fumus*. Conſt.

p. 96. l. 18. *Quae aſſiduè neceſſariae erunt*] Scribitur, *quae aſſumendae neceſſariò erunt*. Conſt.

p. 96. l. 20. *Eſt*] *ſit*. Conſt.

p. 96. l. 22. *Sunt*,] *fiunt*. Conſt.

p. 96. l. 29. *Ex quibus κῆτος eſt*,] ſcribitur *cetus*. Conſt.

p. 97. l. 3. *Aves omnes à minimis*] Hoc nimis late & indiſtinctè. *Conſt.*

p. 97. l. 10. *Cochleas, itemque conchylia.*] Qui hic Celſum reprehendunt immeritò, non ejus verba ponderant. *Conſt.*

p. 97. l. 15. *In carne*] Scribitur *in pane*. Nihil muto. *Conſt.*

p. 97. l. 17. *Siligo*] Adſcriptum in margine Codic. Mediolan. *ſaligo*.

p. 97. l. 20. *Ex polline*] *exempta polline*. Al. *ex ſimila*, *deinde cum pol.* Conſt.

97. l. 20. *Infirmiſſimus, cibarius panis*] Joan. Cajus Tilebomenius in conjecturis ad Petronii fragment. Tragurian. pag. 92. tollit diſtinctionem, & legendum putat, *infirmiſſimus cibarius panis*.

p. 97. l. 28. *Surculorum valentiores*] Ἀκρόδρυα intelligit. *Caſaub.*

p. 97. l. 32. *Frigida*] *fracida*. Alii *friabilia*. Conſt.

p. 97. l. 32. *Itemque ex his avibus*,] Haec omnia pronunciata de avibus & feris nimis generaliter & confuſè ſcripta, cenſura nulla non egent. *Conſt.*

p. 98. l. 12. *Salſamenta*] *Salſamenta* ſunt piſces ſale durati, Graece *τὸ τάριχος*. *Scal.*

p. 98. l. 15. *Scarus*,] Aliàs *ſparus*. Conſt.

p. 98. l. 23. *Lactans*] *lactens*. Conſt.

p. 98. l. 24. *Cohortalis*] *Cortalis & cohortalis*, recte & idem, ut *vehemens* & *vemens*. *Cohortales* autem aves ſunt, quas Gallice dicimus *la poulaille: raucae cortis aves*, i. e. *la poulaille;* non anſeres, qui licet in *corte* nutriantur, tamen *cortales* aves dici non poſſunt. *Scal.*

p. 98. l. 27. *Suae*] *ſue*. Conſt.

p. 98. l. 32. *Infirmis*] Legitur *infirmiſſimis*. Conſt.

p. 99. l. 7. *Levius &*] Puto ponendum punctum ante *&*, ut haec dicantur plus etiam habere. *Caſaub.*

p. 99. l. 13. *Frixa*] *elixa*. Conſt.

p. 99. l. 16. *Elota quaedam genera frumenti*] Eadem occurrunt infra 903, 16. 131, 2. & alibi paſſim. an hic cibus commune quid habet cum eo, quem vocamus Galli, *orge mondè?* namque non ex oryza ſolum, ſed ex quovis alio etiam frumenti genere paratur. *Caſaub.*

p. 99. l. 18. *Aqua madens panis*] Gall. *potage*. Caſaub. Hunc unum eundemque eſſe, quem Galenus (lib. I. c. 5. *de Alimentor. Facul.*) lotum, Plinius vero (XXII. c. 25.) panem aquaticum vocat, arbitratur Mercurialis *Variar. Lection lib.* VI. *cap.* 17. qui videndus eſt.

p. 99. l. 25. *Acetum*] *acidum*. Conſt.

p. 99. l. 27. *Lene*] Legitur *pingue*. Conſt.

p. 100. l. 2. *Quo magis incoctum*,] *excoctum*. Conſt.

p. 100. l. 4. *Aqua leviſſima pluviatilis*] Vide ſis Brodaei Miſcell. l. IV. c. 38.

p. 100. l. 14. *Fere vero ſequitur*] Prima optima, ultima peſſima, aliqua κατὰ λόγον. *Caſaub.*

p. 100. l. 18. *Omnibus*] *omnium*. Conſt.

p. 100. l 30. Εὔχυλα *vel* κακόχυλα] εὔχυλα *&* κακόχυλα. *Conſt.*

p. 101. l. 18 *Verna, lactuca,*] *verna lactuca*. Alias *herba*. Conſt.

p. 101. l. 25. *Trunculique.*] Suſpicor verbum *Trunculi* corruptum eſſe hoc loco, & legendum eſſe *ventriculi*. Idque Pſelli auctoritate, apud quem legitur de ratione victus. *Inter ea, quae crudos humores generant hoc modo: Caeterorum animalium partes, ventres, inteſtina, vulvae*, &c. & apud eundem non multo pòſt, *inibi, inter ea quae nutriunt multum*,

tum, *& omnium*, inquit, *volucrum ventres*. Non tamen me fugit eſſe doctiſſimum virum, qui priorem lectionem non improbet. Unde idem *trunculos* opinatur eſſe edulii genus fruſtulatim conciſis carnibus conſtans. *Caeſar.*

p. 101. l. 25. *Trunculique*] *Trunculi* ſunt extremitates animalium; ἀκρωκώλια Graeci vocant. *Scal.*

p. 101. l. 25. *Trunculique*] De voce trunculi nota R. C. in voce τραχήλιον *Caſaub.*

p. 101. l. 25. *Vulvae*] *Vulvae* erant duum generum, *porcaria* & *virginaria*, vel *virginalis*. Utrumque enim Plinius notat. Martialis:

Te capiet fortaſſe magis de virgine porca,
Me materna magis de ſue vulva capit.

Virginalem porro, quam Graeci μητρὰν ἐκβολάδα nominant, Celſus *ejectitiam* vocat. *Scal.*

p. 102. l. 3. *Cucumis*,] Supra tamen cucumis in cenſu τῶν εὐχύλων. *Conſt.*

p. 102. l. 9. *Piſces quoque ſaxatiles*,] Hoc falſum eſt. *Conſt.*

p. 102. l. 22. *In petiolis*] Id eſt, *parvis pedibus*: à Catone *pedicini* in lib. de Re Ruſtica appellati. *Conſt.*

p. 102. l. 23. *Trunculiſque*] Manus ignota margini codicis mei editionis 1528. appoſuit Forte *interunculiſque*. Omne enim intermedium nucleum vocabant veteres. vide Seren. Sammon. pag. 10.

p. 102. l. 29. *Cucumis*, *beta*] Cucumis & lactuca & beta potius inter lenia. *Conſt.*

p. 102. l. 31. *Ocymum*] *thymum*. Scal.

p. 103. l. 5. *Ova ſorbilia*,] Hoc nego. *Conſt.*

p. 103. l. 5. *Amylum*, *ptiſana*,] Hoc non uſquequaque verum. *Conſt.*

p. 103. l. 28. *Cotoneum*] *Cotoneum* corruptum eſt meo judicio barbaro more officinarum, ut *cotoneum malum* pro *Cydonio* dicatur. (Ut *liquiritia* pro *glycyrrhiza* corruptum fuiſſe apud Vitruvium ſentio.) Nam certe *cotoneum* vox latina non eſt: & ſi latina, a barbaris mutuata. Nam Syri, Arabes, Hebraei & Turcae etiam *keton* dicunt. *Scal.*

p. 103. l. 30. *Uvae ex olla*] *Uvae ollares* Martiali dicuntur. *Scal.*

p. 103. l. 31. *Dura muria*] i. e. *acerrima*, quemadmodum *durum acetum* eſt *acerrimum* apud Catonem. *Vinum durum* eſt *auſterum*, quod naſum corrugat. *Scal.*

p. 104. l. 30. *Vinum, cui nihil adhuc aetatis acceſſit*] i. e. *hornum* vel *hornotinum vinum*. Scal.

p. 104. l. 32. *Excepto ſiſere*] Hadrianus Junius ſiſer duplex facit. *Caſaub.*

p. 105. l. 28. *Lactentia*] Leg. *lactaria*, & in hac & in ſequenti proxime pagina. In hiſtoriis ſaepe *lactarios* invenias & dulciarios. *Caſaub.*

p. 106. l. 4. *Aurati piſces: neque ſolùm aurata pura*,] *duri piſces: neque ſolùm aurata puta.* Al. *tuta*, *aut* Conſt.

p. 106. l. 28. *Aqua tenera, omnia tepida*,] *aqua, tenera omnia.* Vel tenera opponitur durae, ut infrà. *Conſt.*

p. 106. l. 29. *Aqua, omnia tenera, tepida, dulcia, pinguia.*] Attamen in proximo capite 30. quod propter operarum incuriam apud Almelovenium inſcribitur 45. in quo contra, quae alvum adſtringunt, proponuntur, nunquam ego poſt aſperum & vinum, & defrutum legi: mox, *aqua vel tepida vel praefrigida, dura, id eſt, ea quae tarde puteſcit, ideoque pluviatilis potiſſimum, omnia dura, macra;* Haec, inquam, ſuperiori loco perſpicue oppoſita nunquam legi; quin vehementer dubitarem, an non magis in ipſo probanda eſſet altera ſcriptura, quam Caeſarius, Pantinus, Stephanus, Rubeus, atque alii ſequuntur: *aqua tenera, omnia tepida, dulcia, pinguia;* ut aqua videlicet *tenera* opponatur *durae*, ſicut, a Rubeo (*Annot. in Celſ.*) explicatum eſt; aut certe utramque ſcripturam; quod factum video a Conſtantino & Rouſſeo; eſſe cenſerem proponendam *Morg.*

p. 107. l. 5. *Si uſtus eſt*,] *ſi toſtus eſt.* Conſt.

p. 107. l. 9. *Lenticula*,] πυ]λοφάκη Heraclidi. *Conſt.*

p. 107. l. 10. *Vel ex plantagine*] *vel plantago.* Conſt.

p. 107. l. 17. *Graves omnes aves*,] *graves omneſque aves.* Conſt.

p. 107. l. 31. *Praefrigida, dura*,] Al. *perfrigida, dura.* Conſt.

p. 108. l. 6. *Odoris ſunt, ut apium, ruta*,] Lego, *odoris ſunt: & apium ruta. Haec viroſa, non boni odoris, ut eruca.* Conſt.

p. 108. l. 12. *Siſer*,] *cicer.* Conſt.

p. 108. l. 18. *Somno verò aptum*] Sequenti capite multa traduntur breviter, confuſè, vanè atque mendoſè. *Conſt.*

p. 109. l. 8. *Fici*] *viſci.* Conſt.

p. 109. l. 12. *Cui quo*] V. M. P. male, ſcriptum in fine *quoi* pro *cui.*

p. 109. l. 18. *Herba ſanguinalis*,] *proſerpinata* Apuleio, ἡλιοβοτάνη Aëtio, vulgòque *centinodia.* Conſt.

p. 109.

p. 109. l. 21. *Siſer*,] *cicer*. Conſt.

p. 110. l. 15. *Ex felle*] *ex fele*. Conſt.

p. 110. l. 16. *Sal*,] *ſal nitrum*. Conſt.

p. 110. l. 16. *Git.*] Μελάνθιον. ſic & 233. 24. *Caſaub.* Ita etiam explicat Marcellus de Medicam. c. XXII. pag. 341.

p. 110. l. 19. *Ferèque vehementer & reprimunt, & refrigerant. Durant quae calefaciunt, & digerunt, & emolliunt.*] *Ferèque, quae vehementer refrigerant, & reprimunt, durant. Quae calefaciunt, digerunt, emolliunt.* Conſt.

p. 111. l. 4. *Proviſis*] *praeviſis*. Conſt.

p. 111. l. 14. *Breves utique ſunt*,] *breves acutique ſunt*. Conſt.

p. 112. l. 19. *Vendicaverint*,] *vindicaverint*. Al. *indicaverint*. Conſt.

p. 112. l. 19. *Quaſi ſola vindicaverint*] Metaphora eſt ab occupatis agris. Sunt autem ii, qui cum ſint pro derelicto, ejus ſunt, a quo primum occupantur. Vide Sicul. Flacc. & Feſtum in voce Occupati. *Scal.*

p. 113. l. 10. *Acceſſiones & dolores graves urgent*,] *acceſſionum dolore gravi urgentur*, ſic Vetus. *Conſt.*

p. 113. l. 19. *Decreſcentibus*] *creſcentibus*. Conſt.

p. 113. l. 28. *Foediores*] *foetidiores*. Conſt.

p. 113. l. 31. *Ea verò quam*] *ea verò quae*. Conſt.

p. 114. l. 1. *Praeter haec in acutis*] Hippocr. lib. 1. Aph. & lib. de Vict. Rat. *Conſt.*

p. 114. l. 3. *In longis*] 1 Aph. 16. *Conſt.*

p. 114. l. 5. *Ac ſi*] *At ſi*. Conſt.

p. 114. l. 7. *Molliri, quàm*] *moliri, per quam*. Conſt.

p. 114. l. 28. *Cauſa metus*] i. e. *metus ipſe*, *ut cauſa bonorum bona ipſa*. Quae *terrentia* vocant, Graeci φοβερὰ dicunt. Latini, *ne moriare mori:* & Juvenalis:

Et propter vitam vivendi pendere cauſas, i. e. *vitam ipſam*. Scal.

p. 115. l. 1. *Aut non decipiat*,] *aut non deinceps fiat*. Conſt.

p. 115. l. 1. *Quo ſaepius*] *quòd ſaepius*. Conſt.

p. 116. l. 11. *Hemitritaeon*] Ἡμιτριταῖος πυρετὸς, quem φρικώδη πυρετὸν vocat Hippocrates, eſt febris continua ex quotidiana & tertiana: quarum una continua fit, altera intermittens. Cum horrore invadit. Malè autem Celſus cum Agathino, quem Galenus refutat, in eodem genere cum tertiana poſuit. Vide cap. 8. h. L. *Conſt.*

p. 117. l. 22. *Liberalia*] *libera*. Conſt.

p. 117. l. 29. *Aſclepiades*] Vide id explicatum à Galeno cap. 13. lib. IV. methodi. *Conſt.*

p. 118. l. 2. *Prima ſemper habita ſalute*] *primùm ſemper habita ſalutis ratione.* Conſt.

p. 118. l. 7. *Cruditatem*] 1 Aph. 22. *Conſt.*

p. 118. l. 12. *Febre verò ipſa praecipuè ſe ad ejus remedium uti*] Legitur, *in febre ſe eo remedio uti.* Conſt.

p. 118 l. 14. *Convellendas enim vires*] Lege Hippocratem Aph. 30. Sect. III lib. VI. Epidem. *Conſt.*

p. 118. l. 19. *His enim*] *Is enim.* Conſt.

p. 118. l. 22. *Ego autem*] Notandum hic, iſthaec a Celſo dici non tanquam ῥαψῳδῷ, ſed potius tanquam Medico artis ſuae bene gnaro ac ſententiam ſuper illis, quae in controverſiam venere, ferenti. Eandem elocutionem etiam infra videas 143, 24. 176, 1. *Caſaub.*

p. 118 l. 25. *Quoniam ex*] *quoniam & ex.* Conſt.

p. 118. l. 29 *Itaque abſtinendus*] Lege Galenum III. methodi. *Conſt.*

p. 119 l. 17. *Quarto die cibum*] *quartum diem cibo.* Conſt.

p. 120. l. 2. *Quo magis*] *quod magis.* Conſt.

p. 120 l. 4. *Maturius etiam puero*,] Hippocr. I. Aph. 14. & 15. *Conſt.*

p. 120. l. 6. *Unum illud*] 1 Aph. 9. *Conſt.*

p. 120. l. 13. *Imbecillitatem*] Aliàs *imbecillum.* Conſt.

p. 120. l. 13 *Fame perdat.*] *fami prodat.* Vet. *Conſt.*

p. 120. l. 18. *Deberetur:*] *demeretur.* Conſt.

p. 120. l. 23. *Si artifex eſt*] Gloſſema eſt. *Scal.*

p. 121. l. 5. *Hi erant dies tertius*,] Carpit Hippocratis experientia comprobatam ſententiam, ut lib. II. Aph. 23. & IV. Aph. 36. Lege Galenum de diebus criticis. *Conſt.*

p. 121. l. 13. *Hippocrates*,] IV. Aph 36. *Conſt.*

p. 121. l. 15. *Jure ut vanum*] Galenus id pernegat, & cauſam non numeris, ſed coelo aſtriſque aſſignat. *Conſt.*

p. 121. l. 25. *Qui cùm octavum*] II. Aph. 24. *Conſt.*

p. 121. l. 29. *Sumendum*] *ſumendo.* Conſt.

p. 121. l. 34. *Eſt etiam apud Hippocratem*,] Lib. II. Aph. 24. & IV. 71. *Conſt.*

p. 123. l. 5. *Satius eſſe*] *ſatius eſt.* Conſt.

p. 123. l. 11. *Quae maximè*] *quanta maxima.* Conſt.

p. 123. l. 16. *Inſidat*,] *accidat*, nempe alimentum & cibum ſumere. *Conſt.*

p. 123. l. 21. *Minimè*] *minimum.* Conſt.

p. 123. l. 31. *Si ſemel tantum*] ἐφήμερα, diaria. *Conſt.*

p. 123. l. 32. *Igitur ſi* (febris) *ſemel tantum acceſſit, deinde deſiit, eaque vel ex inguine, vel ex laſſitudine, vel*

ex

ex aeſtu aliave ſimili re fuit , ſic , ut interior nulla cauſa metum fecerit ; Almeloveenius pro *inguine* , *malim* , *inquit* , ſanguine , *vel* ingluvie , *quomodo enim ex inguine poſſet oriri febris? dein* (Celſus) *enumerat cauſas* , *quas inter inguen cenſeri non poteſt.* Verum enim vero, ſi has inter cenſeri inguen non poteſt; qua, quaeſo, ratione *ſanguis* ipſe cenſeretur? certe autem inter cauſas externas cenſetur ictus, vel alia ejuſmodi ipſi etiam pedi vis illata; à qua & inguinis tumor , & hujus ſocia diaria febris exiſtit, ſic enim ex inguine diariam oriri febrem , ita manifeſtum eſt , ut minime oportuiſſet Almeloveenium quaerere , *quomodo ex inguine poſſet oriri febris?* praeſertim cum ipſe Hippocrates in Epidem. (Lib. 2. Sect. 3.) ſcripſerit: *Ex bubonibus febres omnes malae*, *praeter diarias:* eandemque prorſus in Aphoriſmos (Sect. 4. Aph. 53.) ſententiam retulerit, cujus poſtremam partem a Galeno (Comment. 2. in Aph. Hipp. Oribaſio (Comment. in Aph. H.,) Philoteo (Comment. in Aph. H. , Liebautio (Schol. in Aph. H. ,) Heurnio (Enarrat. Aph. H.) ad eundem atque a me modum explicatam eſſe , ſcio, per externas ſcilicet , evidenteſve cauſas , inguinis tumorem , ac diariam febrem excitantes. Recte igitur illud fecit Almeloveenius , quod in hoc loco nihil in Celſi verbis mutavit: quod utinam in pluribus aliis facere , quamvis ipſo praeeunte Lindenio; noluiſſet. *Morg.*

p. 123. l. 34 *Inguine*] Forte *ingluvie.* Non enim hic agitur de loco , ſed de cauſa Febris.

p. 124. l. 23. *Sed his*] *ſed is.* Conſt.

p. 124. l. 25. *Factum eſt* , *ſi*] *factum eſt: ſin.* Conſt.

p. 124. l. 32. *Ferè verò graviorem*] II Aph. 13. *Conſt.*

p. 125. l. 1. *At ſi continuatur*] Ut Synochus. *Conſt.*

p. 125. l. 16. *Peſſimi*] *peſſimè.* Conſt.

p. 125. l. 19. *Decurro*,] *decurſo.* Conſt.

p. 126. l. 19. *Maximè ſemper*] I. Aphor. 11. *Conſt.*

p. 126. l. 20. *Hoc ſalvo*] Superfluum eſt , & gloſſema. *Scal.*

p. 127. l. 7. *Tertium*] *tertio.* Conſt.

p. 127. l. 23. *Atque ſi*] *Itaque* , *ſi.* Conſt.

p. 127. l 27. *Uſque ſomni*] *ad uſque ſomni.* Conſt.

p. 128. l. 20. *Ac ne illud quidem*] Hoc ἐπίκρασις vocatur. Vide lib. IV. cap. 11. *Conſt.*

p. 128. l. 22. *Cruditas male habet*] Quando in cruditate ingeruntur potiones, vocant id veteres ἐπίκρασιν , ut & alia etiam, quando per intervalla corpus repurgatur & repletur. *Scal.*

p. 128. l. 27. *Deligantur , aut cum*] *deligantur , cum.* Conſt.

p. 128. l. 28. *Satis autem convenit* ,] I. Aph. 16. *Conſt.*

p. 129. l. 2. *Quando melior ſit*] Graeci ῥαΐζειν, ſe porter mieux. Cicero, *meliuſcule mihi eſt.* Celſus diceret, *ſum meliuſculus.* Vide c. xx. p. 159. l. 9. *Scal.*

p. 129. l. 5. *Leniores* ,] *lentiores.* Conſt.

p. 129. l. 9. *Et quieſcunt* ,] Ut ἀσφυξία videatur. *Conſt.*

p. 129. l. 10. *Cui facilè laturo gravis inſtat , acceſſio.*] In alio quopiam exemplari legitur, *cui facilè adhuc laturo.* Caeſar.

p. 129. l. 11. *Laturo*] Nempe inediam. *Conſt.*

p. 129. l. 12. *Reſolvit*] Impropriè. *Conſt.*

p. 129. l. 16. *Ille*] *illi.* Conſt.

p. 129. l. 23. *Corpori*] *carpo*, aut *thoraci.* Conſt.

p. 129. l. 23. *Corpori manum admovere*] Veterum medicorum mos erat, tangere primum arterias. Lucilius apud Nonium: *Cum venit ad me , arterias mihi tangit & praecordia.* Vide Nonium in voce arteria. Perſius Sat. 3. *Tange miſer venas.* Scal.

p. 129. l. 24. *Quas*] *quàm.* Conſt.

p. 130. l. 1. *Seſe*] *poſſe.* Conſt.

p. 120. l. 3. *Et ex imis praecordiis oritur* , poteſt tamen legi *intimis. Caeſar.*

p. 130. l. 13. *Perſpiciat.*] *percipiat.* Conſt.

p. 130. l. 14. *Expectari*] *expectare.* Conſt.

p. 130. l. 25. *Malè habent.*] *malè* expunge. *Conſt.*

p. 130. l. 29. *Maximè potuit* ,] *maximè tepuit.* Conſt.

p. 130. l. 33. *Cibus autem*] I. Aph. 16. *Conſt.*

p. 131. l. 8. *Intrita ex aqua calida*] *Ex vino*, infra 153, 13. Et eſt quidem elegans uſus hujus voculae, *ex*, pro σὺν, vel ἐν, apud *Celſum* & *Plinium.* Noſter 344, 19. *emplaſtrum tetrapharmacum ex aceto ſubactum*, h. e. *cum.* mox, *terra ex aceto ſubacta*, h. e. *in.* ſic & 361, 3. *Ex aceto terunt.* Vid. *Victor. Var. Lect.* XXXII. IV. Caſaub.

p. 131. l. 10. *Compreſſa alvus*] Συμπεπτωκυῖα κοιλία. Proprie *compreſſa alvus* eſt , quando diu aliquis ἄσιτος manſit. Vide Celſum lib. IV. cap. 22. *Scal.*

p. 131 l. 15. *Et dum febres*] *ac dum febres.* Conſt.

p. 131. l. 22. *Ponendi*] *apponendi.* Conſt.

p. 131. l. 30. *Eduntur*] Aliàs *educuntur.* Conſt.

p. 131. l. 32. *Neque inter magnos*] I. Aph. 7. & 8. *Conſt.*

p. 132. l. 5. *An aſtrictum corpus*] Methodicorum ſententia. *Conſt.*

p. 132.

p. 132. l. 22. *Potio eſſe debet magis liberalis*] *Liberalis* pro *copioſus* & *multus*, vox Celſo peculiaris. *Caſaub.*

p. 132. l. 25. *Pinguius*] *jus pinguius.* Conſt.

p. 132. l. 25. *Aut dulcius* &c.] In quibuſdam libris deeſt. *Conſt.*

p. 132. l. 31. *Levi*] *leni.* Conſt.

p. 133. l. 16. *Is valens*] *his valens.* Conſt.

p. 133. l. 18. *Vinum aſperum*,] *vinum auſterum.* Conſt.

p. 134. l. 11. *Ptiſanae cremore*] Cremor eſt χυτὸς percolatus. vide Marſilium Cognatum de Cremore Ptiſanae. Dicitur & ſecundum quosdam cremor *alicae* & orizae 158. l. 2. *cremor furfurum*] p. 274, 21. 384, 33. *fici* 363, 16. *Caſaub.*

p. 134. l. 21. *Abſtineatur.*] *abſtineat.* Conſt.

p. 134. l. 21. *Abſtineatur*] *abſtineat.* Abſtinendus aeger a cibo; recte: Abſtentus ab haereditate, Juriſconſultorum eſt phraſis. *Scal.*

p. 134. l. 26. *Extorret*] *exercet:* p. 133. l. 5. *Scal.*

p. 135. l. 11. *Adeps cocta ſit.*] Adeps tamen ob oleoſam ſubſtantiam in nidorem vertitur, & febrem magis accendit. *Conſt.*

p. 135. l. 23. *Poſt multam ſatietatem*,] Aquae epotae. *Conſt.*

p. 135. l. 24. *Poſt infractum calorem*] i. e. *ut calor remiſit; ubi calores fregerunt ſe.* Cicero, Varro. *Scal.*

p. 135. l. 30. *Dejectio*,] *defectio*, animi nempe i. λειποθυμία: ſic Codex vetus. *Conſt.*

p. 135. l. 31. *Si quis autem*] IV. Aph. 14. *Conſt.*

p. 136. l. 11. *Porrigitque febris inter horas*] *porrigiturque febris in horas.* Vide cap. 3. h. lib. init. *Conſt.*

p. 136. l 27. *In hoc caſu medici cura*] Anceps & periculoſa curandi ratio: rectèque *fortaſſe* ſubjunxit. *Conſt.*

p. 136. l. 32. *Corpus ejus pertractandum eſt*] *Tractationes* ſunt frictiones, &, qui has faciebant, *tractatores* dicebantur. Martial. III. Ep. 82. *Percurrit agili corpus arte tractatrix.* Pollinctores autem proprie dicebantur ii, qui condiebant corpora, ταριχευτὰς Graeci vocant. Lavabant autem, deinde ungebant. Pollincere quaſi poſt lingere dicimus. Itaque fricare manu dicimus ſine unctione: tractare vero ungendo. Utrumque tamen *frictio* & *tractatio* dicitur. *Scal.*

p. 137. l. 27. Πέτρων] *Petro.* Al. Πετρώνιος. Petronius Diodotus ἀντιλεγόμενα ſcripſit. Plin. lib. xx. cap. 8. *Conſt.*

p. 137. l. 27. *Roſam*] i. e. roſaceum. *Conſt.*

p. 138. l. 22. *Ingerere, deinde habere duo pitacia*,] *in-*

ingerere duo petacia. Conſt.

p. 138. l. 24. *Et id ingerere*] Gloſſema ineptiſſimi hominis. *Scal.*

p. 138. l. 25. *Duo pitacia*] Hic pitacium non pro panniculo, ſed corio medicamento illito, capiti aut praecordiis applicando poſitum rectiſſime obſervat Bynaeus de Calc. Hebraeor. l. 1. c. 2. ubi de pitacio multa.

p. 138. l. 32. *Nuces amarae*] i. e. amygdala. Per nucem ſaepiſſime amygdalam intelligit, quae nux Graeca eſt. Falſus eſt tamen uno loco, infra. *Scal.*

p. 139. l. 23. *Ungi roſa*] i. roſaceo. *Conſt.*

p. 140. l. 5. *Morbi*] Improprie. *Conſt.*

p. 140. l. 21. *Et leni.*] *&* *levi* Conſt.

p. 140. l. 34. *Parvum cibum*] Graeciſſat: ὀλίγην τροφὴν. *Scal.*

p. 141. l. 5. *Horror*] Nempe corporis, qui Hippocrat. ἀλύκη, ἄλη vel ἀλυσμὸς, & ἄωση Galeno, i. hic rigor. *Conſt.*

p. 141. l. 7. *Ideoque tutiſſimae ſunt*] IV. Aph. 43. *Conſt.*

p. 143. l. 13. *Si res inveteraverit*] Abundat *res.* Sic tamen loquebantur Plauti tempore, ſed non Celſi. *Scal.*

p. 142. l. 3. *Deducendus in balneum*] Hoc non ſemper utile. Galen. in methodo. *Conſt.*

p. 142. l. 8. *Id diſcutitur:*] *ita diſcutitur. Conſt.*

p. 142. l. 15. Vide lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 142. l. 24. *Pedibus,*] *cruribus.* Conſt.

p. 142. l. 32. *Exonerato corpori*] *exonerato corpore.* Conſt.

p. 142. l. 34. *Geſtatio & frictio.*] Frictionem jam poſuit. Ergo hîc *vectatio.* Alii *itio* vel *ambulatio.* Conſt.

p. 143. l. 12. *Altero quoque die*] Idem eſt ac ſi *tertio quoque die* diceret. 124, 21. *cibus tertio quoque die commodiſſime datur, ut alter febrem minuat, alter viribus ſubveniat.* Caſaub.

p. 143. l. 13. *Experiri balneum*] Cruditate ſublata, & purgato corpore. *Conſt.*

p. 143. l. 21. *Quidam ex antiquioribus*] VII. Aph. 42. *Conſt.*

p. 144. l. 2. *Detineri*] *detinere.* Conſt.

p. 144. l. 4. *Ut ipſo*] *ut hoc ipſo.* Conſt.

p. 144. l. 14. *Quo cibo*] *quo à cibo.* Conſt.

p. 145. l. 3. *Si ſitiet,*] *ſi ſitis eſt.* Conſt.

p. 145. l. 6. *Et aqua*] *abſtinere, & aqua uti.* Conſt.

p. 145. l. 7. *Septimo*] *octavo.* Conſt.

p. 145. l. 9. *In unctione*] *inunctione.* Conſt.

p. 145. l. 15. *Ac ſi proximum eſt, quies tot dierum, ut abſti-*

abſtinentia] *ac ſic prioximum eſt, ut quies tot dierum, & abſtinentia.* Conſt.

p. 146. l. 7. *Non oportet,*] Oblitera negationem. *Conſt.*

p. 146. l. 7. *Dareque operam non oportet*] *dareque operam, ut in ipſum &c.* Nam reliqua ſunt gloſſema. *Scal.*

p. 146. l. 9. *Incurrat.*] *non incurrat.* Conſt.

p. 146. l. 15. *Si imbecillitas*] *ſin imbecillitas.* Conſt.

p. 146. l. 21. *Ne qua cruditas in quotidianam id malum vertat*] *ne qua cruditas quotidiana in malum vertat. Hoc tibi vertet in malum:* non, *ſe vertet.* Scal.

p. 146. l. 22. *Nam quartana*] Hippocr. I. Epidem. & VI. *Conſt.*

p. 146. l. 32. *Ambulare, conſidere*] *ambulare, hinc conſidere.* Conſt.

p. 147 l. 4. *Aut ſi duae*] *at, ſi duae.* Conſt.

p. 147. l. 6. *Moveri aliquid,*] *Moveri aliquantum.* Conſt.

p. 147. l. 7. *Cum verò vetus*] Hippocr. de Natura Humana. *Conſt.*

p. 147. l. 21. *Per haec enim*] Μετασύγκρισις Medicorum. *Conſt.*

p. 147. l. 23. *Quo detinetur*] Gloſſema videtur, & ex margine in textum irrepſiſſe: ineptum enim, *ſtatu detineri.* Scal.

p. 147. l. 33. *Cum vitio*] *cum id initio.* Conſt.

p. 148. l. 6. *Quanta maximè imperari corpori poteſt, fricatione*] *Quanta maxima imperari corpori poteſt, & fricatione.* Conſt.

p. 148. l. 11. *De tribus inſaniae generibus*] Optime Aurelianus haec tria inſaniae genera deſcribit. *Scal.*

p. 148. l. 13. *Ratio expoſita*] *curatio expoſita.* Conſt.

p. 148. l. 14. *Et Febrium quidem curatio expoſita eſt: ſuperſunt vero alii corporis affectus, qui huic ſuperveniunt, ex quibus eos, qui certis partibus aſſignari poſſunt, protinus jungam. Incipiam ab inſania*] Ego vero, qui in aliis omnibus, quae adhuc videre licuit, Celſi Exemplaribus conſtanter legerim, *eos, qui certis partibus aſſignari non poſſunt:* Vixque meminerim, Conſtantinum, atque Ronſſeum, nullo tamen antiquo codice citato, & in ipſo tantum margine ſuorum librorum, iſtud *non* eſſe delendum indicaviſſe; qui Noſtri & reapſe deleverint, & deleviſſe ſe, reticuerint, plurimum miror. *Morg.*

p. 148. l. 15. *Huic*] *his. Conſt.*

p. 148. l. 16. *Non poſſunt,*] Dele *non.* Conſt.

p. 148. l. 17. *Aſſignari poſſunt;*] MS. *aſſignari non poſſunt.* Morg.

p. 148.

p. 148. l. 22. *Acceſſione*] Παραφροσύνη. *Conſt.*

p. 148. l. 23. *Loqui aliena*] Expreſſio haec eſt ab Hippocrate, qui ἀλλοφάσσειν ait τὰς παραφρονοῦντας. *Caſaub.*

p. 150. l. 18. *In praecipiti periculo*] Aliquando Celſus dicit tantum *in praecipiti*, ut Virgil. *Omne in praecipiti vitium eſt.* Hoc tamen etiam bonum. *Scal.*

p. 150. l. 28. *Condere*,] *radere* Conſt.

p. 150. l. 28. *Ad cutem tondere*] *Tonſus ad cutem* ſtrictim Plautus dixit. Graeci ἐν χρῷ κείρειν. Ergo *tondere* recte hic, non radere. ἐν χρῷ κουρίας Jonice pro κουρίας. Sed omnes Jonico hoc utuntur. Deſcendit autem a κείρω pt. med. κέκορα, unde κουρίας & Jon. κουρίας. *Scal.*

p. 150. l. 30. *Vel ex*] *Vel aliud ex.* Conſt.

p. 150. l. 34. *In id efficacibus*] *ad id efficacibus.* Conſt.

p. 151. l. 7. *Impleatur*] *Implere caput* hic pro fovere, rigare, ἐμβρέχειν. Sic etiam utitur lib. IV. cap. 2. *Conſt.*

p. 151. l. 23. *Symphoniae*] *Symphoniae* tibiarum ſonus. *Symphoniaci* autem pueri dicti ſunt ad diſcrimen ἀκροαμάτων. Nam illi canebant tibia. Ἀκροάματα autem canebant aſſa voce, id eſt, ſola & nuda voce, nullis inſtrumentis admiſtis. Caeterum *aſſum* apud veteres Latinos purum, quodque ſine condimento eſt. Unde apud eoſdem aſſir, ris, ſanguis dicebatur, quaſi purus: & aſſiratum *les gogues*, quod ſint ex puro ſanguine. *Scal.*

p. 152. l. 6. Primum libri 3. caput 17. numquam me perlegere potuiſſe, fateor, quin mirarer vehementer, in illud unum idemque caput, in quo de apoplexia, paralyſi, aliiſque nervorum affectionibus actum eſſet, ea quoque ad extremum conjici, quae ad ſuppurationes pertinent, quae in aliqua interiori parte oriuntur, atque adeo ſuſpicarer, poſtrema haec omnia aut alicunde avulſa, eodem eſſe reponenda, aut ſaltem in peculiare, ac penitus diviſum caput ſecernenda. Libris autem Celſi, editiſque in ipſum Commentariis, quae adhuc licuit, conſultis omnibus, non modo veſtigium ullum antiquae diviſionis, ſed ne unum quidem reperire ſcriptorem potui, qui in eadem dubitatione fuiſſet, praeter Ronſſeum (Enarrat. Celſ.) qui *addubito*, inquit, *vehementer*, *num quae hic ſubſequuntur*, *ante dictis cohaereant: mihi certe fini* 22. *capitis annectenda videntur*, *quod eodem capite de tabidis & pulmone ſuppuratis agit.* Neque minus propemodum dubito; quamvis nec Ronſſeum, nec alium aliquem habeo praeeuntem: quin pariter in libri 4. caput 20. quod eſt *de Vulvae* hoc eſt de uteri *Morbo*, temere a Librariis contruſa fuerint, quae in illius

illius calce leguntur de nimia urinae profuſione; quaſi vero hoc mali viros nunquam, ſed mulieres tantum corriperet, ut propterea inter peculiares earum morbos ita praeſertim, nulla ſcilicet de viris mentione facta, a Celſo referri potuiſſet. *Morg.*

p. 152. l. 11. *Hyoſcyamos decocta ſit:*] *hyoſcyamus decocta ſint.* Conſt.

p. 152. l. 13. *Sycamini*] Ficus, quae nullis peticulis trunco adhaereſcunt, ſunt Sycamina. Caeterum error eſt in Codice Dioſcor. ſcribente μορσύκον per ο, cum potius per ω, quaſi fatua ficus, ſcribendum ſit. Scribendus & in Evangelio συκομῶρος, non, ut nunc legitur, συκόμορος. Vide Saccor in Feſto. Caeterum multa erravit Plinius in hujus ficus & mori deſcriptione. Nam omnia confudit. Ita lege apud Dioſcor. I. 181. καλεῖται δὲ καὶ ὁ ἀπὸ αὐτῆς καρπὸς μωρόσυκον διὰ τὸ ἄτονον τῆς γεύσεως. *Scal.*

p. 152. l. 19. *Ibi moroſycon*] *ibi ſycomoron.* Conſt.

p. 152. l. 23. *Converterent.*] *compellerent*, Vet. *Conſt.*

p. 152. l. 30. *Sorbitio ex aqua*,] *ſorbitio & aqua.* Conſt.

p. 153. l. 6. *Confert etiam aliquid ad ſomnum Silanus*] Erat, quando hîc *Saliens rivus* legendum putarem, ac ſanè ita loco *Silanus*, *ſaliens rivus* ſubſtituiſſem, niſi fortè fortuna incidiſſem in Sextum Pompejum lib. 18. ubi ita legitur, *Tullios alii dixere Silanos.* Quem locum ex Sexto repetit & Georgius Valla, & Silanum pro rivo exponit. *Caeſar.*

p. 153. l. 6. *Silanus*] Legendum *ſaliens*, ut apud Feſtum Pompejum, *Tubulos alii dixerunt eſſe ſalientes*, &c. ubi tamen *Tullios* & *Silanos.* Conſt.

p. 153. l. 6. *Silanus*] Κρουνός. Vide in voce Tullii apud Feſtum, *Silanus*, vide Juriſconſultos & Tertullianum. *Scal.*

p. 153. l. 6. *Confert etiam aliquid ad ſomnum Silanus juxta cadens;*] Quot tandem ex ſtudioſis adoleſcentibus putas intellecturos, quid ſit iſte *Silanus;* cum eruditus Vir, Jo. Caeſarius (Comment. in Celſ.) vocis inſolentia permotus, ſe pro ipſa *ſaliens rivus* repoſiturum fuiſſe, fateatur, niſi in ea verba forte incidiſſet, unde incipit Sex. Pomp. Feſti (de verbor. Signific.) liber; ſecundum Aldi partitionem duodeviceſimus; *Tullios alii dixere eſſe Silanos, alii Rivos:* quae & G. Valla viderat, ac Silanum pro Rivo expoſuerat. Huc adde ex iis Fabulis (Fab. 169.) quae ſub C. Julii Hygini nomine circumferuntur: *cum* (fuſcinam) *eduxiſſet, tres Silani ſecuti ſunt, qui ex Amymones nomine Amymonius fons appellatus eſt;* quin etiam ex divina illa Athenienſis peſtilen-

tiae deſcriptione Lucretiana: (De Rer. Nat. l. 6.)

Multa ſiti proſtrata viam per, proque voluta
Corpora Silanos ad aquarum ſtrata jacebant,
Intercluſa anima nimia ab dulcedine aquai. Morg.

p. 153. l. 8. *Lecti ſuſpenſi*] ut noſtrorum liberorum. *Caſaub.*

p. 153. l. 22. *Alterum genus inſaniae*] μελαγχολία. *Conſt.*

p. 153. l. 26. *Contrahere*] i. e. excitare. Juſtin. II. 14. *inopiam contraxerat & peſtem.*

p. 153. l. 31. *In jejuno*] *in jejunio.* Conſt.

p. 154. l. 1. *Valentiſſima tantummodo eſſe removenda*] *valentiſſimam tantummodo eſſe removendam.* Conſt.

p. 154. l. 17. *Nam quidam imaginibus,*] παραφροσύνη. *Conſt.*

p. 154. l. 20. *Quidam animo decipiunt.*] ἄνοια. Vide Galenum de Symptom. *Conſt.*

p. 154. l. 25. *Non accepit,*] *non accipit.* Conſt.

p. 154. l. 30. *Neque ignorare*] VI. Aphor. 53. *Conſt.*

p. 154. l. 33. *Illud quoque perpetuum*] VII. Aphor. 70. *Conſt.*

p. 155. l. 3. *Conſilium inſanientem fallit*] *inſanientem* gloſſema eſt. Nam elegantiſſime dicimus, *raro hoc fallit.* Scal.

p. 155. l. 15. *Dimiſſuſque*] *demiſſuſque.* Conſt.

p. 155. l. 15. *Demiſſuſque ſit,*] Voluit exprimere, quem Graeci dicunt κατηφῆ. Κατηφίη, *dejectio animi*, quam hic expreſſit. *Scal.*

p. 155. l. 20. *Demiſſumque*] *demittique.* Conſt.

p. 155. l. 33. *Specie ſimilique*] *ſpecie ſimile, ſimilique.* Conſt.

p. 156. l. 19. *At ubi id morbi genus eſt,*] *ac ubi id morbi genus eſt.* Conſt.

p. 156. l. 24. *Roſa*] *Roſa* a Celſo ſumitur pro *roſaceo.* Roſae flos ἀντὶ τοῦ ῥόδου. p. 225. l. 11. Vide tamen IV. c. 18. *Scal.*

p. 157. l. 16. *Polenta*] Κυκεὼν Hippocr. i. e. farina hordei vino aut cuilibet potioni inſperſa. *Scal.*

p. 157. l. 20. *Vel tres*] *duas vel tres.* Conſt.

p. 157. l. 21. *Plus etiam.*] *Vel plus etiam.* Conſt.

p. 158. l. 1. *Ultimum auxilium eſt, in alvum ptiſanae vel alicae cremorem ex inferioribus partibus indere, ſiquidem id quoque vires tuetur.*] Haec memorabilia ac digna ſunt certe; quae extenſo quaſi digito Lectoribus oſtendantur; jam tum Celſum primum fortaſſe ex omnibus, quos nunc de re medica habemus, Scriptoribus; (quae enim hic Rubeus

beus (Annot. in Celſum) profert ex Hippocrate, ne aliter accipienda ſint, vereor) primum, inquam, nutrientium, ut vocant, Clyſterum uſum, & oportunitatem literis mandaviſſe. *Morg.*

p. 158. l 3. *Indere,*] *injicere.* Conſt.

p. 158. l. 5. *Id eſt, roſam*] *ut eſt roſa.* Conſt.

p. 158. l. 19. *Aliter*] Tout a contre poil. Mart.

Crinibus hic tortis flavi venere Sicambri,

——— *Atque aliter tortis crinibus Aethiopes.*

Aliter hic contrarium eſt.

p. 158. l. 26. *Hos aegros quidam ſubinde excitare*] *Hoc aegros quidam ſubinde excitare.* Conſt.

p. 158. l. 29. *Pix cruda, lana*] *pix uſta & lana.* Conſt.

p. 158. l. 33. *Odorem foedum movent*] *odore foedo movent,* nempe ſternutamenta. *Conſt.*

p. 159. l. 3. *Excitant*] *excitantur.* Conſt.

p. 159. l. 3. *Sine uſu male habere*] Graeciſmus eſt ἀπείρως ἔχειν, imperitos eſſe. *Scal.*

p. 159. l. 4. *Habere.*] Alii legunt *agere*, non *habere.* Conſt.

p. 159. l. 34. *Quanta maximè*] *quanta maxima.* Conſt.

p. 160. l. 14. *Si praecordia*] *& ſi praecordia.* Conſt.

p. 160. l. 30. *Intus in unum*] *intus in uterum*, Vetus. *Conſt.*

p. 161. l. 3. *Ob quam ne ulcera*] VI. Aphor. 8. *Conſt.*

p. 161. l. 18. *Notae intemper.*] Apulejus Metam. x. *medicus notae perfidiae.* L. 3. §. 4. ff. de liber. exhibend. *notae nequitiae homo.*

p. 161. l. 27. *Se praecipitavit.*] *ſeſe praecipitavit.* Conſt.

p. 162. l. 18. *In arena calida*] Ἀμμοχωσίαν intelligit. Vide Oribaſ. lib. X. cap. 8. *Conſt.*

p. 162. l. 18. *Arena calida*] Ἀμμοχωσία. Oribaſ. X. 8. Sueton. Aug. c. 80. *Scal.*

p. 162. l. 21. *Siccae*] *Aſſas* vocat. cap. ult. hujus libri. *Conſt.*

p. 162. l. 22. *Myrtetis,*] Vide lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 163. l. 5. Σταφίδα ἀγρίαν] Hoc refutat Plinius lib. XXIII. cap. 1. *Conſt.*

p. 163. l. 5. Σταφίδα ἀγρίαν] Nunc σταφιςαγρία eſt herba pulicaris. Vide Plinium, qui eam aliquos uvam taminiam vocare falſo ait XXXIII. 1. *Scal.*

p. 163. l. 7. *Coſtum,*] *coſtus.* Conſt.

p. 163. l. 8. *Rotundi ſemen,*] Medicis in uſu eſt Cyperi radix, & junci rotundi flos & paleae: neutrius autem ſemen. *Conſt.*

p. 163. l. 9. *Hunc χοῖνον Graeci vocant*] Imo florem χοίνανθον. *Scal.*

p. 163. l. 12. *Leviſſima*] *leniſſima*. Conſt.

p. 163. l. 14. *Et auſterum*,] *& lene & auſterum*. Conſt.

p. 163. l. 33. *Ergo ſi inflammatio*] *Ergo ſi inflatio*. Conſt.

p. 163. l. 34. *Aut alterno*] *aut altero*. Conſt.

p. 163. l. 34. *Utilis quotidianus aut altero quoque die poſt cibum vomitus eſt.*] Quinque Editiones meae habent: *Alterno quoque die*. Itaque Petrus Danetius in ſuum Lexicon ad uſum Delphini novam hanc vocis *Alternus* conſtructionem inducit. Sed latino ingenio ſatis apparet legendum *altero*, undecumque tandem Almeloveenius acceperit. Ne hic quidem noſtrae diſcrepant Editiones. Conſtantinus tamen, atque Ronſſeus in libri ora adſcripſerant, *altero*. Idque receptum eſt a Lindenio. *Morg.*

p. 164. l. 13. *Imponendum verò in eum crebrius ſinapi*,] Hoc & Paulus lib. VI. cap. 50. *Conſt.*

p. 164. l. 18. *Poſt has inflammationes*] *poſt has inflationes*. Conſt.

p. 164. l. 34. *Talum*] i. *maleolum*. Ex Aſclepiade id tradit Aëtius. *Conſt.*

p. 165. l. 7. *Cibus valens eſſe debet*] Hoc obſtructionis periculum affert. *Conſt.*

p. 165. l. 15. *Sicut ſuprà dixi*,] Lib. III. cap. 21. *Conſt.*

p. 165. l. 16. *Auctoreſque multi ſunt*] Ex Herodoto & Archigene hoc Aëtius imperat. *Conſt.*

p. 165. l. 31. *Neque ignoro Eraſiſtrato*] Hoc praecipit Hippocrates de Loc. Polybus de Morbis exter. Aëtius lib. X. Aegineta lib. III. cap. 48. Eſt de hac re ampla diſceptatio apud Aurelianum Chron. lib. III. cap. 8. *Conſt.*

p. 165. l. 33. *Ideoque ita illum*] *ideoque antea illud*. Alii *non ita* repoſuerant. *Conſt.*

p. 166. l. 25. *Navigationes*,] *fatigationes*, Vet. *Conſt.*

p. 167. l. 30. *Tertia eſt*,] Galen. IX. Methodi. *Conſt.*

p. 168. l. 4. *Quicquid excreatum eſt*,] V. Aphor. 21. *Conſt.*

p. 168. l. 25. *Prodeſtque jejuno praetendere per multas partes cutem*,] Aliàs *prendere*. Caeſar.

p. 169. l. 24. *Anno duodecimo*] *anno duodeviceſimo* legendum ex veteri Codice & ex Hippocrate lib. V. Aphor. 9. unde hoc ſumpſit. *Conſt.*

p. 170. l. 7. *Lac quoque*, *quod in capitis*] Haec ex Hippocr. V. Aphor. 66. *Conſt.*

p. 170. l. 21. *Dein lenis*] *deinde lenis*. Conſt.

p. 171.

p. 171. l. 2. *Exulcerandus eſt*] Has exulcerationes probat Paulus in ſuppuratis lib. VI. cap. 44. Vide & Hippocrat. VI. Aphor. 27. *Conſt.*

p. 171. l. 30. *Alvus cita*] VII. Aphor. 16. *Conſt.*

p. 172. l. 7. *Qui comitialis*] *comitialis morbus*, ἡ ἐπιληψία, νόσος ἐπιληπτικὸς, *major* Celſo; μέγας & ἱερὸς i. *magnus & ſacer* Hippocrati; *caducus*, *ſonticus* Gellio; *Herculeus*, σεληνιακὸς, id eſt, *lunaticus* Tralliano; *infantilis* Lucretio; αἰσχρὸς, id eſt, *foedus* Galeno III. de Locis affect. *Conſt.*

p. 172. l. 16. *In pueris*] II. Aphor. 45. & V. 7. *Conſt.*

p. 172 l. 17. *Tollit*, *modò*] *tollit: ac modò.* Conſt.

p. 172. l. 19. *Sine illa quidem. Hos*] *ſine illa. Quidam hos.* Conſt.

p. 173. l. 11. *Omnia. Ubi tertio*] *Omnia. Et ubi.* Conſt.

p. 173. l. 14. *Quos ubi morbus exceſſit*,] II. Aphor. 23. *Conſt.*

p. 173. l. 19. *Ei traditus*] *poſt ei traditus.* Conſt.

p. 173. l. 33. *Quae ſcripta*] *quae ſuprà ſcripta.* Conſt.

p. 174. l. 19. *Quidam jugulati gladiatoris calido ſanguine epoto, tali morbo ſe liberarunt.*] Hîc Plinium videre licebit, ut apud quem eadem ferè, quae Celſus hîc dicit, leguntur in praefatione lib. 28. *Sanguinem*, inquit ille, *quidam gladiatorum bibunt, ut bibentibus populis, procul ſint comitiales morbi.* Caeſar.

p. 174. l. 19. *Quidam jugulati*] Vide Plin. in praefat. lib. XXVIII. *Conſt.*

p. 175. l. 7. *Quem*] *quemque.* Conſt.

p. 175. l. 7. *Hippocrates*] Haec collegit ex IV. Aphor. 62. & VI. Aphor. 42. *Conſt.*

p. 175. l. 24. *Ictus genere*] *victus genere.* Conſt.

p. 176. l. 16. *Nationibus*,] *natationibus.* Conſt.

p. 176. l. 17. *Loco*, *uti*, *ludis*] *loco*, *ut & ludis.* Conſt.

p. 176. l. 20. *Quod digerat*] Epexegeſis eſt, quia malagma eſt digerens. *Scal.*

p. 176. l. 23. Ἐλεφαντίασιν] De elephantiaſi vide Scaliger. obſervat. ad Hippocrat. p. 693. *Caſaub.*

p. 177. l. 9. *Biduum*] *triduum*, Codex. *Conſt.*

p. 177. l. 10. *Adhibenda tum*] *adhibenda tamen.* Conſt.

p. 177. l. 26. *De attonitis*] *Attoniti* Graece ἐμβρόντητοι, Ovid. Eleg. Triſt. I.

Non aliter ſtupui, quàm qui Jovis ignibus uſtus
Torpet, & eſt mentis neſcius ipſe ſuae.

Proprie autem ἐμβρόντητοι, qui tonitru obticuerunt. *Scal.*

p. 178. l. 4. *De reſolutione nervorum; quae Apoplexia vel παράλυσις dicitur.*] Verba *quae apoplexia vel παράλυσις dicitur* ab ignaro ſuppoſita ſunt, nec in MS. *Conſt.*

p. 178. l. 12. *Correcti*] *correpti.* Conſt.

p. 178. l. 17. *Sanabilis*] *inſanabilis.* Conſt.

p. 178. l. 17. *Inſanabilis*] Ita enim pro *Sanabili* omnino legendum. Thom. Barthol. de paralytico novi Teſtamenti Hiſt. ſecund.

p. 178. l. 27. *Proderit malo corporis, vel ſanguis miſſus, vel alvus ducta.*] *Pro vi & malo corporis, vel ſanguis mittendus, vel alvus ducenda.* Conſt.

p. 179. l. 5. *Prodeſt etiam torpentis membri ſummam cutem exaſperaſſe;*] Vel *torpentibus membris.* Caeſar.

p. 179. l. 32. *In hoc caſu*] Hic caput ordiri velim. *Caſaub.*

p. 179. l. 33. *Non ſine exercitatione*] *ſine* dele. *Conſt.*

p. 180. l. 1. *In lectulo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt: deinde retento ſpiritu in ipſa exercitatione potius ſuperiores partes movendae*] In omnibus libris duo haec membra ita dividuntur, ſed vereor, ut ſatis recte: nam *ſpiritus retentio* non videtur locum habere in ea exercitatione, qua ſuperiores partes moventur, cujuſmodi eſt pilae ludus, & ſimilia, ut colligitur ex hoc eodem Celſi capite Sect. 3. *Pila, ſimilibuſque ſuperiores partes dimovendae.* Et ex lib. 1. cap. 6. *Opus eſt pila, ſimilibuſque ſuperiores partes exercere.* Igitur aliter dividendum puto, & ita legendum. *In lectulo leniter ſatis diu corpus perfricandum eſt, deinde retento ſpiritu: in ipſa exercitatione potius ſuperiores partes movendae.* Id eſt, lenis fricatio ſatis diu adhibenda eſt, deinde vehementior per ſpiritus retentionem, qua uti athletas conſueviſſe, cum fricantibus intercepto ſpiritu obnitebantur, ſcribit Plutarchus de tuend. Valet. Hujus fricationis meminit etiam Caelius Aurelianus de tard. paſſ. l. 3. c. 1. *In lenimento vero ſi paſſio tardaverit, erit adhibenda reſumptio geſtatione, vocis exercitio, deambulatione, unctione; fricatione corporis retento ſpiritu.* Etiam verba *In ipſa* laborant mendi ſuſpicione: nam in omnibus editionibus meis eſt *Ab ipſa*, quod genus conſtructionis aliquanto rarius eſt, ſed tamen latinum. Sic Cicero in Bruto *c.* 16. *Graecus ab omni laude felicior.* Idem ibid. *c.* 43. *A Philoſophia, a Jure Civili, ab Hiſtoria inſtructior.* Avienus fab. 31. *Auſus ab exiguo fallere dente bovem.* Senſus igitur eſt: per exercitationem, ſeu in ipſa exercitatione curandum eſſe, ut ſuperiores potius partes, quam inferiores agitentur. Porro autem ſuperiores partes, quae pila exercentur, ſunt cervix & brachia. Hinc

Athaenaeus

Athaenaeus Δειπν. *l.* 1. *c.* 12. in hoc ludo maxime commendat, τὸ κτ̃ τοὺς τραχηλισμοὺς ῥωμαλέον, id eſt, robur cervicis, quod acquiritur per multiplicem ejus flexionem. *Morg.*

p. 180. l. 3. *Ab ipſa exercitatione*] *ab* oblitera. *Conſt.*

p. 180. l. 27. *Aſſaſque ſudationes*] Vide Philandium p. 206. *Caſaub.*

p. 180. l. 30 *Animadvertendum eſt verbum* Dimoveo *pro ſimplici* moveo, agito, excerceo: *neque enim ſimilia exempla facile occurrent.* Caeterum quo rariora apud alios idoneos Scriptores exempla occurrunt verbi *dimoveo* pro ſimplici *moveo*, *agito*, *exerceo* uſurpati, eo crebriora apud Celſum videor inveniſſe. Nunc tria, quae ſuccurrunt, adſcribam, Lib. 1. c. 6. (p. 37. l. 20.) *neque ambulatione quamvis leni dimoveri.* Lib. 2. c. 14. (p. 90. l. 11.) *manus dimovendae ſint.* L. 4. c. 7. (p. 212. l. 8.) *aegrum intra domum tantum dimovere.* Morg.

p. 181. l. 1. *In eam*] *in eum.* Conſt.

p. 181. l. 2. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. 181. l. 6. *Suffurationes*] Utique hic aliud capitis initium fieri debet. *Caſaub.*

p. 181. l. 11. *Per ea*] *ut per ea.* Conſt.

p. 181. l. 21. *Ut ab egelidis tamen initium fiat*] Ex hoc facile colligitur, falli eos, qui egelidam pro frigido uſurpant, eſt enim χλιαρός. *Caſaub.*

p. 182. l. 16. Σφαγίτιδες] *jugulares.* Conſt.

p. 182. l. 17. *Parotidas*] *carotidas* legendum: quae & vocantur arteriae ἀποπληκτικαὶ & ληθαργικαί. *Conſt.*

p. 182. l. 19. *Atque in ipſis cervicibus glandulae*] Haec ligula ἐπιγλωττὶς vocatur, quae chartilaginoſa eſt: ſed laryngis reliquae partes in provectioris aetatis hominibus etiam oſſeae ſunt non abſque medulla. *Conſt.*

p. 182. l. 19. *In ipſis cervicibus glandulae*] Vide lib. II, cap. 1. *Conſt.*

p. 182. l. 21. *Incipiunt.*] Al. *excipiunt.* Conſt.

p. 182. l. 22. *Alterum aſperam arteriam nominant*, *alterum ſtomachum*] Advertas hîc lector, ſtomachi vocabulum non pro ventriculo accipi, ut ferè vulgò ſolet, nec pro extrema gulae parte, ut à Plinio accipitur lib. 11. cap. 37. ſed pro ipſa gula, ut & infrà lib. 4. cap. 5. Qua ſignificatione accipitur & à Galeno lib 13. Θεραπευτικοῦς, ubi ſcilicet, cùm ventris & ſplenis & ſtomachi mentionem feciſſet, ita protinus ſubjungit, λέγω δὲ νῦν ςόμαχον, ὅνπερ δὴ καὶ κυρίως ὀνομάζουσι· ἐνίοτε καὶ οὕζω καλοῦσι Κοοὶ τὸ ςόμα τῆς γαςρός, quod ſic vertit Lincarus: *Voco autem hoc loco ſtomachum*,

chum, *gulam*, *quam propriè Graeci ſtomachum appellant. Nonnunquam enim & ita vocatur os ventris.* Nec minus tamen ſtomachi vocabulo infrà pro ventriculi parte inferiori abutitur Celſus, cùm ait: *Stomachus verò inteſtinorum praecipuum eſt.* Caeſar.

p. 182. l. 27. *Stomachus interior*] Proprie apud antiquos *ſtomachus* erat, quod vulgus vocat guttur, quod praecidebatur, qua aliquis ſtrangulatur. Homer. 3. Iliad. Ἦ, καὶ ἀπὸ στομάχους ἀρνῶν τάμε. *Scal.*

p. 182. l. 27. *Stomachus interior ad ventriculum fertur*] *Stomachus* Celſo ipſa *gula*, per quam tranſeunt alimenta priuſquam ad ventriculum veniant, qui vulgo *ſtomachus* appellatur. Medici vocant *oeſophagum*. *Caſaub.* Lactant. de Opificio Dei c. XI. *fiſtulam cibalem* vocat.

p. 183. l. 1. *Reſidet*] Leg. *reſidit*, i. depreſſa eſt. *Conſt.*

p. 183. l. 2. *Ad imaginem earum vertebrarum*,] *ad imaginem internae faciei vertebrarum.* Conſt.

p. 183. l. 9. *In duas fibras ungulae bubulae modo*, *dividitur.*] Pulmo bifidus eſt, lobiſque quatuor diſtinguitur in homine, in brutis quinque: cordique & aſperae arteriae annectitur. *Conſt.*

p. 883. l. 15. *Uterum*] Alias *ventrem.* Conſt.

p. 183. l. 22. *Ortum*] *orſum.* Conſt.

p. 183. l. 25. *In quatuor fibras dividitur.*] Jecur ſanguinis fons, in brutis in fibras diviſum eſt, in hominibus autem nequaquam, quidquid dicat aut Celſus aut Galenus 7. *Conſt.*

p. 183. l. 32. *Renes verò diverſi*,] Renes, quorum in homine dexter propter hepar inferior: jecur in brutis. *Conſt.*

p. 183. l. 32. *Atque haec quidem juncta ſunt: &c.*] Mitto pro *diviſi* alios omnes, quos inſpexi, libros & recte fortaſſis, habere *diverſi*; duo vero, quorum primum vix tandem in Manutiorum Libris, alterum in nullo adhuc reperi, praetermittere non poſſum; ſic enim legendum credo: *qui lumbis ſub imis coſtis inhaerent*, *a parte earum rotundi ab altera reſimi:* qua in lectione, praeſertim in Anatome exercitatis, probanda, non eſt ſane, cur laborem: quid enim eſſe manifeſtius poteſt, quam Renes ne ima quidem ſui parte ſummas coxas, hoc eſt, innominata oſſa attingere; ſub imis autem coſtis poſitos eſſe: neque ea reſimos eſſe parte, qua coxas, vel coſtas ſpectant, ſed rotundos; contra, qua alter alteri obvertuntur, non rotundos eſſe, ſed reſimos? *Morg.*

p. 184. l. 7. *Conſtat ex duobus tergoribus*,] Ventriculus (cujus minor pars in hypochondrio dextro ob hepar) tribus ner-

nervoſis tunicis conſtat: prima fibris obliquis contexitur: ſecunda tranſverſis: tertia nullis, ſed ex peritonaeo facta pro involucro eſt. *Conſt.*

p. 184. l. 16. *Hanc juncturam* πύλωρον] Per πύλωρον, & ἔκφυσιν ſive δωδεκαδάκτυλον (Profectores ſive Anatomici *duodenum* vocant) auctor complectitur. νῆστις tenue inteſtinum, λεπτὸν, εἰλεόν. *Conſt.*

p. 184. l. 31. *Craſſus, inteſtinum à dextra parte incipiens, &c.*] Hoc nos uti conſuevimus, ut quid priſci Anatomici inteſtini caeci appellatione ſignificarint, Celſi etiam auctoritate oſtendamus.

p. 184. l. 33. *Caecum*] τυφλὸν. *Conſt.*

p. 184. l. 34. *Ad id quod pervium eſt,*] *At id*, leg. hocque κῶλον eſt. *Conſt.*

p. 185. l. 8. *In imo*] *in ima.* Conſt.

p. 185. l. 9. *Rectum inteſtinum*] ἀπευθυσμένον. *Conſt.*

p. 185. l. 11. *Omentum*] ἐπίπλοον. *Conſt.*

p. 185. l. 12. *Strictum*] *adſtrictum*, Cod. *Conſt.*

p. 185. l. 26. *Elapſa*] *illapſa.* Conſt.

p. 185. l. 29. *Deſcendit ad colem.*] Vide lib. VII. cap. 27. *Conſt.*

p. 186. l. 6. *Imo ventre*] *imo ventri.* Conſt.

p. 186. l. 7. *Abdomen*] ἐπιγάστριον. *Conſt.*

p. 186. l. 21. *Capillo*] Cod. *capillis.* Conſt.

p. 186. l. 27. *Calidus,*] *validus.* Conſt.

p. 187. l. 7. *In febre,*] *cum febre.* Conſt.

p. 187. l. 13. Ὑδροκέφαλον] Hydrocephali meminit Paulus, & Aëtius ſpecies quatuor enumerat. *Conſt.*

p. 188. l. 7. *Spongiam concavam*] Spongia concava, quae capaci cavitate plus humoris combibit, ut μανὸς ſpongia, femina, rarior, fiſtulis majoribus & perpetuis, non ut τράγος, i. ſpongia mas, ſpiſſior, tenuiore fiſtula. Vide Plin. lib. XXXI. cap. ult. & lib. IX. cap. 45. *Conſt.*

p. 188. l. 33. *Et impoſito ſinapi exulcerare ea*] Hoc & Galenus τῷ κατὰ τόπους libro. *Conſt.*

p. 189. l. 1. *Arrodat,*] *erodat.* Conſt.

p. 189. l. 3. *Permodicum*] *ſemper modicum.* Conſt.

p. 189. l. 10. *Diſſimile eſt id genus*] Tertia hydrocephali ſpecies, cum humor inter cranium & cerebri membranas colligitur: quarta incurabilis, quando hoc fit inter cerebrum & ejus membranas. Leg. verò *diſſimile id genus, quo humor in capite contrahitur.* Conſt.

p. 189. l. 22. Κυνικὸν σπασμὸν] Κυνικὸς σπασμὸς, id eſt, canina convulſio, eſt affectio muſculorum maxillarum (qua

in obliquum dimidia facies contorquetur) ejuſque proprie, qui *μυώδες πλάτυσμα*, id eſt, muſculus latus appellatur. Vide Galen. *Conſt.*

p. 189. l. 32. *Diſcuſſum his*] *diſcuſſum id bis.* Conſt.

p. 190. l. 8. *Idem*] *item.* Conſt.

p. 190. l. 9. *Arrodat*] *erodat.* Conſt.

p. 190. l. 30. *In nares,*] *κόρυζα.* *Conſt.*

p. 190. l. 31. *In fauces,*] *βράγχος.* *Conſt.*

p. 190. l. 32. *In pulmonem,*] *κατάῤῥυς.* *Conſt.*

p. 191. l. 17. *Haec autem & brevia,*] Delenda particula *&*. Conſt.

p. 191. l. 31. *Magis*] *minus.* Conſt.

p. 192. l. 21. *Quanta maximè*] *quanta maxima.* Al. *quantum maximè.* Conſt.

p. 192. l. 28. *Multoque magis*] *multo magis.* Conſt.

p. 193. l. 7. *Leni carne*] *levi carne.* Conſt.

p. 193. l. 31. *Ea ſaepe intra quartum diem tollunt.*] Lege *ea ſaepe intra quartum diem tollit*, ex Hippocr. V. Aphor. *6.* nam ea ſpecies ſola in peracutis. *Conſt.*

p. 194. l. *6.* *Verum hoc*] Haec inconſequentia rerum: ſanguis per ſe & natura non calet, ergo calor non eſt in ſanguine. Sic ferrum candens & ignitum non caleret. *Conſt.*

p. 194. l. 7. *Neque enim natura*] Celſus hic veritatem oppugnat. Nam ſanguis & ſpiritus, caloris naturalis (qui cum illis ex cordis officina velut è fonte profluens per canales venas & arterias totum corpus fovet) ſunt vehiculum atque pabulum; & ſanguinis miſſione unà calor atque ſpiritus evaneſcunt. *Conſt.*

p. 194. l. 25. *Jam oſtendi.*] Lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 194. l. 29. *Syriaco*] Oleum Syriacum, i. Elaeomeli, de quo Plinius lib. XV. cap. 7. & XXIII. 4. *Conſt.*

p. 194. l. 30. *Et ſpinas*] *& ſpinam.* Conſt.

p. 195. l. 15. *Alvus quoque ducta*] VII. Aphor. 5. *Conſt.*

p. 195. l. 16. *Partes*] Rigidas. *Conſt.*

p. 195. l. 19. *Eaedem aut*] *Eadem aut.* Conſt.

p. 195. l. 20. *Adurendae.*] *adurenda*, aut ſupple *cervices.* Conſt.

p. 195. l. 25. *Aut à pullis*] *aut apalis* i. mollibus, *ἁπαλοῖς.* *Conſt.*

p. 195. l. 25. *E pullis*] Alii *à pullis*, ſed quidam libri ſcripti habent *apalis:* ut noſter etiam quidam, ſatis antiquus & fidelis, qui ſervatur in Medicea Bibliotheca. Cum autem videatur alterum horum, id eſt, aut *apalis* aut *mollibus* ſcholion eſſe, veriſimilius eſt Graecum *ἁπαλοῖς*, declarationem fuiſſe latinae vocis *mollibus*, quae ſequitur; quis enim

enim unquam crederet Romanum ſcriptorem, & eum quidem purum atque elegantem in media oratione ſua Graecam vocem uſurpaſſe, &c. *Victorius Variar. Lect.* l. xxix. c. 3. Scribonius Largus Compoſit. Medic. n. civ. hac voce utitur: *ſecundum quae apala ova proderunt.* Ad quem locum multa congeſſit doct. J. Rhodius, qui apud Celſum *hapalis* reſtituendum putat. Cael. Aurelian. Acut. Morb. I. 10. Marcell. de Medic. cap. xx. *Morg.*

p. 196. l. 6. *Apud Graecos nomen*] Hippocr. lib. Praenot. & Epid. VI. Sect. 7. & de Victu acut. Galenus VI. de Locis affec. Aegineta lib. III. cap. 27. *Conſt.*

p. 196. l. 12. *Vox nihil ſignificat*] ἄναρθρα λαλοῦσι vel φωνοῦσι. Sic erat in Graeco auctore, a quo haec deſumpſit. *Scal.*

p. 196. l. 30. *Salis calidi ſuccus.*] De quo lib. II. cap. 17. & IV. 3. *Conſt.*

p. 197. l. 7. *Citra uvam*,] *circa uvam.* Conſt.

p. 197. l. 13. *Atque interdum natura*] VI. Aphor. 36. *Conſt.*

p. 197. l. 24. *Servatumque eum ex ſale*] Vide Plinium lib. XXX. cap. 4. *Conſt.*

p. 197. l. 26. *In aquam mulſam*] *in aqua mulſa.* Conſt.

p. 198. l. 14. *Quod propter anguſtias, &c.*] Videndum cenſeo, an non potius oporteat legere: *Sibilum edit.* Nam quid ſit *Spiritum elidit*, quomodo vel ipſe alibi (L. 5. c. 28. p. 316, 10.) locutus eſt Celſus, haud ſatis videor intelligere. Quod ſi igitur legamus: *Sibilum edit;* commentarii loco eſſe poterit, quod Caſſius Medicus (Med. Quaeſt. & probl.) in problemate habet 22. *Cur*, inquit, *difficulter ſpirantes ſibilo non abſimilem vocem reddunt; quoniam morbus ipſe eſt praecluſio, atque compreſſio inanium pulmonis fiſtularum: per anguſtum autem foramen dum fertur ſpiritus, talis redditur ſonus.* Morg.

p. 198. l. 17. *Modò decidit*,] *Modò decedit.* Conſt.

p. 198. l. 32. *Cum qua vel hyſſopus cocta*,] *Hyſſopus*, dicitur & *hyſſopum*, tam feminino, quàm neutro genere, teſtante Hermolao Barbaro. *Caeſar.*

p. 199. l. 2. *Allium frictum*,] *aut allium frictum.* Conſt.

p. 199. l. 11. *Vulpinum jecur*,] Vide Plinium lib. XXVIII. cap. 13. *Conſt.*

p. 199. l. 12. *Polentamque*] *Pollinemque.* Conſt.

p. 199. l. 18. *Urinam augent*,] *agunt.* Al. *urgent.* Conſt.

p. 199. l. 29. *Vaporem calidum*] Aquae ferventis. *Conſt.*

p. 199. l. 31. *Si bene ſic*] Dele *ſic.* Conſt.

p. 200. l. 13. *Vel porri vel marrubii ſuccus*] Certum eſt

tum

tum ex hoc loco, tum ex ſuperiore Lib. III. cap. 26. dubitaſſe Celſum, πτερύγιον, an πτερύγιον legendum eſſet in auctore, e quo haec deſumpſit. Hae dictiones ubique etiam fefellerunt Plinium. *Scal.*

p. 200. l. 13. *Nuces Graecae*] Vel *Thaſiae* i. amygdalae. *Conſt.*

p. 200. l. 25. *Malum cydoneum*,] *malum cotoneum.* Conſt.

p. 200. l. 33. *De Tuſſi.*] *De Tuſſi & Sanguinis Effluvio.* Conſt.

p. 201. l. 6. *Pituitam citat*] Hoc eſt, *movet*, 211, 5. vel *trahit*, ut 218, 33. loquitur. Admodum familiare hoc verbum Celſo. 210, 7. *humorem citare.* 450, 16. *ſanguinem citare.* & alibi plurimis locis. *Caſaub. Dentem citat*, 383, 8.

p. 201. l. 7. *Oportet*] *ſi arida eſt*, *oportet.* Conſt.

p. 201. l. 24. *At ſi*] *ac ſi.* Conſt.

p. 201. l. 30. *Acetum*,] Hoc tuſſim provocat acrimonia. *Conſt.*

p. 202. l. 8. *Aliis verò vinum*] Columella de Re Ruſtica, lib. XII. cap. 32. commendat ex marrubio; cap. 33. vinum ſcylliten.

p. 202. l. 10. *Cum ſanguinem expuit.*] αἱμοπτυϊκοῖς. *Conſt.*

p. 202. l. 12. *Ex gingivis*] Hoc mihi ſaepe evenit. *Caſaub.* Jacobo Uſſerio haec haemorragia erat periodica, teſte Arnoldo Bootio Obſerv. cap. 7.

p. 202. l. 24. *Ex his*] *ex hiſque.* Conſt.

p. 202. l. 26. *Quicquam aut ex ulcere*] Dele *aut.* Conſt.

p. 202. l. 29. *Extundit.*] *extrudit.* Conſt.

p. 202. l. 31. *Jocinore feratur.*] Hic aut alvo, aut vomitu redditur, aut ſputo, ſiquidem in pulmonem confluxerit. *Conſt.*

p. 202. l. 33. *Auctoreſque medici fuerunt*,] Leg. *matereſque medici ferunt.* Conſt.

p. 203. l. 2. Ῥηγμόχασμον.,] Ῥῆγμα aut χάσμα. Omiſit ſanguinis fluorem ex rarefacta tunica. *Conſt.*

p. 203. l. 13. *Neque ignorari oportet*,] Ex Hippocr. VII. Aphor. 37. *Conſt.*

p. 203. l 26. *Aut calorem*] Febrilem. *Conſt.*

p. 203. l. 32. *Merum vinum:*] Adſtringens. *Conſt.*

p. 204. l. 27. *Ac ſi abeſt*] *at ſi abeſt.* Conſt.

p. 206. l. 1. *Jejuno*] *jejunio*, ut & infrà. *Conſt.*

p. 206. l. 20. *Jejuno*] *jejunio.* Conſt.

p. 207. l. 30. *Quales cutiliarum ſubcutiliarumque ſunt*,] Sic quidem mihi legendum videtur, non autem ut hactenus legebatur, *ſubruinarumque.* Nam cujuſmodi ſint hae aquae, nondum apud quemquam reperi ſcriptorem idoneum & proba-

batum: de ſubcutiliis verò Plinius 31. cap. 2. quas in Salinis calidiſſimis eſſe dicit, & ſuctu quodam corpora invadere, aptiſſimas ſtomacho, nervis, univerſo corpori. Idem & de Cutiliis lib. 2. cap. 97. & lib. 31. cap. 6. quas inibi bituminatis, aut nitroſis, bibendo utiles eſſe, atque purgationibus tradit. De Cutiliis item Vitruvius lib. 8. cap. 3. ubi ſcilicet de aquae ductibus tractat. *Caeſar.*

p. 207. l. 30. *Cutiliarum*] De aquis cutiliis Plinius lib. II. cap. 95. Item lib. XXXII. cap. 2 & 6. De iiſdem & Vitruvius lib. VIII. cap. 3. De Subcutiliis Plinius lib. XXXI. cap. 2. *Conſt.*

p. 207. l. 30. *Cutiliarum ſumbruinarumque*] Male quidam *Succutiliarum*. Ald. Manut. de Quaeſt. per Epiſt. Q. I. Conſule de *lacu Cutilienſi* Merulam Coſmogr. Part. II. lib. IV. cap. XII.

p. 207. l. 31. *Sumbruinarumque*] Adde hic quae habet Lilius Gyraldus Dialogiſmo X. pag. 424. Tom. 2. Facis Critic.

p. 208. l. 10. *Signinum.*] *Signinum vinum* à Signia monte. De eo Plinius lib. XIV. cap. 6. *Conſt.*

p. 208. l. 10. *Signinum*] id eſt, ex *Signia* urbe. Mart. *Potabis liquidum Signina morantia ventrem.* Scal.

p. 208. l. 30. *Radiculae ſuccus*] Videtur hic deceptus, cum cieat vomitum radicula, non teneat; forte quia ῥάφανος duo ſignificat, braſſicam & radiculam. Quo fit, ut vir doctiſſimus alioqui non exercens medicinam male unum ſignificatum pro altero uſurparit. *Scal.*

p. 209. l. 4. *Venit, ſic ſi nauſea eſt.*] *venit, ſic etſi nauſea eſt.* Conſt.

p. 209. l. 20. *Intra dolorem eſt,*] *nihil praeter dolorem affert periculi.* Conſt.

p. 209. l. 28. *Emollitur.*] *emolitur.* Conſt.

p. 209. l. 31. *Sive lenior,*] *ſive levior.* Conſt.

p. 210. l. 6. *Latus ipſum lana ſulphurata,*] *Latus ipſum hapſo lanae ſulphuratae,* Cod. Vide lib. VII. cap. 26. *Conſt.*

p. 211. l. 2. *Excreatur*] *excreetur.* Conſt.

p. 211. l. 27. *Ex quo vehemens & acutus morbus oritur, quem peripneumaticon Graeci vocant.*] Alias legi poteſt, περιπνευμονίαν. *Caeſar.*

p. 211. l. 28. *Quem peripneumonicon*] *quem* περιπνευλονίαν. *Conſt.*

p. 212. l. 2. *Id genus morbi*] Vide Hippocr. VII. Aphor. 11. Aeginet. lib. III. cap. 30. *Conſt.*

p. 212. l. 14. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. 213. l. 9. *Parvum aërem*] *purum aërem.* Conſt.

p. 213.

ſit, quia cum alvum nihil reddere dicat in hoc morbo, (quod falſum eſt, & videtur de colico intelligendum) tamen paulo poſt aſtringentia praeſcribit. Ex quo apparet, medicum non fuiſſe Celſum. Et certe apud Romanos ſervi erant etiam excellentes medici: at Celſus liber homo erat. Apud Graecos Medici erant liberi & magni nominis, ut Ariſtoteles. *Scal.*

p. 220. l. 18. *Univerſus*] *univerſim* i. ἀϑρόως. *Conſt.*

p. 220. l. 21. *Pro portione*] *proportione*. Conſt.

p. 220. l. 31. *Arrodatur & rubeat,*] *arrodantur & rubeant*. Conſt.

p. 221. l. 14. *Tenuioris*] Deeſt *& plenioris*. Conſt.

p. 221. l. 23. *Fit alterutro*] *fit in alterutro*. Conſt.

p. 221. l. 27. *Si utrumlibet*] Supple *malum*, & lege VII. Aphor. 10. Hippocr. *Conſt.*

p. 222. l. 33. *Aquam.*] *aquam offerre*. Conſt.

p. 223. l. 11. *Vehemens inflatio,*] *vehemens fit inflatio*. Conſt.

p. 223. l. 32. *Utendum, qui*] *utendum iis, qui*. Conſt.

p. 224. l. 9. *De Torminibus.*] Dyſenteria (quam, ut Plinius tormina vocat, licet alii ita στρόφως interpretentur) ſpecies quatuor, una proprie, reliquae improprie a ſymptomate dicuntur. Prima eſt δυσεντερία αἱματηρὰ, id eſt, ſanguinolenta: ſecunda ἡπατηρὰ, i. hepatica. Caeteris commune nomen. *Conſt.*

p. 224. l. 18. *Frequens dejiciendi cupiditas*] Galen. προθυμία τȣ͂ ἀποπατεῖν. *Caſaub.*

p. 225. l. 11. *Roſae floris folia*] Notandum, ita uti tribus his loquendi formulis Celſum, ut *roſam* ſemper *roſaceum* appellet; *roſae florem*, quod vulgo *roſas* i. e. *folia floris roſarum* dicimus; *Roſae* denique *folia*, illius *fruticis folia*. Scal.

p. 225. l. 15. *Themiſon muria*] Galen. Methodi lib. XII. cap. 1. *Conſt.*

p. 225. l. 15. *Muria dura quam aſperrima*] *quam aſperrima* gloſſema eſt. Nam *muria dura* idem ſignificat. *Scal.*

p. 225. l. 18. *Diſtringant, & ea quae urinam movent, ſi id conſecuta*] *aſtringant. At ea quae urinam movent, ſi id conſecuta*. Conſt.

p. 225. l. 24. *Quae ipſa quoque aſtringat,*] Ut aqua à ferrario fabro. *Conſt.*

p. 225. l. 25. *Vinum lene, auſterum*] Mirum, qui poſſit *lene* eſſe *auſterum*. Puto autem ita dici mixtum ex utraque, ut dicimus γλυκύπικρον, *amarodulce*. Itaque tollenda virgula. *Scal.*

p. 225. l. 27. *Alia juverunt*] *illa juverunt.* Conſt.

p. 225. l. 34. *Solet purus ſanguis profluere.*] *ſolet, & purus ſanguis interdum profluere.* Conſt.

p. 226. l. 5. *Adverſus ulcera*] *adverſus cancerem*, Vet. Cod. *Conſt.*

p. 226. l. 5. *Minii gleba*,] Alii per minii glebam terram Lemniam intelligunt *Conſt.*

p. 226. l. 6. *Si minus*,] *Sin minus.* Conſt.

p. 226. l. 7. *Datur.*] *indatur.* Conſt.

p. 226. l. 8. *Ulcera inteſtinorum*] V. C. *cancerem inteſtinorum.* Dicit autem *cancerem* veteri declinatione. Alibi conjungit *cancerem* cum *inteſtinorum gangraena.* Unde *dyſenteria* ſaepe *cancer inteſtinorum* ab eo nuncupatur. *Scal.*

p. 126. l. 16. *Inconfectum*] Ἀνατέργαστον, vid. ad Perſium. *Caſaub.*

p. 226. l. 16. *Quicquid aſſumptum eſt, inconfectum protinus reddunt*] Animadverſione digna eſt vox *inconfectus*, quae elegantem hoc loco ſignificationem habet; ſed tamen non debuit in Junckerianum Latinitatis Theatrum cum certis referri; nam nec alibi occurrit, & hic Editiones meae magno conſenſu habent *Imperfectum.* Quae quidem lectio non admodum mihi probatur: attamen eſt hujuſmodi, ut indubitata poſtulantibus negotium exhibere debeat. *Morg.* Omnes quoque meae Editiones habent, *imperfectum.* Quod in Codicibus etiam vidi; non *inconfectum.* Morg. *in Ep.* 11.

p. 226. l. 21. *Et ex verbenis decoctis aqua deſidat*,] *deſidat.* Sic paulo infrà cap. ſequenti, *tum deſidat ſubjecta calida aqua in pelve.* Ergo *deſidat*, ſubaudi, *aeger.* Caeſar.

p. 226. l. 21. *Decoctis aqua*] *decocta in aqua.* Vide lib. IV. cap. 21. *Conſt.*

p. 226. l. 22. *Deſidat*,] Subaudi *aeger.* Sic infrà cap. prox. *Conſt.*

p. 227. l. 17. *Lumbrici*] Ἕλμινθες στρογγύλαι, lumbrici teretes: πλατεῖαι, ſive, ταινίαι, vel κειρίαι, i. lati, taeniae: & ἀσκαρίδες, i. aſcarides, quos praeteriit. *Conſt.*

p. 227. l. 32. *Huc adjiciat*] *Huic adjiciat.* Conſt.

p. 228. l. 1. *Sumat, aut aquae*,] *ſumat, ut aquae*, Conſt.

p. 228. l. 2. *Durae ſic adjectae*,] *durae huic adjectae*, Conſt.

p. 228. l. 17. Τεινεσμὸν] Vide Hippocratem de Morbis exter. Galen in 6. Aphor. lib. VII. Plin. lib. XXXII. cap. 6. & lib. XXVIII. cap. 14. Aëtium lib. IX. cap. 43. Aeginetam lib. III. cap. 41. *Conſt.*

ſit, quia cum alvum nihil reddere dicat in hoc morbo; (quod falſum eſt, & videtur de colico intelligendum) tamen paulo poſt aſtringentia praeſcribit. Ex quo apparet, medicum non fuiſſe Celſum. Et certe apud Romanos ſervi erant etiam excellentes medici: at Celſus liber homo erat. Apud Graecos Medici erant liberi & magni nominis, ut Ariſtoteles. *Scal.*

p. 220. l. 18. *Univerſus*] *univerſim* i. ἀϑρόως. *Conſt.*

p. 220. l. 21. *Pro portione*] *proportione.* Conſt.

p. 220. l. 31. *Arrodatur & rubeat,*] *arrodantur & rubeant.* Conſt.

p. 221. l. 14. *Tenuioris*] Deeſt *& plenioris.* Conſt.

p. 221. l. 23. *Fit alterutro*] *fit in alterutro.* Conſt.

p. 221. l. 27. *Si utrumlibet*] Supple *malum*, & lege VII. Aphor. 10. Hippocr. *Conſt.*

p. 222. l. 33. *Aquam.*] *aquam offerre.* Conſt.

p. 223. l. 11. *Vehemens inflatio,*] *vehemens ſit inflatio.* Conſt.

p. 223. l. 32. *Utendum, qui*] *utendum iis, qui.* Conſt.

p. 224. l. 9. *De Torminibus.*] Dyſenteria (quam, ut Plinius tormina vocat, licet alii ita ςρόφους interpretentur) ſpecies quatuor, una proprie, reliquae improprie a ſymptomate dicuntur. Prima eſt δυσεντερία αἱματηρὰ, id eſt, ſanguinolenta: ſecunda ἡπατηρὰ, i. hepatica. Caeteris commune nomen. *Conſt.*

p. 224. l. 18. *Frequens dejiciendi cupiditas*] Galen. προϑυμία τοῦ ἀποπατεῖν. *Caſaub.*

p. 225. l. 11. *Roſae floris folia*] Notandum, ita uti tribus his loquendi formulis Celſum, ut *roſam* ſemper *roſaceum* appellet; *roſae florem*, quod vulgo *roſas* i. e. *folia floris roſarum* dicimus; *Roſae* denique *folia*, illius *fruticis folia.* Scal.

p. 225. l. 15. *Themiſon muria*] Galen. Methodi lib. XII. cap. 1. *Conſt.*

p. 225. l. 15. *Muria dura quam aſperrima*] *quam aſperrima* gloſſema eſt. Nam *muria dura* idem ſignificat. *Scal.*

p. 225. l. 18. *Diſtringant, & ea quae urinam movent, ſi id conſecuta*] *aſtringant. At ea quae urinam movent, ſi id conſecuta.* Conſt.

p. 225. l. 24. *Quae ipſa quoque aſtringat,*] Ut aqua à ferrario fabro. *Conſt.*

p. 225. l. 25. *Vinum lene, auſterum*] Mirum, qui poſſit *lene* eſſe *auſterum.* Puto autem ita dici mixtum ex utraque, ut dicimus γλυκύπικρον, *amarodulce.* Itaque tollenda virgula. *Scal.*

p. 225.

p. 225. l. 27. *Alia juverunt*] *illa juverunt.* Conſt.

p. 225. l. 34. *Solet purus ſanguis profluere.*] *ſolet, & purus ſanguis interdum profluere.* Conſt.

p. 226. l. 5. *Adverſus ulcera*] *adverſus cancerem*, Vet. Cod. *Conſt.*

p. 226. l. 5. *Minii gleba*,] Alii per minii glebam terram Lemniam intelligunt *Conſt.*

p. 226. l. 6. *Si minus*,] *Sin minus.* Conſt.

p. 226. l. 7. *Datur.*] *indatur.* Conſt.

p. 226. l. 8. *Ulcera inteſtinorum*] V. C. *cancerem inteſtinorum.* Dicit autem *cancerem* veteri declinatione. Alibi conjungit *cancerem* cum *inteſtinorum gangraena.* Unde *dyſenteria* ſaepe *cancer inteſtinorum* ab eo nuncupatur. *Scal.*

p. 126. l. 16. *Inconfectum*] Ἀνατέγγασιν, vid. ad Perſium. *Caſaub.*

p. 226. l. 16. *Quicquid aſſumptum eſt, inconfectum protinus reddunt*] Animadverſione digna eſt vox *inconfectus*, quae elegantem hoc loco ſignificationem habet; ſed tamen non debuit in Junckerianum Latinitatis Theatrum cum certis referri; nam nec alibi occurrit, & hic Editiones meae magno conſenſu habent *Imperfectum.* Quae quidem lectio non admodum mihi probatur: attamen eſt hujuſmodi, ut indubitata poſtulantibus negotium exhibere debeat. *Morg.* Omnes quoque meae Editiones habent, *imperfectum.* Quod in Codicibus etiam vidi; non *inconfectum.* Morg. *in Ep.* 11.

p. 226. l. 21. *Et ex verbenis decoctis aqua deſidat*,] *deſidat.* Sic paulo infrà cap. ſequenti, *tum deſidat ſubjecta calida aqua in pelve.* Ergo *deſidat*, ſubaudi, *aeger.* Caeſar.

p. 226. l. 21. *Decoctis aqua*] *decocta in aqua.* Vide lib. IV. cap. 21. *Conſt.*

p. 226. l. 22. *Deſidat*,] Subaudi *aeger.* Sic infrà cap. prox. *Conſt.*

p. 227. l. 17. *Lumbrici*] Ἕλμινθες ϛρογγύλαι, lumbrici teretes: πλατεῖαι, ſive, ταινίαι, vel κειρίαι, i. lati, taeniae: & ἀσκαρίδες, i. aſcarides, quos praeteriit. *Conſt.*

p. 227. l. 32. *Huc adjiciat*] *Huic adjiciat.* Conſt.

p. 228. l. 1. *Sumat, aut aquae*,] *ſumat, ut aquae*, Conſt.

p. 228. l. 2. *Durae ſic adjectae*,] *durae huic adjectae*, Conſt.

p. 228. l. 17. Τεινεσμὸν] Vide Hippocratem de Morbis exter. Galen in 6. Aphor. lib. VII. Plin. lib. XXXII. cap. 6. & lib. XXVIII. cap. 14. Aëtium lib. IX. cap. 43. Aeginetam lib. III. cap. 41. *Conſt.*

p. 228. l. 17. Τηνεσμὸν] Melius per τεῖ τεινεσμὸν, quod a quo deſcendat, ignoro. *Scal.*

p. 228. l. 23. *Nuciſque ſimilia,*] *mucciſque ſimilia.* Conſt.

p. 228. l. 26. *Coacta*,] *cocta* vel *concocta.* Conſt.

p. 228. l. 28 *Ipſum manu nutrire*,] *ipſam anum nutrire*, i. fovere. *Conſt.*

p. 228. l. 31. *Emplaſtrum id*] *Haec emplaſtrus* in feminino genere veteres dicebant. *Scal.*

p. 228. l. 32. *Et ita*] *& intus.* Conſt.

p. 229. l. 1. *Eadem verbenae*] *eaedem verbenae.* Conſt.

p. 229. l. 4. *Leve*] *lene.* Conſt.

p. 229. l. 5. *Egelida*] χλιαρὸν. *Caſaub.*

p. 229. l. 6. *Qualem ad tormina*] *qualem torminibus.* Conſt.

p. 229. l. 10. *Levior etiam dum recens dejectio*] Διάῤῥοια, ventris fluor, ſive alvi profluvium. *Conſt.*

p. 229. l. 32. *Non multum meraco*] *non multo meraco.* Conſt.

p. 230. l. 16. *Quenque*] Recte. Non, ut male alii ſolent, *quemque.* Nam m ante c & q nunquam ſcribere oportet. *Scal.*

p. 230. l. 23. *Ungi*] Inepte *ungi oleo* diceretur. Nam *ungi* ſemper cum oleo intelligitur. *Scal.*

p. 231. lin. 2. *Myrrhapia*,] *Myrrhapia* Plinius ab odore dicta eſſe dicit. lib. 15. cap. 15. *Caeſar.*

p. 231. l. 2. *Myrrhapia*,] Quidam *melappia* legunt. Dienſes Allobroges *Melappi* adhuc dicunt. *Conſt.*

p. 231. l. 17. *Quandoque*] *quandocunque.* Conſt.

p. 231. l. 19. *Membranas*, *quae inter ea fuerunt*] Membranae illae Cici dicuntur Varroni. *Scal.*

p. 231. l. 28. *Pipere: eſt quid ex his edendum*, *eſt pulticula*] *Pipere*, *quod ab his edendum eſt: pulticula.* Conſt.

p. 231. l. 31. *Malo corio*] *malicorio.* Conſt.

p. 232. l. 20. *Ex vulva quoque feminis vehemens malum*] Ὑστερικὴ πνὶξ, vulvae ſtrangulatus, ſuffocatio uteri. *Conſt.*

p. 232. l. 26. *Nec nervi diſtenduntur*,] Hoc interdum. *Conſt.*

p. 232. l. 27. *Sapor tantum eſt*,] Καταφορά, non ſemper. *Conſt.*

p. 233. l. 11. *Circumcidendum vinum eſt in totum annum*] Cicero IV. de Finib. *Circumcidendae ſunt omnes voluptates.* Metaphora eſt a putatoribus vinearum. Vide p. 240. l. 28. *Scal.*

p. 234. l. 1. Minime dubito, quin in Libri IV. Cap. XX. quod eſt *de Vulvae*, hoc eſt, de uteri *morbo*, temere a librariis contruſa eſſent, quae in illius calce legantur de nimia uri-

nae

nae profuſione, quaſi vero hoc mali viros nunquam, ſed mulieres tantum corriperet, ut propterea inter peculiares earum morbos, ita praeſertim, nulla ſcilicet de viris mentione facta, a Celſo referri potuiſſet. Accipe nunc quid ex hoc codice didicerim; intelliges enim, non ſolum conjecturam illam meam (quod levius eſt) veram fuiſſe, ſed hoc inſuper, quod graviſſimum & inexſpectatum omnino eſt, in his Celſi Libris, quos nemo, (quod ſciam) non integerrimos unquam putavit, unum aut alterum caput deeſſe. Igitur in eo, quod diximus, capite, ubi Lindenii & Almeloveenii editiones haec habent (pag. 234. lin. 1.) *Si maligna purgatio eſt, ſubjicienda ſunt * coercentia. Id faciunt etiam albae violae, nigrum &c.* Codex poſt illa verba, *ſubjicienda ſunt*: non modo ingentem habet lacunam quidquid reliqui eſt in ea pagina obtinentem, & in proximae demum paginae initio, *coeuntia id faciunt etiam albae olivae: & nigrum &c.* Sed contra eam lacunam eadem manu in ora ſcriptum eſt: *Deſunt in vetuſtiſſimo exemplari duo folia.* Hic ex me quaeres, in iis duobus foliis quid ſcriptum à Celſo fuiſſe exiſtimem. Ego vero etſi nequaquam dubitarem, quin abſoluto primum, quem inſtituerat, ſermone de morbis, qui cum ad uterum ſpectent, ſunt mulierum peculiares, tum ad eos tractandos veniſſet, quos ad proximas, ſed utrique ſexui communes partes, & nominatim veſicam referret, de cujus videlicet doloribus omnes, quantum memini, editiones, iis duntaxat, quas Lindenius & Almeloveenius procurarunt, exceptis, hic ipſum exhibent ante loquentem, quam de nimia urinae profuſione verba faciat; etſi, inquam, haec conjectura aſſequerer; tamen hujus ipſius Codicis adjumento comperi, quae eſſent hic a Celſo reapſe tractata. Cum enim libris ſingulis ſingulos peculiares Indices praeponi animadvertiſſem, capitum argumenta ex ordine commonſtrantes, ſubiit eum conſulere, qui libro huic quarto praefixus eſt, ſi forte in ea parte integer eſſet, quae pars in libro deſideratur, Haec igitur, quam quidem ex minime interrupta numerorum ſerie integerrimam judicavi, ad hunc modum ſe habet.

CX. *Vulva exulcerata eſt.*
CXI. *De veſica.*
CXII. *De Calculis in veſica.*
CXIII. *In omni dolore veſicae.*

Quae cum ita ſint, cumque numerus CX. in ora codicis eo in loco adſcribatur, ut reſpondeat illis verbis (apud Almeloveenium pag. 233. lin. 26.) *Si vero vulva*

exulcerata eſt; numerus autem CXIII. contra haec ferme ſcriptus ſit (p. 234. l. 7.) *praeter haec in omnibus Veſicae doloribus* (*veſicae* enim in Codice legitur; non, ut apud Almeloveenium, *vulvae*) hinc praeclare, quot, & quae deſiderentur, intelligis, in eo loco, in quo aut nihil, aut unum, vel pauca certe verba deeſſe, Viri Exercitatiſſimi, atque Doctiſſimi exiſtimabant. Is enim, qui primus Celſum formis deſcripſit, Nicolaus, & Lucas Ant. Junta ſic ediderunt: *ſubjicienda ſunt coeuntia*; Joannes autem Caeſarius, Gulielmus Pantinus, Henricus Stephanus, & Balduinus Ronſſeus: *Subjicienda ſunt coercentia.* Vix Manutii in utraque editione, interjecta ad hunc modum lacuna, propoſuerunt:

Subjicienda ſunt
coeuntia.

Quae lacuna ſic contracta deinde fuit a Roberto Conſtantino, ut non aliquot, ſed unum fere verbum deſiderari, oſtenderet, hoc videlicet modo: *Subjicienda ſunt* * ——— *coercentia*, praeſertim cum haec in libri margine appoſuerit * *menſes evocantia*, quaſi ita nihil deeſſe, crederet, poſtremumque verbum *coeuntia*, ab aliis in *coercentia*, ab ipſo in *evocantia*, mutatum, ad ſermonem de uteri vitiis pertineret, quod reapſe ad caput pertinet vel de veſicae doloribus, vel de calculis in veſica, enatisque inde noxis per medicamenta videlicet, ac victus rationem & frequentiora Chirurgiae auxilia oppugnandis: nam quae curatio aut iis, à quibus urina non redditur, aut calculoſis, *cum aliter*, ut Celſus ipſe ait, *ſuccurri non poteſt*, a Chirurgo adhibenda ſit, libro docet 7. capite 26. *Morg. in Epiſt.* 11.

Longe autem lacuna ea in Veneto Codice major eſt. Nam inter illa: *Si maligna purgatio eſt*; *ſubjicienda ſunt*, atque haec: *coeuntia. Id faciunt &c.* Quae nimirum verba tot Editiones conjunxere, albae grandes paginae relictae ſunt quatuor cum dimidio. Et ne quis caſu intermiſſas putet, hic quoque in margine eadem, qua caetera, manu ſcriptum eſt: *Deſunt in vetuſtiſſimo exemplari duo folia;* Indicis autem huic libro praepoſiti, quae pars lacunae reſpondet, ac iis, quae proxime antecedunt & conſequuntur, ita nimirum ſe habet.

CII. *Vola* legendum *Vulva* vel *Volva*) *exulcerata eſt.*
CIII. *De Veſica.*
CIV. *De Calculis in Veſica.*
CV. *In omni dolore Veſicae. Morg. in Epiſt.* III.

p. 234. l. 2. *Sunt coërcentia.*] *menſes evocantia.* Conſt.

p. 234.

p. 234. l. 7. *Omnibus veſicae*] *omnibus vulvae*. Conſt.

p. 234. l. 8. *Odoribus*] ἀρώματα intellige. *Conſt.*

p. 234. l. 8. Ad illa verba: *id faciunt etiam albae violae*, haec Almelov. adnotavit: *Mercurialis Variar. Lect. L.* 1. *c.* 3. *videtur* olivas *legiſſe*. Illud tantummodo minus placet, quod haec ita adnotet, quaſi vero praeter Mercurialem nemo omnium id legiſſet; cum ego contra in nullo adhuc libro: *albae violae*, ſed in omnibus invenerim: *albae olivae*: quae, quoniam, ut ibi oſtendit Mercurialis meus, tum ex ipſarum natura, tum ex Medicorum auctoritate; aſtringendo utiles ſunt; ſane hic videntur convenire, ubi & *gummi*, & *paſſum* laudantur, quocum videlicet Celſus ipſe *olivas albas* in eo capite conjunxit, in quo ea, quae alvum adſtringunt, propoſuit. *Morg.*

p. 234. l. 16. *At cum urina*] Diabetes, διαβήτης vel ὕδερος εἰς ἀμίδα, διάῤῥοια εἰς οὖρα, διψακός. *Conſt.*

p. 234. l. 29. *Teneris*,] *tenuibus*. Conſt.

p. 235. l. 4. *Nimia profuſio ſeminis*,] Gonorrhoea, γονόῤῥοια. *Conſt.*

p. 235. l. 6. *Profuſio ſeminis*] Notandum, la piſſechaude ex lue venerea falſo vocari γονόῤῥοιαν. Neque enim ſemen emittitur, ſed pus aut aquoſa quaedam. Ea vero me auctore vocari poſſet fiſtula. Locus inflammationis ſunt παραστάται, qui proprie ſunt, quas Latini Antas portarum dicunt, id eſt, les chaſſis d'une porte. *Scal.*

p. 235. l. 18. *Nuclei pini*] Omne medium nucleus erat veteribus. Celſus, quem dixi, aliquoties ſimiliter frequentaverat: at hodie *trunculi* reperies corrupte: *Internuculi* vero ſive *nuclei* germanum eſſe, meliorum aliquando codicum opera monſtraſſe ſperabo. *Pontan. ad Macrob. Saturn.* 11, 14.

p. 235. l. 18. *Neque alienum eſt*, *&c.*] Nempe igitur Celſus in nimia ſeminis profuſione (de hac enim agit in eo capite) rutam, quam caeteri laudarunt Medici, ipſe improbaverit? Vi enim ſua; in ſcholiis inquit Almeloveenius; nimium extinguere ſemen poſſet. At quanto veriſimiliora ſcripſiſſet, ſi indicata plerorumque librorum ſcriptura: *praecipueque ex aceto rutam vitare*, *etiam* (alii habent: &) *ne ſupinus obdormiat;* Lectores monuiſſet, paulo aliter duntaxat interpungendo & Librarios potuiſſe hunc locum corrumpere, & nos poſſe reſtituere, ſi videlicet (quod factum eſſe, nuper vidi etiam in Conſtantini editione, & ad eundem fere modum in Ronſiei enarratione) ſcribamus: *Neque alienum eſt . . . Cataplaſmata imo ventri*

 ingui-

inguinibuſque circumdare, praecipueque ex aceto rutam: vitare etiam, ne ſupinus obdormiat. Morg.

p. 235. l. 23. *Vitare autem oportet rutam, &c.*] Duo hic praecipit extrema cavenda Celſus, primum ne nimium extinguentibus ſemen utatur medicamentis, inter quae refertur ruta; dein ne ſupinus dormiat, qui ſitus ſeminis fluxum augere ſolet. Ettmuller de ſeminis retentione laeſa. An autem *ruta*, *mentha & aliae plantae calidae venerem adaugeant*, *hebetent*, *atque extinguere valeant* jucundiſſime inquirit Gaſpar. a Reies; Quaeſt. XLIV. Camp. Elyſ. Jucund. Quaeſt. pag. 309.

p. 235. l. 28. *Initium a coxis faciam*] Ἰσχιὰς, iſchiadicus morbus. *Conſt.*

p. 236. l. 1. *Illas*] *alias.* Conſt.

p. 236. l. 15. *Sale calido & humido*] Parandi modus lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 236. l. 20. *Tribus aut quatuor locis*] VI. Aph. ult. & lib. de morbis exter. *Conſt.*

p. 236. l. 25. *Dirigantur.*] *digerantur*, Vet. *Conſt.*

p. 236. l. 32. *Per haec opitulantur,*] *per haec opitulamur.* Conſt.

p. 237. l. 14. *In manibus pedibuſque articulorum vitia*] Podagra, Chiragra. *Conſt.*

p. 237. l. 17. *Caſtratos, vel pueros ante feminae coitum, vel mulieres,*] VI. Aph. 24. 29. 30. *Conſt.*

p. 237. l. 22. *Valetudinem totam*] *valetudinem bonam.* Conſt.

p. 237. l. 24. *Aſinino lotio*] *aſinino lacte.* Conſt.

p. 237. l. 26. *Quidam* (podagrici, Chiragricive) *cum toto anno a vino, mulſo, venere, ſibi temperaſſent, ſecuritatem totius vitae conſecuti ſunt. Idque utique poſt primum dolorem ſervandum eſt, etiamſi quievit. Quod ſi jam conſuetudo ejus facta eſt, poteſt quidem aliquis eſſe ſecurior his temporibus, quibus dolor ſe remiſit: majorem vero curam adhibere debent hi, quibus id revertitur; quod fere vere autumnove fieri ſolet.* Quanam, quaeſo, ratione poſtrema haec accipiemus? Num *hi*, *quibus id revertitur*, ii ſunt, quibus dolor reverti ſolet? At quid attinebat his majorem curam imperare, quaſi ille aliquis, quem ſecuriorem eſſe juſſit, non pariter ex iis eſſet, quibus conſuevit reverti dolor? Certe de utriſque dicit: *Si jam conſuetudo ejus facta eſt.* Num igitur *hi*, *quibus id revertitur*, erunt ii, quos jam nunc revertens dolor reapſe invadit? At multo minus id attinebat monere; nam quis, reapſe invadente dolore, majorem neſcit curam eſſe adhibendam? Quid ergo eſt? Una ego literula omiſſa has

has tantas huic loco offuſas tenebras eſſe, puto. Si enim legamus non *hi*, ſed *his*, aut etiam (nam *ii* lego in vetuſtimo libro ab Nicolao typis deſcripto, quem porro ſecutus eſt Junta) *iis*, *quibus id revertitur*; perſpicua profecto, & Celſo digna, & cum ſuperioribus, ac conſequentibus verbis apta, & cohaerens exſiſtit ſententia, haec videlicet: Quibus dolor primus deceſſit, ii ſibi diu, atque omnino temperent, neceſſe eſt, ut ne amplius revertatur. Quibus autem ſaepius dolor reverſus eſt, eorum aliquis minus quidem ſibi temperet, licet his anni temporibus, quibus dolore ſolutus eſſe conſuevit; at contra iis temporibus, quibus ſolet redire; id eſt, vere ut plurimum, atque autumno, iis, inquam, temporibus, ſibi podagrici omnes magis temperent, neceſſe eſt: nimirum quia, niſi majori temperantia conſueto morbo occurratur, majus tunc periculum eſt, ne redeat. *Morg*

p. 238. l. 3 *Quod ferè vere autumnove fieri ſolet.*] Hippocr. VI. Aph. 55. *Conſt.*

p. 238. l. 29. *Rectèque in aqua*] Hipp. VI. Aph. 25. *Conſt.*

p. 239. l. 15. *Quod ſi nihil ſuperimponi patitur*,] Nempe aeger. *Conſt.*

p. 239. l. 24. *Aliave verbena ex reprimentibus*] *Verbena, aliave ex reprimentibus.* Conſt.

p. 239. l. 33. *Ex quo in Aſia lapidi Aſio gratia eſt.*] De lapide Aſio, quod gratia illi ſit adverſus podagram, quod hic Celſus dicit, meminit & Dioſ. κατασκευάζονται δὲ καὶ πύελοι ἐκ τοῦ λίθου, εἰς ἃς οἱ ποδαγρικοὶ τοὺς πόδας ἐντιθέντες ὠφελοῦνται. *Caeſar.*

p. 439. l. 33. *Ex quo in Aſia lapidi Aſio gratia eſt*] Leg. ex veteri Codice. *Ex quo in Aſſo ſepulcra faciunt* Et lapidi Aſio gratia eſt ad juvandum. Lege Dioſcorid. & Galen. in ſimpl. Plin. lib. XXXVI. cap. 17. *Aſſius lapis* eſt ſarcophagus. *Aſius* diverſus quibuſdam. *Conſt.*

p. 240. l. 2. *Intra dies quadraginta*] VI. Aphor. 49. *Conſt.*

p. 240. l. 21. *Quis invaleſcit*,] *mox convaleſcit.* Conſt.

p. 240. l. 27. *Quantum juvat*] Gloſſema. *Scal.*

p. 241. l. 5. *In* In MS. haec adſcribuntur: *Artium Aurelii Cornelii Celſi liber* IX. *idem Medicinae liber* IV. *explicit feliciter.* Morg.

p. 241. l. 10. *Eam medicinae partem*,] φαρμακευτικήν. *Conſt.*

p. 241. l. 17. *Herophilus, deductique ab eo viri*] Convenit cum Graeca loquendi ratione καὶ οἱ ἀπ' αὐτοῦ. *Caſaub.*

p. 241. l. 30. *Innexae*] *connexae*. Alii *annexae*. Conſt.

p. 242. l. 16. *Sanguinem ſupprimunt.*] Ἴσχαιμα, ut ſunt ἰσχαιμωτικά, adſtringentia, ubi aperta vaſa, glutinantia cùm rupta, σαρκωτικά cùm exeſa. *Conſt.*

p. 242. l. 22. *Creta vel cimolia vel figuralis*,] Vel *ſigillaris*. Caeſar.

p. 242. l. 23. *Figuralis*,] Alii *ſigillaris*, quae *anularia* & *argentaria* Plinio. Non diſplicet *figuralis*, quae vulgaris eſt, & ἴσχαιμος, quia emplaſtica. De figulari Plinius lib. XIV. cap. 26. *Conſt.*

p. 242. l. 24. *Vinum*,] Sanè ſi auſterum. *Conſt.*

p. 242. l. 24. *Melinum*,] Foſſile coloris albi, dictum à Melo inſula, ex qua & praeſtans alumen. *Conſt.*

p. 242. l. 29. *Quae vulnus glutinent.*] Κολλητικά etiam συμφυτικά dicta, & interdum ἔναιμα καὶ τραυματικά *Conſt.*

p. 242. l. 31. *Acanthinum pſyllium*,] Scribo diſtinctè, *acanthinum*, *pſyllium*. Vocat verò Arabicum gummi acanthinum, quia praeſtantiſſimum gummi ex Aegyptia ſpina colligitur, quae Ἄκανθα Αἰγυπτία ἢ Ἀραβική, & ſimpliciter per antonomaſiam ἄκανθα Theophraſto, ut & Latinè *gummi*, quod Alexandrinum & Thebaicum vocat Scribonius Largus, κόμμι σκόληκος τὸ λευκὸν Aëtius. *Conſt.*

p. 242. l. 33. *Acanthinum*] Intelligitur *ſpina Aegyptia*, ἄκανθα Αἰγυπτία. *Scal.*

p. 243. l. 12. *Quae concoquant & moveant pus.*] Πεπτικά καὶ διαπυητικά. *Conſt.*

p. 243. l. 21. *Quod ςόμα Graecè dicitur*,] Ἀναςομωτικά, quibus contraria ςεγνωτικά. Itaque lego, *quae ἀναςομωτικὰ Graecè dicuntur*. Conſt.

p. 243. l. 29. *Quae purgent.*] Καθαρτικά. *Conſt.*

p. 244. l. 2. *Sed validior eſt ſquama*] *ſed validior eſt ſandarachae*, *ſquama*. Conſt.

p. 244. l. 8. *Sed valentius*] *ſed hoc valentius*. Conſt.

p. 244. l. 12. *Ubique validior eſt*, *fel*,] *Utique* Vetus habet, *& fel taurinum*. Conſt.

p. 244. l. 21. *Quae rodant.*] Δακτικά, ut omnia acria, amara, ſalſa, acerba. *Conſt.*

p. 244. l. 27. *Terebinthina humida*,] *terebinthina liquida*. Conſt.

p. 244. l. 32. *Saepius faſcia circuire debet*] Galli dicimus: *faire pluſieurs tours*. p. 533. l. 8. *Caſaub.*

p. 245. l. 2. *Fel*,] Leg. *ſal*. Conſt.

p. 245. l. 3. *Oleumque earum*,] Bis repetitur. Itaque legunt, *ut oleumque*. Σταλτικά quaedam & πυκνωτικά, quae molem

molem reprimunt, inter ea, quae καταιρετικὰ ſunt, impropriè conturbavit. *Conſt.*

p. 245. l. 9. *Cinis Cyprius*] Non Cypri arboris, ſed arundinis Cypriae, quae *donax* vocatur. *Conſt.*

p. 245. l. 14. *Lactucae marinae*,] Τιθύμαλος, herba lactaria, Latinè *lactuca caprina* Plinio. *Eſula* aliis: cujus ſpecies eſt tithymalus paralius, ſive tithymalis, i. lactuca marina; quam & Plinius *tithymalum marinum* vocat. *Conſt.*

p. 245. l. 18. *Sciſſilis*,] Lapis ſciſſilis (qui è lapide chalcite) concretum alumen, συπτηρία σχιστός. *Conſt.*

p. 245. l. 19. *Acetum.*] *Acetum* bis miſcuit, ut ſuperiori cap. bis *oleum.* Conſt.

p. 245. l. 30. *Corallium*,] Καυστικὰ complectitur hoc cenſu, i. ἐσχαρωτικὰ, καθαιρετικὰ, & σηπτικά. Sed *corallium* nemo (arbitror) unquam prodidit ejus eſſe facultatis, & experientia reclamat. *Conſt.*

p. 246. l. 7. *Et id, quo magis coctum.*] Legitur, *& id quoque magis coctum.* Conſt.

p. 246. l. 15. *Quae diſcutiant ea*, [Διαφορητικὰ καὶ ἀραιωτικά. *Conſt.*

p. 246. l. 31. *Sordes ex gymnaſio*] Γλοιὸν intelligit. *Caſaub.*

p. 247. l. 2. *Quae evocent & educant.*] Ἐπισπαστικὰ, ἑλκτικὰ ſive ἐξιπωτικά, quae agunt calore inſito, aut aſcititio ut ex putredine: vel trahunt à proprietate occulta, i. à tota ſubſt. *Conſt.*

p. 247. l. 11. *Levent.*] *laevent.* Conſt.

p. 247. l. 12. *Levat*] *laevat.* Conſt.

p. 247. l. 16. *Quae carnem nutriant*,] Σαρκωτικά. *Conſt.*

p. 247. l. 18. *Ochra, actice*,] Legend. *ochra Attice*, ut lib. v. in malag. Alii *Atticum* (vel potius *aceton*, id ἀκητὸν ut apud Plinium legi debet, non *acaeton*) *mel*, aut *ericaeum.* *Acanthicae*, & *aſteriſco* nullus hic locus, ne quis fruſtra ſe torqueat in antiquis ſcriptis recta depravando. *Aſteriace*, i. After Samiae terrae ſpecies, Plin. *Conſt.*

p. 247. l. 21. *Quae molliant.*] Μαλακτικὰ, quibus admiſcet πεπτικά. *Conſt.*

p. 247. l. 28. *Stibi*,] *ſtimmi*, vel *ſtibium.* Conſt.

p. 248. l. 5. *Quae cutem purgent.*] Ῥυπτικά, ut quae poros purgant ἐμφρακτικὰ, ἐκκαθαρτικά. *Conſt.*

p. 248. l. 15. *Quae ex his*] *quaeque ex his.* Conſt.

p. 248. l. 16. *Ullus*] *unus.* Conſt.

p. 248. l. 17. *Ex ſimplicibus*] *ex ſimilibus.* Conſt.

p. 248. l. 19. *Ita cùm*] *itaque cùm.* Conſt.

p. 248. l. 32. *Etiam parvis*] *etiam paucis.* Conſt.

p. 249. l. 2. *Pondus denariorum*] Denarius latinorum eſt Atticorum drachma. Nam quemadmodum drachma apud Graecos dividitur in ſex ὀβόλους, ita & denarius apud Latinos in ſex uncias. Drachma autem valebat Regale unum cum dimidio. *Scal.*

p. 249. l. 2. *In uncia pondus &c.*] Multi ſunt, qui de ponderibus & menſuris medicis ſcripſere, quorum indiculus exſtat apud Merklinum in Lindano Renovato. Omnium tamen, ſi Celſum ſpectamus, optimus eſt Joan. Rhodius, cujus diſſertationem *de ponderibus & menſuris veterum, inprimis Corn. Celſi*, edidit Th. Bartholinus Hafniae 1672. quam huic noſtrae editioni ſubjungere ipſa vetat craſſities. Ad pleniorem vero ponderum notarum in Celſo occurrentium notitiam J. Manardi epiſtolam, quae eſt IV. lib. XVIII. adjicere conſultum duximus.

J. MANARDUS

J. PAULO CASTILIONO

S. D.

„ Alexandrum Capelinum, licet antea magna mihi familiaritate conjunctum, tua etiam cauſa benigniſſime excepi, quantumque pro tempore valui, ſaluti hominis conſului: vix enim duobus diebus apud nos fuit. Ex eo poteris de mea valetudine intelligere. De Celſi vero characteribus quid ſentiam, breviter ſubſcribam. p. pondo intelligo. X vel * denarium, ſeptimam videlicet (ut ipſemet ſeipſum declarat) unciae partem. Per notas, quae ſequuntur, denariorum numerum accipio. Atque ut haec exempla reddantur clariora, ubi in primo malagmate lib. v. legitur, *Aeruginis raſae & thuris ſingulorum* p. XII. intelligo accipiendos ſingulorum, aeruginis ſcilicet, & thuris binos denarios. Cerae vero & ſquamae VIII. ſubdit enim XVIII. ſicubi vero in antiquioribus exemplaribus, jam diu videlicet excuſis, ſcribuntur duo χ ut in malagmate ſequente ad jecur dolens, per primum intelligo pondus denarii: per ſecundum, denariorum numerum, ut accipiamus *lachrymae balſami denarios duos & viginti, & coſti cum reliquis, quae ſequuntur, ſexdecim.* Simili modo in Andreae malagmate ubi ſcribitur p. XXX. intelligendum pondus viginti denariorum. Idem in ſimilibus intelligendum, ita tamen,

„ ut

,, ut ſciamus per p. non ſemper ſimpliciter pondus acci-
,, piendum, ſed interpretandum pondo, hoc eſt, libram:
,, ut in Moſci malagmate, ubi ſcribitur p. 11. ego duas
,, libras intelligo: niſi forte in exemplari nota deſit dena-
,, rii, ut ſcilicet ſit legendum p. XII. tunc enim duos dena-
,, rios intelligeremus. Ubi vero p. 12. octavam partem
,, librae: vel ſi χ deſit, octavam partem denarii: & pro
,, triente, tertiam librae partem. Legitur & quandoque
,, apud eundem Celſum p. ſextantem, ubi ego intelligo
,, ſextam librae partem, binas videlicet uncias: ſicut &
,, per beſſem, octo uncias. Haec habui, alioqui in pro-
,, fitendi munere occupatus: quae de ponderibus Celſi ſcri-
,, berem. Si quid vero adhuc in his deſideraveris, mihi
,, per literas ſignificato. Vale. Ex Ferraria, XII. Kalend.
,, Decemb. M. D. XXXIII

Ad caeterea vero quae in Celſo occurrunt intelligenda faciunt Sorani Epheſii verba, quae ſubjungere idcirco voluimus Cap. XXIII. & Praefatio Plinii de Re Medica.

p. 249. l. 8. *Paulo plus dimidio ſcripulo*] Vel *ſcrupulo.* Caeſar.

p. 249. l. 11. *Paſtillique* (*quos τροχίσκους Graeci vocant*)] Τροχίσκους vel τροχίσμους. *Caeſar.*

p. 250. l. 7. *Aut cerato*] Leg. *ut cerato*, ſic enim ſaepe emplaſtra ceratis emolliuntur, ut 517, 24. nec emplaſtra, ſed & aliud, ut *cervicem liquido cerato molliri* dicit, p. 250, 12. *Caſaub.*

p. 250. l. 15. *Refrigerare poteſt*,] *refrigerare poſſit*, Vetus. *Conſt.*

p. 250. l. 25. *Malagma ad materiam extrahendam.*] Ἐπισπαστικὸν μάλαγμα. Conſt.

p. 251. l. 1. P. VI.] P. VII. *Conſt.*

p. 251. l. 15. *Tum eo miſcentur.*] Haec addititia. *Conſt.*

p. 251. l. 18. Βάλανον] μυροβάλανον. Vide lib. IV. cap. 9. *Conſt.*

p. 251. l. 26. *Conſumat.*] *abſumat* in Manuſcript. *Conſt.*

p. 252. l. 2. *Cachryos acetabulo*,] Poteſt etiam legi *cancbryos.* Caeſar.

p. 252. l. 2. P. IIII.] P. II. *Conſt.*

p. 252. l. 10. *Renibus ſicci*,] *renibus*, *viſci.* Conſt.

p. 252. l. 28. *Ammoniaci*, *thymiamatis*,] Conjunge *ammoniacum thymiama*, i. gutta Latinè, gummi Ammoniacum, τὸ ἀμμονιακὸν θυμίαμα, cujus planta ferulacea ἀγάσυλλις Dioſcor. qui ſpecies duas θραῦμα & φύραμα tradit. *Conſt.*

p. 252. l. 28. *Ammoniaci thymiamatis*] Νάρκαφθον Dioſcorides dicit. Arabes Tigname. Νάρκαφθα vel Νάρκαφθον verba

verba ſunt peregrina. Caeterum ſemper Dioſcorides conjungit haec duo verba, *ammoniacum*, *thymiama*. ut ab ammoniaco ſale diſtinguat. Quae ſi hic conjungenda ſunt, habetis exemplum p. 253. l. 17. Sin minus, thymiama erit Νάρκαφθα. *Scal.*

p. 253. l. 9. *Polyarchum*] Vide Caelium Aurelianum lib. II. Curat. Acut. cap. 24. ubi malagma Polyarchium vocat. *Conſt.*

p. 253. l. 11. *Thuris*, *fuliginis*,] Legito conjunctim, *thuris fuliginis*. Conſt.

p. 253. l. 19. P. III. *.] Ad pondera iſta emendanda conſulendi eſſent veteres codices: quod ubi apud Vitruvium factum eſt, jam nullus dubitationi locus relinquitur. Caeterum *denarius* adjectivum eſt, ita ut ſemper *nummus* intelligendus veniat. *Scal.*

p. 253. l. 24. *Thuris fuliginis*] *thuris pollinis*. Conſt.

p. 253. l. 24. *Ammoniaci*, *thymiamatis*] Lege ſine diſtinctione. Vide ſuprà. *Conſt.*

p. 253. l. 29. *Sub auctore Medo*] Forte legendum *Medio;* Plinius enim N. H. cap. IV. lib. XX. Medium quendam producit. Galenus adverſus Eraſiſtrataeos cap. 2. pag. 409. Tom. X Ed. Chart.) Medium quoque citat, quo tamen loco legendum Μηδίας putat Menagius ad Diogen. Laërtium pag. 129. B. qui, an idem ſint, an diverſi, hactenus expoſitum non eſt. Nos nihil certi ſtatuere poſſumus, expectantes avide Medicorum hiſtoriam à viris clariſſimis Menagio & Meibomio pollicitam, qui nodum hunc forte ſint ſoluturi.

p. 254. l. 13. *Lactucae marinae*] Vide lib. V. cap. 7. *Conſt.*

p. 254. l. 18. *Aridae*, *aceti*,] *aridae aceti*. Vide Plinium lib. XXIII. cap. 2. *Conſt.*

p. 254. l. 21. P. VIII.] P. V. *Conſt.*

p. 254. l. 24. *Viſci*, *felini ſtercoris*,] *viſci ſeminis*, *ſtercoris*. Sic in meo Codice. Nihil mutandum cenſeo. *Conſt.*

p. 254. l. 25. *Felini ſtercoris*,] Legendum fortaſſe vel *caprini*, vel *bovilli* ex Galeno de ſtrumis. *Caeſar.*

p. 255. l. 9. *Carcinodas*] Καρκινοειδῆ vel καρκινώδη. *Conſt.*

p. 255. l. 27. *Quae Attice*] Vide lib. V. cap. 14. Al. *Attica.* Conſt.

p. 255. l. 28. *Hiſque contunditur*,] *hiſque cùm tunduntur.* Conſt.

p. 255. l. 30.] *Malagmatis*] *mellis*. Conſt.

p. 256. l. 13. *Si ſatis*] *ſi plus ſatis*. Conſt.

p. 257. l. 1. *Malagmata ſtomachica*] *anaſtomotica*. Conſt.

p. 257. l. 3. *Quae* ϛομαπκά] Quae ἀναϛομωτικά. *Conſt.*

p. 258. l. 2. *Sine ſurculis*] Ἀξύλȣ dicit Dioſcorides & Aſclepiades apud Galenum ἐν τοῖς κ̄ τόποις. *Conſt.*

p. 258. l. 20. *Nitri quam ruberrimi*] Mirum, qui dicat ruberrimum eſſe nitrum, cum viride ſit, & in ollas indatur, ad caules viridiores efficiendos. *Scal.*

p. 259. l. 2. *Chamaeleontis*,] *chamaemeli.* Conſt.

p. 259. l. 23. *Cedri cyathus*] *cedriae*, i. κεδρελαίȣ. *Conſt.*

p. 260. l. 12. *Ideoque alipenae nominantur.*] Vel *aliporae.* Caeſar,

p. 260. l. 12. *Alipenae*] ἀλίπαινα. Aëtio ἀλίπανθα. *Conſt.*

p. 260. l. 22. *Alterum ad idem, quod choachon vocant*,] Legendum fortaſſis *choacon*, aut *chiacum*, ut apud Georg. Val. de cura oculi, niſi malis *coacon*, quod inter Hippoc. opera liber habeatur, qui inſcribitur de Coacis praenotionibus, unde nomen deductum videri poteſt. *Caeſar.*

p. 260. l. 22. *Quod* χόακον] *quod* κωακόν. *Conſt.*

p. 260. l. 28. *Ex minio rubet*,] *ex minio ruber.* Conſt.

p. 261. l. 8. *Fuliginis*] *Pollinis* & hic lego. Nam ſi *fuliginis*, quaero, quî perviride & ſmaragdinum eſſe queat? *Conſt.*

p. 261. l. 9. *Quo fuligo*] *quo pollen* i. μάννα. *Conſt.*

p. 261. l. 20. P. IIII.] P. XL. *Conſt.*

p. 261. l. 32. *Roſae*,] *roſae*, i. roſacei. *Conſt.*

p. 262. l. 6. P. VII. *olei*] P. I. *olei.* Conſt.

p. 262. l. 8. *Tetrapharmacum*] Τετραφάρμακον, Baſilicum vocant. *Conſt.*

p. 262. l. 10. *Puri autem movendo non aliud melius, quàm quod expeditiſſimum eſt, Tetrapharmacon à Graecis nominatur.*] Τετραφάρμακον, ſic quidem dictum, quòd ex quatuor rebus componitur. Sic ἐννεαφάρμακον, quòd ex novem rebus conſtet. *Caeſar.*

p. 262. l. 15. *Enneapharmacum*] Ἐννεαφάρμακον. Hori Mendeſii diverſum apud Aëtium XV. *Conſt.*

p. 262. l. 20. *Roſa*,] *ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 262. l. 21. *Hyſſopo*,] *oeſypo.* Conſt.

p. 262. l. 25. *Quae ſi ſingula habenda ſunt, meliora ſunt. Sed in copia*] *cui ſi ſingula addenda ſunt, meliora ſunt: aliàs deteriora, nec niſi cùm utraque opus eſt, aut in ſingulis ſingulorum inopia, utendum venit. Sed in copia* &c. Conſt.

p. 263. l. 1. *Aeris* P. XVI.] *aeris* P. VI. *Conſt.*

p. 263. l. 1. *Fuliginis*] *thuris fuliginis.* Conſt.

p. 263. l. 5. *Fracto capiti accommodatum.*] Καταγματικόν. Conſt.

p. 263. l. 13. *Colophoniacae*,] Pro *colophoniae*, ut infra rectè. *Conſt.* p. 263.

p. 263. l. 17. *Vocant*,] *vocamus*, vel *vocantur*. Conſt.

p. 263. l. 17. *Expendatur*,] *Expendere* hic quod vulgò *diſpenſare* unguentarii. *Conſt.*

p. 263. l. 26. *Baccarum lauri*,] διὰ δαφνίδων eſt ex baccis laurinis. *Caeſar.*

p. 264. l. 10. *Argenti.* P. LII.] *argenti.* P. XXXII. *Conſt.*

p. 264. l. 17. *Capitulorum punici mali*,] *Capitula punici mali* hic cytinos vocat, i. κυτίνους Dioſcorid. *Conſt.*

p. 265. l. 5. *Colophoniacae*,] Vide pag. 263. *Conſt.*

p. 265. l. 5. P. CXC.] P. CC. *Conſt.*

p. 265. l. 10. *Fuliginis*] *pollinis.* Conſt.

p. 265. l. 12. *Ladani*] Auctor ipſe propter ladanum lib. V. in cura ulceris vocat emplaſtrum ex ladano. *Conſt.*

p. 265. l. 24. *Aceti heminam*,] *aceti ſtillaticii.* Alii verò *ſcillitici.* Conſt.

p. 265. l. 24. *Vini aminei*] *Sunt etiam amineae vites*, legendum apud Virgilium. *Scal.*

p. 265. l. 30. *Diogenis*] *Diogeſi*, lib. V. cap. 27. *Conſt.*

p. 266. l. 7. P. XLV.] In meo Cod. P. XXXV. *Conſt.*

p. 266. l. 15. P. LVI.] P. XLVI. Alii XXXVI. *Conſt.*

p. 266. l. 24. Λευκὰ *Emplaſtra*] Λευκαὶ ἔμπλαστροι. *Conſt.*

p. 266. l. 29. P. LII.] P. XLII. *Conſt.*

p. 266. l. 30. P. LVIII.] P. XLVIII. *Conſt.*

p. 266. l. 33. *Elephantinum emplaſtrum.*] Eſt apud Aëtium compoſitio gemina. Ita vocatur ab eboris candore, ἐλεφάντινον. *Conſt.*

p. 266. l. 34. P. XX.] P. XXX. *Conſt.*

p. 267. l. 1. P. LV.] P. XXXV. Cod. P. XLV. *Conſt.*

267. *Quas* λιπαρὰς] Intelligitur ἐμπλάστρους. Vide lib. II. cap. 24. & ſuprà ἀλίπαντα. Plinius *liparas* etiam vocat lib. XXIII. cap. 9. XXXIII. cap. 6. Sic dicuntur à pinguedine, & oleo, quod λίπα Hippocr. *Conſt.*

p. 267. l. 16. *Plumbi recrementi*,] Vide lib. V. cap. 15. veram lectionem. *Conſt.*

p. 267. l. 29. *Roſae*] *ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. 268. l. 11. *Chalcitis*,] *chalcitos.* Conſt.

p. 268. l. 14. *Capitulorum mali*] Vide pag. 264. *Conſt.*

p. 268. l. 15. *Aceto*, *ſic ubi*] *aceto*, *ac ubi.* Conſt.

p. 268. l. 25. *Polybus*] *Polyidas.* Conſt.

p. 268. l. 27. *Sed longè Polybii celeberrimus eſt*,] Inter opera Hippocratis liber exſtat de affectibus ſive morbis, quem Galenus Polybio cuidam adſcribit. Citatur & ab Ariſtotele libro tertio de natura animalium Polybius quidam, cujus ſententiam de venarum ordine inibi explicat cap. item tertio. *Caeſar.*

p. 268. l. 27. *Polybi*] Galenus *Polyidae*: & thus admiſcet. Vide Paulum Aegin. lib. VII. cap. 12. & Aëtium lib. IX. cap. 49. *Conſt.*

p. 269. l. 1. *Paſtillus ad ulcera ſordida*,] Pag. 294. lin. 1. lib. V. cap. XXVI. De glutinat. vuln. vocabit hunc paſtillum σφραγίδα ἐκρύπτουσαν, à vi extergendi. *Conſt.*

p. 269. l. 13. *Ad naturalia ſordida*,] Galenus lib. III. cap. 5. Compoſit. Pharmacor. κατὰ τόπους. Paulus Aegin. VII. *Conſt.*

p. 269. l. 17. P. I.] P. II. *Conſt.*

p. 269. l. 28. *Stibis*,] *ſtibii.* Conſt.

p. 269. l. 30. *Deliquantur.*] *liquantur.* Conſt.

p. 270. l. 14. Πεσσοὺς] πεσσοί, *peſſi* vel *peſſaria.* Lege Paulum lib. III. & VII. cap. 24. *Conſt.*

p. 270. l. 19. *Cauneis*] *Cannis.* Alii *cuneis duobus*, i. σφηνίσκοις, linamentis cunei inſtar. *Conſt.*

p. 270. l. 20. P. I.] P. II. *Conſt.*

p. 270. l. 20. *Cauneis*] Sunt *ficus* ita nominatae a loco, Cauno urbe ſc. Cic. Lib. 1. de Divinat. Erant autem exiguae ficus, quas Aquitani & Provinciales vocant melecas. Dicebant autem Latini *cauneas.* Scal.

p. 270. l. 23. *Unguento ſuſino*] Hujus ſuſini unguenti confectio ſimul cum nomine in Graeciam & Italiam delata eſt ex Syria. Nam ſuſan Syriace & Arabice lilium ſignificat, quod Hiſpani vocant Alſuſena. *Scal.*

p. 270. l. 27. *Roſa*] *ros.* i. roſaceum. *Conſt.*

p. 270. l. 28. P. III.] P. II. *Conſt.*

p. 270. l. 29. P. VI.] P. V. *Conſt.*

p. 271. l. 1. *Roſae*] *ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. 271. l. 8. *Roſae*] *ros.* i. roſacei. *Conſt.*

p. 271. l. 9. *Ad ejiciendum*] ᾽Εκβόλιον, ſive φθόριον. *Conſt.*

p. 271. l. 10. *Quo facilius ejiciatur*] ᾽Εμβρυουλκιον eſt inſtrumentum extrahendi foetus ſeu id medicamentis ſeu ferramentis fiat. *Scal.*

p. 271. l. 11. *Malicorium*] Vide an conveniat. *Conſt.*

p. 271. l. 11. *Malicorium*] Legit aliud medicamentum Celſus in auctore, a quo deſumſit, quod proxime ad σίδια accedit, i. e. malicorium; aut certe fallitur. Conſtantinus toto coelo aberrat, qui φθόρια vocat haec medicamenta & ἀκβόλια, (quae nonnulli ἐκτρότικα nuncupant) de quibus hic Celſus. Ea enim corrumpunt nondum perfectum foetum. At de quibus hic agitur, ea ſunt, quae jam perfectum ejiciunt. *Scal.*

p. 271. l. 15. *Vitio locorum*] Dioſcorides πίπους vocat, in quo λατινίζει. *Scal.*

p. 271.

p. 271. l. 15. *Si concidere &c.*] Si haec ita juncta; ut in plerisque editionibus; legantur, tanquam aut unum ad morbum, aut unum ad peſſum ſpectarent, cogitare poteſt quiſpiam, num forte ea verba *Si non comprehendit* hoc ſignificent: ſi mulier, quae vitio locorum concidit, nihil percipit; vel an ſic etiam ſint accipienda: ſi mel contuſis cochleis adjectum eas non ſatis, ut alibi Celſus loquitur, cogit; quo videlicet modo tum Scribonius, (Compoſ. Med. Comp. 70.) *haec omnia*, inquit, *ſive contuſa*, *ſive creta diligenter*, *melle Attico deſpumato comprehendantur;* & alio in loco (Comp. 106. ſic & 88. & 227.) *deinde caeteris miſcentur*, *quae & ipſa recipere debent tantum mellis*, *quantum ſatis erit ad comprehendenda & continenda ea*; tum Vegetius (Art. Veterin. l. 4. c. 27.) *quae di.tiſſime trita*, *melle optimo adjecto comprehendantur:* Vel denique erit fortaſſe, qui ſic opinetur: feciſſe hic Celſum, quod ubi (L. 7. c. 26. p. 481, 27.) praecepit de extrahendis calculis feminarum, aperte fecit, ut ad Virgines etiam reſpiceret; his igitur non eos peſſos, quos nimirum *non comprehenderent*, ſed tantummodo è leonina adipe, roſa mollita, inunctiones, vel ſi mavis, quae nunc vocitant *naſcalia* imperaviſſe. Ego vero, ut duas illas priores explicationes, multis de cauſis, quas enumerare neceſſe non eſt, minime probare me poſſe, fateor: ſic ne hanc quidem tertiam tueri velim, propterea quod ſi id Auctor ſpectaſſet; certe (ut alia ſileam) in ſuperioribus quoque peſſis nonnullis adverſus morbos cunctis feminis pariter communes proponendis, Virginum rationem habuiſſet: neque vero habendam ipſi fuiſſe in toto hoc capite, is intelliget, qui peſſorum nomine nihil hic, niſi *naſcalia* praecipi, animadvertet. *Eorum*, inquit, *haec proprietas eſt: medicamenta compoſita molli lana excipiuntur*, *eaque lana naturalibus conditur.* Quoniam igitur ſic connexorum, ut propoſuimus, Celſi verborum nulla ſatis placet ſententia; an melior poſſit exſiſtere, videndum eſt ex iiſdem in duas, ut ab Lindenio, & Almeloveenio factum eſt, particulas ita ſejunctis, ut ſingulae ad ſingulos tum morbos, tum peſſos indicandos pertineant. Cumque omnis vel in ſic disjunctis obſcuritas oriatur ex illo verbo *comprehendit;* etſi hoc non ſatis illuſtratur Synonymo, quod in ora libri ſui adſcripſit R. Conſtantinus, συλλαμβάνεται, propterea quia non pauciora ferme ſignificat hoc apud Graecos, quam *comprehendit* apud Latinos: mihi tamen cauſam praebuit ſuſpicandi, an ut apud illos non tantum ſignificat *complectitur*, *capit*, *percipit*, &c. verum etiam interdum *concipit*, qua videlicet ratione ab

Ari-

Ariſtotele poſitum invenitur lib. 2. de Generat. Animalium: Sic Celſus, Graecos hic imitatus, eadem ſcribat ſignificatione, *comprehendit*; ut haec ejus ſententia ſit: Si mulier non concipit, adeps leonina, oleo roſaceo emollita, ac lana molli excepta ſubjicienda eſt: quae ſane explicatio magis probabitur ab iis, qui cum meminerint, non modo apud recentiores aliquos Auctore pinguedinem leonis ad juvandam Venerem commendari: verum ipſum quoque Aëtium (Tetrabib. 4 Serm. 4. c 32.) ex eodem oleo in fellis Veſicula leonina ſervato peſſum, ſeu potius *naſcale*, ad conceptionem adjuvandam propoſuiſſe: tum minime ignoraverint, aliqualem ferme Celſo Scriptorem Columellam (De Re Ruſtica l. 4. c. 29.) in re quidem haud ita abſimili ſcripſiſſe: *brumae temporibus aliquando inſita vitis comprehendit*: & vitis truncus inſitus *cum comprehendit*; hoc eſt, cum indito ſurculo coaluit intime, ſic ut ipſum jam alat: quae omnia eo fuſius expoſui, quod ex iis, quae adhuc conſului, Lexicis, aliiſque ejuſdemmodi libris plane intelligerem, quoſdam hujus verbi ſignificatus ex iis eſſe, quae doctorum alioqui Hominum, & in his rebus verſatiſſimorum, magnam quantumvis diligentiam fugerunt. *Morg.*

p. 271. l. 20 *Roſa*] *Ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 271. l. 22. *De medicamentis, quibus aridis utimur.*] Ξηρίφια vel ξηρία Graecis, & καταπάσματα. ſive καταπαστὰ φάρμακα. Vide Aeginetam lib. VII. cap. 13. Parum differunt διαπάσματα. quae & diapaſmata vocat Plinius, quae odoris gratia inſperguntur, & ἐμπάσματα, quae ſudoribus adhibentur, aut ſcarificationis gratia, aut ad pruritum excitandum, Oribaſius. *Conſt.*

p 271. l. 22. *Quibus aridis neque coactis utimur*] Διαπάσματα ſunt medicamenta in forma pulveris, de quibus hic. Hactenus enim de iis dixit, quae aliquo liquore comprehenduntur. Nunc vero de iis, quae inſperguntur, vel de diſperſionibus, quae διαπάσματα vocantur. Aliud enim eſt, cogere oleo, i. e. incorporare cum oleo, & aliud, excipere oleo, ut puta manus perunctas oleo intingere in pulverem. *Scal.*

p. 272. l. 2. *Ad putrem . . . . . compoſitiones.*] Haec ſunt ἐκ τῶν καθαιρετικῶν genere, partim ἐκ τῶν συσταλτικῶν. *Conſt.*

p. 273. l. 1. P. * 33. *thuris*,] P. * *&* 2. *Conſt.*

p. 273. l. 6 *Eſt etiam Hierae*] Vide h l. cap. *Conſt.*

p. 273. l. 10 P xx. *.] P. x. *. *Conſt*

p. 273. l 30. P 1. *] * P. *p.* 11. *Conſt.*

p. 273. l. 31. *Cocti*] *uſti.* Conſt.

p. 274. l. 1. P. IIII. *.] * P. *p.* IIII. *Conſt.*

p. 274. l. 12. *Ad ſternutamenta*] Πταρμικόν. *Conſt.*

p. 274. l. 16. P. * III.] * V. *Conſt.*

p. 274. l. 18. *Gargarizationes*] Ἀνακογχυλισμοί. *Conſt.*

p. 274. l. 19. *Levandi*] *lavandi.* Conſt.

p. 274. l. 20. *Levant*] *lavant.* Conſt.

p. 275. l. 11. 3. *trifolii*] 3. P. *trifolii.* Conſt.

p. 275. l. 11. P. V.] P. *p.* V. *Conſt.*

p. 275. l. 12. *Silis*,] *ſeſeleos.* Conſt.

p. 275. l. 13. *Piperis albi*,] *papaveris albi.* Conſt.

p. 275. l. 15. *Syri*,] *Syriaci.* Vide Dioſcorid. *Conſt.*

p. 275. l. 15. *Nardi Syri*] Putabant *ſpicam nardi*, de qua hic loquitur, naſci in *Syria*, eoque nomine *Syram* dicebant, non alia ratione, quam quod inde ad eos ipſa conveheretur. *Scal.*

p. 275. l. 18. *Rotundi*,] Schoenanthi. *Conſt.*

p. 275. l. 18. *Singulorum* P. V. I. 3.] Sing. P. *p.* VI. 2. *Conſt.*

p. 275. l. 19. P. VIII. *. 3.] P. *p.* VIII. 2. *Conſt.*

p. 275. l. 26. P. V.] P. *p.* V. Hic ubique cum P. *p.* deletis his * in notis in hoc capite legitur. *Conſt.*

p. 276. l. 1. *Antidotum Mithridatis.*] Μιθριδάτειον. Vide Galen. II. de Antidotis, & lib. VII. κατὰ τόπους. Plin. lib. XXIII. cap. 18. *Conſt.*

p. 276. l. 6. P. * V. 3.] P. *p.* V. 2. *Conſt.*

p. 276. l. 7. *Acaciae ſucci*] Plinius ſemper confundit *ſuccum* cum *lachryma*, ita ut hic diligenter advertendum ſit, num *acaciae expreſſum ſuccum*, an *lachrymam* intelligat. *Scal.*

p. 287. l. 29. *Medulla*] Haec medulla Hippocrati vocatur ἡ αἰών, αἰῶνος, quia putabant vitam in ea conſiſtere veteres. *Scal.*

p. 276. l. 8. P. II. * *aniſi*] P. *p.* 2. *aniſi.* Conſt.

p. 276. l. 12. P. IIII. 3 *caſiae*,] P. *p.* IIII. 2. *caſiae.*

p. 276. l. 12. *Silis*, *lolii*,] *ſilis*, *Polii.* Conſt.

p. 276. l. 13. P. *. V. 3.] P. *p.* V. 2. *Conſt.*

p. 276. l. 15. P. * 3.] P. * VI. *Conſt.*

p. 276. l. 16. P. VI. 3.] P. *p.* VI. 2. *Conſt.*

p. 276. l. 19. P. * V. 33.] P. *p.* VI. 2. *Conſt.*

p. 276. l. 19. *Radicis Ponticae*] Rhapontici. *Conſt.*

p. 276. l. 21. P. * VIII. 3.] P. *p.* VII. *Conſt.*

p. 276. l. 33. P. * II. 33.] P. *p.* II. 22. *Conſt.*

p. 277. l. 2. P. IIII. 3.] P. *p.* III. 2. *Conſt.*

p. 277. l. 3. P. V21.] P. *p.* VII. *Conſt.*

p. 277. l. 4. P. IIII. *Alexandrini*] P. *p.* XIIII. *aromatici.* Conſt.

p. 277.

p. 277. l. 8. 'Ευῶδες] 'Ελαιῶδες legitur in veteri exemplari. *Conſt.*

p. 277. l. 15. *Roſae*] *roſ.* i. roſacei. *Conſt.*

p. 277. l. 23. *Olei cilicini*] *Cicini* legendum fortaſſis, ſed & *cilicini* poteſt, vel *cilicii*, propterea quòd Galenus in quodam operum ſuorum mentionem facit olei, quod ab ipſo *capnolaeum* vocatur, quod quidem in Cilicia fit, unde & dictum videri poteſt à Celſo, *oleum Cilicinum.* Caeſar.

p. 277. l. 26. *Roſa*] *roſ.* i. roſaceum, ut hic cyprus pro oleo cyprino. *Conſt.*

p. 277. l. 28. *Ad ſacrum ignem.*] Sacer ignis, ζωστὴρ, & ζώνη Scribonio Largo. *Conſt.*

p. 277. l. 32. *Sil vocatur* ,] De ſile vide Plinium lib. XXXIII. cap. ult. Hoc pigmentum eſt: aliud *ſil* i. ſiler in ſtirpium cenſu, ut infrà cap. 25. *Conſt.*

p. 278. l. 3. *Catapotium ad ſomnum*] καταπότιον ὑπνωτικόν. *Conſt.*

p. 178. l. 10. *Poteſt tamen etiam ad concoquendum* ,] πεπτικόν. *Conſt.*

p. 278. l. 11. *Papaveris*] i. opii, τοῦ ὀπίου. *Conſt.*

p. 278. l. 30. *Locorum*] i. vulvae. *Conſt.*

p. 278. l. 32. *Silis*,] vide pag. 277. *Conſt.*

p. 279. l. 1. P. 11. *] P. *p.* 11. *Conſt.*

p. 279. l. 3. *Junci rotundi floris*,] σχοίνου ἄνθους, *ſquinanti* ut vocant. *Conſt.*

p. 279. l. 9. *Ad multa valens*] πολύχρηστον. *Conſt.*

p. 279. l. 10. *Quin etiam ſilveſtris papaveris*, *&c.*] Exiſtimaſſem forſitan, Celſum ita ſcripſiſſe, ut Scribonius Largus: (Compoſ. Med. Comp. 83) *faſciculus* , *quantum manu comprehendi poteſt* ; niſi continuo primum illud verbum rurſus poſuiſſet: *Ubi*, inquit, *jam bene manipulus is coctus eſt*. Itaque cum papaveris manipulus idem ſit ac quod manu comprehendi poteſt , ideoque & Ovidius (De Medicam. Facili) & Plinius (Nat. Hiſt. Lib. 25. Cap. 5.) & Palladius (De Re Ruſt. Lib. 11. Tit. 14.) ut manipulum ſignificarent, ille quidem dixerit:

Arentiſque roſae quantum manus una prehendat;

alter vero : Mercurialis herbae *quantum manus capiat;* poſtremus autem : *buxi folia* , *quantum manus ceperit.* videtur profecto Celſus poſt illa: *papaveris* , *cum jam ad excipiendam lachrymam maturum eſt* ; vel ſcripſiſſe : *quantum manu comprehendi poteſt*, *in vas demittitur*, vel potius: *manipulus in vas demittitur* ; ſic ut ea verba : *quantum manu comprehendi poteſt*, explicationis cauſa in ora alicujus veteris Libri adſcripta , imperitia Librariorum inter ipſius Celſi verba recepta

ſint: quod quidem & in aliis deſcribendis Auctoribus haud raro accidiſſe, notum eſt, & ſaepe in noſtro hoc contigiſſe, cum Lindenius (Epiſt. ad Lect.) animadvertit, tum Rhodius (In Scribon. Compoſ. 4. & 104.) nonnullis prolatis exemplis indicavit. *Morg.*

p. 279. l. 19. *Infrixit,*] *refrixit.* Conſt.

p. 279. l. 26. *Roſa*] *ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 280. l. 6. P. *. 3.] P. *p.* 2. *Conſt.*

p. 280. l. 7. P. 1. *] P. 1. *libra mellis.* Conſt.

p. 280. l. 14. P. 1. *] P. *p.* 1. *Conſt.*

p. 280. l. 15. P. IIII.] P. *p.* IIII. *Conſt.*

p. 280. l. 18. *Ad tuſſim.*] Βηχικόν. *Conſt.*

p. 280. l. 19. *Ad tuſſim Athenionis,*] De Athenione quodam, ſed non Medico (reor) habes in vita Maximini, patris & filii, apud Julium Capitolinum. *Caeſar.*

p. 280. l. 30. P. 1. * *myrrhae,*] P. *p.* 1. *Conſt.*

p. 281. l. 3. P. * 3.] P. *p.* 2. *Conſt.*

p. 281. l. 3. P. * 3.] P. *p.* 2.

p. 281. l. 6. *Colice*] Κωλικὴ δύναμις ἢ ἀντίδοτος. *Conſt.*

p. 281. l. 7. *Colicae verò Caſſii ex his conſtat,*] *Colicae* legendum arbitror, ut ſubaudias *aegritudini*, ut hic ſenſus habeatur, *Catapotium Caſſii adverſus Colicam*, ſive *adverſus colicam aegritudinem.* Caeſar.

p. 281. l. 16. *Infantem verò mortuum, aut ſecundas expellit*] Ἐκβόλιον ἢ φθόριον. *Conſt.*

p. 281. l. 21. *Jejunae*] *jejunis.* Conſt.

p. 281. l. 22. *Ad adjuvandum vocem.*] Ἀρτηριακή. *Conſt.*

p. 281. l. 25. *Adverſus difficultatem urinae*] Διουρητική. *Conſt.*

p. 281. l. 32. *Coenato*] *incoenato.* Conſt.

p. 282. l. 2. P. 1. *] P. *p.* 1. *Conſt.*

p. 282. l. 2. P. 1. *] P. *p.* 1. *Conſt.*

p. 282. l. 5. P. 1. *] P. 1. *Conſt.*

p. 282. l. 9. *Et adjicitur*] *& ei adjicitur.* Conſt.

p. 283. l. 5. *Nec ſubire ſpeciem ejus,*] Vel *ſpem.* Caeſar.

p. 283. l. 5. *Speciem*] *ſuſpicionem.* Conſt.

p. 283. l. 6. *Peremit*] *interemit.* Conſt.

p. 283. l. 9. *Rem*] *ſpem.* Conſt.

p. 283. l. 14. *Promptae rei,*] i. facilis atque expeditae curationis. *Conſt.*

p. 283. l. 11. *Servari non poteſt*] Lege Hippocr. lib. VI. Aph. 18. & lib. de Vulnerib. *Conſt.*

p. 283. l. 26. *Vix autem ad ſanitatem*] Hippocr. VI. Aph. 18. *Conſt.*

p. 284. l. 1. *In alis vel poplitibus mucro deſedit.*] Alias *deſcendit*. Caeſar.

p. 284. l. 9. *Inanibus locis*,] Inania loca, i. ilia, κενεῶνες Hippocr. Dicuntur & λαγόνες. Vide Galen. Comment. III. de Articul. II. Prognoſt. *Conſt.*

p. 284. l. 10. *Muſculum*,] Ejus caput vel finem. Id enim vulnus pravum. Galen. Comm. Aph. 66. lib. V. *Conſt.*

p. 284. l. 23. *Exciſum eſt*,] *abſciſſum eſt.* Conſt.

p. 284. l. 25. *In orbem*] *curva.* Conſt.

p. 285. l. 18. *Penitus*] *penitius.* Conſt.

p. 285. l. 22. *Signa percuſſi cordis.*] *Corde percuſſo.* Paulus Aegineta lib. VI. cap. 88. *Corde vulnerato*, *juxta mammam ſiniſteriorem* &c. Conſt.

p. 285. l. 24. *Venae*] Venae hic veterum more pro arteriis, ut φλέβες apud Hippocr. Ergo venarum motus i. arteriarum pulſus langueſcunt. *Conſt.*

p. 285. l. 26. *In rotato corpore*] *in aegroto.* Melius *irritato.* Nam in vetuſto Codice, *irrotato.* Conſt.

p. 286. l. 9. *Os intentum.*] i. ſublatum. Quia coguntur elatis ſcoptulis apertis ſpirare, affectis & muſculis tranſpirationis & tranſverſo ſepto per conſenſum. *Conſt.*

p. 286. l. 25. *Et femoribus*] *& feminibus*, in Cod. *Conſt.*

p. 286. l. 26. *Pars per naturam*] Eleganter non minus quam honeſte genitales partes naturam vocavit. Sic etiam Cicero de Divination. l. II. c. 70. *Parere quaedam matrona cupiens*, *dubitans*, *eſſetne praegnans*, *viſa eſt in quiete obſignatam habere naturam.* Saepius Plinius aliique. Hippocrates vero ea ſignificatione uſus eſt verbo φύσις. Heſychius Ἐσχάραι, πυραὶ ἐπὶ ἐδάφους ἀνθρακιαὶ, καὶ αἱ τῶν γυναικῶν φύσεις ἐξώτεραι τετράγωνα. Hieron. epiſt. 61. *Pars corporis noſtri ſecretior* φύσις, *a nobis natura dicitur.* Uſurpaturque haec vox tam de muliebribus quam virilibus partibus uti in commentario ad Carm. XXXVIII. Priap. videre eſt.

p. 286. l 27. *Quaedam obtumeſcunt*,] *quaedam obmuteſcunt.* Conſt.

p. 286. l. 34. *Sin*] *Enimvero ſi*, Cod. *Conſt.*

p. 286. l. 34. *Cerebrum*,] Vide Hippocr. lib. I. de Morb.

p. 287. l. 2. *Bilis vomitus inſequitur.*] Paulus lib. VI. cap. 88. Hippocr. lib. VI. Aph. 50. alia ſigna adjiciunt, ut febrem vehementem, capitis dolorem, oculorum inflammationem cum linguae rubore. *Conſt.*

p. 287. l. 4. *Ignorant.*] *non audiunt.* Conſt.

p. 287. l. 6. *Moventur.*] Cod. *commoventur.* Nec habet *atque* Conſt.

p. 287. l. 13. *Ubi ſtomachus*] Paulus lib. VI. cap. 88. *Ex ventriculo chylus, ex inteſtinis ſtercus egreditur.* Conſt.

p. 287. l. 16. *Venarum*] Hic & pro arteriis. Vide ſuprà de jecinore pag. 285. *Conſt.*

p. 287. l. 23. *Indureſcunt,*] *intumeſcunt.* Conſt.

p. 287. l. 29. *Medulla*] Haec medulla Hippocrati vocatur ὁ αἰών, αἰῶνος, quia putabant vitam in ea conſiſtere veteres. *Scal.*

p. 287. l. 29. *Diſcuſſa,*] *percuſſa*, Vet. Al. *diſciſſa.* Conſt.

p. 288. l. 6. *Veſica verò*[Paulus lib. III. cap. 45. *Conſt.*

p. 288. l. 19. *Sanies*] ἰχώρ. *Conſt.*

p. 288. l. 20. *Variè*] *varia.* Conſt.

p. 288. l. 21. *Albiſſimumque,*] *albidiſſimumque*, Cod. *Conſt.*

p. 288. l. 28. *Vel meliceria*] *Vel* μελίκηρος. Cod. *melicera.* Conſt.

p. 288. l. 32. *Craſſior, & glutinoſior,*] *craſſa & glutinoſa, et.* Conſt.

p. 289. l 3. *Quaſi unctum*] *quaſi unguinoſum.* Conſt.

p. 289. l. 9. *Rubens,*] *ruber.* Conſt.

p. 289. l. 15. *Igitur*] *quoque.* Conſt.

p. 289. l. 32. *Melius eſt, quo minus eſt, quo craſſius,*] Infra cap. XXVIII. pag 321. *Conſt.*

p. 290. l. 6. *Quo minus etiam,*] *quo minus ejus.* Conſt.

p. 290. l. 8. *Curatio adv. profuſionem &c.*] De vulneribus, quae maxime per tela inferuntur. *Caſaub.*

p. 290. l. 32. *Decurritur, potius*] *decurritur his potius.* Conſt.

p. 291. l. 1. *Circaque*] *intraque.* Conſt.

p. 291. l. 3. *Ut & in ſe ipſae coëant,*] *ut in ſe junctae coëant.* Conſt.

p. 291. l. 6. *Ex eo loco,*] In fronte duo muſculi, quorum obliquae fibrae: quin & in fronte mittitur ramus ex tertio conjugio nervorum. *Conſt.*

p. 291. l. 10. *A diverſa*] *ab adverſa* vel *averſa.* Conſt.

p. 291. l. 16. *Ea*] *eaque.* Conſt.

p. 291. l. 26. *Muſculus*] *nervus.* Galenus cap. 9. lib. III. ſi muſculi capite puncto convulſio accidat, quae nullis remediis leniatur, idem faciendum tradit. *Conſt.*

p. 291. l. 32. *Vel exhauſto*] Venae ſectione. Conſt.

p. 292. l. 19. *Inhaerebit*] *inhaeret.* Conſt.

p. 292. l. 33. *Acia*] *Acia*, ῥάμμα, filum. Titinius, *Phrygio fui primò, beneque id opus ſcivi. Reliqui acus, aciaſque hero atque herae noſtrae.* Conſt.

p. 293. l. 4. *Tranſivit*] *tranſuit.* Conſt.

p. 293. l. 5. *Injectum vinculum*] *injecta fibula.* Conſt.

p. 293. l. 8. *Illam*] *ullam.* Conſt.

p. 293. l. 9. *Qua*] *quatenus*, Vetus. *Conſt.*

p. 293. l. 13. *Concreverit*] In pus ſcilicet: vel lege, *coiverit*. Conſt.

p. 293. l. 22. *Dum manet*,] *dum madet*. Conſt.

p. 293. l. 29. *Propoſui*] Cap. 20 h. l. init. *Conſt.*

p. 293. l. 30. *Barbarum*] Deſcribitur cap. 19. h. l. ſect. 1.

p. 293. l. 32. *Polybi*] Vide ibid. ſect. 2. *Conſt.*

p. 293. l. 33. *Alexandrinum*] Deſcribitur ibid. ſect. 17.

p. 294. l. 1. Ρύπτουσαν] Vel ἐκρύπτουσαν, nempe σφραγῖδα. Deſcribitur pag. 269. hoc titulo Paſtillus ad ulcera ſordida. *Conſt.*

p. 294. l. 12. *Propoſui.*] Pag. 264.

p. 294. l. 14. *Impoſitum, quo id juvetur*,] *impoſito, quo adjuvetur.* Conſt.

p. 294. l. 20. *Lintea*] *Linea* quidam legunt. *Conſt.*

p. 294. l. 32. *Cancro*] *gangraena*. Conſt.

p. 294. l. 33. *Circuire.*] Gallice *faire pluſieurs tours. Caſaub.* Vid. p. 533. l. 8.

p. 294. l. 34. *Inferioribus*] *inferior*. Conſt.

p. 295. l. 3. *Illo neminem*] *porrò neminem*. Conſt.

p. 295. l. 3. *Ut*] ὡς, i. ὅτι. *Conſt.*

p. 295. l. 4. *De quibus*] *ab iis, de quibus*. Conſt.

p. 296. l. 8. *Rigor, aut diſtentio, quae ex vulnere orta eſt, eam non*] *rigorem aut diſtentionem, (quae ex vulnere orta eſt) ea non.* Vide Hippocr. Aph. 57. lib. IV. & 26. lib. II. *Conſt.*

p. 296. l. 10. *Vomitus*] Vide Aph. 50. lib. VI. *Conſt.*

p. 296. l. 22. *Ex aqua frigida eſt*,] Hoc repugnat Aph. 20. lib. V. *Conſt.*

p. 296. l. 22. *ex aqua frigida*] Videtur ex hoc loco ſibi contradicere auctor, ſiquidem l. III c. 6. dixit frigida inimica vulneri, uti etiam docet Hippocrates Aph. v. 20. Quin mox praecipit ipſe ſaniem aqua calida removendam, quoniam calor naturae prodeſt. Sed ſcitiſſime Celſus aquam frigidam commendat, quia ſanguinis timenda in vulneribus fluxio eſt, tranſtulitque hunc locum ex Hippocr. libr. de humid. uſu T. XI. 27. τὸ δὲ ψυχρὸν πολέμιον καὶ κτεῖνον, πλὴν ὁκόσα αἱμοῤῥαγέειν ἐλπίς Celſus pag. 293. *Levis plaga juvatur etiam, ſi ex aqua frigida expreſſa ſpongia imponitur.* Confirmat hoc experimentum, quod refert Doct. Caſpar. Bartholinus *Exercitatione* VII. *pag.* 129. Panarol. Pentec. v. Obſ. 27.

p. 296. l. 24. *Quinto jam die*] *quinto tamen die*. Cod. *Conſt.*

p. 297. l. 9. *Coloremque*] *caloremque*, Cod. *Conſt.*

p. 297. l. 13. *Maximèque ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis chartilaginoſis, rhypodes. Poſt id fomentum, ſi lata plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet, & ſi latius*] *Poſt id fomentum ſi latè plaga non patet, imponi protinus emplaſtrum debet: maximèque ſi grande vulnus eſt, tetrapharmacum: ſi in articulis, digitis, locis chartilaginoſis, rhypodes: at ſi latius* &c. *Conſt.*

p. 297. l. 23. *Viſenda*] *dicenda.* Conſt.

p. 297. l. 24. *Praeciſi nervi*] Nervi, tendines, membranae, ligamenta. *Conſt.*

p. 297. l. 27. *Ea tranſverſa*] *et ea tranſverſa.* Conſt.

p. 297. l. 32. *Magis quoque majores*] *magiſque quo majores.* Conſt.

p. 298. l. 2. *Tumor durus diu permanet,*] Durus permanet ex reliquiis inflammationis immodicè reſolutae, aut ſcyrrho aut grandiore cicatrice. *Conſt.*

p. 298. l. 6. *Major tamen*] Hoc vitium ἀγκύλη lib. V. cap. 18 ſive ἀγκύλωσις, cui opponitur ὀρθόκωλον. *Conſt.*

p. 298. l. 12. *Si in inflammatione eſt,*] *ſi in eo inflammatio eſt.* Conſt.

p. 298. l. 32. *Vel enneapharmacum*] *vel tetrapharmacum, vel enneapharmacum.* Quod pag. 262. *Conſt.*

p. 299. l. 15. *Roſa,*] i. roſaceo. *Conſt.*

p. 299. l. 20. *Sed jam lenioribus.*] *ſed etiam pleniores.* Conſt.

p. 299. l. 25. *Aut ſi plaga*] *at ſi plaga.* Conſt.

p. 299. l. 33. *Plus*] Carnis. *Conſt.*

p. 300. l. 19. *Cancer*] *gangraena* Conſt.

p. 300. l. 23. *Decernitur*] *diſcernitur.* Conſt.

p. 300. l. 28. *Intenditur*] *extenditur.* Conſt.

p. 300. l. 31. *Interdum etiam nervi*] Eſt σφακελός. *Conſt.*

p. 301. l. 1. *Modò oritur*] Eſt νόμη καὶ φαγέδαινα. *Conſt.*

p. 301. l. 9 *Puſtulis*] *puſulis.* Conſt.

p. 301. l. 28. *Incidendum eſt,*] *excidendum eſt. Concidendum eſt*, Cod. *Conſt.*

p. 301. l. 30. *Si varicula*] *ſi caruncula.* Conſt.

p. 301. l. 31. *Quae his*] *quae has* vel *hoc.* Conſt.

p. 302. l. 2. *Non vult,*] *nolit*, Cod. *Conſt.*

p. 302. l. 3. *Quod ex ladano*] Deſcribitur pag. 265. *Conſt.*

p. 302. l. 10. *Cervices*] *cervicem* Conſt.

p. 302. l. 15. *Pluviali*] *pluviatili.* Conſt.

p. 302. l. 16. *Cupreſſo*] Pro galbulis (ſive globulis) piluliſque cupreſſi *Conſt.*

p. 302. l. 17. *Lenticulam.*] *lenticula.* Conſt.

p. 302. l. 20. *Si per ſe refrigerantia*] Remedium hoc convenit, cùm nimia refrigeratione Eryſipelas livet, & diaphoretica poſtulat. *Conſt.*

p. 302. l. 22. P. xx.] P. xxii. *. xxxii. *Conſt.*

p. 302. l. 25. *Solani folia*] Remedium hoc prodeſt, ubi immodica refrigeratione Eryſipelas ſcyrrhoſum effectum eſt. *Conſt.*

p. 302. l. 31. *Si magis putre eſt*,] Vide Hippocr. lib. VII. Aph. 20. *Conſt.*

p. 303. l. 4. Eas ἐσχάρας *Graeci vocant.*] Suidas: Ἐσχάραν φησὶ καλεῖσθαι λυκοῦργος καὶ ἀμμώνιος, τὴν μὴ ἔχουσαν ὕψος, ἀλλ' ἐπὶ γῆς ἱδρυμένην, ἢ κοίλην, παρ' ὃ καὶ τοὺς ἰατροὺς τὰ ἐν σώματι κοῖλα ἕλκη ἐσχάρας καλεῖν. *Caeſar.*

p. 303. l. 4. *Eas ἐσχάρας*] ἐσχαρωτικά. *Conſt.*

p. 303. l. 11. *Gangraenam*] Gangraenae curatio chirurgica pag 485. lib. VII. cap. 27. *Conſt.*

p. 303. l. 23. *Intentione*] *extenſione.* Conſt.

p. 303. l. 25. *Concidere*] Al. *excidere*, non muto. Sic in Cod. pag. praec. ut habet recepta lect. Hoc cap. ſect. 32. *Conſt.*

p. 303. l. 29. *Gravia quoque*,] Gravia hoc loco βαρέα, i. χαλεπὰ, moleſta, quia malum irritant. Itaque quam leniſſimis (ſic enim legendum putant) utendum eſt. Reprimentia, id eſt, quae coercent, aut humoris affluxum aut putredinis vitium: quod quia aſtringendo (puta) id faciunt, ideo moleſta ſunt, malumque exacerbant. Alii aliter gravia de pondere, negantque lenia congruere. *Conſt.*

p. 304. l. 7. *Ideoque etiam corpus adſtringant*,] Alias *eidemque.* Caeſar.

p. 304. l. 12. *Sic tamen*] *ſed tamen.* Conſt.

p. 304. l. 16. *In eo vulnus*,] *in eo ulcus.* Conſt.

p. 304. l. 19. *Serpere his cancer*] *ſerpere is cancer.* Conſt.

p. 304. l. 21. *Corporis*] Lege *corpori.* Caſaub.

p. 304. l. 26. *Vulnerum*] *ulcerum.* Conſt.

p. 305. l. 1. *Supponere:*] *ſuperponere.* Conſt.

p. 305. l. 1. *Quale* λιπαρὸν *eſt.*] *Qualis* λιπαρὸν Intelligitur ἔμπλαστρον. Vide ſupra cap. 19. ſect. 25. *Conſt.*

p. 305. l. 15. *Fieri*] *velli.* Cod. *Conſt.*

p. 305. l. 22. *In filice eſt.*] *In filicis aſſula eſt*, Vide Plinium lib. XVIII. cap. 6. & lib. XXIV. cap. 11. *Conſt.*

p. 305. l. 22. *In filice*] Vera lectio: *in filicis haſtula.* De filice impacta corpori & arundine eadem habet *Marcellus de Medicam.* cap. xxxiv. & *Plinius* xxiv, xi. *Caſaub.*

p. 305. l. 28. *Priori rei Philocratis*,] Suprà cap. 19. Sect. 14. *Conſt.*

p. 305. l. 29. *Huic Hecataei*] Ibid. Sect. 16. *Conſt.*

p. 306. l. 11 *Unguenti*] *Glandis unguentariae.* Alii *ſuſini*, quo utitur Dioſcorides in cicatricibus. *Conſt.*

p. 307. l. 6. *Sequitur, ut de his* (vulneribus) *dicam, quae morſu fiunt, interdum hominis, interdum ſimiae, ſaepe ca-*

nis, *nonnunquam ferarum*, *aut aliorum animalium*, *aut ſerpentium. Omnis autem ferae morſus habent quoddam virus.*] Poſtrema verba cum in libris editis ab Nicolao, itemque a Manutiis & MS. Cod. ad hunc modum ſcripta ſint: *Omnis autem fere morſus habet quoddam virus*, imo a Manutiis ſcriptum ſit *fere*; miror, Almeloveenium hos potius non eſſe ſecutum, praeſertim qui hic laudet Panaroli pentec. 2. Obſervationem 32. (legendum eſt 42.) quae eſt *de Mulieris morſu venenato*, cui addere ex Hildano (Cent. 1. Obſ. 84. 85. & Cent. 4. Obſ. 87.) alias potuiſſet idem oſtendentes, morſum videlicet hominis aut eſſe virulentum, aut certe; ut Plinii (Natur. Hiſt. Lib. 28. Cap. 4.) verbis utar; *inter aſperrimos* non injuria numerari; quae etiamſi non ita ſe haberent, neque Serenus Samonicus (De Medic. Praec. Cap. de Hominis ac ſimiae morſu.) qui reſpexiſſe ad hunc Celſi locum videtur, ſcripſiſſet:

Sive homo, *ſeu ſimilis turpiſſima beſtia nobis*
Vulnera dente dedit, *virus ſimul intulit atrum;*

Celſus tamen ipſe per ſe iſtam ſibi ſcripturam aſſereret. Cum enim poſt ea, de quibus agimus, verba, haec continuo ſubjecerit: *itaque ſi vehemens vulnus eſt*, *cucurbitula admovenda eſt;* haecque, ut tota reliqua prima ſectio, de omnibus univerſe morſibus ſint neceſſario accipienda; neque enim alioqui de hominis ac ſimiae morſibus, velut eſt pollicitus, in toto hoc capite verba faceret; neceſſe profecto eſt, ut non modo omnis ferae, ſed etiam omnium animalium morſum fere virus quoddam inferre, poſuerit, quod videlicet cucurbitula ſit extrahendum. *Morg.*

p. 307. l. 14. *Diogeſi*] *Diogenis.* Suprà cap. 19. ſect. 20. *Conſt.*

p. 307. l. 16. *Viride Alexandrinum*] Ibid. ſect. 17. *Conſt.*

p. 307. l. 20. *Manus*] Alii poſtponunt voci *digitis.* Conſt.

p. 308. l. 19. *Proviſam*] *praeviſam.* Conſt.

p. 308. l. 29. *Quod primo loco poſui*] Suprà cap. 23. ſect. 1. Conſt.

p. 308. l. 33. *Et ſi jam*] *at ſi jam.* Conſt.

p. 309. l. 1. *Curationes communes &c.*] Curationes hae Graecis Θηριακὰ, Latinis, ut Tertulliano, *Scorpiaca.* Scal.

p. 309. l. 9. *Super vulnus*] *ſupra vulnus.* Conſt.

p. 309. l. 21. *Pſylli*] Bochart. Hieroz. T. 2. l. 4. c. 19. p. 587.

p. 309. l. 21. *Pſylli*] Miramur vulgo cum legimus, eſſe, qui venenatas beſtias, & ſerpentes tuto tractent, & eorum venenum adimant. Deſinet mirari, qui *Celſi* haec legerit.

Sed

Sed & *Dio* quoque *Pſyllis* aliud nihil tribuit, quam τὸ ἐκμυζᾶν. Hodie ſimilis gens vagatur per Italiam, quae a. D. Paulo originem generis ſtulte refert. *Caſaub.* De Pſyllis vide Turneb. Adverſ. xvi. 6. Ettmuller. ad Schroder. p. 184.

p. 309. l. 22. Quod Redius illuſtravit. *Morg.*

p. 309. l. 23. *Venatoria venena*] Utebantur herba Helenio, non tamen noſtrate; alii dicunt Velenium, v. g. Apollinaris, quia veteri lingua Druidum Belen Apollinem ſignificat. Hac herba tingebantur ſagittae. Inde τοξικὸν etiam dicebatur. Et ſagittae dicatae erant Apollini. Herod. Tertull. Auſon. *Scal.*

p. 309. l. 24. *Quibus Galli praecipuè*] Hoc toxicum fiebat ex Limeo herba à Gallis dicta. Plinius lib. XXVII. cap. 11. *Conſt.*

p. 309. l. 33. *Illud*] *ille.* Conſt.

p. 310. l. 12. *Quae ſuprà comprehenſa ſunt.*] Cap. 19. h. l. *Conſt.*

p. 310. l. 14. *Epheſium,*] Deſcribitur ibid. ſect. 21. *Conſt.*

p. 310. l. 28. *Quod demonſtraſſe dicitur*] Vide ſimilem hiſtoriam apud Plinium lib. XXIII. cap. 1.

p. 311. l. 3. *Spumet.*] *Spumare* hic eſt ζυμοῦσθαι, i. fermentari. Gal. de atra bile. *Conſt.*

p. 311. l. 17. *Herbae ſolaris*] σκορπιοῦρος, Heliotropi herba ſolaris *Conſt.*

p. 312. l. 1. *Potiones*] *portiones.* Conſt.

p. 312. l. 8. P. 11. *.] * 111. S. * 1. *Conſt.*

p. 312. l. 18. *Manu redditur,*] *manu editur.* Conſt.

p. 312. l. 33. *Betonica*] *argem.* Conſt.

p. 312. l. 34. *Agrimonia,*] *bryonia*, Cod. *Conſt.*

p. 313. l. 1. *Perſonina,*] *perſonata.* Conſt.

p. 313. l. 7. *Cum incubant*] Bochart. Hieroz. Tom. 11. l. 3. cap. xi. pag. 415.

p. 314. l. 9 *Vel ejus glandis*] Al. *vel juglandis.* Conſt.

p. 314. l. 9. *Juglandis*] *Juglandis* veteribus pro *juglandes.* Caeterum haec ad verbum deſumta ſunt ex Theriacis Nicandri. Sed in hoc fallitur, quia καρύην, quod in Nic. legitur, & ibi amygdalam ſignificat, *juglandem* interpretatur. Alexiph. V. 108. Καί πευ σύ γ' ἢ καρύης ἀπὸ δάκρυον, ἢ ἀπαλύμνου. *Et tu aut ab amygdala lachrymam, aut alaterni.* Scal.

p. 314. l. 12. *Si lac intus coiit*] Dioſcorides de eo caput 26. Alexiph. ſic inſcribit, περὶ τοῦ ἐμπηγνυσθέντος γάλακτος, quae ſic latine ex hoc Celſi loca reddes, *De lacte, quod intus coiit.* Scal.

p. 314. l. 17. *Inutiles*] i. e. *noxios*, quod JCtis diligenter notandum, cum mille apud eos loci hac interpretatione concilientur. Non ergo hic *ἀχρήστους inutiles* appellat, ſed *ἐπιβλαβεῖς*, i. e. *noxios*. Scal.

p. 314. l. 18. *Aut epota*,] *aut potanda*. Conſt.

p. 314. l. 18 *Epota*] *e poſca* videtur reponendum. *Scal.*

p. 314. l. 29. *Linguae caninae*,] *cynogloſſi*. Conſt.

p. 315. l. 8. *Quaelibet λιπαρά*.] Suprà cap. 19, 25. *Conſt.*

p. 315. l. 13. *Farina cum ruta*,] *ordei farina cum ruta*. Conſt.

p. 316. l. 15. *Deinde vulnus*] *deinde ulcus*. Conſt.

p. 316. l. 20. *Implentibus*] *τοῖς σαρκωτικοῖς*. *Conſt.*

p. 316. l 26 *Reſolvit*.] *reſolvet*. Conſt.

p. 316. l. 28. *Excedat*,] *excidat*. Conſt.

p. 316. l. 32. *A vino eſt*] *vinoque*. Conſt.

p. 317. l. 2. Καρκίνωμα] Καρκίνος i. *cancer*, & *καρκίνωμα* à Graecis promiſcuè uſurpantur, niſi quod potius in oculis *καρκίνωμα* dicunt: *καρκίνον* tamen de his partibus etiam protulit Aëtius. *Conſt.*

p. 317. l. 3. *Agitatum*] *exagitatum* i. irritatum. *Conſt.*

p. 317. l. 6. *In jecore*] *è jecore* Conſt.

p. 317. l. 8. *Aequalis tumet*,] *& inaequalis tumet*. Conſt.

p. 317. l. 13. *Tactuſque*] *tactuque*. Conſt.

p. 317. l. 21. *Neque tutò fertur*.] *neque tutò aufertur*. Conſt.

p. 317. l. 28. *κακόηθες*] *Quod καρκίνωμα à Graecis nominatur, & ſine ulcere eſt : deinde ex eo id quod κακόηθες. Deinde ulcus ex eo thaemium. Tolli nihil niſi καρκίνωμα poteſt*. Conſt.

p. 317. l. 31. *Tolli nihil*, *&c.*] Sic verba haec diſtinguenda ſunt: *Tolli nihil, niſi κακόηθες poteſt : reliqua curationibus irritantur ; & quo major vis adhibita eſt, eo magis. Quidam uſi ſunt medicamentis adurentibus*. Diſtinctionem hanc comprobant, quae continuo ſequuntur: *Quidam ferro aduſſerunt: quidam ſcalpello exciderunt. Neque ulli unquam medicina profuit: ſed aduſta protinus concitata ſunt, & increverunt, donec occiderent:* & reliqua, quae eo nimirum omnia pertinent, ut oſtendant : Vitia iſta curationibus, ſicuti poſitum eſt, praeſertim vehementioribus adhibitis, exaſperari. Res ut perſpicua, ut facilis ſit, vides; tamen ex omnibus, quos ad hunc diem hujus diſtinctionis confirmandae gratia conſului, libris, vix unum, Roberti videlicet Conſtantini invenire potui, in quo ad eundem fere modum diſtincta ſint verba. *Morg.*

p. 318.

p. 318. l. 2. *Proficit.*] *profecit*. Cod. *profuit*. Conſt.

p. 318. l. 12. *Cacoethes*,] *carcinoma*. Conſt.

p. 318. l. 13. *A carcinomate*,] *a cacoethe*. Conſt.

p. 318. l. 21. *Carcinoma*] *cacoethes*. Conſt.

p. 318. l. 25. Ῥυπώδες *emplaſtrum*] Deſcribitur ſuprà cap. 19, 15. *Conſt.*

p. 318. l. 27. *Teſta*, *ex qua*] *teſta*, *in qua*. Conſt.

p. 318. l. 34. *Debebamus.*] *debemus*. Conſt.

p. 319. l. 2. Θηρίωμα] Νόμη quibuſdam. Galeno comment. 11. in lib. VI. Epid. θηρίωμα propriè pulmonis ulcus eſt. *Conſt.*

p. 319. l. 11. *Ad id quoque*] *At id quoque*. Conſt.

p. 319. l. 16. *Coeno*] *cavo* Al. *ovo*. Cod. *Conſt.*

p. 319. l. 16. *Caeno ſimile*] Conſtans haec fere lectio eſt. Ronſſeus in marg. habet *ovo* vel *cavo*. Ego hactenus, quamvis locum ſanum non putem, nihil muto. Vir quidam doctus margini editionis Caeſarianae hanc tranſpoſitionem inſcripſit. *Id ulcus inaequale eſt*, *ineſtque multus humor glutinoſus*, *caeno ſimilis*, *odor*, &c.

p. 319. l. 23. *Neceſſaria. Ac primum à victus ratione ordinandus eſt*,] *neceſſaria: ac primum à victus ratione ordinandum eſt*. Conſt.

p. 319. l. 27. *Poſt inflammationem*] *poſt ſedatam inflammationem*. Conſt.

p. 319. l. 31. *In coena*] *in coena vero*, Cod. *Conſt.*

p. 320. l. 9. *Averſo ſpecillo*] τῷ τῆς μήλης κυαθίσκῳ, Galen. ἢ πυρῆνι. *Conſt.*

p. 320. l. 23. *De ſacro igne*,] Ἕρπης, cujus ſpecies, quae medium hominem ambit, Zona vocatur, Graecèque ζωστήρ. Vide Scribonium Largum cap. 62. *Conſt.*

p. 320. l. 23. *De ſacro igne*] Notat Anut. Foeſius p. 30. Celſum Herpetem depaſcentem, ἐσθιόμενον Graeci dicunt, ſub ignis ſacri altera ſpecie comprehendere. *Scal.*

p. 320. l. 25. *Alterum eſt ſubrubicundum*,] Ἕρπης κεγχρίας καὶ φλυκταινώδης cum Eryſipelate. *Conſt.*

p. 320. l. 29. *Perexiguae*] Millio ſimiles. *Conſt.*

p. 321. l. 3. *Alterum autem eſt*] Eryſipelas cum phagedaena. *Conſt.*

p. 321. l. 18. *Fortuitum eſt*,] *fortiſſimum eſt*. Conſt.

p. 321. l. 19. *Cujus quò craſſius*] *cujus pus quo craſſius*. Supra cap. 26. p. 289. *Conſt.*

p. 321. l. 21. *Infra os ulcerum laedi*,] *infra os ulcerum caedi*. Conſt.

p. 322. l. 8. *In altero*] *in ſecundo*. Conſt.

p. 322. l. 10. *Hierae*,] *Hecataei*, quod deſcribitur pag. 264. Alii legunt, *vel Hiera*, *vel emplaſtrum tetrapharmacum*. Conſt.

p. 322. l. 19. *Chironium*] Χειρώνιον ἕλκος, quidam ita dictum putant, quod *Chirone* Medico indigeat. Idem & τηλέφιον dicitur à *Telepho*, qui huic vitio obnoxius fuit. *Caeſar.*

p. 322. l. 19. *Chironium autem ulcus*] χειρώνιον ἕλκος. *Conſt.*

p. 322. l. 20. *Oras duas*,] *oras duras*. Conſt.

p. 322. l. 22. *Tenuis. Odor malus neque in ulcere, neque in ejus tumore eſt. Nulla inſtammatio, dolor*] Leg. ex MS. *tenuis, odor malus. Neque in ulcere, neque in ejus tumore ulla eſt inflammatio. Dolor.* Conſt.

p. 323. l. 5. *Fiunt etiam ex frigore hiberno ulcera, maximè in pueris, & praecipue pedibus digitisque eorum, nonnunquam etiam in manibus.*] Hoc genus ulceris Graecis χίμετλον dicitur. Heſychius χίμετλον, inquit, τὸ ἐν χειμῶνι γενόμενον ἕλκος ὑπὸ ψύχους. Latinis autem *Pernio* dicitur. *Caeſar.*

p. 323. l. 5. *Fiunt etiam ex frigore hyberno ulcera*,] Χείμετλον hoc genus ulceris dicitur à Graecis, à Latinis *pernio*. Conſt.

p. 323. l. 21. *Cum vino adjecto:*] Oblitera *cum*. Conſt.

p. 323. l. 26. *Struma*] Χοιράς. *Conſt.*

p. 324. l. 4. *Meges*] Ejus meminit Galenus Method. lib. VI. cap. 7. *Conſt.*

p. 324. l. 7. *Donec ea*] *donec eae*, vel intellige *concreta*. Conſt.

p. 324. l. 13. *Ulcus conterant*] *ulcus curant*. Conſt.

p. 324. l. 17. *Quorundam ruſticorum*] Lib. VI. cap. 9. pag. 383. *Conſt.*

p. 324. l. 19. *Anguem*] Aëtius *viperam*. Conſt.

p. 324. l. 19. *Edit*] *edat*. Conſt.

p. 324. l. 22. *Furunculus*] Δοθιήν. *Conſt.*

p. 325. l. 1. *Emplaſtrum*] Δοθιήνη, vel δοθιηνικὸν ἔμπλαστρον apud Aeginetam lib. VII. & IV. cap. 23. *Conſt.*

p. 325. l. 14. *Ubi evulſum eſt pus, eodem modo adparet ventriculus, quod in furunculo non invenitur.*] Legend. *Ubi divulſum eſt, pus eodem modo adparet: ventriculus, qui in furunculo, non invenitur:* Sic. Cod. Alii *diviſum*. Vide etiam ſuprà de furunculo. *Conſt.*

p. 325. l. 24. Φύγηθλον] *panus* vel *panis*. Conſt.

p. 325. l. 31. *Panem*] *panum*. Conſt.

p. 325. l. 31. *Panum*] *Panus* eſt, quod Graeci dicunt πολύπην, i. e. *glomum vel glomus lanae* (utrumque enim dicitur) inde *panicula*, quo idem ſignificat, aut, ut Juvenalis, *fuſum ſtamine praegnantem*. Graecum enim eſt πήνος, & Dorice πᾶνος. Unde diminutivum extat πήνιον. A figura igitur glomeris vel glomi ille tumor *Panus* vocatus eſt. Graeci φύγεθλον vocant: Ita enim ſemper Plinius ex Dioſcoride vertit. *Scal.*

p. 326. l. 3. *Latius vitium*] ἀπόστημα. *Conſt.*

p. 326. l. 4. *Ad ſuppurationem ſpectans.*] Deeſt *totum*. Conſt.

p. 326. l. 12. *Innocenter indoleſcit*,] *nocenter adoleſcit*. Conſt.

p. 326. l. 12. *Exprimit*] *imprimit*. Conſt.

p. 326. l. 15. *Pus movetur*] Fit ſuppuratio. *Conſt.*

p. 326. l. 18. *Quamvis*] Deeſt *quod*. Conſt.

p. 326. l. 18. *Non rubet*,] Dele *non*. Conſt.

p. 326. l. 18. *Tamen aliter*] *tamen in album*. Conſt.

p. 326. l. 22. *Sed ſi locus mollis eſt*,] Ut in principio fluxionis. Itaque repellendus materiae affluxus per ἀπωκρουστικά. *Conſt.*

p. 326. l. 29. *Aut cucumeris*] Deeſt *ſylveſtris*. Conſt.

p. 327. l. 1. *Prioribus ſingulis*] Sic Vetus. Conſt.

p. 327. l. 6. *Ex qua cocta*] Alias *& aqua*. Caeſar.

p. 327. l. 6. *Ex qua cocta rectè miſcetur.*] *Ex aqua cocta, cui & olerum aliquid rectè miſcetur*. Conſt.

p. 327. l. 11. *Tantummodò*] *tantùm modo*. Conſt.

p. 327. l. 12. *In quo magis*] *in quo major*. Conſt.

p. 327. l. 14. *Durities. Et ſi major abſceſſus eſt, horror*] *durities, & ſi major abſceſſus eſt, horror*. Conſt.

p. 327. l. 17. *Si pro his quae alibi cutis oſtendit*,] Leg. *ſi pro his, quas alibi* (ut ſuprà lin. 13.) *ſatis oſtendi*. Alii nihil reponunt, quàm pro alibi, *alioqui*. Conſt.

p. 327. l. 18. *Ubi iſta*] *ubi iſtae*. Conſt.

p. 327. l. 25. *Si una plaga*] Codex, *ſi ima plaga*. Conſt.

p. 327. l. 30. *Niſi plaga eſt*,] *niſi magna plaga eſt*. Conſt.

p. 327. l. 31. *Vel ſuper*] *mel ſuper*, Cod. *Conſt.*

p. 328. l. 9. *In vulneribus*] *in* vacat. *Conſt.*

p. 328. l. 13. *Fiſtulae*] σύριγγες. Fiſtularum univerſalis tractatio lib. VII. cap. 4. *Conſt.*

p. 328. l. 20. *Rectè*] *rectà*. Conſt.

p. 328. l. 22. *Ab uno ore intus orſae, quae tres fiunt*] *ab*

uno

uno ore orſae, quae intus tres fiunt. Conſt.

p. 328. l. 31. *Simplici recenti intra*] *ſimplici recta intra.* Conſt.

p. 329. l. 5. *Thoracem penetravit.*] *Thoracemque penetravit, malum.* Conſt.

p. 329. l. 15. *Si verò os in vicino eſt, id quod diſci poteſt; ſi jam neque eò fiſtula penetravit, quatenus nocuerit.*] *Si jam in oſſe vitium eſt, nec ne, id quoque diſci poteſt: & ſi jam eò fiſtula penetravit, quatenus nocuerit.* Conſt.

p. 329. l. 22. *Labitur, ſed aequali*] Vel *labitur ſede quali.* Conjectura eſt, quia ſedem poſtea in eo ſignificatu ſumit. *Scal.*

p. 329. l. 22. *Labitur, ſed aequali*] *labitur ſede, qua.* Conſt.

p. 329. l. 25. *Ubi ſubhaeſit,*] *ubi ſubſit.*

p. 329. l. 27. *Ex renixu poteſt*] *ex renixu ſciri poteſt.* Conſt.

p. 330. l. 5. *Leve,*] *laeve.* Conſt.

p. 330. l. 7. *Ex nervo*] Quidam legunt *ex oſſe.* Conſt.

p. 330. l. 11. *Pus ferri, quod jam deſierat, incipit*] Elegans Phraſis non intellecta ab eo, qui locum corrupit. V. C. *fieri, quod jam deſierat alterum incipit.* Scal.

p. 330. l. 12. *Incipit*] In MS. *alterum incipit.* Conſt.

p. 330. l. 16. *Et recens*] *& recta.* Conſt.

p. 330. l. 23. *Ex metallicis*] *vel ex metallicis.* Conſt.

p. 330. l. 24. *Collyrium*] Vide Aëtium de collyrio fiſtularum ſolido lib. XIV. *Conſt.*

p. 330. l. 26. *Eſt, altera antecedente*] *Eſt, alteram antecedente.* Conſt.

p. 331. l. 4. *Callus*] Callus vocatur σκίῤῥος ex veteri vulnere, non τύλος, qui ex labore. Unde χεῖρες τετυλωμέναι. *Scal.*

p. 331. l. 11. *Gallae* P. *.] *Gallae* P. I. *. *Conſt.*

p. 331. l. 19. P. II. *.] P. 12. *. *Conſt.*

p. 331. l. 21. *Eoque infuſo ex aerugine*] *ex eoque infuſo aeruginem.* Conſt.

p. 331. l. 25. *Medicamentis prodere,*] *Medicamentis perdere.* Conſt.

p. 331. l. 28. *Eò*] Supple *medicam.* vel *eis.* Conſt.

p. 331. l. 33. *Collyrium utrinque demitti.*] Alii *collyrium utique demitti.* Conſt.

p. 332. l. 2. *Collyrio*] *Collyrium* non tantum pro *ocularia medicamento* ſumendum; ſed pro *omni muſcilagine* vel *re ſimili*, puta pro *panatella* aut offis noſtratibus; pro Pan pour-

ry

ry des Savoyar. Apud Plautum *jus collyricum* eſt id, où il y a à maſcher. *Scal.*

p. 332. l. 11. *Inditum eſt.*] *additum eſt.* Conſt.

p. 332. l. 15. *Reſolverit,*] Faſcias. *Conſt.*

p. 332. l. 16. *Oricularium*] *auricularium* potius i. ὠτεγχύτlω, ὠτικὸν κλυςῆρα. *Conſt.*

p. 332. l. 21. *Ea tunica, quae inter foramen, & integram carnem eſt,*] Prior lectio in excuſis exemplaribus *ferrumen* habebat, at mihi *foramen* legendum videtur. *Caeſar.*

p. 332. l. 22. *Victa medicamentis*] In manuſcr. *victa tot medicamentis.* Conſt.

p. 333. l. 2. *Et à favi*] Dele &. Conſt.

p. 333. l. 3. Μελικηρία] Κηρίον Aeginetae cap. 77. lib. VI. De meliceride abſceſſu frigido Celſus lib. VII. cap. 6. *Conſt.*

p. 333. l. 12. *Scapulis*] *capillis.* Vide Aëtium lib. VIII. cap. 15. *Conſt.*

p. 333. l. 13. *Eſt minus ſuper corpus*] *eſt minus, ſuper caput.* Conſt.

p. 333. l. 14. *Subpallidum,*] *ſubalbidum.* Meliùs, *ſubviride, ſubpallidum* i. ὑπόχλωρον. *Conſt.*

p. 333. l. 30. *Farina ex mulſo*] *farina ervi ex mulſo.* Conſt.

p. 334. l. 7. *Acrochordone,*] Verruca penſilis ἀκροχορδών. *Conſt.*

p. 334. l. 9. *Verrucis ſimilia,*] Immò verrucae ſunt. *Conſt.*

p. 334. l. 13. *Coloris ejusdem,*] *coloris cum cute ejusdem.* Conſt.

p. 334. l. 14. *Ad cutem latius,*] *infrà ad cutem tenue, ſuprà latius.* Sic in MS. *Conſt.*

p. 334. l. 21. *Thymion*] In meo exemplari *Acrothymion.* Alii θύμον vocant. Aliudque eſt *Thymion* peſſimum cancri genus deſcriptum pag. 317. *Conſt.*

p. 334. l. 22. *Ad cutem tenue, ſuprà latius,*] *ad cutem latius, ſuprà tenue.* Conſt.

p. 334. l. 28. *Circa*] *citra.* Conſt.

p. 335. l. 2. *Exigunt*] *adigunt.* Conſt.

p. 335. l. 2. *Exigunt*] Editio 1407. Aldina 1528. hanc ſervant lectionem, alii tamen è codicibus malunt *adigunt*, alii *ambiunt*, minus, ut puto, recte, neque enim *radices exigere*, aut *adigere*, aut *ambire*, apud antiquos legitur, quapropter ſubſtituo vel *agunt*, vel *exſerunt*. Ita enim Columella l. 11. c. 10. de napis *quia non in ventrem lateſcunt,*

 ſed

ſed tenuem radicem deorſum agunt; & v. 6. *ac ne radices altius agunt*, alibi *exſerere radicem* dixit.

p. 335. l. 3. *Super autem*] *ſuprà autem*. Conſt.

p. 335. l. 8. *Clavus*] Ἧλ... *Conſt.*

p. 335. l. 14. *Sive & Thymium*] *ſic & Thymium*. Conſt.

p. 335. l. 15 *Minora*] *majora*. Conſt.

p. 335. l. 23. *Myrmecia latiſſimis radicibus inhaerent*,] *Myrmecium* Celſus hoc loco neutro genere uſurpat, contra aliorum auctorum tam Latinorum, quàm Graecorum conſuetudinem, ut à quibus feminino genere *Myrmecia* fertur. *Caeſar.*

p. 336. l. 7. *Puſtulae*] ἐξανθήματα *Conſt.*

p. 336. l. 9. *Aſpredo*] *aſpritudo* in meo Cod. *Conſt.*

p. 336. l. 11. *Ex ſudore*] ὑδρῶα Hippocrati. *Conſt.*

p. 336. l. 11. Ἐξανθήματα] Hic annotandum à quibuſdam legi ἐκζέματα, quia infrà de papülis tractat, quae Graecis ἐξανθήματα, vel ἐκθύματα. Puſtulas verò ardentes etiam ἐκβράσματα nominant. *Conſt.*

p. 336. l. 13. *Exedunt.*] *excedunt*. Conſt.

p. 336 l. 19. Ἑλκώδες] φλύκταιναι, vel φλυκτίδες, vel φλυζάκια, φλύσεις. *Conſt.*

p. 336. l. 21. Φλυζάκιον] Galenus Commentario IV. in Hippocrat. de Vict. Ration. in morb. acut. ait Φλυζάκιον ſignificare φλυκταίνην, unum idemque eſſe puſtularum genus, Celſus tamen diſtinguere in duo genera videtur.

p. 336. l. 25. *Ulcuſcula*] Ἑλ. ὕδρια, ψυδρακες, ψυδράκια, quae Aegineta inter proprios capitis affectus enumerat. *Conſt.*

p. 336. l. 28. *Aut dolore*] *ac dolore*. Conſt.

p. 336. l. 32. Ἐπινυκτὶς] Puſtula livens ac noctibus inquietans. Plin. lib. XX. cap. 6. *Conſt.*

p. 337. l. 19. *Aut ſi majus*] *aut ſi malum majus* in Cod. MS. *Conſt.*

p. 337. l. 21. *Summa pellicula*] Epidermide. *Conſt.*

p. 338. l. 2. *Durior cutis*] *tumor durior*. Alii *durities cutis*. Conſt.

p. 338. l. 11. Ἀγρίαν] λέπρα. *Conſt.*

p. 338. l. 30. *Idque omnem pituitam ubique ſuſtinet.*] Reprimit, compeſcit. *Conſt.*

p. 338. l. 33. *Propoſui*] In Libris de Agricultura. *Conſt.*

p. 338. l. 33. *Sicut in pecoribus propoſui*] i. e. *in libris Agriculturae*, qui perierunt. *Scal.*

P.

p. 338. l. 33. *Sicut de pecoribus propoſui*] Nullus dubito, quin Auctor indigitet libros ſuos de *Re Ruſtica*, quorum pasſim meminit Columella. An ad eos referri poſſit, quod dicit lib. IV. c. 7. *Attamen ſine his ruſticos noſtros epota ex aqua trixago ſatis adjuvare dicitur*, judicent docti.

p. 339. l. 1. *Impetiginis*] Impetigo quidem λειχὴν Graecis, ſed hic eſt potiùs λέπρα. *Conſt.*

p. 339. l. 5. *Roditur*] *erodit.* Conſt.

p. 339. l. 5. *Diſtat autem ab ea,*] Serpigo. *Conſt.*

p. 339. l. 11. *Alterum genus*] Hoc genus in morbo Gallico frequens. *Conſt.*

p. 339. l. 16. *Nonnunquam prior*] *priore.* Conſt.

p. 339. l. 22. *Et tardè eminus ſerpit. In temporibus,*] *& tardè, & minus ſerpit: neque in certis temporibus.* Conſt.

p. 339. l. 24. *Nigrae*] Arabum *malum mortuum.* Conſt.

p. 339. l. 25. *Quartum genus*] Vulgò vocant *le mal Sainct Main.* Conſt.

p. 340. l. 3. *Sub auctore Protarcho retuli.*] Pag. 338. *Conſt.*

p. 340. l. 3. *Sub auctore Protarcho*] Ita infra 402, 17. *ſub auctore Dionyſio.* Caſaub.

p. 340. l. 7. *De Papulis.*] Vulgò *dartres*, δέρτρος ἀπὸ τοῦ δέρω. Lege adnot. cap. de puſtulis. *Conſt.*

p. 340. l. 11. *Pauxillo levius*] *paulo laevius.* Conſt.

p. 340. l. 14. *Altera*] Papula fera, vulgò *la male dartre* vel *ſeu ſauvage.* Rubentes papulae, boae dicuntur a Plinio 1. vulgo *la rougeolle.* Conſt.

p. 340. l. 27. *Vitii*] *vitium.* Cod. *Conſt.*

p. 340. l. 28. *Rubri*] *ruffi*, ut apud Plin. lib. XXXI. cap. 10. *Conſt.*

p. 340. l. 32. *Lolii ſemis*] *lolii ſext.* III. *Conſt.*

p. 340. l. 32. *Crudae unum*] *crudae ſext.* Conſt.

p. 341. l. 4. *Foeda*] Δυσχερής. *Caſaub.*

p. 341. l. 6. Ἄλφος] Vulgò *mor feu.* Arab. *morphea.* Conſt.

p. 341. l. 12. Λεύκη] *Albaras* Avicennae, & *lepra* Halyabb. *Conſt.*

p. 342. l. 5. *Quidem*] *quidam.* Conſt.

p. 342. l. 7. P. II.] P. *p.* 2. *Conſt.*

p. 342. l. 7. P. IIII. *. *myrrhae aridae contritae acetabulum*] P. *p.* 22. *aluminis ſciſſilis* P. * 3. *nitri* P. * IIII. *myrti radice contrita acetab.* Conſt.

p. 342. l. 12. *Cum ſimul contrita ſunt alcyonium, thus, hordeum, faba ſine oleo, in balneo ante ſudorem inſperguntur,*

tum] *cum ſimul contrita alcyonium, thus, hordeum, fabae, ſine oleo in balneo inſperguntur, ac tum.* Conſt.

p. 342. l. 26. *Adjicit enim*] *adjicit etiam.* Conſt.

p. 343. l. 4. *Porrigo*] Πιτυρίασις. *Conſt.*

p. 343. l. 6. *Acutae*] *a cute.* Conſt.

p. 343. l. 22. *Si id*] *ſi is.* Conſt.

p. 343. l. 24. *Dein id ſuper adjuvandum*] *dein inſuper adjuvandum.* Alii *adlinendum.* Conſt.

p. 343. l. 30. *Cum eo*] Sic ſaepe loqui amat. *Caſaub.*

p. 344. l. 4. Σύκωσις] *ficus, mariſca.* Conſt.

p. 344. l. 8. *Ulcus durum*] Bochart. Hieroz. part. II. l. 6. cap. 6. pag. 827.

p. 344. l 17. *Coactum,*] *coctum.* Conſt.

p. 345. l. 24. *Varos, & lenticulas, & ephelidas.*] Ἴονθοι, *vari.* Φακοὶ, *lenticulae.* Ἐφηλίδες, *maculae quaedam colorum omnium*, ut Auctor vertit lib. II. cap. 8. Ἐφηλὶς vulgò *halé* ab ἅλιος Doricè pro ἥλιος, quia fit ab ardore ſolis. *Conſt.*

p. 346. l. 18. *Myrobalani, crocomagmatis*] Alii legunt, *myrobalani magmatis*, id eſt, retrimentorum expreſſae glandis unguentariae. *Conſt.*

p. 347. l. 3. *Nam ſimul*] *nam ſi ſimul.* Conſt.

p. 347. l 17. *Hae*] *eae.* Conſt.

p. 347. l. 30. *Tumore infinito*] *tumore finito.* Conſt.

p. 347. l. 32. *Calida,*] *candida* Vet. Alii pro *num* legunt *non*, ineptè. *Conſt.*

p. 348. l. 3. *Votumque eſt*] Eleganter hoc poſitum pro eo, quod Graeci dicebant ἀγαπητὸν ἂν εἴη. *Caſaub.*

p. 348. l. 6. *Si de*] *ſi ex.* Conſt.

p. 348. l. 12. *Hippocrates*] Lib. VI. Aphor. 31. ubi & πυρίη i. fomentum, quod Celſus omiſit. *Conſt.*

p. 350. l. 12 *Lana mollis bene carpta*] Cum *lanam carpere* dicatur de muliere *nente* ξαινούσῃ, non videtur haec interpretatio huic Celſi loco convenire, qui de *lana* potius *carminata* eſt intelligendus. Equidem Latine dicimus, *lanam carpere*; ſed an *carptam lanam* itidem dixerint Veteres, accuratiori indagatione indiget. *Caſaub.*

p. 350. l. 23. *Ab ipſo commodè*] *ab aegro commodè.* Conſt.

p. 350. l. 27. Ἀνώδυνα] Alii ναρκωτικά. *Conſt.*

p. 351. l. 9. *Ergo nobiliſſima*] *ego nobilium* ſcilicet auctorum *collyria.* Sic in Codice. *Conſt*

p. 351. l. 20. *Praeſtare, ut*] *praeſtat, ut.* Conſt.

P.

p. 351. l. 24. *Tenereſcat*] *inareſcat*. Conſt.

p. 351. l. 32. *Squamae aeris quod*] *ſquamae ferri*, aut *chalybis* potius. *Conſt.*

p. 351. l. 32. P. I. *.] P. * II. *Conſt.*

p. 352. l. 5. *Liquidum in*] Haec verba non ſunt in antiquo exemplari: & *miſcueris* legitur, & *ſervetur*. Conſt.

p. 352. l. 5. *Pyxidicula*] *pyxidula*. Cod. *Conſt.*

p. 352. l. 8. *Nucleorum palmarum combuſtorum* P. x. *.] *nucleos palmarum combuſtos num.* xxx. *Conſt.*

p. 352. l. 14. P. *. *papaveris*] P. II. *papaveris*. Conſt.

p. 352. l. 17. *Gummi* P. VIII.] *gummi* P. XVIII. *Conſt.*

p. 352. l. 18. *Stibis*] *ſtibii*. Conſt.

p. 352. l. 26. P. IIII *. *ſpumae elotae* P. VIII.] P. VIII. *argenti ſpumae elotae* P. XIIII. *Conſt.*

p. 352 l. 28. *Trygodes*] Ab acacia feculentum. Deſcribit Galenus lib. II. τῶν κατὰ τόπους, & Aegineta lib. VII. cap. 17.

p. 353. l. 5. *Et ſtibis*,] *& ſtibii*. Conſt.

p. 353. l. 8. *Leniri medicamentum*] *leniri medicamento*, Cod. *Conſt.*

p. 353 l. 21. *Frigore afflatuve*] *frigore*, *à flatuve*. Conſt.

p. 354. l. 9. *Haec enim ut in recentibus*] Lege Galenum in VI. lib. Aphor. 31. *Conſt.*

p. 354. l. 14. *Secunda*] Apta & idonea praeſidia. *Conſt.*

p. 354. l. 22. *Neceſſario*] *neceſſarius* in Cod. *Conſt.*

p. 355. l. 2. Πρόσπτωσιν] Aegineta verò ἐκπιεσμόν. *Conſt.*

p. 355. l. 8. *Quod ex duobus*] *quod duobus*. i. primum: quod nobile eſſe dixit. Tria enim deſcripſit p. 351. l. 27. *Conſt.*

p. 355. l. 15. *Foliorum*] *florum*: vel *foliorum* de floribus intellige. *Conſt.*

p 355. l. 34. *Inareſcat*] *indureſcat* in Cod. *Conſt.*

p. 356. l. 8. *Ac ſi induruit*] *at ſi inaruit* (vel *induruit*) *& ſic emortuus eſt*, *nec in pus vertatur* (Alii *ne in pus*) *quatenus foede prominebit*, *exſcindendus erit*. Conſt.

p. 356. l. 12. *Tantundem*] *tandem*. Conſt.

p. 356. l. 16. *Fixus*] *fiſſus*. Conſt.

p. 356. l. 23. *Cibus minuendus*, *ac potui dandum*,] Aliàs *lac*. Caeſar.

p. 357. l. 12. *Philetis*] Φιλαληθοῦς. *Conſt.*

p. 357. l. 13. *Philetis*] *philalethos*. Conſt.

p. 357. l. 17. *Stibis*] *ſtibii*. Conſt.

p. 357. l. 23. Διὰ βαλάνου] Διὰ λιβάνου. *Conſt.*

p. 357. l. 28. *Diabalanu*] Διὰ λιβάνου. *Conſt.*

p. 357. l. 30. *Stibis*] *ſtibii*. Conſt.

p. 358. l. 16. *Qui*] *quo* vel *quum*. Conſt.

p. 358. l. 17. Φθειρίασιν] Pedicularem morbum. *Conſt.*

p. 358. l. 34. *Ne acriorem pituitam concitent.*] Aliàs, *ne acriores pituitae conciterentur*. Caeſar.

p. 358. l. 34. *Ne acriorem pituitam concitent.*] *Ne quid acrioris pituitae concitent* in MS. Codice. *Conſt.*

p. 359. l. 11. *De diacerato.*] διὰ κέρατος. *Conſt.*

p. 359. l. 12. *Oculorum morbi lenibus medicamentis nutriuntur.*] Alias *curantur*. Caeſar.

p. 359. l. 17. *Tenuis pituitae curſus*] Ἐπιφορὰ ſimpliciter. Galenus ἐπιφορὰ ῥεύματος λεπτοῦ. *Conſt.*

p. 359. l. 22. *Stibis*] *ſtibii*. Conſt.

p. 360. l. 2. *Thuris* P. XII. *.] 4. *drach.* Galen. lib. IV. τοῦ κατὰ τόπους. *Conſt.*

p. 361. l. 31. *Smilion*] Σμίλιον etiam (ſcalpelli nomine) medicamenti acris genus ad rumpenda apoſtemata apud Aeginetam lib. IV. cap. 18. & lib. VII. cap. 17. *Conſt.*

p. 361. l. 5. *Quod Phynoma adpellabat*] Alias *pyrron* vel *phynona*, alias etiam *pyrrona*. Caeſar.

p. 361. l. 5. *Phynona*] Aliàs *Pyrron* vel *Pyrrona*. Conſt.

p. 361. l. 9. *Sed ante linitum*] Vel *litum*. Caeſar.

p. 361. l. 10. *Ungendum*] *fingendum*. Conſt.

p. 361. l. 13. *Eodem*] *in eodem*. Conſt.

p. 361. l. 14. P. II. *.] Aliàs XV. *Conſt.*

p. 361. l. 14. *Piperis*] P. *. . . . *Conſt.*

p. 361. l. 15. P. III. *.] P. *. II. *Conſt.*

p. 361. l. 22. P. *.] P. *. I. *Conſt.*

p. 361. l. 22. *Minii*] *miſy*. Sic Cod. Lego *miſyos*. Conſt.

p. 361. l. 26. *Odoribus* P. IIII. *.] *oleribus*, i. braſſicae. *Conſt.*

p. 361. l. 27. XV.] V. *Conſt.*

p. 361. l. 34. *Quod Philetis vocatur*] Alias, *Philalethis*, Caeſar.

p. 361. l. 34. *Philetis*] Aliàs, *Philaletis*, φιλαληθοῦς, Conſt.

p. 362. l. 7. P. I. 3. *.] P. I. 2. *Conſt.*

p. 362. l. 8. *Albi* P. *.] *albi* P. V. *Conſt.*

p. 362. l. 14. *Stibis*] *ſtibii*. Conſt.

p. 362. l. 24. *Lachrymae* P. II. *.] *Lachrymae* P. *. II. c. *Conſt.*

p. 362. l. 26. *Cumini*] *Gummi* Conſt.

p. 363. l. 5. *Singulorum* P. LII. *.] Aliàs *ſingulorum*. XXXI. *Conſt.*

p. 363. l 8. P. XIII. *.] P. *. 1113. *Conſt.*

p. 363. l. 11. *Genus inflammationis*,] Hoc κοιλιδιῶν vocant Graeci, eſtque Ruffo τ̃ κοίλων οἴδημα. *Conſt.*

p. 363. l. 15 *Gargarizari*] *gargarizare*. Conſt.

p. 363. l. 23. *Hanc autem inflammatio*] Quidam legunt *inflatio*, ut ſit Aëtii ἰμφύσημα *Conſt.*

p. 364. l. 9. *Ad medicamentum*] *at medicamentum*. Conſt.

p. 264. l. 10. P. I. *] P. * - . *Conſt.*

p. 364. l. 11. P. *] P. * -- --. *Conſt.*

p. 364. l. 13. *Stibis*] *ſtibii*. Conſt.

p. 364. l. 16. *Exceptis his quae lenibus nutriuntur.*] Alias, *curantur*. Caeſar.

p. 364. l. 18. *Hieracis*] Ἱεράκιον Galen. lib. IV. τ̃ κτ̃ τόπους. *Conſt.*

p. 364. l. 22. *Canopite*] *Canopitae*, ut ſuperiori pag. 362. *Conſt.*

p 364. l. 32. *Quodam graveſcunt, & noctu praegravi pituita inareſcunt: quantoque*] Leg. *quodam ferè levi, & prurigine graveſcunt, & palpebrae citra duritiem ullam noctu praegravi pituita inhaereſcunt*, ex Cod. MS. Vide etiam Aëtium. *Conſt.*

p. 365. l. 2. *Minor*] *major*. Conſt.

p. 365. l. 11. *Tum deinde caput atque os diutius perfricare.*] Alias, *defricare*. Caeſar.

p. 365. l. 15. P. I *] P. * --. *Conſt.*

p. 365. l. 23. *Scabri oculi*] ψωροφθαλμία. *Conſt.*

p. 365. l. 25. *Rhinion*] ῥινίον & ῥίνημα apud Galen. IV. τ̃ κτ̃ τόπους, à lima, quae ῥίνη: & ῥινάριον apud Aeginet. lib. III. cap. 22. & lib. VI. cap. 16. *Conſt.*

p. 365. l. 33. *Aſii*] *Aſſii*. Conſt.

p. 366. l. 1. *Nulla autem per ſe materia eſt, quae Pſoricum nominetur*,] Ψωρικοῦ deſcriptio, quae eadem ferè & à Dioſcoride traditur. *Caeſar.*

p. 366. l. 5. *Additum, &*] *inditum, &*. Conſt.

p. 366. l. 13. *Levant*] *laevant*. Conſt.

p. 366. l. 18 *Exaſperat*,] *exaſperet*. Conſt.

p. 366. l. 27. *Id quod*] *& id quod* Conſt.

p. 366. l. 32. *Cilicis*,] *cilicii*, aut, ut lib. II. cap. 17. *ſiculi*. Conſt.

p. 367. l. 26. *Manu curandum*] Haec chirurgica ratio lib. VII. cap. 7. Conſt.

p. 368. l. 14. Μυδριάσιν] πλατυκορίαν *Conſt.*

p. 368. l. 15. *Hebeſcit: ac penè difficillimè*] *hebeſcit*, *ac pene caligatur*. *Difficillimè*. Conſt.

p. 368. l. 22. *Adjiciendum eſt*, *melle*] *adjiciendum eſt: oculos verò melle*. Conſt.

p. 368. l. 23. *Quidam &c.*] Ἀμαύρωσις. *Conſt.*

p. 368. l. 29. *Ex recenti*] *& recenti*. Cod. *Conſt.*

p. 368. l. 34. Vitium luſcioſorum, νυκτάλωψ, nocturna caecitas Plin. *Conſt.*

p. 369. l. 4. *Sanguine*] *ſanie*, Cod. & ſic Plin. lib. XXVIII. cap. 11. Dioſcorid. ἰχῶρ. *Conſt.*

p. 369. l. 5. *Ad aſſum*] Lege *id aſſum*. Conſt.

p. 369. l. 23. *Cùm horum*] *cùm harum*. Conſt.

p. 369. l. 23. Quod Redius confirmavit atque illuſtravit. *Morg.*

p. 369. l. 25. *Celeberrimèque*] *celerrimèque*. Conſt.

p. 370. l. 1. *Sed armeniacus*,] *Armeniacus* legendum, ut ſubaudiatur *lapis*. Caeſar.

p. 370. l. 1. *Sed Ammoniacus*,] *ſal ammoniacus*. Conſt.

p. 370. l. 11. *Subremoveri*] *ſummoveri*, vel *ſubitò removeri*. Conſt.

p. 370. l. 17. *Poſſint*] *poſſunt*. Conſt.

p. 370. l. 21. *Ipſos*] *ipſis tantummodo*, Conſt.

p. 371. l. 9. *Cataplaſmata*] *cataplaſmati*. Conſt.

p. 371. l. 10. *Corticis*] *cortices*. Conſt.

p. 371. l. 12. *Decoquatur.*] *decoquantur*. Conſt.

p. 371. l. 15. *Strigilem*] ὠτεγχύτην, ſive ὠτικὸν κλυστῆρα, alibi dicit oricularium ſpecillum. *Conſt.*

p. 371. l. 20. *In quo lumbrici cocti ſunt*,] Ἔντερα γαίης, i. ἕλμινθες: *& amarae nuces*, ſive Graecae, id eſt, amygdalae amarae: *& papaveris lacrymae*, id eſt, opii. *Conſt.*

p. 371. l. 29. *Vel id quod amarum*] Infrà dicet *ex Aegyptia faba partem interiorem*. Conſt.

p. 372. l. 2. P. 1. *] P. *. *Conſt.*

p. 372. l. 3. P. * 3.] P. *. *Conſt.*

p. 372. l. 8. *Quae habet caſtorei*,] Galen. lib. III. τῶν κατὰ τόπους, *cum ſapa*. Conſt.

p. 372. l. 11. *Spumae lycii*,] *Argenti* (Alii *nitri*) *ſpumae*, i. λιθαργύρου) *lycii*. Conſt.

p. 372. l. 15. *Specillo*] *piſtillo*. Conſt.

p. 372. l. 27. *Cognominat*] *cognominant*. Conſt.

p. 372. l. 29. XV. *mellis*] XXV. *mellis*. Conſt.

p. 373. l. 4. P. 11. *] P. * --. *Conſt.*

p. 373. l. 10. P. 1. *] Al. P. * -- *Conſt.*

p. 373. l. 15. *Ex Aegyptia faba*] Suprà dixit *ia quod amarum in Aegyptia faba.* Conſt.

p. 373. l. 21. P. 1. *] P. *. 1. --. *Conſt.*

p. 374. l. 6. *Flores junci rotundi*] σχοινάνθους. *Conſt.*

p. 374. l. 7. *Caſtorei albi, piperis longi,*] *caſtorei, albi piperis, & longi.* Conſt.

p. 375. l. 6. *Odoris ſanguinem*] *odoris ſaniem*, Cod. *Conſt.*

p. 375. l. 7. *Tamen infundi*] *tandem infundi.* Conſt.

p. 375. l. 21. *Provocabuntur,*] *prolabuntur*, Cod. *Conſt.*

p. 375. l. 33. *Ad gravem auditum.*] Βαρυηκοΐαν. *Conſt.*

p. 376. l. 2. Nota Celſum in *gravis auditus* curatione monuiſſe, *aurem ipſam conſiderari oportere*, ſi forte appareat *ſordium coitus:* haſque ante, ubi opus ſit, emollitas, auriculari ſpecillo eximendas eſſe.

p. 376. l. 18. *Laureo*] *laurino*, Cod. *Conſt.*

p. 376. l. 28. *Contritis roſae foliis*] *contritae roſae foliis*, Cod. *Conſt.*

p. 376. l. 30. *Surditatem*] *ſorditatem.* Conſt.

p. 376. l. 33. *Se ipſas*] *ſe ipſae*, Cod. *Conſt.*

p. 377. l. 2. *Gravetudine*] *gravedine.* Conſt.

p. 377. l. 2. *Morbis,*] *morbo*, Cod. *Conſt.*

p. 377. l. 21. *Vel laureo*] *aut laurino.* Conſt.

p. 377. l. 23. *Et nitrum*] *aut nitrum*, Cod. *Conſt.*

p. 377. l. 30. *Laureum*] *laurinum.* Conſt.

p. 378. l. 5. *Quo*] *quam.* Conſt.

p. 378. l. 13. *Hamulo retuſo*] Vulſella. pag. 489. l. 7. *Caſaub.*

p. 378. l. 15. *Sternutamenta*] Πταρμικὰ, *ſternutatoria* vocant. Caelius Aurelianus Chronicon lib. I. cap. 1. etiam πταρμικὸν *ſternutamentum* exponit, i. medicamentum ſternutamenta movens.

p. 378. l. 18. *Tabula quoque collocatur*] Vide apud Galenum τῶν κατὰ τόπους, lib. III cap. 1. *Conſt.*

p. 378. l. 33. *Plumbi recremento,*] *Molybdaena.* Conſt.

p. 379. l. 4. *Fecerit.*] *faciat*, Cod. *Conſt.*

p. 379. l. 5. *Circa nares ſunt,*] *intra nares ſunt*, Cod. *Conſt.*

p. 379. l. 6. Ὀζαίνων] Ozaena ex lue venerea frequens. *Conſt.*

p. 379. l. 29. *Liquida fiat,*] *liquida ſit.* Conſt.

p. 380. l. 2. *Dimittendumque in narem eſt,*] *demittendum-*

que in nares, Cod. *Conſt.*

p. 380. l. 7. *Carunculae*] Σαρκώματα apud Aeginetam, *Conſt*

p. 380. l. 9. *Imis partibus, quae carnoſiſſimae*] *in imis partibus, quae cartilaginoſae.* Cod. *Conſt.*

p. 380. l. 21. *Quae ferè* καρκινῶδες] Ferèque καρκινῶδες. *Conſt.*

p. 380. l. 31. *In dentium autem dolore*,] ὀδονταλγίᾳ. *Conſt.*

p. 381. l. 9. *Maxillas*] *maxillam*, Cod. *Conſt.*

p. 381. l. 16. *Non nimium: aridi*] *non minimum: aridi.* Alii, *non nimium aridi cortices.* Conſt.

p. 381. l. 21. *Vino miſto*] οἴνῳ κεκραμμένῳ, meroque opponitur. *Conſt.*

p. 381. l. 22. *Cornu cervinum raſum*] Alias *cervini ramentum.* Caeſar.

p. 381. l. 22. *Cornu cervinum raſum*,] *cornu cervini ramentum.* Cod. *Conſt.*

p. 381. l. 23. *Ficus item pinguis*] *ficu item pingui.* Conſt.

p. 381. l. 25. *Decocta*] *diſcocta*, Cod. *Conſt.*

p. 381. l. 27. *Eoque ipſo dens fovetur.*] Fortaſſe legendum, *ipſe dens.* Caeſar.

p. 381. l. 27 *Eoque ipſo*] *eoque ipſe.* Conſt.

p. 381. l. 30. *In quem*] *ad quem* Cod. *Conſt.*

p. 382. l. 7. *Exulceratorium*,] ἑλκωτικόν *Conſt.*

p. 382 l. 9. *Ficorum partes*] *pinguium* fortaſſe legendum aut *parvarum.* Caeſar.

p. 382. l. 9. *Ficorum partes*] *caprificorum pulveris* i. cineris. Alii *fermenti putris.* In Cod. *ficorum, piperis* Conſt.

p. 382. l. 21. *Quales hae ſunt. Habet autem papaveris*] *qualis ferè eſt, quae habet papaveris* Conſt.

p. 382. l. 22. P. 1. *] P. * --. *Conſt.*

p. 382. l. 22. *Pſoreos*] *ſoreos.* Conſt.

p. 382. l. 26. *Ficorum partes*,] *parvarum* vel *pinguium*, Caeſar.

p. 382. l. 26. *Ficorum partes*,] *ficorum, piperis.* Cod. *Conſt.*

p. 383. l. 2. *Fortè ſtans*] *per teſtas*, Cod. Vide & cap. 13. infrà. *Conſt.*

p. 383. l. 6. *Solvit Et alumen ſciſſile in id foramen conjectum demitti commodius eſt*,] *ſolvit: & alumen ſciſſile in id foramen conjectum: ſed id tum in canna involutum demitti commodius eſt.* Conſt.

p. 383. l, 11. *Sed agreſtium*] Lib, V. cap. 19, 50. *Conſt.*

p. 383. l. 26. *Tonſillae*] [illegible]. *Conſt.*

p. 383. l. 33. *Et in paſſo*,] Dele &. Conſt.

p.

p. 384. l. 1. *Leniterque*] *lenibuſque.* Conſt.

p. 384. l. 5. *In leni igne coquitur*] *in* vacat. *Conſt.*

p. 384. l. 14. *Nardi* P. *.] *Nardi* P. v. *Conſt.*

p. 384. l. 30. *Deinde ex mulſo*] Dele *ex*. *Conſt.*

p. 384. l. 33. *Ad gargarizandum paulum*] *ad gargarizandum ex fico paulum*, Cod. *Conſt.*

p. 385 l. 4. *Leniterque*] *leviterque.* Conſt.

p. 385. l. 20. *Lenis humor*,] Ut decocti radicis dulcis. Vide lib. VI. cap. 10. *Conſt.*

p. 285. l. 28. Ἀνθηρὰς] Ἀνθηρά i. ἐξέρυθρα, valde rubra & florida, à ſandarachae colore. Nam Heſychio ἀνθηρὰ, ἡ σανδαράχη. *Conſt.*

p. 286. l. 28. *Quem*] Dicendum fuit *quod*, ut apud Plin. Sed ad Graecam vocem ῥοῦς reſpexit. *Conſt.*

p. 386. l. 29. *Rhus quem Syriacum vocant*] Vide ſis de hac herba Plinium lib. XXIV. cap. XI. Manardi Epiſtolam IV. lib. I. qua contendit voce Graeca *rhos* ſcribendum eſſe. Rhodium in Lexico Scriboniano & Bodaeum a Stapel in Theophraſti lib. III. cap. XVIII. Hiſtor. Plantar.

p. 387. l. 4. *Ad quod humor*] *a quo humor.* Conſt.

p. 387. l. 7. *At ſi lenia*] *at ſi leniora*, Cod. *Conſt.*

p. 387. l. 8. *Quae adurendo cruſtas ulceribus inducant.*] ἐσχαρωτικά. *Conſt.*

p. 387. l. 12. *Maximè*] Al. *maxima*. Conſt.

p. 387. l. 27. *De parodontidibus*] Poteſt legi & hic *parulidibus*. Caeſar.

p. 387. l. 30. Παρωδοντίδας] Παρουλίδας legendum. Vide Aeginetam lib. VI. *Conſt.*

p. 388. l. 7. *Quas antheras vocari dixi*] Lib. II. cap. 17. *Conſt.*

p. 388. l. 15. *Subcrudum*] *tuberculum.* Conſt.

p. 388. l. 28. *Eum ore*] *ejus ore.* Conſt.

p. 388. l. 30. *Sive parotides ſint, ſive non ſint, diutius pus feratur. Quod aut dente corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe, maximèque id per fiſtulam venire conſuevit, ubi incidit,*] Legendum: *ſive* παρουλὶς *fuit, ſive non fuit, diutius pus feratur, aut dente corrupto, aut fracto, vel aliter vitiato oſſe: maximèque id per fiſtulam venire conſuevit. Quod ubi incidit.* Conſt.

p. 389. l. 1. *Exceſſit*,] *abſceſſit.* Conſt.

p. 389. l. 13. *Uvae*] Uvae productae chirurgiam vide lib. VII. cap. 12. de uva. *Conſt.*

p. 389. l. 30. *Ubi horum aliquo illita uva eſt, chelidoniae quoque ſucco per cochlear illita uva maximè prodeſt. Ferè multa pituita*] *chelidoniae quoque ſuccus per cochlear illita uva, maximè*

mè prodeſt. Ubi horum aliquo illita uva eſt, fere multa pituita, Cod. *Conſt.*

p. 390. l. 3. *Cochleario*] *cochleari*. Conſt.

p. 390. l. 8 *Sine eo hac curatione vitae ſubjecta eſt.*] *ſine eo. Ac de curatione uvae productae per manum ratio ſubjecta eſt.* nempe lib. VII cap. 12. *Conſt.*

p. 390. l. 23. *Frictae*] *fractae*. Conſt.

p. 390 l. 26. *Roſa*] *ros*. i. roſaceo. *Conſt.*

p. 390. l. 30. *Tabeſcere deſinat:*] ſic etiam loquitur Cato lib. de Re ruſtica. *Conſt.*

p. 391. l. 2. *Oleae*,] *oleae folia*. Conſt.

p. 391. l. 6. *Proficit. Ex*] *proficit: Et ex*. Conſt.

p. 391. l. 16. *Refici eos*] *refigi eos*. Conſt.

p. 391. l. 24. *Hebetia*] Ad regignendam carnem. *Conſt.*

p. 392. l. 6. *Reprimentium experimentum eſt.*] Alii *reprimentibus experiendum eſt*. Et in parotidibus reprimentium uſus periculoſus eſt, quia glandes ſub auribus, quas ipſe is abſceſſus obſeſſit, ſunt emiſſarium cerebri. *Conſt.*

p. 392. l. 13. *Ad umbilicos verò prominentes*,] Ἐξόμφαλον πτῶσις dicitur ab Aegineta haec umbilici procidentia. Plin. lib. v. cap. 20. prociduum umbilicum vocat, quem prominentem hic auctor. Ἐξόμφαλοι verò hi ſunt, quibus hoc vitium accidit. *Conſt.*

p. 393. l. 10. *Si ex inflammatione coles*] Περιφίμωσις, cui contraria φίμωσις. *Conſt.*

p. 393. l. 12. *Induci*] *adduci*. Conſt.

p. 393. l. 16. *Ducenti*] *reducenti*. Conſt.

p. 393. l. 24. *Continere ſe*] *quieſcere*. Conſt.

p. 393. l. 29. *Summo*] *ſumma*. Conſt.

p. 394. l. 1. *Ulteriore*] *interiore*. Conſt.

p. 394. l. 8. *Tum butyri, & roſae mollis*] *tum butyri, & roſae, & mellis*. Conſt.

p. 394. l. 11. *Aut, ſi*] *at ſi*. Conſt.

p. 394. l. 17. *Uvae madentiori, nariumque*] *uvae madenti, oris, nariumque*. Conſt.

p. 394. l. 26. *Aut Eraſiſtrati*] *at Eraſiſtrati*. Conſt.

p. 395. l. 31. *Ac ſi plus*] *at ſi plus*. Conſt.

p. 395. l. 19. *Myrrhae, aut croci*,] Dele *aut*. Conſt.

p. 395. l. 25. *Habeant: tum in aeneo*] *habeant, in aeneo*. Conſt.

p. 395. l. 31. *Nervos*] Cremaſteras vocat lib. VII. cap. 18. *Conſt.*

p. 395 l. 32 *Profluitque*] Morbus hic vulgo *chaudepiſſe*, id eſt, colis fiſtula. *Conſt.*

p.

p. 395. l. 33. *Non cocta, aut aquae*] Al. *non coacta, at aquae.* Conſt.

p. 396. l. 26. *Haec citra cancrum*] Gangraena eſt, cujus curationem vide lib. VIII. cap. 33. *Conſt.*

p. 396. l. 33. *Paulum demat,*] *paulum demas.* Conſt.

p. 397. l. 10. *Trahat,*] *detrahat.* Conſt.

p. 397. l. 28. *Ibi*] Dele. *Conſt.*

p. 397. l. 29. *Oriri*] *ibi oriri.* Conſt.

p. 397. l. 33. *Quaedam etiam nigrities*] Σφάκελος, ſyderatio. *Conſt.*

p. 398. l. 20. *Ad ora*] *ad oras*, Cod. *Conſt.*

p. 398 l. 25. *Ex faba farina*] *cataplaſma ex fabae farina ex mulſo cocta cum cumino contrito & ex melle coacto.* Conſt.

p. 398. l. 31. *Aut ſi*] *at ſi.*

p. 399. l. 12. *Quod ſi ex ictu teſticulis aliquid deſit, ferè quoque increſcit,*] *quod ſi ex ictu teſticulis aliquid haeſit, ferè pus quoque increſcit.* Conſt.

p. 399. l. 18. *Rhagadiis*] *rhagadibus.* Conſt.

p. 399. l. 20. *Nec in ſe*] *nec non in ſe.* Conſt.

p. 399. l. 20. *Abhorrentes*] *abhorrendas.* Conſt.

p. 399. l. 21. *At primùm in eo ſaepè, & quidem pluribus locis, cutis exciditur*] *Ac primùm in eo cutis ſaepè, & quidem pluribus locis ſcinditur.* Conſt.

p. 399. l. 22. Ῥαγάδια] Ῥαγάδας: ſic leg. Plinius vocat *fiſſa ani.* Dicuntur etiam ῥήξεις, i. ſciſſurae, ut ipſe vocat infrà. *Conſt.*

p. 399. l. 25. *Columbina quoque ova*] Ex Hippocr. lib. de Ulceribus. *Conſt.*

p. 399. l. 26. *Purganda*] Teſtis & putaminibus. *Conſt.*

p. 399. l. 31. *Aut hyſſopum*] *aut oeſypum. Conſt.*

p. 400. l. 1. *Et quolibet*] *e quolibet.* Conſt.

p. 400. l. 9. *Ne aridum*] *nec aridum.* Conſt.

p. 400. l. 14. *Condyloma*] Vide infrà, κόνδυλον eſt articulus, à cujus forma condyloma vocatur ejuſmodi excreſcentia. *Conſt.*

p. 400. l. 21. *Verbenae*] Id eſt, herbarum ſtirpiumque frondes. Sic latè vis vocabuli extenditur apud Poëtam:

Verbenaſque adole pingues,
De taediferis. Conſt.

p. 400. l. 23. *Sertula campana*] Melilotus. *Conſt.*

p. 400. l. 28. *Cocta*] *uſta.* Conſt

p. 400. l. 28. *Hyſſopo ac roſa*] *Oeſypo ac roſa*, i. roſaceo. *Conſt.*

p. 400. l. 32. *Quibus dum teruntur,*] Vide lib. VII. cap.

22.

22. in curatione ramicis. *Conſt.*
p. 401. l. 3. *Poſteriore*] *ſuperiore*, Cod. *Conſt.*
p. 401. l. 13. *Stibis*,] *ſtibii.* Conſt.
p. 401. l. 15. *Ulcera*,] Rhagadas. *Conſt.*
p. 401. l. 16. *Hoc parum*] *id nondum*, Cod. *Conſt.*
p. 401. l. 23. *Tanquam ex capitulis*] *ex* videtur expungendum. *Conſt.*
p. 401. l. 27. *Atque in quibuſdam parum* &c.] Vide Galenum in Aphor. 12. lib. VI. *Conſt.*
p. 401. l. 31. *Cùm ſanguinis exitum non haberent*,] *cùm ſanguis exitum non haberet.* Conſt.
p. 401. l. 34. *Id nocet*,] Sanguinis fluor. *Conſt.*
p. 402. l 4. *Oriri*] *ibi oriri*, Cod. *Conſt.*
p. 402. l. 5. *Dura alvus*] i. durae alvi excrementum. *Conſt.*
p. 402. l. 11. *Sciſſuris*] Rhagadibus. *Conſt.*
p. 402. l. 20. P. v. *] P. * vi. *Conſt.*
p. 402. l. 21. *Compungendum*] Capitulum venarum. *Conſt.*
p. 402. l. 23. *Sed quoties*] Vide Aëtium lib. XIV. cap. 5. *Conſt.*
p. 402. l. 29. *Procidentia ſedis* Plinio. *Conſt.*
p. 402. l. 34. *Circumdatum.*] *Circumdetur*, Cod. *Conſt.*
p. 403. l. 16. *Squamae fuliginis, calcis ſit adjectum. Si in hac ratione*] *aeris ſquamae, thuris fuliginis, & calcis ſit adjectum, ſi hac ratione.* Conſt.
p. 403. l. 28. Πτερύγιον *Graeci appellant*] *Reduviam* vel *rediviam* vocant Latini. *Caſaub.*
p. 403. l. 31. *Radicula*] *rudicula.* Conſt.
p. 404. l. *Simul malvam ſolent, cùm*] *ſimul malunt: cùm,* Cod. *Conſt.*
p. 404. l. 11. *Squamae*] *Squamae aeris.* Conſt.
p. 404. l. 22. *Scabri ungues*] Scabritia unguium Plin. *Conſt.*
p. 404. l. 24. *Aeque imponi*] *aliquid imponi* Cod. *Conſt.*
p. 404. l. 27. P. ii. *] Aliàs P. iiii. *Conſt.*
p. 404. l. 30. *Renaſcuntur.*] Aliàs *naſcuntur.* Conſt.
p. 405. l. 13. *Eademque*] Medicamenta. Conſt.
p. 405. l. 25. *Plurimum*] *ut plurimum.* Conſt.
p. 406. l. 3. *Hieron*,] *Herones*, Cod. *Conſt.*
p. 406. l. 8. *Euelpiſtus*, &] *Euelpiſtus Phlegetis filius*, &, Cod. *Conſt.*
p. 406. l. 17. *Immiſericors*,] *aegrorum* Conſt.
p. 407. l. 8. *Luxatu igitur*] At de luxatis libro ſequenti & quod hic tractatur ἐκχύμωσις eſt, id eſt, ſugillatio,
quae

quae contuſione fit. Ergo hoc loco mendoſe editur *luxata* pro *ſugillata*. Itaque & *contuſa* ſcriptum inveni: itemque *vexata*, quod planè non diſplicet, ſi pro *contuſis* ſumatur, ut apud Gellium. *Conſt.*

p. 407. l. 11. *Detergatur*] *detergeatur*, Cod. *Conſt.*

p. 407. l. 16. *Id optimum*] *id idem optimum*, Cod. *Conſt.*

p. 408. l. 9. *Excidat*] *excedat*. Conſt.

p. 408. l. 10. *Nihil cucurbitula agere.*] *nihil cucurbitulam agere*. Conſt

p. 408. l. 23. *Maturior*] *maturiore*. Conſt.

p. 409. l. 3. *Curantis imbecillitas*] *cubantis imbecillitas*. Conſt.

p. 409. l. 4. *Cataplaſmata*] *cataplaſmatis*. Conſt.

p. 409. l. 13. *In his periculum eſt*] *in hoc periculum eſt, ne*. Conſt.

p. 409. l. 19. *Itemque aliam rectam plagam deſiderant in carne, quia ferè vehementer cutem extenuat, tota*] *Itemque alia rectam ſolùm plagam deſiderant in cute: Alia, quia ferè vehementer cutem extenuant, tota*. Conſt.

p. 409. l. 24. *Parciſſimae*] *pauciſſimae*. Conſt.

p. 409. l. 29. *Exitum*] ὑπέῤῥυσιν vocant. *Conſt.*

p. 409. l. 31. *Eſt etiam in rerum natura*,] Id eſt, in rerum naturam cadit. Quintilian. pro *interdum fit* Conſt.

p. 409. l. 34. *Sinus diffundit*,] *ſinus ſuffudit*, Cod. *Conſt.*

p. 410. l. 5. *Exercuit*,] *exhauſit*. Conſt.

p. 410. l. 5. *Fluens alvus exercuit;*] *Fluens alvus exhaurit*. MS.

p. 410. l. 9. *Eſt. Ubicunque medicus ex quacunque cauſa cutem excidit, pure*] *Eſt, ubicunque medicus, & quacunque de cauſa cutem excidat. Pure*. Conſt.

p. 411. l. 6. *Carnoſae*] *calloſae*. Conſt.

p. 411. l. 6. *Fiunt. Illa quoque ipſa carne hebete nec firma, deficere tamen animam, vel ipſa*] *fiunt, illa quoque ipſa carne hebete nec firma. Deficere tamen animam, vel in ipſa*. Conſt.

p. 411. l. 15. *Diſcernit*,] *decernit*. Conſt.

p. 411. l. 15. *Fortuna huc illucve diſcernit*] Lege *decernit*. *Caſaub.*

p. 411. l. 16. *Reperiendam*] *recuperandam*. Conſt.

p. 411. l. 17. *Reſiluerit*,] *reſilierit*. Conſt.

p. 411. l. 30. *Reficiendo. Aptèque omnia, quae per medicamenta ſuppuratione quoque rupta ſequuntur*,] *reficiendo aptae. Quae omnia per medicamenta ſuppuratione quoque rupta, ſequuntur*. Conſt.

p. 412. l. 2. *De fiſtulis.*] Vide lib. V. ubi de fiſtulis, & collyriis fiſtularum. *Conſt.*

p.

p. 412. l. 9. *Rectè*] *rectae*, Cod. *Conſt.*

p. 412. l. 13. *Perſequendi*] *perſecandi.* Nihil muto. *Conſt.*

p. 412. l. 16. *Fibulae*] Vulgò *hapes*, *attaches.* Conſt.

p. 412. l. 19. *Excidi*] *incidi.* Conſt.

p. 412. l. 26. *Subter exire*,] *ſubter ire.* Conſt.

p. 412. l. 29. *Solent*] *ſolent quoque*, nempè fiſtulae. *Conſt.*

p. 413. l. 3. *Hunc ore ille continuit.*] *ſpiritum ore aeger continuit.* Conſt.

p. 413. l. 8. *Sicca linamenta*,] Vulgò *charpie*, *plumaceaux.* Conſt.

p. 413. l. 19. *Ibi ſit*] In inteſtinis. *Conſt.*

p. 413. l. 21. *Auctores parum modum*] *auctores ſcripſerunt, parum tamen modum.* Conſt.

p. 414. l. 8. *Deſiderant ea*] *deſiderant eae.* Conſt.

p. 414. l. 8. *In hoc*] *in hanc*, nempè fiſtulam. *Conſt.*

p. 414. l. 16. *Linum debet eſſe crudum*,] Vulgò *fil ecru*, filum rude ac novum, nondumque lixivio maceratum. *Conſt.*

p. 414. l. 22. *Superior*] *exterior* quidam legunt. *Conſt.*

p. 415. l. 1. *Penicillo*] *ex penicillo.* Conſt.

p. 415. l. 13. *Ora*] *orae.* Conſt.

p. 415. l. 18. *Recte*] *recta.* Conſt.

p. 416. l. 13. *Id tranſit*,] *id tranſiit.* Conſt.

p. 416. l. 14. *Itaque*] *eaque;* vel *ac ita.* Conſt.

p. 416. l. 26. *Parte ita*] Dele *ita*, vel lege *iſta.* Conſt.

p. 416. l. 29. *Hamo retuſo*] τυφλαγκίστρῳ. *Conſt.*

p. 416. l. 30. *Scalpello.*] *A ſcalpello*, ἀπὸ τοῦ σμιλίου, ἢ μήλης ἰσχυρᾶς. Hippocrat. *Conſt.*

p. 416. l. 33. *Sub eo*] *ab eo.* Conſt.

p. 417. l. 3. *Generibus ſubjicienda ſunt*, *quae*] *generib. adjicienda ſunt*, *quae.* Conſt.

p. 417. l. 5. *In corpore*] *in corpus.* Conſt.

p. 417. l. 6. *Inſedit.*] *incedit*, vel *inſidit.* Conſt.

p. 417. l. 8. *Ipſa in anguſto eſt.*] *ipſa anguſta eſt.* Conſt.

p. 417. l. 15. *Si mucro*, *ſi arundo inhaeret*] *ſi mucroni arundo inhaeret.* Conſt.

p. 417. l. 19. *Forfice*,] *forcipe.* Conſt.

p. 417. l. 25. *Forfice*] *forcipe.* Conſt.

p. 417. l. 28. *Fiſſis*] *fixis.* Conſt.

p. 418. l. 3. *Diocleum graviſcum*] Διόκλειος γραφίσκος *Graeci vocant.* Βελουλκόν. Γραφίσκος, ſic dicitur à forma graphii. *Conſt.*

p. 418. l. 9. *Lateribus*, *leviterque extrema in eam*] *a lateribus extrema leviterque in eam.* Conſt.

p. 418. l. 24. *Forfice*] *forcipe.* Conſt.

418. l. 33. *Quoque ictum*] *quoque victum*. Conſt.

p. 418. l. 2. *Literae* ✝] b. ✝ b. a. *telum*. b. *terebra*. Conſt.

p. 419. l. 3. *Diducuntur*] *deducuntur*. Conſt.

p. 419. l. 25. *De qua ſatis alio loco dictum eſt.*] Vide Libro VI. *Conſt.*

p. 419. l. 1. Γάγγλας,] γάγγλια. *Conſt.*

p. 420. l. 11. *Tunica ſua includuntur*,] Tunicâ includi ganglia quidam negant. Vide pag. 410. *Conſt.*

p. 420. l. 17. *Ejecta*] *exſecta*. Dicet tamen infrà: *ejiciendaque cum eo, quod intus tenet.* Conſt.

p. 420. l. 24. *Aliqui*] *aliique*, Cod. *Conſt.*

p. 420. l. 24. *Quibus aliqui*] *alii aliique* i. e. *diverſi*: cujus conjectura ex V. C. in quo *aliique* legitur. *Scal.*

p. 420. l. 26. *Meliceridi*] De meliceria ulceris fiſtuloſi genere. Vide lib. V. *Conſt.*

p. 421. l. 2. *Subjecta carne, ea ſepararetur*,] *& ſubjecta carne ea ſepararetur*, Cod. *Conſt.*

p. 421. l. 24. *Veſicae*] ὑδατίδες Aeginetae. *Conſt.*

p. 421. l. 25. *Levesque pituitae curſus*,] ἐπιφοραί. *Conſt.*

p. 421. l. 29. *Transverſam*] *transverſa*. Conſt.

p. 421. l. 31. *Et ut locus*] *& ut qua locus*. Conſt.

p. 422. l. 1. *Superinungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi ſuperinunguntur*] Ad verbum *Superungo* in Theatro Junckeriano, & Fabri Theſauro affertur locus hic. Revera codices variant; & ſi quidem Scribonius Largus compoſ. 29. ſcripſit *ſuperunctum*, non eſt temere huic verbo auferenda Romana Civitas. Tutius tamen adhibetur *Superinungo*, quod hic habent meliores libri, quod repetitur à Celſo l. 6. c. 6. ſect. 1. quod uſurpat etiam Largus compoſ. 27. Non eſt praetereundum, verba haec Celſi, quae duo membra complectuntur, in Theatro Junckeriano partim ad Celſum, partim ad Largum referri, ut verbum *Superungo* bina auctoritate nitatur. Sed vix credibile eſt, quam multa in lexicis excudendis peccentur ab Operis. Editiones omnes meae & *Superungo* & *Superinungo* exhibent in hoc uno loco. Sic enim proponunt: *Superungi collyrio debet ex iis aliquo, quo lippientes oculi ſuperinunguntur.* Juntina tamen, quam utraque Manutiorum imitata eſt, ſic habet, *ſuper ungi - - ſuper inunguntur*. Codices quos in altero forte loco inſpexi, quem Animadverſio quoque memorat (lib. 6. c. 6. ſect. 1.) in eo quidem congruunt, quod ambas voces in unum jungunt; ſed hoc tamen diſcrepant; quod Forolivienſis habet, *ſuperinungi*; Venetus *ſuperungi*. Pariter apud Largum, ut

 non

non modo Compoſ. 27. lego *ſuperinungantur*, ſed etiam Comp. 26. *Superinungere;* ſic Compoſ. 29. in quatuor meis Editionibus, & his quidem Cratandri A. 1529; Manutiorum A. 1547. Stephani A. 1567. Rhodii A. 1655; Conſtanter lego, *ſuperunctum*. Morg.

p. 422. l. 9. *Crithe.*] Κριθὴ vel ποσθία Galeno lib. IV. τῶν κατὰ τόπους. *Conſt.*

p. 422. l. 24. *Chalazio*] *grando*, χάλαζα, vel χαλάζιον. *Conſt.*

p. 422. l. 26. *Sed neque utique*] *ſed nec utique*. Conſt.

p. 422. l. 29. *Ideoque ea χαλάζια vocant.*] *Grandini ſimilia ſunt, ideoque ea χαλάζια Graeci vocant*. Conſt.

p. 422. l. 29. Χαλάζια] Bochart. Hieroz. Part. II. l. 5. c. 9. p. 721.

p. 422. l. 32. *Diducenda*] *deducenda*. Conſt.

p. 423. l. 4. Πτερύγιον] Unguis, vulgo *la maille*. Vide Aeginetam lib. III. cap. 22. *Conſt.*

p. 424. l. 6. *Pateſcit*] *pateſit*, leg. *patefecit*. Conſt.

p. 424. l. 6. *Per quod poſtea ſemper humor deſcendit, ῥυάδα Graeci vocant.*] *Rhyada*, non *rhypada*, ut hactenus, legendum mihi videtur, idque partim ratione vocabuli ad rei ſignificationem alludentis reſpondentiſque; partim quia huic lectioni Symon Genuenſis adſtipulari videtur, ex ſententia Demoſt. cujuſdam, quem crebro ille citat, cujus & haec verba citat, quibus rhyada ille ita deſcribit: *Rhyas*, inquiens, *eſt continuus lachrymae fluor*. Quanquam dicat idem auctor, qualisqualis eſt apud Celſ. *rhypada legi*. Quin & huic ſententiae meae adſtipulari videtur Hermolaus Barbarus in ſuis Corrol. Quid quod & apud ipſum Galen. lib. 14. Θεραπευτικῆς ita legitur, ubi de oculorum vitiis agit, ῥυάδοςque appellat, de quo hîc diſſerit Celſ. oculorum vitium. *Caeſar.*

p. 424. l. 7. Ῥυάδα] ἀπὸ τοῦ ῥύειν, vel ῥοιάδα. *Conſt.*

p. 425. l. 13. *Excidi*] *excipi*. Conſt.

p. 425. l. 15. *Ex ipſo abſcindat*] *ex ipſo abſcindatur*, nempe angulo. *Conſt.*

p. 425. l. 24. *Inter ſe palpebrae coaleſcunt*] Aëtius lib. VII. cap. 66. πρόσφυσιν τοῦ βλεφάρου dixit, Paulus Aegineta lib. VI. cap. 15. σύμφυσιν βλεφάρων. *Conſt.*

p. 425. l. 30. *Glutinabit*] *glutinavit*. (alii *agglutinatur*) ἀγκυλοβλέφαρον, ſed utrumque vitium. Ego ſub utroque retineo. Nam ibi *ſub* pro *in* ponitur, ut cap. 5. lib. VII. ſic ὑπὸ vice ἐν interdum. *Conſt.*

p. 426. l. 1. *Adverſum ſpecillum*] Adverſum ſpecillum eſt

μήλης

μήλης πυρὴν (μηλωτρὶς verò ſive μηλωτὶς Aeginetae, ἡ μήλη ἐξωτὶς Hippocr. *ſpecillum oricularium* ſeu potius *auricularium*) ſuprà dicebat *ſpecilli manubriolo*. Conſt.

p. 426. l. 5. *Aut ubi*] *at ubi*. Conſt.

p. 426. l. 7. *Cum moderatione*,] *Temperata manu* ſuprà. *Conſt.*

p. 426. l. 11. *Medicamentis, quibus aſpritudo curatur*,] Λεπτύνοντα φάρμακα (niſi potius λειαίνοντα) apud Aeginetam *Conſt.*

p. 426. l. 12. *Vertatur*] *evertatur*. Conſt.

p. 426. l. 14. *Ipſique etiam*] *ipſique aegro etiam*. Conſt.

p. 426 l. 23. Αἰγιλώπια] αἰγιλώπη vel αἰγίλωψ (& antequàm diſruptum exulceretur, ἀγχίλωψ Aëtio) lachrymalem fiſtulam vocant. *Conſt.*

p. 426. l. 27. *Recurvatae*] *aequatae*. Conſt.

p. 426. l. 28. *Color pallet*] *colore pallent*. Conſt.

p. 427. l. 1. *Ea verò*] *eos verò*. Conſt.

p. 427. l. 4. *Cum eam non ignotum*] *quamvis*. Alii *cum eo ne*. Conſt.

p. 427. l. 15. *His ſquama accedat*,] *huic ſquama abſcedat*. Conſt.

p. 427. l. 24. *De pilis palpebrarum oculum irritantibus*,] Πτίλωσις βλεφάρων, καὶ φαλάγγωσις. *Conſt.*

p. 427. l. 27. *Modò ſub ordine naturali*] Διστιχίασις. *Conſt.*

p. 427. l. 31. *Tenuis acus ferrea*] Haec curatio Aeginetae lib VI. cap. 13. καῦσις. *Conſt.*

p. 428. l. 1. *Sub ipſis*] *ſuper ipſis*. Conſt.

p. 428. l. 1. *Sub ipſis pilorum radicibus angulo immittenda eſt, ut ea tertiam partem palpebrae transvehat.*] Non puto, vocem hanc ultimam retineri poſſe, quamvis etiam in Fabri Theſaurum poſtrema editione recepta fuerit. In Gryphiana, & aliis quibuſdam legitur *tranſuat*, quod conſonum eſt verbis paulo poſt ſequentibus: *Quidam ajunt, acu tranſui juxta pilos exteriorem partem palpebrae oportere*. Acus autem, & quodlibet inſtrumentum acui ſimile transſuere dicitur, quoties perforat, tametſi filo careat. Si quis pro *tranſvehat* pugnare velit, is oſtendere debebit, verbum hoc neutrorum more uſurpari poſſe. In eodem Fabri Theſauro habetur & *Traveho*, quod firmatur Varronis auctoritate tanquam certa ex lib. 2. R. R. c. 7. *Flumen travehundum eſt.* Verum in Editione Veneta principe, & in Aldina leg. *trajiciendum.* In Forolivienſi codice legimus, *tranſvehat*; in Veneto, *tranſueat*. Illius ſcripturam habent Editiones Juntae, Caeſarii, Stephani; hujus ambae Manutiorum. Pantinus tamen,

Conſtantinus, Ronſſeus ediderunt, *tranſuat*; hic etiam in margine adſcripſit, *tranſeat*. Morg.

p. 428. l. 10. *Acu tranſui*] Ἀναβϱοχισμὸς dicitur haec curandi ratio à Paulo Aegineta lib. VI. cap. 13. *Conſt.*

p. 428. l. 18. *Foramen*] *ferrumen* in antiquo: infrà vocat *gluten*, quo vinctus eſt pilus. *Conſt.*

p. 428. l. 30. *Ea verò curatio*,] Ἀναῤῥαφὴ ſive καταῤῥαφὴ Aeginetae lib. VI. cap. 8. & 11. *Conſt.*

p. 428. l. 30. *Quae palpebrae laxioris*] Elegans relativi trajectio, quae rotundiorem numeroſioremque efficit orationem, quàm *palpebrae laxioris, quae.* Conſt.

p. 429. l. 7. *Qua deinde*] *quod deinde.* Conſt.

p. 429. l. 9. *Ut de interiore quae*] *ut de inferiore, quae.* Conſt.

p. 429. l. 13. *Palpebra*] *palpebra eſt laxata.* Conſt.

p. 429. l. 23. *Habenula*] Cutis ſegmentum oblongum. *Conſt.*

p. 429. l. 25. *Quae ſupra tres*] Aegineta *tres:* vet. *quatuor:* Aëtius *quinque* dixit. *Conſt.*

p. 429. l. 30. *Satis tuetur*] A pilorum punctione. *Conſt.*

p. 430. l. 5. *Interdum etiam alia de cauſa*] Fit à natura, uſtione, cicatrice, ſenectute, ſutura latiore & malè facta. *Conſt.*

p. 430. l. 15. *Cute*] *cutis.* Conſt.

p. 430. l. 29. *Senectute*,] Aegineta *relaxatione.* Conſt.

p. 430. l. 32. *Plagae*] Lunatae. *Conſt.*

p. 430. l. 8. *Tunica*,] Cornea. *Conſt.*

p. 431. l. 11. Σταφύλωμα] Vide Aëtium lib. VII. cap. 34. Aeginetam lib. III. cap. 22. *Conſt.*

p. 431. l. 15. *Ex interiore*] *ex inferiore.* Conſt.

p. 431. l. 31. *Aliâs feci mentionem*,] Pag. 367 Sex oculorum tunicae.

1. Ἐπιπεφυκὼς, *adnata.* Oritur ex pericranio.
2. *Incognita* veteribus, ob idque *innominata.* Fit ex nerveis muſculorum oculi tenuitatibus.
3. Κεϱατοειδὴς, *cornea.* Oritur à dura membrana cerebri.
4. Ῥαγοειδὴς, *uvea*, vel κοϱοειδὴς (quia κόϱη, *pupilla*, quae in ejus foramine,) naſcitur ex tenui menynge, nervumque opticum conveſtit.
5. Ἀμφιβληστϱοειδὴς, *reticularis.* Gignitur ex nervo optico.
6. Ἀϱαχνοειδὴς, telae aranearum ſimilis. Ipſa ſimiliter ut quarta ex tenui menynge naſcitur. *Conſt.*

p. 432. l. 9. *Ea qua parte alba eſt, ſatis craſſa, pupillae*] *eaque,*

eaque, qua parte alba, eſt ſatis craſſa: *pupillae*, Cod. *Conſt.*

p. 432. l. 18. *Ad membranam cerebri perveniunt, eique*] *Ad membranas cerebri perveniunt* (immò ex eis naſcuntur), *eisque*. Vid. adnot. *Conſt*

p. 432. l. 23. *Eoque*] *eaque*. Conſt.

p. 432. l. 27. *Ex cujus colore*] Color iridis fit ab uvea tunica. Color pupillae apparet ex reflexione humoris vitrei, cùm è fundo obſcuro exſerit ſe ſpecies. *Conſt.*

p. 432. l. 30. *Membranula*] Uvea & cornea. *Conſt.*

p. 432. l. 32. *A qua videndi facultas proficiſcitur*,] Tres humores oculi:

1. Ὑδατώδης, *aqueus*, vel ὠοειδὴς, *albugineus*, qui paucus, ſemicircularis jacet in parte anteriore: gignitur ex nutritione; effuſuſque vulnere reſtauratur interdum, nec viſus amittitur. *Conſt.*
2. Κρυσταλλοειδὴς, *cryſtallinus*, qui ſplendidus, ſphaericus, globi, quem reliqui duo conſtituunt, in centro locatus, penè princeps videndi inſtrumentum. Ex vitreo alitur.
3. Ὑαλοειδὴς, *vitreus*, qui multo copioſior ſemicircularis, concavus (nam cavitate ſua cryſtallinum excipit) poſteriorem partem praecipuè occupans. Alitur à tunica reticulari.

Locus autem corruptiſſimus ita caſtigandus: *Id autem, ſuperveniens ab interiore parte membranula includit* (*ſub his gutta humoris eſt, ovi albo ſimilis*) *à quo videndi facultas proficiſcitur.* Κρυσταλλοειδὴς *à Graecis nominatur. Gutta humoris*, intelligit ὑδατῶδες ſive ὠοειδὲς, *aqueum humorem. Facultas proficiſcitur.* Si ut à cauſa falſum: ſi ut ab inſtrumento fermè praecipuo verum. Ἀραχνοειδὴς membranula vitreum & cryſtallinum complectitur. *Conſt.*

p. 2. 433. l. 1. Κρυσταλλοειδὴς] ἀραχνοειδὴς, *Conſt.*

p. 334. l. 5. *Interiori potentiae*] Videndi. Conſt.

p. 433. l. 6. *Vitiique ejus*] *vitii ejus.* Conſt.

p. 433. l. 12. *Figura in aliam vertit*] *figura, in aliam vertitur.* Conſt.

p. 433. l. 19. *Curatio*] *curationi.* Conſt.

p. 433. l. 22. *Neque exiguus neque concavus*] Negatio cadit in Adject.. *Conſt.*

p. 433. l. 26. *Durities quaedam*] *duritie quadam.* Conſt.

p. 433. l. 31. *Lumine adverſo, ſic ut contrà medicus*] *lumini adverſus, ſic ut contra medicum..* Conſt.

p. 433. l. 34. *Et immobile*] *ut immobile.* Conſt.

p. 433. l. 2. *Acies*] Oculi acies videndique facultas, laeſo humore cryſtallino. *Conſt.*

p. 434. l. 7. *Aut acuta, aut fortè non nimium tenuis, eaque demittenda. Sed recta eſt per*] *eſt acuta, aut certè non demittenda, ſed recta eſt, per.* Conſt.

p. 434. l. 9. *Summas duas tunicas*] Adnatam & corneam. *Conſt.*

p. 434. l. 21. *Parti*] *parte.* Conſt.

p. 434. l. 25. *Late*] *latis* Conſt.

p. 435. l. 3. *In hoc capite Graecorum* ὑποσπαθισμὸς, περισκυφισμὸς, & ἀγγειολογία tractatur. *Conſt.*

p. 435. l. 11. *Ex levibus*] *& levibus.* Conſt.

p. 435. l. 21. *Neceſſario*] *neceſſaria.* Conſt.

p. 435. l. 26. *Patent*] *parent.* Conſt.

p. 435. l. 33. *Os*] *calvariae os.* Conſt.

p. 436. l. 17. *Nationes quoque*] *nationes quaſque.* Conſt.

p. 436. l. 19. *Qui novem lineis*] περισκυφισμὸς & ὑποσπαθισμός. *Conſt.*

p. 436. l. 25. *Rectè*] *rectas*, vel *rectà.* Conſt.

p. 436. l. 25. *Diducerent*,] *deducerent.* Conſt.

p. 436. l. 28. *Inductiſque*] *diductiſque*, Vet. *Conſt.*

p. 437. l. 3. *Pòſt ſanguine fuſo*,] *poſt ſanguinem effuſum.* Conſt.

p. 437. l. 17. *Valentior*] *violentior.* Conſt.

p. 437. l. 18. *Legi*] i. *ſeligi.* Nam hic & infrà περὶ ἀγγειολογίας. *Conſt.*

p. 437. l. 22. *Cervicem, ac frontem, deinde*] *verticem ac frontem oportet, deinde.* Conſt.

p. 437. l. 27. *Maxillas*] *maxillam.* Conſt.

p. 438. l. 5. *Erumpat*] Cruſtis decidentibus. *Conſt.*

p. 438. l. 6. *Per hoc*] Puris diuturnam vacuationem, *Conſt.*

p. 438. l. 7. *Per illud*] ſanguinis eruptionem. *Conſt.*

p. 438. l. 7. *Exhauriri*] Alimento privari, unde oculi ἀτροφία, & φθίσις ſive tabes. *Conſt.*

p. 438. l. 23. *Cicatricem*] In qua caro excreverit. Nam ὑπερσαρκῶσιν poſuit Aegineta. *Conſt.*

p. 439. l. 10. *At ubi aures, in viro puta, perforatae ſunt,*] Ut olim in ſervitiis Thracum. *Conſt.*

p. 439. l. 28. *Curta in auribus*] Κολόβωμα. *Conſt.*

p. 440. l. 8. *Mutatione*,] *mutilatione.* Conſt.

p. 440. l. 8. *Quod etſi in levi mutilatione &c.*] Per hunc unum Celſi locum vox *mutilatio* inter latinas obrepſit, & in Junckeri Fabrique Theſauro ſine ulla controverſia ſedem poſuit. At mihi dubia erit, donec certiore auctoritate firmetur. Hic enim quinque Editiones meae habent: *Quod in levi muta-*

mutatione &c. Idem habent quinque aliae meae; quanquam Conſtantinus atque Ronſſeus in libri ora ſcripſerunt, *mutilatione.* Quam ego vocem in neutro codice inveni; ſed in utroque, *mutatione.* Morg.

p. 440. l. 17. *Curatum*] *Curtum*, *curtatum* reperi: *curandum* Alii. *Conſt.*

p. 440. l. 21. *Repoſuimus*] *reſolvimus*, Vet. *Conſt.*

p. 440. l. 30. *Interdum autem*] *interdum tamen.* Cod. Conſt.

p. 441. l. 1. *Imis venarum*] *imiſve narium.* Sic in antiquo. Alii *genarum.* Conſt.

p. 441. l. 4. *Si quid aut medio naſo*,] Haec videntur è margine irrepſiſſe. *Conſt.*

p. 441. l. 6. *Curata*] *curta.* Conſt.

p. 441. l. 16. *Illita ſpuma argenti*] Sic etiam ſequenti pag. *Conſt.*

p. 441. l. 32. *Poſui.*] Cap. 8. lib. VI. *Conſt.*

p. 442. l. 4. *Implicitum linamentum*,] στρεπτὸς μοτός *Conſt.*

p. 442. l. 5. *Ex penicillo reſpergendum*] ἐλλυχνιωτὸς μοτὸς Aeginetae. *Conſt.*

p. 442. l. 8. *Vulnus purgandum*] *ulcuſculum purgandum.* Conſt.

p. 442. l. 23. *Sutilem*] *ſubtilem.* Conſt.

p. 443. l. 10. *Areſcentium*] *madeſcentium.* Alii exponunt *ulcere putri corroſarum.* Conſt.

p. 443. l. 13. *Incidat*] *inſidat.* Conſt.

p. 443. l. 28. *Forfice*] *forcipe.* Conſt.

p. 443. l. 32. *Forfice*] *forcipe.* Conſt

p. 444. l. 1. *Forfex*] *forceps.* Conſt.

p. 444. l. 2. *Os carum*,] *os rarum*, *cui dens inhaeret.* Alii *earum*, nempe maxillarum. *Conſt.*

p. 444. l. 6. *Forfex*] *forceps.* Conſt.

p. 444. l. 15. *Fractum*] *factum.* Conſt.

p. 444. l. 16. *Indureſcit*] *intumeſcit.* Conſt.

p. 444. l. 16. *Quod ſi fractum ſtatim non eſt, ſed intumeſcit extrinſecus maxilla &c.*] Non ſine iis legi oportuit, quae ipſorum loco ſunt, tum in pervetuſto Nicolai libro, tum in illis, quos Junta, & Caeſarius edidere, quorum quidem verborum praecipua pars eſt a Conſtantino, Ronſſeo, aliiſque in margine propoſita: *Quod ſi factum ſtatim non eſt, indureſcit extrinſecus maxilla, ut os hiare non poſſit*; hoc eſt, ſi fracti oſſis particula educta ſtatim non ſit, MS. *quod ſi factum - - - - - - ut is.*

p. 445. l. 6. *Is qui*] *is autem qui.* Conſt.

p. 445. l. 10. *Forfice, quam rhizan*] *forcipe, quam* ῥιζάγραν. *Conſt.*

p. 445. l. 11. *Quam ῥιζάγραν Graeci vocant*] Vox *Rhizagra*, quae hic Graece ſcribitur, in Fabri Theſauro latinam formam induit. *Eſt* autem ῥιζάγρα forceps ad evellendas dentium radices *a* ῥίζα radix, & ἄγρα captura. Caelius Aurelianus *dentiducum* appellat de tard. paſſ. cap. 4. prope finem Quidam codices pro ῥιγρα habent ῥίζα. Eadem, opinor, cauſa, quae Nicolaum in Ed. Florentina, coegit Juntam in Veneta A. 1524 edere, *antidyades*, idque non ſine manifeſto errore, & *rizan*. Caeſarius tamen, Pantinus, Conſtantinus, Ronſſeus, cum primam illam vocem Graecis litteris propoſuiſſent, hanc Latinis ſcripſere *rhizan*, quanquam duo poſtremi in margine Graecis litteris addiderunt, ῥιζάγραν. *Morg.*

p. 445. l. 14. Ἀντιάδες *autem a Graecis appellantur*] Graeci dicunt Ἀντιάδας (vel παρίσθμια, ut eſt apud Pollucem lib. 2. c. 4. ſect. 201.) faucium tumores poſt hypoglottida utrinque prominentes, ab ἀντιάζω, *adverſus ſum*, quod hic morbus rebus glutiendis adverſetur, vel ut docent Grammatici, ἀπὸ τοῦ φαίνεσθαι ἀντίας ἀλλήλαις κατὰ τὴν διάνοιξιν τοῦ στόματος, *quod appareant invicem oppoſitae aperto ore.* Baſilii Fabri Theſaurus recepit hanc vocem inter latinas, fortaſſe quod in in Florentina Celſi Editione 1478. latinis litteris ſcripta ſit. Verum Typographus ille Graecis typis carebat, ideoque non hanc ſolum, ſed omnes Graecas voces latinis formis expreſſit. Affertur etiam in eo lexico lex. 14. tit. 1. lib. 21. Digeſt. Sed ibi quoque optimae Editiones; imo omnes, quas ego vidi, habent ἀντιάδες per Graecas litteras. *Morg.* Ep. III.

p. 445. l. 21. *De Uva.*] Vide pag. 389 de Uvae morbis. *Conſt.*

p. 445. l. 24. *Solet enim*] Ex Hippocrat. Prognoſt. lib. III. cap. 10. *Conſt.*

p. 445. l. 29. *Deducta*] *diducta.* Conſt.

p. 445. l. 31. *Summa, tenuis eſt*] *ſumma verò, tenuis eſt.* Conſt.

p. 445. l. 32. *Volſella*] τῷ μαδίῳ, σταφυλάγρα, vel σταφυλεπάρτῳ. *Conſt.*

p. 446. l. 9. *Lingua verò quibuſdam*] Hoc vitium vocatur ἀγκυλόγλωσσον, (quo qui laborant, μογιλάλοι vocantur.) De ejus curatione Aëtius lib. VIII. cap 38. *Conſt.*

p. 446. l. 13. *Membrana incidenda*] τῷ ἀγκυλοτόμῳ, id eſt, ferramento, quo ἀγκύλωσις linguae tollitur. *Conſt.*

p. 446. l. 20. *Eam premeret*] *eam promeret.* Conſt.

p.

p. 446. l. 27. *Conſiſtit in tunica*] *contegitur velamento.* Vide lib. VII. cap. 2 *Conſt.*

p. 446. l. 28. *Movet:*] *non movet*, Cod. *Conſt*

p. 446. l. 29. *Semel*] *ſimplici plaga.* Conſt.

p. 447. l. 2. *Labra autem ſaepè finduntur*] *Labrorum fiſſuras* vocat Plinius. *Conſt.*

p. 447. l. 16. Βϱογχοκήλην] Βϱογχοκήλη, vulgo *le gros goſſier* vel *le goitre.* Plin. lib. XXII. cap. ult. *guttura* vocat. & lib. XXII. cap. 17. dixit *guttura incipientia turgeſcere:* unde guttur. *Conſt.*

p. 447. l. 21. *Exeditur*] *exuritur.* Conſt.

p. 447. l. 27. *Tumore una linea*] *tumor unâ linea.* Conſt.

p. 447. l. 30. *Velamento*] *tunicâ.* Conſt.

p. 448. l. 3. *Inſpergenda adurentia*, *linamentisque id curandum eſt*, *caeteris*] *inſpergenda adurentia linamentis*, *idque curandum eſt caeteris.* Conſt.

p. 448. l. 30. *Frigore comminuitur:*] *frigore non imminuitur*, Cod. *Conſt.*

p. 449. l. 2. *Latus extenuatum in ventrem eſt:*] *latus*, *extenuatus in verticem eſt*, Vetus Exemplar. *Conſt.*

p. 449. l. 20. *Iisdem*] *iidem.* Al. ſaepè ita. *Conſt.*

p. 449. l. 23. *Uterum*] *ventrem.* Al. ſaepiſſimè ſic. *Conſt.*

p. 449. l. 26. *Exceptus eſt*] *excipitur.* Conſt.

p. 449. l. 32. *Nam ſic id quod ſupra*] *Nam ſic adſtricta*, *id quod infra*, Cod. Vide pag. 366 *Conſt.*

p. 449 l. 34 *Vinxerunt*] *vincirent.* Conſt.

p. 451. l. 4 *Aliâs dixi.*] Cap. 21. lib. III. *Conſt.*

p. 451. l. 20. *Media circum ſurgente quodam nodo*,] *medio circum ſurgente quadam mora.* Conſt.

p. 451. l. 23. *Ulteriorem*] *interiorem.* Conſt.

p. 452. l. 24. *Alienantur*] Alterari, ἀλλοιοῦσθαι *Conſt.*

p. 452. l. 33. *Membranae interiori*] Peritonaeo. *Conſt.*

p. 453. l. 6. *Concidant*] *conſidant.* Conſt.

p. 453. l. 10. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. 453. l. 10. *Diduci*] *deduci.* Conſt.

p. 453. l. 11. *Summae cutis*] Epigaſtrii. *Conſt.*

p. 453. l. 14. *Vincienda*] *facienda*, vel *injicienda.* Conſt.

p. 453. l. 24. *Sit*, *quae retuſa eſt. Semel*] *ſit quae acuta*, *propinqua quae retuſa eſt. Simul.* Conſt.

p. 454. l. 3. *Trajectis.*] Quod ſuprà dixit *permutatis.* Conſt.

p. 454. l. 5. *Impreſſam*] *expreſſam.* Conſt.

p. 454. l. 14. *Abdominis membrana*] Peritonaeum. *Conſt.*

p. 454. l. 15. *Rumpitur.*] Quid vociferatione? quid ſaltu? *Conſt.*

p. 454. l. 25. *Super*] *ſupra*. Conſt.

p. 455. l. 2. *Immittendae*] *incidendae*. Conſt.

p. 455. l. 24. *Medulis*] *glandulis*. à Galeno III. Alimentorum glandulis teſtes accenſentur. *Conſt.*

p. 455. l. 32. Ἐρυτρoειδῆς] Verbum hoc, cùm de eo jam diu dubitaſſem, quonam modo ſcribendum eſſet, propterea quòd nondum mihi ad manum erant Galeni opera Graeca omnia, unde ipſum poſſe reſtitui conjectabam, nec falſò, tandem à doctiſſ. Georgio Agricola reſtitutum accepi. Qui tamen & ipſe de ejus verbi ſcriptura ſe aliquando addubitaſſe, literis ad me datis teſtatur, quòd apud ipſum Galenum loco uno aut altero ita ſcriptum invenerit, ἐρυτρoειδὴς per τ non per θ in eodem ſignificatu, id quod Atticorum conſuetudine, proprietateve factum à Galeno opinatur, ut qui ρ pro λ ſcribere conſueverunt, ut κρίβανον ἀντὶ τοῦ κλίβανον. Verùm cùm idem verbum apud eundem Galenum locis compluribus, & apud alios ejuſdem profeſſionis auctores ſcriptum inveniſſet, eo quo nunc modo adnotatum eſt, hoc quoque ſcribendum hic adjudicabat, verbum videlicet deductum ἀπὸ τοῦ ἐλύτρου καὶ εἴδους. *Caeſ.*

p. 455. l. 32. *Hae autem*] *Hi*, nempe teſticuli. *Conſt.*

p. 455. l. 32. *Tunica*] Prima teſticulorum intimaque ἐπιδίδυμις, 2. ἐρυθρoειδὴς. 3. δαρτός, 4. extimaque. ὀσχεὸν, *ſcrotum*. Conſt.

p. 455. l. 34. Quae ἐλυτρoειδὴς] Nicolaus Loënſis cum quibuſdam codicibus ἐλυθρoειδὴς legendum eſſe putat, Miſcellan. l. 9. c. 7.

p. 456. l. 21. *Tunica*,] Peritonaei. *Conſt.*

p. 456. l. 27. *Tunicas, & ob id ejus rei patientes diducit*, ἐντερoκήλην] *tunicas, & ejus rei patientes diducit, ob id* ἐντερoκήλην. *Conſt.*

p. 456. l. 30. *Herniae nomen eſt*] *Hernioſus* apud veteres *ponderoſus* dicebatur, ut in Levitici veteri verſione latina & in fabula Querolo i. e. Aulularia ad Plauti imitationem facta. Sed proprie de *enterocele* intelligitur. *Scal.*

p. 456. l. 34. *Aliquo modo collocatum.*] *Alio quovis modo collocatum eſt.* Conſt.

p. 457. l. 8. *Deſidit, interdum ſic dividitur*] *deſinit, interdum ſic diſcutitur*. Conſt.

p. 457. l. 10. *At ſi clamore*] *at clamore.* Conſt.

p. 457. l. 12. *Diffunditur*,] *diſtenditur.* Conſt.

p. 457. l. 14. Hic vero ſcribendum: *tactu laeve*, ipſe per ſe Auctor indicat, qui paulo ſupra inter ſigna, quibus nos docuit Epiplocelen ab Enterocele diſtinguere, *tactu vero*, in-

inquit, *tumor inaequalis eſt.* Morg.

p. 457. l. 19. *Accepto*] *concepto*, Al. *Conſt.*

p. 457. l. 27. *Diſtringit*] *diſtendit*; aut *diſtringit* intelligitur ex diſtentionis ſenſu. *Conſt.*

p. 457. l. 30. *Hae gravatae occaluerunt*] *hae genitae* (Aëtius ἐπιγεννητὸν χιτῶνα vocat) *occuluerunt.* Conſt.

p. 458. *Priora*] *propiora*, Cod. *Conſt*

p. 458. l. 8. *Subeſſe dicimus: ſi tumor*] *ſubeſſe dicimus: humor ſic deprehenditur, ſi tumor*, Cod. *Conſt.*

p. 458. l. 14. *Arte*] *arcte.*

p. 458. l. 26. *Viſu*,] *niſu*, vel *nixu.* Conſt.

p. 459. l. 8. *Praeterquàm quod*] *praeterquàm etiam quod.* Conſt.

p. 459. l. 19. Σαρκοκήλην] Σαρκοκήλη propriè glanduloſae teſtium carnis incrementum. *Conſt.*

p. 459. l. 25. *Nervus ex quo*] Κρεμαςής. *Conſt.*

p. 459. l. 29. *Varices*] *Ramices* planè legend. Nam βυβωνοκήλη, *inguinis ramex*, ut cap. 24. eſtque prolapſus inteſtini, aut omenti, aut utriuſque in inguem: fitque rupto, aut extenſo peritonaeo. Lege Aeginetam lib. III. cap. 54. *Conſt.*

p. 460. l. 12. *Simul ad*] *ſimulac ad.* Conſt.

p. 460. l. 15. *Triduum*] *triduo.* Conſt.

p. 460. l. 25. *Ad eam, quae media eſt plaga facta. Foramen*] *ad eam, quae media eſt. Plagâ facta, foramen*, Cod. *Conſt.*

p. 460. l. 29. *Simul laxet*] *ſinum laxet.* Conſt.

p. 460. l. 30. *Verſus eum*] *verſus eam*, aut *id.* Conſt.

p. 460. l. 30. *Verſus eam*] Omnes libri habent: *eum*, vix Conſtantino, ſed in ora, ſcribente: *eam*, aut *id*, quam videlicit poſteriorem voculam, aut aliam nullam in vetuſtiorum librorum aliquo me invenire poſſe, ſperaveram. *Morg.*

p. 461. l. 3. *Delapſus*] *elapſus.* Conſt.

p. 461. l. 27. *Purgatus ita*] *purgatus itaque.* Conſt.

p. 461. l. 92. *Leviter*] *leniter.* Conſt.

p. 462. l. 4. *Glutinentur*] *glutinetur.* Conſt.

p. 462. l. 8. *Fulcienda*,] *farcienda.* Conſt.

p. 462. l. 8. *Super non fulcienda*] *Tu poſitas audes pedibus fulcire pruinas* i. e. *calcare.* Propert. Lib. 1. *Scal.*

p. 462. l. 13. *Infrà*] *inguen.* Conſt.

p. 462. l. 25. *Transverſa membrana*] *transverſas menbranas.* Conſt.

p. 462. l. 30. *Ubicunque repertum*] Haec curationis pars ſpectat ad ὑδροκήλας, abſceſſus ſuppuratos, alioſque id genus affectus ſcroti. *Conſt.*

P.

p. 462. l. 33. *Digito, manubriolo, vel ſcalpello diductam inferiorem partem tunica*] *digitis manubriolove ſcalpelli diductam inferiorem partem tunicae*. Conſt.

p. 463. l. 2. *Quod ad ſimilitudinem curvum*] *quod à ſimilitudine Corvum*. Conſt.

p. 463. l. 3. *In eandem intrare*] *in eandem*. Hoc non eſt in antiquo. *Conſt.*

p. 463. l. 3. *In eandem intrare*] *in eandem* gloſſema. *Scal.*

p. 463. l. 4. *Conjectis*,] *confectis*, Cod. *Conſt.*

p. 463. l. 11. *Quam altiſſimè ab inguine*] *quam altiſſimè ad inguen*, ut ſuprà dixit: *ut altè ad ipſum inguen praecidatur*. Conſt.

p. 463. l. 14. *Lino ſummè*] *lino ſummae*. Conſt.

p. 463. l. 19. *In aliis*] *in illis*. Conſt.

p. 463. l. 33. *Irroranda*] *irrorandum*, Cod. *Conſt.*

p. 464. l. 1. *Fibulae*] ἀγκτῆρες, nodi fili trajecti. *Conſt.*

p. 464. l. 16. *Initium fuit*] *vitium fuit*, Cod. *Conſt.*

p. 464. l. 23. *Priore*] *propiore* planè legend. ut & vetus Codex oſtendit. *Conſt.*

p. 464. l. 33. *Inteſtinum*] Maximè τυφλὸν, i. caecum. *Conſt.*

p. 465. l. 1. *Junctura*] Peritonaei rupti. Laxatum junctura non eget. *Conſt.*

p. 465. l. 9. *Dolor*] *dolores*. Cod. *Conſt.*

p. 465. l. 9. *Longiſſimè*] *longiſſima*. Conſt.

p. 465. l. 25. *Cibi lenis*] *cibi levis*. Conſt.

p. 466. l. 9. *Enim cum*] *enim non niſi cum*. Conſt.

p. 466. l. 10. *Quae excidenda*] *quae incidenda*, Alii. *Conſt.*

p. 466. l. 12. *Deducta*] *diducta*, Cod. *Conſt.*

p. 466. l. 10. *Ne ipſe*] *ne is ipſe*. Conſt.

p. 467. l. 2. *Habenula*] Vide ſuprà cap. VII. *Conſt.*

p. 467. l. 7. *At ſi omentum deſcendit*,] Ἐπιπολοκήλη. *Conſt.*

p. 467. l. 15. *Ex utero*] *ex ventre, alvo*. Conſt.

p. 467. l. 22. *Super vinculum*] *ſupra vinculum*. Conſt.

p. 467. l. 26. *Parvulo*] *malo*. Conſt.

p. 467. l. 30. *Si diſcuſſo*] *ſi diſciſſo*. Conſt.

p. 468. l. 1. *Si relictum*] *ſi reductum*, Alii. *Conſt.*

p. 468. l. 2. *Fuit*] *fluit*. Cod. *Conſt.*

p. 468. l. 8. *Liquoris*] *id liquoris*, Cod. *Conſt.*

p. 468. l. 11. *Eò protractis*] *eà protractis*. Conſt.

p. 468. l. 12. *Protinus*] i. *protenus*. Conſt.

p. 468. l. 14. *Membranae*] Ἐπιγεννη̃τὰς χιτῶνας intelligit. *Conſt.*

p. 468. l. 22. *Ramex*] Κιρσοκήλη. *Conſt.*

p.

p. 469. l. 2. *Tunicam*] ἐρυθροειδή. *Conſt.*

p. 469. l. 3. *Promovenda*] *producenda & proferenda.* Conſt.

p. 469. l. 9. *Tertiam tunicam*] δαρτόν. *Conſt.*

p. 469. l. 11. *Pars aliqua*] Ejus tunicae. *Conſt.*

P. 469. l. 12. *Majore vitio*] *Majore ſui parte.* Al. *major.* Conſt.

p. 469. l. 15. *Totum id*] Totam tunicam. *Conſt.*

p. 469. l. 20. *Sic vinciendae*,] *ſic injiciendae*, Cod. *Conſt.*

p. 469. l. 28. *Et filo*] *et filum.* Conſt.

p. 469. l. 31. *Adverſo ſpecillo comprehendi*] *averſo ſpecillo compelli.* Cod. *Conſt.*

p. 469. l. 34. *Ut una*] *ut ima*, Cod. *Conſt*

p. 470. l. 1. *Inter imam tunicam*] Quae ἐπιδιδυμίς. *Conſt.*

p. 470. l. 9. *Nervuſque*] κρεμαστήρ. *Conſt.*

470. l. 21. *Urgent enim febres*] Si manu curando vulneretur. *Conſt.*

p. 470. l. 28. *Sine ratione*] ἀλόγως Hippocr. *Conſt.*

p. 471. l. 3. *Ubi verò in ipſo inguine ramex &c.*] Βουβωνοκήλης *curatio.* Conſt.

p. 471. l. 15. *In quo ſi glans nuda*] Hoc vitium περιφιμώσις. Vide lib. VI. cap. 18.

p. 471. l. 25. *Apprehenditur*] *prehenditur*, Cod. *Conſt.*

p. 471. l. 27. *Tergus*] Cutis penis. *Conſt.*

p. 471. l. 31. *Circulus, eoque*] *circulus, ſuper eoque.* Conſt.

p. 472. l. 2. *Praeſtat*] *praeſtet.* Conſt.

p. 472. l. 7. *Non ita dolet*,] *non ita vero dolet*, nempe cùm glans detegitur. *Conſt.*

p. 472. l. 12. *Emplaſtrumque circumdatur, quod valentem*] *emplaſtroque circumdatur, quod valenter*, Cod. *Conſt.*

p. 472. l. 15. *Eam partem*] *eam* (nempe inflammationem) *part.* Conſt.

p. 472. l. 26. *Fraenum*] δεσμὸν Galeno. *Conſt.*

p. 473. l. 6. *Infibulandi ratio*] ἀγκτηρασμός. *Conſt.*

p. 474. l. 6. *Infibulare quoque adoleſcentulos*] Fibula haec ſimile aliquid habet iis, quae vocamus *Cadenats.* Mira ſunt, quae ſuper his narrantur de Monachis Turcarum. *Caſaub.*

p. 473. l. 10. *Qua perforatur*,] *qua perforetur.* Conſt.

p. 473. l. 12. *Ultrà*] *infrà*, Cod. *Conſt.*

p. 473. l. 34. *Neceſſarium eſt*] gloſſema. *Scal.*

p. 473. l. 19. *Additur, quae quo melior, eo levior eſt.*] *inditur, quae quo levior, eo melior eſt*, Cod. *Conſt.*

p.

p. 473. l. 24. *Res verò interdum cogit*] Vide Aeginetam lib. VI. cap. 59. *Conſt.*

p. 474. l. 8. *Leveſque*] *laeveſque.* Conſt.

p. 474. l. 16. *Iter urinae*] Meatus urinarius, οὐρήθρα, de quo vide cap. I. lib. IV. infrà & *fiſtulam* vocat. Conſt.

p. 474. l. 22. *Super naturale*] *ſuper vulvae cervicem.* Conſt.

p. 474. l. 24. *Aliquanto minus difficultatis exigit*] *ſed aliquanto minus difficultatis exhibet.* Conſt.

p. 474. l. 26. *Ea*] *urina:* vel ſubaudi. *Conſt.*

p. 474. l. 26. In his verbis ne Conſtantinus quidem id exhibuit, quod quaerebamus. Nam quod in margine ad vocem *ea* adnotavit; *urina*, *vel ſubaudi*, nimis id longe petitum videtur, cum vox *urina* non ita prope poſita ſit; neque praeterea urina extenuat haerentem calculum, ſed auget; vel ſi extenuat, cur igitur extenuatus ſic inhaereſcit? Ego vero pro *qui* ſperabam vel *quia*, (quod in MS. Cod. deinde Morg. ſe deprehendiſſe dicit in Ep. II.) vel *quâ* in libro aliquo poſſe invenire, ut Celſus hoc diceret: quia; vel qua parte ſubinde urethra extenuatur, ptopterea; vel ea in parte calculus inhaereſcit. Videndumque eſſe, cenſebam, num forte huc pertineret quod Aretaeus (De Sing. Diut. Morb. Lib. 2. Cap. 4.) vidiſſe ſe, dicit; poſtquam enim ſcripſit: *Secunda porro calamitas eſt, cum per colem calculus tranſmittitur. Nam ſi amplior ſit quam urinae iter* (*Graeci urethram vocant*) *capere poſſit; in eo multum temporis haeſitat*, &c.; tum haec ſubjicit: *Aegerrime autem tortuoſi calculi exeunt: quoſdam enim & hamatos vidi, in meatibuſque adnatas quaſdam duritias.* Sed & ſecundum naturam ſolere urethram contrahi in ipſo primo, ſive exteriore ſuo orificio, in ipſis etiam feminis obſervavimus Adverſ. Anat. IV. Anim. 24. *Morg.*

p. 474. l. 29. *Vellere*,] *evellere.* Conſt.

p. 474. l. 32. *Cutis*] Praeputii. *Conſt.*

p. 475. l. 18. *Non quo non*] *non quo tamen non.* Conſt.

p. 475. l. 32. *Demiſſis*] Nempe in anum, ut docet infrà. *Conſt.*

p. 476. l. 2. *Praevalens*] *prudens.* Nam ſaepe *ol.* in veteribus codicibus pro *d* legitur, ut hic & ſupra: & contrario *d* pro *al* in *duo*, quod pro *alio* ſcriptum erat. *Scal.*

p. 476. l. 3. *Confidit*,] *confidet.* Conſt.

p. 476. l. 3. *Adverſum*] *averſum*, aut *adverſum* reſpectu Medici, non miniſtri. *Conſt.*

p. 476. l. 5. *Reductiſque ejus cruribus*,] Crus ducitur extenſione: reducitur flexione, qua genu attollitur, popleſque attrahitur. Aeger ſuis poplitibus manus ſubjicit exterius:

rius: miniſter ipſas ſuis interius demiſſis comprehendit. Sic dextra manu utriusque velut habenâ, crus dextrum aegroti, item ſiniſtrâ ſiniſtrum ſuſpenduntur, atque divaricantur miniſtri arbitrio. *Conſt.*

p. 476. l. 7. *Eos quàm maximè*] *ea* nempe crura. *Conſt.*

p. 476. l. 8. *Eos continet*] *eas*, ſcilicet manus. *Conſt.*

p. 476. l. 10. *Inſidunt, quo &*] *inſident, quorum &.* Alii *quò ---- deligentur.* Conſt.

p. 476. l. 23. *Levare*] *levari.* Cod. *ablevari.* Alii *labare.* Conſt.

p. 476. l. 27. *Atque ſiniſtra manu duos ejus digitos,*] *ſedet, atque ſiniſtrae manus duos digitos*, Cod. *Conſt.*

p. 477. l. 13. *Leviorque*] *laeviorque.* Conſt.

p. 477. l. 16. *Siniſtrae digiti deorſum eum compellunt,*] *ſiniſtra digitis eum compellit*, Cod. *Conſt.*

p. 477. l. 19. *Ut pronus exeat:*] *Ut ne pronus exeat.* Nam hic contra erectum diſtinguitur. Jacens ovum oblongum pronum eſt: ſtans erectum. Pronus minimè, aut vix extrahi poſſet. *Conſt.*

p. 477. l. 20. *Transverſus fit:*] πλαγίως veniat, non in latitudinem: vulgo *de cant.* Conſt.

p. 477. l. 21. *Ut duobus angulis ſedeat:*] Sedet binis angulis, immò quaternis, cùm per totam planam ſuperficiem jacet, nec in latus procumbens carinatur. *Conſt.*

p. 477. l. 24. *Levior*] Scribend. *laevior.* Conſt.

p. 477. l. 27. *Ut incidi*] Expunge *ut*: & pro *debeat* repone *debet.* Conſt.

p. 477. l. 27. *Plaga lunata*] Vide ſis Th. Bartholinum de Unicornu cap. XXIII. pag. 194.

p. 477. l. 30. *Strictior ima plaga eſt,*] Plaga unica, non transverſa nec lunata, ſed lunata, ſed obliquando per longitudinem nunc fit, non juxta anum, ſed digitis minimum duobus à ſede, in interfemineo (περίναιον Graeci vocant) nec ea quidem in commiſſura (quae τράμις vel ὄῤῥος) ne fiat convulſio, haudque vulnus coeat. Sed ad latus. *Conſt.*

p. 477. l. 34. *Nam qui fiſtulae, quam illo loco οὐρήθραν Graeci vocant, parum patefaciunt*] Aliâs *meatum.* Οὐρήθραν, niſi malis legere *corbyada*, ut hactenus in impreſſis exemplaribus. Verùm quid id ſibi velit, nondum uſquam comperi apud idoneos auctores. *Caeſar.*

p. 478. l. 12. Non me praeterit, Almeloveenium, quamvis omnibus, quos vidi, libris, atque adeo ipſius etiam Lindenii, repugnantibus, qui nempe conſtantiſſime habent: *cum*

cum vero patefacta eſt; ſcribere eo in loco maluiſſe: *cum via perfecta eſt*; tamen & ipſe, idem locutionis genus in eadem re ante paucos verſus in Celſo ſervavit. *Morg.*

p. 478. l. 13. *In cujus corpore nullum diſcrimen eſt.*] Hoc falſum: itaque legendum, *colore*, ut in MS. aut, *nonnullum diſcrimen eſt*. Conſt.

p. 478. l. 17 *Uncus eſt*] Hic uncus anguſtioris cochlearis formam aemulatur: vocatur à Lithotomis *Crochet*. Conſt.

p. 478. l. 20. *Levis*] *laevis*. Conſt.

p. 478. l. 22. *Extrahendi vim habet*] Uncos tres habent ſola magnitudine differentes. Duobus ſimul utuntur: majore calculus attrahitur, extrahitur minore: aut brevioris loco ferramento utuntur, quod vocant *bec de cane*, à roſtri anatis ſimilitudine. Ergo lego, *brevior*. Alii tamen, *brevis extrahendi vim non habet*. Conſt.

p. 478. l. 23. *Ubi injectus eſt, in utrumque latus inclinandus eſt*] Quidam ita diſtinguunt, *ubi injectus eſt in utrumque latus, inclinandus eſt*. Conſt.

p. 478. l. 26. *Ideoque eo minimo opus eſt*] *ideoque eo minore opus eſt*, Cod. *Conſt.*

p. 479. l. 2. *Attrahatur:*] *attrahitur*. Conſt.

p. 479. l. 3. *Uncus extremus*] Qua parte calculum venatur. *Conſt.*

p. 479. l. 19. *Duplicavit.*] Nempè tunicarum ſoluta unitate. *Conſt.*

p. 479. l. 33. *Ferramentum*] Latum eſt & breve, labriſque inter digitos cohibetur, ne poſſit elabi: acie ſemicirculatae partis tantùm ſecat. *Conſt.*

p. 480. l. 2. *Pollice impoſito*] *pollice impreſſo labrorum vertici*. Conſt.

p. 480. l. 4. *Quo cum ſequebatur*,] *quo conſequebatur*. Conſt.

p. 480. l. 6. Haud equidem diffiteor, hunc locum in aliis omnibus, quos conſului, libris, manifeſto eſſe vitiatum; ſic enim in cunctis legitur: *Quocunque autem modo Cervix ea parte facta eſt;* Attamen cum proxime ſcriptum fuerit, non qua parte, ſed quo & ferro, & modo Cervix veſicae ſit aperienda, ſemper ego, potius in *ea parte*, quam in *facta* ſubeſſe vitium exiſtimavi, & hac propterea ratione eſſe tollendum: *Quocunque autem modo cervix patefacta eſt*; praeſertim cum ſupra Auctor, de ejuſdem cervicis ſectione, ad hunc ipſum modum locutus ſit: *Cum vero patefacta eſt* (hoc eſt cervix; haec enim proxime antecedunt: *rupta cervice, quam habuiſſet inciſa*) *in conſpectum calculus venit*. Morg.

p. 480. l. 7. *Facta eſt*,] *ſecta*, vel *patefacta eſt*. Conſt.

p.

p. 480. l. 15. *Aequè leniter*] *aequè*, *ſed leniter*. Conſt.

p. 480. l. 18. *Compoſitus judicatur*, *in ſe adtrahens*] *compoſitus judicatur*, *de ſe abſtrahens*. Conſt.

p. 480. l. 22. *Abducere*,] *adducere*. Conſt.

p. 480. l 24. *Curationi*] *curationis*. Malim *curationi*, ut ἐνοχλεῖν τῇ θεραπείᾳ exprimatur. *Conſt.*

p. 481. l. 3. *Promovente*, *excidit.*] *promovetur*, & *excidit*, Cod. *Conſt.*

p. 481. l. 8. *Eum concuſſum*] Al. *eum concuſſus*. Conſt.

p. 481. l. 10. *Tum ferramentum*] Nunc utuntur forcipe, cujus brachia implicata coeunt uno ter alterum ineunte: quorum & ora acuta calculum apprehenſum citra periculum concidunt. *Conſt.*

p. 481. l. 14. *Quod admotum &c.*] Alias, *quod admotum calculum*, *ex - - veſicam ferram - -*. Conſt.

p. 481. l. 18. *Tamen parum*, *propriè quaedam*] *Parum*, *propriè tamen quaedam*. Conſt.

p. 481. l. 21. *Quia is urinam in cervicem non compellit*,] *Quia eum urina in cervicem compellit* Conſt.

p. 481. l. 23. *In primo*] nempè urinae itinere, quod compreſſius. Vide cap. 1. lib. IV. *Conſt.*

p. 481. l. 23. Almelovenii, ac Lindenii exemplaria, omnino abjecta (quam bene alii viderint) illa voce: *primo*, haec exhibent: &, *ſi in urinae itinere*, *quod eſt anguſtius*, *inhaeret*. Morg.

p. 481. l. 24. *Eodem tamen unco*] Eodem unci genere, quod ſuprà deſcriptum. *Conſt.*

p. 481. l. 27. *Subjici*] in anum. *Conſt.*

p. 482. l. 13. *Metus excipitur*] *metus excipit*. Conſt.

p. 482. l. 20. *Agglutinanda cucurbitula eſt*] Lib. IV. cap. 14. *cucurbitulam defigere*, hic *agglutinare* dixit. *Conſt.*

p. 482. l. 25. *Super ulcus*) *ſuper vulnus*. Cod. *Conſt.*

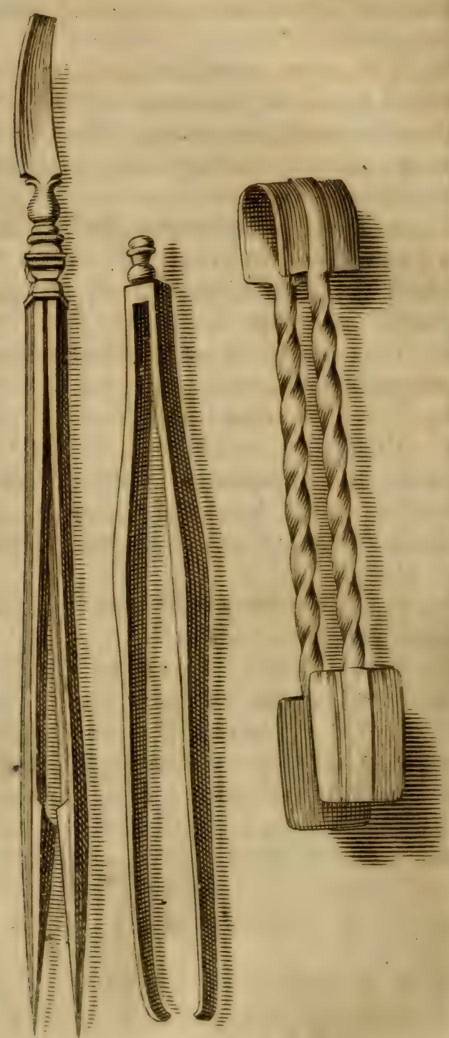
p. 482. l. 29. *Aqua*] Al. *in aqua*. Conſt.

p. 482. l. 32. *Digeratur*] διαφορεῖσθαι dicunt Graeci. *Conſt.*

p. 482. l. 34. *Subinde facile*] *ſubinde in facie*, Cod. *Conſt.*

p. 483. l. 3. *Inducenduſque hapſus lanae mollis*,] *Hapſus* id Latinis dici videtur, quod Graecis πίλημα. Ita enim Linac. verbum illud vertit πίλημα in Therapeuticis Galeni locis duobus, quos obſervavi. Caeterùm πίλημα Suidas exponit σκέπασμα. Heſychius ζώνην. Hapſus ergo ſignificare videri poteſt, vel ſacculum, crumenam, vel hujuſmodi aliquid aut tectorium, aut velamen, aut cingulum ſacculi aut crumenae modo factum. *Caeſar.*

p. 483. l. 3. *Hapſus lanae mollis*] Hapſus non eſt πίλημα (lanas coactas Latini dicunt & coactilia) inepte enim dixiſſet hapſum lanae mollis. Quod coactum molle non eſt, ſed durum. Eſt vero hapſus (παρὰ τὸ ἅπτεσθαι ἅψασθαι) quantum lanae uno runcinarum contactu & factu carminatores diſcri-

minarunt. Vulgo vocant *paumées* à palma. Ergo lanae δράγμα, & quantum vola capere poſſit, per hapſum intelligo. Uſus eſt etiam ea voce lib iv. Cap. vi. *Conſt.*

p. 483. l. 3. *Hapſus lanae*] Hapſus lanae videtur eſſe τ̃ ἅπαξ εἰρημένων. *Caſaub.*

p. 483. l. 3. *Hapſus lanae mollis*] *Hapſus* eſt lanae particula molliter in globulum formata. *Floccum* dicit *Plin.* 30. 15. Reperitur praeterea haec vox etiam apud *Caprum de verbis dubiis*, & in *Gloſſario Iſidori*, ubi tamen *hapſum* ἀντὶ τ̃ *hapſus* ſcribendum eſſe docetur, ipſaque vox per *vellus lanae* explicatur. *Caſaub.*

p. 483. l. 11. *Nocent, quae veſicam*] *nocent, quò veſicam*; Cod. Al. *quia.* Conſt.

p. 483. l. 26. *Ne quid intus ſit,*] Grumus ſanguinis. Vide ſuprà initio. *Conſt.*

p. 414. l. 5. *Et venter imus, ſed & mediocris eſt, cum*] *Et venter imus ſedet mediocris, & cum.* Infrà contr. *Si venter imus tumet.* Conſt.

p. 484. l. 12. *Urinae*] *urina.* Conſt.

p. 484. l. 15. *Roſa*] *ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 484. l. 16. *Enneapharmacum emplaſtrum.*] Vide lib. v. cap. 18. *Conſt.*

p. 484. l. 19. *Medulla etiam, maximèque vitulina, quod in id*] *Medullam etiam, maximèque vitulinam, quae ad id.* Conſt.

p. 485. l. 13. *Cancri metus eſt. His cognoſcitur;*] Legi poteſt, *is cognoſcitur*, tamen ſi legas *his*, ſubaudire licebit, *notis*, ut ſit, *his notis.* Caeſar.

p. 485. l. 13. *Cancri*] Sic gangraenam vocat. *Conſt.*

p. 485. l. 13. *Is*] *his.* Conſt.

p. 485. l. 16. *Cumque eo*] *cumque ea.* Conſt.

p. 485. l. 18. *Lanulis*]. *lamulis.* Alii *ſquamulis.* Conſt.

p. 485. l. 32. *Eadem ſit,*] *ea ſit.* Conſt.

p. 486. l. 2. *In ventrem:*] Sic inferior potiùs, quàm ſuperior. *Conſt.*

p. 486. l. 6. *Intus adjiciatur*] *intus injicietur.* Conſt.

p. 486. l. 6. *Idemque humor clyſtere intus adigetur.*] Hic & Auctor Theſauri linguae latinae, & Petrus Danetius cum legiſſent *adjicietur*, quemadmodum ſane habent quinque Editiones meae, retulere inter latinas conſtructiones *Adjicere intus:* qui quidem modus indiget certiore auctoritate. Fortaſſe confirmari poteſt ex Columell. de Arbor. c. 24 *Truncum findito, & in fiſſuram cuneum pineae tedae adjicito.* Verum cum eandem ſententiam iiſdem pene verbis expreſſam repetat Columella l. 5. c. 10. moneo, Aldinos & Gryphianos Codices in hoc ſecundo loco habere *adigito;* quod placuit & Commelino. Attamen in Veneta principe 1472. utrobique legitur *adjicito.* In Juntae, Caeſarii, & Pantini Editionibus eſt, *adjicietur.* Idemque

p. 483. l. 3. *Hapſus lanae*] Hapſus lanae videtur eſſe τ̃ ἅπαξ εἰρημένων. *Caſaub.*

p. 483. l. 3. *Hapſus lanae mollis*] *Hapſus* eſt lanae particula molliter in globulum formata. *Floccum* dicit *Plin.* 30. 15. Reperitur praeterea haec vox etiam apud *Caprum de verbis dubiis*, & in *Gloſſario Iſidori*, ubi tamen *hapſum* ἀντὶ τ̃ *hapſus* ſcribendum eſſe docetur, ipſaque vox per *vellus lanae* explicatur. *Caſaub.*

p. 483. l. 11. *Nocent, quae veſicam*] *nocent, quò veſicam*; Cod. Al. *quia*. Conſt.

p. 483. l. 26. *Ne quid intus ſit,*] Grumus ſanguinis. Vide ſuprà initio *Conſt.*

p. 414. l. 5. *Et venter imus, ſed & mediocris eſt, cum*] *Et venter imus ſedet mediocris, & cum.* Infrà contr. *Si venter imus tumet.* Conſt.

p. 484 l. 12. *Urinae*] *urina.* Conſt.

p. 484. l. 15. *Roſa*] *ros.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 484. l. 16. *Enneapharmacum emplaſtrum.*] Vide lib. v. cap. 18. *Conſt.*

p. 484. l. 19. *Medulla etiam, maximèque vitulina, quod in id*] *Medullam etiam, maximèque vitulinam, quae ad id.* Conſt.

p. 485. l. 13. *Cancri metus eſt. His cognoſcitur*;] Legi poteſt, *is cognoſcitur*, tamen ſi legas *his*, ſubaudire licebit, *notis*, ut ſit, *his notis.* Caeſar.

p. 485. l. 13. *Cancri*] Sic gangraenam vocat. *Conſt.*

p. 485 l. 13. *Is*] *his.* Conſt.

p. 485. l. 16. *Cumque eo*] *cumque ea.* Conſt.

p. 485. l. 18. *Lanulis*]. *lamulis.* Alii *ſquamulis.* Conſt.

p. 485. l. 32. *Eadem ſit,*] *ea ſit.* Conſt.

p. 486. l. 2. *In ventrem:*] Sic inferior potiùs, quàm ſuperior. *Conſt.*

p. 486. l. 6. *Intus adjiciatur*] *intus injicietur.* Conſt.

p. 486. l. 6 *Idemque humor clyſtere intus adigetur.*] Hic & Auctor Theſauri linguae latinae, & Petrus Danetius cum legiſſent *adjicietur*, quemadmodum ſane habent quinque Editiones meae, retulere inter latinas conſtructiones *Adjicere intus*: qui quidem modus indiget certiore auctoritate. Fortaſſe confirmari poteſt ex Columell de Arbor. c. 24 *Truncum findito, & in fiſſuram cuneum pineae tedae adjicito.* Verum cum eandem ſententiam iiſdem pene verbis expreſſam repetat Columella l. 5. c. 10. moneo, Aldinos & Gryphianos Codices in hoc ſecundo loco habere *adigito*; quod placuit & Commelino. Attamen in Veneta principe 1472. utrobique legitur *adjicito*. In Juntae, Caeſarii, & Pantini Editionibus eſt, *adjicietur.* Idemque

eſt in ea, quam procuravit Ronſſeus, qui tamen in margine appoſuit, *injicietur.* Hoc ante ipſum fecerat Conſtantinus, qui edidit, *adjiciatur. Epiſt.* III. *Morg.*

p. 486. l. 17. *Recipiendum*] Al. *decipiendum.* Conſt.

p. 486. l. 21. *Cum eo tamen*] Alibi dicit, *cum eo, ut ne:* & alibi, *cum eo tamen, ut non.* Conſt.

p. 486. l. 27. *Ali poſſit*] *ali poſſe*, id eſt, carne impleri, σαρκοῦσθαι. *Conſt.*

p. 486. l. 30. *Diu tuenda*] *die tuenda.* Conſt.

p. 487. l. 3. *Non modica.*] Al. *non immodica.* Conſt.

p. 487. l. 10. *Victu venire,*] *victu evenire.* Conſt.

p. 487. l. 13. *Roſa*] *roſ.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 487. l. 14. *Agendus,*] *adigendus.* Conſt.

p. 488. l. 5. *Adverſo ſpecillo*] *averſo ſpecillo*, τῷ τῆς μήλης πυρῆνι. *Conſt.*

p. 488. l. 7. *Pura*] *ſupra*, Cod. *Conſt.*

p. 488. l. 9. *Extendique,*] *extendendique.* Conſt.

p. 488. l. 10. *Maximè vincti*] *maximè icti*, Cod. Alii *juncti.* Hoc fit, ut admoveantur labra vulneris. *Conſt.*

p. 488. l. 16. *Sutura*] *fultura.* Al. *futura.* Retineo *ſutura.* Conſt.

p. 488. l. 27. Vide Plinium lib. VII. cap. 16. *Conſt.*

p. 488. l. 27. *Quod earum naturalia*, &c.] Ἀτρήτους vocari, quos Latini *imperforatos* dicunt, unicuique notum eſt; at ampliſſimus Gisb. Cuperus in Harpocrate pag. 28. 29. noviſſimae editionis, *Harpocratianos*, ejuſmodi homines vocatos fuiſſe eleganter ex Ptolomaeo demonſtrat, quem locum etiam interpretatur Rutgerſius Variar. Lection. lib. III. c. XVIII. quo quid *concreti*, *conſertum virginal*, *obſignata natura*, ſint, exponit. De Atretis & imperforatis conſule Schenkium Obſervation. l. IV. pag. 529. & ſeqq. ubi varia exempla recenſentur; Patinum Epiſtol. Gallicar. n. 60. edit. tertiae.

p. 489. l. 5. *Ac ſi caro*] *at ſi caro.* Conſt.

p. 489. l. 7. *Vel vulſella*] *Vulſella*, quae & *volſella* dicitur, inſtrumentum fuit veteribus uſitatiſſimum, quo modo partes tenebant aut emplaſtra, & oſſicula ex vulneribus extrahebant, ſed virgines, quin & viri molliores illius ope pilos, tam è barba quam ſupercilio evellebant; unde *acum obliquam* apud Juvenal. Sat. II. vs. 93. volſellam interpretatur Ptolom. Flavius Conjectaneor. c. 67. vide Mercerum ad Tertullian. de Pallio pag. 768. Graecis vocatur in Philoxeni Gloſſario Τριχολαβίον, μαδιστήριον. Harum varias figuras in tyronum gratiam adpingi curavimus.

p.

p. 489. l. 12. *Solvere ulcus, & ſicut*] *ſolvere, & ulcus ſicut.* Conſt.

p. 489. l. 22. *Concipit*] *concepit.* Conſt.

p. 490. l. 3. *Vulvae*] *uteri.* Conſt.

p. 490. l. 5. *Paululum dehiſcere.*] *paululum dehiſcit.* Conſt.

p. 490. l. 8. *Iterum ad os aperiatur*] *iterum os aperiatur.* Conſt.

p. 490. l. 12. *Rei facultatem*] *rei facilitatem*, Cod. *Conſt.*

p. 490. l. 19. *Incepiſſe,*] *coepiſſe*, vetus. *Conſt.*

p. 490. l. 29. *Corpus*] Uteri ejusque cervicis: cujus tumoris cauſa inflammatio. *Conſt.*

p. 491. l. 3. *Demitti debet uncus*] Mortui fœtus extractionem, uti & inſtrumenta, quibus veteres medici uſi ſunt, deſcribit Tertullianus; cujus verba libro de anima cap. xxv. haec ſunt. *At quin & in ipſo adhuc utero infans trucidatur, neceſſaria crudelitate, quum in exitu obliquatus denegat partum, matricida, ni moriturus. Itaque & inter arma medicorum & organum eſt, quo prius pateſcere ſecreta coguntur, tortili temperamento, cum annulo cultrato, quo intus membra caeduntur anxio arbitrio, cum hebete unco, quo totum facinus extrahitur violento puerperio. Eſt etiam aeneum ſpiculum, quo jugulatio ipſa dirigatur, caeco latrocinio, ἐμβρυοσφάκτην, appellant, de infanticidii officio utique viventis infantis peremptorium.*

p. 491. l. 24. *Injectus facilè hebeti corpuſculo elevabitur.*] *injectus hebeti* (lego *enecti*) *corpuſculo facilè elabitur*, Cod. *Conſt.*

p. 492. l. 3. *In interiorem tantùm partem per totam aciem exacuitur.*] *in interiore tantum parte per totam acie exacuitur*, Conſt.

p. 492. l. 18. *Protractum eſt,*] *prolapſum eſt*, vetus exemplar. *Conſt.*

p. 492. l. 33. *Eadem ratione*] *leniter & ſenſim.* Conſt.

p. 493. l. 6. *Roſa*] *roſ.* i. roſaceo. *Conſt.*

p. 493. l. 9. *Adhibeatur*] *adhibetur.* Conſt.

p. 493. l. 14. *Qua ſciſſa*] *qua fiſſa*, i. ῥαγάδες. Vide pag. 239. & de ani fiſtulis pag. 414. atque de paſtillo ad ani fiſſa pag. 269. *Conſt.*

p. 494. l. 5. *De Condylomatum curatione.*] Deeſt, *& haemorrhoidum.* vide pag. 400. & ſeq. *Conſt.*

p. 494. l. 18. *Alvus aeribus*] *alvus acrioribus.* Conſt.

p. 494. l. 19. *Magis orae*] *magis ora.* Conſt.

p. 494. l. 19. *Omnia vela,*] *omnia venarum.* Conſt.

p. 494. l. 24. *Spongia aqua calida eſt, donec id libeat.*]

ſpongia ex aqua calida eſt, donec id doleat. Conſt.

p. 494. l. 26. *Exulcerandum eſt.*] Ut evacuato ſanguine ac ſpiritu ibi contento, celerius id emoriatur ac decidat. *Conſt.*

p. 425. l. 2. *Infraque eam*] *infra foramen.* Conſt.

p. 495. l. 10 *Calida*] Ex calida ſubacta. Vult enim fieri cataplasma. *Conſt.*

p. 495. l. 17 *Oricular io ſpecillo*] μελωτίδι. *Conſt.*

p. 495. l. 25 Varices crurum, temporum ventriſque, Κιρσοὶ fiunt etiam in palpebris. Aëtius. *Conſt.*

p. 496. l. 12 *Superimponitur*] *ſuperponitur.* Conſt.

p. 496 l. 14. *At exciditur hoc morbo:*] *Excidendi ratio haec eſt*, Cod. *Conſt.*

p. 496. l. 19. *Impoſitoque*] *interpoſitoque.* Conſt.

p. 496. l. 26. *Ibi rurſus*] *ibique rurſus.* Conſt.

p. 497. l. 19. *Efficit*] *efficitur.* Conſt.

p. 497. l. 26. *Membrum praecidi oportere,*] Vide pag. 304. Aegineta hanc curationem vocat ἀνορρεασμόν. *Conſt.*

p. 407. l. 27. *Alio loco mihi dictum eſt.*] pag. 304. *Conſt.*

p. 498. l. 8. *Aliquid os*] *aliquid oſſis*, Cod. *Conſt.*

p. 498. l. 11. *Levanda*] *laevanda.* Conſt.

p. 498. l. 18. *Pus moveri debet*] *pus moveri non debet.* Vide pag. 290. *Conſt.*

p. 498 l. 22. *De poſitu & figura totius humani corporis.*] *De poſitu & figura oſſium totius humani corporis.* Conſt.

p. 498. l. 31. *Gignente*] Scribitur *cingente.* Conſt.

p. 499. l. 8. *Locis tamen aeſtuoſis &c.*] Vide ad id Herodotum lib. III. cum loquitur de Aegyptiorum & Perſarum ſtrage. Vide etiam Pollucem. *Scal.*

p. 499. l. 9. *Et id caput firmiſſimum,*] Hoc veriſſimum, ſi ſolum externas injurias conſideres. At ſi etiam internas, falſum. Eſt enim magis morbis obnoxium propter retentos vapores fuliginoſos. *Conſt.*

p. 499. l. 13. *Ne locus quidem*] *nec locus quidem.* Conſt.

p. 499. l. 13 *Fere tamen duae*] Suturae propriae ſunt (i. ῥαφαὶ) ἡ στεφανιαία, λαμβδοειδής, καὶ ὀβελαῖα: impropriae duae ſuper aures, quae potius λεπιδοειδῆ προσκολλήματα. *Conſt.*

p. 499. l. 22. *In unguem*] *ad unguem.* Conſt.

p. 499. l. 24. *Inferiora*] Scriptum *infirmiora.* Conſt.

p. 499. l. 25. *Inſidunt*] *inſident.* Alii *incidunt.* Conſt.

p. 499. l. 26. *Quia capillus*] *quà capillus.* Conſt.

p. 499. l. 29. *Connectunt*] *contegunt.* Conſt.

p.

p. 499. l. 29. *Medium*] *malarum*. Conſt.

p. 499. l. 30. *Inclinatum*] *inclinatam*. Conſt.

p. 500. l. 5. *Gingivis*] *maxilla* aliàs. *Conſt.*

p. 500. l. 13. *Foramina*] *πόροι*. *Conſt.*

p. 500. l. 14. *Haec primum*] *hae primum*. Conſt.

p. 300. l. 17. *In cartilagine*] *in cartilaginem*. Conſt.

p. 500. l. 19. *A ſummis ad imas*] *ab imis ad ſummas*, Alii. *Conſt.*

p. 500. l. 25. *Diſſipantur*,] Id eſt, diſtribuuntur. *Conſt.*

p. 501. l. 5. *Nam malae cum toto oſſe, quod ſuperiores dentes exigit*,] Vel *excipit*. Caeſar.

p. 501. l. 7. *Verum ipſius maxillae partes extremae quaſi bicornes ſunt. Alter proceſſus, intra latior, vertice ipſo tenuatur, longiuſque procedens ſub oſſe jugali ſubit, & ſuper id temporum muſculis illigatur.*] Etſi in nullo eorum, quae ad hoc tempus vidi, exemplarium aliam, quam hanc ipſam inveni ſcripturam; non poſſum tamen non credere, Celſum potius ita ſcripſiſſe: *Alter proceſſus latior, vertice ipſo tenuatur.* Si enim res id pateretur, ut ſcribere potuiſſet: *Alter proceſſus intra latior, extra tenuatur*; nihil immutandum eſſe, cenſerem; nunc igitur cum & res ipſa, & quod non obſcure oppoſitum eſt: *vertice ipſo tenuatur*, requirant, ut illud ante poſuerit: *infra latior*; non video, cur unius litterulae mutatione, ut vitiari hic locus à Librariis, ita à nobis reſtitui non poſſit. *Morg.*

p. 501. l. 15. *Facultatem*] *facilitatem*. Conſt.

p. 501. l. 18. *Ex his quaterni primi quia ſecant τομικοὶ à Graecis nominantur*,] τομικοὶ alias τομεῖς. *Caeſar.*

p. 501. l. 19. Τομικοὶ] i. inciſorii ſive τομεῖς. *Conſt.*

p. 501. l. 20. *Caninis dentibus*] Canini, κυνόδοντες. *Conſt.*

p. 501. l. 21. *Maxillares*] Sive *molares*, γόμφιοι ſive μύλαι dicti, quini (ſic enim in antiquo exemplari ſcriptum, non *quaterni*) ab utroque latere. *Conſt.*

p. 502. l. 4. *Mediae*] *medio*. Conſt.

p. 502. l. 6. *Per duos*] *ſubter duos*. Alii. *Conſt.*

p. 502. l. 6. *Circa quoque per duos proceſſus tenuibus cavis perviae, per quae*] Vel *per quas*. Caeſar.

p. 502. l. 15. *Deorſum verſus tuberibus exaſperetur*] *deorſum verſus moveatur & tuberibus exaſperetur*. Conſt.

p. 502. l. 16. *Superiori parti inferiore*] *ſecunda ſuperiori parti inſeritur*. Conſt.

p. 502. l. 19. *Superior ſummae*] *ſuperior ſumma*. Conſt.

p. 502. l. 22. *Suſtinere*] *ſuſtineri*. Conſt.

p 502. l. 24 *Quos καρότας Graeci appellant.*] Sic quidem hos nervos Ludovicus Caelius, auctor latinarum lectionum, dicendos eſſe contendit, quod & ſe poſſe probare dicit per Galenum & Apollonium in Argonaut. Eoſdem tamen Hermol. Barbar. *tenontas* appellandos putavit. *Caeſar.*

p. 502. l. 25. Καρότας] Al. κερόϛας. Melius τένονϛας. *Conſt.*

p. 502. l. 25. *Quos καρότας Graeci appellant*] Non eſt Graecum. *Scal.*

p. 502 l. 26. *Omnes flexus alter*] Quidam: *omnium flexus alté.* non probo. *Conſt.*

p. 502. l. 34. *In promptum dato*] *in promptu dato.* Conſt.

1. p. 503. i. 8. *Inſinuatis*] *ſinuatis.* Conſt.

2. p. 503. l. 9. *Inde patеſcunt*,] *inde lateſcunt*, Cod. *Conſt.*

p. 503. l. 24 *Scoptula operta*] Lego *lata ſcapularum oſſa* 526, 6. 542, 35. 548, 22. Vid. p 506, 23. & 171, 5. ubi diſerte dicit ὠμοπλάτας Graecorum Latine dici *oſſa ſcapularum* : quare iſta lectio proculdubio mendoſa eſt, cum nunquam alibi haec vox reperiatur. *Caſaub.*

p. 504. l. 5. *Quod propius altera verticis parte modicè intumeſcens, ſuſtinet*] Alii ſic, *quo propius alteri verticis parti, intumeſcens ſuſtinet.* Conſt

p. 504. l. 8. *In eo*] Oſſe, nempè lato ſcapularum. *Conſt.*

p. 504. l. 9. *Inſidit*,] *inſidet.* Conſt.

p. 504. l. 12. *Cartilagini*] *cartilagine.* Conſt.

p. 504. l. 13. *Humerus*] Βραχίων *Conſt.*

p. 504. l. 22. *Verticillati ſcapularum oſſi inſeritur, ac majore parte extra id ſitum nervis deligatur.*] Manutii in utraque editione ad hunc modum propoſuerant: - - - *Verticillatis ſcapularum oſſibus parvo exceſſu inſeritur: ac majore parte ex tranſitu nervis deligatur.* Cum his Conſtantinus fecit; quamquam in margine adnotavit: *parvo exceſſu* deeſſe in antiquo codice; alioſque legere *inceſſu.* Et Joannes quidem Caeſarius, atque ante hunc Lucas Ant. Junta duas illas voces omiſerant, caetera, ut Manutii, edentes; niſi quod pro *verticillatis* poſuerant, *verticulatis.* Qua in re ſocios habuerunt Gul. Pantinum, Henr. Stephanum, Bald. Ronſſeum, qui tamen *parvo exceſſu* non omiſerunt; etſi Ronſſeus in libri ora, eſſe, qui omitterent, & qui non *verticulatis*, ſed *verticillatis* ſcriberent, indicavit. Ronſſei ſcripturam ſecutus eſt Pawius, qui in commentario ad hunc locum ſuo vocare Celſum, ait, *ſcapularum oſſa verticulata*, *aut*

quia

quia cervicibus praedita: *aut a verticillis exſtantium coracoidis & ſpinoſi proceſſuum*; verum enim vero, quaenam in his proceſſibus partes ſint, quas *verticilla* vocemus, non docuit. Hanc ego tantam in eodem loco deſcribendo varietatem cum attenderem; pro ea, qua ſolet, peritia prudentiaque facere exiſtimavi V. Cl. Jacobum Facciolatum, cum ſe vehementer dubitare, mihi oſtenderet, eſſetne inter latinas voces facile recipienda *verticillatus*, quam nimirum, qui Lexicis inſeruere, hoc uno Celſi loco incertiſſimae proculdubio ſcripturae niterentur. Cum vero idem miraretur, cur Almeloveenius *verticillati ſcapularum oſſi* non *verticillato*, aut *verticillatis ſcapularum oſſibus*; edidiſſet, ac praeterea ex me quaereret, an potius *vertebratis* (quae Pliniana vox eſt libro 11. cap. 37.) *ſcapularum oſſibus* hic legendum eſſe, cenſerem; memini me in ea, quae paulo ſuperius (pag. 503. lin. 23 de ſcapularum oſſibus ſcripta ſunt à Celſo; hunc enim in manibus habebamus; continuo oculos conjeciſſe, & Viro Doctiſſimo reſpondiſſe, mihi vero omnino videri, *vertici lati ſcapularum oſſis eſſe* legendum. Haec enim illis de oſſibus tradiderat Celſus: *a cervice duo lata oſſa utrinque ad ſcapulas tendunt*: *noſtri ſcutula operta*; ὠμοπλάτας *Graeci nominant. Ea in ſummis verticibus ſinuata, ab his triangula, paulatimque lateſcentia ad ſpinam tendunt*: Ex quibus licet intelligi eam horum oſſium partem, quam Anatomici ſolent *ſcapulae cervicem* vocitare, Corn. Celſum nomine *Verticis* appellaviſſe, ſive quod eam *ſummam* eſſe illo in oſſe, crediderit; ſive quod ut in *triangulo* oſſe oppoſitam baſi, velut locum ſpectaverit, in quo humeri caput vertitur, qua videlicet ratione Polorum uterque (quos alii pariter cardines vocant ab eorum ſimilitudine, circa quos valvae convertuntur) a Virgilio 1. Georgic. *vertex* eſt dictus. Cum igitur ſcapulae, ſive ut Celſus loqui mavult & in hoc capite (pag. 504. lin. 3. ac l. 11.) & ad finem tum ſeptimi (p. 526. l. 6. tum octavi (p. 528. l. 6.) & ſub initium tum undecimi p. 542. l. 33.) tum quintidecimi (p. 548. l. 22.) *lati ſcapularum oſſis* ſinuatam cervicem paulo ante appellaverit *verticem*, quid veri eſſe ſimilius poſſit, quam ut porro traditurus; cui parti ejuſdem oſſis, humeri caput inſeratur, ad hunc modum ſcripſerit: *vertici lati ſcapularum oſſis inſeritur*; praeſertim cum in eo Librarii, dictata verba excipientes, perſaepe labi conſueverint, ut ex duabus vocibus unam facerent, & primam conſequentis vocis literam ad praecedentis etiam poſtremam addentes, duplicarent, unde facillime nova haec vox *verticillatis* effingi potuit. Nunc quam in

codice ſcripturam offenderim, tibi fideliter deſcribam: *parvo exceſſu vertici latis ſcapularum oſſibus inſeritur. Ac majore parte: & tranſitu nervis deligatur.* Illud quidem minime eſt diſſimulandum, in verſuum intercapedine auſum eſſe aliquem nonnulla addere, videlicet ſuper ultimam *vertici* literam, literulam S, & ſuper *&*, particulam alteram *ex*: quo de utroque additamento ſi forte quaeris, quid ego ſuſpicer; ſic habeto. Primum mihi tum codicem, ac ſupra deſcriptas & Almeloveenii, & caeterorum lectiones, tum ipſam anatomen reſpicienti veri ſimillimum videri, ita a Celſo ſcriptum fuiſſe: *Vertici lati ſcapularum oſſis parvo exceſſu inſeritur*, *ac majore parte extra ſitum*, *nervis deligatur;* neque enim ſumma pars humeri ita in ſcapulae cervicem, ut ſumma pars femoris in oſſis innominati acetabulum conditur; ſed *parvo* tantum *exceſſu*, id eſt, ejus capitis, quod ab interiore latere extuberat, portione immiſſa, *majore parte extra ſita eſt*, quam etiam ob rem *nervis*, id eſt, ligamentis atque tendinibus, ne facile excidat, *deligatur.* Cum ergo Librarii voces illas *extra ſitum* deſcribendo, ita vitiaſſent, ut alii *& tranſitu*, ut ſcriptor Codicis, alii *ex tranſitu*, ut plerique, quibuſcum facere Codicis Emendator maluit, ſcriptum reliquerint: nonnulli denique, in quibus Lindenius & Almeloveenius, integro ea in parte exemplari uſi, priores voces reſtituerunt, niſi quod perſpicuitatis addendae cauſa, minus, ut puto, neceſſariam voculam *id* interjecere Verba autem illa, *parvo exceſſu* etſi ad rem fideliter tradendam, neceſſaria ſunt, iiſque perbelle reſpondent, quae ſequuntur, *majore ex parte;* cum tamen aliquo in Codice, ut ſupra diximus, omiſſa eſſent, minus mirandum eſt, quod in hoc invenerim alium in locum tranſpoſita: unde Emendatori occaſio data eſt exiſtimandi, ea cum inſequenti voce *vertici* eſſe conjungenda, quam propterea in *verticis* mutare maluit, haud animadvertens, unde factum eſſet, ut pro *lati* ſcriptum eſſet *latis*, & ne vox haec minime cohaereret cum voce *oſſis*, hanc in *oſſibus* eſſe mutatam; cum tamen non modo alii Codices, quibus auctoribus Lindenius, & Almeloveenius ediderunt, *Verticillati ſcapularum oſſi:* aliquanto meliorem in parte indicare poſſent ſcripturam; ſed ipſe etiam Celſus, cum videlicet non de utroque, ſed de alterutro oſſe humeri hic loquatur, inſitum ſcribere non *latis oſſibus*, ſed *lato oſſi*, vel, quod eodem recidit *vertici* lati *ſcapularum* oſſis, debuerit. *Morg. Ep. II.*

In Veneto Codice ita hunc locum ſcriptum inveni: *parvo exceſſu locum vertici latis ſcapularum** *oſſibus inſeritur: ac majore parte ex tranſitu nervis deligatur.* Non eſt meae fidei, quidquam

quam diſſimulare: quin etiam Perhumanum ac Eruditum Virum ampliſſimae eorum Clericorum Bibliothecae Praefectum, qui mihi haec omnia inſpicienti deſcribentique officioſiſſime aderat, rogavi, ut id recognoſcere mecum vellet, quod protinus ſubjiciam. Scilicet inter *Vertici* & *Latis* ſubobſcurum quoddam (qualia in eo exemplari alibi quoque deprehenduntur,) veteris liturae veſtigium eſt, quaſi literula fuiſſet eraſa; eo tamen illud in loco eſt, ut litera *l* fuiſſe omnino non poſſit, ſed brevior quaedam inſtar litterae ſ. ut mihi *verticis* in hoc etiam codice ſcriptum facile fuiſſe; *verticillatis* certe non fuiſſe videatur. *Morg. in Ep. III.*

p. 504. l. 26. *Parvo exceſſu inſeritur*] *parvo exceſſu* deſunt in antiquo Cod. Alii legunt, *inceſſu*. Conſt.

p. 504. l. 27. *Magis etiam*] *altius etiam*. Conſt.

p. 504. l. 29. *Brachio*] τῷ πήχει. *Conſt.*

p. 505. l. 1. *Cubitus*] Ἀγκών. *Conſt.*

p. 505. l. 5. *Primo vero duo, radii & brachii, &c.*] Non ſine vitio eſſe iis omnibus apparebit, qui paulo ante, (p. 504. l. 20.) haec ſcripta eſſe, animadverterint: *quae res ſedem brachio praeſtat: quod conſtat ex oſſibus duobus*, iis nimirum, quae illico nominat, ut in eo quoque, de quo ſermo eſt, loco, ac deſcribit Celſus, *radio* videlicet, ac *cubito;* ut manifeſtum ſit, cum brachium ipſum conſtet ex radio, non oportuiſſe ſcribere: *Duo radii & brachii, oſſa;* ſed vel ſatis fuiſſe: *Duo brachii oſſa.* Verum enim à Celſo reapſe ſcriptum ſit, haud ſatis liquet ex ſcriptura, in aliis omnibus; quae adhuc vidimus; exemplaribus, in hunc unum modum depravata: *Duobus radiis brachii oſſa.* Morg.

p. 505. l. 17. *Levi*] *laevi*. Conſt.

p. 505. l. 20 *Prima palmae pars*] Κάρπος, brachiale, cujus oſſicula octo non planè ſolida & abſque medulla. Quartum omnium duriſſimum. Horum figura multiplex. *Conſt.*

p. 505. l. 25. *Ex his unius*] *ex his veluti unius*. Conſt.

1. p. 505. l. 27. *Ex manu duo*] *ex hac manus parte duo*. Conſt.

2. p. 505. l. 27. *In ſinus*] *in ſinum*. Alii *in ſinu*. Conſt.

p. 505. l. 30 *Palmam*] μετακάρπιον. Conſt.

a. p. 505. l. 32. *Interius*] *inferius*. Conſt.

b. p. 505. l. 32. *In verticem*] *in vertice*. Conſt.

p. 505. l. 33. *Exterioris*] *ſuperioris*. Conſt.

p. 506. l. 5. *Deſidit*,] *deſidet*, vel *deſinit*. Conſt.

p. 506. l. 8. *Ad ſpinam*] *et ad ſpinam*. Conſt.

p. 506. l. 11. *Super*] Al. *ſubter*. Conſt.

p. 506. l. 15. *Femina*] μηροί, *Conſt.*

p. 506. l. 18. *Duos proceſſus*] Trochanterem majorem & minorem. *Conſt.*

p. 506. l. 20. *Ab inferioribus quoque capitibus*] *ab infe-riori quoque parte*, Alii. *Conſt.*

p. 506. l. 24. *Introrſus*] *extrorſus*, Alii. *Conſt.*

p. 506. l. 29. *Patellam vocant.*] Patella, ἐπιγονὶς vel ἐπιγονατὶς, & μύλη, mola. *Conſt.*

p. 507. l. 7. *Sura*] πτέρνη. *Conſt.*

p. 507. l. 8. *Cui tibiae nomen eſt*] κνήμη. *Conſt.*

p. 507. l. 14. *Media*,] *medio.* Conſt.

p. 507. l. 15. *Oſſa*] *oſſe.* Alii, *oſſe tali obverſo.* Conſt.

p. 507. l. 16. *Ipſum ſuper os calcis*] Os tali Aſtragalumque *talum* vocat: malleolos verò *talorum oſſa*: exceſſus ἀποφύσεις: procedentia ἐπιφύσεις. Conſt.

p. 507. l. 19. *Idque ſine medulla*] Os calcis. *Conſt.*

p. 507. l. 31. *Vitiatur*,] Fitarioſum & putre. *Conſt.*

p. 507. l. 33. *Loco movetur*] *luxatur.* Conſt.

p. 508. l. 1. *Nigrum*] VII. Aphor. 2. *Conſt.*

p. 508. l. 2. *Super natis*] *ſupernatis.* Conſt.

p. 508. l. 10. *Secedat:*] *recedat.* Conſt.

p. 508. l. 12. *Quae integrioris*,] nempè *partis.* Conſt.

p. 508. l. 13. *Aridum*] Cruoris expers quod carioſum. Alioqui minus verum hoc pronunciatum ſimpliciter. *Conſt.*

p. 508. l. 15. *Scalpello*] σμιλίῳ potius quàm ξυστῆρι. *Conſt.*

p. 509. l. 2. *Febre*] Et aëris frigidi contactu, & me-dicamentis. *Conſt.*

p. 509. *Urgenda*] Id eſt, *coercenda.* Alii *purganda.* Conſt.

p. 509. l. 15. *Nigrities*] Legendum, *nigrities ad alte-ram quoque partem*, omiſſis inculcatis vocibus, *eſt*, *aut ſi caries.* Conſt.

p. 510. l. 6. *Si ſpacioſum*,] Vel *ſpatioſius.* Caeſar.

p. 510. l. 6. Χοινίκιον] *Modiolus* (à parvi modii figura) ferramentum eſt ſerratum (ut reponendum pro *ferratum*) vulgòque vocatur *trepan.* Diverſa tamen ἀβάπτιστος τρυπάνη, ut in Lexico obſervavimus. De his inſtrumentis peritè & copioſè Botallus libro de vulneribus ſclopet. in quo & fi-gurae. *Conſt.*

p. 510. l. 10. *Ipſe quoque*] *ipſo quoque.* Sic rectius, niſi fortè de modiolo (qui ipſe quoque orbe cingitur) acci-pias, non de clavo. *Conſt.*

p. 510. l. 25. *Ut & foretur, & circumagatur*,] *ut & foret, & circumagatur.* Conſt.

p. 510. l. 31. *Modiolo preſſum eſt*,] Leg. *modiolo impreſ-ſum.* Vide infrà, *modiolo imprimitur.* Conſt.

p. 510. l. 32. *Ille per ſe agitur.*] Modiolus tum agitur

ſine

ſine clavo: cujus quidem officium eſt, ut modiolum ſic firmet, ne poſſit oberrare, dum circumagitur. *Conſt.*

p. 511. l. 11. *Exciſorius ſcalper*] ὁ ἐκκοπεύς, *ciſſeau* vulgò. *Conſt.*

p. 511. l. 18. *Laedit*,] *edit*, Alii. *radit*, Cod. *Conſt.*

p. 511. l. 20. *Integrum*, *caries per totum*] *in totum*, *caries perſaepè totum.* Conſt.

p. 511. l. 22. *Id quoque ſigni ſpecillo ſignificatur*] Videtur hoc loco Celſus uſurpare nomen *ſpecilli*, genere nunc neutro, nunc maſculino. *Caeſar.*

p. 511. l. 22. *Signi ſpecillo ſignificatur*, *qui depreſſus in id foramen*, *quod infra ſolidam ſedem habet*, *& ob id---ſiccus*,] *ſigno ſpecilli ſignificatur*, *quod depreſſum in id foramen*, *quod infra ſolidam ſedem habet*, *& ob id----ſiccum.* Conſt.

p. 512. l. 1. *Jam altè*] *tam altè.* Conſt.

p. 512. l. 4. *Cura agendum eſt*,] Ne membrana laedatur. *Conſt.*

p. 512. l. 7. *Spatium ipſum*,] Quod inane occurrit inter duas teſtas. *Conſt.*

p. 512. l. 7. *Sanguis*] E venulis effuſus, quae oſſis cavum ſubeunt. *Conſt.*

p. 512. l. 8. *Habena*] Inſtar plectri, qua terebra convertitur. *Conſt.*

p. 512. l. 1. *Suſpendendaque*] Ut quàm ſuſpenſa & leviſſima minus imprimat. *Conſt.*

p. 125. l. 10. *Attollenda*,] Ducitur habena terebrae manu dextra: terebram imprimit, moderaturque ſiniſtra, & attollit, cum opus eſt. *Conſt.*

p. 512. l. 12. *Neque periclitemur*,] Ob id ἀβάπτιστα excogitata. *Conſt.*

p. 512. l. 16. *Media ſaepe*,] *media ſepta* legendum, ut infrà cap. 4. *Conſt.*

p. 51?. l. 20. Μηνιγγοφύλακα] Μηνιγγοφύλαξ, membranae cuſtos. Elevatoria Chirurgis, de qua & cap. 4. *Conſt.*

p. 512. l. 23. *Quae demiſſa eſt*, *ut*] *quae demiſſa ſic*, *ut.* Conſt.

p. 512. l. 25. *Scalpro diſcutiendum eſt*:] Rectè & eleganter, ſed minus eſt elocutus. Plena eſt oratio: *quod malleolo per ſcalprum diſcutiendum eſt.* Sic apud Livium: *Tribus arietibus aliquantum muri diſcuſſit*, i. dejecit, diruit, atque demolitus eſt. *Conſt.*

1. p. 517. l. 32. *Levandae*] *laevandae*, i. laevigandae. *Conſt.*

2. p.

p. 512 l. 32. *Si quis ſcobis*] *ſi quid ſcobis.* Conſt.

p. 513. l. 1. *Non ora*] *non orae.* Conſt.

p. 513. l. 1. *Lavandum*] *laevandum.* Conſt.

p. 513. l. 3 *Aſpero oſſe*] *aſpero oſſi.* Conſt.

p. 513. l. 4. *Sanitatem*,] *Adfert* eleganter ſupprimitur: Satis eſt verbum diverſis ſubjectis attributum, alteri reſpondere: cujus ſunt & apud Ciceronem exempla. *Conſt.*

p. 513. l. 11. *Ab ipſo ore*] *ab ipſo oſſe.* Cum Hippocr. experientia ſic legendum oſtendit. Alii *ore* & *ulceris* ſubaudiunt. *Conſt.*

p. 513. l. 16. *Eaque ferè*] *idque ferè.* Conſt.

p. 513. l. 17. Λεπὶν] Leg. λεπὶς i. *ſquama à Graec.* Conſt.

p. 513. l. 20. *Ad ſummum tamen*] *ad ſummum tantum.* Conſt.

p. 513. l. 22. *Lavari*] *laevari.* Conſt.

p. 514. l. 3. *Ubi ea pertuſa*,] *ubi ea percuſſa* Cod. *Conſt.*

p. 514. l. 29. *Nihil leve*] *ſi nihil niſi laevè.* Conſt.

p. 515. l. 1. *Hippocrates memoriae tradidit*] Locus eſt *L. V. Epidem.* Sed eum librum non eſſe genuinum Hippocratis foetum, exiſtimant eruditi. *Caſaub.*

p. 515. l. 5. *Levia ingenia, quia nihil habent, nihil ſibi detrahunt*] Vid. *Plutarchus* lib. πῶς ἄν τις αἴσθοιτο ἑαυτοῦ προκόπτοντος ἐπ' ἀρετῇ. & *Quintil. Inſt. Orat.* Caſaub.

p. 515. l. 14. *Quae aequè*] *quia aeque.* Conſt.

p. 515. l. 19. *Idem, & naturaliter*] Al. *idem naturaliter* Conſt.

p. 515. l. 26. *Id detrahendum.*] *id deradendum.* Conſt.

p. 515. l. 27. *Nigritiem enim continet, ſi quid fiſſum eſt.*] Alias *fixum eſt.* Caeſar.

p. 515. l. 29. *Solet etiam evenire*,] Ἀπήχημα vocant hoc fracturae genus. *Conſt.*

p. 515. l. 33. *Diſcuſſa eſt*,] *diſciſſa eſt.* Conſt.

p. 516. l. 5. *Os fractum*] Hippocr. lib. VII. Aphor. 14. 24. 85. & lib. VI. Aphor. 53 *Conſt.*

p. 516. l. 12. *Oculos quibus obcaecet.*] Al. *oculosque quibus obcaecet.* Conſt.

p. 516. l. 16. *Curatio haec*] Excidendi oſſis. *Conſt.*

p. 516. l. 29. *Ut deinde à ſingulis procedentibus ſingulis cutis ſubſequatur.*] Vel *ligulis.* Caeſar.

p. 516. l. 29. *Accepit*,] *accipit*, Vet. *Conſt.*

p. 516. l. 30. *Singulis cutis*] *angulis cutis.* Conſt.

p. 516. l. 32. *Inter quae*] *inter quos.* Conſt.

p. 517. l. 5. *Nihil tutius*] Al. *nihilo minus tutò.* Conſt.

p. 517. l. 19. *Caetera ex eadem*] *caetera eadem.* Conſt.

p. 517. l. 12. *Aut levior*,] *aut lenior.* Conſt.

p. 517. l. 25. *Roſa*] i. roſaceo. *Conſt.*

p. 518. l. 1. *Ulcus madet*,] Hic mador πλάδος Hippocrat. cui πλαδαρὸν ἕλκος i. *ulcus madens* Celſo. Lege Galen. Comm. III. εἰς τὸ περὶ ἀγμῶν. *Conſt.*

p. 518. l. 2. *Alitur*, *&* *in cervicibus*] Ἀκυρολογία. Talis lib. VII. cap. 27. ubi *ali vulnus* pro σαρκοῦσθαι. Nec enim vulnus alitur, aut ulcus, ſed caro alitur, illudque impletur, ut propriè dixit lib. V. cap. 12. *Conſt.*

p. 518. l. 4. *Ad manum*] εἰς τὴν χειρουργίαν. *Conſt.*

p. 518. l. 7. *Medium*] Nempè *os.* Al. *media.* Conſt.

p. 518. l. 8. *Fiſſum eſt*,] Hoc ῥογμή. *Conſt.*

p. 518. l. 9. *Vel quia*] *ferè vel quia*, Cod. *Conſt.*

p. 518. l. 15. *Medium*] Eſt ἐγγείσωμα G[.]leno. *Conſt.*

p. 518. l. 42. *Ejus*] *ejus rimae.* Conſt.

p. 518. l. 26. *Ad ſimilitudinem C literae*, *ſic ut vertex ejus à foramine*, *baſis ad rimas*] Legend. ut habet exemplar MS. *ad ſimilitudinem V literae*, *ſic ut - - rimam.* Conſt.

p. 518. l. 13. *Nihil latens in eo oſſe concavum eſt*,] *nihil latens ſub eo oſſe cùm cavatum eſt.* Al. *in eo oſſis concavo eſt.* Conſt.

p. 518. l. 32. *Laedentibus.*] Al. *latentibus.* Conſt.

p. 5118. l. 33. *Ne ſi fractum*] *nec ſi fractum.* Conſt.

p. 518. l. 34. *Sed ſive totum*] Ἀποσκεπαρνισμὸς Galeno. *Conſt.*

p. 519. l. 5. *Quam fecimus*,] Scalpro. *Conſt.*

p. 519. l. 7. *Septaque*] *Media ſepta* dixit ſuprà, i. interſtitia foraminum hoc loco. *Conſt.*

p. 519. l. 9. *Lunatum ſinum*] Hic convenit figura literae C. non verò ſuprà. *Conſt.*

p. 519. l. 13. *Forfice*] *forcipe*, τῇ ἀστάγρᾳ Galen. VI. Method. *Conſt.*

p. 519. l. 17. *Propoſui*,] Cap. 3. *Conſt.*

p. 519. l. 23. *Sub medicamenti*] *ſub medicamentis.* Conſt.

p. 519. l. 25. *Satis illi*] *ſatis illis.* Conſt.

p. 519. l. 33. *Qui ſuprà poſitus*] Cap. 3. *Conſt.*

p. 520. l. 3. *Collocanduſque is loco intepido.*] Si ita legendum eſſet, novam vocem *intepidus* in latinis numerare oporteret, & quidem numeratur in Theſauro Fabri 1717. At Gryphii, & Stephani Editio praepoſitionem *in* ſeparat a *tepido.* Et ſane non video, quomodo, qui calvariae fractura laborat, collocandus ſit in loco non tepido, cum tepor fracturis omnibus, maxime vero iis, quae caput laedunt, ſaluberri-

berrimus ſit. Qua de re legendus hic noſter hoc eodem libro cap. 10. ſect. 7. & Hippocrates aphor. 17. & 18. ſect. 5. Non eſt igitur tanta vis inferenda ſimul Medicinae, ſimul latinae linguae, ſed reponendum cum Gryphio, *collocanduſque is loco in tepido;* vel cum Stephano, *collocanduſque is in loco tepido.* Morg. *Ep.* 111.

p. 520. l. 7. *Infundenda erit roſa*] *infundendum erit id ros* (i. roſaceum) *tepidum.* Conſt.

p. 520. l. 11. *Cervixque molliri debebit*] ne convulſio excitetur. *Conſt.*

p. 420. l. 27 *His quoque apparebit,*] *hos quoque apparebit.* Cod. MS. *oportebit.* Conſt.

p. 520. l. 30. *Spem verò certam faciunt membrana mollis*] Aliâs *mobilis.* Caeſar.

p. 520. l. 31. *Mobilis*] Quae συστολῆς & διαστολῆς motum retinet. *Conſt.*

p. 521. l. 2. *Acris vomitus,*] *acer vomitus.* Conſt.

p. 521. l. 4. *Caeteraque quae ad*] *caetera quae ad.* Conſt.

p. 521. l. 19. *Ut per omnem*] *ut non per omnem.* Conſt.

p. 521. l. 23. *Cicatrix erit ſolvenda*] Alii *cicatrice erit ſolvenda plaga.* Conſt.

p. 522. l. 4. *Implicata linamenta,*] Σφηνίσκους στρεπτοὺς, Aëtius. *Conſt.*

p. 522. l. 6. *Adjicienda ſunt.*] *injicienda ſunt.* Alii *adigenda ſunt.* Conſt.

p. 522. l. 7. *Penicillo.*] Ἐκ ῥάκους εἰληθέντος, Aëtius. *Conſt.*

p. 522. l. 8. *Fabrili glutine*] Fabrile gluten Dioſcoridi ταυρόκολλα. *Conſt.*

p. 522. l. 16. *Media*] *medio.* Conſt.

p. 522. l. 17. *Fuligine,*] Sic antiqua lectio. Alii *polline,* i. τῇ μάννῃ. *Conſt.*

p. 522. l. 17. *Eaque ultra*] *eaque ſupra.* Conſt.

p. 522. l. 21. *Exercitatae nares*] *Excitatae nares* ipſe Celſus indicat, (quod & ex MS. in Morg. Ep. 11. confirmatur) eſſe legendum, ut qui non modo alibi, atque adeo etiam paulo infra (523. 20) eodem verbo eadem ſignificatione eſt uſus, ſed & paulo ſupra de fracta naſi cartilagine in ſuam ſedem reponenda verba faciens, *quicquid,* inquit, e *cartilagine concedit* (libentius legerem: *concidit,* cum caeteri, quos conſului, libri conſtanter habeant: *Quicquid in Cartilaginem incidit*) *excitandum leniter eſt, aut ſubjecto ſpecillo, aut duobus digitis utrinque compreſſis:* Mox (p. 522. l. 1.) quae in nares injicienda ſint, docet, quae deſidere cartilaginem, non ſinant; item quae extrinſecus habena cir-

circumdanda ſit, quae nares ſic excitatas, contineat; poſt quae videlicet ea continuo ſubjicit, de quibus loquimur, verba. Sed & in cunctis, quod ad hoc tempus inſpeximus, libris, non *exercitatae*, ſed *excitatae nares* ſcriptum eſt. *Morg.*

p. 522. 33. *Quia callus*] *quum callus.* Conſt.

p. 523. l. 5. *Extrinſecus*] *intrinſecus.* Conſt.

p. 523. l. 8. *Ultra*] *ſupra* Al. *Conſt.*

p. 523. l. 8. *Adjicienda*] *adigenda*, quod in veteri codice *adicenda* ſcriptum erat, ut ſolet in veteribus codicibus. *Scal.*

p. 523. l. 33. *Solidarique*] Κρατύνεται Hippocr. *Conſt.*

p. 524. l. 16. *Primi temporis*] Leg. *primis temporibus.* Conſt.

p. 524. l. 25. *Modo rectum*] Κάταγμα σχιδακηδόν. *Conſt.*

p. 524. l. 27. *Transverſum,*] Καυληδὸν vel ῥαφανηδὸν, vel σικυηδόν. *Conſt.*

p. 524. l. 28. *Obliquum:*] Κατακάρσιον, ſive κατὰ πλάγιον. *Conſt.*

p. 525. l. 1. *Quin etiam aliquando plura fragmenta minuta*] *quin etiam. Cùm plura fragmenta minuta.* Hoc fracturae genus κάταγμα καρυηδὸν ſive ἀλφιτηδὸν vocatur. Et quum à fragmento fragmentum recedit, ἀπόθραυσις & ἀποκοπή. Aliud lunatum, quod ἐις ὄνυχα vel καλαμηδὸν fieri dicitur. *Conſt.*

p. 525. l. 1. *Fragmento*] *ſegmento.* Conſt.

p. 525. l. 9. *Sub qua*] *ſub quo.* Conſt.

p. 525. l. 10. *Excedit*] *excidit.* Conſt.

p. 525. l. 13. *Seta*] Hippocr. τριχὶ ἱππείῃ, ἢ χρυσῷ. *Conſt.*

p. 525. l. 18. *Media*] *medio.* Vide cap. 5. *Conſt.*

p. 525. l. 21. *Ibi deligantur*] *ibi deligentur.* Conſt.

p. 525. l. 32. *Ferè reſolvuntur*] *ferè ſolvuntur.* Conſt.

p. 526. l. 2. *Oſſa conſeruntur,*] Συμφύονται, *confervent*, lib. II. cap. 10. *Conſt.*

p. 526. l. 2. *Intra quod quaeque oſſa confervent*] Verbum *conferveo*, quod alioqui latinum eſt, & uſurpatur a Palladio de re ruſt. Lib. 1. tit. 35. apud Celſum tamen non ita bene habitat, ut oppugnatoribus careat. Hic enim quinque Editiones meae habent *conſeruntur*. Rurſus repetitur eodem libro c. 10. ſect. 1. *Quo os quodque confervet.* Et ſect. *Inter ſe oſſa confervere.* Sed hoc ſecundo loco alii legunt *cohaerere*, alii *coaleſcere*, ut ipſe quoque Almeloveenius monet; in priore autem reliquae Editiones meae habent *confer-*

 vet,

vet, non ſine aliqua ceterorum verborum varietate Ego quidem malo *conſervet*, idque omnino retineo. *Morg. Ep.* 111.

p. 526. l. 6. *Latus, os*] *latum os*. Conſt.

p. 526. l. 7. *Coxarum, os tali,*] *coxarum os, tali*. Conſt.

p. 526. l. 8. *Inter*] *intra*. Conſt.

p. 426. l. 9. *Inter*] *intra*. Conſt.

p. 526. l. 24. *Sine junctura*] *ſine vinctura*. Conſt.

p. 526. l. 26. *Ferèque id quod à pectore ſub id quod ab humero eſt in poſteriorem*] *ferèque id quod ab humero eſt, ſub id quod à pectore in poſteriorem* &c. ex Hippocr. *Conſt.*

p. 526. l. 31. *Sub id humerus*] Scribendum *ſubinde humerus*. Alii *ſuper id humerus*. Conſt.

p. 526. l. 32. *Priorem partem*] *priorem poſterioremve partem*. Conſt.

p. 527. l. 6. *Manu planè*] *manu placidè*, Al. *Conſt.*

p. 527. l. 30. *Ala ſua*] *ala ſana*. Conſt.

p. 527. l. 30. *Faſciari*] *faſcia dari*, Vet. *Conſt.*

p. 527. l. 30. *Sub ala ſua faſciari debet*] V. C. *Sub alas faſcia dari debet*. *Faſciare* non dicitur, ſed *faſciatus* raro. *Scal.*

p. 528. l. 6. *Latus, os*] *latum os*. Conſt.

p. 528. l. 11. *Ferrumen*] *foramen*, Vetus Exemplar. *Conſt.*

p. 528. l. 29. *Leniter*] *leviter*. Alii, *graviter*. Conſt.

p. 528. l. 30. *Quae ſuprà ſcripta ſunt,*] Circa finem capitis praeced. *Conſt.*

p. 529. l. 9. *Quicquid vel tuſſim*] Κεγχνώδες Hippocr. lib. III. Articul. *Conſt.*

p. 529. l. 10. *Ne ſpiritum*] *nec ſpiritum*. Alii, *nae ſpiritum*. Vide infrà. *Conſt.*

p. 529. l. 15. *Spuitur*] *exſpuitur*. Conſt.

p. 529 l. 24. *Polyarchi*] Vide p. 253. *Conſt.*

p. 529. l. 25. *Roſa*] *roſ. oleo*, i. roſaceo. *Conſt.*

p. 529. l. 26. *Faſciae à mediis orſae,*] Hippocrates (ex quo haec omnia) duobus faſciae à medio orſae capitibus ligandum praecipit. *Conſt.*

p. 530. l. 3. *Idem*] *item*. Conſt.

p. 530. l. 6. *Quoque reſolvetur,*] Legend. *quoque reſolventur*. *Alternis diebus* Hippocrates, non *quotidie*. Conſt.

p. 530. l. 13. *Quae ſi modus erit*] *quod ſi metus erit*, Cod. Alii, *non metus erit*. Conſt.

p. 530. l. 21. *Pus ſubit,*] *pus ſubeſt*. Conſt.

p. 530. l. 25. *Eaque uri*] *iſque uri*, nempè locus, vel *ea*, ſcilicet pars. *Conſt.*

p.

p. 531. l. 7. *Si id ex*] *ſi id quod ex*, Vet. Cod. *Conſt.*

p. 531. l 11. *In interiorem*] Al. *in anteriorem.* Conſt.

p. 531. l. 14. *Plurima parte*] Al. *prima parte.* Conſt.

p. 531. l. 20 *Rurſus ex magna parte*] Ubique femoribus humeros, crura brachiis comparat, coxasque ſcapulis. Vide p. 407. imò & plantas palmis, ibid. & p. 444. pedem manui: tibiam cubito. *Conſt.*

p. 531. l. 24. *Minimè*] *minus.* Conſt.

p. 531. l. 28. *Ea maximè*] *earum maximè.* Conſt.

p. 531. l. 30. *Peſſima, ubi*] *peſſimum, ubi.* Conſt.

p. 521. l. 31. *Nonnunquam autem*] Vide p. 401. *Conſt.*

p. 532. l. 5. *Fit ubi*] *fit ſaepè ubi.* Conſt.

p. 532. l. 7. *Latere*] *e latere* Conſt.

p. 532. l. 9. *Depreſſum*] *deprehenſum*, Cod. *Conſt.*

p. 532. l. 13. *Intendit*] *intenderit.* Conſt.

p. 532. l. 15. Duo fuere non omittenda, alterum, plerorumque libros non habere: *cum mitiſſime agitur*, ſed *ut diutiſſime alatur*, Manutiorum: *ut mitiſſime alatur*, Conſtantini ſcriptum calamo: *agatur*; ut proclive ſit ſuſpicari, ſcripſiſſe Celſum: *ut mitiſſime agatur*; alterum, in iiſdem omnibus, imo ipſius quoque Lindenii Libro non *diſtentionem* nervorum legi, ſed *diſtentio. Morg.*

p. 532. l. 17. *Cancer*] Hic quoque cancri voce abutitur. *Conſt.*

p. 532. l. 17. *Certum, ut diutiſſimè alatur pus*] Lego, *vel certè, ut diutiſſimè alatur pus.* Codex, *agatur.* Conſt.

p. 532. l. 28. *Faſciis*] ὑποδεσμίδες, binae faſciae primae. Reliquae ἐπίδεσμοι, Galen. *Conſt.*

p. 553. l. 3. *Linteos*] *lineos.* Conſt.

p. 533. l. 4. *Sex opus eſt*] Hippocr. duobus. Tot involucra à peritis Chirurgis improbantur. *Conſt.*

p. 533. l. 6. *Quaſi in cochlea ſerpat,*] Leg. *quaſi in cochleam ſerpat*, i. quaſi cochleatim & claviculatim, κοχλη̃δὸν καὶ ἑλικοειδῶς. *Conſt.*

p. 533. l. 3. *Longiore, eaque qua parte os eminet, ab ea ſi totum aequale eſt, undelibet ſuper*] *longior ea, quae qua parte os eminet* (*aut ab ea, ſi totum aequale eſt, vel undelibet*) *ſuper.* Conſt.

p. 533. l. 13. *In ſuperiore*] Deeſt *parte*, aut ſupplend. *Conſt.*

p. 533. l. 15. *Latiore linteo*] Σπλῆνα vocat Hippocr. Reliqui σπλήνιον, Scribon. Largus *Splenium*, *plagulas* Chirurgi. Et περὶ τῶν σπληνῶν ἐπιβολῆς lege Galenum VI. Methodi. *Conſt.*

p. 533. l. 23. *Quod adſtrictum eſt,*] *quod nimis adſtrictum eſt.* Conſt.

p. 533. l. 24. *Alienatur, & cancro opportunum eſt:*] ἀλλοιοῦται καὶ σφακελίζεται Hippocr. *Conſt.*

p. 533. l. 24. *Alienatur*] Ita infra p. 539., 7. *quanto facilius & alienari & occupari cancro vulnus poteſt.* Caſaub.

p. 533. l. 29. *Junctura*] *vinctura.* Conſt.

p. 534. l. 1. *Sexto faſciis*] *ſexta faſcia.* Conſt.

p. 534. l. 21. *Citra articulum*] *circa articulum.* Conſt.

p. 534. l. 24. *Spatio*] *temporis* ſubaudi. *Conſt.*

p. 534. l. 26. *Nullus*] *ſi nullus.* Conſt.

p. 534. l. 27. *Temporis, quod os quodque conſervet*] *temporis, quo os quoque conſervet,* (ut & poſt 10. *ſi oſſa non conferbuerint*) pro quo dixit cap. 7. *oſſa conſeruntur,* i. quaſi ferrumine conglutinata coaleſcunt. *Conſt.*

p. 535. l. 12. *Super caput*] Exemplar vetus *ſuper cubitum,* i. πῆχυν. *Conſt.*

p. 535. l. 13. *Juncto*] *vincto.* Conſt.

p. 535. l. 14. *Inter ſe junctis*] Al. *inter ſe vinctis.* Conſt.

p. 535. l. 21. *Palmam injicit dextram: ſi ſiniſter, ſiniſtram: ſi dexter humerus curatur,*] Al. *planam injicit dextram, ſi ſiniſter: ſiniſtram, ſi dexter humerus ſinuatur,* Cod. *Conſt.*

p. 530. l. 32. *Figurandum:*] *figuratum ſit.* Conſt.

p. 536. l. 13. *Eminentia*] *eminentiam.* Conſt.

p. 536. l. 14. *Breviores ſunt*] *ſint* rectiùs. *Conſt.*

a. p. 536. l. 30. *Habitus ſit*] *habitus eſt.* Conſt.

b. p. 536. l. 30. *Idque involutum mitella*] Brachium mitella involutum excipere, & ex cervice ſuſpendere, vulgò dicitur, *porter un bras en éſcharpe.* Eſt verò mitella parva mitra & calantica, latior inſtarque faſciae, ex cujus lateribus taeniae redimiculaque dependent. Angli mitella noctu caput redimiunt. *Conſt.*

p. 537. l. 4. *Ex ſummo cubitu id factum*] *in ſummo cubito id fractum,* Cod. *Conſt.*

p. 537. l. 6. *Ac ſi*] *at ſi.* Conſt.

p. 537. l. 13. *Is canalis*] Σωλῆνος i. *canalis* (quod chirurgicum eſt inſtrumentum, rotundum, oblongum, cavum, in quo crus aut femur fractum conjicitur & continetur) deſcriptio. Vide Hippocratem περὶ ἀγμῶν, & Galen. Comment II. Differt à gloſſocomo. *Conſt.*

p. 537. l. 20. *Detineat*] *detineatur.* Conſt.

p. 537. l. 21. *Si femur, uſque ad coxam: ſi juxta ſuperius, caput femoris, ſic ut ipſa quoque ei coxa inſit.*] Lego, *ſi femur*

ſemur uſque ad coxam juxta ſuperius caput femoris, ſic ut ipſa quoque in eo coxa ſit. Conſt.

p. 537. l. 24. *Neque tamen ignorari oportet,*] Ex auctoritate Hippocratis hoc perpetuò verum non eſſe, jam convicit Tagaultius Chirurgiae lib. IV. *Conſt.*

p. 537. l. 27. *Inſiſti, ſed multa tamen femori*] *inſiſti. Sed multa tum femori.* Conſt.

p. 537. l. 29. *Fortunae*] Galli dicunt *à cette accident.* τῇ τύχῃ. *Caſaub.*

p. 537. l. 31. *Surculum*] Alii *ferulam*, ego *funiculum* legendum contendo ex antiqui Codicis fide. Alii reponunt, *ad imum fulcrum.* Conſt.

p. 538. l. 5. *Rurſus illa*] *rurſus iſta.* Conſt.

p. 538. l. 11. *Longior ulterioribus*] *longior exterioribus.* Conſt.

p. 538. l. 14. *Uſus*] *uſus paulatim.* Conſt.

p. 538. l. 20. *Ceſſerunt,*] *receſſerunt*, ut cap. 20. *Conſt.*

p. 538. l. 23. *Conſervatur*] *conſeritur*, Cod. id eſt, συμφύεται. Sic & lib. VIII. cap. 7. *Conſt.*

p. 539. l. 1. *Quemadmodum*] ὃν τρόπον, *quo vel quali modo.* Conſt.

p. 539. l. 4. *Caetera*] *caeterum.* Conſt.

p. 539. l. 7. *Eſſet, quanto*] *eſſet. Quando*, Cod. *Conſt.*

p. 539. l. 25. *Vulneri quàm oſſi*] *vulneris quàm oſſis.* Conſt.

p. 539. l. 31. *Ejus longius*] *ejus ſi longius.* Conſt.

p. 539. l. 32. *Scalpro limandum, tum ipſum*] *ſcalpro limatum ipſum.* Conſt.

p. 536. 34. *Vulſella*] Vulſellam dixit & fabros. Hippocrates tamen μοχλίσκους & λατύπους, i. vecticulas & latomos. *Conſt.*

p. 540. l. 3. *Sima*] *curva*, Cod. *Conſt.*

p. 540. l. 5. *Cinguntur,*] *cingitur.* Conſt.

p. 540. l. 6. *Oportet ea*] *oportet eas.* Conſt.

p. 540. l. 9. *Prodeſtque ea*] *poteſtque ea.* Conſt.

p. 540. l. 19. *Excidat, aut cùm jam*] *excidat. Ac cum.* Conſt.

p. 540. l. 20. *Diutiusque*] *latiuſque.* Conſt.

p. 540. l. 21. *Saepe enim integra cutis oſſe*] *ſaèpe enim integra cute os.* Et quidam τὸ *enim* expungunt. *Conſt.*

p. 540. l. 23. *Quae ſolvere*] *quam ſolvere*, ſupple *plagam.* Conſt.

p. 540. l. 30. *Neceſſe*] *habet* vacat. *Conſt.*

p. 540. l. 32. *Ubi ictus protinus*] *plagam* deeſt vel ſubauditur. *Conſt.*

p. 541. l. 3, *Leviſſimi*] *laeviſſimi.* Conſt.

p. 541. l. 15. *Quae ſaepè ſoluta, ſaepè mota ſunt*] *quod ſaepè mota, ſaepè ſoluta ſunt.* Conſt.

p. 541. l. 16. *Poſſunt enim coire*] *poſſunt enim diu quieſcendo coire.* Conſt.

p. 541. l. 20. *Ut ſi quid*] *et ut quid.* Conſt.

p. 541. l. 30. *Solent tamen interdum diverſa inter ſe oſſa cohaerere.*] Vel *coaleſcere.* Caeſar.

p. 541. l. 31. *Oſſa cohaerere*] *oſſa conſervere*, Cod. *Conſt.*

p. 542. l. 1. *Dirigi*] *dirimi.* Conſt.

p. 542. l. 8. *Involutam lana regulam objicit*] Vel *tegulam.* Caeſar.

p. 542. l. 11. *Oſſa coeperunt*,] *oſſa cohaeſerunt.* Conſt.

p. 542. l. 11. *Nonnunquam*] *F. non unquam.* Vide cap. 13. *Caſaub.*

p. 542. l. 21. *Sinapi, quod cum ficu*] *ſinapi cum ficu.* Conſt.

p. 542. l. 31. *Inter ſe dehiſcunt*,] Hoc διάστασις vel διάστημα Hippocr. *Conſt.*

p. 542. l. 32. *Ab humero*] A ſummo humero, ἀπὸ τοῦ ἀκρωμίου. *Conſt.*

p. 543. l. 1. *A ſaltu*] *ſaltu*, vel *è ſaltu.* Conſt.

p. 543. l. 1. *Talo*] *aſtragalo.* Conſt.

p. 543. l. 7. *In talis*] *in talo.* Conſt.

p. 543. l. 8. *Cancros*] γαγγραίνας, ſic ſolet exponere. *Conſt.*

p. 443. l. 9. *Qui caput ſcapulis*] ὀπισθοτίνους. *Conſt.*

p. 543. l. 12. *Oſſibus mollibus*] Leg. *mollioribus* (nullum enim os molle, niſi comparatè: taluſque os eſt ſolidiſſimum duriſſimumque. Alii *molibus* legunt, ut de molis caſu laeſis) *laeſis, ubi aliquid incidit, his loc. ſunt, ut protinus dolor.* Conſt.

p. 543. l. 15. *Diducta oſſa*] *diducta haec oſſa.* Conſt.

p. 543. l. 17. *Decoris eo loco ſit, nihil uſus admittitur*] *Decoris eo loco, ſic nihil uſ.* Cod. Alii, *loco ſit, nihilominus uſus admittitur.* Quidam, *dedecoris uſus amittitur.* Conſt.

p. 543. l. 19. *Et vertebra*] *& vertebrae.* Conſt.

p. 543. l. 25. *Et in exteriorem*] Conciſa brevitas, qua & contraria intelliguntur (*poſteriorem, & interiorem*, quin & *ſuperiorem & inferiorem*) niſi malis haec duo oppoſuiſſe exempli cauſa, caetera omiſiſſe. *Conſt.*

p. 543. l. 32. *Alia verò ſi in ſingulis. Quae ſimulatque*] Legend. *alia vero in ſingulis, quae ſimulatque.* Conſt.

p. 544. l. 1. *Articuli non poſſunt*,] *articuli poſſunt.* Conſt.

p.

p. 544. l. 2. *Caput enim nonnunquam*] *caput enim non unquam*. Conſt.

p. 544. l. 9. *Neque repoſita*] *neque repoſiti*, ſcilicet prolapſi articuli i. ἄρθρα, oſſium capita, quae aliorum ſinibus conduntur. *Conſt.*

p. 544. l. 11. *Caro ea increſcit*,] *caro in ea magis increſcit*. Conſt.

p. 544. l. 22. *Tum conquieſcat*;] Legend. *dum conquieſcat, laceſſendum non eſt*. Cod. *tum conquieſcat. Ceſſandum enim eſt*. Conſt.

p. 545. l. 6. *Ex die quinto fovere aqua*] *ex* reponito in ſuam ſedem ſic: *ex aqua*. Conſt.

p. 545. l. 9. *Infrictionem*] *frictionem* Alii. Ego antiquam receptamque lectionem retineo. Eſt verò infrictio, valida vehemensque frictio, ſic ut intus ſentiatur. *Conſt.*

p. 545. l. 32. *Scorteo pulvino*] Pulvinum ſcorteum vocat Criticus προσκεφάλαιον σκύτινον ἢ δερμάτινον i. *coriaceum*. Conſt.

p. 545. l. 32. *Eoque caput*] *ejuſque caput*. Conſt.

p. 546. l. 18. *Motu oris per nervos laedat*] *motu, oris nervos perlaedat*. Conſt.

p. 547. l. 4. Claviculae luxatae curationem omiſit. *Conſt.*

p. 547. l. 7. *Niſi ex medulla*,] *niſi & medulla*. Conſt.

p. 547. l. 9. *Proceſſus*] Lib. VII. cap. 29. *Conſt.*

p. 547. l. 12. *Si in utramque partem*] *ſed in utramvis partem*. Conſt.

p. 547. l. 27. *Id intus*] *idque intus*. Alii, *eamque*, ſupple *vertebram*. Conſt.

1. p. 541. l. 1. *Quidem poſſe*,] Nempe excidere. Alii legunt, *quidem redire poſſe*. Conſt.

2. p. 548. l. 1. *Si propulſum*] *ſi quid propulſum*. Conſt.

p. 548. l. 9. *Et victus*] In MS. *ei vinctus*. Alii *ejectus*. Conſt.

p. 548. l. 10. *Rurſum*] *rurſumque*. Conſt.

p. 548. l. 24. *Sub ala ejus cogere*] *ſub ala digitorum nodis verſus latus os cogere* diceret Hippocrates. In antiquo libro manu exarato ſic, *humerum genu ſub ala ejus cogere, ſimul & illo latum os* &c. Confirmatur haec lectio cap. de femore 20. pag. 553. *Conſt.*

p. 548. l. 28. *Spathula*] *Spatha*. In antiquo *ſcala*. Hippocr. vocat ἄμβην. Vide Galen. 1. Commen. περὶ ἄρθρων. *Conſt.*

p. 549. l. 27. *Hominis ſiniſtra*] *humeri ſiniſtra*. Conſt.

p. 550. l. 2. *Caput ejus*] Humeri in ſuam ſedem compulſi. *Conſt.*

p. 550. l. 3. *Profectus*] *profecta*. Conſt.

p. 550. l. 6. *Id*] Caput oſſis repoſiti. *Conſt.*

p. 550. l. 7. *Continetur*] Alii malunt ita legere, *continetur, qui adductus quoque ad latus, ad id faſcia deligatur.* Conſt.

p. 550. l. 17. *Trahitur*] *diſtrahitur.* Hoc διάστασις, ſive διάστημα Hippocrati. *Conſt.*

p. 550. l. 18. *Quatuor partes*] Vide cap. 11. *Conſt.*

p. 550. l. 20. *Priorem*] *poſteriorem.* Conſt.

p. 550. l. 21. *Poſteriorem*,] *priorem.* Conſt.

p. 55. l. 31. *Longa teſta*] *teſta* i. ὄστρακον. Hic tranſlatè pro eo, quod Hippocrati κοτύλη, id eſt, ſinus, qui τὸ ἄρθρον oſſisque proceſſum cavitate ſua excipit. *Longa* verò *teſta* dicitur, ad differentiam τῆς γλήνης, qui ſinus oſſis non altior, ſed in ſuperficie tantùm depreſſus. *Conſt.*

p. 550. l. 32. *Partes extendere*,] *partes oportet extendere.* Conſt.

p. 551. l. 4. *Valent, aut oſſa huc illucve ſederunt.*] *Valent, aut oſſa huc illucve ſe dederunt*, Cod. Alii, *ceciderunt.* Conſt.

p. 551. l. 15. *Cubito*] *humero* potius. Vide cap. 10. in humeri fracti curatione. *Conſt.*

p. 551. l. 18. *Tantum*] *tamen*, Codex. *Conſt.*

p. 551. l. 20. *Diutius*] *et diutius.* Conſt.

p. 551. l. 28. *Quatuor partes*] Pag. 390. 2. *Conſt.*

p. 552. l. 3. *Renitentem ex altera parte intendi manus, ex altera brachium*] *renitentem extendi manus altera parte, altera brachium.* Conſt.

p. 552. l. 9. *Brachium in contrarium repellendum eſt*] Quidam legunt, *ut & brachium, in contrarium repellenda eſt.* Conſt.

p. 552. l. 12. *Durum aliquid*,] *molle* tamen Hippocrat. *Conſt.*

p. 553. l. 10. *Siquidem etiam in hoc caſu*] Vide ſuprà cap. 10. *Conſt.*

p. 553. l. 18. *Vaſtius eſt:*] Legendum ut in MS. *valgium eſt.* Conſt.

p. 553. l. 20. *Brevius rarumque fit, & intus inclinatur*,] *brevius varumque fit, & pes intus inclinatur.* Ubi *valgus* ſive *valgius*, qui & *vatius*, i. στρεβλὸς & βλαισὸς opponitur ei, qui *varus*, i. ῥαιβὸς & ῥοικὸς Hippocr. Varo Compernem ita Lucilius oppoſuit lib. XVII. Satyr.

> *Compernem aut Varam fuiſſe Amphytryonis conjugem Alcmenam.* Conſt.

p. 553. l. 24. *Priore crus extenſum eſt, implicarique non poteſt, alteri cruri*] *priorem, crus plicari non poteſt, extenſumque alteri cruri.* Conſt.

p.

p. 553. l. 31. *Pes eſt. Sed &*] *pes etiam ſedet, ſed ſi in poſteriorem, extendi ---- ubi conſiſtit.* Al. *inſiſtit.* Conſt.

p. 554. l. 10. *Andreas Nileus,*] *Andreas, Nileus.* Conſt.

p. 554. l. 20. *Si validius*] Videtur ignoraſſe σωλῆνος μηχανικȣ̃, id eſt, γλωσσοκομίȣ, ut nondum reperti uſum commodiſſimum. De quo Galen. IX. Meth. & II. Comm. de fract. Oribaſius libro de machinamentis. Celſus verò de canali, qui σωλῆν, cap. 10. *Conſt.*

p. 554. l. 30 *Et muſculos*] *ſed & muſculos*, Cod. *Conſt.*

p. 555. l. 1. *Extentis in priorem*] *extentis ſi in priorem*, Cod. *in brachii parte*, nempè humero. Vide cap. 15. *Conſt.*

p. 555. l. 6. *Complicari*] Al. *plicari.* Conſt.

p. 555. l. 11. *Contra inde coxam*] Sanam: ne dum pellitur os in ſuam ſedem, corpus cedat. Hoc nominatim praecipit Hippocr. in luxatione extrorſum facta. *Conſt.*

p. 555. l. 11. *Poſito*] *repoſito*, ut cap. ult. *Conſt.*

p. 555. l. 25. *Quoque caput*] *caput quoque.* Conſt.

p. 556. l. 1. *Caetera verò manibus ſimul, tum oſſa in diverſas partes compelluntur*] *caetera verò manibus ſimul junctis, oſſa indè verſus partes compelluntur.* Conſt.

p. 556. l. 5. *In omnes*] *in quatuor.* Conſt.

p. 556. l. 9. *Talus*] Eſt in antiquo *caſus.* Conſt.

p. 556. l. 11. *Inſanus eſt, minusque is opus eſt:*] *ignavus minusque id opus eſt*, cui tranſlatè plaga major opponitur: alioqui legiſſem, *manibusque his opus eſt.* Soli enim aegri inſiſtere & ingredi nequeunt, & pro plaga *planta*: nam in antiquo unica eliſa litera adhuc legitur *plana*, reſque in hoc caſu ita legi permittit. *Conſt.*

p. 556. l. 21. *Junctura*] Pro *junctura* repone *vinctura.* Conſt.

p. 556. l. 26. *Conduntur*] Pro *conduntur*, *reconduntur*, ut lin. 1. *Conſt.*

p. 556. l. 29. *In medio*] *a medio.* Conſt.

p. 557. l. 5. *Conditus*] *reconditus.* Conſt.

p. 557. l. 5. *Canaliculo*] Σωληναρίῳ. *Conſt.*

p. 557. l. 15. *Ac ſi repoſita*] Al. *at ſi repoſita.* Conſt.

p. 557. l. 17. *In utroque*] Nempe femore & humero: aut repoſitis & non repoſitis oſſibus. *Conſt.*

p. 557. l. 29. *Debet ante*] *debet niſi ante.* Conſt.

p. 557. l. 30. *Cùm jam vetus res*] *cùm jam vetus luxatio.* Poſt 9. aut 11. dies. *Conſt.*

p. 558. l. 12. *Quae ſola eſſe*] *quae ſolùm*, vel *ſolùm quae.* Conſt.

HIPPOCRATIS

Loci aliquot, quorum alios omnino & paenè ad verbum, alios ex parte

CELSUS

interpretatus eſt,

ab

HENRICO STEPHANO

Collecti & inter ſe collati.

HIPPOCR. Aph. ſectione 2. articulo 16.

Ὅκȣ λιμὸς, ȣ̓ δεῖ πονέειν.

CELSUS lib. I. cap. 2.

Si quibus de cauſis futura inedia eſt, labor omnis vitandus eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 4.

Οὐ πλησμονὴ, ȣ̓ λιμὸς, ȣ̓δ᾽ ἄλλο ȣ̓δὲν ἀγαθὸν ὅ, τι ἂν μᾶλλον τῆς φύσεως ᾖ.

CELS. lib. I. cap. 3.

Neque verò ex multa fame, nimia ſatietas, neque ex nimia ſatietate fames idonea eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 50.

Δεῖ οὖν καὶ ἐς τὰ συνήθεα μεταβάλλειν.

CELS. lib. I. cap. 3.

Ergo quum quis mutare aliquid volet, paulatim debebit aſſueſcere.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 49

Οἱ εἰθισμένοι τȣ̀ς συνήθεας πόνȣς φέρειν, κἂν ὦσιν ἀσθενέες ἢ γέροντες, τῶν ἀσυνήθων ἰσχυρῶν τε καὶ νέων, ῥᾷον φέρȣσι.

CELS. lib. I. cap. 3.

Omnem etiam laborem facilius vel puer vel ſenex, quàm inſuetus homo, ſuſtinebit.

HIP-

HIPPOCR. lib. De ſalubri diaeta.

Ὅςις δὲ εἴωθε τοῦ μηνὸς δὶς ἐξεμέειν, ἄμεινον ἐφεξῆς ποιέεσθαι τοὺς ἐμέτους ἐν δυσὶν ἡμέρῃσι, μᾶλλον ἢ διὰ πεντεκαίδεκα.

CELS. lib. I. cap. 3.

Qui vomere bis in menſe vult, melius conſulet, ſi biduo continuarit, quàm ſi poſt quintumdecimum diem vomuerit.

HIPPOCR. Aph. ſect. I. artic. 13.

Γέροντες εὐφορώτατα νηστείην φέρουσι, δεύτερον οἱ καθεστηκότες· ἥκιστα μειράκια, πάντων δὲ μάλιστα παιδία.

CELS. lib. I. cap. 3.

Quod ad aetates verò pertinet, inediam facillimê ſuſtinent mediae aetates, minus juvenes, minimè pueri & ſenectute confecti.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 20.

Ὁκόσοισι νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ὑγραί εἰσι, τουτέοισιν ἀπογηράσκουσι ξηραίνονται· ὁκόσοισι δὲ νέοισιν ἐοῦσιν αἱ κοιλίαι ξηραί εἰσι, τουτέοισι πρεσβυτέροισι γινομένοισι ὑγραίνονται.

CELS. lib. I. cap. 3.

Quibus juvenibus fluxit alvus, plerumque in ſenectute contrahitur: quibus in adoleſcentia fuit adſtricta, ſaepe in ſenectute ſolvitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 53.

Ὁκόσοι τὰς κοιλίας ὑγρὰς ἔχουσιν, νέοι μὲν ὄντες, βέλτιον ἀπαλλάσσουσι τῶν τὰς ξηρὰς ἐχόντων· ἐς δὲ τὸ γῆρας, χεῖρον ἀπαλλάσσουσι.

CELS. lib. I. cap. 3.

Melior eſt autem in juvene fuſior [alvus,] in ſene adſtrictior.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 18.

Τὸ ψυχρὸν πολέμιον ὀστέοισιν, ὀδοῦσι, νεύροις, ἐγκεφάλῳ, νωτιαίῳ μυελῷ.

CELS. lib I. cap. 9.

Frigus inimicum eſt ſeni, tenui, vulneri, praecordiis, inteſtinis, veſicae, auribus, coxis, ſcapulis, naturalibus, oſſibus, dentibus, nervis, vulvae, cerebro.

HIP-

Hippocr. Aph. ſect. 5. art. 16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα, πλεονάκις χρεωμένοισι· σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας.

Cels. lib. 1. cap. 9.

Si nimius eſt [calor] corpus effeminat, nervos emollit, ſtomachum ſolvit.

Hippocr. Aph. ſect. 3. art. 19.

Νοσήματα δὲ πάντα μὲν ἐν πάσῃσι τῇσιν ὥρῃσι γίνεται, μᾶλλον δ' ἔνια κατ' ἐνίας αὐτέων καὶ γίνεται καὶ παροξύνεται.

Cels. lib. 2. cap. 1.

Non quò non omni tempore, in omni tempeſtatum genere, omnis habitus homines per omnia genera morborum & aegrotent & moriantur, ſed quòd frequentius tamen quaedam eveniant.

Hippocr. Aph. ſect. 2. art. 39.

Οἱ πρεσβῦται τῶν νέων τὰ μὲν πολλὰ νοσέουσιν ἧσσον· ὅσα δ' ἂν αὐτέοισι χρόνια νοσήματα γένηται, τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

Cels. lib. 2. cap. 1.

Longis morbis ſenectus, acutis adoleſcentia magis patet.

Hippocr. Aph. ſect. 2. art. 54.

Μεγέθος δὲ σώματος ἐννεάσαι μὲν, ἐλευθέριον καὶ οὐκ ἀειδές· ἐγγηράσαι δὲ, δύσχρηστον καὶ χεῖρον τῶν ἐλασσόνων.

Cels. lib. 2. cap. 1.

Nam longa ſtatura ut in juventa decora eſt, ſic matura ſenectute conficitur.

Hippocr. Aph. ſect 3. art. 20.

Τοῦ μὲν γὰρ ἦρος τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικὰ καὶ τὰ ἐπιληπτικὰ, καὶ αἵματος ῥύσιες, καὶ κυνάγχαι καὶ κόρυζαι, καὶ βράγχοι καὶ λέπραι, καὶ βῆχες, καὶ λειχῆνες καὶ ἀλφοὶ καὶ ἐξανθήσιες ἑλκώδεες πλεῖσται, καὶ φύματα καὶ ἀρθριτικά.

Cels. lib. 2. cap. 1.

Ergo tum [vere] lippitudines, puſtulae, profuſio ſanguinis, abſceſſus corporis, quae *ἀποστήματα* Graeci nominant; bilis

bilis atra quam *μελαγχολίαν* appellant, inſania, morbus comitialis, angina, gravedines, deſtillationes oriri ſolent Hi quoque morbi, qui in articulis nerviſque modò urgent, modò quieſcunt, tum maximè & inchoantur & repetunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. artic. 22.

Τοῦ δὲ φθινοπώρου καὶ τῶν θερινῶν τὰ πολλὰ καὶ πυρετοὶ τεταρταῖοι καὶ πλάνητες, καὶ σπλῆνες καὶ ὕδρωπες, καὶ φθίσιες, καὶ στραγγουρίαι, καὶ λειεντερίαι καὶ δυσεντερίαι, καὶ ἰσχιάδες καὶ κυνάγχαι, καὶ ἄσθματα καὶ εἰλεοὶ, καὶ ἐπιληψίαι καὶ τὰ μανικὰ καὶ τὰ μελαγχολικά.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Vix quicquam ex his in autumnum non incidit: ſed oriuntur eo quoque tempore febres incertae, lienis dolor, aqua intercuteis, tabes, quam Graeci *φθίσιν* nominant: urinae difficultas *στραγγουρίαν* quam appellant: tenuioris inteſtini morbus, quem *εἰλεὸν* nominant. Fit item laevitas inteſtinorum, quae *λειεντερία* vocatur: coxae dolores, morbi comitiales.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 21.

Τοῦ δὲ θέρεος ἔνιά τε τούτων, καὶ πυρετοὶ ξυνεχέες, καὶ καῦσοι, καὶ τριταῖοι πυρετοὶ καὶ τεταρταῖοι, καὶ ἔμετοι, καὶ διάρροιαι, καὶ ὀφθαλμίαι, καὶ ὤτων πόνοι, καὶ στομάτων ἑλκώσιες, καὶ σηπεδόνες αἰδοίων, καὶ ἵδρωα.

CELS. lib. 2. cap. 1.

At aeſtas non quidem vacat pleriſque ab his morbis, ſed adjicit febres vel continuas vel ardentes vel tertianas, vomitus, alvi dejectiones, auricularum dolores, ulcera oris, cancros, & in caeteris quidem partibus, ſed maximè obſcoenis, & quicquid ſudore hominem reſolvit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 23.

Τοῦ δὲ χειμῶνος, πλευρίτιδες, περιπνευμονίαι, λήθαργοι, κόρυζαι, βράγχοι, βῆχες, πόνοι στηθέων, πόνοι πλευρέων, ὀσφύος, κεφαλαλγίαι, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Hyems autem capitis dolores, tuſſim & quidquid in faucibus, in lateribus, in viſceribus mali contrahitur, irritat.

HIP-

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. artic. 5.

Ἢν δὲ βόρειον ᾖ, βῆχες, φάρυγγες, κοιλίαι σκληραὶ, δυσουρίαι φρικώδεες, ὀδύναι πλευρέων, στηθέων.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Ex tempeſtatibus aquilo tuſſim movet, fauces exaſperat, ventrem adſtringit, urinam ſupprimit, horrores excitat: item dolores lateris & pectoris.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 5.

Νότοι, βαρυήκοοι, ἀχλυώδεες, καρηβαρικοὶ, νωθροὶ, διαλυτικοί.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Auſter aures hebetat, ſenſus tardat, capitis dolores movet, alvum ſolvit, totum corpus efficit hebes, humidum, languidum.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 16.

Τὸ θερμὸν βλάπτει ταῦτα πλεονάκις χρεωμένοισι, σαρκῶν ἐκθήλυνσιν, νεύρων ἀκράτειαν, γνώμης νάρκωσιν, αἱμοῤῥαγίας, λειποθυμίας. τὸ δὲ ψυχρὸν, σπασμοὺς, τετάνους, μελασμοὺς, καὶ ῥίγεα πυρετώδεα.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Denique omnis calor & jecur & lienem inflammat: mentem hebetat, ut anima deficiat, ut ſanguis prorumpat. Frigus modò nervorum diſtentionem, modo rigorem infert: (illud *σπασμὸς*, hoc *τέτανος* Graece nominatur) nigritiem in ulceribus, horrorem in febribus excitat.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 16.

Νοσήματα δὲ ἐν μὲν τῇσιν ἐπομβρίῃσιν ὡς τὰ πολλὰ γίνεται, πυρετοί τε μακροὶ, καὶ κοιλίης ῥύσιες, καὶ σηπεδόνες, καὶ ἐπίληπτοι καὶ ἀπόπληκτοι, καὶ κυνάγχαι. ἐν δὲ τοῖσιν αὐχμοῖσι, φθινώδεες ὀφθαλμίαι, ἀρθρίτιδες, στραγγουρίαι καὶ δυσεντερίαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

In ſiccitatibus acutae febres, lippitudines, tormina, urinae difficultas, articulorum dolores oriuntur. Per imbres longae febres, alvi dejectiones, angina, cancri, morbi comitiales, reſolutio nervorum, quam *παράλυσιν* Graeci nominant.

HIP-

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 11.

Περὶ δὲ τῶν ὡρέων, ἢν μὲν ὁ χειμὼν αὐχμηρὸς καὶ βόρειος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ ἔπομβρον καὶ νότιον, ἀνάγκη τοῦ θέρεος πυρετοὺς ὀξέας, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ δυσεντερίας γίνεσθαι, μάλιστα τῇσι γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι τοῖσιν ὑγροῖσι τὰς φύσιας. 12 Ἢν δὲ νότιος ὁ χειμὼν καὶ ἔπομβρος καὶ εὔδιος γένηται, τὸ δὲ ἔαρ αὐχμηρὸν καὶ βόρειον, αἱ μὲν γυναῖκες ἧσιν οἱ τόκοι, πρὸς τὸ ἦρ ἐκ πάσης προφάσιος ἐκτιτρώσκουσιν· αἳ δ' ἂν τέκωσιν, ἀκρατέα καὶ νοσώδεα τὰ παιδία τίκτουσιν· ὥστε ἢ παραυτίκα ἀπόλλυσθαι, ἢ λεπτὰ καὶ νοσώδεα ζῆν ἐόντα. τοῖσι δὲ ἄλλοισι δυσεντερίαι καὶ ὀφθαλμίαι ξηραὶ γίνονται· τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισι κατάῤῥοοι συντόμως ἀπολλύντες.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Si hyems ſicca ſeptentrionales ventos habuit, ver autem auſtros & pluvias exhibet, ferè ſubeunt lippitudines, tormina, febres, maximeque in mollioribus corporibus, ideoque praecipuè in mulieribus. Si verò auſtri pluviaeque hyemem occuparunt, ver autem frigidum & ſiccum eſt, gravidae quidem feminae quibus tum adeſt partus, abortu periclitantur: hae verò, quae gignunt, imbellos vixque vitales edunt. caeteros lippitudo arida, &, ſi ſeniores ſunt, gravedines atque deſtillationes malè habent.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 6.

Ὁκόταν θέρος γένηται ἦρι ὅμοιον, ἱδρῶτας ἐν τοῖσι πυρετοῖσι πολλοὺς προσδέχεσθαι χρή.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Ubi primò calor à primo vere orſus, aeſtatem quoque ſimilem exhibet, neceſſe eſt multum ſudorem in febribus ſubſequi.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 13.

Ἢν δὲ θέρος αὐχμηρὸν καὶ βόρειον γένηται, τὸ δὲ φθινόπωρον ἔπομβρον καὶ νότιον, κεφαλαλγίαι ἐς τὸν χειμῶνα γίνονται, καὶ βῆχες, καὶ βράγχοι, καὶ κόρυζαι· ἐνίοισι δὲ καὶ φθίσιες.

CELS. lib. 2. cap. 1.

At ſi ſicca aeſtas aquilones habuit, autumno verò imbres auſtrique ſunt, tota hyeme, quae proxima eſt, tuſſis, deſtillatio, raucitas, in quibuſdam etiam tabes, oriuntur.

HIP-

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art 14.

Ἢν δὲ βόρειον τὸ φθινόπωρον ᾖ καὶ ἄνυδρον, τοῖσι μὲν ὑγροῖσι ἐοῦσι τὰς φύσιας, καὶ τῇσι γυναιξὶ, ξύμφορον· τοῖσι δὲ λοιποῖσιν ὀφθαλμίαι ἔσονται ξηραὶ· καὶ πυρετοὶ ὀξέες καὶ κόρυζαι, ἐνίοισι δὲ καὶ μελαγχολίαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Sin autumnus quoque aeque ſiccus, iiſdem aquilonibus perflatur, omnibus quidem mollioribus corporibus, inter quae muliebria eſſe propoſui, ſecunda valetudo contingit: durioribus verò inſtare poſſunt & aridae lippitudines, & febres partim acutae partim longae, & hi morbi, qui ex atra bile naſcuntur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 18.

Κατὰ δὲ τὰς ὥρας τοῦ μὲν ἦρος καὶ ἄκρου τοῦ θέρεος, οἱ παῖδες καὶ οἱ τούτων ἐχόμενοι, τῇσιν ἡλικίῃσιν ἄριστά τε διάγουσι καὶ ὑγιαίνουσι μάλιστα· τοῦ δὲ θέρεος καὶ τοῦ φθινοπώρου, μέχρι μέν τινος, οἱ γέροντες· τὸ δὲ λοιπὸν καὶ τοῦ χειμῶνος, οἱ μέσοι τῇσιν ἡλικίῃσιν.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Quod ad aetates verò pertinet, pueri proximique his vere optimè valent, & aeſtate prima tutiſſimi ſunt: ſenes, aeſtate & autumni prima parte: juvenes hyeme, quique inter juventam ſenectutemque ſunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 24.

Ἐν δὲ τῇσιν ἡλικίῃσι τοιάδε ξυμβαίνει. Τοῖσι μὲν σμικροῖσι καὶ νεογνοῖσι παιδίοισιν ἄφθαι, ἔμετοι, βῆχες, ἀγρυπνίαι, φόβοι, ὀμφαλοῦ φλεγμοναὶ, ὤτων ὑγρότητες. 25 Πρὸς δὲ τὸ ὀδοντοφυεῖν προσάγουσιν, οὔλων ὀδαξυσμοὶ, πυρετοὶ, σπασμοὶ, διάρροιαι· καὶ μάλιστα ὅταν ἀνάγωσι τοὺς κυνόδοντας· καὶ τοῖσι παχυτάτοισι τῶν παίδων, καὶ τοῖσι σκληρὰς τὰς κοιλίας ἔχουσι. 26 Πρεσβυτέροισι δὲ γενομένοισι, παρίσθμια, σπονδύλου τοῦ κατὰ τὸ ἰνίον εἴσω ὤσιες, ἄσθματα, λιθιάσιες, ἕλμινθες στρογγύλαι, ἀσκαρίδες, ἀκροχορδόνες, σατυριασμοὶ, στραγγουρίαι, χοιράδες, καὶ τἄλλα φίματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα. 27 Τοῖσι δὲ ἔτι πρεσβυτέροισι καὶ πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσι, τουτέων τε τὰ πολλὰ, καὶ πυρετοὶ χρόνιοι μᾶλλον, καὶ ἐκ ῥινῶν αἵματος ῥύσιες. 28 Τὰ δὲ πλεῖστα τοῖσι παιδίοισι πάθεα κρίνεται, τὰ μὲν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσι, τὰ δὲ ἐν ἑπτὰ μησὶ, τὰ δὲ ἐν

ἑπτὰ

ἑπτὰ ἔτεσι· τὰ δὲ, πρὸς τὴν ἥβην προσάγουσιν. ὅσα δ᾽ ἂν διαμείνῃ τοῖσι παιδίοισι, καὶ μὴ ἀπολυθῇ περὶ τὸ ἡβάσκειν, ἢ τῇσι θήλεσι περὶ τὰς τῶν καταμηνίων ῥήξιας, χρονίζειν εἴωθεν. 29 Τοῖσι δὲ νεηνίσκοισιν, αἵματος πτύσιες, φθίσιες, πυρετοὶ ὀξέες, ἐπιληψίαι, καὶ τἄλλα νουσήματα, μάλιστα δὲ τὰ προειρημένα. 30 Τοῖσι δὲ ὑπὲρ τὴν ἡλικίην ταύτην, ἄσθματα, πλευρίτιδες, περιπλευμονίαι, λήθαργοι, φρενίτιδες, καῦσοι, διάρροιαι χρόνιαι, χολέραι, δυσεντερίαι, λαιεντερίαι αἱμορροΐδες. 31 Τοῖσι δὲ πρεσβύτῃσι, δύσπνοιαι, κατάρροοι βηχώδεες, στραγγουρίαι, δυσουρίαι, ἄρθρων πόνοι, νεφρίτιδες, ἴλιγγοι, ἀποπληξίαι, καχεξίαι, ξυσμοὶ τοῦ σώματος ὅλου, ἀγρυπνίαι, κοιλίης καὶ ὀφθαλμῶν καὶ ῥινῶν ὑγρότητες, ἀμβλυωπίαι, γλαυκώσιες, βαρυηκοΐαι.

CELS. lib. 2. cap. 1.

Tum ſiqua imbecillitas oritur, proximum eſt, ut infantes teneroſque adhuc pueros ſerpentia ulcera oris, (quae ἄφθας Graeci nominant) vomitus, nocturnae vigiliae, aurium humor, circa umbilicum inflammationes exerceant. Propriae etiam dentientium gingivarum exulcerationes, diſtentiones nervorum, febriculae interdum, alvi dejectiones, maximeque caninis dentibus orientibus, malè habent, quae pericula pleniſſimi cujuſque ſunt, & cui maximè venter adſtrictus eſt. At ubi aetas paululùm proceſſit, glandulae, & vertebrarum, quae in ſpina ſunt, aliquae inclinationes; ſtrumae, verrucarum quaedam genera dolentia (ἀκροχορδόνας Graeci appellant) & plura alia tubercula oriuntur. Incipiente verò jam pube, ex iiſdem multae & longae febres, ſanguinis ex naribus curſus. Maximeque omnis pueritia primùm circa quadrageſimum diem, deinde ſeptimo menſe, tum ſeptimo anno, poſtea circa pubertatem periclitatur. Siqua etiam morborum genera in infantem inciderunt, ac neque pubertate neque primis coitibus neque in femina primis menſtruis finita ſunt, ferè longa ſunt. Saepius tamen morbi pueriles, qui diutius manſerunt, terminantur. Adoleſcentia morbis acutis, item comitialibus tabique maximè objecta eſt, fereque juvenes ſunt, qui ſanguinem expuunt. Poſt hanc aetatem laterum & pulmonis dolores, lethargus, cholera, inſania, ſanguinis per quaedam etiam velut ora venarum (αἱμορροΐδας Graeci appellant) profuſio. In ſenectute, ſpiritus & urinae difficultas, gravedo, articulorum & renum dolores, nervorum reſolutiones, malus corporis habitus, (καχεξίαν Graeci appellant)

 noctur-

nocturnae vigiliae, vitia longiora aurium, oculorum, etiam narium: praecipuèque ſoluta alvus, & quae ſequuntur hanc, tormina vel laevitas inteſtinorum, caeteraque fuſi ventris mala.

HIPPOCR. ſect. 2. Aph. artic. 44.

Οἱ παχέες σφόδρα κατὰ φύσιν ταχυθάνατοι γίνονται μᾶλλον τῶν ἰσχνῶν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Obeſi plerumque acutis morbis & difficultate ſpirandi ſtrangulantur, ſubitoque ſaepe moriuntur: quod in corpore tenuiore vix evenit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 1. art. 3.

Ἐν τοῖσι γυμναστικοῖσιν αἱ ἐπ' ἄκρον εὐεξίαι, σφαλεραὶ, ἢν ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἔωσιν. οὐ γὰρ δύνανται μένειν ἐν τῷ αὐτέῳ, οὐδὲ ἀτρεμέειν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀτρεμέουσιν, οὐκ ἔτι δύνανται ἐπὶ τὸ βέλτιον ἐπιδιδόναι. λείπεται οὖν ἐπὶ τὸ χεῖρον.

CELS. lib. 2. cap. 2.

Ergo ſi plenior aliquis & ſpecioſior & coloratior factus eſt, ſuſpecta habere bona ſua debet. quae quia neque in eodem habitu ſubſiſtere neque ultrà progredi poſſunt, fère retro, quaſi ruina quadam, revolvuntur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν αἰεὶ, καὶ τὰ σκέλεα ὑπτίου κειμένου ξυγκεκαμμένα εἶναι ἰσχυρῶς καὶ διαπεπλεγμένα. ἀνακαθίζειν δὲ βούλεσθαι τὸν νοσέοντα, τῆς νόσου ἀκμαζούσης, πονηρὸν μὲν ἐν πᾶσι τοῖσι ὀξέσι νοσήμασι, κάκιστον δὲ ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσι.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Contrà gravis morbi periculum eſt, ubi ſupinus aeger jacet, porrectis manibus & cruribus: ubi reſidere vult in ipſo acuti morbi impetu, praecipueque pulmonibus laborantibus.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 3.

Ὕπνος, ἀγρυπνίη, ἀμφότερα τοῦ μᾶλλον γινόμενα, κακόν.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Aequè verò ſignum malum eſt, etiam ſomno ultra debitum urgeri.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔμετος δὲ ὠφελιμώτατος, ὁ φλέγματος καὶ χολῆς ξυμμεμιγμένος, καὶ μὴ παχὺς κάρτα μηδὲ πολὺς, ὡς μάλιστα· οἱ γὰρ ἀκρητέστεροι, κακίους εἰσίν. εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμεόμενον πρασοειδὲς ἢ πέλιον ἢ μέλαν, ἢ ὅ, τι ἂν ᾖ τουτέων τῶν χρωμάτων, νομίζειν χρὴ πονηρὸν εἶναι.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Vomitus etiam periculoſus eſt ſincerae pituitae vel bilis, pejorque, ſi viridis aut niger eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ εἴη τό, τε οὖρον ὑπέρυθρον, καὶ ἡ ὑπόστασις αὐτέου ὁμοίη καὶ λείη, πολυχρονιώτερον μὲν τοῦτο τοῦ πρώτου γίνεται, σωτήριον δὲ κάρτα. κριμνώδεες δὲ ἐν τοῖσιν οὔροισιν αἱ ὑποστάσιες, πονηραί. τουτέων δέ εἰσι κακίους αἱ πεταλώδεες. αἱ λευκαὶ δὲ καὶ λεπταὶ, κάρτα φλαῦραι. τουτέων δ' ἔτι κακίους εἰσὶν αἱ πιτυρώδεες.

CELS. lib. 2. cap. 4.

At mala urina eſt, in qua ſubſidunt ſubrubra aut livida: deterior, in qua quaſi fila quaedam tenuia atque alba: peſſima ex his, ſi tanquam ex furfuribus factas nubeculas repraeſentat.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 72.

Οὐρήσιος ὕδωρ διαφανέα, λευκὰ, πονηρά· μάλιστα δὲ ἐν τοῖσι φρενιτικοῖσιν ἐπιφαίνεται.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Diluta quoque atque alba [urina,] vitioſa eſt, ſed in phreniticis maxime.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα. ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ λευκὸν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη τὰ μέλαινα ἢ λιπαρὰ ἢ πέλια ἢ ἰώδεα καὶ κάκοδμα.

CELS. lib. 2. cap. 4.

Utique ſi quod deſcendit, eſt perliquidum aut albidum aut pallidum aut ſpumans, [periculoſum eſt.] Praeter haec periculum oſtendit id, quod excernitur, ſi eſt exiguum, glutinoſum, laeve, album, idemque ſuppallidum: vel ſi eſt aut lividum aut silioſum aut cruentum aut pejoris odoris quàm ex conſuetudine.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 37.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον· ξὺν πρηϋτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι. 40 Καὶ ὅκου ἐν ὅλῳ τῷ σώματι μεταβολαὶ, καὶ ἢν τὸ σῶμα καταψύχηται ἢ αὖθις θερμαίνηται, ἢ χρῶμα ἕτερον ἐξ ἑτέρου γίγνηται, μῆκος νόσου σημαίνει.

CELS. lib. 2. cap. 5.

Ubi frigidus ſudor inter febres non acutas circa caput tantùm & cervices oritur: aut ubi corpus modò frigidum modò calidum eſt, & color alius ex alio fit, [longus morbus fit.]

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 28.

Τῶν πυρεσσόντων μὴ παντάπασιν ἐπιπολαίως τὸ διαμένειν, καὶ μηδὲν ἐνδιδόναι τὸ σῶμα ἢ καὶ συντήκεσθαι μᾶλλον τοῦ κατὰ λόγον, μοχθηρόν. τὸ μὲν γὰρ, μῆκος νόσου σημαίνει· τὸ δὲ, ἀσθένειαν.

CELS. lib. 2. cap. 5.

Aut ubi aeger parum pro ſpatio emacreſcit, [longius tempus habiturum morbum colligimus.]

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

[Σκέπτεσθαι δὲ χρὴ ὧδε. Ἐν τοῖσιν ὀξέσι νουσήμασι πρῶτον μὲν τὸ πρόσωπον τοῦ νοσέοντος, εἰ ὅμοιόν ἐστι τοῖσι τῶν ὑγιαινόντων· μάλιστα δὲ εἰ αὐτὸ ἑωυτῷ· οὕτω γὰρ ἂν εἴη ἄριστον. τὸ δ' ἐναντιώτατον τοῦ ὁμοίου, δεινότατον.] εἴη δ' ἂν τὸ τοιόνδε, ῥὶς ὀξεῖα, ὀφθαλμοὶ κοῖλοι, κρόταφοι συμπεπτωκότες, ὦτα ψυχρὰ καὶ συνεσταλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὤτων ἀπεστραμμένοι, καὶ τὸ δέρμα τὸ περὶ μέτωπον σκληρόν τε καὶ περιτεταμένον καὶ καρφαλέον ἐὸν, καὶ τὸ χρῶμα τοῦ προσώπου χλωρόν τε ἢ καὶ μέλαν ἐὸν, καὶ πελιὸν ἢ μολιβδῶδες. ἢν μὲν οὖν ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, καὶ μήπω οἷόν τε ᾖ τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισι ξυντεκμαίρεσθαι, ἐπανέρεσθαι χρὴ μὴ ἠγρύπνησεν ὥνθρωπος, ἢ

τὰ τῆς κοιλίης ἐξυγρασμένα ᾖ ἰσχυρῶς, ἢ λιμῶδές τι ἔχῃ αὐτόν. καὶ ἢν μέν τι τουτέων ὁμολογῇ, ἧσσον νομίζειν δεινὸν εἶναι. κρίνεται δὲ τὰ τοιαῦτα ἐν ἡμέρῃ τε καὶ νυκτὶ, ἢν διὰ ταύτας τὰς προφάσιας τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Ad ultima verò jam ventum eſſe teſtantur, nares acutae, collapſa tempora, oculi concavi, frigidae languidaeque aures, & imis partibus leniter verſae, cutis circa frontem dura & intenta, color aut niger aut perpallidus: multoque magis, ſi haec ita ſunt, ut neque vigilia praeceſſerit, neque ventris reſolutio, neque inedia, ex quibus cauſis interdum haec ſpecies oritur, ſed uno die finitur.

PAULO POST.

Ἢν δὲ καὶ παλαιοτέρου ἐόντος τοῦ νοσήματος ἢ τριταίου ἢ τεταρταίου τὸ πρόσωπον τοιοῦτον ᾖ, περὶ τουτέων ἐπανέρεσθαι, περὶ ὧν καὶ πρότερον ἐκέλευσα, καὶ τἄλλα σημεῖα σκέπτεσθαι, τά τε ἐν ῷ ξύμπαντι προσώπῳ, τάτε ἐν τῷ σώματι, καὶ τὰ ἐν τοῖσιν ὀφθαλμοῖσι. ἢν γὰρ τὴν αὐγὴν φεύγωσιν ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως, ἢ διαστρέφωνται, ἢ θάτερος θατέρου ἐλάσσων γίνηται, ἢ τὰ λευκὰ ἐρυθρὰ ἴσχωσιν, ἢ πέλια βλέφαρα, ἢ φλέβια μέλανα ἐν αὐτέοισιν ἔχωσιν, ἢ λῆμαι φαίνωνται περὶ τὰς ὄψιας, ἢ καὶ ἐναιωρεύμενοι ἢ ἐξίσχοντες, ἢ ἔγκοιλοι ἰσχυρῶς γινόμενοι· ἢ ὄψιες αὐχμῶσαι καὶ ἀλαμπέες, ἢ τὸ χρῶμα τοῦ ξύμπαντος προσώπου ἠλλοιωμένον ᾖ· ταῦτα πάντα κακὰ νομίζειν καὶ ὀλέθρια εἶναι. σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται τοῦ λευκοῦ, τῶν βλεφάρων μὴ ξυμβαλλομένων, μὴ ἐκ διαρροίης ἢ φαρμακοποσίης ἐόντι ἢ μὴ εἰθισμένῳ οὕτω καθεύδειν, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες λίαν. ἢν δὲ καμπύλον ἢ ῥικνὸν γένηται, ἢ πέλιον ἢ ὠχρὸν βλέφαρον ἢ χεῖλος ἢ ῥὶς, μετά τινος τῶν ἄλλων σημείων, εἰδέναι χρὴ ἐγγὺς ἐόντα θάνατον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Si verò in morbo vetere jam triduo talis eſt, in propinquo mors eſt: magiſque, ſi praeter haec oculi quoque lumen refugiunt & illacrymant, quaeque in iis alba eſſe debent, rubeſcunt, atque in iiſdem venulae pallent, pituitaque in iis innatans noviſſimè angulis inhaereſcit, alterque ex his minor eſt, hique aut vehementer ſubſederunt, aut facti tumidiores ſunt, perque ſomnum palpebrae non committuntur, ſed inter has ex albo oculorum aliquid apparet, neque

id fluens alvus expreſſit: eaedemque palpebrae pallent & idem pallor labra & nares decolorat: eademque labra & nares oculique & palpebrae & ſupercilia, aliquave ex his pervertuntur.

PAULO POST.

Ὕπτιον δὲ κεῖσθαι, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἐκτεταμένα ἔχοντα, ἧσσον ἀγαθόν. εἰ δὲ καὶ προπετὴς γένοιτο καὶ καταῤῥέοι ἀπὸ τῆς κλίνης ἐπὶ πόδας, δεινότερόν ἐστιν. εἰ δὲ καὶ γυμνοὺς τοὺς πόδας εὑρίσκοιτο ἔχων, μὴ θερμοὺς κάρτα ἐόντας, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸν τράχηλον καὶ τὰ σκέλεα ἀνωμάλως διεῤῥιμμένα καὶ γυμνὰ, κακόν. ἀλυσμὸν γὰρ σημαίνει. θανατῶδες δὲ καὶ τὸ κεχηνότα καθεύδειν ἀεί.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Eadem mors denuntiatur, ubi aeger ſupinus cubat, eique genua contracta ſunt: ubi deorſum ad pedes ſubinde delabitur, ubi brachia & crura nudat & inaequaliter diſpergit, neque his calor ſubeſt: ubi hiat, ubi aſſiduè dormit.

PAULO POST.

Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν, ὁκόσοισι μὴ ξυνηθές ἐστιν ἀπὸ παίδων μανικὸν καὶ θανατῶδες. & mox. *Ἕλκος δὲ ἤν τε καὶ προγεγονὸς τύχῃ ἔχων, ἤν τε καὶ ἐν τῇ νούσῳ γίνηται, καταμανθάνειν δεῖ. ἢν γὰρ μέλλῃ ἀπόλλυσθαι ὁ ἄνθρωπος, πρὸ τοῦ θανάτου πελιδνόν τε καὶ ξηρὸν ἔσται ἢ ὠχρόν τε καὶ ξηρόν.*

CELS. lib. 2. cap. 6.

Ubi is, qui mentis ſuae non eſt, neque id facere ſanus ſolet, dentibus ſtridet: ubi ulcus, quod aut ante aut in ipſo morbo natum eſt, aridum aut pallidum aut lividum factum eſt, [mors denuntiatur.]

PAULO POST.

Περὶ δὲ χειρῶν φορῆς τάδε γινώσκω. Ὁκόσοισιν ἐν πυρετοῖσιν ὀξέσιν ἢ περιπλευμονίῃσιν ἢ ἐν φρενίτισιν ἢ ἐν κεφαλαλγίῃσι πρὸ τοῦ προσώπου φερομένας καὶ θηρευούσας διὰ κενῆς, καὶ ἀποκαρφολογούσας, καὶ κροκίδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτιλλούσας, καὶ ἀπὸ τοῦ τοίχου ἄχυρα ἀποσπώσας, πάσας εἶναι κακὰς καὶ θανατώδεας.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Aut ſi manibus quis in febre & acuto morbo vel inſania pulmoniſve dolore vel capitis, in veſte floccos legit, fimbriaſve diducit, vel in adjuncto pariete, ſi qua minuta eminent, carpit, [mors denuntiatur.]

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 35.

Ἢν ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ ἐχομένῳ ὁ τράχηλος ἐξαίφνης ἐπιστραφῇ, καὶ μόλις καταπίνειν δύνηται, οἰδήματος μὴ ἐόντος ἐν τῷ τραχήλῳ, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Cuive in eodem febris corporiſque habitu cervix convertitur, ſic ut devorare aequè nihil poſſit, [ſervari non poteſt.]

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 47.

Ἐν τοῖσι μὴ διαλείπουσι πυρετοῖσιν, ἢν τὰ μὲν ἔξω ψυχρὰ ᾖ, τὰ δὲ ἔνδον καίηται καὶ δίψαν ἔχῃ, θανάσιμον.

CELS. lib 2. cap. 6.

Aut cui febre non quieſcente, exterior pars friget, interior ſic calet, ut etiam ſitim faciat, [ſervari non poteſt.]

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 49.

Ὅπου ἐν πυρετῷ μὴ διαλείποντι δύσπνοια γένηται καὶ παραφροσύνη, θανάσιμον.

CELS. lib 2. cap. 6.

Aut qui febre aequè non quieſcente, ſimul & delirio & ſpirandi difficultate vexatur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 5.

Ἢν μεθύων ἐξαίφνης ἄφωνός τις γένηται, σπασθεὶς, ἀποθνήσκει, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ, ἢ ἐς τὴν ὥρην ἐλθὼν καθ᾽ ἣν αἱ κραιπάλαι λύονται, φθέγξηται.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Aut qui ebrius obmutuit. Is enim febre, adjecta nervorum diſtentione, conſumitur: niſi aut febris acceſſit, aut eo tempore, quo ebrietas ſolvi debet, loqui coepit.

HIPPOCR. Aph. ſect 5. art. 30.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ὑπό τινος τῶν ὀξέων νοσημάτων ληφθῆναι, θανατῶδες.

CELS. lib. 3. cap. 6.

Mulier quoque gravida acuto morbo facilè conſumitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 1.

Ἐν ᾧ νοσήματι ὕπνος πόνον ποιέει, θανάσιμον.

CELS. lib 2. cap. 6.

Et is, cui ſomnus dolorem auget, [morbo facilè conſumitur.]

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 1.

Σπασμὸς ἐξ ἐλλεβόρου, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Qui epoto veratro exceptus diſtentione nervorum eſt, [ſervari non poteſt.]

HIPPOCR. Aph. ſect 4. art. 22.

Νοσημάτων ὁκόσων ἀρχομένων χολὴ μέλαινα ἢ ἄνω ἢ κάτω ἐπέλθῃ, θανάσιμον.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Et cui protinus in recenti morbo bilis atra vel infrà vel ſuprà ſe oſtendit, [facilè conſumitur.]

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τῶν δὲ ἐκπυημάτων ὁκόσα μὲν ἔτι χολώδεος ἐόντος τοῦ πτυέλου ἐκπυΐσκεται, ἤν τε ἐν μέρει τὸ χολῶδες τῷ πύῳ ἀναπτύοιτο, ἤν τε ὁμοῦ· μάλιστα δὲ ἢν ἄρξηται χωρέειν τὸ ἐμπύημα ἀπὸ τουτέου τοῦ πτυέλου, ἑβδομαίου ἐόντος τοῦ νοσήματος. ἐλπὶς δὲ τὸν τοιαῦτα πτύοντα ἀποθανεῖσθαι τεσσάρες καὶ δεκαταῖον, ἢν μή τι αὐτέῳ ἐπιγένηται ἀγαθόν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Sputum etiamślioſum & purulentum, ſive ſeparatim iſta ſive mixta proveniunt, interitus periculum oſtendit. Ac ſi circa ſeptimum diem tale eſſe coepit, proximum eſt, ut is circa quartumdecimum diem decedat, niſi alia ſigna meliora pejorave acceſſerint.

HIP-

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 37.

Οἱ ψυχροὶ ἱδρῶτες, ξὺν μὲν ὀξεῖ πυρετῷ γιγνόμενοι, θάνατον· ξὺν πρηυτέρῳ δὲ, μῆκος νόσου σημαίνουσι.

CELS. lib. 2 cap. 6.

Sudor quoque frigidus in acuta febre peſtiferus eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Εἰ δὲ καὶ πάντα τὰ χρώματα ὁ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐμέει, κάρτα ὀλέθριον τοῦτο γίνεται. τάχιστα γὰρ θάνατον σημαίνει τὸ πέλιον τῶν ἐμεσμάτων εἰ ὄζει δυσῶδες.

CELS. lib 2. cap. 6.

Atque in omne morbo vomitus, qui varius & multorum colorum eſt, praecipueque ſi malus in hoc odor eſt, [peſtiferus eſt]

HIPPOC. Aph. ſect. 7. art. 37.

Ὁκόσοι αἷμα ἐμέουσιν, ἢν μὲν ἄνευ πυρετοῦ, σωτήριον· εἰ δὲ ξὺν πυρετῷ, κακόν.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Ac ſanguinem quoque in febre vomuiſſe, peſtiferum eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔστ' ἂν πυῤῥόν τε εἴη τὸ οὖρον καὶ λεπτὸν, σημαίνει τὸ νόσημα ἄπεπτον εἶναι. ἢν δὲ καὶ πολυχρόνιον εἴη τοιοῦτον ἐὸν, κίνδυνος μὴ οὐ δυνήσεται ὁ ἄνθρωπος διαρκέσαι ἔστ' ἂν πεπανθῇ τὸ οὖρον. θανατωδέστερα δὲ τῶν οὔρων τά τε δυσώδεα καὶ ὑδατώδεα καὶ μέλανα καὶ παχέα. ἔστι δὲ τοῖσι μὲν ἀνδράσι καὶ τῇσι γυναιξὶ, τὰ μέλανα τῶν οὔρων. κάκιστα· τοῖσι δὲ παιδίοισι, τὰ ὑδατώδεα.

CELS. lib 2. cap. 6.

Urina verò rubra & tenuis in magna cruditate eſſe conſuevit, & ſaepe antequam ſpatio matureſcat, hominem rapit. Itaque ſi talis diutius permanet, periculum mortis oſtendit. Peſſima tamen eſt, praecipueque mortifera, nigra, craſſa, mali odoris. Atque in viris quidem & mulieribus talis deterrima eſt: in pueris verò, quae tenuis & diluta eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὑδαρὲς δὲ κάρτα ἢ λευκὸν ἢ χλωρὸν ἢ ἐρυθρὸν ἰσχυρῶς ἢ ἀφρῶδες διαχωρέειν, πονηρὰ ταῦτα πάντα· ἔτι δὲ πονηρὸν καὶ σμικρόν τε ἐὸν καὶ γλίσχρον καὶ λευκὸν καὶ ὑπόχλωρον καὶ λεῖον. τουτέων δὲ θανατωδέστερα ἂν εἴη, τὰ μέλανα ἢ λιπαρὰ ἢ πέλια ἢ ἰώδεα καὶ κάκοδμα. τὰ δὲ ποικίλα, χρονιώτερα μὲν τουτέων, ὀλέθρια δὲ οὐδὲν ἧσσον. ἔστι δὲ ταῦτα ξυσματώδεα καὶ χολώδεα καὶ πρασοειδέα καὶ μέλανα· ποτὲ μὲν ὁμοῦ διεξερχόμενα ἀλλήλοισι, ποτὲ δὲ κατὰ μέρος.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Alvus quoque varia peſtifera eſt, quae ſtrigmentum, ſanguinem, bilem, viride aliquid, modó diverſis temporibus, modo ſimul & in miſtura quadam, diſcreta tamen, repraeſentat. Sed haec quidem poteſt paulo diutius trahere, in praecipiti verò jam eſſe denuntiat, quae liquida, eademque vel nigra vel pallida vel pinguis eſt: utique ſi magna foeditas odoris acceſſit.

HIPPOCR. Aph. ſect 2. art. 19.

Τῶν ὀξέων νοσημάτων οὐ πάμπαν ἀσφαλέες αἱ προδιαγορεύσιες οὔτε τοῦ θανάτου οὔτε τῆς ὑγιείης.

CELS. lib. 2. cap. 6.

Neque tamen ignorare oportet in acutis morbis fallaces magis notas eſſe & ſalutis & mortis.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Οἷσι δὲ χρώματα νέοις ἐοῦσι πονηρὰ ἔστι πλείω χρόνον, ξυνεχέως δὲ μὴ ἰκτερώδεα τρόπον, ἤτοι καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, φαλὴν ἀλγέουσι, καὶ λίθους τε καὶ γῆν τρώγουσι.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus diu color ſine morbo regio malus eſt, hi vel capitis doloribus conflictantur vel terram edunt.

PAULO POST.

Ὁκόσοι δὲ πολὺν χρόνον ὠχροὶ φαίνονται, καὶ τὰ πρόσωπα ἐπηρμένα ἔχοντες, εἰδέναι χρὴ τούτους τὴν κεφαλὴν ὀδυνωμένους ἢ περὶ τὰ σπλάγχνα ἀλγήματα ἔχοντας, ἢ ἐν τῇ ἕδρῃ κακόν τι ἐν ἑωυτοῖσι.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Qui diu habent faciem pallidam & tumidam, aut capite aut viſceribus aut alvo laborant.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τοῖσι δὲ παιδίοισι σπασμοὶ γίνονται ἢν ὁ πυρετὸς ὀξὺς ᾖ, καὶ ἡ γαστὴρ μὴ διαχωρέῃ, καὶ ἀγρυπνίωσί τε καὶ ἐκπλαγέωσι καὶ κλαυθμυρίζωσι, καὶ τὸ χρῶμα μεταβάλλωσι, καὶ χλωρὸν ἢ πελιὸν ἢ ἐρυθρὸν ἴσχωσι.

CELS. lib. 2. cap 7.

Si in continua febre puero venter nihil reddit, mutaturque ei color, nec ſomnus accedit, ploratque is aſſiduè, metuenda nervorum diſtentio eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἷσι μὲν οὖν [ὑδρώπων] ἀπὸ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος αἱ ἀρχαὶ γίνονται, οἵ τε πόδες οἰδέουσι, καὶ διάρροιαι πολυχρόνιοι ἔχουσιν, οὔτε τὰς ὀδύνας λύουσαι τὰς ἐκ τῶν κενεώνων καὶ τῆς ὀσφύος, οὔτε τὴν γαστέρα λαπάσσουσαι. Ὁκόσοισι δὲ ἀπὸ τοῦ ἥπατος ὕδρωπες γίνονται, βῆχές τε καὶ θυμὸς τούτοισιν ἐγγίνεται, καὶ οὐδέν τι ἀποπτύουσι ἄξιον λόγου, καὶ οἱ πόδες οἰδέουσι, καὶ ἡ γαστὴρ οὐ διαχωρέει εἰ μὴ σκληρά τε καὶ πρὸς ἀνάγκην. καὶ περὶ τὴν κοιλίην γίγνονται οἰδήματα, τὰ μὲν ἐπὶ δεξιά, τὰ δὲ ἐπὶ ἀριστερά, ἱστάμενά τε καὶ καταπαυόμενα.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Ubi pedes turgent & longae dejectiones ſunt, ubi dolor in imo ventre & in coxis eſt, aqua inter cutem inſtat. ſed hoc morbi genus ab ilibus oriri ſolet. Idem propoſitum periculum eſt iis, quibus voluntas deſidendi eſt, venter nihil reddit niſi & aegrè & durum, tumor in pedibus eſt, idemque modò dextra modò ſiniſtra parte ventris invicem oritur atque finitur: ſed à jocinere id malum proficiſci videtur.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚΩΝ. β.

Ἢν δὲ μήτε ὑπὸ τῷ οὔρῳ ὑφίσταται ἡ ὑπόστασις αὕτη, μήτε οἱ ἱδρῶτες γίνωνται, κίνδυνος ἢ χωλωθῆναι τὰ ἄρθρα, ἢ ὃ δὴ μελικηρίδα καλέουσι, γίνεσθαι ὑπ' αὐτοῖσι. γίνεται δὲ τὸ νόσημα τοῦτο οἷσιν ἐν τῇ παιδίῃ τε καὶ νεότητι ξυνήθες ἐὸν, αἷμα ῥεῖν ἐκ τῶν ῥινῶν πέπαυται.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus in pueritia ſanguis ex naribus fluxit, dein fluere deſiit, hi vel capitis doloribus conflictentur neceſſe eſt, vel in articulis aliquas exulcerationes habeant vel aliquo morbo etiam debilitentur.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Τῶν πυρετῶν οἱ μήτε ἐν κρισίμῃσι μέρῃσι μήτε μετὰ σημείων λυτηρίων ἀφιέντες, ὑποστροφιάζουσιν.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Febris autem quae ſubitò ſine ratione ſine bonis ſignis finita eſt, ferè revertitur.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Παχὺ δὲ οὖρον λευκὴν ὑπόστασιν ἔχον, σημαίνει ἢ περὶ τὰ ἄρθρα τινὰ ὀδύνην καὶ ἔπαρσιν.

CELS. lib 2. cap. 7.

Urina autem craſſa, ex qua, quod deſidet, album eſt, ſignificat circa articulos aut circa viſcera dolorem metumque morbi eſſe.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 75.

Ἢν αἷμα ἢ πύον οὐρέῃ, τῶν νεφρῶν ἢ τῆς κύστιος ἕλκωσιν σημαίνει.

CELS. lib. 2. cap. 7.

At ſi ſanguis aut pus in urina eſt, vel veſica vel renes exulcerati ſunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 76.

Ὁκόσοισιν ἐν τῷ οὔρῳ σαρκία μικρὰ παχέι ἐόντι ὥσπερ τρίχες συνεξέρχονται, τουτέοισιν ἀπὸ τῶν νεφρῶν ἐκκρίνεται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si haec [urina] craſſa carunculas quaſdam exiguas quaſi capillos habet, utique in renibus vitium eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 34.

Ὁκόσοισι δὲ ἐπὶ τοῖσιν οὔροισιν ἐφίστανται πομφόλυγες, νεφριτικὰ σημαίνουσι.

CELS.

CELS. lib 2. cap 7.

Aut ſi bullas [urina habet,] utique in renibus vitium eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 80.

Ἢν αἷμα οὐρέῃ καὶ θρόμβους, καὶ στραγγουρίην ἔχῃ, καὶ ὀδύνη ἐμπίπτῃ ἐς τὸ ὑπογάστριον καὶ ἐς τὸν περίνεον, τὰ περὶ τὴν κύστιν πονεῖ.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Aut ſi paulatim [urina] deſtillat, vel ſi ſanguis per hanc editur, & in eo quaedam cruenta concreta ſunt, idque ipſum cum difficultate redditur, & circa pubem & interiores partes dolent, in eadem veſica vitium eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 13.

Ὁκόσοι αἷμα ἀφρῶδες ἀναπτύουσι, τουτέοισι ἐκ τοῦ πλεύμονος ἡ τοιαύτη ἀναγωγὴ γίνεται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

At qui ſpumantem ſanguinem excreant, his in pulmone vitium eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 33.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν ἡ κοιλίη πουλλὰ ῥυῇ, κίνδυνος ἐκτρῶσαι.

CELS. lib. 2. cap. 7

Mulieri gravidae ſine modo fuſa alvus, elidere partum poteſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 51.

Ἢν γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ γάλα πουλὺ ἐκ τῶν μαζῶν ῥυῇ, ἀσθενὲς τὸ ἔμβρυον σημαίνει· ἢν δὲ στερεοὶ οἱ μαστοὶ ἔωσιν, ὑγιεινότερον τὸ ἔμβρυον σημαίνει.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Eidem [mulieri gravidae] ſi lac ex mammis profluit, imbecillum eſt, quod intus gerit: durae mammae ſanum illud eſſe teſtantur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 65.

Ὁκόσοισιν οἰδήματα ἐφ' ἕλκεσι φαίνονται, οὐ μάλα σπῶνται

ἢ δὲ

ἠδὲ μαίνονται. τουτέων δὲ ἀφανισθέντων, ἐξαίφνης τοῖσι μὲν ὄπισθεν, σπασμοὶ, τέτανοι· τοῖσι δὲ ἔμπροσθεν, μανίαι, ὀδύναι πλευροῦ ὀξεῖαι, ἢ ἐμπύησις ἢ δυσεντερίη, ἢν ἐρυθρὰ μᾶλλον ᾖ τὰ οἰδήματα.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si tumores ſuper ulcera ſubitò eſſe deſierunt, idque à tergo incidit, vel diſtentio nervorum vel rigor timeri poteſt. at ſi à priore parte id evenit, vel lateris acutus dolor vel inſania expectanda eſt. interdum etiam hujusmodi caſum, quae tutiſſima inter haec eſt, profuſio alvi ſequitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 12.

Τῷ ἰηθέντι χρονίας αἱμοῤῥοΐδας, εἰ μὴ μία φυλαχθῇ, κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si ora venarum ſanguinem ſolita fundere, ſubitò ſuppreſſa ſunt, aut aqua inter cutem aut tabes ſequitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 15.

Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀφ᾽ ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γίνηται, παύονται· ἢν δὲ μὴ, εἰς φθίσιν μεθίστανται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Eadem tabes ſubit, ſi in lateris dolore orta ſuppuratio, intra quadraginta dies purgari non potuit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 22.

Ἢν φόβος ἢ δυσθυμίη πουλὺν χρόνον διατελέῃ, μελαγχολικὸν τὸ τοιοῦτον.

CELS. lib. 2. cap. 7.

At ſi longa triſtitia cum longo timore & vigilia eſt, atrae bilis morbus ſubeſt.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. β.

Οἷσι δὲ ἐκ τῶν ῥινῶν αἷμα ῥεῖ, δοκέουσιν οἷοί τ᾽ ὑγιαίνειν τἄλλα· τούτους δὲ ἢ σπλῆνα αἰρήσεις ἐπηρμένον ἔχοντας, ἢ τὴν κεφαλὴν ἀλγέονταί τε καὶ μαρμαρυγῶδές τι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν φαινόμενον σφίσιν.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus ſaepe ex naribus fluit ſanguis, his aut lien tumet, aut capitis dolores ſunt, quos ſequitur, aut quaedam ante oculos tanquam imagines obverſentur. *Videtur autem potius legendum* ut quaedam.

STATIM POST

Οὖλα δὲ πονηρὰ καὶ στόματα δυσώδεα, οἷσι σπλῆνες μεγάλοι. ὁκόσοι δὲ ἔχουσι σπλῆνας μεγάλους, μήτε αἱμοῤῥαγίαι γίνονται μήτε στόμα δυσῶδες, τουτέων αἱ κνῆμαι ἕλκεα πονηρὰ ἴσχουσι καὶ οὐλὰς μελαίνας.

CELS. IBIDEM.

At quibus magni lienes ſunt, his gingivae malae ſunt, & os olet, aut ſanguis aliqua parte prorumpit. quorum ſi nihil evenit, neceſſe eſt in cruribus mala ulcera, & ex his nigrae cicatrices fiant.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 6.

Ὁκόσοι πονέοντές τι τοῦ σώματος, τὰ πολλὰ τῶν πόνων οὐκ αἰσθάνονται, τουτέοισιν ἡ γνώμη νοσέει.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus cauſa doloris, neque ſenſus ejus eſt, his mens labat.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 19.

Ἢν ἐς τὴν κοιλίην αἷμα χυθῇ παρὰ φύσιν, ἀνάγκη ἐκπυηθῆναι.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si in ventrem ſanguis confluxit, ibi in pus vertitur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Αἱ δὲ ξὺν πυρετῷ γινόμεναι ὀδύναι περὶ τὴν ὀσφύν τε καὶ τὰ κάτω χωρία, ἢν τῶν φρενῶν ἅπτωνται τὰ κάτω ἐκλείπουσαι, ὀλέθρια κάρτα. προσέχειν οὖν δεῖ τὸν νόον τοῖσιν ἄλλοισι σημείοισιν, ὡς ἤν τι καὶ τῶν ἄλλων σημείων ἐπιφαίνηταί τι πονηρὸν, ἀνέλπιστος ὁ ἄνθρωπος· εἰ δὲ ἀναΐσσοντος τοῦ νοσήματος ὡς πρὸς τὰς φρένας τἄλλα σημεῖα μὴ πονηρὰ ἐπιγίνηται, ἔμπυον ἔσεσθαι τοῦτον πολλαὶ ἐλπίδες.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Si à coxis & ab inferioribus partibus dolor in pectus tranſit, neque ullum ſignum malum acceſſit: ſuppurationis eo loco periculum eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἐπὶ γαστέρα δὲ κεῖσθαι ᾧ μὴ σύνηθές ἐστι καὶ ὑγιαίνοντι οὕτω κοιμᾶσθαι, παραφροσύνην τινὰ σημαίνει, ἢ ὀδύνην τῶν ἀμφὶ τὴν κοιλίην τόπων.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Vel proſtratum contra conſuetudinem corpus in ventrem, ſic ut ipſius alvi dolor non coegerit, [inſaniae ſignum eſt.]

PAULO POST.

Ὀδόντας δὲ πρίειν ἐν πυρετοῖσιν ὁκόσοισι μὴ ξυνήθές ἐστι ἀπὸ παίδων, μανικὸν καὶ θανατῶδες.

CELS. IBIDEM.

Item robuſto adhuc corpore inſolitus dentium ſtridor inſaniae ſignum eſt.

ITEM NON MULTO POST.

Ἢν γὰρ αἱ ὄψιες πυκνὰ κινέωνται, μανῆναι τούτους ἐλπίς.

CELS. IBID. PAULO ANTE.

Oculorum quoque frequens motus [inſaniae ſignum eſt]

NON LONGE POST.

Ἢν δὲ ἀφανίζωνται καὶ παλινδρομέωσιν αἱ ἀποστάσιες, τοῦ πτυάλου μὴ ἐκ χωρέοντος καὶ τοῦ πυρετοῦ ἔχοντος, δεινόν. κίνδυνος γὰρ μὴ παραφρονήσῃ καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνθρωπος.

CELS. IBIDEM.

Si quid etiam abſceſſit, &, antequam ſuppuraret, manente adhuc in corpore ſolita febre, ſubſedit, periculum affert primùm furoris, deinde interitus.

IBID. ALIQUANTO ANTE.

Μέγα δὲ ἀναπνεόμενον διὰ πολλοῦ χρόνου [πνεῦμα,] παραφροσύνην δηλοῖ.

CELS. PAULO ANTE.

Aut ubi rarò quis & vehementer ſpirat, [inſania timenda eſt.]

IBID. NON LONGE A FINE.

Ὠτὸς δὲ ὀξείη ὀδύνη ξὺν πυρετῷ συνεχεῖ τε καὶ ἰσχυρῷ, δεινόν. κίνδυνος γὰρ παραφρονῆσαι τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπόλλυσθαι. ἀπόλλυνται δὲ οἱ μὲν νεώτεροι τῶν ἀνθρώπων ἑβδομαῖοι, καὶ ἔτι θᾶσσον ὑπὸ τουτέου τοῦ νοσήματος· οἱ δὲ γέροντες, πολλῷ βραδύτερον. οἵτε γὰρ πυρετοὶ καὶ αἱ παραφροσύναι ἧσσον αὐτέοισιν ἐπιγίνονται, καὶ τὰ ὦτα διὰ τοῦτο φθάνει ἐκπυΐσκεσθαι.

CELS. IBIDEM.

Auris quoque dolor acutus cum febre continua vehementique ſaepe mentem turbat: & eo caſu juniores interdum intra ſeptimum diem moriuntur, ſeniores tardiùs: quoniam neque aequè magnas febres experiuntur, neque uſque inſaniunt, ita ſuſtinent, dum is affectus in pus vertatur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 44.

Ὁκόσοισι πυρετοὶ μακροὶ, τουτέοισι φύματα ἐς τὰ ἄρθρα ἢ πόνοι ἐγγίνονται.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Quibus autem longae febres ſunt, his abſceſſus aliqui aut articulorum dolores erunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 48.

Ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὸ πνεῦμα προσκόπτον, κακόν. σπασμὸν γὰρ σημαίνει.

CELS. IBIDEW.

Quorum faucibus in febre eliditur ſpiritus, inſtat his nervorum diſtentio.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 10.

Ὁκόσοι κυνάγχην διαφεύγουσιν, ἐς τὸν πλεύμονα αὐτέοισι τρέπεται, καὶ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν ἀποθνήσκουσιν. ἢν δὲ ταύτας διαφύγωσι, ἔμπυοι γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si angina ſubitò finita eſt, in pulmonem id malum tran-

ſit, idque ſaepe intra ſeptimum diem occidit. Quod niſi incidit, ſequitur, ut aliqua parte ſuppuret.

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 23.

Ἐπὶ ἀκρήτῳ ὑποχωρήσει δυσεντερίη· 76 ἐπὶ διαῤῥοίῃ δυσεντερίη ἐπιγίνεται.

CELS. IBIDEM.

Denique poſt alvi longam reſolutionem, tormina.

ΠΕΡΙ ΤΟΠΩΝ ΤΩΝ ΚΑΤ' ΑΝΘΡ.

Φθίσις δὲ γίνεται ὅταν ἐς τὸ αὐτὸ, ὥσπερ ἐν τῷ ἐμπύῳ, ὁ ῥόος γίνηται.

CELS. IBIDEM.

Poſt nimias deſtillationes, tabes.

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 11.

Ἐπὶ πλευρίτιδι περιπλευμονίη ἐπιγινομένη, κακόν. 12 Ἐπὶ περιπλευμονίῃ φρενῖτις, κακόν. 13 Ἐπὶ καύμασιν ἰσχυροῖσι σπασμὸς ἢ τέτανος, κακόν. 14 Ἐπὶ πληγῇ ἐς τὴν κεφαλὴν ἔκπληξις ἢ παραφροσύνη, κακόν. 18 Ἐπὶ ἀγρυπνίῃ σπασμὸς ἢ παραφροσύνη, κακόν. 21 Ἐπὶ ἰσχυρῷ σφυγμῷ ἐν τοῖσιν ἕλκεσιν αἱμοῤῥαγίη, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Poſt lateris dolores vitia pulmonum; poſt haec inſania. Poſt magnos fervores corporis, nervorum rigor aut diſtentio. Ubi caput vulneratum eſt, delirium. Ubi vigilia torſit, nervorum diſtentio. Ubi vehementer venae ſupra ulcera moventur, ſanguinis profluvium erit.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Ἐν πυρετῷ ξυνεχεῖ χωρὶς πόνου ἢ φλεγμονῆς ἢ ἄλλης περιφάσιος, ἀπόστασιν προσδέχεσθαι πόνου καὶ οἰδήματος, καὶ μᾶλλον ἐς τὰ κάτω χωρία. προσδέχεσθαι δὲ δεῖ τὰς ἀποστάσιας τοῖσιν ὑπὲρ τριάκοντα ἔτεα μᾶλλον, ὑποσκέπτεσθαι δὲ τουτέοισι τὰς ἀποστάσιας, ἢν τὰς εἴκοσιν ἡμέρας πυρετὸς ὑπερβάλλῃ. τοῖσι δὲ πρεσβυτέροισιν ἧσσον γίνονται, καὶ πολλῷ χρόνῳ γενομένων τῶν πυρετῶν. οἱ δὲ διαλείποντες καὶ λαμβάνοντες πεπλανημένως, φθινοπώρου μάλιστα ἐς τεταρταῖον μεθίστανται.

CELS.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Nam ſi longae febres ſine dolore & ſine manifeſta cauſa remanent, in aliquam partem id malum incumbit: in junioribus tantum: in ſenioribus ex ejuſmodi morbo quartana ferè naſcitur.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἢν δὲ ὑπερβάλλῃ εἴκοσιν ἡμέρας ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα [τὸ ἐν τῷ ὑποχονδρίῳ σκληρόν τε ἐὸν καὶ ἐπώδυνον] μὴ καθιστάμενον, εἰς διαπύησιν τρέπεται· γίνεται δὲ τουτέοισιν ἐν τῇ πρώτῃ περιόδῳ καὶ αἵματος ῥῆξις ἐκ τῶν ῥινῶν, καὶ κάρτα ὠφελέει. ἀλλ' ἐπανερωτᾷν χρὴ εἰ τὴν κεφαλὴν ἀλγέουσιν ἢ ἀμβλυωπεῦσιν. ἢν γάρ τι τοιοῦτον ἔῃ, ἐνταῦθα ῥέποι. μᾶλλον δὲ τοῖσι νεωτέροισι πέντε καὶ τριήκοντα ἐτέων τὴν τοῦ αἵματος ῥῆξιν προσδέχεσθαι χρή. Τὰ δὲ μαλθακὰ τῶν οἰδημάτων καὶ ἀνώδυνα καὶ τῷ δακτύλῳ ὑπείκοντα, εἰ ὑπερβάλλοι ἑξήκοντα ἡμέρας, ὅ, τε πυρετὸς ἔχων καὶ τὸ οἴδημα μὴ καθίσταται, ἔμπυον ἔσεσθαι σημαίνει καὶ τοῦτο καὶ τὸ ἐν τῇ ἄλλῃ κοιλίῃ κατὰ ταυτά.

CELS. lib. 2. cap. 7.

Eadem ſuppuratio fit, ſi praecordia dura & dolentia ante vigeſimum diem hominem non ſuſtulerunt, neque ſanguis ex naribus fluxit, maximeque in adoleſcentibus: utique ſi inter principia aut oculorum caligo aut capitis dolores fuerunt, ſed quum in inferioribus partibus aliquid abſcedit. At ſi praecordia tumorem mollem habent, neque habere intra ſexaginta dies deſinunt, haeretque per omne id tempus febris, tum in ſuperioribus partibus fit abſceſſus.

PAULO POST.

Τὰς δὲ ἀποστάσιας ἧσσον τὰ ἐν τῇ γαστρὶ οἰδήματα ποιέεται τῶν ἐν τοῖσιν ὑποχονδρίοισιν. ἥκιστα δὲ τὰ ὑποκάτω τοῦ ὀμφαλοῦ εἰς ἀποπύησιν τρέπεται.

IBIDEM CELSUS

Quùmque omnis longus tumor ad ſuppurationem ferè ſpectet, magis eò tendit is, qui in praecordiis, quàm is, qui in ventre eſt, is, qui ſupra umbilicum, quàm is, qui infra eſt.

HIPPOCR. ſect. 4. Aph. art. 31.

Τοῖσι κοπιώδεσιν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι, εἰς ἄρθρα καὶ παρὰ τὰς γνάθους μάλιστα ἀποστάσιες γίνονται.

CELS. IBIDEM.

Si laſſitudinis etiam ſenſus in febre eſt, vel in maxillis vel in articulis aliquid abſcedit.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ὁκόσοι δ' ἂν οὖρα λεπτὰ καὶ ὠμὰ οὐρέουσι πουλὺν χρόνον, ἢν τἄλλα ὡς περιεσομένοισι σημεῖα ᾖ, τουτέοισιν ἀπόστασιν δεῖ προσδέχεσθαι ἐς τὰ κάτω τῶν φρενῶν χωρία.

CELS. IBIDEM.

Interdum quoque urina tenuis & cruda ſic diu fertur, ut alia ſalutaria ſigna ſint: ex eoque caſu plerumque infra tranſverſum ſeptum, quod *διάφραγμα* Graeci vocant, fit abſceſſus.

NON LONGE POST.

Ὁκόσα δὲ τῶν ἀλγημάτων ἐκ τουτέων τῶν χωρίων μὴ παύηται, μήτε πρὸς τὰς τῶν πτυέλων καθάρσιας, μήτε πρὸς τὴν τῆς κοιλίης ἐκκόπρωσιν, μήτε πρὸς τὰς φλεβοτομίας τε καὶ φαρμακείας καὶ διαίτας, εἰδέναι δεῖ ἐκπυήσοντα. Et aliquanto poſt. *αἱ δὲ ἄλλαι ἐκπυήσιες ῥήγνυνται αἱ πλεῖσται, αἱ μὲν εἰκοσταῖαι, αἱ δὲ, τριηκοσταῖαι, αἱ δὲ, τεσσαρακονθήμεροι· αἱ δὲ, πρὸς τὰς ἑξήκοντα ἡμέρας ἀφικνέονται. ἐπισκέπτεσθαι δὲ χρὴ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἐμπυήματος ἔσεσθαι, λογιζόμενον ἀπὸ τῆς ἡμέρης ἧς τὸ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἐπύρεξεν, ἢ εἴ ποτε αὐτὸν πρῶτον ῥῖγος ἔλαβε· καὶ εἰ φαίη ἀντὶ τῆς ὀδύνης αὐτῷ βάρος γεγενῆσθαι ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἤλγεεν.*

CELS. IBIDEM.

Dolor autem pulmonis, ſi neque per ſputa, neque per cucurbitulas, neque per ſanguinis detractionem, neque per victus rationem finitus eſt, vomicas aliquas intus excitat, aut circa vigeſimum diem, aut circa quadrageſimum, nonnunquam etiam circa ſexageſimum. Numerabimus autem ab eo die, quo primùm febricitavit aliquis, aut inhorruit, aut gravitatem ejus partis ſenſit.

PAULO POST.

Εἰ δὲ εἴη τὸ ἐμπύημα ἐπὶ θάτερα μοῦνον, στρέφειν τε καὶ καταμανθάνειν χρὴ ἐπὶ τουτέοισι μή τι ἔχῃ ἄλγημα ἐν τῷ ἑτέρῳ πλευρῷ· καὶ ἢν θερμότερον ᾖ τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου, κατακλινομένου ἐπὶ τὸ ὑγιαῖνον πλευρὸν, ἐρωτᾷν εἴ τι αὐτῷ δοκέει βαρὺ ἐκκρέμα-

σθαι

δὲ ἐκ τῦ ἄνωθεν. εἰ γὰρ εἴη τῦτο, ἐπὶ θάτερόν ἐςι τὸ ἐμπύημα ἐπὶ ὁκοῖον ἂν πλδρὸν τὸ βάρος γίνηται. Τὰς δὲ ξύμπαντας ἐμπύοις γινώσκειν χρὴ τοῖσι δὴ τοῖς σημείοισι· πρῶτον μὲν εἰ ὁ πυρετὸς ὀυκ ἀφίησιν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡμέρην λεπτὸς ἴσχει, τὴν δὲ νύκτα πλείων· καὶ ἱδρῶτες πολλοὶ ἐπιγίνονται, βῆχές τε· θυμὸς ἐγγίνεται αὐτέοισι, καὶ ἀποπτύουσιν ἐδὲν ἄξιον λόγυ. καὶ οἱ μὲν ὀφθαλμοὶ ἔγκοιλοι γίνονται, αἱ δὲ γνάθοι ἐρυθήματα ἴσχουσι· καὶ οἱ μὲν ὄνυχες τῶν χειρῶν γρυπεῦνται, οἱ δὲ δάκτυλοι θερμαίνονται, καὶ μάλιςα ἄκροι· καὶ ἐν τοῖσι ποσὶν οἰδήματα γίνεται, καὶ σιτίων ὀυκ ἐπιθυμέουσι, καὶ φλύκταιναι γίνονται ἀνὰ τὸ σῶμα. & mox, *Ἢν μὲν ὁ πόνος ἐν ἀρχῇσι γίνηται, καὶ ἡ δύσπνοια καὶ ἡ βὴξ καὶ ὁ πτυελισμὸς διατείνῃ εἰς τὰς εἴκοσιν ἡμέρας ἔχων, προσδέχεσθαι τὴν ῥῆξιν, ἢ καὶ ἔτι πρόσθεν.*

CELS. IBIDEM.

Quod ſuppurat, ab ea parte, quam afficit, dolorem inflammationemque concitat, ipſum calidius eſt: & ſi in partem ſanam aliquis decubuit, onerare eam ex pondere aliquo videtur. Omnis etiam ſuppuratio, quae nondum oculis patet, ſic deprehendi poteſt: Si febris non dimittit, eaque interdiu levior eſt, noctu increſcit: multus ſudor oritur: cupiditas tuſſiendi eſt, & pene nihil in tuſſi excreatur: oculi cavi ſunt, malae rubent, venae ſub lingua inalbeſcunt, in manibus fiunt adunci ungues: digiti, maximeque ſummi, pallent: in pedibus tumores ſunt, ſpiritus difficilius trahitur, cibi faſtidium eſt, puſtulae toto corpore oriuntur. Quodſi protinus initio dolor & tuſſis fuit & ſpiritus difficultas, vomica vel ante vel circa vigeſimum diem erumpet.

ΚΩΑΚ. ΠΡΟΓΝΩΣ.

Καὶ γὰρ οἱ ἀπ' αὐτέων [κυςίων] πόνοι, ἱκανοὶ ἀνελεῖν· καὶ κοιλίαι τυτέοισιν ὀυ πάνυ διαχωρέουσι. λύει δὲ τύπυς ὄρον πυώδες ἐλθὸν, λευκὸν καὶ λεῖον ἔχον ὑπόςασιν.

CELS. lib. 2. cap. 8.

Ex veſica dolente ſi purulenta urina proceſſit, inque ea laeve & album ſubſedit, metum detrahit.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Ἔςι δὲ τὰ μὲν ἀγαθὰ, τάδε· ἐυπετέως φέρειν τὸ νόσημα, εὔπνουν εἶναι, τῆς ὀδύνης ἀπηλλάχθαι, τό, τε πτύελον ῥηϊδίως ἀναβήσσειν. & aliquanto antè. *αἷμα δὲ ξυμμεμιγμένον μὴ*

ἁπλῶς πτύελον ξανθὸν ἐν τοῖσι περιπλευμονικοῖσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νούσου πτυόμενον περιεστηκὸς, καὶ κάρτα ὠφελέει· ἑβδομαίῳ δὲ ἐόντι καὶ παλαιοτέρῳ, ἧσον ἀσφαλές.

CELS. IBIDEM.

In pulmonis morbo ſi ſputo ipſe levatur dolor, quamvis id purulentum eſt, tamen aeger facilè ſpirat, facilè excreat, morbum ipſum non difficulter fert: poteſt ei ſecunda valetudo contingere. Neque inter initia terreri convenit, ſi protinus ſputum miſtum eſt rufo & ſanguine, dummodo ſtatim ſedetur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 15.

Ὁκόσοι ἐκ πλευρίτιδος ἔμπυοι γίνονται, ἢν ἀνακαθαρθῶσιν ἐν τεσσαράκοντα ἡμέρῃσιν ἀφ' ἧς ἂν ἡ ῥῆξις γίνηται, παύονται.

CELS. IBIDEM.

Laterum dolores, ſuppuratione facta, deinde intra quadrageſimum diem purgata, finiuntur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 45.

Ὁκόσοι τὸ ἧπαρ διάπυοι καίονται, ἢν μὲν τὸ πύον καθαρὸν ῥυῇ καὶ λευκὸν, περιγίνονται. ἐν χιτῶνι γὰρ τὸ πύον τουτέοισίν ἐστιν.

CELS. IBIDEM

Si in jocinere vomica eſt, & ex ea fertur pus purum & album, ſalus ei facilis. Id enim malum in tunica eſt.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Τὰ δὲ διαπυήματα ὧδε δεῖ σκέπτεσθαι τὰ ἐντεῦθεν. ὁκόσα μὲν ἔξω τρέπεται, ἄριστά ἐστι μικρά τε ἐόντα καὶ ὡς μάλιστα ἐκκλίνοντα καὶ ἐς ὀξὺ ἀποκυρτούμενα. ὁκόσα δὲ εἴσω ῥήγνυται, ἄριστά ἐστιν ἃ μηδὲν τῷ ἔξω χωρίῳ ἐπικοινωνέει, ἀλλ' ἐστὶ περιεσταλμένα τε καὶ ἀνώδυνα, καὶ πᾶν τὸ ἔξω χωρίον ὁμόχροον φαίνεται.

CELS. IBIDEM.

Ex ſuppurationibus verò hae tolerabiles ſunt, quae in exteriorem partem feruntur & acuuntur. Et ex his, quae intus procedunt, hae leviores, quae contra ſe cutem non afficiunt, eamque & ſine dolore eſſe & ejuſdem coloris, cujus reliquae partes ſunt, ſinunt eſſe.

AL I

ALIQUANTO POST.

Περιγίνονται δὲ τουτέων μάλιστα μὲν οὓς ἂν ἀφῇ ὁ πυρετὸς αὐθημερὸν μετὰ τὴν ῥῆξιν, καὶ σιτίων ταχέως ἐπιθυμοῦσιν, καὶ δίψης ἀπηλλαγμένοι ἔωσι, καὶ ἡ γαστὴρ σμικρά τε καὶ ξυνεστηκότα ὑποχωρέει· καὶ τὸ πύον λευκόν τε καὶ λεῖον καὶ ὁμόχροον ᾖ καὶ φλέγματος ἀπηλλαγμένον.

CELS. IBIDEM.

Pus quoque quacunque parte erumpit, ſi eſt laeve, album & unius coloris, ſine ullo metu eſt, & quo effuſo febris protinus conquievit, deſieruntque urgere cibi faſtidium & potionis deſiderium.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 7.

Τὰ ἐπιληπτικὰ ἐκγίνεται πρὸ τῆς ἥβης γίνεται, μετάστασιν ἴσχει. Ἐκ προῤῥητ. 2. Τὰ γὰρ ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, τούτων χαλεπώτατα· ἔπειτα ἀπὸ τῆς πλευρῆς. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν χειρῶν τε καὶ τῶν ποδῶν, μάλιστα οἷά τε ἐξυγιαίνεσθαι.

CELS. lib. 2. cap. 8.

Item morbus comitialis ante pubertatem ortus, non aegrè finitur: & in quo ab una parte corporis venientis acceſſionis ſenſus incipit, optimum eſt à manibus pedibuſve initium fieri: deinde à lateribus, peſſimum inter haec à capite.

ΠΡΟΡΡΗΤΙΚ. 2.

Αἱ δὲ ἄλλαι διάῤῥοιαι ἴσαι ἄνευ πυρετῶν, καὶ ὀλιγοχρόνιοί τε καὶ εὐήθεες.

CELS. IBIDEM.

Ipſa autem dejectio ſine ulla noxa eſt, quae ſine febre eſt, ſi celeriter deſinit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 17.

Ὀφθαλμιῶντα, ὑπὸ διαῤῥοίης ληφθῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Omniſque dejectio lippienti prodeſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 21.

Τοῖσι μαινομένοισι κιρσῶν ἢ αἱμοῤῥοΐδων ἐπιγινομένων, τῆς μανίης λύσις.

CELS. IBIDEM.

At varix ortus, vel per ora venarum profuſio ſanguinis, [vel tormina,] inſaniam tollit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 14.

Ὑπὸ διαῤῥοίας ἐχομένῳ μακρῆς, ἀπὸ ταυτομάτου ἔμετος ἐπιγινόμενος, λύει τὴν διαῤῥοίαν.

CELS. IBIDEM.

Longas dejectiones ſupprimit vomitus.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 31.

Γυναικὶ αἷμα ἐμεούσῃ, τῶν καταμηνίων ῥαγέντων, λύσις.

CELS. IBIDEM.

Mulier ſanguinem vomens, profuſis menſtruis, liberatur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 32.

Γυναικὶ τῶν καταμηνίων ἐκλιπόντων, αἷμα ἐκ τῶν ῥινῶν ῥυῆναι, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quae menſtruis non purgatur, ſi ſanguinem ex naribus fudit, omni periculo vacat.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 34.

Γυναικὶ ὑπὸ ὑστερικῶν ἐνοχλουμένῃ ἢ δυστοκούσῃ, πταρμὸς ἐπιγινόμενος, ἀγαθόν.

CELS. IBIDEM.

Quae locis laborat, aut difficulter partum edit, ſternutamento levatur.

HIPPOCR. Aph. ſect 2. art. 25.

Οἱ θερινοὶ τεταρταῖοι τὰ πολλὰ γίνονται βραχέες.

CELS. IBIDEM.

Aeſtiva quartana ferè brevis eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 47.

Τοῖσι σπληνώδεσι δυσεντερίη ἐπιγινομένη, ἀγαθόν.

CELS.

CELS. IBIDEM.

Lienoſis bono tormina ſunt.

HIPPOC. Aph. ſect. 6. art. 40.

Ὁκόσοισι περὶ τὸ ὑποχόνδριον πόνοι γίνονται ἄτερ φλεγμονῆς, τουτέοισι πυρετὸς ἐπιγενόμενος λύει τὸν πόνον.

CELS. IBIDEM.

Nam & praecordiorum dolores, ſi ſine inflammatione ſunt, [febris] finit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 57.

Ὑπὸ καύσου ἐχομένῳ ἐπιγενομένου ῥίγεος, λύσις.

CELS. IBIDEM.

Febrem autem ardentem (quam Graeci καῦσον vocant) ſubitus horror exolvit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 59.

Ὁκόσοισιν ἂν ἐν τοῖσι πυρετοῖσι τὰ ὦτα κωφωθῇ, αἷμα ἐκ ῥινῶν ῥυὲν, ἢ κοιλίη ἐκταραχθεῖσα, λύει τὸ νόσημα.

CELS. IBIDEM.

Si in febre aures obtuſae ſunt, ſi ſanguis è naribus fluxit, aut venter reſolutus eſt, illud malum deſinit ex toto.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 28.

Ὁκόσοισι χολώδεα τὰ διαχωρήματα, κωφώσιος γενομένης παύεται.

CELS. IBIDEM.

Nihil plus adverſus ſurditatem quam bilioſa alvus poteſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 16.

Ἐπὶ πύου πτύσει, φθίσις καὶ ῥύσις· ἐπὴν δὲ σίελον ἴσχεται, ἀποθνήσκουσιν.

CELS. IBIDEM.

Item pus expuiſſe in hoc morbo, deinde ex toto ſpuere deſiiſſe, mortiferum eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 50.

Ὁκόσοισι ὑγιαίνουσιν ὀδύναι γίνονται ἐξαίφνης ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ παραχρῆμα ἄφωνοι κεῖνται καὶ ῥέγχουσιν, ἀπόλλυνται ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσιν, ἢν μὴ πυρετὸς ἐπιλάβῃ. 51 Σκοπεῖν δὲ χρὴ καὶ τὰς ὑποφάσιας τῶν ὀφθαλμῶν ἐν τοῖσιν ὕπνοισιν. ἢν γάρ τι ὑποφαίνηται ξυμβαλλομένων τῶν βλεφάρων τοῦ λευκοῦ μὴ ἐκ διαῤῥοίης ἐόντι ἢ ἐκ φαρμακοποσίης, φλαῦρον τὸ σημεῖον καὶ θανατῶδες σφόδρα.

CELS. IBIDEM.

Cui verò ſano ſubitus dolor capitis ortus eſt, dein ſomnus oppreſſerit, ſic ut ſtertat neque expergiſcatur, intra ſeptimum diem pereundum eſt: magis ſi eum alvus cita non anteceſſerit, ſi palpebrae dormientis non coeunt, ſi oculorum album apparet. Quos tamen ita mors ſequitur, ſi id malum non eſt febre diſcuſſum.

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚ.

Οἱ δὲ ὕδρωπες οἱ ἐκ τῶν ὀξέων νοσημάτων, πάντες κακοί.

CELS. IBIDEM.

At aqua inter cutem ſi ex acuto morbo coepit, ad ſanitatem rarò perducitur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 34.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι βὴξ ἐπιγινομένη, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Aequè in ea [aqua inter cutem] quoque tuſſis ſpem tollit.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 7.

Ὁκόσοισι δὲ πέντε καὶ εἴκοσιν ἐτέων γίνεται [τὰ ἐπιληπτικὰ,] τουτέοισι τὰ πολλὰ ξυναποθνήσκει.

CELS. IBIDEM.

Morbus quoque comitialis poſt annum quintum & vigeſimum ortus, aegrè curatur.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 24.

Δυσεντερίη ἢν ἀπὸ χολῆς μελαίνης ἄρξηται, θανάσιμον.

CELS. IBIDEM.

Quin etiam tormina ab atra bile orſa, mortifera ſunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 54.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

CELS. IBIDEM.

Omnique reſolutioni nervorum non idonea tempora ſunt hyems & autumnus.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 36.

Γυναικὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσῃ ἢν οἱ μαστοὶ ἐξαίφνης ἰσχνοὶ γένωνται, ἐκτιτρώσκει.

CELS. IBIDEM.

Mulieri gravidae ſi ſubitò mammae emacruerunt, abortus periculum eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 3. art. 38.

Ἢν γυνὴ μὴ κύουσα, μηδὲ τετοκῦια, γάλα ἔχῃ, ταύτῃ τὰ καταμήνια ἐκλέλοιπε.

CELS. IBIDEM.

Quae neque peperit, neque gravida eſt, ſi lac habet, à menſtruis defecta eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 7. art. 9.

Ἐπὶ αἵματος ῥύσει παραφροσύνη ἢ καὶ σπασμὸς, κακόν.

CELS. IBIDEM.

Si ſanguis profluxerit, deinde ſequuta eſt dementia cum diſtentione nervorum, periculum mortis eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 2. art. 43.

Τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων, μηδέπω δὲ τεθνηκότων, οὐκ ἀναφέρουσιν οἷσι ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα.

CELS. IBIDEM.

Neque is ad vitam redit, qui ex ſuſpendio ſpumante ore detractus eſt.

HIP-

HIPPOCR. Aph. ſect 4. art. 21.

Ὑποχωρήματα μέλανα οἱονεὶ αἷμα μέλαν ἀπ' αὐτομάτου ἰόντα καὶ ξὺν πυρετῷ καὶ ἄνευ πυρετοῦ, κάκιστα.

CELS. IBIDEM.

Alvus nigra ſanguini atro ſimilis repentina, ſive cum febre ſive etiam ſine hac, pernicioſa eſt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 1. art. 16.

Αἱ ὑγραὶ δίαιται πᾶσι τοῖσι πυρεταίνουσι ξυμφέρουσι.

CELS. lib. 3. cap. 6.

Cibus autem febricitantibus humidus eſt aptiſſimus.

HIPPOCR. Aph. ſect. 4. art. 53.

Ὁκόσοισι ἐπὶ πολὺ βῆχες ξηραὶ βραχέα ἐρεθίζουσαι ἐν πυρετοῖσι καυσώδεσιν, οὐ πάνυ διψώδεές εἰσι.

CELS. lib. 5. cap. 7.

Si quis autem in hujuſmodi febre leviter tuſſit, is neque vehementi ſiti conflictatur, neque &c.

HIPPOCR. Aph. ſect. 6. art. 52.

Αἱ παραφροσύναι, αἱ μὲν μετὰ γέλωτος γινόμεναι, ἀσφαλέστεραι· αἱ δὲ μετὰ σπουδῆς, ἐπισφαλέστεραι.

CELS. lib. 3. cap. 18.

Neque ignorare oportet, leviorem eſſe morbum cum riſu, quàm ſeriò inſanientium.

HIPPOCR. Aph. ſect 6. art. 8.

Τοῖσιν ὑδρωπικοῖσι τὰ γινόμενα ἐν τῷ σώματι, οὐ ῥᾳδίως ὑγιάζονται.

CELS. cap. 21.

Ob quam ne ulcera quidem in his aegris [hydropicis] facilè ſaneſcunt.

HIPPOCR. Aph. ſect. 5. art. 11

Τὸ πτύσμα ὅπερ ἂν ἀποβήσσωσι, βαρὺ ὄζει ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας ἐπιχεόμενον.

CELS.

C E L S. lib. 3. cap. 22.

Quicquid excreatum eſt, ſi in ignem impoſitum eſt, mali odoris eſt.

H I P P O C R. Aph. ſect. 6. art. 27.

Εὐνοῦχοι οὐ ποδαγριῶσιν. 28 Γυνὴ οὐ ποδαγριᾷ, ἢν μὴ τὰ καταμήνια αὐτῇ ἐκλίπῃ. 29 Παῖς οὐ ποδαγριᾷ πρὸ τοῦ ἀφροδισιασμοῦ.

C E L S. lib. 4. cap. 24.

Ea [articulorum vitia] rarò vel caſtratos vel pueros ante feminae coitum, vel mulieres, niſi quibus menſtrua ſuppreſſa ſunt, tentant.

H I P P O C R. Aph. ſect. 6. art. 54.

Τὰ ποδαγρικὰ τοῦ ἦρος καὶ τοῦ φθινοπώρου κινέεται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ.

C E L S. lib. 4. cap. 24.

Quod [ut revertatur dolor podagricus] ferè vere autumnòve fieri ſolet.

H I P P O C R. Aph. ſect 6. art. 17.

Κύστιν διακοπέντι, ἢ ἐγκέφαλον, ἢ καρδίην, ἢ φρένας, ἢ τῶν ἐντέρων τι τῶν λεπτῶν, ἢ κοιλίην, ἢ ἧπαρ, θανατῶδες.

C E L S. lib. 5. cap. 26.

Servari non poteſt, cui baſis cerebri, cui cor, cui ſtomachus, cui jecinoris portae, cui in ſpina medulla percuſſa eſt, cuique aut pulmo medius, au jejunum aut tenuius inteſtinum, aut ventriculus aut renes vulnerati ſunt.

Caetera in aliud tempus propter alias occupationes rejicienda nobis fuerunt.

INDEX

INDEX

SCRIPTORUM & MEDICORUM

A CELSO LAUDATORUM

COLLECTUS A

CL. Jo. ALBERTO FABRICIO

Pag. 444. *novi ſupplementi Biblioth. Latinae, nunc vero huic Editioni accommodatus.*

AEſculapius. 1. lin. 13.
Ammonius Alexandrinus chirurgus. 406. 4. λιθοτόμος dictus 481. 6.
Andreas. 241, 22. 252, 15. 254, 9. 359, 21. 554, 10.
Andron. 269, 14. 395, 12. Andronium medicamentum. 389, 24.
Apollonii duo chirurgi. 406, 3.
Apollonius Empiricus. 3, 25. qui *Mus* cognominatus eſt. 241. 22.
Apollophanes. 252, 7.
Arabis cujuſdam malagma. 254, 32.
Archagatus. 267, 21.
Ariſtogenes. 257, 20.
Ariſton. 259, 1.
Aſclepiades 3, 34. 5, 9. 8, 12. 29, 2. 57, 12. 85, 7. 87, 31. 91, 4. 93, 30. 117, 30. 118, 10. 119, 16. 121, 15. 122, 26. 143, 29. 149, 26. 150, 8. 194, 2. 200, 6. 204, 18. 230, 14. 241, 24. 374, 5. Ejus volumen quod de tuenda ſanitate compoſuit. 29, 2. Antiqui Medici timidius balneo utebantur, Aſclepiades audacius. 93, 29.
Aſclepias collyrium. 362, 23.
Athenion. 280, 19.
Attalum Emplaſtrum. 262, 34.
Boëthus. 270, 33.
Caeſarianum collyrium. 364, 9.
Caſſius Medicus. 223, 27. 281, 7.
Chironium ulcus 322, 19.

Chry-

Chryſippi diſcipulus non ignobilis medicus apud Antigonum Regem. 161, 16.
Chryſippus medicus. 3, 7. 258, 14.
Cleon. 351, 28. 355, 8. 357, 10.
Cleophantus ex antiquioribus Medicis. 143, 24.
Crato. 373, 20. 394, 27.
Cteſiphon. 258. 19.
Democritus. 3, 1. 57, 5.
Dexius. 259, 28.
Diocles. 175, 11. 418, 4. 554, 4. Caryſtius. 3, 6. 221, 19. ferramentum Διοκλέους γραφίσκον. 418, 4.
Diogenes. 265, 30. 307, 15.
Dionyſius. 402, 17.
Empedocles. 3, 1.
Empirici. 17, 14. 241, 16.
Epirotes Philippus, *vid.* Philippus Epirotes.
Eraſiſtratus. 3, 8. 5, 7. 7, 7. 13, 14. 14, 33. 119, 6. 120. 13. 137, 17. 139, 15. 165, 31. 204, 16. 219, 4. 222., 5. 240, 13. 241, 15. 394, 27.
Euelpis. 352, 29. 360, 8. 361, 5. 11, 19. 363, 1. 365, 31. Ocularius medicus maximus Celſi tempore. 352, 29.
Euelpiſtus Phlegetis F. chirurgus. 406, 7.
Euthycleus. 257, 31.
Faber quidam. 554, 11.
Fabulae de Ajace & Oreſte. 150, 20.
Glaucias Empiricus. 3, 25.
Gorgias chirurgus. 406, 2. 448, 22.
Hecataeus. 264, 26. 305, 29.
Heraclides Tarentinus Empiricus. 3, 26. citatur. 128, 20. 145, 22. 280, 28. 426, 6. 554, 5, 11.
Heras *al.* Hieras. 273, 6. 322, 10.
Hermon. 362, 6.
Heron chirurgus. 448, 24.
,, Herones duo. 406, 3. ,,
Herophilus. 3, 8. 7, 137, 16. 138, 1. 241. 17. 432, 22.
Hierax. 364, 18.
Hieron, *vid.* Heron.
Hippocrates Cous vir & arte & facundia inſignis, Democriti, ut quidam crediderunt, diſcipulus. 3, 3. recentiores Medici licet in curationibus mutarunt, tamen optime illum praeſagiſſe fatentur. 41, 27. citatur. 5, 2. 5, 2. 88, 11. 121, 34. 137. 17. 175, 8. 191, 14. 227,
12.

12. 348, 12. 515, 4. 527, 2. 547. 24. 549, 19. 554, 4. 557, 21. more magnorum virorum confeſſus eſt ſe erraſſe. 515, 4.
Hippocratis ſucceſſores. 137, 34.
Hirenaeus, *vid.* Irenaeus.
Homerus. 2, 1.
Jollas. 273, 19.
Irenaeus. 341, 33.
Judaeus Medicus. 263, 9. 273, 13.
Lyſias. 251, 33.
Machaon. 1, 17.
Medus. 253, 29.
Meges, ut ex ſcriptis ejus intelligi poteſt chirurgorum eruditiſſimus. 406, 10. citatur. 401, 14. 426, 17. 448, 16. 479, 28. 555, 27.
Menemachus 382, 24.
Menophilus. 373, 12.
Methodici. 15, 3 *vid. infra* Themiſon.
Metrodorus Epicuri diſcipulus. 161, 31.
Micon. 254, 18. 257, 14 340, 28. 342, 5.
Mithridatis Antidotum. 276, 2.
Moſchus. 253, 22.
Myron. *vid.* Micon.
Nileus. 253, 15. 355, 10. 157, 10. clarus admodum auctor. 554, 5.
Numenius. 259, 16. 271, 5.
Nymphodorus. 554, 11.
Panthemus. 253, 34.
Petron. 137, 11.
Philes. 357, 13.
Philippus Epirotes, medicus apud Antigonum Regem. 161, 20.
Philocrates. 264, 6. 305, 28.
Philonis collyrium. 351, 12.
Philotas. 261, 26.
Philotimus clarus admodum auctor. 554, 5.
Philoxeni AEgyptii plura de chirurgia volumina. 405, 34.
Pliſtonicus Praxagorae diſcipulus. 6, 14.
Podalirius. 1, 17.
Polyarchus. 253, 9. 529. 24.
Polybus. 293, 32. 374, 15.
Polyidas. 268, 28.
Praxagoras. 3, 7. 6, 14.
Protarchus. 255; 15. 340, 3, 25. 554, 11.
Ptolemaeus chirurgus. 373, 9.

Pythagoras. 2, 34.
Pythagorici numeri. 122, 16.
Serapion. 340, 4. Empiricus Medicus. 3, 21.
Soſagoras. 258, 9.
Soſtratus chirurgus. 406, 3. 413, 13. 448, 18.
Tharrias. 159, 1. 165, 24.
Themiſon. 4, 2. 15, 29. 119, 18. 225, 15. 372, 8. Methodicorum poſt Aſclepiadem auctor. 15, 4.
Theodotus. 352, 11.
Theoxenus. 259, 9.
Rimaeus. 274, 5.
Tryphon pater. 346, 17. chirurgus Romae (non diu ante Celſum.) 406, 7.
Zeno. 241, 21.
Zopyrus, qui Ptolemaeo Regi Antidotum compoſuit. 275, 23.

INDEX
RERUM ET VERBORUM.

A.

ABdominis membrana interior rupta, ejuſque Cheirurgia. 454
Abortit mulier, ſi gravidae fuerit alvus ſine modo fuſa. 61
Abſtinentia optima. 114
Abſtinentiae duo genera. 92
Abſtinentia tempeſtiva juvat laborantem. ibid.
Abſtinentia nimia inutilis. 23
Abſceſſuum curatio. 326, 327
Abſceſſuum Cheirurgia. 408
Abſceſſus ſub lingua curatio. 446
Acceſſionem graviorem feb. nox levior ſequitur. 124
Acia. 292
Acopa. 276
Ἀκροχορδών. 334, 335
Ἀκροθύμιον. ibid.
Acria quaenam. 120
Actio naturalis. 6
Acutus morbus quis III, *qui cognoſcatur.* 113.
Adoleſcentia acutis morbis patet. 43
Adoleſcentium morbi. 47
Aſtringentia. 32, 36, 107
Aduſtionis remedia. 314, 315
Αἰγίλωψ *ſanatio.* 426
Aeger, de quo ſecurus erat medicus, ſaepe moritur. 57
Aegri natura noſcenda eſt. 14, 27
Aeſculapius quare in deorum numerum receptus eſt. 1
Aeſtas juvenibus inimica. 46
Aeſtas periculoſa eſt. 42
Aeſtas ſicca ſi Aquilones habuit, & autumno imbres auſtrique ſunt, qui morbi ſubeunt. 45
Aeſtate quo cibo utendum. 33
Aetas media tutiſſima. 43
Affectus mutant corpora. 11
Alarum abſceſſus raro ſecandi. 401
Alba lenia emplaſtra. 266
Alexandrinum emplaſtrum. 264
Alimentum maximum in pane. 97, 99
Ἀλίπαντα *emplaſtra.* 260
Ἀλωπεκία. 344
Ἄλφος. 341
Alumen Melium. 403
Alvus mala. 52
Alvus peſtifera quae. 56
Alvus fuſa mulieri gravidae abortum cauſat. 61
Alvus nigra periculoſa. 67
Alvus juvenibus cita plerumque in ſenectute contrahitur. 33
Alvus fuſior in juvene melior. ibid.
Alvum quae adſtringunt. 32, 39, 37, 107
Alvum moventia. 32, 106
Ambroſia, antidotum. 275
Ambulatio quibus convenit, quibus non. 298
Ammonius Alexandrinus. 496
Ammonius λιθοτόμος. 481
Ἀναστομοῦν. 423
Ἀναστόμωσις. 23
Ἀναστομωτικὰ *malagmata.* 257

Ana-

Anatome neceſſaria. 20
Ἀγκύλαι. 257
Ἀγκυλοβλεφάρου *curatio.* 425
Andreas. 241, 252, 254, 554
Andron. 269, 395
Andronium medicamentum. 389
Angina. 196. *curatio ibid.*
Anginâ ſubito finitâ ad pulmones malum tranſit. 64
Ani vitia. 399
Ani vitiorum Cheirurgia. 493
Ani fiſſis paſtillus. 269
Ani fiſtula. 414
Ἀνώδυνα. 278
Ἀνθηραὶ, *compoſitiones.* 385, 388, 389, 390, 395
Ἀντιάδες. 445
Antidotorum apparatus. 274
Ἄφθαι 386
Apollonius Mus. 241
Apollonii duo. 406
Apollophanes. 252
Apoplexia. 177
Ἄπυρον *ſulphur.* 254
Aquae conſideratio. 100
Aqua frigida prodeſt capiti. 35
Aqua frigida diſtillatione, gravedine, ſtomacho laborantibus prodeſt. 36, 39
Aqua frigida ſanguini ſupprimendo. 397
Aqua inter cutem ex acuto morbo orta, raro ad ſanitatem perducitur. 72
Aqua inter cutem ſequitur ſuppreſſion. haemorrhoid. 26
Aqua minime terribilis. 68
Aquilo quos facit morbos. 44
Arabs medicus. 254
Ἀραχνοειδὴς *oculi tunica.* 432
Aranei ictus curatio. 311
Archagathus. 267
Arearum duo genera. 344
——— *Curatio.* 345
Aridae medicamentorum miſturae. 271
Ariſtogenes. 257
Ariſton. 258
Ars non ſtatim culpanda. 57
Ἀρσενικὸν *auripigmentum.* 243
Arteriae. 281
Arteriae aſperae ſitus. 182, 183
Arteria inciſa non coit. 81
Artes excitant artificis ingenium. 13
Articulorum dolores. 237
Articulorum vulneratorum curatio. 297
Ad Articulos malagma. 257, 258, 259
Aſclepiades. 143, 149, 150, 152, 163, 175, 194, 200, 204, 230, 241
Aſclepiades invenit frictionem & geſtationem. 87
Aſclepiades nihil praecepit, quod ab Hippocrate non eſt comprehenſum. 88
Aſpidum morſus. 310
Ἆσθμα. 198
Athenion. 480
Ἀθερώματα. 420
Ἀτροφία. 167. *Curatio.* 168
Atrophia teſticulorum. 399
Attalum emplaſtrum. 262
Auditorii meatus compreſſionis curatio. 375
Auditus gravis curatio. ibid.
Aurium foramina & ſinus. 500
Auribus fractis medendi modus. 523
Aurium doloris curatio. 370, 371
Aurium mali odoris curatio. 372
Aurium ulceris ſordidi curatio. 374

Aurium vermes. 375
Aurium ſonitus curatio. 376
Aurium morbi manum exigentes. 438
Auſter quos morbos inducat. 44
Auſtri à prima hieme ad ultimum ver ſi continuarint, quos generent. 45
Αὐτόπυρον. 97
Auctoribus antiquis ſua reddenda. 38
Autumnus periculoſiſſimus eſt. 42
Autumnus ſiccus Aquilonibus perflatus quos morbos inducat. 46
Auxilium quid agat. 77
Auxilium anceps melius quam nullum. 79
Auxilium vehemens ſuccurrit vehementi malo. 84
Auxilium etiam morbis decreſcentibus neceſſarium eſt. 89

B.

Balneum quando conveniat. 93
Balneum ingreſſurus imbecillus homo quid vitare debeat. 94
Balneum vulneri parum puro res infeſtiſſima. 298
Balneum obeſt gangraenae. 304
Barbarum emplaſtrum. 260
Βασιλικὸν *emplaſtrum.* ibid.
Bacula valida. 554
Boëthus. 270
Brachii oſſa. 504
Brachii perfracti medicina. 531, 536
Βρογχοκήλη *ejuſque Cheirurgia.* 447
Βουβωνοκήλη. 459. *Curatio.* 471

C.

Καχεξία. 167. *Curatio.* 169
Κακοήθες. 317, 318
Calceamenta humiliora talo luxato. 556
Calcis os. 507
Calculoſi qui dignoſcuntur. 61.
Calculorum diagnoſtica ſigna. 410
Calculi ex veſica ſectio. 475
ex urethra. 474
Calculi majoris in veſica fiſſio. 481
Calculorum in feminis curatio. ibid
Calculo expellendo paſtillus. 269
Calculo evulſo quae facienda. 482
Calefacientia. 105, 110
Calli curatio. 542
ad Callum in articulis malagma. 259
Calor adjuvat, quae frigus infeſtat. 39
Calor quid efficiat. 40, 44
Calvariae oſſa & ſuturae. 428
Calvariae fractae medela. 514
Cancer qui oriatur. 300. *Ejus ſigna.* ibid.
Cancri oris curatio. 390
Cancri in cole curatio. 369
Cancri exſecto è veſica calculo ſupervenientis ſigna & curatio. 485
Canini dentes. 501
Cantharidum aſſumptarum curatio. 313
Capillorum profluvium. 342
Caput luxatum immedicabile. 546

Ca-

Capitis ſubitus dolor. 72
Capitis dolores ex vento qui finiantur. 70
Capitis doloris curatio. 188
Capitis dolor ex febre levatur. 138
Capitis dolores frictio levat. 89
Capitis tubercula. 420
Capiti fracto emplaſtrum. 261, 263
Capiti prodeſt aqua frigida. 35, 36
Capite infirmo laboranti quid agendum. 34, 35
Carbunculi curatio. 315, 316
Carbunculi in cole nati curatio. 398
Καρκινώδη *tubera.* 255
Carcinoma ubi proveniat. 317 *curatio:* ibid.
Carcinomatis leniendis malagma. 256
Cardiacus morbus 156. *ejus curatio.* 157
Cariei oſſium curatio. 508
Caro corrupta in pus vertitur. 325
Carni putri continendae. 272
Carni coercendae emplaſtrum. 265
Carnem alentia. 247
Καρίται *nervi.* 502
Carni ſupercreſcenti exedendae. 271, 273
Cartilagines in oſſium omnium extremis. 505
Cartilaginis narium fractae curatio. 522. *aurium.* 523
Caſſius qui febrem ſanarit. 18
Caſſius. 233, 281
Cataplaſmata calefacientia, iis, quibus calculi è veſica exſecti, noxia. 438
Catapotiorum recenſio. 278
Cauſa veri quae dicitur. 16
Cauſae abditae quae. 4
Cauſae evidentes quae. 5
Κεφαλαία. 186. *Ejus cauſa & curatio.* 187
Κεφαλικά. 161
Ceraſtis ictus curatio. 311, 312
Κερατοειδὴς *oculi tunica* 432
Κερκίς. 504
Cerebri ejusve membranae percuſſae ſigna. 286
Κηρίον *ulcus.* 333. *Ejus duae ſpecies. ibid. Curatio. ibid.*
Cervix inverſa mortem indicat. 55
Cervicis morbi. 193
Ceruſſae epotae curatio. 314
Χαλαζίων *curatio.* 422
Χάλκανθον. 242
Χιασμός. 489, 516.
Chiragra quibus indicatur. 59
Chiragra quae ſolvitur. 68
Chironium ulcus quale. 322
Cheirurgia vetuſtiſſima medicinae pars. 2
Cheirurgiae praeſtantia & origo. 405
Cheirurgi officia. 406
Cherſydri ictus curatio. 312
Choacon emplaſtrum. 260
Χοινίκιον, *modiolus.* 510
Cholera. 215. *Curatio.* 218
Χέρδαψος. 221
Χοροειδὴς *oculi tunica.* 432
Chryſippus. 3, 258
Cibi concoctio qui fiat. 5
Cibi varii non facilius coquuntur. 131
Cibi unde debeat incipere. 23
Cibus humidus fatigatis convenit. 29
Cibus aegro quando dandus. 114.

114. *Febricitanti.* 119. *ad* 27. 131. *Humidus aptiſſimus.* 130. *Ex tenuiſſima materia.* 131
Ciborum variae proprietates. 100
Cicatrix quomodo inducatur vulneri. 300, 306
Cicutam ſi quis bibit, quomodo curari debeat. 313
Κιῤῥοκήλη. 458
Clavi oculorum. 431
Clavus in pedibus naſcitur. 335. *Curatio.* *ibid.*
Cleophantus. 143
Clyſteres quando conveniunt & quibus. 85, 86
Κοιλιακὸς *morbus* 22. *Curatio.* *ibid.*
Coelum peſſimum quod aegrum fecit. 43
Cogitatio infirmo capite laboranti tuta non eſt. 35
Κολικὸς *morbus.* 35
Colicus dolor quibus ſedatur. 37
Κολικὸν *Caſſii.* 223, 224, 211
Colis inflammati tumor. 393 *Ulcera.* 394. *Cancer.* 396 *Phagedaena.* 397. *Carbunculus.* 392
Colliſum corpus quî tractetur. 294
Collyrium Achariſtum. 452 *In Ani fiſtulis.* 415. *Andreae.* 359. *Aſclepias.* 362 Βασιλικὸν. 365. *Caeſarianum.* 364. *Caenopite.* 362 *Cleonis.* 351. *Cythium.* 352. Διὰ κέρατος 390. Διὰ κρόκου. 366. Διὰ λιβάνου. 357. *Euelpidis.* 352, 360, 361, 362, 365. *Hermionis.* 362. *Hieracis.* 364. Μεμιγμένον 360. *Nilei,* 355 *Philetis.* 357. *Philonis.* 351. *Phynon.* 361. *Pyxinum.* 562. *Rhinion.* 365 *Smilion.* 360. *Sphaerion.* 361. *Tephrion.* 352. *Theodoti.* *ibid.* *Trygodes.* *ibid.*
Colubra tuto eſtur. 399
Comitialis morbus. 172. *Ejus medela.* 173. *ſeqq.*
Comitialis morbus quando ſolvitur. 68
Communia attendi voluit Themiſon eaque tria. 15, 17
Communia & propria obſervanda. 17, 18. 19
Concoctio quî fiat, non ſciunt eruditi, ſed conjectura proſequuntur. 12
Concoctio tarda quî adjuvetur. 38
Concoctio omnibus vitiis occurrit. 39
Concubitus rarus corpus excitat, frequens ſolvit. 21 *Quis utilis.* *ibid.* *Quando convenit.* *ibid.*
Condita inutilia. 23
Condylomatis ani curatio. 400 494
Conſuetudini quod contrariatur noxium eſt. 27
Contentio poſt cibum inutilis. 36
Cor muſculoſum eſt. 183
Cordis percuſſi ſigna. 285
Corporis natura noſcenda. 27 28
Corpus quaenam calefaciant. 31
Corpus quaenam refrigerent. *ibid.*
Corpus quaenam humident, aut ſiccent. 31, 32
Corpus exedentia. 245. *Adurentia.* *ibid.*
Corpus quid impleat. 28

Cor-

Corpus quid extenuet. ibid.
Corpus quae commode exerceant. 23
Corpus integrum quo denotetur. 22
Corpus quadratum optimum. 43
Corpus gracile infirmum. ibid.
Corpus obeſum hebes. ibid.
Corporis ſemper aliqua imbecilla pars eſt. 28
Corpora affectibus mutantur. 11
Corvus, ferramentum ſcroto incidendo. 463
Coſtarum enumeratio. 503
Coſtarum fiſtulae. 412
Coſtis fractis opitulandi ratio. 528
Coxarum os. 506
Coxarum dolor. 235. *Prognoſis.* 75. *Curatio.* 236
Crato. 394
Cratonis compoſitio ad aurium malum odorem 373
Κρεμαστῆρες, *nervi.* 455
Creta figularis. 32
Crimen profeſſoris non eſt artis. 57
Κεληϑῆς *curatio.* 422
Cruris oſſa. 506
Crurum fractorum ſanatio. 531, 537
Κρυσταλλοειδὴς *oculi humor* 432
Cruditatem quaenam indicent. 58
Cteſiphon. 258
Cubiti oſſa. 505
Cubiti fracti curatio. 537
Cubiti luxati cheirurgia. 550
Cucurbitulae aeneae & corneae. 82. *Earum uſus praecipuus.* 83. *In morbis longis & acutis.* ibid.
Curtorum in auribus, labiis, ac naribus cheirurgia. 439
Cutem purgantia. 284
Κυνικὸς σπασμός. 189
Ejus curatio 190
Κορύζα. 191

D.

Δάρτος. 456
Dejectio quando conveniat. 31
Dejectio quae bona. 68, 69
Dejectio periculoſa phthiſicis. 71
Dejectio quae aliis. 73
Dejectio in omnibus morbis molita 84
Dejectio quibus medicamentis. 48
Dejectio infirmat hominem. ibid.
Dejectio lippienti prodeſt. 69
Dejectio ſupprimitur vomitu. ibid.
Dejectionem ſubitam quid indicet. 59
Delirium cui prodeſt. 69
Denarii pondus. 249
Dentium ordo. 501
Dentium doloris varia remedia. 381
Dentium vitiatorum cheirurgia. 443
Denti exeſo remedium. 382
Deſidia & luxuria adverſae valetudinis cauſae. 2
Deſperatus non curandus. 283
Deſtillatio. 190. *ejus curatio.* 191, 192
Deſtillationes qui vitentur. 36
Dexius. 259
Διάβρωσις. 203
Διὰ σπονδύλων *emplaſtrum.* 263
Diaeta hiemalis, verna, aeſtiva,

va, & autumnalis. 33, 34
Διάφραγμα. 183
Dies Critici. 21
Dies ſereni ſaluberrimi. 42
Digerentia malagmata. 253
Digitorum oſſa. 505
Digitorum ulcera. 403
Digitorum cohaerentium & curvatorum curatio. 497
Digitorum fractorum curatio. 531, 537
Digitorum luxatorum cheirurgia. 552, 557
Diocles Caryſtius. 3, 175, 221, 418, 554
Diogenes. 265
Dionyſius. 402
Dipſadis ictus curatio. 311
Diſcutientia. 246
Diſtentio nervorum quando timenda. 62, 64
Diuretica conveniunt morſis a ſerpentibus. 310
Dolor deorſum tendens ſanabilior. 69
Dolorem qui non ſentiunt iis mens laborat. 62
ad Dolorem omnem malagma. 257, 258
Dolores quinam mortem indicent. 55
Doloribus leniendis catapotia. 278
Durities teſticulorum. 398
Δυσπνοια. 198
Δυσεντερία. 224. *Curatio ibid.*

E.

Ebrius, qui obmutuit, qui intereat & ſervetur. 55
Ἐκτρόπιυ *curatio.* 430
Ἐλαιώδες *pus.* 288, 289, 290
Ἐλαιῶδες *acopum.* 277
Ἐλεφαντίασις. 178
Elephantinum emplaſtrum. 266
Ἐλυτροειδὴς *tunica.* 455
Emollientia. 110
Empeirici quinam. 3
Empirici quid ſtatuant. 8
Emplaſtrorum differentia. 249
Emplaſtrorum formulae. 160
Emplaſtra, quae calvariae cauſa componuntur. 517
Emplaſtrum Barbarum. 260
Ἐμπροσθότονος. 193. *curatio.* 194
Ἐναιμα *Emplaſtrum.* 260
Ἐγκανθίδος *medicatio.* 425
Ἔγχριστα. 277
Ἐννεαφάρμακον. *emplaſtrum.* 272, 418
Ἐντεροκήλη. 456. *curatio.* 464
Ἔφηλις. 345. *ejus curatio.* 346
Epheſium emplaſtrum. 266
Ἐπινυκτίς. 336
Epilepſia. 172
Ἐπιπλοκήλη. 456. *curatio.* 467
Epirotes Philippus. 161
Ἐπισπαστικὸν *malagma.* 250
Ἐπισπαστικὰ *emplaſtra.* 263
Eraſiſtratus. 204, 219, 222, 240, 241, 394
Ἕρπης. 319
Eruditi imbecilles. 21
Eryſipelas periculum affert, ſi circa cervicem aut caput conſtitit 301. *quomodo curandum.* 302
Euelpiſtus Phlegetis F. 406
Evocantia & educentia. 247
Euthycleus. 257
Ἐξανθήματα. 336
Excitare caput, pro attollere. 517
Exercitatio cibum antecedere debet. 28

Ex-

Exercitationis finis ſudor aut laſſitudo. 23
Experientia plurimum ad medelam confert. 13
Experimenta ſunt neceſſaria. 5. *initia medicinae.* 9
Experiri quomodo oporteat. 112
ad Extrahendam materiam malagma. 250
Exulceratio ſtomachi. 205
Exuſto in ſole quid agendum. 27

F.

Faber quidam machinamentorum ad extendendum femur luxatum repertor. 554
Faciei contuſae malagma. 256
Fames. 24
Famem qui ferant facilius, qui difficulter. 19
Faſcia quae & qualis requiratur. 294. *aeſtate, hieme.* *ibid.*
Faſciae ſex ad oſſa fracta. 533
Fatigatio animi inutilis poſt cibum. 36
Fatigatis quid agendum. 25 26
Fatigatis inutilis frigida potio. 26
Fatigatis ex ambulatione quid agendum. 27
Faucium morbi. 196
Faucium exulceratio. 199
ad Favum malagma. 255
Febris quid ſecundum Eraſiſtratum. 16
Febrium genera. 115
Febrium quartanae ſimpliciores ſunt. *ibid.*
---- *Tertianarum duo genera.* 116
Febrium quotidianarum varia genera. *ibid.*
Febris praeſentis ſigna pulſus & calor. 129. *Alia.* 130
Febriculam inſtantem quid indicet. 59
Febris nulla inordinata. 117
Febris à cubito in poſteriora delapſo mota. 550
Febris ardens horrore ſanatur. 70, 71
Febris ſubito finita revertitur. 60
Febris acuta periculoſa. 52
Febres malae. 51, 52
Febris, quae mala vulneri. 296
Febris peſtilentis curatio. 133 134
Febris ardentis *ibid.*
Febris ſaepe prodeſt. 70
Febres longae abſceſſus, & articulorum dolores indicant 65
Feminarum naturalia clauſa qui aperiantur. 488, 489
Femoris luxati cheirurgia. 553
Femorum fractorum curatio. 531, 537
Feminum oſſa. 500
Fibulas adoleſcentibus applicandi ratio. 473
Firmus pro ſano. 20
Fiſtularum genera plura. 328 *Quomodo dignoſcuntur.* 322, 330. *Simplicium curatio.* 330. *calloſarum.* 331. *duplicium ſeu multiplicium.* 332
Fiſtularum cheirurgia. 412
Flatus excitantia. 104
Foeminarum calculi. 481
Foetus imbecillitas quî cognoſcatur. 62
Foetus ſanitas. *ibid.*
Foetus mortui eductio 489
Fomenta calida quae ſint. 95
Fortuna non praeſtat arte in morbo. 111

Fortunae in ſanandis morbis potentia. 405
Fricatio convenit partibus longe à vulneribus diſſitis. 228
Fricationis utilitas. 194
Frictionem aliis auxiliis praetulit Aſclepiades. 87
Frictio corpus durat, mollit, minuit, implet. 88. *Longa obeſt.* 89. *Quando adhibenda.* 89. *ejus numerus praeſcribi non poteſt.* 90
Frigus quid in febre. 116
Frigus quibus inimicum. 39 *Quid efficiat.* 39, 40
Frigoris in febribus curatio. 140
Frontis fractura cicatricem difficulter recipiens. 521
Fungi in ano vel vulva curatio. 403
Fungos inutiles ſi quis aſſumſerit. 314
Furunculus. 324. *ejus curatio.* 324, 325
Furoris ſigna. 61, 64

G.

G Rraeca litera γ ferramenti ad diducendam carnem comparati modulus. 417
Gallinaceus pullus diviſus imponitur morſui ſerpentium 310
Γάγγλια, *eorumqae cheirurgia.* 420
Γάγγραινα. 302. *In quibus partibus ſit, & difficile ſanatur.* 301. *Ejus curatio.* 303. *corrupti corporis eſt.* 304
Gangraenae ſectio. 497
Gargarizationes. 274
Genuini dentes. 501
Genu luxati cheirurgia. 555
Genuum dolor. 237
Genua contracta mortem indicant. 54
Geſtatio in lethargo prodeſt. 519
Geſtationem invenit Aſclepiades. 87. *Ea quibus convenit morbis.* 90, 91. *Genera ejus varia.* 91
Gingivarum marceſcentium curatio. 443
Gingivarum tubercula. 387 *Ulcera.* 388
Glandis nudae contectio. 471
Glandis contectae apertio. 471
Glandium plumbearum extractio. 418
Glandulae in cervicibus. 518
Gorgias. 406, 448
Graecorum in nominandis abſque curcuitu partibus obſcoenis impudentia. 392
Γραφίσκον Διοκλέους. 481
Gravedo 190. *Ejus curatio.* 191, 192, 193
Gravedines qui vitentur. 36

H.

HAEmorrhoidis ictus curatio. 311
Αἱμοῤῥοΐδες *earumque curatio.* 401
Haemorrhoidum ſuppreſſionem quae ſequantur. 62
Haemorrhoidum cheirurgia. 494
Hami retuſi. 436
Hapſus lanae mollis. 483
Hapſus lanae ſulphuratae. 210
Hecataeus. 264
Hederae bacca dentem findit. 383
Hepatis morbi. 213
Hepatis vulnerati ſigna. 286
Ἡπατικὸς *morbus.* 313. *Curatio.*

Heraclides Tarentinus 145
280, 426, 554
Heras. 273
Hernia. 456. *Curatio.* 460
Heron. 448
Herones duo. 406
Herophilus. 3, 241, 432
Hiems ſicca ſi ſeptentrionales Ventos habeat, ver pluvias exhibeat, qui morbi ſubeant. 45
Hiems ſalubris eſt. 42
Hiems ſenibus inimica. 46
Hieme quid & quomodo eſſe conveniat. 33
Hippocrates. 227, 327, 405
547, 549, 554, 557
Hippocrates omnia praeſagivit. 41
Hippocrates à ſuturis deceptus. 515
Hirundinis pullus anginae remedium. 197
Ὠμοπλάται. 503
Horror quid. 116
Horror à bilioſis. 141
Horroris in febr. curatio. ibid.
Humeri oſſa. 504
Humerorum dolores qui tollantur. 69
Humeri luxati Cheïrurgia. 548
Humeri fracti curatio. 531
535
Υ'αλοειδὲς. 432
Υ'δροκέφαλον. 189. 189
Υ'δροκήλη 458. *Curatio.* 468
Hydrophobiae curatio. 308
Hydrops. 160. *Ejus ſpecies & curatio.* 160, 161
Hydropicis quomodo aqua emittatur. 451
Hydrops quartanae ſupervenit. 161
Hyoſcyami poti curatio. 314
Υ'πόχυσις. 367
Hymen imperforatum. 488

I.

Ἰχὼρ *ſaniei ſpecies.* 218
Malus. 289
Icterus. 175
Ictericis jecur durum fieri malum. 74
Jecur. 183
ad Jecur dolens malagma. 251
ad Jecur ſanandum catapotia. 280
Jecinoris vomica. 67
Ignavia corpus hebetat. 20
ad Ignem ſacrum. 274, 277
Εἰλεός. 221
Imbecillis quae obſervanda. 22
Imbres quos morbos cauſent. 45
Impetiginis quatuor ſpecies. 332
Inediam qui facile ferant. 39
Infanti mortuo ejiciendo peſſus. 271. *Catapotium.* 281
Infirmitas omnis morbis obnoxia. 31
Inflammationis notae. 139
Inflammatio ſtomachi. 205
Inflammatio teſticulorum. 398
Inflammatio uvae. 389
ad Inflammationes vulvae peſſus 271
Inflatio ſtomachi. 205
Inguinum abſceſſus raro ſecandi. 408
Inſania quando exſpectanda. 62, 63
Intemperantia quae tutior. 23
Inteſtinum jejunum. 184
Inteſtinum caecum. *ibid.*
Inteſtinum tenuius. *ibid.*
Inteſtinorum morbi. 217

Inteſtini plenioris morbus. 223
Inteſtini tenuioris morbus. 221
Inteſtini tenuioris morbi mala ſigna. 74
Inteſtinorum laevitas. 266
Inteſtinorum laevitas quae facile depellatur. 69
Inteſtinorum laevitas quae periculoſa. 74
Inteſtinorum vulneratorum notae. 287
Inteſtinorum è ventre vulnerato prolabentium Cheirurgia. 452
Jollas. 277
Irenaeus. 341
Jugale os. 500
Judaeus Medicus. 263, 273
Juguli fracti ſanatio. ~~426~~ 524
Juvenes hieme optime valent. 46

L.

Λ Rimae in cranio faciendae modulus. 518
Labor firmat corpus. 20
Labor vitandus ſi inedia futura eſt. 24
Laborem qui facile ferant. 25
Laboris mutatio levat laſſitudinem. 26
Labrorum curtorum Cheirurgia. 439
Labrorum fiſſorum curatio. 447
Lac convenit phthiſicis. 170
Veneno eſt in capitis doloribus, & acutis febribus. ibid.
Lac in mammis, quibus menſes deficiunt 76
Lac è mammis profluens foetum imbecillum notat. 62
Laevantia. 247
Laganum iis, quibus maxilla perfracta eſt, comedendum. 525
Λαγωφθάλμου *ſanatio.* 430
Lapillus, pulex, & ſ. quomodo ex aure extrahantur. 378
Laſſitudinem levat laboris mutatio. 26
Laterum dolores. 209
Lateris dolor quando exſpectandus 62. Finitur. 67
Lateris doloribus catapotium. 280
ad Laterum dolorem malagma 252
Latinorum à foedioribus verbis abſtinentia. 392
Lavatio calida pueris & ſenibus apta eſt. 32
Lectio clara nocet capite laboranti 35
Lectio promovet concoctionem. 38
Λημνίσκος. 489
Lenia quaenam. 102
Lenia emplaſtra. 267
Lenticularum ſpecies. 345
Λεπὶς. 513
Lethargus. 158. *Curatio.* 159
Λευκὰ *emplaſtra.* 266
Λεύκη. 341
Leucophlegmatiae curatio. 164
Lien. 183
Lienes magni quos cauſent morbos. 62
Lienoſis mala tormina 74
ad Lienem malagma. 251
Lienis morb. 215. *Curatio.* ibid.
Lienis icti ſigna. 235
Linguae ulcera. 387
Linguae reſolutio. 190
Linguae cum ſubjecta parte junctae Cheirurgia. 446
Λιπαρὰ *emplaſtra.* 267
Lippitudo arida. 364

Lip-

Lippitudo quibus indicetur. 60
Lippitudinis levioris notae. 347
Lippientis diaeta. 349
Λιϑοτόμος 581
Livori faciei malagma. 256
Longus morbus quis. 111. *Acuto par.* 112. *Qui cognoſcatur.* 113
Lucubratio quando convenit. 22
Lumbrici lati, teretes. 22L *Curatio.* ibid.
Lunata plaga. 524
Lycium. 524, 529
Lyſias. 251

M.

Machaon AEſculapii filius. 1. *Vulneribus auxilium attulit.* 2
Macor inſuetus malum denotat. 41
Malae immobiles. 501
Malagmatum differentia. 249
Malagmatum variae formulae. 250
Manuum oſſa. 505
Manuum cum pedibus ſimilitudo. 507
Manuum dolores. 237
Manus luxatae Cheirurgia. 551
Materiae imbecilliſſimae quaenam. 97
Materiae mediae. 98
Materiae valentiſſimae. 98, 99 100
Maxillae partes. 501
Maxillares dentes. ibid.
Maxillae fractae Cheirurgia. 525
Maxillae luxatae Cheirurg. 545
Medicina ſanitatem promittit. 1
Medicina ubique eſt. ibid.
Medicina apud Graecos magis exculta. ibid.
Medicinae ſcientia ſapientiae pars. 2. *Quando in* 111. *partes diviſa.* 3
Medicinam mutavit Aſclepiades. ibid.
Medicina ab experimentis deducta. 9
Medicina debet eſſe rationalis. 20
Medicinae genera differunt pro natura loci. 8
Medicina perpetua praecepta vix habet. 17
Medicina prior inventa, dein ratio quaeſita. 9
Medicina nihil proficit repugnante natura. 112
Medicina eſt ars conjecturalis. 13, 17
Medicinae quae fides eſt. ibid.
Medici primi Philoſophi. 2
Medicus expertus optimus. 11
Medicus rationalis. 17
Medicus Empiricus. ibid.
Medici officium juxta Aſclepiadem. 117
Medicus non dies ſed febris acceſſiones numerare debet. 121
Medicus qui pulſum explorabit. 129
Medicus quo loco ſedebit. 130
Medicus amicus utilior extraneo. 10
Medico parum proficienti quando ignoſcendum. 112
Medicamenta à diis petita. 2
Medicamenta non omnibus proſunt. 57, 112
Medicamentorum uſus ab Aſclepiade ſublatus. 241
Medullae in ſpina diſciſſae ſigna. 287

Me-

Medus. 253
Meges. 406, 408, 426, 448, 479, 555
Μέλας. 341
Μηλίκηρα *ſaniei ſpecies.* 288
Mala. 289
Μελικηρίδες. 255. *Curat.* 430
Membrana calvariam cingens ſcalpro non laceranda. 526
Membranae cerebrum ſuccingentis inflammatio quomodo tractandae 520
Membrum ictum certa ratione collocari debet. 298
Membri reſoluti prognoſis. 25
Menemachus. 382
Μηνιγγοφύλαξ. 512
Menophili compoſitio ad aurium malum odorem. 373
Menſtrua ſuppreſſa capitis dolores acerbos indicant. 59
Mentum, maxillae ima pars. 501
Methodici. 15
Metrodorus. 161
Micon. 254, 257
Miſcendi ratio. 248
Mithridates. 276
Modioli deſcriptio. 510
Mollientia. 247
Mollientia malagmata. 253
Morbi ad deorum iram relati. 2
Morbi novi incidunt. 5, 13
Morbi remediis curantur 10, 11
Morborum IV. genera. 111
Morborum cognitio neceſſaria 4, 5
Morbi increſcentis ſigna. 113
Morbi vernales. 43
Morbi aeſtivi. *ibid.*
Morbi autumnales. 44
Morbi hiemales. 45
Morborum initia famem ſitimque deſiderant. 29
Morbus qui acutus, qui longus 111. *Quomodo dignoſcitur* 113
Morborum acutorum notae fallaces ſunt. 57
Morbus Comitialis poſt annum 25. *ortus difficile finitur.* 73
Morbus inteſtini tenuioris ex urinae difficultate intra 7. *diem occidit.* 74
Mortis inſtantis ſigna. 54, 55
Mortis certa ſigna negavit Democritus. 57
Morſus ferae habent virus quoddam. 307
ad Morſus emplaſtra. 265
Morſus canis rabidi curatio 307
Morſus ſerpentium quomodo curentur. 309
Morſus Aſpidis curatio. 310
Moſchus. 253
Motus in dolore peſtifer. 545
Mulier gravida abortit, ſi mammae emacuere. 76
Mulier gravida acuto morbo facile conſumitur. 55
Mulier ex partu vehementibus doloribus preſſa in periculo mortis eſt. 74
Muſculus laeſus praecidendus 291
Mutatio ſubitanea noxia. 25
Μυδρίασις. 368. *Ejus curatio ibid.*
Μυρμήκιον. 335
Μυροβάλανον. 216, 251

N.

N*Arium oſſa & foramina* 500
Nares acutae mortem indicant 54
Narium haemorrhagia quid indicet. 62

Na-

Nares exulceratae aqua calida fovendae. 378
Narium curtarum cheirurgia 439
Naſo fracto medendi ratio 521
Natura aegri noſcenda. 14
Naturae contemplatio non facit medicum. 13
Nauſeanti ex navigatione quid agendum. 27
Nervi καρόται. 502
Nervos praeciſos debilitas partis ſequitur. 297
Nervorum diſtentio quibus indicetur. 58
Nervorum dolor. 179. *Ejus curatio.* 180
Nervorum tremor. 180. *Ejus curatio.* *ibid.*
ad Nervos malagma. 257
Nervis utilia acopa 276, 277
Nervorum reſolutioni aetas tenera prodeſt. 69
Nigritiei oſſium curatio. 509
Nigrum Diogenis emplaſtrum 265
Nileus. 253, 254
Νόθαι *coſtae.* 503
Notae in acutis morbis fallaces ſunt. 57
Notitiae ſubtrahere. 358
Noxarum corporis genera. 282
Nuces Graecae. 200, 201, 217, 276
Numenius. 259, 272
Nymphodorus. 554

O.

OBeſi quo morbo intereunt. 47
Ὀβολός. 249
Obſcoenarum partium vitia. 392
Ocium. 25
Oculi natura. 432
Oculorum foramina. 500
Oculi variis caſibus patent. 346
Oculorum vitia. 421
Oculi ſponte interdum ſaneſcentes 425
Oculorum caliginis curatio. 366, 377
Oculorum imminutio. 358
Oculorum ſcabrorum curatio. 365
Oculorum ſuffuſionis curatio. 367
Oculorum reſolutionis curatio. *ibid.*
Oculorum imbecillitatis curatio. 368
Oculorum ictorum curatio. 369
Oculi tumoris notae. 347
Oculi quibus curantur. 348
Oculorum varia collyria. 351 *& ſeqq.*
Oculorum ulcerum curatio. 361
Oculorum inflammatio. 363
Oculorum pituitae fluxus cohibendus. 353, 354
Oculorum carbunculi. 356
Oculorum puſtulae. 357
Oculorum pituitae Cheirurgia. 435
Oleum bibendum qui venenum hauſit. 313
Omentum. 185
Omenti a vulnere corrupti exciſio. 453
Ὀφίασις. 345
Ὀπισθότονος. 193. *Curatio.* 194
Ὀρθόπνοια. 198
Oricularius Clyſter. 483, 487
Oricularium ſpecillum. 495
Os aqua frigida fovendum. 22 *Quibus.* 36
Oris reſolutio alvo cita finitur. 69

Oris

Oris vitia quae Cheirurgum poſtulant. 443
Oris Cancer. 390
Oris ulcerum curatio. 385
Oſſium poſitus & figura 498
Os pectoris. 503
Oſſium vitiatorum ſigna & curatio. 507, 525, 528
Oſſium fractorum differentiae. 524
Oſſium luxatorum Cheirurgia. 542
Oſſibus reſolvendis emplaſtrum. 265
ad Oſſa & nervos malagma. 257
Ὀσχεὸν, *ſcrotum.* 556
Ozanae curatio. 379. *Cheirurgia.* 442

P.

Palmae luxatae Cheirurgia. 552
Palmulae. 24
Palpebrarum pili oculum irritantes. 427
Panthemus. 253
ad Panum malagma. 255
Papularum duo genera. 340
Curatio. ibid.
Παρακολλητικὸν *emplaſtrum,* 261
Παράλυσις. 178
Παρασυνάγχη. 196
Παρωτίδες. 255, 39
ad Parotidas malagma. 255
258
Partes aliter homine mortuo apparent, aliter vivo. 11
Parti laboranti primum ſuccurrendum. 28
Partium extremarum frigus quando mortem indicat. 55
20
ex Partu laborantibus catapotium. 281
Παρουλίδες. 387
Paſtillorum differentia. 249
Paſtillorum formulae. 268
Patella, os. 506
Pecten, os. ibid.
Pedes cum digitis & unguibus in gravi morbo nigreſcunt. 66
Pedum cum manibus ſimilitudo. 507
Pedum dolores 236
Pedum doloribus malagma. 259
Pediculi palpebrarum. 358
Πεπλυμένον *ceratum.* 259
in Praecipiti periculo multa recte fiunt alias omittenda. 153
Περιπνευμονία 211. *Curatio.* 212
Περιτόναιος. 186, 417
Περσοί. 270
Peſtilentia occupato quid obſervandum. 40, 41
Petron. 137
Φαγέδαινα *in cole orta.* 327
Phalangii ictus curatio. 312
Φακία. 345
Philocrates. 264
Philotas. 361
Philotimus. 554
Φίμωσις *ejuſque Cheirurgia.* 472
Philoxenus. 405
Φλύκταιναι ἰχώδεις. 336
Φλυζάκιον. ibid.
Phrenitis. 148. *Ejus plura genera.* 149. *Curatio.* 150 *ſeqq.*
Phrenitici in tenebris habiti. 149. *In luce.* ibid.
Φθειρίασις. 358
Φθίσις. 167. *Curatio.* 166

Plu-

Phthiſicis alvus cita vitanda. 171. *Vomitus frequens pernicioſus.* *ibid.*
Phthiſis adoleſcentibus oritur. 71
Φύγεθλος, *panus oriens.* 255, 325
Φύματα 70, 254, 325. 396
ad Phymata malagma. 254, 255, 256, 258
Pituitam craſſiorem quae faciunt. 103
Pituitae oculorum Cheirurgia. 435
Plaga levis aqua frigida curatur. 293
Plantae luxatae Cheirurgia. 556
Πληθωρικὸς *morbus.* 209
Curatio. *ibid.*
Podagra quibus indicatur. 56
Podagra quae ſolvitur 68
ad Podagras calidas malagma. 250
Podalirius AEſculapii filius. 1
Vulneribus auxilium attulit. 2
Polyarchus. 253, 529
Polyidas. 268
Polypus narium ſtrangulat hominem. 380. *Curatio.* *ibid.* 441
ex Pomis medicamenta. 230, 231
Ponderum ratio. 249
Porrigo 343. *Ejus curatio.* *ibid.*
Poſca frigida. 208
Potio fatigatis inutilis. *ibid.*
Potio frigida ſudanti pernicioſiſſima. 26
Potio febricitantibus quando danda. 127, 128
Procidentiae ani vel vulvae curatio. 402
Proprium eſt aliquid loci, temporis. 18
Proprietates rerum quare noſcendae. 96
Πρόπτωσις. 355
Protarchus. 235, 554
Prurigo. 75
Pſoricum quid ſit. 366
Pſylli audaces potiùs quam periti. 309
Πτερύγιον. 497
Πτερυγίου *medicatio.* 423
Ptolemaeus Rex. 275
Ptolemaeus Cheirurgus. 373
Pueri vere optime valent. 46
Puerorum morbi. *ibid.*
Pueri non curantur ut viri. 134
Pulmo. 183
Pulmonis morbi. 211
Pulmonis morbi bonum ſignum. 66
Pulmonis icti ſigna. 285
Pulſus venarum res fallaciſſima. 129. *Quibus concitatur.* *ibid.* *Non ſtatim explorandus* 129
Purgantia ſtomachum laedunt. 84
Purgationes expulit Aſclepiades. 29, 118
Purgationes quae pernicioſae. 29, 31
Puris natura. 288
Puris ſigna. 289
Puris ſputum ſuppreſſum malum eſt. 72
Pus concoquentia & moventia. 245
Puri movendo emplaſtrum. 262, 263, 264
Puſtularum variagenera. 336
Πυλωρός. 168
Πυρίτης *lapis.* 255

Q.

Quartana aeſtiva brevis, antumnalis longa. 76
Quartanae curatio 144
Quartana neminem jugulat. 146
Quartana mutatur in quotidianam. ibid.
Quartanae duplicis curatio. ibid.
Quartana vetus raro niſi vere ſolvitur. 147
Quartana facile revertitur. ibid.
Queſtus ex populo major. 120
Quies optima. 114
Quieſcere poſt cibum oportet. 37
Quotidianae curatio. 143

R.

Rabioſi canis morſus. 307
Ramicis Cheirurgia. 468 471
Refectio convaleſcentium à morbo. 243
Refrigerantia. 105
Regius morbus. 175
Remedia explorata adhibenda. 8
Remediis contrariis ſaepe aegri curantur. 137
Renes. 183
Renum vitia quibus indicantur. 60, 61
Renum morbi. 216. Curatio. 217
Renum percuſſorum ſigna. 286
Reprimentia. 109
Reſolventia malagmata. 253
Ῥαγάδια eorumque curatio. 399
Ῥηγμοχασμός. 203
Rigor quando timendus. 62
Ῥιζάγρα forceps. 445
Ῥυάς. 424
Ῥυπῶδες emplaſtrum. 264 399, 424
Rhus Syriacus. 386
Rubrum emplaſtrum. 266
Rufum emplaſtrum. 261

S.

Sacer ignis. 320. Ejus duae ſpecies. ibid. Curatio. 321, 322
Sagittarum eductio. 417
Sanguis bonus & malus qui. 289
Sanguis unde caleſcit & refrigeſcit. 194
Sanguinis color attendendus. 82
Sanguis crudo non mittendus. 79
Sanguis quando mittendus. 79, 80. Quando ſiſtendus. 82
Sanguinem vomere peſtiferum eſt. 59
Sanguinis ſputum. 202
Sanguis ſpumans excretus pulmonis vitium denotat. 61
Sanguini evocando peſſus. 270
Sanguinis in veſica, evulſo calculo, concreti ſigna & curatio. 483
Sanguis ex vulneribus exiens. 288
Sanguis in ventrem confluxus in pus convertitur. 62
Sanguinis profluvium quodnam malum. 76
Sanguinis profluvium quid indicet. 58
Sanguinem ſupprimentia. 242

San-

Sanguini ſupprimendo malagma. 256
Sanguinis profuſio quî curetur. 290
Sanguis evulſo calculo quomodo ſiſtendus. 482
Sanguinis ex membrana cerebri profluvio coërcendo. 273
Sanguis jugulati gladiatoris epilepſiae medetur. 174
Sanguiſuga ſi epota ſit quid agendum. 314
Saniei natura. 288
Sanies mala. 289
Sanitas quando ſuſpecta. 48
Sanus homo quid agere debeat. 20
Σαρκοκήλη. 459. *Curatio.* 470
Σαρκόφαγος *lapis.* 239
Satietas nimia nunquam utilis. 23. *ex nimia fame.* 24
Scabies. 338. *Ejus curatio. ibid.*
Scala gallinaria. 549
Scalper exciſorius. 511
Scapularum oſſa. 503
Σχιστὸν *alumen.* 142
Σκωρία μολύβδου. 247, 267
Scroti inciſio. 462
Scutula operta. 503
Sectio corporum neceſſaria. 7
Secunda menſa. 24
Secundae, velamentum infantis. 492
Secundinis expellendis catapotium. 281
Securus eſt aliquis in his, quae ſaepe ſine periculo evaſit. 49
Seminis profuſio. 235
Senes aeſtate optime valent. 46
Senectus longis morbis patet. 43
Senum morbi. 47
Senes cancro, theriomate facile corripiuntur. 319. *Sacro igne.* 321
Septi transverſi percuſſi notae. 288
Septi tranſverſi fiſtulae. 412
Σηπτικὰ *emplaſtra.* 265
Σηπτικὰ *medicamenta.* 467
Serpentium jejunorum ictus jejuno maxime nocent. 313
Serpentium morſus quomodo curantur. 309
Serpentium Italorum ictus curatio. 312, 313
Sextantis pondus. 249
Siccitas quos morbo generat. 45
Signa aegrotantium bona. 49
Signa mala. 50
Signa longae valetudinis. 53
Singultus ſternutamento finitur. 69, 76
Singultus frequens hepar inflammatum denotat. 62
Smaragdinum emplaſtrum. 261
Somnus qui malus. 51
Somnus utilis phreniticis. 151
Somnifera. 108
Sonitus ventris bonum ſignum. 50
Somno arceſſendo catapotia. 278, 279, 280
Soſagoras. 258
Soſtratus. 406, 413, 448
Spatha lignea humero reponendo. 548
Specillum oricularium. 495
Specilli in explorandis calvariae vitiis uſus. 511, 514
Spes interdum fruſtratur. 57
Σφραγὶς *paſtillus.* 268
Spinae deſcriptio. 501
Spina luxata inſanabilis. 547

Spina fracta. 531
Spirandi difficultas. 198
Curatio. ibid.
Sputum quodnam malum. 70
Sputum quodnam mortem indicat. 56
Sputum ſanguinis. 202. *Curatio.* 203
Statura longa decora. 43
Σταφυλώματος curatio. 431
Σπαπώματα. 420
Sternutamentum bonum. 49
Sternutamentum ſingultum finit. 69. *Difficile parturienti prodeſt.* 69
Sternutamentum bonum lethargicis. 158
ad Sternutamenta excitanda. 274
Stomachus. 182, 184
Stomachi cum veſica conſortium. 486
Stomachum infirmum quae indicent. 38
Stomachi morbi. 205. *Curatio.* ibid.
Stomacho quae idonea. 103
Quae aliena. 104
Stomacho laborantibus quae agenda. 38
Stomachi percuſſi ſigna. 287
Struma quae. 323. *Fatigant medicos.* ibid. *plerumque reſurgunt.* ibid. *Naſcuntur in cervice, alis, &c.* 324. *earum curatio.* 324
ad Strumas malagmata. 254 255, 258
Succi boni quinam. 101
Succi mali quinam. 101, 102
Sudor duobus modis elicitur. 93
Sudatio nervorum vitia curat. ibid. *Quando conducit.* ib. *Febricitanti quî detergendus.* 130
Sudor frigidus quid indicet. 51, 53, 56, 285
Suffuſionis oculorum curatio. 433
Suppurationis ſigna. 410
Suppurationis indicia. 62
Suppuratio variis modis excitatur. 64, 65
Suppurationes tolerabiles 67
Suppurationes peſſimae quae intus tendunt. 71
Suppurationum internarum curatio. 181
Sura, os. 507
Surculus quî tollatur. 305
Surditati bilioſa alvus prodeſt. 70
Suturarum capitis numerus & locus incertus. 499
Suturae Hippocratem decipientes. 515
Σύκωσις. 344
Συνάγχη. 196. *Ὡς συνάγχε.* ibid.

T.

Tabes. 167. *Curatio.* 169
Tabem quae ſignificent. 58
Tabes ſequitur ſuppreſſionem haemorrhoidum. 62. *Nimias deſtillationes.* 64
Tabis ſputum quomodo eſſe debeat, febris, alvus. 67
Talorum oſſa. 507
Tali luxati Cheirurgia. 556
Telorum ejectio. 415
Temeritas homines ſaepe reſtituit. 138
Tempeſtatum optimae aequales. 42
Temporis in curationibus morbo-

borum habenda ratio. 424
Tempus matutinum aegris remiſſius eſt. 125. *Naturae leviſſimum.* *ibid.*
Tempus meridianum aegris gravius. *ibid.*
Tempus veſpertinum peſſimum. *ibid.*
Τεινεσμός. 228. *Curatio.*
Terebrarum deſcriptio. 510
Terra Eretria. 344
Tertianae curatio. 143
Teſticulorum anatome. 455
Teſticulorum inflammatio, durities, tumor, atrophia. 398, 399
Τέτανος. 193. *Curatio.*
Τεθριπποδυμβρία 263
Τετραφάρμακον *emplaſtrum.* 228, 262, 396, 399
Thartias. 159, 165
Themiſon. 4, 225
Theoxenus. 259
Θερίωμα. 319. *Ejus curatio.* 319, 320
Thoracis doloribus catapot. 280
Tibiae os. 507
Timaeus. 274
Τιθύμαλλος, *lactuca marina.* 245
Τομικοὶ *dentes.* 531
Tonſillarum tumentium curatio 383. *Exulceratarum.* 384
Tonſillarum induratarum Cheirurgia. 445
Tormina minus periculoſa. 619
Tormina inteſtinorum. 224
Tormina proſunt lienoſis. 70
Tormina ab atra bile mortifera. 74
Torpor quando pernicioſus. 75
Tranſitus ex loco ſalubri in gravem tutus non eſt. 24
Τροχίσκοι, *paſtilli.* 249
Tryphon pater. 406
Tubercula capitis. 420
Tubercula gingivarum. 387
Tubercula ex callo orta difficile ſanantur articuloſis. 73
Tumorum per ſe ortorum medicatio. 407
Tumoris teſticulorum curatio. 399
Tunicae oculorum. 432
Tunica abſceſſus involvens. 408
Tuſſis. 200. *Curatio.* 201
Tuſſis hydropicis malum ſignum. 72
Tuſſis in coſtarum fractura infeſtantis medicina. 529
ad Tuſſim catapotium. 280
Tympanitidis curatio. 163, 164

V.

Valentiſſimum quid. 96
Valetudinem adverſam futuram quae denotent. 48
Valetudinem longam. 53
Vari qomodo tollantur. 346
Varices ventris. 455
Varicum curatio. 495
Venarum in temporibus aduſtio pituitae oculorum ſanandae. 407
Vena qui incidenda. 81
Venae ſectio quae, & quibus conveniat. 77
Venae ſectio quando, quae & quibus conveniat. 78, 79 *Ubi* 80, 81. *Quo die.* 80 *In febre vehementi jugulare eſt. ibid. Imperitis difficilis.* 81. *Febris quando V. S. requirit.* 78
V. S. convenit phreneticis 150. *Cachecticis.* 169. *Epilepticis.* 172.

V. S.

V. S. Elephantia laborantibus. 177. *Attonitis.* 177, 178
Venenorum maxima pars frigore interimit. 310
Venenum exſugendum. 309
Venti qui optimi. 43
Venter ſani qualia reddit. 50
Ventris fluxus. 229. *Curatio.* ibid.
Ventris varices. 455
Ventris vulnera tractandi ratio. 452
Ventris fiſtulae. 413
Ventriculus. 184
Ventriculi vulnerati notae. 287
Venus hieme non pernicioſa. 33
Venus vere tutiſſima. ibid.
Venus aeſtate & autumno inutilis. 34
Venus nervorum dolore laborantibus inimica. 39
Venus noxia phthiſicis. 172. *Epilepticis.* 173
Ver ſaluberrimum eſt. 42
Vere qui cibus conveniat. 33
Vere qui morbi oriantur. 43
Vertebrae ſpinae. 501
Veſica. 185
Veſicae cum ſtomacho conſortium. 486
Veſicae vitium quibus indicetur. 61
Veſicae vulneratae ſigna. 288
Veſicarum in palpebris medicatio. 421
Vexatorum curatio. 407
Vincula iis, quibus calculi evulſi e veſica, non neceſſaria 483
Vinum quod pueris & ſenibus conveniat. 32
Vinum lene prodeſt capite infirmo laboranti. 35
Vinum alvo citae quodnam. 37
Vinum vulneri inimiciſſimum. 295, 299
Vinum noxium dentium dolori. 380
Virginum calculi. 481
Viride emplaſtrum. 262, 264
Viſcerum morbi. 211
Viſcera vulnerata propriam exigunt curationem. 295
Vita otioſa inutilis. 25
Vitiliginis ſpecies variae. 341
Ulceris vetuſti orae livent. 300
Ulcus vetus quomodo curandum. 301
Ulcus aridum mortis indicium. 55
Ulcus inplentia. 247
Ulceribus cruſtas inducentia. 246. *Eaſdem reſolventia.* ibid.
Ulceribus purgandis & implendis ἔγχειστα. 277
Ulceribus ſordidis paſtillus. 269
ad Ulcera mala, malagma. 255
Ulcera gingivarum. 388
Ulcerum oris medicatio. 385
Ulcus circa fauces quibus indicatur. 60
Ulceribus faucium purgandis catapotium. 280
Ulcera linguae. 387
Ulcera digitorum. 403
Ulcerum è frigore in pedibus & manibus ortorum curatio. 323
Ulcera hydropicorum non facile ſaneſcunt. 160
Umbilicorum prominentium curatio. 392

Um-

Umbilici vitiati Cheirurgia. 448
Umbilici & ſecundarum extractio. 492
Unciae pondus. 249
Unctio confert corpori. 88
Uncus infanti mortuo educendo. 491
Unguium ortus. 506
Ungues pallidi mortem indicant. 55
Unguium ſcabrorum curatio. 404
Unguis oculorum. 423
Voci adjuvandae catapotium. 281
Vomica hepatis. 215
Vomitus rejectus ab Aſclepiade. 29
Vomitus quando utilis. ibid.
Vomitus quibus inutilis. ibid.
Vomitum quid exigit. ibid.
Vomitus quibus utilis. 30
Vomitus luxuriae cauſa fieri non debet. ibid.
Vomitus non ſit quotidianus. ibid.
Vomitûs remedia. ibid.
Vomitus ſupprimit dejectiones. 69
Vomitus prodeſt bilioſis. 87 *Epilepticis. ibid. Nocet ſanis.* ibid.
Vomitus infirmo capite laboranti alienus eſt. 35
Vomitus bilioſus noxius vulnerato. 296
poſt Vomitum quid agendum. 30
Ureteres. 185
Urina ſani qualis. 50
Urina mala. 52
Urina bona quaenam veſicae morbo, 66
Urina quae Valetudinim longam indicet. 53. *quae Mortem.* 56
Urina craſſa & alba articulorum & viſcerum dolores indicat. 60
Urina viridis, viſcerum dolores & tumorem indicat. 60
Urina purulenta vel ſanguinolenta ulcus renum vel veſicae indicat. ibid.
Urina craſſa, carunculas, pilos, bullas, malum odorem, arenam habens renum vitia denotat. 60, 61. *liquida ſuppurationem.* 63
Urina alba, rufa quid indicet. 22
Urinam moventia. 108
Urinae difficultati ſanandae catapotium. 281
Urinae nimiae profuſio. 234
Οὐρορυάς *veſica.* 478
Uvae inflammatio. 389
Uvae inflammatae paſtillus. 269
Uvae inflammatae exciſio. 445
Vulnerato quid agendum. 295
Vulnera inſanabilia. 283. *difficilia. ibid. tutiora.* 284
Vulnera, quibus oſſa loco moventur, periculoſa. 557
Vulneris notae. 295, 296
Vulneris curatio. ibid.
Vulneris deraſi curatio. 305
Vulneris ligatio. 294
Vulneris glutinatio. 291, 292
Vulnus glutinantia. 242
Vulneribus glutinandis paſtilli. 268

Vul-

Vulnus quomodo purgandum. 298. *implendum.* 299
Vulnus aperientia. 243. *purgantia. ibid. rodentia.* 244
Vulnerum inflammationis curatio. 291, 297
colliſi Vulneris curatio. 304
Vulpinum jecur ac pulmones aſthmati ſanando. 199
Vulva. 185
Vulvae natura mirabilis. 489
Vulvae morbus. 232. *Curatio. ibid.*
Vulvae dolenti catapotium. 279
Vulvae concubitum non admittentis curatio. 488
Vulvae procidentia. 402
Vulvae molliendae peſſus. 270
Vulvae percuſſae ſigna. 286

X.

Ξηροφθαλμία. 364

Z.

Z*Eno.* 241
Zopyrus. 275
Ζωγῶδες υς. 501

FINIS.

Essex Institute Library

DEPOSITED BY

THE ESSEX SOUTH DISTRICT

MEDICAL SOCIETY

Received October 6, 1906